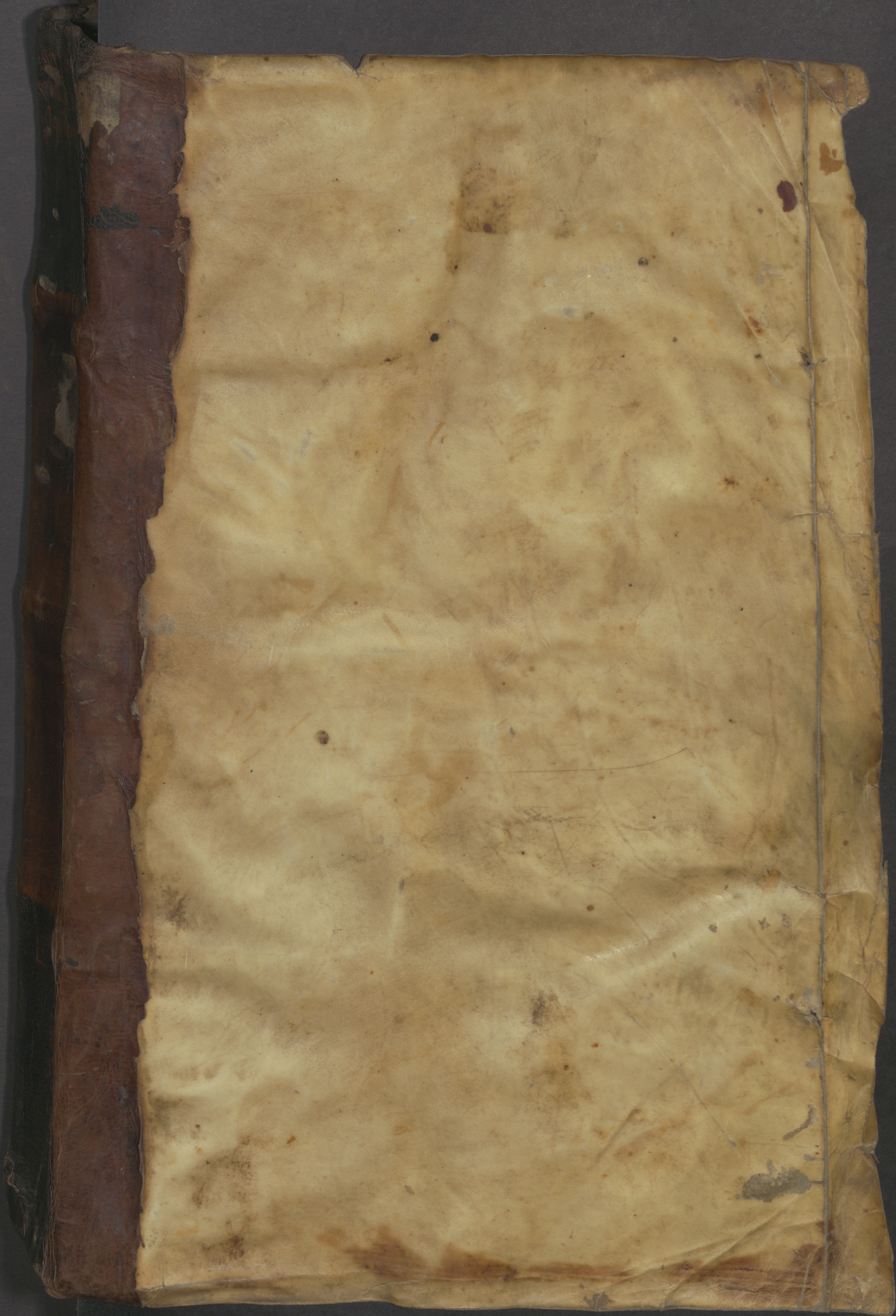

Revis.
S

V
E1

quasi dupl.

quasi dupl.

1804
1860
244

CHRONICA REGNORVM AQVILONARIVM.

DANIAE SVETIAE NORVAGIAE

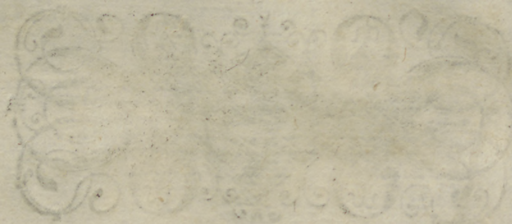
PER

ALBERTVM KRANTZIVM HAMBVRGEN. descripta.

ANNO

1560.

Serenissimo Principi ac Domino, Domino CHRISTIANO Dei gratia Danorum, Noruagiorum, Gothorum, & Vuandalorum Regi: Slesuici, Holsatiæ, Stormariæ, ac Thyetmarsiæ Duci: Comiti in Aldenborch, & Delmenhorst.

Vetus institutum est serenissime Rex, quòd hi per quos summorũ Principum, aut illustrium uirorum res fortiter gestæ, literis commendantur, aut qui scripto quopiam uel publicis, uel priuatis commoditatibus inseruiunt, quicquid id laboris sit, summis item Principibus inscribere soleant: uel hoc uno consilio, contra liuidulorum maleuolentiam, quibus nihil præter sua placet, patrociniũ quærentes: uel ut magnis Heroibus subministrent occasionem, se in Veterum monumentis oblectari, discereq́, quibus artibus Regna feliciter instituta seruentur: quoúe pacto, nisi cautè prospexerint, infelicius corruant. Hanc uerò fugiendorum, aut expetendorum scientiam uberius adsequetur nemo, quàm ex Historiæ fidelibus monumentis. Quam rectè maximus ille Romanus Orator Cicero, temporum testem, ueritatis lucem, memoriæ uitam, uetustatis item nuncium appellat. Historia certè una est, cuius beneficio aduersus omnem Fortunæ impetum armati & muniti sumus: ut quæ rerũ omnium cognitionem administrat. Nec postremus illius fructus est, quòd bonos in admirationem, improbos in postremam detestationem apud nos inducit: quo fit, ut Virtutem unicè amplectamur, uitia detestemur acerrimè. Hæc cùm uno omnium ore, linguis deniquè omnibus, & ubiquè prædicetur: ne fastidium ingeram, re eadem iterum atq; iterum repetita: causam expositurus sum, serenissimè Rex, qua adductus, ut hanc Krantzij candidissimi ac clarissimi uiri, de tribus florentissimis Daniæ, Noruagiæ, Suetiæ Regnis historiam, Maiest. tuæ nuncuparim. Annus (ni fallor) agitur nunc quartus, quo supra modũ apud nos pestis grassabatur: ego salubrioris auræ spiraculum quærens, Germaniam inferiorem descendi. Vbi fortè in generosos aliquot uiros incidi, qui honestissimam mentionem fecerant Comitis Reinhardi à Vuesterburg & Lyningen, Metropolitanę Coloniensis Ecclesię Decani, uiri humanissimi, atq; in Mathematicis, cæteris quoq; remotioribus disciplinis eruditissimi: cuiusq; mortem eruditi omnes & boni dolenter ferrēt: hac clarissimi uiri cõmendatione motus, cunctabar, ubinam supellex illius literaria sit? nam eam inuisere (liceat saltem) mirum in modum affectarem. Exhibiti sunt Codices uarij: inter quos erat unus, trium celebratissimorum Regnorum Daniæ, Noruagiæ, & Sueciæ, originem, & res ab ea Gente benè gestas, adamussim explicans. Hunc ubi tùm obiter uidi, nec liberũ erat

a ij penitius

penitius Historiam ipsam introspicere, apud uiros optimos id conse-
cutus sum, ut ius mecum auferendi eosdem libros mihi facerent. Do-
mum rediens, atque ociũ nactus legi, relegique: subinde mox dignos iu-
dicaui, qui omnium usui edantur. Verùm cùm ijdem multa ueterum
Germanorum continerent, quorum fructus, ad eos tantùm rediturus
foret, qui Latinè callerent: hanc quoque molestiam suscæpi, ut in Ger-
maniæ uulgatiorem linguam transferrem, Maiestatique tuæ ob id in-
primis inscriberem: quòd ueteres Regnorum tuorum Reges, iuxta
Ethnicorum æquitatem, commune Belli malum, in multos deriuari
noluerint, quin potius unius casu & iactura dirimi cupiebant: uiden-
tes nimirum, quæ incommoda Bellum ipsum, etiamsi felix & iustum
censeatur, subsequantur. Videlicet, expilata plebs, onerati Nobiles,
tot utriusque sexus orbi senes, tot miseri derelicti, & quondam diuites,
iam ad inopiam redacti: ut interim de bonorũ morũ internicione sub
ticeamus, quæ simul cum bello ingruens, ita radices figit, ut multis de-
in seculis extirpari non possit. Ideò mihi uerè fortes fuisse uidẽtur pris
ci illi Danorum Reges, qui magnam illam & admirabilem laudem, so
li auferre uolentes, aduersis casibus infracti, commune Belli malum in
se uertebant, nec minus in rebus asperis, suam dignitatẽ tuentes. Post-
quam autem DEI optimi maximi beneficio, Maiestas tua Regnis il
lis præsidet, & quod apud priores Regnorum tuorũ Reges speciem
quidèm iusti habebat, μονομαχίᾳ Bellum dirimere, eadem Maiest. tua
crudele atque impium nouit, Bello inuitus & reluctans, multorum con
fessione, implicitus es. Quid ni ergò, libros hosce Maiest. tuæ inscribe
rem, unde te Auitorum benè actis oblectareris, & tuos non sine iucun
ditate & fructu, si quando per ardua illa negocia tua, propius agnosce
re datur? Postquàm autem natura ita comparatum est, ut omnes noua
rum rerum simus percupidi, plura de ueterum Germanorum mori-
bus & institutis reperiet hic Lector, quæ illi recentia erunt: cumpri-
mis uerò de his Gentibus, quæ mutatis proprijs sedibus, in alienas mi
grauere terras, ubi noua erexere Regna. Nec ijdem tàm barbari exti-
tere, ut quidam Romanorum Scriptores de illis prodiderunt. Qua-
les fuere Huni, Goti, Vuandali, Normanni, atque Longobardi, qui Re
gnum in Italia constituentes, quàm multis seculis illud heroica ui deti-
nuere. Inter hæc commemoratur quoque, quis rerum status sub initijs
Orientalium Imperatorum in Italia quoquè fuerit: quàm uafra Ro-
mani Pontificis consilia: quæ nõ iucunda solùm scitu, sed & nosse per
utile fuerit. Constat omnibus, pleraque Imperia sanguine & parata, &
seruata esse: huic autem Genti, ab initio certamen unicum erat, pro uir
tute & gloria: deinceps uerò pro humana libidine Regnis possiden-
dis arma mota sunt. Hic uaria στρατηγήματα, militaria inquam consilia
depre-

deprehenduntur, quibus olim & parua militum manus, ingentes fuderit exercitus. Verùm cùm Christianos omnino dedeceat in Christianos bella gerere: Bellum denicp per se res sit, quod nulli nisi inexperto dulce, cuius incommoda nullius sermo unquàm assequi potuit: & te Rex inuictissime inuitum ac reluctantem sciamus arma sumpsisse: spes nobis firmior est, rebus præcipuè cum CAROLO Imp. nostro, summa tranquillitate compositis, ut omnes tuos conatus eó directurus sis, quo diuturnius & exitiosum iam à multis annis inter Christianos bellum, in exteram Christiani sanguinis sitientissimam beluam Mahumeticam, totius Christiani orbis commodo uertatur. Ad quæ conamina DEVS opt. Max. Maiestat. tuam diu incolumem seruet.

Sereniss. Maiest. tuæ

dedítissimus

Henricus ab Eppendorff.

REGNUM DANIAE

REGVM LONGOBARDORVM in LIB. III.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, in Historiam Rerum gestarum Regni DANIAE, & Longobardorum,

PROLOGVS.

ERMANIAE MAGNAE, OMNES qui Cosmographiam scriptitarũt Græci & Latini, annumerauêre tria Aquilonis Regna, Daniam, Suetiam, Noruagiam, olim multis Veterũ incomperta. Nam quid gentium ultra Albim fluuiũ habitet, Straboni, qui sub Augusto scripsit, ignotum, ut fatetur, fuit. Cornelius Tacitus, qui sub Flauijs Principibus, hoc est, Vespasianis patre ac filijs scribẽs, ad Traianum usq; peruenit, elegantissimum de situ Germaniæ, ac Germanorum moribus edidit librum, plenum laudibus eius gentis, manifesta descriptione complexus Aquilonis prouincias, intra limitem Germanię. Vbi post Sueõnes, à nobis Suecos, à popularibus Suedos appellatos, attigit Sitones. Hic inquit Seciæ fines. Non modò Germaniam, sed etiam Suetiam illuc producens: quòd mare hoc nostrum Orientale, aliâs Germanicum, aliâs Sueticum, illa consueuit ætate appellari. Secutus Plinius secundus, Naturalis autor historiæ, eadem ferè scribens ætate, hoc est, usquè ad Traianum, à Seuone monte Riphẽis iugis non humiliore, Germanię facit principium: quem ad Cimbrorum usquè promontoriũ (quod Germani sua lingua Scaghen appellant) ingentem facere sinum dicit: qui & ab illo, & à Pomponio Mela Codanus uocatur, magnis refertus Insulis: quarum clarissima Scandinauia, inquit, est (nos Scaniam uocamus) incompertę magnitudinis. Nam cùm ea sit magna pars Danici Regni, contigua est alijs duobus Aquilonis Regnis Suetiæ atquè Noruagię montibus & fluminibus, & interdum quibusdam maris sinibus disterminata. Hanc Insulam magnam, quæ tria, ut diximus, Boreæ Regna, complexa est, Baltiam idẽ Plinius tradidit appellari à Zenophonte Lampsaceno: unde mare cõtiguum traxisse uocabulum credi debet, ut Balticum uocaretur. Ptolomęus autem Alexandrinus, qui sub Adriano scripsit Imperatore, Insulas quæ supra Chersonesum Cimbricum (quæ nunc Iutia dicitur) sitæ sunt, haud dubiè sicut Germanię oppositas, ita consociatas natione uult intelligi: quarum ille quoquè maximam uocat Scandiam, nos, ut dixi, Scaniam. Cuius Septentrionalia Leuoni, hoc est, Fenni, Occidentalia Chedui, hoc est, Noruagi, Orientalia Phanonæ & Phiresi, hoc est, Suenones & Gothi (nam ea est gens una) Meridionalia Datæ & Dantiones, hoc est, Dani tenent. Mirum, ea ætate apud Romanos

Aquilonis regna tria.

Lib.4.ca.13.

Codanus.

Scandinauia Insula.

Mare Balticum.

Iutia insula.

Fenni, Leuoni.

Chedui, Noruagi.

Daci, Dani,

manos & Græcos, esse incompertam Græcorũ patriam, cùm quibus tàm crebra, magna, & diuturna gessere bella. Sed erat ea tempestate necdùm tàm magnum Gothorum nomen, quàm postea effulsit sub Honorio Imperatore, quando uniuersam Italiam, & ipsam urbem Romam peruaserunt, ipsasq; diu Gallias & Hispanias inter manus lacerauerunt. Nimirùm ex hoc mundi angulo gens illa prodijt infracta, cœlum suum rigidum testata, quæ magnam mundi partem diu tenuit infestam, & Romanum Imperium magnis laboribus implicuit, & multas inde prouincias armis occupauit. quod suo loco plenius dicemus infra, cuius est pars Gothia. Nunc uerò, quia oculis & auribus nostris, qui ad littus Germanici maris agimus, res omnis penè subiecta est, certius inde aliquid tradere possumus, quàm qui de longinquo conspexere. Quod pace dixerim diligentissimorum hominum, qui uni huic negocio, perscrutandi terrarum orbis præcipuam curam impenderunt. Operę precium uisum est, uniuscuiusq; Regni res seponere: ut suum cuiquè decus respondeat: diuisimq; recognoscatur, quid rerum Dania, quid Suetia, quæ & Gothia, quidué Noruagia peregerit. Nam Regnum Longobardorum in Italia (quam Galliam ueteres Itali dixere Cisalpinam) constitutũ, Danorum gloria est Scania egressorum: Gothorum autem decus, subegisse Italiam, uastasse Vrbem Romam, diu regnũ in Italia, diu in Gallijs & Hispanijs tenuisse. Noruagi uerò proprium sibi uendicarunt, maritima Franciæ de suo nomine dixisse, Normanniam: inde in mediterranea, Italiam usq; penetrasse, ac in Apulia, Calabriaq; primo Ducatũ, & in Sicilia Comitatum, postea nobile Regnum in utraq; Sicilia, quod in huncusquè diem durat, fundasse. Quanquàm ætate nostra, Siciliam insularem rex teneat Hispaniæ: reliquam uerò (quæ Metropolitanũ regnum dicitur) Francorum regi, ac Ferdinandi posteris magnũ luctamen excitasse: nunc tamen ad posteritatem regis Ferdinandi, qui patrẽ habuit Alfonsum regem Arragoniæ, redijsse, iterum uerò Francis paruisse cernamus. Sed hæc atquè alia his consentanea, suo loco referemus: nunc ista in primordio attigisse paucis contenti. Horum autem Regnorum præclaras res memoraturi, inprimis istarum Regionum terminos debemus explicare, ut certius dicenda locis atquè temporibus cõaptentur, à Dania, quæ ut uetustior, ita nobilior, nunc quoq; summam rerum tenet, facientes principium. Nam illustrissimus Rex Ioannes, nunc uno tenet Imperio tria Regna, Suetiam, quæ tamen illi diu desierat, armis año superiori recuperans.

Autoris intentio.

Gallia Cisalpina.

ALBERTI

ALBERTI KRANTII Hamburgen. Chronographi, Rerum gestarum Daniæ, LIB. I.

De Regni DANIAE situ & terminis.
CAPVT I.

IGITVR Dania tota penè insularis, multis constat partibus, maris faucibus intercępta. Prima est Orientalis: & eius potissima pars est Scania, Archiepiscopatu Lundensi dignata, quę magnitudine sua & opibus facilè superat reliquas Regni prouincias. Occidua pars Regni Iutia est, Chersonesum Cimbricam Ptolomęus appellauit. Ea uerò quasi lingua procurrit inter duo maria longè in Boream: quo modo Italia in Austrum. Nam Iutia ab Austro habet Eydodoram fluuiū, qui ortus in profundissimo saltu Isernho (is littora maris occupat à Traiena flumine in lacum Sliam) decurrēsq́ ad occiduum, in mare exit Britannicum, Frisios, qui ab olim Danici iuris sunt, dirimens à Tietmersis, limes perindè Daniæ atq́ Holsatiæ. Iutia autem à Ptolomęo, ut diximus, appellata est Chersonesus: quòd peninsula sit tribus terminis mari pulsata, solo quarto adhærens continenti, ita tamen ut sit flumine dirempta. Itinere sex, ut aiunt, dierum procurrit in Aquilonē. Vrbibus aliquot insignita ad utrunquè mare. Nam superum Balticum, inferum illi est Britannicum. Hæc Regio uaria olim fortuna, à uetustissima memoria Saxonibus habitata est: quibus pulsis, Dani occupauere. Sed ętate Corn. Taciti & Ptolomęi, Cimbri regionem tenuerunt: unde illi apud memoratos Autores nomen remansit, ut Chersonesus Cimbrica diceretur. Quæ uerò Cimbrorum gens fuerit, alio in loco congruentius explicabitur. Nunc hoc dixisse sufficiat, Iutiam esse, quam illi Autores dixere Cimbricam. Pomponius Mela Inuernam appellauit, incultam, ut asserit, frugibus, sed pecori commodissimam: quòd multum inde milia pecorum per singulos annos uenū mittantur in terras longinquas. Nisi fortè Inuernam quis accęperit eam, quæ nunc Hybernia est, ab illo uocitari. Hæc duo, Scania, atquè Iutia extrema, sed totius Danici Regni præcipua sunt membra, quibus interceptæ sunt Insulæ multæ. Quarum locupletissima Sialandia, quam nunc Selandiam appellamus, multis Vrbibus & Arcibus, Regia potissimum mansione insignis. Ibi Roschildia olim potens & munita ciuitas, Ecclesijs decorata & Regum monumētis: nunc autem ad tenuitatē perducta. quòd uisum est Regibus, non expedire Regno, Ciues fisos Vrbiū munitionibus insolescere. Longitudinem habet biduam itineris. Latitudo ferè ęqualis; habetq́ ab occidua parte

Daniæ partes Scania.

Iutia. Saxoniæ lib. 1. ca. 1. ad finem.

Iutia, Chersonesus.

Inuerna.

Insulæ Daniç, Sialandia, Roschildia.

Iutiã: à Boreali & deserta, est fretũ Noruagiæ, à Meridie autem Vuandalicum sinũ, cum aliquot insulis minoribus: ab Ortu respicit Scaniam, quam diximus habere metropolim Lundinam, olim ciuitatẽ non paruam, nunc ad uilitatem uastati oppidi redactã. A Selandia in Scaniam traiectus multi: breuissimus in Helsingborg, qui oculis submittit utrunque Regnum. Scania igitur est pulcherrima Danię prouincia, armata uiris, opulentia, frugibus, diues mercibus, Ecclesijs plena, & nunc Alecum captura locuples & insignis, duplici magnitudine ad Sialandiam. Hæc est ultima pars Daniæ ad Orientem. Nam quæ supra sunt Insulæ, sæpè mutarunt Imperia, nunc Danis, nunc Suecis obsecutæ. Vndiquè mari cingitur hęc Scania, præter unum terræ brachium, quod porrigitur in Boream, uersum tamen ad Orientem, quo Suedię iungitur: sed intercedũt profundi saltus, asperrimæque rupes, per quas à Scania in Gothiam, quæ pars est Suetiæ, iter agitur tàm difficile, ut dubites, utrũ sit leuius marino discrimine terrestrem uitare laborem, an istud illi præponere. Hic ergo Gothi habitant usque ad Biram urbẽ olim Indicam. Deinde longis terrarum spacijs regnant Suenones. de quibus suo loco. In sinu aũt maris, quem Codanũ à Veteribus appellari diximus, quindecim numerantur Insulæ, quarum potissima Fionia: inde Falstera, Lalandia, & cæterę non tàm insigni nomine, præter unam quam diximus Selandiam, cæterarũ reginam: quippè quę Regiam tenet sessionem, & perindè caput censetur Regni. In eodem autem sinu uersus Meridiem, sub littoribus Vuandalorum, tres sunt Insulæ precipuę, olim Vuandalorum genti adscriptæ, nunc pulsis retrò in Mediterranea Vuandalis, & linguam mutarunt, & mores. Prima ab Occidua parte est Cimbria, uetus retinens nomẽ totius uicinæ prouincię: quamuis imperiti corrupto uocabulo Imbriam, aut Fimbriam solent appellare. Hæc est opposita olim Vuagris, nũc Holsatis, qui pulsis Vuandalis, eam quoque regionis partem tenent: & ideo Insula illorum, non Iutiæ censetur. Huic proxima est in Orientem quæ Pola dicitur, Obotritis olim, nũc Magnopolensibus obiecta: quę pro sui paruitate, non solet in numerum referri. Hanc sequitur eodem tractu Rugia, ad Pani flumen collocata, iam olim insignis, ut totius Vuandalicæ nationis caput haberetur. Vnde etiam sunt egressi Rugij, qui Pannonias occuparunt, Odöacre rege eiusdem nationis transeunte in Italiã: à quo reuertente, cùm Regnum suũ firmasset in Italia, retrò pulsi sunt Rugij memorati. Sed ea in nostra Vuandalia plenius applicuimus. Hæc insula sola ex tribus, suorum Principum, uetus recognoscit Imperiũ, non mutans dominos, licet linguam cũ suis Principibus immutauerit, Saxonicam enim linguam omnes sequuntur. Tertia in Orientem

Marginalia: Helsingborg. — Insulæ maris Codani. — Cimbria. — Pola. — Rugia. — Rugij. — Vuandaliæ lib. 1. cap. 36.

tem uersa Sambia, nunc Prussis annumeratur, quorum ditione regitur, Pontificem suum habens cui paret, de Ordine Teutonicorum. Ibi nunc, sicut olim, colligunt calculum mari eiectum, quem Sucinum Romani uocant: olim, teste Plinio atque Cornelio, inuentores Glessum dixere. A Scania uerò in Orientem Insulæ sunt multæ, quæ sæpè mutauerunt ditionem. Ibi Gothlandia, nunc Danicę Coronę, olim Sueticæ subiecta: ibi Bornholm, cum nonnullis alijs, Nicolaus Germanus, Ptolomæi renouator, & si rectum fateri uolumus, illustrator, istas Insulas subiecit oculis: sed expressius tamen inde referunt, qui nauigant hoc mare negociatores, quàm in breui Tabella potuit depingi. Hæc de Dania paucis in præfatione attacta sint satis. Nunc Antiquitates renouaturi rerũ gestarum, ordinem narratione complectamur: Saxonem uirum Sialandicum, mira diligentia suæ gentis Antiquitates perscribentem, sequentes autorem: cuius diligenti uerborum curæ parere, indagandæ ueritatis credere, promptũ est, uigilantiã extitisse.

Sucinus lapis.

Gothlandia

Bornholm.

Saxo Sialandicus chronographus.

Regnorum Daniæ, & Angliæ longè differens origo, & tempus. Caput. ij.

DANIAM primus tenuisse regno Dan indigena, memoratur, multis ante seculis, quàm Christus mundi saluus, in mundo nasceret: factaque supputatione, antiquius hoc Regnum Romano reperietur. Ante enim quàm Romulus Lupam matrem sugeret, Dan in sua Dania, de eius nomine sic appellata, Regnum tenuit. Dan, inquit Saxo, & Angul, à quibus Danorum cœpit origo, patre Humblo procreati, non solùm conditores gentis nostræ, uerùm etiam Rectores fuere. Hi licet fauentibus patriæ uotis, Regni dominio potirentur, rerumque summam, ob egregiæ fortitudinis merita, assentientibus ciuium suffragijs, obtinerent, Regij tamen nominis expertes degebant: quòd nomen illud incompertum genti diu haberetur. Ex quibus, inquit, Angul: à quo gentis Angliæ principia manasse, memoriæ proditum est, nomen suæ Prouinciæ cui præerat, aptandum curauit. Libuit in primordio Autoris quem sequimur, uerba repetere. Sed hic circumspectionem tuam Saxo, requiro, qui arbitraris, ab Angul Angliam dictam Britannicam. Nimis longa est anticipatio huius nominis. Anni supra mille intercesserunt ex hoc die, in tempus illud, quo Insula ista insignis quam dicis, primum Albion, inde Britañia, nouissimè Anglia dicta est, ab Anglis Saxonibus, qui nomen suũ genti intulerunt. Sic testantur omnes qui de Anglia scripserunt. Et quibus armis potuit illa tempestate, uir Danus ad hoc pertingere, ut Angliã gubernaret, & de suo nomine diceret: præcipuè, cùm rerum primordia semper sint tenera. Sed esto potuerit: quis nescit, diu

Dan Rex I.

Daniæ Regnũ, Romano antiquius.

Dan primus.

Angul.

Angliæ origo.

Britanniam appellatam insulam, cùm illam intraret Iulius Cæsar: deinde Claudius Imperator, qui filium ex ea appellauit Britannicum: & post illum Seuerus, qui etiam ibi furijt: nouissimè Constantius Magni Constantini pater, eodem loco mortuus & funeratus in Eboraco est: & hoc nomen suum usquè ad Anglos Saxones, sub Imperatore Martiano, teste Beda, Anglicos inuectos tenuisse, ut semper Britones diceretur: tùm uerò Anglos Saxones suum illi uocabulum indidisse, ut exindè Anglia diceret. Potuit Angul iste, si ita uis, parti Iutiæ, quæ hodiè quoque Angla dicitur, suum reliquisse nomen: sed Britanniam ille non mutauit: Cæterum Dan genti & Regno nomen suum intendit, ut ex eo Dania dicatur: quo modo ante illum Ægyptus suæ prouinciæ nomen reliquit, & Latinus in Italia, & Romulus urbi Romæ suum uocabulum inscripsit. A Dan ergò, ut fert Antiquitas, Regum Danicorum stemmata, ceu quodam deriuato principio, splēdido successionis ordine profluxerunt. Nec alia de rebus ab illo gestis, memoriæ mandata leguntur. quòd Antiquitas non eam literis impendit culturam, quæ nostris temporibus ad bonum modum effloruit.

Dania, à Dan.

❡ Regis electio qualis apud Veteres. Lotherus item fratrem Regno deponit. Caput. iij.

HVMBLVS & LOTHERVS filij fuere Dan, ex Grytha summæ inter Teutones dignitatis matrona, suscepti. Lecturi Regem Veteres, affixis humo saxis insistere, suffragiaque promere consueuerunt: subiectorum lapidum firmitate, facti constantiam ominantes. Quo ritu Humblus decedente patre, nouo patriæ beneficio Rex creatus, sequentis fortunæ malignitate, ex Rege priuatus euasit. Bello siquidèm à Lothero fratre captus, Regni depositione spiritum mercatus est. Quàm simile Romano, huius Regni constitutio nanciscitur originem. Sed ibi, Fraterno primi maduerūt sanguine muri: hic autem modestiori exitu Regno cedens frater germano, priuatus uixit. hæc enim sola uicto salutis condicio ferebatur. Ita fraternis iniurijs Imperium abdicare cōactus, documentū hominibus præbuit: ut plus splendoris, ita minus securitatis Aulis quàm tugurijs inesse. Cæterum iniuriæ tam patiens fuit, ut honoris damno, tanquàm beneficio gratulari crederetur: sagaciter ut puto, Regiæ conditionis habitum cōtemplatus: securiorque factus, perindè sub fraternorum obseruantia oculorum: qui si Regni ambitū in fratre deprehendisset, ilico morti destinatus, ut à Romulo Remus extitisset.

Regis apud ueteres qualis electio.

Lotherus Rex.

Lotherus fratrem Regno deponit.

Humblus Rex.

❡ Tyrannidis Lotheri à suis ultio. Caput. iiij.

LOTHERVS autem depulso fratre, Regnū sortitus, non tam

tam tolerabilem Regem egit, quàm Militem: ut prorsus insolentia ac scelere Regnum auspicari uideretur. Siquidèm optimum quenquè ui ta, aut opibus spoliare, patriamq; bonis ciuibus uacuè facere, probita tis loco duxit, Regni æmulos ratus, quos nobilitate pares habuerat. Nec diu scelerum impunitas ualuit. nam Patriæ consternatione peri mitur: eadem spiritum eripiente, quæ uitam cum Regno contulisset. Nec est, quòd huius gentis in ea parte ferocitatem insectemur: quan do est simile moribus apud Romanos. Iam, ut putabatur, optimis Le gibus instituta Republ. regnabant Caius Caligula, Domitius Nero, ac Domitianus, monstra inter bonos Principes deputanda: sub quo rum Imperio ita laborabat innocentia, ut probri loco esse, pium habe retur: Non hæc de illis à nobis excogitata sunt crimina, sed ab illorum Historicis sedulò decantata: quo minus suggillent Itali, huius gentis, ut ipsi dicere consueuerunt, barbariem: quando in eorum splendidissi mis rebus, talium Regum mores tolerare cogebantur.

Lotherl tyrannis.

Vltio.

¶ Skioldus Lothero patri succedit longè alius: deq; eius uirtutibus. Caput. v.

SKIOLDVS huius filius, naturam ab ipso, non mo res sortitus, per summam tenerioris ætatis industriam, cuncta paternæ contagionis uestigia, ingenui erroris de uio præteribat. Igitur ut à paternis uitijs prudēter desciuit, ita auitis uir tutibus feliciter respondit, remotiorem pariter ac præstantiorem hære ditarij moris portionem amplexus. Huius adolescētia inter paternos uenatores, immanis beluæ subactione insignis extitit, mirandoquè rei euentu, futuræ eius fortitudinis habitum ominata est. Nam cùm à tu toribus fortè, quorum sūmo studio educebatur, inspectandæ Venatio nis, ut fit, licentiam impetrasset, obuium sibi insolitæ granditatis Vr sum, telo uacuus, cingulo, cuius usum habebat, religandū curauit, ne candumq; comitibus præbuit. Ferunt, ingenui roboris nobilitatem, feras bestias in homine deprehendere, illi parere, ceruicesq; submitte re, quas erigunt in degeneres. Quindecim annos natus, inusitato cor poris incremento, perfectissimum humani roboris specimen præfere bat. Tantaq; indolis eius experimenta fuere, ut ab ipso cæteri Dano rum Reges, communi quodam uocabulo Skioldungi nuncuparen tur. Præcurrebat igitur Skioldus uirium complementum animi ma turitate: conflictúsq; gessit, quorum uix spectator, ob teneritudinem ætatis, esse poterat. In quo annorum, uirtutisquè procursu, ob Abul dam puellā, quam sūmæ pulchritudinis intuitu, coniugē postulabat, cū Scato Alemaniæ satrapa, eiusdē puellæ cōpetitore, Teutonū, Dano rūq; exercitu inspectāte, ex prouocatione dimicauit: interfectoq; eo, A

Skioldus Rex.

Skioldi uirtus & prouectus.

Vrsum cingulo capit.

Skioldungi

aliâs, Aluilda.

Alemannorum prima subiugatio. Legum bonarum instaurator.

lemannorum gentem, perinde ac Ducis sui interitu debellatam, tributaria ditione perdomuit. Hic non armis modò, uerùm ex patriæ charitate conspicuus extitit. Siquidèm impias Leges abrogauit, salutares tulit, & quicquid ad emendandum patriæ statum attinuit, summa diligentia præstitit: sed & ditionem patris improbitate amissam, sua uirtute recuperauit. Proceres non solùm domesticis stipendijs colebat, sed etiam spolijs ex hoste quæsitis. Affirmare solitus, Pecuniam ad milites, Gloriam ad Ducem pertinere. Puellam cuius amore conflixerat (solebant enim Duello, aut nuptiarum præmia, aut bellorũ compendia Veteres Dani quærere) acerrimo nuptiarum æmulo, quem, ut diximus, strauit, in pugnæ præmium recepit, eamquè sibi matrimonio copulauit: ex qua paruo post tempore, Gram filium suscæpit: & usque in senilem feliciter regnans prouectus ætatem, felicibus auspicijs filium Regni reliquit successorem.

Liberalis in suos.

¶ Gram filij Skioldi laudes, matrimonium, bello Noruagico interitus, & Regni Danorum ad Noruagos delatio.

Caput. vi.

Gram Rex.

GRAM filius, excedente patre, Regnum accæpit. Cuius mirifica indoles, iamtum sub patre, ita paternas uirtutes redoluit: ut prorsus per earum uestigia ante annos decurrere uideretur. Corporis animique prstantissimis dotibus præditam adolescentiam, ad sum̃um gloriæ statum prouexit: tantumque magnitudini eius à posteris tributum est, ut in uetustissimis Danorum Carminibus, ipsius uocabulo Regia nobilitas censeatur. Quicquid ad acuendas, firmandasque uires attinet, acerrima ingenij exercitatione tractabat, A gladiatoribus uitandi, inferendique ictus consuetudinem, studioso exercitij genere contrahebat. Educatoris sui Roari filiam, coæuam sibi, collactaneamquè, quo maiorem incunabilis gratiam referret, uxorem asciuit: quam postea Besso cuidam, quòd eius strennua opera sæpè usus fuerat, mercedis loco coniugem tribuit. cùm ipse Suecorum Regis filiam, magno prælio quæsitam, recepisset uxorem. Quod in Suetia exequemur: sed & duellum eius cum Gothorum præfecto eo loci commemorabitur. Hunc pater ultimæ iam ætatis, ob res egregiè gestas, Imperij cõsortio donauit, Regnique summam cum sanguine suo communicare, quàm in occidua uitæ statu sine participe gerere, cùm utilius, tùm etiam cõmodius duxit. Sed Ringo splendido Sialandiæ loco natus, cùm alterum ex his Imperio intempestiuum, alterum iam uirum cursu defunctum putaret, infirmam utriusquè causatus ætatem, nouarum, uariarumque rerum

Gladiator.

Bessus.

Suetiæ lib. 1. cap. 12.

Ringo.

rerum studio, maiorem Danorum partem sollicitat, hunc puerilis, illum senilis añi delyramento Regiæ potestati inhabilem protestando. Sed ab his bello obtritus, documento hominibus fuit, Nullam ætatis partem, uirtuti incongruam existimare debere. Alia quoq; complura Gram Regis facinora fuere. Aduersus enim Simblum Phiñorum Regem bellum professus, ad aspectum filiæ eius Signes, depositis armis, ex hoste euasit. Sed tùm bello Noruagico implicatus, puellæ paulisper oblitus, cùm audisset alteri tradendam, exarsit, atquè in nuptiarũ locum perueniens, cùm omnia luxu feruerent, crapulacq; grauati conuiuæ uiderentur, oppressis qui aderant, puellam abduxit. Bello demũ Norgauico, quod in Suibdagerum gessit, oppressus interijt. Cœpitq; tùm primùm Dania alienæ parere potestati.

Aduersus Phinnos. Saxoniæ libro. 1. cap. 2.

¶ Suibdagerus Daniam primus occupat: at ab Haddingo Gram Regis filio, nauali bello perit & opprimitur. Caput. vij.

SVIBDAGERVS Rex Noruagię, uicto Gram Rege Danorũ, Sueonumq; (nam et hoc Regnum oppresso Rege illius, Gram Danus tenebat) primus omnium Regum Aquilonis, trium moderator factus est Regnorum: decus hoc genti suæ inferens, quod nulli Regum ante se cõtigisset, ut uno Imperio tria Regna coniungeret: Regis Danorum filiam, cuius amore flagrabat, à patre diu negatam, sed iam bello quęsitam, cum Regno accępit uxorem. Ea assiduis lachrymis pulsabat maritum, ut fratribus suis Regno exulantibus, Regem placaret. Diu tamen frustra conata: quòd non tutum sibi putaret, Regni hæredes, paternis amicis cõiungere, ex qua re promptum sibi bellum oriri, non frustra auguratus est: peruincit tamen fœminea assiduitas lamentis & blandimentis, ut alterũ ex fratribus Gutorinum, moribus ut uidebatur mitiorem, ab exilio reuocaret, fratre apud exteros minarũ pleno, diutius commorante. Nam ardentis animi fortis adolescens, paterni sanguinis ultionem semper in corde, creber in ore reuoluebat. Nec illum fefellit animi propositum. Nam diu foris militans, atq; se armis exercens, robur magnũ, ac societatem multorum Nobilium, gratiamq; Principum sibi plurimam conciliauit. Versus enim in Orientem, cùm sibi piratas intima societate deuinxisset, Curetum tyranno bellum intulit: sed inde uictus aufugit. Conuersusq; in Hellespontum, ut Saxo tradit, Handuanũ eius Regem, apud Dunam urbem bello pertentat. Hellespontum autem quem dicat, nõ satis compertũ habemus. Nam in Traiectũ, ex Europa in Asiam, nauigando ptingere non potuit, nisi magna mundi parte circũita: & erat ea nauigatio nondũ Danis ptentata, quę multis post sęculis Normañi

Suibdagerus Rex.

Gutorinus Gram filius

In Saxonẽ Historicum

ex mari

ex mari Britannico in Mediterraneum penetrantes, Constantinopolim usquè deuenere. Quod in Noruagia dicemus. Sed nos in hac Antiquitatum commemoratione, Saxonem, suæ gentis historiam ab ultima memoria retexentem, secuti, rem illam in medio relinquere compellimur. Quid enim possumus in tanta uetustate aliud commemorare, quàm quod apud Autorem comperimus? Tradit enim memoratus Scriptor, Haddingum Gram Regis filiũ, paternę necis ultorem, tùm apud Dunam urbem depugnantem, insigni usum ingenio, ad urbem expugnandam. Nam cùm altissimis uallis, sublimibusq; muris, oppugnationem frustra pertentasset, hyrundinum in domicilijs urbis nidificantium, per aucupij peritos, magnam capi fecit multitudinem: subligauitquè captis fungos igne accensos: uolucresquè dùm nidos repeterent, magnum urbi incendium intulisse. Quo dùm restinguendo ciues incumberent, captam urbis portam, & perinde uniuersam ciuitatem, Regem deinde suę potestatis factum, auro mulctatum, uita donauit. Inde Suetiam reuersus, multo undecunquè milite contracto, Suibdagerum Regem, apud Gothlandiam ingenti classe obuium, pugna adortus oppressit, uindicemq; paternæ necis peregit.

Haddingi stratagema ingeniosum.

Hirundinũ operæ.

Gutorini Regis Gram filij, uita & obitus incertus. Caput. ix.

GUTORINUS interea Gram Regis filius, Haddingi frater, Daniam sub tributo Regi Noruagiæ penso regebat: quod ut diximus, germanæ sororis, quæ coniugem tenebat memoratum Suibdagerum, lachrymis & precibus uix impetrabat. Hic primis adolescentiæ temporibus, felicissimis naturæ incrementis, summam uirilis ætatis perfectionem sortitus, omisso uoluptatum studio, continua armorum meditatione flagrabat: sed inuiderunt ei tempora. Trium enim Regnorum uiribus uelut oppressus tenebatur, ut non se commoueret, quin Suibdagerus mox persentiret. Omnem autem peragendæ ultionis spem in fratrem collocabat: qui & potuit, & uoluit, et magnificè impleuit, ut diximus, paterni sanguinis uindictam. Hic autem Gutorinus quomodo finierit, naturę fragilitate in fata concesserit, an tyranni armis, nonnihil aduersus eum suspicantis oppressus interierit, incompertum habemus. Ante tamen Suibdagerum Haddingus uictor, cum exilio patriam, cum militia Regnum permutauit. Quia oppresso, ut dictum est, hoste, non solùm exterorum manubijs, uerùm etiam paternæ, fraterneq; uindictæ tropheis, ad eminentem claritatis gradum prouectus, exilium Regno cõpensauit: cui patriam non ante repetere, quàm regere contigit, iam ante fratre deficiente.

Gutorinus Rex.

Dania tributaria Noruagiæ.

¶ Haddingi aduersus Hasmundum & Vffonem Reges Suetiæ, Sifridum quoque Saxoniæ Ducem, filiæ item propriæ insidias, uictoriæ & exitus eius mirabiles. Caput. IX.

HADDINGVS & ipse Gram regis filius, fratri succedit in Dania. Suetiam uerò ab occiso hoste suscepit. Noruagiam autem Hasmundus Suibdageri filius, uelut paternum & hæreditarium Regnum defendit. Aduersus quem primùm post susceptum Regnũ, ortum est bellum: quòd ille quoque, uindicandi sui patris feruore, in arma ruebat. Occurrit illi Haddingus, & primùm Erico filio, post patre Hasmundo peremptis, filium & nepotem auo iungebat, trium unus oppressor. Sed Vffo alius Hasmundi filius, Suetiã tutari diffisus, exercitũ in Daniam transportauit: ibique grassatus, impunè coëgit Haddingum copias suas, Suetia relicta, in Daniam reducere. Reuersus in Daniam Haddingus, comperit effracto ærario, thesaurũ suum compilatum: custodemque ob negligentiam consumit suspendio. Edicens, si quis furtiuarum rerum quidquam referret, honorato se loco habiturum. Credidit consciorum quidam, ac retulit ablata: quem Custodiæ præfecit, honore auctum, ut erat pollicitus. Cæteri consciorum, cernentes furti socium honoratum à Rege, etiam ipsi cum impunitate præmia sperantes, sese prodidere, referentes quæ abstulerunt. Omnes honore affectos aliquandiu habuit, sed inde merita mercede donauit. Stultos homines, qui sceleris sui præmia sperauere. Longo deinde bello, amissam Suetiam recuperare conatus, toto lustro frustra laborabat. Post longam inediam, diramque famẽ, bello magno uictus, uix cum paucis profugit in Helsingiam: ibique monstruosam beluam fertur occurrentem peremisse: nec inde aduersis caruisse, donec Diuos, quorum monstrum sustulisset, cęsis hostijs complacaret. Vffo autem Suetię rex edixit, filiã se illi daturũ, qui Haddingum sustulisset. Multi frustra tentauere. Euocatũ, per insidias cogitauit opprimere. sed ille compertus, elusit. Res nouissimè in apertum prælium exiuit: quo oppressus est Vffo. Cęterum cùm persentiret gentis à se auersos animos, Regnum quod ipse tenere non poterat, suũ fecit beneficium, permittens Hundingo Vffonis germano, Suetię ditionẽ. Sed illi intra patriæ uiscera tumultus exortus est. Nam Tosso quidam, ignobili Iutiæ loco ortus, cùm scelere & audacia inclaruisset, nec tamen suis armis fidebat oppugnare Regem, incursionibus uexauit Saxoniam: eiusque Ducem Sifridum, pacis cupidũ, in eas cõditiones sibi conciliauit, ut belli societatẽ aduersus Haddingũ Danorũ Regem secum iniret. Diu reluctantem, sed alijs nullis cõditionibus dimissum, perpulit inuitũ arma coniungere:

Haddingus Rex.

Hasmundi cum filio casus.

Ærarium Daniæ compilatum.

Beluam occidit.

Vffo superatur.

Saxoniæ libro. 1. cap. 3.

coniungere: quibus in Iutiam collatis, occurrentem Regem terrestri militia uicit, ita ut uix fuga sibi cōsuleret: sed breui recuperatis uiribus regressus, fugauit uictorem, iam auxilia etiam de Britannia mutuantem. Sed ubi nec sic par esse Regi potuit, ex prouocatione Duellū obtulit. Recusare Rex poterat, ob imparitatem conditionis, sed indecorum sibi ratus, cuiusquàm arma uitare, descendit in campum, prouocatoremq; extinxit superatum. Hac quoq; parte uictor, interiore malo, domesticis insidijs excipitur. Nam filia Vluilda, inferioris se fortunæ uiro denuptam indoluit, crebrius marito insusurrans, ut oppresso Rege patre, Regnum arriperet. Non erat contenta, Regis se filiam & esse & dici, Reginam se uoluit appellari. Congeminabat quęstus & lachrymas in aures mariti: adiunxit blandimenta. Peruincit tandem, ut operas maritus polliceretur. Vocat filia patrem in cōuiuium, structis clam insidijs, quibus opprimeretur. Sed ille somnio monitus, ut inde caueret, non timeret insidias, armatum militem im præsidio collocabat. Venitur in triclinium: filia patrem fallaci specie comiter excipit, ut uino sepultum, transmittat in æternum somnum. Vbi adesse uidit paratas Rex insidias, dat signū suis. Emergentibus in manu gladius erat: uertitur dolus in caput autorum, filia cum genero trucidatur. Interea Hundingus Suetiæ Rex, falsò famam accępit, de oppresso Haddingo amicissimo sibi Rege: quippè cuius munere Regnum teneret, facturus Amico inferias, ipse sibi de falso rumore uerum parauit exitiū: demersus in dolio cerealis liquoris, quod erat in medio, dùm ebrius, incautusq; saltaret in conuiuio de more uetustatis in exequendis inferijs. Haddingus autem pietatis officio, audiens Regem perijsse, iam uitæ fastidio non deserturus Amicum, nodum informis lęti trabe nectit ab alta, uoluntario exitu, sed non regio more, finiens uitam.

Duello uincit.

Insidiæ filiæ in patrem.

Vltio.

Hundingi mors. Suetię lib. 1. cap. 16. b.

Haddingus se laqueo strangulat.

¶ Froto Haddingi filius, Curetes, & Russos, Eotolam & Paltiscam horum urbes item ingenio & ui superat & capit. Caput. x.

FROTO filius Regnum accępit paternum: qui per uarios casus, & fortia facta promeruit, ut optimus Rex, patriæ pater & haberetur & esset. Principia bellorū apud Curetes Orientis populos auspicatus: cuius Regem Dornonem, urbe munita se continentem, cùm ad pugnam elicere non posset, dolo statuit circumuenire: secum reputans, quod militaris habet sententia, Dolus, an uirtus, quis in hoste requirat? Cessit igitur castris, fugam simulans: sed ante scrobibus tectis, castrorum locum impleuit. Egressi Curetes ad castrorum spolia, dum prædæ inminent, à superuenientibus Danis occupantur. Neque armis tueri, neq; poterant pugnam capessere. Oppressi

Rex Froto I.

Verg. licet longo post tempore ab Saxone citātus.

pressi igitur, uictoriam dedere Regi. Proxima ad Russos militia Regi. Trano Rex erat gentis: quem bello adortus, terra, mariq; oppugnauit. Primùm tamen misit, qui clam Russorum nauigia perforata, nauigationi redderent mutilia. Nam foros stipite, quem deforis facilè eijcerent, impleuere. Irritatos in pugnam Russos, ad naues elicuere. Illi dolo non prospicui, citò feruntur ad naues. Dani circumfunduntur ratibus suis, eijcientes qui foris eminebat stipitem: ut laxatis foris, acciperent undam. Ibi gemina Russis exoritur pugna. Nam & aduersus hostes illis pugnandum: & in undam, quæ mergẽdis incubuerat, erat laborandum. Facilis ea res Danis uictoriam fecit. Victor Froto, redit ad patriam. Dumq; Oratores, exigendi à Russis tributi imperati gratia mitteret, insoliti imperij populus, onere turbatus, in Legatos mittit manus, eosq; peremit crudeliter. Froto eius rei accepto nuncio, arma parat, bellumq; infert in Russiã. Eotola urbs erat gentis insignis, eam obsidione cingit: & quoniam amnis decurrens urbem natura muniebat, multis de eo factis deriuationibus, ut uadibilis esset, ingenio naturam superauit, urbemq; cœpit. Inde mouit in Paltiscam nõ minorem urbem: quam omnibus circumspectis, cùm illam ui capere diffideret, conuertit in dolos. Simulat morbum. Inde fama dispergit mortuum. Milesq; simulato luctu, tumulum Regi cõponit. Iam ciuitas credula, timorem posuit cum custodia, nihil expectans, nisi ut obsidione soluta, miles abiret in fuga lacessendus. Vbi nihil timet, remissaq; omnis abintus custodia urbis, totis uiribus exercitus incumbit, muros capit, portas reserat, breuiq; momento urbem suæ facit potestatis.

Russos dolo superat.

Legati trucidantur.

Eotolam & Paltiscam urbes ingenio & ui capit.

¶ Muliebri habitu Anduani, Froto urbem capit: duabus sororibus bellum mouet, Frisiam obtinet, & Britannos uincit. Caput. xi.

ANDVANVS erat ijsdem regionibus Princeps, qui urbe fisus natura, & arte munitissima, minas oẽs contempsit Danorum: & ne superioris Haddingi ingenio fraus strueretur, cuius esset recens memoria, omnes hyrundinum nidos iubet deijci. Sed Froto ab ingenio suo non recessit. Siquidèm muliebri ueste ab ancillis mutuata (audax facinus) urbem ingreditur: uenisse se ait, decepto circumsedente exercitu, ut urbi uenale quid inferret, abituram quandocunq; libitum esset. Creditum est: fidemq; fecit imberbis uultus, & uox in fœminam fracta. Speculatur noctu, suisq; signum mittit, ubi, & quando irrumpant. Ita securam urbem, admoto milite capit: ipse intus occurrens, ex opportunitate suis affuit. Ea capta, modestè se gerebat in uictos, quippe Regis affinitatem ambiens, filiam eius cõiugem

Frotonis audax ingenium.

accepit, Regnumq́ libertati permisit. Dùm autem Rex foris bella gerit, intus, domiquè graue sustinet detrimentum. Nam altera sororum Regi Suetiæ nubit Regnero, illumq́ Regno pulsum reuehit. Altera Vbboni nobili uiro nupta Danico, persuadet, Regnum inuadat absentis germani. Hæc audiens Froto, bella deserit Orientis, reductoq́ exercitu, sorori Suetiæ incubanti bella mouet. Illa nihil territa uirago, nouo marito animos deesse non patitur, ipsa armatur, primoq́ prælio fratrem cogit retrocedere. Nox quæ intercessit, fratrem cum germana improuisè coniunxit. Nam uterq́ paruis nauigijs, speculandi gratia egreditur, ita cōcurrunt. Rogat germanam agnitam Rex Froto, quid nocturnis inuigilet insidijs? Illa refert. Idem mihi quod tibi in re bellica licuit. Tu iniustior, qui germanam priusquàm abires, liberam circumspiciendo thoro, esse iussisti. Circumspexi. Inueni in quo & tibi et mihi consultū arbitrabere. Tam iustæ obiurgationi non habens quid obijceret, postera luce uocato Regnero, pacem firmat. Nauigans in Daniam, Sororium, quem procuratorem reliquit, Regem inuenit. Bellum paratur. Sed non erat is Vbbonis apparatus, qui Frotonem sustineret: itaq́ captus, ad Regem perducitur. Vbi intellexit, germanæ opera & instinctu rem tentatam, ignouit sororio: tantisper tamen ultus est præsumptionem, ut thoro eius abstractam germanam, Scoto Scotorum Principi, à quo gens nomen seruauit, eandem collocauit: triplici munere functus in uno. Nam & ultionem uindicauit: & germanam ablegauit: & amicum pridem, nouo coniugio fecit deuinctiorem. Sed inquieta mulier, regionem mutauit, non animum. Nam uiro sine fine suggessit, ut oppugnato fratre, Daniam inuaderet. Suasit assiduè: sed ubi non persuasit, odium uertit in maritum, precio conducens, qui nocte quiescentem opprimerent. Innotuit res per pedissequam. Rex armatus cubat. Rogatus ab uxore, quid sibi uellet in thoro lorica? Libitum esse, respondit. Venientes autem ad scelus conductos obtruncat: Vxorem inde diligentius tenet asseruatā. Interea Froto non contentus Orientis Imperio, Occiduas quoq́ partes adnauigans, Frisiam bello tentat, Vuicho Frisiorū princeps classe occurrit. Pugna conseritur. Iaculis res agitur. Iubet Froto suos lentius, rariusq́ iaculari: donec cōsumptis telis, inanem se præbeat hostis. Vuicho Danorum segniciem, à timore, & pacis cupidine ortam arbitratus, grauius urget: at assumptis telis hostem sensit iusurgere. Pellitur Frisius, fugamq́ capessit. Froto terram ingressus, prædam agit opulentam: reuersusq́ in mare, classem hostium incendio consumit. Mox grauiorē orsus expeditionem, in Britanniam mouit: expositisq́ copijs præliabundus ingreditur. Occurrētem cum exercitu, collectis signis, fundit Regem,

Sorori bella mouet.

Vbbo capitur.

Scotorum Origo.

Insidiæ in maritum.

Frisiam Froto oppugnat, & obtinet.

Regem, fugatq́; & quocunq́; uictor incedit, prędam agit opulentam. Ducendum deinde putauit in Ducem Scotorum Melkuicum: quem accepit, iam ad arma progressum occurrere: audiuitq́; Britannorum Regem, recuperatis uiribus se insequi, communicato cum Scotis consilio, ut hostem interciperent.

¶ Froto prædam abijci iubet, Britannos secundo deuincit, Lundoniam metropolim repetito astu superat. Post duplicis Duelli uictoriam, tandem Bello contra Regnerum instructo, morbo correptus uitam finit. Caput. xviij.

FROTO sentiens impeditum exercitum lentius procedere, segniusq́; pugnaturum, quòd onera illi forent impedimento, iubet prædam abijcere: ut expeditè pugnam utrinq́; ineant inuicem: siquidèm uictoribus maiora in manibus futura, uictis nihil horum prodesse, quinimò uictoriæ impedimenta quę ferrent haberi. Erant inter proceres, qui Auaritiæ stimulis incitati, Regis imperium grauiter tulere, ausi etiam orationem inferre contrariam. Eam animi pusillanimitatem Rex nequaquàm hostibus prodendam, quasi formident, sed forti animo, uictoriæ præmia, nouæ uictoriæ præferenda. Vicit tamen Regis sentētia. Nam abiectis sarcinis, sparsisq́; per uiam oneribus, & hostem legendo impedire, seq́; exoneratos expedire cœperunt. Superueniunt Britanni, prædamquè pridem amissam cupidè relegunt, magis rei intenti, quàm hosti insequendo. Rex gentis, auariciam suorum increpans, abijcere iubet onera, abijcere futuræ impedimenta uictoriæ: sparsa ab hoste in fraudem, interpretatur. Sed contumaces imperio Regis Britanni, sinum onerant, Hæc sunt, inquiunt, quorū gratia militamus, hæc penetralibus nostris abducta, in agris reperta, non reducemus? & simul cum dicto aurum legunt, tàm auidè, ut gramina cum terra pariter abrumpant. Fit certamen legentibus: in obliuione esse incipiunt hostes armati. Froto interea siluam præteriēs, quæ Scotiam, Britanniamq́; dirimit, iubet expediri arma, hostibusq́; obuiam ire. Vix Scoti armatum hostem contemplantur, & iam numerum recensentes suorum, hostiliq́; conferentes, cùm nec arma sua, Danorum armaturæ ulla ex parte conferre possent, nō expectandum rati, fugam ineunt. Froto paucis insequitur. Ibi obuium excępit Scotum germanæ maritum, ab ultimis terræ finibus auxilia ferentem affini: cui insectationem gentis permisit, ipse conuerso agmine, mouit in Britannos. Prouenit, quòd uterq́; Rex pręuiderat. Nam Britanni præda onusti, quam nollent amittere, in fugam plus, quàm in pugnam prospiciunt. Certamine non magno uincuntur ab expeditis onerati: fugam inire

Stratagema Frotonis. Sub hoc Frotone Christus natus. Vide in Noruagia libro. 1. ca. 28.

Britanni de nuo uicti.

præda non patitur: igitur uicti, & prædam amisere, cum uita & libertate. Pœnituit tum Britannos, Regi suo paruisse contumaciter, Danosque rectum Regis sui consilium honestabat. Lundoniam Regni metropolim petit: sed eam inexpugnabilem ratus, ingenium uertit ad insidias. Nam ut in Russis, sic hoc quoq; loco, semel expertam feliciter fraudem, iterum intentauit. Morbo primùm: inde morte simulata, tumulus Regi componitur. Exercitus misso nuncio, deditionem offert urbis præfecto Dalemanno, ita, ut ex sua gente Ducem quem delegerint, accipiant. Gauisus ille, nihil subesse fraudis ratus, portas pandit, deditos in urbem accipit: magnam illis obijciens Nobilium multitudinem, ex quibus Ducem deligant. Illi deliberandum in sequentem lucem dixere. Sed ea nocte, Præfectus opprimitur; falso deditì, Regem suum ostendunt: urbem diripiunt. Victores in Daniam reuehuntur. Ibi Froto Rex ab amico quodam in conuiuium accipitur: uarij, ut fit, sermones seruntur, iactat quisque à se magnificè gesta. Inuentus est, qui per ebrietatem Regi duellum offert. Ille mox accipit: egressusq; conuiuio, prouocantem sternit. Alius commilitonis necem ulturus, idem præliũ subit. Additur & ille socio. Rex redit in conuiuium. Dùm autem Regnero Suetiæ Regi bellum infert, in ipso apparatu, uel militari labore, contracto morbo, nunc non simulato, at uera morte uitam finiuit.

Ingeniosa Frotonis fraus.

Duellũ bis inijt uictor Rex Froto.

Eiusdem mors.

¶ Haldani fratricidium regnandi ambitione, & tyrannis. Caput. xiij.

Haldanus Rex. I.

HALDANVS, Röe, & Scatus huic filij fuere: quibus uirtute, ac natali iure paribus, æqua regnandi incessit cupiditas, Imperij occupandi quisque curam accepit, fraternus ex his nimiũ respectus à scelere auertit. Quem enim nimia sui charitas cœperit, aliena deserit, nec sibi quisquàm ambitiosè, atq; alijs amicè consulere potest: uerumq; id, quod relatũ est in Carmine, Nulla fides Regni socijs. Horum ergo motu, maior Haldanus, Roe & Scato fratribus interfectis, naturam scelere polluit, Regnum parricidio inuasit. Et ne ullum crudelitatis exemplum omitteret, comprehensos eorum fautores, prius uinculorum pœna cöercuit: mox suspendio consumpsit. Cuius ex eo fortuna maximè fuit admirabilis: quòd licet omnium temporum momenta, ad exercendam atrocitatem contulisset, senectute tamen, non ferro uitam finiuit. Quod ipsi mirum & insolitum credetur Satyrico. Ad generum Cereris, sine cæde & sanguine, pauci Descendunt Reges, & sicca morte Tyranni. Vt illi placuit.

φιλαυτία.

Haldani fratricidium.

Tyrannis.

¶ Roe

¶ Roe bello Regis Suetiæ cadit, Helgonem fratrem Regni successorem relinquens. Caput. xiiij.

ROE, & Helgonem hic filios reliquit. A Roe Roschildia condita memoratur: quam postmodum Sueno furcatæ barbæ cognomento clarus, ciuibus auxit, magnitudine propagauit. Breui hic, angustoq́; corpore fertur extitisse. Helgonem maior proceritas illustrauit. Helgo igitur diuiso cum fratre natu maiore Regno, maris possessionem sortitus, Regem Vuandaliæ Scalcum, maritimis copijs lacessitum oppressit, Vuandaliamq́; redegit in Prouinciam. Sed ad Roe Regem reuertamur, qui à Suetiæ Rege bello lacessitus arma corripuit, hostibus occurrit, duobus prælijs fortissimè dimicans, æquatis uiribus abscessit: sed tertio congressus fundit͏̃. Non tamen passus diutius uidere uictorem, fortiter dimicans, cadit, Regnũ fratri relinquens, qui hactenus maris tantùm gerebat Imperium, piraticæ insistens, quæ tum iusta credebatur militia. Equidèm terram filijs hominum datam, esse in prædam sunt arbitrati, ut tantum quis haberet, quantum armis occuparet.

Roe Rex. Roschildiæ urbis conditor.

Saxoniæ libro.1.ca.4. Casus Roe.4.

¶ Helgo fratri Roe succedit, Hundingum Regis Saxoniæ filium uictum, duello interimit, æquè tyranni de, libidine & incestu inglorius, Iutia item an olim Saxonum fuerit. Caput. xv.

HELGO fraterni Regni successor, & necis ultor emersit. Hic licet ferocioris esset ingenij, luxuria tamen sæuitiam æquabat: adeo proiectus in Venerem, ut ambiguæ æstimationis esset, tyrannide magis, an libidine exarserit. Apud insulam Thore, ex uirgine quã compressit, filiam accæpit: cui postmodum Vrsæ aptauit uocabulũ. Hundingum Saxoniæ Regis filium, apud Stadium oppidum, prælio uicit: eundemq́; ex ꝓuocatione adortus, Duello statuit: ob quod Hundingi interemptor uocatus, uictoriæ decus cognomine usurpauit. Iutiæ Saxonibus ereptæ ius, procurationemq́;, Hesce, Eyr, & Ler Duci commisit. Qua in re pensitandum, quo iure Iutia ante Saxonum fuerit. Legimus quidèm apud Ptolomęum, Cornelium, ac Pliniũ, Cimbros tenuisse Chersonesum Cimbricam, quę nunc Iutia dicta est, Peninsulam, quæ ab Austro procurrit in mare, undiq; circumflua mari: præterquã ab Australi parte, ubi Eydora fluuius eam dirimit ab Holsatia: quæ semper Saxonię fuit reputata: hoc illi tùm nomen erat, cùm Cimbri, potentissima olim natio, sumptis armis Italiam peteret, Thraciam inuaderet, Romanis occurreret: aliquot Romanorum exercitus, ad internectionem cęderet: ad ultimum à Caio Mario Romano duce repressa uinceretur: Augusto deinde Cæsari dona mitteret, amicitiam

Helgonis æqua & tyrannis & libido.

Iutia, an Saxonũ olim fuerit.

eius promerita. Videri potest simile ueri, ut multarum regionum nomina, ætas longa mutarit: qui in sua gente dicti sunt Saxones, Vuandali, uel Iutæ (res enim in ambiguo est, quæ gens fuerit) apud Romanos Cimbri, hoc est, ueteri Gallorum lingua, latrones dicerentur. Hęc per transitum annotare placuit: ut per occasionem inuestigent posteri, si ad pleniorem rei indaginem poterint peruenire. Nobis quoq; ea de re habẽdus est sermo diligẽtior in Saxonia atq; Vuandalia. Nunc cœptum exequamur. Cùm ad insulam Thore piraticam Helgo reflexisset, stuprata nedum amissæ uirginitatis mœrore deposito, turpi cõmento nefariam stupri ultionem excogitauit. Siquidèm filiam nubilis ætatis, de industria Regijs oculis subiecit, cùm suã esse ignoraret: non dubia, quòd Regiæ parere libidini cogeretur. Qui licet insidiosæ uoluptatis illecebris corpus polluisset, animi tamen integritatem exuisse, credendus non est: cùm ei promptissimam erroris excusationem, ignorantia afferret. Stolidam, quæ filiæ pudicitiam ut suam ulcisceretur, prostituit: nec sanguinis ullam habuit rationem, dummodo incesti reum faceret suum uiolatorem. Magnum & inexplebile scelus, si non fausta proles, magna parte culpam detersisset. Siquidèm genitus ex Vrsa Rolfo, ortus sui infamiam, conspicuis probitatis operibus redemit. Comperto autem, quòd Hotbrodus Suetiæ Rex, fratrem prælio superasset, & oppressisset, iusta commotus iracundia, in ultionem extorsit, filium Rolfonem Letrica arce conclusit. Ea tum Regibus certissima fuit munitio. Hęredis saluti consultũ, utcunq; suam fortunam tractasset. Deinde Præsides ab Hotbrodo uictore Daniæ immissos, ut externo patriam dominio liberaret, missis per oppida satellitibus, cæde subegit: ipsum quoq; Suetiæ Regẽ, cũ omnibus copijs nauali pręlio deleuit: nec solum fratris, sed etiam patriæ iniuriam, plenis ultionis armis pensauit. Perinde utriusq; Regni gubernacula, uicto, occisoquè Rege eius, per omnem uitam tenuit, despicabiliq; lege Suetiam pensitauit. Et quanquàm uictoriam suam per mare, per terras latè circumtulisset, tamen superioris flagitij ruborem de compressa per ignorantiam filia, abolere non potuit: Patriam, Penatesquè perosus, repetito Oriente, ignobili morte decessit. Ferunt nonnulli, quòd exprobratæ sibi turpitudinis ruborem non ferens, super districtum gladium incumbendo, uoluntaria morte se consumpserit. Vide quid hominem ingenuum ad ruborem, desperationemq; prouexit.

[Marginalia: Cimbri, latrones. — Remissio ad Saxoniã, & Vuandaliam Autoris libros. — Incestus Helgonis. — Rolfo. — Hotbrodus Suetiæ Rex — Helgonis mors.]

¶ Rolfo Regno succedit. Atislus Suetiæ præficitur tributarius. Oritur in sponsalitijs Agneri ludus seditiosus. Opprimitur Atislus: cui Biarbo surrogatur. Cuius casus, & Vuigonis factũ recensẽt. Tum Dania in Suconũ iura cõceditur. Cap. xvi.

OLFO filius in Regno succedit, uir corporis & animi dotibus insignis: quòd staturæ magnitudinẽ, pari uirtutis habitu cõmendaret. Matrem eius Atislus Suetiæ Regis filius, iam Danis subiectus, patre uicto, ut patriam liberaret asciuit coniugem. Sed mores putidos perosa mariti, animum ab illo statim auertit, filioq; Danorũ Regi nuncium fecit: qui & illam in Daniam reduceret, thesaurumq; perinde ac sibi debitum, quòd Suetiæ imperaret, per ingenium abduceret. Quam rem in Suetia latius explicabimus. Agnerus ex primoribus unus, Rutam Regis germanam, meruit uxorem. Conuiuio per Regium luxum apparato, pugiles intererant: ortoq; lasciuiore ioco, ossa inuicem uolant: sed cùm per errorem seuerioris cuiusdam uiri Biarbonis capiti impactum os, & uulnus & contumeliam irrogasset, impatiens iræ, iacientis caput corripiens, obuertit frontem in terga, rixaquè cum tumultu ingrauescit. Sponsus interueniens, graui increpatione obiurgat Biarbonem, quòd conuiuium turbasset. Et cùm ille uiriũ fiducia durius obiurganti responderet, prouocatio fit inuicem in duellum. Ibiq; uidit Agnerus, sponsaliorum lætitiam uerti in mœstitudinem. Sed Biarbo præcipuis fortitudinis operibus emeruit, ut intantum Regi cõmendaretur, quòd uictor uicti sponsam mereretur. Fortiterq; impensa opera, talem se ulterius gerebat, ut Regem affinitatis suæ non pœniteret. Quippe per illum rebellantem Suetiæ Regem Atislum, & uicit, & oppressit, Regij sanguinis iuuenem, imposito tributi nomine censu, Suetiæ præfecit: & quo fidior illi esset, sororẽ illi Sculdam coniugem dedit: quæ res exitio Regi fuit. Nam ambitiosa mulier, non ferens subiecta censeri germano, quotidianis lachrymis uiro institit, ut rebellionem ordiretur, perficeretq;. Quam in Suetia quia explicuimus, hoc loco transibimus. Inter stipatores Regij lateris erat Vuigo quidam dicacissimus, qui dicacitatis suæ, quòd Regem eximiè exhilarasset, armillam auream præmiũ meruisset, ea indutus dextra, sinistrã à tergo retorsit. Rogatus, quid sibi uellet nouus incessus? Respondit: Erubescere sinistram, quòd in cõspectu ditatæ germanæ prodire non auderet. Cuius comitate uerbi, promeruit & alteram. Qua accæpta, iureiurando firmauit: si se Regi suo superstitem fortuna faceret, quacunquè iniuria Rex periret, se promisit ultorem, Idquè magnificè peregit, cùm oppresso per Suetiæ

Rolfo Rex.

Atislus Suetiæ Rex.

Suetiæ lib. 1. cap. 19.

Seditio.

Biarbo.

Sculdæ ambitio.

Lib. 1. cap. 20. b.

Vuigo.

Præfectum, Regi solus superesset, gladio quem à uictore acceperat, in argumentum futuri cōmilitij, mox uerso, in tradentem transfixit eundem. Quod ipsum in Suetia quoq; nostra sumus executi. Clarum ac semper memorabilem uirum, qui uoto fortiter expleto, mortem sponte complexus, per astantes ministros discerptus, mensas tyranni, sanguine maculauit. Sed tamen Daniæ Regnum, occiso Rege, neque extante qui fortiter tueretur, tunc in Sueonum iura cōcessit: uariante fortuna, & de magnis Imperijs ferociter ludente.

¶ Hotherus Daniæ & Suetiæ Rex, pro Helgone paranymphus, præscio uaticinio, bello contra Boon instructo cadit. Caput. xvij.

Hotherus Rex.

HOTHERVS Atisli frater, post Hiartuarum utriusque Regni sumit gubernacula. Huic primum de nuptijs certamen fuit cū Baldero semideo, ut Veteres putauere. Nam insignis maleficiorum usus, opinionem illi diuinitus ingerebat. Sed huius certaminis decursum & exitum, inter Sueticas historias commemorare, rectius iudicaui: quæ propria sunt huic Daniæ Regno, sola attingens hoc loco. Erat ea tempestate Helgo Haltgiæ Rex (pars ea est Noruagici Regni) qui filiam Cusonis Finnorum Regis specie præstantem, uxorem percuperet. Legationis interposito officio, intentauit illam sibi desponderi. Sed pater reiecta legatione, contemptibilem duxit generum: qui non sua uoce, aut fortibus factis, ut tum mos erat, coniugem quæreret. Erat reuera linguæ impeditioris, ut sermonem nō modò apud exteros, sed etiam inter suos miscere refugeret. Hotherus autem Daniæ ac Suetiæ Rex, cùm multis rebus præstaret, etiā facundia fuit singularis. Is cùm esset Helgoni amicissimus, suscepit pro ipso legationem. Armata nihilominus classe, Noruagiam petens: ut si uerbis non impetraret, armis exprimeret. Cunq; pro Helgone per summam eloquij suauitatē egisset, refert Cuso pater, mentem filiæ consulendam: ne quid contra nolētem, paterna uideretur seueritate præsumptum. Accersitamq;, an proco allubesceret percunctatus: Annuens, Helgoni nuptias pollicetur. Ita feliciter legatione functus, amico optatas conciliauit nuptias. Diuturno inde implicitum bello cum Baldero, uaria certauit fortuna, nunc uictor, nunc uictus. Ad extremum tamen hostem opprimens, optatis potitus nuptijs, etiam soceri sui perempti pœnas, magnificè à peremptoribus exigit. Nouissimo autem prælio quod cum Bōo Balderi germano gessit, magnis rerum indicijs se prospiciēs periturum, uocatis in concionem Maioribus, non dubijs coniecturæ uijs se uitam finiturum prædixit. Orat deinde, filium suum Roricum Regno præficiant: ne ius hoc ad externas, ignotasq; familias improborum transfundatur:

Haltgia quæ

Ad expeditionum suarum finis.

fundatur: plus uoluptatis se ex filij successione, quàm amaritudinis ex propinqua morte percepturum testatus. Quo à Proceribus impetrato, pugna cum Bőo congressus, occiditur. Nec iocunda Bőo uictoria fuit. quippe tam grauiter affectus, acie excessit: ut scuto exceptus, atque à peditibus uicissim subeuntibus, domum relatus, postridiè uulnerū dolore consumeretur. Cuius corpus magnifico funeris apparatu, suus Rutenus tumulauit exercitus, nomine eius insignem extruens collem: ne tanti uiri monimēta, à posterorū memoria citius dilaberetur.

¶ In rebelles Vuandalos bellum paratur. Roricus Danorum Rex Duello duplici consentit. Vincunt tandem Dani. Caput. xviij.

RORICVS Hotheri filius, Daniæ sceptris succedit. Sed Curetes atque Sueones Hotheri morte comperta, tributariæ sortis onere excusso, sese ad libertatem redisse sunt arbitrati. Vuandali quoque, quibus iuga tributorum, Danica inuexit corona, defectionis audaciam præsumpsere. Tot circumuentus rebellantiū populorum tumultibus, cōsilium sumit ex tempore, cæterorum dissimulans pertinaciam, unam in gentem Vuandalorum arma uertit: ut per partes reuocaret in integrum, quod totum simul reformare non poterat. Itaque in eam mouens gentē, cùm uideret hostes partim aperta fronte in aciem prodire, partim in insidijs collocari, eandem formam insecutus, classem libero mari inuexit: nonnullam tamen partem, opportunis locis ad irruptionem in tempore faciendam collocauit. Præcipites Vuandali, qui in insidijs fuere, ante tempus erumpunt: exceptique à Danis, ad internitionem cæduntur. Exercitus autem qui in aperto tendebat, ignarus suas iam copias oppressas, miratur quid Roricum detineat, ut non in aciem deducat. Animus auctus, quòd hostilem interpretaretur timorem, adnauigat Danorum exercitui, pugnamquè ingerit. Attamen præueniens quidam ex Vuandalorum turma, Licet, inquit, compendio rem tantam peragere? Ego me de meorum Principum uoluntate in hanc sortem offero duello. Si uicero, tributorum nobis immunitas proueniat: at si uincar, ut ante soluendis constringamini. Mussitant Dani, nihil sibi uictoria cedere, præter id, quod iam tenuere: dedecorosum tamen habitum est, pugnæ sœtem recusare. Inuentus est uir animo quàm uiribus maior, qui circumspicienti Regi suo, Quid inquit, uictori promittitur? At Rex, ut manu gessit, senas nexili nodo cohærentes armillas, uictori proponit. Ille refert. Pulchram inquit, uictoriæ mercedem, aut dedecorosam, quæ fortibus morte grauior est, uitæ conditionem reportabit. Attamen Patriæ impendere uitam quam donauit, etiam sine mercede, pulchrum

Roricus Rex.

Dani aduersus Vuandalos.

Duello res agitur duplici.

pulchrum censeri debet. Hæc dicens, in campũ descendit, & pugnam iniens superatur. Alium uictor dari poposcit. Cunctantibus Danis, ille in suorum castra lætus inuehitur. Sufficere poterat fortè, Patriæ libertatem meruisse: at insolentia uiri, maius aliquid molita, Danis cœpit insultare, quòd neminem arbitraretur in pugnam exiturum, fortissimo eorum pugile prostrato. Mouit exprobratio uirum in exercitu Danico præcipuum Vbbonem. Non sinam, inquit, dedecus hoc inuri genti nostræ, ut nemo ausit in duellum prodire. Sed tuum erit O Rex, præmia uincenti decernere, quo alacrius in pugnam prodierit. Vidisti, inquit Rex, armillas iam ante præmio decretas. Quid erit, ait ille, si te rei pœniteat, tuaquè dona in alium conferas? Quo certior sis, inquit Rex, en præmia tua. & proiecit, ut manu caperet. Cunquè nauium intercapedinem, uis iacientis minimè superaret, excepit unda donum proiectum. Tum Vbbo. Etiam nunc alacrior pugnam ineo: quando tua Rex perspecta liberalitate, ipse non mercennarius pugil, sed spontaneus conspicior: & hoc dicens, desilit in campũ. Circumfunditur turba spectatrix. Ibi Vuandalus prius uictor, occubuit cum consorte. Credo procurante fortuna: ne alter alterius exitio, gloriam, uoluptatemq; perciperet.

Vbbo pugil.

¶ Fengo fratrem Horuuendillum perimit, ob Iutiæ præfecturam unicè administrandam. Ambletus timore patrui insaniam stimulat, qua commoditate, paternæ necis ultionem ingenio mirabili adsequitur. Caput. xix.

EA TEMPESTATE uiri primarij Horuuendillus ac Fengo fratres, Iutiæ præfecti, patris loco surrogati sunt. Horuuendillus autem præcipua uir audacia, tantum gloriæ bellicis laudibus conquisiuit, ut Regis germanam coniugio mereretur. Inuidens fraternis profectibus Fengo, cùm uirtute æquare non posset germanum, consilia uertit ad fraudem: & intercepto fratre, peremit illum, uxore eius sibi deuincta. Filium illa habuit prioris mariti sanguine Ambletũ, adolescentem ingenio acrem, sed nulla re magis tutum, quàm insania simulata. Nam patruus illum è uita sustulisset, si non contemptum, illi simulatus furor ingenerasset. Obseruabat adolescentem patruus oculis curiosis, & multis per occasionem ingestis tentamentis, experiri uoluit, si saperet. Sed ingenium acre omnem delusit obseruantiam. Erat inter proximos Præfecto, qui operam pertentandi polliceretur per absentiam Fengonis. Nam si quid inesset prudentiæ, tum apud matrem absente patrono quereretur adolescens. Itaq; recondidit se obseruator in triclinio, quo uteretur matris Ambleti secretissimo. Nam si quid inter matrem

Fengo Rex

Fratricidiũ.

matrem ac filium colloquij futurum esset, ibi haberetur. Stratum lecti superinduxit delitescenti sibi, curiosius exquirenti: nec illum fefellit suspicio. Siquidem ingressus ad matrem Ambletus, durius obiurgat, quòd cruētis fraterni occisoris manibus se pateretur amplecti. Illa stultitiam, pueritiamq́ obiectat nato. Tùm ille expansis brachijs, quasi uolaturus, lectum conscendit, Galli cantum imitatur: & inter agendū exerto gladio, latus defodit latentis, quem pedibus sub lectulo deprendit. Ilico desectum in frusta igni applicuit, coctumquè suibus projcit quo potuit secretius. Inde regressus ad matrem, docet, quid sibi uelit stulticiæ simulatio: quòd aliâs se tutum sub Tyranno non putaret. Reuersus Fengo, amicū oculis requirit, auditurus, quid eo absente comperisset. Vbi non aderat, rogat ubinam sit? Ambletus omnes præueniens, Sues, inquit, illum exederunt. Videbatur insaniæ plenum responsum, & erat uerum. Ablegauit priuignum, data opera, ut perimeret; nam id famulis ut curarent iniunxit. Ille autem miro ingenio sub persona insanientis, prudentissimis illusit, uertitq́ fraudem in Autores. Longam huius fabulam Saxo texuit, de Anglorum Regis filia, quam meruit uxorem: eaq́ repudiata, Scotorum Reginam, forma & prudentia præstantem, miris ambagibus meruerit: eaq́ traducta, redierit in patriam. Sed rebus serijs, anilibus nenijs similes narrationes inserere, consilium non fuit. Reuersus in Patriam Ambletus, hoc peregit, ut Regia, cum Rege & optimatibus, per occasionem conuiuij concremata, ultionem sumeret paternæ necis. Populoq́ per summam prudentiam facti sui reddens rationem, persuasit, ut non solùm in eo conquiescerent, sed uictorem meritis laudibus attollerent.

Insaniæ Ambleti felix exitus.

Saxonis fabulæ.

Vltio.

¶ Ambleti cum Vuicleto bellum, atquè illius in conflictu casus. Caput. xx.

WICLETVS inde successit Daniæ sceptris, Rorico de medio facto. Is Ambleti matrē uiduam, iam Regijs opibus exuerat, filiumq́ Ambletum in concilio Procerum semper accusabat: quòd is Letrarū Rege cōtempto (locus is erat, quē qui teneret, summū apud Danos Imperium gerebat) Iutiæ Regnum occupasset. Sed Ambletus uincēs in bono malū, obsequijs & muneribus Regem placare, sum̄a animi moderatione conatus est: peruincere aūt non potuit indignati Regis animū: quòd nomini, & rerū gestarū gloriæ nō tàm inuideret, quàm suo capiti timeret: q́ se contempto, Danorū proceres Ambletum Regem haberent. Ita querelæ in conuitia, & illa in rixam exierunt; inde ex contentione in apertum bellum est peruen-

Vuicletus Rex.

Letræ locus.

peruentum, collatisq́ uiribus, rursus Ambletus Regem conuertit in fugam. Sed ille Scaniæ præfectum exautorauit: quòd non satis constanter se gessisset. Reparatisq́ uiribus, rursus Ambleto bellũ denunciat. Iam quietis erat Ambletus, post longum militię laborem cupidissimus. Quid faceret? Vrgebat ab alterius parte ignominia recusati discriminis, & poterat inferre nolenti: ab altera uerò commouerat desyderatæ quietis magna expectatio. Sed peruicit in uiro militari, bellici splendoris respectus. Itaq́ bellum denuncianti, se refert occursurum. Vxorius iam erat, tanta illi uicissitudine amoris connexus, ut magis illius uiduitatem, quàm sui discriminis periculum pensitaret. Illa muliebriter in maritum conuersa, Ego inquit, mi coniunx, quem per maria secuta sum, etiam pugnantem non deseram: idem mihi qui tibi uitę futurus est exitus. Credidit ille, & hoc animo in pręlia mouit. Non aberat longè, coniunx magnificè pollicita, cùm prælium ageretur. Sed tum consertis uiribus, Ambletus cecidit. Egregia coniunx, oblita promissi, fœminea fide in amplexus uictoris uolitabat. Hic Ambleti exitus fuit: qui si parem naturę ac fortunę indulgentiam fuisset expertus, æquasset fulgore Superos, Herculea uirtutibus opera transcendisset. Vuicletum, tranquillam, ac diutinam Regni procuratione emensum, tandem morbus absumpsit.

Ambletus cadit.

¶ Vuermundus Vuicleti filius patri succedit. Vffo Vuermundi filius, pro patre cæco, uno congressu binos Duello sternit: deq́ illius & corporis, & armorum robore. Caput. xxi.

ERMVNDVS illi filius hęres extitit, sceptriq́ post patrem moderator. Hic prolixis tranquillitatis ocijs, felicissima temporum quiete decursis, diutinam domesticę pacis constantiam, inconcussa Rex securitate tractabat. Sed hanc temporum suorum felicitatẽ diu coniunx fuscauerat. Adeò nihil est ab omni parte beatum. Iam in senium uergens, filium accepit Vffonem, corporis mole cito grandescentem, sed tam hebete sensu, tamq́ lingua pigritante, ut diu plumbeus stipes haberetur: sed in eo homine tam insignis facta est rerum, morumq́ conuersio, quanta unquàm in ullo mortalium potuit esse maxima: ut ex ignauissimo fortissimus, ex stolido prudentissimus, ex muto disertissimus euaderet. Dum adhuc adolescentiam ageret, sub imprudentiæ titulo, splendidissimi uiri Frouuini, quem Iutiæ præfecerat, filiam uxorem illi despondit: ut optimi soceri præsidio, & florentissimorum iuuenum, filiorum eius opera, tutius regnaret. Illatum est Iutiæ bellum ab Rege Suetię: quo in pręlio ex prouocatione pugnans Frouuinus, cadit. Toto perinde agmine uictor lætus in sua redit. Post

Vuermundus Rex.

Vffo gigas.

ea infesto redit exercitu, & ab Rege Vuermundo exceptus, forti prę-lio retrò pellitur. Ibi præcipua Centurionis uirtus eluxit. Quam rem in Suetia peregimus. Frouuini filij paternæ necis uindictam in ea Suetia peregerunt, Regi suo perinde facti commendatiores. Cumque per ætatem Vuermundus oculis esset captus, superbam legationem Saxoniæ Regis accępit: trium optionem proponi Danorum Regi ab suo Principe. Aut Regno cedat, per ætatem, & cæcitatem inutilis, Saxonibusque iura permittat Imperij. Aut si illud grauius uideatur, Filiũ opponat Saxonum Regis filio ex prouocatione pugnaturo: cui cesserit uictoria, sceptra illi utriusque Regni permittantur. Tertium esse, si priora detrectet, ut totis agminibus pugnaturus, prælium hac uoce expectet denunciatum. Indignationem extorsit Regi tam superba legatio: modestius agendũ cum eo, quem fracta ætas oculis cępisset. Ne tamen usquequaquè Danorum Regem uiribus defectum arbitrarentur, si illorum Regi pugna cordi esset, illum se duello excepturũ. Ad quod Legati per contemptum respondêre. Compertum sibi esse, Regem suum non cæco congressurum. ludibrium enim, non prælium uideri: æquius esse, utriusquè Regis pignoribus decertare. Stupefactis qui aderant proceribus, Vffo Regis filius indignatione plenus, à patre loquendi ueniam deposcit. Rogat Rex, quis sit qui loquendi flagitet arbitrium. Qui astitere, filium esse Regis testantur. Tum pater ductis ab alto suspirijs, Satis sibi ait, oneris esse, cęcitatem suam, ut non etiam astantium risu excipiatur: quid sibi uelit ludibrium transuersi per irrisionem responsi. Illi quàm sanctè affirmant, Vffonem esse qui postulet. Fari iubet. Tum ille. Quandoquidem Saxonicus fastus, superba legatione Daniæ Regnum infestat, scire illos par sit: esse Regi filium, qui non modò Regiæ soboli occurrat, sed etiam assumpto ex suis fortissimo, geminis unus duellum offerat. Risere legati, ut erant fastu pleni. Sed ille risum eorum in lachrymas affirmat exiturũ. Quid multa? pugnæ locus, tempusque instituitur. Stupor affecit astantes: insuetam uirtutem ore facundo sonuisse ex illo, qui hactenus socors & elinguis haberetur. Abeuntibus Legatis, pater propius assistere iubet filium, manibus exploraturus quod oculis nõ licuit, si uerè sit filius quem dixere. Vbi grandia membra manibus circumtrectauit, fidem, affirmantibus esse filium, cœpit habere. Quid est, inquit, dulcissimè, tàm te diu elinguem præstitisse, & curis tantam animo uirtutem condidisti? Qua uerò fretus fiducia, duos unus in pugnã deuouisti? Ad ea filius. Quã diu pater, te sensibus uigentem, & uiribus Regem suspeximus, paterna defensione contentus, in te conquieui: ubi uerò ætatis defectionem hostes ludibrio uertunt, tempus esse ratus sum proloquendi, tequè

Suetię lib. 1. cap. 22. b.

Saxoniæ libro. 1. cap. 6.

Vffonis audacia.

parentem, ab iniuria superborū Saxonū, inmunem præstare. Quòd duos unus prouocaui: detergere uolui maculam, huic nostræ nationi nuper iniectā: quòd duo in Suetia leuiri, Atislum Regem pugna congressum oppressere: quam culpā non aliter putaui detergendā, quàm si duobus ego unus depugnem. Collaudatū filiū, iubet eum pugnam armis exercere. Sed non facilè fuit arma inuenire quæ tam grandibus membris aptarentur. Nam pectus magnitudine loricarum nexus explicuit. Multis reiectis, cùm paterna quoq; imparia uiderentur, iubet ex lęuo latere discindi, fibulaq; resarciri: non magnū indicans, si pars clypeo cōtecta armis uacet. Gladius exquiritur illis aptandus digitis. Quē pater in secretissimis habuerat ensis exquirit: filio traditur: illo, aut nullo unquàm alio uictor futurus putabatur. Enses quidem alij in manibus Vffonis districti, uentilatiq;, sola uibratione confracti perierunt. Rogat, an hunc quoq; aliorum exemplo probare debeat? Tùm mœstus pater. Si hunc confregeris, nō est alius illi par uiribus in quo depugnes. Igitur ex condicto locus petitur, quem fluuius Eydora utriusq; ditionis Danicæ atq; Saxonicæ limes, ita totum complectitur, ut insulam faciat. Pons instruitur, per quem sit aditus pugnaturis. Procedit Saxonū Regis filius, comitatus athleta instructissimo: solus Vffo opponitur. Pater Vuermundus & si oculis captus, non tamen abesse patitur certamini: locum sibi iubet instrui in ponte, ut auribus hauriat, quod oculis cernere non poterat. Ita se aptauit pręcipitio: ut si quid triste de filio renunciaretur, unum cum illo exitum sortiretur, spontè desiliens in subiectum amnem. Procedunt in pugnam. Vffo uicissim prouocat utrunquè. Tu, inquit, qui Regio stemmate gloriaris, prior manum confer, generis dignitatem factis fortibus exequere, contende. Quin potius tu, quem ex tot milibus delegit dominus, præsumptam uirium tuarū audaciam exere: ostende si quid in te uirtutis. Accedit ille propius, priorq; gladium distringit: sed non diu cunctatur Vffo, caput instantis, altius ense sublato, medium dissecuit. Pater ensis sui sonitū agnoscere testatus, rogat, quo ictu hostem affecerit? Cùm prostratum audisset, spem capit, iam pugna exęquata. Inde uerò Regis filium hostem superstitem aggressus, facilè proturbat. Quo audito, pater in læticiam soluitur: uictorem filium lætus amplectitur, diesquè suos in pace componens, quieuit cum patribus suis.

Vffo gigas.

Vffonis duellum cum duobus solus.

¶ Vffo Saxoniam cum Dania (patre defuncto) glorioso Duello meretur solus. Caput. xxij.

Vffo Rex.

VFFO filius patri succedit in sceptra: primùm hoc atquè magnum decus referens, ut uiuo patre, hoste uicto, Saxoniā cōegerit ad tributa. Hic Lector attende, manifestū Antiqui-

Antiquitatis testimonium: quia pugna ad Eydoram commissa refer- tur, Holsatiam, quæ ab illo flumine sumit principium, semper Saxo- niæ fuisse annumeratam, tanto ante natum Christum tempore. Igitur uicto iam Saxonum Regis filio, cum consorte, Vffo patri iam adhuc uiuenti non successit, sed accessit, ubi comperit senex diu ante abscon- ditam in filio uirtutem eluxisse. Pugna igitur peracta, Saxonibus pu- dore mœstis, pugilumque funus summa cum acerbitate ruboris ducenti- bus, Vffonem Dani iocundis excepêre tripudijs. Quieuit tum Atisla- næ cædis deputata à multis infamia, quòd unũ duo strauissent. nam Saxonum opprobrijs obscurata, Regnum cessauit. Ita Saxoniæ Re- gnum ad Danos translatũ, post patrem Vffo regendũm suscepit: utri- usque Imperij moderator effectus, qui per adolescentiã, ne uni quidem futurus uidebatur idoneus: cuius sequentes actus, uetustatis initio, so- lennem fefellere noticiam. Sed credi potest, gloriosos eorum progres- sus extitisse, quorum tam plena laudis principia fuerunt. Tam breui factorum eius prosecutione animaduerti potest, quot illustrium illius gentis uirorum splendorem, Scriptorum penuria, laudi, memoriæque subtraxerit. Quòd si Danicam regionẽ, fortuna latino quondam ser- mone donasset, innumera Danicorum operum uolumina tenerẽtur. Hæc sunt Saxonis nostri uerba. Quasi non potuerit patria lingua, cla- rissimarum rerum splendor, ad posteritatem mitti. Non hoc tam de- ploratum silentium Latij sermonis inopia, sed hominũ illius tempo- ris incuria fecit, qui fortiter agere, quàm doctè scribere malebant.

Holsatia, Saxonica.

Scriptorum penuria apud Danos olim.

¶ Dan Vffoni patri substituitur, miræ elationis & dilapidationis Rex inglorius. Caput. xxiij.

DAN filius Vffoni patri in Regno substituitur: qui cùm transfusis in exteros prælijs, tropheorum frequentia, rerum dominiũ amplificasset, propagassetque, partum gloriæ fulgorem, tetro superbiæ squalore fuscauit. Ita à clarissimi patris honestate degenerans, ut cùm ille cæteris moderatione præstiterit, hic cæteros fastuosa tumidus elatione cõtempserit. Sed & paterna bona, uel quæ ipse exterarum gentium manubijs pepererat, flagitijs disijciebat. Opes, quæ Regio splendore seruire debuerãt, uoracibus sumptuum impensis tribuens. Sic nonnunquàm à Maioribus suis, similia portentum pignora desciscunt. Quantum autem temporis regnauerit, quid rerum apud externos gesserit, quibus etiam momentis tempora illius sint illustrata, uno pariter silentio iacent consepulta, Scriptorum, ut questi sumus, incuria. Quanquàm multa præclara ab eius generis hominibus expectari non possint, quorum mens superbia tumens cæcutit, uenter autem omnem in se rerũ curam transponit. Perdere magna

Dan. II.

Dan superbus & prodigus.

possunt uentris animalia: quod in Sardanapalo Assyriorum nouissimo Rege claruit: erigere parua, aut sustinere sine detrimento magna non possunt.

Ignoti stemmatis Hucletus Rex Danorum, piratas aliquot Suetiæ, mari domuit & uicit. Caput. xxiiij.

Hucletus Rex.

HVCLETVS deinde ad sceptra peruenit. Incertum quo genere ortus. Ita malignitas temporum, clarorum interdum originem uirorum abscondit. Leuis tamen iactura de ignorato principio: grauior est obscuratio rerum gestarũ. Nihil enim posteritati relictũ est de huius uiri præclaris factis: nisi quòd Suetiæ tyrannos Homethum & Hogrinum maritimo fertur superasse conflictu. Cætera sepeliuit obliuio. Magis autem Scriptorum raritas & iniuria, res tantas præteriuit. Quis enim poterit arbitrari, tanto rerũ tumultu, quę proximis gerebant̃ ętatibus, tranquilla fuisse huius Regis tẽpora? Sed quę tradita nõ sunt, à maioribus posteri diuinando consequi non ualemus, damna rerum taliũ, Maioribus imputantes.

Suetię lib. 1. cap. 36. b.

Frotonis secundi uictoria erga denos Noruagię Duces. Duellum item illius cum Frogero, quem licet magum interemit. Caput. xxv.

Froto Rex Primus.

FROTO Secundus, post illum ad Regnum peruenit, cognomento Vegetus: qui ipsam cognominis sui speciem, corporis, animiq́ꝫ firmitate testatus, denis Noruagię Ducibus bello consumptis, insulam quæ ex eo postmodũ nomen obtinuit, ipsum postremò Regem inuasurus accessit. Frogerus hic erat, gemina admodum sorte conspicuus: quòd nõ minus armis, quàm opibus illustris, Regiam dignitatẽ athletico decoraret officio: tantumq́ꝫ gymnicis palmis, quantũ dignitatis ornamentis polleret. Hic, ut ferunt, ab immortalibus Dijs beneficium præstare rogatis, muneris loco dicitur tenuisse, non posse superari, nisi ab illo, qui pugnæ tempore, subiectũ pedibus eius puluerẽ, manu conuellere potuisset. Maiorum fuere præstigia, quæ etiam hodiè sunt in usu apud magas aniculas. Res factu non possibilis uidebatur: & ideo insuperabilis ferebat̃: ut erat superstitione sacrilega, regio tota ea tempestate redundans. Quem Froto Danię Rex, tanta à Superis firmitate donatũ comperiens, duelli postulatione sollicitat, Deorum indulgentiam, fallacia tentaturus. Primum ergò imperitiæ simulatione dimicationis ab ipso aduersario documentum efflagitat: cùm eum usu, experientiaq́ꝫ sciret præcellere. Ille hostẽ professioni suę nõ solũ cedere, sed etiã supplicare gauisus, sapere eũ asseruit, senili industrię, iuuenilẽ animũ subijciendo: ꝙ ei facies cicatricibus uacua, fronsq́ꝫ nullis armorũ uestigijs exarata, tenuẽ huius rei noticiã

Frogerus.

extare

extare testetur. Itaq; è diuerso bina quadratę formę spacia, cubitalibus figurata lateribus, humi denotat: à locorum usu documenti initium orditurus. Quibus descriptis, assignatam sibi uterq; partem complectitur. Tum Frogerum Froto arma secũ ac locum permutare iubet. Nec difficilis admissio fuit. Frogerum siquidem hostilium nitor concitabat armorum: quòd Froto prędıtum auro capulum, loricamq; pari specie radiantem, sed & cassidem in eundem modum eximio comptam fulgore gestaret. Igitur Froto, loci quo Frogerus excesserat puluere correpto, omen sibi uictoriæ datum existimauit: nec augurio elusus, continuo Frogerum occidit: tam paruo uaframento, maximam fortitudinis gloriã assecutus. Quippè quod nullius ante uiribus licuit, astutia pręstitit. Hæc sunt nostri Saxonis super hac re testimonia ad uerbum reddita: quæ libuit hoc præsertim loco inserere: quod in Noruagia uerbis alijs eandem rem insinuauimus: ut Lector uarietate sermonis, aliquantisper recreetur: cui liberum est de rebus iudicium.

¶ Dan tertius duodennis, irritantes Saxones, ad Albim fluuium uincit, & tributarios facit. Caput. xxvi.

DAN tertius, Frotoni subrogatur in Regno: filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotum Regiorum, incertum nobis est: quòd nihil ea de re in literas missum est. Cæterum quia tenera ætate ad Regnũ peruenit, annũ agens uitæ duodecimum, Frotonis filium credere par est. Nam si Proceribus deligendi Regis liberum mansisset arbitrium, non duodennem puerum, sed uirum nobilitate, armis, prudentia pręstantem delegissent. Huius ætatem cùm Saxones contemptui haberent, insolenti legatione bellum sibi parauerunt. Siquidem missis nuncijs, Danorum Regem, aut in aciem descendere, aut tributa pendere iusserunt. Superbiæ plenum mandatum. Sed huic Legationi tanta à Danis alacritate occursum est, ut ad militiam spontaneè concurrerent, quibus imperari ut pugnarent, uix poterat. Contemptum Regis suæ gentis uindicaturi, Albim fluuium nauigijs impleuêre Dani: ut iunctis ex latere ratibus, uelut ponte facto, rapidissimus alioquin fluuius transiretur. Danorum iuuentus qua alacritate bellum susceperat, peregit. Nam Saxones in pugnam congressi, fortissimè dimicantes, adegerunt, ut uicti manus darent, subiectionem promitterent, tributis adigerentur. Ita factum est, ut qui per insolentiam quiescere non poterant, alienum exciperent Imperium. Seruitutis suæ damna, præmium reportantes superbæ quam fecerant legationis. Cætera huius Regis fortia facta sepeliuit obliuio: quòd nihil in literas relatum accępimus.

Dan Rex III.

Saxoniæ libro. 1. cap. 7.

Saxones Danis tributarij.

¶ Fridleuus Duello Hallandos superat, Duflínam Hiberniæ urbem Hyrundínum ministerio expugnat. Caput.xxvij.

Fridleuus Rex.I.

FRIDLEVVS cognomento Celer, post Dan peruenit ad Regnū: quo tempore Hallandiæ Princeps Danis fœderatus, Noruagiam infestabat. Principatus ille ad coronā Daniæ ab initio usq; in hunc diē pertinuit, sed ea tempestate se à suo Rege diuelli satius putabat. Quàmdiu autem Danorum fœdere fretus, Noruagiam impugnabat, felicibus augebatur successibus. Quippe Prouinciam, quę etiam puellas nutribat pugnatrices, primū infestam, deinde subiectam cœpit habere: tum uersus in superbiam, Danorum amicitiam posthabere cœpit. Ex simultate odium, ex illo apertum oritur bellum. Tantis utrinq; uiribus, tantisq; odijs cōcursum est, ut die integro extractum prælium, uires utriusq; agminis ita conscidit, ut incertum, quo loco uictoria constiterit, haberetur. Nox prælium diremit. Tum uerò nonnulli se ex Hallandiæ Principis parte subduxere, pugnam futuræ litis extimescentes. Qua reddita, cùm Fridleuus Danorum Rex, recensitis suorum ordinibus, prioris pugnæ sortem miseraretur, Ducibus aduersi agminis Duellum offert, pari numero capitum congressuris. Illi non detrectant. Venitur in locum pugnæ metatum. Ibi Danorū Rex inuicta fortitudine strauit aduersarios. Erat in eis, qui ferro inuiolabili haberetur: hunc capuli nodiq; repetitis ictibus per multos contudit labores. Eo uictor prælio, Hyberniam instructa classe bello petit, Duflínamq; urbem regionis primariam, quia armis capere difficilimum uidebatur, ad Haddingianū uertitur ingenium. Nam captis hyrundinibus quæ sub tecta urbis nidificassent, ignē alis subligat, remissisq; in tecta, incendium suscitat: cui restinguendo dum ciues laborant, faciliorem oppugnandæ urbi uiam instrauit, urbemq; expugnauit. Inde conuersus in Britanniam, populationi insistit. Sed Rex gentis contracto exercitu, populantibus occurrit. Graue prælium conseritur. Cadunt utrinq; plurimi. Fridleuus suorum agmen comminutum, hostiumquè per dies singulos cernens adaugeri, quod necesse fuit. fugam meditatur: quam ut tuto faciat, extincta suorum corpora, roboribus inclinata, uelut in aciem disponit, pugnaturorum speciem præferentes. Interim ipse cum suis se recipit in naues, elusis hostibus: qui ubi propius accessere, uident in conspectu stantes, qui neq; pugnare, neq; fugere potuerunt. Fridleuus in Patriam reuersus, non diu remansit inter mortales, iam mortuis deputatus.

Hallandi aduersus Danos.

Duello Fridleuus uincit.

Haddingi stratagema supra cap.7.

Ingeniosa fugæ salus.

¶ Froto

¶ Froto tertius septennis, sub tutoribus regit: ut adoleuit, Hunorum Regis filiæ nuptui traditur. Caput. xxviij.

FROTO tertius, hunc filius puer septennis Regno insequitur. Ad tutores ergo rerũ gerendarũ cura puenit: Vuestmarus et Colo germani, inter Regni Proceres, nobilitate, & rerũ gestarũ gloria præstantes, Regiæ educationi, administrationiꝗ Regni præficiuntur. Sed alter ex his filiorũ numero præstabat (duodecim enim filijs insolentissimis iuuenibus stipabatur) qui cuncta sibi licere, pro paternæ autoritatis excellentia arbitrati, multos oppressere, multaꝗ per Regnũ innouauere. Alter Colo, uxorem habebat fœminam prudentissimam, ut quæ lingua simul & ingenio multos præstantes exuperabat uiros. Regis germana Gumuuara, simili tutorũ cura educata, nubiles años demorabat. Prima Aulicorũ cura fuit, Regem sermonibus inclinare, ut circũspiciat tori sociam, Aulæ decus, suorũ quoꝗ rationem commodorũ rationem habentes: quòd elegantius familia uestiri solet, ubi Reginæ miscetur Imperium. Arma enim Reges, Dominas uerò mundiciem uestiũ accurare, rectum solet iudicari. Diu Rex iuuenis reluctatur, incommoda commemorans, quę ab re uxoria proficiscuntur. Sed illi non quiescunt, Gotuuaram præcipua prudentia fœminam submittentes, quæ Regi persuadeat, animum uxoriæ rei pręparare. Non destitit fœmina, donec peruinceret. Quando inquit, uiolenti incumbitis, unde ergo nobilitate & opibus parẽ accipiemus? Compertum habuere omnes, Hunorum Regem potentissimum, filiam egregiæ pulchritudinis educare: de qua Regi suggerunt. Sed ille rursus ad ingenium recusandi connubij, paternum se aiebat consiliũ tenuisse: Nõ expedire Regibus, longinquas expetere nuptias: melius * in regione nota, notos aduocare contubernales. Illi uicissim, Regi Hu* norũ potentiã opponũt, quantũ inde decus Danis sit accessurũ, si uiribus Danorũ, accedat Hunorũ per cõnubia societas. Quando inquit, uehemẽter urgetis, cedo: sed qui dedere cõsiliũ, ęquũ est, ut obeant Legationis officiũ. Vuestmarus & Colo fratres, cum Gotuuara Legationi paranẽ. Nec enim erat recusare liberũ, obtẽtu ętatis, aut alia quauis ratione. Profecti longo itinere, Regẽ adeũt. Excępti cõuiuio de more gentis, priusquàm legationis exponerẽt mandata, ibi progressa in mediũ Regis filia, aduenas comiter cõsalutat. Feruẽtibusꝗ cõuiuijs, ubi cũ animis corpora concaluere, audet per iocũ Vuestmarus, puellę animũ uerbis licẽtioribus pertentare: si potentis Danorũ Regis cõiugio, animum dignabitur inclinare? Illa refert, se ex parentis in omni re pendere consilio: quod illi complacitum sit, non in ea modo, sed omnium prorsus re sedulo facturam: attamen nulla fama uiri pręcurrente, neꝗ

Froto Rex Tertius.

Ecceueterũ honestas.

fortia eius facta prædicante, durum uideri, non sibi modò, sed cunctis Regijs uirginibus, illi animum inclinare, quem nulla res præclarè gesta illustrauerit. Gotuuara sermoni accedit, muliebriter blandita, opes Regni, Regis indolem, Patrum claritatem, magnificis cœpit uerbis attollere: Paulatimq́ duram uirginis mentem sermo permolliuit. Legati interea ad Regem ingressi, mandata promunt: promissionibus minas inserunt, ut habet Gentis barbaries cognatum. Rex Hunorũ mirari se ait, si negocium ineundæ affinitatis minis intentetur: ab amica postulatione propius impetrandum: modestius apud maioris potentiæ Reges agendum, quàm ut terroribus exprimatur quod societati postulatur impendi: se tamen interritum perstare, si libeat Danorum Regi, arma prius sua, quàm connubia experiri. Sed in hac re nihil prestantius, quàm puellæ uotum perscrutari. Aduocatur filia, iam Gotuuaræ sermonibus permollita: parenti permittit arbitrium: si tamen illi complaceat, non se abhorrere à Frotonis connubio, cuius præclaras dotes multas prædicauerint. Parat pater longi itineris commeatus: & assumpto pro dignitate comitatu, filiam deducit futuro, & iam dilecto genero. Excipitur regali fastu. Nuptiæ instruuntur ad utriusq́ Regis dignitatem: quibus peractis, in sua se lætus Rex Hunorum recepit.

Cõacta petitionis uoluntas.

¶ Vitiorum Aulæ Danicæ, sub Frotone hoc iuuene, per Vuastmari natu seniorem descriptio. Caput. xxix.

SED in Dania sub iuuene Rege, tanta Procerum creuit insolẽtia, ut nihil ubiq́ tutũ, securumq́ haberetur, quid cuiusquàm libidini complacuisset. Stupratæ uirgines, polluta matrimonia, uexati ciues, abalienati exteri. Primi in his flagitijs ac facinoribus Vuastmari filij, qui uenalia in Regno cuncta fecere. Ad ultimũ, ne Regium torum, maior natu ex fratribus impollutum reliquit. Creuit aucta rumore infamia: sed nouissimum, ut fieri solet, Regem attigit. Ita tamen Regi inhærebat adulter, ut nihil suspicaretur. Ausus etiam Regis germanam poscere coniugem: quod idem multi ex iuuentute Nobilium fecere. Sed iste, contractis omnibus qui puellam deposcerent, cùm à Rege super his nutũ accepisset, uniuersos peremit: quo sibi certiorem aditum strueret ad eam ducendam. Nihil Rex ea re motus, æquè sibi deuinctum habuit tori sui temeratorem. Qui per insolentiam suam ita Regem tenebat inclusum, ut nemo, nisi dato precio, per illũ admitteretur. Ita unus omnem Regni subuertit iusticiam. Vendidit causas, distribuit matrimonia, et nihil in uniuersis agebatur nisi per illum.

Ob scelus Antiquitatis, utinam non seculo nostro adfine.

¶ Ericus quidam Noruagus, Daniam restituit, uitijs purgat, ac facinorosos punit. Regem Frotonem à periculis liberat, &c. Caput. xxx.

SVB hoc rerũ statu adnauigabat Ericus quidã ex Noruagia, qui hoc Regi suo præstitit, ut specularetur Frotonis curiam. Regi suo renũciaturus, si quod cupierat, bellũ inferre Daniæ expediret. Vir erat prudẽtia singulari, & eloquio dulci, qui primũ certamen cum memorato adultero Vuestmari maiori filio, cui Grepp nomen, tẽtauit per arma Ericum eijcere. At uictus est ab Erico. Tentauit uerbis prudentiam refellere: superatus est. Et prouenit res per multam Erici industriam ac fortitudinem, ut intantúm Regi Frotoni inuisceraretur, quòd primus in concilio, primus in rerum administratione deinde Ericus haberetur. Purgauit Regiam malis cõsilijs: quos aliter eijcere non potuit, armis expulit. Oblatoq; duello, omniũ uictor constitit. Ita Vuestmarum senem, ita filios eius submouit. Ipse quoq; Rex aliquando à suis inflam̃atus, Erico se opponens, non caruit periculis: semper ab Erico seruatus: etiam tum, cum hostili in se Rex animo esset. Eóq; res deducta est, ut Froto pudore nimio, quòd ab externo uinceretur, inuisam uitam finire uellet aquis, ab Erico periculis eripitur. Deniq; eó res peruenit, ut primus omniũ apud Regem Ericus haberetur. Germanam illi coniugem despondit, & Centurionatum, imo omnis militiæ principatũ illi imposuit. Reginam, ob admissum adulterij flagitium, & si culpam remisisset, indignam tamen toro suo iudicauit. Tum Erici consilio, ne quod cogitauit, inhonoratam abijceret, patriq; remitteret, Rollero Erici germano permittit habendã. Erico mandatum imponit, ut Gotari Noruagiæ Regis filiam, sibi uxorẽ asciseeret: quod & factum est. Cuius rei ordinem, quia in Noruagia peregimus, hic transimus. Vuandali deinde Daniam infestant. Ericus acceptis pro rei necessitate nauigijs, & industria, & uirtute peragit, ut facilè illos pœnituerit irruptionis. Reliquam autẽ belli molem in eam gentem, quia in Vuandalia plenius sumus executi, isthuc Lectorem remittimus. Froto autem Rex pacem nactus temporum, reformandorum in Regno morũ curæ uiriliter incubuit: Leges sanciuit, quæ bello ac pace optimum Regni statum facerent ac confirmarent. de omnibus enim tulit sanctiones.

Erici uirtus & marginalia.

Adulterij Reginæ pœna.

Noruagiæ lib. 1. cap. 13.

Vuandaliæ lib. 1. cap. 9. & seq.

¶ Frotonis contra Hunos uictoria naualis maxima. Noruagos legibus subdit. Britannos item dolum machinantes, eodem Froto sternit & deprædatur. Caput. xxxi.

MAGNVM deinde bellum Daniæ ab Hunorum Rege exoritur:

exoritur. Totius Orientis uiribus toto biennio bellũ apparatur. Froto quoq; ex Noruuagia atq; Vuandalia uiros adauxit: Ericúmq; præmittit cum parte classis speculatum, quid apud hostes ageretur. Ibi leuia conserta sunt prælia. Omen tamen futuræ uictoriæ Ericus referebat. Angebat Hunorum Regem filiæ contemptus: quòd Reginali destituta nomine, citeriori uiro denupsisset: Qua ex re & Russorum arma sibi deuinxit, totúmq; robur uicinorum Principũ in Daniam cōcitabat. Nauibus impositi, Daniam mouent. Sed fortè non expectandus ratus in Regno suo, suis, suorumq; auxilijs communitus, obuiam uadit hostibus. Conseritur pugna naualis: multa milia ubiq; cadunt: sed maior clades in Orientalibus. Itaq; retrò pulsi, redeũt in amnes è mari: stabantq; in anchoris, hostē expectantes. Sed erat Frotoni ab Erico consilium, trahendi bellum in longum: ut quo plures starent in hostili agmine, maiori citius inedia laborarent. Vbi uerò hostium incursatione in aciem prodire compellitur, renouato rursus prælio, innumeram Orientalium multitudinem Dani conscidunt: adeò, ut cadauerum densitate innauigabiles fluuij starent. Insignis ista Danorũ uictoria, & quæ maximis rebus debeat annumerari: quòd totius uires Orientis, ingenio magis, quàm armis strauit. Terribilē illam Romano Imperio Hunorum manum primus Froto contudit. Nec minori nunc strage cæsi sunt à Danis Huni, quàm post annos Quadringentos in Campis Catalaunicis Galliarum à Gotis. Sed hæc suo tempore atq; loco in Suetia nostra explicabuntur. Froto autē magno bello uictor Orientis, Noruagiam quoq; rebellantem misit sub Leges. Inde tranquilla tempora uitæ nactus, Patriam composuit. Furibus infestissimus: quos tanto insecutus est odio, tamq; atrocibus pœnis repressit, ut anno integro appensa armilla publico itinere remaneret, audēte nemine contingere: quod exquisitissima pœna uendicasset. Septennio deinde iocundissimum uitę tempus emensus, filium Aluonem, Ophiramq; filiam suscepit. Sed filius inmaturo funere subtractus, ad pubertatem non peruenit. Cæterũ audiens mare Britannicũ piratis infestũ, arma uertit in Occidentem: illũ quoq; uictorijs ut Orientem infestaturus. Britanniam innumera classe inuadit. Rex gentis cernēs uiribus se longè minorem, deditionem offert, tributa pensurum promittit, ac omnia obsequiorum genera egregiè blanditus despondet. Inuitat pręterea Regem: ut nauibus exiens, cùm quanta uelit manu conuiuio excipiendus. Subesse ratus insidias Froto, mittit speculatum quosdam: qui deprehendũt armatum agmen siluis insidere, atris tentorijs: quo tutius lateret obtectum. Quod ubi renunciatum est, parat & ille occultam manum noctu egressam, quæ opportunis locis delitescens, ad

Danorum contra Hunos uictoria maxima.

Furtiosor Froto.

litui sonum erumperet, suis auxilio futura. Rex Britannus preces ingeminat, dignetur excipi conuiuio, ac refici cum suorum manu. Paret Froto, egressus: ac fixis per littora tentorijs, auleas circumpēdent. Feruent Regali cuncta paratu: dolium in medio mero plenum. Ministri & ueste & mundicia splendidi, aurea circumtulere pocula. Danis è mari cupidè lapsis, dulcior incessit ebrietas: indigenæ parcius poti. Vbi Danos crapula & uino madidas conspexere, paulatim dilapsi, arma parant. Non deerant tamen Frotoni peruigiles uiri, qui cuncta Britannorum gesta diligentioribus oculis secuti, ubi arma parari uident, dant lituo signum. Emergunt tecti Danorum milites, & occurrentes arma miscent. Funduntur Britanni: præda inde ducta est opulenta. Tum Rex sua reuocans agmina, cecinit receptui.

Britannorũ dolus, illis exitio est.

¶ Froto Hibernos, sub nato Christo, Danis subigit: tum morte magica absumptus. Caput. xxxij.

HOC est illud tempus, quo, ut Romanæ ferunt Historię, Caius Iulius Cæsar, Galliarum Præses, Britanniam quoquè non sine periculo inuasit: nec aliud peregit, quàm ut euibus prælijs terram pulsaret, lustrans magis insulam, quàm subigens. Claudius autem Cæsar, ab Augusto Quartus, ualidioribus armis illam inuadens, Prouinciam fecit usqꝫ ad Saxonum tempora, sub Martiano Rom. Imperatore. Quod in nostra Saxonia plenius agemus. Sed Froto Rex relicta Britañia, Hiberniam pulsat. Ea gens opũ expers, duram egit uitam: perinde bello terribilior. quippè cuius ferrum, non aurum tentetur. Nam & in fugam uersi pugnant cuspidibus, atqꝫ mucronibus in tergum relatis: quo fit, ut non pauciores fundant in fuga, quàm concidant stantes in acie. Tamen tùm à Frotone uicti, cũ Cepo Rege, & cùm germanus eius tributa polliceretur, in iura Danorum uenerunt. Quo deinde Regno subacto, cùm satis Occidenti datũ uideretur, in Patriam reuersus, tranquilla pace fruitur per annos ferè triginta. Nam tempus hoc erat, quo uera pax de cœlo descendit, sub Augusto Cæsare iam Christo domino terras inuisente: ut extrema Aquilonis Regio, eius persentiret pace longęua præsentiam, in cuius manu sunt oĩa iura Regnorũ. Sed Froto interim ab ætate fessus, tantã operũ tranquillitatẽ consecutus est, ut impunè aurum, tentamẽti gratia, añо integro sepi inhereret. Erat matrona Magicæ conscia, quæ filiũ hortat̃ aurũ diripere, impunitatẽ ex uicina Regis morte, aut Magico suffragio pollicita. Incitabat iuuenẽ matronę peritię fiducia: & quãuis supplicij ferocitas deterreret, pręualuit tñ ab arte impunitas sperata. Aurũ tulit. Nec potuit clam esse factũ, qꝫ tã multorũ oculis obseruaret. Pręmittit Rex, qui matrẽ cũ filio abstractã, ad pœnã raperet.

Saxoniæ libro. 1. ca. 20. Anno Christi. 449.

Hibernos subigit.

Egressus

Egressus & ipse Rex, tardante licet senecta, audaciam facinoris, insigni supplicio compensaturus uenit. Fœmina ad artes suas conuersa, filium uertit in uitulũ, seq; bouem oculis præstigio delusis, ingerebat. Rex miraculo captus, descendit, propius monstro uēturus, humi consedit. Bos toruo uultu incurrēs, altero ex cornibus intento, Regem fodit in latere: quo uulnere exanimatus senex, illum habuit ex tot uictorijs exitum. Corpus exanime sole triennio asseruatũ, ne mors quidēm tanto tempore est audita: ut in fide continerent populos, qui ad nuncium mortis, protinus Imperio defecissent.

Magicum horrendũ.

¶ Hiarni Epitaphio Frotoni inscripto meretur Regnum, inscio hærede iusto. Caput. xxxiij.

Hiarni Rex

IARNI homo mediocris fortunę, sed singularis ingenij, inaudito more peruenit ad Regnum. Siquidēm incredibilis amor in suum Frotonem, adegit Proceres de Regno consulturos, ut decernerent, illum fore Regem, qui cęteros honore defuncti Regis nemini impenso præcurreret. Certabant enim uniuersi, cumulare defuncti gloriam. Ille quidēm commemoratione rerum gestarum, Dijs immortalibus mortuum æquabat. Alius iusticiam eius attollens, templo etiam honorandum putauit. Hiarni uerò uir industrius Pöetices, in patria lingua peritissimus, Epitaphio condito, Regis memoriam apud posteros putauit perennandam. Itaq; edito Carmine, cùm recitaretur, adeò omnibus complacuit in eo, ut omnes honoris impenso superasse diceretur. Mox illi corona Regni, cum Regio nomine defertur. Hoc uerò Carmen Saxo noster latinè reddens, in eam formã quę sequitur, transfudit.

Epitaphiũ Frotonis.

Frotonem Dani, quem longum uiuere uellent,
Per sua defunctum rura tulere diu:
Principis hoc summi tumulatum cespite corpus,
Æthere sub liquido nuda recondit humus.

Hoc Epitaphium à Danis Regno compensatum est: Imperijq; pondus, paucarum literarum, donatum est contextui. Tam exili impendio, ingens pręmium stetit. Diuus quidēm Iulius ante hæc tempora, uictoriarum suarum toto orbe editarum, scriptorem, illustratoremq; municipio donare cõtentus fuit. Sciat Saxo, quis iste fuerit Scriptor: nos rerum gestarum ab Iulio non alium testem habemus, quàm illum ipsum qui gesserat. Nam Commentarios quos tenemus, edidit inter agendum. Sed ne Africanus quidēm, in rependendis operum suorũ monimentis, munificentia sua Danos æquauit. Illic enim elucubrati uoluminis merces, auro simplici stetit: hic Regni sceptrum incondita Versuum paucitas ministrauit. Ennius hic erat, quem Africanus & statua

Pöetarum & Scriptorum remuneratio solita.

ſtatua uiuentem, & defunctum inſigni ſepultura decorauit. Sed Re-
gnum, quod inmenſus Populi amor donauit, iuſti reſpectus hæredis
abſtulit. Quod in ſequenti Fridleuo dicetur.

¶ Fridleuus iuſtus Daniæ Regni hæres, electum Hiarni
duello extinguit: Haſmundi Noruagiæ Regis
filiam, patre renuente, ac nauali bello cæ-
ſo, uxorem ducit. Caput. xxxiiij.

FRIDLEVVS auitum referens nomen, Frotonis fi-
lius, apud Ruſſos ex uictoria patris gerebat Imperium: quem & Pro
ceres cum populo uiuere neſciebant: arbitrati, tam longinquam ac di-
uturnam peregrinationem, nullam ſpem ferre ſuperextantis. Halda-
nus erat Erici filius, quem Froto pater Suetiæ præfecerat: is à Norua-
giæ ducibus preſſus, nullum certius putauit profugiũ, quàm ut Frid-
leuum adiret Ruſſiæ Principem, qui & poſſet, & deberet paternum
beneficium in filio conſeruare. Hunc igitur in Ruſſiam profectus, ſup
plex adijt: docetq́ꝫ, quo in ſtatu res ſua ſit: quòd Suetiam, quã ob mul
ta merita, eius pater Froto, ſuo parẽti cõtuliſſet Erico, nunc iam Nor
uagij inuaderent: nullumq́ꝫ ſibi ex Dania auxilium ſperari: quòd Fro
to rebus humanis exceſſiſſet. Vbi parentis mortem audit, exiliuit: quę
rens, ſi iam uitam obijſſet, quis Regni ſtatus eſſet? Ille refert, hominem
ſordidæ originis, unius Epitaphij merito, coronã tenuiſſe. Igitur Frid
leuus Ruſſiæ rebus pro tempore compoſitis, amici cauſam ſuſcæpit
agendam: & exercitum educens uno nauigationis tenore, Primũ Sue
tiæ reddit Haldanum, pulſis hoſtibus. Inde Daniam adit, paternum
Regnum iure ac lege ſuſcepturus. Ad præſentiam ueri hæredis moti
Proceres, Regnum pridèm delatum Hiarni dimittendum, Fridleuo
tradendum decernunt. Refriguit charitas honorati Regis in Pöeta,
ut uiuum eius exemplar contemplantur: iam ſatis præmij conſecutũ
arbitrantes, quòd honorem Regium tandiu tuliſſent. Sed quod diffi-
culter aſcenditur in culmen, tam illibenter apprehenſum dimittitur.
Itaqꝫ Hiarni armis tueri ſe parat, & minas Fridleui, & decreta Proce-
rum uno tenore contemnens. Armantur in inuicem, ac congrediun-
tur. Victa pars Hiarni, fuga ſibi conſulit. Renouato bello, rurſus con
currunt. Non diſſimilis priori exitus. Igitur uiribus diffiſus, ad inge-
nium conuertitur, inſidijs Regem perempturus. Vbi in obliuionem
ueniſſe creditus eſt, mutat habitum, ora detorquet, famulitio ſe Regis
inſerit, ſalis coctorem profeſſus. Nouiſſimus cubabat, ne internoſcere
tur. Ante omnia uerò lauandi corporis operam fugitabat: ne à quouis
noſceretur. Animaduerſum, quòd corpus nudare uereretur: igitur co
gunt poſita ueſte nudari. Ibi primùm corpus cicatricibus diſciſſum

Fridleuus Rex. II.

Haldanus Erici filius.

Hiarni ingenium dolo plenum.

apparuit. Vultum inde diligentius intuentur. Agnoscitur Hiarni, Regicꝗ detegitur. Agè Rex inquit, improbè latro, si me ad tua uota teneres, quo genere mortis absumeres? Duello, inquit ille. At Fridleuus, Id tibi genus pugnæ denuncio. Sumptis igitur uestibus & armis, conseruntur. Ibi cadit Hiarni. Hoc secum referēs mortis decus, quòd Regia manu caderet. Interea Regem adoriuntur Proceres, coniugio sibi cōsulat, decꝗ Regni cogitet hæredibus. Ille refert, infaustas generi suo nuptias, quantos parēti eius labores creauerint, meminisse Maiores, se quocꝗ auditu comperisse: proinde cœlibatus multis incommodis Regem ac Regnum eximat. Frustra renititur perstantibus, non expedire Regno, si non per ætatem consulatur successioni legitimi sanguinis. Peruincunt instantes. Esse apud Noruagię Regem filiam insignis speciei: eamcꝗ missis Legatis postulare iubet. Hasmundus Rex erat: memor, quibus armis Froto Fridleui pater Noruagiam infestauerit: esse sibi hæreditariū cum uiro bellū, nec affinitatem initurum. Filia uocem patris indignè perpessa, apud se cōarguit, quòd talē recusaret generū. Nec minus Fridleuus repetita Legatione, perstabat puellam postulare. Indignatus Hasmundus, repetitam Legationem, belli denunciationem interpretatus, Legatos malè mulctatos occidit: quæ res iustam ultionē Fridleuo præbuit. Itacꝗ expedita classe, Noruagiam petit, auxilijs Suetiæ fretus: Regemcꝗ prælio uictum oppressit Hasmundum, filiam eius uolentem coniugio sociauit. Erant ea tempestate insignes pugiles, Ano Noruagicus, Biorn Danorum sanguine. Ano insignis sagittarius, cognomen inde tulit: is aduersario cōgressurus, ut artem illi ostentaret, aptanti arcum, telum iniecit, chordacꝗ caput uulnerauit. Alteram deinde iaciens, digitorū intercapedinem transiuit. Tertio sagittam uulnerauit: artis peritia deterrere uolens aduersariū. Sed ille nihil motus, congreditur. Ambo inuicti, mutuis uulneribus excessere. Quotiens renouata est pugna, similis exitus semper erat. Ambos ergo pares Rex sibi deuinxit. Anonem coniugio concubinæ donans: ex qua iam filium Olauum sustulit. Nec mulieris coniugium refugit: honoratiores nuptias uiri robore compensans.

Duellum.

Vxorē Noruagiæ Regis filiam ducit.

Legati occiduntur.

Duellum.

¶ Frotonis quarti puerilis affabilitas, uirtutes & facta heroica. Saxones prima militia tributarios facit: atcꝗ incidenter Starcuteri gigantis robur, ætas hominis triplex, & contra Vuisimum uictoria. Caput. xxxv.

FROTO Quartus, & ipse referens auitum nomen, cognomento Largus, quod ab ipsis moribus contraxit, patri Fridleuo in Regnū subrogatur. A cunabulis, ipsiscꝗ infantiæ rudimentis, adeò cunctis charus euasit, ut ne humi quidèm incedere, aut consistere toleratus,

Froto Rex Quartus.

ratus, sinu semper gestatus, omniū osculis frueretur. Ita nō uni modò pędagogo addictus, sed quasi communis omniū alumnus existimabatur. Annū ætatis agebat duodecimū, cùm parens rebus humanis excederet. Vixdum armis habiles annos attigit, iam illi Saxonicū bellum exoriebať. Prima ibi armorū rudimenta exercebat, Regulosq; Suertingū, & Haienū Imperiū detrectantes, ac palàm ausos rebellare, acie superauit: deuictisq; gentibus, seruitutis nomine, pendendi pro capite nummi mulctam inflixit. Adeo pecuniæ liberalis, ut recenti largitatis consuetudine, prisca Militiæ stipēdia duplicaret. Neq; enim se Tyrannorū more, cōmunibus uitiorū illecebris obijciebat, sed quicquid honestati proximū, prouidebat ardenter appetere, opes in propatulo habere: cæteros largiendo præcurrere, omnes humanitatis officijs anteuenire, & quod omniū difficilimū est, uirtute inuidiā uincere contendebat. Cuius rei gratia, breui tantam apud omnes claritatē contraxit, ut adolescens non modo maiorū titulos exęquaret, sed etiā uetustissima Regū monimenta transcenderet. Cuius temporibus Starcuterus uir corporis uiribus & robore præstans, animo superabat uniuersos, giganteę magnitudinis, & qui triū hominū continuatas impleret ætates. Hic Regis fama permotus, ab Oriente, quæ illi Patria extitisse perhibeť inter Estones, cum socijs adnauigans, naufragatus, & socios amisit, & ratem: ipse uix enatans, peruenit ad hunc Frotonem. Eiq; corporis & animi dotibus præcipuis conciliatus, naue præcipua donatus, Piraticā iubetur auertere. Multa hic præclara ubiq; facinora peregit, quę partim in Suetia attigimus. Sed quod ad Danię Regnū pertinet, iste locus poposcit. Vuicarum Noruuagiensiū Regem uicit. Bemoni piratarū Principi iunctus, mare latrocinijs purgauit. In Russiā quoquè enauigans, relictis ratibus, terrā populabundus ingrediť. Incolæ congressum pertentantes, repelluntur. Sed dolis uincere quos uiribus haud poterant, aggrediuntur. Aculeos tribus mucronibus extantes fabrefaciunt, ut omni casu promineret acumen, quod gradientis calcaneū uulneraret. Vbi comperiunt, ligni subligamina pedibus aptant: nec sic remorati ab hostibus. Cum Hacone Danię tyranno adnauigat Hyberniam. Quippe magnitudo ditionis effecit, ut sub Rege Reguli multa proprijs auspicijs sibi bella desumerent: quod posterior ætas luculentius ostendet. Proxima Starcutero militia ab Daniæ Rege imponitur: ut assumpto Vuino Vuandalorū Principe, Orientis populos defectionem meditantes, in fide contineret. Curetes, Sembri, Semigalli, gentium nomina tum erant: quæ iam partim uariata, partim immutata sunt. Ad Russiam usq; perueniunt. Ibi insigni robore Vuisimus ausus cōgredi Starcutero, quòd supra uiriū fiduciā, hebetandi quoq;

Saxones tributarij.

Starcuterus gigas.

Suetiæ lib. 1, cap. 41.

Duellum cum inuulnerabili ferro.

ferri peritiam haberet: sed nihil ea profuerunt in hunc hostem. Nam & uires effregit, & quem ferro non potuit uulnerare, ictibus iteratis ad mortem perduxit.

¶ Starcuterus loco Regis, Duello Haman sternit: grauiori tributo Saxones arcentur: unde bellũ. Tandem Rex cum Suertingo, cõmuni uterq; igne pereũt. Caput. xxxvi.

NTEREA Saxones pertesi subiectionis ac tributorũ, quia totis agminibus pares Regi esse non poterant, mittũt qui Regi duellũ offerret. Cuius detrectandi nemini tũ erat fiducia: hoc ordine Regẽ Frotonẽ suis ceruicibus abigere sperãtes: q Starcuterus, ut compertũ habebãt, cuius etiã formidolosa uirtus esset, longè peregrinaret: Regẽ non ausum se credere Marti reputabãt. Cumq; Rex prouocaretur, nihil motus, breue tempus dandi responsi exegit. Aderat Starcuterus: iniquam sortẽ subire Regẽ non est passus. Regibus enim aduersus Reges, non plebeios pugnam ineundam. Si quid ausint Saxones, adesse curent, qui Starcutero occurrat. Regressi Saxones, suis ea Regulis reportant: Starcuterũ deposcere pugilem qualemcunq;. Erat in Saxonũ gente Hama pręcipuis uiribus & industria pugil: hunc magno ære appreciatũ, Starcutero deligũt opponere. Accepit conditionẽ Hama, pugnæ se parat, uiribus fidens: quòd integra esset ætate, cùm aduersarius illi uetulus uideret. Aggressi pugnam paribus animis, Hama medium amplexurus Starcuterum, accurrit, lucię, quàm pugnæ malens se credere: strauissetq; senem flexuosus, ni præueniens senior, pugno illum deiecisset, ut genibus niteretur. Vbi exurgere parabat, medium constringit Starcuterus, opprimitq; uiolentè. Pugnæ precium, sexaginta iugera agri, totidemq; mancipia promeruit à Rege. Insolentiam autem Saxonũ, grauato priore tributo, mulctauit. Nam quod antea pro capitibus, tum pro singulis artubus pendere sunt iussi. Quę res morte grauior fortibus uiris uisa est. Nam Hanesus ex primoribus unus, uitam Patriæ impendere, quàm tali tributo premi, ipsam pręoptauit. Itaq; liberandæ patrię gratia, per omnem prouinciã ad arma conclamatur. Froto Rex ductis in arma copijs, Albimq; traiectis, apud oppidũ Hanofro, nũc Hanouer uocitant, q̃d ab eo ferũt nuncupatũ, hostẽ fudit. Suertingus aũt alius ex Primoribus, cùm imparẽ se liberandę Patrię armis cerneret, dolos nexuit: ut tributo, & Danica dominatione prouinciã laxaret: Regem obsequio deliniuit, & ad epulas euocauit. Ille nihil ueritus fraudis, dũ arma timerentur, processit: & ubi Regio luxu iã cuncta feruerent, solutus uino Rex Daniæ, fraudi subiacuit. Nam triclinium (sic ordinante Suertingo) cui Rex

Starcuterus Duello Haman sternit.

Saxonibus grauior exactio imponitur.

cui Rex cum Proceribus inerat, ipseq́ nõ deesset, communi incendio sublatum, utrunq́ peremit, utcunque ferent ea facta Minores,

Vincet amor Patriæ, laudúmq́ inmensa cupido.

Si res eget exemplo, quid aliud uetustissima memoria egit Sanson ille peculiaris populi liberator? Quid uterq́ in Romanis Historijs Decius? Nisi, ut Patriam liberantes, se, suumq́ caput, hostium impenderent perditioni.

Iudic.16.

¶ Ingelli luxus Starcuterum Aula protrudit: Regis filię stupratorem in sinu illius transfodit. Rex, Suertingi Saxonũ Principis germanæ nubit. Starcuterus Frotonis obliuionem, insperata ultione uindicat. Caput.xxxvij.

INGELLVS patri succedit in Regno Frotoni. Cuius tenera sub parẽte educatio eó peruenit, ut deliciarum cultor & unicus amator haberetur: arma, equi, militia postrema illi cura fuit: sartores, lixæ, frixoria, gulæ multiplices officinæ parabantur. Quibus moribus auersatus uir fortissimus Starcuterus, deserto Ingello, ad Regẽ Suetiæ Haldanum se contulit, negociũ ocio, ut consueuit, præferens. Nec tamen cura illum deseruit Frotonianæ domus. Nam ubi audiuit Regis filiam peregrinos sequi amores, artificemq́ fretũ ingenio, Regalem torum stupro polluere nón uereri, eó se contulit, & hominem molliter agentem, ubi se pectendũ Regali puellæ præbuit, in ipso pectentis gremio confodit: grauiter increpans puellam, quód oblita pudoris, oblita Regij sanguinis, tam fœdis se implicasset amoribus. Suertingi autem Saxonum Principis filij, ueriti, nequando Ingellus paternæ necis memoria excitus, in eos ferreretur, præuenire fœdere hominem, contubernioq́ cœpere. Nam germanam suam Ingello Regi uxorem dedere, primas per illam partes in palatio sortiti: ut nihil in grauioribus rebus, nisi per illos, aut illorũ consilio gereretur. Huius rei pertesum ferunt Starcuterum, cùm per absentiam à Daniæ Regno, res in Suetia, Noruagiaq́ maximas egisset, contendit in Daniam, Frotonis domũ sordibus, ut ille dicebat, purgaturus. Carbonum struem humeris imposuit, Regiamq́ petiuit. Quid ita onustus carbonum sordibus incederet, rogatus ab obuijs? Ingelli inquit, ingenium his percalescentibus, incudi impositũ, acuere pertentabo. Visus ab his, qui hominem non nouissent, insanire, pręteritur. Vbi uenit in Regiam, primas sedes illustriori loco delegit. Regina hominem intuita, mole corporis uastum, cicatricibus discissum, ueste rustica, tetro oris colore sordidum, Quid inquit, ineptissime, sedibus polluendis incumbis? Cede loco, & Regijs Proceribus subsellia strata relinque. Cessit ille parumper, nihil ex oris seueritate remittens. Nec diu Rex Ingellus ex uenatione rediens,

Ingellus Rex.

Supratorẽ Regis filiæ, Starcuterus interimit.

Starcuteri ingenium.

ens, ingreditur: conspicaturq́ uirū noua forma, habituq́ nouo: & ut nec assurgentem uidit, statim incidit in mentem, esse Starcuterū: conuersusq́ in Reginam, quo illum honore excepisset, rogat. Illa ignotū hominem, & uultu, & habitu rusticum detestata, etiam tum apud Regem accusat. Tace inquit, ac parce conuitijs. Paternorū decorum hic autor, omnisq́ illustris sub patre militię ductor extitit: quem etiam decedens pater, tutorem Regni esse uoluit. Statimq́ uersus in illū, saluere iubet, gratulaturq́ incolumē aduenisse. Regina mirata, cœpit & illa blandiri ignoto hospiti: ueniamq́ postulare, quòd incognitum conuitijs lacessisset. Ventum erat ad conuiuium: ibi Starcuterus inter primos collocatus, oppositos habuit Regis leuiros Saxones: cęteri luxui indulsere conuiuij. Solus Starcuterus de oris, uultusq́ sęueritate nihil remisit. Regina iocis ad hilaritatem dictis, hominem pellicere curabat ad animi remissionem. At nihil agebat. Munera protulit, mitras auro intertextas: ut inter conuiuia uteretur. Ille reiecit in ora largientis. Rex stupens, rem consyderat. Cæteri admiratione hærebant, quo euaderet uiri iam fama incogniti, austera sæueritas. Ibi Starcuterus longa oratione laudes Frotonis commemorat: indignam cædem ab hospitaliter inuitantibus perpessam deplorat: Regis Ingelli incuriam grauiter accusat, quòd patris mactatores non sola donet impunitate, uerum etiam primis in palatio sedibus honestaret. Huic rei, grauissimis uerbis atq́ sententijs, quas Saxo noster Carmine Sapphico decorabat, tamdiu inmoratus est, donec Rex excandescens, ad arma concurrit, leuirosq́ suos in sacris mensæ obtruncauit: uicem rependens, quòd parentem suum, simili nece, conuiuio exceptum, per insidias oppressent. Starcuterus Regem iam feruentem, adhortatus, etiam manu adiuuit: ut Regiam malis consilijs, Curiam alienis Teutoniæ moribus purgaret, insignemq́ paternæ necis perageret ultionem: exulasse uirtutem Ingelli, non exspirasse docuit fortis incentor: & Rege collaudato, quòd in uirum redisset, ipse quoq́ in Suetiam remeauit. Cætera Regis huius facinora sepeliuit obliuio.

Saxonis lib. Sexto.

Supra cap. proximo.

¶ Olaui obscura memoria. In Mercatores Piratica olim licita, Christianis uerò longe detestanda. Caput. xxxviij.

Olauus Rex. I

OLAVVS Ingelli, ut ferunt, filius, fratribus tribus mutua cæde, belloq́ consumptis, post patrem Regno potitur. Sunt qui ex germana Ingelli ferant, non filium, sed nepotem. Vtcunq́ fuerit, regnasse illum post Ingellum tradit Antiquitas. Nec ulla præterea eius remansit memorabilium rerum memoria: nisi quòd ad uitæ finem, geminis filijs, Frotoni, & Haraldo ita partit Imperium: ut

alternis

alternis uicibus, alter terra, mari alter imperaret. Et si requiras, qd maris Imperiũ? Nisi infinitos remigum sumptus haberet: graue perinde tenenti, nec emolumenti aliquid allaturũ. Compertũ est, huius etiam Saxonis (quem Autorem sequimur) testimonio, apud Veteres huius ditionis homines, iustum esse habitũ quęstum, exercere Piraticã, non aliter in transeuntes Mercatores, quã in hostes fuisse degrassatos. Nec Vuandali huius maris littora incolẽtes ad Austrũ, eius negociationis, ut ita dicam, expertes fuere: cùm à nõnullis Danorũ Regibus in illos uindicatũ sit, quod ipsi, ac Maiores eorũ peregêre. Fuere tamen inter Reges huius nationis, qui rem scelestam perosi, summis conatibus improbitatẽ illam sunt insectati. Quod supra de Frotone retulimus, eo sub quo natus est dominus noster Christus. Christianis autẽ temporibus, omnis ea deprædatio piratica abolita est. Sed & Saxones nostros arbitror nonnihil ea tempestate illius dulcedinis degustasse, cùm ex Albi, Amisiq; nauigarent in mare Britannicũ: & iam Maximiani Imperatoris temporibus, infestasse maria cum Francis, Romanorum testimonio, in Saxonia docebimus. Ac peruenerũt usq; in Britanniã occupandã. Nonnunq; etiã Danis manus conseruerũt, Iutiam diu tenentes: & postea longo maris circumitu enauigantes, omnem Chersonesum Cimbricam, quæ Iutiæ est, quàm longissimè procurrentem in Boream in mare Danicum, quod & Balticum dicitur, peruenisse.

Piratica olim licita.

Piratica Christianis inhibita.

Saxones piratæ.

¶ Fratrum insidiæ & liuor. Haraldum uita priuat Froto Frater. Caput. xxxix.

HARALDVS natu minor, Olaui filius, ex paterna distributione Regnum tenuit: cùm interim germanus eius Froto, mari imperaret. Hic Haraldus mutata uice meliori, quàm inter Thebanos fratres fide, cùm maris Imperiũ ex fratre suscepisset, uacuum coniugio militẽ legit, fraternæ frustrationis euentũ metuens. Nam ille, magno suo detrimẽto, per delectũ militũ indiligenter habitũ, nihil profecit. Sed in Haraldo fortuna delectui respondit, qppe tam gloriosum piratã egit, quã frater ingloriũ gesserat. Quæ res fraternã inuidiã excitauit. Quinetiã fratrũ coniuges, Sygne, & Vluilda, alterũ simultatis incendiũ excitarunt: quarũ altera Suetiæ Rege Siuuardo, altera Carolo Gotię Pręfecto (quem nos Ducem uocitamus) orta fuerat, crebra nobilitatis contentione rixantes, alternos maritorũ soluêre cõuictus. Quo euenit, ut Haraldus & Froto, rei familiaris societate cõuulsa, cõmunem partientes suppellectilẽ, plus muliebris rixæ iurgijs, quã fraternę charitatis officijs indulgerẽt. Sed Froto fratris claritate deformẽ se fieri, cõtemptũq; sibi strui iudicans, per quendam familiariũ, occultè eum interfici curat: quòd quem ætate uinceret, ab eo se uir-

Haraldus Rex. I.

Froto, fratrem Haraldum interficicurat.

se uirtute uinci non pateretur. Quo peracto, ne scelus à conscio proderetur, insidiarum quoquè ministrum tacitè iubet submoueri. Et ut innocentię sibi fidem pararet, notamq; sceleris euitaret, quisnam rerum casus inopia germanum clade sustulerit, latius inuestigari præcepit. Sed neq; tot artibus perficere potuit, quominus eum tacita uulgi notaret opinio. A quo Carolus Gotiæ Dux, quisnam Haraldum occidisset postea rogatus, dissimulanter ei notæ rei quæstionem facere respondit. Quo dicto, mortis etiam suæ causam acciuit. Frotone exprobratum sibi latenter parricidium, indicante.

Frotonis nepotes quàm uafro tutorum ingenio, & à Magæ cuiusdam uaticinio, ac Regis persecutione seruati sint: illorúmq; tandem paternæ necis uindicta. Caput. xl.

Froto Rex Quintus.

FROTO eius nominis Quintus Rex, fraterna cęde resperius, solus succedit in Regno: uerũ probans quod ille canit, Nulla fides Regni socijs. Nec melius gessit quàm peperit Regnum. Nam parricidium quod commisit in germanum, extendit ad Nepotes, fratris filios persequens ad mortem. Nec enim securum se regnare existimauit, quandiu superessent paternæ necis uindices. Erant autem Haldanus, & Haraldus Haraldi filij ex Sygne Caroli Goti filia suscepti: qui cùm ad necem à patruo quærerentur, ab eorum tutoribus callidior seruandorum pupillorum ratio excogitata est. Nam truncos luporum ungues sudibus innectentes, contiguũ penatibus suis lutum, obfusamq; niuibus humum, crebris decursibus exarare cœperunt, ferini incessus speciem præbituri, Deinde trucidatis ancillarũ liberis, eorumq; corporibus frustatim discerptis, lacera passim membra disijciunt. Itaq; requisitis adolescentibus, nec inuentis, fusi reperiuntur artus, ferarum uestigia demonstrantur, tellus cruore delibuta conspicitur. Creditum est, pueros lupina ingluuie cõsumptos perijsse: nec cuiquàm ferè de tam manifesto lacerationis argumento dubitare concessum. Cuius spectaculi fides pupillis præsidio fuit. Qui mox à Tutoribus caua inclusi ilice: ne ullum uitæ eorum indicium æderetur. Diu sub canum specie nutriebantur, latrantúmq; eis indita uocabula: quo minus latentium opinio uulgaretur. Solus Froto mortis eorum fide reiecta, latebræ locum ex perita Augurij fœmina cognoscere instititit. Cuius Carminum tanta uis erat: ut rem quantalibet nodorum consertione perplexam, à longinquo soli sibi conspicuam, ad contactũ euocare posse uideretur. Prodidit hæc mulier, uiuere paruulos, Regnonẽ quendã, sub canũ specie alere inclusos. Iam se deprehẽsos cernẽtes Tutores, mulierẽ eam maleficã secretò adoriunt̃: aurũ multũ largiunt̃, ut

Tutorum ingenium.

cõuersis rebus paruulos occultet. Promittit operã. Redeuntes Regij, cùm cętera de paruulis scrutarent, subito cõcidit anus, et pallore cõtracto obmutuit. Dum resipisceret, rogata quid accidisset: Inscrutabilẽ ait interuenisse pupillorũ latebram, quam enodare nõ pręualeret. Igit Regnon accæptis paruulis, contendit in Fioniam. Sed Regibus longas quis nescit esse manus, aures quoq; dixerim, quibus omnes blandiuntur: Defertur Regi tutor cum paruulis. Ille uersus in preces, supplex orat, parcat innocentiæ: satis sit, perempto patre orphanos esse: se curaturũ quàm sanctè iurat, quamdiu superſit, non nocituros: quod si prohibere non possit, indicaturum Regi. In hæc iurati uerba, parcitur utrisq;. Adolescunt pueri: & ubi armis idonei uidentur, recrudescit paternæ necis iniuria. Regnon dissuadet uindictam, perituros si se commoueant. Vbi non persuadet, contendit indicare Regi, ut caueat. Interim paterni amici consolantur: iungunt uires: sed priusquàm conuenirent, res Regi detegitur. Qui imparatos oppressisset, si nõ ipsi sibi simulato furore consuluissent. Ita enim se gessere, ut cuiuis facilè persuaderetur, Iuuenes furere. Itaq; Rex contempsit furentes. Sed illi accæpta opportunitate armis & flammis instructi, Regiam incendũt, Reginam lapidibus obruũt, Regem latibula quærentẽ, in cuniculo fumis & flammis extinguunt: ita paternæ necis iniuriam peragentes. Vltio.

ALBERTI KRANTZII HAMBVRGEN. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum Liber SECVNDVS.

¶ Quod Haldanus in Ericum nec Duello, nec Bello potuit, tandem saxorum deuolutionibus consecutus, uictor Suetiam obtinuit. Caput Primum.

HALDANVS inter fratres natu maior: mox Regno succedit: sed solo triennio tenuit, fratri permittens. Interim Haldanus Hallandiam, eiquè finitimas insulas, quas à Suetiæ complexu sinuosus aquarum diuellit anfractus, piraticis populatur inuectionibus. Ibidem subductis hyeme nauigijs, ac uallo cinctis, expeditioni tali triennio operam dedit. Mira rerum perplexitas: dulcius esse homini, perpetuo labore atteri, periculisquè sine fine immiti potius, quàm Regno insistere, quietem agere, tranquillitati studere. Sed est hominum genus inquietum, cui in negocio plus, quàm ocio suauitatis est: dum parua feliciter peragit, ad maiora se præparat. Nam ubi satis illi uisum est, comparasse

Haldanus Rex. II.

parasse uirium. Suetiam totam inuadit, eiusquè Regem bello laces⸗situm, in aciem prodire cogit, consertaquè manu opprimit. Huius erat Regis nepos, Frotonis uero patrui sui filius, ac perinde sibi fratruelis, aut si expressius dicendum est, frater patruelis: hunc quoq; bello adoritur: quòd sanguinem in eo Frotonis perosum haberet, à quo suus pater perijsset. Eędem Erico in Haldanum erant iusti belli maximę causæ: quòd parentem suũ Haldanus peremisset. Erat Erico pugil A⸗quinus & uiriũ pręstans, & hebetandi ferri peritiam callens: aduersus quem Haldanus ingentem clauam ferreis nodis instituit: ut quem uulnerare haud posset, ictibus contusum collideret. Prælio congressi, acerrimè pugnant. Occursantem sibi in acie pugilem, acriori gestaminis impactione subruit. Victus tamen acie Haldanus, in Helsingiam fu⸗ga delapsus, curandis uulneribus, quæ multa in prælio accęperat, per Iutolfum quendam Haraldo militantem, operam impendit: cuius Medicæ artis peritia integritatem adeptus, accito Torone conspectioris uirtutis pugile, Erico bellum denunciat. Producunt agmina in cam⸗pos. Speculatus ab alto Haldanus, maiores esse Erico, quàm sibi copias, quibus non tuto in acie se committeret, ad insidias uertitur: occu⸗pans fauces montium, quibus erat recto itinere ducẽdum in hostem: reliquosq; in subsidijs collocauit. Quippe angustijs uiarũ inter mon⸗tes Suetiæ, creberrima sunt itinera. Sed neq; Erico cauendarum indu⸗stria defuit insidiarum. Prospiciens enim hostile consilium, copias su⸗as circumducere curauit, & in patentibus locis hosti occurrere. Vbi uentum est ad id loci, ubi explicarentur agmina, directę sunt acies, grauiterq; utrinq; præliatum est, multis uicissim cadentibus. Sed tum ut numero militum, ita prælio superatur Haldanus. Prouiderat iam ca⸗cumen, sub quo reducenda erant Erico agmina sua: qui iam prælio uictor, non magnifecit, qua copias reduceret. Igitur Haldanus iam cre⸗bris saxis illuc comportatis, montis uerticem cum residuis ascendit: saxaq; de præcipiti, super transeuntis per angustias faucium Erici copi⸗as prouoluit: pluresq; per eam rem, quàm prius in acie oppressit. Ita æquatis discriminibus, qui uictor abijt, uicto similior obtritis agmini⸗bus uidebatur. Perindeq; fugato Erico, ipse secutus Suetiam accæpit in deditionem. Tantum ualuit fama prouolutorum de monte saxo⸗rum. Vnde etiam illi cognomen accessit: quod effractis montibus pu⸗gnasse uideretur.

Liuor edax malum.

Suetiæ lib. 1, cap. 43.

Duellum.

Haldani uirtus & uafricies.

¶ Haraldus ab Erico tertio congressu cadit. Daniam pro deuicta Suetia obtinens. Caput. ij.

HARALDVS Haldani frater, ipso foris bellicas res cu⸗rante, primũ in Hallandia, deinde in Suetia, Danici Regni rebus,

Haraldus Rex. II.

rebus, permittente germano, Rex præfuit: tranquilla meritus tempora, si non illi ex uictorijs fratris, labores & pericula excreuissent. Quippe Ericus occisis per Haldanũ, ut diximus, copijs, fuga magis, quàm armis sibi consulens, prouidit interim auxilia sibi, cõtraxitq; arma undecunq;: & cùm Suetiam omnem inuijs montibus penè impenetrabilẽ cerneret: quòd occultis saltibus præsidia Haldani inessent, in Daniã arma conuertit: tantum inibi tumultus excitaturus, ut Haldanũ defendendę Patrię gratia commotũ, Suetiæ Regno extraheret: felicioribus què auspicijs se in alieno, quàm in patrio Regno dimicaturũ sperans. Ita enim usu compertum est frequenter, relatumq; in historias: ut fortissimi duces suis in laribus uicti, in alieno solo depugnantes, uictoriã reportauere. Scipionis inde Maioris Aphricani exemplum recordetur, qui ex alijs gentibus deposcit testimoniũ. Iam comparatis copijs, Ericus illas in Daniã curauit transportare: nihilq; hostile timentẽ aggreditur Haraldũ. Ille iam fraternis uictorijs fretus, securã agebat ętatem. Vbi tamen audiuit adesse hostes, nec sequi germanum, tumultuarios (ut fit) longaq; quiete armis dissuetos milites conscribit, armat, educit, Hostibus uenit obuiàm, explicans acies. Sed ea tum fortuna fuit, quæ esse solet imparatis, & inexercitatis, cũ paratissimis, & usu bellorum assiduò attritis. Cedit Haraldus: lacerum agmen, sparsumq; recolligẽs, uires reparat: contractisq; auxilijs, maiori fiducia, meliorīq; paratu, iterũ hostibus se offert in aciem. Sed nulla re melior, quàm pridem fortuna fuit. Iterum fusus, fugatusquè, prælio excessit Haraldus. Necdum animos posuit: memor fortiũ progenitorum, qui semper in acie procumbere, quàm hostibus manum dare pręponebant: quantũ potuit, amissas copias suppleuit: iterumq; educit ad pugnam. Cunq; diu hostes fortissimè dimicando, Dani sustinuissent, cadit Haraldus inter cõfertissimos hostes. Ibi cùm nihil fuga potius uisum est, Ericus ter acie uictor, postremò Rege occiso, Daniã in potestatẽ accępit, compensans amissam Suetiam, non minore Regno quod obtinuisset.

Haraldi casus.

Ericus Rex Primus.

¶ Haldanus amissam Daniam recuperat, Ericum classe uincit, & Duello Noruagiæ Regis filiam meretur. Caput. iij.

HALDANVS accępto nuncio de amisso Regno, oppressoq; fratre, quãproperè copijs Daniã repetiuit. Nõ erat Erico fiducia, Haldanum in prętio sustinendi, sed recto profectus est itinere Suetiam, iam Rege uacantem, denuò occupare: quæ res illi felicius cessit, quàm diu conseruare. Nam Haldanus ubi patrium Regnũ composuit, comparata classe in Suetiã adnauigat: sciens multos in Regno sui nominis amantissimos. Nec illo segnior Ericus, in naues

Haldanus Rex. III.

confert

confert exercitum, felicius, ut putabat mari, quàm terra pugnaturus, Haldanus classem suam in remotissimo maris sinu condit, & cum paucis nauibus occurrit Erico. Ibi cernens adesse hostem, pronus fertur in illum insequendum. Haldanus fuga insequentem eludens, iamiam ut uidebatur capiendus, in eum locum protraxit Ericum, in quo sua classis delituit. Ibi captus Ericus, cùm uitam hostis permissione habere potuisset non inhonoratam, cōtempsit: hoc solùm deplorans, quòd non in acie fortiter pugnans cecidisset. Cunc mori decreuisset, non illum tamen sanguinis Regij contemplatione trucidandum putauit uictor, sed religatum misit in loca feris bestijs frequentata. Hic Erico exitus fuit. Haldanus uerò, quos deinde in Suetiæ Regno successores habuit, quia eo loci commemoratum est, hic transibimus. Vir militaribus rebus omnem ætatem attriuerat, de nuptijs minimè sollicitus, sed suorum illi commonitio non deerat: Consuleret Regni successioni: quando se mortalem meminisset. Nulla enim res tam ad ineundas nuptias impulit, quàm quòd audierit, Duello oppositam, Hatheri Noruagiam regentis filiam. Grimmo erat pugil eximiæ uirtutis, qui eam, fretus uiribus, incessanter coniugem expetebat. Edixit pater eius puellæ, huius uiri importunitate cupiens carere, ut quicunq illum uinceret, filia uxore potiretur: ita cuiuis illam, quàm homini importuno dare malebat. Haldanus conditionem rapuit, & in Noruagiam adnauigans, pugnæ sortem subijt: nec detrectauit inferioris sortis homini se committere. Iam enim ingruente senecta, defectior uiribus pugili uidebatur. Vbi congressi sunt, primosq pugil Regis ictus expertus est, Nunquàm inquit, uetulum acrius memini dimicantem. Ibiq uictus Grimmo, uictori sponsam reliquit Regiam puellam. Ex qua Haldanus filium sustulit Hasmundum, diu post illū Noruagiæ regnantem: unde genus se ducere Noruagiæ Reges gloriantur, referentes sanguinis originem in Haldanum. Qui multis undiq uictorijs auctus, pacemq nactus, in circumitu spiritum in senectute bona reddidit: testamento facto post se designabat successorem.

Bestijs Ericus exponitur.

Suetię lib. 1. cap. 43.

Duello uincit Grimmonem.

Hasmundus Noruagiorū Rex Primus.

¶ Daniæ Regnum ex Testamento Legatum Vnguino: cuius filiam minis Ebbo pirata petit, sed ab Haldano sub noctem Duello occumbit. Caput. iiij.

VNGVINVS Gothorum Rex erat, quem Haldanus post se Regni moderatorem in Dania designauit: Noruagiæ Hasmundum impuberem filium relinquens. Nouum, & antehac incompertum munus Testamento datum. Equidèm ędes, agros, prædia, uineas: & his similia Testamento dari putauimus: Regnum autem præstare chartæ beneficio, prodigij loco habitum est. Sunt tamen

Vnguinus Rex.

Testamento Reginā legatum.

tamen in Romanis historijs huius rei nõ dissimilia legata. Siquidem Attalus Rex, Romanum populum scripsit hæredem: & alij liberis suis eundem populum fecere tutorem. Sed in hac regione, nisi insignis aut uirtus, aut industria uires Testamenti adiuuissent, non est uerisimile, Daniæ Proceres cum populo, tam facile cessuros defuncti Regis uoluntati. Conciliauit autẽ hunc Regem Haldano, uirtus conspecta, & humanitas nõ uulgaris. Familiaritas autem inde Regibus incessit: quòd Ebbo Princeps piratarum, minis & prouocationibus Regem Gothorum inquietabat, filiam illi suam despondere cogens. Non erat Vnguino fiducia, uel armis repellere, aut duello cõcurrere prouocanti. Recusare autem Duellum, extremæ habitũ est in hac gente illa tempestate ignominiæ. Ergo quod res ipsa cõegit, fecit Vnguinus, filiam Ebboni despondit. Peruenit eius rei fama ad Haldanum. Non tulit ille indignitatem rei: quòd uir plebeius, scelere & latrocinijs insignis, Regiam puellam minis extorserit à parente. Vbi constitutas accæpit nuptias, eò profectus est cum expedito comitatu: sed illo clam habito, uestem sumpsit rusticam, posita Regali: oreq́ parumper distorto, & ex industria turpato, ne internosceretur, ingressus Regiam, percunctatur, quem generum Rex delegerit? Ebbonem oculis ac manibus, Regi proximè iunctum, designant. Haldanus propius accedens, audiente iam Ebbone, iterum, quem Rex generum delegerit rogat? Tum stomachabundus Ebbo, quid homini rusticano uidereť talia percunctari, se esse quem Rex suo sanguine dignum iudicasset. Ad quod ille, Quando, inquit, talem sponsam prouocatione meruisti: si quid tibi uirium, si quid fiduciæ est, exurge, occurre prouocanti. Ecce uetulus demoror arma tua: Non erat liberum recusare: sed abigere uoluit hominem qualicunquè ratione. Laruarum est, inquit, noctibus pugnare: ego non nisi luce depugno. Satis, inquit, sublustris lunę speculo nobis luminis est ad pugnam. Assurge si quid est animi. Proceres qui hactenus siluere, uiua uoce iubent, prouocatum non detrectare quod crebrius obtulisset. Peruicit rubor, ut prodiret. Extemplo Haldani armis uictus occubuit: nuptiasq́ uertit in funus. Ex eo tempore cõstrictũ Haldanum Vnguinus amauit: tantúmq́ meruit redamari, ut Regnò hæres fieret. Cęterum ab illo, aut sub illius Imperio gestas res nullas penitus accępimus: nisi quòd ab æmulo Regni Regnaldo bello pressus oppetierat.

Haldanus Ebbonem Duello sternit.

¶ Syritham, Siuualdi Regis filiam, pudicissimi aspectus, mirabili ingenio & labore Otarus tandem uxorem meretur. Rex Suetiam bello superat: ubi Starcuterus aliâs sæpè uictor, cum. 40. Proceribus fugit. Caput. V.

Siuualdus Rex.I.

Sygirithæ pudicitia oculorum.

IVVALDVS Vnguini filius, in Daniæ Regno patri hęres extitit, atq; successor. Cuius tempora illustrauit Syrithæ filiæ inexpugnabilis pudicitia. Tanta sibi constantia oculorum nutus parere iussit, ut nunquàm uiri faciem passa sit intueri. Cùm multi ex primoribus iuuenes, petendæ coniugis gratia pertentarent: si aut uerbis, aut signis pellicerent puellam, ad se uel in momento contuendos. Ipsa rei nouitas multos, ut fit, ad experimenta sumenda exciuit. Pater autem, cùm ob insignes corporis ac animi, fortunæq; dotes, à multis sollicitaretur ad filiam despondendam, cõstituit: ut inter multos petitores, is puella potiretur, qui eius in se intuitum posset extorquere. Otarus quidam inter primores, & formæ fiducia, & eloquentiæ gratia, accedente generis dignitate, cum reliqua eius rei fortuna, rem experimẽto statuit pertentare. Interpellat, multa pollicetur, conserit uarios sermones, serios ac ludicros: nihil proficit, nihil illa mouetur. Inuentus est, qui tanta uirginis singularitate moueretur, ut submissa fœmina, quæ se illius familiaritati insinuaret: sermone occępto, uirginem in eum locum pertraheret, in quem se raptor occuluisset. Itaq; rapitur. Sed uindex Otarus adest, puellamq; nihil uiolentiæ passam, eripit, magno capitis sui discrimine. Iam promeritus sibi uideri solebat, quem illa maritum dignaretur. Crebro igitur colloquio illam repetit, à patre constitutam conditionẽ impleturus. Sed illa non magis mouetur, quàm stet Marpesia cautes, ut ille ait. Importunitate eius carere cupiens, ancillari ueste sumpta, patrijs penatibus effert: remotioris solitudinis dominam nacta, pecudes eius pascere iubetur. Otarus autem, quem impatiens amor agitabat, ubi Regia audiuit excessisse, nulla interposita mora, omni paulò illustriori loco perquisitam, non inuenit. Rura cœpit indagare: diuq; quęsitam, in secessu longo reperit, ad oues pascendas excubantem. Illa uultum contegens, quęsitoris diligentiam frustrare conatur. Sed attentiorem faciebat longa inquisitio. Vbi agnouit, Cur inquit, Regia puella, tantis te latibulis recondis? Cur fugis & patrem, & Patriam, & sordidis te ministerijs obscuras? Cur tot amatores contemnis, Otarum in primis tuum, qui non dubitauit suum periculo pro te caput obiectare? Qui tot milibus peragratis, his te penatibus magno uix labore potuit reperire. Tot meritis, ne unum quidem oculorum intuitũ rependis? Quid si maiora deposcerem tantis laboribus pręmia? Non amplexum, non oscula, nõ risum exposco: semel erecto uultu, oculis tuis meritum intuere. Pertinax puellæ institutum frangi non potuit. Perte sum est tandem tanti laboris, damnauitq; uotis suam contemptricem. Illa tamen, ne omnino frustrari pateretur tanta pro se conatum, lares

Otari Ebbonis filij procacitas.

eius habitu petit dissimulato. Otari mater uultus explorans aduenæ puellæ, generosum aliquid deprendit in uultu. Filius non diu aberat, amatam illam suam adesse cognoscit: & quoniam uerbis toties frustratis nihil egit, nouum sumere tentat experimentum. Simulat instare Nuptias cum aliunde aduehenda sponsa. Multus ubiq; per omnē domum apparatus. In cubilis ministerium, cum nonnullis alijs peregrinam constituit puellam, nuper matris ministerio constrictam: Lucernam illi tradit manu tenendam. Inde discursus cæterorū uarij: longaq; mora interposita, lucernula consumptis cæris ad lychnos descenderat, manumq; tenentis adurebat. Illa pertinaciter tenens, ministerium non deserit. Obseruabat hoc Otarus diligentibus oculis. Vbi manum uidit concremari, nec loco moueri puellam, consyderare illa uoluit, si Otarus ista conspiceret, erectoq; uultu raptim illum est intuita. Tum desiliens Otarus toro, mediam amplectitur. Impletum est inquiens, paternæ conditionis institutum: Tu illa mihi semper optatissima sponsa, non aliam expecto: ueni ergo tot quæsita laboribus, tot merita periculis. Nuptias quas simulauit, impleuit. Pater amissam filiam, ubi post multum temporis in Otari torum audiuit conscendisse: generum non improbat, sed quod ignorāte se nuptias inierint, hoc protinus accusat. Sed filia patrem marito facilè placat, dum eius pro se labores, atq; pericula commemorat: nec solùm conciliat, uerumetiam arctiori uinculo deuincit affinitatis. Nam Otari germanam, patri suo, iam matre præmortua, coniugem donari curat. Memor inde Siualdus Rex, quòd Regnaldus Suecię tyrannus, patrem illius oppresserit, diu quærebat gerendi belli rationem. Vbi cuncta constare uidet ex sententia, Regnaldum prælio aggreditur. Diu, multumq; certatū est: nox sola prælium diremit. tanta fuit non cedendi pertinacia. Altera luce reditur in aciem. Nusquàm fuga, cædes ubiq;, par utrinq; ardor animorum, ante noctem nulla quies à prelio. Tertia quoq; lux in eadem utraq; agmina uidit pertinacia. Concursum est acriter, pugnatum fortiter. Sed tum Sueci cessere, uictoriam Danis relinquentes. Præcipua in Danorum agmine conspecta est opera Otari Regalis generi: qui ut se dignum tanto comprobaret coniugio, fortissimè semper dimicauit. Tùm, quod nulla lux uidit, inuictissimus ille Starcuterus, quem bellū apud Suecos deprehendit commorantem, illisq; sociauit partibus, uisus est terga dare cum .20. Proceribus, bello semper ad illum diem inuictis. Starcuterus præcipuè fugiens, multos in admirationem conuertit. Sed uoluere Superi, ut mortalem se hominem agnosceret: sæpè uictor, semel uictus.

Apud Sialandiam prælium.

Starcuteri fuga.

Alfus Sigari filius, Aluildam Siuuardi Gothorum Regis filiam strennuè meretur uxorē. Negat mater. Filia piraticam agens, congressu nauali ab Alfo digno scitur. Vualbrunnæ Sigarus cadit.

Caput. vi.

Sigarus Rex.

IGARVS Siuualdo filius fuit, idemq; Regni hæres atq; successor: duo, si p ętatē tueri posset, Regna suscipiēs à patre. Nā Suetiam quoq; nouissimo bello, cùm Regem opprimeret, sibi subiecit. Mutatis autem Regibus, omnis Regnorum status immutatur. Igitur Sigarus cum utranq; tueri haud posset, Daniæ Regno contentus fuit: tranquillaq; tempora meruisset, si non filij eius tres adolescentes, pro ætate insolentes, rem omnem perturbassent, Siuualdus, Alfus, & Algerus, filia item Sygne, Regia soboles. E quibus Alfus insigni corporis specie, albicante coma, parem animi præstantiam ubiq; præferebat. De Nuptijs solet esse prima huius gentis pugna. Accepit Alfus Gothorum Regi esse filiam unicæ pulchritudinis: quam pater inclusam despondisset uiro, qui per interposita pericula ad illā penetraret. Amabant Veteres legere procos uirtute præstantes, & qui fortibus factis se magnorum affinitatibus uirorum dignos præstitissent. Irritabat iuuenem generosi sanguinis in Venerem, periculum promerendi, quod alium deterruisset. Itaq; comparatis quibus opus uidebatur, Alfus adnauigat: conclaue uirginis perdensa pericula petit. Non feræ, non angues aditum protribuere: cunctis superatis peruenit ad puellam. Poscit ex constituto quod meruisset. Pater Gotorum Rex, non aliud prætendit, quàm ex uoluntate puellæ rem agendam, illamq; ante omnia percunctandam. Non abnuit forti, & formæ dignitate præstantissimo iuueni nubere. Sola mater puellā obiurgat, quòd tam prono responso protinus annuisset: esse argumentum, non benè constantis animi. Igitur nuptias illa discindit. Indignata puella, quando illum non mereretur sponsum, omnem deinde execratur maritum: militaribus rebus animum adijciens, & ueste & armis præcingitur masculis, piraticæ insistens, quæ tum iusta est habita militia, breui princeps asciscitur. Multa undiq; pręclara edit facinora. Alfus quoq; Danię Regis filius, cùm eidem incumberet piraticæ negocio, superuenit in portum, quem iam ante nauibus suis Aluilda (id puellæ nomen erat) occupasset. Igitur ubi eiusdem quęstus gratia, armati concurrunt, pugnā conserunt, alter alterum portu tentat eijcere. Vbi pugna crudescit, Alfus superior uisus, nauim quam Aluilda tenebat, cum suis insilit. Puella fortiter resistit. Vbi incalescit pugna, fortè Aluildæ galea excutitur. Apparet uultus ille uirgineus Alfo non incognitus. Mox armis abiectis,

Veterū in celebrandis Nuptijs Mos.

Aluilda fit piratarum Princeps.

abiectis, in amplexus ruit puellę. Huc nos inquit, ferox fortuna pepulit: ut qui inuicem amantes, mutuis non permitteremur complexibus, sęuis armis concurreremus. Fors obtulit in mari, in medio sanguine, quod terra negauit in triclinio sequestra pace. Nec mireris pugnantem fœminã. Ea enim in gente, nec prima illa, nec sola fuit. Nam & apud Thraces, Sarmatas, & Scythas, pugnę puellares recensentur: crebrescitq; narratio super his, crescente per tempora historia. Regis huius filia Sygne, quas turbas conciuerit, quæ mala inuexerit Regio sanguini, propter eam absumpto, in Suetia, atq; Noruagia commemorabimus. Post omnem uerò stragem, quam sibi mutuis pręlijs Danorum, Sueonum, ac Noruagiorum Proceres intulerunt, in Suetia commemorauimus. Cùm Haco superstes fratribus ab Hybernia bellum transferret in Daniam, peremptorum fratrum, & eius pręcipuè, quem turpi morte, publico Rex absumpsit iudicio, necem uindicaturus, noctu promouens agmina per loca siluestria, orta luce ramalibus prælatis, ante expectatum hostibus superuenit. Ibi Sigarus ab excubitore monitus propinquare nemus, fatalem dicitur horam agnouisse. Tamen quos potuit armatos in aciem produxit: ibiq; pugnans, cecidit in loco qui dicitur Vualbrunna, Latinè, Stragis puteus, à multitudine interfectorum.

Puellarum pugnæ.

Suetiæ lib. 1. cap. 45. Noruagiæ lib. 1. cap. 21.

Sigari mors

¶ Siuualdus & Haco biduo inuicem preliantur: Haco uictus, decurso in Scotia biennio, moritur. Caput. vij.

Siuualdus Rex. II.

SIVVALDVS maior natu filius, cùm hactenus paternis inhæsisset penatibus, ultoris partes executurus, exercitum contrahit. Haco autem multitudinis concursu territus, cum tertia agminis parte, relictam in Heruuyck classem repetens, maritimo sib discessu consuluit. Sed collega, eius etiam cognominis, agnominatus Fastuosus, plus fiduciæ in recenti uictoria, quàm metus in Haconis absentia ponendum existimans, mortemq; fugæ præferens, residuum tutabatur exercitum. Itaq; reductis paulisper castris, apud uillam Allexstata, naualem diutulè prestolans occursum, uenientium tardius sociorum segniciem causabatur. Nondum enim ad destinatū portum inmissa amni classis appulerat. Adeò autem Sigari clades, Siuualdiq; charitas promiscuos plebis animos incitabant, ut uterq; se bello sexus impenderet. Postera luce Haco, Siuualdusq; congressi, biduum extraxere pugna. In qua rebus atrocissimè decertatis, utroque Duce prostrato, Danorū reliquias uictoria decorauit. Nocte uerò preliū insecuta, ad constituti portus receptaculum classis Ripam rimata peruenit. Cuius alueum quondam remigijs peruium, nunc solidioribus elementis concretum, angustiæ limitant: ut uetante constrictionis inertia, rarus puppium admittatur ingressus. Diluculò nautæ sociorum cadauera conspicati, funerandi Ducis gratia, collem spectatæ magnitudinis extruunt: quem usq; hodiè opinione celebrem, Haconis bustū fama cognominat. Quorum multitudinem Borcarus cum Scanico repente equitatu adueniens, neci implicuit: consumptoq; hoste, uacuas remigio rates instruens, Hamundi filium Haconem, anhelanti præceps, celeritate insequitur. Cuius cōgressu habito, contigit Haconem rebus infeliciter gestis, metu præcipitem, in Scotorum patriam ternis euolare nauigijs: ubi decurso biennio, diem suum obijt.

Haco cum Siuualdo congressus.

Haconis mors.

¶ Haldanus pugil fortissimus, Gyuritham procatur: duodecim solus fundit: fratrem Hildigerum ignotum sibi, duello uincit. Caput. viij.

GYVRITHA Alfo filia, Sigari neptis, sola Regij sanguinis puella supererat. Adeò bellicus furor, omnē Regiam stirpem exsciderat. Placuit, Ducibus rem committere, donec dignus Regno procus inueniretur. Itaq; partita est in Ducatus omnis prouincia. Diu autem puella, omnes præ se contemnens, in cœlibatu permansit. nuncupatis enim uotis, uolūtariam sibi indixit castitatem: concubituq; carere, quàm ex plebe maritum consciscere satius duxit.

Quin-

Quinetiam cauendæ iniuriæ gratia, quòd raptus puellarum crebri fierent, conclaue suum electo pugilum agmine tutabatur. Erat in Ducibus terræ uir primarius Borcarus, rebus gestis nemini inferior, multos etiam superans: qui Gunnarum Suetiæ Principem, iamdudum Noruagiæ Rege extincto, filiam eius Drotam cõiugio tenentem, prælio aggressus fudit: uxoremquè sibi asciuit: ex qua filium suscepit Haldanum. Qui cum ætate uiribus crescens, illa accæpit ætatis incrementa, ut iam adolescens, pugilẽ insignis famę, quòd ab eo pueriliter obludente colapho percussus esset, gestamine quod fortè manu tenebat petitum, oppressit. Inde futuros operum titulos auspicatus, præteritæ uitæ contemptum, in amplissimum sequẽtis fulgorem conuertit. Is cum parente primitias ingressus militiæ aduersus Russos, piraticam agentes, magnificè pugnauit: deuictisquè hostibus, trophæa retulit non uulgaria. Sed in congressu uulnus oris excæpit: quod nulla Medicinę artis peritia potuit in integrum reformare. Adeò excrementa carnis putrem alebant, ut deformitatem oris insignem faceret: quanquàm apud modestos rerum æstimatores, uulnus aduerso pectore sumptũ, non sit pudendum. Ausus tamen hic iuuenis, maternæ nobilitatis fiducia, paternæquè fortitudinis, pariter & autoritatis gratia, quam adiuuabat propriæ etiam industriæ conspecta probitas, Regiam adire puellam, Quid ita inquiens, nobilis uirgo, maturos annos degeneri perdis cœlibatu? In te Regius sanguis consedit: nisi consulatur in tempore, in te periturus. Si hunc probas maritum, erit qui se non degenerem magnis toris exhibebit. Ad hæc puella spiritu inflato de Nobilitate, iuuenem præ se contempsit, degenerem contractis naribus asseuerans, necdũ magnis rebus gestis conspicuũ: quem etiam oris deformitas non commendaret. Æquanimiter tulit ille cõtemptum. Quando inquit, causæ propriæ legationem impleui, unum oro, ut hoc cœlibatus proposito, ad illum diem seruato, contineas, donec Haldanus rebus quas probes, inclarescat: tanto fortassè splẽdore illustrandus, ut oris facilè contegat uitium. In hæc uerba dimittitur. Aberant tum fortè custodes atrij Athletæ: reuersi, audiunt Haldanum affuisse: duplici contemptu instincti, arma corripiunt: illum insequentes, ultionem facturi, & de occiso contubernali, & de contemptu sui: quòd puellã adijsset. Ille cùm insequentes attenderet, iussis abire socijs, fertur solus in duodecim: congressusq́ꝫ, occidit uniuersos: hoc se primũ fortitudinis opere cõmendans Reginæ, quòd famulos tot numero unus peremisset. Inde cõmilitium secutus Sueonũ Regis Alueri, in Russos fert̃, ubi Hildigerus, uterinus Haldano frater: ꝙ ille patre Guñaro, iste Borcaro, una ãbo matre Drota geniti, Russis militabat. Agnouit Hildigerus

Haldanus nascitur.

Pugilem adolescens sternit.

Gyuritham alloquitur, procans.

xij. pugiles solus cædit.

Suetiæ lib. 1. cap. 25.

fratrem, ab eo incognitus. Igitur cùm de sua parte processit Hildigerus, prouocans ex Sueonum agmine fortissimum, Haldanus illi opponitur. Recusat Hildigerus: prætenta causa, quòd cùm ipse pugil exercitatus haberetur. lxx. pugnis iam extractis, imberbem iuuenẽ oppugnare indecorũ duceret. Creditũ est hac ratione diffugere: sed ille fraterno sanguini pepercit. Haldanus duos sibi opponi iussit. Quos uicit. Tres deinde obiectos, strauit. Inde quatuor, usq; ad decẽ. Tum Hildigerus. Iam inquit, æquasti quem prouocas: nec longius differendum. Itaq; congressi fratres, fortissimè pugnant: donec Hildigerus letali accæpto uulnere, pugnam intermittit. Considentes in arena, conquiescunt. Ibi se iam aperit Hildigerus, communem utrisq; matrem testatus Drotam. Haldanus in oscula ruens, pugnam damnat: fratremquè accusat, quòd se contexerit. Ille quod res habebat prætendit: diu se restitisse, sed ubi famę detrimentum uidebatur accedere, periculum subĳ, fato non infelix: quòd forti manu conciderem. Hæc dicens, in uerba efflauit animam.

Duellum eius cum fratre.

¶ Haldanus Daniam rediens, Gyuritham sibi desponsatam, Siuuarum audit procatum: & sponsum, & Saxones contriuit. Haraldum bello Sialandico post se relicto, fatis cedit. Caput. ix.

HALDANUS tot uictorĳs cumulatus, iam omnium iudicio, dignus Regali toro iudicatus est, ipsiusq; Gyurithæ iam sententia omnibus anteponendus. Siuuarus tamen Saxonicæ gentis nobilissimus iuuenis, magnum gentis suæ decus in his nuptĳs constitutum cernens. nam perinde Regnum Daniæ consequeretur, multis donis peregit, ut in colloquium puellæ perueniret: ibi multa largiens, maiora promittens: animum uirginis in se inclinare non destitit. Illa, ut erat sagax, conditionem fecit iuueni, quam implere posse non putabat. Vides, inquit, Daniæ Regnum lacerum, diuisis Ducatibus discissum: id aggredere, in unum ut erat corpus reducere: quod ubi peregeris, dignum te Regali toro reputabis. Ille conditionem accæpit, muneribus aggressus Regni Primores, ut auro potius, quàm ferro perageret, quo optatis nuptĳs frueretur. Multa iam rei fundamenta locabat. Deniq; peractum iam uidebatur quod uirgo depoposcit. Annitentibus ergò Regni Proceribus, nuptiæ cõstituuntur, diu longeq; absens Haldanus posthabet. Peruenit tamen ad illũ fama rei. Itaq; iter accelerans, cùm ad locum peruenisset, comites seposuit in occultũ: ipse progressus in Aulã, sponsæ se uultibus ingerit: obscuritate quadã inuolutis uerbis exprobrabat fidei uiolationẽ, quòd nõ expectasset eius reditũ: Hoc est inquiẽs, pro quo tot periculis caput obieci? sic me fœminæ permisi

Siuuarus Saxo.

Saxoniæ libro. 1. ca. 14.

permissi fidei, ut tollat alius durissimæ præmia militiæ? Atilla æquè dissimulanter, Qui potui urgentibus fatis resistere? Longè, diuque peregrinantem, quis uiuere crederet? In hoc me meorum uota coniecerunt angustiæ: sed tamen integra sunt tibi, si quid præuales, tua præmia. Hæc dicentem, miratus sponsus, ferientis mox ferrum transuerberatus accæpit. Assunt qui delituere milites, & omne protinus Saxonicum nomen extinguitur. Vacuatur Aula Teutonicis cõuiuis. Haldanus pactam alieno, sponsam tulit indigena. Accæptam autem Gyuritham cùm sterilem experiretur, nuptiarum sibi deesse præmia non dissimulanter aduertit: missoque in Vpsolam (quod templum erat ea tempestate cultissimum) nuncio, oraculum deposcit. Reportauitque, parentandum Manibus Regiorum iuuenum, & præsertim fraternis. Quo peracto, filium ex ea sustulit Haraldum, magnæ spei puerum. Cuius tamen adolescentia, & paternæ necis spectaculo, & primitijs bellorum miseris, extitit contristata. Nam dum pater Haldanus integrando Regni corpore, quod uacante Imperio diuisum erat, instaret: dum Sialandiæ Principi, imperata facere detrectanti, occurreret, magno uictus prælio, cui & filius inerat, & cõiunx, occubuit. Siquidem Gyuritha diuturno tẽpore sceptris inhærẽs, militaribus officijs muliebre corpus instituerat. Cunque animo gereret, Regni reformationẽ, & filij, maritique pręcipua charitate flagraret, non est passa deesse prælio, quod magno hostium instructu parabatur. Postquàm ergo Regem cecidisse cognouit, filium adolescentem pręsidio suo cinctum, acie eduxit, seruauitque superstitem.

Cadit sponsus cum suis

Oraculum consulitur super sterilitate Reginę

Haldani mors.

¶ Haraldus patri succedit. Sialandiam recuperat. Hasmundum Noruagiæ restituit Regem: Suetię Regulos opprimit: & ab Othino pugnandi institutionem docetur. Caput. x.

HARALDVS filius, patrium Regnum successor acceperat. Cuius animi, corporisque dotibus accessit, ut inuulnerabilis haberetur. Sic ualuerunt in ea gente præstigiorũ maleficia, Othino quodam, quẽ diuinitate donabat gentis opinio, autore. Igitur statura procerus, animo infractus, nihil prætermisit quod reintegrando Imperio inseruiret. Nam Vuesetum tyrannum Sialandię incubantem, cùm audisset nuptias peragere, in ipso protinus oppressit conuiuio, Sialandiam recuperans. Hatherum quoque Iutia depulit. Hundingũ, Roricũque Lethra, quæ sedes Regia semper fuit, exuit. Distractumque Daniæ Regnũ, in pristinũ corpus reformauit. Inde uertit arma in exteros. Nam Noruagię Regẽ Hasmundũ, à germana Regno deiectũ, restituit. Nec aliud sibi uel militiæ præmiũ depoposcit, quã rectè factorũ memoriã.

Haraldus Rex. III. inuulnerabilis.

Sialandiam recuperat, atque alia admiranda peregit.

Hanc

Hanc uerò pugnam in Noruagia recensuimus. Ab Suetiæ Rege impugnatus, defensionis arma parauit: instinctu senis, qui se Othinum deum diceret, rationem ordinandarum acierū recepit. Visum est operæ precium, nostri Saxonis super his institutionibus uerba repetere: ut intueamur, quę fuerit Veteribus pugnandi institutio. Iussit inquit, senex, ut terrestribus copijs bellum editurus, uniuersam aciem in tres turmas diuideret: quarum quamque uicenarij ratione densaret: mediam autem. xx. uirorum numero reliquis porrectiorem extēderet: quam etiam in coni, siue pyramidis acumen digerens, alarum recessus utrinque secus discretis ambagibus obliquaret. Cuiuslibet autem turmę seriem hac ratione contexeret, ut à duobus frons inchōans, cōsequentibus locis unitas duntaxat incrementa reciperet. Equidem in secunda linea tres, in tertia quatuor: eodemque modo posterius ordinandos, habita congressione statueret: sicque consequentes gradus idem proportionis tenor instrueret, donec coniunctionis extremitas alas ęquaret. Cornu uerò quodlibet denis ab eo ordinibus formaretur. Post has item turmas instructam iaculis iuuentutem admittat. A cuius tergo grandæuorum cohortem adhibeat: quæ labantes sociorum uires, ueterana quadam uirtute firmaret. Deinde funditorum alas, gnarus locorum supputator, annecteret: qui post sodalium agmina cōsistentes, eminus hostem tormentis incesserent. Post quos cuiuslibet ætatis, aut ordinis homines, absque conditionis æstimatione passim adscisceret. Cæterum postremam aciem ternis adinstar primæ cornibus distinctam, similique graduum proportione digestam, explicet. Cuius tergū superiori coniunctum agmini, ipsum auersæ frontis obstaculo tueretur. At si nauale fortè prælium incidisset, partem classis secerneret: quę eo præpositos inchoante conflictus, multiuola rates hosticas reflexione circundaret. His disciplinæ militaris rationibus instructus, Ingonem, Olauumque Suetiæ Regulos bellum parantes, anticipatis apud Suetiam rebus, oppressit: fratrique deditionem offerenti, pacem dedit, firmatis conditionibus. Quid uerò rerum apud Noruagiam gesserit, in eius prouinciæ commemoratione posuimus. Nam Regi Olauo in Regnum restituto, permisit potestatem: Vbboni autem Frisio militi suo, cuius strennua usus est opera, sororem iunxit cōiugem: cuius ductu & Rheni partes, & Britanniam ipsam bello pertentauit. Sed ea in Noruagia transegimus.

Veterum pugnandi institutio. Terra.

Mari.

Suetiæ Regulos.

Noruagiæ lib. 1. ca. 27. c

Haraldi memorabile bellum, quo & ipse, & Vbbo fortissimi cecidere, Ringo deinde Suetiæ Rex uictor, Regna partitur. Caput. xi.

MEMORABILE VERO BELLVM, & cæteris quæ

teris quæ in hac natione sunt gesta maximum parabat: quod apparatus ipse declarat. quippè septennio toto arma in Suetiam Haraldus instruxit; læuia interim prælia, quæ per hanc temporis moram facta sunt, maioris commemoratione sunt penitus obscurata. Multæ feruntur huius tam ponderosi belli causæ. Sunt qui internuncium utriusque, quem multis annis inuicē submisere, Ringo, & Haraldus, intima sanguinis & animorū deuinctione constricti (quippe Haraldi sorore genitus extitit Ringo) inter utrunque uana relatione struxerit inimicitias: cùm quæ apud alterutros uiderit, audieritque, maligna interpretatione detorta, aliter ac facta sunt, retulerit: donec acerrima utrinque odia conflaret. Alij etiam ab Haraldo ortam autumant belli causam: quòd uir militaris, qui omnem ætatem in armis triuerat, senectam ocio torpescere non sit passus: utile iudicans, iuuentutem longa pace bello dissuetam, in armis esse. Simul & secum uoluens: non esse decorum, se, qui multa foris bella gesserit cum gloria, fato consumi inglorio: quod per ætatē longè non esse fatalem homini prospiceret: maluitque in acie spiritum profundere, quàm inerti leto succumbere. His, atque alijs ex causis bellum est conflatum maximum. Cuius descriptionem, qui magna pars belli fuit, Starcuterus uir fortissimus, ad hanc usque durās ætatem, perscripsit. Longum est commemorare, quæ cuiquè parti auxilia accessere. Haraldo quippè totis Regni sui uiribus in bellum propenso, accesserunt inter suos Duces, Hetha, atque Vuisna: puellæ armis assuetæ, puellares etiam turmas ductantes: quarum muliebri corpori natura uiriles indidit animos. Nec nouum debet uideri recolentibus Troiana bella, Pentesileā furentem, in Italia quoque Camillam, & in Bohemia diuturnum puellæ Imperium. Quod in Vuandalia nostra perstrinximus. Ex Britannia quoquè, Frisiaquè, arma huic agmini accessere. Vuisna quoquè altera ex Vuandalia uirago, Vuandalico agmini imperitat. Noruagiæ uires non defuerunt. Sed ne improuidis bellum Sueonibus pararetur, mittuntur ab Haraldo, qui Ringoni palàm inimicitiarū mandata perferrent, ipsamque sequestræ pacis diremptionem uulgarent: ijsdem pugnæ locum præstituere iubens. At Sueticas uires toto Regno contractas, adiuuēre auxilia multa. Nam & à Russis, & totius Orientis populis arma conuenerant. Pannonię quoquè extitisse feruntur in partibus. Suspicionemquè res ingerit, ne fortè Goti, iam in Pannonijs ad ripam Danubij sedentes, laboranti patriæ suppetias immiserint. Nam quicquid erat Gotorum in patria, rebus accessisse Sueticis, certa res est: enumerante huius belli Scriptore, ex nomine Duces, cum turnis suis. Tantæ autem utriusquè agminis erant copiæ, ut mare nauibus, & ipsa

Belli causæ.

Puellæ militares.

Vuandaliæ lib. 1. cap. 11. & seq.

Saxone Gramatico.

Scania turmis pedestribus uix sufficere uiderentur. Maius tamen pugnæ pondus terrestribus incumbebat agminibus: nec Nauales copiæ supplementũ dabant pugnantibus. Igitur tanta mole concursum est, ut uix fortium atq; inertium discriminarentur acta. Cædunt, cæduntur q; passim, uicti uictores q;. In Suecis Starcuterus, in Danis Vbbo Frisius eminebant inter multa pugnantium milia. Sed post multũ sanguinem utrinq; fusum, cadit Vbbo Danicarum partium fortis propugnator. Exinde subruere Danorũ res paulatim cœpere, occiso fortissimo Duce: qui quatuor & quadraginta in pectora tela, priusquàm caderet, excępit. Haraldus, ubi suorum res inclinare audiret, sentiretquè: iam curru eius inter cadauera inmobiliter hærente, prouoluitur & ipse præceps curru sublabente. Aderatq; qui Regium fatum impleret. Ringo Suetiæ Rex, ubi iam belli caput audit corruisse, suis adhuc cæde furentibus, receptui cani iussit, parciq; agminibus, Ducibusquè qui superfuere. Iubet Regio perquisito cadauere parentari, Regaliq; more incensum corpus exurere: equum, bellatorem, ac arma flammis miscere. Deinde priusquàm agmina reduceret uictor, componendæ Danię rebus intendit: Scaniamq; Daniæ corpore abstractam, ne facilè rebellarent, Suetiæ adiecit. Hetham puellam Danici generis, quòd sub tributo regnaret, petentibus Danis permisit. Sed facilè pertesum est uiris, fœminei Imperij. Non enim poterant muliebribus armis subesse, qui fortissimis Regibus militassent. Olonem, Siuuari Noruagiæ Regis filium adeunt: precanturq;, ut auitum Regnum ab infamia uendicaret. Nec difficile fuit impetrare. Aduocatam enim Hetham, cæteris cedere Regni partibus iussit, Iutia deinde contentam. Difficile fu* it tanto Imperio cedere, sed aliquanto difficilius armis tueri.

Vbbonis fortissimi casus. *Haraldi mors.* *Hetha uirgo Danis imperat.* *Olo aduocatur.*

¶ Olo Daniæ præficitur. Latronibus Regnum purgat, ac Duello uictor, Olaui filiam connubio meretur. Toronum obtruncat. Coniuratione tandem in se Ducũ, insidijs Starcuteri, balneo incautus perimitur nudus. Caput. xij.

OLO Siuuari Noruuagię Regis filius, ex Haraldi germana, uolentibus Danis cœpit regnare. Diu sub auunculo iste militauit Haraldo. Nam è Noruagia in Daniam, uisendi auunculi cupidus, nauigabat. Tertium ætatis apud patrem lustrum peregit, multum animi, corporisq; dotibus præpollens. Adeò uisu efferus, ut quod alij armis, ille oculis ageret in hostem, ut terreret. Adolescentiæ annos præclaro facinore perornans. Nam insignes latrones Gunnonem atquè Grimonem insecutus, publicis itineribus insidiantes, hoc ordine perdomuit. Equum, canemq;, ac arma quę uolebat, assumens, clam omnibus

Olo Rex. *Olo uisu terribilis.*

bus egreditur: ne socium, aut testem tantis rebus assumens. tantū dabat fiduciæ uirtus. Vbi peruenit in loca latrociniis frequentata, hominum in roscido gramine uestigia deprehendit: quæ secutus, peruenit ad amnem: nec inuenta qua traiiceretur scapha, fiduciæ plenus, equo inuolitat. Amne superato, reliquum iter, ducentibus per gramina uestigiis conficit. Deductus in locum, quo iam uallo munitum, portisq; seratum, nullus uidebatur ingressus. At ille equo in uallum erecto conscendit, ante expectatum latronibus superueniens. In ipso uestibulo latronum, satellitem conficere indignum ratus, armis arcuatim, manibus confractum, tecto superiecit. Latrones intus audientes insolitum strepitum, emicant: contemptumq; adolescentem imberbem aggrediuntur. Sed ille gladio districto, ita ambos, patrem, filiumq; affecit, ut genibus solis niterentur repugnantes. Alterum canis per iugulum enecat: alium armis Olo confodit: & ut cōspicuum haberetur uirtutis exemplum, extracta latronum capita, sublimi conte per uiam publicam appendit: spoliis, quæ multa congesserant, uictor potitus. Inde ubi audiuit, Pugiles insigni nomine, Vuermorum Regis filiam deposcere, aut Regem ipsum duello contendere (iam sæpè diximus, morte grauiorem genti extitisse, ruborem recusandi certaminis) Olo patriis Noruagiæ finibus adhuc demorato, aduolat, Regiamq; petit: quam comperit luctu & mœrore plenam. Percunctatus quid timerent? Regis filius rem aperit: Esse pugiles magni nominis, qui germanam deposcerent, aut duellum offerrent, quod nemo fidat subire. Ilic iussit omnes benè sperare: quid tamen præmii uictori esset, rogat? Filius consulto patre, refert, ipsam puellam uictori constitutam mercedem. Cunq; uirgo diligentius aduenæ hospitis oculos intueretur, nō passa fulgorem, cōcidit. Ab ipso amanter erecta, quid formidaret rogatur? Fulgorem inquit luminum insolitum deprendi. Ille uerò ubi cōuiuio excipitur, decoram pandit faciem, cesarie uenustam. Sed sciens, quo luminum esset terrore, uerecundius illa submisit. Ingressi Regiā Pugiles, ipsam puellam, aut eius loco congressorem deposcunt. Olo uerò, Modestius inquit agendum cum Rege. Num gremio abducere Natam aduenistis? Illi perstant, alterum deposcere. Bene inquit habet. Pugnam poscentibus, pugna dabitur. Egressusq; in campum de more metatum, ambos conficit: satellites etiam auxilio dominis subeuntes, prosternit. Partam uictoria puellam accępit uxorē: ex qua filium sustulit Emundum, Regno Daniæ post patrem præsidentem. Sed prius quàm ad nouissimum Heraldi bellum perueniret, Patriam prius fortibus factis illustrauit. Audiens oppugnari parentem à Torono Regulo, oris habitu deformatus, hostis Regiam ingressus, primū Siuuari, Olonisq;

Latrones peremit iuuenis.

Noruagiæ lib. 1. cap. 29.

Duello binos cum satellitibus sternit.

Toronũ Regulum cum suis obtruncat.

filij odio exulare professus, ubi opportunitatẽ uidit, socios asciscens, Regem cum stipatoribus obtruncat. Nec ante patriam repetẽs, quàm patri pacẽ ab oppressis hostibus reportaret. Inde maritima bella multa conficiens, undequaq; uictor remeabat. Ad Haraldum auunculum dein profectus, cùm nonnullæ inter eos simultatum causæ suborirentur: eo deserto, se contulit ad Ringonem ei consobrinum. nam geminis sororibus erant progeniti. A quo, iam magno in Haraldum bello uictore, donatur Scaniæ gubernatione, quã Daniæ detractam ab Ringone supra significauimus. Inde ad uniuersum Daniæ Regnũ à Proceribus Rex deligitur, destituta (ut diximus) Hetha. Sed talem se, iam Regno potitus egerat, ut assuetos libertate Duces, facilè pœniteret Regem talem delegisse. Quippe uir animo acer, uiribus incomparabilis, plenam omnium subiectionem deposcens, in tyrannidem degenerare uisus est his, qui subesse non nouerant. Igitur inita conspiratione, & ut propius dicamus, coniuratione, Regem quando destituere non poterant, perimere statuerunt. Næc tamen inuentus est in. xij. Ducibus, qui fideret conferre manum, auderetq; operam sibi desumere opprimendi Regis. Starcuterus supererat iam annis grauis, quippe qui triũ hominum impleuisset ætatem, necdum tamen defectus uiribus: apud quem questi Proceres, grauẽ sibi, Regnoq; incũbere Olonem: orant, ut quoniã illi opprimendorũ gloria sit Tyrannorũ, hunc etiam faciat de medio: auri magnũ pondus se repensuros. Promittit operam: non tàm auri cupidine, quàm liberandi à Tyrãno Regni gratia. Captansquè opportunitatem, ingreditur ad Regem iam in balneis nudũ, ipse ferro succinctus. Rex ingredientem Starcuterum acrioribus oculis intuitus, statim reuerberat, apud alios inuictũ uirũ. Illa fuit, ut diximus, luminum eius acrimonia. Statimq; in se rediens Rex, uirum multa familiaritate per bellum notum, & armis fortissimum, iam abeuntem iubet reuocari, arbitratus magni aliquid, uirum magnis rebus exercitũ, allaturũ. Vbi redijt, iam oculos Rex submisit, Quid est inquiens Starcutere? quid affers? Ille districto ferro assurgentem transuerberat. Hic fuit exitus magni Regis, fortissimi uiri, quẽ æquè fortissimus oppssit.

Supra c. n. b

Coniuratur in Olonem.

Olo nudus à Starcutero transfoditur.

¶ Emundus patri succedit, Ringonis filiam, nauali bello uxorem meretur: Duello binos superat. Deq; Starcuteri morte. Caput. xiij.

Emundus Rex.

MVNDVS OLONI patri subrogatur in Regnũ, non tantùm paternorum operum, quàm spectatæ indolis reuerentia, adiuuante generis nobilitate: contendit adolescens paternis insistere per bella uestigijs, præclara eius opera, aut æquaturus, aut si qua posset etiam superaturus. Prima illi de Nuptijs, ut mos

ut mos erat genti concertatio, Ringonis apud Noruagios aliquantæ genti regnantis filiam, illi fama pulchritudinis ac pudicitiæ commendabat. Sed non dabant Veteres nuptui filias, nisi fama insignibus, & uictoria præclaris generis. Igit̃ socero se probaturus Ringoni, Emundus classem instruit, Noruagiam adnauigat, bellũ infert. In quo iam ad mortem Ringone uulnerato, Emundum iubet aduocari: eiq́; iam moriens, digno factis genero, filiam despondet. Emundus autem plurimis undecunq; cumulatus uictorijs, cùm Noruagiam sibi ex coniuge commendatam pacasset, occisa Rusla uirgine bellatrice (quam rem in Noruagia commemorauimus) duo ex Ducibus fœminæ bello superstites, qui iam uiuenti Dominæ fidem astrinxerant, uulturos necẽ eius si superessent: audito, quòd Emundi opera cecidisset, Regem prouocant in Duellum. Diu restitere Proceres, nõ posse duobus unum, & Regem popularibus opponi. Sed peruicit Regis uoluntas, effecitquè, ne quis quod ipse cuperet tentaret impedire. Congressus utriq;, alterum ex his occidit: alterum uita & præfectura gentis donauit. Sub huius Regno uetulus iam Starcuterus luminibus captus, uirium uigore destituitur: sed inglorium ratus, sine sanguine mori, qui toties hostilem uidisset cruorem. Igitur multa pœnitudine Olonis à se occisi mortem deplangens, precium sceleris, aurum collo appensum circumtulit: inuitans huius mercede ad sui interfectionem obuios quoslibet. Cunq; gemino accinctus gladio, geminoq́; innixus baculo, senex graderetur, ab obuio milite rogatus, quid sibi duplex gladius uellet inutili seni? unum profecto munus suum facere posset. Propius arreptans senior ensem, abscondit in latera astantis. Alio deinde itinere obuium habuit in uenatione Hatherum equitem, cuius parentem occidisset. Agnitus ab eo, cùm senex uicissim oculorũ uitio non uideret, itaq; duos è ministris equites immittit seni: uisurus si terreretur. At ille strepitu magis, quàm uisu uicinos deprendens, utrunq; baculo, quem gerebat excerebrans, terruit territantem. Propius tamen adequitans, ut extra ensis ictum constitit, senem percunctatur, gladium ne uehiculo uelit percunctare? Ille ab alto ducens suspiria, Quondam inquit, irrisoribus meritas pœnas rependi: nunc & luminibus, & uiribus defectus irrideor.

Ringonis filiam uxorẽ ducit.

Noruagiæ lib. 1. cap. 33.

Duellum Emundi.

De hoc in Suetia lib. 2. cap. 22.

> Vt sine regressu pronus agit alueus undas,
> Sic ætas hominum cursim labentibus annis
> Irreditura fluit.

Non est qui senem miseretur: præter unumЯтherũ, qui & in agmine, & in pace seni sedulus subministrat. Multa deinde uerborum uicissitudine, cùm Hatherus de plurimis percunctaretur, & ille senũ more garrulus, tropheos suos numeraret, ipsum quem requirit agnouit Ha-

therum. Quando te inquit Amice, obuium fortuna fecit, mori uolentem magno precio confice. En aurum quod Olonis nece mercedem tuli, tu quoq; simili de me nece peracta refer: quod iusto adiutus dolore in me ferrum exeres: memor, à me parentem quondam tuum interfectum. Non distulit Hatherus mori uolentem conficere: præsertim gemina mercede conductus, quòd paternam mortē uindicaret, & aurum collo appensum pacisceretur in precio. Igitur districto gladio super ceruicē, senile caput abstulit, trunco propè obrutus cadēte. Hic est exitus fortissimi pugilis, & qui tertiā hominis expleuisset ætatem. Quod ne cuiquàm incredibile uideatur, in ea quoq; re naturam alere monstra, ut corporū magnitudine, ita ætatis distensione: redeat in memoriam Ioañis de Temporibus, uiri Gallici mentio: quem suæ gentis Scriptores, tria uictitasse secula asserunt. Emundus autem Daniæ Rex, pace integra, summa cum tranquillitate decessit, duobus filijs, totidemq; filiabus relictis: de quibus deinceps agemus.

Starcuteri mors.

¶ Dania & Iutia, illa Suecis, hæc Vuandalis, Siuuari inertia, subijcitur tributaria; atq; inibi mors eius bello desperata. Caput. xiiij.

Siuuardus Rex. I.

SIVVARDVS filiorū Emundi natu maior, Regnū patris post illum omniū uoluntate assequitur, fratre adhuc Buthlo impubere. Prima illa incidit rei gerendæ occasio: quòd germanam Gotaro Sueonum Regi despondisset: Legatiq; ab eo Rege in eam causam missi, itinere medio malè habiti fuissent: credi tūest, Siuuardi insidijs esse patratum. Igitur Sueonum Rex iniuriam uindicaturus, classem aptat: milites imponit, mouitq; in Daniam. Nec segnior illi occurrit Siuuardus, & apud Halandiam classe congressi, maritimo prælio decertant. Victoria Sueonum fuit. Nam Daniæ Rex fuga sibi consuluit in Iutiam, colligens ibi sparsi exercitus superstites milites. Interim Rex uictor, Daniam ingressus, puellam rapuit ante desponsatam. Speciosum duxerant ea tempestate Regij uiri, si armis nuptias cōscirent. Siuuardus tamen opportunè Iutiam ingreditur. Nam per idem tempus cùm Daniæ Regem bello implicitū Vuandali persentirent, terrestri agmine mouentes, in Daniam uastabundi incesserunt. At Rex de fuga ueniens, ibi quos potuit armauit, Vuandalis occurrit, ac retrò pepulit: priorem fugam noua uictoria cōpensans. Sed non erat longum tempus in medio, quo iam Vuandali recuperatis uiribus, Duce constituto, militari ordine Iutiam repetentes, obuiū Regem fundunt, fugantq;. Magnū hoc & memorabile præliū: quo Rex non solùm bello uincitur, sed Iutia exuitur, quę iam in Vuandalorum concessit potestatē: cùm dudū antea Saxonibus dominis illa seruiret.

Sueones uincunt.

Iutia superatur à Vuandalis.

Vuandaliæ lib. I. cap. 13.

Hac

Hac etiam pugna filium Iarmericum, geminasq; filias ab hostibus captas amisit. Hæc fuit illa tempestate Danici Regni calamitas: ut cùm Scaniam Sueci occupassent, Iutiam Vuandali tenerẽt, duobus Regni potioribus partibus, in hostiũ potestate factis, solę insulę in medio parebant Danorũ Regi. Non contemnenda quidèm Prouincia, sed maioribus sui præsidijs destituta. cùm hinc Vuandali, inde Sueci, mediũ Danorũ Regem penè captũ complecterentur. Ita Danorũ Regnũ fortissimè propagatũ, tantis etiã Maiorũ titulis illustratum, tot auctũ uictorijs, ob unius uiri inertiam, ex summo nitore fortunę, & florentissimo rerũ statu eò peruenit ignominiæ, ut pensionem, quam prius imperauit, exolueret. Siuuardus autem sæpè pugnam retentans, casso labore se fatigauit. Post tot Maiorũ decora, in tam erubescendo rerum statu, confusa Regni gubernacula gestare non sustinens, ne diuturnior uita ad extremam gloriæ iacturam pertingeret, speciosum sibi statum pugna parere properauit. Quippè memorẽ calamitatis animũ, deponendæ ægritudinis cupido, salutis fastidio cruciabat. Adeò demendi ruboris studiũ, lucem ei inuisam fecerat. Igitur cõparatis ad pugnam copijs, Simoni cuidã sub Gotaro Sueonũ Rege, Scaniam procuranti, bellum apertè denũciat. Quod obstinatis temeritatis uiribus executus, occiso Simone, per summam hostiũ stragem, uitam finiuit. Patria tamen pensionis onere liberari nequiuit.

¶ Buthli Regnum & mors, Iarmerici filij eius, apud Vuandalos captiuitas, & eiusdem ab eadem seruitute admiranda liberatio. Caput. XV.

BVTHLVS oppresso in prælio fratri, in qualicunq; Regno succedit: cùm interim Iarmericus fratris filius, apud Regem Vuandalorũ Ismarũ, cũ coæuo sibi, collacteoq; Gunnone, cõiectus in carcerẽ captiuus degebat. Quo demũ erutus, atq; exercendi ruris culturæ applicatus, rusticũ opus Regius iuuenis exequit̃. Ob cuius promptissimam administrationem, ad Regaliũ mancipiorum Magisterium transfertur. Eo quoq; syncerissimè gesto, in Necessariorũ Regis gregem assumitur. Vbi cùm se iuxta Aulicorũ ritum, egregia morum amœnitate gessisset, breui in Amicorũ numerũ translatus, primum familiaritatis locum obtinuit, ac ueluti quibusdam meritorum gradibus fretus, ab infima sorte, ad spectatũ honoris fastigiũ concessit: & ne segnem, eneruemq; iuuentam ageret, militaribus se studijs assuefecit, naturæ dotes industria cumulans. Grata omnibus Iarmerici indoles erat, soli Reginæ suspectum adolescentis fuit ingeniũ. Per quæ tempora, Regis fratrem fato functum, repentinus rumor effuderat. Cuius corpus Ismarus amplissimo funere elaturus, quo mai-

Buthlus Rex.

Iarmericus captus.

tor exequiarũ pompa fieret, Regia comitate conuiuium instruit. At Iarmericus aliâs cum Regina familiaris rei curã sortitus, ad fugam cuius facultatem Regalis absentia promittere uidebatur, circumspiciendam accessit. Animaduertebat enim, se etiam inter opes positum, miserabile Regis esse mancipium, & quasi alieno beneficio precarium spiritum possidere. Præterea quanquàm primus apud Regem honoribus uteretur, libertatem delitijs præferendam existimans, uisendæ Patriæ, noscendiq́ꝫ generis eximia cupiditate flagrabat. Sciẽs autẽ, quòd Regina, ne quis captiuorum elabi posset, competentibus prouidisset excubijs: quo uiribus peruenire non poterat, arte curauit assurgere. Fiscellam itaq́ꝫ biblo ac uimine textam, qua agrestes ad instar hominis formata, aues aristis deturbare consueuerant, uiuo cane compleuit: quin etiam detracto sibi cultu, quo uerisimilius humanam repræsentaret imaginem, texit. Deinde priuatũ Regis ærarium demolitus, egestam inde pecuniã, notis sibi tantùm recondidit locis. Interea Gunno absentiam socij dissimulare iussus, illata in Regiam fiscella, impulsoquè ad latrandum cane, percunctanti quidnam hoc esset Reginæ, mente captum calamitare retulit Iarmericum. Illa ad aspectum statuę, similitudinis errore delusa, insanum ęde iubet ejci. Tunc Gũno perlatam foras statuam, perinde ac furentem socium, lectulo tradit. Sub noctem uerò uigiles epularum hilaritate ac uino prouehit largiore, abscisaquè dormientium capita, quo turpiore eos morte consumeret, inguini sociauit. Excitata strepitu Regina, causamquè eius discere cupiens, concita fores petiuit mulier imperiosa, & quæ ministris malè fideret. Sed dum caput incautius exerit, improuiso Gunnonis ense confoditur. Quæ cùm mortificum uulnus experta corrueret, reflexis in occisorem luminibus, Nullius inquit, obtentu fraudis, si incolumi mihi uiuere licuisset, his finibus impunitus excederes. Ad hunc modum crebras in percussorem minas moribunda profudit. Deinde Iarmericus unà cum Gunnone, præclari facinoris loco, tabernaculum, in quo Rex fraterno conuiuio celebrat exequias, cunctis temulẽtia uictis, admoto furtim incendio complet. Quo latius fuso, quidam ebrietatis stupore discusso, immissis equis, deprehensos periculi insequuntur autores. At iuuenes primum iumentis quæ repererant uecti, ad ultimum ijsdem prolixiore cursu debilitatis, pedites dedere fugam. Iamquè penè occupatis, amnis remedio fuit. Pontem enim, quem ante morandi persecutoris gratia, pręscisis ad medium trabibus, non modo onerum impatientem, sed etiam ruinæ propinquum, effecerant, prætergressi, in opacam de industria uoraginem concesserant: quibus imminentes Vuandali, dum parum prospecto periculo, equis improuidi pontem onerant,

Fugæ machina.

Gũño Reginam interficit.

Regiam incendit Iarmericus.

Egregiũ in fuga facinus.

onerant, desidentibus tabulatis excussi, præcipitantur in flumen. Sed dum enando ripam appetunt, à Gunnone & Iarmerico intercæpti, mersi, aut interfecti sunt. Ita iuuenes egregia calliditate usi, non ut fugitiua mancipia, sed quasi præditi consilio senes, maius ætate sua facinus ediderunt, quod ante concęperant efficaciter adimplendo. At ubi uentum est in littus, rapto quod sors obtulerat nauigio, in altum procedunt. Quos qui insequebantur barbari, nauigare conspectos, uociferando reuocare conati, regnaturos si redeant spondent: quòd publico Veterum instituto, Regum percussoribus Regnorum successio fuerit decreta. Diu recedentium aures pertinax Vuandalorum clamor, promissis pellacibus exurdabat. Hæc sunt ad uerbum Saxonis omnia: quæ ideo repetiui, ut cernat, dijudicetque Lector, quàm in exquisitis uerbis sit eius interdum inepta narratio: quod præsertim in exitu Reginæ Regisque comprobabit. Per hanc uerò tempestatem, dum Iarmericus in captiuitate maneret, Buthlus Siuuardi frater, Danis perfunctoriè præerat. A quibus uenienti Iarmerico, Regnum tradere coactus, ex Rege priuatus euasit.

Saxonem taxat.

¶ Iarmericus Dania potius, Suetiam cum Rege opprimit. Vuandalos tributarios facit. Regiam dein quieti construit. Reginam falso proditam, horribili mortis specie interimit, pœnam facinoris impij tandem luens. Caput. xvi.

IARMERICVS Siuuardi filius, ex captiuitate rediens, paternum Regnum postliminio iure suscępit, adiuuante patrui, qui per absentiam eius administrauit, ignauia. Nec longum tempus in medio, ipsi Iarmerico iam Danorum Regi, bene gerendæ rei nascitur occasio. Nam Gotarus Suetię Rex, Sybbonem stupri insimulatum, occidi iusserat. Cuius rei indignitate permoti eius cognati, ad Iarmericum se contulerunt: operas illi suas promittunt, si Suetiæ Regnum oppugnare contendat: futurum breui, ut expugnet. Mouit illum magnæ rei obiecta conditio. Itaquè armauit classem, & multis iam Regni Proceribus sibi adiunctis, Regem oppressit: geminoque Regno sublimis, priscæ captiuitatis damna pulchrè compensauit. Auctus perinde uiribus, mouit in Vuandalos, uindicaturus longę captiuitatis iniuriā. Nec segnes illi hostes, occurrūt. Conserunt manus, et magno pręlio uicti Vuandali, in iura Danię uersa uice redierūt, tributa quę exegerāt iā soluturi. Vt aūt iniquę captiuitatis suę, quòd post carcerem, operi diu rustico cogeretur inseruire, iniuriā uindicaret: quadraginta

Iarmericus Rex.

Suetia potitur, Rege oppresso.

Vuandalos subigit.

draginta ex Primoribus hostiũ captos, luposq́ totidem inuicem per iugulum appensos sociauit: quem parricidalium pœnarum modũ, in his uindicandis adhibuit: ut gentis rapacitatem, et indignã generi suo, in se admissam sæuitiam compensaret. Subacta regione, præsidia opportunis locis disposuit. Inde profectus, Sembonũ, Curetũ, compluriumq́ Orientis gentium regiones bello pertentauit: utpote duplicis Regni titulis insignis. Sed ea freti Regis implicatione Vuandali, præsidia imposita opprimunt, armantq́ classem, Daniam peruastantes. Rex cùm hęc audiret, auersus ab his quos impugnabat, ad tutandam Daniam regreditur: hostibus fit obuiam, maritimoq́ prælio excipit, ac uincit confligentes: defectionis autores miserabili supplicio afficit.

Defectorũ Principum pœna.

Nam lora innectens equinis ungulis, Vuandalorum Principes implicuit, perq́ cœnum ac saxa, actis molossis immittit: ut multiplici supplicio interirent. Qua pœna territi cæteri, mandata factitarũt. Rebus bello in circumitu cõpositis, iam domesticis illustrandis animũ adiecit.

Regiam extruit.

Nam edita, conspicuaq́ rupe mansionem instruit. Vallũ ingens iubet comportari. Molem structuræ magnam firmat. Ima uallis, media tricliniis, summa munitionibus aptat. Portas quatuor firmat. Manubias hostiũ, & omnem Regni thesaurũ in exornanda Regia componit. Inde cùm audisset, quosdam Orientaliũ mare infestum tenere, adnauigat: naualiq́ prælio, uictos, ea conditione in societatem assumit: ut germanam suam, Regio more instructam, matrimonio illi iungant. Optata uictis conditio, in qua indicitur, quod uotis omnibus, etiam uictoribus erat expetendũ. Interea Liuonum Regis filius Bicco, graui patris, patriæq́ iniuria in Regem commotus, quia armis uindicare non poterat, ad dolos conuertitur.

Bicconis impostura neglectissima.

Addit se Regi comitem, ministrumq́ ad omnia sedulum, assentationibusq́ peruicit: ut primus ad secretissima quæq́ consultus adhiberetur. Et cùm iam plenam apud Regem mereretur fidẽ, charissimos Regi subuertit affectus, & in omne facinus impium, prauis consiliis Regem impulit. Fingit filij & uxoris adulteriũ: quóq́ huius rei uerisimilẽ faceret narrationem, subornat, ut Regina, omniũ insidiarũ Bicconis ignara, secretò Regis filiũ, priuignum suũ, de iocalibus interpellet. Quare apud Regem comperta, delatori aures præbuit. Igitur Reginam miseris modis excruciatam exanimauit. Nam quæ se scortum Regis filio præbuisset, cõculcandam bobus iussit resupinari.

Suuauildæ Reginæ mors innocens & merè horribilis

Cunq́ iumenta fœmineã faciem intuita, miseranter parcerẽt, supinatã iubebat prosterni, & ita bouinis pedibus proteri. Quæ res cùm ad germanos eius deferret, in ultionẽ exarserũt: & omnibus undecunq́ mutuatis uiribus, in Regem mouerunt. Rex ipse iam imparatus ad educendum exercitũ, firmatæ pridèm munitioni fidebat:

penora

penora cõmeatibus, munitiones armatis impleuit. Hostes uerò tanto odio sepserant obsidione Regiam, ut nisi expugnata nõ redirent. Oppugnant fortissimè. Obsessi uerò non segniter se tuentur. Fit obsessorũ eruptio: cui Rex ipse intererat. Acerrimè dimicatur, cùm deforis ad essent, qui obsidẽtes alio de latere inuaderent. Ibi magnis utrinque odijs concurritur. Vtriusque partis uires consciduntur. Rex ipse inter medios obtruncatur. Reliquiæ obsidentium ægrè se in naues recipiunt, laceras uires in Patriam reuehunt, uicti pariter, & uictores.

Iarmerici mors.

¶ Broderus filius Iarmerici patris sententia damnatus; sed mutatis ante stragem consilio, ut heres regno relinqueretur, patri Rex inglorius successit. Caput. xvij.

BRODERVS filius erat Iarmerici: quem ille destinatum supplicio, priusquàm interiret, morte iussit reuocari: ne omnino Regnum hærede careret. Itaque post patrem Regno preerat. Supplicij autem quo consumendus erat, hic ordo commemoratur. Iubebat accusatũ adulterũ suspendio puniri: & tamen quia Regis erat filius, hoc temperamentũ adhibitũ est supplicio: ut iuuenes duo subiectum pendentis pedibus asseruarent, quasi scabellũ humeris sustinentis: ut Regis interea animus exferuescens, tempus acciperet mutandæ sententiæ, si uideretur. Optimum reuera Regiæ clementiæ consilium. Cui compar fuit illa Theodosij magni Romani Imperatoris, non longè his temporibus dominantis constitutio. Ne mortis sententia ante tricesimũ diem sumeret executionem. Igitur cùm pater eiulatũ catuli, cui Broderus insueuerat, cognouisset, falconemque eius in suo cõspectu cerneret, plumas sibi sua sponte conuellere, herilem pœnam bestiolæ uisæ sunt persentire. Motus pater, En inquit, animantes, quas sine ratione natura formauit, miserationem postulant, miserabiliter se gerentes: quo magis ego, quem intelligentia erexit, Regia fortuna prouexit, patrem talis iuuenis genitiua uis fecit, miserationis affectum, uisceribus admittere iubeor? Itaque famuli, detractũ supplicio filium, si uiuit, relaxate. Sic redditus est uitæ Broderus, miserantibus pusillis animantibus, quem maximus Regno pater, innocentem pœnę addixit. Quanta pestis Principum assentatio perditorum: quot Reges euerterunt pessima suorum consilia? Iarmericus bonus pater, non degeneri filio, ignominiosum pœnæ letum inuexit, proditoris assentatione seductus. Optimum optimi Imperatoris Alexandri Romani Principis factum memoratur: qui ex aulicis familiarem sibi asseclam, multa uendere solitum officia, plura polliceri, cùm comperisset; captum uinciri iussit, alligarique palo in publicum: tum facibus undiquè fumigantibus circundari, & in ora torqueri imperat, clamante præcone. Fumum

Broderus Rex.

Broderi à suspendio liberatio.

Constitutio Theodosiana.

Principum assentatio pessima.

Delatorum apud Romanos pœna.

ne. Fumum uendidisti, fumo interibis. Talia utinam præmia reportarent, qui apud Principes delationis munere funguntur. Cæterũ quid rerum sub huius Regno gestum sit in ea Prouincia, compertum nihil habeo: nullo præclaro opere in fastos relato: nisi quòd Broderus filius patri successerit.

¶ Siuualdus ignoti sanguinis Daniæ Regno præficitur. Caput. xviij.

Siuualdus Rex.

SIVVALDVS post hunc Regno potitur. Quo sanguine cretus, quidúe rerũ gesserit, omnino memoratur nihil: Nisi quòd eius Imperium ad extremam usq; senectam sit deductum, filio interim eius Piraticę insistente. Deerat illis hominibus terrestris sæpè militia: & inquietudo mẽtibus insita, tranquillitatem temporum nõ sustinebat. Nam Daniam undiq; mari cinctam accæpimus: nisi qua parte Scania, quæ hac tempestate adhuc Suetici iuris uidebat, iuncta est Suetiæ montibus asperrimis: quæ ab illa quoque regione, terrestrem militiam non admittit. Igitur ad mare conuolarunt, ibiq; adolescentiam attriuere, maioribusq; rebus assuefecere gerendis. Inde illa Nauigandi exercitatio eó prouexit homines, ut litorũ circumpositorum penè omnium fortunam attentarent, Vuandaliam subigerent, Saxoniam sępè tributis onerarent, Sembos, Curetes, Estones, Russos Imperio suo premerent: Galliarum littora infestarent, Britanniam & Hyberniam subigerent: postremo etiam usq; in Constantinopolim nauigationem extenderent. Vellem hoc loco Saxo noster explicuisset, qui fuerint quos Hellesponticos ille dixit, cum Iarmerico Rege, nonnullisq; alijs manus conseruisse. Si à traiectu Europæ, atq; Asiæ illi uenerunt (quæ est uera Hellesponti prouincia) longinqua nimirum in Daniam nauigatio. Quæso te Saxo noster, quando illi uiri ad arma, pugnasq; exierant, cur tam multas in medio propinquiores & locupletiores prouincias præternauigauerunt, & in Daniam sterilem utiq; cæterarum comparatione prouinciam, arma contulerunt? Veritos crediderim Romanum Imperium: ne illi parentes regiones incesserent. Quippe magnus Constantinus per hanc ætatem Imperio præsidens, suo de nomine Bisantium, in Constantinopolim transformauit. Sed nos diuinationis ignari, quæ non legimus, posteris tradere non ualemus.

Saxonem taxat.

¶ Snio Danię Rex, Scaniam recuperat, Gotos pari utrinquè selecto Duello uincit, & filiam Regis uxorem sibi rapit. Caput. xix.

Snio Rex.

SNIO filius, hunc Regno insequitur. Cuius tempora illustrauit Longobardorũ de Scania egressio. Prima huius Regis

lius Regis opera fuit, Scaniam iamdudum Suetię iunctam, suo Regno iterum adunare. Eskillus atq; Alkillus Duces erant, qui pro Rege Suetiæ illam tuebantur. Sed Snio collectis Regni uiribus, duxit in illos: initoq; prælio fugauit, ac Regno suo deinde ut ante parere cōegit. Libuit autē iuueni Regi, priusquàm se iustis nuptijs deuinciret, furtiuis amoribus diffluere. Igitur Gotorum Regis filiam, si legitimo toro depoposcisset, nullo pacto pater recusasset: sed ille submissis mollioribus nuncijs, ad nescio quos affectus iussit sollicitari. Pater puellæ, adesse iuuenes peregrinos, qui filiæ secreta colloquia quæritarent, ubi intellexit: iussit diligentius eorum obseruari uestigia: & ubi furtiuis amoribus instare comperisset, arreptos ultimo affecit supplicio. Sed Rex Snio suorū necē uindicare deproperans, contracto exercitu mouit in Gotos. Iam tendebant aduersis in campis acies. Incidit autem Regi Gotorum consilium: ut missis ad Snionem nuncijs, rem non toto agmine peragendam, si uideretur, æquato pugilum è diuerso numero, committere hortaretur: ut multitudini parcerēt. Sorte autem pugnantium ipsi Reges uterentur: ut uicti uictoribus, tanquàm toto agmine pugnatum extitisset, parerent. Accæpit conditionem Rex Snio: & immissis altrinsecus pugnatoribus, cùm aliquandiu æquatæ uires uiderentur, cessere Goti, & eorum sorte Dani uictores, uictis legem dicebant. Sed filia Gotorum Regis, iam Sueonū Regi denupta, necdum animo exciderat amantis: itaq; dimissis qui eam etiam tum ad torum inuitarent, effecit, ut raptui se aptaret. Abstractam ergo toro legitimi mariti, Snio illam qualicunq; conditione tenebat. Ordinē autē huius raptus, quia in Suetia nostra descripsimus, hoc loco transibimus.

Snionis furtiuus amor.

Rapit alteri nuptam.

Suetiæ lib. 2. cap. 25.

Annonæ caritatem durissimo decreto Rex delinire conatur, at muliebri consilio mitius agit. De Longobardorum item origine. Caput. XX.

QVO tempore per summam cœli intemperiem, agrorū ubertate corrupta, ingens annonæ caritas incidit. Cunq; oborta uictualium raritate, grauis plebem inedia laceraret, Rex quonam modo tēporis occurreret difficultati anxius, cùm aliquanto maiorum bibulorum quàm edacium impensam animaduerteret, frugalitatem poculis conabatur inferre. Conuiuiorum enim usibus abrogatis, ne qua ex fruge potio pararetur, edixit: acerbitatem famis, superflui haustus interdicto pellendam, atq; à siti, abundantiam escis mutuandam existimans. Sed neq; profuit rebus etiam tanta Regis prouidentia. Erant in Regis consilio, quibus una salus superesse sit uisa, si inutilem multitudinem Senum, Puerorumquè, Fœminarum nece resecarent:

* *

Decretum merè atrox.

resecarent: seruatis solis uiris militaribus, & agrorum cultoribus: sic enim patriam, quæ alumnos nutrire non posset, seruari solum posse existimabant. Factumq; decretũ, ut parentem ætate fractum, matremquè pariendo inutilem, filium, filiamq;, aut armis, aut nuptijs inutiles, domi quisq; suæ consumeret. Hoc decretum, sceleris atq; atrocitatis plenum, fœmina duorum in concilio Procerũ mater auertit: Mirari se inquiens, quòd in Regio Concilio non salubrius ad Patriæ liberationem decretũ esset repertum. Euocatis filijs inspirat, Regem adeant: suadeantq;, ut mutato impietatis pleno decreto, salubrius Rex decernat: ut inter omnes terræ familias sors mittatur: in quam ea ceciderit, cum omni domo emigret, uxore, parentibus, liberis secum extractis: ita fieri posse, ut parricidio abstineatur, patria multitudine nimia subleuetur: & uiris fortibus, quibus egrediẽdi sors ceciderit, detur occasio terram aliam expetendi. Id cùm ad Regem peruenisset, placuit: edixitq;, ut in quaquè Daniæ prouincia, familiæ turmatim coirent, sortem mitterent: quæ quem reperisset, cum omni domo emigraret. Ita collecta magna manus, primùm cõuenit in Scaniam: indeq; egressa, nauigio Godlandiam applicuit. Ibi autore Frig dea (ut Saxo noster astruit) Paulum quendam testem faciens, Longobardorum uocabulum accepere: quorũ postea gentem condiderunt. Tenemus igitur domesticum huius Scriptoris testimonium, Longobardos è Scania egressos. Cui astipulantur omnes Italici Scriptores, & Græci. Eusebius in supputatione temporum, Annum ait extitisse post natum Christum trecentesimum octogesimum quartum. Paulus Diaconus in idipsum testificatur: & post omnes Blondus, nostri temporis Antiquitatis renouator. Sed illi Scandaniam, iam Scandiam uocãt, quam nos Scaniam appellamus. Nec est magna uis de nómine, quando de re ipsa conuenit. Tenemus ergo originem gentis, tenemus tempora. Nominis etiam causam attingit idem Saxo Sialandicus: qui Rugiam primò in nostra continẽti, eosdem memorat apprehendisse. Ibiq; pulsis habitatoribus: cùm ipsi Duces sequerentur Iborem, atq; Aionem. Sed antequàm progrediamur in historia, libet de ratione mutati nominis paulisper digredi.

Decretum aliud mitius.

Longobardorũ origo.

Anno. 384.

¶ Longobardorum nominis etymus. Atilæ item Hunorum Regis acta, uictoriæ, & deuastationes horrendæ, Hunorumq; origo & sedes. Caput. xxi.

OPERAEPRECIVM est agnoscere, cur qui Dani ante uocati sunt, aut Scani, ab ea parte qua collecti emigrabant, postea sint Longobardi, etiam antequàm Italiam attingerent, uocitati. Sunt qui à barbarum propensa longitudine nomen arbitrentur

Longobardi unde dicti.

bitrentur adeptas. Quod uocabulum linguę uidetur alludere Germanorum. Sed nō potuit uni nationi uocabulū tribuere, quod erat omni regioni commune. Equidem ætate illa omnes uiri promissis barbis utebantur: quod hodiè quoq; magna pars mundi fertur obseruare. Alijs uisum est, hanc illis appellationem à Saxonibus, eorum agminibus immixtis, prouenisse: quòd Bardos appellari solitos Saxones, tradat Antiquitas: extetq; uetustatis monumentum in uetustissimo oppido à nobis non longè sito, quem Bardorum uicum etiam nunc appellāt: detorto, ut fieri solet, uocabulo. Ptolomæus quoq; ante ista tempora scribens, nominat Longobardos: & Tacitus inter Sueuos commemorat. ut ex Teutonum natione ad Danos sit translatū. Quid Saxo super ea re tradiderit, diximus, autore Dea, hoc illis antequā Godlandia abirent, prouenisse uocabulum. Mihi uerisimilius uideri solet, ab Italis hoc illis prouenisse cognomen: ut in plerisq; narrationibus per anticipationem illo inscribantur nomine, quod tamen longo post tempore sit institutū. Nam homines statura cæteris proceriores, Longobardos, quasi longos barbaros appellarint. Nouerūt & Latini, qui apud Veteres sint Bardi uocitati. Galli quidèm Bardos dixere homines, diuinādi peritos. Quod imitatus in Carmine Lucanus nobis reddidit, cùm ait. Plurima securi fudistis Carmina Bardi.

Bardi qui.

Latini tamen Bardos, homines tenui sensu, pingui Minerua, & quibus de sapientia parum fuerit degustatum appellant. Sic Cecilius Comicus, sic in Odis loquitur Horatius. Sed iam ad historiam reuertamur. Hoc est, quòd quærimus, gentis huius præclarum decus: ut quomodo Goti Romanas diu prouincias afflixerunt: Italiam, Gallias, Hispanias, Thraciam Regno diu tenuerūt, Normanni in Galliarum littoribus sedes, cum nomine firmarunt: & in Italiam egressi, Regnum Neapolitanum, imò utriusq; Siciliæ fundarunt. Ita Dani, quorū pars Scanij sunt, proprium sibi decus uendicant, Longobardiam in Italia Regnum fecisse, atquè aliquot seculis, quod dicemus, tenuisse. Igitur Scanij patria turmatim egressi, primùm Rugiam ingressi sunt: pulsisquè habitatoribus Vuandalis, sub memoratis Ducibus ibi cōsedisse. Quibus uita functis, primum Regem Aionis filium Agelmundū constituerunt: & in media Vuandalorum regione non sine magno bello consederunt. Equidem populus ille bellis innutritus, & maritima plurimum pugna exercitatus, tum terrestri pugnæ inter medios Vuandalos assueuerat, acuens uires, quas aduersus Pannonios primum, deinde contra Italos impenderent. Per hæc tempora Atila Hunorū Rex, infinita multitudine suorum, ac nationum in medio constitutarum adiunctis agminibus, nouas, Oriente deserto, sedes quæsiturus, exierat:

Agelmundus primus Longobardorū Rex.

Atilæ Hunorum Regis deuastationes.

Bleda. peruenitq; in Pannonias, quæ nunc Vngaria dicitur. Ibi cum Bleda fratre partitus Imperium, longas fecerat in uicinas nationes Thracũ, Buda aliâs. Dalmatarum, atq; aliorum excursiones. Deinde fratrem, qui Budaliam ciuitatem erexit, orta simultate, extinxit. Longiusquè propagaturus Imperium, ad Rhenum usq; peruenit. Ibi obsidens Agrippinam 11000. Virginum truci dat. Coloniam, agmen undecim miliũ Virginum, ab urbe Roma, quam deuotionis gratia adierat, ibi per Rhenum descendens obtriuit: agente castitatis autore Deo, ut magis sanguinem fundere, quàm corpora polluere im̃anissimo tyrano, in animum descenderet. Inde mouens in Gallias, magnum & memorabile hoc prælium in Campis Catalaunicis subierat. Aduersus enim Romanum Patricium, cuius in partibus steterãt Goti, qui tũ in Gallijs sub Rege Theodorico agebãt, cùm Atila Hunorũ Rex Gepidas, Herulos, Quados, Marcomaños, Alanos, Sueuos, Saxones, Vuandalos, singulos sub suis Ducibus traheret: cõmissoq; omnium maximo prælio, supra centum hominum milia cecidissent, Rexq; ipse quem diximus Gotorum ibi concideretur. Cuius filius Turismundus facilè tum Hunos obtriuisset, nisi Etio procurante, ut exteræ nationes inuicem sibi essent timori, patrium Regnum suscepturus, in paternam ditionem retrocessisset. De Hunis autem, qui, & unde fuerint, quamuis proposito nostro non inseruiat, facilè transiremus, si à quouis Italo Scriptore, quod quidèm scirem, fuisset explicitum: sed cùm illi facili manu res illas attingant, quæ non illustrandæ illorum genti accedant, arbitror non ab re esse, si quid per transitum ei Hunorum origo & sedes. us rei contingam. Hunos supra Russos ad Orientem olim habitasse, Saxo noster ostendit, cùm nonnulla quæ Danis obuenerant bella cũ ea gente, cõmemorat. Nam per Russos Danis, & uicissim Hunis erat transitus, cùm inuicem belligerarẽtur (quod nos quoq; superioribus locis, cùm ea res commemoraretur, attigimus) uastam illam dico regionem, quam olim Sauromatæ, nunc Tartari tenent, tum, ut diximus, Huni gẽs effera tenuere. Accedit locupletissimus testis Berosus, quòd Europæi sunt Huni, non Asiatici. Nam Hunum fuisse ex primis Tuisconis filijs, ut Sueuum, & Vuandalum, ille commemorat: Gepidas, Herulos, Marcomannos ex illa latissima Vuandalorum natione extitisse, debemus accipere, quæ à mari nostro incipiẽs à Rugia, quam primùm occuparunt Longobardi, per Pomeranos, Stetinenses, Brandeburgenses, Slesios, Bohemos, Polonos, pertingit usq; ad cõfinia Pannoniarum. Sed tum Atila retrocessit in Pañonias: ibiq; recollectis uiribus, transiuit in Italiam, triennio obsidens Aquilegiam, donec caperet. Quo tempore potentes eius regionis uiri, terrore conciti, in paludes concesserant inuias: ibiq; tentoria, casasq; temporales fixere. Sed

perseue-

perseuerantibus malis in regione, paulatim ex necessitate, quod usui esset concæpere: initiantes Venetiarũ nunc potentissimam & oplentissimam ciuitatem. Atila uerò occurrente sanctissimo Pontifice Leone Primo, reduxit agmina. Statimquè nouis celebratis nuptijs, tantũ exhilaratus uini hausit, quòd exundatione cruoris, quæ illi per nares defluere solebat, exanimaret: Martiano tum imperante: qui in somnis uidit, & enunciauit fractũ Atilæ arcũ: quo genere armorũ gens illa plurimum utebatur. Tum se gentes quę illi parebant, in libertatem uendicauere. Erat inter primores Duces Odöacer Rex, ut aiunt, Herulorũ (pars ea fuit, ut diximus, Vuandalicæ nationis) is insederat magnam Pannoniarũ regionis partem cis Danubiũ: sed compertũ habens, Italiam florentissimam regionem, capi facilem, quod Imperiũ Occidentis nimirũ uacillaret sub Augustulo, qui & re, & nomine nõ magnus erat: comparatis uiribus, transiuit in Italiam, post quadringentos años 71. datę mũdo salutis. Cunq; pristinas ille sedes uacuasset, Rugij, quos à Longobardis suis sedibus pulsos diximus, creato ex suis Rege Selecteo, Odöacris prouinciam habitaturi inuaserunt: exemplum Vuandalorum, Hunorum, Alanorum, & aliarum gentium, quas uiderant feliciter sedes suas commutasse, secuti. Sed Odöacer postquam Italia Imperiũ cõstituerat, præsidia opportunis locis firmauerat, cùm audisset reliquias suas, quas in Germania seruandis sedibus constituisset, à Rugijs expulsas, magnis itineribus contendit in Germaniam: & prælio commisso, Rugiorum Regem fudit, gentemq; retrò pepulit: reuersus in Italiam. Tum Longobardi tot iam gentiũ exempla audientes, nouas & illi sedes quærere properabant: quarto eorum Rege Bodehock iam rebus præsidente: cuius transmigrationis gratia, quæ de Herulis, Hunis, alijsq; dicta sunt, fuere introducta. Erat igitur post natũ Christum añus. 276. cùm iam Longobardi, dimissa quam insederant supra centum annos Rugia, magno agmine peruenerunt in confinia Danubij, quæ nunc prouincia Bauaria dicitur: ibiq; fixis sedibus aliquandiu permansere. Nos quoq; hoc loco figentes stilum, quia Longobardos in Bauariam perduximus, reuertamur ad nostros Daniæ Reges commemorandos, donec illa tempora contingamus, quibus illi Italiæ propius accesserunt: hæc ipsa breui anticipatione præferentes, donec latius singula explicemus.

Venetiarũ origo.

Atilę mors.

Odöacer.

Anno Christi. 471. Italiam superat.

Longobardi à Rugijs ad Bauariam migrant

¶ Bior Snioni in Regno succedit. Sed de rebus fortiter per eum gestis, Fortunæ iniquitate nihil ad nos peruenit. Caput. xxij.

BIOR in Daniæ Regno interim Snioni successit, filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotum, incertũ est: nec

de rebus per illũ gestis, aliquid in Annalibus relatũ accipimus: nisi qa regnauerit, solo nobis nomine notus esse promeruit. Mirum fortunæ ludibriũ: ut alium prouehat immerentẽ, faciatq; immortalem. Alium deijciat sum̃is dignũ honoribus. Ita cùm sit iniqua uiuentibus, etiã fato cunctis non æquior inuenit. Nam alterius tempora longa donat celebritate memorãda. Alterius ita res præclaras abscondit, ut nihil inde ueniat ad posteros. Benè magnus Alexander, cùm busta cerneret Achillis, suspirabundus aiebat: felicẽ extitisse iuuenẽ, qui laudis suæ nactus fuisset prçconẽ Homerũ: sibi quoq; idipsũ ab im̃ortali Deo precatũ, ut breue mortalis uitç momẽtũ, çterna apud posteros memoria celebraret. Nec est fraudatus desyderio suo. Sed nõ çqua Biornis fortuna: qua in re apud iustos rerũ æstimatores nihil ipse amisit, sed posteri tẽporũ cursus inspicere cupiẽtes, multa p̃inde requirũt, desyderantq;.

Fortunæ iniquitas.

Chronographorũ laus.

¶ Haraldus Biornem sequitur, cuius res gestæ, æquè ut Biornis in literas missæ non sunt. Caput. xxiij.

Haraldus Rex. IIII.

HARALDVS deinde hunc Regno secutus, excepit eandem cum prædecessore fortunam. Nihil enim & de illo in literas relatũ est. Mirũ aũt est in ea gente tam de multis Regibus pertinax silentiũ: ut præter nomina, nihil sit in fastos relatũ. Nam Pöeticã ea lingua, ab olim etiã priusquã Latinas literas acciperet, uenerata est. Testantur Carmina, Heroũ res prçclaras magnificè reddẽtia. Testantur inscriptiones, quæ uetustis & obesis in rupibus, longo tẽporis tractu per situm corrosis, usq; hodiè, ut ferunt, uisuntur. Et nisi fuisset in illis scribendi cura, par omniũ Regum præclaris facinoribus obliuio prouenisset. Nunc quosdam legimus magnificis rebus perennatos usquè ad prosecutionem amorum, quibus seruiebant: quo magis mirũ uideri debet, alios tam obsoleta detersos obliuione, ut prçter nomina, & succedendi ordinem, nihil prorsus de illis memoretur.

¶ Gormo Haraldi filius patri succedit, bello clarus, fantasmatum uisendorum cupidus, rerum mirabilia nauigio scrutatur. Caput. xxiiij.

Gormo Rex. I.

GORMO huius Haraldi filius, cum Regia successione, magnũ & memorabile nomen obtinuit, non tam rebus bello gestis (quæ una est ratio inclarescendi Nobilib. & uiris militaribus) quàm curiositate exquirendarum rerum, quas uel natura seposuit ab hominum obtutibus, aut fabulosa sibi, ac superstitiosa confinxit Antiquitas. Equidèm multa ab usquè seculis uetustissimis, in regionibus Aquilonis mira ac prodigiosa sunt relata. Nec hodiè cessant hominum fabulæ de miris Phinnorum uaticinijs. Iacent resupinati, pallentes, mortuis similes; & post aliquot horarum

Aquilonis regiones præstigijs plenæ.

horarũ interualla ad se redeuntes, consurgunt incolumes, & renunciant quæ trans mare per multa gerantur milia: afferẽtes notas & signa, quibus uera illos dixisse compertũ sit: aut laciniæ partẽ de ueste, aut ex iocalibus aliquid, quod domũ reuersi qui exquisierant, stupẽtibus referunt qui amisere. De Normannorũ quoq;, ut appellãt, Teruillis (genus est Spirituũ) miris, ut ferũt, modis ludificantiũ homines, aut uera prænuncientes, aut occulta pandentes, aut insidiarũ aliquid nectẽtes: his præsertim, qui in eos malignanť. De Islandorũ uerò fantasmatibus mira prædicant, qui mercantes regionẽ lustrauere. Nam uolitare passim umbras ferũt: quæ etiã à nõnullis corporali specie uisunť, ut aiũt, sed ab his tantùm, qui sunt initiati quibusdã eorũ sacris, magis aũt execrationibus. Extremi horũ (Heckelfeld uocãt locũ) ubi infernas sedes, aut herebi eructationes arbitrantur. Hybernici Purgatoriũ memorãt sancti aliquando Patricij. Sed Gormo Rex à Tylensibus de cuiusdam sedibus remotissimis accæpit. Eamq; rem illũ experiundi, magna cupido inuasit. Nauigiũ iussit aptari. Remiges in id genus seruitutis delectũ damnauit. Torkillum quendam rebus præposuit, huius famæ autorem, & qui multa experiũdo didicisset. Itaq; tribus in id negocij nauibus expeditis, quas nodis crebrioribus, clauisquè firmauit arctioribus: supernè bouina coria superinducunť. Commeatus in multa tempora prouidenť. Itaq; nauigatur, ut à tergo solem, & ambientem terras omnes linquant oceanũ. Ibi quæ ferantur esse comperta, fabulis deputanda, legant qui uelint ex Saxone ista prosequente. Ego ad historiã pertinere nõ arbitror, somnia & monstra uolitantia: quæ anilibus nenijs propiora sunt, rerum gestarum ordini non putaui inserenda.

Normanni. Teruilli spiritus. Islandi. Heckelfeld. Hyberni. Saxo fabulosus.

¶ Queritur Autor Scriptorum desidiam. Supputatione facta temporum, ad Longobardos redit. Caput. xxv.

SED hoc loco damna temporũ, et multa sine cõmemoratione præterita Imperia requiro. Siquidẽ sub tribus proximè cõmemoratis Regibus, tempora multa cõsumpta sunt. Nam à Snione Rege, sub quo, ut diximus, Longobardi è Scania migrarũt, adusq; Gotricũ, qui & Gotfridus, Gormonis proximi filiũ, qui tempora attigit Caroli Magni Francorũ Regis, Romani deinde Imperatoris: ad quẽ ab exitu Scaniorũ, ad expugnatũ ab illo Regnũ in Italia, Longobardorũ, anni fluxerunt circiter. 400. Nam ex supputatione Eusebij, Hieronymi, Prosperi, & qui secutus est Matthæi Palmerij, emigratio facta est Año post Christũ. 382. Captus est aũt à Carolo, Desyderius eorũ Rex nouissimus. 776. qui anni præter. 6. sunt 400. Quis aũt credat, tres interim solos in Dania Reges præfuisse? Nisi arbitremur, turbatis rebus, sine Rege Ducibus rem esse transactam:

Supputatio Longobartica. Desyderius ultim. Rex Longobardorum.

quod in cæteris quoq;, & in Romano nonnunquàm Imperio cernimus contigisse: ut propter temporũ confusionem, & Scriptorum negligentiam, discerni non possit, quis regnauerit: cùm multi interim de pari contendentes, ad se quisquè Regium nomen cum dignitate rapuerint. Interim ad Longobardos nostros reuertamur: quorum res per hanc ipsam, quæ apud Danos uacauit ætatem, per Pannonias & Italiam inclaruerunt.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi. De Longobardorum serie, & gestis, usq; ad Carolum Magnum LIB. III.

¶ Longobardorum Reges ab initio numerantur quatuor, ac illorum migrationis fortuna malè prospera. Caput. I.

Agelmundus Rex Longobardorum. I.

RIMVS gẽtis Rex cùm adhuc in Rugia Vuandaliæ moraretur, Agelmundus erat, filius Aionis Ducis sub quo sunt egressi. Añis ille. xxxiij. regnabat, multa aduersus Vuandalos, qui illũ circũsedere, bella gerẽs, multis uictorijs clarus. Sed rerũ gestarũ ordinẽ nõ tenemus, Scriptorũ incuria: quòd sæpè questi sumus. Erant qui fortiter facerẽt, non erant qui disertè scriberent fortia facta uirorũ. Quanquàm si res ipsas etiam inde enunciatas teneremus, non magnoperè eloquentiam quæreremur. Hoc ipso rebus humanis excedente, successit Lamissus, uir non tam natalibus clarus, quàm rerũ gestarũ gloria insignis. Equidẽ meretricio natus fertur complexu: qui ad gubernacula, Regniq; sceptra nullo modo fuisset admissus, nisi incomparabilis rerũ gestarũ memoria, & incredibilis quædã uis animi, corporisq; fuisset suffragata. Sed Regnũ quod meritus accepit, fortiter gessit, non diu tenuit. Siquidẽ triennio decurso, qualicunq; exitu, quem non tenemus, sceptra per misit successori Labe. Qui, quòd erat uir bello fortissimus, & nihilominus inter suos amantissimus, in gẽte feroci, inter acerba multorũ hostiũ circumhabitantiũ odia, Regnũ produxit ad annos usq;. 20. Cùm adhuc primas sedes tenerent in Rugia, quę illis è Patria nauigantibus prima occurrit: tutatu perinde facilior, quòd insula esset, ut est hodiè quoq;, mari circumflua. Hunc excipit Heldehock, Labe filius, ordine quartus, totidẽ annos agens in Regno, Quem Godehock Quintus sequitẽ. Sub quo Rege primarũ sediũ fastidiũ nõ ferẽtes, cùm audissent Hunos, Gepidas, Quados, Herulos iam ad Danubiũ partim, alios etiam in Italiam transgressos, uberrima militiæ prima retulisse, uberes agros, ciuitates opulẽtas, & Regna latissima: igitur uiros se esse, gladios tenere,

Res, non eloquentia in Historico quærenda.

Lamissus. II

Labe. III.

Heldehock IIII.

Godehock V.

tenere, patria exteros esse perpendentes, facto agmine, cū omni domo & familia emigrarūt, citra Danubiū occupātes regionē, quæ nunc Bauaria est. Tum ab Odōacre Herulorū Rege, iam in Italia regnante uacuata, primùm sua transitione, deinde cùm reuerteretur Rugiorū expulsione. Ea fuit Longobardorum fortuna: ut bis Rugijs succederent in sedibus. Primùm, cùm illas eijcerent de sua Rugia. Inde, cùm ijdē ab Odōacre pulsi Bauaria retrocederent, patriam repetētes qui supererant. Longobardi redeunte ad Italiam Odōacre, ibiq; post annos aliquot à Theodorico de Verona, Gotorum Rege uicto, pacificè regionem tenuerunt. Rex memoratus, sub quo secundò emigrarunt, duodecim annis Regno præfuit. Reliquitq; sexto, quē Daphāon dixere.

¶ Memoratur Longobardorum Regis Tantonis Septimi uictoria notabilis contra Herulos, hostis contemptores. Caput. xv.

HIC iam primus ad Danubiū genti suæ Regno præfuit. multis proculdubio uicinarū gentium bellis inquietus. Sed res illas cum cæteris multis sepeliuit obliuio: quòd nemo referret in fastos. Tractū aūt quinquennio solo Regnum, reliquit septimo, cui nomen erat Tanto. Huius hoc præclarum facinus memoratur: quòd Herulorū reliquias, ab Italia redeūtes, occiso eorum Rege, quod diximus, Odōacre, cùm pristinas sedes repeterent, iam Longobardis insessas, Regemq; sibi ex suis creantes Rodulphum, bellū Tanto Longobardorum Regi pararēt, fiducia uicinorum gentilium suorū: quòd Bohemi, Moraui, Slesij unius linguæ & nationis ea tempestate homines, suis congenitalibus fauerent. Erant em̄, quod in Vuandalia ostendimus, Heruli de genere Vuandalorū. Quamuis aliud senserit Iordanes Gotus: quod in Suetia nostra quoq; attingimus. Nunc uerò belli inter Longobardos & Herulos ea fuit occasio. Repulsi ab Ostrogotis Heruli, & Italia depulsi, cum Rege Theodorico (cùm Regem eorum Odōacrem, cum optimatibus Rauennæ iussisset ocicdi) Heruli quidā, qui Gotorum refugerant Imperium, in Pannonias reuersi, antiquas sedes repetebant. Quas & si Longobardi occupassent, remansit tamen in latissima prouincia locus, qui reliquias caperet Herulorum. Nam magnam eorum partem, bellum Italiæ consumpsit. Aliquanta etiam in Italiæ angulo sub Gotorum Imperio, gentis portio remansit. Erat igitur initio inter Longobardos & Herulos, nō solùm quies, sed etiam Regibus consuetudo & familiaritas mutua incessit. Heruli quidèm natale solum, quod illis magnus Constantinus permisit, suo sibi iure petere uidebantur: & Longobardis humanum fuit, de accæpta aliena Prouincia, uel partem relinquere antiquis possessoribus.

Daphaon VI.

Tanto. VII

Belli causa.

Venerat Rodulphi Herulorũ Regis germanus, pro causa ad Tantonem Regẽ Longobardorũ: & ab illo perbenignè acceptus est. Cùm peracto negocio, iam redire constituisset, à Proceribus Longobardis deductus iter agebat, qua Regis filia demorabatr. Procax puella, cùm uideret peregrinum hominẽ honoris gratia à suis deduci Proceribus, nobilem uirũ, quod erat, suspicata, misit ex suis, qui illum ad colloquium dominę inuitaret. Ille non grauatus uenit. Salute accepta, ac reddita, cùm staturam hominis pusillam inter suos, petulans puella contemneret: & ille intelligens, ferocius militariterq́ nescio quid responderet, orta, ut fit rixa, ad gladios peruenitr. Ille multis interseptus, facilè opprimitr. Quę res iustam fratri eius, Herulorũ Regi, ultionem dedit. Itaquè conflatũ est bellum: quòd Herulorũ Rex gentis suæ robur & exercitationẽ in armis sciens, per contemptum Longobardorũ, quos ad pręlia rudes ducebat, facilè iudicabat. Missis igitur Ducibus suis, copias illis pro re attribuit. Ipse sedens ociosus, aleam fatigabat. Hominem in speculo constituit, qui pugnæ exitũ & uictoriam renunciaret: capitis periculum denuncians, si fugientes Herulos significaret. Stolidum nimium præceptum. tam sibi certus uidebatur, de suorum pręsumpta uictoria. Sed congressi Heruli uincuntur, fugamq́ capessunt. Semper enim segnior pugnam init, qui hostem contemnit. Speculator non ausus nunciare suorũ fugam, exclamat. Væ tibi infelix Herulia. Rex audiens, Quid est, inquit? Fugiunt Heruli? At ille. Non hoc ego, sed tu dixisti Rex. Secuti Longobardi uictores, Regem opprimunt, & gentem ad internecionem cædunt. Rex autem uexillum, & galeam à Rodulpho tum capta, deinde semper in prælijs præferebat. Præda ditati uictores: uicti uerò qui cæde supererant, Regem deinde neminem creauere, sed sub tributo uictitarunt.

Victoria Longobardorũ contra Herulos.

¶ Vuacon Tantonis ex fratre nepos, regnum administrat. Cuius Adonicus succedit: qui Gepidas bello superat: atq́ inibi Albuini filij illius audax facinus. Caput. iij.

Vuacon VIII.

HVNC septimus ordine Regũ excipit Vuacon, proximi ex fratre nepos. Sed is Regni primordia, ciuili, & plus quàm ciuili sanguine fœdauit. Nam cupidine Regni, patruũ suũ depulit, & magno uictũ prælio interemit. Regnũ aũt ui partum, eadem uirtute, per años octo et decẽ fortiter gubernauit. Gepidas uicinos bello obtriuit: qui et illi de reliquijs magni Atilæ Hunorum Regis extiterunt. Sueuos Alemaños bello uicit: Regnumq́ ad suam & legitimã posteritatẽ transmisit. Nam Vualcarius illi ex filia nepos, Regno substituitur. Cęteras ab illo res gestas non tenemus: nisi quòd nomen eius in fastos relatum,

Vualcarius IX.

septennio

septeñio illũ perhibet regnasse. Decimus hunc Adonius excipit. Sub quo Rege gens ista uires incredibiliter auxit, breui exercendas in Romani Imperij & Italiæ detrimenta. Sub hoc Rege Longobardi cùm iam uicinas sua putarẽt uberiores prouincias, transito Danubio, inferiores Pañoniæ partes occuparũt. Tulerat hoc grauiter Turismundus Gepidarũ Rex, pronepos Odöacri, qui sub Atila in campis Catalaunicis maximo illo prælio militauit. Nam ille cũ sua gente superiorem Pannoniam habitabat. Congressis igit̃ prælio gentibus ferocissimis, Adonius represso Turismundo, captã inferiorẽ Pannoniæ partem, armis defendit. Cui prælio Albuinus adolescẽtior Adonij filius, adhuc imaturus æuo, interfuit: nec minimã fertur nauasse patri operã ad uictoriã. Nam Turismundũ Gepidarũ Regis filiũ, fortè sibi in acie oblatum aduersariũ, collata manu superauit, & occidit. Quo cadente, Gepidæ, in fugam uersi, uictoriã hosti relinquerũt. Reuersus in sua Adonius pater, filiũ pro ætate negligentius habuit. necdũ enim mensa sua dignatũ, inter famulos iussit accumbere. Proceres Regem admonuere: ut fortem filiũ, qui penè uictoriã solus peperisset, occiso Regis filio, honoratiore loco, ad latus suũ prouehi iuberet. Quibus Rex, Necdũ inquit, filius noster hoc cõmeruit: quia opima ex hoste spolia non retulit. ea sunt, Ducis aduersi arma. Quod cũ audisset adolescens Albuinus, re iam inter Reges cõposita, aut in tẽpus p̃ inducias suspensa, audet Regẽ adire Gepidarũ, filij sui arma deposcẽs, quę illo superato me ruisset. Fortẽ fortes nõ oderũt. Miratus Rex iuuenis fiduciã, illũ mensæ suæ iubet cũ contubernalibus assidere. Fortè locũ tenebat, quẽ solebat Regis quondã filius Turismundus occupare. Rex iam mero incalescens, Albuino inspecto, duxit alta suspiria. Locũ inquit illũ Regis filius tenet: sed illum oculi requirunt, qui sedere solebat parenti proximus. Tũ alius ex illius filijs, nõ ignorans quid pater loqueret̃, iuuenili ardore excanduit. Cœpitq́ꝫ quadã altercatione uerborũ inter milites utrinq́ꝫ rixa: quòd fasciolis ad crura candidis irridebantur à Gepidis, nam iumentorũ similes uiderentur, qui candore pedum probarẽtur. Ad quam uocẽ quidam ex Longobardis acerbius respondens, Ille in quit campus, qui Gepidarũ ossibus exalbuit, qui uiri sint Longobardi, ostendit. Tum ingrauescente indignatione, cùm ad arma consurgerent, Rex medium se infert suis, interdicens gladios distringere: ne hospitales in se Deos prouocent. Spontè uenientes hospites, hospitaliter ac benignè proprijs in ædibus fouendos. Tum ille Regio iuueni, arma filij tradita condonauit, lætumquè remisit ad parentem. Qui & ipse parens miratus filij fiduciam, robur animi collaudauit: ac in reliquum tempus mensæ suæ consocians, iam meritam loci dignitatem prædicabat.

Adonius Decimus.

Qui filij Regum mensæ digni.

Albuini facinus audax

Ecce fasciolarũ, non recens inuentũ militib.

prædicabat. Quam ego rem in primis exponendam putaui: quia moribus consonare probatur Danicæ nationis.

Albuinus XI.

¶ Albuinus Gepidas bello infractos, extinguit: memorabili posthac uictoria apud suos clarus. Caput. iiij.

ADONIO defuncto, undecimus in Regno subrogatur Albuinus. Et in Gepidis patri Eurimundus succedit. Quos inter nouos Reges renouatur bellũ, sed dispar ab exitu. Nam Albuinus Francorũ auctus est uiribus: quòd Clotarij Regis filiam Clotsmindam uxorem accæpisset. Sed & Auares (Hunorũ hi fuere reliquiæ, illis in Prouincijs permanentes) Longobardis accessere. Vnde factũ est, ut Gepidæ facilè ab his superarentur. Nam Commundus, quem alij Eurimundũ dixere, contractis undiq; armis, magno apparatu, sed maiori odio mouit in Longobardos, gentem aduenam & nouam. Albuinus aũt cunctorum quæ gererentur gnarus, sese intra prouinciam continuit, donec resciret, Auares Hunos (hoc nouũ nomen ab Rege suo mutuantes) in Prouinciam Gepidarũ se recepisse, à tergoq; illis imminere. Quid faceret Commundus hostibus interceptus? Mouit in Albuinum, sperans, si illum oppressisset, aut magna clade affecisset, futurũ facilè, ut Auares pelleret. Sed tum congressione facta, multis ante milibus peremptis, Commundus Albuini manu cecidit. Qua ex uictoria Longobardi magnis aucti sunt opibus, Gepidarum nomen omne deperijt. Nam qui bello superfuere, aut omnino nõ interfuere, mixti Longobardis, aut Auaribus subiecti, Regem suæ gentis non habentes: ut ditionem, ita & nomen amisere. Hic Rex uictorijs ubiq; clarus, & Regno longæuus erat. Nam supra triginta annos fertur genti suæ imperasse.

Auares, Huni.

¶ Narses Patricius Rom. auxilio Longobardorum, & aliquot nationum, Totilam Gotorum Regem opprimit. Caput. v.

PER eam ætatem Goti Italiam tenentes, magno implicati fuere bello cum Græcis, ab Imperatore Constantinopolitano missis. Post multa autem & fortia eorum facta, quæ in Gotia (quæ & in Suetia nostra explicita sunt) Totilas Rex omnibus suis prædecessoribus grauior imminebat Italiæ: aduersus quẽ missus Narses Patricius, uir mirabili sorte ex eunucho crescens. Cuius industriæ uirtus æquata, commendabilem illũ fecit suo Imperatori Iustiniano. Is ergò in Totilam Gotorum Regem copias ingẽtes comparauit, tantoq; exercito, quanto ante eũ nullũ durius Gotis imminebat. Misit aũt Albuinus Longobardorũ Rex, expeditos suorũ. xij. milia: iam propter rerũ gestarũ magnitudinẽ, Imperatori Oriẽtali cõmendatus: qui illum

Suetiæ lib. 4. cap. 21.

Narses Patricius.

illum fœderatum, quàm hostem habere maluit, totis iam Pannonijs post uictos Gepidas imperantem. Igitur Narses Patricius, ab Imperatore ad recuperandam à Gotis Italiam missus, magno agmine, cui & Longobardi, & Heruli, & Huni inessent, Græci quoque, & Persæ iam Imperatori militantes copias auxere. Cùm intelligeret, Totilam præmisisse ex Ducibus, qui ad Athesim Italia hostes prohiberet, ipse quoque Narses Longobardorũ agmen, cui plurimũ fidebat, præmisit, ut opportuna occuparet loca. Transgressi autẽ, nullo obuio medios amnes, cùm ad Brixellum in Padi fluminis ripa oppidũ, cõsedissent, Narses quoque litori proximum iter teneret: Totilas priusquàm omne robur exercitus conueniret, contractis suis, uocatoque quem præmisit ex suis Teia fortissimo Duce, cum Longobardis statuit confligere. Sed priusquàm Teia cum suis copijs aduentaret, iam erat debellatũ: tanto animorũ ardore ruebant in prælia Duces, uicina regione ducentes originẽ, iam in alieno solo Regna aut defensuri, aut paraturi. Igitur Totilas magna circumspectione acies struxisse, magna utrinque uigilantia, quid suus, quid hostilis ageret miles, perpẽdisse memoratur. Sed tum erat is exitus magni prælij, ut multis ante cadentibus, Totilas Rex ipse opprimeretur. Quo cadente, reliquus eius se fugæ mandauit exercitus. Hæc prima in Italia huius gentis uictoria, Ducem, imò Regẽ hostium, ipso absente ductore, superasse. Narses autem collaudatos, & pro rei gestæ magnitudine muneratos, in sua, hoc est, in Pannoniam remisit Longobardos.

Totila cadit

Longobardorum in Italia prima uictoria.

¶ Narses rerum à se fortiter in Italia gestarum, insimulatur apud Cæsarem Iustinianũ. Albuinus ab illo, ultionis uice, excitatur, suppetias locans. Caput. VI.

TRANSIERVNT sub hoc rerum statu aliquot anni, cùm nonnulli ex Romanis, Narsetis optimi uiri, fortissimi Ducis gloriæ inuidentes, aut certè, quòd illicita quædam per illum non admitterentur, indignati, Ducem illum, misso ab Imperatore nuncio accusarunt: comminati, quòd nisi eius iugo laxarentur, deditúros se Gotis, sub quibus tolerabilius essent habituri. Et cùm apud Iustinianum Imperatorem illi nuncius hæc inculcasset, ad Reginam Sophiam se contulit, eadem repetens. Mulier facilè persuasa, impellit maritum: ut Longinum quendam ex Patricijs, Narseti incomparabili Duci decernat successorem. Addidit fœmina procax, uiro intoleranda conuitia: iactitans, se Narsetem ad pensa ancillis partienda, eunuchum reuocaturam. Narses autem prudentissimus ac modestissimus Dux, cùm magnis suis in Rempublicam meritis, malè comperisset responderi: Longinumque Patricium cum exercitu Italiæ

Narses patricius Romanus.

Iustinianus Imperator.

acciperet

acciperet propinquare, Neapolim se contulit, optimè de se urbem sentientem, de qua benè meritus esset. Nec potuit conuitium Imperatricis occultũ remanere. Quod ubi comperit, fertur respondisse: Telam se orditurum, quam neque Sophia, neque Iustinus omnibus Imperij uiribus perplexã, resoluerent. Igitur misso ad Albuinũ Longobardorũ Regẽ in Pañonias nũcio, Quid ita sederet in arida regione? futurus uberrimę Italię & dominę terrarũ prouincię dominus, si anniteretur: cuius possessio etiam nolentes faceret mundi dominatores. Tantam autem rerum gerendarũ occasionem, cupidè apprehendens Rex Albuinus, profectioni necessaria comparat. Prospexit autẽ sibi, ut si qua fors reditũ facere cõegisset, non interclusus à sua esset prouincia. Nam Hunis, qui de Veterũ reliquijs supererant, gentibus mixti uicinis, terram præcario concessit habitandam: quam multis post seculis, cùm Longobardi in Italia remanebant, posséderũt: Saxonesq́ uiginti hominum milia, cum omni domo & familia emigrantes, acciuit socios. Cum qua gente, Maioribus suis multa ab antiquo bella fuerunt. Vacantemq́ Saxonũ terrã, Sueui tum occupauere. Cuius rei fit mentio in eo codice, quem Speculum Saxonum appellant: multis ignorantibus, quam foris agerent Saxones militiam, dũ Sueui terrã occuparẽt.

Huni gens mixta.

Sueui Saxonia sederũt.

¶ Exercitu instructo, Albuinus Italiam ingreditur. Triennio Papiam obsidet, interim multas ciuitates subigens. Tandem Papiam capit, interfectis ciuibus, & præsidio. Caput. vij.

ANNUS erat post Christum natum Quingentesimus lxxij. cùm Albuinus ante & retrò sibi circumspiciens, agmen suũ promouisse cœperat in Italiam per Noricum, regionem eam, quæ nunc Austria dicitur, unicam portam, quam rerum naturam parens aperuit Italiæ inuadendæ: cùm reliquas à mari, aut Alpibus undiquè cinxisset. Igitur Forumiulium, per quod illi esset transeundum, apprehendens, delectũ tum ex suis acrem animo iuuenem Sisulphum, Ducem constituit: ut claustra seruaret Italiæ ab Imperatore Orientis. Nepos hic erat Regis, & tanto nomine dignus adolescens. Progressus cũ agmine Albuinus, Aquilegiam peruenit. Declinauit iam loci Pontifex, cum magna populi parte in Gradumi insulam: qua multi à memoria Atilæ permansere. Sed Taruisinæ urbis Episcopus Felix, egressus cũ sacris, Regem urbi, cui infensus uidebatur, quòd deditionem recusaret, placauit. Præmuniuit quædam opportunis locis Longinus oppida, impositis præsidijs, cùm aduentantes audiret Longobardos. Sed ea declinans Albunius, Veronam, Vincentiam, Mediolanum urbes deditas accæpit; ibiq́ prima fecit in Italia, firmatq́ castra Rex Albuinus. Iam

Anno Christi 572.

Gradumi Insula.

nus, iam sextum mensem agens in Italia. Interea Longinus, qui nouũ Magistratus nomen inuexit Italiæ: quòd Exarchatus summus Magistratus, quem ille primus gerebat, diceretur. Tum singulis urbibus, sui ad defensionem, Duces ab illo creabantur: urbem Romam faciens unam cæteris parem. Quo tempore primùm desijt habere Consules & Senatum: cuius ad illum usque diem adumbratio quędam remanebat. Sed ex illo tempore tota Reipublicæ gerendę forma est immutata. Contulit autem quicquid uirium habuit Longinus in Papiam, & Brixellum oppidum Padi in ripa. Intelligens Albuinus, aliquandiu sibi, propter urbis munitionem, ad Papiam sedendum, partem copiarum, quæ obsidioni non necessaria uideretur, cum Ducibus pręmisit, ad reliquam inuadendam Italiam. Nec segnes Duces, uictoriam circumtulerunt, oppidis Hetruriæ in deditionem accęptis: transmissoque Apennino, Ariminum, & uicinas urbes suæ fecere ditionis. Sed opulentia urbium, insolentiam uictorum efferauit. Siquidèm tanta tum rerum abstractione per prædam, uacuatæ sunt urbes, quàm unquàm antea à Gotis, aut post ab ipsis Longobardis despoliatæ fuerunt. Cùm autem Duces circumuecti Italiam grassarentur, adiuuit eos temporũ difficultas: quòd magna frugum caritate laborabat Italia. Igitur Imperator has rerum difficultates persentiens, ut laboranti succurreret urbi Romæ, missis in Aphricam nauibus, auectas inde fruges, Tyberi fecit inferri. Qua re adiuta Roma, uicinas etiam urbes à fame uendicauit. In tertium usquè annum protraxit obsidionem Papiæ Albuinus. Nouissimè capiens, præsidium Longini passim cum ciuibus permisit trucidari. Iurasse quoque fertur obsidionis tempore, quòd captã euerteret. Sed inerat Religio, quæ non sinebat. Nam Rex ingressurus urbem, subterlabente equo, ita grauiter concidit, ut neque ipse exurgere, neque iumentum se posset commouere. Terrefactis qui circumstetere, quidam ex conscijs insusurrauit, ut poneret propositum euertendæ urbis. Quod ubi fecit, mox ille surrexit, ciuitatemque est ingressus.

Exarchatus ἔξαρχος, autor Senatus consultorũ.

Caristia Annonæ.

Papia capit.

¶ Albuinus relictis Papiæ præsidijs, Veronam, ubi Rosimundam uxorem, & omnem supellectilem reliquerat, redijt: uerùm in conuiuio uino incalescens, intempestiuo ioco, uxorem ita irritauit, ut per adolescentem quendam, necem marito intulerit: & se, & patris manes hoc pacto ulta. Caput. viij.

HAC uictoria insignitus, firmatis per præsidia locis, Veronam redibat: qua in urbe uxorem, & affectus reliquit, cum familia & supellectile. Victor epulas instaurat, & conuiuia: bibensque ex more gentis ad mensurã supergressæ sobrietatis, mero incaluit: pateramque

iussit afferri, quam ex cranio occisi à se Commundi Gepidarum Regis, auri laminis circumuestiuit. Impletam hausit, ac Rosmundæ uxori (filia ea fuit Regis memorati) misit: adijciēs clamosa uoce per cachinnum, ut cum patre lætaretur. Quæ uox in exprobrationem paternæ necis accæpta, altius descendit in pectus fœminæ, quàm Rex ipse putauerat: effecitq; ut indignabunda, deinceps de mariti nece cogitaret. Erat adolescens in Longobardis nobilis, ad prælia fortis, & animo acer, corporeq; formosus: is ancillæ cuiusdam in familia Reginæ deperibat amore. Persentiens Regina, puellæ præcepit, ut se iuueni permitteret. Inde aditum facinori meditata, & hoc merito deuinctum iuuenē tenens, maioribus promissis aggreditur, si ausit Regi Albuino manus inferre? Vides inquit, & meam, & tuam ætatem? Iuuenis à scelere horrescens, facinus detrectauit. Arctioribus uinculis putauit constringendum. Imperat ancillę, ut amasio constituat horam, locumquè tenebris horrescentem: præmoneatquè, ut nullis blanditijs tempus amittat, sed quàm breui potitus optato, se obsequijs dominæ remittat. Illa facit imperata. Regina autem sumpta ancillæ ueste, se confert in locum amantibus præfinitum. Adest Helmechildis (id iuueni nomen erat) tacitus rem exequitur: & iam parat abire. Tum Regina prehensum, rogat, quam se esse arbitretur? Noui ne te, mea Catella? At illa. Rosmunda ego sum. Vide quid in reliquum egeris. Tui nunc est arbitrij, aut pro hac re delatum Regi, turpiter perire: aut si uirum te memineris, ut sublato Albuino, his suauijs, complexibusq;, cum Regno potiaris perpetuò. Vicerunt iuuenem perplexitates, quibus se nescius inuoluit. Promisit operam: ac introductus ab adultera in triclinium, soporatum Regem ferro extinxit. Longobardi multis iam lachrymis uictoriosum Regem suum tumulauere.

O uafrum muliebre ingenium.

Trucidatur Albuinus.

¶ Occiso per adulterum Albuino, Regina ablato Regni thesauro, cum filia fugit: ueneni haustu adulter cum adultera pœnas luunt. Longinus filiam cum thesauro Constantinopolim mittit. Caput. ix.

AT ROSMVNDA sategit apud Proceres, blandiēs atq; multa promittens, ut Helmechildis, fortis & nobilis iuuenis, Rex declararetur. Sed peruincere non potuit: insuper arma minantibus illis, quòd optimum Regem peremissent. Regina omni Regia supellectile, auroquè, quod erat in thesauris accæpto, cum Amasio, & filia, prono Athesi delabitur in Padum: indeq; nauigans, fide publica à Longino interposita, peruenit Rauennam. Ibiq; apud eundem exarchum institit, ut Regnum Helmechildi donaretur, in potestate eius semper futuro: aut ut Longobardi Italia pellerentur. Multa mouere

ta mouere Longinum, cuius pridem uxor rebus humanis excessisset, & species mulieris, & aurum quod tenebat, maximè autem Regni respectus. Sperabat enim, ut quoniam Iustinus breui excesserat, Tiberiusque succedens bello Persico implicabatur, facilè futurum, ut accedentibus sibi Longobardorum uiribus, Italiæ Regnum occuparet, atquè defenderet. Itaque mulierē uerbis aggreditur, Amasium tollat, sibiquè animum inclinet ad nuptias. Procax & mobile pecus, quocunque impellitur: dat fidem, utrunque se perfecturam. Igitur egredientem de balneis Helmechildem, poculo, quod miscuerat uenenato excipit: specie recuperandarum uirium, quas uidebatur balneū tentasse. Ille hausit, nihil dubitans. At statim sentiens uim pestiferam, cœpit cogitare quod erat: modicumque quod supererat, iussit illam epotare. Ea ficto uultu blandiens, non se exisse de balneo, allusit. Sed ille iam contracto uultu, manumque capulo adijciens, transfodere illam, nisi potet, minatur. Hausit: & simul una hora uterque extinguitur. Longinus filiam Reginæ, cum Thesauro mittit Constantinopolim Tiberio Imperatori.

¶ Clephes Albuino succedit. Sub hoc Venetiæ à fugitiuo populo conditæ. Tyrannus à suis occiditur. Caput. x.

CLEPHES uir fortis, & inter Proceres nobilitate insignis, à Ducibus surrogatur in Regnum Albuino: Animo quidem & manu promptus: sed qui ferocitate & temulentia superaret omnes Reges. Non enim solùm in hostes, qui Imperatori paruerant, sed etiam in deditícios, qui se Albuino permiserant, crudelitatem exercebat: ut quemquè suspicione, aut maleuolentia notauerat. Cuius terrore immanitatis, plures ex Venetis (id enim tum Prouinciæ nomen fuit, quod est modo ciuitatis) in paludes concesserant: augentes numerum eorum, qui pridèm sub Atila Huno, & deinde sub Albuino primùm Italiam ingresso, eo loci cœperunt habitare: paulatim à diuersis æstuarijs in unum nunc ciuitatis locū peruenere, iacientes fundamenta opulentissimæ & potentissimæ ciuitatis. Tamnetum urbem euertit. Forum Cornelij, quod Antiochus Narsetis Dux demolitus est, ipse instaurauit, ut arcis nomine Imola diceretur: quod nomen hodiè tenet. Muniuit autem ea ratione: ut inde Rauennæ, Brixelloque grauior incumberet, Fauentinis quoque, Foroliuiensibus immineret. Ariminum autem, in qua pridem administrauit Ducatum, & perinde suam ciuitatem, ducens copias. Inde mouit in Classense oppidum. Quo capto, præsidium imposuit: ut quotidiè portis immineret Rauennæ, Imperatoriosquè uexaret. Cæterum Duces suos in urbem Romam,

Clephes XII.

Tyrannus.

Venetiarū conditores.

Imola.

cæteraquè misit oppida, quæ omnium urbium quæ restiterant Albui ni Ducibus, præter urbem Romam, Tibur, & Hostiam, Imperium eius accepêre: prolatata ad bonũ modum ditione. Tanta erat Regis huius ad res gerendas acrimonia: ut si diuturnum illius Regnum fuisset, Rauennam, & urbem Romam captas, aut solo æquasset, aut suo impleßet populo ac milite. Sed consuluit rebus fortuna, & imminẽs cunctis desuper arbiter rerum DEVS, ut à suis, Rex crudelis, altero Regni sui anno perimeretur. Gens libera, & iam ferox, multis affecta uictorijs, sæuitiam in suo Rege non tolerauit.

¶ Triginta Duces Regno substituuntur; qui breui, insignes gentes sibi subegerunt. Inde Romani cum illis pacis conditiones ineunt.

Caput. xi.

xxx. Duces ad decennium Regno præsunt.

DVCIBVS deinde res commissa est: quos ex suo numero. xxx. creabant. Regis imperium horrentes, propter ferocitatem proximi Regis, quam non modò in alienos, uerùm & in suos exercebat. Magna res: ut æquato inter omnes Imperio, rem gerere possent uno consilio: quod etiam inter Togatos difficilè conuenit, oriunturq; simultates. Sed ipsa rei nouitas, & periculi magnitudo, quòd de salute omnium, & singulorum, suorumquè affectuum ageretur, unum illos sentire perpulerũt. Hi per Vmbros, Picentes, Pelignos, Marsos, Samnitesq; agmina circumtulere: & Ducibus suæ gentis, uno apud Spoletum, altero apud Beneuentum cõstitutis, Campaniam, & omnia quæ aut in maritimis, aut mediterraneis, Tibur usq; ad Romam sunt, sibi subiecere. Neapolim quoq; in suis partibus habuere. A Siponto autem, & Beneuento in mare uergentia, & eorum mediterranea, Imperatori Orientis adhuc parabãt. Potiti tam multis Italiæ regionibus Longobardi, in Vrbem duxerunt. Nec tamen diu illam obsederunt: quòd prædæ imminebant uicinæ regionis: quam & si antea uastarint suæ gentis sub Albuino Duces, maiorem tamen sua spe sunt consecutæ. Et hæc omnia (quod merito mirandum sit) uno pariter anno confecerunt. Tantum uictorijs Prouinciarum obeuntes, quantum si uiator quisq; priuatus collustrasset, magna satis peregisset itinera. Et tamen non prædas modò, & incendia, sed basilicarum, & theatrorum in ea regione plurimorum demolitiones peregêre. Sæuitũ est in uiros atrociter. Sic enim firmandi timoris, & constituendi Regni ratio deposcere uidebatur. Sed cùm per ea tempora Tiberius Imperator bello Persico implicitus teneretur, & illo finito, statim contracto morbo rebus humanis excederet: Mauricium generum Imperij designans successorem, non erat Romanis perfugium ad Græcos. Igitur hortante Pelagio Pon-

Eorum uictoriæ.

Tiberius Imp.

gio Pontifice, & Hermano Præside, oratores mittũt Romani ad Longobardos: ut quæ occupassent, tenerent, dequè reliquo benè sperarẽt, pacem dantes, & accipientes. Eam tum Legationem Duces perbenignè audierunt, acceperuntquè, treugas firmantes in tempus. Perurgebat enim illos timor à Gallijs: quòd Franci indignè illam emigrationem Longobardorum ferrent: & erant obuij illis Amatus Romanæ in Gallijs Prouincię, & Francilio Liguriæ Præsides, pro Romanis tuentes commendatas sibi regiones: quibus cùm antea malè cuperent Franciæ Reges, Longobardorum tamen illos transitus iam conciliauit, ut auxilio ueniant Præsidibus à Gallijs, aduersus Longobardos memoratos.

¶ Longobardi pace cum Romanis inita, Liguriam & Prouinciam subigunt, Franciam depopulantur. At Smaragdus exarchus nouus, illos bello perdomat. Caput. xij.

HOC cùm rescissent Longobardorum Duces, pacem amplexi sunt oblatam ab Romanis: ut totis uiribus ducerent in Gallias. Itaq; duobus ante constitutis Beneuentino & Spoletano Ducibus, duos alios addiderunt in Narnia, atq; Vrbeueteri. Saxones interea suasi à Francis, desertis Longobardis, per Alpes patriam repetiuere. Quam rem in Saxonia nostra prosequemur. Interea Longobardi pace cum Romanis constituta, duxerunt in Francilionem Ligurię Præsidem: eumquè captis urbibus, in Comacinam insulam pepulere. Inde Alpes ingressi, oppida quæq; obuia cœpere: & in Prouinciam descendentes, Amatum Præsidem obuium cum Francorum auxilijs habuere. Commisso prælio, cæsus Amatus, fugati sunt Prouinciales. Longobardi autem magna præda locupletati, in Italiam rediere. ne quid ibi per eorũ diuturnam absentiam nouaretur. Annisi sunt Franciæ Reges quatuor tum fratres, ex quo partiti Regnum, Prouinciam Romanam, persuaso Ennio ciue Romano, ut Præsidatum acciperet, à Longobardis tueri. Quod ubi Duces accæperãt, per aliam regionem inuecti, Franciam populantur. Sed Ẽnius locorum fretus noticia, per nemorosa duxit: & Longobardos à tergo aggressus, regionis ignaros, magna clade tum affecit. Illi uerò properè in Italiam redierunt. Per quæ tempora Smaragdus nouus exarchus, Longino mittitur successor. Is aduentus sui principio, cùm intelligeret Prouinciæ statum, Classense oppidum, quo impositi Longobardi, quotidiè portas Rauennæ pulsassent, crebris afficerent incommodis, prælijsq; leuibus fatigarent, primùm statuit oppugnare. Ad eam rem Drotula quidam Sueuus, inter Longobardos honoratus, unus de triginta Ducibus, pro

Saxoniæ libro. 1. ca. 30.

Liguria capitur.

Smaragdus exarchus.

uirtute & rei militaris scientia constitutus, cùm intellexisset Longobardos iniquo in se ferri animo: quòd audissent, uictores Sueuos, Saxonibus amicis intulisse cladem (quam in Saxonia cõmemorabimus) magnum attulit adiumentum. Nam illum euocans Brixello, cui præerat Smaragdus, cum suis copijs, iussit oppugnare Classenses. Præerat illi oppido Feroaldus Dux impiger, qui aduectum fluuio sentiens Drotulam, Dromonibus occurrit. Grauiterq́ pugnatum est. Sed accolæ paludum, Romanis, Drotulæq́ suppetias ferebant: facileq́ uiarum peritia, fatigatum Feroaldũ retrocedere cöegerunt. Interim Smaragdus exarchus, à terra Classense oppidum oppugnauit: peneq́ perpulit ciues facere deditionem, nisi aduolantem uidissent Feroaldum. Qua re confirmati, se continuerunt. Sed cùm paulò post hostilem nauem insequentem uidissent uestigia Feroaldi, intelligentes, quod erat, res Longobardorum ibi angustatas, Exarcho se dediderunt. Captumquè Feroaldum cum Præsidio suo, crudeli morte peremerunt. Ea uictoria celebrem fecit Smaragdi aduentum. Erectiq́ sunt animi multorum per Cisalpinam Galliam, quæ postea, & nunc Lombardia est, ad faciendam Exarcho deditionem. Sed inde Duces Longobardorum alia inire consilia cöacti, de Rege creando, post decimum à morte Clephis annum conuenerunt.

Classenses Exarcho se dedunt.

Gallia cisalpina, Lombardia.

¶ Antharis Longobardorum Rex. xiij. Brixellum recuperat; Histriam depopulatur; Comum Italiæ oppidum capit. Caput. xiij.

Antharis XIII.

ANTHARIS ex Ducis unus post Clephen, Rex cõmuni decreto crëatur, filius post patrem. Sed deerat Regius illi apparatus, deerat supellex tanto nomine digna, deerat thesaurus rebus comparandis. Ergò ditissimi Duces, facta collatione, dimidium quisq́ quod seruauerat, Regi contulerunt. Rex inde comparatis bello gerendo necessarijs, primùm ducere constituit in Brixellũ: quod oppidum perfidia Drotulæ ad Romanos defecit. Prospiciens ista Dux Sueuus, molem belli illuc conuertendam, egregiè munierat, copijs auxerat, commeatibus impleraт. Nec illum sua fefellit opinio. Nam Antharis Rex totis incumbebat uiribus, defectionem & Ducis & oppidi uindicare. Acerrimum ibi gestum est bellum: quod necesse fuerat, Longobardis contemptum defectionis uindicantibus: Sueuis autem pro capite & fortunis omnibus dimicantibus. Prouiderat aũt Rex lintrium in amni Pado infinitam multitudinẽ, quibus dies ac noctes à terra & flumiue fatigabat obsessos: nec requies erat ulla, donec primus Drotula deditionis faceret mentionem. Nec difficulter accæpta. quòd cernerent immensum expugnationis futurũ laborem. Igitur cum

tur cum præsidio dimissus, Rauennam aduehitur. Sed uictor Rex, Brixellũ oppidũ, ut alijs metũ defectionis faceret, solo funditus æquauit. Antharis uerò, Flauius agnominatus, à quo id nominis remansit successoribus, quo Regnũ magis, magisq́ firmaret, primus apud Exarchũ fecit induciarũ mentionẽ. Et facilè obtinuit, arbitrante Smaragdo: durum sibi, Romanisq́ esse, nouum Regem exturbare. Firmatæ sunt triennio: ut quã pars quęq́ in illũ diem teneret prouinciam & urbem, in ea quietus permaneret. Smaragdus autem, Germanũ Romæ à se Præsidẽ confirmauit: misitq́ à Rauenna cum illo Gregoriũ à legatione sua Constantinopolitana, tum primũ redeuntẽ in Vrbẽ. Exeuntibus aũt treugis, Antharis Rex misit exercitũ in Histriam: qui populationibus insistens, magnam auri uim corrasit. Inde reuersus in Italiam, Comum oppugnauit: quo se Francilio Dux, pro Romano sentiens Imperatore, annis iam .xx. continuerat. Sed capto oppido, in Insulam (Larij locus) communitam confugerat: eamque sex mensibus defensam, tandem cõactus est dedere, pactus cum uxore & familia abire, Rauennam adnauigat.

Brixellũ solo æquatur.

Flauiorum origo.

Histriam depopulatur.

Comum capit.

¶ Childebertus Franciæ Rex, fidem Anthari frangit. Bauariam superat. Imperator Mauricius illius suppetijs, Longobardos Italia pellere, frustra conať. Tandẽ fatis cedit Antharis. Cap. xiiij.

ANTHARIS autem Rex, cùm Regni uires etiam externis societatibus, affinitatibusq́ communire statuisset, Legationem misit ad Childebertum Francorũ Regem, perpetuã cum illo pacem, affinitatisq́ iniens iura, data sibi uxore eiusdem Regis germana. Spopondit Francus: & processit usq́ adeo sponsio, ut munera sibi inuicẽ mitterent sponsi. Sed postquàm Richardus Vuisigothorum Rex, ex Hispanijs eandem puellam postulasset, mutata sententia, Childebertus inclinauit in Gotum: quòd ille Christo fidelis, omissa paulo ante Arriana perfidia, Antharis autem esset idololatra. Prospiciens uerò Francus, Longobardum sui contemptum acrius uindicaturum, præuenire illum constituit. Et quoniam Tendelindam Garibaldi Bauarorum Regis filiam, Antharis sibi despondit, statuit Francus, ab affinibus eius facere belli principium. Magno igitur Bauariam agmine ingressus, usqueadeò terruit Regem, ut filiã desponsam, cum filio Gondöaldo præmiserit in Italiam. Antharis obuiam Verona exijt sponsæ uenienti: dignanterq́ excipiens, celebratis nuptijs, thalamo suo iunxit. Childepertus aũt Franciæ Rex, superato, fugatoq́ Bauarię Rege, prouinciã sibi subiecit: & per Tridentinos mouit in Italiã. Interea cùm ista rescisset Mauritius Imperator, legationem misit Francorum Re-

Frangit fidem Francus.

Bauariam Francus superat.

gi,cum magno auri pondere: maiorem pollicitus pecuniam, si Longobardos ea parte quam occupassent Italiæ, pulsos redderet, uacuaretque prouinciam Imperatori. Spondit Francus, & accæpta pecunia, cœpit in Italiam descendere. Comperitquè Duces iam assuetos ante libertate, grauiter ferre Regis imperium: accersitos ad se nonnullos, tentauit sermone, si sinerent opprimi Regem, illis permitteretur, accæptā Prouinciam, ut ante, sine Rege gubernare. Inuenti sunt in eis, qui conditionem acciperent, Regique Francorum operas suas promitterent. Primus insulæ Iuliani Dux: quem secutus Bergomensis, ac deinde Teruisinus. Sed consyderans Rex, auctam Imperatoris potentiam, Regno quoque suo grauem imminere, cœpto destitit: reduxitquè agmina sua in Gallias. Antharis autem uix expleto in coniugio Tendelindæ anno, uita functus est. Duces à Francorum Rege pace postulata, de nouo Rege creando conuenerunt: & quoniam non facilè in unum consentire potuere, omnium decreto sancitum est, Quem Tendelinda Regina insignis uirtutis fœmina (cuius in laudibus bëatus etiam Gregorius contemporaneus, multus est) maritum sibi delegisset, eum cunctis Regem futurum.

B. Gregorij testimoniū.

¶ Agilulphum Tendelinda sibi in Regem adsciscit. Is captiuos à Rege Franciæ inita pace liberat: rebelles digna ultione cöercet. Caput. XV.

Agilulphus. XIIII

AGILVLPHVS Dux pridem Taurinensium, insignis fortitudinis iuuenis, magnique animi, corporisque dotibus prædítus, à Tendelinda maritus eligitur, & perinde Rex communi omnium decreto constituitur. Prima huius Regis cura fuit: captiuos, quos Childebertus Franciæ Rex ex Tridentinis duxerat, redimere. In quam rem Agnellum misit Episcopum. Qui haud quaquā multos reduxit: eos uidelicet, quos Baluinichildis Franciæ Regina suo ære laxauerat. Ennium quoque uirum primarium, firmandæ paci inter Regem Franciæ, ac se, misit oratorem. Quam largis ille conditionibus reportauit, opportunè satis Agilulpho. Nam nisi eam deforis pacem impetrasset, magno nimis incōmodo fatigaretur, intus domestico bello à suis Ducibus laborās. Nam qui Franco fidem dedissent, quieturi nō uidebant. Igitur Minulphū Iuliani Ducē, occidi curauit. Quod idē ueritus Bergomi Dux, ea quę erant rebellioni necessaria parabat. Rex aūt domestici belli periculū ueritus, interuenientibus amicissimis, utrinque pacē dedit Gandulpho, accæptis obsidibus. Sed tanta fuit ob scelerū conscientiā, sincerę fidei diffidentia, ut statim post datos obsides rebellaret. Rex aūt cōtractis copijs, illū insequit. Ipse fugiens, se recępit in insulā Comacinā; & deceptis custodibus, ingēs aurū, quod

Rebellium ultio.

quod Francilio olim Dux comportauerat, Antharis autem Rex, capta Insula illic custodiri mandauit, in suam redegit potestatem. Secutus autem Rex, cùm munitionẽ iam penè expugnasset, deditionẽ facienti, permisit ut abiret: clementię uolens famam disseminare. Aurum autem repertum, Papiam iubet deportari, & in arce per fidissimos curauit custodiri. Tarnismus autem Dux tertius ex defectoribus, nouas & ipse res molitus, misso à Rege exercitu capit, & in uincula conijcit. Interea nouus in Italia Exarchus, Romanus nomine, ciuitates in fide manentes communiuit, firmauitquè præsidijs, quæ non solùm loca tutarentur, sed etiam egressi, Longobardos infestarent. Ita Patauium, Montesilix, Mantua, Cremona munitæ. Inde copias extraxit: cũ quibus & ipse profectus est, urbem Romam confirmare, uicina oppida recipere. Ita Sutrium, Polinarcium, Hortam, Tudertum, Ameriam, Perusiam, Luceolum, & complura alia oppida et castella recepit.

¶ Persuasu Papæ Gregorij, Tendelinda cum Rege & Longobardis Christianismo initiantur: fœdera cum Bauaris, Hunis & Vuandalis ineunt. Zoto Dux Cassilien. Monasterium igne absumit. Agilulphus fractis inducijs, Romã usq; omnia deuastat. Capitur Regis gener Godescalcus ab Italiæ Exarcho.

Caput. xvi.

Erat ea tempestate in urbe Roma uir sanctitate & autoritate præcipuus Gregorius, qui Religionis & prudentiæ artibus pacem Reipublicę quæsiuit. Nam Tendelindæ Longobardorum Reginæ, dedicauit quos inscripsit Dialogorũ libros. Quo munere tantum sibi deuinxit religiosam mulierem, ut non solùm inducias bello, sed etiam gentem Longobardam, ab omni Idololatriæ spurcitia, hæreseosquè contaminatione purgari impetraret. Insuper Rex bona Ecclesiarum, quæ à Longobardis ubiquè tenebantur, dimitti curauit intacta: Donationesquè multas, quarum extant Priuilegia, fecit Ecclesijs. Præterea ut uires augeret, non solùm Bauaris, sed Hunis & Vuandalis fœdera coniunxit. Quo tempore aucti uiribus, qui pridèm sparsi erant, Vuandali adunati, suasu Agilulphi in Histriam se contulerunt: ibiq; capta regione, sedes fixerunt: quas usq; hodiè tenent, iam Sclauoni, ut etiam à plærisq; ante uocitati: cùm uerum & gentile, ac uetustissimum gentis nomen sit, ut Vuandali uocitentur, Tacito, Plinioquè autoribus: & his longè antiquiore Beroso Babylonio. Quam rem in Vuandalia nostra multo plenius explicauimus. Sed Duces Agilulphi nondum compositis animis quieuerãt.

Gregorij ad Tendelindam Dialogi.

Vuandali, Sclaui.

Igitur

Igitur in Veronensem, Papiensemq́, ac Bergomensem, bis ante, ut diximus, hostilia professum, animaduertit, sublatis de medio noxijs: ut exemplum cæteri uererentur. Zoto per idem tempus Dux Beneuentanus, constitutas inducias posthabēs, Cassinense Monasterium spoliauit, Monachis abire iussis cum uno codice, Regulam beati Benedicti continente: spoliatum incendit, ac solotenus subuertit. Monachi Romam sunt profecti. Hæc est illa clades, quam beatus pater Benedictus fertur prædixisse, cùm uix apud Deum impetrare potuerit, ut animæ illi donarentur. Hic Dux post commissam impietatem, statim defunctus est. Suffectusquè illi est à Rege Arrigis: ad quem plures extant Epistolæ Gregorij: & illa præcipuè, quam ad instaurandum memoratum Monasterium perscripsit. Ariulphus autē Hetruriæ Dux, omnem eam regionem, & agrum Romanum, usquè ad Vrbis portas infestauit, populationibus & incendijs digrassatus: multis ex municipijs, multis Romanæ urbis ciuibus peremptis: agricolas magnis gregibus abactos, misit in Franciam, uenundari in seruos. Quam uiolatæ pacis iniuriam, iniquo (ut par erat) animo ferens Exarchus, arma contrahit, ducitquè in Longobardos. Gallinicus is erat, cùm Romano Rauennæ defuncto, ab Imperatore esset surrogatus: uir patritius, bellicæ rei scientissimus. Prima illi uictoria ad Parmam: quam recepit: inq́ ea cœpit Godescalcum Regis generum, cui filiam prioris matrimonij copulasset. Nam Tendelinda Regina filium illi peperit Adöaldum, habitans Modöetiæ, in Palatio quod Theodoricus Gotorū Rex exædificauit. Cui Regina cōpar aliud iunxit. Simul & basilicam sancto Ioanni Baptistæ, quæ hodiè uisitur, insignem: ut uoto se exolueret, quod memorato Sancto, si filium pareret, fecit.

Casinense Monasterium comburitur.

Gallinicus exarchus.

¶ Agilulphus Rex Pataūium & Montesilicem urbes capit. Exercitum in uer futurum maximum parat. Pace tamen inita, nec seruata, Roma obsidetur.

Caput. xvij.

IGITVR Agilulfus dolore captæ filię, etiam tum prægnantis, ac generi, captæq́ urbis, se uindicare constituit: in Patauiū, reliquasq́ Venetiæ, quæ in fide Imperatoris, & gubernatione Rauennatis exarchi semper permanserūt urbes. Prima apud Patauiū cōflictatio. Cui præsidium ualidū immisit ex Rauēna exarchus. Ea urbs uallo cincta, nō mœnibus cocterício, aut cęso lapide, raris etiam domibus

am domibus opere lapideo instructis, sed lignis, asseribusq́ꝫ, quibus abundat regio, firmatis, incendio prona fuit. Equidem ab illa Hunorũ demolitione, per tempora Theodorici Gotorũ Regis, inhabitata, ad pristinum decorem non redibat. Igitur immissis per tela ardentia ignibus, deditionem hoc modo militibus, ciuibus promiscuè abire permissis, extorserunt. Montem silicis urbem simili instructam paratu, similis sors excępit. Nisi quòd Padua incendio subuersa, non remansit: ista autem deditione facta, cõpressis ignibus remansit. Et quoniam magnis copijs Gallinicus aduentare præsidio regionis ferebatur, Mantua & Cremona relictis, Agilulphus Veronam & Ticinum reuersus est, maiores copias educturus aspirante uerno tempore. Mittit igitur ad Vuandalos, nuper Histriam eius suasu occupantes: auxiliaria mittant arma, mutua illis uicissitudine, ubi opus uidebitur, hinc uentura. Sed & Ducibus suis edixit, ut ad prima ueris signa, cum copijs adessent Mediolani. Erant in eis, qui offensi, Regi rebellaturi uidebantur: sed illos præueniens, muneribus, ac communibus amicis interuenientibus placauit. Cùm autem arma magno inuicem paratu instruerentur, Gallinicus in ipsa molitione diem suum obijt: declaratusquè est nouus Italiæ exarchus Smaragdus iterum: & in Italiam nauigans, cùm maiores opinione sua Longobardorum uires cerneret, per fugam quendam Longobardum Nordulfum, misit ad Imperatorem. Is impurissimus nebulo, optimi Pontificis Gregorij acta commaculans, omnem culpam perditæ rei imposuit Gregorio: quòd pacem cum Ariulfo Hetruriæ Duce constituisset, per quam gentis & Regis creuisset potentia. Sub tamen idem tempus, cùm uideret Smaragdus frustrà se niti aduersus Longobardos, pacem quam Pontifex, & Vrbis Pręfectus cum Magistro militum fecissent, apud Ariulfum Hetruriæ Ducem, ipse cum Rege confirmauit Agilulpho. Gauisus Imperator, inuenisse occasionem qua Pontificis acta rescinderet, partem copiarum Vrbem defendentiũ euocatam, Perusia atq; Narnia iubet consistere: & ut Pontificis optimi acta rescinderet, iubet Hetruriam, & Ducem eius Longobardum infestari. Nec tamen ille perpelli potuit, ut Vrbi Romæ bellum inferret: sciens Pontificis opera nihil horum fieri. Sua igitur tutatus Dux, alienis abstinuit, & fœdera cum Gregorio innouauit. Agilulphus autem Rex cùm intelligeret, inter Imperatorem & Pontificem subortam simultatem, ita ut de summa rerum inter illos nõ congrueret: licet Tendelinda Regina hortante, pacis spem dedisset: tamen peruicit in eo cupiditas totius Italię potiundę. Ergo copias in Cremonam ac Mantuã urbes cõparatas, urbi Romæ cogitauit immittere. Cocañus enim Vuandalorũ Rex, expeditũ suę gentis misit exercitum,

Pataulum capit.

Smaragdus Exarchus Italiæ.

Pax inita.

exercitum, Ducesq́ Mediolanum, ut fuit edictum, conuenerant. Perpulit autẽ Rex Agilulfum Ducem Hetruriæ, ut discissis fœderibus, bellum renouaret. Peruicit imperiũ Regis sui, ut etiam inuitus fœdera discinderet, belloq́ denunciato, Ciuitatem ueterem, & pleraq́ nominatim in fœdere comprehensa, caperet. Mouit igitur Rex in Vrbem tranato Pado. Quod cùm Pontifici renunciaretur, ipse, & Magister militum commendata Vrbe Præfecto, egressi oppida confirmarunt. Tanto autem impetu Rex cum equitatu aduolauit, ut parum abfuerit, quin Pontifex, & Magister militum interciperentur. Obsidetur ergo Roma, & maximis calamitatibus implicatur: quæ ipsius testimonio Pontificis, ex eius epistolis colliguntur. Per eam tamen obsidionem, Arrigis Longobardorum in Beneuento Dux, nunquàm inclinari potuit, ut aut in castra ueniret, aut suppetias Regi mitteret, aut bellũ Imperatorijs circumsedentibus commoueret: ita uir constans firmatę paci inhærebat. Sed Agilulfus Rex, cùm anno integro obsidionẽ Vrbis continuasset, nec ullam spem potiundæ haberet, obsidione soluta, per Hetruriam copias reduxit Mediolanum.

Violatur pax inita.

Roma à Longobardis obsessa.

¶ Cremona solo æquatur, Rauennæ partim laceratæ par citur. Adoaldus uix quadrimus, filiæ Regis Francię desponsatur. Caput. xviij.

PER ea tempora, militari tumultu Phocas ad Imperium peruenit, Mauritiusq́ captus, cum omni domo extinctus est. Quod illum Visio præmonuit. Cuius rei occasione implicitum cernens Orientis Imperium, copias renouauit Rex Longobardorum, Cremonamq́ obsedit: imperans Ducibus suæ gentis Hetrusco, & Spoletano, ut uicinos agros infestarent. Obsessam autẽ urbem, tricesimo die captam, solo æquauit. Inde ductum est in Mantuam: cui fortè inerat præsidium ex Rauenna. Igitur fortiter oppugnantibus, æquè fortiter obuiatum est. Sed tamen quia Longobardi Arietibus admotis, murum ruperant, milites pactione abire permissi, ciuibus deditionem facientibus, parsum est urbi: ut tantùm muri parte demolita, reliqua urbis ædificia sinerentur. Vulturnenses territi, deditionem fecere. Brixello inerat præsidium, quod tumultuariè cõmunierat post euersionem priorem solùm: ut abactam uicinis prędam ibi partiretur. Audita clade ciuitatum, incenso oppido, Rauennam sunt milites delati. Interea cùm bonam de se spem faceret Imperator, quadam uirtutis specie prætensa, Prouincias in fide confirmauit: Longobardos in Italia terruit. Itaq́ inter ipsos, Smaragdumq́ exarchum, primò induciæ, inde pax in annum est constituta. Quo tempore Agilulfus: ut se affinitatibus communiret, Adoaldo filio uix quadrimo, Tendeberti Francorum

Anno Christi 603.

Cremona solo æquatur.

corum Regis filiam poposcit uxorem: & quod sperauit, cum fœderibus consecutus est. Sed inter hæc cùm omnes Duces Longobardi, constituta cum Francis pace gauderent, Pontifex Sabinianus, Gregorio suffectus, & ipse pacem cum Longobardis fecit. Sed & Rex, Notarium suum missum Constantinopolim, nouo Imperatori gratulatus, pacem rebus triennio inde reportauit. Imminebat autem maius Romano Imperio discrimen ab Asia, Persis primùm, & postea Sarracenis imminentibus. Sed nobis Longobardorum res prosequi constitutum est.

Sabinianus Papa.

¶ Bauari Longobardos fugant. Romilda Regis Bauarorum, libidine capta, Forum iulij ædit: una nocte gustata, Bauarorũ Rex omnium amplexui exponit, urbem & omnes eius incolas substernens. Pace dein pacta, Agilulphus moritur. Caput.xix.

IGITVR per Italiam pace constituta, cùm à Francis & Imperatore nihil formidarent, quod minus cauerant, à Bauaris insignem Longobardi cladem accepêre. Huni fuere ab origine, qui accæpta insigni clade in campis Catalaunicis: deinde pereunte Rege eorum Atila, cùm se omnibus inuisos ab hoc nomine cernerent, à Duce suo Auario, Auares dici amabant: unde detorto nomine, Bauari sunt appellati. Noricũ tenentes trans Danubiũ, regionem Italię proximam: quam tamen nostris temporibus tenent Australes. Hi igitur Bauari, Rege Cacanno mouerũt in Italiam. Forumiulij prima ciuitas occurrit agmini, quam tenebat Agisulphus Longobardorum Dux. Qui comperta Bauarorum expeditione, quantas potuit suorum uires contrahit, hostibus obuiam factus. Vbi concurrerunt, grauiter præliantur. Sed Longobardorum agmen satis per se magnum, maiori Bauarorum agmine circundatur: & in angusto constituti Longobardi, satis pro uirorum fortium nomine fecere. Sed Dux eorum, multis prius accæptis uulneribus concidit. Qui supererant, fugæ se committunt. quando nihil pro fuit fortiter pugnare. Cacannus igitur audiens Romildam Gisulphi uxorem cum geminis filijs, & quidquid Procerum fuit in ea regione, Forumiulij munitum per eam ætatem petijsse (equidem à memoria Atilæ, & deinde Herulorum, Longobardorumq́;, cùm quædam Italiæ porta censeretur: utq́; considentibus certum maneret profugium, maximo impendio uallis, fossatisq́;, mœnibus, turribusq́; erat permunitum, in quod se cum Proceribus magna militum manus incluserat) secutus Cacannus, arta cingit obsidione, fortisimeq́; oppugnat: æquè fortiter defensatum. Sed Romilda Ducis relicta lubrica, conspiciens

Bauarorum origo.

Fugantur Longobardi.

muris obequitantẽ Cacannũ iuuenẽ flaua cęsarie, uisuq́ꝫ speciosum, exarsit, libidine uiri potiũdi: deq́ꝫ sua uoluptate consiliũ pacis cõcęperat. Missis nuncijs, pacta nuptias suas, deditionẽ offerebat. Accæpit Rex conditionem: & intromissus, primæ noctis fidem peregit, toro sociatus Romildæ. Sed postera luce proteruam fœminam, permisit ludibrio uexandam quorumlibet cõplexu ad fatigationem. Inde omnes in urbe repertos, utriusq́ꝫ sexus, cuiusquè ætatis & notionis homines, portis eductos, uno in grege iubebat custodire: spem faciẽs, illos in antiquas sedes reducendi. Deinde oppidum prædæ subiecit: uacuatamquè incẽdit, ac iussit complanari: usq́ꝫ adeò, ut ignoretur hodiè, quo loco constiterit Forumiulij. Vnde Prouincia nomen etiam hodiè sortitur. Captiuos in Noricũ deducens, in loco, qui ab illo facto, Sacer dicitur, omnes trucidauit. Duo tamen filij Ducis feruntur elapsi. Hanc calamitatẽ perpessi Longobardi à Bauaris, uicina tamen metropoli oppida communita seruarunt. Rex nunciata irruptione, priusquàm succurrere potuit, audiuit esse debellatum. Fratrem deinde Gisulphi Grasulphum, loco illius Ducem prouinciæ constituit. Cumq́ꝫ Italia Exarchorum insolentia turbaretur, iam propter perplexitatem Imperatori natam, Exarchi duo, alter post alterum, se Reges Italiæ uocitarũt: qua ambitione exardescentes, pacem decem annorum cum Longobardis pepegerunt. Sed occisis à suis Ducibus tyrannis, cùm nouus Italię mitteretur exarchus Isacius, iam Heraclio Imperiũ tenente, moritur Agilulphus Rex Longobardorum.

Forumiuliũ solo æquat. *Anno Christi 612.*

¶ Pace sumpta, cum filio adhuc puero Adoaldo, Tendelinda Regina Regno præfuit. Cuius tempore surgit Mahumet. Regina defuncta, Adoaldus destituitur. Caput. xx.

Adoaldus XV.

ADOALDVS puer, filius Agilulphi, cum genitrice Tendelinda, Longobardis cupientissimè fauẽtibus, in Regno successerant. Ea enim Regina, quam à principio aduentus sui in Italiam, sibi comparauerat Longobardorũ gratiam, adeo conseruauit, indiesquè auxit, ut Duces, milites q́ꝫ Longobardos uerbo magis regere, quàm Reges illos armis compescere potuerunt. Hinc nullis fœderum innouata cõditionibus, pax Longobardos inter & Italos per decem años, quibus puer in Regno uixit, quietissima fuit: quinetiam eiusdem pacis bono, multa, uariaq́ꝫ Regina cumulauit in Italicos beneficia: quòd non modò Ecclesijs, pijsq́ꝫ locis, pueri Regis nomine, donationes maximæ sint factæ, sed urbes, oppidaquè alicubi instaurata. Hæc sunt illa cruenta tempora, per quæ Orientis Imperiũ, primùm à Persis: inde illis deuictis, à Sarracenis Duce Mahumet impurissima belua, maximũ

Mahumet surgit.

mũ suscepit detrimentũ. In Italia pace seruata per uirtutem & pruden tiam optimæ fœminæ Reginæ Tendelindę, quę quamdiu supererat, Longobardi Regem non desyderabant, Rege puero contẽti. Vbi ue rò illa rebus cõcessit humanis, pertesi Lõgobardi puero subesse: quòd res gerendæ uirum & ingenio acrem, & uiribus strennuum deposce rent: destituto Adõaldo, cùm illi patrimonium permitterent non con temnendum, ex Ducibus Regem creauere, rebus iam pace florenti bus, deterioribus tamen temporibus prospecturi.

¶ Arioaldus Rex electus, pacis item obseruator. Sed Heraclij Imperatoris socordia, tum maximè inualuit. Apulia, Polonia, & Hungaria per eos deuastatur. Caput.xxi.

ARIOALDVS uir in Longobardorũ Ducibus primarius, destituto post matris mortem puero, Regno est surrogatus, uir paci & tranquillitati deditus: quam per omne tempus dominationis suæ sęuerè seruauit: qua interim & Italicæ res floruerunt, & Longobardorum animi mansuefacti sunt: iam alio sub cœlo mitiores effecti, quàm erant à rigida illa plaga uenientes. Interim tamen per socordiam Imperatoris Heraclij, maxima mundo mala inuecta sunt. Nã spurcissima illa Sarracenorum secta tum cõaluit, quæ nunc magnam mundi partem occupauit, & deteriora minatur Prouincijs Christianis: imminente propius Turca, eius sectæ immanissimo propagatore. Qui ante non multos annos transgressus in Italiam, Apuliæ partem occupauit: maiora tum ausurus, si longior illi uita fuisset. Filius eius añó superiore, magnas Polonorũ copias fudit: & necdum expleto anni curriculo, Hungariam Christianismi murum oppugnans, & deijciens, multa mortaliũ milia abduxit. Miserator DEVS consulat futuris temporibus, quando Regũ non ea paret quæ desyderatur instantia.

Arioaldus XVI.

¶ Rotaris Arrianus sufficitur, contra Pontificem & Imp. præualens bello. Liguriam subigit. Leges suis primus præscripsit. Caput.xxij.

ROTARIS illi in Regno sufficitur, uir alioquin industrius, sed una in re genti suæ perniciosus: quòd Arrianam lapsus in hæresim, gentem suam inuenerit, facilè impietatis sectatricem: ut per singulas ciuitates genti parentes duos constituerint Pontifices, alterũ Catholicis, alterum Arrianis præsidentem. Adnisi sunt Romani Pontifices Theodorus atq; Martinus, Regem ab impietate reuocare, sed ille magis induruit. Vnde suasit Romanus Põtifex Martinus, Exarcho Rauennati Theodoro, ut sumptis armis, CRISTI domini, & sui Imperatoris iniuriã, in Longobardos uindicaret. Par-

Rotaris XVII.

uit ille, & contracto exercitu, duxit in Regem. Nec ille segnis occurrit. Ad Sculteñam amnē utriusq; agminis sunt castra collocata. Quæ autem pars ad aliam sit transgressa, non scribitur: nisi quòd collatis signis, superiores facti sunt Longobardi, septē milibus ab Exarchi parte desyderatis. Ea elatus uictoria Rex, mouit trans Apenninum in Liguriam: quam prouinciam per annos penè nonaginta, quibus Italiæ incubuerant, obtinere nō poterant; sed nunc copijs circumductis, omnem prouinciam deditam suæ fecit potestatis. Hic Rex suarum Legū Codices scribi fecit, quas appellauit Edictum. A quo tempore in anteriora sine scripta Lege Longobardi uictitarunt. Extant etiam hodiè eius generis Codices, qui Longobardas Leges præferūt. Nam & Accursius glossator earum Legum noñunquam commeminit. Hic Rex Rotaris cùm præ splendore fortunæ suæ, esset gentili penè ritu in auro & argento tumulatus: uiderat hoc quispiam, & furtum animo concipiens, ubi nactus est opportunitatem, aurum clam fodiens extraxit. Erat autem in templo beatissimi Io. Baptistæ, quod Tendelinda Regina Modòeciæ, exędificauerat tumulatus. Furi fèrunt obuium factū, cùm abire disponeret, eundem beatissimum Christi præconem graui uultu, atq; acri sermòne illum increpuisse, Quid inquiēs, perfide, non timuisti, in sacrario meo furtum admittere? Iste sepultus, & si fidem rectam contaminauerit, mihi tamen sese commendauit. Indignum ergo te reddidisti hoc sacrario. Ferunt item, hominem sæpè deinde frustra ingressum tentasse: sed quotiens ingredi tentabat, obuium uidit qui pugno minitans repelleret.

Vincunt Longobardi contra Pont. Max. Liguriam superant.

¶ Rodoaldus deses, ac factis inglorius, adulterio deprehensus trucidatur. Dissidia & sectæ inter Imp. Rom. & Papam. Reginæ pudicitia falsò à delatore commaculata, Duello famuli uindicatur.

Caput. xxiij.

RODOALDVS mortuo Rotari surrogatus, Regnū annis quinquè administrauit: nec magni aliquid peregisse memoratur. Quòd Longobardi pace fruerentur optata, partoq; contenti, aliena non impetebant: nec Exarchis iam fatigarētur. Quòd per eam tempestatem, etiam Imperatores ad impietatē hęreticam dilapsi, cum Romanis Pontificibus non de Regno, sed de Religione contendebant. Cùm Imperator Constans uinciri Pontificem iuberet Martinum, & ad se mitti: quod impius exarchus peregit ministerium: & sanctiss. Papa relegatus in exilium, ibi defunctus est. Cùm interim Sarraceni in Romanis Prouincijs digrassati, iniuriam CHRISTI nescientes uindicarent. Sed hic Rex, quod tranquillitas peperit, uoluptati se dedidit:

Rodoaldus XVIII.

Anno Christi 642.

Constantis factum.

didit: inq; adulterio depræhensus, à marito adulteræ trucidatur. Habuit autem uxorem Gundbergam, filiam optimæ Reginæ Tendelindæ: quæ castissimis moribus matrẽ repræsentabat. Ausa est tamen perfida quorundam lingua, pudicissimæ fœminæ famam attentare, marítoq; deferre, quòd lapsa esset amore peregrino. Territa innocens mulier procaci mendacio, quod diceret non habebat, sed more fœmineo, lachrymis testata est dolorem. Viderat ex famulitio quidam lachrymantem dominam, nec ignorabat quæ res ureret pudicissimam fœminam: præsumptione certissima, innocentiam eius testatus, Duellũ offerebat delatori. Ille pugnam excipiens, corruit. Ita fidelis miles, dominæ suæ famam & integritatem, marito probans, apud omnes restituit. Huius clarissimæ fœminæ opus, est basilica beatissimi Ioannis Baptistæ apud Ticinum.

¶ Aripertus tranquillè uiuit, donec ab Imp. Constante apud Beneuentum lacessitus sit. Reliqua eius Imp. acta & mortem docent. Caput. xxiiij.

RIPERTVS Rodoaldo succedit in Regno: quod nouem annis summa tranquillitate gubernauit: cum Exarcho Romano, atq; Italis pace constituta. Sed in ea uires, ut fieri solet, non armis exercitatæ gentis huius, emarcuerunt. cùm nulla fortiter agendi præstaretur occasio. Sua contenti tueri, alienis non imminebant. Nauigauit tamen per huius tempora in Italiam Imperator Constans, Tarẽtumq; applicuit: & inde terrestri profectus itinere, in agro Beneuentano cum Longobardis conflixit, & nonnullas ciuitates recepit: Luceriamq; ad solum usq; subuertit. Inde uerò cum cõfluentibus undiq; Longobardis parùm proficeret, fiunt induciæ: per quas Romam ingressus Imperator, solennia quædam cum Vitelliano Pontifice peregit. Nec multo post reuersus Tarentum, in Siciliam nauigauit. Qua prouincia, quòd illi Sarraceni reliquum fecerunt, despoliata, in Balneis non longè à Siracusis occiditur à suis, cùm iam in ea insula fecisset per aliquot annos moram. Milites ad antiquam respicientes consuetudinem, Maxentium ex suo numero Imperatorem dixere. Aduersus quem nauigans Constantinus prioris filius, oppresso Maxentio, & patris sui interfectoribus, Imperij dignitatem, quam uidebatur amisisse, pulchrè domum reuocauit. Interim Longobardi sub hoc Rege tranquillitatem temporis nacti, natiuam ferociam, & perinde uirile robur, paulatim exuerunt in mores Italicos, sub molliore cœlo cõalẽtes.

Aripertus XVIII.

Luceria subuertitur à Constante.

Constans Imp. à suis occiditur.

¶ Gundiperto, Partharis frater Regnũ inuidens, Mediolani res nouas mouet. Grimoaldus æquè ambiens, proditione Garibaldi Regem opprimit, Regnũ ui occupans. Proditor pœnas luit. Caput. xxv.

Gundipertus.XX.

VNDIPERTVS hunc filius Regno excipit. Sed à fratre Parthari uarijs modis agitatur. Qua ex re cùm pacem deforis haberēt Longobardi, intus domesticis malis laborabant. Nam Gundipertus filiorū Regis maior natu, Regnū sibi deberi confisus, Grimōaldū sibi Beneuentanū Ducē, subsidio in fratrē fert aduocasse. In quam rem Garibaldū Ducē Taurinensem, misit ad dictū Grimōaldum (cuius erat inter cæteros Duces potentia maior) ut illi in fratrem ferret auxiliū. Intellexit em̄, Mediolani germanū suū rebus nouis studere. Improbus Garibaldus, Grimōaldum ad Regnū inuitauit: ut oppresis ambobus adolescentibus, qui Regno impares uiderētur, uir prudēs & fortis, ipse teneret gubernacula. Facilè persuaserēris ambitioso inire Regnū. Ille mox Ducatū suū filio permittit: uires undiq; ex omni Italia cumulat, ac Ticinum mouet. Garibaldus præcesit, Regi Gundiperto nunciaturus aduentū Ducis Grimōaldi. Ille cū mali nihil suspicaret, etiā cōsilio usus est proditoris de Duce collocando. Hunc, inquit ille, quē coniugio germanæ tuæ dignaris, non alibi, quàm in palatio honestius accipies. Sed illi non longa usi circumitione, Regē, ubi primò conuenit, Grimōaldus opprimit, Regumq; inuadit. Partharis ubi fratris casum audiuit, fuga sibi cōsuluit: quòd par tyrāni uiribus esse non posset. Garibaldus aūt proditor, non longū lætacus proditionis præmio: inuentus est homo, qui ultimi Regis sui uitam impenderet: qui cùm sciret Garibaldi proditione cuncta patrata, tempus obseruat, quo inermis Ecclesiam adeat. Tum latitans, gladium lateri eius infixit: mox trucidatus ab apparitoribus eius Ducis. Grimōaldus autem filium Gundiperti Regis puerum perdidit: Germanam uerò occisi Regis, ut erat constitutum, duxit uxorem.

ô Proditorem.

Vltio proditionis.

¶ Grimōaldus, Regno ui potito, Partharim fratrem à se occisi Regis, ab exilio redeuntem in gratiam recipit: At falsò traductum, Partharim occidere tentat: sed Hanulfi ingenio liberatur. Caput.xxvi.

Grimōaldus.XXI.

AVdiens aūt Partharim occisi Regis germanū perfugisse ad Hunos in Pannoniā, mittit qui Regi gentis Cacaño diceret. Meminisse illū oportere, quòd Longobardorū beneficio sedes teneat præcario: si illorū hostes peragat tueri, uenturos ex Italia ad uindicandas pristinas sedes: ut statim pœniteat illū, se Longobardis opposuisse. Motus Rex, adolescenti ait, Proficiscat quocunq; uelit: sibi non expedire, Longobardos in se prouocare. Adolescēs circumspiciens quo iret, induxit in animū, redire in Italiā: Grimōaldi sororij sui implorare misericordiā: quòd audisset, illū non esse ab humanitate alienū. Itaq; profectus, prēmisit hoiem sibi dedititiū. qui Grimōaldi in se animū exploraret.

ret. Audiens ille rectũ Adolescẽtis in se animũ, atq; fiduciã, remandauit. Securus redeat: nihil mali passurus, imo etiã sperare iubebat singularẽ de se prouectionẽ. Confidit iuuenis, & concitò uenit: atq; iam pronus inclinabat, ut ad pedes se mitteret Grimóaldi. Quod ille non passus, leuauit ad oris osculũ. Tũ Partharis. Ego inquit, seruus tuus sum, & ideò procumbere debui. Poterã quidèm inter exteros uiuere quietus, sed cùm audirẽ te uirũ Christianissimũ, me fidei tuæ permisi. Ille iurat corã omnibus, nihil illũ mali passurum: sed quando se in fidem illius contulisset, summã sui in se affectionẽ experturũ. Deditq; illi mansionẽ in urbe pręcipuã: pręcipiens, ut abundè illi omnia suppeditarentur quæ posceret. Concurrerant ad illũ ciues Ticinenses, plurimũ illi de reditu gratulantes: laudantesq; consiliũ, quòd pacatũ gerẽs animũ, se in gratiam Regis contulisset potius, quàm discrimini bellorũ se per arma inmisisset. Visum est à nonnullis delatoribus, quòd à multis salutaretur: idq; in nouam interpretantes conspirationẽ, Regi suggerebant: ut quàmprimũ illũ perderet. alioquin intestinũ sibi bellũ oriturum. Ille mox oblitus iurisiurandi, consiliũ accępit iuuenis perimendi. Lautam illi cœnam præparans, & uinũ mittens abundantius: ut sepultum mero, commodius opprimeret. Intulit illi splendido apparatu cibos unus ex prioribus ministris, iam Regi seruiens. Non tamen oblitus prioris fidei, cùm intellexisset Regis de illo motũ, secretius insinuauit, ut ebrietatem caueret, sibiq; prudentissimè consuleret. Aderant ex Regijs stipatoribus, qui illũ inuitarẽt, de more gentis, ad pocula. Nondum enim patrius ritus in gente defecit: quamuis sub alio iamdiu cœlo nati uictitassent. Partharis in aurem dicit pincernæ fidissimo, ut pro uino in aurea phiala, aquam illi porrigat, quotiẽs fuerit bibendũ. Hoc ille obseruans, sobrietatẽ sectatur: & nihilominus in oculis astantium tam hausit auidè, ut uisentibus persuaderet bibere uinũ. Abierũt quidam ad Regẽ. Ille sciscitať, quid agat Partharis. De uino, inquit unus, quod Rex miseras, abundè potat, & hilarescit. Tũ Rex. Bibat inquit ad uomitũ. nam pro mero quod hausit, cruorem dabit. Inter hæc Partharis Hunulfum unum ex fidissimis uocat: docet periculũ suum, & requirit consiliũ. Ille sibi curę respondet fore, quomodo illum educat. Iubet unum ex seruis stratum suum deponere in cubiculum Partharis, ut apud illum noctu cubaret. Misit autem Rex ex suis, qui obseruent, ne quouis pacto elabatur. Hunulfus autem ingressus cum Partari cubiculum, culcitram suam cum ursi pelle in crepusculo portari iam seruiliter uestito imponit: illum flagris cædens, seruiliter agit ante se quasi iumentum, ut efferret depositum onus. Qui astitere, non consyderabant uultum transeuntis: quem & habitus, & onus, & fla-

Redit Partharis in grãtiam.

Delatio iniqua.

Hunulfi ingenium.

gra uilem esse monstrabant: rogauere tamen, quid tam immaniter cæderetur? Hunulfus ait. Bestia illa, cùm culcitram inferre iuberetur, non quam debuit inferebat: nunc uadit onus permutare. Iam perductum extra portam, iunctis sodalibus, concitò mittit in Astensem ciuitatem illi fidissimam: quòd necdum Regi pareret. Inde in Taurinensem: unde in Galliã mitteretur extra omne periculũ. Facto mane, mittit Rex, qui adducant conspectibus eius Partharim. Cubicularius orat quamsanctè, permittant fesso ex itinere magno somnum. Illi referunt quæ audierant Regi. Indignatus ille, damnat eorum tarditatem: iubetq; excussum somno pertrahi, longo somno mancipandum. Redeũt, & importunè adire contendunt. Iterum in preces descendit ianitor. Illi reiecto eo, ensibus & ferro uiam aperiunt, perfractis foribus irrumpunt, & excusso lectulo, ubi uacuũ cernũt, conuersi in famulum, ubi sit Partharis rogant? Ille abijsse confitetur. Rapitur ad Regem, morte uicaria perdendus. Rex sciscitatur, quid de Parthari sit factum? Audit omnem rei ordinẽ. Rogat astantes, quid mereatur homo iste? Illi una uoce, morte dignum proclamant. Iurat Rex quamsanctè, non pœna, sed præmio dignũ, qui fidem domino suo, cum proprio periculo suo, impleisset. Vbi sit Hunulfus, Rex sciscitatur? Confugisse aiunt in Ecclesiam. Rex interposita publica fide, remandat, ut nihil sibi timens, Regem adeat. Venit: & iussus rem exponere, ad liquidũ refert, quid pro liberando amico fecerit. Omnes reũ læsæ Maiestatis acclamant. Rex uerò negat. Nam fidem honorandam, non culpandam esse. Vocat utrunq; pariter. Optionem dat: secũ esse malint in palatio, an cum Parthari in exilio? Hunulfus refert. Quando inquit Rex, arbitrio meo permittis, dicam liberè quod sentio. Ego tibi uitam debeo: quam cùm posses auferre, donasti. Cæterum fides prima obstricta est Parthari, cum quo malim exulare, quàm fidem uiolare. Idem famulus contestatur. Rex utroq; collaudato, iubet de domo sua accipere iumẽta, famulos, commeatus abundè, & ire ad dominum suum. Illi actis Regi gratijs, in Franciam contendunt ad Partharim. Tenebat tum Franciam Dagobertus: quo cum fœdus fuit Grimõaldo, ita ut nihil exinde timeretur. Attamen exilium suum Partharis longanimiter tulit: donec Grimõaldum sors de medio fecit. Addidit autem iste quasdam Leges Rotaricis in codice Longobardorum.

Dagobertus Franciæ Rex.

¶ Longobardorum uictoria aduersus Imperatorem Rom. Bauarorum item nomine Regis Grimõaldi contra Lupum rebellem Ducem Foriuliani. Cap. xxvij.

Rimõaldus cùm filiũ Beneuento præfecisset, Regnũ accæpit post Ariperti filios. Cùm interim renunciatum illi esset,

esset, Imperatorem uenisse in Italiam, expugnasse Luceriam, & euertisse Acheruntiam: Beneuentum quoquè obsedisse, maximis contractis undiqꝫ uiribus, statuit filio subuenire. Præmissis quidèm diuerso itinere multis milibus: qui à Rauennatibus non leue accępere incommodum. Ipse interiori uia gradiens cum expedito milite, nunciũ præmisit, quem filius ante miserat ad illum. Hic à Græcis intercæptus, & Imperatori præsentatus, maiora uero narrauit de superuenientibus Longobardis. Quarum rerum commemoratione motus Imperator, non expectandum duxit, sed soluit obsidionem. Inde mouens Neãpolim, ad Taloris amnis uadũ à Longobardis est inuasus. Qui agmen clauserant cæsi: proximi uersi in pugnam, magno prælio manus conserunt: nulloqꝫ ex transgressis redeunte, qui remanserant, penè ad internitionẽ sunt deleti. Declarauit Imperator, Romam iturus, Ducem suum Saburrum, ciuem Neapolitanum, uiginti milia militum illi attribuens: quibus & regionem, & ciuitates in fide manentes tutaretur, & Longobardos insectaretur: ne eunti Imperatori, ut prius, occurrerẽt. Grimõaldus autem sciens sibi Ducem oppositum, duxit in illum: & cùm uterqꝫ pugnæ auidus uideretur, conserta manu fortiter pugnauerunt. Sed Græci milites Italicum Ducem fastidientes, tum concesserunt. Cæsus Saburrus, & cum eo plurimi, uictoriam reliquit Longobardis. Dum hæc agerentur in Campania, Lupus Fori Iuliani Dux, quem Rex Papiæ defensorem reliquit, ibiqꝫ iussit consedere, auctus, omnis spem Regni concæpit: quòd Regem confideret, magnis Imperatoris agminibus implicandum, aut opprimi: aut ita debilitari, ut facile ab illo se tueretur. Manifesta dedit indicia rebellionis. Igitur Rex Grimõaldus, Bauaris, cũ quibus nuper icta sunt Longobardis fœdera, nuncium mittit: ducant in Lupum, eumqꝫ faciant rebellionis pœnitere. Illi non expectato secundo nuncio, ilico duxerunt in illũ. Sed & Grimõaldus magnis itineribus regressus, ab alia cogitauit inuadere regione. Prior autẽ Lupus occurrit expedito exercitu Bauaris, iam Fori Iulij ditionem cum populatione ingressis: & conserto prælio, utrinquè fortiter pugnatur. Prima quidẽ die superior uisus est Longobardus: postera die repetito prælio, pari penè clade discessum est. Sed tanta erat animorum concitatio, ut ne tertio die supersederent prælio: in quo iam apertè uictoria Longobardo inclinabat: sed durauit Bauarus, nouarum spe copiarum, quas sciebat superuenturas. Quibus accæptis, renouato prelio, fortissimè dimicans Lupus, inter confertissimos hostium acies cecidit. Bauari uictores, populationibus & incendijs incessere. Grimoaldus Rex iam reuersus, misso solenni nuncio, Cacanno Regi gratias egit: mutuas eidem uicissim

Victoria Longobardorum.

Bauari uictores.

cissim

cissim uires repromittens: effecit, ut pacato agmine retrocederet.

¶ Forum Popilij Grimoaldus dolo, & horrenda tyrannide superat, ac solo æquat. Vuandali ab Arnefrite rebellanti euocati, Arnefrite iam cæso, bis in fugam non sine magna clade compulsi sunt. Opterginũ subuertitur. Rex tandem moritur. Caput. xxviij.

EMOR inde Rex cladis, quam sui accæperant apud Forum Popilij, statuit uindicare: sed egit dissimulanter, quasi in Vmbros moturus. Egit autem, ut præmissi leuis armaturæ milites, prius ciuitatem ingrederentur, quàm à quoquam unde essent perpenderet. Ipse magnis itineribus secutus cum militibus, sacra Pascæ uigilia irrupit, populo diuinis intento. Ibi cruenta cædes, & plus quàm Christiana uindicta. Infantes recens initiati, cum sacerdotibus & diaconis, senes cum iunioribus, sine discrimine sexus & ordinis sunt trucidati: ciuitasq; semper Rauennatibus parens, subuersa, solo est æquata. Sed & in Prouincia Forum Iulij noua exarsit conflictatio. Equidèm Arnefrites Lupi filius, paternæ necis dolore percitus, rebellabat. Concessit autem in Dalmatiam ad Vuandalos: quos nunc, superante consuetudine, uero nomine detracto, Sclauos appellant: quorum magna manu conflata, cùm montes & maria, & quæ non haberet polliceretur, terrificus incubuit suis Longobardis. Duxit autem in paternam prouinciam, illam recuperaturus, inexplorato quid hostes agerẽt: Nemaso oppido admouit copias. Ibi se confertissimi hostes, motum eius præscientes, abdiderunt: & erumpentes penè imparatis incubuere. Cœpta est à primis pugna, sed statim intermissa, respexerunt in fugam Vuandali. Ipse Arnefrites fortiter pugnans, cadit. Elapsi à fuga Vuandali, in Histriam, Dalmatiamq; reuersi, iniuriam suam deplorauere. Totius ergò gentis uiribus expeditio cœpta, in Forjulianos educit. Sed iam nouo Duce creato, Rex Longobardorum, cui legiones attribuit, prospiciens aduentum Vuandalorum, opportunis locis castra illis opposuit: & in conspectum uenientibus occurrens, magna illis illata clade, coëgit retrocedere. Quo tẽpore Rex à Popiliana cæde reuersus, Opiterginum oppidum Foroiuliani Ducis regione, subuertit: quòd Arnefritis studiosos comperisset. Non tamen populũ peremit, sed in proximas ciuitates permisit commeare. Tanto autem fuit uictoriarũ successu. Rex elatus: ut nisi illum mors, multis bonis opportuna, sustulisset, maximas laboris angustias uidebatur Romanis, Rauennatibusq; importaturus. Sed tum decisa uena, prius quàm solidaretur, iterũ rupta, immoderata sanguinis effusione Regem peremit.

Stratagema

Tyrannis.

Arnefrites.

Cadit.

Opitergínũ subuertitur.

¶ Partharis ab exilio in Regnum reuocatur: cum filio Iuniperto partim regnat. Tridentũ obsident: urbs illis traditur. Tum in pace quiescit.
Caput. xxix.

ARTHARIS Ariperti filius, quẽ Grimõaldus occiso eius fratre fugauit, Grimõaldo de medio sublato, p amicos reuocatur, & sublimatur in Regnum. Hunc alij Bertarium uocant. Qualis sæpè in peregrinis nominibus solet error accidere. Aiunt hunc cùm apud Regem Franciæ Dagobertum nullam consolationẽ recuperandi Regni inueniret, nauigare in Britanniam cõstituisse: uel longinquitate regionis, exilium suum consolari, uel qualemcunq; inde spem haurire. Cunq; in naui esset iam propè soluturus, audisse ferunt uocem, incertũ unde, Reuertatur Partharis in Italiam. quia Grimõaldus hac nocte defunctus, sedem illi Regni uacuauit. Circumspiciens in litore, neminem qui uocẽ emisisset potuit inuenire: diuinitus sibi missum nunciũ interpretat. Nec contempsit. Nam reuersus propè Ticinum à Magnatibus excipitur. Garibaldũ Grimõaldi filiũ, collatis armis expulit Regno, & uolentibus Proceribus regnauit. Erat aũt in Regno dignissimus, iusti & recti tenax. Misit aũt Beneuentũ, & uxorem cũ filio (quos eo loci relegauerat Grimõaldus) reuocauit. Excitauit tũ Regi hostẽ sua lenitas. Fecit enim pater ipse filiũ sibi conregnare Iunipertũ. Alachis uerò inter Duces primarius, Dux Tridentinus, rebellionẽ intẽtauit. Sed Iunipertus Regis filius, cùm illi esset familiarissimus, & patrem placauit, & ferocem uirũ conquiescere fecit. Cunq; sępè Dux retentaret nouas res, & Regis filius nõ cessaret apud patrem tueri amicũ: orabat patrem filius, ut quoniam Alachis propinquitate Germanorum sublimes spiritus gereret intra Italiam, Brixię illi Ducatum permitteret: quo fręnum illi citius inijceret. Rex contra. Brixiæ esse multos Proceres, cum quibus inita cõiuratione, homo turbulentus mala multa moliretur. Iunipertus filius, non hoc futurum spondẽs, peruicit: ut Brixiensis illi Ducatus permitteretur. Huius temporibus Regis, noua gens Bulgari, Thraciam inuaserunt. Quos mira confusione, eandem esse, quæ Hungaria dicitur, uult uideri Blondo, alijs in rebus diligentissimus Antiquitatis scrutator. Sed Hungari longè post hæc tempora annis ferè quadringentis subière. Hæc quoquè Bulgarorum gens, nunc etiam distinctas habet sedes ab Hungaris in Misia: cùm Hungari sint inhabitatores Pannonię. Blondus autẽ nunc ab Hunis, nunc à Bulgaris ortos uult Hungaros. Interdum magnus dormitat Homerus. Ad Longobardos nostros reuertamur. Partharis Rex Christianæ religionis obseruantissimus, Papiæ Monasteriũ erexit

Partharis XXII.

Bulgari, qui Hungari.

erexit diuæ Agathæ: eiusq; uxor Rodelinda, gloriosæ Mariæ ædem, quæ ad Particas uisitur, erexit. Hic ergo cùm aliquantis annis solus regnasset, anno Regni octauo, filium Iunipertum, quo certior esset successionis, Regni fecit cõsortem. Quo tempore Tridentinus Dux gentis Longobardæ, in Bauaros bellũ gessit, insigniq; uictoria Ducem eius gentis, obtriuit Gramonem. Qua elatus uictoria, ausus est etiã Regibus suis rebellare. Duxerunt autem in illum, & aliquot prælijs dubia uolitauit uictoria. cùm uires utriusq; exercitus grauiter cõciderentur. Demum uictoria cessit Regibus, Dux intra mœnia Tridenti se recæpit. Secuti Reges, obsidione cinxerunt urbem. Ciues cùm dedere uellent Ducem, elapsus est. Vrbs Regibus deditur. Posteriori tamen tempore, interuentu Regis iunioris, reconciliatur patri: usq; adeò, ut illum Rex Iunipertus, dissuadente multum patre, Ducem, ut diximus, Brixiæ constituerit. Quieta tamen fuere deinceps horum Regum intra Italiam tempora. quia Imperator Constantinopolitanus, Bulgaris nouæ genti conflictatus, Longobardos iam in Italia confirmatos, non attigit. Cunq; Partharis per annos. xviij. Regnũ administrasset, octo quidèm annis solus, & decem alijs cum filio, concessit in fata: sepultus in pace iuxta Ecclesiam, quam Aripertus pater eius in honorem sancti Saluatoris, in Ticino construxerat: multisq; decorabat ornamentis.

Gramon obteritur.

Tridentum deditur.

¶ Iunipertus, ab Alachi sibi amicissimo, decipitur. Ticinum dolo occupat tyrannus. Hinc bello suborto, Duellum negans, Senonem diaconum pro Rege sternit. Elusus, renouato prælio cadit. Caput. xxx.

Iunipertus XXIII.

VNIPERTVS filius cum patre annis octo, post illum duodecim solus Regno præfuit: uir æquè religione ac iusticia insignis: quibus rebus promeruit, ut etiã post parentem tranquilla tempora nancisceretur. Nam temporis tractu in id roboris ea gens cõaluit, ut difficilè fuerit eam oppugnare. Quieuerunt exarchi, satis habẽtes sua tueri. quòd nihil uirium, aut supplementi sperare poterant à suo Imperatore, partim Bulgaris, partim Sarracenis implicito. Maior illi cura fuit, suos in fide continere Duces, à quibus crebrius genti prouenit detrimentum. Accæpit autem Iunipertus uxorem de genere Anglisaxonum, nomine Armelindam. Sed Alachis, quem Rex apud patrem sæpè defenderat, bonorum eius malè memor, illi rebellauit, iunctis sibi Alsone, & Gransone de Brixia. Cum enim Papia (quæ est Ticinum) abesset Iunipertus, ille aulam eius inuasit: & omnibus ad rebellionem excitatis, cõegit illum fugere intra lacum Larium iuxta Cumas. Terruit Ecclesiam Romanam ille motus. Nam Alachis hostis erat acerrimus Ecclesiarum.

Alechis tyrannus, ingratus Regi.

ſiarum. Ticinenſis tamen Epiſcopus Damianus, uir magnæ pruden-
tiæ, præſentium rerum ſtatui ſe contemperans, miſit cum benedictio-
ne Diaconum ſuum Thomam, ad Alachem, ut gratiam eius merere-
tur. Cunq; uenire Diaconum, uirum utiq; religioſum, illi eſſet nuncia
tum: per contumeliã illi remandauit. Si femora nuda geſtaret, ingre-
deretur. Ille reſpondit, ſe illo die mundis ueſtitũ. Alachis ad hæc. Non
ſe de femoralibus agere, ſed quod illis tegitur. Reſpondit Diaconus,
ſe ſibi nullius eſſe criminis conſcium. Occultorum Iudicem eſſe Deũ.
Vix accæpit quod miſit Epiſcopus, & ſatis contumelioſe dimiſſo Dia
cono. Timuit tyrannum clerus omnis: imprecatus illi Regnum non
diuturnum. quod & euenit. Numerabat Alachis iam ſe pro Rege, ge-
rens nummiſmata: & cadens in terram tremiſsis, à puero filio Aldo-
nis impubere, qui fortè aderat, exceptus Regi redditur. Ille conuerſus
in puerũ, quem nihil ſapere reputabat, ait. Pater tuus multos eius ge-
neris habet, quos breui reddet tremiſſes. Puer ignarus rei, uerba retine
bat. Regreſſus ad parentem, rogatur, ſi apud Regem in palatio fuiſſet,
& quid ille egerit, quidúe dixerit? per iocum (ut fieri ſolet) ex puero
ſciſcitatur. Ille uerba Regis de tremiſsibus repetebat. Percuſsit animũ
Aldonis. Mox ingreſſus ad fratrem Granſonem, docet ſuorum capi-
tum à tyranno pericula. Mox circumueniendum illum, Iunipertum-
què reuocandum inter ſe conſtituunt. Et his uerbis aggrediuntur ho-
minem. Iam inquiunt, propitio Deo, exanclatis rebus, & omnibus in
ordinem redactis, unum ſentiunt omnes: te Regem ſuum ſine contro-
uerſia colunt: cur non laxando iam animo in uenationem exis? Nos ti
bi cuſtodiã urbis, & hoſtis tui caput & ſpondemus, & exhibebimus.
Credidit ille, & curis poſitis, in uenationem abibat. Illi ad Lacum Cu-
manum properantes. Regem adeunt Iunipertum, illiusq; prouoluti
pedibus, ueniam precantur: ſpondent reductionem in palatium. Ille
accepta, dataq; fide, cùm de temporum, & rerum gerendarum ordine
inter eos conueniſſet, reducitur Iunipertus: & ab omni clero atq; popu
lo lætabundis geſtibus excipitur. Ibat interim nuncius ad Alachim,
de reducto Iuniperto. Ille urbes circumibat, Placentiam, ac cæteras ui
res colligens, ut occurreret ad prælium Iuniperto. Iam ille quoq; ar-
mis inſtructis, ibat in hoſtem. Conuenerunt exercitus in campo qui
dicitur Comnatus. Et miſſo ad Alachim nuncio Iunipertus, manda-
uit illi. Cur inquit mittimus populum in diſcrimen? duorũ cauſa agi-
tur. Ego, tuq; dirimamus hoc prælium dexteris noſtris. Qui uicerit,
regnet. Alachis autem Duello ſe committere non audet. Tum unus
ex primoribus genere Tuſcus. Quid inquit eſt quòd pugnam detre-
ctas in hominem, quem ebrioſum ſemper appellas? Cui ille. Eſt qui-

Laſciua ty-
rannis.

Reducitur
Iunipertus.

Duellum re
ſpuit Ala-
chis.

dem ebriosus Iunipertus, sed robustus. Pueri lusimus in parentis illius Regia, cùm ille apprehensum ex uellere quemlibet arietē, una manu deportauit: quod & ego tentans, implere nō potui. Itaq; quod puero fuerat robur, adauctum plus quàm uirile debet censeri. Tum ille Primarius. Degenerem ego Regem non sequor. Mox transijt ad Iunipertum. Totis agminibus pugnandum uidebatur. Seno erat uir ecclesiasticus, ordine Diaconus, qui Iunipertum Regem supra modum diligeret: & iam pugnæ accinctum alloquitur. In tuo inquit Rex capite, multorum salus est constituta. Si uinceris, quod omen absit, ilico omnes perimus Ecclesiastici cum populo. Da ueniam, & arma mihi tua, si uidetur, permitte: facit habitudo corporis, ut apta sint. Nec sum expers militaris disciplinæ. Si uicero, cunctis uinco. Si pereo, mei solius capitis est periculum. Recusabat Rex, militiam nolens detrectare. Sed à suis omnibus rogatus, & penè coactus, uolentem Regijs armis pugnare permisit. Conseruntur manus, & Alachis omni acie obseruabat Regia arma, in quibus hostem Iunipertum pugnare non ambigebat. Illi se fert obuium. Pugnam conserunt. Seno cadit. Temeritatis luens pœnam: quòd se armis immisceret non suis. Alachis ubi iam fudit hostem, esse Regem fisus, caput cum galea desectum, iussit in hasta præferri. Interim fama uolat in utroq; agmine, cæsum Iunipertum. Ille se suis offert: delusum hostem esse, fiunt certiores. Alachis extractum galea caput, ubi rasurā clericalem in uertice conspicit, erubuit: quam sanctè iurans, si uicerit, puteum se impleturum ex genitalibus clericorū. Mox acrius in pugnam redeunt. Temerator ille inprimis cadit. Victoria prouenit non incruēta Iuniperto. Ex actis ergò duodecim post patrem annis in Regno, concessit in fata: filium relinquens Regni hæredem cum tutore, quem pater testamento designauit.

Seno diaconus, pro Rege miles.

Alachis cadit.

Luitpertus puer, sub tutore Asprando Regnum subit, At Regno cum tutore pulsus, Raimbertus aliquot mensibus tenuit. Caput. xxxi.

Luitpertus XXIIII.

LVITPERTVS filius admodum puer, cui pater tutorem fecit Asprandum, ex Ducibus unū, in Regno succedit. Sed tutoris administratio Regi primum concinuit bellū. Nam Raimbertus Taurinensium Dux, non æquo ferebat animo, se præteritum in tutela. Contractisquè uiribus, mouit in Asprandum, conatus illū administratione deturbare. Aduocauit Asprandus Rotarim Bergomensium Ducem. Et promptissimo exercitu educentes, apud Nouariam concurrunt. Ibi grauiter pugnatum est. Sed inclinauit uictoria Taurinensi. Igitur aduersarij cum Rege puero fugam ineunt. Cunquè nemo resisteret, uictor intrat Papiam: ibiquè coronam susci-

piens,

piens, Regni iura inuasit. Sed nõ diu tenuit. quippe post paucos men ses diem suum obijt.

Arithpertus Raimberti filius ui Regnum tenet: uarijs prælijs uictor, Regem puerũ, cum Rotari, capite plectit. Christo fidelis, multis Ecclesiã Rom. donis ornat, tandem Ticino amne submergitur.

Caput. xxxij.

ARITHPERTVS Raimberti filius, Regnum à patre occupatum, fortiter defendit. Sed cęteri Duces Asprando monente, pro ueri REGIS Luitperti reductione arma sumpserunt. Quorum Ducum primarijs Zothone, Tharone, Pharone, Rotari, atquè Asprando, cum Rege puero, magnisq́ copijs mouẽtibus in Papiam obsidendam: non expectandum ratus Arithpertus, cum armato erupit exercitu. Cõcursumq́ est totis uiribus Cisalpinę Galliæ, quæ nunc Longobardia dicitur: & uariante fortuna, sæpè spes & metus alternabant in partibus. Ad extremum tamen uictoria inclinauit Arithperto. Nam Rex puer, uiuus uenit in hostiũ potestatem. Asprandus fugiens, se recepit in Comacinam, Rotaris autem accedens Laudam suę ditionis oppidum, à cõsortibus partium suarum Ducibus, se Regem fecit declarari. Quæ cùm essent Arithperto nunciata, motis signis, solenni exercitu duxit in Laudam: eamq́ ad primam oppugnationis ostensionem cœpit. Mouitq́ in Ducatum Bergomensem. Et quoniam nouum Regem Rotarim magnum audit fecisse belli oppositum, conscendit paulatim in montem, & admotis Arietibus, reliquisq́ obsidionis apparatibus, munitissimam urbem cœpit oppugnare. Multoquè sudore, cruoreq́ exhausto, cùm fortiter obsessi mœnia tuerentur, multiq́ inuicem mortales, cecidissent, cœpit urbem munitissimam Arithpertus. Captumq́ in ea Rotarim, & in contumeliam detonsum, cum Rege puero fecit iugulari. Inde duxit in Comacinam: eamq́ Insulam cum oppido suo obsedit. Præscius autem Asprandus, per saltum uicinos confugit ad Bauaros. Sed Arithpertus expugnatum oppidum, solo ęquauit, Per quæ tempora Gisulphus Beneuenti Dux, cùm nouus Orientis Exarchus Romam applicuisset, quem maligno sciebat esse in Romanos animo, eduxit exercitum: & oppida quędam Romanis parentia cœpit, inde opulentam prædam cum captiuis abegit. Sed cùm exarchus in Rauennam abisset, Rom. Pontifex Ioannes, missis Oratoribus, Ducem placauit: ut accæpta pecunia, captiuos cum cæteris rebus restitueret dominis. Nec difficulter annuit. Ita inuenta est ea gens, postquàm CHRISTI religionem suscepit, semper Ecclesię paruisse: illiusq́ incremento, quod posteriora docebunt, militasse. Interea

Arithpertus. XXVI

Victor Arithpertus.

Laudam capit.

Vrbe capta Rotarim cũ puero Rege iugulat.

terea etiam Forijulien. Dux, cum uicinis Vuandalis, quos nunc Sclauos appellant, manus conseruit: & mutuis inuicem prælijs multa sunt damna irrogata. Sed Arithpertus CHRISTO deuotus, & Romanæ Ecclesiæ amator singularis, ut eam magnificaret: Alpes, quas dicunt Coctias, in quibus Genua urbs nunc præclara, & quicquid ab ea ad Alpes usq; Galliarũ fines censebatur, beato Petro donauit. Sed is Rex dum conserto prælio in Asprandum, quem Bauari reduxere, & iam inclinatis rebus inferior haberetur, in fugam uersus, cùm Ticinum amnem traijcere tentaret, submersus interijt.

Donatio Arithperti.

¶ Asprandus tandem post mille pericula, trium mensium Rex substituitur. Caput. xxxiij.

Asprandus XXVII.

ASPRANDVS, quem pro Rege tutelam gerẽte, armis uictum Rex fugauit, illeq; elapsus est ad Bauaros: eorum uiribus auctus, redijt in Italiam Regnum repetere. Illi Rex Arithpertus occurrens, prælio uincitur: & in fugam uersus, in Ticino mergitur: Regnoquè illi succedit. Sed non diu tenuit. Quamuis enim summo omnium Longobardorum consensu Rex sit declaratus, tertio tamen mense uitam finiuit. Ita multo labore quæsitum non sibi, sed hæredi filio Regnũ cernitur parauisse. Sic se res mortalium habent. Fatigant cœlũ & terram, & per mille pericula uix perueniunt quo cupierunt. Perueniẽtes autem, aut nouis excipiuntur incommodis, ut intelligant, non tanti fuisse quòd ambiebant: aut potiti, breui deserunt. Igitur moriens Asprandus Regno cessit.

¶ Luitprandus succedit, fide pius, in rebelles acer. Pace cũ Pont. Rom. inita, Romã ingreditur. Caput. xxxiiij.

Luitprandus, xxviij.

LVITPRANDVS Asprandi filius, nomen referẽs infelicis pueri Regis, Rex post patrem creatur, summo Longobardorum consensu. Is prima expertus est suorũ incommoda. Nam cognatus eius Rotibites, cùm necis Regiæ consilium sumpsisset, proditus Regi, pœnas dedit. Quo exemptus periculo, donationem Romanæ Ecclesiæ ab Arithperto Rege factam, de Coctijs Alpibus, confirmauit. Interea Feroaldus Spoletinus Dux, ad Regem suum simulans profectionẽ, iter habebat per Flammineam, urbesq; Rauennati parentes ditioni: & quamquàm compertam haberent eius profectionem incolæ, quia tamen nullæ recentis iniuriæ causæ uidebantur, nihil hostile ueriti, ciuitatum suarum custodiam intermisere. Ille autem, ubi Classense oppidũ attigit, suæ fecit ditionis. Sed Rex misso nuncio, Ducis factum irritauit: iussitq; reddi furto captum oppidum. Penino quoq; Forjulianus Dux, cum Vuandalis exercuit inimicitias, pro more bellico, dans & accipiẽs incommoda. Interea cùm

Classense oppidũ dolo captum, redditur.

cùm Romani ab Imperatore non æquo fouerent iure, & esset aliquid causæ, Longobardorum Dux à Spoleto Narniam inuasit: & cœpit. Rex uerò Luitprandus iam aperta rebellione, Exarcho occurrẽs, collatis omnibus suæ gentis uiribus, Rauennam obsedit. Cernens autem ciuitatem captu difficilem, inde Clusium mouit: quod oppidum captum, crudeliter spoliauit. Sed hanc, si dici debeat, iniuriã (causæ enim non panduntur) magno postea Longobardus cõpensauit beneficio. Exarchus enim Italiæ, ab Imperatore Leone missus, urbem Romam spoliare: Pontificemq́ captũ mittere Constantinopolim, cùm ex Rauenna moueret cum militibus: Spoletinus Dux Longobardus, operas suas Pontifici pollicitus, cum copijs aderat, uiamq́ insedit Salariam, qua erat Rauennatibus transeundum. Tentauit irrumpere: sed egregia Longobardorũ opera repulsus, agmina reduxit Rauennam: mala quæ in animo habuit, ab hoste Imaginum Leone, implere non potuit. Interea cùm in caput Pontificis Imperator multa moliretur, misit Eurithium patricium in Italiam: ut Romanis & Pontifici suscitaret motus iniquos. Is Longobardis dona multa misit, ut in Pontificẽ ferrentur. Sed non profecit. Qua iniquitate temporum motus Pontifex, cum Longobardis pacem stabiliuit. Quam Rex & pronus subijt, & strennuè impleuit. Nam captum postea Sutrium à Spoletano Duce, iussit reddi. Cunq́ Rex pace foris comparata, tempus esse cerneret, suorum contumaciam comprimendi, magno exercitu comparato, duxit in Spoletinum, Beneuentanumq́ Duces. Qui longinquitate uiarum freti, minus parebant: sed interuenientibus magnis utrinquè uiris, Rex ira sedata, reconciliari sibi passus est Duces, meliora de se sperare pollicitos. Atq́ tum Rex pacato agmine, Romam duxit: uisurus & Vrbem, & loca sancta: quando tam de propinquo aderat. Romani autem minus Regi fidentes, urbis custodiam fecere. Acceptus Rex cum exercitu in campis Neronianis, processit in Vaticanũ, adhuc nullis mœnibus cinctum. Ibi obuiam factus Pontifex, Regi se prębuit uenerandum. Delapsus equo Rex ex more, Pontificẽ genibus nixis consalutauit. Et aliquot sermonibus interpositis, accæpta benedictione, Papiam remeauit.

Narnia capitur.

Clusium capitur, spoliatur.

Romam adit.

¶ Spoletum Rex bis superat. Beneuento nepotem præficit. Hildebrandum alium nepotem Regni consortem declarat. A suis Godescalcus truncatur. Pontificis Oratio, & Regis donatio. Classense oppidũ subuertitur. Tandem Rex moritur.

Caput. xxxv.

DEINDE Trasemundus Spoletanus Dux, quem pau

lò ante Rex in gratiā recepit, renouauit rebellionē. In quem Rex ducens, magno molimine ingressus, Ducatum, urbes, & oppida suæ fecit potestatis. Fugiens autem Dux, peruenit in oppidum Romanæ ditionis: ubi fide publica interposita, securitatem accæpit. Secutus Rex, dedi postulat perfugam. Stephanus Romanus Dux, cum Pontifice, fidem falli non oportere, responderunt. Igitur mouens in Romanam ditionem, aliquot urbes cœpit: rediitq; Spoletum, Hildericum ibi Ducem constituens. Inde in Beneuentum transiens, cùm eius urbis Dux paulò ante rebus humanis excessisset: filiumq; eius puerum surrogassent Maiores: Rex destituto puero, Gregoriū nepotem suum Ducem creauit. Reuersusq; Papiam, cùm se morbo grauatum, laboribus cerneret inutilem, Hildebrandum alium suum nepotem, Regni consortem declarauit. Et cùm aliquanto tempore pax esset, Romani uiribus augeri cœperunt, & Trasemundum Spoleti Ducem, reducere armis intentarunt. Cui rei fauerat Godescalcus, iampridem in Beneuentano succedens, cùm Gregorius mortem obiisset. Stephanus Rom. patricius inferiora tenens, exercitum duxit, Duciq; obuios populos conciliauit. Trasemundus per Sabinos iter habuit. Igitur re prosperata, Spoletum perueniunt utriq; exercitus, Ducemq; suæ restituūt ditioni. Vicissim operas deposcit Romanus, oppida quæ pridem Rex recepit, recuperādi. Ducit promissa Dux in diem: quòd Rex magnis copiis aduentare diceretur. Igitur iunctis uiribus occurrendum rati, Regi uias insedêre siluosas, unde agmini insidiarentur, apud Fanum Fortunæ, & forum Sempronii. Agmina cùm illuc peruenirēt, ex nemorosis infestantur, magnaq; uirorum detrimenta suscipiunt. Iubetq; Rex, Fori iuliani Ducem curare de incursionibus. Ille suorū iam cruore madentes aggreditur, & fortiter inuicē pugnatur. Ibi miles Spoletanus, Ducem ex nomine uocans, prouocat in Duellum. Non erat de more gentis (quod sæpè diximus) liberum detrectare. Vacuatur campus. Pons erat in medio in quo infestis cuspidibus incursant. Ibi proturbatus ponte Spoletanus, in risum soluit agmina. Sed utriq; pugna omissa, magnis itineribus contendūt Spoletum: nec castra fecere prius quàm istuc peruenirent. Inde reuocatus à Pontifice Stephanus, ad Vrbem communiendam accessit. Rex uerò secutus, Spoletum obsedit, breuiquè cœpit: sed Dux elabitur. Interea cùm Rex accepto denuò in potestatem Ducatu, in Romanos mouere cōtendit. Et dum apparatus obsidendæ Vrbis apparat, Zacharias Pontifex mittit Regi legationem: pollicitus copias, & fauores in rebellem, si urbes pridèm à Romanis captas, restituat. Pacē Rex dedit orantibus: & continuò mouit in Trasemundum. Is ubi uidit se Romanorum destitutum auxilio, Regis

Spoletanū Ducatum obtinet.

Hildebrandus Regni consors.

Restituitur Trasemundus Ducatui.

Duellum.

gratiæ

gratiæ se permisit. Qui accæptum in gratiam, tonsorauit, clericumq; fi eri iussit. Tum Godescalcus Beneuentanus, audito comparis successu, sibi timens, uxore & filijs naui impositis, cum omni supellectili in Græciam tranare disposuit. Sed ciues, ut Regis gratiam promererentur, conantem in ipso trucidant itinere: uxorem autē & filios, audito tumultu, soluentes, capere non poterant. Pontifex inde ex fœdere urbes reposcit. Et cùm Rex differret, accessit Narniam ad Regem: ibiq; in templo Valentini sacris peractis, Orationem habuit, præsente Rege atq; Proceribus luculentam, de Iusticia & Religione: suasitq; inprimis, ut humani sanguinis effusione, fœminarumq; oppresione abstinerent. Deniq; peregit, ut illa ferrata pectora mollirent. Rexq; Oratione Pontificis motus, nō solùm postulatas ciuitates reddidit, sed & ipsam Narniam, in qua hæc gerebantur: & Sabinense patrimonium, quod annis iam. xxx. tenuerūt: & in Picentibus Anconam, Cumam, ciuitates: Sutrini quoq; agri uallem magnam, patrimonio sancti Petri. & ipsi Pontifici dono dederat. Et cum Romano Ducatu pacem in decem annos firmauit. Liberauitquè Rex multos Romanos, Rauennates, & Italicos, qui carceribus Longobardorū tenebantur. Redeuntem in Vrbem Pontificem Agibrandus Dux Clusinus, Regis nepos, & Ramildus Tusciæ, Castaldio gentis Longobardæ supremi Duces, deduxerunt: & facto per Ortam, Pomeriam, Polimertium, atquè Bletam itinere, eas ciuitates præsenti, recipientiquè Pontifici tradiderunt. Interim Rex copias ad statum remittens, in sua quoq; se ipse recepit. Pontifex in Vrbem gratulabundus redit, & institutis Supplicationibus in templo Rotundæ Mariæ, diuinum ipse impleuit officium. Erat quies per id tempus anno per Italiam uno, cùm nemine suspicante, nunciatur Regem obsedisse improuisò Rauennam. Cùmq; Exarchus satis fideret urbis munitioni, præsidioquè militum, ac ciuium perpetuæ uoluntati: tamen deprædationes, & incendia, quæ foris agerentur, perpulerunt, simul & diuturnæ obsidionis timor: ut misso ad Romanum Pontificem nuncio, postularet, quod in Narnia fecisse nuper memoraretur, accederet Regem placare infestissimum. Pontifex Legationem misit, Benedictum EPISCOPVM Tusculanum, & Ambrosium primicerium Notariorum. Sed illi cùm à Rege minus audirentur, Pontifex commendata Vrbe Stephano Duci Romano, uiam ingreditur. Interea Rex longè cernens, nullam superesse urbis capiendæ spem, antequàm aduentaret Pontifex, soluit obsidionē, duxitq; in oppidum Classense. Eoq; per ciuiū dissensionem capto, direpto, atq; subuerso, Papiam reduxit exercitū. Pontifex per Imolā iter faciens, perq; Rauennam, peruenit ad Padum: quo in loco, ordinante

Dux Beneuenti trucidatur à suis.

Donatio Ecclesiæ.

Classense oppidum subuertitur.

Rege, inuenit nauigia, quæ illum Papiam ad Regem perducerent. Exceptus multo cũ honore, Pontifex apud Regem egit, ut omnia quę de Rauennate capta essent ditione, redderentur. Excepit autem Rex tertiam oppidi Cesenatis cum arce partem: quæ opportuno loco consistens, sine magno Longobardorum incommodo reddi non potuit. Vix in Vrbem redierat Pontifex, & ad gratias Deo persoluẽdas nondum expletum erat diuinũ officium, cùm nuncius adesset, Luitprandum Regem morte extinctum: Hildebrandumq; nepotem, quem ille consortem assumpsit, pro ignauia destitutum.

Moritur Rex.

¶ Rachisius Rex eligitur. Pacem cum Romanis & Raueneatibus ad.xx.ãnos initã, fregit: Zachariæ Pon. suasu ex Rege fit monachns. Caput.xxxvi.

Rachisius XXIX.

RACHISIVS Forijuliensis Dux, qui in agmine ad Spoletum proficiscente, uirtutis indicium dederat, deiecto ad pontem milite, qui se prouocasset, omni cõsensione Ducũ Rex declaratur. Qui Rex à Pontifice, per submissos oratores rogatus, pacem cum Romanis, & Rauẽnatibus constituit in annos uiginti. Sed illam non diu post uiolauit, per Rauennatum ditionem ducens in Perusiam. Qua uerò ex causa, imò qua Italorum culpa, pressis labris, ut solent, Italici Scriptores præterierũt? Satagit omnis uiribus Rex Perusiam capere, adhibitis Arietibus & machinis in tali negocio opportunis. Sed opem attulit necessariam pietas Pontificis Zachariæ. Accessit enim ad Regis castra, & Deo, qui spiritum tenet Principũ, agente, animum Regis adeò immutauit: ut nedũ solueret obsidionem, sed etiam Regni, & opum, quas tenebat, abijcere statuit splẽdorem. Nam post paucos dies fratri Regnum permittens, cum uxore & filijs Romam ueniẽs, à Zacharia Pontifice, clericus & Monachus effectus est.

Rex fit Monachus.

¶ Aistulphus tributum à Romanis in capita exposcit. Rauennam deditione primus exuperat. Pontifex implacabilem Regem uidens, post solennes preces habitas, Regem Franciæ in auxilium uocat. Caput.xxxvij.

Aistulphus XXX.

AISTVLPHVS deinde Rex, concedente germano, uolentibus Proceribus sublimatur. Is uniuersam mox Italiam infestam habuit: fœdera nulla nouauit. Iam enim Zacharias Papa cœlo concessit: Stephano uerò tradi permisit curam pastoralem. Annisus est Pontifex Regem muneribus, Oratoribusquè missis placare: ut fœderibus in annos quadraginta consentiret: flexitquè, ut pateretur cautissimis uerbis ea fœdera conscribi, subscriptione Regia accedente. Superabat AISTVLPHVS omnes prædecessores ferocitate,

quàmuis

quamuis Italico sub cœlo natus, nutritusq;. Itaq; quarto mense post habitos de pace tractatus, cunctis euastatis, mandauit Pontifici: si pacem cuperet, singulos Romanos, & suarum partium mortales, per singula capita, tributi nomine, singulum iuberet aureum nummum persoluere. Adnisus est Pontifex, Regem Oratoribus & muneribus missis complacare. Sed ubi conatus suos frustratos aduertit, misit ad Constantinum Imperatorem: ut si rebus Italiæ consultum uellet, in tempore consuleret. Ostendit omnem Italiæ statũ: quòd nisi in tempore succurreretur, futurum, ut omnis Italia in Aistulphi Regis potestatem redigeretur. Sed per hæc tempora, cùm signa circumferret Aistulphus, Rauennam obsedit: & ostensis maximis futuræ molitionis apparatibus, ciues eo perpulit, ut eam dederent ciuitatem. Hic omnium Regũ primus eam urbem, sæpius à prædecessoribus frustrà pertentatam, in suam redegit potestatem. Imperator Cõstantinus scripsit Regi: solennesq; misit Oratores: quibus Papa alios coniunxit. Hi Regem accessere Rauennam: & multi cum illo agentes, nihil præter uerba, & ea quidèm aspera reportauere. Addidit tamen Longobardus, unum ex suis Romam, & inde Constantinopolim iturum. Ea Pontifex cùm audisset, & nihil actũ esse intelligens, Romanos adhibuit in consiliũ. Quorum precibus & instantia, censuit taliter cum Imperatore agendum: ut nisi in persona, & cum omnibus Romani Imperij uiribus Romæ & Italiæ succurreret, aliam uiam unde spes salutis daretur, esse quærendam, cum Imperij detrimento. Iam uerò Constantinopolim Longobardi Regis nuncius, & Paulus Romani Pontificis Stephani germanus, uixdum profecti Vrbe Oratores ibant: cùm Aistulphus Romano Pon. & populo per nuncios comminatus est: forè, ut nisi sese, & urbem Romam dedant, eos omnes, uelint nolint, in potestatem factos, ad unum iugulet. In quem adductus tremorẽ Pontifex, populo in Lateranẽsem basilicam conuocato, homiliam habuit lachrymis plenam: singultibusq;, quàm dicendi coloribus pleniorẽ: imminere dicens Romanæ urbi, Romano populo excidium, nec ullam habendam spem in deditione impijssimo Regi facienda: uiribus autem Romani populi non posse resisti eius populi furori, qui omnem penè Italiam in potestate habeat: nisi DEI desuper imminẽtis clemẽtia tueat̃, quæ rebus etiã florẽtissimis, cunctis sit pręsidijs anteferẽda: cuius implorandę illa sit certissima ratio, si in sacco & cinere, uigilijs, ieiunijsq; humiliati, Creatorẽ suũ, semper petentibus paratũ, auxilio postulauerint. Tertio ex hinc die, cùm se ex sentẽtia Pontificis humiliasset populus in supplicationẽ, à Lateranensi, in matris Domini maiorẽ basilicã processum est: prętulitq; Pon. pacis formulã pfidi Aistulphi chirographo exaratã, à Crucis

Tributũ capitale à Ro. exposcit.

Rauẽna dedita.

Minæ Regis.

Crucis uexillo, quod preciosissimè ornatum, prçcedebat pendentem, in quam populus Romanus omnē periculi sui causam, coram DEO mœstus, eiulansq́ꝫ deflebat. Nec tamen cessauit interea Pontifex Aistulphum muneribus, maiorisq́ꝫ precij pollicitationibus pertentare: si fortè captum Rauennæ Exarchatum reddere, & pacem cum Romanis pactam seruare uellet. Et cùm nihil solito magis proficeret: missusquè ad Imperatorem Pontificis germanus, nec spem præsidij literis faceret, nec rediret: cum Rom. pop. constituit, opem Regis Franciæ implorandam. Veritus tamen: ne si id Longobardus rescisset, prius accelerato furore, Romanos opprimeret, quàm ex Francia suppetiæ possent afferri, epistolas peregrino homini, Longobardis ignoto, ad Pipinum dedit Papa: quarum hic maximè tenor fuit: ut quando Longobardus nec pacta cum Romanis seruaret fœdera: nec Exarchatum Rauennatem, nec alia de Romanis capta redderet, prece, precióue mollitus, opem ipse christianissimus afferret. Cuius opis ratio, ut solidiori iniretur modo, scripsit Pontifex: oportere Regem Pipinum, tanquam proprio inductum motu, ab ipso Pontifice, ut in Franciam ad se iret, postulare.

Pipini Regis Franciç, Papa auxilium implorat.

¶ Legati à Constantinopoli redeunt. Imperatoris animum esse significant, ut Pontifex pro fœderæ seruando denuò Aistulfum appellet. Pontifex id facturus, à Pipino in Gallias euocatur: Regi Pipino persuadens, ut pro Romana Ecclesia, Rom. Pon. expeditionem in Italiam Gallus suscipiat, ut ut obnitente Longobardo.

Caput. xxxviij.

INTEREA Paulus Pontificis Germanus, Ioannesq́ꝫ Silentiarius, & Aistulphi Regis nuncius, Constantinopolim pariter ut iuerant, ita Romam ad Pontificem unà sunt reuersi. Fuitq́ꝫ Imperatoris responsi summa. Stephano Pontifici pro integranda pace, ad Aistulphum esse properandum. Dumq́ꝫ Pontifex ad iter se accingit, uenere Legati à Rege Franciæ, Episcopus, atq́ꝫ Dux, orantes: ut summus Pontifex, Regem suum, in ipsa Francia dignetur adire. Mouit itaquè Pontifex, utriusquè Regis, & Imperatoris nuncijs sociatus. Et priusquàm ad Papiam ueniret, præmissi ab Aistulpho nuncij, illius uerbis præscribere non sunt ueriti: ne Rauennam, eiusquè Exarchatum repeteret: fore polliciti, ut si ea modo postulatione temperaret, facturum Regem quod posceret. Cunctis simul ut ierant, Imperatoris, Francorumquè REGIS Oratoribus in præsentiam Regis perductis: Pontifex post munera Regi data, faciens uerba, & perfidiam Aistulphi grauibus notauit sententijs: & omnia quæcunquè ille, aut post

Pontif. in Franciam pergit.

post uiolatam pacem cœpisset, aut sui prædecessores Longobardi Reges occupauerant, reddi postulauit. Cunq; Aistulphus pertinax sicut antea persisteret: egerunt apud eum Imperatoris, & Franciæ Regis oratores, ut Pontificem dimitteret in Franciam profecturum. Tulit id egerrimè Longobardus: nec tamen ausus, Francorũ Regi, quod tantopere cupiebat denegare, Pontificem dimisit. Eum Carolus, cui postea Magno fuit cognomen, Pipini Regis filius adolescens, Francorum fines ingressum, à centesimo lapide ad palatiũ usq; Ponticonem, ubi Pipinus erat, deduxit. Processit tamen ad tertium lapidem Rex Pipinus, & equo descendens, Pontificisq; pedes osculatus, illum terra incedens, & frenum Pontificis equi regens, ad cubiculum usq; deduxit. Longobardis ubi profectum uidit in Franciam Pontificem, misit suæ gentis Primores post illum, qui reuocato ab itinere, pollicerentur omnium quæ postulauerit restitutionem. Sed ubi Pontificem continuò iter agere, nec iam ui ulla perductum in Franciam retrahere liceret: cogitauit Rex: ipsam Rauennam, cum subiectis ciuitatibus euertere, mortalesquè in eis perdere: ut tanto metu liberatus, expeditius in urbem Romam duceret, illamquè solo æquaret, prius quàm Pipinus de Francia sese posit emouere. Ab hac autem crudeli cogitatione, nihil eum magis auertit, quàm quòd speraret Pipinum promissis ludificare. Carolomannum nanq; Pipini fratrem, qui se monachali habitu Casinensi cœnobio incluserat, euocauit: promissisquè onerauit: ut ad fratrem profectus, dissuaderet Italiæ expeditionem, bellumq; in Longobardos suscipere, promittit operã. Profectus in Franciam, magnis contendens itineribus. Sed iam Pontifex Regem allocutus, serio ab illo impetrauit, expeditionem seriã in Italiam facere. Tantum sibi moræ deposcebat, ut uerno tempore educat. Interim uires, & arma, & reliqua profectioni necessaria compararet. Pontifex se apud S. Dionysij Parisiensis Monasterium contineret. Dum ergo Pontifex quassas ab itinere uires reparat, & Pipinus copias compararet, superueniens Carolomannus, legationem etiam ipse suam peregit: suadens, in Longobardos amicitiam, nec ullo pacto bellum permittens. Auditis fratris uerbis, satis durè illum cõarguit, quòd se Regũ rursus implicet negocijs iam mundo crucifixus: quodq; impiæ gentis suaderet amicitiam, distinereq; germanũ cuperet à Romanæ Ecclesiæ & populi tuitione. Indignatus ergò, tanquàm à suo cœnobio apostatantẽ fratrem, in Vienensi Gallia iussit includi: ibiq; breui, dolore animi confectus, diem suũ obijt. Adductus aũt Rex, Pontificis suasu, Oratores præmisit ad Aistulphũ, qui uerbis suis suaderent, pacta cũ Romanis fœdera seruari, captaq; restitui. Et ipso, ut semper ante, tergiuersante, Pipinus, qui ante

Pipini humilitas.

Carolomanni mors.

ante rem in occulto gerebat, tum publico edicto proposito, Ducibus, militibusq; indixit: ut in diem parati, expeditionem nossent in Italiam faciendam. Iam in constituta tempora Ducibus, militibusq; undecunque confluentibus, iterum legationem ad Longobardum, Regi Pipino Pontifex faciendam insinuabat. Sed idem qui prius, cassus erat legationis euentus, Longobardo in pertinacia perdurante.

¶ Pipinus sub aduentu in Italiam, Papiam obsidens, uicinia depopulatur. Pontifex misertus cladem populi, Pipinũ orat: si Longobardus pacta seruare uelit, depopulationum finem faciat. Aistulphus ficte omnia spondens Pontifici, exercitu in Franciam reuerso, Romam mox acerrime infestat. Caput. xxxix.

NTERIM Francus leuis armaturæ milites, locis opportunis præmittit occupandis: qui Alpium saltus insidentes, hostem ab incursionibus prohiberent. Aistulphus cum toto exercitus sui robore, contendit Alpium seruare claustra, contemptuq; paucitatis, Francorũ militum pugnam intentauit. In qua non leue accipiens incommodũ, coactus est retrocedere. Quæ cùm accepisset Pipinus, agmina sua accelerare, nec antequam ad Papiam ueniãt iubet consistere. Obsidetur Papia, & omnis uicina regio, populationibus & incendijs fit inquieta: pecora & omnis generis prædam, mulieres cum uiris, manus post terga reuinctos colones, in sua castra Franci cogebant. Ea miseratus cùm cerneret Pontifex, in Italiæ populum cladem redundare: obsecrat Regem, ut si Longobardus pactam uelit seruare pacem, captaq; reddere, malis finem faciat. Eas soluendæ obsidionis, & initę pacis conditiones non solùm cupidè accepit Aistulphus, sed magis adulationibus, bonitati Pontificis gratias egit. Insuper plura, & meliora, quàm postularentur, spontè sua, ad promerendam sancti uiri gratiam, est pollicitus. Secundùm quæ constituta, multis astipulationibus, & sacra religione à Longobardo Rege, suisq; optimatibus firmata, Pipinus relicto apud Pontificem Varnerio, spectatæ inter Francos Proceres uirtutis uiro, Abbateq; celebris nominis patre: qui pacta ex fœdere impleri curarent, in Franciam reduxit exercitum. Pontifex cùm paruam reddendis se presente ciuitatibus, reformandi agri moram postulasset, Aistulphus iusta postulare dicebat. Interim cum Varnerio Romam est profectus. Dumq; Pipinus Franciam, Pontifex Romam petijt, Aistulphus Rex contractis tumultuariè copijs, Rauennam uenit: & exercitu magnis conatibus parato, in Romam duxit. Quam obsidione cinctam tribus pressit mensibus, & omnia quæ pomerijs excluduntur, absq;

Papia obsidetur.

Egregia adulatio.

absq; aliquo diuini, aut humani iuris respectu, crudelissimè uastauit: ut plura tum immanis tyrannus, Romæ suburbanis, & agro intulerit detrimēta, quàm illi ab inclinatione Imperij hostiles exercitus. Perfugerat autem Pontifex cum Romanis ad notum Pipini præsidium: Varnerio addēs ex Romanis duos, qui prono delapsi Tyberi, in Massiliam nauigantes, magnis itineribus ad Regem contendunt. Qui iam dudum audita Longobardi perfidia, exercitum renouat: & prius quā aduentarent nuncij, iam ire in Italiam instituit.

¶ Imperator Orientis per suum Oratorem docet, Exarchatum Rauennatem, non Pontificis Romani, sed sui iuris esse. Pipinus ob animæ salutem, hanc in Italiam expeditionem à se susceptam esse ait: ideò Apostolorum principi Petro quidquid in Italia armis recuperat, dono daturum. Aistulphi item mors. Caput. xl.

IMPERATOR autem Orientis cùm audiret Francos subsidiò uenisse, mittit ad Pontificem, qui dissuadeat Gallorum inuocationem. Pontifex, quæ fecerit, temporū necessitati inscribit: iam esse suos apud Regem: non conuenire, ut quod summis precibus postularit, nunc recusaret. Imperatoris Orator, ad Regem Franciæ contendit. Sed Pontifex illi duos adiungit, qui Regem proposito itinere confirment. Vna profecti, in Franciam perueniunt. Sed iam Regem transmissis Alpibus, audiunt in Italia esse. Græcus Orator noctu, delusis his quos illi Pontifex adiunxit, properat ire ad Regem. Quem in agro Papiensi inuentum cum exercitu, magnis ab Imperatore suo muneribus donat: oratq;, ut receptum de Longobardorum manu Exarchatum Rauennatem, cum attinentijs, nemini quàm Imperatori deberi intelligat: itaq; illi, non Pontifici recuperandum. Respondit Rex. Quæ superiori expeditione, & nunc iterato impendio fecit, non in cuiusquam gratiam, sed animæ suæ salutem fecisse, remissionemq; peccaminum: ideoq; quod armis, sudoribus, sanguineq; à Longobardis recuperauerit, id se sanctorum Apostolorū principi Petro donaturum. Frustratus Græcus redit. Rex Pipinus obsidione premit Longobardum, & ex prioris deditionis formula spondet omnia quæ prius conuenerant. Sed iam cautius consulturus rebus, non ante laxat obsidionem, quàm sint omnia reddita. Mittit Longobardus ex suis: & Rex Franciæ Abbatem Fulcadum, cui ualidam manū attribuit: per quem omnia, cum Rauenna, totoq; Exarchatu, Romani Pontificis nomine memorata Abbati sunt consignata. Ea autem apud Blondum speciatim legat qui uolet commemorata. Quæ omnia sunt à Francorum Re

Pontificis impostura.

Blondus.

m ge dono

ge dono data Ecclesiæ Romanæ: quæ iure uictoriæ ad eundem Regem peruenerunt. Et quærimus adhuc, unde opes prodierint quas nunc tenet Pontifex? Dum ergo tam multa ex fœdere redderentur Ecclesiæ Romanæ, annisus fuit Aistulphus, pristinis perfidiæ suæ artibus uti. Nam Pipinum, qui se interea ad radices Alpium continebat, trans Alpes properaturum sperans, Fauentiam de Pentapoli, & Ferrariã reddere differebat: cũ diuino correptus iudicio, apoplexia in uenatione interijt. Quod cũ intellexisset Pipinus, Alpes est trãsgressus.

Aistulphi mors.

¶ Aistulpho mortuo, Desyderius Hetruriæ Præfectus, & Longobardorum Dux, cum militibus quibus præerat, Regnum inuadit. Id ægrè ferens Rachisius Aistulphi frater, à monastica pietate deflectens, omnium Longobardorum animos sibi deuinciens, arma in Desyderiũ parat. Desyderius Pon. Rom. opẽ implorat: cuius studio & fauore accedente, communi Longobardorum suffragio Rex declaratur. Caput. xli.

Desyderius XXXI.

DESYDERIUS Dux Longobardus, Hetruriæ Præfectus, Aistulphi morte celere per Italiam fama disseminata, copiarũ quibus præerat robori innixus, Regnum per arma inuasit. Id autem adeò molestè tulit Rachisius (quem Aistulphi fuisse germanũ ostendimus) ut interrupto monasticæ uitæ proposito, arma indueret in Desyderium: omnesq; Italiæ Longobardi, exceptis Hetruscis, Rachisiũ sequebantur. Qui in magnum coãcti exercitum, Hetruscos fines inuadere statuerunt. Tum Desyderius sibi timens Pontificis fauores multis precibus implorauit: fore pollicitus, ut si Pontifex, Romaniq; opẽ afferrent, ipse Regnum adeptus, ea redderet quæ ex fœdere erant reliqua: & non solùm pacem cum Aistulpho initam seruaret, sed Pontifici & Romanis perpetuò obsequeretur. Eam cùm audisset legationem Pontifex, Fulcadi Abbatis usus consilio, statuit Desyderium exaudire. Misitq; cum illo in Tusciam Paulum fratrem, qui cum Duce fœdera constitueret: eorumq; formula, ex Pontificis sentẽtia, Breui est concepta. Et Desyderius, suique Proceres, atq; commilitones, maximis in sua, dirisq; in filiorum capita, si fidem fallerent, conceptis execrationibus, sese iurisiurandi religione obstrinxerunt. Fœderum formula in Vrbem delata, misit Pontifex Stephanum presbyterum, ad Rachisium, Longobardosq; eius secutos arma: admonens, ne Desyderio, quẽ appellasset Regem, aduersarentur. Fulcadusquè cum sua cohorte secutus, ostendit fore: ut si Desyderio ultra molesti esse pergerent, cum Romanis, Francisq; magis, quàm cum Desyderio bellũ gerant. Quibus territi, tantisq; comminationibus, Longobardi Desyderio consentiunt:

senserũt: qui fidẽ ex fœdere Pontifici seruaturus, Fauentiam cum suo castello Tyberaico, quod nunc est Baguacauallum, dedit. Quo in tempore, aut paulo prius, occupata ab Aistulpho Longobardorum Rege Rauenna, finem habuit Magistratus Exarchorum à Constantinopoli in Italiam missorum, Anno quinto & lxx. supra centesimum. Interea Desyderius, cùm uacuata sede Apostolica, studeret suæ partis Constantinum quendam per amicos sublimari: fraudatus expectatione sua, alias inibat uias, Romanorum, & Pontificis uires crescentes minuere. Erat Romæ Paulus Græcus, Imperatoris cubicularius ab illo missus, ut quam posset pro Imperatore in prima Vrbe autoritatẽ seruaret. Qui & si Ducatum Romanum non administraret, tamen fretus quorundam ciuium fauoribus, qui nouis rebus (ut fit) studerent, pleraq; ex autoritate Imperatoris implebat. Volens igitur Desyderius longinquum potius Imperatorem, quàm uicinũ cum Romanis Pontificem rebus præesse, uoti causa Romam accessit: & multa cum Pontifice de Religione locutus, illam præferebat speciem, qua perpetuam fore pacem inter Ecclesiam, & gentem suam posset sperare. Sed cùm dimisso Pontifice, Paulum Græcum conueniret, publicè illum corripuit: quòd nihil autoritatis pro Imperatore, inter cõtendentes de summo Pontificatu, interposuisset. Animauitq; hominem, ut Christophorum primicerium, qui Ecclesiæ Romanæ, & Francorum amicitiæ apprimè studeret, euocaret cũ filio: oculosq; utriq; iuberet effodi. Multos ex Romanis proscripsit: alios etiam incarcerauit.

Exarchatus in Italia finis.

¶ Adrianus Pon. I. creatur. Desyderius illius, & Caroli Francorum Regis potestatem suspectam habens, fœdera ab Pon. petit. Pontifex Desyderio uiolatam fidem exprobrat. Inter hæc Hildegarda Carolomanni uxor, ad Longobardum profugit; quæ Desyderio spem facit, ut & fœdera negligeret, & nouas turbas per Italiam perpatraret. Caput. xlij.

PER quæ tempora Stephanus Pontifex rebus humanis eximitur. Suffeceruntq; Primum Adrianum ex gente Romanum: uirum magni animi, & tanta Sede dignum: qui ad hoc natus uidebatur, ut labentem Italiam, & sub Longobardorum Regno laborantem, & inprimis urbem Romam cum sua Sede, erigenti Carolo Francorum Regi assisteret, iungereturq;. Ad cuius uiri assumptionem, Desyderius quid ageretur intelligens (nam Pontifex uinctos à Græco statim relaxauit, proscriptosq; reuocauit in Patriam) misit ad Pontificem, pacis fœdera cum illo cupiens renouare. Respondit Pontifex. Se cum omnibus, & præcipuè cum gente Longobarda pacis cupidissimum:

Adrianus Pon. creat.

non posse Desyderij pactionibus fidere, qui totiens uiolasset Stephano Pontifici promissa, atque iurata fœderum capita. Cùm ista per Oratores agerentur, aperuit se Desyderio quædam blandientis facies fortunæ: quæ tamen illi, gentique suæ uersa est in exterminium. Nam Hildegarda, Carolomanni Regis Francorum nuper defuncti uxor, cum filijs, cùm gloriæ inuideret uxoris Caroli, multaque intentaret per Carolū non permissa, ut illi suscitaret incendium, consilio cuiusdam profugit in Italiam ad Desyderium Longobardorū Regem, cum filijs. Sperauit Longobardorum Rex, effecturum se, ut Pontifex ex his Carolomanni filijs Regem crearet, immitteretque aduersus Carolum: quo bellis ciuilibus laceratum Regnum, minus in Italia timeretur: & perinde sibi Italiam paruo negocio subijcere cōfidebat. Sed cùm ea spe quoque inungendi ex filijs Regis destitueretur: alia uia aggreditur: futurum ratus, ut cùm motus bellorum fierent, Pontifex animos submitteret. Ea de re certior factus est Pontifex, per literas quorundā eius gentis Ducum, siue flectēdi Pontificis gratia, siue commiserationis in Ecclesiam.

Hildegarda

Practica Desyderij.

Bellum cit.

Interea Rex in Rauennate ditione bella concitat, prędas agit, urbes in deditionem accipit, ipsi Rauennæ facturus obsidionem. Ea iam urbs pro Rom. Pontifice ab Episcopo, & tribunis tribus regebatur. Qui Pontificem adierunt: ostendentes, qui motus pararentur. Mittit Regi Oratores Pontifex: obtestantes, ut fœdera sancita seruentur, ablata restituerentur. Respondit Rex. Oportere Pontificem proficisci, ad secū ineunda colloquia, de rerum summa. Interim totis nisibus incendio, rapina, & incursionibus regio fœdatur. Non destitit Pontifex, literis & Oratoribus, muneribusque Regem placare. Nouissimè misit Abbatem Sabinensem, cum Monachis uiginti: qui multa de iusticia diuina, S. Petri religione locuti, nihil profecerunt. Rege ad omnia obtendente: nisi Pontifex ad tractandum de rerum summa egrederetur, nihil posse fieri. Tum illi ex præscripto Pontificis. Si redderentur ad formam pactorum ablata, uenturum Pontificem quocunque uocaretur. Misit Rex & ipse uicissim ad Pontificem Oratores, ut ad se egrederetur Pontifex. Quibus idipsum responsum est: si in eum statum res redirent, quibus initio sui Pontificatus fuisset, nihil recusaturum: & omnino ut flecteret Regem, ceruicosum, alios etiā honoratiores denuò misit Oratores, qui pacta fœdera deposcerent impleri. Qui nihilo magis prioribus proficientes, etiam audierunt: Nisi aliter sibi, rebusquè Ecclesiæ Pontifex consuleret, uenturum se Romam obsidere.

¶ Minis Desyderij Pon. Caroli Franciæ Regis auxilium implorat. Qui Regis Longob. exercitum in alpibus Cimisijs dissoluit, Regemque fugauit. Caput. xliij.

EIVS

EIVS rei nuncio territus Pontifex, obsidioni tolerandæ necessaria præparauit: muros ac mœnia roborauit: misitq; in Franciam ad Regem Carolum, ut paternum secutus exemplum, laboranti à Longobardorum ui & iniurijs Italiæ, Vrbi Romæ, & sedi Apostolicæ imploratus adesset. Quod cùm Longobardus intelligeret: ut astu Pontificis machinationem subuerteret, egressus Papia cum filio, & Proceribus: ducta secum Carolomanni relicta cum filijs, magnoq; militum apparatu, cõtendit Spoletum: & inde mittens Andream referendarium cum tribus alijs, fecit Pontificem certiorem: uenire Regem cum Francis, pacificè colloquium quærentem, de omni rerum controuersia. Pontifex intelligens quid moliretur: ut uni ex Adolescentibus data Corona, Carolũ à se auerteret imploratum, Vrbi muniendæ institit, & copijs militum ac commeatuũ necessarijs impleuit, ab his qui Rauennæ, Hetruriæ, alijsq; locis inerant. Tum basilicas Apostolorum, omnibus ornamentis in Vrbem deportatis, claudi iussit: ut si omnino limina Apostolorum uisitare decreuisset, non nisi foribus effractis, in animæ suæ periculum esset uiolentus. Tres deinde misit Episcopos, qui Regi, Francisq; obuiam facti, ad Interranniam denunciarent: ne terram Romani Ducatus ingrederentur, sub dira anathematis execratione monuerũt. Adeóq; apud ferocem Longobardum ualuit anathematis denunciatio: ut tacitus, confususq; Papiam sit reuersus. Per quod tempus Gregorius Episcopus, Fulcadus Abbas, & Albuinus cubicularius, Romam à Carolo missi ad Pontificẽ, sciscitati sunt: si Desyderius omnia ex fœdere, quod Regi patri suo spopondisset, iam restituisset? Cùmq; Pontifex in re notoria nullo opus responso putaret, uidisse inquit illos uenientes, quæ sit rerum facies. Ilico profecti sunt ad Regem. Quibus Pontifex duos adiunxit. Venientes ut missi sunt, orauere, ut pacta conuenta seruarentur, inuasa restituerentur: ut pace & tranquillitate fruerentur omnes. Tulerunt autem ab illo responsa maiori quam unquàm antea obstinatione temerata. Quæ cùm relata essent Pontifici, remisit ad Franciam, quæ uidissent, audissentq; relaturos: oraturosq;, ne suppetias diutius moraretur. Carolus auditis quæ gesta essent, eosdem Oratores remisit ad Desyderium, oblaturos suo nomine. xiiij. milia aureorum, si Romano Pont. adempta redderentur. Et cùm pecuniȩ preces additæ, pectus Longobardi mollire non potuissent, iter ad Italiam Carolus est ingressus. Cumq; multas præmisisset cohortes, quȩ Alpiũ montis Iouis claustra occupassent, ipse robur ducẽs totius Francorum militiæ, montem Cinisium conscendere cœpit. Occupauerant autẽ montis Iouis saltus, claustraq; Desyderius: & Longobardis, quos Spole-

Desyderij astus.

 to, Be-

to, Beneuento, Foroiulio, Hetruriaq́ acciuerat, in Tauronēsibus, & apud Augustam prætoriam obiectis: omnes Alpiū aditus, per quos Francis erat eundum, stationibus, & additis repagulorum munitionibus confirmabat. Ea cùm essent Carolo, Cinisij montis verticē tenenti renunciata, tentauit iterum per Legatos Desyderium: si uellet auro accæpto, oblatis ultima legatione pacis conditionibus cōsentire? Ipsoquè, qui magnam sui de se fiduciam præferret, rem uerbis ducente, iussit Carolus cohortes summa Alpium superare. Quamprimum uerò discurrentes undiq́ nuncij, Desyderio attulerunt, Francos occupatis saltibus claustra oppugnare, alpesq́ ubiq́ locorū etiam semper aliàs inuiorū perrumpere. Ilico territus, consternatusq́ recessit: & pugnandi iusta acie spe abiecta, cōactū magna ostētatione dimisit exercitum.

¶ Fugam capit Desyderius. Spoletani, cum reliquis aliquot suæ gentis Ecclesiæ se dedunt. Caput. xliiij.

PAPIAM communire, in eaq́ obsidione diuturna Caroli uires frangere, Desydericus constituit. Filium, & relictam Carolomanni, cum filijs suis misit Veronam. Duces quos suis finibus euocauerat, Spoletanus, Beneuentanus, Foroiuliensis, & Hetruriæ Præfectus, in sua quisq́ copias reduxerunt. Fugientes Carolus insequi iussit. Et ubi nemo se pugnæ opposuit, nec per campos uagaretur: firmandæ obsidioni institit. Vocataq́ ex Gallijs uxore cum filijs in castra, Romam ire disponens, ad continuandam obsidionem omnia diligenter instituit. Spoletani autem, & ei ditioni subiectæ urbes, Primi, postquam suos ab Rege euocatos, redire uiderant, remq́ Longobardorum inclinari, publica fide interposita, Romam ibant: se, suaq́ omnia beato Petro deuouentes. Omnes in unum ex singulis cōactos, Pontifex forma præiuit: qua subiectionem & fidelitatis iuramentum, sancto Petro, & Romanæ Ecclesiæ obedientiam præstiterunt: rasis primùm capitibus (quod genti usitatum erat) barbam nutrire: à quo nomen habuisse multis solent uideri. Ea uerò moderatione, in tanta rerū prosperitate usus est Pontifex, ut Hildebrandum gente Longobardum, cuius antea fidem conspectam habuisset, approbantibus suis cōgentilibus, Ducem creauerit Spoletanum. Quæ res futuro fuit firmamento Ecclesiæ statui. Cùmq́ multi ex gente deuotionis gratia se Romam conferrent, permisit Pontifex: ut intra spacium à beato Petro ad Vrbem, hoc est, in Vaticano, ædes instruerentur. Qui uicus diu dictus est Longobardorū. Cùm deinde Saxones accessissent, pariter & Saxonum est appellatus. Sed hæc nomina interierunt, cùm Innocentius. iij. S. Spiritus Hospitale erexisset. Hodiè tamen in Saxia, locus ille inscribitur. Horum exemplum secuti alij

Spoletani b. Petro se dedunt.

Peregrinationis uota.

populi

populi, similem Ecclesiæ deditionem fecerunt. Vnde liquido comperitur, hanc gentem non sibi, sed b. Petro, & Rom. Ecclesiæ militasse. Nam quod illa suo sanguine terrarum sibi quæsiuit, Ecclesiæ reliquit. Quod idem in Gotis multa pridem largientibus: inque Normannis, suam ditionem, quam sanguine pepererunt, Ecclesiæ subdentibus, liquido conspicimus. Qua in re Dominum, ab alto cuncta dispensantem, cuius est terra, & plenitudo eius, rerum ut conditorem, ita & arbitrū & translatorem, Ecclesiæ suæ consuluisse meritò conspicimus. quando in harum gentiū transitione, & pręsentium punita peccata, & secutorum iacta sunt fundamenta bonorū: ut Ecclesia, quam in terris fundauit Conditor orbis, alioquin in contemptum uentura perditis, habeat unde suum uindicet contemptum.

¶ Papiam Carolus obsidet, in deditionem cum parte exercitus Veronā coëgit. In ipsa Papię obsidione Romam proficiscitur. Rediens Papiam recepit paucos post dies. Inde pacatis cæteris Ducatib. Longobard. cum Ecclesia Rom. gentis stirpem & nomen tantùm relinquens, Gallias rediit. Caput. xlv.

ED ad Carolum reuertamur. Is ergò Rex, cùm in castra uenisset uxor cum filijs, Bernardo patrueli suo ad obsidionem Papiæ relicto, cum parte exercitus cōtendit, ad Veronam occupandam: apparabatque illā obsidere. Sed cùm Adalgisius Desyderij filius comperisset, Bertam Carolomanni uxorem, cum filijs, & his quos illa habuit Proceribus, propensos esse in deditionem, nō ratus expectandū, ad Imperatorem profugit Constantinopolitanum. Quo abeunte, nulla deditioni interposita est mora. Sextus iam agebatur obsessæ Papiæ Mensis, cùm sanctus Dominicæ Resurrectionis dies propinquaret. Carolus Veronæ deditione perfecta, firmatisque rebus, ad Papiam assumpsit Episcopos, & Religiosos quosque, & ex Nobilitate præstantiores: & per Hetruriam pacatum iter habuit in Vrbem. Quam regionē tunc fuisse pacatam, & Rom. Pontifici subiectam, inde est coniectari: quòd nullas armatorū copias secum duxerit per uiam Rex Carolus. Venienti Regi, obuiam misit Pontifex clerum cum Romanis: quos ad numerum. xxx. miliū affirmant, omnes appellatos Iudices. In quo uerbo ea uis tum erat: ut omnes qui fabrilibus nō deseruirent officijs & artibus, sed qui ad causam IVDICES assumi poterant, hoc tum uocabulo censebantur. Deductus ea pompa per uiam Claudiam CAROLVS, quæ est Flaminia, ad Vaticanum expectantis Pontificis, ad summa Scalæ, quæ est ad basilicam Petri, non solùm uestigia, sed singulis SCALARVM gradibus, ob deuotionem oscula

Adalgisius Desyderij filius.

Verona dedita.

Carolus ingreditur Romam.

 figens:

figens : inde Pontificis pedibus aduolutus, salutauit. Postea itum est ad sacrosanctum Basilicæ altare : ubi mutuò se Romani, Francique, seruandæ in perpetuum amicitię sacramento obstrinxerunt. Secundum quæ amicitiæ fœdera, Apostolorū principis, & eius successoris Adriani icta, interuētu, ingressus est Carolus urbem Romam: & Lateranensem primò, deinde alias ædes sacras, ex ritu christiano, reuerentissimè inuisit. Quarto deinde die, cùm urbem Franci satis lustrasse uiderentur, Adrianus Pontifex Carolum Regem ex composito est allocutus: postulauitque, ut quam donationem genitor Pipinus, ipse quoquè, & Carolomannus frater Gregorio. III. Rom. Pontifici fecerant, confirmaret. Quod & non grauatè fecit. Solenni enim literarum documento confirmationem factam, obtulit sancto Petro super altare. Fuit Romæ tunc Carolus ad dies octo. Inde reuersus in castra, deditionē non diu post Papię accepit: Francosque illi urbi pręfecit, & Mediolano. Regem autem relegauit Leodium: ubi uitam finiuit. Ergo rebus compositis hoc modo, quòd Franci Papiæ impositi & Mediolano, Longobardos eius prouinciæ, usque ad Alpes & Apenninum in fide & pace continerent: Forijulij autem & Beneuenti Duces suæ gentis quos haberent, Longobardis reliquit: cùm Hetruriæ & Spoleti urbes se Pontifici permisissent: Carolus cum omni exercitu suo, & Carolomanni quondam uxore ac filijs, redit in Franciam, Regnum demolitus in Italia Longobardorum. Sed Gentis stirpem iam per omnem Italiam altas agentem radices, nec uoluit, nec potuit exscindere. quippe, ut diximus, in Forijulio, Beneuēto & Spoleto Duces gentis reliquit: qui posteriori tempore, magno fuerunt Ecclesiæ Romanæ præsidio. Quod in Leone. III. apparuit: quem à Romanis proteruiētibus malè mulctatum, ille deduxit Spoletum : qua in urbe præfuit : & deinde misit ad Carolum in Alemanniam. Filius autem Desyderij cùm profugisset ad Imperatorem, aliquanto adiutus ab illo præsidio, redijt in Italiam: sed nihil profecit. Motus enim consciscere cupiens, in ipso rerum initio oppressus est. Sed stirps ipsa, & Nobilitas, nomenque inditum regioni in æternum perseuerat in prouincia Italiæ prima: ut Longobarda usquè hodiè ab annis penè sit dicta Septingentis, longiusque dicetur.

Papia dedita.

Saxoniæ libro. 2. ca. 18.

In Adalgisio defecit Regnum Longobardorum.

AL-

ALBERTI KRANTZII HAMburgen. Chronographi, Regum ac Rerum Daniæ gestarum,

LIBER IIII.

Post descriptionem Regum Longobardiæ, redit ad Danorum Reges. Caput. I.

SCRIBENTIBVS, ac renouantibus, atque æternæ memoriæ consecrantibus nobis, res præclarè gestas à Danorum Regibus: opportunè incidit hoc loco commemorasse Longobardorum in Italia gloriam, quam annis quatuor & ducentis, fortiter tutati sunt: donec aliquid paternæ originis in uiris remansit. Sed ubi iam illos emolliuit clemētia cœli, cessere magno Carolo. Cùm interea per illos años in Dania à suis Regibus peracta, penitus obscurata, non tenentur. Nam ab egressu Scaniorū, hoc est, Longobardorum, à Scania patria sua, usq; in tempus debellationis in Italia, numerantur anni supra. 300. quo tempore trium tantùm Regum in Dania celebratur memoria: usq; ad Gotricum, qui Carolo magno, aduersus quem, ut dicemus, produxit exercitum, fuit contemporaneus. Quis uerò arbitrabitur, singulos illos, per singula regnasse secula? quando mortalis uitæ incertus terminus, paucos ad hos uitæ annos sinit peruenire. Ergo iacturam rerum in Dania commemorandarum, consolemur ea narratione, quam per id tempus eiusdem gentis propago primùm in Rugia, deinde ad Ripas Danubij, postea in Pannonijs, nouissimè in Italia, cum summa gentis suæ gratulatione peregit. Sed iam tempus admonuit, ut unde digressi sumus reuertamur in Daniam, Regum eius gesta exequentes.

204. annis regnarunt Longobardi.

Gotricus Caroli Magni temporibus Danorum Rex precipuæ liberalitatis, Legem utrisq; uictor dedit. Saxonibus, Frisijsque subactis, tributa imponit. Insidijs tandem satellitis propij cadit.

Caput. ij.

GOTRICVS patri Gormoni surrogatur in Regnum.

Gotricus Rex.

De liberalitate huius Regis, Noruagiæ lib. 1. cap. 35.

gnum. Hic tàm armis conspicuus, quàm liberalitate præcipuus erat. Regia uirtus est, multos beneficijs cumulare. Hac ille tam profusè fertur instituisse, ut penè prodigus haberetur. Sed qui omnium capitibus imminet, æquius beneficentia, quàm terrore suis deuincitur. Pessimus enim, ut ueteri Prouerbio fertur, diuturnitatis custos est metus. Tanta autem in Saxones uictor usus fertur dominatione: ut Legem uictis diceret. Quotiens nouus Rex in Daniam sumeretur, tributi nomine penderent Regi centum equos niueos: Idem facturi, quotiens apud ipsos Dux nouus assumeretur. Nec Germaniæ contentus subiectione, in Sueones quoque misit Reuonem, unum ex primarijs Ducibus, ut aut bellum pararent, aut tributa persoluerent. Hunc Sueones aperta ui aggredi non ausi, per insidias necauerunt. Nam dormitantis capiti saxum supernè deuolutum, incumbere procurauerunt. In cuius noxæ piationem actum est, ut singuli facinoris autores, bissena auri talenta: è plebe uerò quilibet unam eiusdem generis unciam, Gotrico persoluerent. Vulpeculę pensionem uocabant: quòd Reuo occisus, Vulpeculæ cognomen habuisset. Hoc autem unde sit inditum, in Noruagia commemorauimus. Interea Rex Francorum Carolus, contusam bello Saxoniam, nõ solùm Christianitatis sacra suscipere, sed etiam ditioni suæ parere compellebat (Hunc ego arbitror Carolum non Regem, sed eius auum Carolum Martellum extitisse: qui & ipse Saxonibus colluctatus est. Hoc enim ratio temporum suadet ut credam. Nam Magnus Carolus Regneri tempora contigit, qui erat huius Regis ex filia nepos) Quo comperto, Gotricus finitimas Albiæ gentes adortus, Saxoniam susceptum Caroli iugum cupidius amplexantem, ac Gallica arma Danicis præferentem, ad pristinum Regni sui titulum reuocare tentabat. Quo tempore Carolus uictricia trans Rhenum castra receperat: ideoque ab aduenæ hostis congressu, perinde ac fluuij interstitio uetitus, temperabat. Quem cùm ob res Gotrici comprimendas, iterato transmeare proponeret, à Leone Rom. Pontifice, in Vrbis tuendæ præsidium accersitus, mandato paruit: filiumquè gerendi belli aduersus Gotricum partes commisit. ut dum ipse in longinquum hostem ageret, hic contra uicinum susceptum pugnæ negocium procuraret. Oportebat enim, ut gemina curarum anxietate constrictus, sparsa manu, aptum utrique remedium prouideret. Interea Gotricus speciosam ex Saxonibus uictoriam referens, cõtractis denuo uiribus, non in Saxones modò, uerùm in omnem Germaniæ populum, amissæ dominationis iniuriam ulcisci constituit. Ac prima quidèm classe Frisiam domat: quæ Prouincia admodum situ humilis, quotiens sæuiente Oceano obiecta, fluctibus æstuaria perrumpũtur, totã inundationis

Tributorũ in Daniam, uictorum Lex.

Reuo dux, saxo interit.

Saxonum subiectio.

Frisij domantur.

tionis molem patentibus campis excipere consueuit. Huic Gotricus non tam artam, quàm inusitatam pensionem imposuit. De cuius conditionis modo summatim dicendum. Primum ducentorum .xl. pedũ longitudinis ædificium instruitur, bissenis distinctum spacijs: quorũ quodlibet uicenorum pedũ intercapedine tenderetur: prędictæ quantitatis summam totalis spacij impendio reddente. In huius itaq; ædis capite, Regio considente quæstore, sub extremam eius partem, rotundus è regione clypeus exhibebatur. Frisionibus ergò tributum daturis, mos erat, singulos nummos in huius scuti cauum conijcere: è quibus duntaxat in censum Regiũ ratio computantis colligeret, qui eminus exactoris aures, clarioris soni crepitaculo perstrinxissent. Quo euenit, ut id solum æs Quæstor in fiscum supputando colligeret, cuius casum remotiore auris iudicio persensisset. Cuius uerò obscurior sonus citra computantis defecisset auditum: recipiebatur quidem in fiscum, sed nullum summæ præstabat augmentum. Compluribus ergo nummorum iactibus, quæstorias aures nulla sensibili sonoritate pulsantibus, accidit: ut statam pro se stipem erogaturi, multam interdum æris partem inani pensione consumerent, barbara utiq; insolẽtia. Cuius tributi onere, postea per Carolum liberati produntur. Cunq; Gotricus transcursa Frisia, ac reuerso iam Roma Carolo, in ulteriores se Germaniæ prouincias effundere statuisset: proprij satellitis insidijs circumuentus, ferro domesticæ fraudis interijt. Quo audito, Carolus nõ mediocri fertur exultasse lætitia: quòd graui bello exemptus, iam liberquè uideretur. Multum tamen discrepat commemoratio rerũ ab hoc Saxone, & à Gallis: qui motũ Caroli in Gotricum, utriq; commemorant. Nam Saxo tradit, agmina illorum concurrisse prælio: sed uictrices Aquilas tum Regi terga monstrasse. Galli uerò Carolum faciunt tantũ ad uicina Visurgi fluminis castra metantem, expectasse: uenturum, ut nunciabatur, à mari Regem: sed tum uel à satellite, aut ut alij præferunt, à filio transfossum.

Tributum Frisiorum rarum.

Gotricus gladio domestico interimitur.

❡ Olauus patri succedit, nulla rerum gestarum memoria clarus. Caput.iij.

OLAVVS Gotrici filius, patre mortuo regnat. Hic paternæ uindictæ studio, quòd subornatum militem à Proceribus reputaret, ad subuertendum parentem, ciuilibus implicare Patriam bellis sustinuit: publicam pietatem priuato affectui subijciendo. Sed neq; belli decursus, neq; exitus in Annales est relatus: nec quid præterea gesserit, quantúmue temporis regnauerit, annotatũ est. Hoc solũ ad posteros transmissum: quòd quomodocunq; mortui corpus, collis Olaui titulo celebris, propè Lethram Regiam urbem

Olauus Rex.II.

urbem congestus excepit. Non tamen fuisse diuturnum huius Regis Imperium, uel inde conuincitur: quòd successor eius pacem cum Ludouico Caroli filio fecisset, iam Olauo rebus exempto. Hoc loco attēde Lector: quod plerisq; superioribus & inferioribus, sed & in multis aliorum testimonijs uirorū deprehendi potest: illustribus uiris monumenta fuisse extructa tumulis ex aggesto cespite in agris: illis præsertim locis, quibus esset crebrior uel transitus, uel conuentus. ut clarorū diu permaneret memoria uirorum. Hinc illi ad itinera publica tumuli frequentes, à memoria Paganismi. Nam quomodo nostri in sacris locis sibi extruunt monumenta, ita illi uiri in publicis itineribus.

Illustriū uirorum monumenta.

¶ Hemmingus æquè obscurus, unico hoc celebris, quòd pacem cum Ludouico Cæsare Caroli filio firmarit. Caput. iiij.

Hemmingus Rex.

HEMMINGUS hunc Regno excæpit, filius, an exterus, non memoratur. Tanta est illorum temporum obscuritas, uariante fortuna: ut quoniam res apud Saxones & Francos gestæ inclarescere cœperunt, illorum fulgore obscuratas esse Danorū molitiones. Succedunt tamen tēpora, quibus & præclara multa à Danis gesta, egregiè quoquè in fastos sunt relata. Sed huius Regis nulla præclara memorantur facinora: nisi quòd pacem cum Cæsare Ludouico iurisiurandi firmitate composuit. Nec dubiū, quin plura temporis eius insignia, quanquàm magnifica extiterint, uetustatis tamen liuore teguntur. Cœperant ex hoc die crebrescere in mari Danorū grassationes, quos Gallici Scriptores Normannos uocauere. Poterat ex uno trium Regnorum, aut duobus, uel fortè tribus collecta manus, per maria perq; littora digrassari: sed qui uim patiebantur, in commemoratione rerum non discreuere, unde nauigarint: quòd omnes ab Aquilone uenientes, sine discrimine Normannos uocitent. Sed has res quia in Noruagiam seposuimus, hoc loco transimus.

Noruagiæ lib. 2.

¶ Siuuardus Rex Daniæ, à Ringone pro Iutiæ dominio impetitur: cuius crudele edictum, consilio Regneri mitigatur, pugna post Siuuardus & Ringo ambo pereunt. Caput. v.

Siuuardus Rex. II.

SIUUARDUS cognomento Ringo Gotrici ex filia nepos, filius Noruagiæ Regis æquè Siuuardi nomine, Regnum Procerum fauore auitæ claritatis memoria promeretur: præsertim Scanis ac Sialandensibus annitentibus. Nam & Iutiæ Proceres alium Ringonem, æquè ex filia nepotem, huius consobrinum, Regem susceperunt. Ita ciuili dissensione Regnum diuiditur. Cùm igitur domesticis intus malis Regnum laboraret, facilè cecidit in contemptum uicinorum.

rum. Vuandali igitur perpetui Danorum hostes, lacessere cœperunt Prouinciales. Quos Siuuardus maiore odio, quàm Regni æmulum insecutus, peregrina bella ciuilibus præferendo, quinquennio toto periculis patriæ, defensionem suam opponere perseuerauit. Elegit enim uulnus tolerare domesticum, quo promptius mederetur externum. Quamobrem Ringo Iutiæ potiundæ, dominationis eius occasione suscepta, uniuersum Imperij ius in seipsum transferre conatus, foris excubias peragentem, intus lacerare non erubuit. Prouincias siquidèm, quæ à Siuuardo possidebantur inuadens, communis Patriæ defensionem ingrata mente pensabat. Igitur ex Sialandicis quidam Siuuardi studiosiores, quo sinceriorem absenti fidem gererent, filium eius Regnerum, uixdum prima adolescentiæ rudimēta tangentem, Regis nomine censuerunt. Non quòd ipsum Regimini intempestiuum nescirent, sed ut tanti pignoris ductu, aduersus Ringonem, torpentium sociorum animos excitarent. Audiens ergò Ringo Siuuardum interim ab expeditione regredi, Sialadenses magna manu petitos, in se dedentes, ferro perituros, edixit. At illi, quibus aut rubor, aut periculum imperabatur, uiribus ob paucitatem diffisi, deliberandæ rei inducias poposcerunt. Quibus impetratis, cùm nec Siuuardi gratiam colere liberum, nec Ringonis amplecti uideretur honestum: diu inter metum, pudoremq; solliciti iactabantur. Qua in re ne senibus quidèm consilio suppetente, Regnerus tunc fortè Concioni præsens, Breuis inquit arcus, subitò spiculum iacit. Ego & si puerili ausu, Maiorum consilia præcurrere uidear, ignoscendū erratis, ueniamq; immaturè editis precor. Quia ut desertores & transfugas notari turpe: ita supra uires audere, temerarium est. Simulata transitione petēdus est hostis: idemq;, cùmprimum facultas obuenerit, desertione linquēdus. Huius & si puerilis consilij salubritate, effluctuantium ciuium cunctationem discussit, & hostilibus castris noxiū robur adiecit. Concio quoq; adolescentiæ eius, non facundiæ minus, quàm ingenij mirans egregiæ indolis decretum, habitu annorum excellentius cupidè amplexata est: nec rubori fuit, defectis consilio Senibus, puerilibus obsequi monitis: quæ quanquàm à tenero ore manassent, integerrimæ disciplinæ pondere redundabant. Autorem uerò consilij, instanti periculo obijcere ueriti, educationis gratia Noruagiam transtulerunt. Breui post conserta pugna, Ringonem Siuuardus aggreditur. Quo occiso, ipse inmedicabili plaga perstrictus, paucis interiectis diebus ex uulnere decessit.

Regnerus Sialandiæ Rex.

Regneri consilium.

Siuuardi & Ringonis cædes.

¶ Regnerus succedens Regno, stupri ultionem Regis Suetiæ, in Regias fœminas admissi, etiam puellari conflictu uindicat. Landgertha repudiata, aliam ducit. Iutia recuperatur. Caput. vi.

Regnerus Rex.

REGNERVS ab annis iunior, sed animo maturus, patri succedit in Regno. Primitiæ illi bellorũ à pietate manarunt. Rex Suetiæ tum bella intulit Noruagiæ, oppresso Siuuardo huius Regneri auo paterno: Regis fœminas aut constuprauit, aut ludibrio habuit. Gemino igitur percitus dolore, in hunc fertur Regnerus, & ante necis iniuria, & sui sanguinis in dominabus Regijs contaminatione. Occurrunt cum agmine Regi uenienti Fœminæ, uirili animo arma præferentes, uindicem iniuriæ suæ per arma secuturæ. Nec uerò nouum est illi regioni, armatas mittere fœminas: quod superioribus aliquot locis significauimus. Pugnatur in hostem acriter, donec opprimatur. Conspicua fuit uirtus puellæ, cui nomen Landgertha: quæ ut sexũ in uirilibus facinoribus inter arma testaretur, comam passa est diffundi. Virtutem admiratus fœminæ Rex, quærit conditionem. Audit uirginem nobili cretam sanguine. Virtus incitauit Venerem. Sic enim in Pöeticis est figmentis: ut Mars Venerem expetiuerit. Mittit qui sollicitet ad nuptias. Optabile uotum fœminæ: sed uirgineus pudor tardius responsum imperabat. Potitus optato Rex, geminas ex ea filias, & filium sustulit Fridleuum. Interea Iutiæ Proceres, absentia Regis incitati, ueteris odij meminere in Regis parentem: ac in partẽ euocatis Scanijs, Regi rebellant: qua in fide soli Sialandici permanerent. Moram enim Regis extra Prouinciam, contemptũ sui interpretantes, Regem alium constituere sunt annisi. Sed Rex Noruagiorum uiribus ter centum naues expediuit: ac uicissim hostibus sepositis, congressus, facilè superabat diuisos: & in Regno permansit, ad Iura cohibitis qui desciuerant. Interea Rex nuptias perosus impares, Suetię Regis filiam, forma præstantem ambiebat, ac monstris perdomitis obtinuit.

Vltio stupri Regiarum mulierum.

Landgertha puella militaris.

Iutia recuperatur.

¶ Haraldum Iutij & Scanij diligunt. Landgertha Regnerũ bello adiuuat. Is post Britanniam, Scotiam, Noruagiam, & Iutiam perdomat. Caput. vij.

SED Iutij atque Scanij ubi Rex externis intẽdebat rebus, sua ipsi odia prosequuntur, Regem sibi facientes Haraldum, Regn sanguinis uirum. Iam Regnerus ex Suetica uxore multos sustulit filios: & in bella proruens, paterni Regni Noruagiæ uires acciuit. Landgertha prior illi coniunx, iniurię immemor, cum altero marito naues centum ac uiginti perarmat: mulier bellicarum artium scientissima, singularem in prælio Regi operam nauauit. Nam ubi incli-

natam

natam suæ partis aciem uidit, in medium prouolans uirago, hostem grauius imminentem perculit. Cuius exemplo incitati cæteri, simul etiam pudore stimulati, quòd muliebri superarentur audacia, hostibus se opponunt. Pertinaciter pugnant, donec in fugam uerterent aciem hostilem. Interea cùm Regina fato functa, Regem ad summum mœrorem perpulisset, dolorem auertere constituens, negocio belli se implicabat: præcipiens, ut ignauissimum quem quisque domi aleret, in militiam Regi conscriberet. Quorum exercitationi Rex insistens, dum pudorem quisque studeret abstergere, promptissimũ militum agmen ex suo constituit. Quo instructus, classem parauit, externam aliquando militiam pertentaturus. Inuadit denique Britanniam, à multis Patrum suorũ attentatam, & à multis possessam. Regem gentis Hamam cum exercitu occurrentem, congressu pugnæ occidit: prouinciam tributariam reliquit, adnauigans. Scotiam inde aggreditur, ac reliquas in mari insulas: quæ in eo tractu multæ feruntur: occisisque illorum Ducibus, Siuuardo, ac Rachbordo filijs contribuit gubernandas. Noruagiam quoque suo Principe exutam, Fridleuo filio deputauit. Interea Proceres Haraldum secuti, dum Rex foris agit, ipsi intus tumultuantes, Haraldum suum reuocatum Regem sistunt. Ad quos constringendos, Regnerus cum Insularium Danorum classe profectus, rebellium agmen elisit: Haraldumquè superati exercitus Ducem, fuga in Germaniam actum, honorem improbè partum, pudenter abijcere perpulit: captiuos quoque simplici morte abijcere non contentus, tortos necare maluit. ut qui ad deserendam impietatem suasione abduci non poterant, ne spiritum quidèm, nisi per summam pœnarum uiolentiam deponere sinerentur. Fundos eorum, qui cum Haraldo profugerant, militantibus sibi diuisit. Ita in filios profugarum uindicans, quod peregerant crimen. Sed tum in Saxones uolẽs uindicare, quòd hosti eius perfugium essent: ibi tum reperisse Carolum, testatur Saxo. At quomodo potuit ab Regnero Carolus offendi in Germania? qui proauo eius Gotrico Anno salutis Octingentesimo decimo, ut certa ratio supputat, acies opponendas comparauit: & anno post quarto concessit in fata Carolus: succedente Ludouico, tam in hæreditate paterna, quàm Romano Imperio. Post Gotricum in Dania aliquot annis regnauit filius Olauus: quo uita functo successit Hemmingus: qui, ut fateris Saxo, cum Ludouico fœdera pepigit. Huic uerò successit Siuuardus nepos ex filia: & huic puer Regnerus subrogatur, iam in eam perductus ætatem, ut filios genuerit, quibus, ut ipse testaris, Regna commendauit. Ediuerso autem Haraldus iste profugisse, etiam tuo testimonio fertur ad Ludouicum, & apud Mogunciam baptisatus.

Superat Regnerus Britanniam.

Noruagiã.

Saxonem taxat.

tisatus. Id erat Anno Christi octingentesimo uicesimo sexto, quando iam Carolus ante annos duodecim excesit, & filius eius Carolus ante ipsum fato functus est. Nec est, quòd Carolum Ludouici filium dicamus exercitui præfuisse: qui ea ætate uel necdum natus, uel in cunis erat. Quis est ergo iste Carolus, cui uis conflictasse Regnerum? Ego non uideo. Nisi quòd aut somnia dicas, aut de Imperatoris nomine erres. Quod ipsum non credo. Nam Ludouicum in Saxoniam post patrem arma retulisse, nulla commemorat historia, confisum, ut tu fateris, fœderibus quæ pepigit cum Hemmingo. Nam quòd Haraldum iubebat inuehi, postea attingemus.

Sed tum Regnerum in Saxonia uictorem ait, imposito Saxonibus tributo, in Regna rediisse.

¶ Regnerus Duello uno octo sternit. Biornem filium Suetia donat. Ex stupro nascitur Regi Vbbo. Hellespontícos cum Scythis subigit: illusus Magia Biarmorum, à Phinnis inermibus, sagittis in fugam arcetur. Caput. viii.

PROXIME autem Sueticum bellum auspicatur: in quod filiorum fultus auxilio, alacer processit. Constiterant acies ex aduerso. Tum Rex Sueonum, pugilem cum filiis septem iubet ad aciem consistere: ut faceret arbitrium Regi Danorum, aut totis exercitibus, aut paucorum manu in Duello cõfligere. Magni animi Rex Danus, uerecundum ducẽs recusare Duellum, ipse cum filiis tribus subiit pugnæ periculum: quartus ipse, aduersus octo cõflicturus. Sic enim comparatum est Maiorum sententia: ut pater cum filiis, unius personæ locum implebat. Qua in re Suecus pugil prole fœcundior, pugnatorum numerum in Regem geminauit. Sed tum is erat pugnæ exitus: ut superatis octonis, Rex ipse cum Biorne filio incolumis superesset. Quẽ uictor, pro uirtute donauit Suetiæ Regno. Regnerus aũt Rex ut manu promptus, ita libidine mollis erat: amabatquè primarii uiri filiam: quem euocatum, magno sessionis honore suscepit. Miratus ille, quid sibi uellet indebitus honor: non ignarus tamen Regiæ libidinis, conīcere cœpit quod erat, filię se gratia honoratum. Igitur animo indolens paterno, filiam arctius inclusit. Vbi Rex ea uia non profecit, muliebrem sumit uestem, & inter ancillas lanificio insistens, intromittitur ad minorem dominam. Illi se per occasionem insinuans: noctemquè nactus, uterum eius impleuit. Post legitimos dies, ubi tumentem filię uterum deprehendit, indignabundus, unde sit incuria, ille quęrit. Filia

Duello quaterno, octo superat Regnerus.

Biorn Suetia donatur.

Filiam Primoris Regnerus stuprat.

Filia non alium thoro sibi iurat sociasse, præter pedissequam, quæ lanas tractauisset. Pater cum mœrore rem Regi defert: de flagitio, ut cõfidit, animaduersuro. Ille in risum solutus, suum esse quicquid nasceretur, respondit. Ita puellam ab infamia pariter, & periculo uendicauit. Natus est Vbbo filius, auido postmodum ingenio ad Regnum aspirans. Inde in Hellespontícos bellum cõtulisse, commemorat Saxo Regnerum, à Russis arma mutuantes. Cui etiam Scythæ interfuisse memorantur. Magnũ profecto bellum, quod aduersus tam longinquas nationes, & tam populosas sit actum. Sed Regnero tamen uictoria prouenisse dicitur. Huic autem Prouinciæ Vuicsertum fertur præfecisse filium. Inde Biarmos, gentem Suetię uicinam, contulit arma, parum imperata facientes. Sed illi maleficijs quàm armis securius pugnaturi, ita feruntur aëra commouisse, ut tempestatibus & imbribus uexati, inde magno æstu excæpti, per uires nihil proficerent. Difficili tamen nauigationi Rex ad Sembos, Curetesquè peruenit: quibus populis pro Regia dignitate, proquè magnitudine nominis, Regem suscipientibus, paucos dies recrẽatus, nauigationem renouauit: peruenitquè ad destinatam Prouinciam. Sed Dux gentis armis diffisus, ad Phinnos confugit. Secutus Regnerus, inermem populum; sed cursu per niues, per glaciem, per fastigia montium terribilem expertus, maiorem ibi laborem exhausit, quàm apud armatissimos exercitus. Siquidèm infinita uelocitate per stipites allapsi, tela miserunt, & incredibili celeritate conuersi, extra ictum constiterunt. Ita Rex uictoriosus, qui multos ac magnos repulisset exercitus, tum inermibus dare terga compellitur.

Vbbo nascitur.

Hellespontícos, cũ Scythis subigit.

Biarmorũ rebellio, & magica peritia.

Fiñi Regnerum fugant sagittis.

¶ Daniam Vbbo, absente patre Regnero ambit. Qui rediens Hesbernum cum exercitu punit: atq; captus Vbbo. Vuicsertum Daxon dolo superatum, igne perdit. Cuius uindictam Regnerus tributo imposito rependit.

Caput. ix.

PER ID tempus Vbbo, quem Hesberni filiã, per Regnerum furto cognitam, genuisse diximus, auita inspiratione Regnũ Daniæ inuadit: dum patrem longe agere, interquè multa pericula cognouit diuersari: sperans semel occupatum Regnum, patre aut saluo, aut interempto, posse tueri. Hesbernus adolescentis auus, Proceres Gotiæ in societatem belli sollicitat. Illi se de Regis sui Biorni pendere

uoluntate affirmant: nec aliud quàm ille iusserit, facturos. Mittit Oratores ad Biornum. Ille, quòd in parentem sollicitaretur nephas iudicans, Legatos malè mulctauit. Iuuarus Iutiæ præses, filius & ipse Regneri, ut bello abesset, profectus est in longinqua. At Regnerus Rex regressus, iam publicè bella parantem Hesbernum aggreditur: fusumquè exercitum eius superat: ipsum captum exanimat, caputquè in hasta sublimè defigit. Vbbo filius fuga sibi consulens, bella renouat: quo in prælio stupendam ipse manu multorum cædem peregit. Ad extremum captus, uix ullis potuit uinculis cōerceri. tantum erat roboris. Iuuarus audito belli exitu, reuersus est. A parente collaudatus: quòd in neutra parte constitisset. Interea Vuicsertus Regneri filius, quem diximus Orienti à patre uictore Præfectum, ab eius Prouinciæ Rege Daxone, magis circumuentus fertur, quàm uictus. Ad urbē enim in qua commanebat, rhedis inuectas merces immisit: sed arma, uiriquè inclusi erant. Quorum magna multitudine inuecta, Vuicsertus nihil tale ueritus, capitur, & Regi defertur. Ille adolescentis & formam & ætatem commiseratus, dimidium Regni, cum uxore filia pollicetur, si illi militare uelit. Ille generosi spiritus, indignatione ne uerbum quidèm reddit pollicenti: indignum responso, qui non uiribus, sed fraude uicit, iudicans. Cunquè uitam in contemptu duceret, sciscitatur Rex ex ipso Vuicserto. Quid ipse uictor, sibi uicto foret impensurus? Ignem, inquit ille. Tum refert Daxon. Eo consumere, quod mihi impenderes. Itaq; rogo immissum consumpsit. Hæc cùm perlata essent Regnero, filij miseratione uehementer primò indoluit. Ad animum rediens, statuit necem eius uindicare. Igitur cōparato exercitu, traiecit in Russiam: & hostes aggressus uicit: comprehensumquè Daxon, cùm in potestate haberet, humanitatis respectu, uindictam temperauit, contentus exilio. Qua moderatione seipsum uicit: quod est maius omni Regno. Eundem quoq; in gratiam breui accæptum, tributa pendere cōegit, hoc ordine: ut. xij. hominum paria, nudatis plantis pensitarent imposita tributa.

Hesbernū cum exercitu Regnerus fundit.

Vbbonis robur & captiuitas.

Vuicsertus captus.

Vuicsertus igne perit.

Mira Regis clementia.

¶ Biorn Noruagis, & in locum eius Ericus frater, Suedis præficitur. Multis interim uictorijs potitus Regnerus, ab Hella Gallo captus, dira morte perit: uindicta secuta Hellæ, à filijs Regneri.
Caput. x.

NORVAGIAM deinde tumultuantem compescuit: Biornem Suetia translatum, illi præficiens Regno. Ericum uerò alium filium, Suetiæ reddit Regem: quorū ope fultus, nauigauit in Scotiam, Orcadesq; populatus est. Sed in Scotia geminos filios, dùm incautè

incautè pugnant, amisit. Interea Iuuarus Daniæ ab illo præfectus, Regno pellitur à Gallis, Regem suæ gentis inuehentibus Hellam quendam. Sed reuersus Regnerus, pugna instituta: quæ tanto animorum ardore peracta est, ut in triduum extraheretur: tum Galli cessere. Ibi Regnerus extracto anno, duxit in Hiberniam: metropolimq; eius oppugnans, Dufflinam cœpit, opibus refertam: unde militem suum locupletauit. Inde in Hellesponticos fertur nauigasse, & multis locis per egisse uictoriam. Mirum, qua audacia tantum itineris ingressus: ut omnis Hispania, Italia, Græciaq; præternauigata, ad confinia peruenerit Europæ, atq; Asiæ: qua etiam uirtute penetrauerit. Cùm ætate illa Sarraceni mare tenerent infestum, Hispaniæ, Italiæ, Siciliæ, Græciæ etiam incursantes. Interea Haraldus Regij sanguinis uir, bis magno uictus prælio, contendit ad Ludouicum Imperatorem, tum Moguntiæ Conuentum Imperij habentem: armaq; rogauit in Regnerum, ut Regno restitueretur: pollicitus Imperio perpetuam subiectionē. Annus erat Salutis Christianæ Octingentesimus. xxvi. cùm Ludouicus conditionem illi faceret: si Christianismū acciperet, futurum quod posceret. Ille annuit, ibidem cum uxore, & quos secum habuit Proceribus baptisatus: & rediens, sanctum secum duxit Anscharium, in Regno prædicaturum. Quod in Metropoli exequemur. Sed tum Regno restitutus per arma Saxoniæ, sacra inchöauit. Reuerso autem Regnero, cùm bella renouarentur, iterum uictus, aufugit. Igitur cum Haraldo cœpta etiam Religio exulabat. Duplici ergò se malo Rex uictor inuoluit: & quòd salutiferum Christi Religionem abigeret: & quòd superstitiosam erroris sectam renouaret. Sed pœnas breui dedit. Nauigans enim, incidit in manus Hellæ, quem ille Dania à Gallis inuectum exturbauit: & coniectus in carcerem, atrocissimis pœnis cōsumptus est: adhibitis serpentibus, qui hominem affligerent immaniter. Morte eius comperta, filij uirilem uultum non mutarunt: uindicaturi magnificè. Comparata classe quadringentarum nauium, Angliam inuadunt: & expositis in terram copijs, bello premunt regionem. Hella obuiàm egressus, capitur: exquisitisquè tormentis, in uindictam paternæ necis occiditur. Quo patrato, Iuuarus ex filijs eius unus, Britanniam annis duobus gubernat.

Dufflinam Hiberniæ cœpit.

Haraldus baptisatur. Anno Christi 826.

Regneri mors horribilis.

¶ Siuuardus Daniæ Rex, Angliam inuadens, parentis necem ulciscitur, Iuuarum fratrem Hellæ substituens. Rebelles Dani sedant̄. Erici & Agneri mors. Cap. xi.

SIVVARDVS unus ex Regneri, quos multos habebat, filijs, cū cęteri alijs pręessent, aut fato functi è uita trāsissent, Danię Regno potit̄. Huius int̄ alia p̄cipua laus est: quòd pater

Siuuardus Rex. III.

næ necis uindicem egit acerrimũ. Erat autem uir ut animo acer, ita uiribus robustus. Cuius fortitudinem & acrimoniam una ex re uel maximè possumus perpendere. Nam paternę necis accæpto nuncio: hastile, quod fortè manu tenebat, altius pedi stupefactus inmersit: mœroris magnitudine, corpoream negligente molestiam. Vt enim animi uulnus patientius ferret, corporis partem grauius affecit. Quo facto, simul fortitudinem, mœroremquè detexit: fortunam suam inter calamitosum filium, constantemquè uirum partitus. Nec minus animo uindictam persecutus, cum fratre Biorno quadringentarum classe nauium Angliam inuasit: bellum Regi manifesta denunciatione inuehens. Comprehensi autem hostis dorsum, plaga Aquilam figurante affici iubet. Memor, quibus parens eius ab illo sit cruciatibus excarnificatus: sæuissimum hostem, ferocissimi alitis figura excruciare gaudens. Nec uulnera impressisse cõtentus, laceratam saliri iussit carnem: quo acrius torqueretur. Perempto autem hoste, tum fratrem Iuuarũ Regno præfecit. Ipse, atq; Biornus in sua quisq; redire curât. Sed dum ille foris agit, Dani perseuerantissima factione bellum complexi, quando Haraldum amisere, Siuuardo cuidam, atq; Erico Regia gente creatis, publicam detulere administrationem. Quos Regneri filij memorati, mille septingentarum nauium classe apud Slesuicum adorti, semestri bello deleuere. Colles indicio manent: nec minus apud quem belligeratum est sinus, Siuuardi funere inclaruit. Exinde Biorno, atq; Erici fratribus domum reuersis, Iuuarus, atq; Siuuarus itidem fratres, quo tenacius rebellibus fręna imponerẽt, Danię resederũt. Agnerum alium germanum Angliæ præfecerunt. Qui Anglorum repulsus armis, opitulante Siuuardo, contemptricem sui prouinciam, incolis uacuefaciendo, tenacia situ iugera cultore carere, quàm insolentem alere maluit: pinguissimaquè Insulæ rura, teterrima uastitate perfundens, desertæ, quàm superbæ regioni malens imperare. Ericum autem fratrem, apud Suetiam regnantem, cùm audisset fraude circumuentum oppetijsse, ulcisci cupiens: dum alienæ uindictæ arctius incumbit, suum hosti sanguinem erogare compellitur. Nam dum cæsi fratris pœnas auidius expetit, proprium fraternæ charitati funus impendit.

Siuuardi robur. *Mortis Hellæ species.* *Rebelles Danos domât Siuuardus & Biorn.* *Agneri & Erici mors.*

Ericus Haraldi frater Dania potitur, cum Frisia. Rex Christianus, piratas infestans: bello tamen contra Gutorinum exitiali moto, ambo pereunt.

CAPVT XII.

ERICVS Haraldi frater, Siuuardo successit in sceptra. Paruulum quem ille filium reliquit, Regno depulit: fretus eorũ uiribus, qui Regneri genus perosi, Haraldo semper, diuquè inhæserunt. Hic cum memorato Haraldo apud Moguntiam CHRISTI sacris initiatus, ab Imperatore Ludouico in Frisia locum promeruit: ut inde nauigans, Piraticam, quæ multiplex in hoc nostro mari ab antiquo fuit, prohiberet. Cui rei quamdiu Siuuardus supererat, fortiter institit: & prouidè Frisiam Imperatoris permissione gubernauit. Quo iure, Danorum Reges longo tempore, illam regionis partem uelut suam, repoposcerunt. Sed Siuuardo facto de medio, Daniæ, ut diximus, Regnum inuasit: quod tamen non diu tenuit. Nam inter Gutorinum Haraldi filium, æmulatio emersit ad illum: utroquè contendente se Regno propiorem. Verumquè probarunt: quòd Imperio rara sit consensio. Totis ergo uiribus in arma ruentes, undecunquè arma contraxerunt: ac tam acri prælio, tamquè insigni odio se contuderunt, ut omnis Regia stirps interiret, & usq; ad infantem Ericũ, quem diximus, nemo superesset, qui ex natalibus Regno succederet. Ergò mutua cæde, prælioquè confecti, Regnum paruulo uacuarunt.

Ericus Rex II.

Frisiæ præficitur.

¶ Ericus Siuuardi filius succedit, in Piratas & Christianos sæuerus: at tandem Christum professus, cum toto Regno conuertitur ad fidem. Caput. xiij.

ERICVS Siuuardi filius, Regneri nepos, penè solus ex Regijs Proceribus superstes, Regnum sine contentione promeruit. Vbi adoleuit, per auitæ fortitudinis uestigia decurrens, terra mariquè strennuum militem, ac sæuerum egit Regem. Adhuc in ea gente durauit Piraticæ permissa improbitas: quo militiæ genere primam ætatem imbuerunt. Sed quod est execrabilius, Christianæ religionis cultum, iam à temporibus Haraldi, per Anscharium tunc monachũ, postea Pontificem, in Iutia, & omni Regno disseminatam, acri animo insectatus, usq; ad tyrannicam crudelitatem desæuit: multos Christo fideles per tormenta consumens. Sed hanc Adolescentiæ temeritatem, in ætate uirili egregia uirtute compensauit. Nam beati Anscharij iam Hamburgen. Archiepiscopi monitis, sacrilegæ mentis errore deposito, quicquid per eiusdem insolentiam commiserat, expiauit. Tantumquè in excolenda Religione se gessit, quantum egerat in aspernanda. Itaq; non solùm sanioris disciplinæ haustum, docili animo traxit, uerumetiam primæuas maculas finali puritate detersit: non solùm ipse baptisatus, sed per omne Regnum edicto proposito, liberum fecit, sacræ

Ericus Rex III.

Supra cap. 10.b.

Persecutor fidei.

Conuertitur.

cræ religioni deuinciri. Qua occasione lætus accæpta, Anscharius & in Regno prædicauit, & aliis immissis Prædicatoribus, uerbum uitæ latè propagauit. Extat ad lacum Slyæ hodiè Ecclesia, quam diui Anscharij honore præditam, eius titulo inscribunt: in qua ipse prædicare Danis, & in uicino lacu gentem baptisare consueuit. Ericus autem Regno feliciter functus, iam Christo fidelis, cùm ad meliora emigraret Regna, filium Knutum ex Gutorini filia, eademquè Haraldi nepte progenitum, superstitem moriens dereliquit.

Anscharius Hamburg. Archiepiscopus.

¶ Knuto paruulus per tutorem regnat. Sub cuius tutela ex Danis aliquot Regij sanguinis, multa passim deuastarunt. Caput. xiiij.

Knuto Rex. I.

KNVTO Erici filius admodum paruulus, patri in Regnum surrogatur. Opus erat administrante tutore. Verùm quoniam huiusce muneris aduocationem præstare, plerisque uel inuidiosum, uel arduum uidebatur, sortitione uirum legi placuit. Prudentissimi nanque Danorum, in tam excellenti negocio, arbitrario delectu uti pertimescentes, plus alienæ fortunæ, quàm suis sententijs, permisere electionis euentum. Quo euenit, Domino sortem regente, ut quidā integerrimæ uirtutis deligeretur: qui permissam obiens prouinciam, omnia pro dignitate administrabat: talem se gerens ad omnia, ut Regis prouidentia non magnopere deposceretur. Vbi uerò adolescentiam Rex transijt, legitimos nactus annos, subijt administrationem ipse Regni sui. Sed circa hæc tempora, cùm Regis adolescentiam Regij sanguinis uiri cōtemnerent, latè excurrebant in uicinas prouincias. Iam enim usque adeò temeritatis prouecti sunt, ut per maiores fluuios è mari ascendentes, terras popularentur. Per Albim Hamaburg uastarunt, Anschario Pontifice in Ramsolam fugiente. Per Rhenum uecti, Moguntiam obsederunt, & euerterunt. Per Sequanam ad Parisios transierunt. Per Ligerim Turones adierūt: Carolumque Franciæ Regem, Ludouici Imperatoris iuniorem filium, ex nouissimo eius matrimonio, adegerunt: ut terram eis ad inhabitandū cederet, quæ erat in littore maris: quam de nomine suo Dani cum Noruagijs, Normanniam usque hodiè appellauerunt. Equidem Gallici Scriptores non discernentes inter Regnorū populos, omnes ab Aquilone adnauigantes, appellauere Normannos. Hæc autem, ut nostri annotauere Annales, post natū Christum Octingentesimo sexagesimo peracta sunt anno. Knuto uerò Rex Daniæ, cuius hæc sunt tempora, per omnia in Regno fortunatus permansit, nulla domestica clade affectus, neque externo

Is erat Ennignuphus.

Hamaburg uastatur.

Moguntia item.

Normannia unde dicta.

Anno Christi 860.

terno magnopere bello pressus. Hoc uno tamen magis deflendus, quàm accusandus, quòd absque Christianæ religionis insignibus è uita transiuit: cùm tamen ad bonum modum iam in Dania, Suetiaque, anniтente Pontifice Anschario, cui erat à summo Pontifice super omnia Aquilonis Regna imposita Legatio, Christi religio excreuisset.

¶ Froto prouincias olim Daniæ subiectas, restituit: in Anglia baptisatur, at uita cedens priusquam Christianissimo ad plenum instrueretur. Caput. xv.

FROTO hunc filius Regno insequitur. Cuius adolescentia armis, belloque alita, eò felicitatis excessit, ut prouincias quæ bellis ciuilibus à Danis quondam defecerant, pristino adactas iugo uetustatis alligaret obsequijs. Et cùm iam per mare, per terras uaria fortuna circumtulisset arma, in Angliam incidit, auitæ ditionis insulam: in qua ditionem renouans, partem eius occupauit. Erat enim ab olim Anglia multis partita Regnis: ut paucos Reges, uel indigenas, uel exteros totam possedisse Angliam reperias. Sed tum Froto per eam uictoriā id maximè lucri reportauit: quòd in Christiana iamdudum prouincia, Christianis sacris est initiatus. Cæterum regressus in Daniam, priuatam salutem suam in publicum exuberare cupiens, ab Agapito, qui tunc Romanis sacris summus Pontifex præerat, Daniam missis Prędicatoribus erudiri petiuit. Ignorabat enim religiosus Princeps, propiorem esse eius rei curam, quòdque Episcopis Hamburgensibus perpetua Legatio decreta esset in Regna Aquilonis. Sed quem habuerit exitum, illa ad urbem Romam postulatio, non expectauit Rex bonus: sed translatus ex hac uita, ad meliorem, ut confidimus, migrauit.

Froto Rex VI.

Anglia olim partita

¶ Gormo Regno potitur, sub quo Anglia desciuit. Dani cum Normannis Christianos persequuntur. Caput. xvi.

GORMO huic filius succesit: cui quòd in Anglia extitit oriundus, Anglici cognomen incesit. Patre enim extincto, promptiore fortuna, quàm diuturniore apud insulā Regiam adeptus est arcem. Dum enim Daniam, accæpto paternæ necis nuncio, disponendę eius rei gratia petisset ex Anglia, longam paruuli secessus iacturam passus est. Quippe Angli libertatis suæ fortunam, in eius absentia reponentes, publicam à Danis defectionem moliendo, præcipitem rebellandi fiduciam induerant. Sed quo eum Anglia inuidentius spreuit, hoc Dania fidētius coluit. Itaque dum ad duarum Prouinciarū utranque obtinendi, auidas Imperij manus porrexit, altera potitus, alterius irreuocabiliter dominationem amisit; nihil unquàm fortiter pro ipsius

Gormo Rex. II.

Anglorum defectio.

ipsius recuperatione conatus. Adeò difficilè grandia continentur Imperia. Per quæ tempora, cùm hostiliter Dani cum Normannis maria omnia & littora infesta tenerent, cùm comperissent, fortissimum Regem Ludouicum, Ludouici Imperatoris filium, qui Germaniam in pace regebat, alios armis, alios submouens fœderibus, iam fato functum, sine discrimine terras omnes uastauerunt. Progressiq; in Saxoniam, cùm obuium haberent Brunonem Prouinciæ Ducem, cũ multis Episcopis, & terræ Proceribus, in loco Ebbekstorp concurrerunt: magnoq; inito conflictu, omne agmen Christianum prostrauerunt, preciosos CHRISTO martyres consecrando. Causa enim Religionis in medio erat. cùm uindicandi Christianismi gratia, quem in Dania crescere cernebant, atrociter sæuiebant in omnes ubiq; Christianos. Quo tempore Rembertus Hamburgen. Archiepiscopus, rebus Christianis præerat in Prouincia. Cuius mirabile factum in Metropoli nostra, aduersus hanc gentem, tum Frisię incumbentem, in qua tunc ille erat, recensuimus.

Christiani trucidantur

¶ Haraldus. V. nomine duntaxat clarus. Sub eo Arnulphus Rex persecutorum Christianismi ex Danis & Normannis centum milia fundit. Caput. xvij.

Haraldus Rex. V.

HARALDVS post hunc filius, Regni gubernacula suscepit. Cuius præter nomen nulla res præclarè gesta, aut insignis clades sub illo perpessa, in Fastos est relata: non rerum penuria, sed Scriptorum incuria, quæ huic regioni quotiens & alijs per interualla prouenit. Erant tamẽ illa secula magnis rebus insignia: cùm Normanni cum Danis omnia Germaniæ & Franciæ littora infestarent: & iamdudum, ut suo tempore meminimus, à Carolo, quem Caluum cognominauere, Ludouici primi filio, in littoribus Galliarũ terram accæperunt habitandam. Sed cùm illi adnauigantibus alijs eius nationis uiris: aut quòd prædæ inhiarent, in ulteriora Galliarum longè lateq; dilapsi, omnem regionem flãmis & ferro uastauere. Erat tum in Imperio Arnulphus ex gente Caroli Princeps in armis strennuus: qui audita Danorum, Normannorumq; insolentia, collectis armis, illis statuit occurrere. Bellum tum cœlitus administratum creditur: in quo Dani & Normanni ab Arnulpho Rege usq; ad internitionem sunt deleti. Siquidem centum milibus ex ea gente prostratis, uix pauci de Christianis cecidisse sunt reperti. Godefridus & Sigefridus Reguli, ibi perierunt. Et ita ad tempus restincta est ista persecutio Danorum, Normannorumq;, Domino uindicante sanguinem seruorum suorum, qui iam per annos. lxx. est effusus. Erat autem Annus Christianæ salutis, cùm tam insignis uictoria perageretur, Domini, Octingentesimus

Carolus Caluus. 874.

100000. ex Danis & Normannis cæsi.

Anno Christi. 888.

gentesimus.lxxxviij.cùm etiam Principes in Dania CHRISTO crederent, cum multis è populo. Sed tanta fuit efferatę gentis insolentia, ut etiam inuito Rege, Regij Proceres nauigabant: patiente interim Rege, ut qui in Regno tumultuaturi uiderentur, foris arma suo periculo experirentur. Hæc tamen omnia plenius explicanda seruamus Noruagiæ.

Gormo Christianismi tyrannus, ex Thira geminos excipit filios. Kanutus alter Dufflina capta, iaculo uenefico perit. Slesuicum Saxonibus per Henricũ Imp. subijcitur. Caput.xviij.

GORMO filius hunc Regno insequitur, crudelissimus uermis (sic enim uernacula Germanorum lingua nomen sonat breuiatum) hoc dignus cognomento: qui implacabili odio, CHRISTI religionem insectaretur. Templa, ac basilicas à Patribus institutas subuertit: fideles exquisitis supplicijs discruciabat. Filiam Edelradi Anglorum Regis, puellam singulari prudentia, & Christianismi amantissimam, accępit uxorem. Cùmq; suo captum amore maritum, prudens puella persentiret, orabat quàm instantissimè, ne se contingeret triduano spacio. Distendere uoluit amantis animum: ut per impatientiam expectationis, aliquid illi de Christi Religione suggereret. Ille, ut erat uirili animo, etiam imperare sibi pertentabat: nolens mollioris in se Cupidinis uitium deprehendi: adiecit etiam maritali toro nudum gladium: quem suo, atq; puellæ lateribus interposuit: ut & illa secura promissi foret: ille quoq; nihil imperante libidine pertentaret. Interiecto autem tempore, geminam ex ea prolem procreauit, Haraldum, atque Knutonem, Regiæ atq; insignis proceritatis pueros. Qui uixdum adolescentiam ingressi, paternas artes arripuere: maris imperium exercentes, & excursionibus usq; adeo fidentes, ut Angliam, auitam insulam infestarent. Viuebat Edelradus maternus eorum auus, & iuuenum insolentiam ridebat potius, quàm castigabat. quippè gentis suæ propensiorem naturam agnoscebat. Secum tamen reputabat: industrios rebus gerendis uiros, talibus armorum rudimentis instrui oportere. Tantam uerò in nepotibus indolem conspicatus, testamento scripsit hæredes, matris eorum, quæ uno gradu propior uideretur, nullam habens rationem. Quo euenit, ut Thira mater, filios suos, paternorum bonorum hæredes, non inuidenter exhæres ipsa conspiceret: prælationem filiorum honorabilem sibi magis, quàm contumeliosam fore arbitrata. Aucta fiducia, cùm res ad uota succederent, ausi sunt iuuenes Hiberniam bello lacessere, Dufflinamq; urbem regionis metropolim obsidere. Rex autem gentis, cùm paucos speculãdi magis gratia, quid

Gormo Rex.III. Christianismi tyrañus max.

Gormonis gemini, Haraldus, & Knuto.

hostis moliretur, quàm alia causa expeditos misit milites in uicinum nemus: qui firmata iam obsidione, cùm Danos terendi temporis gratia, ludis etiam uacare conspicerent: noctis tenebris fisi, propius accessere. Quorũ unus sagittandi arte peritior, cùm Knutonem inspectandis ludis ociosum cerneret astare, iaculũ ex insidijs misit, iuuenẽq; letali uulnere pcussit. Ille clam habito dolore, ilicò præcepit muros scandere, omni conatu oppugnare mœnia. ne sui uulneris dolorem hostes persentiendo, fiduciæ aliquid, aut læticiæ assequerentur. Nec ante se uulneratum prodidit ad mortem, quàm mœnia à suis capta conspiceret. Neq; diu lucis fruitur solatio, concedens ad manes. Quis autem extinctum non plangeret, cuius disciplina militum suorum uictoriæ consilio, quàm spiritu diuturniore suffecit? Salus nanq; Danorum in ultimas angustias deducta, quia morientis Ducis iussui paruit, breui quos timuit superauit. Per idem tempus rebus Germaniæ Henricus Rex præerat, primus inter Saxones coronam meritus: qui tutandis Regni finibus, uigiles oculos circumferens, cum intelligeret Danos ex consuetudine Maiorum in Saxoniam excurrere, duxit in eos limitibus etiam transcensis ultra Eydoram exercitum: & expugnatam urbem tunc florentem Slesuicum, fecit Saxonum coloniam: cõstituto ibi Marchione, qui rem administrans, fines Imperij tutaret. Durauit huius Principatus per Henrici tempora. Quo mortuo, Marchionem Dani oppresserunt. Saxones fugarunt. Vnde natum est bellum Ottoni Henrici filio. Quod infra dicemus. Quo tempore Gormo ad ultimum ætatis suæ finem prouectus, ingentem annorum seriem luminibus captus exegerat, senectam ad ultimos conditionis humanæ terminos prorogando: magis de filiorum uita & incremẽtis, quàm reliquo spiritu suo sollicitus. Tanta autem Knutonis præcipua erat charitate: ut à se occidendum iuraret, qui prior ipsius exitum nunciasset. Cunq; fortè Thira mater, haud dubium de illius exitio nuncium accæpisset, nemine id Gormoni palam insinuare audente, præsidium calliditatis amplexa, casum quem ore prodere timuit, opere explicauit. Maritũ nanq; Regis cultu exutum, tetriore circundedit, aliaq; doloris insignia, per quæ causam luctus aperiret, admouit. quòd Antiqui talibus in exequiarũ actionibus uti consueuerant: acerbitatem mœroris, habitus asperitate testantes. Tunc Gormo cùm tactu persensisset, En mihi inquit, Knutonis fatum publicas? Et Thira, Idipsum ait, tuo potius, quàm nostro declaratur augurio. Quo dicto, marito mortem, sibi uiduitatis causam præbuit: nec ante filium, quàm coniugem planxit. Miserabilis conditio Christianę fœminæ: quæ in obsequio perfidi mariti consenuit: nec illum exemplo Religionis, aut blandimento suasionis ad Christi cultum

Knutonis cędes.

Dufflina capta.

Slesuicum urbs florẽs, per Henric. Imp. captũ, Principatus fit: unde adhuc Reges Danorum titulum sibi usurpant.

tum prouocare potuit.

¶ Haraldus hic potentissimus, Iulinum Vuandalorū oppugnauit. Iutiam Henricus Cæsar bis deficientem, Christianæ fidei reddit. Slesuuici Præses à subditis opprimitur. Ottonis uictoria, Snius & Insula. Rex Danorum cum filio baptisatur.

Caput. xix.

HARALDVS alter ex filijs Regno surrogatur. Qui hereditariæ dominationis fortunam, conspicuæ fortitudinis operibus prosequi cupiens, traiecta in Orientem piratica, circumpositum lacessiuit oceanum. Ibi dum classe uictricia signa circumtulit, maternus auus Angliæ Rex, rebus humanis excesit: filiusq; illius Adalstenus, paterno testamento sanguinis iura opposuit: armisq; uendicauit, quod patria uoluntas uidebatur abstulisse. Serius re ad Haraldū perlata, prius audiuit Noruagiæ Regis cum auunculo pactionem, quàm potuerit ulla parare arma, ad inuadēdum Regnum. Quam rem quia in Noruagia sufficienter expressimus, hoc loco transibimus. Tanta autem erat Haraldo in solis Daniæ armis potentia, ut & Noruagis laborantibus suppetias, & Suecis nihilominus inuocantibus, copioso præsidio nō deesset. Vnus erat sua ætate Rex præstantissimus, in quē omnium uicinorum Regum oculi, præcipua mitterentur obseruantia. Deniq; & Australem plagam, quam Vuandali tenuere, nō liquit intentatam: quin ad oppidum Iulinum, quod illa ætate in Pomeranis erat præcipuum, oppugnauit, gentemq; perpulit imperata facere. Inde cùm magnos belli faceret apparatus, in Suetiam auxilio uenturus Regi Sturbiorno, Teutonicæ irruptionis nuncium, quæ à Cæsare Ottone Primo, gerebatur, accæpit. Quæ illum res auersum Suetia, suis cōegit intendere. Equidē Gormone eius patre rebus præsidente, Henricus Cæsar, quod diximus, Ottonis item parens, cùm audisset, malè Christianos Iutios, dimidiatam Christi religionem, animis non synceris percolere: suscepto pietatis negocio, ut erat Christianitatis amantissimus, expeditionem fecit in Iutiam non uulgarem. Occurrentemquè Regem, armis perpulit subire conditiones: ut si non ipse uellet, liberū faceret, in Regno Christianam Legem seruari: sineretq; uerbum uitæ disseminare. Qua occasione Vnni tum Hamburgensis Archiepiscopus, strennua Dei uerbi prædicatione per Daniam, perq; Sueoniam laborauit. Cui etiam peregrinationi bonus Pontifex uitam impendit: tumulatus apud Biream Suetiæ. Henricus autem Cæsar circa Slesuicum Marchionatu constituto, præsidem ex suis fecit: qui etiam rebus gerendis per tempora Gormonis & Henrici fortiter prefuit. Sed Re-

Haraldus Rex. VI.

Noruagiæ lib. 5. cap. 3.

Iulinum Vuandalorum oppidū oppugnat.

Iutia fit Christi lege imbuta.

gnis iam morte Regum alteratis, pertesum est Daniæ populo, Teuto- nicum iugum sustinere. Igitur congressi populi, Præsidem suum op- pressere. Quam rem Otto Rex adhuc Germaniæ, uindicaturus, ma- gno exercitu duxit in Daniam: eius præcipuam partem Iutiam oppu- gnans, & uastationibus implens usque ad extremam eius in Aquilo- nem partem. Inde lanceam in uicinum mare iaculatus, æternum mari nomen reliquit: ut Ottonis sinus usque hodiè uocitetur, Ottoniaque di- catur insula non longinqua. tam celebris genti fuit Germanici Regis uictoria. Sed iam terram agmine exiturus, obuium sensit Haraldum Regem: qui opportuna locis præsidia collocauit: aut exitu prohibitu rus, aut iusta cum illo dimicaturus acie. Non detrectauit quod erat in hostem penè necessarium certamen Otto. Collatis signis, diu fortiter præliatum est. Post primam autem pugnam, quæ æquo marte dige- sta est, uisum est utrique Regum, de rerum summa conferre colloqui- um. Igitur post longa utrinque uerborum certamina, in eas utrinque con ditiones est conuentum: ut Haraldus cum Suenone filio, sacram Chri sti subiret religionem, Regnumque Romano subderet Imperio. Et pri- us quam discederet Imperator, Rex Haraldus cum Suenone filio bap tisatus est. Filium autem de sacro fonte Otto suscipiens, de suo nomi- ne Suenottonem appellauit: ut & gentis suæ nomen seruaret, & Otto nianum adijceret. Crediderim in has leges multum cöopertam Haral di matrem Thiram, christianam fœminam: quæ Gormonem mari- tum inclinare non potuit, filiumque diu sensit reluctantem: nunc autem Ottone Rege accedente, gaudenter adiuuisse tam ualidum salutis præsidium.

Præses Slesuici occidit. Saxoniæ libro. 3. ca. 25.

Sinus & Insula Ottonis.

Haraldus Christi fide initiatur.

¶ Sturbiornus bello cadit. Ab Haraldo Aquinus Noruagus desciscit, Daniæ partem infestans incendio & præda. Piaculum horribile perficit. Iutiam Thira Vallo munit fortissimo. Aquinus Sembiam insulam deuincit. Caput. XX.

SED DVM ista geruntur in Iutia, Sturbiornus Sue- tiæ Rex non expectata Haraldi auxilio, pugnæ se credidit: & oppres- sus est. Aquinus quoque Noruagiæ Rex, quem iste Haraldus in Re- gno nuper tenuerat, pulsis hostibus, & perinde tributa pendere iussus Daniæ: audito, quòd Otto Germaniæ Rex, Haraldum teneret bello implicitum, forè prospexit, ut aut opprimeretur Haraldus, aut diuti- us bello teneretur: defectionem præsumpsit. Simul & Iulini Vuanda lici oppidi ciues, pressuræ à Danis nouissimè ulturi iniuriam, expedi- ta classe, Daniæ partes prædis & incendio uastant. Quod promptum est adnauigantibus: ubi nulla sunt arcium atque murorum præsidia. Vtrisque occurren-

Daniam incendio & præda uastat

occurrendum pariter fuit. Nam Vuandalicæ urbis bellum Ducibus mandauit: ipse in Noruagiam ducturus. Igitur iam expedita classe, in Noruagiam mouens, expertus est miram in mari tempestatem, quæ aduersaretur supra modum eunti. Nam Aquinus Noruagius cùm armis diffideret, ad maleficia, quæ plurimum adhuc in ea regione ualuerunt, duos filios Dijs suis immolans, cõfugerat. Impius pater, intimos affectus suos, pro quibus per terrarum orbem solent acerrima bella suscipi, & sustineri, ille pro uictoria iugulauit. Quã rem in Noruagia nostra sumus executi. Dum his rebus foris Rex implicaretur, mater eius Thira, iam bis recolens Germanorũ factã terrestri itinere in Iutiã irruptionem, præuenire statuens in reliquum, magnum opus aggreditur. A Slesuuico in mare Britannicum Vallum grande iecit, fossaq; præcipiti cinxit. Cuius hodiè cernitur labor à mari Baltico, in mare, ut diximus, Britannicũ. Cui primus Vualdemarus murũ superaddidit, portarũq; claustra firmauit. Hodiè quoq; in cõspectu arcis Gottorp, opus Danorum appellatur. Et cùm Sueci per absentiam filij, Scaniam infestarent, illa collectis armis, regionem defendit, uirile negocium amplexata fœmina. Duos iste Rex ex uxore Gyritha sustulit filios. Aquinũ, atq; Sueuonem: quorũ maior natu ita uirtute germanum superauit: ut quamuis ille præcipuus ad omnia gerenda haberetur, fratri tamen collatus, obscurari uidebatur. Iste Aquinus cùm adhuc sub parente ageret, suis auspicijs nauigaturus, classem instruxit: Sembiam Orientis insulam, sub Prussia, est aggressus: & quo fidentius milites in pugnam duceret, classem incendit. ut spe redeundi præcisa, aut uincendum, aut moriendum nossent. Effecitq; Ducis fiducia: ut desperatione salutis ex fuga, pertinaciores in hostes experiretur milites. Nec illũ fefellit opinio. Nam insulam expugnatã sui iuris fecit, fœminasq; maritis in prælio occisis, sibi coniugio sociarunt Dani, repudiatis quas domi liquerant uxoribus.

Piaculũ dirũ Aquini.

Vallum Thiræ.

Stratagema Aquini.

Sembiam insulam oppugnat.

Inglorum repudium.

¶ Thiræ mors, & monumentum insigne, occasionem dedit Coniurationi subditorum in Haraldum: quę mortis causam tandem post uariam belli fortunam Haraldo attulit. Caput. xxi.

PER quæ tẽpora Thira Regis mater rebus excessit. Eam fœminam pro sua uirtute, omnis Regio desyderauit. Filius autem Regio funere tumulatam, insigni monumento apud patrem honestauit. Interea Rex uarij generis delectos pugiles fouebat. Erat in eis qui gloriaretur tam insigni arte sagittandi esse, ut signũ quàm minimũ cõtingeret: cunq; omnes gloriabundus hac arte contemneret, iubet Rex, ut proprium sistat filium, cuius de capite malũ ictu teli trajciat: magno

Toko sagittarius peritissimus.

sui periculo artis iactantiã onerans. Deniq; quod Rex iusserat, implet- tur. Sistit filiũ: præcipiẽs, ne qua se moueat. Interim sagittarius tria ele git tela, capiti circũponens: & primi quidem iactu, malum à capite filij deiecit. Rege cũ cæteris inspectante, mirantibusq; fiduciã. Tum Rex, in quos usus reliqua duo prouidisset, interrogat? Ille nihil moratus, Quando ait, in id me discrimen, imperio Rex tuo cõartaueras, si me manus frustrata fuisset, proximũ tu excepisses præcordijs: & deinde qui primus se cõmouisset tertiũ. Rex fortis uiri iustũ dolorem impuni tũ esse iusit. Cupiens aũt idẽ Rex matri pro sua uirtute, perenne mo- numentũ instruere: quod Daniam uallo cõmunisset: ingens saxũ in lit tore repertũ, multarũ manuũ ope uix eruendũ, aggressus est. Ibi fodi- endo, leuandoq; diu milites cum agricolis fatigati, frustrato labore, ad impatientiã uersi sunt. Interea filius Sueno, persentiẽs multos ex Pro- ceribus indignè ferre iugũ Christianæ religionis, cui nũc accederet du rus ille labor erigendæ molis: primũ mussitatione pluriũ, inde aperta indignatione coniuratũ est in Regẽ: filiusq; eius Sueno non solùm in- erat, sed etiã prꝫerat factioni, Rex appellatus à consortibus. Rex omni um ignarus, laborabat molẽ educere. Aduentantẽ ex amicis quempiã, sciscitatur, si meminisset similem unquam mortaliũ laborem? Ille sub- infert. Maius aliquid breui cõperies, cùm tibi ò Rex, Daniꝫ Regnum adimet, moles longè istã exuperãs. Territus Rex, ordinẽ quærit. Con spirat inquit ille, omne Regnũ cum Suenone filio. indignantur enim de proiectis patrum sacris, deq; labore quo exhauris uniuersos. Igitur amolitione saxi dimissa, exercitũ parare contendit. Sed hic etiam mili tẽ expertus est auersum: quòd tam indigno labore, pecudũ more dam natus, manũ capulo assuetã, trahẽdis funibus occupasset. Qualemcun què tamen tempus dabat instruens exercitũ, occurrit filio. Sed conser ta manu, uictus aufugit in Iulinũ Vuandaliæ oppidũ: ubi pridem col- locato suorũ prꝫsidio, certissimũ sibi salutis profugiũ constituerat. In- de uerò classe expedita, armatoq; milite, bella renouauit. Sed non me lior exitus priore. Tertio etiam belli fortunã expturus, renouauit ui- res. Sed tũ indignũ uisum est Proceribus, tam impia bella uel pmitte- re, uel adiuuare: interuentu quorundam, Induciæ fiũt. Quibus fretus Haraldus, securius ambulauit in littore. Vicinꝫ etiam syluꝫ inter rube ta concedens, ex insidijs misso iaculo, grauiter uulneratur. Igitur in na uium deportatus, cum uniuersa classe Iulinum repetit. Ibi Rex bo- nus, in fide Christi, inter medios dꝫmonicolas spiritum Deo reddidit. Et si causa, non pœna martyrem facit, quis dubitat, Christi consertum agminibus? qui pro eo destitutus est, & oppugnatus: quòd Christia- nam religionem & ipse coleret, & in suos propagaret.

Monumentum Thirꝫ.

Coniuratiò filij, & subditorum in Regem.

Filius contra patrem.

Toko Haraldũ sagitta interimit.

¶ Sueno

Sueno Rex impius, impiæ genti Daniæ accęptus, cùm tertia captiuitate à Vuandalis bello capit, Matronarũ clinodijs liberatur. In cuius beneficij gratiam, illas iure successionis hæreditariæ donauit. Caput. xxij.

SVENO filius, Regnum quod uiuo parēte occupauit, iam uita functo, quasi legitimũ tenuit: fidem Christi iamdudum proijciens. Cuius sacrilegij merito, & Rex inter suos est habitus, & paternæ fuit persecutor religionis. Sed hanc in parentem suum, inquè omnium parentem Christũ iniuriam, infelicissimi successus uindicauere. Siquidèm bello Vuandalis Iulinensibus indicto: quòd parentem eius profugum excepissent, quàmuis uita functũ, remiserint Regali tumulo in Roschildia condendum, nauali prælio gentem inuadit. Illi uerò non segnes, bellum denuncianti alacres occurrunt. Consertaq; manu, non solùm profligant exercitum, uerùmetiam Regem capiũt. Et cùm aliquandiu captus teneretur, precium redemptionis ad pondus proprij corporis aptant: ut semel auro, bis argento æqui ponderatus laxaretur. Incaluit in eo dolor cum pudore: quòd ab una urbe tantum dedecoris accæpisset, cuius uniuersæ genti Maiores sæpè sui imperassent. Itaq; bellum renouat, mouitq; in Iulinos. Illi prioris uictoriæ fiducia animos attollunt, pugnantq;: eundē sortiti pugnæ exitũ quem prius. Captum enim Regem abducunt. Ille sciens, qua sit mercede laxandus, aurum atq; argentũ expromere non potuit, uacuatis iam Regijs thesauris. Extorsit tamen apud Proceres: ut filijs datis pro Rege obsidibus, ea se auri & argenti summa soluendi obstringerent. Et cùm iam Regno redditus, unde obsides liberaret, in rationibus Regijs non haberet, saltus & nemora, agros cũ cultoribus oppignorabat, his qui filios redimerent. Sed nec sic quiescere poterat bis uictus Rex, quo minus per omne Regnum uires reuouaret. Iulinenses quoq; non impigri, classem expediunt, & imposita iuuentute ducunt in hostem. Stabant in anchoris utræq; classes: nocturnis excubijs uigiles impositi, utrinq; funguntur officijs. Deprehensum est à Vuandalis, Regiæ classis uigiles redijsse ad quietem, cùm adhuc tenebræ perdurarent. Igitur scapham Vuandali in expedito tenent: cui impositum cum necessaria manu uirum, qui linguam percalleret Danicam, iubent specie uigilũ, prætoriam Regis nauim adire. Aduectus, Regem ex nomine uocat: adesse rei benè gerendę in hostes occasionē, quam Regijs auribus secretius aperiat. Nemo aliud suspicatus, quàm excubiarũ esse Pręfectũ, qui cōfidenter Regē inclamitet. Rex nihil moratus, caput educit propius inclinandũ: ne quis exaudiat rem magni ponderis, ille contendit. Itaquè pectoretenus naui suæ prominet. Arreptũ Vuandalus Regem

Sueno Rex I.

Rex impius impijs accęptus.

Sueno primo à Vuandalis capit.

Secundò capitur.

Stratagema nauale.

Tertio capitur.

attrahit:& impulsa celerius scapha, in suorum castra portauit: iam ad pugnam stante Vuandalorum classe, si quis se commoueat. Igitur tertiò iam Rege capto, prius ascendunt, quàm per omne Danorum agmen clamor capti Regis perueniat. Iam Regijs opibus exhaustis, etiam pignore pridem obligatis, quæ promptiora æri faciundo uiderentur: plus tamen pudoris quàm damni inesse rati Proceres tertia captiuitate: præsertim, quòd tam facili dolo circumuenti Regem de sui medio passi uiderentur abduci. Sed in tantis rerum angustijs, ubi uirorū defuere consilia, matronæ iocalibus suis & ornamentis diuenditis, magnum æris thesaurum contulere, cuius impendio, Rex tertia captiuitate sit laxatus. Sed hoc Matronarum beneficium, Lege lata, de illarum, quam prius non habebant, legitima succesione, egregiè compensauit Rex, Regno redditus:& tamen prius quàm abire paterentur, iam toties rebellantem, iureiurando Vuandali adegerūt, ne bella in eam gentem quòad uiueret renouaret. Nā successores constringere nō potuit.

Lex Matronis cōcessa, De legitima eorum successione in bonis hæreditarijs.

¶ Sueno Dania per Ericum Sueciæ Regem, pellitur. Multis circumactus miserijs, post septennium tandem pœnitentia fractus, Christo se mancipat, & Regno restituitur. Caput. xxiij.

INTEREA Ericus Suetiæ Rex, memor, quòd Suenonis pater Haraldus Regno suo grauis, incubuisset, in filium uindicaturus, copias suas in DANIAM educit. Augebat fiduciam, quòd totiens à Vuandalis uictus Sueno, facilis ad inferendam iniuriam uideretur. Congressus ergò magno in Scania prælio, fudit, fugauitq; Suenonem, ac Regno cedere cōegit. Multa circumspicienti apparuere profugia. Ante omnia tamen Noruagia illi, & opportuna loco, & meritorum debitrix uisa est. Contendit ad Olauū, non Regem quidèm, sed tamen functum administratione. Ille iacentem contempsit, precantemq; repulit. Inde in Eduardum Angliç Regem respexit. Ille quoq; insidiari magis, quàm precari reputans hominē, à se inconsolatum dimisit. Nihil intentatum relinquere uolens, ad Scotiæ Regem peruenit. Ibiq; inexpectatum salutis præsidiū accæpit. Quis putaret humanitatis obsequium, quod in regionibus benè moratis non accępit, in ultima barbarie reperire? Sed tum Sueno per quietem omnia circumspiciens, secum uolutabat, quanto ex fastigio decidisset: quàm crebris iactatus infortunijs, cessisset hostibus ante sæpè uictis: quàm etiam contemptus haberetur inter eos, in quos & parens eius, & ipse, crebra beneficia contulissent. Descendit aliquando, miserante DEO, in animum eius: hanc tantam illi suo demerito infelicitatem prouenisse, quòd sanctissimam CHRISTI Religionem abiecisset:

Sueno Dania pellitur.

Suenonis discursus & pœnitentia.

cisset; & parenti impiè rebellans, cùm causa religionis in medio uerteretur, illum ad necem fuisset persecutus. Igitur tantorum causam malorum iam inuentam, expiare constituens, totus in Deū conuersus, Impietatem abnegabat, sacrum Baptisma, quod accæperat, secum recolens, Christianū hominē agebat. Nec aberat diu cōsolantis Dei misericordia. Nam cùm per id tempus curreret Annus exilij septimus, de repente mortuus Ericus Suetiæ Rex, Daniç uacuam illi possessionem dereliquit. Religionem tamen Christi, quam resumpsit, dissimulanter seruare compulsus: nè initio hos à se repelleret, per quos Regno restitutus, poterat uniuersæ in salutem prouinciæ consulere. Egit tamen priuatim Rex apud eos, quos cordatiores agnouit, ut CHRISTI ambirēt mysteria. Sed nō est eiusdē ingenij, Armis præesse & Sacris.

Fit Christianus.

¶ Poppo candentis ferri miraculo, Danos ad fidem Christi conuertit. Sueno Syritham Suetiæ ducit uxorem, & Regem & Regnum, cum Anglia sibi subigens, tandem felici senio uitam finit.

Caput. xxiiij.

IGITVR permansere diu in perfidia sua, donec Poppo uir religiosus indigena, qui diu in Italia, & apud summum Pontificem peregrinatus, in Christi religione iam solidatus erat, adueniret. Is annitente Rege, apud Portum, cui frequentia glaciei nomen peperit, in Danorum cœtu publicè concionatus, uir doctrina & sanctitate perspicuus, longa ac salubri oratione genti suasit, perfidiam deserere, synceram Christi religionem, iam in omni penè mundo celebrem amplecterentur. Et ubi hæsitantes inter utrunque conspexit, ut neque promptè antiquam Religionem ponerent, neque quod uerbis eius opponerent haberent: percunctatus est, Quid si ad candentis ferri tactum, manus eius cernerent intactas? Vellent ne subire quæ hortaretur? Cunctis succlamantibus, Velle. In chirothecæ formam iussit ferrum aptari, idque ignitum afferri. Rubuit igne ferrum. Ille tamen intrepidus, manum immisit ad cubitum, deportauitque ad locū constitutum. Ibi cùm ad pedes Regis proiecisset, uicta manus dedit concio, spontè subiens Lauacrum regenerationis. Tum max. Pontifex Hamburgen. Adaldagus, Episcopos per Daniam ordinauit: memoratum Popponem Arusij, Haricum Slesuici, Lefdagum Ripç, Gerbrando Roskildiæ Ecclesias commendauit, consecratis Episcopis. Iam sacris per sua loca cōstitutis, res omnes Regni in melius profluere cæperunt. Institit per hoc tempus NORVAGIAE Rex Olauus, relictā SVETIAE Reginam coniugio sibi sociare: quo SVETIAE uires suis adiungeret. Sed hoc SVENO persentiēs, non esse ab re sua existimauit.

Poppo uir sanctus.

Candēs ferrum gestat.

Olauus Suetiæ Rex.

Igitur

igitur hominem optato constituit auertere. Subornauit enim ex suis duos, qui specie perfugarum Olauum peterent, multa mala in caput Suenonis congererent: Cęterum filiam eius Thiram, auiæ nomen referentem, insigni laude celebrarēt. Cumq; laudem puellæ crebrius per occasionem apud Regem perfugæ repeterent, usqueadeò irritauerūt concupiscentiam eius: ut missis ad Suenonem Oratoribus, filiam eius coniugem deposceret. Sueno ita legationem accæpit, ut spei plenos à se dimitteret Oratores. Exhilaratus Olauus accæpto nuncio, Syritham Suetiæ Reginam, annis adolescentiæ suæ imparem, iam contempsit: non contentus, ut ferūt, eam coniugio præterire, sed & addita contumelia grauiter affecit. Nam specie colloquij accersitam iussit adesse: & ut gens illa nauigio ferè omnia peragit, naue propinquantem Reginam, ad se per nuncium orat introire. Illa fœminea uerecūdia aliquandiu reluctata, Regio tandem cessit imperio. Struxere dolos qui interuenere. Nam tabulam inter utranq; nauim uestigio defigendam, ex altera parte ubi Regina inscenderat, pensilem submisere. Illa cum asseclis mari demergitur. Sed assistens fida suorum manus, cum proprio periculo Reginæ aderant, ne extinguatur. Vix ergò abstractam profundo, reddidere littori. Id an Regis uoluntate, an perfugarum dolo factū sit, in incerto fuit. Nisi quòd creditum est, Suenonem non ignarum extitisse. Cùm enim Olauus à se Syritham Reginam tali indignatione repulisset, ipse quoq; filiam pernegauit: ita utroquè insistentem, neutrius compotem fieri passus est Sueno. Nam Syritham ipse sibi coniugem asciuit: uires quibus nudauerat Olauū, sibi consciscens: ex qua postea filium sustulit Kanutum. Sed Olauus non ignarus omnium earum rerum, Suenonem extare autorem, qui & filiam dolo ostendisset, postea retractam: & Suetiæ Reginam à se auersam, proprio connubio præuidisset: tantam statuit ulcisci iniuriam: expedita classe mouens in Danos. Sed Sueno accitis in opem Suecis, quibus priuignus eius præerat Iacobus, facilè uictoriam retulit: oppressoq; Rege, in suam Regnum redegit potestatem. Nec eo cōtentus, uictrices turmas conuertit in Angliam: & expositis in terram copijs, Regem eò perpulit ad Adelstenum, ut firmaret, se decedēte non alium Angliæ Regem futurum, sed in Suenonis manu Regnum permansurum. Sueno autem ad senilem perductus ætatem, iam armis relegatis, solis institit sacris. Siquidèm omni humana concussione uacuus, in ipso perfectissimæ uitæ fulgore decessit: Exemplar uniuersis Regibus in se præfiniens. Quandiu enim Religioni repugnauit, infelicissimis successibus, ad extremas peruenit calamitates: at ubi conuersus in Deum, sacram agnouit ueneranter religionem, ex infimo gradu ad splendo-

Dolus sexui incongruus.

Sueno uxorem ducit Syritham.

Suecos uincit, Rege oppresso.

Angliam subdit.

splendorem ac felicitatem, uicinis Regnis conspicuam, peruenit.

¶ Kanutus, Vuandalos, Sembos, & Anglos, ultor paternæ iniuriæ deuicit. Olauum æmulatione procaci tentans. Caput. xxv.

KANVTVS filius, cui ex magnitudine rerum gestarũ Magni nomen accessit, patri successit in Dania. Cæterũ Noruagici, atq; Anglici Reges ex suis elegerunt Proceribus: Eduardum Angli: Olauum, qui postea in Sanctos est relatus, Noruagi subuexere. Sed Kanutus dissimulata interim iniuria, uires primùm exercere, inde augere constituit: tum rebus plenius consulturus. Et quoniam Vuandalorum multiplices in parentem iniurias Sueno sacramentis astrictus, uindicare non potuit: pium existimauit, inde militiæ suæ rudimenta sumere. Sembi quoq;, Aquino patruo per mortem absumpto, Daniæ iugum reiecere. Vtrisquè uindicandis se Kanutus aptauit. Et quidèm totis Daniæ uiribus, diuisim utrisq; incumbens, facilè perpulit: ut imperata nedum detrectarent, sed & Danorum Regi subiecti, annua tributa pensitarent. Inde ubi uires iam duabus claris auxisset uictorijs, par animo cœpit esse Anglis inuadendis. Sed tamen ne hostem à tergo relinqueret, temporariam pacem cum Noruagiæ Regibus Olauo, atq; Haraldo fratre pepigit: societatemq; gerendi in Anglos belli inter fœdera comprehendit. Iunctis ergo uiribus ducunt in hostem. Expositis in terram militibus, acies ex aduerso consistunt. Pugnatum est acriter, diuq;. Sed in medio pugnæ æstu, Signifer Danorũ fortè, an uirtute obtritus, Signa inclinauit: Angliq; rapuere. Erat inter gregarios milites Tymmo, uir. & proceritate et robore insignis, quem fors obtulit, is uirentem ramum hasta sustulit in sublime, Hæc inquiens, signa nostra commilitones: sequimini qua præeo. Itaq; ducens in hostem felix Antesignanus, aciem iam de fuga meditantem, restituit. Demum cùm uictoria apud Danos resideret, Rex clara uiri uirtute delectatus, Primipilum fecit in omne tempus Militiæ suæ: multis præterea agris, & insigni de restituta acie per signa, cognomine decorauit. Olauus Noruagię Rex, cum suorum agmine Danis militabat. Fœdera autem quæ tum icta sunt inter Angliæ, Daniæq; Reges, ut quo adnueret, Eduardus dimidio Regni contentus, partem alteram Kanuto mox permitteret, totam habituro post Eduardi fata, nullam Olaui rationem habuere. Adiecit alteram Olauo contumeliam: ut mulierculam, qua ille interdum ad solatia uteretur, ab illo abstractam, sibi deuinciret. His rebus percitus Olauus, cùm indignatione plenum spiritum gereret, nauigauit in Patriam: cogitans, quonam pacto, & iniuriã contemptus, & contumeliam affectus, uindicaret.

Kanutus Rex. II.

Vuandalos & Sembos subijcit Danis.

Anglos subijcit.

Aluuinam nomine.

¶ Nun-

¶ Nunciatur Regi, Angliæ Regnum uacare. Suspendio demandans nuncios, Angliam mox possidet. Affinitate se iungit Normannis. Olauum rediens, Dania expulit. Caput. xxvi.

SEPTEM in medio anni decurrêre, cùm quidam ingressus triclinių cum socio, quo Rex accumbebat Kanutus, totius Angliæ Regem salutauere. Ille incertum habens, an exprobrationem dimidiati Imperij cum Eduardo, inuersa salutatio, irrisionem præferret, Nihil se eius gratia pudere respondit. Illi ubi Regem rubore perfusum intumescere uiderunt, iam palàm locuti, se eius obsequio, quo celerius toti Angliæ regnaret, Eduardi fata peregisse testantur. Tum indignationem effundens, parricidas appellauit: iussitq; consumi suspendio: quo Regij sanguinis pœnam, turpi supplicij genere perageret. Non tamen potuit Rex consciæ mentis crimen apud omnes abolere: interpretantibus nonnullis, quo scelus magis tegeretur, ministros scelerū de medio sublatos. Cùmq; Angliæ iam uacuam possesionem intraret, nectendam cum finitimis affinitatem putauit. quo Regnum longinquum, magis ac magis in fide permaneret. Igitur Normanni Ducis in littore Gallico ditionem regentis, Immam filiam matrimonio sibi deuinxit: germanamq; suam Estritham, eius fratri Richardo coniugem dedit. Sed ille, ut dicemus, repudiatam, Regi remisit. Ex Imma Rex Kanutum, Gunildamq; prolem sustulit. Olauus interim Noruagiæ Rex, iniuriarum memor, infesta Daniȩ per Kanuti absentiam bella intulit. Sed adnauigans ex Anglia Kanutus, facilè illum represit, cōegitq; in fugam. Petijt autem Olauus, Orientales Vuandaliæ partes, Geritslauum socerum adiens.

Suspendit nuncios Angliæ.

¶ Kanutus Noruagiam paternum Regnum occupat. Sororium Normannia expellit. Olauus Suetiæ redditur iustiss. Rex. Locatas insidias Kanutus classe dirimit. Caput. xxvij.

INTEREA Kanutus uictor, Noruagiam paternæ ditionis Regnum recępit: & confirmatis ibi rebus, reuersus est in Angliam. Audito autem, quòd sororis suæ maritus, qualibuscunq; ex causis repudiū indixisset uxori: protinus hominem fugauit ex Normannia Galliæ, germanam reducens in Daniam. Richardus autem uoto suscępto, peregrinatus est in terram sanctam: ibiq; mortē obijt. Cunquè per id tempus Olauus, qui & Iacobus, Suetiæ Rex, rebus excessisset humanis, Olauus Noruuagiæ exul, spem concępit, patriam ditionem repetendi. quod Kanutus fraternis destitutus auxilijs (erant eñ Kanutus, & Iacobus uterini fratres) illius Regni pręsidia sibi confidebat

Sororium Normannia expulit.

bat accedere. Igitur soceri, atq; Sueonum armis, Olauus Noruagiæ restituitur. Ibiq; Legibus editis, & Religione propagata, Rex iustissimus atq; sanctissimus, ab his qui Kanuto fauerant, domestico bello est oppressus, ac in Sanctos relatus. Quæ plenius in Noruagia diximus. Estritham uerò germanam, Vlfoni Duci Anglicano tradidit uxorē. Cuius de origine fabulosa memorantur: occasione fortè sumpta de aui to nomine: quòd auus illius Vrsus diceretur. Solebant autem Principes illa tempestate cognomina uendicare de generosis beluis: ut alius Vrsus, alius Leo, alius etiam Catulus diceretur. Vnde & idem ille Vlfo, uicinum Lupo nomen præfert in lingua Germanorum. Is autem uir fortis, fortissimi nihilominus & optimi Regis Suenonis pater est, cuius gratia illius cum honore facimus mentionem. Subortis tamen simultatibus inter illum, Regemq; Kanutum undecunq;: quia securus in Dania non uidebatur, in Suetiam confugit: Emundo Suetię, & Olauo Noruagiæ Regibus operam in Kanutum promittens. Erat uir fide præcipuus in Kanutum: qui cùm ista de Vlfone comperta haberet, Kanuto Regi quamprimùm curauit nota fieri. Coniunctis autem copijs, Sueci à Scania, Noruagi à mari inminebant. Sed Rex Kanutus cum ualida classe superueniens, fugauit utrosq;. Cuius pugnæ ordinem & exitum in Noruagia sumus executi.

Olaui sancti mors.

Noruagiæ lib.3.cap.6.

Procerum agnomina à beluis.

¶ Kanuti quinq; Regnorum Regis, potentia, uirtus, & æquitas in Legum lataram obseruantia: exemplo per se homicidio perpetrato præscripta. Caput. xxviij.

HAC uictoria potitus Kanutus, iam quinq; Regnorū tenebat Imperium. Nam Daniæ suæ, per huius belli uictoriam, coniunxit Suetiam, cum Noruagia. Emundus enim Suetiæ Rex, fortunę cedens, ad tempus delituit in angulo. Olauus autem, ut diximus, intestino bello perijt ab his, qui Kanuto fauerant. Frater eius Haraldus potentiam fugiens Kanuti, in Constantinopolim se contulit: ibiquè permansit Kanuto extante. Cæterum Angliam iamdudum tenuit in potestate. Sed & Normanniam in littore Galliarum, pulso nuper Richardo Duce germanæ suæ contemptore, ditiòne tenebat. Nec his contentus ditionibus, eximio sui fulgore etiam Romanum illustrauit Imperium. Equidem eius Principi Henrico, qui fuit eius nominis tertius, Conradi Imperatoris filius, filiam Gunildam nuptam tradidit. Eundemq; paulò post Italica consternatione perculsum, auxilio prosecutus, pristinę fortunę, pressa rebellium conspiratione, restituit. Magnū erat cernere, in comitatu Imperatoris, quinq; Regnorum moderatorem Regem. Inde reuersus, natu maiorem Haraldum filium Angliæ,

Kanuti potentia.

paulo ante cap. 27. dixit eā ex Vlfone et Estrita sorore eij natum.

Knutonē Daniæ, Suenonē Noruagiæ, quē ex Aluina coniuge sustu-lerat, sine ulla Maiestatis suæ diminutione præfecit. Quamuis eñ tres Prouincias, totidem filiorum Regimini tradidit, nihilominus tamen sibi commune trium Imperium reseruauit: neq; rerum summam pe-nes alium consistere uoluit. Estritha autem soror cum marito in Sue-tiam profuga, filium est enixa Suenonem, postea REGEM illu-strissimum, sobolis interuentu uiro fratris gratiā reparauit. Cæsar quo què ex Gunilda filium æquè fortuna & uocabulo magnum suscæpit: à quo illustrium Teutonicorum imagines, splendidaq; Germaniæ lu mina successionis serie pullulasse produntur. Kanutus autem Rex, cu ius inclyta per uniuersam terram erat fama, & insignis gloria, eadem conciliante ingens robur militum contraxit. Nam qui erat fortitudi-nis robore præstans, huius interesse Regis militiæ præclarum duxit. Quo factum est: ut fortissimorū militum, ad illum undecunq;, ex om-ni natione, magna semp frequentia confluxit. Aderat inter alios Goth scalcus, uir in nostra Vuandalia cum multa laude memorandus: qui fortissimis apud hunc Regem operis, Regij sanguinis coniugem, un-de suscepit Henricum filium æquè memorandum uirum, promeruit. Longū est commemorare, quo splendore familia, qua honestate om-nis eius militia fuit: ut inter dissonas multorum linguas mirabilis con-sensio cerneretur. Ea fuit optimi Regis diligentia: ut optimis Legibus patriam, ciues, milites, intra honestatis præscriptum contineret. Tulit Legem de singulis rebus: omniaq; præuidit, quæ ab optimo Legum latore sunt prouidenda. Et cùm inter alia Homicidio quoq; pœnam decreuisset, accidit: ut ipse suæ Legis præuaricator, occiso milite, inue-niretur. Cunq; factū Maiestatis reuerētia tueri potuisset, militari se ani maduersioni substrauit. Illi concione lachrymantes egressi, deliberati-one inita, tristem de Rege sententiam ferre, ut minus honestum, ita pa rum utile peruiderunt: non ignari, sine eo, esse se uacuum sine spiritu corpus. Igitur in tam ardua re sententijs dubij, proprio Regem arbi-trio mulctandum subiecere: ex reo Iudicē statuentes: satis graues eum delicti pœnas dedisse arbitrati, qui se in tanto fortunę fastigio, tam sup pliciter abijcere sustinuisset. Rex culpam ære redimendam constituit. Cūnq; aliâs homicidij crimen quadragenis nummi talentis expiari so leret, ipse sibi trecenta talenta mulctæ nomine indixit. Huic summę no uem auri talenta adiunxit. Totius uerò pecuniæ partem Sacris primam, alterā militibus, tertiam interfecto sanguine con-iunctis adiudicauit. Egit humanum Iudicem, Reum liberalem, atq; optimum suarum Legum confirmatorem.

Gothscalcus Sclauus Vuandaliæ lib. 2. cap. 1. & ante lib. 1.

Patere legē quam ipse tuleris.

Regis homicidij ultio & pœna.

¶ Nor-

¶ Normannos Kanutus obsidet classe. Castris testamentum lecto ægritudinis, militibus præscribit: dein pie mortuus, Rothomagi sepelitur. Caput. xxix.

OMNIBVS in Regno Daniæ cæteris cõpositis, Normanni in Galliarum littore sedentes, quòd nuper Richardum Ducis germanam, suæq; germanæ repudiatorem armis exegisset, grauius ferentes, imperata facere detrectabant, aperta iam rebellione in eũ concitati: magna in eam regionem classe traiecit. Vbi paulò post triste de Haraldi fato nunciũ cùm accæpisset, propior publicæ expeditioni, quàm priuato affectui, agmen eadem qua prius celeritate promouit: neq; animo, aut officio, quo minus insisteret cæpto, remissior fuit: sed neq; oculos ad singularẽ luctũ, à generalis militiæ contemplatione deflexit. Adeò rerum, ac temporis statũ inter fortem patrem, ac strennuũ Ducem, egregia animi moderatione diuisit. Nec minus in toleranda filij morte, quàm hostium appetenda, perspicui roboris spectaculum præbuit. Interea Kanutus, ob graues militiæ labores, aduersa ualetudine pressus, cùm se corporis firmitate defectum, ac mox spiritu cariturum animaduertit: conuocatos Proceres, non nisi bello confecto, domos reuerti iussit: haud dubiè uictoria potituros, si funebri eius lecto humeros in acie subiecissent: atq; inter primos præliantium globos, Ducis nomine corpus suum exanime prætulissent: idq; fugato hoste, quo clarius cinerum suorum monumentum extaret: apud Rothomagum, permissa indigenis libertate, sepulturæ mandarent: facilè usuros conditione Normannos, iam Gallos, si ilico hostem finibus suis excessurum cognoscerent. O imẽnsam morituri Regis industriam: quæ suis in ultimas rerum angustias deuolutis, disciplina quàm spiritu uiuidior fuit. Equidèm superstitum salus, decedentis ingenio stetit. Nam corpus eius funebri lecto à militibus in acie perlatum, ad Danorum usq; uictoriam, ueluti uiua adhortatione profecit: ut non minus extincti, quàm superstitis fortunæ pondus inesse crederes. Cui mox sepulturam discessuros se pacti, à Rothomagensibus expetiuerunt. Rapuere conditionem hostes, cineribusq; eius in sua urbe adquiescendi locũ dederunt. Ita milites suscepti monitus ratione, pugnam, pactionem, sepulturam, atq; exequias prosecuti, fato functum humeris suis Regem in aciem pertulerunt: uictoresq; funerato eo, sumptis tantùm commeatibus, ad propria redierunt. Hunc Kanutus exitum habuit: quo nemo Danicorum Regum, tametsi plura alij uictorijs illustrauerint, splendidior fuit. Adeò enim operum eius magnitudinem propitiæ famæ fides auxerat: ut quos rerum gestarum gloria pares habuerat, claritatis amplitudine excellat; Cunquè aliorum

Normaños obsidet.

Kanuti decretum ultimum.

Kanuti mors, & sepulchrum.

ſplendorem, ignorantię obſcuritas, ac uetuſtatis rubigo perederit, hoc decus longa famæ uſurpatione ſubnixum, perpetuis memoriæ fructibus reuireſcit. Equidem ſanctitate, ac fortitudine inſtructiſsimus, non minus Religionem, quàm Regnũ proferre curę habuit. Quippe cùm bellicis latè titulis inclaruiſſet, placidiore ſtudio uſus, ex fiſco ſuo, compluribus in locis, priuatorum Clericorum conuictu inſtituto, cellarũ frequentiã nouis auxit conuenticulis: ſacrorumq́ uenerationẽ quàm maximam ſemper exhibuit. Regiarum opũ impendio ſtipendijs multiplicauit. Monachalem quoq́ ordinem uberiorem reliquit. ne ferocię propior, quàm pietatis officijs uideretur: æquam ſibi utriuſq́ laudem aſciſcere cupiens. Cuius ſtudij induſtria, ad tantũ claritatis lumen acceſit: ut cùm fortiſsimorum Regum bellica uirtus antiquitate exoleuerit, eius famam gloriæ quæſtu opulentiſsimam, tenaciſsima poſteritatis agnitio comprehendit. Hæc ſunt ferè omnia noſtri Saxonis ad uerbum de Rege clariſsimo teſtimonia.

¶ Kanuto Magno, ſuccedit Knuto filius. Regna Anglię & Noruagiæ icto fœderæ ſuis partitur. Donec hære de orbus decederet. Caput. xxx.

Knuto Rex III.

KNVTO filius, iam uiuo patre Danię Regno pręſidẽs, in eius per mortem poſſeſsione firmatus eſt. Interea Sueno ex ſorore Kanuti nepos, Vlfouis Ducis & Eſtrithę filius, Angliam pro conſobrino tenebat, defendebatq́, poſitis in opportuna loca militum præſidijs. Sed non eadem fortuna Noruagię. Nam Suenone Kanuti filio, ante patrem rebus excedente, in fide Regis illo extante permanſere. Vbi uerò certum de Kanuti exitu nunciũ accępere, Magnũ Olaui ſancti Regis filium, & paterno reſpectu, & ſuæ uirtutis meritò, erexere Regem, Danię rebellantes. Knuto autem inter primordia Regni, utriſq́ ſatis eſſe non potuit confringendis: fecit quod neceſſe fuit, ne maioris Angliæ Regni, damno afficeretur, minoris defectionẽ pactione excipiendam putauit. Euocato enim Magno, pepigit cum illo: ut uter eorũ ſupereſſet, utriq́ Regno præeſſet: pactionemq́ iureiurando ab ipſis, & utriuſq́ Regni Proceribus præſtito fœdere firmauerũt. Adeò enim Daniam, Noruagiamq́ unius eſſe Regiminis affectabat Knuto, ut alteram alteri ſubijci, quàm utranq́ ſeparatum Regnum gerere præoptauit. In hanc pacti fidem, rebus cõpoſitis, in Angliam expedita claſſe mouit. Cunq́ cuncta Suenonis induſtria pace pleniſſima comperiſſet, Eduardum fratrem uterinum, quem eiuſdem nominis pater ex Imma communi duorum matre ſuſtulit (nam Eduardo uita functo, Immam Kanutus uxorem accæpit) in Regni ſocietatem aſciſcit. Non quòd fraternum in illo affectum magnopere percoleret, ſed ut

Pactũ Knutonis cum Magno.

eius

eius ambitionem, largitate & munificentia præcurreret: Regniq́ par te potitum, totum corpore prohiberet. Itaq́ non tam ueneratione cha rum, quàm popularium ambitione, paterniq́ generis autoritate suspe ctum, consortem Imperij facit. Verùm Eduardo humilior origine ani mus fuit. Equidem obtusi admodum cordis, obscuriorem indolis ex perientiam præbuit. Knuto cùm biennium regnasset, diem sum obijt, nullo relicto ex se hærede. Ita stirps illa magnifici Regis breui consum pta est: filijs, quos multos genuit, ante patrem excedentibus: solo Knu tone, quem diximus, superextante. Quo etiam absumpto, nemo Co ronæ propior Suenone uisus est: si non illum excluderet pactum iura mento firmatum.

¶ Magnus ex Knutonis pacto Daniam tenet. Eduardus Danis dolo cæsis, Anglia potitur. Hunc Haraldus interimit. Vuandalis à Magno Iutia deuictis, fortuito casu uita decedit: in cuius locum Sueno surrogatur. Caput. xxxi.

AGNVS Olaui martyris filius, pactione quam cum Knutone inijt, Regnum etiam Daniæ assequitur. Sueno quidèm ex Germanis Kanuti editus, adolescēs incomparabilis, & si magno iuris uinculo contendere, multorū fauoribus niteretur: qui & sanguini & uirtuti eius deferrent plurimùm: peruicit tamen apud uiros graues, & Religionis sacræ cultores: ut pactio sacramento firmata, sanguini præ ferretur. Angliam quidèm sibi saluam manere confisus est: quòd mul tis Procerum, partim paterno sanguine, partim suis meritis esset cha rissimus. Spemq́ eius uehementer adauxit, consortis Eduardi socors ignauia. Securus ergò de Anglia, Daniam sibi conciliare tentauit: sed exclusit illū uis, ut diximus, pactionis. Igitur dum pariter Regnis duo bus, Sueno inhiauit, utroquè destitutus est. Nam Haraldus Guduini filius, Suenoni artissima sanguinis cōiunctione deuinctus, Angliæ Re gnum Suenone nauigante inuasit. Nihil certè tam sanctum, quod Re gni cupido non subuertat. Nam Danicis militum præsidijs, quæ Sue no distribuit in ordines, per cōuiuia exceptis, ubi uino pro gentis con suetudine, abundātius hausto percaluere: inmissis percussoribus, om ne nomen Danicum per Angliam extinxit. Ea nox paruulo temporis momento, uetustam dominationem, Maiorumq́ uirtute elaboratum finiuit Imperium. Sed neq́ postea Danis fortuna restituit, Ita Anglia dominandi ius, ignauia perditum, scelere recuperauit. Sed Haraldus nomen quidèm Regium Eduardo reliquit: sibi uerò ius administran di Regni usurpauit: ut ille nomine, iste re haberetur Rex. Contentus Maiestatis inani nomine, multa interim aluit in Regni uisceribus sce

Magnus Rex.

Suenonis fiducia.

Danorum fraudulenta cædes per Anglos.

 lera.

Eduardum Haraldus obtruncat.

lera. Sed non diu passus illũ regnare Haraldus, Regem oppresit, Regnum inuasit. Interim Sueno cùm utroq; pariter Regno destitutus haberetur, cum Magno de Daniæ rerum summa, bello fortunam tentare statuit. Maritimis uiribus congressus, uincitur Sueno. Inde equestri agmine concurritur in Iutia. Victus & ibi Sueno, suis contemptui, hostibus ludibrio fuit: Inde in Sialandiam, Scaniamq; traijciens, Suetiam adire decreuit: spem constituens in nonnullos, quos ea Regio aluit ex paternis amicis. Sed interim Magno nunciat̃, Vuandalorũ in Iutiam irruptio. Nam uir eius gentis primarius, cùm nuper inter Danos duodecim filiorum solatio esset destitutus, uindictam peragere decreuit, sui etiam sanguinis impendio: ut qui se potiori uitæ suæ parte spoliassent, aut ipsi pœnas meritas darent, aut quod ipsum superesset modicum uitæ ac sanguinis, pariter haurirent. Magnum uerò inter binos hostes agentem, quem sequeretur dubitantẽ, populares precibus aggresi, peruincunt: ut externum Vuandalorum prior agmen aggrederetur: ubi gloriæ amplius, & inuidiæ minus esset in uictoria. Quippè & Sueno non carebat amicis, qui illi consultũ rectè uellent. Fecit Magnus quod monuere populares. Nam in Iutiam comportatis copijs, Vuandalos aggreditur: spe certus, quòd somnio monitus, uictoriam consequeretur. Non defuit exitus, quem nocturna uisio demonstrauit. Solet quippè uel ipsa diuinitas, uel uis de cœlo, se quiescẽtibus infundere, & futura insinuare. Fugatis ergo Vuandalis, charior & commendatior esse cœpit Danis, Rex externæ gentis: qui tantum in tutione Regni positum credidit, ut domesticũ hostem negligeret, dùm publicum auerteret. Inde ad insequendum Regem æmulum conuersus, in Sialandiam, Scaniamq; arma portauit. Sed ille reparandarum uirium in Dania, spe destitutus, in Suetiam se contulit Sueno. Gothscalcus autem uir clarus, Vuandalici sanguinis, diu Suenonem secutus: quem abusq; memoria Kanuti Magni in militia cognitum, ueneratus est: ubi uidit iam spe uacuũ, se in Suetiam recipientem: patriam & ipse quæsiturus, dimisit. In qua qui illi successus, quiq; fuerint rerum apparatus, & quis illũ exitus expetierit, in Vuandalia nostra recensuimus. Sed Magnus Rex, dum adhuc agmen insequẽdi Suenonis gratia duceret, fortè leporem conspectũ equo insidens secutus, extantem de terra, frigoreq; duratũ stipitem, equo sublabente excipiens, in latere mortalem perpessus est ictum: unde breui consecuta morte, Suenonem angustissimis fortunæ casibus implicatum, ex profugo Regem fecit. Ita omnium mortalium ope defecto, præsidium supernæ pietatis affulsit: Regnumquè, quo illum fortunæ iniquitas spoliauit, eiusdem beneficium restituit.

Vuandali in Iutiam irrumpunt.

Magnus uincit Vuãdalos.

Gothscalcus.

Vuandaliæ lib. 2 ca. 47. & lib. 3.

Magni mors.

Sueno.

¶ Sueno ter ab Haraldo Angliæ Rege uincit. Suppetijs Noruagiorũ auctus, rursum cum illis superatur. Tandem Normannorum manu Anglum sternit. Regno Daniæ redditus, libidinatur: incestu notatus, ad pœnitentiam redit. Caput. xxxij.

SVENO Kanuti Magni ex sorore nepos, Vlfonis Ducis filius, omni posteritate Kanuti subtracta, Magni casu, morteq; uacuatam Regiam occupauit. Sed illi diu fuit laborandũ, quo inter Proceres redintegrato affectu, pristini belli aboleret memoria. Diu enim semel haustũ penitus odium inhæret: & nisi aut magno, aut diuturno uirtutis facinore abolet. Prouenit aũt Suenoni superna miseratione fidele consiliũ in Vuilhelmo, natu quidem Anglico, sed iam Danicis rebus ita insueto: ut à magno Kanuto, cui proximus scriba esset & scrinarius, in hos usq; dies Daniam percoleret. Is autẽ suo merito sedem Roschildensem Pontificis accepit: cuius ad eos usq; dies tam lata ditio uigebat, ut omnis illi Scania subderetur. Sed ex illo tempore melius rebus consuli cœpit: ut amplissima Scaniæ prouincia, duobus suis Pontificibus crederetur, Lundensi, atq; Dalbiensi. Sed ex his alter postea cœpit in abolitionem transire, solo Lundensi, qui nunc est Archiepiscopatus, permanente. Sueno autem non modò Dania contentus, etiam Noruagiæ per Magnum uacuatæ, cœpit inhiare. Reuersus autem Constantinopoli Haraldus Olaui frater, Regnum inijt: sed à Suenone bello nauali impetitur. Victus tamen apud Iutiam Sueno, concessit in Daniam: ubi renouatis apud Sialandiam, Scaniamq; uiribus, ad bella redit. Nec impiger Haraldus, occurrit. Vbi in conspectum mutuum alternæ uenere classes, prospiciens Sueno longè se hostiũ multitudine uinci: quod numero deerat, ab ordine mutuatus est. Equidem collocatis in subsidia nauibus, non totis ab agmine uiribus statuit concurrendum, sed ubi opus euenerit, subsidiarias iussit adesse. Magno animorum impetu concursum. Magnis diu uiribus fortiter pugnatũ. Obnixiquè in alterutrum, certi erant non cedere. Eam pugnam fecere insignem, paucorum ex Dania militum miracula. Conspectus est, qui enodi trunco correpto, hostilem in naue spe plenus assiliret, unus homo turmã agens, omnes propugnatores à puppi in proram detrudens, & ab illis sine uulnere decessit. Nox prælium diremit. Cuius beneficio Scanij iam uictoriæ suæ partis diffisi, agmini se clam subducũt, flumen repetentes: inde terrestri itineris cõpendio in sua dilabuntur. Reddita luce, Rex Sueno damnũ sensit subtractæ partis Scanicæ. Indignatusq; desertoribus, fortunã armis, quã fugæ dedecus inire maluit: pensante numerũ uirtute. Igitur diu fortiter præliatum est. Sed cùm

Sueno Rex II.

Vincit Sueno ab Haraldo.

Aslaci admiranda uirtus.

Vincitur secundo Sueno.
Item tertio.

Noruagij numero alternantiū pugnā uariarent, defatigati Dani, multos amisere, partim cæsos, partim captos. Tertio deinde fortunam pertentare ingressus Sueno, maiore conatu copias congerit. Nec Haraldo defuit prouidentia nouarum uirium. Ibi Sueno tertiò etiā uictus, uictori concessisset: nisi ille auocatus, maioribus rebus animū adiecisset. Equidem Haraldi, quem in Anglia diximus occupasse Regnum, fratres natu minores, pertesi ferre germani insolens imperiū, ad Haraldū Noruagiæ confugiunt, præsidium ab illo póstulantes. Ille sublatus animo, operas pollicetur. Nam pacti erant, se, ac Regnum Noruagiæ Regi subijcere. Ille Imperij auidus, classem instruit: ducitq; in Angliam, Haraldo occupatori occursurus. Per idem tempus, Normannicæ in Galliarum littore Dux, & ipse spe propagandi Imperij tractus, duxit in Angliam. Geminis ergò hostium petitus agminibus Angliæ ductor Haraldus, secū deliberabat, cui primùm occurreret: prospiciēs tamen, ne iunctis copijs unà incurrerent. Igitur dum ille dubius pendet: Noruagij cunctationē eius à timore profectam interpretati, expositis in terram copijs, pasim sine ordine sparsis armis populandi incedebant. Quod obseruās Haraldus, in eos quadrato duxit agmine. Itaquè palantes, ac longè sparsos, facilè superauit: multis eorum trucidatis: ut iam nihil illi formidandum uideretur ab illo agmine. Inde maiori fiducia Normannos, iam è Gallia ducentes aggreditur. Sed illi cautius in ordinē actis militibus confligunt cum Anglis: illosq; superant. Nam Rex ex fuga delapsus, agresti tugurio deprehēditur. Cuius duo filij confestim in Daniam, cū sorore migrauerunt. Quos Sueno Rex, paterni oblitus in se facinoris, consanguineę pietatis more excipit: puellamq; Rutenorum Regi Vualdemaro, qui & ipse Iarislauus à suis est appellatus, nuptui dedit. Quo tempore Daniæ Regnū sub Sueno ne pristinæ fortunæ statum demutans, ad bonū modū refloruit. Nam inter suos illustris, apud exteros celebris habitus, in diuina Religione zelosus atq; feruens habebatur: ita ut sacras Ædes multas suis sumptibus aut erigeret, aut illustraret. Hanc autem uirtutum claritatem sola libido infuscabat. Multis enim concubinis per tempora uariatis, multos exinde filios sustulit: quorum aliquot Regnum meruere post patrem. Complurium enim illustrium puellarum castitate delibata, sicuti nullum ex matrimonio, ita plures ex pellicibus filios progenuit. E quibus fuere, cum Gormone Haraldus: cum Suenone Omundus. His accessere Vbbo, & Olauus, Nicolaus, Biorno, atq; Benedictus, paterno quàmmaximè materno quàm minimum sanguini respondentes. Consimilis copulæ obscuritas, KANVTVM, & ERICVM, maxima DANIAE lumina et ornamēta progenuit. Sed & filia

Noruagos Haraldus deuincit.

Superatur à Normañis Anglus.

Suenonis libido.

filia Syritha, quæ postea Gothscalco Vuandalo coniunx accesit, inde orta proditur. Crebrioribus tamen suorum querelis monitus, legitimi matrimonij thoros quærebat: frenis licentiosæ libidinis in posterũ cöercendis. Sed dum alterũ malorũ euitat, incidit in alterum. Nam inconcessam Venerem fugitans, maiori flagitio Gutham Suetiæ Regis filiam, arcto sibi sanguinis uinculo cõstrictam, duxit uxorem: crimen crimine fugitans maiori. Sed non siluere Pontifices Eginus atq; Vuilhelmus, sacrorum interdicta Canonum illi crebrius repetẽtes, opportunè, importuneq;: ut aliquando indignationem Regi exprimerent. Nec ueriti sunt boni Pontifices, Regis iram pro ueritate subire. Non enim siluerunt. Vbi autem obserasse suis monitis aures perspiciũt, ad Hamburgensem Archiepiscopum, qui tum erat. Adalbertus, legationis & administrationis iure, prouincijs illis præsidentem confugiunt: rem aperiunt: orantq;, ut Regem, pro suæ legationis officio commonefaceret: quando apud illum minus ualuit autoritas suorũ in Regno sacerdotum. Fecit ille quod debuit: misis Oratoribus, Regem paternè admonuit, abstineret ab illicito coniugio. Vbi non attẽdit, comminationẽ censurarũ adiecere. Ille arma uicissim sua comminatus est: gladium Ecclesiæ, suo gladio uindicaturus. Non destitit tamen Archiepiscopus literis Regem crebrius commonere. Sed contumacem perspiciens, gladio suo distrinxit, excommunicans utrosq;. Præualuit tandẽ apud bonum Regem perseuerantia Pontificum. Nam sano acquiescens consilio, consanguineam suam dimisit. Illa uerò fœmina illustris ac prudens, uiduitatis habitu sumpto, secundum castitatis gradum arripuit: solerter emendans quòd deliquisset: Deoq; seruiens in sanctitate & iusticia, coram omnibus religiosa domina, in pauperes & basilicas multa bona erogabat. Inde conuersus Rex, fœminæ exemplo, in diuinam religionem excolendam, magnum undecunq; in Clero, bonorum ordinem uirorum contraxit: in quibusdam scientiæ acrimoniam, in alijs religionem ac uitæ sanctitatem ueneratus.

Matrimonium incestuosum.

Adalbertus Hamburg. Archiepiscopus.

Gladiũ gladio Rex obijcit.

¶ Rex Suenonem quendam, Pontificem licet indoctum deligit. Audita tum in se coniuratione, duos ex Proceribus æde sacra transfodi iubet. Antistes Regem à templo arcet, donec pœnitentia ductum receperit. Mortuo tandẽ Rege, Vuilhelmus Episcopus eidẽ consepelitur. Cap. xxxiij.

ERAT inter alios eius ordinis uiros, quos religiosa uita Regi commendauit Sueno quidam Noruagicus, literis minus pollens: quem tamen pro sua uirtute & uitæ sanctitate, ad Pontificium Rex prouexit. Inuidebãt doctiores simplicitati, & ubi diuinũ corãm Rege ab illo peragendum fuit officium, clãm subducto ante codice, locũ era

Sueno Pontif. simplex.

serant:

ferant: unde simplicitatem apud Regem irriderent. Ille quod reperit, putans emẽdatum, recitauit: aliorũ perinde calumnijs expositus. Sed Rex inspecto codice, dolũ deprehendit. Vir ille bonus, & si ætate maturus, hunc tamen in se defectum singulari diligentia atque industria superauit. Nam elongatus paucis annis à suo grege, literis institit: & multis irrisoribus suis, doctior est reuersus. Huius deinde uiri, atque Vuilhelmi consilio Rex cuncta gerebat. Primus tamen ad omnia Vuilhelmus Roschildiensis Pontifex semper erat, Regibus diu assuetus, & fide conspicuus. Interea cùm peruigilio Dominicę Circũcisionis (quod eius, atque uicinarũ nationũ more, cõuiuialitar agit̃) duos ex Procerib. inter pocula licentius de Rege locutos cõperisset, Rex ipse linguæ inter conuiuia libertatem arbitratus, aliud præferre Coniurationis indicium: feruore iracundię correptus, misit satellites, qui duos illos in ęde sacra sanctæ Trinitatis confoderent. Quod cùm scelus Pontifex sacra facturus comperisset, ingemuit: nihil tamẽ ad circumstantes locutus, sacris iam indutus, arrepto baculo, cùm tempus esse cõspiceret aduenturi in Ædem Regis, stabat ad fores, & uenientem non de more, in occursum prodiens excępit, sed propinquantem baculo pastorali Æde prohibuit, stimulũ pectori adijciens: Indignum, ait, sacrario uirũ, qui humano id sanguine polluisset. Oblitus paulisper Regis familiaritatem, dum seuerũ ageret Pontiifcem. Stringere gladios uidebantur qui aderant: Ille ceruicem adhibuit. Rex autem uim fieri uetat. Regressus in Regiam, secum perpendit suum, atque Pontificis factum: seque ipsum reum constituens, Regalem posuit habitum: pœnitentis assumpsit: & nudis pedibus, capiteque detectus, redijt ad Ecclesiæ fores. Quod ubi Pontifici nunciatũ est, properauit ad illum, pœnitentis faciem accipiens: cumque flente pariter flens, flentem plorans reduxit in Ecclesiam, ac solenni reconciliatione loci de more interposita, diuinum peregit officium. Magis Regi conciliatus per eam, quam peccanti obtenderat sæueritatem. Laudis plenum utriusque factum celebratur: in illo Pontificalis officij sęueritas, in isto Regalis fastigij digna factis exinanitio collaudatur. Ea res inextricabilem Regni, Sacerdotijque concordiã est operata. Quippe Rex Antistitem nõ solùm in eodem amicitiæ gradu habuit, sed etiã maioribus dignitatis incrementis donauit. Rex aũt in satisfactionẽ muneris loco, Stiffnyæ prouinciæ dimidiũ æris à se conferri publicat. Inter multos aũt quos, ut diximus, ex concubinis Rex habebat filios, Kanutus eminebat, & ingenij acrimonia, & rerũ gloria gestarũ. Quippè nauibus cõparatis, Orientaliũ Sembonũ, Estonũque piraticã repressit, nullos pro patria recusans labores ipse pegit, quorũ pro ætate uix spectator esse potuisset: effecitquè, ut fratres natu maiores,

Coniurati in Regem trucidãtur.

Regis pœnitentia.

Kanuti pręstantia.

res, splendore suo penitus obscuraret. Suenonem tandem Regem ultima senectute apud Suddathorp Iutiæ oppidum, febris repentina corripuit: ac indies inualescens, futurum, nec longinquum uitæ suæ exitũ demonstrauit. Ipse pro Christiana consuetudine, Sacramentis Ecclesiasticis ritè munitus, cùm corpus Roschildiam deferri mandasset, exhalatum Deo spiritum remittebat. Præcurrens autem nuncius, Vuilhelmo Pontifici, Regis exitum nunciabat. Tum ille datis amico Regi lachrymis, sepulchrum iussit effodi corpori Regio, nec minus aliud uicino loco mandauit excaueri. Mirati ministri, quid uiuentis sibi monumentum effodi iussum uellet: stupentibus, præceptum ingeminauit. Non ausi detrectare, ministerium implent. Inde sumpto pro itinere comitatu, obuiam funeri pergit: in uia speculatus, qui ligna scinderent, iussit proximo ministro: ut inde cõparatis tabulis, sui corporis capacem proscindat, formetq; sarcophagum. Stupidus minister, non audet recusare ministerium. Implet ergo iussionem. Vbi uentũ est in conspectum Regij funeris, iubet stare utriusq; ordinis multitudinem. Ipse equo delapsus, orantis in morem super instratam culcitram sternitur, diuq; suspirabundus expectatur. At ubi se desijt iam commouere: ab his qui affuere sacerdotibus, admonetur temporis, ut ante solis occasum perueniant in urbem, Impulsus, iam riguisse sentitur. Quid multa? diligentius intuentibus, uita functus inuenitur. Iam opus erat, quam paulò ante formari iussit, tumba. Venit in mentem cõscijs, quid sibi uellet iussio sepulchri iuxta Regium. Itaq; iuncta Regis, & Pontificis funera, in urbem deducuntur: unis exequijs concordium dum uiuerent Principum memoria peragitur: amborum corpora coniunctis tumulis demandantur. Hæc sunt ueneranda Amicitiæ stipendia. Sueno Noricus Sacrorũ suscipit curam. Regiæ successionis diu sors pendebat ambigua.

Rex Sueno moritur.

Vuilhelmi Episcopi mors.

¶ In electione Regis, oritur dissensio. Haraldus eligitur, qui Leges sancit, quas labefaciens post biennio decedit. Caput. xxxiiij.

HARALDVS inter Suenonis filios natu maior, sola annorũ suffragante cõmemoratione, patri sufficit. Nam maior Procerũ numerus, & si Kanutũ, animi, corporisq; dotibus præstantiorẽ non ignorarent: memores tamen, quantis ab illo laboribus, periculisq; iam sub parẽte adhuc militante essent impliciti, in Haraldũ inclinarũt. Non deerant tñ, qbus habendus inter fratres uirtutũ delectus uideret: ut eũ Regno prẽficerẽt, q Patriæ decus, ciuibus pacẽ, militibus gloriã pareret. Igit̃ ubi res in dissensionẽ respicit, indicit Regni Cõuentus apud Isorã portũ. Ibi qcquid Daniæ Procerũ est confluit, suisq;

Haraldus Rex. VII.

Dissensio in electione.

ſuiſq; partibus ſuffragaturi. Et quanquàm Regij filij numero plures haberentur, ceſſere tamen duobus cæteri. quòd alium ætas, alium uerò rerum geſtarum ſplendor, conſpectaq; uirtus commendabat. Diuerſis ergo conuentus Regni partibus, Haraldus, atq; Kanutus inter ſuos concionabundi inceſſerant. Haraldus primitiuum ſibi ius eſſe ab ānis: quòd & ſi Kanutus armis exercitatus ſit, ac bellis implicitus: cùm ſit ipſe quietus, & tranquillitati deditus: meminerint Proceres, quid ſuis rebus ſit commodius. Senſiſſe iam illos, quibus ſumptibus, quibus laboribus et periculis obiecti ſint à Kanuto, cùm adhuc ſub parente militem ageret. Æſtiment, quid ſperandum ſit illis, cùm ad ſceptra peruenerit. Ediuerſo Kanutus ſuis quoq; ante oculos ponebat, cum ſumma tamen uerecundia (ut gloria inuidiam non mereretur) quæ ille iampridem, pro purgando piraticis improbitatibus mari, pro illuſtranda apud uicinas nationes patria, pericula pertulerit, labores exanclauerit. Sibi, ſuiſq; rebus in poſterum conſulant. Non eſſe modeſtiæ ſuæ, in maiore fratre ſuo quidquam carpere. Eſſe illis liberū de rebus iudicium. Si maioris habeant fratris rationem, ſe nō deſerturum, quæ pro gloria Danicæ nationis inceptauerit. Illorum nunc ſententijs de ſumma rerum pendere arbitrium. Se in utramq; partem æquo ſtare animo. Cùm iſta inter ſuos Kanutus loqueretur, iam magna pars Procerum, accurrente illi multitudine populi, Haraldum Regem declarauit. Compertum eſt: quod alijs ad ſuffragia ſolet opitulari, clarum eſſe rebus geſtis, id Kanuto nocuiſſe. Mira res. Ita ſunt hominum iudicia: ut quod minus expectantes, crebrius eueniat. Haraldus fratri nuncium facit: nequaquam illi de Regni ſumma eſſe contendendum, niſi armis eligat decertare: ſe eſſe iam Regem Procerum ac populi ſuffragijs declaratū. Kanutus iam cernēs rerū inclinationem, tribus ſolis roſtratis nauibus abijt in anguſtiſsimas Scanici maris fauces, Regno carere iuſſus, cuius ipſe incolumitatem capitis ſui periculo ſæpe conſeruauit. Vbi fraterna legatione Regni communionem ſpondenti, reuerti eſt monitus: ſpretis pollicitationibus, cùm non ignoraret, quid Regni cōmunio periculi contineret, abijt in Suetiā. Haraldus in dies octo conſilio inter ſuos habito, quibuſdam Patriam legibus, ut erat pollicitus, adiuuabat. De Prouocationis iure: deq; cæteris iuſticiæ diſtributionē continentibus. Duelli uſum abſtulit. Sacramenti religionem cunctis teſtimonijs antepoſuit. Quę res initio complacita, magnā multis perniciem importabat. quòd æternæ ſalutis immemores, pro rerum commodo temporalium deierabant. Rex autem ſacrorum ritibus deditus, Legum à ſe latarum executionem poſthabuit. Ignarus, plus Deo ſynceram Regni adminiſtrationem, quàm inanis ſuperſtitionis momenta placere.

Haraldi ad Proceres Oratio.

Kanuti oratio.

Haraldus Rex declaratur.

Haraldi Leges.

ta placere. Seueræ iustitiæ cultum, superuacua precum adulatione gratiorem existere. Diuisa esse, Regis publici administratoris iustitiæ, ac priuati cuiusquàm sibi uiuentis officia. Diuinum plenius à Rege numen propitiari, Iura quàm thura incendẽdo. Vnde factum est, ut Haraldo Rege nusquàm inuigilante commodis subditorum, multorum sit alita audacia, impunita nequitia. Quod crebros pauperum clamores excitabat. Sed consuluit rebus diuinitas, Regem sibi soli intendentem de medio faciens, ut Kanuto ad res gerendas uigilantiori locus fieret. Igitur regnando biennium emensus Haraldus, concesit in fata.

¶ Kanutus Haraldo fratri succedens, Sembones, Curetes, & Estones, Danis tributarios facit. Christianæ religionis, Legumq́ ciuilium obseruator maximus. Caput. xxxv.

Kanutus Rex. IIII.

KANVTVS etiam fratris morientis, cæterorumq́ superstitum suffragijs in Regnum accersitur: bellumq́ quod adolescens inchoauerat, iuuenis prosecutus erat, iam Regno sublimatus, finiendum putauit. Maiore nunc quàm prius accedente causa. quòd pridem Patriæ claritatem quæritabat: nunc uerò publicis rebus præfectus, etiam salutem eorum curandam debuit suscipere, quorum prius tributa depoposcit. Vt ergò Christianam religionẽ, iam in Dania diuina miseratione firmatam, Orientalibus etiam populis communem faceret, maiore quàm prius apparatu bellum auspicatur. Mouensq́ in illos, Sembonum, Curetũ, Estonumq́ prius Regna extinguere, quàm contumacem populũ posset ad sacra compellere: ubi se frustrà niti uidit, imposito illis tributo, in patriam est reuersus. Primamq́ curam fecit, circumspiciendi Matrimonij, quòd parentis in ea parte non probasset errata, Ethlam Flandriæ Roberti Comitis filiam accæpit uxorẽ. Magnum deinde laborem inter Proceres creauit Haraldi dissimulatio. Nam libertatẽ, impunitatemq́ delinquendi sub Haraldo permissam, etiam nũc requirebant. Et illo reluctante, non mediocris illi labor quotidiè creuit, cupienti Legum sanctitatem opere impleri: nulli deferens aut sanguini, aut honori. Sacro deinde cultui illustrando uigil accessit. Aris atq́ Ædibus sacris stipendia prouidit. Pontificum honori consuluit. Qui cùm à rudi populo, non illo quo par erat loco haberentur, sciens illos Christi & Apostolorum uices in terris gerere, inter clarissimos illis locum deputauit: ut essent consilio intimi, & sessione proximi. Cleri deinde ordines distinxit. Ignarus sacrorum Canonũ, & Imperialium Legum sanctionibus, illum Ordinem iam suis ritibus, suisquè priuilegijs & exemptionibus communitũ. Sed necdum satis uulgata ista fuere in cæteris Christianæ communionis prouincijs: quo

Tributarij Danis.

Ethlam ducit uxorem.

magis excusata sit Danica religio. Institit deinde Rex optimus, Decimarum ius sacris persoluendarũ populo persuadere. Sed ibi primus eius conatus uani fuere, apud insuetum eius rei populum: qui Regijs exactionibus, & multis expeditionibus in militiam grauaretur.

Decimas recusat populus.

Narratur Visio, Regis liberalitas & magnanimitas. Caput. xxxvi.

PER quæ tempora Sueno Roschildensis Pontif. templi primarij extructionẽ à Vuilhelmo inchöatam, perseueranter implere conat. Ex opportunitate uisum est, Vuilhelmi busta transferre. Quod cum ageretur, nocte insequẽte uisus est quidam Pontificio habitu asistere Sacristæ, qui iuberet illũ Suenoni referre. Nisi uitæ puritas illũ tueret, animaduersum fore in personam: nunc structurę demolitione pœnas esse sumendas contaminati sepulchri. Necdũ uisio expleta cernebat, & templũ à fundamentis corruit: & quod miraculum auxit, ipse ęditcuus inter ruinas permansit illæsus. Mane facto, cùm rerũ euidentia fidem faceret nuncianti: stupentibus cunctis, quòd qui in media ruina fuisset, uideret illæsus, Sueno respondisse fertur. Viuentis sęueritas, etiam uita functo inhæret. Restitutis inde cineribus suũ in locũ, templũ denuo instaurauit. Fuere etiam posteris seculis, quibus res superstitiosa est uisa: itaq; busta contingere non ueriti, Vuilhelmi primùm fragrantiam miram sensere. Sed necdum moti, institere proposito, donec malè omnes mulctarentur: alius morbo Regio percussus, alius paralysi solutus, alius etiã membris defectus, Lundensi quoq; Ecclesiæ Rex incredibilẽ munificentiã ostendit. Nam quartam æstiuæ pensionis portionẽ Altari dedit. Clericorũ deinde sua deputauit stipẽdia: ut non præterita populi cura, aliã quoquè de sacrorũ ministris pręcipuã impleret. Vtrobiq; uigil: in Ecclesiasticis tamen ultra hoc erat præcipua religione deuotus. Magnam fratrũ turbam Prouincijs onerosam, in suam euocauit curiã. Præter unũ Olauum, Slesuuici Præfectura suffultum. Cæteros, constitutis stipendijs, splendido apud se loco habuit. Regios Proceres primis honoribus, uberibusq; impendijs impleuit. Sed aliquando in animum eius descendit, paterni auunculi Magni Kanuti insignis gloria, ac latũ Imperiũ: recolensq;, quantũ ab eius memoria Danicis rebus decessisset: quòd præter Daniam, & paucas Oriẽtis Prouincias, nihil ille ditione teneret: cùm Magnus auunculus quinq; Regna uno tenuisset Imperio: cunctis in Dania rebus pace florentibus, respexit in Angliam, armis recuperandam: quæ sola plus gloriæ uideretur importatura.

Egregium commentũ.

Operatione satanæ.

Expeditionem in Angliam Kanutus parat: quam Olauus frater impedire conatus, uinctus in Flandriam relegatur. Da-

ni in

ni in Regem coniurant. Blacco proditor in ipso templi porticu pœnas luit: caditq; tandem Rex pius, in sacrario lanceo transfixus à suis.

CAPVT XXXVII.

IGITVR magnis apparatibus expeditionẽ suam constituit: suisq; in Angliam edixit. Tum nihil omittens quod ad instruendam classem, ad arma comparanda, ad conscribendos milites pertineret. Identidem Ducibus faciundum imperauit. Sed non erat æqua per omnes ad res uigilantia. Primùm quidèm de rerum summa cum Olauo fratre consilium habuit, super ordine rerum gerendarum. Ille iam transuerso in fratrem animo, quod Regnum impatienter expectaret: uerbo quidèm assensus est, laudabatq; Regis institutum. Sciens tamen, quàm iniquo animo multi ex Proceribus, populoq; iam longa pace tabescentibus essent ad arma: speransq; in Regem exardescere, uel inuidiam, uel indignationẽ: ita decessit à fratre, quasi rebus instruendis paratissimus. Cæterum ille omnino uoluebat, cuncta subuertere. Iam Rex Conuentui tempus & locum constituit, quo admota classis, uno momento uentis impellentibus Angliæ inferretur. Conuenerant ad eum multæ ex uarijs Regni partibus copiæ. Olauus, magna pars fraternarum uirium, cum alijs paucis expectabatur. Cunq; elapsis aliquot diebus non adesset expectatus, Rex illi nuncium facit: approperet, nec longius moretur: in anchoris stantem uniuersam Daniæ uirtutem, Pollicetur quàmproximè se uenturum: nec uenit. Miratus Rex, quæ causa tam longas necteret moras: cùm nuncijs nihil proficeret, ipse ibat uisum, quid apud Olauum ageretur. Veniens, quietũ reperit, & qui nihil minus quàm expeditionẽ moliretur. Regio de more residens, causam audit. Vbi nihil dignum tanta mora, sed solùm audit tergiuersationem, qui fratrem, qui Regem, qui Dominum fraude petisset: iubet uinciri. Detrectat miles sæuerum ministerium. Regiũ enim sanguinem in Olauo uenerabatur: nephas existimans, illũ probro afficere, quem communi cum Rege dominatione ad Regnũ pertinere iudicabat. Apud eam tamen gentem, magnum contumeliæ genus habitum, carcere hominem includi. Nam libertate assuetus populus, uincula quàm mortem ducere solet grauiora. Ericus autem communis frater, cæteris Imperium detrectantibus, exequitur: perfidiã accusans in omnes, multomagis in fratrẽ. Olauus ergò uinctus, in Flandriam, ad Regis socerum seruandus mittitur. Interim Classis expectatione longæua in fastidium perducta, simul quòd commeatus defecerant, impatienter demorabant. Qui uerò cum Olauo ex Proceribus senserant, occultis rumoribus serũt, non ausi aperta concione populũ

Olauus uinctus in Flandriam mittitur.

auertere. Regē longè, diutineq; abfuturū: melius existimari, si quisq; domum repetens, denuò ad Regis assit imperiū, quàm ibi demorati, si ne fructu cōmeatibus deficiant, omniumq; afficiant incommodo. Valuit in populo dissseminatus rumor: Itaq; sine autore dilapsi, in propria quiq; redierūt. Rex populi contumaciam consternatus audiuit, ignarus occultæ in se Procerū coniurationis. Occasionem tamen melioris rei natam arbitratus, ex ea re mulctam, quam optimo iure potuit irrogare, in Decimarū solutionem cogitauit retorquere. Igitur ex commodo aduocata concione: docuit, quanta gloria Maiores sui, uictricia Signa circumtulissent, sola militū alacritate freti. Qua una re incredibilia memoratu peregissent: diuq; res Danica militari disciplina constitisset. Sibi post hominū memoriam irrogatam contumeliam, quę nulli Regū: quam etiam nulla possit ęris magnitudo compensare. Defectionis autores, non facilè reperiendos: quando populariter ea sit facta dilapsio. Impunè tantā rem transire, grauius sibi morte uideri. Si pergant, ea in suos Reges esse contumacia, omne Danicū nomen interiturū. Permouit tristis Regis oratio milites: igitur militiæ nomine quidquid imponeret erogaturos. Rex grandem in singulorum capita mulctam, pro graduū tamen qualitate edixit. Graue quidèm, sed pro magnitudine pudoris, ut Regiam indignationē complacarēt, alacres subierunt. Quos ubi Rex cōperit, tempus esse ratus sese aperiendi, Quid inquit, si hanc mulctam iam à uobis susceptam, in leuiora quędā commutemus: ubi & alio uos debito exoluatis, & Regiā nihilominus iniuriā aboleatis? Si uestra sponte, quod diuinū uobis ius imponit, Decimas Ecclesiæ persolueritis: ego libens Regijs thesauris debitam summam remitto. Deliberandi tempus exposcunt, Quo accæpto, secū expendunt, quid horū tolerabilius censeatur. Vno quidèm impendio, geminam laxare obligationem, perutile uisum. Sed si una tantùm pensione res consisteret. Nunc quoniam annuam Decimarū solutionem res ipsa requirit, perpetuam generi suo impositam seruitutē arbitrantur. Nec erant in ea gente, qui non Regis institutionē, neq; Ecclesię impositionē, sed diuini Iuris esse intelligerent. Igitur solidū fit, in ea Conuentione dandi Regi responsi decretū: Regiæ se Maiestati debitores agnoscerent, ut noxam abolerent, mulctam se non recusare: cæterum Decimarū annuam, & perinde perpetuam solutionē horrere, quæ illos perpetua seruitute, cum filijs filiorū contineret. Rex ubi accæpit, docere uoluit: sed stolidus populus, iam indurata fronte non audiuit. Igitur quod subiere, Mulctam exigendi constituit exactores. Maligni homines, qui optimi Regis modestissimam exactionem, uertere in iugum ferreū: ut populi in Regem suū cumularent indignationē. Ea igitur

Soluitur classis. *Kanuti ad populum oratio.* *Mulcta imponitur.* *Decimas respuunt Dani.*

instituta

institutâ æris solutione, qui præerant collectæ, omni curabant diligentia, ut Coniuratione͂ occultam, quam cum Olauo fratre nonnulli Proceres subiere, ad quammultos propagarent. Facilè serpit indignatio, ubi æris exactio grauius intentatur. Primum quidèm Regis Amici rem ut erat in Quæstores deriuabant. Sed ubi nihil ab his temperatu͂ est, in Regem uersa est indignatio. Coniurationis aute͂ conscij rem adiuuabant. Rex tumultu͂ præsentiens, Slesuuicu͂ concessit: uxorem cum filio in Flandriã ire præcipiens, si grauior motus insolesceret. Tumultuantes autem Regis secessum, in malè sibi consciu͂ animu͂ interpretati, auxere per absentiam motu͂ suu͂, Iutij primu͂, & ante omnes Vuenzuli incessere, sinistri rumoris disseminatores, non nisi armis reparari posse libertate͂. Quid enim esse aliud, impositum iugu͂ grauius premere, nisi de uoluntaria seruitute, subiectis insultare? Rex autem ut tumultuantibus non cedere, sed occurrere uideretur, Fioniam petit insulã. Sed semel in motum concitus populus, quiescere non potuit. quippè malè sibi de gemina defectione conscius, quòd expeditione͂ liquerit, & nu͂c malè motu͂ conciuerit: impunitatem sibi, nisi de Regis nece, prospicere non poterat. Secuta plebs incondita, Regem in Fioniam, nihil qui euit. Rex etiam in Sialandiam firmioribus præsidijs excipiendu͂ prospexit. Sed Blacco uir primarius, Regi quidèm ad oculum obsequiosus, cæteru͂ cor eius proditionis erat plenum, Quin tu, inquit, Rex optime, fugam omittens, placando populo insistas. Degenerem opprobrat animu͂ fuga præceps. Ego ad plebem, si iubes, exeo placandam: tu interim bono esse animo memineris. Quòd si tumultus suaui oratione sedari haud posit, commonitu͂ in tempore faciam, ut etiam tum fugæ præsidiu͂ in manu sit. Interim proditor egressus ad populu͂, non placandæ, sed incitandæ in Regem, multitudini dedit operã: hortatus, ut quàm celerrimè maloru͂ caput auferant, nec fuga sinant elabi. Regressus ad Regem, nunciat pacatiore͂ esse plebis animu͂: spem fore, ut omni deposita tumultuatione conquiescat: si Rex quoq; conceptæ indignationis in populu͂ exuat procellam. Laudatur perfidus ille latro: conuiuioq; exceptus, etiam Regio munere donatur. Postridiè renouatam à se operam pollicetur. Egressus, ut consueuit, ad populum, ardentem inflamauit: utrobiq; perfidus, qui neq; Regem populo, neq; plebem Principi conciliari pateretur, sed utrunq; in alterutrum concitauit. Rex au͂t sacram Albani ædem petijt: ibiq; precibus Deo suam causam commendauit, stratus in pauimentu͂ supinus. Creuit interea clamor in Regem populi. Armati sepsere sacram ædem. Militu͂ etiam Regis non contemnendus numerus accurrit, Regis periculum auertere, aut si minus id possent, unà mori. Benedictus frater Regi semper aderat.

Tumultuantur Iutij, & Vuenzuli.

Fioniam insulam Rex petit.

Blacconis perfidia.

O proditorem.

rat. Ericus non longè in alia æde reclusus, expectabat quid fieret. Cùm infinitam hominum multitudinem, paucorum manus sustinere non posset: cunctæ irrumpendæ sacræ ædis, qua Rex orabat, nemo præsumeret audaciam, Blacco malorũ incentor, cœpit ex occulto hoste manifestus ductor fieri: & præcedens in ædem cum ingenti frementium multitudine, in ipso aditu trucidatus, meritas perfidiæ pœnas luit. Benedictus quoq; frater, fortissimè pro Rege dimicãs, cadit. Ericus cùm opitulari non posset, per medios hostes, dextra læuaq; cædens, uix saluus euasit, Rex interiori sacrario conclusus, sacræ pœnitentiæ munus impleuit: tum Christiano ritu confessus, sacrisq; munitus, se proiecit ad aram expasis manibus supinum. Hoc loco per fenestram immissa lancea confoditur: ligneus qui dirimebat paries confringitur, multorum gladijs impetitur: martyrq; Deo preciosus consecratur. Hæc audiens Regina, patriam cum impubere filio petit: geminis post se filiabus relictis. Ex quibus Ingigeres Folconi Sueticæ gentis nobilissimo nupta, Benedictum, Kanutumq; filios habuit. Ceciliæ autem matrimonio Ericus Gothorum Præfectus, Kanutum, cum Carolo procreauit. Interea Iutij à se occisi Regis quasi oppressi, tyranni gloriam præ se ferebant. Sed rerum Deus arbiter, qualis fuerit Rex uiuens, in morte declarauit. Nam irrefragabilibus factis, sanctitatem eius crebra sunt testata miracula: quæ aut negare, aut obscurare, aut omnino in aliud detorquere conati parricidæ, ipsa rerum luce, & clarissimis attestationibus confusi, cõacti sunt erubescere. Non enim potest diuinus splendor humanis tenebris obscurari. Ita perenni gloria fulgens Kanutus, etiam in Sanctorum meruit referri Catalogum, Rex sanctitate & iusticia incomparabilis.

Iudæ negocium.

Rex à populo interimit.

Regis proles.

¶ Olauus uinculis liberatus, ad Daniæ sceptra uocatur. Sub quo ad decennium fermè Annonæ inaudita caritas. Proditionis fraternæ conscius, pœnitudine moritur. Caput. xxxviij.

Olauus Rex. III.

OLAVVS frater, quem Rex sanctus pro demeritis, catenis uinctum, in Flandriam misit, à Iutijs Regis trucidatoribus in Regnum euocatur. Persuaso Nicolao fratre, ut obsidem se uinculis præberet fraternis: donec grandi, quæ promitteretur pecunia persoluta, ille quoq; uinculis abscederet. Fecit ille quod optabant Proceres: gratiam iniens utrobiq;, & apud fratrem Regem, & apud Proceres, qui illum euocarunt. In hunc quidèm ex germanis consensere uniuersi. nam cæterorum fidem, in occisum Kanutum integerrimam, ducebant suspectam.

ſuſpectam. Itaquè apud nullum, quàm Olauum, nefandiſsimi ſceleris impunitatem peruiderunt. Ericus autem alius ex fratribus, illam rerũ inclinationem proſpiciens, fuga in Suetiam ſibi conſuluit: memor uinculorum, quæ mandante Kanuto, iniecerat Olauo. nec enim impunitam illam promptitudinem in Olaui Regno ſperare poterat. Viro autem forti, omnis quam incolit regio, eſt pro Patria. Interim Olauus uinculis expeditus, & ære magno redemptus, in Regnũ uenerat. Nec tamen quieuit blaſphemia in Kanutum: meritò illum cæſum, meritò peremptum dicentium: qui fratres ignominia, Proceres periculis, populum exactionibus innumeris ſubiecerat. Parum erat improbis illis, innocentiſsimo Regi manus inieciſſe, niſi & cæſum infamarẽt: ut plauderent auribus iam regnantis. Parum erat, euidentiſsimis rebus, ſanctitatem eius in omni regione clareſcere: maiore tangendi erant acrimonia. ut perſentirent maliciam ſuam. Igitur ad Olaui inchoatũ Regnũ, tanta Daniam aëris intemperies corripuit, ut nihil frugum, aut parũ ualde naſceretur per omne tempus Regni eius: quod duo penè luſtra tenuit: æquans annorum numerum, quem optimus Rex impleuit Kanutus. Verna ſiccitas ſemina non prouexit: Æſtiuus calor ſi quid natum erat areſecit: Autumni abundans humor, quicquid fortè uallium beneficio cõaluit, abſumpſit. Temporum iſta uiciſsitudini, non ultioni diuinæ tribuenda uiderentur, ſi uicinas etiam Prouincias ea lues cõtigiſſet, ſi aliqua intercapedine per annos decem uariaret. Nunc cùm Suetiæ atq; Noruagię ſua ſatis annona proueniſſet, Daniamquè continua duorum luſtrorum fames preſsiſſet, quis aliud potuit arbitrari, quàm uindicem diuinitatem, in calumnioſum Daniæ populum animaduertiſſe. Conſumpſerat ea fames omne uulgus per inopiam: locupletes ad ægeſtatem perduxit. Rex ipſe OLAVVS multa prædia diſtraxit, ut militem ſuum paruo uictu produceret. In ea Regni calamitate Sueno Roſchildien. Pontifex, uir ſanctitate memorandus, inter ſuos concionabundus, ſæpè repetiuit: luere populum piaculare ſcelus, quod in ſanctiſsimum Regem commiſiſſent. Interim ſacris ædibus, aut inſtaurandis, aut à fundamento erigendis, magnam ille operam impendit. Inde Hieroſolymam profectus, in ipſa Rhodo ſpiritum exhalauit. Olauus autem tanta in omni Regno laborans inedia, contemptum ſui in hoſtes uindicare non poterat. Erant tamen ex conterminis, qui etiam famelicum laceſſere, pudori deputabant, ſatis magnis anguſtijs domi laborantem. Die feſto cùm REGIAM apparari menſam cerneret, anguſtiasquè rei familiaris uideret: ſciens quis eſſet conuiuarum numerus accubiturus, ingemuit: altiusquè ducto ſpiritu, omnium Autorem DEVM, ſi quid iræ aduerſus

Ericus fugit in Suetiam.

Annonæ caritas in Dania.

Sueno Pontifex.

populum concepisset, suo, non populi periculo satiaret, orauit: infelicissimum patriæ statum, difficilimum temporis habitum æstimans. Quippè tam inops epularum conuiuium, quo famem irritare potius, quàm pellere uideretur, Principum oculis subijcere erubescebat. Nec difficiles numinis aures habuit. Equidem fati uiam, non longum dilatus obtinuit: sibicp mortem, salutem Patriç (si qua modò parricidis uirtus inest) pia prece conciuit: ingenuocp uiuendi pudore, maximæ cladis pœnam auertit. Itacp memoriç eius speciosius deposita uita, quàm gesta ascribi potest: qui fatum Patriæ finiendi spiritus causam habuit. Porrò quantum charitatis ergà suos cordi insitū haberet, aperuit: cùm & eorum mala, proprio capite luere uellet, & commune periculū ad se solum redundare deposceret. Nempè quia suam pro Ciuium salute deuouit, pij animi titulo fraudandus non est. Fortuna siquidē famem cum autore suo pari funere extulit, inediamcp satietate mutauit.

Olaui mors

ALBERTI KRANTZII HAMBVRgen. Chronographi, in Historiam rerum gestarum Daniæ LIBER V.

¶ Ericus à Suetiæ in Daniæ Regnum uocatur. Princeps animi & corporis uiribus præstantissimus. Sub quo maxima Annonæ abundantia redit. Vxoris eius mira patientia. In Vuandalos bellum parat. Caput. I.

Ericus Rex IIII.

RICVS Princeps miraculo dignus, nouo nos ordiri iubet principio. Itidem priorum frater, Suenonis filius, magnis Procerum suffragijs, è Suetia reuocatus, Regnum subijt: & mox cum Rege nouo, Regni facies innouatur. Quippè tempestiua aëris qualitate, tanta frugum exuberabat abundantia, ut facilè prioris inediæ populum faceret obliuisci. Vir animi, corporisquè dotibus insignis erat. Tanta proceritate omnes excellens, ut ab humero sursum emineret: ipso membrorū robore magnitudini respondente. Tantis enim erat uiribus: ut funem quaquè manu prehensum, quatuor fortissimos iusserit tenere uiros: eos adductos, qua uellet circumageret: nec ab illis loco poterat commoueri. Speciosissimus illi pro corporis dignitate, sonoruscp erat uocis

Annonæ abūdantia.

Erici Proceritas.

Robur.

uocis habitus: ut tubam audire, non hominẽ credas, cum loqueretur. Tanta deniq; humanitate: ut abeũtibus è cõcione popularibus, quenquè domesticos suos, uxorẽ, & liberos sub eius nomine, consalutationis officio prosequeret. Verùm tantũ uirtutũ eius cumulũ, una Veneris inconcessa licentia maculabat. Et quàmuis uxore frueretur insigni forma & pudicitia, moribusq; probatissimis, uaga tamen Venere abripiebatur: nec ullo poterat aut uxoris obsequio, aut amicorũ cõtubernio reuocari. Quam eius infrenabilem libidinem, contuita Botilda (id erat coniugi nomen) egregia materfamiliâs, exemplũ ingressa est inimitabile, & quod nostræ ætatis nulla probet fœmina. Nam quas Regi placuisse puellas puiderat, ipsa suis comabat manibus: ut obsequio placaret, quem alia uia, à sua lubricitate reuocare non potuit. In omni adhuc reliqua gente incõperta uxoris erga maritũ uirtus. Fuere illi, filij Haraldus, Kanutus, & Ericus: sed primus pellice, secũdus matrimonio, tertius adulterio ortus proditur. Ea tempestate Vuandalorum insolentia creuit, aucta per socordiam priscorũ sub Olauo temporum. Nam impunè in mari digrassati, præcipuos quosdã è Dania uiros intercæptos, quia capi nõ sustinuere, occiderũt. Quam rem in concione populi, querulantes agnati & affines occisorum, publicæ Autoritatis decreto, bellũ suscipi placuit in Vuandalos. Auxerat indignationem populi: quòd qui è Dania sceleribus noxij, meritas pœnas declinarẽt, profugiũ habuere Iulinum, præcipuum Vuandaliæ oppidum. Qua occasione iampridem insigni maleficio notati nonnulli, è Daniæ Regno ad id loci concessere.

Humanitas

Erici Libido licentior.

Botildæ mira zelotypiæ remissio.

Erici proles

¶ Danus populus Iulinum Vuandalorum obsidet. Transactio fit. Puniunt perfugæ Dani. Rege Romã adeunte, eximi petit à iure Hamburgen. Archiepiscopi. Caput. ij.

IGITVR populi placito, decreta est expeditio in Iulinum: quod caput gentis haberet, & certum asylũ omnium perditorũ. Ad id enim temporis eò licentiæ processit populi autoritas: ut Rege pmittente, suis auspicijs bellũ susciperent, ac sustinerẽt. Visum est Erico Regi, sine Regio nomine rem posse expediri. Igitur cõquieuit. Populus aũt electis Ducibus, in ordinẽ militibus cõscriptis, classem conscendit: nauigatquè in Iulinum. Nulla erat fiducia Vuandalis prodeundi, munitioni suæ ciuitatis plurimum fidentibus. Sed & grauis & diuturna oppugnatio cæpta: nec minor obsessorum fortis defensio in longum tracta. Eò tam exiuit: ut deditis noxijs qui eò profugerant: punitisq; iuxta factorum qualitatem Piraticis: imposito tributo, redirent Dani domum. Insigni tum supplicio animaduersum est in transfugas Danos: quòd patriam oppugnassent. Nam ad palũ deligati,

Populi licentia.

Transactio.

Pœna à patria desciuentium.

deligati, superne manibus reuincti, uiscerum profundere molliciem, scisso uentre, cogebantur, ut iam spirantibus sua corda ingererentur oculis. Per quod tempus causa extitit, qua Hamburgen. Archiepiscopus, prouinciarum Aquilonarium perpetuus Legatus, in Regē Anathematis sententiam distringeret. Liemarus hic erat, ut certa temporum monstrat supputatio, qui ad annum Christi M. C. q; peruenit. Rex Ericus iam hoc futurum prospiciens: fortè, quia Monitio, ut par est, Canonica præcesit: ad Prouocationis beneficium respexit: causam deuoluens ad sanctam Sedem Apostolicam. Tantum autem erat sapientissimo Regi ea causa cordi, ut ipse iter arripiens, cum soleñi comitatu Romam inuiserit. Causamquè prosecutus ipse suam, cùm pariter Christianæ deuotionis ad Apostolorum limina peregisset obsequium: summum Pontificem prece sollicitauit, ut Daniam, insignem multis Episcopatibus & Ecclesijs prouinciam, iuri eximeret Hamburgen. Archiepiscopi. ne simili aliquando ludibrio haberetur. Pontifex pollicetur, missurum se breui Cardinalem legatū, qui inspecturus regionis qualitatem, faceret, quod ex dignitate ad Regium uotum uideretur. Hac promisione subleuatus Rex, alacrior redibat in Regnum. Sed ea res in tempora Nicolai Regis dilata est.

¶ Musicæ uim Rex experitur. Caput. iij.

Musici professio.

VM Ericus interea iam reuersus in Regnum, soleñi Curia uteretur, multorumq; militum, simul & artificum industria delectaretur: aderat inter alios Musicus, qui artis eam peritiam tenere se diceret, ut homines in quoscunq; uellet affectus uocaret: ex mœstis lætos, ex alacribus tristes, ex indignantibus placatos, ex placidis indignantes, usq; ad furorem insanientes se facere iactaret. Atq; is quo faciebat ista maiora, quæ se posse diceret, Regem experiundi fecit cupidisimum. Iamq; pœnitebat artificem suæ iactantiæ: uelletq;, non tam de se magna prædicasse. quippè in Rege ista expendere, non sine periculo esse. Insuper, si minus quæ dixit facto probasset, mendacem se, futilemq; haberi, non sine discrimine formidabat. Orabat quos potuit, Regem ab eo desyderio auerterent. Sed nihil egit. Quo enim magis recusauit artis experimentum, eo magis Regē accendit. Vbi uidit, non se euasurū, quo minus impleret quæ iactasset: orat exportari arma omnia, & quibus læsio posit inferri. Deinde, ut extra sonū citharę consistant noñulli, qui posint adesse uocati, curauit. Ereptamq; manibus citharā, capiti iubentur illidere canentis. Omnibus iam ritè instructis, Regem cū paucis in aula reclusum, cithara aggredit̄. Primùm graui sono mœrorem quendam audientibus ingerebat. Inde succinendo plausibilius, in letitiam uertit: ut

paulum

paulũ abesset, quo minus iocabundi dissultarent. Tum modis acriori bus intentatus, indignationem quandam concitabat. Quæ ubi inualu it, furere Regem, astantesq́, cernere erat. Mox signũ dedit delitescen tibus, ut introirent, Regemq́ iam sæuientem continerent. Illisa primũ ex condicto cithara, Regem deinde aggrediuntur. Sed tantum fuit ro bur uiri, ut pugno quosdam exanimaret. Inde multis obrutus puluina ribus, ardor ille conquieuit. Sed cùm se iam in se recepisset, uehemen ter indoluit sæuisse in eos, quos habuit ante fidissimos.

¶ Terram sanctam inuisurus Rex, omnibus rectè ordinatis, cum Regina & delectis, Hierosolymam proficiscitur à Pont. Rom. priuilegium exposcens Daniæ Regno ante assensum. Caput. iiij.

AVdierat multorũ uoluntariam Principum in terram san ctam peregrinationem. Tempus enim illud erat, quo Godfridus cum cõmilitonibus sanctam terram, urbemq́ Hierosolymã in Christiano rũ redegerat potestatẽ. Igitᷣ religioso uoto intra se concepto, statuit in uisere Dominicũ sepulchrũ. Tum uerò mœstis omnibus, qui audiere Regis constitutũ, quòd tantũ Principem in id discriminis mitterent. Primũ precibus institere, ut proposito destitueret. Inde polliciti sunt, facta solenni collecta, militarem manũ non contemnendam pro Rege submittere. Sed nihil erat, quod religiosum Principẽ uoto amoueret. Igitur de Regni interim gubernatione consiliũ habuit, quem per ab sentiam præficeret. Visum est Proceribus, ut id in Regem reijceretur, quem ille negocijs præponeret illi parituros. Tum Haraldũ maiorem natu filiũ, ex uoluntate Principũ, Regno Procuratorem fecit. Optimo cuiq́ blanditus, ut Kanutum ex legitimo thoro natum filium educa rent. Ericum autem iuniorem, etiam alijs commendauit. Delegit autẽ in profectionẽ uiros eximiæ proceritatis uiæ comites: quo minus con specta illius granditas haberetur. Tali profectus comitum apparatu, Reginam illo agmine transeuntem uoti consortem habuit. Interim misit in urbem Romam, qui Pontifici renouaret postulata. Is facilè im petrauit: ut Legatus à latere missus à Pontifice in Prouinciam, absente Rege, urbes Regionis inspiceret. Complacuitquè uenienti, ut in Lun diam honorem collocaret metropoliticum, in personam Asceri iam PONTIFICIS. Nec solùm exemit à Saxonia, hoc est, Ham burgensi ditione, sed etiam SVETIAM, Noruagiamquè prouin cias eius ditioni subesse iubebat. Hæc est illa Hamburgen. sedis prima & maxima minoratio. Nunquàm enim illi tantum barbaricus furor, qui creber illam peruasit, nocuit, quàm ea pacis tempora. Ex illo die Pontifices iamdudum Bremæ commorantes, posthabere cœperunt

Regni pro uisio.

Danorũ ex emptio ab Hamburg. Ecclesia, &c.

titulum

titulum Hamburgen. metropolis: qui illis præstitit amplissimam Borealium Prouinciarum Legationem.

¶ Constantinopolim Ericus nauigans, ab Imperatore summo honore excipitur. Reliquias sacras auro commutat & præfert. Cyprum ueniens, febre correptus, uitam cum Regina soluit Rex pius.
Caput. v.

NTEREA Ericus petitam nauigio Rußiam, terrestri permensus itinere, magna Orientis parte decursa, Bizantium, quę est Constantinopolis, ueniebat. Quem Imperator Orientis nequaquam in urbem excæpit: iussitque publica fide interposita, manere in suburbio. Erant tum militantes Imperatori ex Danis, qui audito Regis sui aduentu, non mediocriter exhilarati, Imperatorem in suspicionem duxere, aliquid moliturum Regem sub Religionis uelamine. Igitur custodiam rebus imposuit. Milites autē Imperatoris Dani, quàm sanctè rogabant: sineret Imperator, Regem ab illis suum consalutare. Nec difficulter annuit, ubi rebus consuluit: adhibuit tamen clam hominem fidum, linguæ peritum, qui sermones Regis cum militibus exciperet, referretque. Igitur ubi uenere Dani sub aspectum Regis sui, consalutauere. Illeque uicißim illis gratulatus est: quòd splendidæ ac longinquæ se militiæ deuinxissent: hortatus grauißimè, ut illam fidem & constantiam suo exhiberent Imperatori: quæ illis honorem, Patriæ nomen afferret cum gloria. Sin minus, non esse illis in Patria locum. Polliciti sunt milites operas. Cunque audisset ex conscio, quem adhibuit Imperator, sermonis huius uicißitudinem, magnopere exhilaratus, Regi solennes mittens nuncios, inuitat non modò in urbem, sed in Palatium. Ericus primùm sacra loca ex more christiano uisitat. Inde Imperatorē adit in Palatium. Ibi perbenignè accepto, Imperator ceßit de suo loco, permittens hospiti quam ipse consueuit frequentare mansionem. Varij per occasionem inter Principes sermones per interpretē conseruntur. Miratus Imperator, corporis proceritati animi respondere magnanimitatem: miratus uocis sonū incomparabilem: sed & oculos in omnem comitatum eius circumtulit, homines gentis suæ mortalibus longè elegantiores. Tum Rege permittente, pictor adest, qui corporum magnitudinem, membrorum ordinem, coloris dignitatem exciperet: parietibusque Imperatoriæ domus, pro rerū miraculo adpingeret. Iussus inde, ab Imperatore dono postulare quod magnopere desyderaret. Ille gratias quàm humanißimè peregit: auro se, iocalibusque non indigere: si de Sacratis aliquid oneribus, Sanctorumque reliquijs mereretur, amplißimè cumulatum accipere. Imperator illi Sanctorum quas posceret

Bizantium uenit.

Inuitatur ab Imperatore

Iconibus pictor Daniæ Regem & suos deliniat.

posceret Reliquias permisit. Dominicæ quoque Crucis partem erogauit. Quæ rex in Patriam remittens, Ecclesijs Lundiensi, & Roschildiensi impertijt. Natalique loco in Slanganthorp, ubi basilicam iussit erigi, loco quo partu sit fusus, Dominicæ Crucis particulam uoluit collocari. Igitur & ab Imperatore donatus auro: tantum restitisse perhibetur, ut penè indignationem ab interpretatione contemptus mereretur. Vix igitur persuasus, ut acciperet, ex suis Imperatori reddidit rebus: quibus precium fecit non ipsa rerũ dignitas, sed incomperta nouitas. Abituro Imperator prouidit Nauigiũ. Quo delatus in Cyprũ, febrem incidit. Vnde uicinam sibi mortem conspicatus, ex more Christiano, Ecclesiæ sacramẽtis imbutus, præcepit: corpus, quemcunque permissum haberent loco inferre. Regina quoque eodem peregrinationis labore consumpta est. Sed hanc Regis necem diu ignorauere Dani: intentis, qui cum ipso ierant, militiæ terræ sanctæ: ut ante biennium expletum, nemo rediret, qui certum nunciũ de Rege afferret. Stirps Suenonis ad tres deinde filios, Nicolaum, Vbbonem, Suenonemque peruenerat. Inter quos natu maior Sueno, tãto Regni amore extitisse perhibetur: ut in Iutiam Conuentum edicens, magno itinere isthuc contenderet: ueritus totius Regni cætũ, ne consciæ sibi ignauiæ rubor occurreret, sed Iutijs quàmmaximè fidẽs, eo magnis itineribus properauit. Equo uectus, corporis firmitate destituitur. Exceptus uehiculo: etiam sic conquassati corporis imbecillitas uisa est. Postremò lectica delatus, ita properauit: sufficere sibi testatus, si Regium nomen sibi inditũ, uel semel audiat: nihil pensi faciens, etiam in ipsa concione spiritũ ponere. Sed dum properat, sibi letum, quàm Regnum propius asciscit. Nam antequàm in locum perueniret, rebus excessit. Ad Nicolaum ergò, & Vbbonem res peruenit. Nam Haraldus Erici filius, quem pater Regni Procuratorem liquit, tam insolenter se gessit, ut omnium ab illo auersis animis, nullus de illius Regno cogitaret. Nicolaus omniũ natu minor, Vbboni fratri se maiori, etiam suffragatus est: ut nihil iam controuersiæ uideretur, si modo ille ad Regnum non dico aspiraret, sed assumi pateretur. Modestissima autẽ ratione sarcinam declinans, Nicolao permisit Regnum. Tanto utique dignior fastigio, quo magis recusaret. Proceres usi fratrũ concordi sentẽtia, in Nicolaũ cõsensere.

Rex cũ Regina moriuntur in Cypro.

Apud Vuibergum.

Suenonis mors.

¶ Nicolaus aliâs infracti animi Rex, spoliato tamen Henrico hęreditate sua, bello à Vuandalis lacessitus, ipsi equitum insultu repetitim, ex Danis plures sternuntur. Caput. vi.

NICOLAVS Suenonis filiorũ natu minimus, & inter fratres Regno postremus, suscepto Regno, adeò animum ab omni

Nicolaus Rex.

fastu auersum habuit: ut nihil ex pristina sua mansuetudine decerperet, totamq; uitae praeteritae consuetudinem retinens, cum fortuna animum, ut solent caeteri mortales, non mutauit. Equitaturam suam paucorum numero comprehendit: ne grauis Prouincijs incuberet. Vxorem autem duxit Margaretham Ingonis Suecorum Regis filiam: quae res prima illi bella ingerebat in Noruagios temeratores nuptiarum. Quę inde faciliores exitus habebāt: quod Sueticis pariter armis tunc ad auxilia uteretur. Ingonem filium per prima adolescentiae tempora amisit: quem cùm paedagogus equo incedere consuefaceret, praecipitatum mors immatura subtraxit. Magnum ex filijs ad prouectos annos tenuit: melius aliquanto, illum in cunabulis amissurus. Ad eam enim caedem, quae ipsi Magno, & patri Nicolào mortem peperit, cùm Kanutum incomparabilem uirum tulisset de medio, non esset peruentū. Filias honestis matrimonijs mater Margaretha sedula in Daniam collocabat. Inde sacris altaribus perornandis multum intenta, mulier religione praecipua. Sed inter haec Nicolaus Rex, Henricum Vuandalum, Gothscalci filium, ex sua natum germana, maternae haereditatis portione fraudabat. Indignum ratus: quòd uir alienigena, & quasi inter hostes asiduos commoratus, in Dania teneret haereditatem. Henricus & in persona, & per amicos iusticiam repetens, contemnitur. Igitur ad arma respexit, de more militantium: ditionemquè Daniae omnem, quę Slesuico suberat, armis infestauit. Nam Aldenburgū, Vuandalorum praecipuam ciuitatem, aut subiectam habuit, aut foederatam Henricus. Itaquè Rex indignum arbitratus, ab impari se hoste contemni, classem instruit: Vuandaliam petit. Elino Slesuicensium Praefecto mandat, à terra adsit equitatu. Ipse Lubecam, quae Henrici mansio fuit, appellit. Paruulum tum eo in loco Zuartoto oppidulum Regi resistere non potuit, primo aditu captum est. Henricus autem peditum, equitumq; copias tenens opportunis locis, Daniae exercitum, qui se ad populandum contemptim diffudit, aggreditur. Dani adunati redeunt in ordines inter dimicandum. Equites frustrà expectati à Slesuico, non assunt. Erant, qui praescium insimularent, de occulta cum Henrico intelligentia. Fieri potuit, ut oppositis illi ex Aldenburgo copijs, egredi non permitteretur. Sed tum ea fuit Danorum suspicio: ut pecunia corruptus, auariciam suam pluris faceret, quàm Regis imperiū. Igitur Dani pedites à Vuandalorum equitibus circumacti uexabantur: nec poterant pares esse cursu. Vuandali uerò totis aciebus confligere nihil esse opus ducebant: quando hostes solo equitatu satis affligerent. Itaq; summa difficultate conflictati Dani, multis amisis, tumulum uicinum petiere, ab alto despectis hostibus. Postera luce, indignū est uisum

Aliàs, Sueonum.

Henricus exhaeres.

Zuartoto oppidulū superat Rex.

est uisum Danicæ gloriæ, hostibus sæpè uictis, nunc metu cedere: descendentes ergò in planum, pugnam integrant. Sed is qui pridem fuit exitus: cùm incurrentes equites, auersiq́ ad arbitrium hostes cęderēt, nihil ipsi pasi. Tanta tum erat uincendi pertinacia, ut diu in acie consistentes, fortissimè dimicarent.

¶ Renouatur belli congressus. Rex cum suis periculosa fuga, nauigio Daniam redit. Molestat interim Regnum Henricus. Kanuti thesaurus mari mergitur. Caput. vij.

HARALDVS Erici filius in acie perstitit, donec accęptis uulneribus, in clypeo, referretur. Kanutus frater uulneribus quoquè debilitatus, fortè in manus hostium peruenisset, si non promptissimi militis opera seruaretur. Is enim Domino uulnerato, quasi manum daturus, Vuandalo propinquauit: sed fræno equi adducto, uirum deturbauit, iumentum Domino adducens: ut illo sublatus, ex acie ferretur. Itaq́ in tumulum regresi, secū Dani deliberant, quo modo equitatu uacui, in naues redeant. iam enim commeatus accępti defecerant. Publico uoto, communiquè consilio in omnia capita suscepto, statuerunt: Laurentij diui uigiliam, quæ tum agebatur, annuo celebrare ieiunio: ut Sancti meritis, periculo eximerentur. Sed iam regressuri accipiunt, aduentasse Scanienses: quibus recentibus ad pugnam id datum est negocij, ut imminentem à tergo hostem sustinerent, quoàd Rex ipse cum copijs ad naues concederet. Progresi, incidunt in difficilima gressu loca. Nam paludum fusa planicies iter inhibebat: urgebatquè hostis ex latere. Ibi multi dum ingredi tentant, pereunt: multi ab incursantibus ex omni latere uiarum peritis perimuntur. Peruicit tamen fortium uirorum labor: ut summo licet discrimine, ad naues regresi, Daniam repeterent. Rex inde Slesuici Præfectū ære mulctauit, & præfectura destituit. Sed Henricus uictoria recenti fretus, insolentior Holsatis, Frisonibus, ac Thetmarsis in opem uocatis, magnas sæpè prædas ex Slesuici egit Præfectura: ut locum illum formidabilem faceret Ducibus: nec erat, qui facilè ambiret eum locum præsidio regere. Kanutus autem Erici Regis filius, cùm paternos thesauros, quos abiens tutori ad usum filij commendabat, ex Fionia iuberet offerri: medio mari qui attulere, conspectis piratis, cùm euadere haud fiderent, fune demissum aurum diu trahebant. Sed propinquantibus piratis, arenæ potius, quàm improbis hominibus permisere. Vidit Rex ista Nicolaus cùm traijceret: sed longè absistens, opitulari non potuit. Cùm autem Kanutus, quid de patrimonio suo factum sit accipe-

Cæduntur fuga Dani.

Thesaurus Kanuti mergitur.

ret, nihilipendens contempsit. Correptus à Rege, quòd magnorum Regum thesauros tam facili animo perisse ferret. Respondit. Res inemendabiles quo facilius, eo leuius ferendas: præstitam sibi liberalitatis occasionem amplecti. Vt enim hactenus nihil ex paternis bonis ad eum peruenisset, ita quæ obuentura uiderentur, liberalius erogaret.

pum egregius contemptor.

Kanuti probata liberalitas, fratrum dissensiones componit. Haraldus improbè agens, sedatur. Magnus, uix publica fide seruata. Suetiæ Regis filiam uxorem ducit. Caput. viij.

HOC tam liberum ab auaricia responsum, facto probauit Kanutus. Nam à multis recusatã Slesuici Præfecturam, promptus à Rege postulauit: & ita accæptam gubernauit, ut primùm prælijs fortiter cum Henrico gestis, deinde summa animorum consensione illi deuinctus, perq; illũ Imperatori conciliatus Ludero, coronam Obotricorũ meruerit. Sed hæc in Vuandalia nostra plenius commemorata, nunc transibimus. Interea cùm Haraldum, Ericumq; fratres, Kanutus summa animorum, armorumquè contentione, de paternis bonis acciperet dissidentes: cogitauit, quonam pacto rebus inter eos compositis, ad integritatem reduceret. Haraldus quidèm omni improbitatis genere familiam aluit, quæ furtis ac latrocinijs domum eius impleuere. Non longè à Roschildia arcem erigens: unde egressi latrunculi, & urbem furtis, uiamquè latrocinijs infestarent. Sed ab incolis exturbatus, fugam per mare inijt. Ericum fratrem, parte sua uti non est passus: quòd adulterio natum, indignum diceret successione. Itaq; armis rem dirimere cœperunt. Sed Kanutus euocans utrunquè Slesuicum, sub interminatione omnium malorum, pacem illis indixit: discreuitquè, quo quisq; contentus alium sineret in suo quiescere: qui uerò primus ad cõtentiones redijsset, eum se suis uiribus infestaturũ. Cunquè Magnus Nicolài Regis filius, Suetiæ Regnũ adeptus (ut in ea dicemus) ad nuptias respiceret: Polonorum Ducis Bokisclaui filiam despondit. Interim uerò, Vuarcisclauus Vuandaliæ Rex, cùm in Polonos, Danosquè assiduas ageret inimicitias, à Nicolào classe impetitur. Obsessa urbs Cosna, ære redemit obsidionem. Vuartisclauus abequitans, Danos infestat, Iulinum obsidens: inde Abituros iam Danos. Cùm uerò paciscendi gratia colloquium postulasset: prætoriam in nauim receptus, militũ malignitate, captiuus retentus est. Quæ res supra modum Kanuto displicuit: eamquè in Concionibus accusabat, futurum aiens, ut nihil sanctum, nihil postea constans ac fidele habeatur: si publicè interpositam fidem uiolent. Ea apud omnes gentes certissima fit consensio:

Vuandaliç lib. 3. cap. 30. & seq.

Haraldus raptor improbus.

Cosna ære se redimit.

consensio: ut de pace tractaturis, publica fides seruetur inuiloata. Peregitque Kanutus, ut Vuartisclauus suæ libertati permitteretur.

Magni nuptiæ ad Ripam celebrantur, Henricus isthic Kanutum ioco amarulento intentat, uestem illius Saxonicam taxans. Oriuntur simultates: quas Regina prudentiss. languens sedat: tum spiritum efflans. Caput. ix.

VM proximè Magnus sponsa à Polonis petita, apud Ripam urbem nuptias Regio ritu perageret, Kanutus inter alios aderat, Saxonica ueste conspicuus: quę res incredibiliter Magni animum perturbabat, nihil tamen inter tori festa pronuncians. At Henricus Suenonis filius, quòd uxorem adulterio nuper abductam, in Kanuti ditione recepisset, nonnihil de illo suspicionis præferebat, inter acerba ioca Kanuti uestem irridens. Nihil ait latus ostro, quàm panno simplice aduersus gladios esse munitius. Ille refert. Sed ne ouillis quidèm pellibus. Iocum ioco retundens. Per quæ tempora Kanutus piratas persecutus in Suetiam, cùm inde nonnihil prędæ retulisset, unde laudem speraret, Reginæ increpationem promeruit: quòd amicam prouinciam inuasisset. Magnus uerò cùm idem in simili opere perageret, etiam laudatus abibat. Nam ille insulam, quam Iouialem appellant aggressus, malleos retulit, quos fabricata Antiquitas, tonitrua imitari uolebat. Sed Christiano ritu detestatus Magnus superstitiones, dæmonicolis instrumenta perfidiæ ademit. Vtinam talis in reliquum, qualis in primordio conspectus. Interea Margaretha Regina, fœmina omni uirtute conspicua, simultatem inter adolescentes persentiens exortam, extinguere percupiens, cùm se non diuturnam cõspiceret, sed ad mortem intercutis uitio urgeri: inprimis Kanuto admonito, obsecrat, ut ille sanioris semper consilij interpres, concordiæ studeat: Magni, Henricique fratruelium suorum, uincat prudentia inscitiam. Hac spe si decedat, alacrem se in morte futuram. Ita sanctissima fœmina, futuri prę scia, præmonebat eum, apud quem maiorem locum sermo pacis inueniret. Operam pollicitus Kanutus, in pace illam quiescentem dimisit.

Superstitio Malleorũ.

Insidiosam Henrici apud Regem delationem, audita prius Nicolai in consessu Procerum accusatione, Kanutus facundissima oratione proterit. Caput. x.

ED HENRICVS, quem diximus, nihil pacatum cogitans, cùm illum ureret uxoris contumelia, quam in

Accusatur Kanutus.

sonti imputabat Kanuto: accitis quos rei putabat idoneos, apud Regem ambiti Regni reum facit Kanutum. Rex delatoribus aurem commodans, Conuentum indixit Regni: in quo Regios inprimis iuuenes adesse præcepit. Kanutus inter primos uenienti patruo accurrens, descendenti ab equo ministerium, ut semper, sedulus impendit. Tum contractis in consilium quos uoluit, præsentibus his, qui simultatis capita uiderentur, orsus est loqui, Regni sarcinam sibi tum impositam, cùm ea carere maluisset: fratrem Vbbonem, cui ipse quoque pro ætate detulisset, obnixè illam recusasse. Postquàm tamen subierit, ea semper usum esse modestia, ac æqualitate, ut neminem putaret Regni sui pertesum: longè autem se opinione falli cerneret: Iuuenes etiam se uiuo de rerum summa contendere: consuesse Suenonis filios, inuicem sibi ab annis deferre: quocirca ille omnium natu minimus, postremo ad Regnum peruenisset: expectans, non præripiens oblati Regni occasionem. Ea si tu modestia Kanute utereris, non tam crebrò aures meas super nomine tuo querimoniæ pulsassent. Iam inter tuos Regem te memorant, Regia appellatione delectatus, à tuis consalutari Rex amas. Consultius ageres, si sub qualicunquè Rege fortunam demorareris: non in tuorum assentatione, sed Procerum iudicijs Regni successionem cōstitueres. Kanutus autem iamdudum humi defixum uultum tenēs, cùm altè duxisset suspiria, exorsus est loqui: simul oculos lachrymis suffusos circumferēs in circumstantes. Ego me apud te Pater, multorum in te benefactorum testes habiturum sperans, longè ut uideo fallor expectatione mea. Nam pro rerum rectè gestarum testimonio, criminationem excipio, & illam uoce Regia. Sed peccant Pater in te: peccant in me, qui moderationem tuam, supra quod aut ætati, aut Maiestati conueniat, exasperant: quiquè pacatissimæ mentis tuæ seruum, mendacijs obnubilant. Sed grauitatis tuæ fuerit, nugarum autores reijcere. Herum me mei, non Regem appellant. Inter Vuandalos quidèm nuper insolito honore affectus, nihil Regno tuo detractum esse uolui. Si me alienigenæ illo dignantur in sua parte honore, illorum obsequia refugere non oportet: quando & tibi nihil nocitura, uerùm in tempore etiam possunt profutura uideri. Regem nuper filium tuum Magnum, Goti appellauere. Mihi quoquè, si apud Vuandalos compar obtigerit ueneratio, gratulari oporteret, geminis te uti Regibus in omne obsequium. Quæ pro tua, Regniquè incolumitate peregerim, non ignoras. Ipse an efficaciter militauerim, nosti. Littora Dani, si placet, excolite: æquori ædes quantalibet uicinitate iungantur: ipsi undas cauete. A maritimis ego uos prædonibus præstabo securos. Quos prius infestos habueras, nunc in tributum acti, tuo per me famu-

Regis oratio.

Kanuti purgatio.

famulantur obsequio. Ita quarum ego rerum sementem ieci, tu fructum sine ulla recusatione suscipis: & tamen sic de te meritum, suspicione & querimonia causabundus aggrederis. His ne ergo operis merui, ut aduersum me æmulationem tuam in concione distrigueres? Hæccine ex labore præmia, ex militia stipendia decerpam? Verùm hanc in simulationis uim ab inuidia profectam, non tuæ, sed tuorum malignitati imputandam existimo. At in Regni fastigio collocatis, difficiles accusatoribus aures præbere conuenit. Diu paternum hoc Imperium agere, feliciterquè & nominis, & Regni insignibus utere. Si tam diu dabitur, donec à Kanuto auferantur, sempiterna tibi spondeo futura. Hæredem tibi quem natura dedit, fortuna conciliet. Ego uerò me in quocunquè fortunæ habitu continuero, nunquàm celsitudinem tuam fide, uel obsequio colere supersedebo.

Permulsus Oratione Rex, placidiorem oris habitum induens, offensam falso instinctu concæptam, in ipsa repente Concione deposuit.

¶ Magnus Regis filius, in Kanuti necem coniurat. Vocatum ad insidias, nihil mali suspicantem, cum suis misere obtruncat. Caput. xi.

HENRICVS autem malorum incentor hic frustratus, necdum quieuit, Regem per occasionem adortus. Quid inquit mirum, si Kanutus tibi præsenti blandiens, Maiestati cesserit? Sed de filij tui Magni rebus agitur. Quòd si populari iudicio res agenda sit, nosti blandimenta Kanuti: nihil Magno sperandum est. Si hæredi caues: nihil præstantius, quàm ut æmulo dirempto securus agat. Hæ uoces Regem in aliam duxere cogitationem: non quidèm ut Kanutum tollat, sed ut Magnum successionis faceret certiorem. Magnus hanc patris sollicitudinem peruidens, Patrem cura suo periculo statuit eximere. Itaq; aduocatis qui ad rem uiderentur idonei, coniurationem inire uolens, iusiurandum ab omnibus deposcit, ne quouis pacto profluat. Si tamen aliquo diffluat: curabat, ut integrum sibi sit sacramentum, nullo se loco stantem, aut sedentem de Kanuti nece deliberasse. nam accumbebant cùm ista tractarent. Aderat Aquinus, uir ab æmulatione uirtutis, ut uidebatur, KANVTO infestus, uerùm sororius eius: qui audita re, quòd de nece KANVTI ageretur, sese subduxit. Admonitus tamen, ne quouis modo adiuratus rem propalaret. Neq; fautorem, neq; proditorem CONSILII se

Coniuratur in Kanutũ.

futurum respondit: quanquàm satius esset, inmerentis periculum insinuare, quàm silendo tolerare. Vt autem familiaritatis uelamine proditionem tegeret, ad sacra Dominica Natalis Kanutũ inuitat: esse quod cum illo secretius agat. nam peregrinaturum se, quærere quem domi suæ tutorem relinquat. Conuenere Roschildiam: ibiquè sacris quatriduo, conuiuioquè peractis amicissimè, discessere. Kanutus ad Ericum Falstricæ Præfecturæ uirum, se recepit. Erat interea, qui apud Kanutum commisso homicidio, ad Magnum perfugeret. Sed illum pristinæ familiaritatis uinculo, speculatorem magis, quàm perfugam reputans, à se ablegauit. Interea secedens Magnus in locum sceleri destinatum, apud conscios renouauit sacramentum. Mittensquè qui Kanutum euocaret, locum designat apud Citimum uillæ nemus. Erat genere Saxo, qui nuncius ibat Kanuto, arte cantor. Kanutus tam syncera fide profectus est, ut ne gladium quidèm lateri deligaret. Admonitus à famulo, uix accæpit. Verùm intereundum, cùm magnopere cuperet nuncius Kanutum proditionis admonitum, ne sineret iusiurandum: occinere cœpit Carmen, quo similis rei proditio memoraretur. Sed cùm horum nihil Kanutus attenderet, propius adequitans Saxo per occasionem sermonis, dissimulanter arma sub ueste latentia prodidit. Sed nequè sic admonitus Kanutus: quòd fidele cor hominis, nihil minus, quàm proditionem potuit cogitare: sic se partitus est ille, inter fidum arcani, & pium innocentiæ seruatorem: sed innocuus animus fraudem non timebat. Preuenitur in locum quem Magnus tenebat. Deiecto insidens robori armatus, uix assurgit uenienti. Kanutus, quid arma uelint, interrogat? Ille, militaria membra illis assueta, difficile carere posse contendit. Interea qui in insidijs erant milites, paulatim propinquare. Quid ea sibi manus uellet, Kanutus petit? Esse sibi refert Magnus, cum contumaci agricola causam, quam uadit dirimere. Obsecro inquit, solennes istos dies, luctifica armorum ui ne obscures: facturum alioqui hominem quod sit ex æquo: se uadem fieri, nisi ille fecerit, se facturum. Bene inquit Magnus, mentionem infers, te facturum quod æquum est: hic ergò Regni successionem ęquo iure partiemur. Diu, refert ille, Parens tuus regnet. Intempestiuus sermo quẽ dicis. Hæc dicenti, manum infert Magnus. Kanutus autem uidens, manum, & ipse capulo iungit: sed ante mediũ Magnus educentis gladium districnxit caput, quàm ille gladium nudaret. Cæteri prosiliere: quisquè manum infert iacienti. Ferunt exilijsse fontem eo loco, quo uir eximius cæsus corruit. Rumor de morte eius, citissimè multa impleuit loca. Exciti Primores, quibus mors ea luctuosa fuit, Regẽ adeũt. ROSCHILDIAM illi permittat tumulari.

Vocatur in insidias Kanutus.

Magnus Kanutum latrocinio perimit.

tumulari. Ibi Rex, funeris pompam, populi futuram refert inflammationem: ut temporum quieti consulat, quocunquè, præter eo loci, permittit tumulari. Apud Ryngstadium monumentum reperit uir sempiterna dignus memoria: cuius quanta fuerit in multis amor, Exequiæ declarauere. Rarus fuit, cui non excusserit lachrymas, uel amor cæsi, uel odium parricidæ.

¶ Populo Kanuti trucidatio molestissima, ob id Magnum Regis filium exilio proscribit. Quem pater reuocans, Regno destituitur. Caput. xij.

MAGNVS cæde peracta tripudiabat, iam nunc æmulo Regni sublato, de successione securus. At fratres Kanuti Haraldus, atque Ericus, cæteriquè Proceres, quibus ea res maximum dolorem incussit, in omni populi conuentu, concionibus crimen agitabant: uestem uulneribus conscissam oculis ingerebant. Incredibile memoratu, quantam populi indignationem concitauerint in parricidam: ut etiam ultimis terris deportandum decerneret. In Regem uerò pristina adhuc fortuna uenerabilem, tanquàm de eius consensu incertus, seuerius agere non patitur: ne noxam & innocentiam in æquo ponere uideretur. Rex autem ablegato filio, Ryngstadium, quo frequens populus conuenerat, ire contendit, ne in absentem grauius aliquid statuatur. Adire autem concionis locum non præsumens, oppidum petit. Interea tumultuatus grauiter populus, Regis præsentiam quæritabat: accusans, quòd tam uicino loco adsistens, aditum populi cõtemneret: igitur petendum, qui adesse nollet? Rex huius tumultus certior factus, Ascerum Lundensem Archiepiscopum præmittit, qui populum placans, Regi conciliet affuturo. Procedens Pontifex ad populum, Ericum habuit obuium. quem equo delapsus, precatur pro Magni facinore, decreta Lege correctionem: pro patris innocentia, statam defensionis iusticiã promittebat. Quinetiam detracto pileo, consternatæ multitudini, capitis sui Maiestatem opposuit. Tantum autem eius apud Ericum præcatio ualuit: ut Regi non modò salus, sed etiam in proximo petendæ concionis licẽtia deferretur. Itaquè Rex concione petita, non aliter sibi defensionẽ conciliare admissus est, quàm ut Magni se præsentiã uitaturũ: eumque domo ac patria excessurum: nec ante receptam à populo licentiã reuersurũ, iuraret. Ita pacato populariũ motu, Rex Iutiam, Magnus Gotiam exilij speciem præbiturus petiuit. Eo aũt tumultu populari quiescente, facilè Regem pœnituit iuris iurãdi: quòd unico filio, & in spem Regni edito, careret. Accessere cõsilio, qui Magno erant facinoris impulsores: indignũ rati, quòd populari tumultu Rex in iuramentũ cõactus, illo distringeretur; illatamque esse

Populi tumultus.

Magni proscriptio.

esse uim Sacramento, quam necessitas excusisset. Igitur non longo interueniente tempore, Magnus reuocatur. Id autem quanta sit populi indignatione exceptum, non facile dictu. Conuenerat frequens populi multitudo ad Haraldum, Ericumquè fratres: qui Regem ipso suo facto se prodere interpretantes, conscium Kanutonianæ necis æquè reum statuunt cum filio: nequè Regno dignum in reliquum, qua poterant æquitate Regno destituerunt.

Nicolaus Regno destituitur.

¶ Ericus populi & Procerum communi suffragio Rex creatur: sed regiũ nomen detrectans, Ducis induebat arma, in uindictam miserandæ Kanuti cædis parans. A Ripensi Episcopo persuasus ea deponit. Sed falsus ab Episcopo, hostem experitur. Re per Lotharium composita, Magnus fidem frangit. Caput. xiij.

Ericus Rex V.

ERICVS Kanuti frater, licet adulterio natus, Erici prioris filius, populari suffragio, Nicolão destituto, Rex acclamatur. Siquidèm Haraldus maior natu frater, superba insolentia populum iamdudũ à se auerterat. Accessit libido intemperans, quę multorum toros polluebat: ita, ut odium meritus, Regno minus idoneus iudicaretur. Ericus quoquè Regium à se nomen tollens, Ducis officia pollicebatur: quoad uindicta fraterni sanguinis perageretur. Itaq; composito agmine, Regem petens incedebat Ericus. Sed Toko Ripensis Episcopus, hominis dextrã apprehẽdens, quam sanctè iurat, Regis innocentiam se ostensurum: optimasq; leges pacis se iam habere compositas, quæ Erico non displicerent. Tantum effecit suasionibus, ut Signis reuocatis, ardorem pugnæ remitteret. Cunquè ille pacis Legatos operiretur, Rex instructo agmine superueniẽs, facilè dissipauit sine ordine copias Erici. Serò se delusum promissis Ericus conspiciens, in fuga tum constituit salutem. Deinde iustiorem sibi belli datam materiam arbitratus, in Sialandiam, Scaniamquè peruenit: Regium nomen, quod ante recusauerat, Procerum consilio assumpsit. Misit quoq; ad Imperatorem Lotharium: qui Kanuti lachrymabilem doceret cædem, ipsumq; ulciscendæ necis suæ uocaret præsidem. Lotharius Regni subiectionem Imperio quæritaus, concessit cum exercitu Slesuicum. Quem in locum Ericus quoq; mouens cum exercitu, uires iungere Romanorũ armis properabat. Sed pręuentus est à Magno: q multis ad arma uocatis, congressum Imp. & Erici distinebat. Interea Nicolaus quoq; magno exercitu cõtracto, per Iutiã mouit. Cuius cũ copię citra uallũ cõsistentes, maiores Cęsari uiderent, ex alia

Erici humilitas.

Tokonis Episcopi, illusio.

Lotharius Imp. Anno 1125.

alia parte tendenti, quàm quæ ab ipso, uel tuto oppugnari, uel etiam possent sustineri: neque securum uideretur, quod optabat Ericus, copias nauibus impositas Slesuicum deferri: igitur temporis necessitati cedens, cum Nicolao atque Magno, quo honestior eius discessio uideretur, pepigit. Pactique forma fuit: ut Magnus Imperatoris uasallus haberetur. Itaquè specie ueneratus Cæsarem, supplex illi fuit, re autem uera dolos nectebat. Nam ubi Cæsar copias suas trans Eydoram recepit, secutus Magnus extremum agmen, quod Adolphus Holsatię Comes ductabat, lacessiuit, ipsumquè proiectis armis, nando salutem quærere adegit.

Magni insidiæ.

¶ Christiernus Erico suppetias ferens, à Magno terrestri capitur pugna. Nauali Ericus uincit. Quem Nicolaus celeriter insequens, multos antequàm naues conscenderent intercipit, & trucidat. Caput. xiiij.

RICVS autem hac spe destitutus, alia circumspexit auxilia. Nam aderant Legati Noruagiæ, qui filiam Kanuti, Regi suo coniugem quærebant. Spontè pollicitus Ericus, ipse sibi Regis matrem uxorem asciuit. Nicolaus Occidentis Daniæ partes, Ericus Orientis tenebat. Erat tum inter Iutios uir primarius Christiernus, qui Erico operam polliceretur: cuius fiducia fretus, sola Scandiæ, Sialandiæquè partes muniebat. Haraldus autem inter utrosque dubius, nec Nicolaū Magni odio, nec Ericum Regni æmulatione ex integro secutus est. Cęterùm pudor illum corpore magis, quàm animo iunxit Erico, cum duobus spectatæ uirtutis adolescentibus. Christiernus autem, quem diximus, uir inter Iutios primarius, contractis uiribus, partes Erici, contra Nicolaum pugnans tutabatur. Magnus classe comparata, Erico obuiam pergit. Sed non eadem utrobiquè uictoria. Nam terrestri pugna uictor Nicolaus, Christiernum captum in arcta uincula Slesuico relegat. Ericus aut sparsa nauigia, uelut ociosus per mare ductans, incedebat. Sed ubi uidit ex aduerso Magnum ui magna adnauigare, iacta interim ancora nauim firmat, edito signo suis, ut conueniant. Ericus circumiens suos, quos præsertim suspectiores ducebat, animauit ad pugnam. Nam Haraldus frater, & Petrus Roschildiensis, languidè partes eius adiuuare uidebantur. Tùm uerò multitudine superans nauigium Ericus, hostem circumducens, uelut obsessum intercipit. Vbi cœpta est pugna, fortiter quidèm dimicatū est utrinque: sed Iutij, qui Magno aderant, periculum eius de sua metientes paucitate, Miaparonem, qua Magnus uectabatur, denso agmine sepientes, educunt inter hostium odia: ipsumquè sinunt nauigare. Illi ad pugnam reuersi distinebant; donec ille fieret extra periculum. Tum & ipsi fugam ineunt.

Christiernus capitur.

Vincit Ericus.

Ericus autem uictoria sublatus, ignarus tamen, quid apud Christiernũ accæpisset detrimenti, Balticũ mare petit, Iutiam ingressurus: ubi Copias exponens, didicit amici casum, & Nicolai cum copijs aduentum. Mari tũ securior futurus, naues repetit. Sed ea celeritate Rex superuenit, ut multos prius quã naues repeterẽt, & interciperet, & trucidaret.

¶ Ab Erico Haraldus declinat: ob id Vallo suo pellitur. Ericus à Nicolao superatur. Saxones naribus ab Haraldo deturpantur. Tandem insigni uictoria Ericus Nicolaum deuincit. Caditq́ Magnus cum multis. Caput. xv.

VNC euentũ secutus Haraldus, à fratre transit ad Nicolaum: pridèm magnis conditionibus, & ab ipso Nicolao, & à filio Magno inuitatus. Tantum ualuit fraternæ ęmulationis inuidia: quòd sibi Regno prælatus haberetur. Igitur præsidio, quod Haraldus iuxta Roschildiam firmauerat arctius munito, insederat: incursitans quoties uideretur urbem. Sed Ericus expugnaturus obsedit: Machinis à Saxonibus, qui Roschildiæ erant, mutuatis. quippè Dani illa ætate minus calluerant huiuscemodi apparatibus oppugnare. Cunq́ ualido adacto saxo quateretur domus: Haraldus diffisus præsidio, noctu per Valli partes minus obseruatas, æquos præmittens, pedes cum suis est secutus. Cunq́ Erici milites transitum eius sentirent, secuti ut interciperent eum, ipse prior clamauit. Capite Haraldum. Quo clamore creditus est, non ipse Haraldus, sed Haraldi insecutor. Hoc modo elabitur. Cùm tamen nonnulli ex Saxonibus gloriarentur, illum suis se iaculis confecisse. Peractis hybernis, Nicolaus ex Iutia mouẽs, apud pontem Vueram Erico conflixit: magnoq́ fusum prælio, compulit fugere in Noruagiam, priuigni auxilia quæritantẽ. Interea Nicolaus Roschildiam aduentãs, Haraldo permisit, de Saxonibus sumere supplicium: quòd Machinas commodassent Erico. Nares omnium præscidit per contumeliam: rogitans, an Haraldum confecissent? Erat inter eos, qui se doctum assereret. Cui ueniam impertiens, cùm sederẽt ad mensam, iussit uerbis sacris benedictionem impendere. Ille se suendi, non consecrandi doctum respondit. Comitati dedit Haraldus impunitatẽ. Dum autem Ericus apud priuignum ageret, Nicolaus misso clam nuncio, magnum auri pondus pollicetur, si Ericum tollat. Promittit ille operam: sed à Regina commonitus Ericus, insidias euadit. Nam naue ex Hallandia quàm celerrimè comparata, abit, nemine persentiente. Qua uerò custodes arte fefellerit, in Noruagia latius retexentes, inde Lectorem petere monemus. Ericus itaq́ in Hallandia comparatis quas potuit uiribus, cùm audiret Regem Nicolaum Lundiæ Natalem Domini per-

Haraldi uallum oppugnatur.

Ericus à Nicolao superatus, fugit.

Saxonibus Haraldus nares præscindit.

Noruagiæ lib. 5. ca. 5. b.

ni peractum, omnem apparatum Regium præueniens occupauit: firmatis per Scaniam uiribus. Igitur NICOLAVS proxima æstate armis denuo contractis, quibus potuit uiribus Erico statuit occurrere. Omnes copias ad Fotam sinum exposuit. Sed Ericus superueniẽs equitatu ualido, & qui expositi steterant infestauit, aliosq; ne exponerentur impediuit. Nicolaus autem iam naui receptus, pugnam intermisit. Magnus uerò suos in ordinem digerens, fortiter pugnans, cadere, quàm turpiter hosti cedere præoptauit. Itaq; diutißimè pugnans, cùm ingentem circa se stragem fecisset, ipse cumulatus cæteris accessit. Maior fugientium pars comprehensa, per foros nauigia conscendere cupiens, ingenti quadam mole mergebatur.

Vincit Ericus Nicolaum.

¶ Narratur gloriosa Erici uictoria: diuina item ultio in Nicolao per Slesuicenses. Pontificum quoq; aliquot eo bello strages. Caput. xvi.

IGITVR qui primi introrsum euaserant, tardiorum manus nauigijs insertas præciderunt, absq; societatis respectu truncantes: ferociores in suos, quàm in hostes fuere. Calamitosa siquidèm illa facies erat: cùm pendulis nauigia brachijs amplectentes, hinc hostis urgeret, inde ciuis repelleret. Quo experimento, quantum quisq; salutem suam alienæ præferret, fortuna detexit. Taceant nugaces adulantium uoces, quæ spiritum amicorum, proprio chariorem astruere non erubescũt. Crediderim hanc uictoriam, humanis parum uiribus partam: sed DEO pijßimi uiri interitum uindicante cõcessam. Neq; bellum aliud crebriorem Pontificũ cruorem absumpsit. Quippè Petrus Roschildien. & Henricus Sueticarum partium Pontifices, omnesquè Iutiæ (præter unum) Antistites, hoc prælio oppreßi traduntur. In cuius apparatu, Magnus Saxonis filius, Erici miles, singulare fidei specimen edidit. Nam cùm Nicolaus maritima Sialandiæ loca, ne quis ad Ericũ transiret, à militibus obseruari iußisset: per Stethinensis promontorij prærupta, à satellitibus fune demissus, noctu scapham conscendit: eaq; Scaniam petens, gratam Erico opem attulit. Nicolaus fugiens, Iutiam peruenit: & ne sine Rege prouincia uideretur, Haraldum post se cunctis Regem declarat. Inde Slesuico propinquans, quamuis infesto oppido, ob Magni cruentum facinus, senectam tamen suam tutã credidit, & pristini Regis reuerentia, & quorundam è populo primariorum autoritate fretus. Igitur patefactis ad eius introitũ portis, Clerus Regi cum sacris obuiàm pergit, omni honore suscipiens: sed populus in eum etiam dentibus frendens, exitium minitabatur. Erant qui suaderent, in ædem Petri sacram eum concedere: tutiorem ibi, quàm in Regia futurum. Sed ille, si moriendum esset,

Antistites bello absumpti.

Fugit Rex Nicolaus.

non polluere locum sanctum cæde, sed paternis statuit potius in laribus sibi demorandũ, quæcunq; fortuna minitaretur. Itaq; in Regiam proficiscens, ualida militũ statione defendit. Sed crescentibus in diem ciuiũ odijs, quotidiè oppugnatur: paßimq; consumptis militibus, ad extremũ Rex ipse cæde ciuiũ mactatur: diris execrationibus in caput eius replicatis: quòd uirũ fortißimũ, iustißimum, sanctißimũ Kanutũ perire uel passus esset, uel iußisset. Secutus classe in Iutiam Ericus, cùm Nicolai casum accæpisset, rebus ritè compositis conquieuit.

Nicolaus à ciuibus trucidatur.

Haraldi filij à se patre, transeunt ad Ericum Regem. Suspecti, clam Regis mandato submerguntur. Dein Haraldus cũ reliquis filijs (uno dempto) pereunt. In Vuandalos classes maximas parat. Caput. xvij.

QVO tempore Ericus & Bero Haraldi filij, patrem deserentes, ad Ericum transibant: felicius acturi apud illum, si modò suspicionem præuidissent de se natam. Nam pater eorum audita transitione, mittit nuncium: percunctaturq;, quid sibi agendum uideatur. Nullum eius rei indicium illi ad Ericum pertulerunt. Intellexit tamen Ericus missum nunciũ: Incertũ, quid cum filijs Haraldi egerit. Igitur Rex longius re dilata, si fortè sua spontè rem deferrent, ut synceram monstrarent transitionem: ubi nihil detulerunt, euocatos percunctat̃, quid pater apud eos nuncio suo peregerit. Illi liberè responderunt. Percunctatum à filijs, quid sibi suaderent agendum. Respondisse, ut exularet in Noruagiam. distulisse eius rei indiciũ, quoad paritũ consilio intelligerent. Et quanq; uera esset eorũ responsio, minus tamen creditũ est: quòd non tam spontanea, quàm extorta uideretur. Iubet Rex eos carcere asseruari apud Slesuicum. Nec diu post in eum cùm se locum contulisset, compediti iuuenes, genibus eius prouoluti, uincula laxari precabantur: quòd innoxij rerũ & consiliorum haberentur. Ericus compertum iam habens de fuga patris eorum, precantes benè sperare iubet: & ut erat mero percalefactus, etiam compaßioni lachrymas dedit. Postera luce Christiarnus ex aulicis quidã, obuiam factus, cùm sacrarium Rex petisset. Hesterno inquit uespere Rex, mirificè munificum te risimus amici: cùm potione percalefactus uiderere. Rogantẽ Regẽ, quid eo tegumento diceret, explanaret. Cùm inquit Adolescentibus illis, fraternis nepotibus impunitatem dederas, quid, nisi tuum, atq; nostrum sanguinem donasti? Credis, posse quiescere Iuuenes, patris quàm tui amantiores? qui filij Regis, quàm milites dici præoptant? Visus est uera dicere. Igitur mandatum dedit: ut quamoccultißimè aquis mersi pereant. HARALDVS horum pater NORVAGIAM petens, benignè excipitur, in odium Erici. Inde egressus, Iutiam

Deficiunt à patre Haraldi filij.

Haraldi filij merguntur.

peruenit:

peruenit: ibique cœtum faciens amicorum, in Vrnica Rex est declaratus. Ericus ista comperiens, quàmuis gelu sub littore mœre esset concretum, per summam tamen difficultatē eductis nauibus, copias trans posuit: & antequam opinaretur superueniens, apud Slupetorp uicū, Haraldū intercępit: extractumq; cum filijs, sine respectu fraterni sanguints, perdi iussit. Solus ex filijs Olauus, muliebri ueste tectus elabitur in Noruagiam. Alius interim Haraldus Noruagiæ Regis filius, à Magno pulsus, confugit ad Ericum: odioq; Magni, quòd uxorem Kanuti filiam repudiasset: quòdq; ipsius Erici periculum intentasset capiti, benignè excipitur, spem bonam ferre iussus. Reduxissetq; illum, nisi domesticis bellis implicitus distineretur. Nam Vuandali hostes assidui, fœderibus ruptis rebellarunt. Igitur omissis amici rebus, proprijs curam adiecit: classem instruens, atq; perarmans, numero Centū Milleq; nauium, quaternis in quanq; equis impositis. Primus Danicorū Regum iumenta per mare trahens. quòd equitatu Vuandali polleret. Memor, quantis incommodis Nicolaum Patruum affecisset Henricus Lubecæ Dominus.

Haraldus cum filijs interit.

Ericus primus equos per mare traduxit.

¶ Archorenses Angli se dedunt: Christi quidem fide initiati. Ericus Antistitem illis reliquit. At Erico discedente, pulso quem dederat Antistite in pristinam idolatriā relapsi sunt. Caput. xviij.

IGITVR in Angliam ducens, urbem Archon, ualido aduersum se firmatam inuenit pręsidio, magnoq; uallo diremptam ab reliqua Rugia: ne incursationibus uexaretur. Huius Valli cura data est Halladensibus. Egressi noctu per uada Vuandali, obsidentes infestant. Sed ab reliquo exercitu repelluntur. Cumq; arctissimæ obsidionis Rex apparatū faceret: territi Archonenses, deditionem pactis conditionibus fecere. Fuerunt autem hæc. Vt reiecta perfidia, Christi fidem amplecterentur. Baptisati, Antistitem reciperent sacrorum. Tributaquè pensitarent annua. Erat in urbe Simulacrum horrēda superstitione ab uniuersa natione cultū, Suantouit appellauere. Nam à sancto Vito occasionem idololatriæ cœpere. A memoria enim diui Ludouici primi, cùm operante Anschario Corbeiensi primū monacho, deinde Hamburgensi Archiepiscopo, fides in Dania plantaretur: eodem Cœnobio egressi & alij fratres, exemplum Anscharij secuti, in Vuandalis uerbum uitæ disseminauerunt: ubiq; patronum loci sui uitam commendantes, nouæ plantationi. Ex qua occasione cùm postea fidem reijceret, patroni memoriam seruare: sed illa abusi, statuam pro numine, matrem pro Deo habere cœperunt. Quod si modo Ericus in pactis comprehendisset Suantouitum tradere, firmior res constitisset.

Archon Angliæ se dedit pacto ut Christū induant.

De hoc supra lib. 4. ca. 13. in fine.

Tum autem baptisatis ad mare multis, Antistitem illis reliquit, reuersus in Daniam. Sed qua mente Religionem amplexi sint, statim apparuere. Nam ubi hostis declinauit, pulso Præsule, fidem cum Religione reijcientes, ad Simulacrum percolendum redierunt.

Angli defectores Religionis.

Asylo urbe capta, Magnus Noricus oculis & testibus orbatur. Rex Leges renouat. Sialandiam amissam recuperat, Pontificem ære magno mulctans. Odio in Ericum contracto, Plogi Lancea transfoditur. Caput. xix.

SPEM deinde Haraldo promissam persoluit, ducens in Anslo. Qua capta Haraldum imposuit. Nam ultra progredi tunc necp consilium erat, necp ex amici usu. Anno tamen proximo uniuersam Daniæ classem illi misit auxilio. Qua instructus, cùm in hostẽ mouisset, cœpit Magnum: oculis ac testibus ademptis, in tenebris & sterilitate cõclusit: & ex sceptrato cucullatus euasit. Interea Rex Ericus Legibus in Patriam renouatis, errata Maiorũ emendauit. Popularibus perinde percharus, quòd sine ordinum discrimine, iustitię suæ quenquè compotem fecit. Sed non potuit ea res sine multorum odio fieri. Quibus enim peccandi licentiam ademit, iniquo in illum esse animo cœpere. Numinũ tamen fauore conspicuus habebatur. Nam nocturna uisione satellitis præmonitus, periculũ uitauit. Visum est homini, per altos se montes equo uehi: sed pręcipitio delapsum, in profundam uallem decidisse: ibicp confodi ungulis noctuarum. Cuncp Rex fretũ è Slesuico traijceret: & satelles quæ proxima nocte uidisset, in suorum collegio retulisset, curauit, ut diuiso ab illo nauigio uectaretur. Euenitquè: ut naue qua uectus est somniator pereunte, Rex saluus euaderet. Orta deinde simultate inter Regẽ, Escyllumcp Roschildiensem Pontificem: in tam excellens res peruenit dissidium, ut Escyllus Procerum fauore, tota Regem Sialandia pelleret. Sed classe regressus armata, fauore suorum subnixus, insulam recepit: pertinaciores hostes extinxit: Pontificem graui ære mulctauit. Sed incidit interea casus, quo Regis in Pontificem animus cunctis innotesceret. Nam Anscero Lunden. Ecclesiæ Archipresule absumpto, erant qui Escyllum in sublimiorem gradum deuocarent: Rege renitente. quòd uiuebat in memoria defectionis in se pertinacia. Igitur cùm in concionem res deduceretur, aderat Rex, Rikoni Slesuicensium Pontifici studens. Ibi tum exardescũt odia, quæ in Regem pridèm erant concæpta. Plogus autem quidam in militiam Regis conscriptus, sed Coniurationis munus in se suscipiens exequendũ, Regi concionanti restiterat. Erat nonnihil causæ, quo populariũ quidam in Plogũ euectus, eum coram Rege accusabat. Ille defensionis

Magnus Noricus capitur.

Renouat Leges.

Somnium satellitis.

Escyllus P. ære mulctatur grandi.

Plogus coniurator.

defensionis specie progressus in Concionem, hastam manu uibrauit. Rex causæ dirimendę intentus, cùm subortum in populo tumultum, eleuata manu sedaret: Plogus diligenter attendens, Regem inermem astare, lancea stricta Regem perfodit: & uociferans, facinus suum conscijs publicauit, sua manu iacere Regem, in Regios inde satellites, liberum esse sęuire. Ericus Aquini filius, qui in Regnum postea peruenit, super assistentes Regium corpus, ulteriore uindicauit iniuria.

Ericus Rex transfodit.

¶ Ericus Aquini filius, præ cæteris Regij sanguinis eligitur. Eskyllus Sialandiæ Præsulatum ambit: at Rex fauorem populi secutus, Rikonem nominat. Caput. xx.

ERICVS Aquini filius, ex Kanuti sorore, Erici magni nepos, hoc ordine peruenit in Regnū. Nam qui sanguine proximi uideretur. Sueno Erici, Vualdemarus Kanuti, Kanutus Magni impuberes adhuc filij, gerendo Regno minus uidebantur idonei. Placuit Regnū commendari uiro de omnibus benè merito, & qui Regio sanguini nō alienus uideretur. Aquini enim, qui filiam primi Erici, sororē diui Kanuti coniugem habebat, erat filius. Hic est ille Aquinus, quem cōscium fecere Coniurationis in caput Kanuti: sed ille abiens, consors esse noluit: hoc ipso culpandus, quòd in Lęuirum suū taciturnitate peccauit. Siquidèm in malè promissis, rescindenda fides. Sed Christiarnus inter Iutios primarius, filiū Vualdemarum renitenti abripuit matri, produxitq́ in Concionem: merita Patris commemorans: quòd fortitudine, iusticia, sanctitate præcipuus habitus: non solum decus: sed & nunc salus esset populo, patronus apud Deū assiduus: cuius cōmemoratione filium illis commendabat. Mota multitudo, lachrymas dedit. Erant qui Suenonem proximi Regis filium attollerent, legitima successione à patre in filium esse Regnū propagandū. Sed & Kanutus Magni filius, Nicolai nepos, suo nixus patrocinio, inuenit qui se populo commendaret. Cùm autem esset trium penè par ætas, Regno minor administrando, in Ericū memoratū ab omnibus consensum est, ut ille administraret. Hic præter animi fortitudinem, parū à natura dotis accęperat: sicut prudētia uacuus, ita parum amœnus eloquio. Cæterum adeò salutis suæ prodigus esse consueuerat: ut bellum commissurus, ne singulariter in hostem excurreret, artius à suis soleret obseruari. Tunc Escyllus cognito, Regē apud Iutiam decessisse, repente in Scaniam maioris Sacerdotij affectatione prouehitur. Ericus uerò infectum antecessoris propositum circa Rikonem explere cupiens, Pontificalis ei dignitatis incrementa proueni re cupiebat. Scanienses autem ultima quæq́ perpeti, quàm Pontificium in nouā familiam transferre præoptantes, bellū aduersus Regem

Ericus Rex VI.

Erici. V. ortus.

Erici electio & fortitudo sola.

Eschylli ambitus.

decernunt. Ignorabat populus, Domum Domini, & sanctuarium eius, non hæreditario iure transire ad posteros: sed in rudi populo, uis erat pro lege: & ut uerum fateamur, hac ætate nondum erant uulgati Canones, qui nunc ampullosè circumferuntur. Rex cognita populi pertinacia: ne unius uiri familiaritate, multorũ in se odia conciret, proposito cessit: Escylloq; sedem mutare permisso, Rikonem Sialandiæ Præsulem, interuenientibus Cleri suffragijs, creat.

¶ Olauus Daniam iure hęreditario reposcit: qua negata, Scaniæ Rex à populo acclamatur. Insidias dein Erico frustra locans, bello Escyllum Pont. Regis uice Ducem, bis superat. Caput. xxi.

RAETEREA Haraldi filius Olauus, Noruagia reuersus, patrimonium suum, inter ciuilia bella à patruo occupatum, hęreditatis titulo reposcit. Cuius petitioni Ericus illam Antiquitatis Legem opposuit: qua reis Patrię bonorũ pœna decernitur. Patrem enim eius peregrino milite aduersum Patriam usum, decretam hac lege sententiem incurrisse. Igitur Olauus perinde ac iustum belli titulum accæpisset, cupidius seditionis oblatam causam amplectitur. Siquidèm acceptam repulsæ contumeliam, ad nouarũ rerum transtulit licentiam: deq; priuati patrimonij repetitore, totius Regni inhiator euasit. Verùm dissimulato odio, per insidias Regem opprimere statuit. Quem in Arnolindensi hospitio diuersantem, noctu adortus, primùm à uigilibus clamdestinum eius aditum speculatis excipitur. Qui mox reflexis equis, sepultos somno milites, ad arma concitauit: primiq; portas tueri parant. Auxilijs deinde superuenientium sociorum adiuti, hostilem repulere conatum. Olauus deinde ac suo proposito uictus, in Sueticm contendit: sed mox Erico Scania excedente, redit: Concionemq; in ualle Arnensi sub Edicto contractam, liberioris uitæ promissis aggressus, Regium sibi nomen, illecto Populariũ fauore, cõciuit. Quod indignè ferens Escyllus, bellum ei Lundensi manu cupidius, quàm felicius infert. A quo superatus Pontifex: in acie primum: mox in urbe, ad quam ex prelio confugerat, obsessus: postremò necessitate uictus, obsidibus datis, fideq; sacramento promissa, pacem paciscitur. Sed indignum ratus Pontifex, primam fidem irritam facere, arbitratus est, iusiurandum metu extortum, non præiudicare priori: Igitur contempta obsidum salute, quàm primũ potuit ad Ericum in Sialandiam regreditur. A quo collaudatus, quòd integritatem Regi seruasset, uicis & agro insigniter muneratur. Olauus autẽ Scaniam in potestate iam tenens, opportunis præsidijs omnia firmauit. Rex reparatis uiribus, Scaniam adnauigat, exercitu instructus copioso. Portus autem quem tetigit,

Olaui in Regem insidię.

Escyllum Pon. Olauus superat.

tetigit, quibuſdam ſuperſtitioſorũ infamatus erat opinionibus: quòd Rex illum attingens, annum uix ſuperuiueret. Mouet Ericum uulgatus ſermo(cuius generis etiam nunc quædam in Dania feruntur loca, quæ ſolent Reges uitare)tum expoſitis copijs, Archipreſulem Eſchyllum, Ducem fecit. Ille aut ſacrorum quàm armorum peritior, mouẽs in hoſtem, conflixit infeliciter: rebuſq; ad Olauum inclinatis, uix ſibi fuga conſuluit. Ita Rex fabulis auſcultans, dum pugnæ de longinquo ſpectator, quã ductor eſſe maluit, hoſti uictoriã ceſsit. Olauus gemina Pont. perfidia motus, eo per uim deſtituto, aliũ ſuæ partis ſurrogauit.

Superſtitio.

Eſchyllus Pont. ſecundo ſuperat.

¶ Ericus Scaniam ui recuperat, laqueo Pont. ſtrangulans. Ter bello fugatur Olauus. Vltimo Roſchildien. Epiſcopum, ſimulato colloquio, capite per feneſtram exerto, truncat. Caput. xxij.

IAM ſecurus Regni Olauus, remiſsius agebat. At Ericus clam armis, copijſq; contractis, traiecit è Sialandia in Scaniam: facileq; præſidia, nihil tale expectantis Olaui deiecit. Conſtitutum ab illo Pontificem, turpi nece, ſacrorum inuaſorem, conſumpſit. Nam laqueo appenſum, Iudæ proditori æquandum uideri uoluit. Nondum erat Canon ille, de non tangendis Domini Chriſtis promulgatus. Et ſolẽt iſta etiã uulgata apud militares uiros cõtemni, arbitrantes æquũ uideri: ut qui ſe armis inmiſceat, armis pereat. Olaui primores amicos comprehẽſos, mari dimerſit. Arma multa Olaui partibus profutura, occupauit, gratam militibus prędam. Olauũ deinde agmine expedito occurrentẽ, diu præliatus ſuſtinuit: ad extremũ etiã uictũ fugauit. Ille conceſsit in Gothiam. Reuerſus deinde ꝑ Blekingiã, Erico denuò occurrit. Sed eadẽ qua prius fortuna. Victus enim, terga dedit. Sed inſequẽtes hoſtes, inſidijs collocatis, per montiũ fauces excępit, multoſq; conſumpſit. Quo prælio magna uis cecidit Scanienſiũ, pręſertim Lundenſiũ. Renouatis iterũ uiribus, Scaniã minus ſibi felicem ad uictoriam, euitat: bellumq; transfert in Sialandiam. Cuius Pont. Ribo, contractis quos potuit ex amicis ad arma, Erici partes fortiter tutatus eſt. Nam conſerto prælio, fugauit Olauũ. Ille tum Hallandiam conceſsit: ibiq; reparatis uiribus, quia aperto prælio par eſſe nõ poterat, inſidijs egit. Speculatus enim cùm tranſiſſet in Sialandiam, quo ſe loco Pontifex contineret, eò cum expedito agmine noctu quã occultiſsimè contendit. Vicus erat Ramlòſa, quo ſe Roſchildien. Epiſcopus cõtinebat. Per lumen aũt, quod nocturno officio Pont. ſuccẽdi iuſſerat, proditus oppugnatur. Primũ quidèm armis ſe tutatur. Inde, quòd multitudine uinceret, obſerandas fores curauit. Coniecere Clerici ſarcinas omnes:

Erici uictoria.

Pontif. Scanien. laqueo ſtrangulat.

ut aditu prohiberent hostem. Hanc uia submotus, ignem iniecit Olauus. At Pontifex ferro quàm igni, quando id necessitas imperabat, decertare malens, colloquium petit Olaui. Caput tēdens è fenestra. Nec mora, adest Olauus, & caput prominens ense secuit. Ita compensans Pontificis sui necem, quem in Lundia perdidit Ericus.

Pont. capite in fenestra plectitur.

❡ Excommnnicatur Olauus à Rom. Pont. Renouato tamen bello, rursus ab Erico fugatur. Rex in Vuandalos infelicius mouet. Febri tandem correptus, Regnum cucullo commutat. Caput. xxiij.

AT Rom. Pontifex horrēdis execrationibus ob eam rem petiuit Olauū: præcipiens omnibus Daniæ Pontificibus, ut prophanatorem sacrorum, omnibus censuris, grauissimisq; sui gladij pœnis onerarent. Contendit autem in Hallandiam, hoc patrato in Pontificē scelere. Rex illum nauigio secutus, parum aberat quin caperet. Ille se in fugam conijciens, pontem, qui insequentibus erat transmittendus, deiecit. Ita ad tempus assecuratus. Milites eius magna parte pereunt in fuga. Erat inter milites Erici, qui capitis sui discrimen subijt, quo Regem suum faceret tutiorem. Nam transfugio ad Olauum simulato, occasionem quæsiuit eius perimendi. Ibant per uiam equis uecti: tum miles transfuga, lanceam omnibus uiribus contorsit in Olauum, equi sui celeritate fretus auolabat. Sed Olauus ictum inclinans declinauit. Tum sibi nihil arbitratus tutū miles, aufugit. Compendia fugæ quæritans, paludem transire constituit. Sed ibi demersus perijt. Palustre enim cœnum, equum demissius accēpit, equitemq; pariter equi motu conuoluit. Iam Ericus nuptias circumspexit. Accepit autē uxorem Hartuici Hamburgen. Archiepiscopi germanam. Erat is Marchio Stadensis: qui Comitatus tum, etiam Thietmarsiam complexus est, satis conspicuam Nobilitate fœminam: sed erat, ut aiunt, quod in moribus eius, et uita desyderaretur. Cuius instinctu Rex prędia multa & latifundia distribuit his, quorum opera usus est in hostem: quo sibi in reliquū tempus faceret deuinctiores. Cumq; audisset æmulum Regni Olauum uiribus renouatis bellum reparare: nihil cunctatus Ericus, illi occurrit: & congressus apud Thiutam amnem, cum maiore copiarum suarum parte deleuit. Verùm non eadem uirtute externa, atq; domestica bella peregit. Expeditionem enim fecit in Vuandalos. Sed is erat ei exitus, ut aliquanto melius uideretur, non tentatum, quàm turpiter relictum bellū. Non enim tam timori, quàm ludibrio fuit hostibus. Adeò enim apud eum in ea expeditione inertia fuere omnia, ut ne à uiro quidēm edita putarentur. Infirmi enim cuiusquè in soluenda militia arbitrium sequebatur: sæpè lixarum redeundū clamantium, clamorem secutus, classem

Excommunicatur Olauus.

In Olauum insidiæ.

Olauus uincitur quinto

In Vuandalos infeliciter mouet Ericus bellum.

classem dimisit. Quæ res contemptum eius, & inter domesticos, & inter hostes peperit. Nam Vuandali eó temeritatis processere, ut impunè nauigarent in Daniam: nonnunquàm enim Regiam nauim consecuti, prædam ex ea petiere. Quo tempore uix in terram elapsus, eorū euasit manus, armamentis, & quæ secum uexit omnibus in prædam hosti relictis. Nec magnum aliquid in reliquum uitæ tempus peregit. Interiectis annis, cùm apud Sialandiam febri se implicitum persentiret, Fioniam usq;, unde erat oriundus, concesit: salubriorem ratus aërem inclinato iam corpori, quē natalem primùm hausit. Illic desperato languoris remedio, quia corpori nō poterat, spiritui consulere cupiens, Regiam uestem cucullo permutat: uocataq; militum cohorte, palā Regno renunciat. Tunc Elinus à uico Vuisingo, qui & ipse ęgro cum alijs assidebat, cunctos de creando Rege, circūspectis esse suffragijs iubet, utpote præsenti iam militia liberos. Quæ uox uitam Regis, quantulacunq; restabat, absumpsit: ægreferentis adhuc uiuo sibi successorem requiri. Quod sua uoce denunciabat, ab alijs tamen audire peræquè non potuit.

O Regem fatuum.

¶ In Rege eligēdo magna contentio. Sueno, Kanutusq; uterq; Regnū ambit. Eschyllus max. Daniæ Pont. in Kanuti partes declinat, ideò à Suenone capitur, sed mox dimissus, muneribus etiam exornatur. Caput. xxiiij.

SVENO Erici filius, qui ante proximū regnauit, quem Plogus cæcidit, quiq; patrem habuit Ericum Regem in peregrinatione terræ Sanctæ deficientem, fratrem uerò Kanutū Ducem, sanctitate insignem, cuius etiam uindictam peregit, in Regno successit. Duras uerò partes Regni, illi Kanutus Magni filius, patre Nicolāo nati, fecerat: quòd eodem penè tempore, Sueno in Sialandia, Kanutus in Iutia Regnum inibant. Durauitq; contentio ad necem usquè Kanuti. Apud Sialandiam, quæ insula meditullium Regni, & Regiam ipsam tenere uidetur, legitima Sedes, & creandorū Regum locus esse uidebatur. In eam concurrêre, qui Suenoni, ob patris, patruiquè Kanuti recordationem studebant. Cunquè properanter illi Regium commendare nomen, amici contenderent: negabat Olauus, cognomine Balbus, Regiam appellationem, nisi populo, cui ius esset decernere, prouenturam. Sed Stenus uir item Primarius, & quem multis promissis Sueno cumulasset, nihil expectandū duxit: sed magna Concionis parte in assensū uocata, primus Suenonē cōsalutat Regē, & in uulgus proclamat. Secuta cōcio, plausu Regē oēs Suenonē cōclamauere. Et ut suffragijs maioribus, uiribusq; suā cumularet electionē, Iacobū quendā cū Suenone mitit in Scaniā: q uocato in concionē populo, ait

Sueno Rex III.

Contenditur de Rege eligendo.

Sialan-

Pro Suenone Sialandenses.

Sialandenses & si de more ueteri in deligendo Rege, sibi primas possent iure optimo uendicare partes: modestiori tamen usos ratione, nihil in ea re uoluisse tamen constituere, sine Scaniorum assensu: suum tamen in Suenonem propensum affectum fratribus insinuare uoluerunt. Itaq; si Suenonem Scanij Regem uelint, omnium se rerum, & corporum uiribus annisuros: ut quod cum Scanijs Sialandenses constituerint, id perpetuum sit. Patris eius in omnes merita, eorum in illũ obsequia commemorat. Commendat filium paternis meritis: ut humanitatem, qua parentem præuenerunt, in hæredem prosequantur. Ergò affectum insinuat: factum autem Sialandensium abscondit: & perinde Scaniorum in eum inclinant suffragia. Kanutus non segnius inter Iutios, Magni patris, Nicolai aui memoriam renouat. Accusatq; Suenonis temeritatem: qui inconsultis cæteræ nationis partibus, immatura ambitione Regnum pręoccupet: indignatione magis sui contemptus, quàm quæ de affectione Kanuti procederet. Iutij quoq; Kanutum Regem appellant. Sialandiam adnauigat: paternos in ea amicos sollicitat: mittens qui maximum Daniæ Pontificem Eschyllum, qui iam aduersarum partium uidebatur, pertentet. Ille audita Legatione, cùm corpore magis, quam animo sequeretur Suenonem, operas pollicetur Kanuto: quærens occasionem, quomodo conserta sermonum altercatione, ab eo discederet. Erat ea tempestate Lundiæ Sueno: quem colloquij de pace simulatione aggreditur. Verùm in longũ ducens sermonem, pręmissus ab illo nuncius, adesse littori nunciat Kanutum: ut erat constitutum. Tum Eschyllus sermonem rumpens, indignatione concæpta abibat: conscensoq; iumẽto, cum militibus quos habebat expeditos, contendit ad littora, Kanutum excæpturus. At ille cùm in littore neminem conspiceret: arbitratus sibi data uerba, nauigans declinauit. Itaq; uterq; delusus est: nec Kanutus cõspiciens cùm ueniret Pontificem, nec ille Kanutũ reperiens. cùm paulò serius constituto uenisset. Sueno autem cùm esset colloquium amaritudine solutum, nihil iam pacatum cogitare reputans Eschyllum, occurrit illi: consertaque pugna, capit illum, & in Ecclesiam recludit uinctum, ex Sacrario faciens ergastulum. Sed execrationem ueritus, statim relaxat: & ut fidiorem sibi faceret, magna parte Insulæ Bornholm donat.

Pro Kanuto Iutij.

Eschylli Pontificis nequitia.

Eschyllus capitur.

¶ Kanutus à Suenone superatur. Interim in Vuandalos apostatas, expeditione per Papam edicta, conciliantur illi mutuo. Danorum classes à Rugijs exuruntur. Caput. XXV.

PER longum tempus in medio, cùm audisset Sueno, Kanutum in Sialandia copias parare, adnauigat: manuq; conserta, cruento prælio

to prælio uincit, ac fugat. Victor in Scaniam, Kanutus in Iutiam lace= ras uires colligit. Tempestate illa sum̃us Pontifex, uicinos oẽs Christi anos, largitate munerũ suorum de thesauro Ecclesiæ, inuitat: ad oppu gnandos Vuandalos Christi fidem toties reijcientes. Ad eam expedi= tionem pietati plenam, exciti Saxones à terra oppugnare contendunt, Danis à mari occurrentibus. Ea res conciliauit Regni æmulos: ut inte rim positis intestinis odijs, communi ope hostem publicum uno ani= mo adorirentur. Kanutus Iutiorum, Sueno Hetbyensium nauibus ad uehuntur in hostem. Scanij ac Sialandenses à tergo imminentes, agmi na claudunt: Interea Dobinum oppidum, terra Saxones, à mari Dani obsident, oppugnantq́ꝫ. Sed interim Rugij cernentes, expositis in ter ram militibus, naues uacuas, opem sic laturi cõgentilibus bello socijs, si hostilem classem (spem reditus) lacerassent. Itaq́ꝫ oppugnant, paucis propugnatoribus defensam. Et multis iam nauibus pessundatis. Iutij qui aderant, non magnopere moti, tacitis etiam uotis hostes adiuua= bant. Viuebat in eis uetus odium, recensq́ꝫ de Regno dissensio: ita ut nõ integris animis res gereretur, quo minus etiam prosperata est op= pugnatio. Quæ cùm longæuam deposcere uideretur obsidionem, uno animo soluunt, reditum in Patriam properantes. quòd formidaret al= ter ab altero. Igitur cùm Suenonis nauigium hostili impetu esset con= quassatum, exhibuit illi Kanutus Liburnicam suam. Sed suspectũ ab hoste beneficium non accepit. Igitur Sueno Slesuicum concedens, pri us tamen in Sialandiam, Scaniamq́ꝫ redijt, quàm ab hoste occuparen tur. Roschildiam oppidum, iam mœnibus ualloq́ꝫ uacuum, commu= niuit. Inde in Scaniam, ut illam quoq́ꝫ communiret, transiuit.

Superatur Kanutus.

Papa in Vuandalos irritat.

Danorum classes adiu= runtur.

¶ Caduceus quidam Kanuti Suno, Roschildia captus, à Suenone excæcatur. Oppidum Kanuto deditur. In Sialandia tum inito prælio, à Suenone Kanu- tus superatur. Caput. xxvi.

INTEREA Kanutus multorum in Sialandia familia ritate fretus, adnauigat: ut eam sibi conciliet Insulam. Roschildiam ubi iam audit in partes cessisse æmuli: mittit uirum eloquio magis quàm militari splendore conspicuum. Ille obequitans, deditionem Kanuto multis uerbis suadet. Dum autem ille sub mœnibus lasciuit, mittit oc= cultè ciuitati Præfectus, qui Suasorem capiant. Nam dum intentus ser moni, suaderet auscultantibus à muro, non respicit à tergo uenientes. Captus ergò, in oppidum trahitur: & breui superueniente Suenone, suasionis suæ merita præmia tulit, excęcatus ab illo. Nec longum tem= pus, obseruato temporis cõmodo, cùm iam nemo Kanutũ adesse puta ret, nauigans à Iutia, Roschildiã noctu petit, ab ea parte qua maris sinu alluitur:

Suno ora- tor Kanuti capitur, & cæcatur.

alluitur:& ab amicis adiutus, oppidum capit. Ebbonis Præfecti, qui iam ad Suenonem cōfugerat, domum direptam incendit. Sialandenses publico decreto, alimentorum illi stipendia decernunt. Scanij non minus propensi in Suenonem, Collecta etiam insigni peracta, Principem suum collato ære locupletarunt. Interea causa extitit, qua ex Iutiis Primores duo, & in re bellica singulari præstantia, duabus liburnicis ad Suenonem transeunt: quorum accessio magno illi fuit rerū momento. Contractis ergò auxilijs, & inter alios assumpto Eschyllo, traijcit in Sialandiam, belli fortunam tentaturus. Kanutum autem sui, prælio pro ætate interesse non passi, spectatorem statuerūt. Congressis ergò paribus odijs utrisquè, diu anceps prelium conseritur. In quo cùm Sueno iam terga dare uideretur, à suorum ualidissimis in aciem reuocatus, uictor ex penè uicto constituitur.

Kanutus superatur.

¶ Vualdemarus diui Kanuti, Suenonis partes secutus, Slesuicensi Ducatu donatur. Rex in Holsatos moturus, penuria scapharum plures ex Danis perdidit. Caput. xxvij.

PER quæ tēpora Vualdemarus diui Kanuti filius, iam primum per ætatem armis habilis: ut adolescentiam præclaris militiæ rudimentis imbueret, Suenonianas in partes concessit: quòd paterna facinora in Kanuto reformidaret. Cuius fauor plurimum Suenoni uirium conciliauit. Paterna illum Præfectura, hoc est, Slesuici Ducatu Sueno donauit. Erat Kanutus alius Erici filius, sub Kanuto militantis: qui ad eandem, beneficio Kanuti, Præfecturam anhelabat. Qua ex re crebra inter Vualdemarum, Kanutumq́ pugna fuit: nec minor inter illos de parte contentio, quàm de rerum summa Regibus incedebat. Semper tamen congressis illis, inclinabat ad Vualdemarum uictoria. Interea Sueno hostem persecuturus, in Iutiam traijcit exercitum. Ibi à perfuga quodam Ethlero instinctus, ut bellum in Holsatiam transferret. quòd inde fortassè auxilia mutuatus esset Kanutus: præbiturum se spondet scaphas ad traijciendum exercitum copiosas. Nam pontem nicolæ conuulserant super Eydoram. Paruit Sueno stimulanti: & cum exercitu Eydoræ propinquauit. Ibi binas tantùm scaphas reperit. Ardebat primus, uel inter primos traijci Sueno: sed à suis meliori consilio, magnam suorum partem præmisit. quòd hostes in uicinis latibulis occultati, facilè erumperent, cùm tantum cernerent esse uirium traiectum: quantis occupandis ipsi sufficerēt. Nec illos fefellit opinio. Nam Holsati cernentes ex hac ripa, Danos incurrunt, manus conserunt: ad unum omnes Dani pereunt. quippè quibus nulla fugæ spes. Nam scapharum magistri medio se amne continuerunt, periculum suum co-

Dani ab Holsatis trucidantur.

um cogitantes: ne aut traiectos reducerent, aut plures traijcerent. Ita bona pars exercitus, sub oculis Ducis perijt.

Ab Iutijs Kanutus humanissimè excipitur. Pedes Suenonis exercitui obuiàm uenit. At equitū incursu ualidiore, in fugam tandem uertit. Caput. xxviij.

ISDEM temporibus Kanutus uacuam hoste Iutiam ingressus, tantam hominum expertus est humanitatem, ut congestis pecunijs, Duci ærarium facerēt ad militiæ stipendia. Sueno aūt laceris ab Holsatia uiribus, aggredi illum non fidebat. Sed reuersus in Orientales Prouincias, reparabat exercitum: & post temporis interuallum, cùm iam hostem petiturus Fioniam aduentaret, Ebbonem uirum sibi amicissimum, cuius consilio cuncta gerebat, audit uita excessisse. Curato, quòd Sialandia in fide retineretur, mouit in Iutiam. Vuibergenses pactos Regiorum uectigalium immunitatem, primos sibi conciliauit. Kanutus autem cùm ualidum undecunq; contraxisset fortissimorum militum exercitum, hosti se prębet obuium. Grauissimo prælio ab hominū memoria conflictatus. Sed erat Procerum eius consilium: ut quando equitatus superioribus pugnis parum illi prosper fuisset, omne robur exercitus in pedites haberet coniectum: æquato periculo. quo minus fugæ fiderent, sed omnes propè intelligerent, aut uincendum sibi, aut moriendum. Mouit in hostem: medius autem cum equitum cohorte Kanutus incesit: ut pugnæ spectator potius, quā ductor esset. Sueno hoc alacrior factus, cùm equitatu plurimum polleret, monente Vualdemaro, manū non contemnendam, & ipse peditum peditibus opponere. In quibus Vuibergenses equis insueti pugnare: sed alis equitum omnem suorum permuniunt exercitum. Kanutus hanc ineundi prælij rationem ab hoste conspicatus, in celeritate rem posuit: ne ab equitatu circumueniretur. Igitur mouet in hostem, pedites peditibus stataria pugna obijciens. Graue, ac diuturnum prę̄lium: ubi diu certatur. Pertinaciter utrinq; resistitur: certi non cedere. Facilè uictoria apud Kanutum erat: cuius omne robur in peditibus erat. Mox in equites conuertit agmen. Sed malè fidebat Sueno acie confligere cum armatissimo peditum exercitu: lacessendum ac fatigandum putauit equitatu. ut paulatim absumptis uiribus, pertinaciam deponeret uictus pedester exercitus. Nec aliter euenit. Kanutiani enim cùm tota die præliantes, nullum ab æquitatu respirandi tempus accæpissent, exhaustis uiribus, quadrato agmine incedentes, prelianresq;, uestigia torquent in uicinum oppidum. Interea quidam Suenonianæ partis cùm acrius incurreret retrogradientibus, ab hostibus cingitur: ualidaq; pugna unus in multos decertat, multos prosternens.

Ebbonis mors.

Stratagema

Stratagema

Sed Vualdemarus amici casum miseratus, succurrendum putauit. Igitur immisso equo aduolat, illum erepturus. At ille iam sudore oculos tegente, non discreuit inter hostem & socium: itaq; librata securi in caput amici, si intra ictum ille stetisset, mox confecisset. Ereptum ergò extrahit, ignarum socius, an hostis sit qui uim faciat. Vbi autem amicissimum conspicatur hominem, gratus quidèm, sed necdum indignatione posita, rogat, quonam pacto se periculo immerserit, quo id casus præstare potuisset, quòd utrisq; ingemiscendum esset? Kanutus equo præcipiti in fugam lapsus, eripitur.

¶ Kanuti exilium describitur: quamq; infeliciter contra Suenonem, tandem Rege & uictore nominato, militarit propè Vuibergam. Caput. xxix.

SVENO autem uicum cui hostes inerant, facilè irrumpens, obuium habuit Heliam Ripensem Episcopũ. Iam tibi, Sueno inquit, hortulani consilio utendũ: qui noxijs extractis herbis, locum utilibus uacuefecit. Salutare monitum, si illo tunc uteretur. Sed ille sine discrimine multis tum pepercit: alios redemptioni subijciens: alios sacramento interposito sibi conciliat. Duo soli insignes latrocinijs, gladio ab illo sunt cæsi. Sed multi ex his præstitæ sibi ab illo salutis inmemores, ad Kanutũ rediere. Qui interim rebus in Dania desperatis, ad Suerkonem Suetiæ Regem uitricum suum concessit. Sed ibi primùm benignè exceptus, inde uilior haberi, postremum contemni cœpit. Nam Suerkonis filius Ioannes strennuus, sed insolentia superbus, ignominioso Carmine calamitatem eius cepit insectari. Inde ergo comparato nauigio, ad auunculos in Poloniam respexit. Eoq; cõtendẽs, satis hospitaliter excipitur: sed speculator magis habitus quàm exul, in nullam urbẽ admittitur. Ad Hamburgensem inde Archiepiscopum confugit: infensum Daniæ, quòd legationem suam, ab olim Ecclesiæ suæ debitam, in omne Regnum Aquilonis Danici reiecerit. Ab eo quidèm auxilia mutuatus, fidem pertentat. suorum, qui nouissima pugna à Suenone capti, à se transierunt. Vbi comperit quàm ocyssimè redituros, spe plenus Saxonum uiribus, mouit in Iutiam. Ilico sine respectu iurisiurandi, contemptis etiam quos præstiterant obsidibus, ad illum magna Procerum pars redibat. Quod ubi Sueno persensit, diffisus uiribus in prælium, Vuibergam nuper à se munitam ingreditur: ibi obsidionis incommoda laturus. Sperabat enim, externas uires hosti non diu affuturas. Kanutus fortunam loci ueritus, oppugnationem non intentabat, sed castra fixit opportunis locis: ut inuectionem commeatuum impediret, futurum sperans, ut fames hostem perurgeret. Sed dum circumageretur Kanutus, Sueno Vuandalis bellũ intulit.

Hartuicus Hamburgen. Archiepiscopus.

intulit. Magis tamen hostis ludibrium, quàm terror fuit. quippè non totis uiribus incumbebat, animo semper respiciens in Regni æmulū. Cùm ergo nunc urbe clausus teneretur, famem prospiciens, audendū aliquid censuit etiā cum periculo. Igitur egressus noctu tendebat cum expeditis in castra oppugnanda Kanuti. Ille iam nihil tale ueritus, mane primo diuinis institit audiendis Officijs. Comperto hostium accessu, trepidi in tali re, alij arma capere, alij circumspectare fugam. Erat medius utrorumq; riuus, quem iam uado mëabilem Kanutiani agnouere, Suenoniani ignorauere: quæ res multis fuit exitio. nam equis gurgitem tentantes, perierunt. Saxones in Kanutianis castris, ostendendarum uirium gratia, uadum ingressi, ad Suenonianos irritabundi transierunt. Aduertit Vualdemarus, & obseruato loco, paucis secum extractis, uadum prior ingreditur. Occursant densi ex agmine alio, transitum remoraturi: sed peruicit fortis adolescentis instantia, ut pertransiret: locumquè capiens, pugnam cum paucis orditur. Plures inde secuti, iam iustam aciem instruētes, fortiter instant hostibus. Sed Kanutiani necdum terrorem superioris prælij posuere. Vbi acrius instare hostes uident, terga dant uicti. Saxones autem, quibus exercitatio militaris familiarior erat, equestri prælio usi, crebro equorum reiectu uictoribus insultabant: ita fugam moderantes, ut eam non sine ordine & regimine dirigere uiderentur, in fuga pugnantes. Conuenit iam edicto uictoris, ut nemini parceretur capto: propter perfidiā proximè rebellantiū. Itaq; siue in fuga capti, siue in diuerticulis deprehensi, iuxta perierūt. Vnus ex Saxonibus iam ante accæpta uenia à Duce suo Kanuto, ut in Ripam urbem secederet, deprehensus, Suenoni offertur: is quoniam uir fortis erat, & pristina militia Suenoni notus, libertati datur. Quæ res illi exitio fuit inter suos. Nam proditionis accusatus, quòd conscius futurorum secessisset: cùm diem ei indixissent, ita se purgauit, ut multis fidem faceret innocentiæ: sed tamen ab æmulis interceptus, insidijs perijt. Sueno iam iusti Regis, toties uictor, nomen meruit. Igitur tutandæ patriç curā adiecit. Nam duo, locis opportunis, in littore maris firmauit præsidia, aduersus incursiones Vuandalorum, alterum in Fionia, in Sialandia alterum. Sed utrunq; hostes demoliti sunt. Compertos tamen in mari, celeri expeditione occupauit: & iuxta Fioniam conserto cum illis prælio, ita retropulsi sunt, ut diu cladis meminissent. Sed ut Sueno Rex liberius in hostem armaretur, instituit mari Prçfectum Vuethemannum, qui Piraticam curaret: Lege data, ut nauibus ubiquè repertis uteretur, octaua quæsitorum parte Dominis pro naulo soluta. Commeatus necessarios, & arma uectitabant, nihil præterea: quo expeditiores essent. Noctibus per tran=

Vualdemarus Kanuti sancti filius.

Edictum militare.

Sueno Rex declaratus.

Piratarum Leges.

ſtra ſomnum cœpere. Ingreſſuri mare, accito Sacerdote, uelut morituri, ſe Eccleſiæ Sacramentis apparabant: quo fidentiores ferrētur in hoſtem. Aggreſsi hoſtes, Piratas facilè oppreſſere, ſeptem & octoginta uaues ex his breui cæpere: cùm ipſi uix. xx. iacturā ſint perpeſsi. Chriſtianos captos in nauibus, laxauere: breuiq́ perfecerunt, ut mare pacatum haberetur.

¶ Friſios Kanutus in auxilium adſciſcit: quem Sueno Rex exercitu forti inſequitur, uincit, duraq́ obſidione in deditionem Friſios impoſita mulcta, compellit. Caput. xxx.

INTEREA Kanutus è Saxonia, quæ illi magna in reliquum auxilia polliceri noluit, in Friſiam Sleſuici pago cōterminam, deflectit. nam & illa Danicis Regibus ſemper paruit. Laxationem Tributorum pollicetur: qua gens illa promiſsione accæpta, magno ſe prælio implicuit. Eſt autem regio paluſtris, ſitu humilis, ſolo aggere mare excludens: quo rupto, inundat, fitq́ nauigabilis quę aratrum paſſa eſt terra: ſed inundationem fertilitas ſequitur. Penates editis locis extollunt, aggeſtis in tumulum ceſpitibus. Hos è Friſonum gente conditos, nominis & linguæ ſocietas teſtimonium eſt: quibus nouas quærentibus ſedes, ea fortè tellus obuenit: quam paluſtrem ac humidam primùm, longo cultu durauerunt. Ea gens tum Kanuto uires promiſit. Quoquè illum faceret tutiorem, mœnia cinxere, oppidumquè ad Mildam fluuium fundauere. Sueno Rex è Sialandia, Scaniaquè nauibus impoſitas copias, tranſmittit Sleſuicum. Iutios iubet equitatu inſtructos adeſſe. Naues inſigni labore, terreſtri itinere tranſponit in Eydoram: ut hoſtibus fugam impediant. Inde copias ducit ad cingendum nouum oppidum, cui hoſtis inerat, natura quàm arte munitius. nam amnis placidis aquis præterlapſus ab una, inmeabilis palus ab altera cingit. Firmatis ergò caſtris, opportunè oppugnationem intermittit. Interea Friſica iuuentus pugnæ auida, hoſtē laceſsit amne tranſmiſſo. quotidiana enim exercitatione uaria pugnatur fortuna. Creſcit per tempora Friſiorum audacia, magis magiſquè hoſtem laceſſunt. Interea erant inter primores Danorum, qui Friſicæ temeritatis non ignari, totis agminibus erupturos proſpiciunt. Iubent in caſtris exercitum ſtare in ordine ſuo: ut dato ſigno prodeat. Ergo ad Ripā irritantur à Danis Friſij. Cedunt paucis: ut omnes educant. Illi toto agmine proruunt amne tranſmiſſo, imparatum opprimere geſtientes. Tum in ſuo ordine prodibat exercitus: & conſerta manu, profligant Dani Friſios: tantam multitudinem opprimentes, ut contextis uiminibus ad tranſitum paludis, penè opus non eſſet: cùm ubiq́ cadauera cæſorum pro

Friſiæ minoris deſcriptio.

Friſiorum fuga.

rum pro ponte illis uiderentur. Kanutus id cernens, cum paucis equitibus in fugam se coniicit. Superstites Frisii ægrè in urbē se receptant. Rex fortiter oppugnat, arbitratus caput belli inesse Kanutum. Vbi multo sudore, sanguineq́; oppidum diu oppugnauit, ad deditionem compulit. Regis clementiam implorantes, etiam ultra ac rati sunt inuenere. Plogus inerat, qui Regis patrem Ericū Regem confoderat. Non sperabat impunitatem sceleratus: & tamen meruit, dum plus Rex ditionis iuri, quàm proprio affectui indulgeret. Cæteros Kanutianos milites, toties fidefragos, dimisit: præfatus eorū odia, ac fidem in æquo ponere, cui toties peierassent. At Frisones mulctæ nomine duo milia etiam libras Regi, cum obsidibus pendunt.

Plogus seruatur.

❡ Fridericus. I. Imp. Suenonem Regem, & Kanutum certis conditionibus reconciliat. Caput. xxxi.

KANVTVS interea ad Imperatorem Fridericum, recens ad Imperium assumptum, contendit: pollicitus Regni subiectionem, si illius ope reducatur. Ille auidus ampliandæ ditionis, Suenoni nuncium mittit consalutatum: oratumq́;, ut se inuisat: magnum sibi inesse uidendi Regis desyderium, quem iuuenis iuuenem apud Imperatorem Conradum agnouerit: se quoquè concitò properare ad Suenonem, nisi Regni negocia præpediant. Mouit Suenonem tam familiaris ab Imperatore salutatio: Regio apparatu se Teutonicis uidendum ingerit: pergitq́; in Merspurgum Misnæ oppidum, quo tum Imperator Curiam, Conuentumquè Principibus indixit. Excipitur initio perbenignè, Regioquè fastu collocatur. Posteris diebus cum causa Kanuti in medium ueniret, Imperator se medium constituens, in hanc legem res inter dissidētes componit: ut Rex ab Imperatore Regnum recognoscat: Kanutus Regia spe posita, miles sit Suenonis, Sialandiam accipiens, eaq́; contentus sit. Qui has recuset conditiones, in eum se copias missurum, ut alteri accedant. Sueno circumuentus, quod necesse fuit, paterna bona, quibus in Sialandia abundabat, tanquàm peculiaria, conditionis tenore sublegit, excepitq́;: ne uiolandæ pactionis, omnis domi deesset occasio. Quod quia Germanico Iuri familiare erat, admissu facilè fuit. Kanutus pacti sponsorem Vualdemarum deposcit. Ille sciēs, quàm sit difficile parere conditionibus, ualde recusat. A Rege rogatus, hac annuat conditione: ut nisi ille pareat pactis, se accessurum Kanuto. In has conditiones disceditur. Reuersus in Regnum Sueno, Cæsari rescribit. Suorum Procerum consilio, non placere conditiones: quas nemo ante se Danicorū Regum subiisset. Kanutus etiam cùm pacta in Sialandia posceret, Regios

Barbarossa hic Frider. I. Anno Christi 1152.

Saxonię lib. 6. cap. 15.

Sueno & Kanutus cōditionibus componuntur.

gios se penates à cætera conditione secreuisse dicebat. Frustratus ergò spe Kanutus, uadem deposcit. Qui cùm Regem deserere, aut sponsioni deesse, æquè turpe duceret: utrobiquè famæ periculum contemplatus, mutare pactum, quàm euertere maluit. statuens, ut cùm Rex Sialandiam commeatui suo necessariam duceret, aliud pro eo Kanuto stipendium assignaret, nec fructu parcius, nec honore defectius. Assensus conditioni Rex, tripertitam Kanuto Præfecturam constituit: eiquè in Iutia, Scania, ac Sialandia peculiare beneficium tradit: intercisam loco dominationem minus solidæ potestatis gesturã existimans. Huius rei gratia, Kanutus denuò Vualdemarum predem deposcit. Quem uelut ante repugnantem, Sueno sponsionem iterare cõegit: negans se, si pacto obuiam isset, eius in Kanutum defectionem ægrè laturum.

¶ Suenonis mutati & improbi mores, & nuptiæ. Caput.xxxij.

IGITVR Sueno, perinde ac bellorum metu solutus, superbè cœpit agere, patrios ritus proijcere, Germanicos habitus sibi ac familiæ inducere: Epulas maiori luxu instruere. Quippè quem recens conspecti ritus Germanici oblectarunt. Sed ea res in oculis Procerum uehementer notata, honores Nobilibus ademptos, histrionibus ac saltatoribus addebat. Illustribus à se uiris reiectis, leues sibi sociauit & effœminatos. Nec Auariciæ imperauit. Proscriptiones Nobilium, quorum ambiebat patrimonia, multiplicans. Paruulorum exhæreditationes, ut patrimonijs fiscus succederet, increbrescere fecit. Prouincialium onera ingrauauit: quod sumptuosus ille apparatus epularum, uestiumquè extorsit. Controuersias iure dirimi solitas, ad antiquas pugnæ diremptiones, & ad duella reuocauit. Popularium alloquia refugiens, non se passus adiri, de more permisit. Concionaturus, non leni cõtentus tumulo, sed grandi cumulato suggestu conscendit. Hæc & horum similia fastum insolitum testificantia, multorum à Rege animos aliquandò parentium abalienauere. Sed tum iusta cansa erat belli gerendi in Suecos: Regem tamen nuptiarum suarum implicuit. Equidem Conradi inter Germanos insignis Principis filiam coniugem ducere parabat, ducebatquè. Cui fœminæ falsò imponunt, quòd patrios ritus Daniam inuexerit: cùm etiam ante Sueno illis sit usus. Vidit enim in adolescẽtia Curiam Conradi, & nunc Rex, recẽti memoria Fridericum adiens, antequàm coniugem duceret, Teutonum ritus amplexus est.

Suenonis nuptiæ.

¶ Pon-

¶ Pontificis Romani legatus Metropolim in Noruagia constituit: idem facturus in Suetia, si inter Gotos & Suedos ea in re conuenisset. Legatus Daniam petens, in se parum amicam illam reperit, quod Lundensi Archiepiscopo nonnihil de dignitate detractum uideretur creata noua Metropoli Noruegiæ, uerum odium illud in se conceptum facilè extinxit. Sueno expeditionem parat in Suedos, quæ ob popularem tumultũ non successit. Cap. xxxiij.

PER quæ tempora Nicolaus urbis Romæ Cardinalis, à Pontifice missus, ad inspectandam Noruagiam, quæ etiam Metropolim deposceret. Venit, uidit, & Trondemni ordinauit Archiepiscopum. Idem facturus in Suetia: nisi Goti cum Suecis, de loco & persona discordassent. Itaq; relicta ea prouincia, cùm iam brumale tempus ingrueret, nauigationem ueritus, Daniam terrestri petit itinere: infensam, quòd Noruagiam eius ditioni subtraxisset. Sed placare cõstituit Archiepiscopum Lunden, quòd polliceretur, arbitrium constituendi in Suetia Metropolitani, apud illum collocaret, & in perpetuũ de manu Lunden. Archiepiscopi sumeret Sueticus, ab urbe Roma missum pallium. Quam rem Apostolicis literis firmandam pollicetur. Facileque fuit impletu. Nam rediens in Vrbem Nicolaus, mortuo Anastasio, creatus est Pontifex sub nomine Adriani: perfecitq; publicæ religionis Præsul, quod priuatæ legationis minister annuerat. Et quid contulit? Reuera manũ (ut dicitur) splendoris plenam. Tam facilè placãtur ab Italicis nostri, sua magnificantibus. Quo etiam tempore dum adhuc in Dania moraret Nicolaus, Regem qui parabat expeditionem in Suetiam, tentauit auertere: multis rationibus contendens, non esse tanti, cui proprij sanguinis impendium, & multorum subditorum sanguinem daret in periculum, laboremq; infinitum. Quid enim continere Suetiam, nisi inuios montes, & saltus nemorosos: pro quibus teneret Daniã agris, pecoribusquè fœcundiam? Sed surdo narrabat fabulam. Quippè semel concæptum Regni desyderium excutere non potuit. Tam autem certa iam Daniæ Proceribus erat de Suetia spes uictoriæ, ut inuicem iam agerent de Coniugijs inde ineundis: cùm ille eam, iste alteram sibi puellam generosi sanguinis ascriberent: Igitur Rex magno apparatu, infinitisquè sumptibus expeditionem instituens per terram agere, quo marina fugeret incommoda, Suecisquè classe plurimum fidentibus, eam adimeret opportunitatem belligerandi. Interea Suerco, belli metu crebras ad SVENONEM de pace Legationes misit. Sed nullis conditionibus ad eam impetrandam peruenire potuit. Quanq;

Nicolaus Pont. Max.

Sueno Suecos inuadit.

autem magno inprimis instinctu parata esset expeditio, infinitisq; laboribus exercitus transportaretur in Suetiam: uana tamen fuit omnis ea molitio. ut in Suetia nostra explicuimus. Effecit tamen ea expeditio, ut onerata plebe grauibus in eam impensis, tumultus magnus con surgeret. Quē Rex ipse accurrens, placare haud poterat. Exactio enim tributorum solitò onerosior, plebem ad indignationē pertraxit. Concurrebatq; armata in Arnam uallem, magnis concionibus in Praefectos & Regem inuecta. Cuius rei gratia Rex è Sialandia in Scaniam traijciens, inermis ipse, armatam duxit cohortem: ne qua uis intentaretur. Igitur plèbe foris discussa, ad interiorem caetum penetrauit: manuquè porrecta, cùm silentiū posceret, lapidibus aliquot peti coepit. Cedens autem furori, Tokonem uirum primarium, eloquio pollentem, misit: qui reddita ratione, Praefectos, & Regem purgaret: plebemquè pro tempore tumultuantem placaret. Sed Rex indignatione plenus, multos Scaniae uicos iussit uastari: & tumultus principes, aut aere, aut uita mulctauit. Nec Tokonem, quem diximus, praetermittit. quòd illum ab initio commouisse plebem arbitraretur, & perinde excitatum à se incendium, facilius extinxisset. Quae res Kanuto nouandorū motuum animū fecit: dum praecipuam Regni partem aduersari Regi cōspiceret. Sed tum Vualdemari Ducis cum Rege consensio, adeò molitionibus eius obstitit, ut nihil proficeret. Quantum enim in Regem odiū, tantus erat populo in Vualdemarum uenerationis amor.

Suetiae lib. 5. cap. 20.

Tumultus plebis in Regem.

¶ Connubium nouum Vualdemari cum Kanuti Germana, & Regi suspicionem, & Vualdemaro defectionis ansam praebuit. Caput. xxxiiij.

VOD ubi uidere Kanuto studentes, Vualdemarum à latere Regis dimouendū sunt arbitrati: alioquin res Kanuti non eualituras. Submittunt, qui Vualdemaro, iam nuptias circumspicienti, miris laudibus formae ac pudicitiae Sophiā, Kanuti germanam, efferant. Ille autem paupertatem moribus obesse respondit, non facilè à Rege passus diuelli. Kanutus ubi id intellexit, tertiam totius patrimonij se germanae dotis nomine daturum asseuerat. Igitur flexus ea re Vualdemarus, affinitatem inijt: tantaquè consociatus est Kanuto charitate, ut ex illo die, nulla unquàm dissensionis offensa intercederet: passus puellam sibi adhaerere, cuius parens infandissimo proditionis genere, suum patrem, uirum sanctissimum, pariter ac fortissimum peremisset. Ea res plurimùm Regi suspecta esse coepit, molestaq;: quòd fidissimo Vualdamari auxilio cariturus uideretur: sed tamen in primis cauit, ne Vualdemarum ea de re durius cōargueret: ueritus magnam uirium suarum partem cum illo abituram. Sed adolescentes

Sophia Kanuti soror.

Supra cap. 11. lib. eod.

ſcentes Regiæ diſsimulationis non ignari, accæpta commeandi ab illo uenia, Suetiam, prædia ſua uiſuri, petere conſtituunt: Re autem uera, cum Suercone acturi, Suerconis filiæ, pro Kanuti connubio poſtulandæ, negocium fuit. Reuerſi, Regis in ſe indignationem auxerunt. Sed tum Rex Vualdemarum uerbis aggreditur: quòd ęmulo iunctus ſe deſerat: literis à ſe cõfectis, quaſi datis ab amico, ſuæ inſcriptioni prolatis, initam cum hoſte Suercone, aduerſum ſe cõiurationem accuſat. Vualdemarus ea libertate ſuam purgat innocentiam: quòd magnis laboribus, & pro Rege ſubitis periculis, opponat falſò confictam criminationem. Qua uerborũ acrimonia, tantam in Rege indignationem concitauit, ut capi protinus iuſsiſſet, niſi ueritus eſſet militum in ea re contumaciam. quòd Vualdemarum omnes & diligerent: & uenerarentur. Sed tamen Vualdemarus eam in ſe Regis efferueſcentiã, apud Iutiam magno Procerum concilio quęſtus, multorum in Regem odia conciuit. Nec multo interpoſito tempore, magno militum numero ſtipati Kanutus & Vualdemarus. Sialandiam adnauigant: non bellum illaturi, ſed ut ſe purgarent Regi, ſecuri tamen ab impetu feruoris eius. Triduano inde colloquio, de pace conuenit inter omnes. Eaquè conſtituta, Rex concubia nocte Roſchildiam redit.

¶ Vuandali Daniam infeſtant. Exactione noua iterũ data, pax fit. Rex Vualdemaro inſidias locat: monitus tamẽ per amicos, ſeruatur incolumis. Caput. xxxv.

INTEREA Vuandali nouo excitato motu, bellum Daniæ intulerunt. Cuius is fuit exitus: ut Rex pacem penè ab illis mercari putaretur. At plures genti hoſtes exuſcitans, Henrico Saxoniæ Duci, tum rebus florenti, pecuniam grandem conſtituit ſe daturũ: ut Vuandalis à terra infeſtatis, ille à mari pacem ab illis nanciſceret: quo acrius motus, ab æmulo caueret in Regno. Quingentas argenti libras à Rege paciſcitur & mille Dux memoratus. Quam ille ſummam publica collatione expleuit. Sed parũ profuit ea in militiam Ducis ſubarratio. Quæ res etiã populariũ ab Rege animos auertit: deforme ducentiũ, pacẽ nõ armis, ſed cenſu exquiri: Sueno aũt cũ Vualdemarũ magis, quã Kanutũ formidaret, tollere illũ cõſtituit. Sed neq; armis, neq; uinculis petendũ in Dania cenſuit. quòd ab omnibus amaret. Inſtituta ergo profectione ad ſocerum Conradũ in Germaniam, Vualdemarum uiæ comitem depoſcit: ut ibi uinculis eum commancipet. Quam rem & ſi occultiſsimè ageret, tamen prodijt literis detecta Vualdemaro ab amicis. Qui operã pollicitus Regi, ante tamẽ periculum ſuum per amicos detectũ, obtẽdit. Memorat, quantã Regi manũ conciliauerit, quæ pericula, quæ uulnera pro eius incolumitate excæperit:

Sclauorum irruptio in Daniam.

perit: & nunc se comitem itineris, si fallat, non astum, sed nequitiam sciat præualuisse. Rex quam sanctè iurans, suspicionem tegit. Nequè enim ad deponendum perfidiam, tanta fidei commemoratione moueri potuit. Perueniunt Stadium, excepti ab Hartuico archipręsule perbenignè. Cùm ulteriorem conductum ab eo Rex peteret, non annuit Pontifex: petendum asserens ab Henrico Duce terrarum Principe. Sed Rex Vualdemarum submisit, ut instantius pro Rege posceret à Pontifice conductum. Ille euocans docet Vualdemarũ, quòd suo periculo rem petat: itaq; eius gratia negare, quod illi futurum esset periculo. Ille suã perniciem minoris pendens, instat precando. Tum Hartuicus, Quando inquit perurges, Regis, ac tuo nuncio tertium adiungam: qui Henricum adeuntes, rem expediant. Cùm peruenissent nuncij tres, seuocauit Henricus eum, qui Vualdemari nomine uenisset. Nescis inquit, quanto de domini tui periculo agatur? Accæpta autem ibi diuertendi occasione Suenonis nuncius, duobus comitibus relictis, ad Conradum Principem procedit: nuncians Regem in itinere esse ad se, habereque ex propinquis suspectos, quos pridem inimicitias exercentes, recens affinitas fecerit in suam perniciem concordes. E quibus unum ei fraudulenter accitum, in comitatum cessisse, quem apud ipsum, nouarum rerum molitorem, uinctum habere cupiat. Quęrente Conrado, quo pacto Regem æmulus comitaretur? Fidem eius secutum asseruit: Tum Conradus, generi sui consilium execratus, dedecere senem se, inquit, quod iuuenis fugisset admittere: malle ergo se, generum, filiamquè cum nepote ex eo suscepto, cruce suffixos uidere, quàm fidei & synceritatis opinionem tot annis seruatam, extrema ætatis infamia corrumpere: alienæquè fraudis propositum, impijssimi sceleris assensu iuuare. Tum demnm affuturum se, subsidiaq; laturum: si gener omissa fraude, palam quos metuat impetat.

Conradi Imperatoris prudens responsum.

¶ Sueno iustè à socero notatus, insidias Vualdemaro rursum parat, sed frustra: nec Sunonis abitum, nec Petri consilio uel curans, uel utens.

CAPVT XXXVI.

HVIVS sermonis ad se relati Sueno rubore perfusus, ulterioris uiæ tutatore negato, in Regnum redit. Breui morarum processu, Kanuto, & Vualdemaro Vuibergæ agentibus, Rex quàm occultisśimè traiecit, occupaturus incautos. At ubi insidiæ patuerũt, euitatæ sunt: Rex tamen se non intercæptionis, sed colloquij gratia uenisse testatur. Illi autem euidentisśimis argumentis dolum tenẽtes exploratum, iam defecerant, expresśè Regi rebellantes: suffragijsq; Iutiorũ, ambo sibi Regium nomen adsciscunt. Tum Rex eo comperto, apud

Othenas

Othenas (nam eó loci fortè diuerterat) contractis in Regiã militibus, nunc uniuersos, nunc singulos arctius cœpit percunctari: qua fide pręsens bellum ineant. Respondentibus alacriter: Non simplici promisso stetit, sed fidem sacramento duxit renouandam. Inter agendum Suno, uir fortitudine præcipuus, egreditur: misitq́ Rex qui illũ percunctaretur, quid abiret? Mœstus paternę uillę queritur ereptionem. Rex certior factus, restitutionem pollicetur. Ille seram esse iusticiam respondet: qua cùm florentibus rebus potitus non sit, non se usurum in aduersis. Vualdemarum paterno, auitoq́ fretus militię titulo, petit transfugio. Cunq́ Sueno firmandis rebus Sialandiam peteret, Eschyllum maximum Pontificem, consilij atq́ præsidij gratia euocat. Tum Petrum quendam, uirum primarium, & prudentem, cuius consilio res multas agebat, sciscitatur, quid illi uideretur agendum. nam æmulos, uiribus à Iutijs mutuatis, sequi Regem in Sialandiam ferebatur. Ille uerò pro sua in Regem integritate, liberè locutus, Ego tibi inquit, ab initio Rex suggerebam: ut equitum, peditumq́ Ductoribus ita indulgeres, quatenus aduersum æmulos tutior esses: aut ab his saltẽ ad propinquos placendi studium transferres: eosquè tu, sola contentus specie, reuera regnare patereris. Si neutrum egisses, breuem tibi Regni fructum futurum. Tu uerò neutram in partem inclinans, quem in locum res tuas deduxeris, ipse primus experiris. Excandescens Rex, Quamdiu sibi unum esset scutum, Petro se oppositurum minitatur. Tum ille. Meum pro te scutum semper excubauit, & quatenus pacieris excubabit: sed uereor, ne citò cunctorum tibi tuorum opus eueniat scutorum. Quod Rex auarè dictum existimans, Num adhuc satur esset, percunctatur? Esse respondit ille: sed uereri, ne talem saturitatem cruda sequatur digestio. Tum quid facto opus esset, rogatus. In Scaniam inquit eundum. Nam huc loci uereor, ne pauciores amicos, quàm hostes habeas. Scaniam si occupaueris: memores illi pristinæ uirtutis, facilè Iutios exterrebunt. Sin æmulis permiseris occupandam: formidandum, ne magnis illic in te uiribus confluentibus, hostibus fias contemptui. Ille fortis uiri consilium, aliorsum detorquens, quòd fidere illum Vualdemari fauoribus diceret, contempto salutari monitu, suam secutus frontem, hostem Roschildiæ statuit demorari.

Suno à Rege abit.

Petri libera in Regem increpatio, & consiliũ.

¶ Suenonis Regnum declinat: Rex in Falstriam fugit. Præter duos ex Proceribus, reliqui omnes ab illo desciscunt. Caput. xxxvij.

ARESCENTIBVS alimentis, quòd magnũ militum aleret REX numerum, uicos multos distraxit: quorum

quorum precio accæpto contineret agmina. Sed neq; sic diu rem pertractaturus, exercitum dimittere cogitabat. Quod ubi Eschyllus persensit, rem sui Regis inclinare iam cernẽs, simul, ut ferunt, pactis cum aduersarijs defectionis præmijs, cum Primis suorum Regem aggreditur: Dimittat quos pascere nequeat, præsertim pietatis ac necessitudinis iura uiolaturos: si in ciues ac propinquos depugnaturi essent. Rex iam quid moliretur intelligens, cùm in descendentem cum sua cohorte animaduersurus uideretur, à proximis retractus est: ne bellum à sacrilegio in Pontificem ordiretur. Paulatim autem exercitu dilabente, Rex & ipse fugam circumspexit. Ac iam dimissa urbe, in Falstriam respexit, nemine ex proximis quid cogitaret sciente. Vbi uerò consilium fugæ manauit ad milites: illi orant, ne illis diffidens, sine prælio uinci patiatur. Victoriam spondent, si annitatur. Meminisse iubent, se esse, quorum forti semper opera usus, ubiq; uictor euaserit. Ante pugnam pudendam esse fugam. Monent, ne ex forti Rege, timidus militum desertor euadat. Vbi nihil profecere, uersi ad conuitia, deteriora quæq; facta, & infecta in contumeliam proloquuntur. Illoq; elapso, seipsos hortantur, ut magnis animis in hostẽ ferantur: sparsum militandi genus consecutos non esse: facilè concludi paucos à multis. Nam esse illis equos, & arma, & dexteras uincere suetas. Vnius pauidi Ducis facile damna compensaturos. Hæc locuti, hostem expectant. Sed ubi diu nemo paruit, Petrus, quem supra diximus, soluendum agmen, saluti q; consulendum admonuit: perquàm stultum testatus prælium, sine certaminis præmio subire. Iutij aũt Suenonem de industria cessisse rati, tardius incessere. Sed Sialandienses quòd indigenæ essent, commilitones ductu ac commeatibus prosequebantur. Nulli autem eorum transitio fraudi fuit. Cùm noui Reges pacati, in fidem reciperent omnes uenientes. Duo inuenti sunt ex Proceribus, qui Regi præstitam fidem seruantes, domi comprendi, quàm hostibus se dedere maluerũt: missi ad Suerconem Suetiæ Regem in uincula. Qui præstantius duxere cum fide carcerari, quàm cum perfidia regnare.

Margin notes: Eschylli Pont. consilium. — Regis fuga. — Milites ad Regem.

¶ In Iutiã nouo cõparato exercitu redit Sueno sequẽs. Quẽ cùm Vualdemarus & Kanutus expeditione maxima insequuntur, Christiana pietate ad tempus à pugna sibi temperant. Caput. xxxviij.

INTEREA Sueno ad socerum perlabitur in Germaniam: apudq; illum emensus triennium, cùm humanis ille rebus decessisset, Henrici Saxoniȩ Ducis (quem Leonem cognominauere) pacta ingenti mercede, pro qua obsides dedit: Hartuiciq; Hamburgen. Prȩsulis armis in Iutiam reducitur. Cumquè peruentum esset ad grande Vallum,

Margin note: Sueno exul

Vallum, quod Danorum opus dixere, præmisit qui claustrorum custodem ingēti pecunia corrumperet: ut reseratis portis, sine oppugnatione transitum permitteret. Ille pactus pecuniam, iusto se Regi ministerium præbuisse ratus, pecuniam accæpit. Sed tum Pontifex, dignū esse ait, quòd cum ipsa proditionis mercede, autor uno portis laqueo figeretur. Slesuicensibus extrema minatus, extorsit censum Sueno. Russorum merces eo loco copiosè aduectas, diripuit: stipendiumquè militibus persoluit. Vrbi autem perpetuum perinde insticiū induxit: quòd mercatores inde auersi, alia deinceps emporia requirerent. Saxones prędabundi diffunduntur. Australes Iutij ad interiora delapsi, Borealibus, ubi maior erat rerum, hominumq́ʒ copia, se coniunxere. Interim Vualdemarus apud Sialandiam audito Suenonis reditu cum Saxonum uiribus, concitò traijcit in Iutiam, robur exercitus inde contracturus. Vbi uisus est, tanta accendit alacritate Iutios, ut omnes uno animo arma pollicerentur. Misit iam è Sialandia Kanuto nunciū, qui à Suetia reuocatum, doceret quæ agerentur. Ille non segnius cursum cōuertit: reuersusq́ʒ in Daniam, nauigationem in Iutiam maturat. Sed tanta erat uis tempestatis, ut per multos dies inuium mare esset. Interim in agmine Kanuti exoritur sermo, Vualdemarū cum hostibus pactam rem omnem pace diremisse. Id ne militum mendacio compositum, quòd nauigationis illos tæderet: an aliunde sit confictum, incertum est. Rusticum hominem disseminasse rumorem ferebant. Kanutus ubi audiuit, ægrè tulit, integerrimi uiri famam, loquacitate tentare. Parcite inquit milites, linguas huiusmodi cōtaminare mendacijs. Ego Vualdemari integritatem noui. Interea Vualdemarus in Iutia subauscultans, quid apud hostes ageretur, nihilominus exercitum ualidum contraxit. Vbi audiuit adesse Henricum quendam, cui nuper familiariter in militia cognito, consobrinam dedisset uxorem, quàm occultissimè nuncium mittit: pro ueteri familiaritate deprecās, ne sinat, quod in eo sit, Ducem suum retrocedere, nisi pugna commissa. Fama uolat, magnum à Vualdemaro parari prælium: cuius rumoris gratia Dux Henricus, Henricum quem diximus militem suum, percunctatur ioco, quid Regulus suus agat? Ille non minus cachinno reddito, percunctatur & circumspectat latibula: sed ad seriam petitionem conuersus, Dic inquit per sacramentum quod Romano debes Imperio, quid tibi super belli mole compertum sit. Tanto admonitus pignore, Rem inquit ueram Dux audisti. Nam tanta mole bellum instruit Vualdemarus, quanta nullus ex hominū memoria ante illū in Dania. Quid igitur censes? Expectandam hostium molitionem? Omnino inquit. Nam terga dare, meticulosorum est. Non eius gratia introiuimus ut

Custodum corruptio.

Rumor pacis uanus.

fugiamus, sed ut pugnantes uincamus. Ita uir prudens, & Vualdemaro poscenti satisfecit. & Duci suo requisitus, quale debuit uir fortis responsum edidit. Sed ea fuit temporum qualitas, ut ingruente Vere, solenne, statumq́ Ecclesiæ ieiunium immineret: in cuius obseruantiam, parum, aut nihil commeatus Dux ipse prouiderat. Igitur aut properè redeūdum, aut religiosum tempus prophanis esibus fuit uiolandum: quorum in altero militiæ pudor, in altero Christianæ pietatis transgressio fuit. Sed prçponderauit in agmine Christiano, obseruātia Religionis. Itaquè redibant: sed tanta, ut ferunt, celeritate, ut iter ingredientium semestre, triduo reuersionis adçquarent: multis etiam sarcinis post terga relictis: quæ res timoris significationem ingerebat. Interea Kanutus iam nuncium de Vualdemari rebus speculandis missum recepit. Omnia diligenter perspecta: nihil aut pactionibus, aut prælijs attentatum.

Religionis obseruantia

Vuandali Fioniam molestissimè opplent, quorum suppetijs Sueno Rex suscipitur. Vualdemarus populi miseret, ne deuastet: fitq́ colloquium inter Regem & Vualdemarum utcunq; de rerum summa. Caput. xxxix.

PER eam tempestatem tanta Vuandalorum manus se in Fioniam diffudit, ut si altera talis clades immineret, actum de Insula uideretur. nam cultu uacua remansisset. Sueno autem cùm peruincere precibus apud Henricum Ducem, ut maneret, non præualeret, orauit: ut nihil Vuandalorum uiribus qui parerent Henrico, reduceretur. Ea fuit non parua manus eorū, qui ab Aldenburga in Trauenam per Vuiagriam maris littora incolerent. Idquè impetrauit. Nam classe eorum in Fioniam reuectus Sueno, tanto populi accursu suscipitur, ut nemo unquàm alacrius. Spondent rerū, corporumq́ præsidia. Multi cùm audissent reducem, uisendi eius gratia uiri ac mulieres, ex cæteris Daniæ partibus adnauigarunt. Ita enim calamitosi iacentis fortuna, miserationem extorquet: cuius florentis promeruit inuidiam. Kanutus atq; Vualdemarus comportatis in Fioniam quas contraxere uiribus, facile Fioniam oppressissent, etiam multorum uiribus exterorū fulcitam: sed reliquiarum commiseratus Vualdemarus, populo parcendum, pro Rege quondam suo fideliter agenti. Nam autore eo res in colloquium uersæ: condictumq́, ut Sueno cum adscripta sibi clientela Lalandiam concederet: ibiquè propemodum solitarius degeret: quoad inter ipsum & Duces, de pace plenius conueniret. Die postero Othenas Fioniæ urbem lauandi gratia repetens Vualdemarus, Kanuto ob insidiarum metum balnea communicare non auso, à Suenone, eius amicitiam ambiente, elatis obuiam Sacris, religiosæ Processionis

Parcitur Fioniæ.

nis ordine excipitur. In Albani deinde ædem ab ipso perducitur, arbitrorum nemine, præter Absolonem admisso. Tum Sueno intra Sacellum sedēs, Sinistra mihi inquit, iampridem Vualdemare fortuna, consortium tuæ familiaritatis inuidit: quanquàm & animū de te semper benè gesserim, & à patris tui interfectore, ensis meus nō solùm uindictam exegerit, sed etiam suscæpto aduersus patruū bello, parens meus, salutem tuam inter parricidales manus, sine cuiusquā prçsidio cōstitutam, plenis pietatis armis ab exitio uendicauit. Post quem Ericus iunior, ne parentis mei, cui diu militauerat, cæptum excidere pateretur, ut Regni, ita quoq; tui curam arripuit. Tertius ego pueritiæ tuæ propugnator accessi. Nec mea parcius, quàm priorum opera seruatū te scito. Pro capite tuo necdum in ætatem perducto, aduersus hunc, cuius fidem, societatemquè exosculаris, arma suscepi: quæ nisi felicius auspicatus fuissem, filio Magni immerens pœnas luisses. Qui nisi me tertium extimesceret, haud quaquàm te secundū pateretur. Dum uiuo, uitam tibi aduersus eius insidias prorogo: extinctus, ut meum, ita tuū quoq; diem finio. Igitur eo tutius ad opem tuā decurrerim, quo plus eam beneficio meo debere cognouerim. Et nunc charitatis fiducia, arbitrum te pacis in me faciendæ constituo: cōtentus, qua me cunq; sorte donaueris. Tantū apud exteros calamitatis perpessus, ut priuatus, aut egens intra patriæ fines degere, quàm exul denuò censeri malim. Arbitror quoq;, ut cùm singula iustius æstimaueris, inter probra ducturus sis potius parentis tui interfectore, quàm ultore procreatum excolere. Hæc & similia replicantem, Vualdemarus interpellare non dubitans, Frustra meam inquit, & Kanuti amicitiam conuellere pergis. Cùm & ipse paternæ culpæ affinis non fuerit: & mihi in eius expiationem olim iusta persoluerit. Quòd autem ulterius tibi militare non tuli, non meæ leuitatis, sed tuæ perfidiæ crimen reputa. Nonne olim me peregrinationis tuæ comitem, in carcerem necandum socero statuisti? Atqui nisi prauitatem tuam, eius honestas uicisset, inter uincula moriturus abieram. Quoties meam, quoties Kanuti salutem per insidias attentatam, fraudulentis consilij nisibus obruere uoluisti? Qualiter autem pares ferre poteris, quos milites habere non es passus? Verùm, ne cum reprehensione propinquum auertere uidear, res tuas aduersus caput meum restaurare tentabo: plus miseratione fortunę tuę, quàm crudelitate promissionis inductus. Quam humanitatem, cùm scelere & fallacia repensaueris, simplicitatem nostram artibus tuis circumuentam ne existimes, sed potius fidem, pietatemquè periculis locum dedisse. Tunc Sueno uerbis in simulationem compositis, perfidè se acturum negare, sincera fide eorum amicitiam expetiturum promittere:

Sueno ad Vualdemarum oratio.

Vualdemari responsio.

præsertim, cùm nec sibi, qui ex morbo superuiuere uix posit aut liberis, quos nullos habeat cõsulturus uideretur. Quid ergò? nisi culpam & ignominiam perfidia quæsiturum. Malle itaq; quantumuis tristes fortunas excipere, quàm maximo famæ dehonestamento, sceleratam sui memoriam, per totum terrarum orbem disijcere, breuesquè Regni fructus, extremæ fama turpitudine comparare. Dimisso Vualdemaro, Lalandiam ipse concessit, copias undecunquè adaugens: ne per impotentiam, iniquas pactiones subire cogatur. Venit constituta dies, & in locum præfinitum Vualdemarus & Kanutus cum omni Nobilitate se recipiunt. Solebat, familiaritate fretus, Vualdemarus cum paucis adire Suenonem: quo more & nunc properans in colloquium Suenonem petebat. Ille dispositis armatis, si uterquè accedat, excitata rixa, mandatum dedit, ambos opprimere Regni æmulos. Sed Kanutus se aditu continebat: ueritus quod acciderat. Cùm autẽ solùm Vualdemarum conspicerent, continuere manus. Sed res industrium uirũ latere non potuit. Itaq; postero die uocatus Vualdemarus ab Suenone in colloquium, non aliter affuturum se dixit, nisi solus cum solo loqueretur: nullius congresionem ueritus, ubi uir uirum legit.

Suenonis insidiæ.

¶ Daniæ Regnum tripartitur. Firmata pace, Suenonem Kanutus hospitio excipit. Structis insidijs Kanutus truncatur: Vualdemarus inguine uulneratus, uix nocte media Absolonis uicum aufugit.

CAPVT XL.

GITVR in medium ambo progresi, diu colloquuntur. Aduocatis inde Kanuto cum Proceribus, Sueno arbitrium totius summæ in manus collocat Vualdemari, si idem Kanutus factitarit. Non dubitauit ille. Vualdemarus tanta rerum mole in se suscepta, Regni concilium euocat, aliquandiu cum illo deliberat. Inde procedens in medium, pronunciat: Tribus ex æquo nomen Regium decernit. Prouinciarum autem distributionem hoc modo facit: ut ipsi Iutia, Scania Kanuto, Suenoni meditullium Regni Sialandia pareat, cum cæteris insulis. Fides pacti sacramento componitur: ut Religionis metu perfidia pelleretur. Inde manus tenduntur in cœlum. Autor rerum DEVS in concionem uocatur: Pontifices quoq; censuræ suæ partibus intersertis his, qui pactum rupissent, execrationis sententiam intentabant. Condictum etiam, delatorum mutuò seminaria prodi debere: quo citius in ipso aditu flamma opprimeretur. Quo tempore Kanutus comitante Vualdemaro Scandiam, quam iam in potestate habebat, petiuit, hospitio excepturus Suenonem. Qui postridiè aduentans,

Regni distributio.

tans, Ryngstadium petit. Kanutus obuiam illi profectus, ut inuitaret in Roschildiam, in ipsa profectione conuenit occurrentem religiosæ domus præpositum. Is cernens inermem Kanutum, Suenoni inquit nuncium uenit, properare te armatum. Hausit cum suspicione cautelam: & declinans in concionem populi, quæ illo fortè die non longè agebatur, uitauit congressum. Vualdemarus autem, apud quem bonæ fidei semper fiducia preponderabat, Suenoni fidentius, quàm cautius occurrit. Stabant utrinque iuxta Suenonem armati: utrosque, si ambo uenissent, perempturi. Solo autem Vualdemaro conspecto, compressere gladios. Quid inquit Vualdemarus ea sibi manus uult armatorum? Sueno quid de Kanuto acceperit respondet. Tum grauius obiurgans Suenonem, Hoc est inquit, quod crebrius experti in te formidare debemus. Sed ille se purgare frustra conatur. Procedunt Roschildiam, Kanuto, cui isthic ius erat inuitãte. Et primam quidèm noctem in urbe Sueno per ludos & comessationem exegit. Diluculo Thorberni uicum, haud procul ab urbe inuisit. quòd paruulam illic filiam, quam inuisere pergebat, haberet. Ferunt Thorberni uxorem, Suenonis familiaritate loquacem, dixisse. Iam Rex tertia parte rerum contentus es, qui totũ tenebas. Descendit sermo fœmineus in cor eius profundius quàm putaretur. Itaque diem extraxit in uesperam: quo aspirante, mittit Kanutus, qui cœnatum accersiunt: de mora percunctantibus. Thorbernus ait, balnearum uaporem caput Regis infestasse, quo tardius ad cœnam iret. Ipse Rex moras purgans, delinitum se ait puellæ blandimentis. Ipsa responsi uarietas, percunctantibus notabilis erat. Venit in triclinium: medius honoratiori loco pro ætate accipitur. Discumbitur. Mensis remotis post epulas, cùm minutioribus poculis passim ac uariè, pro more discurrentibus, conuiuij hilaritas augeretur, aleam poposcit Sueno: quòd ea dum exularet, tempus terrere consueuisset: uno hoc solatij tum genere delectatus. Quæ calamitatis recordatio nonnullos mouit, quòd non boni moris res institueretur: sed tabulato non suppetente, ne lusui quidem uacatum est. Inter cætera Cantor Germanicus fugam Suenonis, exiliumquè Cantilena complexus, uarias ei contumelias, formatis in Carmine conuitijs obiectabat. Quem ob hoc acrius à conuiuis increpatum, Sueno dissimulata molestia, fortunas suas liberius recinere iubet: quoniam libẽter se post erumnas malorum meminisse confessus. Crepusculo appetente, illatisquè ex more luminibus, miles Suenonis Therleuus, qui paulò con uiuio egressus fuerat, reuersus in Regiam, occasionem edendi facinoris, oculis, animoquè tacitus perlustrabat. Cunquè paulisper attonito, stupentiquè assimilis, constitisset, Kanutus propasso in terram amicu

lo, sedere sibi proximum iubet. Ille tantæ eius dignationi gratias habens, æde excedit: euestigioquè regressus, exiguo capitis motu Suenonem accersit. Quem, signi tam latentis ignarus Kanutus, à Therleuo euocatum edocet. Cui cùm Therleuus assurgenti paulum insusurrasset, quotquot Suenoniarum partium affuere, eis in colloquium admixti, collatis in orbem capitibus, nemini remotiorum exaudienda tractabant. Tunc Kanutus perinde ac insidiarum præscius, Vualdemarum brachijs attrectatum, osculo petiuit. Causam blandimenti, cùm minimè sic se agere consueuisset, ab eo cuius osculum tulerat interrogatus, suppresit. Interea Sueno relictis in æde militibus, per posticam in conclaue diuertit, præeunte puero luminis gerulo. Mox in Kanutum & Vualdemarum à subornatis ferrum distringitur. Sed Vualdemarus ocyus sede exiliens, manum amiculo obuolutam, non solùm applicatis capiti suo gladijs obiecit, sed etiam Therleuum acrius in se ruentem, pectoris impulsu humi præcipitauit. Cum quo pariter & ipse collapsus, femore quàm grauissimè sauciatus est. At ubi primùm pedibus se excæpit, recepti uulneris immemor, dum perruptis obstantium globis, foribus exiliret, quidam obscuro loco obuius, arrepta cinguli ipsius pensilia, retentare eum conatus, abrupit. Interea alijs, ne noctis errore facinus impediretur, fenestras reserantibus, Therleuus humo residens, Kanutum dextram gladio obtendentem, fronte confodit. Excipit semianimum Absolon, Vualdemarum in tanta perturbatione esse ratus: fluidumque cruore caput, manibus ac sinu complexus, inter ipsos armorum strepitus, salutem suam, quàm Regis curam negligere præoptabat, reliquijs spiritus adhuc in eius pectore palpitantibus. Tandem Kanutum à se teneri, cultus indicio expertus, permixtum mœrori gaudium habuit. Igitur noctis obscuro neminem discerni patiente, in eos qui ualuas propius accessissent, stricto ferro proruebatur. quia tenebrarum accesio, hostis ne, an commilitones essent, incertum fecerat. Regum satellites, aut in ipso conamine resistendi, aut in fuga opprimuntur. Absolon obuoluto manu pallio, inter densos elabitur. Nomen rogatus, obstinato silentio non edit. Obuios omnes, aut ictus frustratus, aut uirtute ultus est: donec ad Australes Trinitatis ædes progressus, quorundam amicorum præsidio tectus, urbe etiam elatus, ad uillicum noctu pertransisset. Inde uegetiorem equum nactus, in uicum cui mater inerat, media nocte peruenit: casus edocens occisi Kanuti, uulneratique Vualdemari. Ille uerò duos ex suis consecutus famulos, illorum inhærens humeris, debilem gressum trahebat, uires quas natura negabat, à timore mutuatus. Sciebat enim, de suo capite agentem Suenonem non quieturum. At ille supra uires ambulans,

Suenonis insidiæ.

Vualdemari periculũ, & effugium

Saxoniæ libro.6. ca.18.

Kanuti mors.

Absolonis periculosa fuga.

Vualdemari fortuna.

lans, donec equo à suis impositus, ad eundem uicum media nocte peruenit, quo illum sui casus nuncius Absolon, iam præcedebat. Quem ex uillico inde recenter ad matrem transisse cognouit, præuijs locorum peritis eó contendit. Adeò corpoream eius debilitatem, duratrix humanæ infirmitatis necessitas confortabat. Illic procurato uulnère, femoreque fascia circum ligato, noctis reliquias exegit. Diluculò Sueno collectis ciuibus, nocturnis æmulorum insidijs appetitum se querit: amiculum, quod de industria confoderat, ostendere: Kanutum, & Vualdemarum hospitalitatis uiolatores, periuros, latrones, homicidas uocare: gratias Deo replicare, quòd amborum facinus, alterius nece propulerit: aduersus superstitem implorare auxilia. Assertis eius, quia fraus in propatulo fuit, nulla habita est fides. Deinde ut Vualdemarum maritima fuga prohiberet, omnes omnium locorum naues perfodi iubet, nec refici. Solitudines, quibus obrepsisse crediderat, diligentius perquirit. Ille autem tribus solis fretus comitibus, per loca minus suspecta reptabat: Esbernum iubens, se aliquot locis Vualdemari specie ostentari. Ille quoque multis idem locis per alios fieri curat: ut distractus, incertusque fiat indagator.

¶ Iutiam Vualdemarus, horribilem cum suis tempestatem passus, tandem peruenit: tyrannidem Suenonis concione exponit. Rex illum isthic frustra persecutus, Sialandiam petit: atque denuò rediens, ingloria cedit fuga. Caput. xli.

INTERIM peruenit Vualdemarus in locum, unde sumpto nauigio transire parauerat. Sed refectione opus erat. Ad fabrum quendam diuersi, eam postulant. At ueritus ille Suenonem, cogi uolebat. Aderat Esbernus, & hominem abstractum ui impulit refectioni. Ita utrique uidebatur satisfacere: dum hinc obsequium, inde coactio prætenderetur. Naui refecta, mare ingreditur, Iutiam petiturus. Sed tanta coorta est tempestas, ut omnes mallent ferro perijsse. Nimbi tum grandine ita frigore membra contraxerant, ut ne attrectando uelo uis superesset. Interim procellæ nauis latera quassabant. Gubernator temone relicto, uentis nauim permisit. Crederes latrones, & perditissimos homines nauigare: quibus infestũ cœlũ omnibus uiribus incurreret. Sed tempestas Insulam illis permisit, in quam expositi reficeren-

Tempestas maris horrenda.

ficerentur. Nauis autem quia ad anchoram stare non poterat, & fortè non erat qua figeretur, roboribus arborum per foros distentis firmabatur. Refecti uictores, postero die pacato mari, Iutiam perueniunt. Ibi in Concione Vualdemarus parricidium accusabat: hospitalitatis iura conculcata: fide publica falsa, alterum peremisse: se graui (quod ostendit) affecisse uulnere. Coörta est omnium iusta indignatio, arma in perfidum promittentium. Interea Sueno refectis quæ forarat remigijs, opprimere hostem imparatum contenderat: sed fœminæ Vualdemaro fauentes, noctibus abripi fecerant, quod ille per dies refecit. Peruicit tamen Regium imperium: ut nauibus ad transportandum exercitum coäptatis, Iutiam peteret. At omnes portus iam hostis præsidio firmauit: ut nusquàm aditus esset Suenoni. Quo comperto, redibat in Sialandiam: edicto per illam, perquè Scaniam emisso, ut omnes arma pararent: totis uiribus petendum Regni hostem Vualdemarum. Ille interim Vuibergam petens, nuptias peregit: potissimum, ut Kanuti, cuius sororem duxit, milites sibi conciliaret: tanto impensius occursurus hosti. Multi præterea ex Suenonis militia, facinus eius perosi, ad hostem transierunt: & quoniam Sialandia receptaculum & perfugium Regis erat, inuadere statuit: sed celeritate, & animi magnitudine perfecit Sueno, ut prius in Iutiam duceret, quàm ille exercitum transportaret. In flumine enim Diursam, se contulit: & cum expeditis militibus in terram egressus, Vuibergensium fidem statuit pertentare. Vualdemarus uiros præmisit primarios ad eius classem, quæ erat Sialandensium atq; Fioniorum: ut ciuili bello abstinentes, sceleri nõ assisterent. Persuasi Sialandenses, abiere. Sed Fionia classis, magnis periculis, cædemquè perpessa, fugere & illa cogebatur. Quam rem egerrimè tulisse Sueno putabatur. Sed missus à Vualdemaro Randrusium petente, Esbernus, ut hostium consilia specularetur, ad Vuibergam profectus, uidit hostes iam certiores de Vualdemari profectione, petere Randrusium. Ille, ut erat magna animi, uiriumquè uirtute præditus, nouissimos agminis aggreditur, equo perturbans.

Vualdemari accusatio, in Regem.

Muliebres suppetiæ.

Vualdemari nuptiæ.

Fionij fugiunt.

¶ Esberni heroicum facinus. Vualdemarus copijs maximis instructus, Suenoni congreditur. Inita fuga Sueno sub arbore quadam truncatur. Caput. xlij.

SVENONIANI hostes adesse rati festinant in equiora loca: ut explicato agmine aciem struant. Quo cùm

peruentum

peruentum esset, uident Esbernum cum paucis. Cuius contemptu multi in eum concurrunt. Ille autem, quo erat militari robore & exercitatione, incurrentes excæpit: multos strauit. Vbi autem ingrauescere pugna cœpit, celeri fisus equo, abibat: nec erat qui, nisi de longinquo sectaretur. Obuios interea de suis nactus, collocat in insidias: quo insequentes se hostes deducere cogitabat: nisi se quidam ex latentibus, moræ impatiens, ostendisset: quo uiso, abibant ad suos. Præcurrens ergò Esbernus per compendia, hostes docet propinquare. Vualdemarus autem necdum copiarum satis contraxerat, quibus ad præliũ uteretur: igitur ducendum tempus statuit, quoad confluerent. Pontem ergò, qui super amnem oppidum iungebat continenti, partim abrumpens, suis tutamentum, hostibus interclusionem fecit. Iuuentus tamen missilibus certabat: nolens animum torpescere desidia. Interim Vualdemaro tantum copiarum affluxit, ut hosti obuiàm in pugnam exiret, amne transmisso per uada, quæ explorata tenebat. Dum aciem explicat, uidet ex latere cuneum armatorum non contemnẽdum. Ratus hostes, constitit: sed statim edoctus, esse commilitones, in aciem accæpit. Tantæ autem factæ sunt Vualdemaro copiæ, ut decima uix pars signorum ordines posset intueri. Sueno autem speculatus hostium multitudinem, recto cõsilio statuit, rem in longum ducere: non acie confligere, sed obequitando multitudinem fatigare. Sed erat in militia eius inter Primarios Ago quidã, huius dissipator consilij: qui spei plenus, pugnæ auidus erat: is Vualdemaro accessuros suos minitatus est, nisi educeret in pugnam: Vnde illi suorum diffidentia obriperet admiratus. Solere illum cum paucis semper multos uincere: Meminerit uirorum, quos in agmine ducit: Circumspiciat hostium inermem multitudinem: numero illos, se uiribus præstare: Cur longius differat uictoriam? Hac oratione, Suenonis consilium salutare dissipauit. Igitur educitur in aciem. Vualdemarus cohortem ferruginea ueste super armis contectam, iubet ex latere dextero depugnare: alios in sinistro cornu præfecit robustissimos Duces: ipse cum reliquo exercitu medius incedit. Suenonis acies non tam lata, quàm instructa processit: primumquè impetum in ferruginatos, quos nouo armorum genere arbitrabantur, fecere. Sed ubi ueste, non armis uidit innouatos, in robur medij exercitus procurrũt. Sepes erat acierum media, quam pro robore palorum equites transire non ausi, pedites Vualdemari conuellentes, primi pugnam ineunt: Hostes retroagunt. Equitum alæ circumuolantes perurgent. Quippè Vualdemari iumenta, proxima nocte nihil pasta, ad cursum agilem circumferebãtur. Contra Suenonici equi uentribus distenti, ad cursum segniores erãt. Vtrinq; ergò urgentibus,

Esberni audax facinus.

Stratagema

Ago ad Suenonem.

Stratagema

urgentibus, de parte Vualdemari, facilè Suenonici cessere. Signifer ubi suorum fugam circumspexit, reuocans, in strepitu non auditur: Signoq; humi defixo, cùm sinistra teneret, dextram in obuios exerebat: sed à multitudine uictus, cum paucis, cùm fortem tamen operam nauasset, cadit. Iam undiq; fuga: nusquàm prælium. Sueno & ipse fugæ compendia quæritans, paludem ingreditur, equo mergente dimisso, pedes cum paucis progreditur. Sed neq; sic armatum, ferente loco palustri, arma etiam posuit. Longius progressus, famulis etiam innixus, uiribus destituitur: ac suis à se dimissis, præter paucos, qui morte tristius duxere Regem deserere, in arborum radice fessus resedit. Superuenere agrestes, prædam secuti: & cæsis qui Suenonem circumstetere, illum quis esset percunctantur. Suenonis scribã profitetur. Equo impositus, inter captiuos seruandus ducitur. Sed à superuenientibus cognitus, ad Vualdemarum se duci orabat. Agrestium quidam, quo feruore incertum, ferro caput eius distringit, penequè præscidit. Hic exitus Suenonis: qui si pares Regni pateretur, pacificus diu regnasset. Sed perfidia illum iterata perdidit.

Suenonis mors.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum LIBER VI.

¶ Vualdemarus Rex tandem Daniæ solus acclamatur: in quosdam animaduertens, quibusdam pœnam remittens. Expeditionem dein in Vuandalos, Danis infestos paraturus, retrahitur. Caput. I.

Vualdemarus Rex. I.

VUALDEMARUS diui Kanuti filius, primũ cũ Kanuto Rex declaratus, fugato Suenone, deinde cùm Arbiter esset, à consortibus factus ex consilio Primorum, Regium sibi, cõsortibusquè Suenoni, & Kanuto decreuit nomen cum honore. Nunc autem oppresso per fraudem Suenonis Kanuto: ipsoquè Suenone uicto atquè perempto, solus DANIAE Regnum accæpit: quod diu ac feliciter administrauit. Primùm quidèm in captos perfidia notabiles animaduertit. Peremptus Vluo manibus Kanutianorum: Therleuus, qui & Vualdemarum uulnerauit, & Kanutum perculit, turpi supplicio affectus: ad quod ibat plorans muliebriter, cùm preces intentatæ frustrarentur: Magnus, nouissimi Erici

Animaduersio.

Remissio.

Erici ex pellice filius, cũ captus extrema formidaret, ab cognato Vualdemaro, non solùm impunitatem, sed etiã honoratam promeruit militiam. Burisium, Kanutumq́ eius fratrem, Præfecturis donauit. Kanutiani autem milites, non contenti, quam uiderant uindicta, Regem adeunt: poscunt, ut omnes participes super occiso Kanuto consilij, proscriptione damnarentur. Rex autem cernens, quàm latè manaret hoc eorum postulatum: meliori secum consilio parcendũ est ratus. Thorbernum enim, Burysium, & Kanutum, cùm magna Procerum manu afficere uideretur, quòd Regni rebus obfuturum magnopere prospexit: uictus tamen fortium uirorum instantia, promisit: ut quos illi nominatim dicerent, donec ijsdem precantibus restitueret, proscripturũ est pollicitus. Tum paucorum editis nominibus, cæteris pepercere. Facile enim humanus animus ab odio in gratiam deflexus mutatur. Cæteris eiusdem gregis, ut ijsdẽ potius bonis militibus uteretur, quàm in eos animaduerteret, exoratus ignouit. His iam compositis, ad reparandũ Regni statum, animum intendit. Flagrantibus enim intestinis bellis, Vuandali per occasionẽ grauiores incubuere Danis. Nam crebrioribus incursionibus insulas Daniæ infestantes, tertiã ferè Regni partem uastam & incultam reliquere. Horum insolentiam repressurus, simul etiam in eos Christi fidem per occasionem propagaturus, quàm per partes accæptam, crebrius reiecerant: primam expeditionẽ in eam gentem post accęptum Regnum decreuit parare. Atq́ eius rei gratia, in insulã Masnet, uniuersi Regni Proceres, populiq́ Oratores in Concionem iubet adesse. Ibi uisum est Regni Primoribus, dilatione ad eam rem opus esse: quòd lacerę sint Regni uires, hostiumq́ omnia in expedito. Nam apud illos Regium uotum esse peruulgatum: qua de re instructissimos esse, quòd si commissa manu, uictoria (quod absit) hostibus cedat, uno prælio esse actũ de Dania, nec superesse uires renouandi facultatem, ut insolentissimis hostibus perpetuo rubore Dania seruiat. Minimè ergò uno prælio, tantæ nobilitatis uires impendi debere: dummodo uictrices parum gloriæ, uictæ dedecoris plurimum sint laturę. In hanc sententiam totius concionis consonant suffragia. Cuius arbitrio Rex expeditionem dimittere cöactus, proposito suo cessit. Ab Absolone Rex interrogatus: Cur tam subitò magni propositi uotum destituisset? Respondit. Ne tam multos & fortes uiros in discrimen adduceret. Ergo inquit, cum ignauis & ignobilibus ingredere: quorum uictoria plus gloriæ, pernicies minus damni intulerit. Ita lepidi ingenij adolescens, indignationem suam facetia colorauit: Regem tamen admonens, quid mallet.

Vualdemari prudens decretum.

Vuandali in Danos.

Pietas Vualdemari.

Absolon ad Regem.

Roschil-

¶ Roschildiensis Ecclesiæ Episcopus moritur. De altero subrogando contentio oritur, ad furorem usq; populi. Rex & si eligendi ius, merito sibi arrogare posset, attamen id Clero permisit. Clerus in gratiam Regis Absolonem Episcopum declarat: qui se in tuenda patria optimè gessit.

CAPVT II.

Per quæ tempora Roschildiensi sede, Asceri morte uacuata, diuidua plebis uota de surrogando altero fuere: quæ usq; adeò simultas creuit: ut exactis urbe alienigenis, etiam Regij nummismatis Rectorem fugauere, domo eius penitus abiecta. Ea res Regis animũ, ut debuit, grauiter affecit: indignantem, tantum esse licentiæ populo, ut conciues eijcerent, Regium publicæ utilitatis procuratorem malè mulctarent. Instituit exercitum in contemptricem sui ciuitatem ducere: contumacemq; ad parendum compellere. At indignationem eius, missa Legatione, necnon ingentis auri mulctatione complacarũt. Aduentans ergò in urbem Rex, Cleri super electione Pontificis libertatem tutatus est. Equidem & si uideretur Maiorum suorum opibus fundatam Ecclesiam in Patronatu tenere, iurisq; plurimum in deligendo Pontifice sibi posse præsumere: noluit tamen sacrorum Canonum decreta, contemptui subijcere: sed arbitrium deligendi liberum permisit Clero. Ille tantæ Regis dignationi non ingratus, tres uiros uirtute præcipuos è suo numero Regi inferebant. Cui ex Aulæ familia quartum adiecere Absolonem: ut Rex unum quem uellet ex his assumeret. Ille permissa facultate non usurus, iussit in unum in conclaue omnes conuenire: ibiq; scripto quenq; designare quem mallet. Cùm priores suam designationem iam rotulæ inuoluissent, non ignorauere, quo Regia uoluntas propẽderet. Cùm tamen Regis modestiam, Iuris formulæ parentem, honorarent. Itaq; accepta charta scripsere: omniumquè uota scripto signata, in unum Absolonem conuenere. Is igitur Pontifex assumptus, Regia familiaritate & cognatione iunctissimus, animi, corporisq; dotibus præcipuus eminebat. Animi præstans magnitudo, ingenij singularis solertia, linguæ præcipuus in eloquentia usus. Audierat is primordio Pontificatus sui, uicinum oppidum, incursione Vuandalorum de mari infestum esse. Suorum domesticorum manu armata eò contenderat, hostesquè numero incomparabiliter præstantes, superauit, fugauit, multosq; ex eis cecidit. Defendendæ Patriæ primordia uictoriarum suarum consecrans. Inde Piraticam, quæ increbuerat, auertere adorsus, omnes uires intenderat: neq; tempestate, neq; frigore auersus, quo minus tutum mare, & Patriæ incolumitatem

Sæuitq; ignobile uulgus.

Absolonis electi Pontificis uirtutes.

Piratarum osor.

tem

tem præstaret ciuibus.

¶ In Vuandalos Rex expeditionem denuò parat: at febri correptus, rursus abstrahitur. Caput. iij.

EODEM tempore, cùm assidui Danorum hostes Vuandali, Iutiam, Falstriamque infestarent, Falstrenses munitione ad mare firmata, seipsos quibus poterant uiribus tutabantur. Inerat tum præsidio Regius Pincerna, cùm hostes incurrerent: abactisque illis, utcunque tum perstitere. Sed quidam Falstrensium libera uoce pronunciat: Priscos Reges in talis assueuisse calcaribus: hunc uerò prima pedũ parte punctionibus insistere. Cauillatus: quòd non Procerum alicui, sed ministerijs uilibus Rex permitteret tuitionẽ Prouinciarũ. Quod dictum in contumeliam ministrorum, ille retrorsit in Regiam maiestatem. Aures Regias cùm promptas haberet, amarissimam illis indignationẽ in Falstrenses immisit. Accessit, ut fieri solet, accusatori delator: qui Falstrenses, quòd Vuandalis pro sua interdum incolumitate assentari cogerentur, grauius incusauit. Captos ab hostibus ibi carcerari: Regium in hostes decretum, ab illis solere denunciari: cæteraquè in eum modum plurima, quæ Regis indignationem pridèm accensam inflammarent. Itaque Sialandensiũ satis esse putauit uiribus in eam ducere, quòd Sialandenses illis pridem infensi, faciles ad eam rem haberentur. Absoloni Pontifici dedit partes Orientis, ipse Occiduas cœpit armandas. Sed hunc Regis in gentem innocuam motum, salutaris ab alto commonitio subuertit. Equidèm apud Ringstadium coorta Regi febris, expeditionem intermittere, deque extremis cogitare peregit. Nam ingrauescente morbo, Absolon Regi assistens, desperatæ penè salutis mœrorem accæpit. Humana quippe ope defecta, cœleste præsidium instituit implorare. Nam sacra facturus Pontificali more, uota pro Rege nuncupauit: impletisque mysterijs, supremam sacrorum communionem Regi suis manibus afferebat. Qua ueneranter accæpta, sudor ingens totum occupauit corpus: unde morbi uis auersa, spem uitæ restituit astantibus. Sed tum Absolon, uel mœrori, uel uigilijs, uel participatione spiritus contractam ægrimoniam, adeò Regijs celauit oculis, ut laboranti, grauius laborans deesse non pateretur. Attamen breui rerum conuersione, uterque insperatæ salutis munus à Deo recipiens, agnouit, admonitionis loco, cedere illis corporum debilitatem.

In Regem scomma.

Rex febri corripitur.

Vnde Rex auersus, expeditionem posthabuit, & ad gratias Deo persoluendas conuertitur: quòd salutari castigatione corporis, auerterit se ab innocentium insectatione.

¶ Rex omnino Vuandalos, præcipuè aũt Religionis gratia, sibi subiecturos, consilio secretiori inito, statuit: At maris horrida tempestas obstat. Caput. iiij.

ROXIMA uerò ab recepta incolumitate, Regi cura fuit, expeditionem in Vuandalos institutã, propagandæ potissimum sacræ Religionis gratia intentare: sed paucis in consilium euocatis, reliquæ multitudini rem uult esse incompertam. Ne, ut prius, multitudinis impediatur suffragijs. Et quoniam de Sialandensium alacritate, obsequioq; nihil dubitabat: Scanienses appellare opus uidebatur. Isthuc traijciens, Proceres in concionem euocat: animi sui propositum detegit: Rem esse & gloriæ, & meriti plenam, si assiduos hostes ulciscatur: & ita uindicet, ut ad meliora transferantur. Eschyllus Pont. Max. negat in expedito esse classem rei opportunam. Quippè regionem externis agminibus dissuetam: paucas habere quas emittat naues. Rex subinde. Etiamsi una sola sit, exeundum sibi cum illa: cæterum omnes contumaces suo se tempore uindicaturum. Eschyllus ubi firmatum Regis propositum uidit, operas suas pollicitus est: domesticis se uiribus, & amicorum, Regi spondet affuturum. Lalandensibus autem, ac Falstrensibus non ante denunciat expeditionẽ, quàm sit ille exiturus. Ne ad hostes perferendi copia suppetat. Landeram peruentum est: ubi Rex speculandi exercitus gratia, iubet terram ingredi. Portus autem maris anfractibus curuatus, plurima imperitis pericula minatur: & ob id Danorũ existimatione infamis euitatur. Proximo autem Copiæ in terram progrediuntur. Ibi speculando, exercitandoq; iuuentutem, quindena consumitur: ac perinde magna pars commeatuũ. Inde nauigare orsi tranquillo mari labuntur. Sed ut hostibus latentior sit accessus, non uelis, sed remigijs insistunt. Absolonem septem nauigijs præcedere iussit: ut speculetur hostilia litora. Nihil ille cunctatus paret. Ac propè iam in conspectu habuit hostilia litora: cùm nautis admonentibus, cernit Regiam nauim passo uelo cursum reflectere, cæteramq; classem comitari. Stupefactus Absolon, mœstus cursum conuertit. Quid enim cum paucis in hostico faceret? nisi quòd illos faceret de aduentu Regis admonitos. Rex sub insulam Monæ stationem portus occupat. Mœrens ac tristis Absolon, mœrentes cernit Proceres. Vnà de more, Regiam in nauim contendentes, consident pertinaci silentio, uultibus in terram demissis: Rex tantæ causam mutationis miratus, quid ex alacribus tristes sint rogat? Sub noctem petijsse se portum: quòd opportuna labori dies, nox quieti sit permittenda. Tum Proceres in Absolonem respexere, ut omnium uice loqueretur. Ille autem fiducia familiaritatis effundit Procerum indignationem.

Rex ad Scanien. Proceres.

Mona insula.

tionem: Mœstos meritò uideri eos, qui gloriam tuam, patriæ salutem, honorem Dei his labefactari intelligant: Optimam rei gerendæ occasionem neglexisse: Commeatus pro magna parte absumpti, quid nisi reditum suadent? Hoc quærere nisi leuissimos, quibus auscultet, contempto Procerum consilio: ut cùm illi defecerint, remeandi causam inueniant. Hos esse, quibus in æquo sit constitutum, uictor, an inanis redeas. Altera hæc est expeditio, ut cernitur frustrata, exquò solus regnare cœpisti: cùm prima sit remissa, hæc maiori dedecore intermissa esse iam penè uidetur. Quid si tempestas ingruat? Quid nobis sperandum: nisi ut tu contemptus, nos irrisi, in Patriam, etiam hostibus ludibrio reuertamur? Hæc, & his cõsentanea prolocutus, Regem quidèm exacerbabat sermonum libertas: tamen ne monitorem impudentius auertere uideretur, magnitudinem iræ, quam uultu teste concæperat, moderatione sua ad lene & tolerabile responsum deflexit: dicendo, cõ plures operum suorum testes extare, nihilquè tam fortiter ab Absolone gestum: quod si necdum uirtute æquauerit, adhuc factis æmulari non possit. Nec plura elocutus, finem facit, Pontifice subsecuto: Non oportere amicorum monitis grauius succensere. quòd plena sint illa fidei potius, quàm assentationis delinimenta. Nos quæ insecuta est, tantam exciuit tempestatem, ut quàmoptabile uideretur in hostico consistere, potius hostibus, quàm procellis opponi. Quæ tam uehemens incubuit per quatriduum, ut ne in portu quidèm naues cõsistere, quo minus disijcerentur, potuere. Primores in littus concessere Absolon, Petrus, Esbernus, Suno, cum quibus Rex omnia secretissima communicare solebat: quos conspectos diuagari Rex, cymba traiectus aduehitur: & militibus longius astare iussis, pridem inquit, animo excitatam uerbis indignationem etiamsi occultare uoluissem, uultus prodiderat. nec immeritò: dum consultorum monita in contumeliam uersa uidentur. Equidem si ea, quæ post factum irretractabile illata sunt, paulo ante monitionis in morem præissent, magnum quatridui, ac maioris etiam temporis lucrum importassent: Seras monitoris partes esse, quæ rem dum in arbitrio est, negligentius obeunt, exactam sollicitudine prosequuntur. Facta autem infecta fieri non possunt, quantiscunq; conuitijs insectentur: Orturæ uerò tempestatis sæuitiam præuidere, absq; Cœlestium monitis, quis potest? Neq; tamen quin ea delictorũ pœnas luerit dubitare: Omissis præteritorum querelis, ad tempestiua rebus consilia animum, operamquè deuocare par esse. Malle enim se spiritum specioso exitu, quàm expeditionem deformi reditu finire. Excipit Petrus. Etsi futurorum ignari sumus, incertumquè sit, quid crastina uehat lux, præsentibus in omne commodum uersis, æquanimi-

Regis responsum.

Tempestas maris horribilis.

Rex ad Proceres.

Petrus ad Regem.

ter in utrunque fortes animari decet. Tridui superesse commeatus: hostile solum in conspectu, quo attacto, armis cedet quod necessitas deposcit: bono esse animo par est. Nam quicquid periculi esse debuit in aduersos hostes, mari expiatū est: Tanto futuros lętiores exitus, quanto sint primordia duriora. Rex collaudato eo, Absolonem obseruare iubet mutatæ tempestatis rationem. Proxima nocte, quadam ex parte mitigata tempestas, animos fecit nauigandi. Speculator Regi renunciat eundum, uelis pariter & remigijs in cursum intentandis. Rex ait moras fore rumpendas. Ille subtexuit, Benè operam nauaturos, si unde mane remigarint, eó in uesperum reuertantur. Rex quoque, Tum nobis quæ in Vuandalia conspexeris, renunciabis. Igitur nauigationi signum editum ad omnes peruenit. Luctantur remigijs portum linquere. Sub terrarum prætextu quietiora, & quæ superari possent maria uidebantur. At ubi libero cœlo Venti desæuiunt, maior incubuit tempestas, summaquè ui contendentibus remigibus, uix cursum tenuere. Absolon, ne fortius dixisse, quàm fecisse uideretur, contra uim nititur tempestatis, omnibus remigum uiribus peruincens profectionē. Nec segnius Rex suos instare iubet. Sed tantus fuit undarum à uento impetus, ut alioquin ualidissimæ rates conquassatæ, inimicum haurire cœperint imbrem. Rex cùm nauis qua uectabatur, solutis compagum lateribus dehiscere etiā ultrò timeretur, aduocato proximæ nauis Magistro, propius iubet adesse: & temerario penè, sed salutifero saltu peruenit in aliam, translatis quoque signis. Eschyllus Pontif. Max. forti & perseueranti diu animo Regem comitatur: sed uicta procellis naui, etiam annuente Rege inuitus redit. Tum magna pars classis, siue errore malo permissi reditus, siue quòd ita fingerēt accæpisse, retrouersa, pronis uentis ferebatur. Denique ex classe. 260. uix. 60. permansere: reliquæ aut necessitatis impulsu, aut contumacis animi temeritate, reditum in patriam tenuere.

Ventorum tempestas. *Regis periculum.*

Consilio capto, Dani insulam Hithym improuisè obruunt, deuastant. Rex Iutios classe infestans, in fugam cum suis uersus est. Caput. v.

REX iubet magistros nauium in terram descendere: ut inter Proceres pensato consilio, quid agendum foret constitueretur. Ibi multæ dictæ sunt sententiæ. Quibusdam uisum est, ex re esse, reditum maturare. ne paucitate conspecta, hostibus ludibrio sint. Alijs etiam uisum est populationi instandum. quòd gens hostium secura, nullis adhibitis custodibus, pecora sineret per littora diuagari. Sed ea sedit omnibus sententia: ut sub noctem uadis fluminum pertentatis, proxima à Rugia diuisa insula Hithym peteretur: obseruatis

Procerum consilia.

uatis aditibus, ne à congentilibus auxilium inmittatur. Tanta autem celeritate res cœpta est, ut incolæ productis de fenestra capitibus, cùm equitatum audirent, Kazymarus, an Bugisclauus esset, qui uentitaret, rogabant. Sed tela inmissa, docuerunt, non esse suos quos putabant legitimos Principes, sed hostium globos. Terram uerò illam terribili discursu uastarunt ferro, incendijs: predamq; ante se agebant opulentam. Vicem reddentes populationibus, quas crebras ea gens Daniæ intulit. Interim qui relictus erat classis custos, à Rugijs, iam de nauibus sociorum iniuriam uindicantibus, & ut multis cum paucis obsisteret, ex omni classe relictos collegit custodes: paucisq; nauibus perarmatis, fortem operam in tuenda suorum classe impendit, secutus etiam in mare impugnatores. Dum autem abesset REX, & cum cohorte prædatoria in littus ueniret, miratur abesse naues. Videt post paulum è mari suum adnauigare Præfectum, redeuntem ab hostium effugatione. Sed cùm Rugianos etiam tum instare uideret Rex, & ipse cum suorũ manu in naues se recepit, hostibus occursurus. Et quanquàm æquata pugnæ iam manus uideretur, una tamen in re superiores Rugiani erant: quòd maris uias tenerent compertas: ideoq; ad intima lapsi, undecunq; hostem infestabant: Dani ad interiora sequi nõ ausi, quòd profundo non crederent, uariè à circumuectis uexabantur. Absolon quoq; ex præda reuersus, ubi uidet suos in mari laborare, præda custodibus permissa, cum sua quoq; cohorte naues conscendit, & quas à terra uidit opportunitates hostibus ademit. Per singula autem momenta Rugianorum uires incrementa nanciscuntur, allabentibus semper, qui recentes uires afferrent: quo magis creuit Danis labor, iam non impugnationis, sed meræ defensionis. Fatigauit ea res ad extremum Danicas uires: quo factum est, ut magna pugnantium pars, non modò uictoriæ, sed saluti diffisa, quæ prius sub conspectu Regis fortem operam impendit, tum uelis sublatis, fugam inirent: nec pudor desertionis, nec clamor exprobrationis à fuga potuit continere. Tum Vuandali paucitate conspecta remanentium, acrius incubuere. Sed Rex paucis in consilium euocatis, quid faciat consultat.

Rugianorũ potior fortuna.

Danorum fuga.

¶ Absolonis consilio, Rex Scaniam cum septem ex sexaginta nauibus relictis adit: Vires reparat, rediens Rhugios insigni uictoria sternit & fugat.

CAPVT VI.

ABSOLONI uisum est, in proximã Hitym insulam concedere: ibiq; reparatis parũ uiribus in hostes ducere. Petro autem

alia sententia fuit: quòd insignis illa paucitas (erant enim septem solæ naues ex. 60.) nullam laudem, magnam autem cladem posset afferre, defectis commeatibus, socijs dilabentibus, nullo expectato præsidio: cùm interim Vuandalorum uires per singulas horas increscerent. Igitur pandenda uela, & ferentibus utendum uelis, deq; alia prosperiore expeditione cogitandum. Quam secutus sententiam Rex, totis incubuit uentis: patriam non sine magno suorum, qui fugam ante illum inierunt, dedecore repetit. Sed Vuandali iam in fugam hostem uersum insectari, omni nisu conantur aut capere, aut mergere tam paucas hostium naues. Telis autem Danorum fortiter repulsi, ter frustra annitebantur propius accedere: ter repulsi, clamoribus, & insultatione, quando armis nón poterant, Danos irridebant. Rex autem obuias sub patriæ limine naues habuit, quibus transitum mutaret. Sed primùm in Scaniam, Eschyllo Pont. Max. uenientem excipiente declinauit. Rex autem huius expeditionis pudorem diu ualere non passus, Autumno proximo uires ex Scanijs & Sialandensibus frequentibus renouauit, raris autem ex Iutia nauibus. Aderant ex his, qui prioris fugæ maculam portantes, nunc Rege ac socijs testibus abolere sunt cõnisi. Quo enim pudentius tum fugerant, nunc impensius in arma ruunt. Perueniunt prospera satis nauigatione in hosticam terram. Arcon urbis subiectam prouinciam inuadunt, populabundi: magnamq; prædam præ se agentes, in littus redeunt, nauibus imposituri quæ cæperant: & ecce hostes de longinquo agmine paruerunt. Suborta autem nebula, ex oculis utrorumquè aspectum eripuit. Qua durante, & Dani stipandis nauibus, & Vuandali propinquandi per caliginem hostibus, uiam inierunt per uada illis comperta, hostibusq; ignota. Prislaus erat Danorum perfugio partes secutus: is regionis peritia paulùm in caligine excurrens, renunciat, è propinquo adesse hostes: & iam sensim sol dissipans nebulas emersit. Rex audito nũcio, inuenire illos respondet uiros, qui fatum fugæ præferant: Iubetq; in ordines coire pugnaturos. Iam sub liquido aspectu stant, ordinibus etiã ipsi instructi. Dant signum pugnæ. Fortiter utrinq; concurritur. Cadunt plurimi. Duo Danorum equites ita infestis incurrunt hastis, ut ante Regem ambo cum equis deciderint. Rex & ipse in pugnam properans, utriq; super incidit tam graui lapsu, ut sinister terræ cubitus infigeretur. Qui aderant ex Primoribus, equis dilapsi, Regem erigunt. Macte inquit ille, hæc ruina hostibus minitetur. Fortes este uiri: & in equum restitutus, pugnam instaurat. Nec diu stetit dubia fortuna. Quippe uicti hostes terga dedere. Dani secuti, multos in fuga cœperunt, aut peremerunt. Fortis Danorum miles, longius insecutus, ab hostibus intercipitur: tan-

Rugij Danos fuga irrident.

Nebulæ illusio.

Regis periculum.

Rex Rugios sternit & fugat.

tantamquè accedentium stragem facit, ut penè solus subsisteret. Demum multitudine uictus, super à se factam stragem occubuit. In ipso uado trucidati multi: dum uicti, uictoresq́ passim caderent. Ibi Esbernus Absolonis frater, fortiter pugnans, dum fidentius hostem inuadit, penè perijt. Frustra illum equites conati sunt extrahere, unus atq; alter, ac item tertius penè cum ipso fuerant intercæpti. Peditum opera extractus, examinis aspicitur: sed uoluto corpore, dum undam proijcit uomitu, oculos aperit. Percalefactus autem, etiam linguæ recipit officium: sed diu permansit exanguis. Tali fortium uirorum opera, tum peracta est uictoria: effectumq́ est, ut ex eo die Vuandali in aciem aduersus Danos non descenderēt: sed leuibus prælijs, aut excursionibus reliqua bella peregerunt. Hic est fructus huius expeditionis. Ingenti autem præda stipatis nauibus, in Patriam uictores rediere.

Esberni periculum.

Regis uictoria.

¶ Bellum Rex in Rugios rursum parat: qui misso legato de pace cum Danis agat. at Rugij tum nec pacem adipiscuntur, nec Dani susceptam expeditionem prosequuntur. Caput. vij.

VERNO tempore aspirante Anno post natum Christū M. C. lxi. Rex iam totis uiribus incubiturus bello, magnas undiq; uires conciuit. Conueneratq́ frequens Iutiorum, Scaniorum, Sialandensium, Fionensiumq́ multitudo: stabatq́ classis in anchoris, nauigationis opportunitatem expectans. Tum Rugiani prioris calamitate commoniti, Legatum de pace miserunt Domborum, uirum prudentia & facundia clarum. Is cùm sciret, quanti apud Regem Absolon esset, illum inprimis adijt, sequestrum faciens suæ ad Regem Legationis. Ille cum Legato Regem adit in loco, quo, ut diximus, frequēs classis conuenerat. Simul ut uires Daniæ cōtuitus in armis, quaslibet conditiones pacis non recusabat. Sed euenit: ut dum ibi moraretur, Iutiorum commeatus iam penè absumptus, quòd tempestas nauigationem non permitteret, iam illos domū respicere cōegit, reditū promittentes: Sed Scaniorum, atq; Sialandensium abundantia adiuti, perstiterunt. Fionenses autem cùm idem facere monerentur, acerbius se opposuere. Quam rem, cuncta diligenter perlustrans, Orator Vuandalorum cùm comperisset, qui antea pacem supplex petebat, comperta dissensione in exercitu, æquas pacis conditiones obtendebat. Sed Absolon rogat, qbus tandē, si impetret desyderata, modis sanciri, firmariquè uelit acceptas conditiones? Ille se pro gentis suæ iacto in undas lapillo, fœdera sancire respondit: ut si pacto obuiā issent, ita perditū iri, mergēdiq; uiderent. Absolō obsides fore dādos replicat. Domborus

Anno Christi 1161.

Domborus Legatus.

Quid discordia militum pariat.

uicissim à Danis obsides reposcit. Tum Pontifex, Vuandalos Danis non solùm obsides, sed etiam classem cum supplemento dare consues se: nec ulla factum memoria, ut darent Dani illis aut pignora, aut obsides. Ad hæc Domborus, fiducia plenus. Qua es prudentia, tria soles expendere tempora: ut non modò præterita, sed etiam præsentia, futuraq; metiaris. Olim quidèm ea gentis nostræ, uestræq; fortuna tulit, ut nostri uestris cedentes, acciperent Leges ab illis: Rerum mutata uicissitudine, nunc alia deposcere uidetur. Nostra Dijs fauentibus floret omnia: Vestra qualia sint, ipse conspicis. Fines uestri armis & exercitibus tutantur: nostri situ marcidi, culturæq; inopes iacent. Nostrarum diffusio partium, uix alendæ quam genuit multitudini sufficit: & tamen quos omnifariàm potentiores aduertis, non modò superiores, sed etiam pares habere contemnis. Tunc demũ tributi nos exactione sollicita, cùm & sortem nostram successibus æquaueris: & eam malis, quibus tua nunc premitur, affectam conspexeris. Hæc Domborus. Sed Absolon dissimulato indignationis spiritu, paucis eum responsis excipiens, ad Regem quæ acceperat profert. Verùm pertinax freti sæuitia, nauigationem interpolando, expeditionem fecit euanescere. Legatus autem, pro more quo inuicem Dani cum Vuandalis utuntur, tam diu tenetur, quoàd illum placido responso absoluant. Ne tam speculator, quàm pacis arbiter uideatur aduenisse.

Dombori Oratio.

❡ Rex Henrici Saxonum Ducis auxilio, Vuandalos mari & terra adortus, Nucletum illorum Principem capite plectit, suos trucidat & fugat. Deq; Prislaui huius filio, præclaris actis. Caput. viij.

REX autem debellandæ Prouinciæ maius opus esse reputans, quàm ut solius eius uiribus expediretur: cum Saxonum Principe Henrico, cui Leoni cognomen dederunt, per nuncios agit: ut cõmuni ope à terra, & ipse à mari Vuandaliam aggrediantur. Non inuitus Dux ille Legationem accipit: iampridem ampliandę suæ in Vuandalos ditioni intentus. Igitur facta utrinq; pollicitatione, uterq; parat exercitum: Rex à mari totis Daniæ uiribus, Dux à terra aggreditur. Prima illis in Obotritos fuit expeditio. Magnopolenses nunc uocantur. Nam Rex Polam Insulam aduehitur: expositisq; copijs, terram populabundus ingreditur. Saxones idem ex alio latere factitauere: ut nonnunquàm amborum agmina se in campis conspexerant. Primam rei inclinationem passi Saxones, pabulatores multos incautius egressos, ab hostibus intercæptos amisere. Sed huius rei damnũ statim pari, aut clade maiori cõpensabant. Nam milites armis supernè tectis, uelut pabulandi gratia sparsim gradiũtur. Vuandali obseruato tempore, prosilie-

Henricus Leo Saxonum Dux.

prosilierunt. Ibi conuersi, conglobatiquè Saxones, ad unum omnes cæciderunt. Quorum Princeps Niclotus erat: cæsiquè caput palo defixum circumtulere. Hoc cùm in castris Danorum uulgaretur, filius eius Prislaus, qui iampridem odio superstitionis patriam declinans, ad Danos confugerat, cumquè illis militabat, audita patris morte cùm cœnitaret, manum paulisper ab escis retrahit: suspiransquè ait. Non alia debuit ueri Dei contemptor morte interire. nam patrem ille in cœlis, indignum duxit agnoscere. Interea Vualdemarus Rex, Henrico Duci collocuturus de communi bello gerendo, medium in locum occurrit. Ibi in longum ducto sermone, ab Duce Rex deducitur in castra: splendidoq; exceptus epulo, ab illo Regio fastu honoratur. Omnia ad luxum composita: ita, ut Principe dignum splendorem Regijs oculis inferret. Interposita deinde mora, cùm ex uarijs prælijs, quę leuia multa acciderant (nam totis aciebus Vuandali dimicare non ausi, excursionibus hostem fatigabant) casus emergeret, quo opus uideretur, iterum Henricum Ducem interpellare. Cunctis circumspiciẽs Rex aduerteret animum, quem perquirendi studio sollicitum mitteret, alterius equus claudicare, alterius effracta arma: nonnunquàm etiam ualetudo obtendebatur: omnesquè ministerium recusarent, periculo plenum: Absolon solus se exequendæ rei cum expeditis offerebat. Legendorum comitum illi permissum est arbitrium. Proximum quenq; sanguine delegit: fideliores ratus in periculo. Sed & Prislaus, quem diximus Nicloti, filius, quem Vualdemarus sorore in matrimonium data, artissimo sibi nexu constrinxerat: iampridem Patriæ, pro superstitione paganica infestus, ducem itineris agere pollicetur. Itaq; conscensis equis, Ducem aggreditur inquirere: inuentumquè Regijs mandatis consalutat. Cunq; Dux illum nocte proxima secum rogaret quiescere: ut exceptus conuiuio, pro dignitate tractaretur: Ille causatus, Regem anxiè responsa demorari, sibiquè esse, quod in ordinanda, collocandaquè classe inprimis curaret: ægrè abeundi ueniam impetrauit. Cunq; inscensis equis abire cæpissent, quidam è Saxonum Primoribus adit Ducem: increpitans, quòd Regios Proceres sine comitatu, per medios hostes, in grande mittat periculum. Reuocati, præsidium Saxonum demorari iubentur. Sed ABSOLON nouis causis moram excusans, nihil illi opus esse affirmat: suo malens, quàm alieno periculo redire. Deniquè tam se pertinacem egit accipiendo comitatu, quàm se egerat in demorando. Alacriter ergò egresi, cùm in patentes campos abijssent, Prislaus succussis frenis accelerare iubet. Ego inquit, si meo res arbitratu ageretur, fortissimorum militum præsidium non recusare uellem. Per medios

Niclotus truncatur. Prislauus filius eius, christianus.

Prislaui adhortatio.

uadimus

uadimus hostes, iam per equorum uestigia, de nostro transitu certiores. Scio acerba meorum odia, parentem de nobis uindicare: illiq́ parentare, ardentissimè cupiunt. Igitur commoneo fortes socios, ut manu conserta, cadere, quàm capi patiamini. Illa est gentis nostræ in sanguinem nostrũ sitis: ut non sinant impunè abire. Memores ergo quisquè charissimorum pignorum, gladijs rem agite. Danica uos gloria commoueat per terrarum orbem uulgata: ut uirorum more pugnantes, non ut inertia pecora capiamini. Magnis clamoribus, cantibusq́, de more gentis, alacritas testificanda. Minus armatos in medium agmen capiamus. Nec tamen fortuna caruit ea admonitio. Territi enim, uel alacritate, uel inaduertentia delusi, incolume illis iter præbuere hostes. In castra reuersi, Regem anxium, iam de productioribus horis sinistrum aliquid cogitantem, exhilarauere. Intromissis quoq́, cùm adgratulatum esset de superato periculo, uicinum amnem Rex petendũ admonetur: ut ad Ducis properet præsentiam. Magnis nauigijs imperuius amnis, paruis tentandus erat.

¶ Rex Vuandalos fugat amne licet inclusus, Rostock urbem tum expugnans. Caput. ix.

IGITUR defixis per anchoram maioribus, habiles uadosis locis rates inscendũt. Iam hostes hoc ueriti, multis in unum locum contractis nauigijs, restitere. Dani locorum imperiti, sæpius hærent in uadis: sed desiliunt impigrè, manibus promouentes, quæ remis non poterant, in ipsis undis conflictati incurrentibus. Sed peruicit Danorum instantia: ut hostibus fugatis, laxiorem amnis in lacũ diffusi uiam tenerent: dispulsisq́ hostibus, quacunq́ uoluere iter tenebant. Suno cum expedita militum manu, uicinam lacui urbem Rostock, nondum magnis, ut nunc est, mœnibus cinctam, facilè expugnat, diripitq́. Vnde amnem Vuernoniam nunc dictum, qui tum Gutacra dicebatur, accipere debemus. Quem in locum Henricus Dux cum exercitu uenit: traiectusq́ Regi colloquitur de summa belli. Interim in litore obequitantes Vuandali, Danis insalutant. Præcipuè Pribislaus, Prislai germanus, fratri maledicit: quòd communis parentis cæsoribus communione societur (iam enim inter Saxones Prislaus agebat.) Illi conuitia referens, Gratias etiam illis se debere contendit, qui se deterrimo parente destituerunt: non illum agnouisse patrem, qui ingratus fuerit omniũ communi parenti DEO. Dum aũt Rex colloquiũ serit, superuenit qui nunciaret, adesse Rugianorũ classem. Veritus Rex, ne se amni inclusũ, classe prohiberẽt, finito colloquio ad exitũ ꝓperat. Quo perueniẽs, nihil hostile conspicatur: sed

Rostock expugnatur.

ſed receperant ſe iam hoſtes, ſubductis nauibus in reconditos ſinus; la tebantquè, ſi fortè Dani terram denuò ingreſsi, popularētur, ipſi tunc claſsi inuehentes perderent, ſpemquè reditus, intercæptis nauibus adi merent. Rex quoquè callidi conſilij non ignarus, artem arte deludere quærit: Mandatum dat uni ex Præfectis, ut accæpta cohorte, uicinum uicum incendat: ut hoſtes conſpicati, arbitrentur uim Danorum in Continentem excurriſſe: interim ipſi nauibus quieti demorentur, ad-uectos Vuandalos ita in pugnam excitos, aperta fronte non concurſu ros. Nec Regem ſua fefellit exiſtimatio. nam fumum cernentes Rugi-ani, uacuatas naues arbitrati, incurrunt. Sed quidam Regij inſtituti non compotes, citius quàm debuere ſe prodiderunt. Quo conſpecto, retro uerſi, dolos uitauere.

¶ Domborus poſt Rugianorum fugam & depredationem, pro Vuandalis pacem à Danorum Rege uix impetrat. Rex uictor patriam redit cum ſuis.

CAPVT X.

MEDIA dies æſtiuum ſolem acrius incaleſcere fecit: un de Dani productis in ſuperiora nauis uelis, intus ſomno incubuere. Superuenit maximus Danorum Pontifex Eſchyllus, Hiſcine inquit tumulis Milites, corpora iam ſepeliſtis, dum animi exercendi forent? Rex uocem excipiens, Facile inquit hos tumulos eſt diſcutere. Tum uicinarum partium biduò facta deprædatione, ad Orientalem regio-nem Rugianos fugientes inſecuti properabant: Iam ſe milites pugnæ aptabant: iam arma telaqꝫ expedientes. cùm nihil præter prælium aut cogitarent, aut cuperent. Hoſtes de pace agebant. Nam Domborus initio expeditionis, ad ſuos reuerſus, iterum de pace acturus, ignem in littore excitat: ſignificandi gratia, quòd colloquium expeteret. Qui eti am clamans de longinquo, non poterat exaudiri. Sed Abſolon cum rate excipiendum negabat: interdixitqꝫ, ne Dani Pacis cupidi uideren tur. Itaqꝫ cùm nemo allaturus aduentaret, propria rate de litore con-ſcenſa, Abſolonis Prætoriam expetiuit: obſecrans, ut Pacis ſequeſtrū ageret: iam obſides ſpondens cum obſequijs. Contra Abſolon, quaſi eorum quæ poſcerentur ignarus, deſertas Daniæ inſulas numerabat: memor eorū, quæ ab eodē obiecta fuere. At Domborus ubi auerſum à cauſa Pont. animum aduertit, Non uacat inquit optime Pont. quòd perſonam tuā conſtituendæ pacis ſequeſtrū interpellamus: beneficiū hoc à domo & familia ueſtra, abuſqꝫ aui tui memoria mutuare ſoliti. Ille dum uixit, Prouinciæ patronus eſt habitus: Filiorum eius ſi quis ſupereſſet, legitimum hæredem conſtituendæ noſtræ PROVIN-CIAE agnoſceremus. Ad nepotem quia res peruenit: ſupplices tibi,

Eſchyllus ad Milites.

Pacis ſym-bolū, ignis.

Dombori Oratio.

quas

quas auo, patriq; solebamus manus tendimus. Germanum tantùm tuum natu maiorem tibi, posthabemus: cui te dignitas uoluit anteferri. Paruimus dum unum in Dania sentiretis: sed dum in uiscera uersi, domestica bella foueretis, multorum in nostris alita est audacia. Sed tamen hoc præstitimus discordantibus, ut ad concordiam citius rediretis. Cur ergò Pacis portam, quam inter uos reserauimus, ipsi introire uetamur? Si uastationem quæritis: ecce ante uos agri nostri. Nam ita decreuimus, in reliquum uobiscum non armis, sed precibus agere. Repulsi, reuertemur. Si seruitutem quæritis: deditionem cum precibus offerimus. Si sanguinem quæritis: iugulos præbemus. Quid est reliquum quòd à nobis expetitur? Hæc cùm dixisset, Absolone nihilominus Daniæ uastas prouincias numerante, & inter obiecta replicante, quod ille gloriabundus iactauisset, Subiecit Vuandalus. Audio altius tibi insedisse uocem exprobrationis illius, quam non satis digestam effudi. Arbitror nos satis iam dedisse pœnarũ unius improuidi sermonis. Non tam iniuriarum memorem, incidit, dicenti auditorem adesse. Itaq; uenti uerba fuere. Iam sanioribus consilijs, & facta, & uerba pœnitendo retractamus. Igitur quo promptiorem supplicibus ueniam permittatis, plures estis habituri seruientes. Iam clades in hac nostra gente, sine uestrarũ rerum detrimento esse non potest. Quicquid hinc perit, uobis perit. Ergo si Vuandaliæ rebus parcendum non ducitis: Danicæ saltem gloriæ tribuatis, ut quàmmultos habeat quibus imperitet. Hac sermonum inclinatione demollitus Absolon, apud Regem effecit: ut accæptis obsidibus, Rex in Patriam uictor, cum incolumi exercitu repedaret.

Obsidibus pax firmat.

¶ Eschylli Lunden. Archipresulis, affectatæ belli mouendi in Danos occasiones, duæ narrantur.

CAPVT XI.

HAC foris parta uictoria, cœpit intus domesticum oriri incendiũ ea de parte, qua minus debuisset. Nam Eschyllus Lunden. Archipontifex, cùm thesaurum suum non contemnendum, in Gallia deposuisset, flagrante ciuili bello, iam pace reducendũ curauit: misisis in eam rem uiris religiosis. Qui reuersi Stadium, sedentes ad mensam, uel iactantiæ causa: uel forte, quòd pocula deessent multitudini accubantium opportuna, aureum uas protulerũt. Quod nonnulli uidere prædis assueti, ingentis thesauri suspicionem præferentes, iam de præda cogitarunt. Egressos obseruauerunt: & ut quidam ferunt, Annales in Albim præcipitatos demersere, aurum auferentes: sed ut Saxo scribit, in Holsatiam præcurrentes abstulere. Quo comperto, Eschyllus Regẽ adoritur: Efficiat apud loci Præsides, ut ea res,

Monachorum lauticia causa. I.

magno commodo futura amicis, restitutioni subiaceat. Rex difficultatem obtendit: quòd raptores occulti, præda distracta: si etiam potentes, maiori difficultate recuperabitur. Illo autem impensius instante, urgenteq́, cùm diceret Regi: si anniteretur, facilè futurum pro amicitia, quæ illi cum Saxonum Principibus esset. Eius importunitate uictus, grauatè (quòd res non cessura uotis uideretur) annuit. Cunquè Rex apud Slesuicum ageret, in conuiuio, ut fit, per hilaritatem irrisit hominis iactantiam, qui inter alienos de aureo poculo gloriaretur. Is sermo exceptus à nonnullis, Pontifici ingrauescēter affertur. Qui damni accessione turbatus, irrisum se à Rege putabat: perinde non ignarum, neq; animo immunem esse rei interpretatur. Hęc prima inter eos amaritudinis causa incessit. Accessit altera: quòd Hocco quidam ante non paucos dies, in Dania Pontificatu, quòd scisma sequeretur, destitutus: nunc recenti rerum diuisione, cùm de summo Pontificatu Alexander, & Octauianus contenderent, ab Octauiano scismatico, accedente Regis fauore, ad Slesuicensem Ecclesiam assumeretur: qua de re Eschyllus execrationis in eum gladiū distrinxit. Qui etiam accito Absolone, querimoniam illi suam de Rege innouauit: quòd nuper damnis eius insultasset: & se, quòd conscius esset prędæ, si non particeps in ea re prodidisset: Nunc uerò scismaticum ad Ecclesiam sublimari, in contemptū sui, Sedis Apostolicę, & omnia gubernantis DEI. Quocirca esse sibi in animo, tantam iniuriam, in Regem, Ecclesiæ contemptorem, etiam armis uindicare: quam in rem multorum incitamentis Amicorum urgeretur.

Causa secunda.

¶ Regem Absolon suspicione omnifariam purgat. Eschyllus illi bellum indicens, responso Regis accæpto, pænitudine ducitur. Caput. xij.

ABSOLON Regem suspicione purgare: quòd inscius esset, atq; innoxius rerum: leue autem uerbum quod ore excidisset, in subsannāda uanitate ostentatoris, non eò respicere, quòd culpæ sit affinis, sed quòd rem alioqui irrecuperabilem, iam perditam cerneret. Hominem uerò scismaticum, non ab eo euectum odio Catholicæ partis, sed quòd importunitas postulantis usa sit tempore. Quos uerò bellorum nunc habeat incitatores, cùm ad rem fuerit peruentū, primos experietur desertores. Se uerò pollicetur futurū interpretem, ut res in integrum reuertatur. Sed Archipræsul iam à consilijs auertens animum, percunctatur: Num sibi belligeranti, in Regem futurus sit socius? Idquè non iam consulentis in morem rogare, sed precantis ritu postulare. Tum Absolon. Me tibi quidèm Sacerdotij tui gradu ad Iusiurandum deuinxisti: quo syncerius tibi uerum à me, non blan-

Diluit Absolon causas Eschylli binas.

Eschyllus.

Absolon.

dum prouenire debet responsum. Non tamen tibi usq; adeò sum obstrictus, ut amantissimi mei herum, cui cùm fidei, tùm etiam amicitiæ nexibus stringor, neglectis charitatis officijs, deseram, illiq; aliquid imponi sustineam. Iampridem intelligere potuisti, Reges de rerum summa contendentes, graue quidèm bello lacessere: at uerò grauius credi debet, hunc unum Regni totius uiribus incubiturũ, deturbare. Quid enim expectandum? nisi ut utriq; cum summo dedecore damna temeritatis luamus. Tibi etiam minore dedecore aduersitas erit, qui similibus in Regem conatibus cornua erexisti: mihi autem inexpiabile crimen futurum, tantum Regem, tam fidelem dominum, tam amicum Principem oppugnare. Eschyllus his uerbis ad summum iræ stridorẽ excandescens, per sacram obedientiæ Religionem eum adiurat, mandata ad Regem perferenda suscipiat. Absolon mandatorum perlatione promissa, Responsorum abnuit relationem. quòd inter illustres uires inimicitiarum autor nolit haberi. Huic Eschyllus ægrè legatione credita, Gerhardum Esoromensis domus prælatum associat: sciturũ, an Absolon fidus mandatorum minister existeret. Quorũ tanta asperitas mandatorum erat: ut non solùm simultates augere, sed etiam amicitias odijs conuellere potuisset. Hanc austeritatem Absolon quoàd licuit temperare conatus, specioso uerborum delinimento, truces mandatorum sententias castigabat. Rex audita Legatione, præter morem accensus, Eschyllum superiorum Regum cruorem combibere solitũ, nunc & suum sitire respondit: multaq; ei in hunc modũ, per summam uerborum asperitatem remandauit. Quibus Eschyllus per Gerhardũ cognitis, impatiantiam metu mutauit: tantumq; illi pauoris surrepsit, quantum prius furoris incesserat.

Eschyllus. Absolon. Regis responsum.

¶ Vrbem apud Letricam Rex obsidet. Adulterinis literis urbs dedit, adiectis firmandæ pacis gratia per Eschyllum prædijs cum censibus. Caput. xiij.

IGITVR euitandi periculi gratia, longinquas Vuerundiæ partes accessit: salutem secessu, non bello quæsiturus. Sed Rex indignatione plenus urbem Letricæ paludis in plano sitam, in qua exædificanda Pontifex multa contulit, habiturus certum salutis ibi profugium, obsedit. Qui intus erant turbati, quòd nihil tale præuidissent, deditionẽ in diem pollicentur: nisi pax interea ab Eschyllo componeretur. In quam rem obsidem tradidere nepotem eius, qui apud Esronem educaretur. Rex obside accepto, parumper secedit. Archipræsul cùm audiret: remandauit, ut custodiæ urbis inuigilaret: maioris sibi ponderis esse, urbem diuturnam, quàm mortalem nepotem. Rex obsidionem renouat, deditionem exposcens. Illi obaudiunt. Minitatur

nitatur obsidi peiora. Nihil profecit. Interea iuuenis ignotus, literas affert Gerardo, quem diximus Prælato, in Esronem, ut urbi inmittat. Quarum erat continentia. Placere sibi plurimum deliberato, ut deditione urbis consulant optimæ spei, nepoti suo: priora fuisse minus maturati consilij, improuida mandata. Autorem ignorabant: Regem tamen de compositis multi insimulabant. Gerardus opem impendit, ut literæ inmittantur. Interim sublimem trabem Rex erigit, nepotem ab alto strangulaturus, ut simulabatur: cæterum à moribus eius crudelitas longè fuit aliena. Audiens Gerardus, cucurrit: Regem orat, supplicium ad eius reditum differat: Secꝫ portis, impetrata uenia, postulat inmitti. Cùm introisset, sciscitatus quid literis accepissent: Illi pandũt. Nihil cunctandum suasit ille, quo deditione urbis, uitam rediment optimi iuuenis. Itaqꝫ Rex urbe potitus, Pontificem maximo cõfecit mœrore. Sed inde præmissa de pace Legatione, Scaniam redijt: tam præcipiti usus consilio in reparanda, quàm utebatur in soluenda amicitia. Nam prædia cum censibus, quæ prisci Reges Ecclesiæ contulere, ipse Regi permisit: restituens unde securis temporibus maxima sunt orta dissidia, dum illicitis prophanationibus posteri Reges inhærendum putabant. Cùm tamen Deo semel sacrata, ad prophanos usus sint minimè reuocanda.

Literæ adulterinæ.

Vrbs dedita.

¶ Rex terra sancta, atqꝫ Roma peragrata, in Vualogastos Piratas mouetur. Fit pax. Legatio ad Cæsarem super iurgijs aliquot Saxonum & Vuandalorum mittitur. Caput. xiiij.

PER quæ tempora quidam Christiarnus ab urbe Moguntia, Octauiani Antipapæ functus Legatione, Regi penè persuasisse uidebatur: sed obseratas Eschylli aures reperit. Qui rebus suis in Dania non benè constitutis, peregrinationẽ subijt in terrã sanctam: ut medio itinere urbem Romã inuisens, summũ Pontif. doceret de his quæ à se gesta ferebantur, consilium eius atqꝫ præceptum expectans. Interea cùm Esbernus Slesuicen. Pontifex, orta simultate audiret à suis, loci Præfectum occisum: cessit exulans, defecitquè. Qua occasione Hocco, quem diximus, Octauiani Antipapæ fretus autoritate, sedem pristinam iterum occupauit magis, quàm iure insedit. Tum etiam Rex transmarinam in Vuandalos Vualogasti incolas, quòd ex eorum portu crebrę piratarum infestationes essent deprensę, fecit expeditionem: permittentibus Rugianis fœderatis comitatũ. Nam Vualogasti Principatus à reliquis Vuandaliæ populis semper diuisus habebatur. Illi uocato in auxilium Bugislao Pomeranorum Principe, armis se tueri confidebant. Sed aduocatus Bugislaus, paci magis, quàm armis indulsit. Nam

Hocco restituitur.

sit. Nam inter Regem, sociosq́ ita componit: ut ipsi in reliquum Regi pareant: Piratas, quod in se est, exigant. In quam rem accæptis obsidibus, Rex abire statuit. Sed in concione, quæ erat Bugislao cum Rugianis, iurgia inciderunt inter Saxonem & Vuandalum: quæ eó decurrerant, ut cùm in Principem quisquè suum respicerent, ex hac occasione magna ex parte sit attenuata familiaritas, quæ Regi, atq; Duci Saxoniæ incessit. Cùmq; per eam tempestatem Danorum Pontifices, nonnulla legatione accæpta, ab Octauiano Antipapa sollicitarentur: eaq; res ad Regem permanasset: uolens ea de re certior fieri, scribam suum Radulphum, hominem Britannicum, lingua quàm prudentia promptiorem, misit ad Imperatorem, eiusq;, ut uidebatur, Pontificem Octauianum. Certabant autem Pontifex & Cæsar, hominem honore præuenire: quo sibi nationem conciliarent. Cæsar audita legatione eius hominis, dolenter se uidere testatur in Ecclesia scissionem: cuius rei gratia nuper in Italia se habuisse Conuentum grauissimorum hominum: ibi Octauianum se iudicio Patrum subiecisse, Rolandum uerò refugisse: Quocirca opus sibi esse, Regũ etiam consilia uocare: quorum magnã ex Christianismo partẽ, iam parti alteri sciat accessisse: Sibi uerò prudẽtissimi ac illustrissimi Danorũ Regis exponendã sententiã: qui si adesse dignabitur, magnũ rei momentũ sit futurus, multarũ salutem animarũ omni proculdubio facturus: & ne grauis illi tantũ itineris suscæpisse labor uideatur, posse ab Imperio se eam rem compensare: permissa illi, in Italia prouincia, atq; totius Vuandalię Pręfectura.

¶ Rex Cæsarem adire, omnino statuit: multis super hoc cum Absolone conferens, tandem abit. Caput. xv.

VNCIVS magnis promissis plenus, alacris ad Dominũ suũ redit, Cæsaris ac Octauiani in illũ desyderium exponẽs. Capit̃ Rex & ipse cupidine uidendi tantũ Imperij apparatũ: nihilominus quæ adiecerat promissor, tacitè expectãs. Prius quàm tamen excederet prouincia, Bernardus quidam Legationis specie ab Octauiano missus in Daniã, Conciliũ edicit Pontificum. Sed pauci adfuere. quòd absẽtiã Archipræsulis prætẽderat. Itaq; cassa & inanis opera fuit, ludibrio magis, quàm legitimo similis Cõcilio. Rex aũt iter ingressurus, Absolonem uiæ comitem deposcit. Ille causatur, & commeatus deesse, & turbatam incolumitatem obsistere. Tum Rex. Quamdiu mihi cõmeatus sunt, tibi nõ deerũt. At ille. Incolumitatẽ corporis etiamsi præstiteris, mentiũ synceritatẽ quo modo seruabimus, scismaticos aditu uenerãtes? Tum Rex. Ad hoc inquit ibimus: ut cũcta plenius cognoscẽtes, ab errore deprẽso resiliamus. Absolone aũt ptinaciter publ. Religionis hostes adire recusãte, Hactenus inqt Rex, te super

Regis & Absolonis dialogus.

te super omnes colui: ut hisce mihi in rebus adesses: quibus si à te deseror, quid ex te in reliquum commodi suscipiam? Tum ille, exprobrata sibi ingratæ mentis indicia arbitratus, Ad deserendam inquit, tui nominis amicitiam, nullis corporis periculis adduci potero: at cùm de animæ negocio agitur, humano timori diuinũ præferre phas est. Ego uerò & si circumstantia rerum damna peruideam: tamen ut te in hoc tempore, quo de salutis periculo imminet discrimen, non relinquam, te Rex sequar. Alios deinde præcipuos prudentia uiros assumit, Esbernum, Sunonem, Burisium. Illum præcipuè: ne quid per absentiam nouaret. Iam publica fide interposita ab Adolpho Holsatiæ Comite ductum petebat. Aderat ignotus miles ad Eydoram: Interrogatus, an Adolphi nomine Conductum esset præbiturus? Ille Dominũ suum eius rei gratia proximè adesse confirmat. Cæteri addubitabant ire. Rex primus pontem transierat, fiducia plenus. Adolphus illũ ueneranter excipit, Regem consalutans, & si ex priscis temporibus nonnullæ simultates, ut fieri solet, inter contendentes de finibus intercessissent: proximo tamen oppido Regem suis impensis humanissimè disponebat accipere. Sed Rex recusans, suo ære impẽso cibos iussit emi. Adolphus, ne quid uenderent, suis edixit. Et Dani primo quidèm elatis domo cibis utebantur. Inde pudore adacti, Adolphi mensam sepsere, humanitatem eius non auertentes. Rogatus intereundum, quanto posset itinere præbere conductum? Ad Bremam inquit, usquè saluos statuam. Proceres addubitantes, inter se mussitauere: quòd Rex transito Albi, extra Adolphi ditionem, nullam salutis assecurationem in Saxonum gentem haberet: Absoloniquè imposuere, ut Regem admoneret cauere periculũ. Ille in mane tentato dissuasu, ubi se frustra conari uidit, cæteris renunciauit.

Adolphus Holsatiæ Comes.

¶ Esbernus Regi Cæsaris Curiam frustra dissuadet. A Brema Metim ueniunt: ubi superstitioso attactu paruulorum matres illum fatigant. Caput. xvi.

ESBERNVS autem rem asserit grandẽ, quòd Rex cum Proceribus, exteris terris, sine ductore, se uanæ Cæsaris promissioni permittat. Igitur ubi fratrem impellere non potuit: ut commonitionem, quam frustra tentarat, iteraret, Ergo inquit adeste, aures præbituri, si linguam intendere non audetis. Cæteri discessere, non ausi tentare quod Absolon recusaret. Sed ille fratrem ubi reuocare proposito non potuit: deserendum tamen nõ putauit. Aderat ergo dicenti apud Regem. Ille ubi data copia est, Nos inquit Rex, in pericula assequi te soliti, ubi armati armatis concurrimus, sine timore procedimus: nunc uerò inermes, alienæ fidei parentes, circumspicere debemus quo prograndia-

Esbernus ad Regem.

grediamur. In alieno agimus ductorem: qui saluos præstare posit nō habemus. At quo tendimus? Quippe quo Regnum tuum ab æuo liberum, inmeritam seruitutem sine gladio subeat. Quid autem stultius, quàm nullo impendente periculo, ultrò ad deditionem procurrere? Rex paucis iram exprimere solitus, Etsi te inquit adeò perurgeat metus, ut uiæ comes esse non audeas: me tamen trepidationis tuæ socium non habebis. Ingressos Bremam, loci Antistes omnibus humanitatis numeris instructissimus, & liberalitate conspicuus, impensioribus hospitalitatis officijs prosequendos suscepit. Cùm autem de ductu præbendo rogaretur: comitandi sibi Regem, non ductandi phas esse respondit. Complures quoq; Saxoniæ Principes, quo tutius Curiam peterent, Regijs se sodalitatibus deuinxerunt: adeò, ut de Danorum familia ac grege esse putarent. Igitur crescente comitatu, cùm multitudo speciem hostilis exercitus prætenderet: incolæ uirorum basilicas petiere, quo incolumes essent. Rex ubi hæc aduertit, præmisit qui de pacato eius transitu præmonerent. Cùmq; ad urbem Metim uenissent, rerum uenalium precia, ob frequētiam aduenarum meruere: sed prouidentia Senatus effecit, ut huic rei consuleretur. Iam Matres comperta Regis benignitate, paruulos Regi offerebant tangēdos. Omniū em̄ Gallicanarū partiū habet existimatio, Regiū tactū uim habere diuinā. Vnde & Franciæ Reges ferūt hodiè curare tactu gutturis uitia.

Asylum miserorum. Metensium humanitas.

❡ Rex Cæsaris Curia exceptus uersutia, Absolonis consilium auertens, Daniam, annuente Rege, Imperio Rom. deuouet. Caput. xvij.

INGRESSO Curiam Rege, Henricus Dux Saxoniæ, magnam ei suorum partem castrorum cessit: hospitalitatem exhibens, quam Danorū genti sciebat esse præcipuam: Regemq; conuiuio excæptum, perbenignè fouit. Postero die Absolon cum Rodulpho ad Cæsarem mittitur, cum obsequij, ut mos habet, exhibitione. Ibi tum Cęsar ad Imperij Maiestatem respiciens, causari cœpit: quòd Rex serius aduenisset, Imperio Romano deuinctus obsequio: quòd Regnum illius de manu recognosceret. Tunc Absolon, Decuisse inquit Cæsaris fidem, ea potius ante itineris ingressum Regi exponere, ad quod eum tantis promissionibus impulisset. Cæsar, per quem Regi promissa fecisset, interrogat? Absolon, demonstrato Rodulpho, Hic est inquit, qui credulam Regis simplicitatem, magnorū promissorum commentis illexit. Eoq; negationem Cæsaris referre nō audente, seriem totius promissionis edisserit. Inficiante, aut dissimulante Cæsare, Absolon reducem Regi dari deposcit. Ille, plus negotij eius reduci tributurum, quàm aduentui impendere negat. Rex ubi se

Henrici Saxonum Ducis humanitas.

circum-

circumuentum uidet, tametsi mucronem ceruicibus suis applicatum aspiceret, ante se eam ferro, quàm patriam seruituti subiecturum asseuerat. Æstuante eo, opisq; modum impensius exquirente, Absolon liberationis uiam à se repertam professus: nō amplius illic Regi, quàm in patria trepidandum asseruit. Siquidèm trans pontem, quo Gallorum Regnum à Germanico secernitur, uenationis specie sæpius illum obequitare iubet: ac demum cùm consuetudine uicisset suspicionem, cum potiore familiæ parte, aliquot è finitimis Galliæ oppidis peteret: haud dubitaturum, quin à Rege Francorum ornatius in patriam dimitteretur. Cuius consilij executionem Cæsar arte præuenit. Nam quem præceptis & comminationibus in sua iuga cogere non poterat, promissis obligare tentabat. Vnde omnes Germaniæ Principes sacramento adegit, Vuandaliam Regi subijcere. Quæ res si minus procederet, ipsum ab Italia redeuntē rem impleturū: ut deinceps Rex Romano Imperio iunctus haberetur: non ut in cœtum uocatus accederet, aut in exercitibus ordines dictitaret, Principum aliorum more, sed magis specie, quàm re Imperio sociatus haberet: Filio ex se nato, nulla perinde obligatio maneret: nec in reliquos Daniæ Reges propagaretur, sed in sola Vualdemari persona finiretur. Nec dedecori, sed honori futurum Regno suo. quòd simili ratione Anglorum Reges, Franciæ Regibus deuincirentur. In hanc formam utranq; Cæsari Rex manum porrexit: Imperij membrum inde memorabatur.

Consilium Absolonis.

Cæsaris uersutia.

Dania Imperio mancipatur.

Octauianus Victor super Ecclesiæ primatu certat: Rex Absolonis consilio, scismate se eximit.

CAPVT XVIII.

TVM Octauianus, qui in Pontificatu adulterino, Victoris sibi nomen asciuerat, uocata Concione perdocuit, quàm sanctè ac iustè ipse, quanq; irreligiosè Rolandus ad eam sedem peruenisset: sibi per ostium ascendenti, omnia iure parere debeant: Illi aliunde nitenti, quid reddendum sit, ex Euangelio, non sua uoce perdisci: & ut Conuentum celebrem faceret, Pontificesq; deliniret, sanciuit: non ante ad Rom. Curiam esse prouocandū, quàm sit causa Episcopali audientia ad plenum discussa. Finiente eo, Cæsar Prouinciarū Reges, huius controuersiæ gratia à se docet euocatos. Eorum sententiæ pariturum se cum Octauiano Victore, absentes non magnifaciendos: quos ideo non adesse compertum sit, quòd in Romani Imperatoris iniuriam, Romanū Pontificē suo cōtendant arbitratu constituere. Raynaldus Coloniæ urbis Antistites, uerbum ex ore Cæsaris ipso annuēte sumēs, rem ita prosequit̄. Quàm iniuriū uideret̄ Franciæ, Hispanię, Anglię Regibus, si in eorū Prouincijs, Romanorū Imp. deligeret ordi-

Octauiani decretum.

Comitiæ Principum.

Raynaldi Colonien. Episcopi Oratio.

ordinandos Pontifices: tam debet sentiri temerarium, ab illis in urbe Roma (quæ titulum, & Imperium præstat Cæsari) illorum uoluntate Antistitem designari. Æquius quidem ex duobus uideretur: ut qui Imperium orbis tenenti succedat Octauiano Augusto, is in omnem Christianismum phas habeat, publica Iura tueri. Nunc autem Cæsarem ea esse modestia, ut sinat quenque in sua prouincia agere. Qua ergo temeritate contendant Reges, in partem deuocati Regiminis, primo culmini præficere Præsulem? Hæc tam glorianter ac iactabunde dictitabat: ut mutata sæpe lingua, de Romana in Gallicam, deq; illa descenderet in Germanicam, ut omnibus compertum haberetur, quod tanta ab illo instantia ageretur in concione. Finierat ille: & iam Octauianus, execrationes orsas in Alexandrum, accensis luminibus intentabat: cum Absolon Regem, ut exiret admonuit. Egresso illo, Absolon sequi instituit. Tum Octauianus precibus agere, ne iusticiam desereret. Ille uero Regem suum, cuius uestigia obseruare solitus, deserere se non posse testatur. Ita Regem, ne scismati inmergeretur: seq; ipsum, ne sacrilegij particeps esset, seruauit.

Confirmat, at non tribuit Imp.

¶ Ob pabuli defectum, Dani uicum oppugnant: quod Regem male afficit. Redit in patriam.
Caput. xix.

Itvo quidam Othoniensium electus Pontifex, ab Absolone, ne faceret deterritus consecrationem: tamen, ne dicam, execrationem ab Octauiano suscepit. Tum omnis ille Conuentus concessit in oppidum Bisuntium non longinquum. Ibi primo alimentorum defectio fuit iumẽtis. Rex precio mercari iubet. Vbi deerat, insinuatumque est Cæsari, præcipit, stabuli sui Magistrum curare de Regijs etiam iumentis. Ille secum ductis Danorum militibus, ex oppido non longinquo iubet cuncta petere. Ignari consuetudinis in loco Dani, primum precio, inde prece quærunt. Vbi nihil proficiunt, uis adhibita est. Expugnato uico, etiam incendia miscẽt. Quę res comperta Regi, incredibili illum mœrore affecit. Interea Cęsar de Moguntinis, super occiso Pastore suo, quam pœnã irrogaret in Concilio quęsiuit: cum interim Regi pabulorum defectio nũciatur. Suggeritur Cęsari. Ille, quia uicina prædia, dotis illi nomine, tanquam Cæsarianę coniugis patrimonium conferebantur: iubet, etiam adhibita ui quæri necessaria. Rex refugit: præfatus, non se hoc in alieno acturum, quod in suo minime pateretur. Collaudata uirtus. Tum Henricus Dux Saxoniæ, Cæsarem admonet de Rege hospitaliter tractando: eius esse Regnum commune omnium transeuntium hospitium; in quo uirtus ea

Vicus a Danis expugnatur.

præcipua

præcipua sit. Cæsar autem præsente Rege, cuncta liberius iubet exhiberi. Abeũti Moguntinus Pontifex binis noctibus hospitium instruit. Cæteri quoq; moniti, humanitatem detulerunt. Solus Ludouicus Thuringiæ Princeps, dum Regium comitatum admiratur, equũ pręcipuè Regium collaudat: & ita collaudat, ut se teneri eius cupiditate non dissimulet. Rex munificus, ubi comperit, statim elargitur. Vanũ Principem dixerim, qui cùm hospitalitatem liberaliter exhibere debuerat transeunti, etiã spoliare audet, improbè postulando. Cùm in Holsatiam reditum est, interuentu Absolonis, omnis inter Regem & Adulphum Holsatię Comitem controuersia sustollitur: & primùm amicus, deinde etiam miles Regis conscribitur.

Taxat Thuringiæ Principem Ludouicum.

¶ Rex auxilio Henrici Saxonum Ducis, & Rugianorum, Vuandalos fortiter aggreditur.

CAPVT XX.

ANNVS erat post natum Christum M. C. lxiiij. cùm Orientales Vuandali, iamdudum Danis infesti, à Rege domari cœperunt. Henricum Saxoniæ Ducem belli socium Rex exciuit: qui etiam assiduo bello gentem DEO perfidam infestabat: utq; societas belli, magno uinculo necteretur, Henrici filiam in cunis, filio itidem impuberi despondet. Paratur utrinq; bellum magno apparatu. Tum Rex Rugiam adnauigans iam fœderatam, classis supplementa deposcit ex formula. Iam quidèm in congentiles bello instituto, uariabant Rugiani: & si paucis adhuc obsidibus res niteretur. Absolon dimissus ad alloquendos Rugianos, cùm in concione esset, iuuenis Vuandalus quidam, unius ex Pontificis satellitibus, equum miratus, grande precium se constituit, si uendatur, soluturum: sed incessus gratia pertentandum postulauit. Traditur equus. Ille insidens auolat. Defertur res Pontifici. Ille in concione queritur, uiolatam pacem abductione iumenti. Indignati uniuersi, publicam fidem uiolari: armantur ad persequendum iuuenem. Interim cognati eius, Pontificis pedibus aduoluti, cum lachrymis precantur, populum ab ultione reuocet, precium se soluturos. Victus ille precibus & lachrymis, reuocari iubet ad uindictã procurrẽtes. Interim equus reducitur. Absolon de iniuria satellitem increpat. Tetislaus Rex erat Rugianorum gentis: igitur ex fœdere sequi Regem iussus est. Henricus aũt Dux de suo latere aggressurus à terra, præmittit expeditioni cohortem equitum ad oppidum Demina: ibi castrorum ut fecerant locum occupaturam. Vuandali autem cum parte copiarum, quàm toto exercitus robore præliandum tutius ducentes, magno animo ducunt in metantes castra.

Anno Christi 1164.

Absolonis equus aufertur.

castra. Conseritur graue prælium. Ibi fortiter pugnantes, Adolphus Holsatiæ Comes, & quidã Raynaldus, nomine quàm ditione notior, cadunt. Guncelinus Suernensis, & Henricus Raceburgen. Comites, correptis Signis, socios de fuga colligunt. Integrant pugnam: & pulchram de amissis commilitonibus peragunt uindictam.

¶ Demina Vuandalorum urbs solo æquatur. Coscouam ciues deserunt. Vualogastum Rex præsidijs firmat. Tandem facta pace inter belli socios, bello parta diuiduntur. Caput. xxi.

Demina solo æquatur.

INTEREA Henricus cum copijs secutus, cùm Deminam urbem obsidere constituisset, uidet incolis fugientibus desertam, solo iussit æquari. Ad Coscouam ueniens, simili incolarum trepidatione uacuam cernit. nam diffisi munitionibus, in inuias paludes cum uxoribus & pecoribus se Vuandali receperũt. Rex interea à mari aggressus Vualogastum per amnem Penum munitam urbem, miratus: quòd illam quocꝫ incolæ deseruissent: necꝫ solo æquare, necꝫ concremare passus, sed præsidio imposito firmandam duxit: imposito Vuethemanno, ab piratica homine notissimo. Postea tamen meliori consilio, ne hostibus denuò pateret, quòd erat opportuna loco, Regijquè ad continendam in fide prouinciam accommoda uideretur, Absoloni seruandam attribuit: eiquè filium adhibuit Christophorum, iam prima Militiæ rudimenta perdiscentem: Burisium, Suenonemcꝫ Arusij Præsulem adiunxit: quo firmiori præsidio seruaretur. Cùm autem nequè in aciem hostes prodirent, nequè pactionis ulla fœdera deposcerent: Rex animi dubius hærebat quid faceret. Commonuit Absolon: ut palis, qui amnem facerent innauigabilem, subductis, cum classe ad interiora procederet. Id cùm tentaretur, circumfusi hostes, iaculis rem impediuere. Petrus quidam Præfectorum, cum sua cohorte in terram descendens, hostibus congreditur. Sed dum ille pugnat, socij abeunt, illum relinquentes in medijs hostibus: qui multitudine magna circumfusi, facile paucos multi oppressere. Igitur Rex cum classe procedens, Henrici exercitum nauibus suis traiecit. Sed tum rebus suis diffisi Vuandali, quòd iunctis exercitibus peterentur, reliquarum etiam urbium excidium formidantes, Regi obsides de pace offerunt: Duci nequaquàm daturi. Ille se sine belli socio non esse pacturum, respondet: attamen misso nuncio, docet Henricum quid geratur. Ille remandat. Non se abhorrere à pactis quæ Regi placeant, dummodo in forma caueatur, ut Henricus quæ à Vuandalis cœpit, teneat. In has igitur Leges fœdera conscribuntur. Vt Vualogastum trifariam diuidatur. Pars una Tetislao Rugianorum Regi: Altera Kasmiaro, Tertia

Vualogastum.

Petrus Elivi filius.

Vualogasti partitio.

Prislauo

Prislauo Nicloti filio, Danicarum partium Proceri tradant. Piratis ex portu prohibitis, Rex in sua reuertitur. Sed Kasimarus consortes imperio ciuitatis perosus, agit, ut tędeat illos mansionis. Nam Prislaus non fisus congentilibus: quòd defectionis in eo facilitatem damnarēt, ipseq́ illorum horreret perfidiam, in Daniam reuertitur: Rugianos his afficit incommodis, ut ne in Patria securi uiderētur. Et cùm illi magis in Henricum Saxoniæ Principem, quàm Regem respicerent, animos concæpere in Danos rebellandi.

¶ Rugianorum prouinciam Arcon, & portum Por, Rex depopulatur. Zuuinam regionem ferro & igne Absolon uastat, fugatis bis Vuandalis.

CAPVT XXII.

RES dissimulata ab Duce iniuria: quód desertores suos susciperet tutandos, classem parat in Rugianos. Primumq́ in prouinciam Arcon excurrit, incendio uastans rura. Inde in portum Por transitum est: & ut diuisis agminibus tenderetur, conuenit. Iussus, noctu Absolon Zuuinam innauigare, Rege protinus secuturo. Sed nocturnum Pontificis transitum, Regij uigiles somno capti, neglexerunt. Solus igitur cum paucis nauigans, milites excursuros exponit. Ibi duo uiri armis & uiribus pares, æmulatione fortium factorum certare uidebantur: cùm hostes cymbis fugientibus cernerent, adactis equis in amnem procurrerunt. immemores, quòd armis graues essent. Igitur ab æmulatione uirtutis, ambo perierunt. Sed Absolon regionē permensus, ferro & flammis omnia populatur. Ingentiq́ præda ante se acta, cùm ad naues tenderet, uidet ingentem hostium nauim à tergo imminere. Itaq́ uadum unum atq́ alterum transiens, quo timorem significaret, hostibusq́ difficilem uiam fugæ faceret, lentus incessit. Duo è suis pedites præda onusti, de longe secuti, ab hostibus totidem impetuntur. Illi posito onere, gladios stringunt. Hostes non propinquant: itaque resumptis fustibus procedunt. Plures numero hostes circumuoluant. Illi grauiter pugnantes se tuentur. Absolon conspicatus, auxilia submittit, Paulatim Vuandali accedunt: & tali initio totis agminibus concurritur. Fugati demum hostes, cessere. Dani cum præda ad naues properant. Obuiam illis fit agmen remigum suorum, auxilio uenturum. Hos de præda donat, uoluntatem etiam sine facto renumerans. Interim Rex cum reliquo adnauigat exercitu, in terrā egressurus: sed præmonitus ab Absolone, nihil superesse quod agatur, gauisus, quòd parte copiarum bellum sit peractum, in Daniam redit. Autumni tamen eiusdem anni tempore, cùm iam agri pabulis abundarent, in hosticum regressus Zuuingianorū solum, & repetita urbe Arcon, subiecta prædia

Zyudram Saxo uocat.

præda uexauit: incolæ uiribus freti, quòd se pares, hostium conspecto numero, arbitrarentur, in pugnam egrediuntur. Rex simulato timore, quo hostes longius ab urbe detraheret, iubet suos paulum hosti cedere. Inde pugnam ingreßi, hostes suos Dani fugant. Illi urbem fuga repetũt: sed in aditu, ipsisq; sub mœnibus periere multi, nec poterant deinde in aciem prouocari.

Rugiani rursum pacem cum Rege, datis quatuor obsidibus ineunt. In Regnum Kanutus conuocatur. Burisius suspicione se purgat in concione.

CAPVT XXIII.

Iasmoda insula.

INSVLA erat eiusdem ditionis Iasmoda: in eam tota classe concessum. Absolon inter excurrentes primarius, inter redeuntes nouißimus, fortem ubiq; Regem operam nauauit. Equitum cohortes sparsæ ad prædam. Rex cum robore exercitus ad Signa consistit. Interim nunciatur, ualidam suorum manum hostibus circumfusam laborare. Rex reuocatis qui propius aberant militibus, eó contendit. Socijs opem tulit: liberatosq;, sibi, ac suis restituit, multa hinc inde præda coacta. Sed Rugiani expectatam à Saxonibus opem non uidentes, damnata promissorum fide, ad Regis fœdera redierũt. Apud Strelam insulam, quæ ut creditur, nunc urbem ostendit continenti impositam, insignem, quæ Stralessund etiam hodiè appellatur, quatuor obsidibus proditis, pacem à Rege petiuit Tetislaus: impetrauitq;, interposita grandi, qua mulctabatur pecunia. Interea Proceres inter se multa contulerunt. Operæprecium uideri, Regium sanguinem, dum superesset Rex, ad Regni participationem prouehendũ. ne si quid Regi humanitus accideret, iterum de Regno oriretur, ut sæpè aliâs, contentio. Rem Regi detegunt. Ille non reluctatur: acceßionem honoris, non detrimentum arbitratus Potestatis. Res in concionem perducta, communi Procerum uoto, & populi consensu perficitur. Vnus inuentus est Burisius, qui in concione, cæteris suffragia promentibus, tacitus astabat. Vbi res annotata est, ad Regem perducitur. Indignatione carere non potuit. quòd pridem de Regni ambitu esset notatus. Purgare se tamen Regi uolens, Nihil inquit optime Rex mireris, quòd tacitus astiterim. Stupor me silentẽ tenuit: admirantẽ rem tantam peragi, de qua neq; tu, neq; aliorũ quisq; uerbum fecisset, quod quidèm ego nossem. Simul & ista me consyderatio auertit, recordantem, plurimas fuisse contentiones de Regni communione. Quòd si inter patrem & filium tale quid (quod absit) oriretur, quàm calamitosus Regni futurus esset status, animo uoluebam. Satisfactum uidebatur Regi, indignationem potius dißimulanti, quàm ponenti. Interea sacramenta nouo Reg

Strela insula.

Kanutus Regis filius in Regnum conuocatur

Burisij excusatio.

uo Regi innouanda erant. Accessere cuncti, in Kanuti nomine iurantes: solus ille restitit. Affirmans superesse, & faxint Superi, ut diu supersit, cui sacramento obstrictus teneatur. Nunquàm se Saxonum ritum, de dimidio pluribus præstito iuramento, probauisse. Alterũ necesse est uiolari, dum contentio inter ambos oriatur. Audijt Rex magis, quàm probauit purgationem.

Taxat Saxones.

¶ In Hallandiam Rex proficiscitur. Burisij libera ad Regem confessio. Absolon Tribusanam Insulam deuastat. Rex expeditione in Vuandalos, duplici occasione auertitur. Caput.xxiiij.

INTEREA profectus in Hallandiam Rex, comitem adhibuit Burisium. Quo etiam itinere nonnihil attẽtatum est, in quo annotari uidebatur. Sed ut suspicioni finem faceret, aperto sermone Regem aggreditur. Quoniamquidem inquit Rex, dignitatem Regiam, quæ hactenus Procerum electioni suberat, hæreditariam facere instituis: si in proximos beneficio impenso perpetuitatem induxeris, tibi in reliquũ obligatiores efficeres: ut ad liberos quisq; suos accæptam administrationem transmitteret. Nosti tuorum natales: scis non esse Regno alienos. Fac igitur, tui sit beneficij, quod aliàs armis poterat uendicari. Mouit Regem tam libera postulatio: sed annitente potissimum Roschildensi Pontifice, bonam Iutiæ partem accæpit, in posteros legitimo iure transmittendam. Aspirante Vere, Rex expeditionẽ in Vuandalos tergiuersantes mandat Absoloni, ac cuidã Magno primæ Nobilitatis uiro: Christophoro filio iusso inter eos ductare ordines. Igitur Scaniensium, quibus Magnus: Fionensium, quibus Christophorus: & Sialandensium, quibus Absolon præerat, apud quem tamen rerum summa constitit, nauibus in prouinciam Tribusanam mouerunt. Tanta tum Vicorum fuit adustio, ut diu post desertæ regionis horrida facies remaneret. Iam in littora cũ prędis reuersuro Absoloni, nunciatur hostiũ superuentus. Ille parum festinans, lentè procedit ad opportuna pugnæ loca. Venientes ita excipit, ut non uenisse uellent. nam fugati, uictoriam illi reliquerunt. Tantus autem inopina to algor etiam uerno tempore incubuit, ut iumenta terræ infossa, à frigore uix seruarentur. Reperta in cauernis anguium iam innocuorum ingens fodientibus multitudo, miraculo fuit. Et quanquàm Scanienses præcurrere socios temerè præsumpsissent, orta tamen tempestas effecit: ut dilati, socios nauigationis comites acciperent. Et quoniam multiplex in rebellionem Vuandalorum Regi causa suadere bellũ in gentem uideretur: proxima æstate magno iterũ apparatu mouet in Vualogastenses, & uicinos populos, quos cognomine Lenticos appellauere:

Burisius ad Regem.

Tribusana à Danis infestatur.

Frigus uernale.

Lentici.

uere: communi quidem lingua, & moribus Vuandali sunt, sed hac discretione diuisi à cæteris. Vbi dum Rex hostes inuadere parat, literis ab Henrico Duce monetur accæptis: caueat intestina dissidia, dum foris belligeratur. Nam esse domi, qui Regium sibi nomẽ requirat. Cui rei signum illi sit futurum: ut redeũti ab expeditione Vuandalica, classis Noruagica obuiam sit uentura. Idem ex Noruagiæ Regno Regi proditur. Accesit Vuendilensis Pontificis assertio: qui Burisij milites nouo sacramento diceret obstrictos: ut quicquid ille tentaret, illi perseuerantibus animis prosequerentur.

¶ Burisius Regi traductus, custodiæ traditur. Henricus Saxonum Dux à Rege declinat. Deq; Henrici tutela dũ pupillus esset aliquid narratur. Cap. xxv.

COACTVS tot rerũ indicijs Rex expeditionem deserere, in Iutiam adnauigat: Burisium, super cuius nomine ista nunciata sunt, apertè conuenit. Ille sibi nullius eius rei conscium fore, quam sanctè affirmat. Iubetur cum Rege commorari, quoad nunciorum talium experimenta sumerentur: incolumem se discessurũ, si uana sint. Durũ esse, ille refert, capitis sui salutẽ, incertis experimentis cõmittere. Quo uerbo etiam suspectior factus, iubetur in custodia, sed libera seruari. Eius aũt rei exitum, ad Noruagiæ res pertinentẽ, in ea designatũ, huius rerũ multitudine commoniti, libenter hic transilimus.

Noruagię libro, 4. ca, 30.

Sed per hæc tempora cùm Rex in assiduos hostes Vuandalos exercitũ comparasset, traiecissetq;: Bugislaus iam ad fidem, amicitiamq; conuolauit Henrici Ducis Saxoniæ: qui comperto, quòd Rex iam in hostico solo teneret exercitũ, magnis itineribus contendit ad Krempinũ fluuiũ, iuxta quem Regi colloquiũ super rerũ summa indixit. Rex nõ inuitus eò peruenit. Ibi Dux iam tenuatis pristinæ uiribus amicitiæ, Regem acerbius aggreditur: Cur militem suũ Bugislaũ: non ante corã se accusatum, bello petat? Rex nihilo mollius respondet: Nullius se respectu omissurũ, quo minus iniuriatores suos bello premat. Si amicus sit Henricus, æquo illi ferendum animo: sin esse nolit, non hoc Regis multũ interesse. Ita fide pariter cum colloquio euanescẽte, inimicis animis inuicem discessere. Ferunt tamen, inter alios Henrico affuisse primariũ è suis uirũ, iam annis grauem, sed consilio & prudentia exquisitũ: ab eo referente auditũ memoratur, Henricũ cùm puer esset, patris morte multorum iniurijs & damnis subiacuisse: miseratos præcipuè uiros quatuor pupilli iniurias, suscepisse animo, ut illum tutarẽtur: sed ad altare delatum, uoto se, illumq; obstrinxisse, si unquàm compos foret prouinciarũ, perpetuũ se futurũ hostem Christo perfidis: quoad sacram eius religionẽ amplecterentur. Vnum ex quatuor iam senio grauem,

Regis, & Henrici Ducis dissidiũ.

uem, in medio sedisse nuper concilio, cùm de rerum summa tractaretur, stertẽtem dormitasse. Rogatum inter alios, quid sentiret? Ductandum in Vuandalos respondit. Quod erat in corde, sonuit in ore (cùm ea de re illo tempore ne uerbum fuisset) ipsum se in prælijs aduersus eam gentem duo excæpisse uulnera: si terna denuo posset excipere, quàm iocundum se futurum in die nouissimo: cùm numero æquata uiderentur sua illis, quæ in omnium salutem præferret accæpta, futurus iudex uniuersorum.

¶ Rex à Noruagijs, Vuandalis & Saxonibus infestatus, pulchra Gotscalci uersutia, curis eximitur.

CAPVT XXVI.

POST non multos dies, falsò Regi nunciatur eruptio Saxonum in Iutiam. In quam præuertendam, cùm se totis uiribus comparasset, comperta rei uanitate, facile magnum intermisit apparatum. Iam tamen is erat Regni status: ut nihil magnum conari Rex poterat, undiq; circumseptus difficultate. Inde enim Noruagij infestabant: inde Vuandali incurrerunt: Saxones quoq; minarũ pleni, non diu uidebantur quieturi. Sed ex his difficultatibus, paruo rerum momento Dania euoluta est. Erat uir in Dania primarius, multa familiaritate Vuandalorum Principibus insinuatus: quòd linguam gentis callens, nonnunquam communium rerum gratia ad illos commearet. Ille Absolonẽ adortus: animo se concæpisse rem non contemnendam, qua Patriæ difficultatẽ resolueret, asserebat. Callere se Vuandalorum mores: quòd impetu pleraq; magis, quàm certa ratiône constituant. Esse propemodum sibi fidem cum ea gente. Transiturũ non Legationis officio, sed proprij instinctus causa prætenta. Effictis etiam alijs, si uidebitur, profectionis causis: & apud Primores gentis, quod speraret, effecturum: ut societatis, quæ illi cum Saxonibus sit, finis fiat. Admonet Pontifex: si id moliatur, prospiciat, ne quid Regis, aut Regni nomine polliceatur. Syncera enim fide, non fucis & fictionibus, rem Danicam semper constitisse. Ille se omnia rectè curaturum spondet. Proficiscitur. Vbi peruenit, sermonis occasionem introducit apud eos, qui rem penè omnem administrant. Mirari se inquit, quo pacto gens illa fortunata, se in fœdera, societatemq;, imo (ut uerius dicam) in seruitutem cõiecerit, Saxonum superbæ, & auaræ gentis: quæ hoc semper moliatur, ut ditionem occupet, terram imperio premat, Vuandalos suos seruos habeat. Iam Zuerinum, Illogam, Raceburgam illis abstulisse: non quieturos, donec summam rerum conficiant. E diuerso meminisse illos posse, quæ fuerit eis cum Daniæ Regno cõcertatio: non de Imperio, sed iniurijs: contentum esse Regem sua ditione: nihil

Gotscalci prudens facinus.

ne: nihil quærere, nisi pacem Prouinciarum: cui si gens illa ex fœdere iungeretur, longè illam futuram uideri fortunaciorem. Eius generis cùm multa, ac sæpè replicaret: peruicit, ut moti Primores, omnia Saxonum præsidia, quæ suis locis essent imposita, protinus eijcerent: & ut colorem rebus prætenderent, Daniæ Regis nomine illa intentarunt. Ea cùm perfecisset Gotscalcus, in Patriam est reuersus.

¶ Henrici Saxoniæ Ducis reconciliatio cum Rege. In Vuandalos ambo mouent. At illi uiribus impares, ære se redimunt. Rugiani uerò rursum in bella Regem irritant. Caput. xxvij.

AVDIVIT Rex gentis huius ad Saxones dissidium: miratusq; tam subitam interuenisse causam, audit ab Absolone, suo consilio, Gotscalci uiri fidelis ministerio rem perfectam, bonam deinde spem rerum gerendarũ consecutam. Cùm alterutros adoriri, quàm simul iunctos, optabilius uideretur, ac longè facilius. Henricus aũt huius gentis in se rebellione comperta, eadem arte nixus est, ad recuperanda, quæ illi abstracta uidebantur. Nam Henricum Raceburgensem, & Lubecensem alterum, Pontifices, Regi mittit Oratores, redintegrandæ familiaritatis gratia: filiã eius iuniorem, filio Regis iungendam exhibentes. Nam quæ primò illi desponsata erat, iam fatis concessit. Inde ad colloquium in Brammensem Prouinciam, quæ Vandaliæ pars uidetur, prouocarent. Rex audita perbenignè Legatione, cùm ad destinatum locum se accingeret, obuium habuit Guncelinum Zuerini Comitem: qui Ducis ualetudinem aduersam testatus, breui tamen quacunq; ratione posset, ad Eydoram fluuium se Regi ferret obuium: colloquio eius, cuius magno teneatur desyderio, fruiturus. Venit tandem Dux in destinatum locum: initoq; cum Rege amicissimè colloquio, in Vuandalos arma paribus uotis instituuntur. Et quàmprimum potuit Rex, copias nauibus impositas traiecit in hosticum solũ. Dux Diminum, Rex petit Vualogastum: firmum oppidum spontè prætergressus, uicina arua populatur. Osne quoq; oppidi, post recentem cladem, malè restituta mœnia, iterum deiecit, incendioq; perdidit renouata. Nec minus à Duce terrarum percurritur, uastationisq; plurimùm infertur. Vuandali nusquàm se in aciem obiecere hostibus, diffidentia uirium: quòd à duobus fortissimis exercitibus intercipi formidarent: sed pactione interposita, ingenti hinc auro persoluto, Regem, Ducemq; placauere. Rex autem in Patriam reuersus, Noruagici belli intermissam operam excitauit: magnaq; classe instructa, duxit in hostem. Sed quoniam huius etiam rei seriem in Noruagia recensuimus, nihil opus est hoc loco introducere. Sed dum Rex longinquę regioni bella

Pax auro mercatur.

Noruagię libro. 5. ca. 15.

bella infert, Vuandali Rugiam, in aduersum longius hostem per contemptum ducere cœperunt, pactorum capita uiolātes. Prospexerant tamen sibi, ut impunè quod facerent esset: uirū prudentia & eloquentia pręcipuum delegēre, quem in Daniam proficisci, distinendi Regis gratia iusserant: populi factum benignius interpretando, ut bello Regem auerteret. Ille quidèm operam Patriæ bonam impendit placandi Regis. Sed erat res apertior, quàm ut tergiuersatione celari posset. Vbi se frustratum uidit, sed omni conatu bellum parari: noluit, præcurrens, infaustum Patriæ bellum nunciare: sed orabat Absolonem, ut se domesticum pateretur, quoad sua gens operas eius deposceret. Rex autem magno suorum agmine nauibus imposito, Rugiam aduehitur: & uarijs quidèm in locis primùm excursiones fieri iussit. Inde totis uiribus conuersus in Arcon urbem obsidendam. quòd superstitionem loci illius, cunctis eius gentis accolis uenerabilem, euertere inprimis cuperet.

¶ Arcon urbem Rex oppugnatam, idolo demolito Daniæ subijcit, Christi religione populum instruens. Dequè Rugianorum subiectione.

CAPVT XXVIII.

MAGNIS conatibus Rex bellum instruxit: certus, semel Prouinciæ imponere iugum. ne deinceps annuis expeditionibus ipse cum populo fatigaretur. Intentauit autem, hosticū solum ingressus, oppugnationem munitissimæ urbis in ea prouincia Arcon, quæ caput esset in ea gente totius superstitionis, per abominandum Idolū quod ibi coleretur. Eam uerò oppugnationem qua instantia & perseuerantia Rex peregerit: quo labore & ingenio urbem diu laceratam, accæperit deditam: quo ardore templum genti sanctissimum subuerterit, idolum Suantouiti, frendentibus cunctis, confregerit: populum impositis Sacerdotibus, sacris CHRISTI initiatum, ac baptisatum erudiri iusserit: urbesq; alias simili ardore in deditionem accæperit, subuersis simulacris: quia diligentius in Vuandalia nostra executi sumus, hoc loco satis duximus, tempora, & summaria rerum capita designare. Sed inter hæc stupor est aduertere, quantum possit multorum temporum accessio: quid non mutet æui longæua uetustas. Rugia tum gentis, & omnis nationis (uti ferunt) caput, et omnis Vuandaliæ decus eximium, urbibus floruit Arcona, & Carentina: quarū hodiè nulla sunt uestigia: aut maris exundatione subuersæ, aut Principū ira deletæ, aut tumultuantis populi indignatione sublatæ: aut in nouam propinqui littoris urbem, quæ nunc Stralessund dicitur, translatæ. res enim in obscuro est. Nisi quòd de similibus ad similia facimus

Arcon oppugnatur.

S. Viti idolum.

Vuandaliæ lib. 5. cap. 12.

coniecturam: ut quomodo cum eadem gente urbs quondam clara & magna, Magnopolis, gentis uocabulo Mekelenburg, in uicinam transijt Vuismariam: ita illius Prouinciæ urbes, & earum habitatores, emigrarint in propinquam Stralessund urbem. Sunt enim ambarum exordia, non longis tempporibus desperata. Militaris generis in Rugia uiri quidam, in ea permansere ad nostra usq; tempora: quidam in continentem transiere: alij etiam cum Regibus in Daniam abierunt, quorum stirps in hodiernum usq; diem permansit. Ex hoc autem tempore, in multos annos durauit Rugiæ, ad coronam Daniæ subiectio: ut semper Regi fideles militarint, & fecerint imperata. Nouissimè autē, cùm omnes Vuandali reliqui, suis Principibus parerent, subduxerūt & Rugiam colla iugo. Cùm mortuo eorum Principe, non relicto corporis sui hærede, dominiū transiret ad Principem Vualogasti: & deinde Pomerani. Nam Vualogastensis Principatus, idem Bardensis dictus, nunc concessit in idem Imperium Ducis Pomerianæ. Vnde factū est, ut Sundensis urbs, prius Bardensi, hoc est, Vualogastensi Principi subiecta, cum Rugia nunc uni pareat Bugslao Principi clarissimo. Cùm Stetinensis, Vualogastensis, Bardensis Duces, sine prole transierint in fata.

¶ Kanutus Sanctorum catalogo adscribitur. Dani Regis monitu neglecto, à Piratis bis opprimunt: atq; inibi Esberni, pro seruando Christophoro Regis filio, heroica uirtus. Caput. xxix.

VO tempore nūcius & Oratores rediere: quos Rex ad urbē Romam misit, testificandi gratia de miraculis, quæ ad tumulum diui Kanuti fierent: quo Rex patri posthumus filius natus est. Erat aūt annus post Mille. C. lxxi. Tum apud Ringstadium, ubi paternus erat tumulus, omnem conuentū omniū de Regno conciuit Rex literis à se de Apostolica proditis. Ibi diuus Kanutus solenni precationum genere, de tumulo leuatus, aræ consecratus imponitur. Quo etiam conuentu, Rex filiū nuper Regio nomine insignitū Kanutū, nunc & oleo sancto deliniri, coronaq; iubet insigniri: gemina patris & filij medius ipse solennitate feriatus. Interim uerò qui mare pacatū seruare sunt egressi, cōmonitiq; fuere, cautius quàm fortius cū hostibus dimicandū: quòd callidū genus, ubi insectari se conspiceret, terris se tutaretur, syluisquè reconditū, magno uix labore & periculo adiretur: sed hoc casu curandū, ut nauigia illis adimerentur, aut mersa lapidibus, aut forata protinus inutilia redderentur. Progressi Holandiam peruenere insulā Suecis parentem: & quanquàm ea tempestate inimicitiæ Danis & Suecis (ut ferè semper) essent, quia tamen non nisi piratis infidelibus comprimendis

Anno Christi 1171.

Kanuti sanctificatio.

mendis exibant, à Christiana gente manus cōtinuere. Admoniti tamen ab incolis super Estonū, Curonumq́ latrocinijs, quibus locis delitescerent, quibus portubus egredi, regrediq́ solerent, in illos ducunt. Cernentes aūt memorati Piratæ, hostile agmen mari innauigare, cùm impares se illis arbitrarentur: magis aūt ad prædam quàm pugnam soliti, artibus suis institere, in terram profugientes, nauigia ut poterant subduxere in aridam. Secuti Dani, pars nauibus rumpendis institere: Alij feruore correpti, in hostes etiā terram digressi, pugnam obtulere: inmemores præceptorū, quæ illis inculcata fuere. Et quamuis fortiter pugnantes, ad unum tamen cæsi sunt omnes. Alijs etiam locis simili conspectu prouocati, fugientes in terram Piratas secuti, graue quidem præliū diu consertū tenuere, sed ad extremū cæsi perierunt. Conspicatus Christophorus Regis filius, sociorum periculum, terris propinquat: ut socijs suppetias ferat: sed antequàm ille appropinquaret, confecti perierunt. Incesserunt autem de promontorijs Ducem lapidibus grauiter, in periculum obluctantem. nam terris abire nō facilè potuit, uentis auersus: perijssetq́, nisi Esbernus Absolonis frater, qui curam adolescentis inprimis egit, periculum in se deriuasset. nam interius allapsus, propior fit hostibus, ut interim Christophorus respiraret.

Dani à Piratis bis cæduntur.

¶ Esberni periculum. Lucæ scribæ exhortatio magnanimis. Opprimuntur Piratæ à Danis. In Vuandalos incidit Esbernus, ac stratagemate subito, patriam redit. Caput. xxx.

CERNENTES Piratæ paucitatem hostium, multis ante cæsis, in naues se inijciunt, Esberno occurrentes. Graui prælio cōserto, multi paucos oppresissent, si non uiuida uirtus Ducis se tutaretur. Socij eius aut cæsi, aut desperantes salutem, desilierunt in mare. Mira relatu res est: uno comite se defendit Esbernus. Sæpius lanceis petitus, lapidibus ictus concidit: sed restituente se Christophoro pugnæ, ægrè subducitur nauibus Piratarum iam semianimis Esbernus. Excedit fidem Saxonis hoc loco narratio: ideò transilienda fuit, utcunquè factum est. Tum manibus hostium exuti Christophorus atquè Esbernus, laceras uires ægrè tutati sunt. Sed cùm ea quæ intercessit nocte, uariè Danos exagitabant cogitationes, alijs fugam meditantibus: Lucas Christophori scriba, homo Britannicus, historiarum tenacissimus, cæpit suos hortari uerbis uehementibus: Danicam gloriam ante oculos ponere: quàm frequenter exili manu, magnas ab illis hostium fusas esse copias: in sola perseuerantia stare uictoriam: plurimùm superesse uirium, si pergant in hostes: magnis animis paratam esse uictoriam. Incredibile memoratu, quantam alacritatem adiecerit.

Saxonem taxat.

Lucę scribę adhortatio.

Nam reddito terris sole, nihil præter pugnam expetiuere, paucis in loco relictis, qui & classem seruarent, & hostibus fugam adimerent: ipsi aliquanto diuersius ab hostium castris in terram exiliunt, & quadrato agmine pergunt in hostem. Excurrunt pyratæ sine ordine, prioris diei uictoria alacres: & terribili clamore edito, infirmiores quosque postremi agminis uertunt in fugam. Sed qui in acie stabant, tanta animorum pertinacia prælium ineunt, ut breui hostes in castra repellerent: secuti pugnam continuare, nihil remittentes. Ibi aliquot fortibus priusquàm castra expugnarentur cadentibus, ad extremum castris iam captis, ad unum omnes cęduntur Piratæ, ut nuncius cladis non superesset. Dani interim distributis inter se spolijs, quæ opima repererunt, clarorum ex suis uirorum corpora salientes, in Patriam reuexerunt, ignobiles eo loci tumulantes. Interim apud Ringstadiū Lundensis Archipræsul, diui Kanuti reliquias in aram euexit, Kanutique nepotis Regis consecrationem impleuit. Quod tempus obseruantes Noruagiæ Regis Oratores gemini Pontifices, pacem orantes aderant. Assecutique sunt apud Regem per patris sacram religionem, perque filij nouam benedictionem exoratum, composita pacis fœdera quæ uoluere: quorum formam in Noruagia posuimus. Sed cùm Esbernus Regē Noruagiæ Erlingum, honoris gratia redeuntem comitaretur, ab illo plurimis arcubus donatus, cùm reuerteretur apud insulam Oldam, audit Regem suum iam arma contulisse in Vuandaliam. Rogati ab illo incolæ, si quas Piratarum naues conspexissent? Quadraginta se uela in proximum portum contulisse ferebant: sed Piratæ, an mercatorum fuerint, incertum esse. Statuit sub noctem profundo se credere, littus uitare. ut falleret fortè ad prædam excubantes. Sed proditus, exorta luna à Vuandalis impetitur. In proram progressus, iubet armatos se circumsistere, telis hostem infestare. Diu pugnatur, Vuandalis ab una naue plurimum sanguinis haurientibus. Semel, iterum, ac tertio repulsi, cùm uirtutem mirarentur, rogant, quis nauis Præfectus sit. Frustra inquit Esbernus, de præfecto sciscitatio: quando prædę inminere non poteritis. Captiuorum apud Vuandalos quispiam uocem agnouit loquentis, Esbernum inquit capere non potestis. Tum illi, partim pudore, partim furore inciti, pertinaciter insistunt ut capiant. Fortiter oppugnati se defendunt, donec absumpta penè tela uiderentur. Tum iubet accæpto silice, unum ex suis malum inscendere, inque summitate, excusso igne, flammam ostendere. Vuandali rati signum dari socijs nauibus, absistunt: sic in patriam tum incolumes reuertuntur.

Piratarum oppresio.

Vuandali in Esbernū.

Stratagema

¶ Vualdemarus, Vuandalos Christo lucraturus, frustra Iulinum orbem obsidet. Caput. xxxi.

¶ INDV

NDVXERAT Vualdemarus Rex clarissimus in animum, labori non cedere, quoadusq; gentem Vuandalorum Christianis sacris adigeret: simul etiam praedandi in mari, & in Insulis Daniae finem faceret: qui genti Vuandalorum, sicut & Danorum, prius quàm Christo crederent, quotidianus erat quaestus. Igitur Rex hoc tempore nouam in Vuandaliam fecit expeditionem: iam faciliorem nactus rationem belli gerendi: quòd Rugia iam illi pareret, & ad auxilia quoties uocaretur, prompta descenderet. Iulinum igitur praeclarum illa tempestate oppidum in Pomeranis, statuit Rex oppugnare: quòd crebras inde fieri in mare, & in Daniam excursiones compertū haberet. Cùm autem in uicina eius urbis uenisset loca, per Zuinam fluuium (Tacitus Zuenum uocat) statuit oppidum oppugnare. Sed pons qui traduxit in eam urbem, non satis uisus est oppugnationi fidus: ideo ad contermina uastanda, diuersis cohortibus Duces excurrerunt: si fortè ciues ad pugnam foras elicerentur. Maior autem belli huius difficultas ibi fuit: quòd Dani lacum illum grandem, quem ante maris ingressum, tria confluentia ibi flumina conficiunt, Panis, Zuenus, Diuina: iam innatantes non haberent qui uada distinguerent, difficilia loca monstrarent euitare (est enim lacus ille plerisq; locis infidus, & innauigabilis) maximis pinde difficultatibus laborarent. Interim à circumfusis Vuandalis lacessiti iaculis. Sed uiuida uirtus Danicae iuuentutis omnia exuperat. Duces aduersę partis se cum agmine ostentarunt: sed cōgressionem uitauere. Ille tamen fuit eius expeditionis exitus: ut pro rei difficultate satis haberent Dani, si se modo explicarent casibus, quibus se imprudentes ipsi implicuerunt: hoc ipsum pro uictoria computantes, quòd inter acerba hostium suorum odia, incolumes modo in sua reuerterentur. Quam rem qui plenius nosse uelit, requirat in nostra Vuandalia diligenter explicatam.

Christiani Regis propositum.

Vuandaliae lib. 5. ca. 27.

¶ Pomeranae Principes, in auxilium uocant Henricum Saxoniae Ducem. Stetinum Rex oppugnat, & pręsidijs Absolonis tutatur. Caput. xxxij.

RINCIPES interim Pomeranae Bugislaus, & Kasimirus fratres, indignati, q; Rex in eorū ditione ista uiolentus pageret: cū nō satis fiderēt suis se uiribus in aciē Regi obiectare, potentiss. Saxoniae Ducē Henricū Leonem implorauēre: ut illius armis, à Rege Danorū tuti essent: renouare cupiētes apud illū pristinas pactiones, quas plebs incauta, inuitis Principib. uiolasset. Dux amplificandę ditioni ubicq; intētus, nō grauatē aňuit postulatis. Vnde factum est, ut fidētius arma Regis expectarēt. Sed Henricus dū subiectionem

quaerit,

quærit, quam illi refugiũt, sola fœdera deposcentes, euenit, ut nihil inde nouaretur. Rex autem quolibet etiam accessore contempto, mouit in Vuandalos: perq; magnum quem diximus lacum, Oderam fluuiũ nauigans, Stetino præclaro oppido copias admouit: & magno diu labore oppugnatum oppidum, accæpit deditum. Sed cùm tempus piscandorum sub Rugia allecum accederet, Rex ipse expeditionẽ libens breuiauit: ne publicis subditorum alimonijs obstaret. Qua in re perpendi debet, temporaneam esse gratiam in memorata piscatione, quæ tum sub Rugia gerebatur: iam uerò ab aliquot etiam seculis sub Scania erogatur. Tum uerò abiturus Rex, præsidia reliquit in ea prouincia: ne reductis quod uerebatur armis, à fide deficerent deditiţ. Eam curam atq; prouinciam cùm multi recusarent, Absolon Roschildensis Episcopus lubens subibat. Is non modo propinqua reddidit, serua uitq; pacata, sed omne adiacens mare, cum uniuersis Daniæ finibus tutatur. Quam rem in Vuandalia plenius explicantes, nunc breui temporum & rerum significatione contenti, præterimus: ne in longum ducta narratio, fastidio delicati lectoris sit proxima.

Stetini deditio.

Allecum piscatio.

Vuandaliæ lib. 5, cap. 27

¶ Mari & terra Absolon Vuandalos fugat. Iulinum oppidum expugnat, miserè in ciues sæuiens.

CAPVT XXXIII.

CVM autem Absolon circumnauigans pro Rege, Christophorum Regis naturalem filium ad arma acueret, multasq; faceret Vuandalis in mare excurrentibus, armorũ congressiones, conflictationesquè: inter multa prouenit, ut Vuagari quoquè Vuandali, qui tum Holsatis parere cöacti, ueterem tamen in mari quęstum non intermitterent cum nauigatione ob oculos. Secutus Absolon, in suos portus confugere perpulit: ausus etiam copias in terram exponere, hostibus illis pedes peditibus ingruebat. Qui uerò tum Holsatiam, pro Comite nuper apud Deminam cæso, imo pro paruulo eius filio administrabat, Henricus de Orlemunde Comes, Danis se de mari ascendentibus opponebat: & tum uaria quidèm fortuna pugnatum est. Cùm Dani se de Vuandalis satis uindicasse uiderentur, ipsi uerò Vuandali cum Holsatis pro uictoria ducerent hostibus obstitisse: ne in interiora penetrarent. Deliberatum tum ferunt inter Holsatos, de bello ob eam causam Iutiæ inferendo: quòd dux Henricus superior dominus longius abesset, Imperatorem secutus. Et cùm uariæ in eam rem sententiæ dicerentur, Bernardus Comes Raceburgen. se inter primos obiecit: ne quid tale per Ducis absentiam tentaretur: non passus uastari terram, in qua iam plura possideret. Coniectura erat, Regio illũ beneficio ibi iam aliquot feuda tenere, ut solent Reges,

Vuagari arcentur mari

uicinarum

uicinarum prouinciarum Nobiles habere obæratos. Quo etiam tempore Rex Vualdemarus expeditionem in Vuandaliam renouauit, & ducens in hostes, oppido quod primùm incurrerat, incēso, omnes ad unum mares trucidauit. Mirabili autem labore peruenit, paludē transiens intransibilem, & inexpugnabile uisum oppidum oppugnans, expugnauit. Cuius rei ordinem qui nosse uolet, requirat in nostra Vuandalia. Nunc Danicis rebus satis intercidentibus, hoc loco breuiandi sermonis gratia omittimus.

Iulini deuastatio horribilis.

¶ Regis Vualdemari erga Ducem Saxoniæ Henricū humanitas. Piratas Absolon mari prosternit. Caput. xxxiiij.

INTEREA Henricus Dux à Bauaria reuersus, ad Eydoram Regi collocuturus occurrit: sed iam indignatione rerum per eius absentiam incurrentium, pontem transire, Regemq; ut prius conuenire detrectauit: ipso in ponte occursurus. ne superiorem fateretur. Rex tamen dignatione humanior quàm fastu sublimior, occurrit: rebusq; colloquio utrinq; firmatis, pacificè discessere. Absolon interim præternauigans littora calculis frequentia, in nauem iussit comportari, nouo præsidio, quod ad portum Mercatorum erexerat, prospiciens. Nam telorum hoc genus non uile tum habitum. Inde cùm eo loci in Balneis ageret, audiuit, nauis ab Aquilone uenientis, ueluti piraticæ, inter socios fieri mentionem: intermisso quo uenerat lauandi impēdio, uestem iniicit: tubicinem canere iubet: ut remiges nauigio, quod promptum stabat in anchora, aptarentur. Duas eue stigio naues perarmat. Ille uelo alternis magister remis incessit. Piratæ uelo deiecto, in obliquum, quo uenientem Absolonem uentus non sineret, remigio flexere cursum. Sed Comes illos insequitur, telis incessens. Illi primùm in aduersam partem consulto concurrêre: quo latius hosti obiectum, altius muri specie obtenderent. Sed expugnati ex his nonnulli, mare insilierunt: alij præcisis capitibus, interiêre: cùm interim figerentur in palos, ad nouum Absolonis oppidum, terrorem piratis illatura. Per idem tempus Esbernus cum Vuetemanno egressus, quatuor nauigijs in septem incidere Piratarum: consertaquè pugna, cùm Mirotus spectati roboris pugil, Vuetemanno cōfligeret, aduncis (ut fieri solet) ferramentis inuicem cohæsere, diuq; fortuna cōflictati sunt: ad extremum Mirotus fiducia uiriū, in Danicam nauim transiliit: cadentibusq; cæteris, Vuetemannum habuit obuium: cumquè illo diu colluctatus, cùm neuter caderet, in suam se recepit nauim. Esbernus præteriens, alijs manus iniecit, suæ fortunæ pugiles permittens. Capti deinde omnes Piratæ perierunt: soli Miroto, ob uirtutem permissum est, ut ære lueretur.

Absolon in Piratas.

¶ Eschyllus

¶ Eschyllus Claræualli se dedit, paci studens. Iulinum denuò captum predæ datur. Caminum & Osna urbes obsidentur. Biennio treugæ statuuntur.

CAPVT XXXV.

VO etiam tempore Eschyllus Archipræsul, iam ætate fessus, rerumque gestarũ multitudine conspicuus, cùm ab negocijs iam abhorreret: quod reliquum ætatis erat quieti impendens, ægrè, multisque precibus à Rege impetrauit, ut secederet. Petiuit autem Galliç cœnobium, quod Claram uallem dicunt, Beati Bernardi, iam recens uita functi, nomine percelebre. Interea Vualogastenses, angustias mœnium suorum prolatantes, sudibus in amnem fixis, magnis saxis deuolutis, inmeabilem hostibus amnem fecere. Rex tamen in eam gentẽ ducere, iam annuum cœpit habere. Igitur armata classe Zuinam ingreditur. Iulinũ aggressus facilè expugnat. quòd adhuc pristinæ cladis meminerint. Incolæ diffisi, Caminum magna ex parte commigrarunt. Itaquè captum oppidum, prædæ subiecit, mouens in Caminenses. Sed quoniam ualidior erat oppidi munitio, quàm ut facilè caperetur, in prædam contrahendam agmina sua Rex dimisit. Inde in Osnam urbem duxit: eamque obsessam terrere uoluit. Vbi nihil moti sunt Ciues. Excursione latè facta, in Daniam redijt. Verno tempore expeditionẽ renouauit. Sed Vuandali iam rerum fessi, Oratorem de pace mittunt Pribislaum. Hic in classem incidit iam paratam mouere ex Dania: magnæque pecuniç interuentu, Biennij pacem reportauit. Nihil tamen de Christianis sacris regioni inferendis in pactis fuit, desperatione rerum peragendarum. Equidem & si nonnulli ex Principibus iam CHRISTO crediderint, tamen uulgus pertinaciter suis erroribus inhærebat, non nisi in manu forti accæpturum salutis suæ monita.

Clarauallis S. Bernhardi.

Christianismi secta apud uulgus

¶ Concordant Rex & Saxonum Dux. In Regem proditio suorum detegitur. Caput. xxxvi.

INTEREA Henricus Dux Bauaria rediens (erat autem post. lxxxvij. annus Christi Millenus centesimus) Regis colloquium apud Eydoram deposcit. Sæpius (ut fieri solet) de finibus, deque communibus fœderatis simultatum causæ inciderant: quæ res peregit, ut crebris reconciliationibus opus haberetur, utrinque alterutros accusantibus, quòd non integra fide res constiterint. Solent multa intercurrere per ministeriales, quç Principum culpa uacent. Sed tamen Saxonica leuitas à Danis accusatur, Danica inuicem perfidia à Saxonibus cõarguitur: ita (ut fieri assolet) quòd quisquè suarum rerum non æquus est arbiter. Reintegrata grata tamen societate inuicem, Rex atque Dux amicè discedũt. Externis autem bellis, quæ

Anno Christi 1187.

quæ multa Rex gesſit, tũ domeſtica inciderunt, inopinanti ſanè. Nam Magnus Erici filius, cum Kanuto & Carolo, qui Regi paterna neceſſitudine erant obnoxij, in caput Regis coniurarunt: tanto pernicioſius: quòd à Magno, quem Suenonis bello captum, non ſolum impunitate, ſed magna Præfectura donauit, nihil tale formidaret. Emicuit autem proditio per hanc occaſionem. Duo ex ſatellitibus Magni per Holſatiam digreſsi, hoſpitio ſubeunt in caſellam cuiuſdã Solitarij: nocturnæq́ quietis locum habuere uicina cella ad cubile hoſpitis, ſolo ligneo intercedente pariete, ut totus ſermo peruius eſſet: idq́ minimè cauentes, liberè confabulantur: Mirari ſe, Regem tot, ac tantis petitum inſidijs, adhuc luce frui: non niſi diuinitatis deſuper ope protectum, poſſe uiuere. Nominant coniuratos: exponunt loca quibus patrandi ſceleris inſtituta ſit, ſed diſcuſſa molitio: Quoties fruſtrati iterauerint: quoties Rex, non humano conſilio, ſed mirabiliter præter ſuam conſuetudinem agens, conatus eorum neſciens diſcuſſerit. Hæc ubi Eremita diligenter perdidicit: Illis abeuntibus, dequè hoſpite nihil ſuſpicantibus, cuidam Monachorum Primario, qui Regis Curiam inuiſere conſtituiſſet, detexit: hortatus, ut nulla interpoſita mora, rem Regi denudet. Rex audiens, obſtupuit. Memorq́ locorum, quæ ille ut audiuit retulit, rem ita ut narrauit, accidiſſe ſciens, omnia conſonare perſenſit. Tum apud ſe meditabundus, Abſolonem in diuæ Trinitatis ſacram ædem deuocat: cuius conſilio, utpote fidiſsimi amici, cuncta permiſit. Ibi cùm ſederent, iubet adeſſe ſenem, profariq́ quæ ante detuliſſet. Ille Abſolonis uultum reueritus, quòd coniurati quidam, magna illum propinquitate contingerent, Rex præueniens, Hoc inquit, te periculo liberum præſto: nihil hunc offendes ueritatẽ conteſtatus. Tum ſenex repetit ea, quæ ante ſuggeſsit: loca commemorat: dicta & facta recitat. Omnia conſtant quadrantia. Ibi Rex, illo egredi iuſſo, miſeram ſuam deplorat ſortem: quòd nulla benignitatis inclinatione, nulla largitatis munificentia auertere poſsit à ſcelere, quos ipſe aut beneficijs iuuerit, aut impunitate donauerit, aut ſanguine proximos, ſummis honoribus extulerit. Quid igitur faciat? Differre rem, periculo non uacat: præcipitare ſententiam, ſpeciem habet crudelitatis: quando necdum compertis ſceleribus uindicaret.

Proditio in Regem detegitur.

¶ Abſolonis conſilium ſuper audita proditione. Benedicti cuiuſdam ſuſpecti geſtus. Regis item ad milites ſuos adhortatio & præmonitio. Caput. xxxvij.

ABSOLON necminus ſuſpiria ducens, diuinis muneribus referendum ait, quòd inter tot pericula incolumis ſit: rectè illum ſentire confeſſus, quòd nequè præpropera ultio, nequè

omnimoda dissimulatio integritatem illius deceat. Munire latus custodibus interdiu, noctuquè: neq; ab armis illos discedere. quo coniurati conspecto, se proditos agnoscant. interim diu latere, quòd tam multos habet conscios, non posse. Rex consilium exequitur. Carolus autem iam antequàm res Pontifici proderetur, illo interposito, prouincialis beneficij à Rege gratiam deposcit: siue tegendæ conspirationis gratia, siue desperatione perficiendæ. Rex primùm de suo fisco stipendia promittit, quoad uberius consulat: tegens uultu, sermoneq; quod iam resciverat. Cumq; ille Absolonem iam rerum conscium perurgeret: ne ille quidem conscientiæ signum dat, sed uerbis differt, benè sperare iussum. Interea Benedictus quidam, memoratorũ Kanuti & Caroli germanus ex patre, cæterũ pellice natus, cùm inter commilitones ad mensam Regis accumberet: cultellum, quem edendi gratia tenuit, sæpè uersabat, quasi uulnus facturus: tum gremio reconditum, per interualla resumpsit, Regemquè terribilibus nonnunquàm oculis designabat. Gertrudis puella Regij filij sponsa, hæc oculis obseruans, allachrymata Regem admonet. Ille Nicolaum quendam dissimulanter accitum, mensæ præpositum, fortem ac fidelem militem, præmonet, Benedicti gestus oculis metiatur, manusq; obseruet. Interim multorum attentio, pudorem incussit furenti, & secum paratum scelus iam agitanti: cultellum loculo restituit. At Rex Absolonis consilium mente reputans, doluit se hactenus dissimulasse. Sed tum euocatis in locum militibus, quibus aderat idem Benedictus, Compertum inquit se habere, caput suum multorum (quos nosset) insidijs peti: armatos semper esse iubet, nec proximo fidere: scire se tamen, multos habere fidissimos milites, quorum opera fidat: illos præmonitos esse iubet, ut ualidissimas insidias excipiant, nunquàm gladijs discedẽtes. Tum milites inter se frendêre: noxios nudet morituros, etiam si Regi sint cognatione proximi, qui sint sceleris conscij. Illa hactenus dixisse sat esse ducens Rex: uigilare iubet in reliquum. At Benedictus malæ mentis conscientia, proditam ratus Coniurationem, in Iutiam transit, Magno quæ audierat detecturus. Ille ubi audiuit, Lubecam adnauigans, Henricum Ducem petiuit, nullo se Daniæ loco tutum arbitratus. Carolus, atq; Kanutus eodem nuncio fratre perdocti, ad Birgerium Gotiæ Ducem, exilio demigrant.

Benedictus proditor.

Rex ad milites suos.

¶ Eschyllus fugæ & proditionis suorum nepotum certior factus, deprecandi facinus causa Regem adijt: animum autem Regis offensum deprehẽdens, ne & ipse in suspicionem ueniat, ab instituto deflectit. Magnus uerò Absolonis fide interposita, se purgaturus, in Daniam redijt.

CAPVT

CAPVT XXXVIII.

ESCHYLLVS maternus Adolescentum auus, ubi fugam illorum accipit, simul & causam audiens festinatæ emigrationis, ad Regem Vuiburgum contendit: Nepotum, si fieri posset, causam emendaturus, et ueniam, si daretur, tentaturus. Rex illũ dissimulata suscipit indignatione: nec Pontifex aliquid signi edit, unde ille in suspicionem deueniret: Eschyllus quoq;, ne & ille conscius rerum uideretur, silentium agere, quàm supplicem se fieri pro Nepotibus, satius duxit. Magnus autem apud Henricum Ducem sedulò agebat, ut reconciliator integritatis apud Regem fieri dignaretur, tegens causam exilij. Ille autem literis ad Regem pro Magno datis, reconciliationem seriò procurabat. Rex non rescribere, sed nunciũ mittere consultius duxit: Henricum stabuli sui Magistrum, Saxonicę uocis gnarum misit: ut doceret, qua in causa Magnus apud Regem delatus esset. Ea cùm apud Ducem præsente Magno exponeretur: ille impudentia armatus, pernegâre: Duellum offert in eam rem deferenti. Hic uerò, se non in eam causam testatur missum, solum autem ut reum moneat, si fidat innocentiæ, patria se lege purget. Rogat Dux, quæ sit lex Purgationis? Ferrum, inquit ille. Tum conuersus in Magnum, Audes illo innocentis animi periculo decertare? Ille uerò, Non semper inquit ea sors miraculum ostendit. Compertum est, innoxios aliquando sic perijsse. Quid ergo inquit Dux præsidij à me petis, si patrijs legibus ipse diffidis? Paulũ meditatus Magnus, addit. Quencunq; exitum res habitura sit, si impunitatis mihi præstetur securitas, Regem adire polliceor. Tum Nuncius fidem suam obstringere, seq; uadem fieri promittit: quòd patrijs legibus etiam conuictis præstetur dilabendi facultas. Ille nullius, quàm Absolonis interposita fide, uerbis se credere ait. Nuncius ista cùm ad Regem retulisset, Rex missa ad Ducem epistola, Absolonis fidem interponit. Gauisus Magnus, tanta celeritate fertur in Sialandiam, ut prius Absolonis domo uisatur, quàm Regi de eius aduentu Epistola nuncia ueniret. Superuenit illó & Pontifex, Magnum bono esse animo iubet. Deinde cùm interposita mora, ad dicendum in Ornsiensi Conuentu causam narrare iussus Magnus, tantum fiduciæ uerbis Absolonis concæpit, ut sine timore iam in Iutiam ad sua transiret. Sed non potuit malè sibi conscius animus conquiescere. Quippè literæ eius deprensæ sunt, quas in Regem miserat: Regiquè allatæ. Ille ubi ex itinerantibus deprensas, & ad Regem perlatas Magni uer intellexit: apertè queri, Signatorium se pridem annulum amisisse, eum sutia. què ab æmulis repertum, facultatem illis præstitisse Magni calumniandi. Quam rem etiam Absoloni prętendebat, iam Scaniensium, Sialan

densiumq; optimatibus stipato, in Conuentum eunti.

¶ In Procerum consessu, Rex Magnum coniurationis in se accusat. Consternatus ille, inducias respondendi in crastinum adsequitur. Absoloni tum rem omnem patefacit. Caput. xxxix.

SED defecerat iam Magno fiducia in eundem Conuentum eundi. Tanta enim homini trepidatio incessit, quæ moribus pristinis dissimilis uideretur: præsertim, quòd pristinis calamitatibus (ut ferebat) accederet, infelix ista Signatorij amissio: unde adulteratæ epistolæ, uelut illius circumferrentur. Sed Absolone perseueranter dicente, Etiamsi criminis confessionem iam edidisset, manere illi abeundi libertatem credidit: cum illo profectus. Vbi in concionem peruentum est, Rex omnium rerum in eũ benignitate exposita, reum agere cœpit Læsæ Maiestatis: pietatem suam, parricidio rependere auidum: quod eius fuga non uiolenter ingesta, sed à solo reatu conscientiæ profecta, recenter prodiderit. Ad hæc Magnus, Se non delicti cuiuspiam conscientia, sed minacis Nuncij per Benedictũ accæpti, impulsu, dilabendi consilium accæpisse: tutius è longinquo rationem irato Regi redditurum. Mirari, quo pacto Rex cognatum, quem omni solet benignitate fouere, in eam suspicionem adduceret. Tanto, refert Rex, ingratioris in te animi maleficia cõarguo, quo in te semper profusior fui. Inde iubet in medium Literas dari, alteras iam apertas: clausas adhuc alteras. Primis, Scanienses hortatur in Regem consurgere: quòd iam multos per potentiam opprimeret: se libertatis futurum autorem, si quid fortiter audeant. Alteras Carolo & Kanuto consignatas, ut in Scaniam se transferant: nouis rebus studeant: se lutiam commoturum: futurum, ut maioribus Prouincijs occupatis, facilè Rex opprimatur. Iubet circumferri per manus Pontificum Signacula: ut discernant, si uerè sit Magni signaculum. Res luce clarior ab omnibus iudicata. Sed augebat hominis noxiam causam, quòd tanto silentio iam obmutuit, ut ne uerbum quidèm responderet. Tum Absolon rem interpretatus, Nihil mirandum asseuerat, si magnitudine rerum inopinata territus, fiat elinguis. Igitur iubet paulisper secedere: & amicis quos uelit in deliberationem euocatis, responsa maturet. Gauisus, ac perinde respirans Magnus, secedit: Absolonemquè, & Tukonem Vuendilensium Præsulem, præfatus ueniam, aduocat in deliberationẽ. Is Tuko parenti eius Scriba fuit, atq; Diaconus. Conuenit: ut stupore deposito, uel ipse, uel per interpositum amicum, deliberationis spacium in crastinum postularet: idquè non difficilè impetraturum. Consensit Rex. Et iam cunctis Proceribus Regem deducentibus, Magnus Absolonis latus non

Regis in Magnum accusatio.

Literæ proditoriæ.

tus non deseruit: percunctatus, quod illi defensionis genus assumendum securius uideretur. Nullum inquit, uacat periculo. nam tot indicijs rem deprensam, purgare difficile: patrias leges subire duello, anceps: confessionem agere, quam nulla ueniæ certitudo præcurrit, durum. Magnus, si ueniam spondeat Absolon, cuncta se ex ordine dicturum asseuerauit. Si quid ait ille, secretũ committis, omnem tibi fidem possum & polliceri, & exhibere. Cæterum, ne sacramentalis fides, secreta uelut sacerdoti prætendat, suadet: uiros fideles & industrios secreti seruatores adhiberi, Suenonem, atq; Esbernum fratrem. Quibus accedentibus, cuncta pandit ex ordine, tẽpora, locaquè designans. Complures nominat. Illũ benè sperare dicentes, iubent conquiescere. Nam mollium Colloquiorum obseruanda sunt tempora.

¶ Rex insigni clementia Magnum uenia donat, proditionis noxam illi remittens. Caput. xl.

V BI uisum est adesse horam, Regem aggrediuntur, cõtemplari orant causæ exitum. Si pernegauerit: non esse tutum, indemnatum dimittere: nec securum, confessionem sine impunitatis promisso agere. Si uerò spontè confessus, ueniam impetret: esse Regi decorum, ueniam dare: securum, hostes detegi. Spondet Rex eorum consilio acturũ omnia, quorum forti semper utatur opera. Productus in iudicium Magnus, quid respondeat rogatus? Nihil ille se habere quod facto prętendat, nisi Regis clementiam: deprehensum se: si pugnare contendat, facilè conuinci: omnia ordine gesta confitetur, & genibus nixus ueniam orat. Rex priscæ familiaritatis, Nobilitatisquè respectu, consurgere iubet, ueniaquè donat: sed familiaritati non reddit. Miratus tamen, perseuerat rogare, Méne petitum insidijs obtruncare statuisti? Quid inquit ille, rogitas? Nec animum, nec manum, nec gladium defuisse, sed fortunam, quo etiam diuina te solùm ab alto miseratio seruauit. Ad Kanutum, Carolumq; deinceps mittere mandata, interdicit. Ille uerò, Si quid aliud cõperias ait, indignũ uenia ipse me prædico. Interea ex his, quos ille conscios detexerat, quia ueniam rogabant, uita & rebus donatos, in exilium abire permisit.

Frugi Consilium.

¶ Eschyllus Archipræsulatui clam Regi, & palam populo renunciat. Caput. xli.

H O C tempore Eschyllus Pontifex maximus, de Nepotibus suis exemplo Magni, spem ueniæ præsumpsit: missis in eam impetrandam Absolone, & Ascero. At illi nihil placitum ab Rege referentes, Præsulem supra modum contristauere. Aderat per eos dies festa solennitas, quo Rex accitis Suecorũ Prima-

trijs, filio nuptias celebrauit Regio luxu. Ibi Eschyllus iam senio fra-ctus, Regi secretius insinuat, se rem illi preferre magni ponderis, quam animo recondi precatur. Diu se anxia cogitatione deponendi Ponti-ficij teneri: iam in eam penitus uenisse sententiam, ut quàmprimum ponat; Regiæ dignationis in eam rem precatus consensum. Rex arbi-tratus illum suo nepoti Ascero studere, quem secundum à se in Eccle-sia Præsidem habebat: quemque Rex postea, quòd conscius coniuratio nis fuerit, etiamsi non approbarit, pro eo tamen, quòd celaret, exilio mulctauit; nunc tamen dissimulata re illa, hoc solum obtendit: non posse illum, inconsulto Rom. Pont. Præsulatui cedere. In quam rem promptum iam responsum Eschyllus habebat: quòd iam literas tene-ret summi Pontificis, non modò super renunciatione, sed etiam super successoris electione. Regem obsecrabat, ut rem apud se maturatam, clam alijs seruaret: ne quid nouaretur: & exacto mense, cum omnibus Prouincialibus Episcopis dignaretur interesse, non solùm renuncia-tioni, sed etiam designationi successoris. Sed Rege iam abeunte, ille ad populum in concionem deuocatum regreditur: dicens, quanta illos complexus sit charitate: qua illi uicissitudine in se grati extiterint: nunc laborum tædio, & ætatis grauedine ferre pondus non præualens, abi re constituat: curam illorum, diuinæ miserationi permittens: à qua & illis in se peccantibus ueniam, & sibi in quen-quàm negligentius agenti, impendi precatur: sacramento sibi militiæ deuinctis, laxa-menta tribuēs. Suffuderat oculos uniuersę cōcionis lachrymis, tam miserabili uoce prolocutus.

¶ Eschyllus causas renunciationis publicè exponit, Pon tificatui solenniter cedēs. Successorem Absolonem nominat. Qui summis conatibus obstat.

CAPVT XLII.

NTERIM appetebat tempus constitutum, & inter primos redeūtem Absolonem, præmissis equis hospitio inuitat. Non refragatur ille. Vbi primùm uentum est in conspectum, rogat Eschyl-lum: ut quid populum tanta impleuerit mœsticia, suo discessu? Ille re-fert, Non se diutius pondus pro ætate ferre posse: exilioque Nepo-tum, propriam se domum odisse. Accedere quoquè, quòd Bernardo Claræuallensi quondam Abbati sit pollicitus, Pontificale culmen di-mittere, priuatamquè quæ supersit agere uitam. Venerat Rex cum cæ teris ad diem Pontificibus. In ædem diui Laurentij conuenitur. Ibi co ram

ram cunctis Eschyllus Pontificatus insignia, baculum & mytram, cum annulo in aram deponit: iubetquè proferri de Sacrario cuncta, quæ ab olim fuerant, quæquè ipse addiderat sacra uasa & ornamenta: præfatus labores & erumnas, quas pro Ecclesia tulerit, CHRISTO se illa debuisse: nunc iam pro ætate ueniam sibi, & requiem permitti: quòd amplius nequeat oneri satisfacere. Rex uerba eius subsequitur: Etsi crebras cum Regibus simultates gesserit, sacrum tamen Pontificale munus, nihil se minus impleuisse: nunc Regem & Pontifices Romani Præsulis auctoritati libenter cedere. Vnum tamen in publicum edere iubet, An ulla sua denunciatione, aut impulsu, aut fastidio, uel pressura pondus detrectet? Tum Eschyllus, directis in aram manibus iurâre, & præsentia sacra testâri: se non odio Regis, aut ullius iniuriæ ex eo receptæ uiolentia, sed perituri honoris fastidio, perpetuoquè studio in hoc peruenisse propositum. Grata Regi responsio fuit, cupienti uera Pontificis confessione, calumniæ uitare suspicionem. Tum Rex hoc quoquè rogat, Num dissimulanter in eos egerit, quos Pontifex censura distrinxerit? Nequè hoc factum apertè testatur. Tum Romani Pontificis literas in publicum legi imperat: quæ hoc habuere. Diu se Lundensis Pontificis missionem petentis, uotis reluctatum: ad extremum cessisse: permisissequè, ut sua uoluntate renunciet. Tum exurgens, publica se uoce abdicat, Pontificaliaquè ornamenta aræ imponit. Excussæ sunt cernentibus lachrymæ. Tum conuersus in Regem, alijs literis prolatis, Legatum se docet Apostolicum, pro Successore deligendo. Auditis & perlectis literis, clara uoce denunciat: permissam sibi in ea parte potestatem, Clero, cui eligendi ius sit, refundere: ne Ecclesiam, cuius semper sit tutatus dignitatem, honore despoliet. Rogatur obnixius, ut consilium suum illis nunc ut semper impertiatur. Rex quoquè plebis in ea parte uices peragit: monet, ut uoce designet, quem idoneum muneri deputet. Tum Eschyllus, se inter diuinam, humanamquè formidinem fluctuare testatus, graue sibi fore, uoce signare quod sentiat. Nam nisi uirum maximè rebus idoneũ designet, diuinæ se iræ ultionem metuere: sin quod senserit edicat, tum se hominem amicissimum, alibi laudabiliter Præsulatum administrantem, grauiter sciat offendere: quòd honorem illum summis conatibus recuset. Cunctis iam preuolantibus animo, quem signet, orant tamen perloqui. Et ille, Roschildensem inquit Antistitem mihi propinquitate, uobis existimatione notum, designo. Tum exurgens Absolon, Imparem se oneri imposito causatus, nulla ratione adduci posse affirmat, ut ECCLESIAM suam, quam graui labore inter pericula seruauerit, & ex tenuitate in splendorem, qui cerni possit, euexerit, deserat:

Cessio solennis Pontificatus Eschylli.

Nominatur Absolon.

proinde rem frustrandam protinus auertant, de alio cogitãtes. Eschyllus autem Clerum Lundensem, cui deligendi ius esset, increpitat, quid sileant: ipso suas exequente, cur non illi partes etiam suas exequãtur? Tum illi paribus uotis in Absolonem collatis, non solùm uoce, sed etiam iniecta manu, in Sedem ab Eschyllo uacuatam, protrahere connituntũ. Primus Eschyllus prehẽsum trahere cœpit. Secuti illi. Interim solennis cantus in laudem Deo inchoatur, cunctis concinentibus, populo etiam plaudente. Solus Absolon reluctatur, etiam manu se tutatus. Iam res in rixam peruenit. Nam ille pugno se tutatus, quosdam per indignationem abiecit in terram. Eschyllus, ne se diuinis uoluntatibus obuium faceret, rogat. Rex quoq;, ut omnium uoluntati cedat, hortatur. Ille silentium deposcens, ubi primùm audiri potuit, Appellationis uocem emisit. Tum Eschyllus, Quando inquit friuolè obluctaris omnium uotis, nosse te uolo: meam, tua in sede prima Rom. Vrbis postulationem fore potiorem. Nicolaus quoq; Roschildien. Chori senior, super irrogata ui suo Pontifici, prouocauit. Sed tum in ea requies interposita, Missæ solenni locum fecit. Qua ex ritu festi solenniter peracta, Eschyllus benedictionis munus in fine officij ad Absolonem iam legitimè delectum deriuauit. Ille pertinaciter recusans, si non alio, tamen Legationis munere ad Eschyllum pertinere. Itaq; ut contentioni finis esset, benedictionem ipse peragit. At Absolonem deinde in cubiculum uocans, etiam genibus nixus, precatur cum lachrymis: ne DEI, Regis, & populi uotis tantopere repugnet. Ille propositi tenax, senem amplexus leuat, indignum se uociferans ea precatione. Hic frustratus, aliud permolliendi genus excogitauit. Splendidos equites nuper à se suis sacramentis dimissos, Absoloni mittit, iusiurandum pręstituros. Ille nihil motus, Non se esse ait, cui debeant tanti uiri obnoxij fieri. Qua illos à se perseuerãtia repulit. Demum in arcanam uestibuli partem hominem deducens, ostendit quæ relicturus sit ECCLESIAE donaria. Ille animo & oculis auersus, Si quæ Deo (ait) offerat, nõ esse unde pœniteat. Tum ferũt excanduisse Senem. Quandoquidem tanta pertinacia obluctaris, minora quàm statueram Ecclesiæ relinquam. Deinde Regi aureum poculum dono dat, memoriale perenne: Absoloniq; non dissimile: cæteris inde amicis pro dignitate cuiq; impertitur. Neminem ex amicis indonatum prætetijt. Inde corporis debilitate commonitus, cùm igne quem Sacrum dicunt tangeretur, fugam maturauit. Scania abiens, Absolonis prius excipitur hospitio, Eius deinde nauigio Slesuicum uectus est. Et cùm poculum illi argenteum uicariæ charitatis nexibus offerret Absolon, Eschyllus non accæpit; testatus, se deinceps nullis talibus usurum. Regem obuium habens

Appellat ab oblato munere.

habens in ponte, cùm illi ualefaceret, penè defecit. Inde lachrymantium amicorum amplexibus ægrè diuulsus, cùm in currum leuaretur (nam equitandi usum Senex amiserat) flens flentes dimisit. Regis deinde Legati, cum Scanijs cogendi Absolonis gratia Romam petituri, primum Claramuallem adeunt: ut Eschylli literis, cuius non uilis erat auctoritas in urbe Roma, iuuarētur. Absolon quoq; cum Choro suo, refellendæ postulationis gratia, nuncios cum instructione miserunt.

¶ Magni nuncius capitur. Patefactis denuò illius insidijs, custodiæ mancipatur. Caput. xliij.

INTEREA quùm Rex cum Proceribus Roschildiæ sacram Pascæ solennitatem perageret, Scaniæ præfectus Toko, Regi defert, Magnatibusq;, Magni necdū quiescentis nuncium, celeri cursu transisse, adeò omnium oculos preteruolantem, ut detineri haud posset. Vnde Baltici maris omnia littora censent occupanda: ut intercæptus, quid rerum moliatur patefaciat. Nequè enim leue potest esse, quod tanta festinatio peregit. Adulpho cuidam, propter littus Baltici maris, negocium datur: ut reuertentis hominis, cuius habitu corporis & uestium facta significatio, uestigia seruet. Ille militum manu accæpta, eaq; locis opportunis sparsa, insinuatum hominem intercępit. Magnus adhuc Regis Curiam sequebatur: qui cùm de his rebus perquireretur, summa cum dissimulatione rei se conscium pernegauit, uenia indignū si comperiretur. Deprensus nuncius, quùm diu perstitisset negans: ad extremum minis Quæstionum intentatis, ubi euadere non potuit, rem detexit: nullas se literas, sed dimidium lignum, cuius altera pars apud Kanutum & Carolum sit, se Signi loco gerere. Ea summa est in Danis fidei testificatio. Rogatus super Magni nomine, consciū aperit & detegit. Nuncius Absoloni seruandus traditur. Interim Magnus latibula circumspiciens, opera Nicolai Stabularij extrahitur, Toberniq; custodiæ in urbem Laterensem mittitur, carcere macerandus potius, quàm morte mulctandus.

¶ Piratæ Vuandali, nauim Regis Vualdemari deprædantur: ob eamq; rem egregie plectuntur.

CAPVT XLIIII.

SA tempestate Vuandali sæpè fracti, sæpè uicti: etiam pacti, cùm armis Danorum pares esse non possent, à rebellione tamen minimè abstinuerunt: durante odio penè natiuo Nationum. Nam & ueterem quęstum suum, adhuc CHRISTO perfidi VVANDALI, intermittere non potuerunt: dulcedine prædæ inescati. Victi terra,

terra, mariquè, redibant in idipsum. Deprehenderant tum in mari nauim Regi Vualdemaro deferentem arma plurima, & reliqua, ex Socero xenia. Eam Rex magnifaciens: cui precium & æstimationem uehementer adauxit mittentis affectio: simul & contemptus nominis sui in Vuandalis, angebat Regem toties illorum uictorem. Ergò mittit Oratorem ad Pomeraniæ Principes, quorum portubus cõstitit egressos prædatores, reposcentem quæ adempta dicerentur, nullius ante Belli facta denunciatione. Poterant ignorare Principes, quæ in latissimo mari ab suis, incertum, an ab alienis patrarentur. Qui missus fuerat, sine magno fructu redierat, uerba pro uerbis referens. Ad arma erat redeundum: ut exprimeret bellicus labor, quod quieta postulatio non impetrauit. Mirum sic esse natura comparatum: ut littore maris habitantes, ad piraticã sint improbitatem cæteris propensiores. Quocirca Cn. Pompeius cùm maris purgandi, ab Romanis illa tempestate latè imperitantibus, accæpisset potestatem: semel ac iterum edomitos Isauricos, cùm mari arcere non posset, superatos transtulit in mediterranea. ut longè submoti, non haberent in oculis quod ad prædam inuitaret. Identidem Vuandalis factum cernimus: quos Saxones nouarum urbium habitatores, ad mediterranea detruserunt: dedignati intra urbes, etiam in officijs uilibus agere, iam nunc ad eximiam paucitatem redactos. Huius autem expeditionis exitum in Vuandalia requirat, qui ad plenum id nosse uelit.

Cn. Pomp. in Isauricos.

Vuandali à Saxonibus cöerciti.

¶ Decreto Alexandri Pont. Rom. Absolon Lunden. Ecclesiæ Archipræsul, & Roschildien. Administrator declaratur.

CAPVT XLV.

PER quod tempus, ueteri iam, diuturnoq; in Romana Ecclesia, per Romanorum Imperatorem Fridericum cõsopito scismate, Alexander uerus & indubitatus Petri successor agnoscitur. Apud quem Lundensis Ecclesiæ, Absolonisq; personæ causa, utrinquè pari partium instantia diu agitata, illum accæpit exitum: quo utriq; poscentium satis fieret. Nam misso in eam rem Galando Legato, perfecit: ut Absolon Lunden. Archipræsul & esset, & haberetur: priorem tamen Ecclesiam seruaret commendatam. Galandus in Prouinciam ueniens, Clerum Lunden. Roschildiam euocauit: ibiq; mandata peregit Apostolica: minatus execrationes terrificas Absoloni, si repugnaret. Deinde in Ecclesia metropoli Pallio illum honestauit. Astititq; sacro ministerio: quò nouus metropolita, Homerum Ripensis Ecclesiæ electũ consecraret Episcopum. Ita & Regis, & Cleri, populiq; impleta sunt

uota.

uota. Assecuta est quod uolebat Lunden. Ecclesia: non deficit tamen Roschildiensi, quæ illo ne careret, neq; sumptibus, neq; laboribus duxit parcendum. Romanus Legatus hibernis in Regno peractis, accæpto tempore Romam regreditur.

¶ Rex Vuandalorum depredationem, per Absolonem & Kanutum filium, ulciscitur. Pace autem conditionibus oblata, soluitur exercitus. Capitur Kanutus exul, & uulnere cadit Carolus, Regis proditores.

CAPVT XLVI.

His ita compositis in Regno, Regem adurebat recordatio accæpti nuper à Vuandalis damni: magis autem contumeliæ irrogatio, cui necdum satis pœnarum expendisse uiderentur. Igitur renouata expeditione, solis Iutis septentrionalibus ueniam remeandi permisit: cæteri cum uniuersi Regni uiribus egredi constituunt. In quibus Fridericus Slesuicensium Antistes, infelici auspicio ducens, cùm pleniori uelo quàm ferret nauigium incederet, subuersa naui, cum omnibus perijt. Necdum repertum est corpus Antistitis, cùm cætera tollerentur: inuentum autem multo post tempore, nulla corruptionis documenta prodebat. Quæ res sanctitati eius adscripta est. Absolonem tamen amici mors priuatim magno luctu contigit. Rex collecta iam classe, uires probauit: sed iam ingrauescente ætate, domi manere constituit: Absolonem, Kanutumq; filiũ rebus præficiens: præfatus, quòd illorum uictoria, æquè magnam gloriam: detrimentum, minorem ignominiam referret. Illi itaq; cum Legionibus nauigationem ingressi: aucti etiam classe Rugianorum, Ostrosnam urbem aggrediuntur: tam inexspectati hostibus, ut ante Prouinciа popularet̃, quàm rescissent: Nisi quidam incautius incendia miscuissent. Gerimarus Rugianorũ Princeps, cùm duo eius gentis hostes in ripa decurrerent, intento arcu alterum prostrauit. Cuius socius uindictam meditatus, cùm uicissim iacientem arcu petere statuisset, uidens Rugianorum esse Principem quem peteret, arcu proiecto, in fugam se coniecit. Tantum in ea gente Principibus uenerationis impenditur. Inde Vualogastum petiuere: ponteque superato, mœnia oppugnauere. Sed tardum militiæ genus fastidientes, excursionibus tam latè institerunt, ut qua parte hostis occurreret, haberent incertum. Cernentes autem Vuandalorum Principes, uirium suarum imparitatem, Colloquium de pace postulant. Nec detrectauere Danorũ Duces. Ibi Casimarus Princeps uerba faciens, Parui se pendere testatur, paucorũ iugerũ uastationem: facilè sibi, gentiq; suæ, in superiora Pomeraniæ loca, quæ uel latissima sunt, receptum patere: alijs tamen se causis de pace sermonem introducere.

Frider. Slesuicensis Episcopi submersio.

Ostrosna oppugnat.

Vualogasti obsidio.

Nicolaus

Nicolaus Falstricus non tulit iactantiam, sed protinus refert: Frustra se de Prouinciarum latitudine gloriari. quando & superiora à Polonis, & citima à Danis infesta sentirent. Inde propius Colloquia admouent optatæ paci. Nam & Oratores Regis, quos captos tenuerunt, adusque libertati donare: & duo milia talentorum in compensationem ablatorum: Absoloni quoque, atque Kanuto Ducibus, centum libras nummum se daturos constituunt. Absolon seorsum uocatis Danorum Primoribus, conditiones offerri dicit, specie magis, quàm re placituras. siquidem pactione interposita, pacem reportare, Regem ære magno augere, speciosum quidem: sed longè speciosius, penè debellatos hostes ad iuga cogere, deditionem exprimere. Tamen se suo arbitratu nihil constituere: in illos reiecit electionis arbitrium. Omnes penè elegêre, ut his conditionibus, quæ illis fauoris plurimum parere, satis afferrent gloriæ uterentur. Ita constituta pace reuertentes, expeditionem soluêre. Præmissus Esbernus, Regem optato implere nuncio, ubi ex ipsa uenatione ueniens, paucas conspicatus naues, fugam primo suorũ putauit. Sed audiens rei exitum, nuncium ipsum magnificè excæpit: Ducibus gratias habuit: Legiones collaudauit. Per quæ tempora Kanutus & Carolus exules, in Hallandiam quibus poterant copijs concessere: sperantes incolarum fauorem. Quem ubi non persensere, retrocedentes, aciem instruxere nemore uicino, quod Gotiam dirimit ab Hallandia. ad fugam freti. Sed tamen ea pugna illum habuit exitum: ut captus Kanutus, in carcerem iret ad Magnum coniurationis socium: Carolus excæptis uulneribus, paulo post repertus est secessu non longinquo mortuus.

Pacis conditiones.

Kanutus proditor capitur. Carolus cadit.

¶ Henricus Saxonum Dux ethnicus, à Rege frustra in Cæsarem auxilium petit. Soricum spontanea submersio. Tumultum populi partim Absolon sedat.

CAPVT XLVII.

HOC erat illud tempus, quo Henricus Saxonum Dux, offenso grauiter Cæsari, ob negata in obsidione Mediolani arma, ex ipsa Bauaria fugatus cederet, auxilia in eum circumspiciẽs. Igitur euocato Rege in colloquium super Eydoram, iam non dubitauit Pontem transire, quem antea fastu inflatus, cùm Regi non cæderet, superare recusabat. Adeò superbiæ necessitas imperat. Vbi uentum est in colloquium, Arma rogat auxiliaria in Cæsaris superbiam, multis uerbis accusatam. Rex præfatus, Se nullo uinculo illi iam esse obstrictũ, quem Henricus toties posthabuisset: tamen si paritum fuerit consilio, non defuturum auxilium. Percunctatur, quod sit illud consiliũ? Tum Rex: Si primùm cœlesti Imperatori reconcilieris, arma tibi in terrenum

possem

possem polliceri. Alioqui illo tibi aduersanti, tu cum omnibus auxilijs hosti eris ludibrio. Ecclesiarum bona, quæ Pontificibus à te ferũt detracta, si reddas, auxilio tutum dimittam. Ille refert: Plura se ab Episcopis beneficij nomine tenere: quæ si reddenda forent, ipse nudus resideat. Adiecit conuitij nomine: Corrasæ, attonseque ceruicis homines, non tanti apud se esse, ut ultro opibus careat. Tum Regem orare: Si arma non prębeat, recusationem tamen clam habeat: ne sui à se deficiendi ad Cæsarem inueniant occasionem. Infecta re redijt. Regresis inde Danis, mirum dictu prodigium incidit. Nam infinitus Murium grex collectus, sponte mergendum se aquis intulit: miraculoque fuere cadauera litoribus appulsa. Absolonis uestem sorices ea nocte roserunt. Præcinuerunt superstitiosi, rem magnam portendi. Cùm uerò grauis tum in Scania tumultuatio, quòd tributis, collectis, & exactionibus plebs grauaretur, exorta nunciaretur: futuri præscij credebantur superstitiosi. Quotidiè autem ingrauescentibus malis: in Conciones clamoribus plenas, Præfecti multitudinem placare aggresi, fugantur: & nisi sacris Ædibus recepti, tuti non erant. Mittitur Legatio Archipræsuli, ut ueniens, tumultum mansuetudine, & suaui oratione comprimeret. sine eo enim audiretur nemo. Dissuasere Amici: rem dicentes compositam à Primoribus, ut capiti eius periculum inmitterent. Sed publicæ saluti, Regiæ incolumitati, suam posthabuit. Perductus in Concionem, Primores habuit auscultantes, cùm se errata emendaturũ polliceretur: At longinqua multitudo, quæ orantem exaudire non potuit, clamore excitato, rem dispulit. Archipræsul rem maiorem, quàm quæ uerbis pacaretur conspiciens, Præfectos cõarguit: quòd se, mendacijs prętentis, in periculum deuocassent. Tamen multitudinem partiendam ratus, trifariam diuisit. Indicta primùm concione in Australibus Scanię. Qua & si primò grauis clamor esset, quendam ex Regijs officijs, maximè à populo incusatum, sibi proximum considere iussit, ut periculo eximeretur. Ita concitationem placauit, ut ea pars populi, etiam grates Pontifici quieta persolueret. Tum apud Albũ fontem grauiorem audit cõsurgere tumultum. Præmisis qui populum pacatis uerbis ad audientiam inclinarent: cùm uidissent opinione sua grauiorem, indignantibus non ausi proferre mandata, conticuere. Id autem dolo, an metu fecerint, incertum est.

Soricũ submersio spontanea.

Scaniorum tumultus in Præfectos.

Absolon ad tumultosos.

¶ Furit populus, nullo uel consilio, uel persuasu dimouendus: in Rugiam etiam debacchantes, ad libertatem omnino adspirant. Caput. xlviij.

PONTIFEX autẽ uicinam insulam, tutamento prospiciens, insedit. Aucta mirum in modũ populi indignatione,

tione, consultabat quid facto opus uideretur. Erant qui obsidionem eó loci tolerandam ducerent. Alij etiam comparatis armis, multitudinem suadebant comprimere. Ipse neutrum probans: quòd obsidioni ferendæ necessaria non haberet: nec ullis esset locus munitus præsidijs: necq; etiam patris esset boni, filiorum iugulis instare: mediam elegit uiam, ut militibus imperaret, tumultuantem populum minis & innoxijs ictibus magis, quàm ferro, uulnere, ac cæde comprimerent. Interim aucto in concione clamore, Populum ab Archipræsule & Primoribus decæptum uerbis distineri: nullas esse relaxationes onerum: omnes Regi studere: neminem miserari pauperum calamitatem: petendam Absolonis domum, qui sponte non prodiret. Cognito autem quo loco esset: illuc agmine facto, Cruce prælata, quasi libertatis uindices contenderunt. Iam milites Absolon in terram transportauit. Iussos irruere in uenientes: facilis erat labor, inermem multitudinem, ab armatis paucis, sed exercitatis dissipare. Itacq; cæsi innocuis plagis, diffugerunt. Superuenêre quos præmisit in concionem nuncij: ab eo increpantur, quòd caput illius tantis obiecissent periculis: nunc quid agendum uideatur, iubet edicere. Illi arma domi comparanda: & interim eum ad latibula circumspicientem, breui redeundum. Non se refert, latibulis assuetum, nouum Sialandiæ præsidium petiturum. Vix ille domum receptus est, superuenerant Regiæ literæ: euocantes illum de publicis rebus in consilium. Accedit: & peractis quorum causa uenerat, Regem edocet, de motibus Scaniæ. Rex armis comprimere minatur. Indignatione accensus quòd ausit, Pontifex dissuadet: potius uideri consilium, ut euocatis Primoribus, cum illis agatur. nam esse signa perpalam, quòd illi motum in populo conciuerint. Euocati adsunt. Absoloni suggerunt, Regi persuadere, exteros Præfectos Prouinciæ auferat, Esbernum, Sunonem, Haconem, Saxonem: tum facilè quieturum motum: natis in Prouincia Præfectis, facilè populum pariturum. Absolone negante, se Regis liberam dominationem artaturum, quam ille supra hominum memoriam à Maioribus accęperit. Omnia in caput eius mala, illi deriuanda minantur, ni pareat. Nihil ille mouetur. Sed tum euocati à Rege, cùm super tumultu comprimendo rogarentur, quid uideretur? Respondent: Placida Regis Epistola facilè motum quieturum. Ille autem minacioribus uerbis Epistolam misit: quæ antea tumultuantes, fecit furentes. Nam ilicò prodeuntes in concionem, Regi omnia abdicant uectigalia: Pontificibus Decimas: Sacerdotibus uxores decernunt: nihil se Pontificum indigere, habentes qui præessent sacris, sacerdotum bonam copiam, quorum nulla potentia, aut imperio premerentur.

Populi furor.

Colludit nostris temporib. Anno 1525.

Consilijs

¶ Consilijs uarijs militum auditis, Rex Absolonem Sialandiam remittit, tumultum plebis ipse sedaturus.

CAPVT XLIX.

EX comperta pertinacia, exercitum contrahit: Helsingoram petit, Absolone sequi iusso. Regem qui in littore fuere Scanij, uenerabundum excipiunt: uenientem autem Absolonem lapidibus incessunt, aditu terræ prohibentes: inmemores, quantis ab illo exempti sint periculis. Rex ubi comperit, armis comprimendam multitudinem. Complexus medium Sueno: orat, ut multitudini parcat. Id metu, an pietate fecerit, incompertum est. Sed præualuit apud Regem amici Pontificis causa. Nam cùm in littus milites uenirent, dilapsi qui aditum impediuere, innoxios se rerum simulauere. Vbi processit Rex, Absolonquè, diuisis locis, apud suos quisquè milites concionem habuit: consultabantquè de rebus agendis. Scanij, qui Regi militabant, aiunt caput rerum Absolonem, Esbernum, Suenonem, & exteros quosquè Prouincia dimouere: tum rebus futuram pacem. Accessere Iutij in eandem sententiam: siue Decimarum odio, quæ nuper inoleuerant: siue qualibet ex causa, Archipræsulis causam in deteriora collocantes. Rex tacitus rem consyderat. Interim Absolonis milites, animo acres, Pontifici suo suggerunt: satis superesse uiriũ, armorum necessitudinem, generisquè, ut illum, etiam cæteris diffluentibus, incolumen per omnem Scaniam ducant. Rex utriusquè partis sententia percæpta, Iutiorum decreta paci propiora conspiciens, Absolonem in partem ducit: memoratquè, quanta semper rerum, uerborumquè consensione uixerint: quantum ab initio familiaritatis & charitatis incesserit: cui nihil unquàm spondet defuturum: Orat, ut tempori cedat: Scaniam deserat, Sialandiam repetere, non indecorum ducat. Speciosis consilijs interdum utilia præponenda. Absolon refert. Nunquàm se Regijs uotis aut defuisse, aut unquàm defuturum: scire tamen, in absentem se multis mendacijs & criminationibus agẽdum. Id sibi Rex curandum desumit: gratias agens, quòd uoto pareat. Militiam quoq; eius, Regis expeditioni iungendam deposcit. Non reluctatur. Sed milites charitate Pontificis sui, iam oculos pro indignatione lachrymis suffusi, apertè queruntur: se aliena ignauia, non sua, herum suum relinquere cõactos: cuius auspicijs ubiquè uictores, etiam nunc inter aduersa nihil aut laborum, aut periculorum recusent. Retrò abeunte cum paucis Pontifice, Rex procedit: ubiq; graues conciones expertus. Nam ubi armata conuenit, Iutij qui Regem circumstetere, plebem collaudatam grauius inflammauere: malè de Rege meriti, cuius partes adiuuare uenerant, impedientes.

Consilia sui per tumultũ sedando.

¶ Absolonis purgatio sinistrè defertur plebi. Indicto bello, tumultus oritur. Rex expedito exercitu uulgus sternit. Decimæ & ad Regis, & uulgi preces non remittuntur. Accepta clade, Populus tranquillatur. Caput. I.

INTERIM defectis commeatibus, Rex Primores iubet adesse in Sialandia: ubi præsente Pontifice, in cuius caput omnia referebantur, causa tractaretur. Reuerso Regi Pontifex occurrit. Scanicæ plebis Oratores assunt. Causa instituitur. Ibi Absolon tanta dicendi copia refellebat obiecta, ut facilè quiuis intelligeret, esse friuola quæ intentarentur, ipsiq; Oratores innoxium faterentur: sed ad plebis consilium cuncta relaturos, sine quo nihil illis constituendum. Reuersi, rem ipsi deteriorem fecere. Coactus Pontifex suo in contumaces uti gladio, Sacris interdixit uniuersæ Prouinciæ, quoad Decimas persoluerent. Ea mandata ad Clerum perlata, populo erant publicanda. Conuenit magna multitudo ad ædem in Lundia diui Laurentij. Ibi duo ex Clero, Pontificis mandata plebi insinuare procedunt. Plebs autem nihil moderata sibi, binos ad Clerum uiros remisit cum mandatis huiuscemodi. Clerum populo, non Pontifici sua alimenta debere: nisi officia in Ecclesijs peragerent, patria cederent. Neutrum facientes, non solùm rerum amissionem, sed membrorum etiam truncationem demorarentur. Ad ea Clerus: Neq; se exilij, neq; paupertatis metu, neq; etiam trūcationis, aut mortis comminatione auerti posse, quo minus Pontificis imperata facerent, quæ & honori, & æterni saluti ipsorum detrimenta, si contemnerent, inducerent. Tam constanti Cleri responso emollita Plebs, minas prece mutauit: Supersederent saltem executioni, quoad Absolon ipse peteretur. Facilè consensere. Pontifex quoquè petitas inducias non recusauit: & Clerum suum pro constantia remunerans. Interim tamen nihil à plebe emendatur. Aspirabat uernum: & peracto sacro Ieiunio, chrisma conficiendū erat à Pontifice. Rex cum expedita manu Scaniam petens, Iutios, Fionensesq;, plus detrimenti, quàm profectus aliâs procurantes, omisit: cæteris militibus ductis. Scanij ubi audiuêre adesse Pontificem, mox misso de more per omnes stipite, qui Conuentus mandata præferat, libertatis prætextu ad arma conciuerunt. Aquilonares cum Hallandensibus agmine denso mouent in Regem. Rex à Pontifice rogatus, ut fustibus, quàm gladijs rem agere mallet, Hominibus, non canibus se conflictare respondit. Concursum est ad Pontem apud Dysiam: consertoquè prælio, diu pugnatum est: dum illi transitum Pontis petunt, isti resistunt. Non contemptibiliter pugnauêre agrestes. Sed Archipræsulis milites

Absolonis purgatio.

Eiusdem de Decimis soluendis mandatum.

Tumultus Popularis.

milites inmissis equis, flumen aut uado, aut natando transiuere: repulsisque hostibus, transitum Regijs aperuere. Non tum diu hæsit uictoria. Nam fugati, cæsique, ac partim mersi tumultuantes Scanij, contumaciæ suæ pœnas dedere. Vix Rex Lundiam redijt, audiuit Orientalium quoque magnam manum iusti exercitus specie tendentem. Nihil moratus, obuiam ire contendit: Lundienses sequi iussos. Audit deposcere Tributorum laxationem, Annuit Rex, tempori inseruiens. Sed illo educente, postremi egrediuntur: non longè tamen ab urbe desident. Sequi iussi, Vrbis suæ custodiam agere, respondent. Opus esse, ne capiatur ab hostibus. Rex ducit in hostes, iam pontem occupantes, multisque congestis lapidibus illum tutaturos. Sed Rex uado, non ponte transiens, superuenit palantibus: & inermem multitudinem facilè dissipauit. Nec longum morati, proiectis armis, manus tendunt: ueniam rogant. Rex iam à Pontifice præmonitus, non difficilis ad impertiendam gratiam fuit. Inde per omnem Scaniam exercitū circumtulit, obsides accipiens: facileque ad omnia paruere, præter Decimarum iura, quæ pertinaciter orabant aboleri. Rex motus tanta populi instantia, uerbum facit Pontifici de abolendis Decimis, quibus tantopere reclamet omne Regnum: prouidendumque, ne casus incidat Kanuti Otoniensis, ob eam causam oppresi Regis. Pontifex nihil se relaxaturum de iure diuino respondit: si omnes etiam discedant, se executurum quod Prædecessores mollius attigêre: & ne Regem in periculum ponat, remittit illi omnem pro ea re sollicitudinē. Adiecit Rex, gratijs actis, ut dilationem etiam exigendarum faceret, ne cōsilio Rex communicasse uideretur.

Vulgus sternitur.

Cedes Orientalis plebis.

Decimæ perstant.

¶ Imperatoris Friderici primi Oratores ad Regem missi, affinitatis ius deposcunt. Annuit Rex. Conueniunt & rem adfatim concludunt.

CAPVT LI.

HAEC SVNT illa luctifica Henrico Duci Leoni tempora, cùm ille pulsus à Cæsare Bauaria, descēderet in Saxoniam: cùm, uti diximus, pertentato ad fœdera Vualdemaro Rege, nihil impetraret. Venerant Regi tum ab Imperatore Nuncij, qui hoc ipsum agerēt: ne se Henrici rebus implicaret: & de iungenda affinitate inter liberos utrorunque. Cui negocio nòn satis propensum inuenere Regem. quòd meminisset quo modo à Cæsare de longinquo euocatus haberetur. Regina tamen magni faciebat Imperatoris affinitatem: orans coniugem, ne rem tantam antiquaret. Sed ut plenius de omnibus interloquium fieret, poscebant, Imperatori Regem obuium fieri ad Trauenam, cùm esset Cæsar in Saxonia, descensurus in Lubecam. Quæ omnia ex

Vide supra lib. eo, ca. 18.

niā ex ordine implentur. Venit obsidere Lubecam Imperator. De mari Rex illi occurrit. Fiunt obuij. Consalutant sese, & rem ex sententia constituunt, de futuris alternæ sobolis nuptijs. Eam rem quia in Saxonia & Vuandalia pertexuimus: nunc sola tēpora signasse, nobis sat sit.

Saxoniæ libro, 6. c. 43. Vuandaliæ lib, 6, cap, 13.

¶ Vualdemari Regis Danorum optimi, obitus describitur. Caput. lij.

SED dum in Vuandalos renouaretur expeditio, eaquè per Iutios euanesceret: ipse Absolon cum Regio filio Regem petit. Ille iam de fenestra prospectans redeuntes, ominatus est deteriora: quæ res etiam morbum Regis pridem contractum, auxit. At ingresso ad patrem filio, ita Vualdemarus uultum seruauit, ut morbum omnino dissimularet. Vocato tamen postea Absolone, sacræ Pœnitentiæ amplexus remedia, Ecclesiæ salutaribus sacramentis se ad exitum præperauit. Omnes quidèm meliora sperabant: solus Suno auguratus est, Regem non diu superfuturum: Kanuto circumspicienda omnia, ne quid illi nouetur. Vocatus è Scania Ioannes quidam Abbas, Medicinæ iactantior quàm peritior, Regē nihil mortiferum pati, breui conualiturum denunciat: confectis in medicinales modos potionibus, atq; alijs eius generis collyrijs, benè de illo promittit. Opertum deinde uestibus, cùm sudore diffluere uideret, salutare fore liquamen testatur. Sed statim sine uoce uisum, iussit operimento continuato sudorem non intermittere. Quas inter operas spiritum efflauit. Ingressi, soporatum putauere: ita nihil color uariauit, sed paulatim pallore sublabente, extinctū uiderunt. Quantę omnis generis hominum lachrymæ, communem Patriæ patrem plorauêre: agrestes, ciues, milites, matres, atq; pueri communi planxere luctu. Ringstadium funus ad patrios ciues defertur. Ibi Absolon Sacra peragens, lachrymis aram sparsit: tantoquè luctu oppletur, ut uix præces continuaret. Longa familiaritas, & uisceralis amor, hoc mœroris genus etiam uiro forti imperauit. Sic commendatus, quiescit Rex sempiterna dignus memoria. Cuius res gestas diffusius in Saxonia nostra peregimus, Quòd in eius rebus describendis, iustæ Historiæ legem impleuit: utpote suorum temporum acta perscribens, quæ uiuo Absolonis testimonio potuit perdiscere. In alijs autem Regibus, quòd Annales sobrios haberet, breuius cuncta executus. Ergò quòd uerbosiores solitò fuimus, Autori tribuatur: quē in hoc Rege commemorando, tanq; diligentissimū, nō putauimus deserendū.

Alludit sudor Anglicus. Anno 1529. apud Germanos uisus.

Saxonis Historici fides & candor.

¶ AL-

ALBERTI KRANTII Hamburgen. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum

LIBER VII.

¶ Kanutus Vualdemari filius, Vuiburgi Concione Procerum contracta, Rex Daniæ declaratur, Sacramenta illi cunctis renouantibus. At Scanij cladis eorum proximæ memores, rursus in seditionem prorũunt, Libertatem proclamantes. Moniti desistere, recusant, Nobilium aliquot domus diripientes. Et factionis eorum Ducem sibi erigunt, Haraldum quendam Regij sanguinis è Suecia uirum.

CAPVT I.

ANVTVS filius, & si Regium nomen, & oleum sacrum iam uiuo patre meruisset: non tamen potuit non timere, ne, quę sępè patrem iniqua Fortuna iactauerit, sibi quoq; aduersariam concitaret: peractis iam ritè in funere patris sacris, Iutiam contendit: paternos amicos & milites sibi conciliaturus. quòd ea inter potiores Regni partes, parenti eius crebros excitauit labores: præsenti autem rerum statu, amicitior uidebatur Prouincia. quòd Scania recenti clade alienos ferre animos uideretur. Igitur apud Vuiburgum Concione contracta, prosperos exitus habuit: cunctis in nomen eius sacramenta renouantibus, operamquè in rebelles pollicentibus. Apud Vrnam nonnihil turbæ expertus est: sed maiori parti cedens, facilè comprimi potuit. Apud Scaniam longè alia rerum facies. Nam populus à recenti clade, quam acceperat, necdum respirauit: suspirante unoquoquè charissimos affectus eorum, quos in prælio amiserat. Igitur ad Regis nunciatum exitum, ad libertatem proclamauêre. Ad quem tumultum accitus Absolon Archipræsul aduolauit: in ipso primordio incendium si posset oppressurus. Tentauit in concione placare populum: sed quamuis dulcissimè loqueretur, præcordia mouere non poterat eorum, qui Regium odium inbiberant. Vbi se frustra conari uidit, redijt in Sialandiam. Seditionis autores (qui ex Nobilitate fuere) plebeios dulcedine prædæ sibi conciliabant. Direptæ Procerum domus Tordonis, atq; Esberni, uix elabentium. Cęteri illorum exemplo territi, rem familiarem in amicorũ fidem collocarant: ipsi sibi fuga consulentes. Nonnulli su-

Kanutus Rex. VI.

Scaniæ seditio in Kanutum.

pellectilem suam mari, quàm tumultuantibus credere maluerunt. Interea factionis Principes, cùm intelligerent, priore bello rem sine duce infeliciter gessisse: Haraldum quendam Regij sanguinis uirum, sed neq; animo acrem, neq; lingua promptum, neq; uiribus pollentem, solum, quòd Regio stemmate duceret sanguinem, è Suetia deuocantes, Regem appellant. Regij satellites, atq; Archipræsulis in Scania, missis nuncijs & epistolis, Regem, atq; Pontificem de rerum statu docuerunt. Sed re longius ducta, cùm memoratus Haraldus Regis Suetiæ, Ducisquè Byrgerij, armis in Scaniam uenisse, auctus est populari concursu: primaq; illi opera fuit, Lundiam metropolim obsidere. Fluctuabant incolæ, inter medios dubij cui inclinarent. Tamen obsidionem ferre cœperunt: demum cum uictoribus, quicunquè forent, partem iuncturi.

Haraldus erigitur.

Scanios factiosos, Regis & Absolonis milites cōercent armis. Populus Archipræsulis persuasu, Haraldum abdicat. Frostanos Rex ære mulctat, uix eò precibus deflexus.

CAPVT II.

INTEREA equites memorati pro Rege atq; Pontifice adunati, cùm frustra foris auxilia demorari uiderentur: inuicem se cohortantes, impetum faciunt in hostes: iræ magis, quàm militari disciplinæ indulgentes: tantoquè feruore ducunt in obsidentes, ut illis nullus esset resistendi animus. Maius à uento obstaculum, quàm ab oppugnatis sensere, quòd ille impetu magno clypeos reiecerit. Igitur uulgus promiscuum cum Rege suo fugam init. Magna pars capitur. Lundenses egressi, uictos persequuntur, gratiam Regis & Pontificis ineuntes. Sed neq; ea cōsternatio ad quietem turbidos inclinauit, quo minus inita conspiratione tractarent de nece Procerum, & omnis Nobilitatis: quibus quia adunatis, pares esse non poterant, singulos adoriri statuerunt. Sed confregit hanc molitionem Archipręsulis aduentus cum armatis cohortibus: qui signis clam habitis, populum in concionem deuocauit: placidaquè oratione ingressus, non solùm à seditione reuocauit, uerumetiam Leges per tumultum antiquatas, renouauit: coegitquè, ut Haraldum absentem, quem adulterinum Regem dixissent, manifestis suffragijs abrogarent, detestarentur q;: ut nō solùm armis uictus, sed etiā suffragijs esset condemnatus. Nemo iam mutire audebat, Principibus factionis iam se silenter in turbas miscentibus: quod sæpè armis uicti, nunc etiam si occurreret uincendi, nullā spem, præterquàm in tranquillitate & silentio duceret. Absolon rebus compositis, Esbernum fratrem Regi consternato, nuncium mittit super

Arcentur Scanij à militibus.

Haraldus abrogatur.

reddita

reddita tranquillitate. Rex iam cum exercitu è Fionia mouerat, propi us accessurus. Qui ubi Esbernum de longinquo agnouit, tetrioris for tunæ nuncium interpretatur: propius autem factum, cùm pacem nun ciaret, perbenignè habuit: cumq; illo in Scaniam nauigauit: primam- què eius partem Frostam incendio uastasset, ni Pontificis interuentu, Rex precibus motus abstinuisset. Ære tamen mulctati sunt à Rege, quotquot factionis Haraldianæ rei sunt deprehensi: ueniamq; dedit Absolonis precibus multis, qui sanguine suo crimen expiaturi uiderentur. Sed noluit bonus adole scens, primordia Regni à sæuitia mutuare.

Frosta.

¶ Cæsar Fridericus frustra Kanutum ad se uocat. Vnde Bugislaus Dux, illi cum quingentis nauibus in Rugia bellum mouet Caput.iij.

INTEREA multis Cæsaris literis & interpellationi- bus Curiam inuisere iubetur: ut paternæ familiaritatis, promisionis- què iura consequeretur: tenere illum, quid de Vuandalia parenti eius sit pollicitus. Sed Kanutus per amicos commonefactus, parentem nō magnopere lætatum de Cæsaris uisitatione, rescripsit: se Regni rebus nouis implicatum, abesse non posse: multa prospiceret, quæ per abs- entiam eius nouari possent. Cæsar autem Fridericus, ubi se contem- ni uidit, plenas minarum epistolas remisit: Daniæ Regnum, nisi ue- niat, alienæ facturum potestatis. Cui Rex Kanutus, non aliud rescrip- sit: quàm, quòd prius quàm alij donauerit, primùm in suam recipere sit opus potestatem quod donet. Cæsar nihil actum literis uidens, Si- fridum Turingię Principem, qui sororem Regis teneret uxorem, mit tit in Daniam, eadem acturū cum Rege. Qui primùm exposito, quan- ta illi ob sororem deuinctus esset affinitate, ac perinde charitate: nisi ex re ipsius uideretur, non se suscæpturum tantæ peregrinationis labo- rem. Cæsaris uires extollit: benignitatem illius potius, quàm arma sua det amplecti. Tum ad partem seductis Absolone, Esberno, Sunone primis ad Regis consilia: docet, qua fide adolescentis Regis ætatem iu uare teneantur: optima cōsulentes, quòd pater illos filio tutores, & cu- ratores Regni reliquerit: Cęsaris beneuolentiam Regno profuturam. Sin bellum malint: uideant quibus uiribus Imperio reluctentur. Ab- solon contra. Se libenter quæ Regi, Regnoq; ducant profutura sua- suros: sed in petendo Cæsare quid illi sit collocatum, nondū se tenere: memores, quo fructu parens eius Cæsaris Curiam inuiserit. Æquum esse,

esse, ut nouerit Cæsar: tantum esse Kanuto iuris in Dania, quantum illi in Imperio: quid opus sit, sine ulla necessitate, sua, iuris alieni facere. Sifrido per iram turgente, multaquè comminante, An tu, inquit Absolon, Daniam, Turingiamquè æquo iure pensas? Cæsarem ut in tuam, sic in nostram Prouinciam posse incurrere? Si uenerit, uiros se inuenisse comprobabit. Proinde abi; Regiq́ tuo reporta, Kanutum Friderico nulla obsequij parte deuinciri. Cæsar non tam bello, quàm odio Regem insequitur: expectans domesticum aliquem in Regno motum, quo facilius intestino bello laborantem adoriatur. Interim Bugislaum iampridem defuncto fratri in ius succedentem, commonefacit, ut bellum in Daniam suscitet. Ille Regis uiribus impar, Iarimarum auunculum suum, Rugiæ præfectum lacessit. Is Regi cui paruit, rem defert. Rex ad Bugislaum mittit Oratores scrutatores, quid illi causæ sit in Iarimarum. Multa ille commemorat, ab alto nectens causas. Conuenit inter partes: ut ad certū diem missis Oratoribus, utrinquè per Regios etiam Oratores causa audiatur, ac terminetur. Apud insulam Samsam conuenitur. Ibi multis ultro, citroquè dictis, dies ducitur: nihil agitur. Pollicentur tamen Bugislai Oratores, Ducem suum quolibet loco Regi placito occursurum: futurumq́, ut res facilè sopiatur ante bellum. Dum ista geruntur, uiri militares Daniæ sub Vualdemaro, expeditionibus crebris assueti, pacis tempora grauius ferre uidentur: uires, nisi prælio exerceantur questi, dilapsuras. Placuit piraticam in Estones agere, gentem perfidam Christo, & quæ assiduis excursionibus mare infestum habeat: ut nihil in eam peccatum uideatur, si suis artibus impetatur, hoc sustinens, quod solet inferre. Interea Bugislaus Cæsaris uoluntatem perspiciens, quingentarū nauium classem contrahit, inquè Rugiam, Danis subiectam, ducit: Cæsari nuncium mittens, qui doceat, quantis uiribus Daniam petat. Cæsar Ducem collaudat: nunciumq́ magnis donat præmijs.

Regis milites in Ostenos piratas.

¶ Absolon, Bugislaum mari cum quinquaginta nauibus Sclauorum, insigni uictoria superat.

CAPVT IIII.

BVGISLAVS habuit persuasum, Danorum Regem tantis suis in mari uiribus territum, ne in pugnam quidèm descendere. Quem enim non terreant quingenta expeditarum nauium uela? Et ideò negligentius cuncta habuit, ubi hostem suum contempsit: ad speciem solam, quasi sub oculis CAESARIS VVANDALI iam nauigare uidebantur, commessationibus solis indulgentes.

indulgentes. Hoc necdum compertum habuere Dani: idcircò cunctis uiribus institère, ut hostibus occurrerent. Præerat classi Absolon Archipontifex, uir ad militiam promptissimus, & ubiq; fortunatus: qui ubi contemptim nauigare Vuandalos cernebat, suos in pugnam acuit: & nihil metuentibus hostibus, uiolentus incubuit: tantaquè cæde strauit paratus imparatos, ut diu cladis meminerint. Quam rem expressius in Vuandalia sumus executi: inde qui uolet desumat. Cæsar ubi audiuit casus Vuandalorũ, Daniæ occupandæ spem posuit. Non tamen Dani quieuêre. Semel enim in pugnam prouocati, perseuerarunt: singulis penè annis renouantes in Vuandalos expeditionem: urbes paulò illustriores aut euerterunt, aut diripuerunt: ut parum lætari uiderentur Vuandali, quietos Danos ad arma deuocasse: Vualogastum, Iulinum, Osna, Caminum, & quæ fuere minora, hostibus Danis in prædam cessere. Quam in Vuandalia qui uolet rem plenius executam, peruidebit. Nos rebus interim Daniæ alijs, intendimus explicandis.

Vincuntur ab Absolone Vuandali.

Cæsar sororem Kanuti à patre desponsatam, simul cum sponsata sibi dote deposcit. Lantgrauius Turingiæ repudiata prætextu affinitatis uxore prima, Kanuti matrem in uxorem ducit. Pars dotis cum puella, ut constitutum, mittitur.

CAPVT V.

POST primam illam interpellationem Imperatoris ad Danorum Regem super hominio prestando, alia uia pertentauit: mittens sollennes Oratores equis quadringentis comitatos ad Regem, ad postulandam sororem eius, cum parte Dotis, quæ coram Lubeca, nuper filio Imperatoris, à Kanuti patre Vualdemaro erat desponsata. Primarius eius legationis Archiepiscopus erat Bremensis, Sifridus frater Marchionis de Brandenburg. Apud Eydoram, ubi est Regnorũ limes, conuenerant. Adolphus Comes, hospitaliter excæperat Oratores, largissimè explens sumptibus atq; epulis. Rex iamdudum auersum gerebat Imperatori animum: quòd ab illo nuper hominium postulasset: & nisi iuramentum à patre interpositum Regem commouisset, omnino irritasset sponsalia. Pacta autem dotalia hæc erant: ut cum puella mitteretur pars dotis (erat autem tum septennis) & reliqua legitimis annis nuptiarum tempore, infra mensem & semissem numeraretur: pondere publico argenti marcæ, quod instituerat Carolus Magnus, uenirent ponderandæ. Quòd si quid horũ minus impleretur, irrita omnia forent. Ea cùm Kanuto Regi renouarent per Legatos, indignationem maiorem concepit: dissoluissetq; omnia, nisi sacramentum & religio

Cæsaris Legatio ad Regem.

& religio patris illum deterruisset. Igitur tradidit septennem puellam: cunq; illa quatuor milia talentorum argenti: mediocri apparatu, non Regali præditam familia. Erat & illa inter Imperatorē & Regem dissensionis non uulgaris materia: quòd socerum suum Henricum Leonem, cuius Rex filiā tenebat, Ducatu & rebus omnibus exuisset. Sed patre uiuente, non se poterat filius pro socero commouere: prę sertim, cùm omnia ad Regni iura apud patrem permanerent. Idem quoquè Rex, cùm Rugiam ex patre accæpisset, ad Obotritos quoq; ditionem propagabat. Nam cùm Buruuinum Principem captum à Iarimaro teneret, factus arbiter inter fratrueles, ita dirimebat utriusq; ditionem: ut in utraquè sibi seruaret superioritatem, & ut recognoscerent ab illo dominia sua. Alia quoq; affinitate idem Rex sibi deuinxit Principes Germaniæ. Nam Ludouicus Lantgrauius Thuringiæ, cùm coniugi titulum consanguinitatis opponeret, repudiauit illā: accæpta coniuge matre Kanuti Regis, relicta Vualdemari, fœmina mediocris ætatis, citra quadragesimū ætatis annū. Quæ cū multo thesauro & supellectili fœminea, à Regia Regnum egreditur. Ad Eydoram à Lantgrauio excipitur honore plurimo. Aderat Adolphus Holsatię Comes: qui honestissimè per terram suam deducens, locis opportunis lautis epulis, prę cipuo apparatu hospitaliter habuit.

Causæ dissensionis in Cæsarem.

¶ Cæsar Frid. pacta nuptialia frangi uidens, sororem Regi remittit. Redit & sine honore à Ludouico Lantgrauio, illius mater. Thietmarsi se Danis sponte submittunt. Caput. vi.

LONGO post temporis interuallo, cùm euolutis annis Nuptiæ intentarentur filij Imperatoris, cum Germana Regis Danorum: misit Imperator ad eundem Regem, qui aliam dotis partem ex eo deposceret. Rex ipse fortè interpretatus, aduersum se quæri occasionem discedendi à fœdere: indignationem plurimam, quòd ante impletas legitimè nuptias, pecunia deposceretur, ostendit: quorsum pertineret, non se satis intelligere, ita urgeri & emungi ære: nisi quòd aliqua posceretur iurgandi & expostulandi materia. Si ita uideretur Imperatori, ut pactorum pœniteret, nihil se refragari. Cæterum, nihil se missurum. Imperator ubi accæpit tergiuersari Regem: cùm iustiores ipse haberet succensendi causas, quòd hominium ei negaretur: quòdquè Imperij fines ingressus, Rex Vuandalis implicaretur: Regi sororem suam, cum eo quem accæpit apparatu, intactā remisit. Quod Kanutus grauiter accipiens, manifestas ex illa die inimicitias contra Imperatorem cœpit exercere: ut omnem terram Vuagarorum, Holsatorum, Sturmariorum, Polaborum, usquè ad Albiam sui iuris esse diceret: &

Rex contra Cæsarem.

ret:& eam per Vuandalos Orie͂tales, quos, ut diximus, sibi asciuerat, iussit euastari. Matre deinde Regis, à Ludouico Lantgrauio, qui ex sorore nepos erat Imperatoris, repudiata, & ad terram suæ natiuitatis sine honore reuersa: conquesta est, in multis se à marito iniuratã. Vnde etiã magis instimulatus, iustã se causam contra Teutonicos habere, arbitratus est. Per occasionem autem Hartuici Archiepiscopi Bremen. per eius tempora Thietmarsi ab illo armis pressi, se coniunxerunt Regno Danorum: sua sponte se submittentes Vualdemaro Slesuicensi Episcopo, & perinde Danicæ coronæ subiecti: aut si hoc dicere magis conuenit, sociati. Sancto enim Petro se subdidisse perhibent: qui in utraque Ecclesia, & Bremensi, & Slesuicensi patrocinium habet.

¶ Vualdemarus Episcopus regnum Daniæ ambiens, persuasu concordiæ ineundæ, capitur, & incarceratur. Marchio exercitũ soluit. Adolphus re infecta, uix æris multa Regẽ placat. Caput. vij.

WALDEMARVS inde Slesuice͂sis Episcopus, cùm & nuncijs, & literis egisset apud amicos querelam, de Regno sibi paterna successione debito: cùm esset Kanuti filius, & ille Magni, is autem Nicolai: obtinuit non contemnendam ex Noruagia classem, ad inuadendum Regnũ. Ex Germania quoq; commouit, quos sciebat Regi ob offensam Imperatoris infensos, Ottonem Marchionem, Bernardum Saxoniæ Ducem fratres, Adolphum Holsatiæ Comitem: qui nuper ex peregrinatione terræ Sanctæ rediens, terrã suam inuito Henrico Leone recuperauit. Cùmq; à mari inuaderet Regnũ Vualdemari: à terra oppugnauêre Otto Marchio, & Adolphus, atq; Bernardus Comites: ingressi Daniæ Regnũ, transito flumine Eydora. Erant qui Vualdemaro Episcopo suaderent: ut non armis, sed tractatibus apud Regem ageret: quod æquum uideretur, constituendũ à Rege & Proceribus: præsertim, cùm Regnum, & Sacerdotiũ, in personam unam concurrere non possent. Persuasus ille, credidit: & ubi publica fide interposita agendum putauit: uinctus, catenatus, & in carcerem coniectus est. Adolphus nihil horum sciens, cum armatis procesit grassabundus usq; in Slesuig. Marchio aliquandiu moratus, cùm Regem occurrere non cerneret, reduxit agmina: Adolphus uerò in armis permansit. Ob eam rem infensus Rex Adolpho: siue (ut alij tradunt) ut socero suo Henrico Leoni placeret, arma intulit Nordalbingiæ: siue ut Imperatori rebellionem, quod cupiebat, ostenderet: siue omnibus his, siue quibusdam causis, siue harum una, cœpta res est labore plenissima. Cunq; Rex uirtute illa procederet, ut nulla ei ex parte Adolphus posset uiribus resistere: intermissis amicis, ære placandum duxit: ut à

Vualdemarus Episcopus capitur.

Marchio abducit exercitum.

Adolphus uastatione cessans, agmina reduceret. Nam mille quadringentis marcis Regem denariorum numeratis, Regem fecit in Regnum redire.

Adolphus ære Regem placat.

¶ In Regem Comites aliquot exercitum parant. Cæduntur Dani. Adolfus post alteram expeditionem, tertio Regi arcem pacto tradit. Caput. viij.

NEC inmemor Rex Kanutus, Ottonem quoque Marchionem in se arma pro Vualdemaro uertisse: classem perarmat. Vuernouiam inmittit. Ductorem facit Episcopum Cancellarium suum, cum Durberno fratre: ipse monti confidens, spectatorem se præbet. Non diu cunctatus Otto, transgressis in terram Danis, qui iam Vuandalorũ arma haberent auxiliaria: ipse quoque Saxonibus stipatus, & Vuandalis, hosti obuiam pergit. Vbi conseruntur manus, effulsit Saxonum uirtus. Dani cęduntur. Cadit inprimis Durbernus Episcopi frater: ipse capitur Episcopus: reliqui se fuga præcipiti in naues contulere, lacerè reliqui ad Regem nauigant, Ductoribus à tergo relictis. Episcopus tamen cùm præter Religionis suæ uotum se armis immiscuisset, carcerem expertus est. Sed dum illum simulatione ægritudinis laxiorem impetrat, cum subærato custode fugam init: elapsusquè redit in Regnũ. Hic fuit exitus infelicis illius expeditionis in Marchionem. Et cùm proxima bruma, Marchio, iunctis Adolpho armis, uastaret Daniæ subiectam Vuandaliam, Regis in se indignationem idem Adolphus fecit recrudescere. Quocirca Rex, appropiante iam Verno tempore, reparauit agmina, moturus in Nordalbingiam: & peruenit ad terminos Eydoræ, ubi est arx Reynoldi, limes utriusquè ditionis. Comes autem intrepidus illi occurrit, copijs non paucis undecunque contractis. Hartuicus Archiepiscopus Bremen. Otto Marchio, Simon de Tekenburg, Mauricius de Aldenburg Comites, manus contulerunt, Adolpho suppetias ferẽtes. Cùm ille omnium necessitatibus prospiceret, mirantibus cunctis, unde ei tanta rerũ copia suppeditaret. Dirimebat eos fluuius: nec Rex transire conatur: nec Comes tanti facit, uadum transilire. Rex tertiò ducebat agmina sua: & Comes amicis uale facto, se paribus obsequijs deuincit. Vix hyems transierat, Comes ad communitionem eius arcis animum intendit: ut clauem terræ corroboret. Sed tempus ei non permittitur. Nam ante consummationem inchoati operis, Rex expeditionem renouat: ac ducit in Comitem. Stabant utrinque agmina minantia. Sed Comes iam longè impar uiribus Regis, amicos submittit, qui rem dirimerent tractatibus. Rex placari non potuit, nisi arce in manu eius tradita. Tum illam magnis conatibus Rex communiuit: ut inde quoties uellet, in apertam Holsatiam detonaret. Strauit pontem super flumine: ut liber illi

Dani cæduntur.

Arx Reynoldi Regi traditur.

illi sit transitus in terram.

❡ Arx Louenburg Comitibus Holsatiæ traditur. Thietmarsia deprædatur. Proscripti Vualdemarum Ducem in Holsatiam pertrahunt: ubi aliquot occisis, Hamburgum Adolphus fugit.

CAPVT IX.

VNQVE per idem tempus Adolphus, cum Adolpho de Dasle, Louenburg, Henrici Leonis iam arcem oppugnaret: nec fiderent defensores tueri: occultò mittunt ad Regem Kanutum, illi arcem offerentes. Ille non segnis, submittit qui eius nomine accipiat, Regis signa de turribus promat. Sed ita urgebant obsidionem: ut fame defecti, priusquàm aut nuncius Regis, aut eius arma uenirent, Comites deditam arcem acciperent. Hæc noua indignationis causa in Adolphum Comitem. Adolphus interim de Dasle, ab Vuandalis, Regio iussu pulsus ditione, cū Adolpho Holsatiæ: Thietmarsiam ingreditur: & quia Regi fœderata fuit, in eam se uindicantes, multam inde prædam retulerunt. Interea causa extitit, qua Adolphus quosdam ex militaribus de terra proscripsit: alios ære mulctauit: qui se omnes ad Ducem Vualdemarum in Iutiam contulerūt. Hi quotidiè semina bellorum dissiparunt, & disseminarunt, attrahentes in partem Regis, & Ducis fratris, quos poterant: ex amicis quosdam pecunia, alios feudis, alios promissionibus allicientes: ita ut Comiti difficilis, Duci autem facilima fieret ratio gerendi belli. Quid enim poterat Comes, alioqui Regi & Duci uiribus impar, sine militibus? Vualdemarus ergò Dux, rebus ita comparatis, agmina ducit in Holsatiam. Comes illi quibus poterat uiribus occurrit in loco qui dicit͂ Stilnoue. Collatis utrinquè armis, longè impar Comes, multos suorum amisit: alios cæsos, alios captos. Ipse uix fuga elabitur, receptus in Hamburgum, oppidum sibi semper fidissimum.

Louenburg Comitibus Holsatiæ se dedit.

Adolphus fugit.

❡ Dux Vualdemarus Hamburgum, Lubecam, aliquot item Holsatiæ Vrbes & Arces, insigni uictoria in deditionem cogit. Caput. x.

VO tempore progressus Dux, Itzeho capit. Plune etiam oppugnatum accipit deditum: Segeberg, atquè arx Trauemunde sola restiterunt. Dux quoquè fortunam secutus indulgentem, Hamburgum progreditur, obsidione firmaturus. Comes autem, quia non satis communitam uidit urbem, exijt ea relicta, ubi Ducem appropinquare cognouit. Ciues autem rerum desperatione cessere uictori: obuiam profecti, cum honore suscepere uenientem: nec ulla illi arma obiecerunt. Erat tum annus Ducentesimus post Mille. In-

Hamburgen. Duci Vualdemaro se dedit.

demouēs, postero Dux die uenit Bergersdorp. Et inde duxit in Louenburg: quod adhuc tenebant Adolpho fideles. Raceburg, Gadebusch, Vuittenburg, quæ iuris etiam Comitum erant de Zuerin, cessere uenienti. Deinde Lubecam ciuitatem tum florescentem, & uehementer augescentem, uno uictoriæ cursu in deditionem accipere contendit. Facto autem oppugnationis & obsidionis apparatu, ciues rebus suis diffisi, cùm defensorem non haberent: longè illis Imperator. Henricus, profugus item Adolphus Comes: igitur necessitati parentes, Duci cesserunt: præsertim, quòd æstate proxima, cùm Comes Thietmarsiam uexaret: ciues eorum, & naues Piscaturæ in Scania instantes, detinerentur captiui. Pacta ergò ciuium suorum libertate, & ueteribus consuetudinibus, Duci, & perinde Regi se permiserunt, Anno Millesimo Ducentesimoprimo. Tum Dux per Holsatiam ad se pridem cōfugientes, à Comite proscriptos, uel emunctos, pręficit Arcibus. Ex ciuitatibus aūt accæpit obsides: & reuersus est in terram suā.

Lubeca se Duci, seu Regi dedit. Anno. 1201.

¶ Hamburgum Adolphus, Ciuium fauore recuperat, At reddere Duci cōactus, uinctus per Holsatiam ducitur in Iutiam, carceri traditus.

CAPVT XI.

IAM omnis Nordalbingia in ditione Regis erat, cum Lubeca ciuitate primaria Vuandalorum: cùm Adolphus Comes, Stadensem à se pridem occupatum teneret Comitatum. Inde quantis potuit uiribus mouens, Hamburgum contendit. Oppidani autem erant iustis de causis Comiti coniunctissimi: unde facilè eiecto Ducis Slesuicensis, quod ille reliquerat præsidio, sub Rodulpho Præfecto, urbem occupauit. Erant in Holsatia quoq; qui spem illi facerent recuperandæ ditionis: qua fiducia in oppido suo permansit ad Christi usquè Natalia: non prospiciens quod futurum erat, per brumam sibi fugam difficilem, ubi propinquaret hostis. Vualdemarus uerò Dux, ubi comperit Adolphum redisse Hamburgum, iam se in casses coniecisse illum arbitratus, per brumam reduxit exercitū: & obsedit oppidum necdum satis communitū, nequè commeatibus stipatum, ut obsidionem diu toleraret. Dux magnis suorum copijs omnes aditus atquè exitus obseruabat. Albis fluuius erat algore intransibilis. Nam glacies necdum benè firmata, neq; naues, neq; uestigia perferebat. Comes in arto positus, quo se uerteret ignorabat. Eruptionem pertentare, & armis peruadere tantum exercitum, desperationi deditum consilium uidebatur: expugnationem demorari, extrema omnia minabatur, & atrocem ab irato hoste exitum. Deditio restabat: quando nihil erat usquàm suauius. Sed erant in castris Ducis, qui Comitis sortem

Hamburgū Adolphus recuperat.

misare-

miserarentur: inter quos Guncelinus Zuerini Comes: qui & si dudum duras partes fecerit Adolpho coram Henrico Leone iam defuncto, nunc tamen non æquis animis accæpit Regis imperium: & locutus cum Duce pro Adolpho, ad hoc rem deduxit: ut reddita in manus Ducis arce Louenburg, quam homines Comitis tenebant, liber esset. Quam rem ut perageret, urbe Hamburg egressus, sub custodia erat Guncelini. Thietmarsi, qui erant inter auxilia Ducis, ubi audiuerunt Comitem esse in castris, & manibus Guncelini: irruptione facta, tumultuantes eum uolebant occidere. quòd proximè terram eorum uastauerit. Guncelinus cum suis defensionem suam opposuit: & nisi accessissent copiæ Ducis, ipsum cum Adolpho perdidissent. Progressus Dux cum agminibus, Louenburg contendit: ibi Adolphus monuit, hortabatur, precabatur, etiam obsecrabat Arcis custodes: ut suam sortem miserati, traderent arcem Duci. Illi adamante duriores, nihil mouebantur: sperantes nescio quid, aut fortè Comiti ex quibusdam causis infensi. Comes ipse mox compedibus & manicis uinctus, per Holsatiam quondam terram suam trahitur, hostibus Danis ludibrio, suis uerò mœrori: & perducitur in Iutiam, carceri traditus cum Vualdemaro Episcopo.

Irruptio in Adolphum

¶ Affinitas Principum Germaniæ contrahit per Ducem Vualdemarũ. Kanutus Rex Lubecam uenit, honorificè exceptus: & post nonnulla per illum tentata, in sua rediens, mortem obit. Caput. xij.

ANNVS hic erat post natum Christum, M.cc.ij. cùm Adolpho capto, Dux omnẽ teneret Nordalbingiam: mox affinitates iniJt cum Principibus Germanorum. Nam Otto Romanorum Rex, germanam suam despondit Vualdemaro Duci: ac nuptijs peractis in Hamburg ei tradidit. Vicissim Regis & Vualdemari germanam Helenam, accæpit Ottonis Regis frater Vuilhelmus, Henrici Leonis ambo filij: habentes fratrem etiam Henricum Palatinum Rheni. Lætata est omnis terra Holsatorum: sperans cum sorore Kanuti Regis, totam habiturũ in dotem. Sed spes illa destituit expectantes. Ipse tamen Vuilhelmus Daniæ Regis sororius, sæpius à Rege, & fratre eius Duce, in multis honoratus, dignitatẽ nominis sui multis præferebat. Proxima igitur Æstate Rex Kanutus uenit in ciuitatem suam Lubecam: & gloriosè susceptus est à clero, & omni populo. Ad cuius introitum redditum est pręsidiũ in Trauemunde: quod hactenus fideles Comiti tenuerunt. Vnde Rex non paruam accæpit lætitiam. Prouinciales quoq; concurrentes, omni hilaritate & alacritate se obsequio Regis obtulerunt. Rex ergò procedens usq; Molne: & accæptis obsidibus pridem

Anno Christi 1202.

neglectis, ad sua reuertit: fratre Duce procedente contra Louenburg. Quod cùm capere nō posset, restaurato præsidio Haddenberg, quod Louenbergenses euertêre: firmatisq́ præsidijs, ad sua & ille reuertit. Interim Ducales obsidioni Zegeberg, quod pro Comite seruabatur, institerunt. At diu frustrantur. Sæpius erupêre obsessi: & strage peracta in hostes, cōmeatus eorū abstulere. Superueniēs autem Dux, grauius urgebat obsessos oppugnationibus. Sed nihil ad rem. Ipsi intus fiducia pleni, calcem sparsere: quò farina crederentur abundare. Vix autem in sua Dux redierat, & tristis illum nuncius conuenit: fratrem suum Regem, inmatura morte subtractum. Quocirca nihil ille moratus, contendit in Regnum. Quod illi omnium unanimi consensu, Regis germano clarissimo, mox delatum est.

Kanuti Regis mors.

¶ Vualdemarus Kanuti frater, Rex Daniæ declarat. Arx Louenburg se dedit. Adolfus Comes datis obsidibus liberatur. Caput. xiij.

Vualdemarus Rex, II.

Aldemarus Vualdemari Regis filius, Kanuti proximi Regis frater germanus, in Regnū peruenit. Regalē de more benedictionē illi D. Andreas Lunden. Archiepiscopus impendit. Et eodē año circa Augustū, cum magna gloria, & innumera suorū multitudine Lubecam ciuitatem suam intrauit: ibiq́ Rex Danorum, Vuandalorū, ac Dominus Nordalbingiæ ab omnibus salutat. Prima illi expeditio fuit, ad oppugnandū diu desyderatā arcem Louenburg. Quam multiplici iure deposcebat. quòd Adolphū Comitē, eius captorem teneret. quòd Henrici Leonis filiam coniugē haberet. quòd à leuiris suis illi permissa esset. Igit omni bellorū apparatu, Danis, Vuandalis, Thietmarsis, Holsatis renouat obsidionem. Fortiter oppugnant: qui intus fuere animosè defendūt. Multi cadunt: uulnerantur plures: labor improbus non cessat. Cœpit interim pœnitere arcis custodes, quòd dominū suū Adolphū, nup pactionibus nō redemissent. Igitur colloquiū deposcūt. Quod cùm permissum esset: interuētu Pontificū, res in eū modum componit: ut tradita Arce, Comes liber foret: sed ut rata manerent quę agerentur, Obsides darentur. Pro Comite placuit, ut Comes duos daret ex filijs proprijs: & unum ex filijs Adolphi de Dasle: insuper & unum ex filijs Henrici Comitis de Dannenberge: & octo filios Ministerialiū, hoc est, uasallorū. Firmatumq́ est ex Regis parte: ut post decem años Obsides liberi essent. Si tamen intra decem annos, aut Rex, aut Comes decederent, omnino obsides redderētur. Sic libertati donatus Comes, in Schouenburg redit. Nec unquàm credo illū in hanc redijsse terram. Nam quę postea sub nomine eius facta leguntur, ad filiū eius referenda sunt. Sic suadet ætas. Iam enim Quadragenæ

Louenburg obsidetur.

Deditur cō ditionibus.

dragenarius erat hic Adolphus, cùm rediret post captiuitatem in terrā suam: igitur quæ post. xxx. &. xl. annos facta memorantur, eius annis non congruunt: nauigasse in Liuoniam: bella multa contulisse cū Danorū Regibus. Hæc enim is Adolphus peregit, qui postea Ordinem introiuit diui Francisci, quem huius extitisse filium contendo: eum uidelicet, quem puerum ferūt impetratum à patre per nobilem fœminā Dest: aduectumq; in Holsatiam, cuius auspicijs Holsati Danos cœperunt primùm Zegeberge: deinde reliquis suæ terrę Arcibus propellere: donec magno pręlio uictum Regem Vualdemarū, à suis abigerent ceruicibus. Sed hæc infra: & plenius in nostra diximus Saxonia.

Saxoniæ libro. 7.

¶ Vualdemarus Slesuicensis Episcopus, certis conditionibus carceribus eximitur: Bremensisq; Ecclesię Archipræsul nominatur. Caput. xiiij.

COMITE ergo uinculis suis soluto, concaptiuus eius Vualdemarus Slesuici Episcopus, in uinculis perdurabat. Sed pietate domini Andreę Archiepiscopi, & aliorū qui pro ipso interueniendū putauerunt, à captiuitate tandem relaxatus, exiuit hoc pacto. Quia enim idem D. Vualdemarus uir nobilis erat, Regis Kanuti, quem Sueno perdiderat, filius, Magni patrimonij hæres: & contra Kanutū proximum Regem, & Vualdemarū tunc Ducem, nunc Regem senserat, perniciosa multis eius liberatio timebatur: Consilio inito, negociū perlatum est D. Apostolico, Quo per nuncios agente, D. Vualdemarus isto pacto relaxatur: ut nunquàm in ea uicinia cōmaneret, in qua Regib. aut formidabilis, aut suspectus degeret. Quod ipse sacramento suo cōfirmauit. Rex ergo datis sumptibus, ad D. Apostolicum illum misit: ut ibi consisteret, donec alio Pontificatu donaretur. Vualdemarus tamen eas malè impleuit conditiones. Quia Philippo Romanorum Regi, qui Ottoni colluctabatur, sese coniunxit: questus iniurias suas: & inde de Archiepiscopatu Bremensi contendit. Quod in Metropoli nostra diximus. Sed quod huic consentaneum est loco, cùm circa annos Domini Millesimum Ducentesimum septimum, Hartuicus Bremen. Archiepiscopus uita excessisset, grauiores per Vualdemarum Ecclesia motus excæpit. Nam multorum in electionis negocio illuc inclinabat sententia: ut Vualdemarus olim Slesuicensis Episcopus, nunc Bononiæ agens postularetur. Fuerunt tamen, qui illi electioni se subduxerant. Quorum primarius Burchardus maior Præpositus, cum quibusdam cohærentibus: Hamburgenses autem Canonici, propter Regem Vualdemarum, cui iure suberant, suspecti in hac postulatione ducebantur. Qui uidētes se contemptos, & in electionis negocio præteritos, huic contradicebant: præferentes.

Quibus conditionibus Vualdemarus Episcopus liberat.

Metropolis meminit.

Ecclesiam suam esse Matricem: unde fluxerit Metropoliticus honor. Bremenses tamẽ missis Legatis honoratis, tam de Clero, quàm de Ministerialibus D. Vualdemaro, electionem canonicè factam insinuarunt. Ille autem sumptis profectioni necessarijs, unà cum Bremensis Ecclesiæ Oratoribus, Apostolico se conspectui præsentauit.

¶ Vualdemarus postulatus Episcopus Romam proficiscitur. Pontifex Vualdemarum abeuntem excommunicat. Caput. xv.

GRATVLATVR Pontifex de profectione aliâs destituti: sed non præcipitauit implere, quod in disputationem præsumebat casurũ. Superuenêre Hamburgensiũ nuncij: & electioni (siue eam quis postulationem putauerit: cùm esset tamen antea à sua absolutus Ecclesia: non postulatio, sed Electio dici debuit: si modo canonica extitisset) se opposuêre. Venit quoq; Regis Orator Petrus Roschildien. Prępositus, sine literis: quas in itinere latronũ incursatione se querebatur amisisse. Hic commonefecit summum Pontificem iurisiurandi quod fecisset: Nunquàm se in eum locũ collocaturũ, in quo Regi grauis esse posset: at hic omnino esset Regi suo & suspectissimus, & molestissimus. Quibus cognitis, Vualdemarũ Papa per aliquot dies demoratur: quousq; de fratrum suorum consilio deliberatus, constitueret, quid de eo ordinaret. Vualdemarus autem uidens se in arto positũ, illicentiatus abscedens, se ad Regem Philippum contulit: quem sciebat Ottoni, & Danorum Regi contrarias fauere partes. Apostolicus autem missis Epistolis ad omnes Germaniæ & Gallię Ecclesias, Vualdemarũ inobedientem, districtè excommunicauit. Bremenses tñ hoc diu ignorabant. quia literas Apostolicas nemo illis diu exhibere præsumpsit: donec in publica Missa quidam inter offerẽtes delitescens, eas imponeret altari. Crediderim ego, Bremenses hac maximè ratione inclinatos Vualdemaro: ut per eum uirum Regij sanguinis, & qui multos haberet in Regnis sibi affectos, recuperaret Bremensis Ecclesiæ antiquum honorem suæ Legationis, & superioritatis per Regna quæq; Aquilonis. Sed ea spes cum Vualdemaro euanuit. Philippi tamen Regis nutu intrauit Diocesim: & excæptus est ab his qui eum elegerunt.

¶ Rex Vualdemarum Episcopum insequitur. Stadium Episcopus ui obtinet: quod tamen Burchardus denuo recuperat. Caput. xvi.

REX AVTEM Vualdemarus audito introitu cognati sui, quem hostem suũ nõ dubijs signis cognouerat: eum impedire, & aliũ substituere uenit cum exercitu. Iam tamen Guncelinus

celinus Comes, & Henricus frater eius à Rege auersi, pro hostibus habebantur. quòd pridem Ioannem Gans Regi fidelissimum, arce sua Grabau destituissent. Misit in eos Rex cum parte copiarum Albertũ: quem iam Nordalbingiæ præfecit. Hic primùm arcem Boytenburg Comitibus parentem, excæpit. Deinde omnem terram peruastauit. Hunc Albertum, quis, & unde fuerit, multi dissimulant. Ego aliquando Vuilhelmi de Braunschuueig filiũ arbitrabar, natum sorore Vualdemari Regis. quòd nonnulli Annales, eum Regem auunculum testantur Alberti. Sed non patitur annorum ratio: ut anno secundo celebratis nuptijs, ut diximus, post Mille ducentos, iam inde natus puer, annos octo. x. uel. xij. ductaret exercitum. Vnde in illorum transeo sententiam: qui Comitem de Orlemunde astruunt fuisse Adelbertũ: filium Henrici, qui occiso apud Demin secundo Adolpho, tutor paruuli Adolphi erat: matrem eius coniugem ducens. Vnde potuit Albertus esse uiuentis Adolphi, & in Schouenburg agentis frater uterinus. Vualdemarus Episcopus, cùm intelligeret Regem in se hostiliter uenire: & ipse copijs contractis, ditionem eius inuadere tentauit. Sed detinuit eum Burchardi Præpositi, qui & ipse ad Archiepiscopatum aspirabat, conatus: usus Hamburgensium, & quorundam Bremensium fauore. Et in primis Regem Daniæ sibi conciliabat: atque ab eo inuestituram accæpit: præsertim de ea ditione, quę ultra Albim est. Cumque perinde Hamburgum pro se teneret: per amicos Regis Stadium quoque sibi conciliabat. Iam fortè Adolphus arma Regis fugiens, illud dereliquit oppidum. Vualdemarus autem Episcopus, ordinatis insidijs, Stadium occupare conatur. Sed cura eorum qui pro Præposito agebant, Vualdemarum exclusit. Cùm autem insidiæ non procederent, uim adhibere properauit. Nam contractis undique per Diocesim Bremen. armis, obsedit Stadium: & expugnauit, & diripuit: uix elabentibus qui pro Præposito senserant. Postea tamen Burchardi pars rursus inualuit, & capto oppido habitauerat ibi. Rex enim facto iam ponte, transiuerat in plerisque locis Albim: unde equitatum circummittens Vualdemaro Episcopo, terram fecit insecuram. Firmauit autem arcem Horburg ad pręsidiũ eius electi, quem Rex ipse aduersus Vualdemarum Episcopum, suscepit defensandum.

Stadium Episcopus dirimit. Burchardus recuperat.

¶ Rex Burchardum tuetur. Triganiam celebrat. Otto iiij. Hamburgum possidet: quam Rex rursum ui obtinet. Liuonien. Christo lucrati, ad uomitum paganisim redeunt. Caput. xvij.

TRANSIERANT in hac conflictatione dies plurimi, cùm Bremenses Vualdemarũ, Rex Burchardũ tueretur. Sed interueniente

teruenien̄te nouatione propter Gerhardum Osnaburgensem, Praepositum confirmauit: & Rex uiribus reuocatis in Regnum, Vualdemarum iam alijs oppositum reliquit. Ille quoq; à Bremensibus relictus, Stetingos, quos primùm habuit aduersarios, cœpit pro se Ecclesiae inmittere. Hi damna plurima intulerunt. Sed Vualdemari partes cum Philippo Rom. Rege conciderunt. Venit quoquè idem Episcopus ad calcem uiuendi. Nam finem ei properarunt, & curae, & labores. Interim Rex Daniae Vualdemarus, mortua prima coniuge, Ottonis sorore, cum qua etiam finijt familiaritas, quae Regibus intercessit: duxit filiam Regis Böemiae Ioannis Margaretam. Sed neq; illa diu superstes erat: & accaepit tertiam, quae erat soror Fernandi Comitis Flandriae, mulierem pulchram nimis. Interuenit autem causa: qua Rex idem iratus Stadensibus (fortè, quia Vualdemarum Episcopum fouerant: uel quia Comes Adolphus inde Hamburgo insidiaretur. incerta enim causa fuit) multis nauibus Albim intrauit, Stadium inuasurus. Sed Palatinus Rheni, frater Ottonis Regis, impediuit. Iam enim quibusdam ex causis, quae non apparent in Annalibus, dissenserant Saxonum fratres Principes à Rege: intercidente affinitate per mortem Reginae. Deniquè Imperator Otto, Anno Christi. xv. post Mille ducentos, cum fratre, & Marchione de Brandenburg, cùm adhuc uiueret, & interesset Episcopus Vualdemarus, Hamburgum obsedit: & cùm firmum satis perferendae obsidioni non esset, dedidit se Imperatori. At anno statim sequenti Rex Daniae Vualdemarus, contracto graui exercitu per brumam, rigente iam Albi per glaciem, Stadium petiuit. Sed cùm illa iam liquesceret, formidans redeundi difficultatem, omnem uim suam contulit in Hamburgum. Firmauit igitur praesidium fortè ad Albim infra urbem, eo crediderim loco, qui nomen seruat Nouae arcis, in parochia sancti Nicolai. Tum enim ea ciuitas, praeter diui Petri parochiam parum includebat: ut inde seruaret, ne quid uel importaretur, uel exportaretur. Et Comes Nordalbingiae Albertus, aliud firmauit praesidium supra urbem. Cuius rei difficultate pressi ciues, muros quidem defenderant, sed fami dominari non poterant: ideo se Regi iterum dediderunt. Et hanc arbitror extitisse causam, cur oppidum istud Imperio sine medio subesse putaretur aetate nostra. quia ab Ottone Quarto expugnatum, sacramenta praestitit Imperio. Nec diu tamen potuit implere. cùm indefensum ab Imperatore, iterum Danorum Regi subesse cogeretur. Per quae tempora labor iste eximius in Liuonia fuit: ut ad CHRISTI fidem conuerteretur. Eò nauigabat Albertus Nordalbingiae Comes. Nec diu REX ipse Vualdemarus cum agmine graui secutus est. Cùm & apprehensa terra, extruxit Renaliam: & possedit

Rex trigamus.

Ottoni. IIII Hamburgū se dedit. Anno. 1215.

Hamburgū Rex recuperat.

possedit aliquandiu: quo iure etiam nunc sibi dicitur uendicare. Sed hoc certum est: quòd Ecclesiasticum ius illius ditionis, ex Dania pendet. Deinde proximis annis Lealensem terram occupauit cum Alberto Comite: & in ea urbẽ extruxit. Sed eo in sua redeunte, Pagani omnia euersa, redegerunt in uastitatem.

¶ Henricus Comes Zuerini, Regem insidijs, & Albertum prælio capit, ambos carceribus mandans.

CAPVT XVIII.

ANNVS erat post Mille Ducentos. xxiij. cùm Henricus Zuerini Comes, fide publica in Daniam euocatus, ad reconciliationem & gratiam Regis aspirabat. Cui cùm Rex duras conditiones opposuisset, & difficilimam faceret uiam recõciliationis: obseruabat tempora, quibus Rex in castris manẽs, à suis non satis obseruabatur. Serum erat tempus: & Danis pro sua consuetudine potis, indiligenter excubiæ seruabantur: utpote in Regno longè ab hostibus, nihil hostile formidabant. Henricus autem ante cuncta prospiciens, cum negligentiam Regiorum custodum non ignoraret: fortè in uenatione Rex erat, & quieti deditus, profundius soporatur. Henricus iam naue procurata, Regis papilionẽ ingreditur (audax facinus) et occluso spiritu oris, uinctum extrahit Regem: ac Comitibus ad uim præparatis, Regem deducit in nauim: impositumq́ꝫ, secum perducit in Dannenberg: ibiq́ꝫ conseruat in carcere. Obstupuere qui audierãt uniuersi fiduciam uiri. Exemplum hic secutus est Frisonis: qui ueste coriaria substrictus, se misit in undas: & emergens propè alteram ripam, despaciantem Fridericum primum Imp. circumplexus, uoluebat in harena, ut secum traduceret per amnem. At superueniens unus & alter, gladijs effugauerunt latronem. Ille quidèm exitu frustratus: sed Henricus quod cogitauit peregit. Proximo autem Anno Henricus Rex, Imperatoris Friderici Secundi filius, descendit in Bardeuuicum: Curiam ibi pro more Regalem instruens. Causa aduentus erat: ut de liberando Danorum Rege ageretur. Aderat quoqꝫ Colonien. Archiepiscopus. Et cùm multa tentassent, non profecerunt. Rege autem iam capto, cùm quieta uiderentur omnia: Comes Adolphus de Schouenburg, inuitatᷣ ab Henrico de Zuerino, & Henrico de Vuerle Comitibus, & ab Archiepiscopo Bremen. Gerardo: insuper à terrę potentiorib. ut ueniat: terram in ditionem recipiat: & amissa iura recuperet. Iam enim (ut Holsatorũ sunt Annales) Zegeberg, et quędã alia castella recuperauerant: cùm tenellũ Ducẽ puerũ habẽtes, se in libertatẽ uendicabant. Fecit Adolphus quod monebatur. Excæptus ab amicis, hostibus occurrit. Albertus Comes se uenięti opponit. Et cõmisso prælio,

Rex insidijs Comitis Henrici capitur.

Historia, morionem se finxisse in castris Cæsaris, scribit: ad hoc à Mediolanis subornatum.

prælio, idem Albertus ab Henrico de Zuerino capitur: & ad auunculum suum Regem mittitur in carcerem.

¶ Rex magno se redimit. Bello posthac cum Nordalbingiorum fœderatis, superatur, & fugit. Caput. xix.

REX autem proximo tempore, cùm alia uia non esset, argento se redemit: datis. xlv. milibus marcarum argenti: exceptis iocalibus, atque inde per amicos distributis, ad precium & æstimationem trium milium marcarum. Sed ut Albertus Comes laxaretur, Regis fideles, qui arcem Louenburg adhuc tenuerunt, pro Alberti relaxatione, Duci Saxoniæ Alberto, Bernardi filio tradiderunt. Iam Rex ipse omni in Nordalbingia destitutus fortuna, solam Lubecam tenuerat. Comites uerò, qui Regis arma ueriti sunt, reuersuri, inuitabant Albertum Ducem: ut ueniens reciperet quæ olim suæ ditionis, Rex proximis annis occupauit: & inter alia Lubecam præclaram urbem tueretur. Sed ignorabant Nobiles: iam sibi Ciues consuluisse de sua libertate, apud Fridericum Imp. Secundum, obtenta conscriptione, & liberatione Imperij: cùm obseruato tempore, arcem quæ erat in sua urbe, deturbatis custodibus exciperent: & confractam, in alios usus uerterent. Rex autem his ad plenum compertis: quòd in se cōspirarent uicini Nobiles, cum urbe Lubeca: parauit quanta potuit arma, ad recuperandam Nordalbingiam. Comites ipsi quoquè sibi consuluerunt. Nam arma contraxerant undecunque. Aderat Archiepiscopus Bremen. Gerardus cum copijs suis: Albertus Dux Saxoniæ: Henricus de Zuerin: Adolphus de Schouenburg. Ego filium cum patre affuisse coniecto. quòd tantum administrare bellum adolescens non poterat: sed septuagenarij patris potius consilijs, quàm armis fretus, tantam sit aggressus rem. Aderant quoque Vuandaliæ Nobiles, Henricus de Vuerle: & filij Boreuuini: cum ciuibus Lubecensibus, quanta poterant multitudine perarmatis. Regi autem uenit auxilio D. de Lünenburg Otto, natus Vuilhelmo & sorore Regis. Et copijs iam quisque pro sua parte combinatis, concurrerunt die Magdalenæ in planis Bornehouede. Statim autem ut contulerunt manus, fortuna Regis inclinauit: & multis cæsis, atque captis, Rex cum filio fugam inijt. Otto capitur. Victoria fit Nordalbingiorum. Mira rerum cōuersio. Iste Ducatum administrans: & in primis Regni annis erat uictoriosissimus: nunc ubique uictus, omnia amittit in ætate uirili, quæ in adolescentia acquisiuit. Sed cùm nō diu post Henricus Zuerinen. Comes, diem suum obijsset: Guncelinus Ottonem dimittendum putauit. ut maiori eius in reliquum tempus gratia & fauore uteretur. Solus enim superstes fuit ex semine Leonis Henrici. Nam Otto, & Henricus fratres Vuil-

Belli apparatus utrinquè.

Nordalbingi uincunt. Rex fugit.

tres Vuilhelmi patris eius, sine prole decesserũt mascula. Sed obstitit Dux Albertus Saxoniæ: qui nisi dimitteret illi Otto Hiddesacker, liberationi eius noluit consentire. Vualdemarus autẽ Daniæ Rex, cùm tres ex nouissima coniuge filios sustulisset: affectione incredibili in minorem ferebatur, nomine Vualdemarum: ut illum uiuens secum Regem iuberet consecrari: fratribus eius natu maioribus, non æquis ea oculis, ut credi potest, aspicientibus. Vxore autem accæpta Rex iunior, illam statim amisit. Nec longum tempus in medio, ipse secutus est præmorientem. Pater autem filio Regi superstes, Regnum quamdiu superuixit ipse administrauit, quòd filijs alijs malè fideret. Dux autem Abel duorum iunior, filiam Adolphi Comitis Nordalbingiæ duxit Coniugem. Hunc ego quartum accipio Adolphũ: qui postea fratrum Minorum Ordinem ingressus, Abelem fecit suorum liberorum adolescentum curatorem. Quod in Saxonia nostra diximus.

¶ Rex & Adolphus frustra Lubecam terra & mari obsident, re infecta, obsidionem soluunt. Rex in Daniam rediens, in quarto anno morit. Caput. xx.

REX Vualdemarus senior, cùm iam arbitraretur urbem Lubecam magis magisq́ per singulos dies augescẽtem, in se, & in Adolphum Holsatiæ Comitem, cui iam benè uolebat, superbire: bellum ei cum dicto Adolpho indixit: & ipse Rex à mari, Comes uerò à terra infesti fuere urbi iam Imperiali. Ad ostium uerò Trauenæ duo erexere utroq́ latere præsidia: & hinc atq́ inde ductis catenis, aditum et exitum intercludere uoluerunt. Rex autem cùm magnã classem teneret in mari, ex grandioribus & iam uetustis, unam elegit nauim: quam saxis oppletam demersit, obstruendo portui. Quo facto, Rex classem retro parum egit: ut quid agerent ciues specularetur. Illi egressi, fossionibus institerant: alueum alium flumini præparantes. quod facile factu sunt arbitrati, ipso fluxu decurrentis fluminis ad iuuante. Dum ibi conarentur, uenit uenalicia classis: & pleno uento adnauigans, ferreas catenas confregit: peruiumq́ reddidit portum ante clausum. Qua in re magnam inijsse gratiam cum Lubecensibus referuntur. Ego illos ipsos fuisse Lubecenses ciues arbitror, qui adnauigauerunt. Renalia enim noua ciuitas, necdum in eum profecisse credi tur modum, ut classem emitteret: quando nec ætate nostra multũ suis uiribus possit, nixa societate Lubecensium, & eorum qui in occiduis partibus egunt Mercatorum. Ea classe aucti Lubecenses, obuiam Regi ire contendunt, sex maioribus ex omni classe nauibus perarmatis. Rex autem declinauit in Vuernouiam: ibiq́ cõsedit. Lubecenses nuncio admonuere Vuandalos Boruuini filios; ut Regem à terra, illi à ma

Renalia urbs.

ri adorirentur. Nihil erat opus multis stimulis in eam gentem, quæ ab olim sua sponte Danis semper conflictati sunt. Igitur Rex utrincꝫ expugnatus, in Lubecenses uertitur: & illis retro pulsis, classe sua redit in Regnum. Ciues autem deiectis præsidijs, portum suum in antiquum modum reformauere: Vualdemarus autem in Regnũ rediens, componendis utcuncꝫ rebus institit: & post annos quatuor huius nouissimi belli, in pace quieuit, Anno 22. post Mille Ducentos: cùm per annos quadraginta Regnum uaria fortuna administrasset, fortunatior iuuenis, quàm senex.

Vualdemari mors, Anno. 1242.

¶ Ericus patri succedens in Regnum, à Lubecensibus impetitur. A fratre truncatus. Caput. xxi.

Ericus Rex VII.

ERICVS inter filios eius natu maior, patri succedit in Regnum: & quoniam pater non ætatis ordinem secutus, utroquè iuniorem fratrem illis in Regno præposuit: Abel Dux Slesuici, patris in hoc secutus iudicium, fratri se quocꝫ preponendum putauit. Vnde factum est: ut principio fraterni Regni Abel duros motus excitauerit: sed tamen Ericus in Regno utcuncꝫ perdurabat. Cuius temporibus Adolphus Holsatiæ Comes, postquã in Liuonia aduersus perfidos diu pugnasset: reuersus in nouam b. Francisci religionem tum efferuescentem, pro recentia facti se transtulit: genero suo Abeli Duci Slesuicensi permissa tutela filiorum: quos ad literas erudiri cupiens, magnis sumptibus in Parisiorũ gymnasio iussit crescere. Interea Rex Ericus Lubecensibus infensus, patris iniuriam constituit uindicare: & primum quidèm ciues in Dania piscaturæ instantes, cœpit. quod ex paterno facto inoleuit. per eam uiam extorquere uolẽs quæ cupiebat. Sed liberatis per quamcuncꝫ occasionem ciuibus, ipsi armatam classem mittunt in Daniam populaturam. Peruenientes autem in portũ qui dicitur Mercatorum, ubi Rex plurimum consederat: Arcem proximo seculo ab Absolone Archiepiscopo fundatam, oppugnant: & solo deiecto complanant: onustasꝗ prædis naues reducunt uictores. Hic Rex cùm esset Deo deuotus, honore præcipuo excoluit sanctum martyrem Vuenzeslaũ Boëmiæ Ducem: quem frater eius occiderat. Cùm autem Rex esset soporatus, uidit per quietem, eundem sibi dicentem martyrem sanctum. Confide frater. Adsum quem colis. Nuncius tibi uenio, eodem te genere martyrij absumendum quo & ego. Prius tamen Monasteriũ uolo construas in honorem Dei, & nominis mei. Euigilans Rex, certus, non fuisse uana somnia, in terra Renalensi Cœnobium cœpit erigere, quod ei uisio præcepit. Sed prius quàm consummaret, morte subtractus est hoc ordine. Visionem suam duxit in longa tempora consummandam; præsertim fisus, quòd necdum ex-

Adolphus fit monachus.

Steckelburg, Arcẽ Absolonis Lubecen. solo æquant.

Somnium Regis.

plesset

plesset iniunctum ædificendi Monasterium. Simul fretus fraternis ui ribus: quòd superiori anno reconciliati essent, ex longinquo dissidio: fratrem suum Abel in ditione sua duxit uisitandum. Venit: fratremq; conuenit amicissimè. Ille uenientem Regem hospitaliter excæpit, ut apparebat: sed uixit in corde eius odium inexpugnabile: quod nullus fraterni sanguinis respectus, nullus compositionis modus, nulla familiaritas potuit exuperare. Nihil timentem Regem, cùm ad Scacos (calculos uocāt latrunculos) cum quodam milite Rex luderet: & omnem securitatē in fraterna domo præ se ferret, à fratris militibus captus est: & in nauim perductus. Lago quidam ex Dania miles illi præfuit, capitalis Regi inimicus: quem ubi Rex uidit, malà sibi ominatur. Ille ait, Moriēdum tibi scito Rex sine ulla cunctatione. Sciebam inquit Rex, ubi in tuas manus perueni, esse de me actum: uerumtamen sacerdotē mihi iube adesse, ut animæ sempiternæ consulam. Quo adueniente, synceram ex animo peccatorum confessionem peregit, & absolutione percæpta, Sciebam inquit, mihi à fratre meo mortem impendi, sed non tam speraui properatam. Peccata quidèm mea deposcunt quod patior: sed non erit melior exitus fratri, nisi quòd resipiscat à malicia. Solent morituri nonnunquàm uaticinia edere. Et Rex quidèm in naui, ipso in lacu Slya, ad oppidū Slesuicense, cæsus securi est. Inconsueta mors Regi. Cadauer saxo coniunctum, mergitur in profundum: non tamen diu post, inuentum est supernatare, ceruice adhuc per cutem adhęrente corpori. Inde translatum, tumulatur in oppido Slesuig apud fratres Pręedicatores. Monstrant tamē in Ecclesia maiori locum, unde furto subtractum, in sepulchrum Regium ferunt translatū. Frater autem iam Rex, ubi intellexit, inuentum fratris Regis corpus, iussit effossum deportari in Regium sepulchrum. Erat autem annus post natum Christum Millesimus Ducentesimus Quinquagesimus primus, cùm annos non plenè nouem in Regno peregisset. Qui huius necis conscij fuere, omnes malè perierunt. Lago ipse executor sceleris, in Holsatia obtruncatur à collusore. Hermannus quoq; Kerkuuerder miles, qui tum cùm Rex caperetur, cum illo ludum peregit, cùm conscius factionis putaretur, à fossoribus rusticis confossus perijt.

Regis mors securi.

Añо. 1251.

¶ Abel fratri surrogatus, ab equite Sialandico impetitur, fugatur'q;. In Frisia tandem occumbens.

CAPVT XXII.

ABEL Regis proximi frater, superioris filius, fratri surrogatur in Regnum. Quod malè partum, & fratri per uim extortum, non potuit esse diuturnum. Nam in ipsa sua Dania, præsertim in Sialandia bello impetitur, ab Henrico de Mildorpe milite.

Abel Rex.

lite. Cui Rex cum copijs suis congressus, uincitur, atq; fugatur. Multis suorum amissis: uictores in naues præda congesta, redierunt in sua. Creditum est: motum illum uenisse Regi ex Frisia, atq; Thietmarsia. Nam proxima æstate uindicare se uolēs Rex Abel, arma collegit plurima: & primos quidēm impetus uertit in Frisiā Aquilonarem (Nortstrand uocāt) inde proximo traiectu transiturus in Thietmarsiam: unde coniectura est, inde prodijsse priores, qui eum lacesserunt hostes. Sed cùm improuidè depugnaret in Frisia: à Rustica plebe, Rex tantus, & tanta præditus armorū multitudine, cadit oppressus. Tum impletum est morientis fratris uaticinium: qui prędixit, nisi conuerteretur à uijs malis, proximè secuturum. Non hanc Regis expeditionem fuisse in Holsatiam, quisquàm præsumat. Cùm semper amicissimè uixerit iste Rex cum Leuiris suis, quorum tutelam gerebat. cùm illi absentes essent pro literarum studio: & redeuntibus in Hamburg, præsente Archiepiscopo Bremensi, liberrimè restituit ditionem, nihil sibi iuris reseruans: fretus etiam eorum armis in fratrem Ericum. Nō enim semel tantùm arma promouerat Archiepiscopus Bremensis cum Ioanne Holsatiæ comite: sed & filium Abelis Vualdemarum, qui cum Comitibus Holsatiæ auunculis suis, studio literarum deditus erat in Francia: redeuntem, apud Coloniam (incertum quibus causis) captū & detentum, idem Ioannes ęre suo redemit post patris mortem: datis, ut ferunt, sex milibus aureorum. Hic Vualdemarus patre cæso reuersus, à patruo Christophoro Rege permissus est administrare Ducatum Slesuicensem. Peregitq; æuum diu pacificū cum Comitibus Holsatiæ auunculis suis: semper memor puerilium studiorū: memor sanguinis proximi: memor beneficij, quod ei Ioannes impenderat, cùm eius opera ex captiuitate Coloniensi liberaretur.

A Frisijs cadit.

¶ Rex cum Regina in Leoheyde capitur. Liberati, tandem in pace reliquum ætatis transigunt. Comes uero Ioannes milite suo nondum disperso, iniuriam Lubecę passam, ulciscitur ferro & igne: eadem à Lubecēsibus postea passus. Rex Christophorus moritur. Caput. xxiij.

HRISTOPHORVS proximorum Regum germanus frater, Vualdemari Regis itidem filius, succedit in Regno, iamdudum impacatissimo crebris Regum inuitationibus: quæ secum afferunt omnium rerum innouationes. Veniunt noua consilia, noua ministeria, noui mores. Hic Christophorus diu nullos expertus est magnos casus in Regno: sed quietè satis egit usq; ad tempora morientis Vualdemari, Ducis Slesuicen. Hic erat Regis ex fratre Abele nepos.

Christophorus Rex, I.

Reliquit

Reliquit autem Vualdemarus ex sorore Ioannis & Gerardi Comitum, filium Ericum: cuius administrationem in ætate minori sibi Rex desumpsit: arbitratus Regno conducere, ut unum iterum corpus integretur, extincto Ducatu Slesuicensi. Sed cùm Regis conatus intelligerent Comites memorati, pro suo nepote Erico arma sumpsere: & Regi nunciantes hostilia, occurrerunt uenienti cum expedito agmine in loco qui dicitur Leoheyde: ibiq; Signa contulerunt. Vbi diu fortiter extracta pugna, inclinauit fortuna Regis. Cæsi plurimi: capti nonnulli. In quibus Rex ipse capitur. Non aberat longè Regina: illam quoq; cum Rege captam, Comites perduxerunt in Hamburgum. Sunt tamen qui hanc rem non Christophoro, sed filio eius Erico narrent contigisse, ut caperetur. Nam Christophorum tradunt obijsse Anno. 59. cùm triennio post in Leoheyde confligeretur, Rege capto cum Regina. Et eam rem de filio Erico testificantur Annales Danorum. Inde post multos dies, multis argenti libris in redemptionem persolutis, relaxatur. Sed Ioannes Comes Holsatiæ, cùm adhuc uictrices cohortes suas teneret: memor iniuriæ quæ nuper illi Lubecæ prouenerat, cùm immunitatem urbis uiolasset: & uix tumultuantium Ciuium manus euasisset: uindicare se constituit: & mouens in prædia Lubecensium, ferro & igne cuncta uastabat. Sed ciues dissimulata in tempus inuasione, cùm ille agmina sua dispersisset: illi quoq; inuocato Alberto Duce Brunsuicense, reddunt uicem Comiti. Vuagriam illi peruastant. Oppidum Kilonem obsident, & oppugnant: & incendijs, uastationibus què peractis, cum præda reuertuntur. Christophorus autem in pace omnia administrauit: passus unicuiq; suum esse, quæ pridem illi causa malorum erat. Inde ad annum Christi Millesimum Ducentesimum quinquagesimum nonum in fata concessit.

Rex cū Regina capitur

Año. 1259.

¶ Erici & Regnum, & in affines Erici Ducis filios, atq; Holsatię Comites tyrañis. Eodem tempore Magnus, fratrem Vualdemarum ex peregrinatione redeuntem, Regno expulit: & quòd ad Regem Daniæ confugerat, Scaniam deuastat. Rex Daniæ suorum conspiratione tandem perijt. Caput. xxiiij.

ERICVS adolescens, patri Christophoro surrogatur in Regnum. Hic cùm ad legitimam peruenisset ętatem, Agnetem duxit uxorem, filiam Ottonis Marchionis de Brandenburg. Cuius Regni tempore Ericus Slesuuici Dux, abijt in fata: duos relinquēs paruulos, Ericum, & Vualdemarum: quibus Rex Ericus præesse uoluit iure sanguinis: multū recusantibus de Holsatia Comitibus, Ioanne secundo, & Alberto, unà cum Henrico Gerardi filio. Rex tamen

Ericus Rex VIII.

peregit quod uoluit: renouata Arce in oppido Koldinghū: unde quoties uellet, frænum iniiceret uniuerso Ducatui Slesuicensi. Imo Rex ipse, multum reluctantibus cum Duce Comitibus, totum penè Ducatum in ditionem suam redegit: paucis relictis in manu Ducis. Prænaluit enim Rex: nec momentum habere potuit, quod aduersus molitiones eius, utpote incomparabiliter maiores, Comites cum Duce conarētur. Cùm tamen Vualdemarus, qui solus remansit, adoleuisset. Per incrementum communium amicorum factum est: ut Dux recognoscens feudum ab Rege, quod prius noluisset, omnem terram recuperaret quæ dudum Ducatui debebatur. Cunćq; bellum illi diuturnū esset in Ducem Iutiæ (hodiè uocant Slesuicensem) collatis uiribus Ducem cœpit: Arcem Tunderen subuertit. Reintegrata tamen deinde est gratia inter illos. Per huius Regis tempora, Vualdemarus Rex Sueonum pro Christo peregrinatus: cùm abesset, Regnum eius inuasit frater eius Magnus: nec redeuntem passus est ingredi. Ille diuertit ad Ericùm Daniæ Regem, hospitaliter exceptus. Quod ipsum Magnus inuasor, ferre non sustinens: cùm adhuc Reges in se nihil molirentur, præueniens, mouit in Scaniam: eamćq; ferro & igne deuastabat. Huius Regis temporibus Guidò Cardinalis Legatione fungitur in Dania. Causa Legationis hæc fuit: quòd Christophorus huius pater, Iacobū Archiepiscopū Lunden. captiuum habuit in causa Decimarum: & cùm annis ferè nouem durasset, ob hoc positum interdictum, Guido rebus compositis relaxauit. Ericus autem longæuæ pacis inde tempora sortitus, ad annum Christi peruenit post Mille Ducentos octuagesimum sextum: & cùm nihil foris hostile experiretur, suorum impetum euitare non potuit. Nam domestici eius, incertum quibus ex causis, conspirantes in eum, hostiliter confoderunt. Crediderim, gentem motibus assuetam creberrimis, non æquanimiter pacem, ac temporum tranquillitatem tolerasse: & cùm deesset quod foris cum laude peragerent, uersi in caput suum Regem, pro quo omnes mori oportebat, ipsi ad mortem prouexerunt. Nescia mens hominum fati.

Scania deuastatur.

Autoris manu annotatio in Originali.

Año. 1286.

¶ Ericus maior natu filiorum superioris Regis Erici, Nobiliū suffragio Regno præficitur. Vualdemarus Dux, agnatorum paruulorum tutelam suscipit. Suboritur grauis simultas inter Regem & Archiepiscopū Lundensem. Expostulat Vualdemarus cū Rege: dehinc arma utrićq; corripiunt. Res per amicos componitur: quo à fundendo sanguine abstineatur. Caput. XXV.

Ericus Rex IX.

RICVS trium Erici filiorum natu maior, adolescens tamen,

tamen, Procerum uoluntate in sceptra succedit: futurus magnificus, & splẽdore gloriæ insignis Rex. Vualdemarus Slesuici Dux, legitimam pro minoribus subijt administrationem. Inter Principes agnatos maior, & cui plurimum fideret Regina, rebus plus quàm ciuili bello in Regno perturbatis, erat Vualdemarus, procurandis rebus sollicitus. Cunc̨ staret in concilio, incumbens rebus gerendis: audit insidias sibi tendi ab his, qui sibi de morte Regis male erant conscij. Nam præuenire conati uindictam, ipsum quoc̨ Vualdemarũ opprimere sunt connisi. certi, quòd nisi eo extincto, salui esse non possent. Ipse ad pericula intrepidus arma poscit: & accæptis in illos, qui detecti fuere, desæuijt: alios strauit: nonnullos uulnerauit, quacunc̨ occasione manus eius effugientes. Quosdam captos, in Alsen deuexit, & uinculis mancipauit. Ericus cùm ad legitimos annos peruenisset, coniugem duxit Suetiæ Regis Birgerij sororem: cùm pridèm ipse Birgerius coniugem haberet germanam Erici. Ita geminatis affinitatibus, fortius inuicem sunt deuincti. Hic Rex grauem cum Archiepiscopo Lunden. gerebat simultatem, ob quædam Regni & Ecclesiæ iura. cùm quisc̨ suam partem (ut fit) iustiorem reputaret. Cædere cöactus Archiepiscopus maiori potentiæ, Romam se contulit. Prius tamen carceratus, euasit. Et cùm summo Pontifici rem aperiret: misit ille Isaruum, ad Regem nuncium. Quem Rex pro Ioanne depulso, fecit Archiepiscopum. Regnũ tamen mansit in Interdicto. Suffertur Ioannes ad sedem Rigensem. Aliquanto post tempore, iterum transfertur ad Bremensem Ecclesiam: Isaruus ad Salernitanam. ut careret Ecclesia, quam non erat ante ritè consecutus. Nec diu post, Rex Cancellarium suum misit in Vrbem, rebus componendis. Quod ita impleuit. Extitit deinde causa, quæ Vualdemaro Slesuicen. Duci Regem faceret infensum. Simultas primum uerbis expostulata, in apertum bellum processit. Vtric̨ comparatis sibi armis, contractisc̨ auxilijs, duxerunt in inuicem. Maior erat longè Ducis exercitus: nec incertus poterat uideri pugnæ exitus. cùm ex hac maiori parte starent pugnacissimi plurimi. Sed interuentu communium amicorum, quùm iam ad pugnam parata starent agmina, res ita dirimitur: ut Duci Lalandia permittatur, quæ dissensionis uidebatur materia.

Coniugium Regis.

Manus Autoris.

Dirimitur pacto bellũ.

¶ Ericus Rex Birgerio Suetiæ Regi suppetias laturus, multorum Principum concordias erigit: frustra tamen exercitu magno in Suedos mouit, operã & impensas perdens. Caput. xxvi.

ISDEM temporibus cùm Principes Vuandaliæ apud Rostock, quem puerum dixere, contempta filia D. Alberti Marchionis,

nis, duxisset cōiugem, congentilis sui D. de Vualogasto filiam: iratus Albertus, malè minabatur contemnenti. At ille se subiecit Erico Danorum Regi: qui missis expeditis militibus, subditum suum egregiè defendit. Inde Rex Ericus, cùm cerneret res omnes in Suetia turbari: & magno ibi bello confligendum: operas impendit, ad pacandas res uicinorum Principum. ut illorum uteretur opera ad bellum memoratum. Intendit ergo animum ad pacandos uicinos Holsatos. Nam Comites succensi militaribus, plures eiecerunt de terra. Rex interposita opera, pulsos reconciliauit Dominis suis. Cunque Magnopolensibus inciderent simultates ad urbem Lubecam: Duci quoque Slesuicensi, & Comitibus memoratis turbata erat synceritas: euocauit Rex Albertum Saxoniæ Ducem: & omnes quos diximus, in insulam Cimbriam, quam corruptè uocant Imbriam: ibiquè dedita opera, omnes & singulos quibuscunquè ex causis dissidentes, conciliauit inuicem: ut datis dextris, Regis nutu omnia pacarent. Qui de Lubeca missi sunt, cùm cernerent Regis tantam paci deditam operam: persuasis ciuibus, Regem decennio elegerunt Defensorem: per singulos annos mille illi marcas dependentes. Ex his quos diximus Principibus, Nobilibus, atque ciuibus, Rex fortem & expeditum conflauit exercitum, mouens in Suetiam, Birgerium sororium suum liberaturus: quem fratres eiusdem Birgerij, Vualdemarus, & Ericus, Regno deturbatum, in uinculis esse iusserunt. Veniens autem Ericus Rex: omne Regnum, omnes portus, urbes & arces, atque castella, ita reperit Teutonicorum impositis præsidijs esse communita: ut nihil ipse cum uniuerso exercitu suo perageret. Ibi perierunt labores & impensæ plurimæ: incassum Amici fatigati, qui tamen omnes Regi erant uoluntarij, maiora etiam pro illo subituri. Nec diu post, Otto Brandenburgensis Marchio, cùm antiquas exerceret in Regem simultates: audita magna eius & mirabili magnificentia: non passus ab eo diutius diuelli, in oppido Ribenisse occurrit Regi: conuenitquè, ut anno proximo Rostock confluerent. Ibique Marchio ipse centesimus, inter quos erant. xx. Principes, qui cingulum sumerēt militarem de manu Regis. Quam solennitatem quia in Vuandalia designauimus, hic transilimus.

Concordia Principum.

Teutonum præsidia.

¶ Vetus in Regem coniuratio, ab Vxore Ducis Lalandiæ proditur: Puniuntur Coniurati. Bellum atrox apparatur inter Marchionē & Regem: quod Marchionis morte non succedit. Rex item moritur. Caput. xxvij.

PER QVAE tempora patefacta est Coniuratio grauis in Regem Ericum, hoc ordine. Ericus Dux Lalandiæ diem suum obierat.

obierat. Relicta eius, cùm ad filiam Regis tum de sacro fonte leuandam uocaretur, prompta uenit: & ut Regi gratum quid faceret, Literas exhibuit multis Sigillis communitas: uel ignara quid proderet, uel maligna in uiuentes. quando marito suo iam mortuo, noceri non poterat. Erant autem literæ illæ Coniurationis initæ in caput Regis. Quibus accæptis, paulatim sumpsit pœnas de omnibus Coniuratis, quos literę prodiderunt. Ita plurimum sanguinis effusum: ut nequam Coniuratio uindicaretur. Ducatum autem Regno consolidauit. cùm Dux prolem non liquisset masculam. Bellum deinde ortum est Regi magnum. cùm Vualdemarus illi Marchio multa minaretur: occasione (uti arbitror) orta de Vuandalis: qui Regi, quàm Marchioni erant promptiores. Processit res, & serpsit latissimè. Quisque partibus suis adglutinabat quos potuit. Regi cohærent Ioannes, & Gerardus Holsatiæ Comites: Ericus Dux Saxoniæ: Henricus de Magnopoli, Vuerslaus de Rugia, Henricus de Zuerin, & urbs noua Gripesuualdis. Marchioni uerò adhæsere, Otto Dux de Stetin, Vuerslaus de Vualogast, Ottonis frater: Sundensem, ac Rostoxensem urbes, in hac parte constitisse ferunt. Lubecenses uerò se partibus subtrahentes, in neutralitate constitêre. quòd sine pernicie sua poterant nusquàm inclinare. Nam Regem sibi elegerant defensorem: Marchionem uerò cognouerunt Imperij proximum sibi Principem, nonnihil ab Imperio respectus in ciuitatem habere. Quùm ita maximi utrinque bellorum fierent apparatus: mors Marchionis rem omnem diremit. Nam sanguinis sui nullum reliquit successorem, qui bellum propagaret. Peruenit enim feudum illius mox ad Imperium. Ericus autem iam ingrauescens annis & morbo, cùm adesse sentiret diem extremum, conuocatos Proceres monuit: ne fratrem suum Christophorum, quem ille pro suis demeritis Regno expulisset, Regem post se facerent: & inde concessit in fata, ad Annum Christi post Mille Trecentos uicesimumprimũ, cùm in Regno triginta quinquè annos peregisset.

Puniuntur Coniurati in Regem.

Erici mors. Año 1321.

¶ Christophorus Erico succedit. Bello in Stralessundos parato, capto primum à Ciuib. Duce à Louenburg. exercitus re infecta dissoluitur. Caput. xxviij.

CHRISTOPHORVS defuncti Erici frater, quàmuis moriens Rex hoc uetuisset, uterini fratris sui Ioañis Holsatię Comitis opera, in Regnum peruenit. Erant multi, qui illi Ducem Slesuici Ericum prępositissent: idque maximè iure comprobarunt. Multique Germanię Principes in eam partem inclinabant. Nec erant in Regno pauci, qui uoluntatẽ Erici proximi Regis iustificabant. Sed uicit omnia Ioañis fratris sui instãtia, ut in Regnũ ante alios perueniret.

Christophorus Rex. II.

ueniret. Erant inter Proceres, quos naturalis respectus permoueret: quòd Regis frater & filius ad coronam proximus haberetur. Sperabant enim, iam deferuescente adolescentię calore, futurum modestiorem. Multa illi bella cum suis: multa cum exteris. Cunque in Ducē Slesuici exterminandum uerteretur: occurrūt illi Comites Holsatiæ. Tamen priusquàm ad eam rem ueniretur, bellum uertit in urbem maritimam Stralessund. quòd Regi obnoxia diceret, fundata à primo Vualdemaro: illa autem Vualogastensi Principi D. suo parebat. Rex magnam instruxit classem: inuitans à terra Principes fœderatos, hos scilicet: Ericum Ducem Saxoniæ de Louenburg: Albertū Ducem Lunenburgen. Gerardum & Ioannem Comites Holsatorum: Adolphum de Schouenburg Comitem: Guncelinum de Vuittenburg: Henricū de Zuerin Comites: Henricum de Mekelnburg: et Pribislaum Vuandalorum Principem. Hi mouerant à terra. Cæterum à mari uenerant Christophorus ipse Rex Daniæ: Birgerius Rex Suetiæ: Sueno Dux Slesuici: Kanutus Pors, Dux Hallandiæ, incomparabilis uni expugnandę urbi exercitus. Hos omnes agmine suo prçuenerat Ericus Dux de Louenburg: & metatus est castra in loco qui dicitur Heynhold. Ciues qui de muris specularentur aduentum eius, cùm scirent incomparabilem subsequi exercitum: expeditis armis suis ad solum egreßi, fortiter oppugnauerunt. Ille quoad licuit sese defendit: sed fatigatus cessit multitudini: captus, & cum suis in ciuitatem protractus est. Reges & Principes cùm superuenissent, audito quid de Duce factum esset, indoluerunt: & oppugnationem urbis grauiorem inierunt. Sed cùm Ciues animosè defenderēt sua mœnia, inuanum laborauerunt: diuque fatigati, in sua quisquè abierunt. Dux autem captus, traditur Duci de Vualogasto: ac ingenti se pecunia redemit, sedecim milibus marcarum argenti puri.

Regis exercitus.

Stralessundorum uictoria. Dux de Louenburg capitur.

¶ Proditionis insimulati Proceres aliquot, laqueo pœnam luunt. Sponsalia fiunt inter Marchionem iuniorem, & filiam Regis. &c. Caput. xxix.

CIRCA hæc tempora Rex Christophorus adiuuit partes Principum de Mekelnburg, aduersus maritimas ciuitates: in quo bello magnæ utrinque calamitates illatæ: ita, ut inuicem ipsi Principes non æquis se oculis aspicerent. Vnde factum est: ut communibus amicis rem intercipientibus, eó deduceretur: ut Rex accæpta pecunia, Dominium Rostock, quod Regi prouenerat, aut feudi, aut belli iure in perpetuum permitteret dominis Magnopolensibus: apud quos permansit in hodiernum. Rex eó delatus, instructa classe, castra posuit ad ostia Vuernouiæ; ubi erant reliquiæ Arcis demolitæ

demolitæ Denskeburg. Ibi aduentũ Ludouici Romanorum Regis operiebatur. Venturum enim pollicitus est, ad desponsandam Regis filiam, Ludouico Marchioni, Rom. Regis filio. Sed illo uel procrastinante nimiũ, uel omnino uenire recusante, ob causas necessarias, Rex in sua regreditur. Quo etiam tempore, Rex cùm multos Procerum suorũ insimulasset: quòd aduersus se tradimenta constituissent: uolentes Rege deiecto, fratrem eius Regem habere: cùm tamen, ut multorum fert opinio, fuissent innoxij: suspendio necauit. Nec diu post, cùm Ericus Slesuici Dux mortẽ obiret, paruulo relicto decenni puero Vualdemaro: Rex iterum administrationem Ducatus quęrebat. Sed obstitere Holsatiæ Comites: & magnum inde bellum formidabatur. Nam Rex Ericum Ducem Saxoniæ adiutorem inuocabat. Nec minus Comites arma parauerunt. Sed interuentu bonorum uirorum, res tota sine bello quieuit. Nec longũ posthac, uenit cum apparatu magno multorum Principum Lubecam Bertoldus Comes de Hennenberg: ducens Marchionis Ludouici filium puerum nouennem: & exinde trajiciens in Daniam, magna adhibita solennitate, despondit puero filiam Regis Christophori. Aderat inter alios Henricus D. de Mekelnburg: qui cùm magnam teneret partem Vuandaliæ in Marchia, pollicitus est Rex, magnam se daturum pecuniam, ut sibi permitteret eam partem ditionis. Ille sciens quid Rex in suo posset, deliberationem unius diei deposcit: ut suorum consilio rem perageret. Negare cùm formidaret, minus annuere uoluit: quamprimũ potuit inscensa naue abijt. Comes peracto negocio suo, & ipse redijt cum adulescentulo Principe suo: & reuersus in terram, conuenit Henricum memoratum: ut à se accepta pecunia, potius quàm à Rege, traderet ditionem antedictam. Placuit utrunq;: & conuenit de precio. Quo numerato, ad Marchionatum redijt, terra prius inde deducta.

Suspenduntur laqueo Proceres insimulati proditionis.

Bertoldus ab Hennenberg.

Rugiam Rex uendicat. Regno pellitur. At ui rediens, in Regno propter aduersarios persistere non potuit: eos beneficijs placat. Zegenberg arx capitur.

CAPVT XXX.

CVMQVE Rugianorũ Princeps tẽpore illo obijsset sine prole mascula: omnes Vuandaliæ Principes in eam coniecere oculũ: Duces Stetinenses, Pomerani, Vualogastenses, Marchio, Domini Magnopolenses: oĩbus aũt tũ exclusis, Christophorus Rex iam uetus Dominus, eam ditioni suæ uendicauit. Sed cùm necdum conquiescerent odia inuicem Danorum, & Holsatorum: Gerardus, & Ioannes Comites, astipulantibus Iutijs, nauigarũt in Daniã: & incolis ad se cõcurrentibus, Regem penitus Regno depulerunt. Cessit: perueniens Rostock,

Rex Regno depulsus, ui redit.

Rostock. Ibi contractis undecunque auxilijs, redijt in Regnum. Sed nõ potuit consistere in conspectu aduersariorum, qui Vualdemarum Erici Slesuicensis Ducis filium, Regem creauerunt. Is Procerum uoluntate Curiam celebrans, auunculos suos Comites, qui eum Regem fecerant, remunerabat. Nam Gerardo concesit Ducatũ Iutiæ: quem Slesuicensem dicimus: Ioanni Lalandiam, Cimbriam, & quędam alia. Miles quidam ex Teutonicis, arcem tum tenebat Vuerdingburg satis inexpugnabilem: cui Gerardus pollicitus est, daturum se quatuor milia marcarum, si redderet arcem. Ille accæpta fide de pecunia, mox tradidit. Consignatum est illi æs promissum in arce Zegheberg: ut arcem teneret ex more in pignus, quoad usque acciperet. Ille adijt: possedit. Sed quùm nihil sibi timeret: scientibus, an nescientibus Comitibus, incertum: noctu transcensis muris, arx capitur. Ille cum suis muro deturbatur, proditoris sumens præmia solita. Poterat tamen utcunque fieri, etiamsi nihil inde Comites aut scissent, aut mandassent. Sed dũ bellum traheretur, fierentque uicissitudines & mutationes plurimę: Ericus Christophori filius usqueadeò inualuit, ut ausus sit obsidere arcẽ Gottorpe. Qua in obsidione tantum spei fouit obtinendæ arcis, ut nullo Holsatorum timore angeretur.

Zegenberg dolo capit.

¶ Ericus uulneratus moritur. Rex cum Comitibus Holsatiæ paciscitur. Dani illum obsidentes, cadunt. Gerardus Regem uincit. Pacto liberantur captiui: quod Dani fregerunt. Rex tandem moritur.

CAPVT XXXI.

ABERAT ex quibusdam causis Gerardus uir fortissimus. Ioannem uerò contempsit. Ille autem adunatis armis, obsidentes Danos inuasit: & commisso pręlio, Ericus uulneratus est letaliter: quo ex uulnere breui post obijt: & soluta est obsidio. Proxima autẽ Æstate Rex Christophorus Lubecam ueniens: interpositis amicis, pacem meruit à Comitibus. Erat autem pactionis hæc forma: ut Rex Comitibus persolueret octoginta milia marcarum argenti puri: & in pignus, donec numeratio impleatur, acciperent, Syluam quæ dicitur Danica: cum octo circumiacentibus parochijs. Rex Vuerdingburg reducitur in Regnum. Sed Danorum Proceres huius compositionis formam non approbantes, restiterunt: Regemque in ea arce obsederũt. Sed cùm Regi adessent Comites memorati, facilè superauit aduersarios. Omnium nouissimi fuere Iutij: qui Regi se opponerent pro suo Vualdemaro, quem Regem creatum defenderant. Nam arcem Gottorpe noua oppugnatione adorti, cinxerunt obsidione. Ioannes autem Christophori uterinus frater, iam pro fratre agens: cõtractis copijs institit obsidionem

Ericus uulnere morit.

Rex obsidetur.

ſidionem ſoluere. Et commiſſo prælio, ceciderunt ex Danorum nu- mero nongenti. Ipſe uictor obſidionem diſſoluit: multis ex Iutijs no- bilioribus ſecum captis abduxit. Extitit deinde cauſa, qua Comites fra- trueles, Ioannes, & Gerardus, grauiter inter ſe diſsiderent. Rex fratri Ioanni ſuppetias tulit: ſatis ſciens, ubi Gerardum ſuperarit, de Ioanne ſe facilè acturum. Ioannes contractas copias in Todeſlo collocauit, Re- gem ſibi coniungendum demoratus. At Gerardus hoc cauens, ne co- piæ iungerentur, Regis ex Sleſuico ducentis iter præoccupauit: & ue- nientem excipiens, manum cum illo cõtulit. Erat autem Regis agmen duplo præſtans numero. Sed Comes inuictus, conſerens prælium, fa- cilè Regis agmen dirupit: cecidit multos: aliquot cœpit: uix Rex elabi- tur cum filio Vualdemaro, in oppidum Kilonem confugiens. Ioañes audito prælij exitu, ad fratrem uenit: illumq́ reduxit in Regnũ. Nec diu poſt, cum fratruele Gerardo egit ſuper relaxatione captiuorum, quos ſuperiore año ille abduxit de exercitu Regis fratris ſui. Nec tam- en res ad ſolum ſpectabat Gerardum. nam auxilia plurima aliunde cõ- traxit. Erant cũ eo Vuilhelmus de Orlemunde, Burchardus de Zua- lenberg, Comites. Henricus de Brunchorſt, Nicolaus, ac Guncelinus de Vuittenburg. his enim pars erat in captiuis. Sed tum accæpta Fio- nia, Gerardus uix cæteros reddidit quietos. Attamen Dani malè fi- dem ſeruabant. Nam eodem animo in Lundis repertos Holſatos ob- truncauerunt: & obſidentes arcem Helſingburg, & quicquid in Reg- no Gerardus habuit, receperunt: cùm illi quos præfecit Gerardus, ni- hil hoſtile timerent. In his laboribus ætatem terens Chriſtophorus, cùm ad maturam perueniſſet ætatem, Anno poſt Mille Trecentos tri- ceſimotertio uitam finiuit: cùm in Regno duodecim egiſſet annis.

Cadunt Dani, 900.

Gerardus Regem uincit.

Chriſtophori mors. Anno, 1333.

¶ Otto Vualdemari Regis frater bello captus, uix oblatis conditionibus eximitur: quibus non ad plenum ſeruatis, bellum Gerardus inſtaurat. Is clam noctu truncatur. Eius mortem filius ulciſcitur. Caput. xxxij.

VALDEMARVS eius nominis Tertius, Chriſto- phori filius, Regno ſuccedit. Cuius frater Otto, renouatis in Holſa- tos bellis, nihil profecit. Nam ei occurrens in Iutia Gerardus, ductor fortiſsimus, non longè à Vuiburgio collatis manibus, uicit: & multis cæſis, Ottonem cœpit: perduxit captum in arcem Zegheberg. Roma- norum interim Rex miſsis nuncijs in Lubecam ſolennibus, Gerardo de Hennenberg Comiti, cum cõſortibus mandauit Ciuibus: ut quan- tas poſſent uires interponerent, ad laxandum captiuũ Ottonem Chri- ſtophori filium. Illi parẽtes dicto, quod poterant fecere. At nihil pro- fecerunt.

Vualdemarus Rex. III

ee

Otto soluit. profecerunt. Ad extremum tamen pactis conditionibus, dimittitur. Quorum quædam dum non legaliter implerentur, Gerardus bella renouare cöactus, exercitum duxit in Iutiam: Ibiq́ dum castra haberet non satis diligenti suorum custodia: à Danorum quodam nobili, qui consuetudinem castrorũ eius nosset (nam diu illi militauit) noctu uelut unus excubitorum, ingressus cum sexaginta uiris, Comitem in stratu suo occidit: & cum eo Capellanum, & militem Henricum de Vuitighoue: & clam regressus elabitur. Ad primam lucem comperto scelere, ingens in exercitu luctus erat: quod uir incõparabilis, Ductor semper fortissimus, qui Daniam oẽm gladio suo sępè concusserit, tam negligenter perierit. Henricus tamen filius eius, cui ex robore Ferrei nomen postea accessit: peractis funeralibus ex more, consolatus exercitum, in Daniam illum duxit: ubiq́ sæuiens igne ac ferro. Nec obuiũ se ferre ille quisquàm præsumebat. Nec quieuit, donec caperet patris sui iugulatorem. Quem rotis membratim discissum, uulturibus deuorandum obiecit.

Gerardus strato truncatur.

Paternæ necis ultio.

¶ Vualdemarus Regno pulsus, restituitur. Dani ab Holsatis caduntur. Caput. xxxiij.

IAM Vualdemarus Rex Christophori filius, Regno pulsus exulabat. Vualdemarus autẽ pridem Dux Slesuici sub Christophoro creatus, nunc Regnum ope Holsatorum ambiebat: & peregit, ut Rex pelleretur. Sed mortuo Gerardo, cùm filij eius multo tempore rem sustinuissent: & uindictam paternæ necis egregiè peregissent: & iam audirent, Lubecam uentitasse Ludouicum Marchionem, ex quibusdam causis: illum adeunt Comites: rogabantq́, ut ille interpositis partibus suis, Regem Regno restitueret. Ille dedita opera peregit: ut Dux Slesuici Vualdemarus, coronam poneret: Regi Vualdemaro redderet: accępturus quæ ab olim omnia paternæ fuerunt ditionis. Dux ex fide omnia peregit. Et ut in reliquũ tempus solida perstaret familiaritas, sororem suam Regi despondit in Sincderburg. Peregitq́, ut ex omni Regno Proceres coëuntes in Vuiburgum, reciperent & agnoscerent Regem, sacramentis ex more renouatis. Et tamen iniquis semper oculis aspexere inter se Holsatos diuersantes. cùm Fionia illis pareret. Ergo adunati, arcem eius terræ Scalinburg cœperunt oppugnare. Holsati, qui intus agebant, fortiter repugnauere: misso nuncio in Holsatiam, qui filios Gerardi, de rerum statu facerent certiores. Illi sexcentos armauere: perq́ mare immiserunt. Quos cùm ex propinquo esse obsessi cernerent: quadrato agmine incedentes, eruperunt: & instituta pugna, in obsidentes fortiter prælian tur. Superuenere sexcenti pugnantibus: & intercæptos Danos, ad internitionem

Regno restituitur Rex.

ternitionẽ cecidere. Cæsa sunt ad duo milia ꝓmiscui ordinis: int̃ quos & Capitaneus omniũ causa malorũ: q in necẽ Gerardi fert̃ cõspirasse.

Slesuici Dux ab Holsatia in uenatione capitur. Dani ab Holsatis mari cæduntur. Rex à Prussia, & Terra sancta rediens, Holsatos infestat. Fit pax per Suetiæ Regem. Caput. xxxiiij.

WALDEMARVS Dux quibusdam ex causis Holsa Holsatis auersus, quos semper coluerat, & quorum insigni opera sępè usus est: cœpit eos in hostilẽ animũ. Holsati nõ armis, sed insidijs agendum rati, obseruabant tempus uenationis suæ. In qua captũ Ducem abduxerunt in Neuburg, arcem Fioniæ: & duobus annis tentus est; donec magno ære lueret captiuitatẽ suam. Vualdemarus quoq; Rex inuidit Holsatorum fortunæ. quòd meliores in Regno arces tenerent: quas se exulante, stipendiũ militiæ suæ accæperunt. Obsedit ergò terra, mariq; arcem Callingburg. Sed Henricus Comes à mari adnauigans, obsidentibus instituto prælio magno, Danorum aliquot cæsis: aliquot etiam demersis, & captis nõnullis: soluit obsidionem. Inde uerò cùm Otto frater Regis, Teutonicorum ordinem ingressus, militaret, in Prussia, aduersus perfidam tum gentẽ Lituanorũ: Vualdemarus Rex in eandem se expeditionẽ perarmauit: sumpto secũ Erico iuniore Duce Saxoniæ. Et primùm quidem adnauigabat Lubecam: ibi Ducem excipiens. Inde contendunt in Prussiam. At illo ueniente, nõ erat is ordo rerũ, ut bellũ innouaretur. Vnde frustratus Rex, sine fructu redijt in Regnũ. Et statim post, eodẽ Erico assumpto, longam inijt peregrinationẽ in Terrã sanctã: ubi apud Dominicũ sepulchrũ, Rex ab Erico Duce creatus est Miles. Reuersus inde Rex, cæteras Holsatorum arces cœpit oppugnare: & in Lalandia obsedit Vuerdingburg. Ioannes autẽ Holsatiæ Comes. cùm id audisset: armatis aliquot nauibus, suppetias ferre cõstituit obsessis. Non est passus Rex Suetiæ Magnus, rem armis pagere. Nam ille intercæpto negocio, peregit: ut Rex octo marcarum argenti milibus persolutis Comiti, reciperet Lalandiam suam. Et consensit Comes, sedataq; est materia controuersiarum.

Dux Iutiæ capitur.

Dani à mari cæduntur.

Varia belli fortuna, nunc Regi, nunc Principib. blandiente; tandem Magnus Suetiæ Rex, dißidij factus arbiter, rem omnem componit. Caput. xxxv.

INTEREA causa extitit, per quã ludificati Principes multi: inprimis Albertus iam Dux Magnopolensis, & Otto Archiepiscopus Magdeburgen. Rodolfus Dux Saxonię, & Albertus Comes de Anehald: Marchionem adulterinum defenderunt, aduersus Ludouicũ Rom. Regis filiũ, iamdudũ illo Principatu inuestitum.

stitum. Rex aũt Vualdemarus partes fouit Ludouici: magno agmine mouens in Ducem Magnopolensem Albertum: & peruenit agmine suo per Pomeraniam sibi paratam, ad oppidũ usq; Stargard. Quod non diu resistere potuit oppugnanti. Secutus Regem Albertus, obsedit eum in oppido memorato. Sed cùm audiret Albertus superuenire Romulum Marchionis fratrem cum exercitu: ut Regi subueniat: ne inter duos interciperetur, obsidionẽ relinquẽs, occurrit Romulo. Ibi conserto prælio, grauis pugna fortiter editur. Sed uictoria fuit Alberti. Nam multis cæsis, ad quadringentos cœpit. Romulus cum paucis uix elabitur. Rex audita fortuna partis suæ, oppido egreditꝛ: & auctis copijs per Ducem Stetinen. in uicina Ducis oppida ducit: & aliquot captis, in Berlinum contendit obsidendum: quæ urbs senserat pro Vualdemaro, quem Adulterinum Marchionem, Rom. tum Rex Carolus fertur supposuisse Bauaris. Ibi aliquot per Regem creatis militibus, obsidioni fortiter instatur. Secutus Albertus Dux cum copijs suis prælio se aptabat. Nec minus Rex suos instructis ordinib. tenebat, paratus excipere uenientem. Tum utriusq; Principis Seniores adequitant, inter se locuti: Quid tanto petatur apparatu, nisi Christiani sanguinis profusio copiosa? Conducibilius forè, pacis requirere consilia. Et inter se deliberantes de illis, retulit quæq; pars Principi suo. Conuenitur: ut arbitrũ causæ facerent Magnũ Suetiæ Regem: qui proximo Pentecostes festo, rem omnem dirimat. Ita disceditur. Veniente autem præfinita die, Rex auditis partium allegationibus, ita rem diremit. Vt Marchio Romulus, supra pecuniam, quam pro redimendis captiuis Duci debebat, remitteret homagiale seruitium, quod habebat in quibusdam terris olim Vuandalicis: quas nunc tenebat Dux Magnopolen. Insuper Romulus acciperet Ingeburgam filiam Alberti Ducis in coniugem. Dos esset oppidũ Lentze cũ territorio suo. Romulus pro uitalicijs daret Sponsæ Arusberg, Vuerben, Parleberg, cũ attinẽtijs.

Stargard Rex obtinet.

Alberti erga Romulũ uictoria.

Bellũ arbitrio Regis Suetiæ dirimitur.

¶ Adulterinus Marchio honori collato cedit. Indicuntur Comitiæ Lubecã super pace cõmuni. Caput. xxxvi.

IN hunc modũ diremptis controuersijs Principũ, Rex Vualdemarus, Romulus Marchio (cui frater Ludouicus eam Prouinciam permisit) Ericus Dux Saxoniæ, adito Rom. Rege Carolo: sciscitantur, cur adulterinũ hominem Marchiæ imposuisset, in graue præiudicium ueritatis, & Principũ? Quum in ueritate Vualdemarus, quẽ idolũ illud præferebat, esset defunctus. Rex illis satisfaciens, respondit. Non se leuitate ulla, aut malignitate instinctũ hoc egisse: sed Ottonis Archiepiscopi Magdeburgen. Rodolphi Ducis Saxoniæ, Alberti de Magnopoli Ducis, & Alberti de Anhald

hold Comitis sacramentis deceptū. Tum Rex Vualdemarus, Et nos inquit, parati sumus ostendere, melioribus sacramentis eos peierasse. Ergò serenissime Princeps, muta Decretum. Cùmq; ad eorum uoluntatem Carolus Romulū declarasset Marchionem: Adulterinus ille id intelligens, latuit: et in ditionē Comitis de Anehold concedens, in paupertate & calamitate uitam finiuit in oppido Dessou. Rex aūt Vualdemarus terris suis redditus, nihil duxit antiquius, quàm pacem ubiquè quantum posset latissimè constituere. In quam rem solennem Lubecæ Curiam indixit. Conuenerāt eó omnes uicini Principes, Romulus Marchio Brandenburgen. Vuilhelmus Dux Lüneburgen. Rodolphus de Saxonia: Ericus de Louenburg & Saxonia: Casimarus de Stetin: Vuertslaus de Vualogast: Albertus de Magnopoli: Ericus de Slesuig: Kanutus de Hallandia Duces: Henricus, & Nicolaus de Holsatia, Adolphus de Schouenburg Comites: multi item Milites aurati: militares sine numero. Ibi Consilium agebatur de temporū tranquillitate, & communi ubiq; pace. Omnibus autem ritè constitutis: torneamenta militaria, ludi, choreæ, & Principum illic insignis apparatus uisebatur.

Adulterinus Marchio secedit.

¶ Rex Vuislon deprædatam, ditioni suæ subigit. Orti aliquot Ducum motus: at Ericus uictor superat.

CAPVT XXXVII.

PROXIMA Regi expeditio fuit in Godlandiam: ex nonnullis causis, quę in Annalibus non extant. Terram ferro & igne peruastabat: oppidum Vuislon arta cinxit obsidione: terra, mariq; oppugnans. Ciues cùm nullū cernerent profugiū, Regi se permisere, gratiam expetentes. Ille accæptis iuramentis, cùm interim miles eius præda onustus locupletaretur, uictor in sua reuersus est. Interea cùm Albertus Magnopolen. & Ericus Saxoniæ Duces, de finibus contenderent, & uicissim arces sibi ademissent: occupauit Ericus Plaue: cùm Albertus teneret Godebusch, & Boycenburg, quæ iuris ferebantur Saxonici. Rex interposita pactione, hoc modo litem diremit: Vt quisquè alienū redderet. Credulus Ericus, pactioni satisfecit, reddens Plaue. Cùm aūt Albertus non pareret, indignatus Rex, Helsingburg, quod Præfectus Alberti tenebat in Dania, recepit. Ericus quoq; ducens in Magnopolim, congreditur Alberto: & uictoria potitus, plus quàm quadringentos cæcidit, ac cœpit. Dum ista fierent, Comites Holsatiæ pro Alberto sentientes, oppugnauere arcem Krummesse. Superuenere Ducis Erici milites: & consertis manibus. 60. equites strauerunt, atq; cœperunt. Ita utrobiq; pars iustior Erici superauit.

Erici Saxonis uictoria.

¶ Rex cum maritimis Vuandalicæ ciuitatibus bellum gerit: in quo filius

Regis lapide ictus, cadit. Rex soluto prælio, Nicolaũ Holsatiæ Comitem uincit. Cimbriam inuadens, superatur, capto Capitaneo Petro. Caput. xxxviij.

DEINDE dissensio grauis orta est inter Regẽ, atq; urbes maritimas Vuandalicas: quæ in apertũ processit bellũ. Armauere Ciuitates aliquot magnas naues, classem ualidam: & duxerunt in Regem. Congressi, pugnauerunt in mari. Et satis incerta fuit uictoria. Nisi quòd filius Regis Christophorus, ictus lapide, nõ diu superfuit. Hic casus diremit prælium. Tum copiæ Ciuitatum terris impositæ, incedunt uastabundæ ad prædam: negligentius habita classe, Rex autem submisit quosdã, qui sex grandiores ex omni classe naues caperent, & abducerent. Ob quam rem Præfectus classis, ex urbe Lubeca, Ioannes Vuirtenburg, capite plexus est. Interea Nicolaus Holsatiæ Comes, arcem Bramberg in Fionia, sui ut putabat iuris, obsedit: & penè cæperat. Tum superueniens Rex maioribus copijs, cũ Comite conflixit. Ille &si fortiter repugnaret, multis utrinq; cæsis, ad extremũ cedere cogebatur multitudini: captis penè omnibus, qui de suis supererant: uix ipse cũ paucis euasit. Idẽ quoq; Rex cùm classem perarmasset, duxit in Cimbriam: quam Comites Holsatiæ tenuerunt. Inde uerò cùm tota non indigeret, partem copiarũ, sub Præfecto Petro, misit in portum Vuismariensem: ut prædaretur. Ciues aũt, ubi innotuit, in naues se armati contulerunt: & inita pugna, Danos superarũt: capto Petro cum centũ sexaginta suorũ. Qui postea singulari ingenio elapsus est è manibus eorum. Nam custodes suos ebrietate cõsopiuit: & effractis catenis, apprehensum unũ ex socijs, qui æger erat pedibus, in dorso portauit: tendens in portũ. Nemo illũ ex captiuis esse cõiectare poterat: cunctis arbitrantibus, quòd fideli custodia maneret in compedibus. Obuios uigiles, sciscitantes, quo iret? quisne esset? hoc responso delusit. Ebriosus inquit iste meus (quem malè perdant dæmonia) ita potu suffunditur, ut ambulare non possit: illum itaq; in nauim deporto: ut ibi confrigescens, edormiat ceruisiam qua madet. Illi credentes, dimiserunt, sic elabentem de manibus eorum.

Filius Regis lapide cadit.

Vincuntur Dani.

¶ Rex thesauro collecto peregrinatur. Mercatores libertate sua spoliati, in arma mouentur. Res demum per Regni Proceres transfigitur. Rex rediens, pactũ ratificat: paucis tum morti concedens. Caput. xxxix.

REX deinde (cùm suspectã haberet fidẽ suorũ in Regno conspirantiũ, ut ille coniectabat) cum Vuandalicis ciuitatibus, enauigato mari, cũ ingenti thesauro peregrinationem inijt. Multis tamẽ fertur rebus in Marchia ad Prislauiam spoliatus. Sed inde profectus, petiuit

uit Gallias: peruenitq; Auinionem: ubi Papa etiam tunc Curiam fo- uit. Excipitur hospitaliter: et in ipsa Quadragesima honoratur, de more data Rosa. Cùm autem reuersus esset Rex, nec Mercatoribus in Regno suo permitteret antiquas libertates: consiliũ inierunt per Oratores suos in Colonia Ciuitate: ut ex oppido Campensi enauigarent in Regna: quasi non maritimarũ, quæ uocantur Vuandalicæ, Ciuitatũ causa esset, sed omnium Mercatorum. Multa per Daniæ insulas edita est uastitas: multa incendia: infinita prędа. Rex ipse cessit Regno, ubicunq; peregrinatus. Ciuitatũ, imò Mercatorũ agmina armata, arcem Coppenhauen obsidione cingentes, oppugnauere uehemẽter, & expugnauerunt, multa inde præda conuecta. Cùm ergo copias ubiq; uictrices circumtulissent, multas Arces oppugnando, & expugnando: Proceres terræ Regem non habentes, perpetuæ Regni ruinæ prospicientes, inito tractatu, terram Scaniæ sedecim annis Ciuitatibus consignarunt cum suis prouentibus, in recuperationem & compensationem damnorum, quæ per aliquot annos Ciuitatibus ex Regno prouenerant. Quibus annis decursis, Ciuitates suam implentes fidem, terram ipsam cum omni iure reddiderunt Regno. Eodem tempore inualuit controuersia ipsa de Nuptijs Elisabeth, quæ soror fuit Henrici & Nicolai Comitum Holsatiæ: quæ primùm Aquino Noruagiæ Regi, inde etiã Magno Suetię Regi desponsata fuit, utrobiq; reiecta. Quam rem in Saxonia exequemur. Vualdemarus autem Rex pertæsus longæuæ peregrinationis, in Regnũ redire contendit, comprobatis conditionibus pactis inter Proceres, & Vuandalicas ciuitates. Ibiq; non diu manens, infirmitate correptus, cùm ægritudinem augeret aduersitas, in pace CHRISTI quieuit, post Mille Trecentos septuaginta quinquè, post mortem patris per annos quadraginta duos, Regno uariè iactatus.

Mercatorũ consilium.

Mercatorũ furor.

Elisabet Holsatiæ bina repudiatio.

¶ Margareta Vualdemari filia, pro Olauo filio, Daniæ Regnum subit. Feuda partitur. Et mortuo filio, ipsa Comitias in Neuenburg conscribit. Caput. xl.

MARGARETA Vualdemari unica filia, quia prolem uirilem non ille reliquit, cùm coniugio teneret Aquinum Noruagiæ Regem, ex quo paruulum suscæpit Olauum: & cùm Aquinus non diu superesset, pariter duo Regna moderabatur, mulier uirago, & plus quàm mulier animo, & consilio. Nam sic uoluente Fortuna, Regnũ etiam Suetiæ illi, capto post Alberto Rege, accessit. At interea Dux Magnopolensis Albertus, cùm iam filium Albertum (quod in Suetia diximus) illi Regno præfecisset, Henricũ Daniæ præponere cogitauit. In quã rẽ, audita morte Vualdemari, magnã classem compa-

Margareta Daniæ Regnum, pro Olauo filio minorenni subit.

Suetię lib. 5. cap. 32. b.

comparauit: & admonito in Suetia filio, ut occurreret, enauigauit in Daniam. Sed rebus per fœminam constitutis, prohibitus est: nec potuit ad uota rem procurare. Vnde rediens, magno rerũ discrimine iactatus in mari, multa fertur amisisse. Margareta autem Regina, profecta in Iutiam cum Olauo filio, Proceres Regni Daniæ sibi deuinxit: filioq́ iurare cõegit. Iam enim Scaniam recepit, magnopere florescentem, post annos sedecim, de manibus Ciuitatum Vuandalicarũ. Euocatis aũt Holsatiæ Comitibus Nicolao, & Henrici filijs (nam ille iam in fata concesit) uni quẽ ipsi mallent, Ducatũ Iutiæ pmittere spopondit: sic tamen, ut de manibus Regis recognosceret beneficiũ. Nicolaus pro ætate recusabat. Filio ergo Henrici Ferrei maiori Gerardo, Ducatũ Slesuicensem deferebat. Et instituto de more solẽni apparatu, uexillũ illi p manus filij tradidit: Ducemq́ creat illum, Regniq́ uasallum: multis ex Regni Procerib. astantibus, & rem oẽm uerbo & opere cõmendantibus. At filius illi Olauus non diu supererat. Nam Añō. 87. post Mille Trecentos, concesit in fata: cùm iam illa. 12. annis Daniam gubernasset. Circumiens autem, totius Regni Præfectos, omnia innouauit: & rebus diligentisimè procuratis, statim euasit locupletisima. In Nuenburg iusit oẽs Prælatos & Regni Proceres conuenire.

Mors Olaui. Anno 1387.

¶ Feudi Ducatus Slesuicensis rationes exponuntur. Regina uicto Alberto Suetiæ Rege, tribus Regnis prudentisimè præest. Caput. xli.

ADERAT inter alios Gerardus Dux Slesuici, cum patruo Nicolão, & Adolpho fratruele. Ibi renouata est ratio Feudi. Quòd Ducatus Slesuicensis, perpetuo iure ad seniorem, ex Holsatorum huius lineę Comitibus, pertineat: ita tamen, ut iuxta Regni iura, Feudũ à corona recognoscat: & inde pręstet obsequia. Quòd què succesione legitima feudũ ad proximos perueniat. Et si unquàm aliqua oritura sit differentia inter Danos & Holsatos: Dani ex Holsatis geminos, & uicisim Holsati ex Danis totidem eligant causæ arbitros. Qui si dirimere controuersiam non posint, esset apud illos potestas, quintum sibi sociandi: qui omnia per maioris partis decisionem terminaret. Orta deinde simultate inter Reginam, & Albertũ Suetiæ Regem, per occasionem Nouæ arcis per Regem institutæ: cui aliam Regina opposuit in suo, unde facilè omnis commeatus ad arcem Regis inuehi impediretur. Primùm ex rixa Pręfectorũ contentio: ex contentione bellũ suboritur. Rex auxilia plurima ex Germania cõtraxit: Regina suos perarmat ex duobus Regnis expeditiores. Stabant armatæ acies mutuis in aspectibus. Palus erat in medio: quam animosus Rex transire uolens, tantum sibi peperit laboris, ut Danis relinqueret uictoriam.

Feudi Ducatus Slesuicen. rationes.

uictoriam. Captus cum filio, septem annis tenetur, donec ciuitatū quarundem fide interposita, magnis conditionibus (quod in Suetia diximus) laxaretur. Summa rerum fuit, ut hoc quoq; Regnum duobus accederet: & fieret Margareta trium Regnorū potentiss. Regina. Moderabatur ea fœmina prudēti consilio tria Regna: nec erat qui se commoueret in eā. Inuentus est tñ Iuuenis, corpore & habitu simillimus filio eius Olauo, qui se Olauū mentiret: effingens fabulā, quomodo pro se alius tumulatus sit Regio funere: & ipse elapsus. Multa Reginæ secreta mouit: multa puerilium actorū recordabat, instructus à Nutrice dicti Olaui. At sagacissimā Reginā, quæ certa fuit de filij sui funere, fallere non potuit. Vnde factum est: ut detecta falsitate, & omni techna patefacta, publico condemnatus iudicio, in Falsterbode concremaretur.

Suetiæ li. 5. cap. 32. c.

Pulchra æmulatio, at exitialis.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum LIB. VIII.

¶ Ericus. X. Rex assumitur. Tumultum Danorum super Iutię feudo, Regina sedat: treugis prescriptis. Rex, Lubecensium Senatum pulsum restituit.

CAPVT I.

ERICVS Pomeranorū Dux, à Margareta Regina trium Regnorū, adoptatus filius, in Regem assumitur. Iam solertissima fœmina ingrauescēs ætate, laborū suorum requiem quærebat. Erat aūt post natum Christum 1411. annus. Prima Regi cura fuit, recuperandi Ducatus Slesuicen. Nam Gerardus illo inuestitus, in Thietmarsia cæsus occubuit: ob id feudum extinctum reputauit. Contra, trium paruulorum, quos Gerardus reliquit, Principes tutores sentiebant, transisse legitimum feudū ad liberos. Res ad arma peruenit. Duces Brunsuicenses auunculi paruulorum, & Adolphus Comes de Schouenburg, armata manu ualida Iutiam introierunt: suorum iura defensuri, & amissa recuperaturi. Regina senex ab annis, sed animo non defecta, se interposuit mediam: ut tractatibus res sopiretur. Dum colloquuntur Principes, Adolphus Comes positus est in custodiam, & uelut excubias, ut obseruaret Danorum conatus, si quo se modo commouerent, non imparatus occurreret. Quod præuiderunt Principes, accidit. Nam in medijs tractatibus exorto tumultu, incertum unde, Dani ad arma conclamant. Adolphus mox cum expeditis excipit tumultuantes: & grauiter eis oppressis, multos eorum prosternit. Regina uerò cautior euentum pugnæ excæpit; cernens uenisse germanos ad pugnam, hoc peregit placidis

Ericus Rex X.

Año. 1411.

placidis utrinque sermonibus: ut res in treugas statueretur. Interim cùm cõmunitas Lubecen. consiliũ ciuitatis eiecissent: & ipsi propulsi, tamẽ suã prosequerent innocentiã apud Rom. Regẽ: obtentaque sentẽtia aduersus cõmunitatẽ Lubecen. executionẽ literarũ requirebãt: uisus idoneus Ericus Danorũ Rex. Is requisitus, literis Regalibus parendũ duxit. Præmonitis tñ antea ciuibus. Sed cùm indurati, non acquiescerẽt monitis: eos qui piscandi gratia tum uersabant in Scania, detinebat: uelut Regalibus mandatis contumaces. Magna ergò uirtute idẽ Rex urbem Lubecensem somno discutiẽs: cũ uiris bonis sine causa propulsis grassarent: statui ciuitatis consulẽs, captis Mercatorib. in Scania Piscaturę intẽtis: pfecit, ut suã in sedẽ pulsus Senatus reponeret. Nec ingrati Lubecenses, diu sunt Regi in his bellis super Ducatu obsecuti.

Reponitur Senatus.

¶ Mari latrocinia fiũt. Cimbriam Rex & sui miserè infestãt. Duces iuniores negata Iutia, illam inuadunt. Frisij Danos fugant, & depopulantur. Caput. ij.

SED cùm iam utraque pars, tam scilicet Rex, quàm Duces ipsi iuuenes, stipẽdiarios (uerius Gregarios milites) suoptè lucro & damno misissent in mare: facta sunt Latrocinia sine numero. Quę res Regi Ciuitates abalienauit. Complacuitque eis, in Ducibus ut illis cohærerent. Multa ad hanc rem pertinentia prætereo: quæ in Vuandalia nostra, in psecutione rerũ urbis Lubecanę locũ suũ tenent. Cæterum Cimbriam Rex adnauigat, ferro et igne cuncta peruastans, aliquandiu ad arcẽ Glambeke res demorat. Sed expugnata arce, Rex illam firmauit: reliquam terram deditam accæpit. Erant qui pertinaciter resisterent de Ecclesia. Hos uelut dedititios euocari iussos, Dani cõtrucidarunt, inuito (ut creditur) Rege. Ferunt bonũ Principem, omni æuo suo luxisse stragem, quam talis, necesse est, incursus habet: fœminarũ & uirginũ constuprationem, & omnium sacrorum prophanationem. Tum uerò. xx. accæptis obsidibus, pro totidem marcarum milibus, in sua redijt. Creuit in immensum Belli molestia. Multus erat fauor Ducum iuuenum: faciente pro illis, omni consuetudine Romani Regni. Sed illam ad Daniam pertinere, pars Regis non putabat. Humiliter instabat Henricus ex tribus fratribus senior, apud Regem: ut se de memorato Ducatu inuestiret. Rex econtra deposcebat: ut omne ius in manus eius collocaret, expectans si Rex illi redderet. Eam insolitam inuestiendi formam, nullus Principum cõprobabat. Vnde factum est: ut multi in auxilium Ducum sua spontè descenderent. Henricus ergò Dux, cũ consortibus Henrico de Holsatia Comite, patruo suo: & Baltassare D. de Vuenden: multis præterea ex Saxonia, & Vuestualia, spontaneam militiam subeuntibus, armato agmine Iutiam inua-

Vuandaliæ lib. 9. cap. 33.

Glambek expugnatur.

Trucidantur Ecclesiastici.

Belli fructus & honor.

am inuaserunt: & capta arce Tunderen: præsidioq; imposito, Frisiam illi subiectam, ad sua iuga coëgerunt: pecuniam soluentes, ac sacramenta præstantes. At cùm illi reduxissent exercitum: Dani non ferentes Frisios parere Holsatis: in eos magna multitudine ducunt, ut Regi sacramenta renouarent. Et primò quidèm prosperè uidebantur agere. Inde autem conglobati Frisij: fidem primam irritam facere nolentes, repulerunt Danos, aliquot milibus ex eis prostratis. Prædam uerò, si quam primo impetu Dani abstraxissent, Frisij insecuti recuperarunt: multam stragem edentes. Rex autem magna classe perarmata, consedit in mari: nulli se terræ applicans. Holsati Castorem dixere: quòd aquis caudam non educeret. Sed ille prouido nimis usus est consilio: quòd sciebat Duces aduersarios, magnam auxiliorum manum, magnis impensis sustinere: ut diuturnitatis pertæsi, dilaberentur. At ipsi sibi præda ingenti undiq; circumacta, consuluerunt: & suis se impensis aluerunt: quo Ducibus rem facerent tolerabilem. Aderat Albertus Dux Magnopolensis: qui etiam ius suum bello in Regem insequebatur, de Suetia nuper amissa.

Frisiorum in Danos uictoria.

Rex Castor dictus.

¶ Slesuicum, cum Duce Alberto, Rex superat & capit. Dani uictores, Stubbe arcem solo æquant, Frisiam dein domantes. Caput. iij.

Rex tandem terris applicans, dicto citius urbem obsedit Slesuig: cui sciebat inesse Albertum Ducem memoratū. Nec diu oppugnatam obtinuit: Alberto Duci permisit: ut gratiam postulans, obtineret. Exiuit ad Regem: & sacramento se obligauit, tria se Regna nunquàm oppugnaturum. In hæc iuramenti uerba, cum suis dimittitur. Ciues autem Hamburgenses cùm audirent Regem Slesuico potitum, commiseratione tangebantur super calamitate suorū Principū: mox illis sexcentos balistarios auxilio miserunt. Principes quoquè Bernardus de Braunschuueig, Vuilhelmus de Lünenburg Duces: Otto de Hoya Comes, Albim transgresſi, auxilio uenere. Et primo quidèm cōgressu, pacis consilia pertentauere. Vbi illa euanuerūt: stante parte quaq; in rigore iusticiæ suæ, ad arma uentum est. Principes Germaniæ sexcentis equitibus, & triginta peditum milibus rem peregerant: obsidione uallantes arcem Kunigsburg. Dani autem maiori equitatu superuenere, mille quingentis equitibus: pari peditum numero. Et commissa pugna, obsidionem soluerunt: ac hostes retrò egerunt. Ne tamen frustra uenerint, arcem Stubbe cingentes, expugnant: ac solo coæquarunt. Rex inde Frisiam Egdorensem intrauit. quòd audierit eos Holsatis inclinare: & infinita secum de iumentis abducta præda, octoginta numero Seniorum secum duxit obsides,

Slesuicum Rex superat.

Stubbe solo æquatur.

futuræ

futuræ ſemper in ſe fidei. Thietmarſi deinde calamitatem miſerorū au gentes, introierunt uicinam Friſiam: & reliquias auferentes, coegerūt populum in uerba Ducū iurare: uiginti etiam ex Maioribus obſides ſecum trahentes, ut. xx. marcarum milia Ducibus perſoluerent.

¶ Nauis Regia prædatur. Cimbriam Dani enormiter populantur. Hamburgen. Danos mari deuincunt. Haderſleue ab Henrico Duce pecunia ſe redimit.

CAPVT IIII.

TEMPORE eodem gregarij ſatellites, pro Holſatis in mari digraſſantes, interceperunt nauim quæ portabat omnia Iocalia Regis, Pontificum, in auro, argento, ueſtibus, ſerico, & pannis precioſis. Non fuit facilè æſtimationem rerum captarum dicere. Omnia militum, & cæterorum Nobilium precioſa quæcꝫ perierunt, nauigio illo intercæpto. Intercepta aliquando res eſt opera Ciuitatum: ut treugis conſtitutis, pars quæcꝫ nominaret Principes, quibus arbitrium eſſet rem omnem dirimendi. Pars autem quæ iuſtis decretis non pareret: ab omnibus eſſet inſectanda. Accæptauere partes rem utrinque. At ueniente termino, Rex non comparuit. Quæ res animos Ciuitatum Ducibus magis inclinauit. Nam tergiuerſatione uti Rex uidebatur. Cimbria in medio poſita, crebros motus excæpit. Nam poſt nouiſſimam Regis expugnationem à Danis, Holſati iterum occuparunt: magis, magisꝫ futuræ oppugnationi ſe præparantes. Rex eam denuo inuadit claſſe. Incolæ freti Holſatorum pręſidio, quòd Duces inmiſerāt, fortiter reſiſtunt: nec ſinunt Regios in terram deſcendere. Grauiſsima pugna conſurgit, nitentium, & obſiſtentium. Multi Danorum cadūt. Regi ingreſſus nulla ui permittitur. Contendit in ſacrum Portum. Ibi ingreſſus terram, uicina populatur, abductis prædis & captiuis. Inde naues denuò ingreſſus, redit ad Cimbriam. Pertinax iterum pugna. Dani iam firmauere animū: certi aut terrā capere: aut immori. Quid non labor improbus obtinet? Fortiter quidèm incolæ cum Holſatis diu obſtitere. Vicit tamen pertinacia: freti multitudine. Tum ſæuitia Danorum ſine exemplo. Stetit in oculis cædes: quam in multos nobiles, ingreſſum impedientes, feciſſent. Nemini parſum eſt. Furiunt ſine more. Sacra, prophana in æquo ſunt: Virgines, maritatæ, iuxta proſtitutæ. Mira calamitas. Regem ipſum exterruiſſe fertur. Arcem expugnant, pręſidium corroborantes. Sacris locis & rebus nulla parte delatum. Omnia latrocinijs exhauſta. Sitim auariciæ & ſanguinis explere non poterant. Ferunt Regem commiſeratum, graſſantem militem reuocare non potuiſſe. Cuncꝫ euaſtata inſula, Rex declinaret: Holſati denuò ingreſsi, pertentarunt Arcem capere. Sed fruſtra tum conniſi, abierunt.

Nauis precioſa mari diripitur.

Cimbriam Rex denuo oppugnat.

Danorum furor in Cimbrios.

abierunt. Tum Hamburgenses .xij. nauibus instructis, Iutiæ latus occiduum depopulantur: obuios Danos excipiunt prælio nauali. Tres inde naues mergunt. Cæterum ad magnum cæsis numerum, centum uiginti captiuos reduxerunt: suo commodo, illos argento emungentes. Henricus Dux collaudatis ciuibus, & ipse militiam instruit. Octingentos fertur equites habuisse, triginta milia peditum: Arcem & oppidum Hadersleue obsedit. Oppidani, ne ad unum omnes perirent: ex promissa pecunia trium milium marcarum se uexa redemerunt. Dux autem uicina omnia depopulatur: & onusta præda cum suis redit: nõ alio tum magnificè peracto militari opere.

¶ Agitur super Concordia Regis & Ducis. Re autem infecta, in arma redeunt. Pontifex Ioannes Regis iræ cædit. Caput. V.

INTEREA Lubecensis Episcopus Ioannes, uir præcipuæ eruditionis, & exquisitæ uirtutis, literas accæpit Apostolicas: ut illarũ autoritate, se implicaret negocio: & omnia componendæ pacis remedia quæreret. Profectus ille ad Regem in Copenhagen, conuenit eum in persona. Et multis in causam peroratis, eò Regem perduxit: ut consentiret in Conuentum in Flensburg, ad proximam Martini diem. Idem apud Ducem agitur. Venit dies constituta: & utroq; Principe comparẽte, Pontifex omni opera dedita, eò rem perduxit: ut treugæ inirentur ex die Catharinæ, in proximum Michaelis, fideliter obseruandæ: utriusq; Principum sigillo roboratæ. Intra quem diem ad festa Pentecostes quæq; pars septem nominaret Principes: è quibus tres de quaq; parte ad minus comparerent, causam ex fide tractaturi. Nominati pro parte Regis: Fridericus Marchio Brandenburgen. Ioannes Dux Magnopolen. Otto & Casimirus de Stetin: Vuertslaus, et Bernam de Vualogast: & Albertus Comes de Neũgarden. Pro parte Ducis designati: Bernardus Dux Braunsuicensis, Vuilhelmus de Lũneburg, Ericus de Louenburg Duces: Adolphus Comes de Schouenburg, Ericus Comes de Hoia, & Baltassar D. de Vuenden. Venerant quidèm ex his ad præfinitum diem & numerũ: & causam tractare incipientes, cùm quiq; suæ parti nimis affecti uiderentur, nihil peregerunt: satis afflicto Pontifice, qui multiplicem laborem cum expensis cernebat euanuisse. Redibat res in bellum. Vt autem literis, & Apostolicis mandatis satisfaceret: cœpit publicè monere omnes Ecclesiarum effractores, qui sacra prophanassent: ut sub maximis censuris, sacra sacris redderent. Quæ res Regis animum, Pontifici pro zelo pacis deditissimum, illi fertur abalienasse. Scripsitq; in eam causam Lubecensi Senatui, ut auerterent Episcopũ: ne in se illo quoq;

Comitiæ, re infecta.

gladio depugnarent. Pontifex uir bonus, ne deteriora contingerent, rigorem mitigauit. Res bello protrahēda uidebat. Varius ubiq; labor.

¶ Danos Holsati in arce Tundern trucidant. Spoliantur Hollandrinorum naues bis. Caput. vi.

OBSEDERE Dani arcem Tundern, & oppugnauere. Holsati uelut dormitātes, dissimularūt obsidionem. Hoc ubi compertum est in exercitu, negligēter obsessos agere: statuunt, clam murum inuadêre scandentes. Applicatis ergò quàm occultissimè scalis, rem inuadunt. Intus Holsati nihil se commouêre: donec in circumitu muris iam repletis, uno impetu, trabes muris impositas prouoluerūt: & omnem illam multitudinem in momento detrusam oppresserunt: cæteros balistis & bombardis abigerunt. Inuenti in circumitu penè quadringenti uiri, mole trabium oppressi, pręter eos qui uulnerati abibant. Interim uerò Lubecenses, Rostoxenses, Vuismarienses coniunctis nauibus, magnam classem perfecerunt: ut mercatoribus suis in Dania piscantibus, securitatem facerent. Rex aūt, Hollandrinorum naues, quæ multæ ibi stabant in anchoris, militibus implere decreuit: & classem Ciuitatum abigere. Sed præuentus consilio Præfectorū in mari, qui naues illas armaturis spoliarent, anchoris, gubernaculis, uelis. Vnde Rex frustratus, ostendi fecit Ciuitatibus uoluntatē suam ad consilia pacis, loco, dieq; constitutis: quibus ea remedia quærerentur. Compertum est autem: non hoc alio factum consilio, quàm ut Ciuitatibus hanc faceret inutilem expectationem: et si quos in urbibus motus à plebe inde posset excitare. Dū hæc agerentur in orientali mari: Hamburgenses in occiduo laborabant. Nam omni quam habere poterant iuuētute perarmata, instructaq; classe, quantum poterant descendentes per Albim, latera Iutię pulsabant. Repererunt nuper ciuib. ademptas naues: quibus ignem immiserunt: & expositis in terrā armis, prædam quantam uoluere nauibus suis inuexere: ne gannire quidèm Danis audentibus: & onusti præda reuertuntur.

Holsati Danos in Tundern opprimunt.

Hamburgen. naues ciuitatum.

¶ Rumpoldus Slesiæ Dux, à commissis Imp. sequester, pacem inter Regem & Duces tandem concludit, mox ipse fatis cedens. Caput. vij.

RVMPOLDVS interea Dux Slesiæ, missus ab Imperatore, se rebus componendis uenisse testatus, Lubeca hospitaliter excipitur. Inde progressus in Flensburg, in serū uesperum Regem petens uenerat. Primo mane sequētis diei, Henricus Dux Slesuicensis, habens in consortio militiæ Vuilhelmum Lüneburgensem Ducē, & Adolphū de Schouenburg Comitē: magna manu, nihil iam formidātibus eius oppidi custodibus: quòd pacis sequester uesperi intro-

ri introisset, portas geminas deiecit: & irruit formidabilis. Dani euigi- lantes, fugam circumspexere. Rumpoldus inermis, obuiam progres- sus Henrico Duci: insinuat, se uenisse ab Imperatore pacis sequestrũ: Regem primùm à se conueniendũ: certissima se spe teneri, rerũ omni- um bonũ exitũ propè diem futurũ. Principibus uerò qui astitere, gra- uibus uerbis suasit: ut quæ pacis sint consilia, inspirẽt Ducibus per æta tem iunioribus: & spe secum optima ad concordiam niterentur. Per- suasit uir & morũ grauitate, & uerborũ comitate præcipuus, ut in sua quisque positis armis, rediret, expectans rerũ inclinationẽ. Perueniens autem Rumpoldus ad Regem, secum duxit Legationis suæ consortẽ, D. Ioannem Lubecensem Episcopum, pacis zelatorẽ feruentissimũ: perfeceruntque apud Regem: ut primũ quieto, deinde etiam inclinato foret animo in Henricũ. Conuenerant in mutuũ colloquium. Et Rex iam propensior, muneribus etiã honorauit Henricũ. Oratores quoque Ciuitatum Vuandalicarũ, qui aderant, & quorũ causæ per eundem Ducem agerent, Rex unũquemque pro suo gradu donis honorabat: præcipiens per Regnũ Præfectis: ut Mercatoribus beniuoli, spoliatis sua cuique permitterent. Hanc optimã pacis formulã, tristis casus turba uit. Nã idẽ pacis sequester Dux, epidimia tactus, lecto prosternitur mo- riturus. Cùm adesse iam extrema sentiret, Regem per nunciũ orat: ut in uijs pacis à se constitutis, & ab Imperatore comprobandis perma- neat. Quod Rex ipse pollicitus: tristis diu de tãti uiri subtractione per mansit. Nam illũ nou paruis donis honorabat, & affinitate sua cumu- labat: despondens ei filiam Ducis Pomeraniæ. Sed hæc omnia mors interuertit. Defunctum Rex Principali apparatu, in Hadersleue iussit tumulari: quamuis Ducis familia, excoctũ aromatibus corpus, secum in patriam ferre concupisset.

Flensburg obruitur.

Rex obtenta ab Imp. pro se sententia, contra Henricum & suos, Terram sanctam proficiscitur: ubi eicone sui prodi tus, magno se ære redimit. Caput. viij.

ERAT tum annus. 1 ꝝ 2 ꝝ. cùm Rex ipse natiuũ solum inui sens, aliquandiu ibi constitit. Remissa autem magna parte familiæ in Regnum, quadraginta comitatus equitibus, Imperatorẽ adijt in Hun garia: citarique fecit Henricũ Ducem, cum fratribus. Duces aũt euoca- ti, pro se misere Ioannem Episcopũ memoratũ, in Imperiali Curia no tissimum: ut causam eorũ perageret. Apparet aũt ex his, quæ gereban tur ibi, compromissum fuisse in omni causa in Imperatorem. quia Re gnum non agnoscit superioritatem Imperij. Veniens autem Episco- pus, causam ex fide peregit. Sunt qui dicant, Henricũ ipsum Ducem unà profectum. Sed hoc sub dubio relinquo. Ibi tum is fuit exitus: ut

Año. 1424.

Imp. pro Rege pronunciat.

examinata causa, pronunciaretur pro Rege: Henrico aũt, Adolpho, & Gerardo fratribus, silentiũ imponeret, super omni Ducatu Australis Iutiæ. Laudum uerò reduxere Ducum procuratores ad arbitrium summi Pontificis. Et est causa tum per D. Nicolaũ Sachou, in Lubecensi Pontificatu successorem, diligenter curata: ut committeret Archiepiscopo Colonien. Rex aũt accæpta pro se sententia, abijt implere peregrinationem in Terram sanctam. Ferunt tum Nobilem quendã ex Orientis Regno, militasse Imperatori: is pictoris industrij usus artificio, Regis faciem iussit effigiari: eamq; præmisit amicis: ut eius imaginis uultũ obseruarent: Regem esse triũ Regnorum, qui magno se ære redimeret. Rex omniũ ignarus, Venetijs hospitaliter excæptus, familiam artauit: & uulgari habitu se cæteris conformem fieri passus, peregrinis peregrinus ignotus esse, ac à suis haberi mandauit. Profecti ueniunt in Terram sanctam. Magno tum erat opus conductu: propter uim Catalaunorũ, quam nuper irrogarunt. Constituit eñ Soldanus: ut Christiani nõ admitterent, nisi damnis tum irrogatis satisfieret. Sed Patronus, cui pro famulo adhæsit, singulari gratia perfecit, ut admitterent. Persoluit Rex uotum: & post eum iter inclusum. Cùm aũt in nauim rediret: Nobilis qui ductabat, euocato Regi dixit in aurẽ. Credis te apud nos incognitũ? Ecce faciẽ tuã. Et ostendit effigiem. Regẽ te scimus triũ Regnorũ. Quid faceres, si apud te nostrorũ quisq; tali habitu deprehensus, innotesceret? Stupefactus Rex, hæsit. Sed tamen interuentu patroni, pecuniã accepit, quantam Rex corrogare potuit: & dimisit. Ita non per Venetias, sed alio itinere reuersus est Rex in sua.

Icone proditur Rex.

Reuersus Rex, moneta uariata, cupream designat, non sine multorum obloquio. Caput. ix.

POST reditũ aũt, gnarus iam factus consuetudinũ, quibus superiorũ Regionũ Principes in sua æraria uertant multa: de Moneta cogitauit alteranda. Nam cupream totam excudi mandauit: de omni reliqua pręcipiens, ut in officinam monetariam perduceret. Potuit res sine fraude fieri: quo modo cernimus in Italia. At Mercatores hoc in suam iniuriam trahebant: res pro rebus commutantes, non mercantes: præsertim cùm extra Regnum deuehi moneta, sine omni iactura nõ posset. Multa inde in Regem obloquia: multæ (ut fit) cernere denigrationes. Ferunt Reginam, non tamen, ut sciri potest, sine nutu Regis, aliam meliorem cudi mandasse monetã, ut finem faceret oblatrationum. Quo tempore Piscatura Scanijs solita, euanuit: piscium Allecũ infinita multitudine solitum transitũ declinãte. Id maleuoli, in Regis uindictã detorsere. Cùm sit rerũ omniũ sub cœlo quędam alternans uicissitudo. Sic enim cum cœlo oĩa quę cœlo

regun-

regunt, uerti necesse est & alternari. Sed quid facies improbę linguæ?

Rex Slesuicum obsidet. Ducibus adiurant Ciuitates Orientales. Mittuntur Regi literæ feciales. Solui tur tum obsidio. Caput. x.

REX deinde sententiæ suæ, quam reportauit, executor futurus, omni qua potuit uirtute trium Regnorum, se conuertit in Duces fratres: ut è manibus eorum extorqueret Ducatum Iutiæ Australis. Illi non ignari rerum: contractis quæ poterant armis, urbem Slesuuig uallis & fossatis communierūt. Arcem quoq; Gottorp quibus poterant præsidijs firmauerunt. Illuc enim omnem Belli molem conuertendam præuiderunt. Nec falsi sunt opinione. Nam Rex ueniens cum innumera multitudine, & ciuitatem & arcem una premere constituit obsidione. Montem quem uocant Equinum (cùm sit medius Arcis atq; Vrbis: ad cuius radices ad lacum iter est ab Arce in Vrbem) fecit fossionibus ita discindi: ut hostibus impedimento, & suis esset munitio. Interea Henricus Comes Holsatiæ, Electus Osnaburgensis, patruus Ducum, Hamburgenses ciues exciuit: ut Ducibus suis accederent. Illi haud difficulter persuadentur suppetias mittere: & primas quidèm literas, in quibus hostilia Regi nunciarentur, accipiunt. Accessere Hamburgensibus ex Gregarijs sexcenti, qui hactenus Regi militarunt. Horum opera usi, rem aggrediuntur, prima Principibus suis auxilia mittere. Exhilaratus Dux Henricus, cùm audiret, misit qui Lubecenses adoriretur: renouans patrum in eam urbem beneuolentiam. Admoniti satis, inclinauere. Vocantes tamen Ciuitatum Orientalium Oratores: cum illis conuenerunt, Regem denuò super pace pertentare. Submittunt solennes ad illū nuncios, de legibus unionis tractaturos. At illi Regem paci auersum repererunt: soli iuri parto per sententiam, pertinaciter inhærentem. Dani interim cum Holsatis, ad obsidionem Slesuici colluctantur. Obstruunt Holsati portum: Dani reserant. Multis inuicem leuibus prælijs uires exercent. Rebus nullus est exitus. Interim Orientales ciuitates Rostock colloquium miscent: inter se fœdera sanciunt. Idem cum Ducibus factitandum conueniunt. Cùm autem intelligerent Regem in sua Insula, quam putabat, demorari: uno die omnium Literæ Regi perueniunt: hostilia omnia, & capitis periculū denūciantes. Tū soluta est obsidio Arcis & Vrbis.

Hamburgen. in Regem.

Literæ Regi feriales mittuntur.

Arcem Glambeck Cimbriæ, Holsati noctu fraude; Molendinum ui capiunt. Caput. xi.

ABEVNTIBVS insultauere Holsati, posterioribus, ut fieri solet, incurrentes: capti, cæsiq; uicissim hinc atq; inde. Classem suam Ciuitates etiam ante brumam iubēt,

ad Candidum quem uocant Portum conuenire. Audiunt Gerardum ex Ducibus tribus iuniorem, clasśi non contemnendæ Præfectum, demorari uenientes. Sed cùm diu Ventum expectarent, nec acciperent: atq; interea nubes, tempestatesq; crebrescerent: bruma quotidiè item magis magisq; appeteret, soluta est sine fructu grandis illa & sumptuosa expeditio. Quo tempore, quùm non ignorarent, qui Cimbrię pro Rege conseruandæ Arcis Glambeck insederant, Regem soluisse obsidionem; Ciuitatumq; grandem esse classem in mari: non sine causa rebus cœperunt diffidere. Holsati quidam assumptis ducentis ex Gregarijs, Cimbriam intrauere noctu. Oppugnationẽ Arcis inchoant, magno apparatu, clamantes adesse Ciuitatum omnium arma: ut accelerent, hinc atq; inde inuocantes iam Lubecensiũ Præfectos: simul bombardis & arcubus insonuere. Custodes Arcis uera rati quæ audierant: cùm scirent tantæ se multitudini resistere nõ posse: nec auxilia sub brumam sperarent, deditionis uerbum fecere. Et permisśi abire, Arcem tradunt Holsatis. Quùm deceptos se cernerẽt: iam nõ habebant quod agerent. Henricus interea Dux, expeditis copijs duxit in Molendinũ, iam à Rege communitum: ut iter in Flensberg impediret. Certè pro rei magnitudine, magnos impendere sudores, par erat. Erat enim magnum Danis præsidium, Holsatis obstaculum. Fortes uiri insederant defensantes. Sed uicit instantia, & urgens ad omnia Dux præsens: magno laboris, multiq; sanguinis impendio cœperunt, & demoliuntur. Sexaginta uiros, & equos quadraginta inueniunt: ac in prædam abducunt.

Glambeck noctu fraude capitur.

Molendinũ ui capitur.

¶ Daniam Vuandali prædantur. Flensburg mari & terra obsidetur. Inscensa scala, Dux Henricus transfoditur. Caput. xij.

INTEREA Ver appetit, Ciuitates Vuandalorum maritimæ ad expeditionem redeunt: classem renouant: in Daniam ducunt: & per Insulas digrasśati, ingentem prædam nauibus stipant. Aderat Dux Gerardus: qui præda expletos milites, passus est in naues redire. Tum Præfectos nauium appellauit: Cõsilium init, quod à fratribus accæpit: occupandum oppidum Flensburg, terra, mariq; gerendo bello semper opportunum futurum: se cum classe à mari institutos: Henricum fratrem cum copijs suis omnium ordinũm à terra insistere oppũgnationi. Adnauigant illi sub montẽ Flensburg. Cæterum Henricus Dux cum copijs suis, terrestribus equitum peditumquè, se opportunis locis ad castra metanda comparauit. Dies erant Rogationum: & conuenerat, ut ante lapsam festiuitatem Ascensionis, nulla fieret oppugnatio. quòd bellicus nondũ adesset impedimentorum

Dania prædatur.

mentorum apparatus. Nauales interim tutioni suæ prospiciebant: funibus supernè se contegentes: ut magnopere de monte lædi non possent. Frisij in terris fodientes, fossata duxerunt, ut ab incursionibus tuti considerēt. Vigilia erat Ascensionis Dominicæ, cùm satellites Hamburgen. nescio an poti plus quàm uideretur, sub noctem ex ignitis telis proiecêre in hostes. Id conspicati nonnulli: siue quòd Ducem ad arma excire uolebant: siue quòd per errorem ita putabant: ad tentorium Ducis, iam cunctis quiescentibus clamauere. Eia, nobilis Holsatorum sanguis id patietur: ut priuati Ciues apprehendant hostium munitiones? Iam Hamburgēses sepem transgressi, hostibus colluctantur. Excitus Princeps, indecorum sibi reputabat: quòd non in periculis primus conspicaret. Vix lorica præcinctus, scalam apprehendit: nec perpendit, quanti illum, aut si omnino quisquàm sequeretur. Is feruor erat adolescentiæ: ea gloria primæ iuuentæ, neminem periculis admittere propiorem. Cùm omnia apud suos, & etiam hostes, quieta uideret: scalam sepi inclinauit: & ea inscensa, uidere uoluit, quid hostes molirentur. Henricus de Aneueldc prudens ac strennuus miles, cùm proximè astaret Principi, ait: Quid est Domine? quid sibi uult inconsyderata temeritas? Luctum nobis, & periculum uestro capiti præparatis. Ea uox & si secretius diceretur, aùdita est intus. Vbi audiuit Danus miles, esse Principem in scala: cuspide sepem penetrans, subitus per loricam Principis, penetralibus illam intrusit. Mox ad astantes, Tollite inquit me hinc. Actum est de me. Illi tristes, labentem eidem imposuere scalæ: ut in tentoria referrent. Per incuriam delapsus, uulnus duplicauit. Vix tentorijs illatus, spiritum efflauit. Dici non potest, quis mœror in castris: quæ lamenta ubiquè omnium, ad quos Principis illius uirtus promanauit. Rari lachrymas tenuere. Non sic Absolonē planxit Dauid: non sic Hectorem ciues: non Iudęi Iosiam: non posteri Machabeum. Vna uox omnium, Principem inmortalitate dignum, miserrimè deperijsse. Adolfus proximus ætate frater allatus, Præfectos turmarum, ipse consolationis egens, consolabatur: obsecrabat, ut nihil minus propter quod uenerant implerent: se fratris loco subiturum curas & labores. Apud Lubecenses peruincere non potuit, ut manerent: sublatis uelis abierunt. Idem alij factitarunt.

Monitio militis.

Henricus cuspide perit.

Pręfectus iste Hamburgensium, cuius uel malignitate, quod difficile creditu: aut negligentia res tanta prouenit: capite plexus, pœnam ipse persoluit.

¶ Æstate renouata expeditione nauali, Hamburgenses primū, dein Baianæ classes à Danis superantur, & capiuntur. Caput. xiij.

ER eiusdem anni Æstatem (erat enim .xxviij. post Mille quadringentos) urbes Vuandalicæ classem suam renouarunt: & in mare mittunt. Aderant tum Hamburgenses, nauibus etiam suis instructis. Præceptum uerò accæperunt omnes: ut in mari Nordsund se continerent, donec Baiana classis ab occiduo, & Prutena ab Vuisla præternauigassent. ut essent illis præsidio contra Danos. Conuenerant in locum constitutum. Non ignorabat Rex expeditionem Ciuitatum: Ipse quoque classem numerosam perarmabat: semel confligere constituens, ac prælij naualis fortunam pertentare. Viderant Vrbici Regiam classem de longinquo: nec tamen inmemores mandatorum, se primùm cõtinuere. Vbi uidẽt Danos adpropinquare, uelut ferratos montes in mari: Præfectus Hamburgensium, quem pro dominis suis res magis angebat, interpellabat Lubecensium ductorem: Ecce inquit, hostes propinquant, quid facimus? Ille sub hæc. Armati sumus: conserendæ sunt manus, Victoria nostra est. Rectè inquit ille mones. Et apparatis rebus, propinquantes Danos exceperunt. Lubecenses cum exteris fortiter hostibus incurrunt. Sustinent incurrẽtes. Diu anceps prælium fuit. Verùmtamen aliquot hostium cæsis, & aliquot captis, Danos abegerunt. Hamburgẽses paulò diuersius pugnabant, seiuncti ab amicis: hos statim hostes circumuenere. In quorum medio pugnantes pauci cum multis, cùm nullas ab amicis suppetias acciperent, fatigantur: uincuntur, capiunt. Qui sociorum fidem tuentur, aiunt: grandioribus nauibus Lubecenses ad locum conflictus ducere non potuisse. Itaque cæteri abeunt in sua quisque. Hamburgenses capti, in portum Mercatorum ad uincula mittuntur. Pugna fecit inmemores mandatorum. Vix illi abierant fugientes, & post tres horas uenit ab occiduo classis Baiana: cui in primis tuendæ deputati fuere. Impetitur ab hostibus. Fortiter se tuetur. Extrahit in noctẽ prælium. Supra mille ex hostibus cæsi. Cessere tandem Danis uictoribus. Magnæ æstimationis merces inerãt .xxx. nauibus. Rex non mediocri inde auctus lætitia, Ciuitates gemuere. Mercatores Lubecenses Præfectum classis accusabant: quòd mandatum prætergressus sit. Cùmque se non satis tueretur: carcerem accæpit pro domo, seruaturque annis tribus & dimidio. Hamburgenses autẽ, ut diximus, capti manebant, donec ære suo captiui laxarentur. Superioris autem facti, quod diximus, Præfectus capitis pœnam luit.

Hamburgenses à Danis uincunt.

Baiana classis capitur.

¶ Pacem à Rege oblatam, Ciuitates aliquot repudiant. Classe magna, at frustra pugnant Vrbes. Adolphus Iutiam deprædatur. Caput. xiiij.

EX CVM INDIGNE ferret Ciuitatum in se, & sua

& sua Regna bellum, & si prosperè in eorum agmina depugnasset, sciens tamen, rebus Ducum faciliorem esse exitum, illis deficientibus: ut domesticis rebus implicaret urbes, Concordiam nuper inter se, & Gubernatores Vrbium initam, misit in manus Communitatū ad singulas Vrbes: postulans, ut Maiores suos admonerent: Pacta conuenta implere: se, ut semper, ita in futurum Mercatoribus fauorosum exhibiturū. Sundenses iampridem in partem Regis à Ciuibus defecerant. Rostoxensis communitas tumultuatur. lx. uiros constituens, Articulos sibi placitos conscribit: iubet à Concilio approbari. Proconsules rem in crastinum differendam postularūt. Interim maturato consilio, placida danda responsa. Cernentes uerò exitum rerum suarum pessimum: inscensis quisqꝫ ad partem equis, clam abierūt. Postera luce ubi compertum est abijsse Maiores: euocant, & inde proscribunt: alijs in locum electis. Vuismarienses simili insania, unum ex Proconsulibus, ac alium consularem publico gladio in foro cędunt. Illis imputantes: quòd se Regi deuinxerunt inconsulta communitate. Lubecensium recens uulnus, suasit ut conquiescerent. Hamburgenses tum suum Consularem gladio cædebant. Quod antea diximus. Sed non fuit is belli exitus. Licet enim tumultus in Vrbibus esset: è bello tamē extero quiescendum non duxerunt. Nam proximo Vere, naues quæqꝫ suas Ciuitas expediebat: classemqꝫ confecerunt ducentarum sexaginta nauiū: in quibus pugnabant. xij. milia hominū. Dux Gerhardus in sua prætoria agmē agebat Holsatorū. Præter has copias Gregarij erant (quos tum Vitalianos dixere) octingenti uiri, suis lucris & periculis militantes. Cōuenerat ea Classis in portū Vuismariense. Inde nauigans, Daniam recto petit cursū: & Arcem Regiam in portu Mercatorum, in primis oppugnare constituerunt. Id Rex prospiciens, naues suas in portu locis opportunis armabat: ut aditum prohiberet. Pugnatum est ibi diu: missa omnium generū iacula. Vrbium Pręfecti consilium ineūt: aream trabibus consertis in mari compaginare: de qua uelut ex campo missilia omnia mitterentur. Inde quoqꝫ multiplex labor utriqꝫ parti. Tanto utrinquè pugnatur ardore: ut illis portum tuentibus, istis oppugnantibus, uno sæpè sono ducente, bombardi concreparent. Conuenit inter Nauium præfectos, ut quæqꝫ ex urbe unam demergerent nauem, saxis plenam, ad Portum Danis obstruendum. Idqꝫ dum ex fide geritur, una nō transuersa ut debuit, sed in directum se collocans, augustum Danis liquit exitum. Poterant diutius manum conseruisse: at sine fructu. Vnde sublatis uelis, in sua redierunt, parum gloriantes inde de magnis sumptibus, & ingenti conatu. In ea tamen expeditione Vitelliani non quieuere, nauigantes in Noruagiam. Sed eam rem

Rostoxensium furor.

Vuismariensium insania.

Cap proximo in fine.

Classes urbium.

in Vuandalia pagemus: solam nunc Daniã exequentes. Per quæ tem pora Adolphus Dux, habens sibi coniunctũ Vuilhelmũ Ducẽ Brunsuicen. Principẽ uictoriosum, quẽ obęratũ habebat: in ciuitates Lubecã, Hamburgũ, atq; Lüneburg, expeditissimis militib. ingressi Iutiam, per Mensem ex pacto sunt inmorati: infinitã prædam in pecoribus abegerunt. Ferunt supra. xxx. milia pecudũ tum prædantibus cessisse: in preciosa autem supellectile auri, argentiq; pondus infinitum. Victoresq; in Gottorp reuersi, prædam militibus diuiserunt.

¶ Sundenses, Danos à Regina missos, mari superant. Regiam nauem Gregarij ui diripiunt, & prædantur. Pacem Rostoxen. à Rege oblatam, acceptant. Caput. xv.

His aũt temporibus non longè Philippa Regina, fertur clientelam quoq; suam. 1200. uiros perarmasse: ut aliquã forte operam ederent. ut & illa gloriaretur in rebus difficilibus uel aliquid attulisse. Inito consilio, Sundensem urbem adnauigarunt. Et primò quidem uenientes, præternauigarũt, ut terrerent ciues. Interim reficiendis corporibus institere. Ciues aũt non segniter rem suam administrarunt: omni qua poterant celeritate naues perarmant, tela congerunt: ipsos se quanto poterant numero præcingunt, in portu obuiã ituri. Priores ipsi ducunt in Danos: & cõsertis manibus, cùm aliquandiu uictoria nutaret, cœpit inclinare Ciuibus: cæsi, mersi, capti Dani, uincula excæperunt: pauci fuga elapsi, reliquias suas laceras absconderũt. Non sum nescius, eam rem diuersius ab alijs exponi: & commemorabitur à nobis in Vuandalia, cùm ad hunc ordinẽ perueniemus. Quo etiam tempore Gregarij Vitaliani, cùm sua fortuna mare scrutarẽtur: inciderunt in nauim Regiam, quæ ex Suetiæ Regno Regi annua ferebat tributa in mercibus & ære, auro & argento constantia. Inerat pręsidiũ quadringentorũ uirorũ. Durum prælium initur. Cùm magna esset in medio uictorię merces constituta, Regij uiriliter propugnauere. At demũ uicti sunt ab hominibus pugnatoribus: qui deprædationis erant ministerijs assueti. Opulentam prædam Rostock atq; Vuismariæ distrahunt. Erant enim inmixti Ciues satellitibus. Sed ad publicũ inde nihil prouenit: quãuis in eam partẽ multi rationabiliter inclinarent. Interea ciuitatũ Vuandalicarũ Gubernatores, prudenter perpenderũt: Ciuibus suis Mercatoribus, q quotidianũ in Regnis quæstum facerẽt, longęuũ bellũ non conducere: Regẽ in locũ Nycoping à communibus amicis designatum conueniũt: de pace, deq; differentijs longos texuere sermones. Multa uicissim dicta in exprobrationibus: multa excogitata in pacis constituta: ad extremum in hoc res desijt: ut tribus Capitibus approbatis, pax esset. Primùm, damna inuicem compensarentur:

Dani succumbunt.

Regiam nauim Gregarij capiunt.

pensarentur: aut ab arbitris æquarentur. Alterũ: ut quoniam urbes ab Rege suo sine causa ex fœdere cõstituto defecissent: eam facerent compensationem Regi, ad iniuriam subleuandam, quam in simili casu ab illo deposcerent. Tertiũ: ut fœdera prima illibata manerent in perpetuũ. Oratores limitatam semper potestatem habentes, referendũ Maioribus susceperunt. Soli Rostoxenses pacis cupidi, uinculum societatis inire cum Vrbibus rumpunt: mox approbantes quæ Rex poposcit. Turbati cæteri, quid facerent? iam secreta omnia Ciuitatum audierant, & aduersæ se parti applicant. Rex collaudatis illis, mox fecit præconari, cum Roxostensibus initam pacem: illos præcipiens, per mare quadringentis uiris ductari. Cæteri mœsti abierunt: referentes quæ uiderant & audierant. Conuenere quinq; cæterarum urbiũ Oratores, capita tria excutientes: & uirum præcipuum Sundensis urbis Proconsulem, Regi satis familiarem submiserunt: ut omnium nominibus Regem instrueret, ad bonum temperandis articulis modum. Ille iussus transfretat: Regemq; conueniens, mandata exponit: multa quæ causam adiuuarent adijciens. Sed nihil ille mouetur, persistens in postulatis. Vbi Regem comperit inflexibilem: ne nil tanta peregrinatione ageretur, causam ciuium suorum segregauit, Rostoxensiũ iter ingressus. Ita scissa Ciuitatum unione, Rex gauisus, cæteris tanto impensius imminebat. Per quæ tempora Rostoxensium rebus maximopere insidiatum est per uicinos Principes, machinatione propulsorũ Proconsulum. Quam rem in Vuandalia plenius exequemur. Nunc Daniam exire non licet.

Ciuitatum unio, dissoluitur.

¶ In suspenso Ciuitates super pace pendent. Alzen insulam frustra inuadunt Dani. x. naues perduntur suborta tempestate. Flensburg Holsati insidijs obsident. Caput. xvi.

NON quieuerunt trium Ciuitatum Lubecæ, Lüneburgi, Vuismariæ consilia, quo minus apud Regem de pace pertentarent: deserti ab Rostoxensibus: fraudati à Sundensibus, priuata commoda publicis præferentibus. Poterant & illi, quos cæteri accusant, rationabiliter moueri. Sed quis est, ad quem omnia omniũ perueniunt consilia? Hamburgenses suis Principibus obsequentes, iam se non sine causa subtraxerant Tractatui. dum istis rebus ex animo operas omnes impendunt, apud Regem componendæ pacis. Interim Dani magna classe inuadunt insulam Alzen, Ducatui Slesuicen. subiectam. Multorum ibi Holsatorum opes iam tum, ut & modo sunt, fuere. Non ignari Holsati quid molirent (obseruabant enim oẽs eorũ conatus) Arces suas communierunt Sunderburg, atq; aliam: ipsam Insulam uiris ad bella

bella promptissimis impleuerunt: iunctis etiam Gregarijs. Tentaue-runt sæpè frustra terræ ingressum: fortiter repulsi sunt. Interim cóorta tempestate, Danica Classis, quassatur: decem naues, non minus perie-runt: cæteras ut poterat nauiũ Præfectus (miles is fuit ex Holsato Da-nus) in portum reduxit. Ipse Regem, iamdudum cum Oratoribus Ci-uitatum tractantem, accessit: rem, ut ferunt, omnem iam penè in opti-mos exitus respicientem, disturbauit: & discusit pacis consilia, uir Pa-ci inimicus. Cùm ea disiecta dissilirent, Duces primam intenderunt o-peram, ad capiendum oppidum Flensburg, rebus gerendis terra, ma-ricꝫ opportunissimum. Vsi sunt opera cuiusdam propulsi ex eo oppi-do: quem Dani non ferebant, Teutonicum in gente sua præsidentem. Is effecit: ut cùm Ciues die Palmarum, nihil timentes diuino ministe-rio inhiarent, plaustrum inmitteretur: & in Portu consisteret rota lon-gè proiecta. Holsati Duces cum satellitibus ingressi, forum occupaue-re: signis suis sublatis. Sparsi per oppidum milites, hinc atcꝫ inde Ci-ues cogebant: ut subiectionem facerent, & sacramenta. Dani frequen-tiores in munitionem montis contendunt. Alij Monasterium ingres-si, se tutabantur ut poterãt. Erat in cliuo montis domus lapidea: quam occupauere multi ex Ciuibus: inde missilium omnia genera proijcien-tes. Sed Holsati bombardis rem aggressi, primùm penetrabilem, dein-de inutilem faciunt munitionem. Dani profugiunt in excelsum. Erat non contemnendus numerus in præsidio superiori. Accurrerunt om-ni ex parte alij, præsidio tuendo. Creuit numerus obsessorum: & per singulos inminuti sunt cõmeatus. Duces mittunt Lubecam atcꝫ Ham-burgum, auxilia rogantes: priusquàm superuenientes Dani, ex mani-bus auferant captum oppidum. Interim Frisonum octingenti uiri pro Ducibus laborantes, fossatum ducunt grande: ut ad montem, aut ab illo nemo decurrat.

Ingenium militare.

¶ Fame cruciati Flensburgi, auxilio item suorum destituti, oppidum Holsatis dedunt. Frustra super pace denuò quocꝫ agitur. Caput. xvij.

IAM obsessis fames inminebat. Quo enim fuere plures, maiori & celeriori famis angustia laborabant. Hanc su-am ut poterant pressuram, amicis significauere. Illi non segnes, à mari xiiij. Nauibus commeatus abundè importabant: ut in multos dies suf-fecturi uiderentur. Iam uenerant auxilia Ducibus ex urbibus memo-ratis. Impedimenta bellica, machinæ, turres surrigebentur: omnis ap-paratus oppugnationis instruitur. Cùm autem in ipsis urbibus audi-retur, commeatus illatos obsessis, uehementer indoluerunt: & in eam rem rursus impediendam, expeditas naues armarũt; omni genere te-

lorum

lorum implentes: ut aditum prohiberent. Interim in oppido Duces sederant, intenti oppugnationi: sed maior spes erat in fame. tanta fuit montis à natura munitio. Venerant sub montem missæ naues ex urbibus: præacutas sudes figunt. ut aditum post se Danis intercludant. Ipsis sibi prospiciunt, ab alto missilibus ne noceāt. Hoc enim pellibus, funibusq́ prætextis procurant. Non quieuere interim oppugnationes à terra. Aditus omnis à terra, mariq́ iam erat obsessis interclusus: erectæ Machinæ, de quibus in obsessos missilibus certabatur. Si quando excursiones tentauere, ut erant obsessi numerosi supra mille uiros, reprimebantur. Augebantur quotidiè uires Holsatorum, Danorum uerò minuebantur: nec erat illis maius ullum fame periculum. Quantacunq́ enim inuecta fuere esculenta, tanto numero euanescebant. Ergò ad extremū fame protracta, tùm canes & equos omnes exedissent: nec ullum superesset auxilium redemptionis, à terra, uel mari, deditionis fecere mentionem. Nec Duces cunctanter annuerunt. Non enim erat certamen de uita, sed terra. Dedentes igitur, suis rebus saluis abierūt: & saluo semper cōductu, ad propria sunt reuersi. Duces montem ascenderant: & opportunis locis munitionem auxerant: impositoquè necessario præsidio, auxiliarijs suis, & amicis uale fecere: ut in sua quisquè rediret. Sed tamen priusquàm digrederentur, quam dixere Nouam domum, arcem expugnant, demolientes. Runchoff alia erat hostium munitio perniciosa: eam quoq́ aggresi, ferro & igne solo ęquauerunt. Interea uerò cùm diem ex die bellantes protraherent, Mercatorum per mare res ingenti semper ibant periculo, & in Regnis nulla fuit negociatio. Quę res alienis Mercatoribus ingressum monstrabat: ut nouerint Hollandrini, omnes Regnorum & portuum angulos etiam sepositissimos. Ergò quoniam superioris anni Tractatus inter Regem & Vrbes Vuandalicas suspensi ac dilati fuerant: in proximum constituto loco Zuineburg, Ciuitatum Concilia eó suos misere Oratores. Aderant Prælati, Proceres Regni magno numero. Nemo æquis oculis Teutonicos aspexit. quòd opera Ciuitatum, nuper Regijs partibus detractum esset oppidum Flensburg, cum monte suo. Rex ipse uideri se passus non est. Per intermedios res agebatur. Illi si ex fide rem egerint, exitus monstrat. Nihil diu tractātibus salutare prouenit. Verbis reddita sunt uerba: & tempus tritum inaniter. Fuere qui arbitrarētur, longè salubrius rem actam, si Rex ipse coram & audiret, & respondere iuberet: nunc ex arbitrio intercedentium res omnis acta, ad optatū pacis exitum non peruenit. Ne tamen nihil actum uideretur, conuenit inter partes: ut proximo Pentecostes tempore in arcem Vuerdingburg iterum confluant: adducentes, qui de sua parte mediantes, rem

Flensbergēſ fame presſi, Ducibus se dedunt.

Noua domus.

Runckhoff.

Dietę & Comitiæ Germanorũ taxantur.

cum Daniæ Proceribus ex æquo constituant. Ita Teutonum more, Dietam ex Dieta etiam Dani constituere didicerunt. Et quanquàm per intermedia tempora Treugæ literis sigillatis essent constitutæ: Dani tamen mare semper infestum habuere, Mercatoribus insidiantes. Questa sunt Ciuitatum Consilia per literas Regi. Admonuere Regem Proceres. Ipsi quoq; Regi res omnis displicuit. Sed quis longam rerum perturbationem, & assuetam tanto tempore Nauigationem, breui potuit compescere? Ipsi Principes multa cernere, multa tolerare coguntur, quæ Belli tempestas ingerit. Semel commotum mare, diu est antequàm conquiescat. Poterant Lubecenses quoq; par pari referre: & dissimulanter per suos latrocinia permittere: sed nolebant uiri seueræ industriæ, tantam admittere in se querimoniam: unde longanimiter expectabant, si quando eius rei quędam fieret conuersio. Semper, ut æquum est, deferendum honori Maiorum: si tamen non uoluntaria dissimulatione, sed ipsa rerũ inuicta perturbatione nonnulla contingant. Silent enim inter arma Leges. ut est uetus Romani Oratoris prouerbium.

Præfecti Arcium Suetiæ, populum durius aggrauantes, sedibus deturbantur. Caput. xviij.

PER ea tempora Regi Erico noua surgit in Regno Suetię turbatio. Nam dum ille implicatur bello Teutonico, Ducibus obluctatus, & Vuandalicis ciuitatibus: Arcium suarum Præfecti in dicto Suetiæ Regno, insolentius se egerunt: tributis, pensionibus & nouis semper exactionibus populum emungentes. Gemitus primùm, inde clamor oppressorũ multiplicatur: querentium iniustam & intolerabilem pressuram, ab auaricia Præfectorũ exortã: qui sub umbra Regiæ exactionis, sua impleuere marsupia. Multos Regni Proceres res miserabilis commouit. Acerbè omnes tulère, Danorum in se, suosq; imperia. Inter alios autem erat uir primarius ex Nobilitate: ad quem proximè peruenit calamitosorum commiseratio. Is communicato cum multis consilio, nouandarum rerum sumpsit principium. Nam adunatis uiribus, cœpit expugnare Arces Præfectorum: urbes & oppida Regi parentia, in suam traxit partem. ut insolitæ exactioni finem faceret. Engelbertus, nomen erat uiro clarissimo, & Patriæ amantissimo. Quem non dominandi amor, non lucri cupiditas, sed oppressorum cõmiseratio, prouexit ad rem gerendam.

Engelbertus oppressorum releuator.

Egit apud illum Rex (ubi intellexit) multis literis: ut positis armis conquiescat: Præfectis suis pareat. At nihil profecit. Cœpto enim institit, liberandæ Patriæ, à Danorum (ut dicebat) dominatu.

Rex

¶ Rex ipse ad sedandum tumultum in Suetiam proficiscitur, sed ægrè. Nam naufragus eò appulit. Suis in Concilium euocatis, multorum in se hostiles animos deprehendit: quapropter clam & mutata ueste in Daniam rediјt. Pax diu desyderata cum Ducibus, & Ciuitatibus erigitur. Caput. xix.

EX ipse proficiscendi in Suetiam instituit animum: instructis duabus ad iter expeditissimis & ornatissimis nauibus, Sartũ Rosarum uocabant: cui Rex ipse se cõmisit. Alteram grandiorem militantibus uiris impleuit. Institutaq́ʒ nauigatione, grauissimam, sæuissimamq́ʒ pertulit tempestatem: quæ grandiorem illam nauim concussit, effregitq́ʒ: ut ex centum sexaginta militibus, qui uectabantur, uix pauci in fragminibus enatarent. Regia nauis ægrè terræ admouetur: ut Regem continenti exponeret: & mox in conspectu omnium, procellis quassata soluitur: cunctis qui custodiæ gratia remanserant, pereuntibus. Rex inde in Suetiam cum tanta suorum paucitate perueniens, Concilium euocat. Arma in Engelbertum contrahit. Sed ubi paucos uidet iussa implere: maiorem ac putabat conspirationem in se deprendens: clanculo mutatata ueste, cum paucis elapsus, in Daniam se recæpit. Venerat interea dies cõstituta, in qua de negocijs Pacis inter Regem, & Duces, & inde maritimas ciuitates, quę uocantur Vuandalicæ, in Vuerdingburg ageretur. Aderant Regni Proceres, Ducum & dictarum Vrbium Oratores. Diu disputatum. Multis utrinq́ʒ uerbis res examinatæ: nec poterat per multos dies de Legibus Pacis conueniri. ita iuri suo pars quæq́ʒ perseueranter inhæsit. Visum est tandẽ Ducibus, & Vrbium Oratoribus, frustra tempus teri: se inanibus rebus protrahi: abitum parauere. Quod ubi Regijs innotuit: scientes perturbationem Regni Suetiæ, præbêre animos Danorum aduersarijs. nam ubi Sueci Ducibus & Ciuitatibus accederent, grauissimas Regi conditiones belli futuras prospexere. Itaq́ʒ reuocatis in cœtũ Oratoribus, tum propius rem egêre: & in eas tandẽ conueniũt Pacis leges: ut Rex permisso Ducibus Slesuicensi Ducatu, illos inuestiat: restitutis quæ inde fuerant detracta: Iutiæq́ʒ renunciet, quod per laudum Imperatoris diceretur reportasse. Ciuitatibus liquidata damna resarciat. Veterem Mercatoribus libertatem permittat. Telonea, quę ab annis centum fuerunt, permaneant. Non grauentur, nec usquàm innouentur Regnorum incolæ iu urbibus memoratis: de nouo nullis exactionibus onerentur, sed antiqua ubiq́ʒ gaudeant libertate. In has pacis conditiones utrinq́ʒ confectæ sunt literæ. Pax undiq́ʒ proclamaт. Ex diuturno bello læti omnes, respirant: nec erat qui non gauderet, post longam tempestatem

Naufragiũ Regis.

Pacis Leges.

pestatem tandem aliquando diuino nutu rediſſe tranquillitatem. Oratores in ſua feſtinant, portantes pacem: alacriterq́ à ſuis excipiuntur. Erat autem poſt natum Chriſtum, Annus Milleſimus Quadringenteſimus triceſimus quintus, cùm tantum orbi noſtro bonũ proueniret.

Anno Chriſti 1435.

¶ Rex tumultibus domeſticis cedit, tranquillitati ſe dedens. Redire rogatus, nepotem Pomeranæ Ducem ſurrogare conatur. Caput. xx.

FORENSIBVS autem bellis pacatis, Rex cùm intelligeret domeſtica intus bella grauiora conſurgere: rebus ſuis diffiſus, cogitauit abitum. Nam Suetiæ tumultus, alia quoq; Regna in perniciem inuitare uidebantur. Viderićq; Regi uiſum eſt: in Dania atq; Noruagia ſimiles motus conſurgere: quibus undiq; comprimendis, imparem ſe iudicabat. Itaq; cedendi ſecreto ſumpſit conſilium. Nam theſauris in naues exportatis, Gdanum nauigat: in tuto locatus, exitum uidere uolens domeſticorum tumultuum. Vbi innotuit, Regem enauigaſſe: turbati omnes, ad reuocandũ eum, nuncios parauere. Nam qui ſub eo ſecuri uidebantur, maiores ſine capite motus, ueriſimiliter auſpicabantur. Ille Gdani commoratus, placidè reſponderat nuncijs: non tamen ad reditum feſtinabat. Interea Suetia, quæ motibus initium dedit, in ſua uiſcera conuertitur. Inuicem ſe Proceres proditionis arguunt. Alij per tumultum. Alij etiam quaſi legitimo iure per Sententiam capite puniuntur. Cæſus mactator Engelberti Benedictus Bentz: & multiplicata ſunt mala uehementer. Qui præſentem oderunt, abſentem reuocari orant. Ille uerò diſſimulanter omnia permittit: nec rediens, nec ſe omnino ſubtrahens. Nam Godlandiam cum urbe & arce aliquanta ſuorum manu inſedit. Venerant ad eum Duces Pomeraniæ, & Vualogaſti inſtructa claſſe, magno militum numero. Decreuit Rex nepotem ſuum, Pomeraniæ Ducem, pro ſe Regem ſufficere: Inq; eam rem perficiendam, inſtituit Danorum Regno appropinquare. Nauigansq́ conſedit ad Rugiam, ancoras demittẽs. Ibi conuenerant eum Danorum Proceres: rogantes, ut in Regnum rediret, motibus compeſcendis: Nulli ſe libentius parituros, quàm ipſi: proq; illius incolumitate omnes ad unum morituros. Ille deliberationem ſuam illis detexit. Iam ſe in Senium uergere: laborum eſſe pertæſum: multis, ut noſſent, curis implicitum, ad quietem reſpicere: eamq́ ex animo cupere. Eſſe præſentem ex fratre ſuo Nepotem, Ducem fortiſsimum, & laboribus æquum: eum pro ſe Regem illis daturum: fauerent (orabat) uotis ſuis, iam ad quietem reſpicientis.

Tumultus domeſtici.

Suetiæ diſsidium.

Regis reſponſum Proceribus datum.

¶ Proce-

¶ Procerum Responsio ad Regem. Qui Regno cedens, priuatus more Diocletiani Imp. moritur.
CAPVT XXI.

ILLI replicant. Quamdiu Rex illis superſit, aliū ſe Regem nec poſſe perpeti: nec unquàm adquieturos, illum adoptione, ut meminerat, factum Regem: non eſſe illi ius pro ſe alium ſurrogandi. Si omnino (quod ipſi nollent) regnare recuſaret: eſſe incolarum liberam de ſufficiendo Rege electionem. Proinde orare: ut nō detrectaret Regnum, quod ſibi ex hoc die in tribus æquè Prouincijs futurum eſſet quietiſsimū: in quam rem omnes ſuas undiq; uires collaturos. Rex ubi intellexit ſe conatu fruſtratum: dimiſsis ad ſe uenientibus Oratoribus, mox claſſem collectam diſſoluit: ut in ſua quiſq; rediret. Exorta tempeſtas, duodecim naues in conſpectu abſumpſit. Rex in Vuerdingburg nauigans, ibi hyemauit. Cùm autem conceptæ tranquillitatis, nulla illi in Regno ſpes ſupereſſet: nec poterat efficere, ut quem uellet Nepotem Regnis relinqueret ſucceſſorem: tacitus iterum ſe ſubduxit Regni negocijs, enauigans in Pomeraniā: ibiq; uel coëmptis, uel legitima ſucceſsione Maiorū prædijs cōparatis, quietus diu ſuperuixit: conſeneſcens in arce quam uocant Rugeuuold. Peruenitquè uiuēdo ad Annū Chriſti. 1438. cū Regni ſe negocijs ſubduceret. Queruntur Dani ueteres, Regni gazas cum illo pariter abijſſe: negant alij Regem quidquàm ſecū euexiſſe, niſi quod legitimo ad ſe iure pertineret. Quis non miretur, tantum Regem ex faſtigio trium Regnorū, in uitam priuatam deſcendiſſe? Imitatus, ſi nō ſupergreſſus laudem Diocletiani Imp. Rom. clariſsimi. Cuius Imperio, præter Chriſtianæ religionis odium, nihil à quoquàm poteſt opponi. Is non ſolùm purpurā poſuit, nouem poſtea annis priuatim uiuens: ſed etiam collegam ſuū Herculium Maximianum, quem ipſe prouexit, ut idem faceret, cōegit. Nec ulla potuit ratione ſuperari, ut reſumeret. In cuius rei molitione perijt Maximianus: Diocletianus aūt priuatus obijt. Quem imitatus Ericus, ex Rege priuatus, multis poſtea annis quietus conſenuit. Ex alto quietis ſuæ tumulo proſpectans motus ſeculi plurimos: quib. antea mirificè iactabatur. Cui etiam hoc magnificū accidit: ut primus inter Reges Danorum, ab exteris in Regnum uocaretur ex Vuandalorum natione: quæ fuit à ſeculis Danico ſemper nomini infeſtiſsima.

Proceres ad Regem.

Regis Erici mors.

Diocletiani abſceſſus ab Imperio.

¶ Chriſtophorus Bauariæ Dux, Rex electus, honorificè excipitur. Duces Iutiæ inueſtit. Caput. xxij.

CHRISTOPHORVS ex Bauariæ Ducibus, Procerum ex tribus Regnis unanimi conſilio, Rex eligitur: ſeruata prius, quod neceſſe fuit, illius deſuper uoluntate.

Chriſtophorus Rex. III

Poterant propiorē delegisse sibi Principem ex Pomeraniæ Ducibus: sed infesti erant huic generi: propter cōtemptum Regis sui Erici. Nec uolebant perniciosis exemplis uiam facere: ut Reges sibi quos uellent deligerent successores. Ideo ab Erico Pomeraniæ Duce discedentes, ad Christophorum Bauarum flexere. Nec tamen à Pomeranico Regis sui sanguine discesserunt. Erat enim Christophorus natus sorore Regis Erici. Christophorus autem in Regnum uocatus, solenni suorum apparatu circa festum Pascæ, Anni tricesiminoni post Mille Quadringentos, Lubecam intrauit. Vbi uenerabiliter futurus Rex à Regentibus eo loci excipitur. Ibi ex constituto Proceres Regni fuere: qui magno illum honore susceptum, perducunt in Daniam. Arces illi Regni traduntur: ac legitimis illis modis cuiuscunque ordinis homines sacramenta compræstant. Vnctus inde sacro de more oleo, Rex consecratur, cunctis ad nouam Regis gloriam plaudentibus. Año deinde proximo, cùm Regni prouincias obiret: peruenissetque in Iutiam, ibi ex cōposito illi Adolphus Dux Slesuicensis, ac Comes Holsatiæ, occurrēs, Feudi postulauit de iure innouationem. Nec diu moratus Rex, apparatu legitimo, per Bannerium inuestiuit illum Ducatu: accæptis quæ præstari solent iuramētis. Tum Rex illi iubet restitui, quæ ex antiquis annis ad Ducatum pertinerent, usque ad pontem in Koldingen. Multa enim inde Margareta Regina detraxit: multa etiam Ericus, per bellū diuturnum. Cunque ex forma compositionis, quæ bello successit, omnia restituēda Duci mandarentur: ad executionem tamen plenariam ad hunc usque diem nunquàm est peruentū. quòd Rex Ericus illo semper die abitum parans, minus intēderet rebus. Sed nunc Christophorus, non ignarus quid Duci deberetur: omnia iussit ex fide restitui. ut uicinum illum, & homagialem fidum experiretur: inter alienos dominari constitutus.

Anno Christi 1439.

Inuestitur Dux Iutia.

Rex in ipsis Regni primitijs in tumultuantes Iutios arma mouit, prælium committens. Victoria potitur. Postea cum uicinis Principibus Conuentum celebrat, consultando contra maritimas urbes. Caput. xxiij.

QVO tempore ruralis populus in Iutia, per diuturni belli tempora insolentior factus: quòd multa tum licentia uidebatur: Rege cum Proceribus implicatis negocio bellorū: militem quendam magni nominis Ezekonem Brock, per tumultum oppressere. Rex perniciē exempli ueritus: ne impunitas illorū etiā alios armaret, uindicare constituit, rem tantam atroci supplicio. At exercitu opus uidebatur. quòd ruralis illa multitudo conspirans, non facile opprimenda, aut ad quietem reducenda uideretur. Arma contraxit; ac mouit in populum tumultuantem.

multuantem. Qui nullis tutus præsidijs, nullo Duce instructus, audet tamen prodire in prælium. Infelices, qui pessimum secuti Ducem, temeritatem propriam, manus contulere cum copijs Regijs. Fusi primo impetu ad sexcentos: reliqua multitudo capta, ære luit pertinaciã: cùm Rex parceret infrunitæ multitudini, ne cultoribus agri destituerẽtur. Ita Rex nouus & alienigena, obedientiam ferro quæsiuit. Circumspiciens autem Rex, simul animo secum repetens: quanta proximo bello Ciuitates maritimæ, quæ uocantur Vuandalicæ, incommoda Regno inuexissent: de repagulis communiendis cogitauit. Et ut consilio prius, quàm uiribus rem experiretur: missis ad uicinos Germaniæ Principes literis, in Vuilsnacum, sub dominio Marchionũ de Brandenburg, ad Cœtũ conuocauit. Aduenerant Fridericus Marchio Brandenburgen. Henricus Dux Magnopolensis: Otto, Vuilhelmus, & Henricus Duces Brunsuicenses: ac multi præterea alij. Ibi cùm multa in concilio, quæ uulgo incomperta mansere, agerentur: fama fuit, memoratos Principes fœdera inisse cum Rege Christophoro: & (ut solet malignũ Vulgus, libere quæ sentit proloqui, facta miscens infectis) ferebant omnia in subuersionem Ciuitatum ibi constituta. Rex ipse non Regio apparatu, sed peregrina ueste, octoginta equis cinctus, eò prouehitur. Adolphus Slesuici Dux non aderat: Princeps bella perosus, quæ illum à puero uexabant: quæ potuit esse causa, non adeundi Cœtum, ne se alienis laboribus, quorum erat pertæsus, implicaret. Eadem libertate tum uulgus rumorem diffuderat: eius Principis absentiam, cuncta subuertisse consilia cæterorum. Sed quis consilio aderat, ut enunciaret occulta? Curiositas multorum, cogitationes suas ex coniecturis firmat: audenter pronuncians, quod uel timet, uel sperat.

Comitiæ Principum in Vuilsnaco.

¶ Nuptias Rex celebrat. Ex Suetia thesaurum reportaturus in Daniam, naufragio perijt omne aurum & argentum, Rex ipse uix euadens.

CAPVT XXIIII.

ANNVS erat quintus & quadragesimus post Mille Quadringentos, cùm Christophorus Rex de posteritate cogitans, ad Nuptias animum conuertit. Duxit autem uxorem Dorotheam, Ioannis Brandenburgẽsis MARCHIONIS filiam. Quæ ad nostram peruenit ætatẽ. Eas uerò Nuptias Regali more in COPENHANEN arce Regia peractas, honestabat multorum de Germania Principum præsentia. Aderat Ioannes ipse pater sponsæ: Vuilhelmus Dux Brunsuicensis: Fridericus Dux Bauariæ, Regis Christophori cognatus: Balthasar de Slesia Princeps: Ludouicus Hassiæ Lãtgrauius: Ernestus de Honstein Comes: cum multis alijs Nobilibus:

Anno Christi 1445.

pluribus ex uaria natione militibus. Nec deerant cum muneribus suis Ciuitatũ Oratores. Quippe Regem, cuius Prouincijs Mercatores diuersantur, non incongruè suspiciunt, ac uenerãtur. De Principibus certè memorabile: quòd illos mare, mediterraneis insolitum, ac terrificum inconsuetis, ab officio non deterruit. Peractis uerò Nuptiarũ solennitatibus, Principes cum honore in sua dimittuntur. Rex ipse Regnorum obibat negocia. Suetiam putauit inuisendam. quòd Proceres cum populo desyderantissimè uultum Regis sui expectabant. Venit. Vidit. Et omnibus ex sententia procuratis, ordinatisq; : cùm magnos inde thesauros in naues congeri iussisset: siue de muneribus quæ Proceres intulissent: siue de prouentibus, quos per annos plurimos Præfecti contulissent: nauigationem instituit in Daniam. Ibi exorta tempestate, spes multorum intercidit. Perijt omne aurum & argentũ, quod proximis annis Suetia diues congessit. Nam conquassata quæ thesauros nauis euexit. Centum milia, ac amplius multo intercidisse memorant, uix Rege cum naue sua in portum perueniente. Mira Suetiæ fortuna. Non patitur exportari thesauros. Si sinunt homines, mare prohibet. Si pacatum est mare: homines tumultuantur.

Naufragiũ horrendum Regis.

¶ Regno fruitur Rex pacifico: donec à Deo uocatus, oratione cum Proceribus habita, diem soluit debitum.

CAPVT XXV.

SED tũ Rex Christophorus nullo Suetiæ thesauro locupletior factus est. Nulla Regi per sua tempora fuere externa bella: quod memorat. Cõponẽdis rebus intra Regnorũ uiscera, illi magnopere fuit prouidendũ: cogitanti successus Prędecessorũ. Domesticum illi ante oculos, & recens erat exemplum Regis Erici auunculi sui: quẽ simultates & dissensiones Procerũ, Regno exegerũt. Meditari ferebatur bellũ in littora Germaniæ: & præsertim in ciuitatem Lubecensem: quam nõ ęquis oculis aspicere solitus credebatur. quòd olim Danici iuris: nunc in eam uidebatur arrogantiam erecta, ut bellũ Danicæ auderet coronæ intentare. Sed ille quamocculté apparatũ facere credebat̃ belli, de proximo in eam gerendi. Cùnq; ad annum Nonũ Regni sui in arce Helsingburg, aduersa ualetudine desperabiliter laboraret: fertur aduocasse Proceres quos habere potuit: & cũ illis de Regni negocijs egisse. Et inter alia quæ ægrescẽs indies magis atq; magis, illis præsentibus imperat, ferũt dixisse. Maleuolis me oculis intuiti, inquit, soletis exemplũ auũculi in me formidare: quòd aceruatis undecunq; de Regno thesauris, enauigẽ. Nunq; ea res in animũ descendit meũ: utinamq; nõ uestra culpa magis, quã de suo sensu auunculus fugam parasset. Ego quantos potui subducere thesauros, quotidianis sumptibus,

Rex ad Proceres.

sumptibus, eos composui, bello aliquando, pro Regni gloria, ad Lubecæ muros gerendo. Ea urbs quo sit Regnis nostris fato edita, mecũ uidetis. Nunc quoniam DEVS imperat, Regno & uita pariter mihi concedendum est. uos rebus rectè consulite: & eum post me uobis deligatis Regem, qui Regnis non modò præsit, sed & prosit. In eum modum rebus excesit humanis, Anno. 1448.

Mors Regis, Anno Christi 1448.

Christianus (aliâs Christiernus) Regnis Daniæ & Noruagiæ Rex præfectus, uxorem ducit Dorotheam domus Brandenburgen. Caput. xxvi.

CHRISTIANVS suorum de Aldenburg Maiorũ Patricio nomine (quem Dani more suo Christernũ appellauerunt) unanimi Procerum Daniæ & Noruagiæ consensu Rex eligitur: Suecis se à ueteri placito retrahentibus. Quod habebat: ut nisi trium Regnorum communi consilio unus assumeretur Rex. Hæc autẽ electio maximè facta est astipulatione Adolphi Ducis Slesuicensis: qui erat auunculus Christiani de Aldenburg, & Delmenhorst Comitis. natus enim erat Christianus eiusdem Adolphi sorore germana. Inclinauerant autem Proceres memorati, in eundem Adolphum assumendum: pertentabantq; animum eius: missis solennibus ex suo numero ad eum Oratoribus, quos ille familiari conuersatione habebat notissimos. Vbi ille pertinaciter recusabat: consilio eius usi, ad Christianum eius nepotem, quẽ ille quoq; in domo sua ex puero educabat, inclinauere. Præsertim uno facto, geminam ineuntes gratiam: quòd Domum Brandẽburgensem, ex qua prodijt relicta Regina, promereretur: illi sponsum requirentes. Sic enim illa uisa fuit affectu propendere: ut quem illi Regem, ipsa maritũ dignaretur: si nihil obstaret aliud. Increbuit autem sermo: militũ quendam genere, opibus, & forma prę stantem, ad Regnum multorum propensione respicere. Sed illa altiori stemmate prodita, nobilitatem Christiani, quem multę insuper uirtutes ornauere, præferebat. Igitur Christianus de Aldenburg, ueteri ac nobili domo Comes, Rex Daniæ, Noruagiæq; asciscit. Nam Suetia præueniens hanc electionem, præuaricata pactum pridem constitutum: peculiarem sibi Regem assumpsit ex suo corpore militem, opibus præstantem, Carolum Kanuti. Quod in Suetia plenius diximus. Christiernus solenni ritu coronatur: Dorotheam Reginam matrimonialiter sibi copulauit. Ea erat utriusq; gratia, ut statim aboleret opprobrium Danicæ Regiæ: ut quæ sterilitatis incommodo percussa, intra annos sexaginta Regni nullum uidit hæredem. Neq; enim Vualdemarus nouissimæ Margaretæ pater, neq; Ericus, neq; Christophorus Regno masculam prolem relinquerunt.

Christianus Rex. Aliâs, Christiernus.

Suetię Rex eligitur separatim. Suetiæ lib. 5. cap. 41.

God-

¶ Godlandiam Suetiæ Insulam, Rex ui recuperat.
CAPVT XXVII.

OROTHEA autem ex Christierno concipiens, intra annum enixa est Olauum filium. Sed ille in pueritia decesit. Inde uerò Ioannem peperit, modernum trium Regnorum Regem: cum fratre Friderico, itidem duorum Ducatuũ moderatore: atq; filiam, Scotorum Regi nuptam: quę sceptris illis longam pollicetur posteritatem. Proximo deinde anno, Christiernus primam Regnis operam impendit, ut Suetiam per partes, duobus Regnis iterum coniungeret. Nam armatum duxit exercitum in insulam quam uocant Godlandiam, Suetiæ Coronæ parentem. Eam uerò usquè in illũ diem retinebat Ericus Rex, per omne tempus Christophori, per Sueticos Præfectos eam gubernans. Sed Christiernus ui recuperauit: expugnato oppido Vuisbu, quondam florentissimo emporio Mercatorum. Testantur fores & fenestræ ferreę, quæ extant in hodiernum. Diu nauigantes, ibi marini iuris tribunal recognouere. Vetusta ibi Mercatorum priuilegia asseruabantur: nunc in tutiores translata sedes. Expugnabat & arcem: maximè adiutus armis, quæ illi iungebat Adolphus auunculus, Slesuici Dux. Per eadem tempora surrexit ea in Prussia grauissima belli contentio: quæ multis annis perdurans, terram posuit in solitudinem: Christierno ad omnia neutraliter se gerente. Cùm uerò añus ageretur Regni eius sextus, Bergis in Noruagia perniciosissimo tumultu, Mercatores militem Olauum Negelsen, omnibus onerosum, in Ecclesia cũ Episcopo oppresserunt. Quam rem plenius in Noruagia explicauimus.

Christierni proles.

Godlandiam Rex ui superat.

Noruagiæ lib. 5. cap. 13.

¶ Carolus Suetiam thesauro spolians, Regno abscedit. Christiernus in locum surrogatur. Adolphus Slesuicen. Dux moritur. Caput. xxviij.

NTEREA uerò Suetiæ præfuit Rex Carolus: quē, ut diximus, de suo Sueci corpore prouexerunt in Regnum. Sed is Clericis, & omnibus Ecclesiasticis, Militaribus, ac omnibus regnicolis, propter tyrannidem & oppresionem singulorum grauis, & perinde odiosus cœpit haberi. Quod ubi intellexit, se omnium oculis designari: collecto clam omni quem poterat thesauro: quem etiam priuatus habebat copiosum: media hyeme, in ipsa Carnispriuij resolutione, quando nemo tale quicquàm formidabat: omnibus ad crapulã laxatis, ingressus nauim, Prussiã nauigauit. Proceres aũt Regni non minus de sua exoneratione, quàm illi de abitu alacres, solennibus missis ad serenissimum Regem Christiernũ Oratoribus, eum uocarũt in Regnum. Venientem aũt honorificè excæperant, Regem suũ constituerant.

Caroli Suetiæ Regis abitus.

stituerant: & in Stoksholm solenni ritu inunctũ, per manus Vpsalensis Archiepiscopi consecrarunt: tribus iterum Regnis ad obediẽtiam unius Regis redeuntibus. Quo modo à memoria Margaretę Reginę: quæ prima Regnis hoc decus peperit: ut unis Legibus, uno Imperio, tria moderarentur. Erat autẽ annus post quinquaginta septimus: nonus autem ab initio regnantis Christierni. Post duos autem annos ex hoc tempore, cùm in fata concederet inclytus Adolphus Dux Slesuici, Comes Holsatiæ: non erat dubium, Slesuicensem Ducatum Coronæ consolidari, à qua exijt Beneficium. cum ille prolem nullam relinqueret. De Comitatu autem Holsatiæ magna fuit quæstio. Nam Feudum uidebatur Imperij, quod ad masculam lineam crederetur pertinere. Supererat Otto Comes de Schouenburg, cum multis filijs, Adolpho, Erico, Ernesto, Bernardo, Ottone, Henrico, Antonio, Ioanne. Hic Otto ad uirilem spectabat, sed multis gradibus agnationem. Rex autem Christiernus, cum fratribus Mauricio, & Gerardo de Aldenburg Comitibus, sorore Adolphi, erant progeniti.

Christiernus trium Regnorum Rex.

Anno Christi 1457.

Adolphi Iutiæ Ducis mors.

Holsatia Regno Daniæ, magna Comitibus numerata pecunia, accedit. Caput. xxix.

NOBILITAS omnis diu uariè nutabat. Multi in Regem propenderant defensorem quæritantes. Alij uerò Comiti inclinabant: præferentes uetera stirpis eius in terram suã beneficia: quódq; mascula illos linea præferebat. Aliquot uicibus in eã rem tractantes cõuenerant: at abierũt sine fructu. Nouissimè uerò in Todeslo cœtum facientes: interueniente Arnoldo Lubecensi Episcopo, qui Imperiali uice, eius Feudi dominus censeretur: Christiernus Rex, Comitatu donatur: quietatis ingenti ære Comitibus, ut iuri suo renunciarent. Fratribus deinde suis Rex non minorem pecunię summam persoluit: ut omne ius in suam cõemeret personam. Ita factũ est: ut nobilis ille Comitatus, qui infinitũ sanguinem dedit, quo à Corona Daniæ segregaretur: nunc uoluntate Procerum se illi coniunxerit. Erat aũt annus. 1460. cùm hæc agerentur. Cùnq; sacramenta solenni ritu Rex ab omnibus acciperet, uenit in Hamburgum, antiquissimam Stormariæ ciuitatem. De homàgio quidèm nulla mora: sed de præstando iuramento fit dubitatio. Ostendebant Ciues Regiæ maiestati ueterem obseruantiam: eamq; chartis priuilegiorum astruebant: orantes, ut Regia Maiestas illis adquiesceret rebus, quibus omnes sui in Comitatu patres ac prædecessores acquieuere. Disceptatum est desuper longa uerborum altercatione: sed bonis Ciuium allegationibus, cessit Rex moderatissimus: permittens ueterem Vrbis, probatamquè diu consuetudinem.

Rex Holsatiæ dux declaratur.

Anno Christi 1460.

Thesaurum Suetiæ Rex recuperat ablatum. Indulgentiarũ exactioni fit particeps. Legatus parte sua prędatur. Vuandalicæ urbes Priuilegijs suis confirmantur. Caput. xxx.

EX eo tempore instituta in Suetiam nauigatione, iura Regni peruidit. Et cùm de omnibus ordinasset: peruenissetq́ ad illum certus rumor de Thesauro, quem Regno excedens Carolus, in oppido Stoxholm, apud fratres Prędicatores reliquisset: conuenit super ea re Fratres. Et cùm illi diu dissimulassent: acrioribus ab illis extorsit uerbis, ut quod superesset Regi contraderent. Ferunt fama, aliquot signati æris reperta marcarum milia: ac uasa nonnulla argentea, magna cum paruis. Repperit autem & in Suetia nuncium Apostolicũ Marinum: qui promulgatis Indulgentijs in causam expeditionis in Turcam, magno argento Aquilonis Regna emunxit. Sed ubi intellexit, oues suas tonderi: pactus est partem lanæ. quòd & ipsi pugnandũ foret in scismaticos Regnis suis conterminos. Totondit Italicus, operam impendens: sed non iniustè passus est, legitimo domino suam prouenire portionẽ. Erat tum Annus sexagesimus primus, post Mille Quadringentos. Cùncq́ argentum suum Italicus exactor, mercibus implicitum, per currus in Norinbergam deuehi disposuisset: intercæptis curribus, perijt labor emunctoris. Prætenderãt qui accæpere, res esse Luneburgensium: quorum id contumacia deposcebat, ut rebus & corporibus ubicunq́ tenerentur. cùm Apostolicis mandatis in causa Cleri non parerent. Anno deinde proximo, qui fuit. 62. magnus, agente Christierno Rege, Principum cœtus indicitur in Vuisnacum, ueteris Marchiæ oppidum: pridem factum notissimum, pro concursu, qui in hunc usq́ diem multorum agitur pro miraculo, quod ferunt in uenerabili altaris Sacramento contigisse. Rex locum petiturus, Lubecam pertransiuit. Ciues summam rerum suarum adhibuere custodiam: nõ diffidentes Regię Maiestati, sed ut ea securior à tumultu inconditę plebis conquiesceret. Nam promiscuum spectandæ nouitatis uulgus auidum, dum se turbis immiscet militaribus, solet nonnunquàm tumultus excire. Rex tamen moderatissimus, eam rem deducentibus se foras Proconsulibus, honoris gratia, per risum exprobrauit. Illi uerò comiter risum risu tergebant. Quid tum inter Principes ageretur, inconditum uulgus, quasi Consilio inmixtum, enunciabat: omnia in detrimenta Ciuitatum Vuandalicarum respicere, quarum prouectio, urere Principum oculos crederetur. Rex uerò cùm in Regnum redijsset, Ciuitatum Vuandalicarũ Concilia, mox suos ad Regem misere Oratores. Primùm quidèm confirmandorum in Regnis Priuilegiorum gratia.

Indulgentiarum quæstui Rex participat. Anno Christi 1461.

gratia. Inde uerò quæstum de damnis & iniurijs, quæ Mercatoribus uel in mari à piratis, uel ab exactoribus Præfectis in Regni finibus irrogarentur. Et quidèm de præteritis, quæ temporum Regni eius non essent, responderi quid debuit aliud: quàm ut crimina suas tenerent au tores? De alijs aũt quæ uasto mari patrata sunt: uel incertos, uel peregrinos preferunt reos, qui in manibus non essent. De futuris adhiben dam custodiam atquè uigilantiam. Priuilegiorum confirmationem re portantes, in sua alacres redierunt.

Vuandalicarum urbium petitio.

Luneburgen. & Clerum Rex componit. Sedaturus Suecorum in se rebellionem, cæditur, fugatur, Daniam cum iactura rediens. Caput. xxxi.

PER idẽ tempus Rex assumptus est Arbiter ad causam Luneburgensium, quam Prælati in eos instituerãt, cum duobus de Lubeca, & Zuerin Pontificibus: terminauitq; eam in cœnobio Reynefeld: quæ diu in Romana Curia fluctuabat: & aliquorũ Principum in uicinis locis arma experiebatur. In Suetia interim res ad rebellionem spectabat. Indoluere enim Proceres, administrationem Præfecturarum Danis permitti. Promiscuum uulgus causatur abesse Regem: rarius sibi de Iusticia responderi: arbitratu Præfectorum rem omnem agi. Regni thesauros foras educi: uiscera Regni ad libidinem Patriæ Danorum. Rex apertam rebellionem præuenire constituens, expeditionem parauit in Suetiam. Aliquot nauibus perarmatis, Holsaticæ Militiæ florem imposuit: & magno Danorum apparatu nauigauit in Regnum. Reperit autem Rex maiorem quàm putauerat, in se factam coniurationem. Nam prodire audebant in aciem, & conserere manus. Pugnatur acriter: & aliquandiu incertis alis uolitante uictoria, Suecis inde inclinauit. Cæsi ex Regijs multi. Rex in naues reducitur. Capiuntur multi. Aliquot dum in naues refugiunt, trepidatione nimia, mari mergũtur. Archiepiscopũ tamen Vpsalensem, quem uelut obsidem Rex habebat, secum enauigans, tulit in Daniã. At ubi comperit uiri cor in se rectum: cum honore remisit in sedem suam. Interim uerò Sueci, nouis semper rebus intenti, misère qui reuocarent Carolum Regem ex Gdano: in quam quieturus se collocauit. Sed ubi redijt, nec illam quam promisère reperit integritatem: sua spontè se Regno abdicauit: priuatim uicturus, cõmuni cum alijs iure. Non quieuit tamen Archiepiscopus memoratus, Christierno Regi Proceres conciliare. Nec facilè potuit, semel motam suo loco fidem, in integrum reducere.

Suecorum grauamina.

Vincunt Sueci.

Reuocant Carolum, sed frustrà.

¶ Gerardus Regis frater, ex promisso pecuniam debitam poscit. De ea numeranda, rursum literis & fideiussoribus transigitur. Ernestus Comes de Holstein, Dorotheam sibi affinem comitatus, capitur: nec sine redemptione quatuor milium aureorum, rursum liberatur. Benemerito Dorotheę unde uiuat, Rex prospicit.

CAPVT XXXII.

Anno Christi 1465.

ANNVS interim erat sexagesimus quintus, post Mille Quadringentos, cùm Gerardus de Aldenburg, Regis Christierni germanus frater, in Holsatiam se contulit: Maiores Holsatorum interpellans, super aliquot milibus expromissis, dum ius successionis suæ in fratrem refunderet: & Arcibus in potestatē accæptis, legitimum se cum fratre ferebat hæredem. Quid facerent Proceres Regis germano? Detecta literis res est Regiæ Maiestati. Veniente autem in terram Rege, indictum est terræ Concilium. Ibi Gerardus quoquē pro suo iure locutus, aut terræ partem, aut expromissam dudum pecuniam deposcebat. Æquum uisus est postulare. Igitur noua illi per Regem literis, ac fideiussoribus cautio firmatᷓ: & quieuit ab incæpto paulisper. Quo tempore cùm Dorothea Adolphi Ducis relicta, ex patria sua descendisset in Holsatiam, requirere donationē suam propter nuptias: itineris comitem habuit, nobilem uirū Ernestum de Honstein, memoratæ Dominæ cognatum. Eum, incertum quibus ex causis, Benedictus de Aleueld, unus ex Ducatus Primoribus, captiuum sibi fieri cōegit. Quid faceret uir nobilis in alieno constrictus? Manū dedit. Domina Dorothea apud Regem conquesta: quòd nihil tale in suis formidasset, in ditione Regis: quem ipsa in domo mariti sui Adolphi à puero cùm fratribus educasset. Proinde orabat: ut si non benefactorum respectu, quorum memoriam durare nihil dubitabat: uel communi iterantium sorte liber esset, quem illa domo extraxisset. Mouit Regem optimæ fœminę iusta querimonia: iussitq; captiuum laxari. Sed ea tum erat rerum conditio: ut ad libertatem, nisi expromisis quatuor aureorum milibus redire non posset. Deformis quidèm rerum facies in benè merentem Dominam, apud rerum ignaros. Sed mihi persuaderi non potest: sine magna causa rem in eos exitus non decreuisse. Permansit autem memorata Domina in Reynoldesburg, quæ fuit illi donatio propter nuptias, usq; ad proximum annum. Et tum reuersa in Turingiam, præfecit militarem, qui per annos singulos de prouentibus responderet. Gerardus Regis germanus, in Holsatiam reuersus, inmemor & ipse obsequiorum, quę puer in domo memoratę Dominæ recæpit: omnem illam ditionem inuasit. Rex ubi intellexit: effecit, ut

Ernestus de Honsteyn capitur.

cit, ut quotannis auri summa, quoad uiueret, nobili, ac de Principibus benè meritæ Dominæ proueniret. Idquè certis fixum ordinationibus implebatur.

¶ Rex conniuebat ut frater Gerardus Holsatiam administraret. Nobilitas hoc ægrè tulit: quia contra illorum uiolentiam, propensior uidebatur plebi. Contra Lubecenses indignatio Nobilitatis suborit. Marinus apostolicus irarū plenus rediȷt, & infecta re discedit. Comes Gerardus custodiæ mandatur. Caput. xxxiȷ.

PERMITTENTE interea Rege, Gerardus germanus eius, in Holsatia res administrabat. Imminebat autē grauis Nobilitati, Rusticam plebem (ut uidebatur) tutatus aduersus uim solitam Domicellorum. Accidit autem per ea tempora: ut appropinquante solutionis termino, quem sibi militares pro Rege fixissent Concilio Lubecensi: quùm fidem suam obstrinxissent: ea Lege, ut in termino præfinito nisi soluerent Lubecam, euocati intrarent: nec abirent, nisi solutione peracta. Vocati, paruerunt: & quibus se poterant cōditionibus, obligationis uinculo laxabant. Interim Marinus de Fregeno, Nuncius Apostolicus redibat, querimoniarum & irarum plenus: quòd Collecta nuper in Regnis Lubeck & Luneburg, sub Fionia posita, Rex Daniæ Christiernus, quòd expromissam Coronę portionem non exoluisset, abduci curauisset. Multam quidèm indignationem præferebat. Sed quoniam in reliquum expiscari uoluit: exasperare Principes, quorum uenerat tondere oues, consilium nō fuit. Gerardus autem, cùm omnes penè Holsatiæ Arces teneret: & administrationem suam in legitimum Principatum uertisset: omnia agens quasi solus dominaretur: opposuere se illi ex Holsatorū Proceribus: & se Regi, non Comiti præstitisse sacramenta ferebant. Eualuit ea indignatio intantum, ut Rex euocaretur. Venit: & Gerardum fratrem non captiuum, sed libera custodia in arce Segeberg curauit asseruare: honesta quidèm specie ab Regina in Arcem inuitatur: & ibi inuentus, manere iubetur: ut rebus in reliquum rectè consulatur.

Marini querimonia.

¶ Nouum bellum suboritur cum Anglis. Anglicas naues quatuor, Rex mari capit: Lubecensibus unam, Liuoniensibus alteram intercipit. Sueci Daniam infestantes, fugantur & superantur. Caput. xxxiiȷ.

SODEM tempore, Rex cùm iustam in Anglos præferret hostilitatis causam: ab antiquo quidem, quòd donatiuum Angliæ corona deberet Henrico quondam Holsatorum Comiti, proauo materno Regis, qui dictæ Angliæ Regi diu militauit. Accessit altera causa;

quòd proximo ano, Præfectum à Rege Islandiæ, Anglici occidissent. Quatuor eorum naues mercibus onustas tenuit, cæpit, & merces distraxit. Quæ res Mercatoribus Alemannis in Anglia peperit infinitos labores. Nam capti, carceribus mancipati, rebus omnibus despoliantur. quòd dicerent, Danorum Regem à Mercatoribus instinctū, ista patrauisse: nec uoluerunt intelligere: Danorum Regem nihil cum Mercatoribus Orientis habere commune. Quid multis? Res in magnum processit bellum. Damna Anglicis in mari illata sunt plurima. Anno demum. 68. in Traiecto res compacantur. Eadem Æstate, cùm Rex nonnullas armasset naues in Suetiam, iamdiu Regi rebellantem: nauigauit ex Suetia quidam onustus mercibus Lubecensium: & nihil hostile ueritus, suo itinere mare sulcabat. Armata autem Regis, quòd ex hostica terra nauis uenisset, hostilem interpretati, inuadunt, capiūt, diripiunt. At non meliori fortuna alia quoq; ex Liuonia ueniens, incidit manus eorundem. Perductæ in manus Regias, ab Lubecensibus misso Secretario repetuntur. Sed ea erat rerum conditio, ut tum reddi non possent: distractæ per manus plurimas, ut fieri solet, ubi arma tractantur. Lubecenses nauigatione suspensa, mare uitant. Res in Colloquium deducitur: & pactis utrinq; conditionibus querimonia sedat. Priuati tamen sua non recipiūt. Hoc tempore in Suetia interim rebus perturbatis. Rex tamen Arces quasdam per suos insedit, defenditq;. Iuuarus Axel ex Proceribus Suetię primarius, agmen ductabat in Regias arces capiendas. Quas cùm aliquandiu oppugnasset: Rex inmissis suis, fugabat impugnantes: & suos liberauit. Ausus est & in Daniam exercitū transportare: & Regem etiam istic oppugnare. Veterum more Regum, Christiernus Rex suos illi obiecit, qui uenientem excepêre: & manibus collatis, in fugam uerterūt: trecentis suorum captis. Inter quos erant non pauci generis militaris.

Dani Suecos superāt.

¶ Paciscitur Rex super Lubecensium naue direpta. Cum Suecis congressus, cęditur. Caput. xxxv.

Anno Christi 1469.

NNUS erat nonus & sexagesimus, post Mille Quadringentos, cùm interuentu communium Amicorū res inter Regem Christiernum, & Suetiæ Proceres intercæpta est: ut in Lubeca Conuentu celebrato, res quibuslibet conditionibus pacaret. Venit Rex cum fratre Gerardo, tribus Episcopis, & multa militū, militariumq; manu stipatus. Sueci diu expectati, non uenerant. quòd uentos in potestate non haberent. Interim passus Rex pro sua mansuetudine queri Mercatores, terra, mariq; spoliatos. Clementerq; singulis pro sua cuiq; conditione respondit. In eū tamen res uergebat exitum: ut Concilio Lubecensi pro liquidato Ciuium damno, oppidum

oppidũ Kilonem, cum Arce sua in pignus daret: soluto tamen in præsens ære certorum milium. Pignus uocant: & Pignoraticium contractum. Ego ex intentione contrahẽtium, ueram arbitror Emptionem: cum pacto tamen redemptionis. quod phas & iura sinunt. Alioqui in sortem computaretur, si pignus esset, quicquid eo nomine proueniret. Nunc autem contrahentium ea mens est: ut fructibus accipiens utatur pro suis, sorte manente integra. quod est pactũ emptionis. Vulgatus error multos decepit. Tũ uenere, qui in oppido memorato rem gererent: & præsente Rege, Lubecensi Concilio sacramẽta dedere. Id tum ea mente gerebatur in oppidi illius portu: ut Lubecenses ex suo commodo uterentur. Venerant deinde expectati Suetiæ Proceres: & tractatum ineuntes, nullam inuenerunt cõponendæ paci uiam. quòd Carolo suo, quem pridèm Regem elegerant, carere noluerunt. Cùm Rex posceret, nec illi magnopere recusarent, Regno cederet. Potuit quidèm intra septa Regni manens tutus conquiescere: quod optabat. Sed Rex sciens promptum ad bella populum, non quiescere: ubi personam quondam Regiam præsentem cernerent: abire iussit. Oratores recusarunt, urgere nolentem. Ita sine fide disceditur. Proximo deinde anno, Rex per angustias, niuis tempore, quando nemò uenturum præsumebat, ingredi Suetiam pertentabat: Regnum montosum, & faucibus uiarum transitu difficilimum. At Suecis utcunq; res innotuit: in aciem prodeuntes, Regi se obiecerunt. Facile fuit multos à paucis detineri. quando non poterant in uia stricta, nisi pauci ad pugnã prodire. Trucidati à Suecis Regiorum non pauciores Quingentis. Multi inter eos militares magni generis. Retrò Rex cogitur redire: frustratus. Quo tempore Gerardus Comes, pro fratre administrans Holsatiam, Lubecam Imperiali Mandato euocatur. Aderãt duo de Hennenberg Comites. Alter ex illis iamdudum Ecclesiam Moguntinam Archiepiscopus gubernat, Prælatus eximiæ dignitatis. Impetitur Gerardus super spolio, quod in Dorotheam commiserat, relictam auunculi sui, Ducis Adolphi. Sed ille iuxta omnia pensitabat. Illi redibant inanes: hoc tamen ab Rege, quod supra diximus, reportantes: ut annuam illi pecuniam soluerent Gubernantes eam partem, in qua illi donatio erat propter nuptias constituta. Ea tum uidit urbis Lubecæ cõsistentiam D. Moguntinus: ut affectus urbi, in huncusquè diem benignè permaneret.

Autor Iuris etiam peritus fuit.

Cęduntur à Suecis Dani. 500.

Supra eod. lib. cap. 32. c.

¶ Gerardum fratrem Rex bello aggressus fugat; Populus arcetur, & luit. Carolo mortuo, Rex magno suorum malo Suetiam impetit. Caput. xxxvi.

GERARDVS Comes, Regis frater, cùm difficulter se intra præscriptos limites contineret, Regias extorsit literas: quas exhibuit. Vnde illi homagium à Frisonibus Eydoræ, & uicinis præstari iuberetur. Non dubitauit uulgus inhærere Gerardo. Ea fuit indulgentia: ut omnino popularis haberetur. Nam militiæ quoad poterat reluctabatur. Venere tamen certiores postea Literæ: quæ quod priores mandassent, uetuere. Incertum: an mutata sententia, literæ quoq; uariarentur: an, quod nonnulli suspicabantur, primæ extiterint adulterinæ. Rex ubi rem in graue suum præiudicium cerneret excurrere: descendit, compositis Regni negocijs, in Holsatiam. Gerardus autem se continuit in palustribus Vuilsteræ, & uicinarum partium; ubi populum adeo sibi deuinxit: ut pro eo extrema pati non formidaret. Rex ubi monita non profecerunt, quæ fratri fecit per literas, ad arma uenit: & duarum Ciuitatum Lubecæ, & Hamburgi uiribus instructus: suam quoquè perarmans militiam Holsatiæ, mouit in fratrem. Ille ubi uidit arma, quibus par esse non potuit: desertis quos animauerat noctu, cum paucis aufugit, per inuia & longa deuia reuersus in ditionem suam: nec ultra reuersus est in Holsatiam. Rex autem igne & ferro uix adigere potuit populũ, qui iam Gerardo sacramenta præstitit, ut iterum in uerba sua iuraret. Qui caput erat gentis, profugit in Thietmarsiam. Aliquot capti, gladio cæduntur. Inter quos filius memorati Capitanei. Frisones multa uix difficultate, ad renouanda Regi sacramenta coguntur. Gerardus in sua reuersus, causatur Ciuitatum Lubecæ atq; Hamburgi opera, se pulsum hæreditate legitima: quapropter hostem se Mercatoribus illarum publicum agit. Ad prędam insistens usq; hodiè si superest. Nam Flandrensium se bello inmiscuit: Hispaniam, Angliam, Scotiam nauigans peruagatur: & ad stuporem omnium, inter mille pericula usq; in septuagesimum post Millesimũ Quadringentesimum annum peruenit. Sed quo tempore quæ diximus gererentur, hoc est, anno Septuagesimo post Mille Quadringentos, Carolus quondam Suetiæ Rex, rebus excessit humanis. Et diuisi rursus Proceres, in uaria discessere uota. Alij Christiernũ Regem euocari, ex re esse senserunt. Alijs alia fuit sententia: & ex repugnantibus sententijs, res mansit infecta. Eo tempore Dorothea Regina, molestè ferens querimoniam Dorotheæ relictæ Adolphi, rem omnem suscæpit compacandam. Nam accæptis eius uitalicijs, soluit de restantijs duo milia ducentos aureorum: & pacta est, in singulos annos octingentos

Fugit Gerardus.

gentos illi dare aureos fructuum nomine. Quæ res suum sortita effe-ctum, nobilem fœminam complacauit. Rex autem Suetię Regno iam tẽpus ratus inmittere manus: quando æmulus eius Carolus iam mor-te subtractus, sceptra uacuauit: magno undiq; militum numero condu-cto, ex portu Lubecensi naues armauit: alias alijs de portubus: duxit-què in Suetiam agmen infestum. Sed neq; illi segnes occurrunt. Mul-ta uarijs in locis prelia. Sed is tum erat exitus, ut pauci ex multis stipen-diarijs redirent. Opera & impensa perierunt.

¶ Peregrinatur Rex. Trium Comitatuum Dux creatur. Ioannes eius filius natu senior, in Daniæ Regem ungitur. Caput. xxxvij.

IAM erat an̄us. lxxiiij. post Mille Quadringentos, cùm Christiernus Rex, assumpto illustri Principe D. Ioanne Duce inferioris Saxonię, & splendida militia, peregrini tñ habitu, Romam inuisere, Apostolorum adire limina curabat. In ipso autem itinere ad serenissimum Rom. Imperatorem Fridericum declinauere. Regio more hospitaliter excipiuntur. Multa primũ de Statibus Regnorum, dequè communi Christianorum Republica prolocuti: Rex in eum descenderat sermonem, ut diceret. Esse suis ditionibus, intra limites Romani Imperij. Gentem uicinis onerosam, nulli parẽtem: & pro libertate, quam falsò sibi desumeret, insolescentem: Thietmarsos uocant. Eam sibi ab Imperiali Maiestate subijci postulat. Cùm non expediat, sine Principe populum agere: Comitatum quoq; Holsatiæ, atq; Stormariæ, iuncta ditione Thietmarsiæ, in Ducatum uerti deposcit. Non grauatus Imperator, mox annuit postulatis amici Regis. Comitatus titulum extinguit: & ex tribus memoratis ditionibus, unum creat Ducatum: Regemq; pręsentem illo solenniter inuestiuit. Literę desuper eduntur. Quibus accæptis, iter suum, Imperatori uale facto, continuant: & in omnibus Italię Principatibus magnificè excæpti, urbem Romam ueniunt. Erat in summo Pontificatu Sixtus Papa Quartus. Is trium Regnorum potentissimum Regem, cuius fama uenientem longè præcesserat, præsertim Gotorum nomine, quibus & ipse dominatur, in eius persona renouato, hospitaliter excipit: secum collocat in Palatio. Multa sæpè cum Pontifice per interpretẽ locutus: multa cum illo Pontifex. Miratur, in tanto Principe nullas literas. Plurima in eũ contulit donaria. Votum peregrinationis in TERRAM SANCTAM, quod emisit aliquando, cõmutans in largam noui Hospitalis eleemosynam: Sancti Spiritus uocant in Saxonia: non longè à Palatio, & Ecclesia diui Petri. ROSAM illi pollicetur maximo omnium Principi, qui post Imperatorem Romanam urbem inuiserant.

Anno Christi 1474.

Dux trium Comitatuũ creatur.

Rex litera-rum expers

hh iiij Re-

Regressus inde, conuenit Albertum Marchionem. Multa cum illo de rebus plurimis, pro affinitatis familiaritate. Tenebat enim coniugem filiam fratris eius, natu maioris, Ioannis. Et cum paulatim appropinquaret Rheno, euocatis Principibus, quos ad eam rem putabat idoneos, Friderico de Braunschuueig, Magno de Mekelenburg (Ioañes de Saxonia iam cum illo erat) Ducibus: & aliquot Comitibus, Iacobo de Rupin, & Gerardo fratre: magnam illam controuersiæ causam, inter Carolum Burgundiæ Ducem uictoriosissimum: qui tum pro Archiepiscopo Colonien. Nussiam obsidens, magnis apparatibus oppugnauerat: & Ecclesiam Coloniensem intercipere tentauit. Non mediocrem arbitratus operam, si tantum bellum extinxisset. Sed magnis conatibus, multis sumptibus, tum nihil profecit. Donatus à Duce, & gratijs illi habitis, cum honore dimittitur. Hic pro sua consuetudine loquax uulgus, causas qualescunq; confingit: fabulans, quas Regem uult in castra Ducis traxisse. Transierunt inde aliquot anni, cum Sueci in tergiuersatione permanerent: Rex quoq; sæpè aliâs frustra intentans Regnum armis recuperare: cum neq; illi Regem alium sufficerent, neq; Christierno parerent: dissimulandum putauit, si fortè tempus emendaret, quos neq; literæ, neq; uiua uox, neq; arma illata potuerũt. Ioannem maiorem natu filium, Daniæ Regem eligi fecit: & consecrari. Assumpta illi coniuge Christina, filia Ernesti Ducis Saxoniæ, Marchionis Misnæ, Principis Electoris: quam Anno .78. post Mille Quadringentos, Albertus Ernesti frater, puellæ patruus, magno instructu curruum auratorum cinctus, Episcoporum, Comitum, Nobiliumquè octingentis equis, uectorũ magno comitatu, Nauibusq; Rostock impositi, in Daniam peragendis Nuptijs feruntur: Regio luxu, instructuq; magnifico peractis. Albertus Dux rediens, Lubecam inuiserat: ibiquè magnificè pro Principali honore tractatus, rem militarem concursu iussit suos foro ostendere. Ipse in superiori prætorio, ad faces in uesperum, cuidam Nobili eques equiti, infesta incurrens hasta, uirum fortiter equo deturbauit.

Ioannes Daniæ Rex.

Anno Christi 1478.

¶ Thietmarsij subiectos se Regi negant. Primarius Holsatiæ proscribitur, eiusq; liberi reconciliari Regi nõ possunt. Nobilibus Holsatiæ Rex multa debuit: non numerans creditoribus, æs alienum dissoluit. Et inter hæc moritur.

CAPVT XXXVIII.

Anno Christi 1480.

ANNO DEINDE Octuagesimo, post Mille Quadringentos, Christiernus Rex, magnum Holsatię in Reynoldesburg indixit Conuentũ. Euocauerat quoq; ex Lubeca, & Hãburgo publici Concilij

Concilij Oratores. Et in omnium conuentu præsentibus terræ Thietmarsiæ Gubernatoribus, insinuauit Imperiales literas eisdem: poscēs, ut ijsdem obsecundantes, se Holsatię, atque Stormariæ in unum corpus adunarent: seque Ducem suum recognoscerent. Illi respondent. Imperatorem non plenè instructum, de alieno disposuisse. Habere se terrā suam temporalem, pariter & spiritualem dominum Archiepiscopum Bremensem: ex eo tempore, quo nouissimo Thietmarsiæ Comite decedente, Hartuico Bremen. Archiepiscopo, per Imperatorem Fridericum primum, terra sua sit illi subiecta: & exinde permanserit, hodiequè sit in iure Ecclesiæ. Rex iussit replicari. Ex illo die crebram fuisse mutationem dominij. Aliquando illos Danicæ subiacuisse Coronæ sub Vualdemaro secundo. Aliquando Comiti Holsatiæ. Nunc uerò Episcopi Bremen. tantùm ad speciem prætendi dominium: cùm in facto non parerent. Illi contra. Habere in terra Archiepiscopum Pręfectos: quæ res iustum testetur dominium. Nullo se pacto uiuos pati, ut alienentur ab Ecclesia. Cùmque disputatio finem non haberet: firmatæ sunt annuæ treugæ, ut interim deliberantes Thietmarsi, de sua salute cogitarent. Per quem annum Rex præter clementiæ suæ cōsuetudinem, in Holsatia cœpit multa sæuerius agere. Magni nominis uirū ex Primoribus exutum possesionibus, ad exilium cōegit. Ille cum filijs raptim profugit ad Albertum Magnopolensem, Ducem, Gustrou cōmorantem: ibique intra annum uitam finiuit. Nullis potuit Rex interuentionibus partium placari: euertit eius ab imo domiciliū. Filij multis uijs tentarunt reconciliari, & in gratiam redire. Sed Rex in eum diem usque implacabilis, tum inexorabilis uisus est. Quid illum cōegerit ad eam duriciem, non satis compertum est: atrocitas facinorum, an liberior quàm par erat in Regem lingua. Circa idem tempus, euocatos Nobiles Holsatiæ in Zegeberg, iussit exhibere literas, quas prętenderant se habere: Regemquè ijsce sibi obligatum. Ibi fertur acerbius discreuisse inter sortem, & usuram: & multorum documenta euacuasse: sortem se pollicitus exoluturum. Inuenta est excreuisse Debitorū summa, ad ducenta. xlv. marcarum milia. Sed tum compendio multos sine numeratione absoluit. Hæc fuit nouissima optimi Regis in Holsatia memoria. Inde rediens in Regnum Daniæ, cùm multa prouidisset: ad Annum octuagesimum primum, post Mille Quadringentos, in arce Coppenhanen debito carnis persoluto emigrauit: cum annos triginta quatuor in Regno exegisset.

Thietmarsi.

Rex.

Thietmarsi.

Rex moritur. Anno 1481.

¶ Rex

¶ Rex Ioannes cum fratribus hęreditatem Ducatuũ partit. Procerũ ęquè & Militarium Holsatiæ querimonias sedat. Lubecenses quietat, Suetiam subigit. Caput. xxxix.

Ioañes Rex

IOANNES filius eius, primus eo nomine Danię Regnum, iam pridèm electus, et consecratus inĳt (referebat autem nomen materni aui Marchionis) Noruagiam cum fratre Friderico legitima successione possidens. Nisi, quòd solus Rex teneat Imperĳ administrationem: frater titulo hæreditarĳ Iuris contentus manet. Suetiæ quocꝫ electus Rex ferebatur: insertis conditionibus quas non probaret. Quieuitcꝫ: donec armis Regnum recuperaret. Quod suo infra loco dicemus. Prima Procerum cura: inter fratres ius hæreditariæ successionis partiri. Visum est: Ducatus Slesuicensem, & Holsatensem, quos ambos hæreditabat utercꝫ, ita partiri: ut in utroquè haberet utercꝫ quod possideret. Ita per minutias diuisere ditionem: ut Præfecturam unam Rex, proximã in quacꝫ terra Dux possideret: exæquatis rebus, prout inter fratres Principes congruebat. Tranquillitati in præsens consuluisse uidebantur: at post fata fratrum, maximam posteris perplexitatem inuexisse. Quo tempore, interuentu Amicorum, reconciliati sunt militares, pridèm ab Holsatia cum patre propulsi: redditis possessionibus. Expromissa quocꝫ pecunia multorum milium, certis de causis non prouenit. Inde uerò, cùm Holsatorũ Proceres causarentur: multa sibi milia, ex Rege defuncto deberi: literasquè tenuere purificatas, ut diximus, consensu totius Conuentus. Ab Aratro prouenerunt hi aurei: & inde collecta milia multa partita sunt inter creditores, aut uerius, fideiussores. Anno deinde proximo, Rex Regni Daniæ cœtum conuocauit in Coppenhagen: ut uiribus Regni recensitis, ex æquo de omnibus constitueretur. Aderant ciuitatum Vuandalicarum Oratores, suorum Mercatorum in Regnis priuilegia firmari postulantes. Sed erant multa, quæ non sinebant eò perueniri. Iacobus enim Comes de Aldenburg, & Delmenhorst, Mauricĳ filius, mare infestum tenebat. quòd causaretur: Lubecensium opera exutum se paterna hæreditate. Lubecenses & Gdanenses suorum iniurias & direptiones ab illo questi, ad iusticiam peruenire non poterant. quòd tum abesset Iacobus: & inauditus condemnari non poterat: sed ea ęstate uiuendi finẽ fecit sub littoribus Noruagiæ. Reliquit tamen, qui causam eius prosequerentur in mari. Hispanicas naues, sub promontorĳs Angliæ tres, mercibus onustas capientes. Anglicis autẽ atcꝫ Danis à longa memoria bellum erat. Sed merces illæ in urbibus uetitæ sunt comparari. Nauigarunt inde diu uaria fortuna, REGIS ut ferebatur satellites, in Anglos ubi poterant incurrentes: & quę illis damna irrogata sunt

Milites proscripti redeunt.

Procerum solutio.

gata sunt, continuo Anglici causam omnium in Mercatores Ciuitatum in Regno diuersantium contulerunt: asserentes, consilio & auxilio Mercatorum, piraticam in Anglos exerceri. Poterāt uulgò causam belli ignorare. quòd causarentur: posteri Henrici ferrei cognomento, Comitis Holsatiæ, qui attauus erat Ioannis Regis, & Friderici fratris, obligationem ab Angliæ Corona factam, nō legaliter impletam. cùm donatiuum illi expromissum non ex fide persolutū esset. Factum igitur, Regi Daniæ militantium, & mari in Anglos incurrentium, Anglici in Orientales Mercatores retulerunt: uel, quod diximus, arbitrantes illos cum Danis sentire: uel quod uerisimilius est, ex Danis nihil sperantes, ab his qui secum in Regno diuersarentur, restitutionem conati sunt extorquere. Multis multorū literis ad Regiam Maiestatem expurgata est incusatio, detecta innocentia. Sed potuit Regi fides fieri: damnificatis omnino non potuit. Cùm per aliquot annos ea diuersitas ualuisset: Reges inuicem missis ad alterutrū Oratoribus, ueterem querimoniam extinxere: cessauitq́ illa in mari uastatio. Ioanni tamen Regi semper respectus erat in Suetiam: ut armis eam recuperet, quando conditionibus propositis regnare non libeat. Godlandiam primò Suetiæ parentem, quibuscunq́ modis sibi deuinxit: cum inuito Suetiæ gubernatore Stenonestner milite, is qui Arci, terræq́ præerat ex multo tempore Iuuarus Axel, iusto domino electo Regi, Arcem, oppidum, omnemq́ terram consignauit. Principium bonum totius Regni de proximo secuturi. Nam, quod in Suetia diximus, Ano. xcviij. conducta Gregariorum militum manu magna, coëgit uniuersos etiam nolentes facere imperata: ut sit in hodiernum trium Regnorum Rex potentissimus.

Godlandiam Rex obtinet.

Suetiæ lib. 5. cap. 43.

In Thietmarsios Rex inobedientes, conductis Gregarijs expeditionem parat. Caput. xl.

CAVSAM Thietmarsiæ à patre inchoatam, intermittendam non putauit. Euocatis in Itzeho Primoribus terræ, literas illis Imperiales proponit. Aderat Ecclesiæ Bremensis nomine Legatio pro Thietmarsis, ex Capitulo & terræ militaribus. Impetitioni Regiæ responsum est per quendam de Capitulo. Prætensa sunt Ecclesiæ iura in terram: commemorata Imperatorum & Regum indulta: quibus nulla ex parte in nouis literis commemoratis, recentes Imperatoriæ derogare nec poterant, nec uolebant. Deliberatū est in Concilio Regio. Et iam utrisq́ stantibus ad Iuris formā, requisiti sunt Thietmarsi. Illi dominū suū nominasse, satis esse dixerunt: cùm interim missi ab Ecclesia, ius illius nō intermitterēt obtrudere. Ita discedit: quòd manu militari res agēda uideret. Quæ tamen res dilata est in

est in non paucos annos. Nam posteaquàm Rex Daniȩ per Gregarios pedites, qui tum terram impleuere formidine sua (Guardiam dixere) Suetiam ad iuga cōegisset: & eadem manus postea per biennium diocesim Bremensem introisset, recuperandæ Hadeleriæ gratia, ad usum D. Magni Saxoniæ Ducis: Rex proxima peditum illorū promptitudine, et iam uicinitate inductus, eam conduxit in Thietmarsiam: & magnis apparatibus mouit in illorum terram. At is tum fuit exitus, quem signauimus in Saxonia nostra.

¶ Suecorum rebellium insidiæ in Regem. Stoxholm cum arce capta, Reginam Daniæ Monasterio subtrusam, Raymundus Card. liberat. Caput. xli.

SECVTA sunt tamen proximè illa tempora, quibus ad eius cladis uindictā cùm Rex peruenire nō posset: Iuuentus per Holsatiam, quorum pars auunculi, patrui, sobrini illa clade perierūt, atrocibus minis uictores insectantur: polliciti, cùm primū per ætatem arma ferre poterunt: si occasionem nacti fuerint, quod facilè sperant, Ducē ultores se futuros paternæ ac consanguineæ necis. Interim uerò Sueci ubi audiêre, Regem à minori populo retroactū: pudere cœpit illos ignauiæ suæ, quòd cesßissent armis, quæ à rustica plebe contrita memoraretur. Igitur conspirauêre, rebellionem meditantes. Rex ipse cùm speraret, beneuolentia potius, quàm sæueritate Regnicolas in fide continere, Regno decedens, Reginam in Regia dimisit. Quam multi pregnantem rebantur, ut in Regno parturiens, indubitatum illi daret hæredem. At ea spes uana fuit. Abiens uerò, Regni Gubernatorem, D. Stenonem stare in litem, in omni honore & administratione confirmauit: eaq; secum semper esse uoluit familiaritate, ut inuitatus, Regem in Regnum comitaretur Daniæ. Inde honoratus ac muneratus, rediјt in Suetiam. Sed gentilis feritas populum non reliquit. cùm exagitaret eū pudor: quòd uictus cesßisset armis. Dolis rem agere constituerunt. Vocatur Rex, ut in Regnum reuertatur, obiecturus se Rußis, quorum excursionem nunciatam accepisset: Nihil opus fore armis à Dania producendis: solo illos indigere Principe: uires armorum Regno non deesse: copiosos esse in Suetia milites Rußis repellendis, si caput accederet multitudini armatæ. Rex eam non carere ratus insidijs, noluit tamen de perfidia patenter suspicari: sed paucis contentus, in Suetiam nauigauit. Venientem cum qualicunq; comitatu paucorum ad custodiam corporis militum, contempsêre: & sæpè mutato conueniendi loco, suspicionem iniecere Regi, non esse synceram & integram illorum in Regem se deuotionem. Aliquot locis congressus, tergiuersantes deprendit: quærentes occasionem nescio quid agendi.

Suecorum dolus.

agendi. Rex aucta in se maliuolentiæ suspicione, non se illis credidit; sed quomodo potuit, manibus eorum se subtraxit. Erupit deinde manifestè rebellionis audacia: cùm literis missis, accusarent aut Regem, aut Regios in Regno Procuratores & Officiales: de non impletis ex fide promissis. Reginam deinde in arce Stoxholm circumsistunt, oppugnantes & ciuitatem, & Arcem. Vrbe potiti sunt post plurimum laborem: Arcem expugnare armis haud poterant. Fame tentarunt. Et profecerũt tẽporis diuturnitate: cùm milites Arcis propugnatores, ex inedia, & omnis generis incommodo cibo morbum contraherent: unde magna pars interijt. Arce dedita, Reginam deduxere in Monasterium Vuasten diuæ Brigittæ. Duobus penè annis in libera habuere custodia: donec misso in eam rem nũcio, D. Raymundus de latere Legatus Apostolicus, Tituli S. Mariæ nouę presbyter Cardinalis, unà cum legatione Consularium uirorum de Lubeca, de illorum manibus eriperetur: ac in Regnum Daniæ cum honore reduceretur.

Suecorum insultus in Stoxholm.

Raymun. Card.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum gestarum Daniæ LIBER NONVS.

¶ Arma in Suecos Rex parat. Eques auratus, de quo mala suspicio suborta erat, in ponte arcis interficitur. Caput. I.

REX interim Daniæ, Suetiæ, Noruagiæ Ioannes, multiplici Suecorum perfidia infestus, arma in illos edomandos, & ad iuga reducendos comparauit: mouitq́ in hostes ac rebelles. Erant nonnulli intra Regnum fideles uiri, quos puduit fraudis & rebellionis in Regem: qui & si sanum saperent, uicti tamen longè maiori numero rebellium, quiescebant. Quod poterant, Regem admonuere perduelles: ea multitudine esse in armis Suecos, quòd nisi quinquaginta milia duceret armatorum, nihil profuturum eius aduentum. Factæ sunt aliquot in aduersarios excursiones, & leuia prælia: sed tum ire copias reduxit. Innotuit perinde Regi: esse occultam intelligentiam inter Primarios utriusq́ Regni, qui missis inuicem nuncijs, magnæ in caput Regium proditionis crimen molirentur. Id ubi compertũ habuit, simulabat omnimodam ignorantiã: cautius tamen adhibitis custodibus, sibi prospexit. Emersit inde grauis simultas inter militem quendam Regi proximum: qui Magister Curiæ illius diceretur: quiq́ proditionis in Regem conscius, imo Princeps diceretur: & inter aliũ quendam militem. Ad quem

cùm Regia suspicio in Magistrum Curiæ memoratum permanasset: arbitratus se obsequium magnum præstare Regi suo, si tanti criminis reum de medio tolleret: militem illũ ad Arcis pontem obtruncat. Stupuere qui uiderant, tantum uirum corruisse: incertum, si iussu, an mactatoris temeritate. Sed cùm non longè post eam cædem, Rex securitatẽ pręstitisset cęsori: arbitrati sunt uniuersi, rem non ignaro, necꝫ inuito Rege patratam. Commoueri grauius uisa est cæsi cognatio: sed cùm uideret tantum omnium consensum, quòd iure cæsus diceretur, in præsens conquieuit. Illicꝫ secuti sunt motus Regnorum: ut non incredibile uideretur, Militem sensisse cum hostibus in perniciem Regis, cui Magister esset Curiæ.

Obtruncatur Magister Curiæ.

¶ Monita Regis Lubecenses spernunt. Occasiones armorum sumentes, per Ducem Fridericum, & Raymundum Card. utrincꝫ treugis suspenduntur.

CAPVT II.

CVM interea Regina, in contumeliam Regis, in Suetia detineretur, in libera quidèm custodia, sed quæ abire nõ sineretur: pro obside habita. Sed in quos usus? cùm intentata rebellione, Regios omnes Regno perturbassent: mouissentcꝫ uicina Regna: ut ea quocꝫ nõ nihil in Regem intentarent. Et Dania amisso coniurationis capite, quiescere uidebatur. Noruagia autem, quod in ea diximus, instinctu Suetiæ Procerum, rebellionem ostendebat. Sed aderat Christiernus Regis filius, pro sua ætate Dux acer in armis: & nascentem flammam in sui primordio extinxit. Cùm interea Lubecenses Mercatores Suetiam pro sua consuetudine peterent: & admoniti à Rege, ut ab hostibus suis auxilia ac consolationes retraherent, minuscꝫ parerent, Regem ad iustam indignationem pertraherent: ut sineret Præfectos Regionum, non illo quo solebat fauore prosequi Mercatores. Captæ sunt aliquot naues ab Regijs. Naufraga bona Præfecti in custodiam deposuere. Aucta sunt grauamina in diuersantes per Regnum Daniæ. quando necꝫ Regiæ admonitioni paritum est: nec uspiam appareret, in quo Regi, cuius Regnis fruerentur ad quęstum, complacarent. Minorata libertas, onera duplicata, naufragia non reddita: aliquantæ naues de mercibus suspectæ Suecorum detentæ, donec causa omnis ad discussionem perueniret. Atcꝫ ea res crebrescens, exciuit Senatum Lubecensem: ut quoniam literis inuicem missis, nihil ageretur: obseruato tempore, cùm ex Regno non plures naues Danorum, importantes quæ commeatui urbis inseruirent, essent in portu Lubecensi, ad sequestrũ ponerentur. Indigna res uisa regnicolis, querimoniam apud Regem extorsit. Literis res terminari haud poterant. Lubecenses arbitrati tempus

Christiernus Regis filius.

pus esse ad arma respicere: quando belli socios habituri foret Suecos: cætera quoque Regna non sine motibus essent: expediunt armamenta: uocant Gregarios milites ad stipendia. Concurritur magna peditum alacritate, quòd donatiua iusta sperarent, & licentiosam prædã ex Regnis. Interposuit se medium Regis germanus Fridericns Dux Slesuici & Holsatiæ. Diu causa uentilatur: & uidebantur Lubecenses ad arma promptiores. Sed dum ille treugas confecit, nũcios mittit intermedios. Intererat de Latere Legatus Cardinalis, qui tum agebat in prouincia Germaniæ, dominus Raymũdus T. S. Mariæ presbyter Card.

Dux Fridericus Regis Germanus.

Raymundus Card.

¶ Pacis conditiones malè captæ, Iurisperitorum iudicio submittuntur. Reginæ reditus describitur.

CAPVT III.

IS CVM Lubecã uenit, nihil duxit antiquius, quàm eximere belli necessitatem: perfecitque, ut res componerentur, pace sequestra. Adiuuabant illum illustres Principes & Domini, Magnus Magnopolen. & Fridericus Slesuici ac Holsatiæ Duces. Capita autem Pactionũ literis domini Cardinalis firmabantur ad memoriam: factique sunt fideiussores, idem D. Fridericus Dux, & militares Holsatiæ nõ pauci. Polliciti per literas: quòd nisi omnia ex fide impleantur ad constitutum diem, ipsi Lubecam reuertantur: inde non egressuri, donec ære numerato, capita conuentionis compensentur. Erat disputatio inter Lubecenses, ac memoratos uades: arbitrantibus de sua parte Lubecensibus: quòd memoratus Dux Fridericus, cũ alijs se obstrinxisset, rediturum in eam urbem. E diuerso contendentibus memoratis Holsatiæ militaribus: aliud esse caput in literis, quo ipsi loqui incipiãt: diuersum ab eo, in quo Princeps ab initio locutus, sermonem suum conclusit. Idque parati sint subijcere iudicio Iurisperitorum. Rex interim, cùm & ille præferat: Lubecenses non impleuisse pacta conuenta, non festinat eximere damnis & oneribus fideiussores suos.

Pacis conditiones.

Is est rerum status in hodiernũ diem, Anni quarti post Mille Quingentesimum, ad principium mensis Maij, quo hęc scribebantur. Quo tempore Regina Danię, iamdudum opera memorati Cardinalis Legati, ante proximam brumam accedente Legatione Lubecẽsium, qui ex constituto Cõsulares uiros miserant: ad interpellandos Regni Proceres, super Regis sui in Regnum suscæptione: ac super omni controuersia, nauibus Suecorum erepta: in Regnum suum deducebatur: Lubecam uenit: uota in Sterneburg, ac Vuilsenaco solutura. Simul uisura filiam, quæ per absentiam, & diuturnam eius captiuitatem, nupta illustriss. D. Ioachimo Marchioni Brandenburgen. Principi Electori, matri ex cõstituto occurrerat: uotique facta compos, redierat per ean

Anno. 1504 5. Maij.

Reginæ reditus.

dem Lubecam in Regnum, præter multorum opinionem. Nam erat loquax fama, satietate Daniæ plenam, Regnum non reuisuram. At illustris fœminæ religiosa fides, & filiorum amor, non sinebat in cor eius aliud ascendere, quàm quod honestas ipsa, & fides Coniugalis deposceret.

¶ DANICAE Historiæ, per Albertum Krantzium descriptæ, finis.

ERRATA in Dania commissa.

Folio. 28. in margine infra, lege, Regnum legatum.
52. in medio, lege. aditum prohibuere.
82. lin. 2. lege. Iustinianus.
139. ultra medium lege, & expositis.
188. prope finem, lege, iacenti, pro iacienti.
192. prope medium, lege, equos, non, æquos.
208. supra medium, lege, incolæ. non, nicolæ.
211. post medium, lege, pecoribusq; fœcundam.
235. lin. 7. lege, exanimis. pro, examinis.
282. prope medium. lege, illustres uiros. non, uires.
Post supra medium infra, lege, impatientiam.
251. post medium, lege circumuolant.
252. sub capitali, lege, ubiq; Regi operam, non Regem.
268. lin. 9. lege, animum, pro annuum.
315. lin. 7. superfluit, Holsa.

SVETIA.

TOMVS II.

SVECIÆ REGES.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, in Historiam rerum gestarum Sueciæ, & Gotorum,

PROLOGVS.

SVEONIAM, siue Suetiam, & ut uulgò appellant Suediã, de Antiquitatibus suis scrutaturi: situ͂ ante omnia Regionis, Veteribus incompertum, paucis attingamus, prius quàm ad Res gestas in, & ex ea perueniatur. Habet hæc ob occidua parte sui Gotos: & ciuitatẽ Scareanam. A Borea Vuormilanos, cum Scritensinnis: quorum caput Halsingaland. Ab Austro Scaniam, & latitudinem Baltici maris. Ab Oriente Ripheos montes attingit: ubi deserta ingentia, & niues altissimæ. Ferunt gentem quandam ex montanis in plana descendere solitam (sed incertum unde ueniat) & facta præda, rursum auia sua repetere. Annua est illa excursio: nonnunquàm in biennium, aut triennium dilata. Quibus nisi uiribus totis resistatur, omnem depopulantur regionem. A Ripheis in Austrum Russi morantur: gens magna, olim ad Mëotidas paludes extenta: nunc à Tartaris latissimos campos tenentibus, angustius habitare cöacta. Adhuc tamen multa centena milia colunt agrorum: aut pascuis insident. Huic genti assidua sunt bella cum Suedis, ad nostram usqꝫ memoriam perdurantia. Nunc feruntur fœdera, agente illustrissimo trium Regnorum Rege Ioanne: qui crebram ab ea gente legationem accæpit intra proximos annos. Sed non est diuturna quies in gente illa. Sueonia regio, inter Aquilonares fertilissima. Ager frugibus & melle opimus. Pecorum fœtu ac pastu, omnibus antefertur. Opportunitas fluminum & syluarum, ubiquè magna. Peregrinis mercibus omnis Regio plena. quòd domesticis rebus abundet ad commutationem faciendam, pellibus, ac metallis, præsertim Cupro abundans. A Normannis, & Danis altissimorum iugis montiu͂ discreta. Et quàmuis omnes Hyperboreæ gentes hospitalitate sint insignes: præcipui tamen sunt Sueones: quibus est omni probro grauius, hospitium denegare transeuntibus: ita, ut sit certamen, quis aduenam hostem excipiat. Cui omnia exhibens hospitalitatis iura, quotquot diebus permanserit, egredientem commendat amicis, itinere quod instituit commorantibus. Populi Sueonum sunt multi, uiribus & armis egregij: equis & manibus æquè fortes: strennuiquè aut mari, aut terra bellatores. Ex his proximè DANIS habitant GOTI, qui Occidentales dicuntur. Nam alij sunt Orientales. Ad occiduos quidèm septem itinere dierum, à Scania peruenitur in ciuitatem Scareanam. Inde

Suetiæ descriptio, & situs.

Russi.

Anno Christi 1504. Autori cöetaneo.

Sueonia.

Suconu͂ hospitalitas.

Goti Occidentales.

Ostrogotia protenditur iuxta mare, usq; ad Bircam, pręcipuum olim oppidum. In confinio Sueonum ad Boream, habitant Scritenfinni: quos aiunt cursu feras pręire. Ciuitas eorum Halsingland: quod idem est nomen regioni. Hæc est sita in altissimis montibus, qui Ripheis cõfines sunt: ubi nix durat perpetua. Homines gelu recocti, domorũ tecta non requirunt. Carnes ferarum in cibo, & pelles habent pro indumento. Et ut Antiquitatis aliquid attingamus: Nobilissima gens Sueonum, Templum habuit, quod Vpsola dicitur: sedes hodiè Metropolitana Regni ibi perdurat, non longè à ciuitatibus Sictona, & Birca. In hoc Templo, quod totum fulgebat ex auro, statuas trium uenerabantur Deorum, antea quàm Christo crederent. Potẽtissimus Thor, in medio triclinio strato puluinari colebatur. Hinc inde latera eius cingunt Vuodan, atq; Fricco. Thor inquiunt præsidet in aëre: tonitrus et fulgura, uentos & imbres, serenitatemquè gubernans, fruges administrat cum fructibus uniuersis. Alter Vuodan, hoc est fortior, bellis pręsidet: hominibusq; fertur in hostes uires subministrasse. Tertius Fricco, pacem & uoluptatem moderatur. Cuius etiam simulacrum turpitudinem præ se ferebat. Vuodanem sculpunt armatum, ut alij Martem. Thor autem cum sceptro, Iouem uidebatur exprimere. Arbor iuxta templum stabat ingens, patulis diffusa ramis, æstate & hyeme iuxta uirens. Genus eius nemo potuit edicere. Fons scaturiuit ad locum sacrificiorum. Sacrificaturi, hominem hic immersere uiuum. Qui si facile mergeretur: faustum renunciauere uotũ. Aurea catena fertur cinxisse Templum: ad mœniana, domusq; fastigia suspensa latè, rutilans accessuris. Nam Templum in planicie sitũ, montibus ambitur. Si pestis, aut fames ingruat: Thor ipsi supplicatur. Si bella: Vuodan. Ad Nuptias ineundas, Fricconi sacrificabatur. Post nouennium, totius Regni celebritate Templum uisebatur. Ne Regibus quidèm immunitas à mittendis donarijs. Reges aliquando Christiani, quòd sacrilego à cultu huiusmodi abstinerent: Regno sunt destituti. Nouem diebus sacrificia peragebantur: nouem per singulos dies animantium genera, in quibus & homo sacrificabantur. Sed hæc de superstitione Gentilium, supra quàm satis dicta sint. ut cognoscamus: idem Dæmoniorum genus, in omni natione indebitum sibi cultum uendicasse. Nunc tamen largiente DEO, omnis ubiq; Prouincia, ab annis trecentis, & supra, Christi Ecclesijs plena est: hodieq;, qui Annus est post mundo datam salutem, Millesimus Quingentesimus, syncera religione Regnum omne perseuerat.

Scritenfiñi. *Halsinglãd.* *Vpsola templum.* *Idolorum seruitus.*

¶ ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Sueciæ, & Gotiæ gestarum LIBER PRIMVS.

¶ Sueci Gotis (qui & Getæ) congeneres. Gotorum laudes & uictoriæ narrantur. Ingressum Operi parat Autor. Caput. I.

HVIVS autem Gentis egregiã laudem, supra modum extulit natio Gotorũ: inde uetustissimis temporibus egressa, per Asiam diu dominata: & in Europa multis seculis, multisquè in Prouincijs Regna constituens. Et quidèm Suetiæ atquè Gotiæ præclaras res, uno contextu commemorandas censemus. quòd sub unius Principis auspicijs, à multis retrò seculis utraquè gens degebat, unius Regni finibus inclusa. Nõnunquã uerò, ut fieri solet, incessere simultates. quòd quæquè natio Principem suum sectaretur. Sed ea tamen discesio non diu ualuit, quo minus ad unius Regis gubernacula denuò concessere. Suetiæ quidèm domi, & uicinis in locis nomen præualuit: foris autem, & in longinqua militia, Gotorum gloria, sublimioribus longè titulis inclaruit. quòd Romanis, rerum dominis, diu ea gens colluctata, aliquoties quidèm repressa quieuit. Aliquando magnis Romanorũ cladibus se uindicauit: Nonnunquàm pari manu conflictans, discessit. Demum Romanum proculcans Imperium, Italiam peruasit: urbem Romam uastauit. In eadem Italia Regnum annis multis tenuit. Gallias occupauit. In Hispanijs Regna fundauit: & ex eo sanguine nobilissimas Domos Principum erexit. Qua in re Romani Scriptores (pace illorum dixerim) non tam in Barbarorum, ut ipsi uocant, quàm in suorum laude profusi sunt. Originem autem Gentium attingentes, refugiunt in Scythiæ uastissimas solitudines: ignorantes, de magnæ GERMANIAE finibus Gotorum, Cimbrorum, Vuandalorum examina prodijsse. Quod suis in locis, & iam ex parte ostendimus: & ubi opus fuerit, pandemus. Et quoniam promiscuè Gotorum atquè Sueonum res gestas in ordinem digerere propositum est: principium ab Gotis sumere, ex re uisum est. quòd eorum egresio uetustior est, quàm ulla rerum in Suecis commemoratio, ab Autore quem sequimur. Is est Saxo Grammaticus Sialandicus, uir in primis disertissimus: & ut confidimus, Antiquitatum in gente sua fidelissimus renouator. In cõmemorandis autem Gotorum (qui & Getę) antiquitatibus, Iordanem Archiepiscopum Rauennatem, natione Gotũ sequimur

Gotorum laus, & uictoriæ.

Autoris intentio.

Saxo Grammaticus.

Iordanes.

ſequimur autorem: præſumentes, hominem pro ſua dignitate, procꝫ gentilium ſuorum non uana laude, uera diligenter exquiſiuiſſe. Nam habuit & ille Autores Dionem græcum: qui opus ſuum de Getis inſcripſit: & Ablabium Senatorem Romanum, gente itidem Gotum: ad quos pertinebit fides relationis. Noſtrum erit, diligenter proſequi, quæ ab illis traduntur: interiectis nonnunquàm, ſi qua nobis propius habitantibus, primæuæ Gotorum regioni comperta ſunt. Nam quod illis ueteribus, temporis propinquitas, ad indagandam ueritatem potuit contuliſſe: hoc nobis longè poſt ſcribentibus, ipſa loci uicinitas indicare poterat. Operæprecium autem iudicaui: initio commonere lecturos, promiſcuum eſſe uerborũ uſum apud Veteres: ut Goti, ijdem quocꝫ qui Getæ uocitentur. Eiuſcꝫ rei locuples nobis Autor eſt Strabo Geographus: qui utrocꝫ uiciſsim in eadem gente utitur uocabulo. Paulus Oroſius lib. primo teſtis accedit. Modo, inquit Getæ illi, qui & nunc Goti: quos Alexander uitandos enunciauit: Pyrrhus exhoruit: Cęſar etiam declinauit. & reliqua. Nunc ad rem ipſam ueniamus.

Dion Græcus. Ablabius Gotus. Goti, Getæ.

¶ Scandzia Veteribus, Scandauia, ſeu Scandinauia, nunc Scandia deſcribitur. Gotorum item prima emigratio.

CAPVT II.

CLAVDIVM Ptolomæum uocat Iordanes teſtem, Scandziam uocari inſulam in mari Sarmatico, ſiue Germanico. Nam utriuſcꝫ Prouinciæ latera alluit: Sarmatiæ quidèm occidua, ſed Germanię Borealia. Qua de inſula in ſinu Codano (iuxta Melam & Plinium) ſita, multarum fit origo gentium & officina, ſiue uagena nationum, per terrarum orbem inundantium malo habitatorum. ut cõprobetur eſſe uerum, quod propheticus ſermo denunciauit. Ab Aquilone inquit, pandetur omne malum ſuper habitatores terrę. Verùm poterat ætate Claudij (ſcripſit autem ſub Imperatore Adriano) hoc nomen inſula tenere: ut Scandzia, uel Scandauia, uel Scandinauia (omnia enim hæc paſsim à diuerſis feruntur) diceretur: ſed ut eſt apud Plinium, teſte Xenophonte, Peninſula grandis in Codano ſinu, quod eſt mare Germanicum, ſita eſt: quæ Baltia dicitur: unde mare illud Balticum appellatur. Ea uerò ab Aquilone terram habet continentem, alijs lateribus tota mari circũflua. Ad Orientem habet Sarmaticam: cuius nunc maritima pars Liuonia, atcꝫ Pruſsia eſt. A Meridie Vuandaliam: quæ nunc tota in linguam Saxonicam tranſiuit. Ab Occidente Angliam: quæ olim dicta eſt Britannia. Quæ Baltia, tria nunc continet Regna. tanta diffunditur magnitudine, montibus, fluminibusquè, & maris ſinibus interpolata, Daniam, Suediam, Noruagiam. In quarum media, quam alij Sueoniam, alij uerò Suetiam,

Scandzia inſula. Hierem. 1. c. Sueonia, Suedia.

populares

populares Suediam appellant, hodiè etiam extat natio Gotorum, & regione à cæteris Suedis distincta: & suo nonnunquam Rege gauisa. Ex hoc & Suediæ Regno, qualicunque occasione, uel multitudine habitatorum angustata, uel fame compulsa (quod postea Longobardis è Scania migrantibus accidit) uel bello pressa: quod ipsum quoque solet nouis sedibus quærendis causam dare: fertur gens Gotorum emigrasse populariter sub Rege Herich: quem nos latino nomine dicemus Ericum. Sed nulla signat Iordanes tempora: uerùm ex his, quę ab ea gente in Asia & Europa patrata memorantur, tempora uetusta colligi possunt. Habeo testem, qui confidenter astruat: sub Otoniele Iudice Hebræorum, ante Regum tempora (nam is statim successerat Iosue, Moysi successori) facta sit gentis huius emigratio: hoc est, Anno mundi, ter Millesimo, Septingentesimo, nonagesimo, & circa: quod erat ante natum Christum Millesimo, quadringētesimo, sexagesimo. Nam & quæ à Gotis magnificè gesta feruntur in Asia, tantam Antiquitatem deposcere uidentur.

Gotorum emigratio prima.

Anno mundi 3790. Anno Christi 1460.

¶ Godlandiam Goti primum obsidentes, angustia terræ Rugiam dimouerunt: qua crescentes item, in Orientales proficiscuntur. Caput. iij.

PRIMA egressis sedes fuisse perhibetur Gotiscandza, ut aiunt insula. Ego Godlandiam nunc uulgo appellatam eam fuisse existimo: cuius nomen in hunc usquè diem perseuerat. Quid non mutat æui longæua Vetustas? Facilè autem fuit ex Gotiscandza, Godlandiam commutare. Ea uisa est migrantibus ad sedem angusta: quàmuis. xviij. miliaribus Teutonicis tendatur in longū. Etiam maritimarum pertæsi sedium, continentem proximam feruntur enauigasse. Ad Austrum quidem tendentibus, prima occurrit Vlmerugorum, nunc Rugiorum prouincia. Vuandalorum hic genus habitabat. Extat hodiè maritima regio, quæ Rugia dicitur: quam postea etiam primam sedem delegerunt Longobardi, Scania egressi. Quod in Dania commemorauimus. Sed tum Goti è Suedia in Godlandiam, inde Rugiam traijcientes: conserto pręlio, habitatores expulerūt: ipsique consistere delegerunt. Mox cum finitimis colluctati Vuandalis, imperium suum in illos protulerunt. ut omnem quæ nunc est Pomeraniam, Poloniam, atquè Magnopolim prouincias, supra & infra se, suæ fecerint ditionis. Consistunt aliquot hic annis per tempora quatuor Regum. Ea tamen quæ illo tempore ab illis gesta sunt, quia ad comparationē sequentiū exilia sunt, cōmemorationē non meruerunt: & tulit temporū incuria, ut necdū cōualescētib. literis in gente Barbara, frequētiores tū fortiter agere, quàm doctè scribere curarunt. Excrescente uerò

Gotiscādza Godlandia.

Vlmerugori, Rugij.

Daniæ lib. 2. cap. 20. 21.

uerò populi multitudine, exercitationeq́ armorum audētiores facti, uberioribus se dignos sedibus, angustias Rugiæ dedignantes arbitrabantur: & iam sub Rege Filimer, magni Gadarielis filio, emigrandū sibi putauerunt. Placuitq́ in commune, Orientem uersus profectionem intendere. Nam sub oculos erat Pomeraniæ infœcundum solū; & quod multo uix labore subactum, non totum panem polliceretur colenti. Igitur per Polonos recta contendunt in Orientem: non ante quiescentes, quàm Meotidis confinia paludis attingerent.

Filimer Gotorum Rex

¶ Ponte traijcientes Goti, illo facto, ex gente una duas faciunt. Spalos debellantur. Scythas Pontico mari petunt, Cimmeriam inhabitantes. Caput. iiij.

HIC Rex Filimer, cùm disiectis per arma habitatoribus suis collocandos putaret: ponte tamen facto, exercitum trans flumen traijcere curauit. quòd feracior illa Regio uideretur. Magno itaq́ molimine ponte perfecto, copias cœpit traijcere. Et in medio conatu cùm adhuc multi restarent traijciēdi, pons fractus dissilijt: & qui transierunt cum Rege suo, petita loca tenuere. Qui uerò restiterant cum his, qui iam uiarum pertęsi quietem amabant, ibi consedêre. Ita ex una gente, duæ mox emicuere. Nec erat facilè in partem alterā peruenire. quòd is locus tremulis paludibus inperuius erat. Verumtamen eis in locis inaccessibilibus, & uoces armentorum exaudiri, & humana deprehendi uestigia, commeantium attestatione ferūtur. Ea uerò pars Gotorum, quæ apud Regem Filimer emenso amne transposita est, optatum potita solum, ad gentem Spalorum peruenit: conserto q́ prælio, uictoriam non difficulter assequitur. Exinde iam omniū uictores, ad longinqua Scythiæ Pontico mari uicina, properant. Hæc prima illis sedes memoranda: inde gentis iam nomen inclaruit. Ea uictoria diu in gente priscis Carminibus de more colebatur: quod unū (teste Cornelio Tacito) in omni gente Germanorum memorandum genus est. Accedit Ablabius Gotus, in Romanum usq́ Senatum perueniens. Idem Saxo Sialandicus contestatur: magnam se partem ueteris historiæ, ex Carminibus, quæ in memoriam Herōum canebantur, collegisse. Libet hoc loco Herodoti, historiarum patris, testimonium de Scythis introducere. Is enim Massagetas asserit Scythas sedibus expulisse: & illos profectos in Cimmeriam, pepulisse habitatores: sedesquè tenuisse. Commemorat quidèm Ptolomæus Massagetas in mediterraneis Asiæ, in regione Scytharum consedisse. Sunt tamen hodiè Massagetæ in Sarmatia in medijs Letuanis: quorum regionem Goti transeuntes in Orientem, uastasse uideri possunt: ut inde Cimmerios propellerent. Iam enim Scythę appellari cœperunt Goti generali Prouinciæ

Goti Spalos superant

Massagetæ.

uinciæ nomine: postquàm in regione Scythica sedes defixerunt: pulsis quidem Cimmerijs, ibi Scythas (sic enim iam dici poterant Goti) consedisse. Nec tamen quieuit gens bello nata, quo minus mediam regionem transeuntes, ad mare usque Ponticum peruenerunt. Quod idẽ Herodotus non tacet. Nam non contenti expulisse Cimmerios sedibus suis: secutos quoque perhibet excedentes. Sed tum Gotos aberrasse uia: quòd Cimmerij sinistrum caperent iter: illi dextrum euntes, in latera Tauri montis, ad Pontum usque peruenerũt. Sed quamdiu Rex illis fuit Filimer, in Cimmeria permansere. Inde postea digressi, retrò abierunt in Misiam, Thraciamque: & uicinã impleuere Datiam ad Danubium: quæ montibus in coronæ speciem cingitur. In suspicionem uenio, Datiam illam Ripensem, nomen ex Gotorum socijs traxisse. Crediderim, in emigratione Gotorum, Danos se miscuisse migrantibus: quo modo Normannis multis post seculis, ijdem se Dani in contubernium contulerunt, cùm littora Franciæ primùm popularentur, inde habitarent. Quod in Noruagia dicemus.

¶ Filimere defuncto, Goti Misiam, Thraciam, & uicinam Datiam implent. Claris uiris insignes, alioqui idololatris. Caput. v.

CVM uerò in has regiones transissent, iam sepositis nationibus, in Misia, Thraciaque Goti, & in Datia Dani consederunt: inuersis paulisper nominibus: ut ex Gotis Geti illi, & isti ex Danis Daci sint deinceps uocitati. Hæc certa magis coniectura, quàm probato Autore suscæpi. Nam & Strabo, inter Græcos tum cõorta illa similia nomina, arbitratur ex captiuis: ut uenundati gentilia nomina seruarent: & alij Getæ, alij Dani, alij etiam Syri sint appellati. Per quæ tempora, non satis in historia distincta, magnos Getæ, qui & Goti, Reges habuere, prudentia, fortitudine, & religione, qua tum poterant, insignes. Memorant Salmaxorem: quem miræ Philosophiç, incredibilisque eruditionis fuisse testantur. Sed ante illum fuisse Zeuten, non uulgaris sapientiæ uirum. Post etiam Dicinæum: quo tempore Sylla Romanarum rerum potitus est. Post illum extitisse Comosicũ: qui & Rex, et Pontifex genti fuisset. Quartum uerò fuisse Salmoxen. Sed hæc per anticipationem re longè post futuris seculis dicta sint. Cçterum nulla illis ætate defuisse ferunt, qui etiam sapientia Getas erudirent: & penè omnibus Barbaris Goti sapientiores extitisse perhibentur, Græcisque penè similes: ut refert Dio: qui historias, Annalesque eorum Græco stilo composuit. Qui etiam dicit Tarabusteos, deinde Pelleatos uocitasse eos, qui inter ipsos generosi extabãt: ex quibus Reges & Sacerdotes sibi coãptabant. Adeò autem laudati fuere Getæ: ut

Gotorum prudentes.

Dio.

Tarabustei, & Pelleati Goti.

Martem, quem Deum belli putauit Antiquitas, apud se dicerent progenitum. Quod insignis Poëta non ignorabat, dum diceret. Gradiuumq; patrem, Geticis qui præsidet armis. Quem Goti semper asperrima placauere cultura, morte scilicet captiuorum: opinantes, bellorũ præsidem aptè humano sanguine placari. Sed reuertamur ad narrationis ordinem, quem instituimus.

Vexorem Ægypti Regem, Goti fugant. Asiam tributariam faciunt. Parthicum Regnum primi fundant. Illorum uxores, absentibus maritis, hostes eas inuadentes, propellunt. Caput. vi.

CVM adhuc Goti ad Meotidas paludes habitarent, Regemq; suæ gentis Tanausim haberent: Vexores Rex Ægypti nationum omnium uictor, bellum Gotis, tum Scytharum nomine uocatis intulit. Tempus hoc erat, quo Assyrijs Sosarinus, & Sicionijs Inachus Rex esset: centum quinquaginta annis post emigrationem. Præmisit ergò Vexores Rex Legatos, qui hostibus parendi legem dicerent. Sed Goti iam ante de aduentu Regis à finitimis certiores facti, Legatis respondẽt. Tam opulenti populi Ducem, stolidè aduersus inopes occupasse bellum. quòd magis domi suæ fuerit illi timendum: quòd belli certamen anceps, præmia uictoriæ nulla, damna sint manifesta. Igitur non expectaturos, ut ad se ueniatur: cùm tanto in hoste sibi plura sint concupiscenda, sed ultrò prodituros obuiam. Nec dicto res morata. Quos cùm tanta celeritate uenire Rex didicisset, in fugam uertitur: & exercitu cum omni apparatu belli relicto, in Regnum trepidus se recępit. Gotos ab Ægypto paludes prohibuere. Exinde reuersi, Asiam perdomitam, uectigalem fecere: modico tributo, magis in titulum Imperij, quàm in uictoriæ præmium imposito. Quindecim annis pacandę Asiæ immorati, Vxorum flagitatione reuocantur per Legatos: denunciantiũ, ni redeāt, sobolē ex finitimis se quęsituras: nec passuras, ut in posteritatem Gotorum gens per fœminas intercidat. Prima cum Ægyptijs pugna apud Phasidem prouinciam, quę à flumine nomen habuit, erat. Vnde toto nunc orbe Diuitum mensis preciosum luxuriæ irritamentum Phasides aues aduolauerunt. Tanausis ergò Gotorum Rex, cùm fręnum domitæ Asiæ, imposuisset: exigendi tributi potestatem, amico Medorum Regi Sorim permisit. Ipse contentus gloriæ præmio, auri & argenti contemptum præ se ferebat. Sed erant in exercitu eius, qui pulchritudine Asiæ capti, manere ibi peroptarent, Rege permittente. Qui (ut Pomp. Tragus testis est) Parthicum deinde Regnum fundauere: gens origine Gotica, patriam uirtutē referēs, Romano semper aduersata Imperio: unde etiam hodiè Scythica lingua,

Tanausis. Rex Ægypti Gotos fugit. Asiam obtinent. Reuocãtur ab uxoribus Goti. Phasidũ auium patria. Parthorum Regni origo.

gua, Parthi fugaces dicuntur. Sic enim ex interpretatione uerbum sonat, eo quòd patriam fugerint. Aut quòd in fuga magis sint timendi: tum maximè sagittis infesti insequentibus. Mortuo deinde Tanausi, qui tantam gloriam comparauit, diuinos illi honores contulerunt: & inter Heröas, imo etiam numina coluerunt. Post cuius excessum, cùm successor exercitum foris haberet: armata penè omni sua iuuentute, domi indefensus agebat. Gens non longinqua, concæpto in Gotos odio: sciens omnem iuuentutem foris militare, facto agmine, Prouinciam defensoribus uacuam, rebantur inuisere, prædam inde relaturi. Sed Gotorum fœminæ, uiris absentibus, non passæ haberi contemptui, sese perarmãt: & quòd uiros fortissimos haberent, eorum exemplo doctæ, hostibus obuiam pergunt. Consertoq; prælio, uertunt in fugam. Quæ res etiam in eo sexu gloriam peperit: prælusitq; uenturæ Amasonum ex eadem claritudini. Quarum initium tali occasione proficiscitur.

Gotharum muliebris uictoria.

ℭ Amazonum origo à Gotis: & earum ritus descriptio. Caput. vij.

IVSTINVS Pompeij Trogi abbreuiator, nulla Gotorum expresione, sed generali Scytharum appellatione contentus: quòd Gotorum gens iamdiu in Scythico solo mansitabat, narrat Amazonum originem. Quem secutus Paulus Orosius, cùm de Scytharum fœminis sermonem, quem repetemus, texuisset, Gotorum subinfert mentionem. ostendere uolens, qua de radice processerint. Sed Iordanes Rauennas, Archiepiscopus, Dionem secutus Græcum, & Ablabiũ Senatorem, professa uoce testatur: Gotos fuisse, quorum origine prodierint Amazones. Res autem talis ab Iustino, & Orosio memoratur. Duo Regij iuuenes, Plinos, & Scholopitius, à Gotis per factionem Optimatum domo pulsi: ingentem Iuuentutem secum traxere: & in Cappadociæ Ponticæ ora, iuxta fluuiũ Termodoontem considentes, campos, ibi Temisyrios sibi subiecere: ubi proxima quæq; tum populantur. Conspiratione finitimorũ per insidias trucidantur. Horum uxores exilio, ac uiduitate afflictæ, arma sumpsere: finesq; suos submouentes, qui occurrerant primo, mox inferentes bella defendunt. Nubendi quoq; finitimis animum amisere: seruitutem, non Matrimonium appellantes. Singulare omnium seculorum exemplũ: auxere Rempublicam sine uiris. Iam etiam cùm contemptu uirorũ se tuentur: & ne infeliciores aliæ alijs uiderentur, uiros qui domi remanserant, interficiunt: præsertim, ut ex simili conditione par omnibus animus esset, ultionem quoq; cæsorum coniugum excidio finitimorum consequuntur. Tunc pace armis quæsita: ueritæ, ne

Amazonũ origo.

prole rarescente deficerent: externos concubitus uicinarum gentium ineunt: factis Nundinis semel in anno: ita, ut eadem die, anno reuoluto reuertentes in idipsum, quicquid masculini sexus edidissent, patribus reddidissent: quicquid fœminei, matres ad arma bellica erudirent. Neq; enim uirgines earum ad pensa fusum rotabant, sed equis & armis, ac uenationibus tempora terebant. Sunt qui dicant: quòd editis maribus, nouercali odio infantis miserandi fata rumperēt: ita ut apud eos detestabile foret, masculum puerperium, quod in omni reliqua gente solet esse uotiuum. Quę illarum crudelitas, maximum terrorem uicinis gentibus ingerebat. Nam quæ rogo spes esset capto: ubi nephas habebatur, ignoscere etiam filio. Puellis autem dextras mammas inurebant: ne iaculorum iactus impedirentur. Vnde & nomen accæperunt, ut Amazones, hoc est, sine mamma dicerentur. Scio nonnullos ista lecturos, suspicari: ne Gotis ea res afficta uideatur: quòd Iustinus & Orosius ea de Scythis, nulla Gotorum facta mentione, commemorent. Sed ego in omni ea relatione, fidem in autores reijcio, Iordanem, Dionem, atq; Ablabium. Vtinamq; nobis. xij. illi Senatoris libri adessent: quos se Iordanes cursim lectitasse, & inde quæ scriberet memoriter tenuisse commemorat. Certiora cuncta teneremus, si pro rei magnitudine scribendi, temporaquè designandi, Iordanes diligentiam adhibuisset. Sed tamen temporū ratio consentit narrationi. Nam iuxta supputationem Eusebij, tum Goti apud Cimmerios habitabāt: quando egressis de Scythia iuuenibus, in Ponto ad fluuium Thermodoontem, Amazonum origo à cunctis memoratur. Nec dissentit locorum commemoratio. quando exulantum fuga è Cimmerio in Pontum, hoc est, Cappadociam, uerisimilis perhibetur.

Autoris excusatio.

Ablabij scripta.

¶ Amazonum Reginæ: earum officia, uictoriæ, & uirtutes. Caput. viij.

FOEMINAE ubi uirilem uigorem induerunt: duas ex suo numero Reginas creauere: ut & domi, & foris res strennuè administrarentur. Lampedo, & Marpesia dictæ sunt. Quarum altera domesticis rebus ordinandis ac defensandis pręfuit. Altera forensem Militiā administrabat. Marpesia ea fuit. Quę fœminarum agmine sumpto, nouum genus Militiæ inibat, nouumq;, & ante inauditū agmen deduxit in Asiam. Diuersasq; gentes bello exuperans, aliasq; bello concilians, ad Caucasum montem peruenit. Ibi què aliquantum temporis demorata, nomen loco reliquit: ut dicatur rupes Marpesia. Cuius in Carmine suo meminit Pöetarū maximus.

Lampedo domestica. Marpesia militaris.

Quàm stet dura silex, aut stet Marpesia cautes.

Inde egressæ, Otalem fluuium transierunt, ac Armeniam, Syriam, Ciliciam,

liciam, & Galatiam, Pisidiamq́: multaq́ alia Asię loca occupauerunt. Ibiq́ diutius dominantes, Ephesum, & alias ciuitates, locaq́ condiderunt: suoq́ nomini dedicauerunt. Templumq́ Dianæ, toto orbe diu celeberrimũ, ob uenandi, sagittandiq́ studium, quibus artibus se tradiderant, mira pulchritudine apud Ephesum condiderunt. Quæ res & si multorum subnixa sit testimonijs, de uirtute Amazonũ, non tamen caret exemplis. Nam longè posterioribus seculis, in gente Bohemica, inuentæ sunt puellæ, quæ omne maris genus perosæ, Imperiũ per annos septem tenuere, prælijs interritæ, armis exercitæ: omnia uirorũ agmina quæ obuia fuere, per apertam uim prostrauere. Ad extremũ dolo superatæ, magis deceptæ, quàm uictæ ferũtur. Testis Æneas Syluius in historia Bohemica. Et nos in nostra Vuandalia retexemus.

Templum Ephesinum

Puellæ Bohemicæ.

¶ Marpesia cæditur. Hercules ingeniose Orithiæ arma adsequitur. Bello dein ab Atheniensibus superantur. Caput. ix.

AD Amazones reuertamur: quæ Asiæ regnum diu tenuerunt. Magna pars fœminei exercitus onusta prædis, in sua loca remittitur: reliqua cum Regina Marpesia ad tuendum Asiæ Imperium consedit. Adunati aliquando Barbari, cùm et pudor & uirtus mixta stimularent, fœmineis parere imperijs detrectant, consertoquè prælio, Marpesiam Reginam fortiter præliantem cædunt, non incruenta uictoria. Succedit illi Orithia filia (quam alij Sinopem uocãt) quæ singularem uirtutis bellicæ gloriam, perpetua uirginitate cumulauit. Huius uirtute tantum additũ famæ & gloriæ Amazonibus est: ut Herculi Rex, cui duodecim stipendia debebat, quasi impossibile imperauerit, ut arma Reginæ Amazonum afferret. Igitur eò profectus, nauibus longis nouem, comitante Principum Græciæ iuuentute, inopinantes aggreditur. Duæ ex quatuor tunc sorores Amazonum Regna tractabant, Anthiope, & Orithia: quarum Orithia foris bellum gerebat. Igitur cùm Hercules littori Amazonum applicuisset: infrequens multitudo cum Antiope Regina, nihil hostile metuente erat. Quare effectum est: ut paucæ repentino tumultu excitatæ arma sumerent: facilemq́ uictoriam hostibus darent. Multæ itaq́ cæsæ, captæq́. In his duæ Antiopes captæ sorores, Menalippe ab Hercule, Hippolitè à Theseo. Sed Theseus obtentam in præmium, captiuam eandem in matrimonium assumit: exq́ ea genuit Hippolitũ. Hercules post uictoriam Menalippen captiuam sorori reddidit: & precium, arma Reginæ accæpit: atq́ ita imperio functus, ad Regem reuertitur. At Orithia ubi comperit bellum sororibus illatum, & raptorem esse Atheniensium Principem: hortatur comites in ultionẽ; frũstraq́ Ponti sinũ,

Marpesia cadit.

Orithia.

Hippolite Thesei uxor.

Hippolitus.

Herculis ingenium.

& Asiam domitam esse contendit: si Græcorum non tam bellis, quàm rapinis pateant. Auxlium deinde à Sigillo Gotorum Rege petit: genus se Gotorum esse: cladem uirorum, necessitatem armorũ, Belli causas ostendit: assecutas se uirtute, ne segniores fœminas, quàm uiros Goti habere uiderentur. Motus ille domestica gloria, mittit cũ ingenti exercitu filium Penexagoram in auxilium. Sed ante prælium dissensione orta, ab auxilijs desertæ, bello ab Atheniensibus superantur. Receptacula tamen habuere castra Sociorum, quorum auxilijs, intactæ ab alijs gentibus in Regnum reuertuntur.

¶ Amazonum defectio. Telephus Herculis filius, Gotorum Rex efficitur. Caput. x.

Pentesilea.

POST Orithiã Pentesilea Regno potita est: cuius Troiano bello inter fortissimos uiros, cùm auxiliũ aduersus Grçcos ferret, magna uirtutis documenta extitere. Interfecta demũ Pentesilea, exercituq; eius absumpto, paucæ quæ remanserant ægrè se aduersus finitimos defendentes, usquè ad tẽpora Alexandri Magni durauerunt. Harũ Minithia, siue Calestris Regina, concubitu Alexandri Magni, per dies. xiiij. ad sobolem ex ea generandã obtento: reuersa in Regnũ, breui post tẽpore, cũ omni Amazonũ nomine intercidit. Hæc autẽ de Amazonibus huic historiæ subintulimus: ut has quoq; de stirpe Gotorũ descendisse monstraremus. Dio historicus, & Antiquitatũ Goticarũ diligentissimus inquisitor, qui Operi suo Geticũ dedit titulũ, Regẽ illis post multa tempora fuisse cõmemorat Telephũ, Herculis filiũ: procerũ quidẽ corpore, sed magis uirili uigore terribilẽ: qui paternã fortitudinẽ proprijs ęquabat uirtutibus. Regnauit is, in Misia, iam Gotis ex Cimmerijs regionibus retrò abeuntibus. Sed quo Rege, quóue tempore, Iordanes non tradit. Ante tamen Troiani belli tẽpora fuisse compertũ habemus. Sed mirabitũ fortasse quispiã: quòd gens ferox, alienigenã passa sit Regem. Facile aũt admiratio cõquiescet, si cuius uiri filiũ admiserint intuebere. Nam Herculis nomẽ in omni gente tum magnũ fuit: ut facilè filio suffragetur apud Getas, ut regnare illũ sibi tanti uiri filiũ patiuntur: præsertim ex Auge Gotica natũ muliere. Is ergò coniugio sororis Priami sociatus, bello interfuit illi famosissimo, quod Græci Troiæ intulerũt. Tessandrũ Gręciæ Ducẽ interemit: & dum Aiacem infestus inuadit, Vlixemq; persequitur, equo cadente sublabitur: Achillisq; iaculo femine sauciatus, diu mederi nequiuit. Græcos tamẽ, quãuis fractis esset uiribus, ea parte quam defendit perturbauit. Telepho defuncto, Euriphilus successit filius, ex Priami Phrygũ Regis germana progenitus: qui ob Cassandræ (ut ferunt) amorem, bello interesse Troiano properãs, ut auunculo sup-

Amazonũ defectio.

Telephus Rex.

Euriphilus.

lo suppetias ferret, infelicibus auspicijs pugnans, interemptus est.

In Suedorum originem, Petræ cuiusdam incisio, & uestigium describitur. Caput. xi.

HAC prima Gotorũ excursione cõmemorata, in Suediã, hoc est, patriũ Gotorum Regnũ reuertamur: recẽsentes quę de hoc populo uetustissima tenemus. Equidẽm ad omniũ gentiũ primã originẽ recurrere, quis potest? Ab ea memoria sumendũ est dicendi principiũ, quę uel in carminib. memorant̃: uel prima in literas relata est. Quanquàm in ea gente, nõ uulgaris amor, perennis famæ deprendat̃. Nam apud Belekingiam (pars ea Suediæ est: ut in Præfatione Operis sui autor est Saxo Sialandicus) apta meantibus rupes, mirandis literarũ notis interstincta conspicit̃. Equidẽ à meridiano mari in deserta Vuerundiæ, petrosa porrigitur semita: quã binæ lineæ, exiguo discretæ spacio, protractis in longũ ductibus amplectunt̃. Inter quas mediũ loco planũ, factis ad legendũ figuris, undiq; secus exaratũ ostenditur. Quod licet adeò situ inæquale existat: ut modo montiũ alta proscindat, modo ualliũ ima prętereat: eodẽ tamẽ tenore literarũ uestigia seruare dinoscit̃. Quarũ significationẽ Rex Vualdemarus diui Kanuti filius, admirationis causa cognoscere cupiẽs: misit qui Rupem permeantes, patentiũ illic characterũ seriẽ, curiosiori indagatione colligerent: ac postmodũ uirgulis quibusdã sub ijsdem forma rũ apicibus adnotarent. Qui ideo nihil ex eis interpretamenti cõprendere potuerunt: quòd ipsa celaturę concauitas, partim cœno interlita, partim commeantiũ adesa uestigijs, figuratę protractionis speciem obtrito calle confuderat. Vnde conspicuũ est: etiam petrinę soliditatis ruinas diutino madore complutas, aut sordium colluuione, aut irrigua nimbrorum instillatione concrescere. Sed & mirum Poësis studiũ in Gente fuit. dum patria lingua, Herõum præclaras res gestes ita canerent: ut pariter & oblectarent lepore audientes, simul & docerent Antiquitatum præclara facinora. Sed iam antiquissimorum in ea gente gestorum memoriam repetentes, narrandi ordinem carpamus.

Rupes Antiquitatis.

Gram Daniæ Rex, Sichtrugi Suediæ Regis filiam rapit. Suedum Regem bello, Præfectum Regni, ac septem illius fratres Duello prosternit.

CAPVT XII.

AETATE abhinc longissima, & ut coniectura fert, ante Romam conditam, cùm apud Danos Regnum teneret Gram, insigni fortitudine prẹditus Rex, ordine quintus à Dan Regni Danię fundatore: apud Sueones (nam id tum Grani, quæ nunc Sueca dicitur, crebrius erat nomen) Sichtrugus rerum potiebatur. Is habebat filiam

Daniæ lib. 1. cap. 6.

eximiæ pulchritudinis: quam cuidam remotioris gentis Principi pater desponderat. Non tulit Gram Daniæ Rex iniuriã sui contemptus: quòd uicino negatam, longinquo filiam eius destinabat. Itaq; Raptũ parans (qui ea tempestate clarum Militiæ genus in ea gente reputabatur: si nobiles uirgines raptu sibi sociarent: conciliarentq; matrimonio) armato milite concessit in Suetiam. Et propinquans Regiæ, tempus clam obseruabat, quo puella uel apricandi, uel lauandi gratia ad amnem egrederetur. ut ante tentamentis præparatam, tum non repugnantem abduceret. Amatoria Carmina per idoneas personas submisit. Adiunxit pro Regia fortuna nõ indecora munera. Puella uicissim rescribebat, multa super Rege sciscitata: nobilitatem generis sui efferebat. Quæ memoratus Saxo Grammaticus, non iniucunda latinè reddebat Adonio uersu.

Raptus uirginum.

Carmen Gro.

Gro mihi nomen: Rex pater extat
Sanguine fulgens, fulgidus armis.
Tu quoquè quis sis: aut satus unde,
Promito nobis.

Vbi mutuis ita Carminibus aliquandiu certatum esset: ipse postremò Daniæ Rex propinquans per occasionem uirgini, detractis armis, iuuenili decore resplenduit: aureaq; promens donaria, non inuitam, aut repugnantem in suum pellexit amorem: potitusq; uotis, uolentem abduxit. Pater puellæ Sichtrugus Suetiæ Rex, iniuriam generis sui ulturus, ad arma conuolauit. Magnum utrinq; momentum erat belli gerendi. Nam raptor secum reputans iniuriam, quam irrogabat: totis se Regni uiribus tueri parabat. quòd sciret Suetiæ Regem ducere non leuem iniuriam, stupratæ & abductæ filiæ. Igitur cùm se Sichtrugus armis & exercitibus comparandis totũ impenderet: nulla tamen illi maior erat belli fiducia, quàm quòd se ferro insuperabilem crederet. Sic enim illi persuaserũt oracula: quæ in illa gente, ea præsertim ætate, plurimum ualuerunt. Non latebat hostem hostis cõfidentia: quòd Diuũ suorũ Responsis niteretur. Fraudem struere meditatur: auro superaturus, quem ferro nõ poterat. Igitur Clauam, quam Herculeo ritu pugiles gerebãt in prælia, auro cauatã infudit: ut pondere præualeret: procq; ferro, auri nodos innexuit. Itaq; magnis utrinq; animis, paribus odijs concurritur in præliũ. Fit anceps diu pugna. Rex deinde Regẽ quærit in acie. Vbi manus conserũt, Daniæ Rex recẽtibus exultãs uiribus, uirũ ætate grauẽ, clauæ suæ pondere pressit, & extinxit. Oraculũ cõprobãs: ut nullo ferramẽto Rex Suetiæ procũberet. Oppresso Rege, nec dũ plena Danis parta erat uictoria. Nã erat Gotiæ Præfectus Suarinus, Regiæ dignitati secundus. Vt quẽ nos Ducẽ, illi Præfectũ eo loci habuerũt. Nec Romanis ea dignitas incognita est. Diu em̃ sub Impatoribus

Superstitio.

Ingenium Gram.

Rex Suetiæ sternitur claua.

Præfecti

Præfecti Prætorio, proximam purpuræ potestatem habebant. Et Præfecti urbis, longè Ducibus eminebant. Sed tum, ut dicere cœpi, qui in Regno Suetiæ Præfecturam Gotiæ gerebat, extincto Rege, administrandi Regni partes accæpit: Dano uictori se obijciens. Piguit Regē: quòd post Regem uictum, alius se opponeret uictori. Igitur exasperatus, euocat hominem in Duellum: ferro litem dirimere, & unius potius periculo capitis, quàm magnorum exercituum sanguine rem secernere meditatus. Non erat liberū euocato pugnam detrectare. Ea tum fuit hominum existimatio: ut pro uicto gereretur, qui sortem pugnæ recusaret. Procedunt armati in pugnā. Campus metatur in circo. Rex Ducem prosternit. Sed neq; sic plenam uictoriā Rex assequitur. Fratres erant. 7. prostrati Ducis: qui se singulos obtulerunt Duello. Regi uictori creuerat animus, ex gemina quam peregit uictoria. Nam cedere nescia uirtus, illum in repetendā pugnam deuocauit. Iunxit fratrem fratri. Succedit proximus per ætatem pugnę. Iniquum uideri poterat, unum toties in plures fatigari. At inuicta uirtus, omnium per uices fratrum uictorem se erexit, ubi omnes uno exitu strauit. Toto agmine uictor, additis octonis duellis, celebri undiq; fama extollitur. Sueci uolentes cum Gotis colla uictori submittunt. Hęc prima, quam scriptam tenemus, Suetiæ gentis à Danis subactio, crebris deinde uictorijs uariante fortuna pensata est. Gram exinde uictor, duobus Regnis præsidet, Daniæ, atq; Suetiæ. Sed nō diu stetit eius ditionis integritas. Nā Suibdagerus Noruagiæ Rex, cùm petitam Dani filiam ad nuptias non impetraret: armis comparatis, ui abduxit. Ea quidèm Magnatum uisa est tum gloria, si nuptias armis conciliarent. Vbi iniuriam pater uindicare contendit: magno prælio uictus, à Rege Noruagiæ cadit.

Gram duella octona.

Suibdagerus trium Regnorum, Noruagiæ, Suediæ & Daniæ, Rex primus. Caput. xiij.

SVIBDAGERVS inde Danici Regis uictor, geminam ex illo tulit uictoriæ iure coronam: ut priori Noruagiæ titulo, Daniam & Sueciam copularet: primus trium Regnorū unicus moderator. Quod idem post tot secula cernimus in nostra ætate, cōtigisse moderno Regi, post parentē: paucosq; illius in Regni prædecessores illustriss. Regi Ioanni. At Rex ille, cùm assiduis Cōiugis suę lachrymis pulsaretur: alterū ex fratribus eiusdē exilio reuocatum, Daniæ præfecit, sub tributo regnaturum. Alterum uerò Haddingum, foris militantem, contempsit. Sed Haddingus iste armis natus, cùm per multa loca uictoriam circumferret: uersus in Suibdagerū sororium quidem, sed patris oppressorem, nauali prælio fudit, & extinxit apud Godlandiam. Quod in Dania diximus.

Suibdagerus Rex.

Ex Regnis unica Vualdemari Margareta filia, eadem tria Regna gubernauit. Daniæ lib. 7. cap. 41.

Lib. 1. cap. 8.

Ericus,

¶ Ericus, & pater Hasmundus bello cæduntur. Gunnilda Regina mœrens, gladio se transfodit.

CAPVT XIIII.

Daniæ lib. 1. cap. 9.

Hasmundus Rex.

HASMVNDVS Suibdageri filius, in Suetia atquè Noruagia paręti surrogatur. Nam Daniam Goturinus Haddingi frater, ut diximus, tenebat. Imminebat aūt undiq; grauis Suibdageri generi Haddingus: ut paternæ ditionis Suetiæ Regnum recuperaret. Hasmundus hoc fortiter tutatus, defendit. Totis in præliū ruunt uiribus. Erat Hasmundo filius Ericus, iam primis in annis dimicans. Eum nouæ pugnæ decus longius, quàm saluti par erat prouexit. Nam incautus se pugnæ miscens, Haddingi gladio cadit. Primitiæ belli miseræ, & dura rudimenta. Pater ubi cecidisse filiū audiuit: nihil iam uiuere diutius amās, nihilq; ultione sui sanguinis sibi charius duxit: amens fertur in prælium. Ericus solus filius erat in oculis: unum Haddingum requirit: unum illum infestis odijs insequitur. Vbi offendit, præliantem aggreditur: reiectaq; parma, utroq; capulum uersat lacerto. Interritus autem Haddingus, ueniętem excipit. Nec dubia diu fortuna miscetur. Iungit uictor filio patrem. Ille cadens, uictoris pedem ita gladio strinxit, ut in reliquum tempus Haddingus semper claudicaret. Ita alterum debilitas, alterum uitæ finis excæpit. Corpus eius solenni funere elatum, apud Vpsolam Regijs procuratur exequijs. Cuius Coniunx Gunnilda, ne marito superesset, spiritum sibi ferro surripuit: uirumquè fato insequi, quàm uita deserere præoptauit. Huius quoquè corpus amici sepulturæ mandantes, mariti cineribus coniunxerunt. Dignam eius tumulo rati, cuius charitatem uitæ prætulisset. Iacet itaquè Gunnilda aliquanto speciosius: uirum busti, quàm thori societate complexa. Indis hoc genus ferunt familiare: ut ex multis uxoribus, quæ maritum plus amarit, uiua illi contumuletur: atq; hinc certare fœminas inuicem, quæ nam marito defuncto coniungatur.

Ericus cadit

Hasmundi casus.

Gunnilda gladio se perimit.

¶ Vffo Suetiæ Rex, Haddingum Daniæ Regem fame, bello, insidijs aggressus, ab ipso tandem prælio opprimitur. Caput. xv.

Vffo Rex.

VFFO Hasmundi filius, ægrè Suetiam aduersus Haddingum tutatur. Quippe toties uictor insolescebat: crescebatq; quotidiè & animis & uiribus: ut difficile fuerit ingruentem sustinere. Itaquè conserendæ in Suetia manus fiducia destitutus, in Daniam traiecit exercitum: hostilesquè lares incessere, quàm proprios tueri, facilius duxit. Opportunum propulsandarum iniuriarum genus existimans, quod ab hoste pateretur inferre. Ita Danis ad propria defensanda

defensanda redire compulsis: salutemquè Patriç, exterarum rerum dominio præferentibus, domesticum solum hostilibus armis uacuefactum repetijt. Sic comparatum est: sic plerumq; usu compertum: ut felicius in alieno, quàm in suo depugnetur. Quòd si res exemplis egeat, Scipio Hannibalem per annos sedecim Italiæ incumbentem, sæpè uictorem, & Romanis Ducibus in Italia non sustinendum: reuocatum in Aphricam, in patria solo uicit. Non dissimilem euentum suarum rerum Vffo persensit. Quia Haddingum Danorum Regem, quem in sua Suecia nec uincere potuit, nec sustinere: dum grauis ipse Danis incumberet, abstractum suis uisceribus, domestica tueri cõegit. Sed hyemauit quidèm in Regno suo Haddingus: cæterùm adspirante uerno tempore, exercitum renouatum traiecit in Suetiam. Expertus & ipse, felicius aliena inuadere, quàm sua tueri. Tantaq; pertinacia Suetiç Regnum infestauit, ut lustrum ibi bello consumeret uniuersum. Nec defuit Vffoni defensio: hostẽ inedia prius, quàm armis domituro. Nam Dani ad illam commeatuum penuriam deducti sunt, ut primùm fungis syluestribus perosis, uitam sustinerent. Inde equorũ, canumq; carnes in delitijs habuere. Cõegitq; fames obsessos in montibus, ad nephas: ut ad extremum humanis carnibus non satis abstinerent. Quæ res Danorum Regem adegit, pugnę sortem quacunq; conditione pertentare. Non exeunte aũt in pugnam hoste, qui fame dimicabat: nocturna est eruptio intentata. At ibi se hostis obijcere conatus, prelium aggreditur: fortiterq; dimicãtibus utrisq;, duo Senes caluitio insignes, diuersas acies adiuuare uisi sunt. Equidèm Antiquitas eius gentis, multis maleficijs, & dæmoniacis cõmercijs inuigilabat. Sed tum Haddingus cessit: multisq; amissis, uix saluus ipse cum paucis peruenit in Helsingiam. Deinde cùm cerneret Vffo Suetiæ atq; Noruagiæ Rex, fortiorem esse Haddingum, quàm qui facilè armis uinceretur: alia illum aggressus est uia. Nam per colloquij simulationem euocatum, cogitauit opprimere. Credidit Haddingus: uenitq; in locũ constitutũ. Vbi se insidiæ aperuere, cautior erat ad euitandum, quàm hostis ad fallendũ. Amissis socijs, uix ipse saluus effugit. Renouato rursus bello, pœnas dedit Vffo fraudis intentatæ, oppressus in prelio.

Obsessio ad lustrum.

Fames Danorum.

Haddingi fuga.

Vffo cadit. Daniæ lib. 1. cap. 9.

¶ Hundingus Vffonis filius, uictoris clementia, Suetiæ Regnum cum tributo annuè Dano pendendo administrat. Quæ res tam arctam inter eos amicitiam conciliauit, ut ad falsum Haddingi mortis rumorem, casu misero Hundingus perierit. quod & occasionem Haddingo præbuit, ut seipsum strangularit. Caput. xvi.

VNDINGVS Vffonis filius, uictoris Haddingi

debet

debet amicitiæ, quòd post patris mortem regnarit in Suetia. Quippè uictoriæ iure, Regnum uictori proueniens, ille permisit legitimo successori: ut tamen penderet Daniæ Regno tributa. Tantaq; Regibus deinceps incessit familiaritas: ut memorabili exemplo, uicini Reges non solum in pace, sed & incredibili amicitia regnauere. Fecit ea Regum concordia: ut nihil memorabile tempora huius Regis habeant. Virtus enim non exercita malis, quomodo potest inclarescere? Nec tamen laude caret togata tranquillitas. quòd & Pacis sua sint officia: Legibus Patriam imbuere: claustra Regni firmare: Arces munire: & in tranquillitate prouidentiam facere uenturorum aliquando malorum. Hac temporis pace currente, cùm Haddingus Daniæ Rex domesticis malis laboraret: iniuriaq;, atq; insidijs Generi penè interceptus corruisset, falsus de interitu Regis rumor extitit: peruenitq; ad Suetiæ Regem, iustis de causis illi amicissimum. Indolens ille amici infortunio, de more gentis, illi instituit parentare. Euocatisq; Proceribus, in media Regia dolium recens cerealis liquoris iussit collocari. Ipse Rex Pincernæ officio pocula circumferens, pietatis ministerium implere putabatur. Processit res in multam noctem. Ebrietas ubi Regem persuasit: doliumq; de more circumsiliret: grauatum caput præponderãs, Regẽ subuertit: iniecitq; dolio semipleno. Ibi iam quasi manibus cunctorum uinctis, Rex in suorum medio, ridicula morte mergitur suffocatus: & dum fictam amici necem, officio pietatis prosequitur, incidit ipse ueram in mortem. Eam rem ubi Haddingus Daniæ Rex comperit: intellecto, quòd suæ mortis occasione conficta, ad interitum ille uerum peruenisset: noluit amico superuiuere: sed nodum informis leti trabe nectit ab alta: seq; strangulat manu sua. Ita uir bello fortissimus, non uirili morte concessit in fata. Hic est duorum Regum amicissimorum exitus perquàm ridiculus.

Pacis officia

Daniæ lib. 1. cap. 9. c.

Hundingi misera mors

Haddingus laqueo se strangulat.

¶ Qua felicitate Regnerus in Suetiæ Regnum uocatus sit. Caput. xvij.

Regnerus Rex.

EGNERVS Hundingi ex primo matrimonio filius, mirabili iactatione fortunæ rotatus, ad Suetiæ tamẽ Regnum peruenit. Nam pater Hundingus, geminam ex prima coniuge sustulit sobolem, Regnerum, atq; Toraldum: matre paruulorum uel uita functa: uel aliâs eiecta: alteram sibi matrimonio sociauit. Quæ dum nouercali odio ferretur in priuignos: non tamen potuit Rege superstite, exercere quod cogitabat. Vbi ille interijt: mox paruulos aula proturbauit. Animos illi afferebat, Dotis magnitudo: pariter & cognationis multa potentia. Ne tamen neci dederet quos odio persequebat̃, curauere Regij sanguinis Proceres. Ablegauit pueros illa,

ros illa, inter pastores longinquiores, ut rurali operi inseruientes, longè ab aulicis rebus detinerentur. Comperit Danici Regni nobilis puella, adolescentum casus: & indoluit. Comparatisquè tanti itineris cum commeatu commeatibus: eó contendit, quo paruulos audierat exulari. Suanuita illi nomen erat: Patrem habuit Haddingum, paruulorũ parenti (ut diximus) amicissimum. Peruenit multo labore in locũ: ubi Regios pueros, rustico ministerio deprehendit obligatos. Sciscitata primùm, qui, & unde essent? Cùm adolescentes suspicarentur insidias esse nouercales, quæ ab aulica, & tanti apparatus fœmina tenderētur: sub timidæ respondent. Seruilis sumus, inquiunt, conditionis pueri. Huc loci peruenimus, Regiam iram expauescentes. Quòd pecorum constituti custodes, dum pro ætate, ludis plus, quàm officio diligentius incumbimus: errantia in diuersum abiere pecora. Nec quæritantes ulla conspeximus uestigia. Quocirca catenas, & uerbera refugientes, in hunc secessimus locum, ab ira sæuientium quàm remotissimũ. Loquentis ora atq; oculos puella adnotans conspicatur: Nihil inquiens, in amborum uultu seruile renitet: Regale schema undecunq; natis insidet. Conuersa in natu maiorem, Dic ergò iuuenis ait, quis te hic loci furor, quæ causa detrusit? Si liberum est inquit fateri, Nouercale mihi odium præstitit: ut conditionis uitæ paulisper oblitus, seruilem conditionem prætendam securitati. At illa. Timor omnis absistat. Scio ait genus uestrum: scio conditionem. En ego tui causa, sortem tuam, fratrisq; miserata, huc me contuli. Accipe gladium iniuriæ ultorem: & uirum te manu memineris. Tuæ reductionis præmium non aliud paciscor, quàm legitimas nuptias. Hæc fata, ensem porrigit. Mutato seruili habitu in Regium apparatum, armis ac familia iuuenem instruxit. Progressus inde Regnerus, paternos quos ille nouit, interpellat amicos. Auctusq; perinde breui multis uiribus, paternam ditionem extincta Nouerca recuperauit. Puellæ regalis beneficio Rex factus, nuptias Regio luxu compleuit. Quod depacta est puella ab exule, à bonę fidei Rege accæpit cumulatum: prēmium uidelicet Nuptiarum: filium procreans Hotbrodum, paterni Regni successorem. Tranquilitatem temporum promeruit, uir suo contentus Imperio: quod iusticia, æquabilitateq; regebat. Erant tamen, qui illum apud Frotonem Leuirum suum, Daniæ Regem, proditionis falso arguerent. Quam rem, calumnia inductus, ulturus ferro, dum bellum intentat Suetię Froto: armorum pondere, ac militari labore per æstũ fatigatus: morbo contracto, non diu post perijt: pœnas persoluens tam facilis in Sororium crudelitatis. Regnerus autem cùm diu feliciter regnasset, in pace quieuit. Suanuita coniunx, pauco post tempore, morbo ex mœsticia contracto,

Suanuita.

Daniæ lib. 1. cap. 12. c.

decidit: fato uirum insecuta, à quo uita distrahi passa non fuit. Fieri nanque solet, ut quidam ob eximiam charitatem, quam uiuis impenderant, etiam uita excedentes, uel comitentur, aut statim subsequantur.

¶ Rex Hotbrodus Orientales aliquot subigit. Roe Daniæ Regem bello superans, tandem Nauali congressu ab Helgone cadit. Caput. xviij.

Hotbrodus Rex.

HOTBRODVS filius, Suetiæ Regnũ legitima suscepit successione: felix, si ea ditione contentus permansisset. Nam dum Imperium, quod legitimo iure tenebat, amplificare contendit: etiam id quod sine inuidia tenebat. pariter cum uita amisit. Sed de hoc postea. Arma primùm intulit Orienti: Sembos, Estones, Russosque in sua iura cõegit: ut solutis Suetiæ Regno censibus atque tributis, iussa facerẽt, dicto parentes. Quæ res cùm illi feliciter cessisset: arma uertit in Daniam non satis feliciter. Initio quidèm prospera. Nam Rõe Daniæ Regem magno exercitu obuiàm prodeuntem, manu conserta, duro prælio uictum extinxit. Sed Helgo Regis occisi germanus, exercitũ reparauit: ea usus Prouidentia, ut filium quem unicum tenebat, Regno seruaret, si quid sibi humanitus accidisset: amicis commendatum longè seposuit. ne ullo ad illum pacto Sueci pertingerent. Letrica Arx erat Regni munitissima, cui filiũ credidit exiturus in prælium. Prius tamen Præsides Suecos, quos uictor Hotbrodus, Regno Daniæ cõstituerat, tacitè sublegit, atque subuertit. Inde totis uiribus ducens in hostem, nauali illum prælio uicit: atque occidit. Nec contentus uictoria, atque Imperio in Suetiam prolato, etiam contumelia gentem affecit: edita lege. Vt iniuria, aut uulnus, aut cædes in uirum Suedum: non legitima satisfactione, sed longè infra illam pensaretur. Æstimationem hominum uilificans Danorum collatione. Quæ uetus Regnorum contentio, usque ad nos perdurauit: ut Regnicolæ altrinsecus inuicem se nobiliores esse contendant. Sed tunc Suetia iterum Danicæ Coronæ paruit.

Orientales subigit.

Daniæ lib. 1, cap. 14. & 15. b.

Rex cadit. Helgonis lex odiosa in Suecos.

¶ Hotbrodi filij, Danis fiunt tributarij. Mirabili ingenio Vrsæ Reginæ, Atislus thesauro Regni despoliatur: prælio dein per Rolsonem Daniæ Regem prostratus. Caput. xix.

Atislus. I. Rex.

ATISLVS, atque Hotherus Hotbrodi filij, sub tributo Danorum Regi pensitando, paternam ditionsm Suetiæ suscipiunt. Quibus uiuens pater, Geuuarum quendam egregijs sibi meritis deuinctum, pædagogum adsciuit. Cùmque Suetia, ut diximus, Danis pareret, Atislus maior natu Hotbrodi filius, paternæ necis, oppressæque patriæ iuiuriam tacito uoluens in pectore: egit per internuncios et amicos, ut relictam Helgonis Daniæ Regis uxorẽ acciperet. perinde Danorum

norum quasdam uires, aut certè animos sibi conciliaturis. Procedunt nuptiæ. Vrsa Regina (hoc enim ei nomen fuit) noui mariti mores, ob insignem auariciam, quę illum totum obsederat, cæpit exosos habere: filioq; Rolfoni Daniæ Regi, per nuncios insinuat: Suetiam aduolet: omnibus thesauris uictrici locupletandus. Paruit adolescens uocanti matri. Ignota ueste uenit in Regiam, ne matri notus. Interpellat Reginam: ut prandium instrui iubeat famescenti. Illa, ab Rege postulandū respondit. ignorans cui loqueretur. Discissam ex parte uestem, Reginæ manibus postulat resarciri. Puellare, ac ancillare opus fore, respondit: mirata, quòd peregrinus adolescens, tam familiaria à se Regina posceret obsequia. Tum ille. Duram inquit cōditionem experior. quando nec mater filio prandium, nec germana fratri commodat acū. Erat, quod in Dania ostendimus, Rolfo monstroso partu editus, ex patre & filia: ignorantibus sanguinis uinculum, dum consociarent torum. Intuita iuuenem mulier, filium agnouit: amplexaturq;. Tum in conspectum Regis Atisli productus, matri iubet Reginę assidere ad mensam. Ibi uario sermone peracto, uenit in mediū: Quæ Rolfoni potissima uirtus uideretur? Patientiam respondit cunctis præstare. Atislus uicissim rogatus: Quo sibi potentissimum probanda haberetur. Ille Liberalitatem præferebat uerbo. Sciebant uniuersi, contra mores & animum fuisse locutum. Iudicia ab omnibus qui assiderant, probandarum sententiarum deposcuntur. Rolfo nudatū corpus, magno qui erat in medio rogo admouit: solo clypeo partem, quæ magis torreretur inumbrans. Cumq; omnium admiratione staret inmobilis, uir inuictus à calore, aquam rogo iniecēre qui astabant: patientiam eius maximam comprobantes. Atislus quoq; Rex Liberalitatis exercendæ proba, à cunctis exigebatur. Ille prolatis multis Regijs ornamentis, ex auro fabrefactis: & inter alia aurea torque magni ponderis: donū hoc in priuignum conferebat. Regina, ut cum filio habebat constitutum, clam egressa, thesauros Regios exportauit, Daniam cum filio repetitura. Distinebat Rolfo uitricum sermonibus multis: ut iam satis idoneū Regina tempus haberet ad abitum. Ipse quoq; tempore suo petita abeundi uenia, uitrico dixit uale. Postquàm ille abijt, fit quæstio de Regina, quæ abeunti filio minimè loqueretur. Exspaciatam ferunt qui rem ignorauere. Prima Regi de thesauro incidit cogitatio. Vbi uidit rem abesse: suspicatus quod erat, naues perarmat: insequiturq; fugientes. Regina adnauigantem conspiciens, ludificando auaro, thesaurorum speciem in littore disposuit. Æs enim auro litū, iam antea in fraudem struendam præparatum erat. Secutus Rex, ubi thesauros abductos astare uidit in littore, flecti iubet nauem; & adulterinos pro ueris ado-

Daniæ lib. 1. cap. 15. b.

Patientiæ exemplum.

Liberalitas Regis inuita.

Thesaurus Regi sublatus.

Fraus & dolus pulcher.

ris adorans, relatos in nauim reuexit. Iam uoti, ut putabat, factus compos, sequi fugientes intermisit. Ita auarum auro, & maritum toro moribus auersata coniunx spoliauit. Hunc Atislum soluere deinde tributa recusantem, Rolfo Daniæ Rex oppressit in prælio: Regnumque sine Rege subesse Daniæ in reliquum uoluit.

Atisli Regis mors.

¶ Hiartuarus Suetiæ Præfectus, Daniam ui & dolo occupat, Rege cæso. Cuius mortem Vuigo miles sanguine suo uindicauit. Caput. xx.

HIARTVARVS acer ingenio iuuenis, genere Suecus, tantã emeruit apud Rolfonem laudem: ut illi Suetiã Pręfecturę noĩe, hoc est, Ducali titulo pmitteret: constituens quę solueret annua tributa. Et quo magis sibi fidem faceret, sororem illi suam connubio sociauit. Stabat hoc rerum statu res Suetica aliquandiu, ut tributa Daniæ penderet. Sed Coniunx Pręfecti, Danorum Regis germana, non æquo ferebat animo: quòd fratri subiecta maneret. Quotidianis maritum perurget querimonijs: quandiu pateretur gentem tributariam, quæ nata esset imperio. Peruicit assiduis questibus: ut liberandæ Patriæ & animum sumeret, & uias indagaret. Igitur grandem armis nauem stipat: specie quidem rerum tributi nomine soluendarũ. Non enim in auro modo, sed omnigenum rerum forma pendebantur in hac gente olim tributa. Impositaquè Iuuentute, quam armis ualidam, & an mis nouerat infractam, nauigat in Daniam. Hospitaliter excipitur. Conuiuijs de more gentis indulgetur. Vbi iam ebrietas peruasisse uidebatur conuiuantes ad unum: omnibus iam in lętitiam resolutis, ac ebrietate grauatis, Hiartuarus suis dat signum. Venitur ad arma. Armati facilè superant inermes, sobrij madentes ebrietate. Diu tamen Danica uirtus Suecis restitit. Ad extremum cæsus Rex cum omni familia, uacuam Suecis aulam reliquit. Circumspiciẽte Hiartuaro, si quis ex Regia familia superesset: magno se illum munere donaturũ, prædicabat: quòd fideles uniuersi pro Rege suo restitissent. Repertus unus ex omnibus Vuigo. Interrogatus, si Hiartuaro uelit militare. Nõ abnuit. Gladium illi ex more, capulum tenẽs porrigit. Solebant enim prisci milites sacramenta pręstare in ensibus his, quibus obstringebantur. Vuigo dominum suum Rolfonem, non eo testatur ritu gladium præstare solitum, sed capulum, inquit, tradebat militaturo. Hiartuarus nihil moratus, ensem porrigit, obuertens illi capulum. Vuigo aduersum mucronem defixit in tradentem: manibus Regis sui parentatus. Mox circumstantiũ manibus discerpitur. Fidus nimirum miles: qui Domini sui necem, proprij sanguinis uindicauit impendio. Ita Hiartuarus quo die Regnum inijt, etiam finiuit. Sueci deinde à Danis

Tributorũ solutio in quo.

Rolfo Rex obtruncat.

Daniæ lib. 1. cap. 16. b.

Hiartuarus transfodit.

ad facti famam concurrentibus, ad unum omnes opprimuntur.

¶ Dania Suecis subijcitur tributaria. Hotherus optatis fruitur nuptijs. Id uindicaturus Balderus, prælio sternitur. Rex tandem, bello in se à Böo moto, fati præscius cadit. Caput. xxi.

OTHERVS Atisli Suetię Regis germanus, uacuatam Regni paterni sedem, magno Procerum fauore occupauit: Daniæq; Regnũ, cùm omnia recenti tumultu ob cæsum Regem implerentur, parato exercitu adnauigans, facilè sui iuris effecit. Ita uariante fortuna uices, commutauerat alterna sors regnandi: ut quomodo antea Suetia Danis sub tributo seruierat, nunc uicissim illa Daniæ imperaret. Huic Regi magna de Nuptijs contentio suberat. Geuuarus erat uir primarius. Atisli, atq; Hotheri, ut diximus, nutritius. Is filiam incompertæ pulchritudinis iamdudum Hothero destinauerat: sed importuna Balderi Reguli non sinebat instantia. Sialandiam enim ille Regno tenebat. Magna competitorum odia puellæ, patrem non sinebant filiam libero iudicio collocare. Balderus multis muneribus, procacibus etiam uerbis puellam adoriebatur: Animum tamen Hothero auertere non potuit. tantum ualuit apud illam educationis memoria, ac primũ pręstitæ fidei perseuerantia. Vbi blandimentis nihil proficitur, ad arma peruenit. Nauali prælio decertant pro Nuptijs. Ibi quanquàm diuinitatis Balderus à rudibus opinione donaretur: terga tamen dedit Hothero Suetiæ Regi. Quo in bello, Saxoniæ Rex Gelderus fertur occubuisse. Victor sponsam Regno inuehit: iam liber à iugo Danorũ, quo pridem Sueci premebantur. Nam dum hic Rex coniugem armis uendicat, Hiartuarus Rolfonem, ut prædiximus, opprimit: & ipse penitus Hothero regnandi permisit facultatem. Nauigat inde in Daniam Hotherus, Regnum illud quoq; iure uictoriæ possessurus. Nec illum spes destituit. Excæptus enim à Proceribus, utroq; Regno potit. Sed quam facilè obtinuit, tanta animorũ leuitate, post breui amisit. Siquidem postquàm ille constituto nouo Regno, in Suetiam redijt: Balderus, quem pro Maleficorũ usu, diuinitate præditum opinabantur, superuenit: exercitu reparato, atq; in Danorũ Proceribus etiam ante arma satis explicata, Danorum Rex consalutatur. Tanta fuit illa ætate, inter homines fidei fluxa uarietas. Suetię Rex iniuriam ulturus, ingenti classe armatus inuehitur. Pugnam conserunt. Ibi nauali prælio inferiores uisæ sunt Sueonum uires. Itaq; uictus Rex, fugam inijt: diuquè pudore et uerecundia uitauit congressus. Sed resumptis inde cum animo uiribus, cùm exercitum reparasset, denuò prælium acre conseritur. Pugna in noctem protrahitur; & tam pertinacibus utrinq; odijs

Hotherus Rex.

Dania Suetiæ subijcit.

Daniæ lib. 1. cap. 17. b.

Balderus Rex Danię declaratur.

Stratagema

certatum est, ut cedere neutri partium uideretur. Nox prælium diremit. Hotherus nihil omittendum ratus: mutato habitu, hostium noctu Castra ingredit, speculaturus, quid ab illis consilij caperetur. Quo tempore, cùm exorta luce pugna renouat, ibi Balderus accæpto mortifero uulnere, prælio excedere compellitur: ex quo incrudescente dolore, non toto superuixit triduo. Hic est ille diuinitatis opinione tum prçditus: quem tamen mortali uulnere spiritum cernebāt efflare. Non miramur hunc rudis ętatis errorem. quando & post Christum natum in gente Iudæorum Agrippæ acclamatum legimus: Voces illum, uultumq; reddere non hominis, sed Dei. At ille percussus ab Angelo, En inquit, Deus uester emorit. Et inter Romanos Principes inuenti sunt: qui etiam uiuentes sibi diuinos ascibant honores: mortui uerò, in Deorum numerum referebantur. Quasi hominum opera deificaretur homo. Hinc est illa uanæ iactantiæ uox improba. Alios inquit Deos accipimus: Cæsares dedimus. Sed tum Hotherus audita Geuuari soceri indigna nece, ad uindicandam illam accingitur. Itaq; expeditione facta in Noruagiam, pœnas sumit de oppressoribus: filios eius Herletū, atq; Geritū Noruagiæ Reges facit: uiribusq; ita firmat, ut Regnū diu incolume tenerent. Imminebat Hothero ultor fraternæ necis Bous: qui Balderi uindex, graue bellū parat in Suetię Regem. Iam Rex ipse, certior factus oraculo, sciebat se uiuendi finem facere. Euocatis ergò Proceribus denunciat, sibi fatū ineuitabile imminere: sed tamen priori gloriæ nunquàm defuturum, ut prælium detractarit. Filium illis Roricū commendat: quem etiam uiuens Regem præfecit Daniæ. Hac spe prælium iniens, fortissimè dimicans, exitu quem præsciebat, finijt uitam, ponēs in acie. Nec hosti uictoriam liquit incruentam. Dux enim hostium tali uulnere saucius erat: ut clypeis subiectis, efferretur in castra: uitamq; non post longum exhalaret.

Balderi casus.

In diuinos ac maleficos Actor.12.d.

Hotherus Rex bello cadit.

¶ Atislus Rex Suetię creatur: qui bellum ex Dania uenturum anteuertit, Iutiam deuastans, illiusq; Ducem duello prosternens. Filij Ducis aut pacta non seruantes, uel tributa non pendentes, iterum à Rege Suetiæ armis impetiti sunt. Folco Centurio ea de re ad Regem Daniæ Vermundū mittitur, cuius postea strennua in prçlio opera Dani Suedos prosternunt. Caput.xxij.

Atislus. II. Rex.

ATISLVS erat uir Regij sanguinis, quem Proceres Suetiæ Regem creauere: pertęsi alieno subesse longius imperio. Nam Roricum filium Dania iam Regem recognouit. Etsi speraret, paterna successione utriusq; Regni gubernacula tenere, quòd Hotherus pater

ter utricq dominatus esset. Sed Procerum consentiens uoluntas, legitimo successore posthabito, Regnum Atislo deferebat. Sciebat ille bellum sibi ex Dania oriturum: sed ne imparatus opprimeretur, comparatis armis & exercitibus, cùm primum finitimis se prælijs acuisset, enauigauit in Daniam. Iutiamcq prior bello est aggressus: ea parte, qua Teutoniæ proxima est, ad uicum Slesuici. Occurrit illi Præfectus loci non cõtemnenda manu: quem Ducem pro nostra ætate appellamus. Diu, fortitercq utrincq pugnatur: & utrincq multis cadentibus, contulit sors ipsa, Duces fieri in prælio obuios. Incidit utricq calor pugnę: & alter ad alterum. Vis ne inquit prior, ut ambo manibus nostris, duorum exercituũ laborem sustollamus? Et utrocq simili alacritate ad Duellum inhiante, cedunt acies. Circus describitur. Descendunt in pugnam athletæ paribus armis. Ibi Slesuici Dux, à Rege Suetiæ opprimitur. Diuersis animorum motibus exercitus diducuntur. Victores Sueci, nauigationem in Regnũ suum instituunt. Frouuinus Dux Slesuici cæsus, geminos pari uirtute filios post se liquit: qbus à Rege suo, qui tum in Danorum gente dominabatur Vuermundo, paternæ ditionis administratio pmissa est. Atislus Suetiæ Rex, quòd illi uel tributa negarentur, uel pacta non seruarentur, bellum renouat in Iutiam. Quod ubi Keto Frouuini filius maior compertum habuit: Regem suum Vuermundum per primipilariũ Folconem, de aduectis hostibus facit certiorem. Rex tùm fortè prandiũ agebat: & mandata exponenti Centurioni præcipit, ut accumberet. Ille moram excusans, repedandũ sibi testatur ad dominũ. Rex subinde. Si edere nolit, uel haustũ faciat, gratũ itinerantibus. Aureum tum fortè poculum, quod erat ante Regem, stanti porrigit. Ille haurit porrectum. Rex alacritate Iuuenis, simul proceritate delectatus, poculum illi dono permittit: testatus, in ipso itinere festinantem, non satis decorè manu aquam in os iacere, sed utendũ poculo. Centurio tanto à Rege munere donatus: promittit, se tantum in acie sanguinis hausturũ præsente Rege, prius quàm terga eius quisquã uiderit. Collaudatũ Rex dimittit: paratcq quàm properanter exercitũ moturus in hostẽ. Interea Suetię Rex populabũdus ingreditur: Iutiam uastat. Superueniens agmine quadrato Daniæ Rex Vuermundus, hosti obuiam pergit. Aderat Regi suo Præfectus Slesuici Keto, paternæ necis ultionem animo uoluens. Graue prælium. Multa utrinquè eduntur funera. Ibi se Regi suo Folco Centurio sub oculos infert: operam militarem strennuè nauans. At ubi congressus hosti uulnus excæpit: parumper secedens, poculum cruore impleuit: ac se oculis Regijs reddens, haurit. Ecce inquit Rex optimè, assum promisso meo. Hęc dextera faciet: ut hodiè uideas hostem fugientem.

Rex Frouuinum Iutiæ Præfectum Duello sternit.

Hortatus cæteros, fertur in aduersam aciem. Nec longè post, Sueciæ acies perrumpitur. Multi ineunt fugam: Rex ipse suos secutus, in naues refugit. Ita Dani uictores, hostem retrò egêre. Laudata in primis Centurionis uirtus: cuius uiribus & exemplo, magna uictoriæ pars, omnium confessione perstitisse ferebatur. Frouuini tamen cæde superiori prælio facta, ingentis gloriæ recordatione, præsentem fortunam Rex Suetiæ compensabat.

¶ Atislum Suedorum Regem, Frouuini filij duo patris necem uindicantes, obtruncant. Caput. xxiij.

AT tacitus in pectore filiorũ dolor, uindictam paternę necis parturiebat. Cúmque aperto bello impares Regi uiderentur: priuata manu uindictam sumere constituerunt. Itaque in Suetiam translati, perfugarum specie se in aulam militandi gratia insinuauere. Sic in militiam Regis conscripti, ab illo sciscitante rogantur: Vnde ueniant? Qua gente creti? Illi se Slesuuici regione ortos commemorant. Vera narrantes. Rex subsequitur: Meminerint ne pugnæ superioris anni, quando duo congressi in duello, de sanguine certauere? Meminisse fatentur: Ducemque suum tum prostratum ab illo, qui Rex gentis ferebatur. Hæc inquit dextera protriuit uirum, alioqui fortissimum. Subiungit Rex: Filios ne superstites habet Dux ille? Reliquisse aiunt, geminos, proceritate corporum ferè pares nobis, quos cernis. Est ne illis inquit, paternæ necis aliquis dolor? Est frequens in ore adolescentũ querimonia? Tum Keto. Quid prodest multa in uentum uerba fundere, ubi nullus est exigendæ ultioni locus? Fecerat sibi Rex consuetudinem exeundi, uel sine comitatu apricandi gratia. Fratres illi obseruato tempore, ubi sine famulitio cernũt egredientem: uelut comitaturi Regem arma corripiunt, quibus etiam ipsum cernũt instructum. Sequuntur in auia: ac iam solum nacti, uerbis his aggrediuntur. Nuper sollicitè perquisisti, de nece Frouuini: iactabundusque dexteram extulisti: Ecce astamus conspectu tuo gemini fratres, eius filij quem peremisti. Ad hoc tantum emensi sumus itineris: ut uindices in te paternæ necis simus, aut occumbamus. Vtraque nobis sors æqua est, cędere, aut cadere. Interritus Rex, Parcite inquit Adolescentes, sanguini uestro: parcite annis ad uitam integris. Nihil me uana uerba cõturbant. Quædã me uestri tangit miseratio. Vita dignos iudicio, quos dolor in uindictam paternæ necis armauit. Æris non contemnendam summam accipite: & proprij lucrum sanguinis, militia mea in reliquũ usuri, accæpto ferte. Frustra inquit Keto, ista uerba iactas. Morituri uenimus: aut de te pœnam sumpturi. Quando inquit ille, ea sententia animo sedet: iunctis uiribus concurrite. Indecorum est his annis, atque

atq; uiribus, utriq; uicissim concurrere. Absit inquiunt dedecus & generis, & patriæ: ut uni duo concurramus. Si quid tibi uiriũ est ait Keto, exere: spectator frater assistat. Aut si illum mauis excipere: me pugnæ spondeo spectatorem. At Rex. Prodigos sanguinis iuuenes haud probo: unà si sapitis concurrite. Vana inquit Keto, uerba nectis: ad arma ueniatur. Itaq; congressi, circum designant. Rex dissimulanter pugnam conserit, umbonẽ aduerberans. Keto summis adnixus uiribus, Regem inuadit. At ille ictus deuitans, ludificando magis pugnam extrahit: fratrem ad arma deuocans, ut plenis uti uiribus possit in hostẽ. Vbi uerò Keto pertinacius Regem urget, increscunt altius iræ Regi: sublataq; dextera, magno impetu galeam Ketonis decussit, uulnusq; cruento pariter capiti inflixit. Mouit Vuigonem conspectus germani cruor: oblitus decoris, oblitus promissi, in pugnam ruit uiolentus. Inuecti unà Regi fratres, uirum opprimunt: spoliatumq; capite, truncũ linquunt corpus. Ad proximos progressi ruricolas, Regis caput perferunt: testati, Ketonem, atq; Vuigonem germanos fratres, Frouuini patris ab Atislo Rege cæsi, peregisse manu ultionem: Rogantesq;, ut idipsum per omne Regnũ quanto potest latius diuulget. Stupefacti homines, hærent, diu secum deliberãtes: sileant, testenturúe. Interea illi dilabuntur, ad Regem suũ regressi Vuermundũ: à quo fortis uindictæ præmia magna retulerũt. quòd gemino functi uiderent officio. Priuatim quidẽ, quòd patrios manes uindicassent: publicè aũt, quòd acerrimũ Danici Regni hostẽ tulissent de medio. Illi patriam, ut prius ditionem Slesuici Ducatum feliciter administraturi, in sua discedunt.

Atislus cadit.

¶ An Gothi, Scythæ sint, Scriptorum collatio fit. Caput. xxiiij.

PER hæc ferè tempora Goti, qui & Getæ, Scythiæ iam Regnis non noui habitatores, uaria cũ conterminis bella gessere. Claruit aũt Cyrus in Oriente, Persidis, & Mediæ Rex: qui deuicto Balthesare Chaldeorũ Rege nouissimo, Babylonẽ suis iunxit Imperijs: ueniamq; permisit captis à Nabuchodonosor Iudæis, in Regnũ patriũ repedare. Hic tũ peractis multis ut ferunt, uictorijs, arma uertit in Scythas. Thomiris tũ illis fuit Regina. Iordanes & qui illũ sequunt, Gotos fuisse contendũt sub Tomire gentis suę Regina: qbus bellũ intulit Cyrus. Herodotus aũt, & Trogi Pompeij abbreuiator Iustinus, suũ secutus autorem, & Paulus Orosius una uoce prædicant: Scythas, aut Massagetas extitisse: qui trans Araxim fluuiũm ad Auroram habitarunt. Nam illic habitare Scythas, intra & extra Imaum montem, & præsertim Massagetas, quos hoc loco specialiter nominat Herodotus, in regione Sacharum mansitare: locuples nobis

De Gotis ut de supra ca. 1. & seq.

Thomiris Scytharũ Regina.

In Iordanē Historiographum. nobis testis est Ptolomæus. Huc ergo Iordanes adesto: fidem quam sustines aduersus tantos testes, tuearis. Si non aliud profers argumentum: fuisse Gotos, quos Herodotus dixit Massagetas: nisi quia Goti dicti sunt & Getæ, quibus Massagetarum nomen confine uidetur: ostende, quomodo trans Araxim Goti tui habitarint. Nam omnes quos diximus Scriptores, Cyrum testantur transisse Araxim, ut perueniret ad Scythas, quos impugnaret. Operæprecium fuit, Ablabium tuum, quem semel tantùm te perlegisse in præfatione testaris, diligentius consultum. si tamen ille diligenter tradit. Dionem uerò græcum, ad uerbū oportuit scrutari: & non perfunctoriè opera memoriter tradidisse, quod tantis testibus potuit impugnari. Vnum profectò argumentum

Scythæ qui. est: fuisse qui in Cimmerijs habitarunt, Scythas: quos Gotos fuisse illa tempestate compertum est, quos tum oppugnarit Cyrus. Nam illi recentiori memoria Asiam premebant imperio. Ergò abolendi iugi gratia, in illos conuersum esse Cyrum, non excedit fidem. Nam & successor eius, per aliquot medios, Darius, in eandem uertit exercitū gentem: & Regno pulsus est. Quod suo loco commemorabimus. Quòd autem Herodotus Massagetas nominarit: non abrogat fidem. Nam fuisse etiam Massagetas inter Sauromatas, & hodiè extare, supra diximus: & multorum etiam uiuentium testimonio comprobatur: Samaytas, ut nunc appellant, hoc est, Massagetas, sub ditione magni Principis Letuaniæ, pertingentes ad mare Sarmaticum, quod est idem Germanicum, partemquè littoris tenere, uero uerius est. Araxis autem, quem & Herodotus, Iustinus, & Orosius dicunt à Cyro transitum, difficilius repellitur testimonium. Hunc certè amnem Ptolomęus nō commemorat. Potest huius uocabulum inmutatum esse: ut unus aliquis ex omnibus, quos Cyrus transierat, hoc ea tempestate nomen tenuerit. Sunt tales in Antiquitatis commemoratione multæ uarietates, & aliquando repugnantiæ: in quibus legentis fides cogitur uacillare. Nam de Scythis apud Iustinum ex Trogo, Vexores Ægypti Rex, Scythas dicitur adoriri contendisse. Illos fugasse Regem in Ægyptū: & Asiæ tum imposuisse tributa, quę per annos Mille quingentos persoluta, Ninus Assyriorum Rex aboleuerit. Ergò hac traditione, posterior fuit Ninus Vexore. At Vexores supputatione Orosij, annis

Vexoris ætas. Quadringentis octoginta, ante Vrbem conditam fertur regnauisse: Ninus uerò annis Mille trecentis ante conditam Romā floruit. Quomodo igitur abolere potuit Imperium, cui Vexores tribuerit occasionem? Hæc Antiquitatis obsoletę culpa est: quòd in multis aňis, multa intercessit cōmemorandi, scribendiq́; negligētia: unde error enatus ita nectitř in nodū, ut à minorib. solui non possit. Fides ergò narrationis sit

sit apud Autores. Nos quod reperimus prosequamur.

¶ Thomiris Scytharum (Gotorrum) Reginæ erga Cyrum uictoria insignis narratur: præterea urbis Thomis erectio. Caput. xxv.

TRADIT Herodotus, Cyrum delectatū mascula muliere, misisse qui Thomirem Reginam gentis, cōiugem sibi postularet. Interpretata mulier, non tam se coniugem peti, quàm Regnum suæ gentis quæri ab Rege: accessum Cyro interdicit. Cyrus cùm dolus non procederet: progressus usq; ad Araxem apertè, infesto exercitu in gentem illam tendit: flumen pontibus iungit, quibus copias traijciat, factis ex nauibus: turres ac propugnacula iungens. Ad quem hoc labore occupatum, Thomiris Caduceatorem misit: qui diceret. Rex Medorum, desine ab his, quibus incumbis: nescius, an tibi sint conducibilia. Omisso incæpto, apud tuos regna: & nos sine, finium quorum sumus Principes esse. Verum tu si admonitionibus his uti nolis, & omnia instituta prosequi malis, quàm ocium: ac tantopere affectas lacessere Massagetas: fer quem sustines erumnam. Sed desiste iungere flumen, à quo nobis tridui itinere digresfis, traijcito in nostram regionem. Aut si mauis nos accipere in uestram: tu idem facito. Hæc ubi Cyrus audiuit: accitis Persarum primoribus, cōactisq; in medium, rem proponit: consulens, utram sibi agendum constituerent. Conuenêre illi in eam sententiam: ut Thomirim in ipsorum recipiat regionem. Cresus Lydorum quondam Rex, nunc Cyri captiuus, aliud censet his uerbis. Quandoquidem tibi Rex me uoluere Dij tradere, meliora tibi iam domino, non ut hosti propono consilia. Si tu inmortalis, inmortali imperitas exercitui, uana sunt nostra consilia: nihil tibi, tuisq; timendum. At si te mortalem sentis, tali imperitantem populo: debes rerum mortalium fortunam, incertò rotatam, aliquando tibi aduersariam prospicere. Quocirca, si hostilem exercitum admittis in Regnum: & fors te aliqua fugientem uiderit, de toto Regno periclitaberis. neq; enim quiescent hostes uictoriam prosequi. Quòd si illi forsan te, quod optarim, fugerint: nihil est quod insequendo consequaris: quæ omnia tibi in hostico pugnanti, dexteriora prouenient. Nam cedens ipse, saluum tenes Regnum ad refugium. Cedentes autem ipsos insecutus, hostilia cuncta dedita accipies. Videor mihi prospicere exitum pugnæ. Nam Scythæ, Persicorum sunt expertes bonorum: qua in re facilè capientur. Transgressus flumen, castra iube metari. Cùm ad unius diei metam perueneris: ea omnium rerum abundantia iube stipari. Vina, carnes, cum poculis exuberent. Inualidam illic partem huius exercitus, & cuius iacturam minimi duxeris, fac

Thomiris ad Cyrum Medorum Regem.

Cresi consilium.

Stratagema Cresi.

fac excubuere. Ni me fallat opinio, aderunt Scythæ: & quos in excubijs repererint, contrucidabunt. Vino autem & epulis tuis expleti, aut somno deijcientur, aut pigricia ligabuntur: facileq; à tuis superuenturis opprimentur. Placuit sententia Cyro, prioreq; reiecta, hanc iubet rebus intendere. Itaq; Reginæ insinuat: ut iuxta placitum triduano cedat itinere: se copias traiecturum. Haud segnius illa retrocedit. Cyrus traiecit exercitũ: & unius diei iter progressus, facit quod conclusit Cresus in consilio: rediensq; ad Araxem, reliquit partem suorũ ad castrorum excubias. Regina tertiam exercitus sui partem, duce filio Spargapise, mittit speculatum, quid apud hostes ageretur: utq; prima belli munia, adolescens pertentaret. Vbi uenit: uidit castra explicata. Et aggressus militum excubias, fortiter oppugnat, expugnatq;: et omnibus contrucidatis, castra ingreditur opulenta: ac se uictor epulis, uinoquè permittit. Cyrus obseruato tempore, omnium quæ gererentur gnarus: iam uino, somnoq; sepultis superuenit. Multis cæsis, pluribus uerò captis: inter quos & Reginæ filio exitum, quem Cresus prædixit, habebat. Thomiris exercitus, filijq; sorte comperta, misit Cyro qui diceret. Non illi magnopere gratulandum, quòd uiros magis decæpisset, quàm uicisset, delitijs suis, hoc est, pessimo morũ ueneno, non armis superatos. Si illi uideretur: filium reddat, æquo munere pensitandum: de cætero se pugnæ pararet. Nam ibi fortunam suam non quieturam. Vbi uincula laxari iussit iuueni captiuo: quàmprimũ data potestas manuum suarum, gladio se proprio confodit. non passus cernere uultum matris, atq; suorum post captiuitatem: ita puduit uirum fortem, uino se magis, quàm armis superatum esse. Cyrus expedito exercitu, mouet in Reginam. Illa simulato metu, retrocedit: donec in opportuna loca sequẽtem traduceret. Ibi uersis uultibus pugna inita est. Circumuenti ab hostibus Persæ, concluduntur. Ducenta milia cum Rege suo trucidantur: nec supererat, qui tantæ rei nuncium ad suos perferret. Quæsitum Regis cadauer ubi uidit, abduci iubet, præscidiquè caput: ac proiectum in utrem sanguine plenum, hoc elogio notauit. Inexplebilis cruore Cyre, sanguinem quem semper sitisti, nunc bibe. Opimam deinde prædam auferunt. Ibi (ut ait Iordanes) primùm Gotorum gens serica uidit tentoria. Tanta Thomiris Regina aucta uictoria, tantáque locupletata præda, in partem Mesiæ, quę nunc à Scythia magna nomen tenet, mutuatum, ut Scythia minor appelletur, transiens: ibi in Pontimesiaco littore, Thomin ciuitatem de suo condidit nomine.

Cæduntur Scythæ uino sepulti.

Thomiris Cyro.

Spargapisis seipsum trucidat.

Cyrus cum 200000 trucidatur.

Scythia minor.

Darium

¶ Darium Antinus Scytha, occisis illi octogenta milibus, in fugam uertit, cum incomparabili exercitu.

CAPVT XXVI.

ANTINVS Rex erat in hac gente Scytharum, quæ in Cimmerijs habitabat: quos tum fuisse Gotos compertũ est. Huius filiam Rex Darius cùm coniugem postulasset, non impetrauit: atq; ideo bellum insectatur: magna scilicet necessitate (ut ait Orosius) pro unius hominis libidine, Septingenta milia uirorum periculo mortis exponi. Incredibili quippe apparatu, cum Septingentis armatorum milibus Scythiam Gotorum ingressus. Non facientibus hostibus iustæ pugnæ potestatem: insuper repentis incursibus extrema copiarum dilacerantibus: metuens, ne sibi reditus, interrupto ponte Histri fluminis, negaretur: amissis octoginta milibus bellatorum, trepidus refugit. Quàmuis hunc amissorum numerum, inter damna non duxerit: & quem habendum uix quisquàm ambire ausus esset, perditum ille non sensit. Herodotus cùm hanc expeditionem describeret, manifestè ostendit: ad eos Scythas, qui Cimmerium Bosphorum incolunt, quos Gotos esse iam sæpè ostendimus, Darium contendisse. Darius inquit Susis mouens, peruenit ad Bosphorum Calcedonis: ubi pons iungebatur. Illic conscensa naui, transmisit in Insulas nomine Ciamas. Ibi sedens in templo, subijciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. Describit autem per mensuras Pontum Bosphorum, & Hellespontum. Adijciens. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in se, non multo se minorem, quæ Mëotis appellatur, & mater Ponti. Et deinde Darius transmisso per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter. Sed priusquàm ad Histrum peruenit, primos subegit Getas, qui immortales se agunt. Thraces se Dario dediderũt. Getæ uerò per imperitiam resistentes, in seruitutẽ sunt redacti. Cùm sint fortissimi Thraces, atq; iustissimi. Immortales autem se dicũt hoc modo: quòd se mori non putent: sed eum qui defunctus est, meare ad Salmoxim dæmonem: quem nonnulli eorum opinantur esse Beleizen. Hic mihi quispiam occurrat. Tu inquiens, eosdem qui Goti sunt, & Getas esse contendis. Quomodo ergò superatis in Thracia Getis, ad Gotos iam Scythas, uis Regem proficisci? Ad quod ego. Gotos prima quidèm mansione, consedisse in Cimmeria regione, autore Iordane, Ablabio, atq; Dione diximus. Inde quoq; denuo emigrãtes, dum pristinas in Cimmerijs sedes repeterent, reliquisse in Thracijs desides, qui Getarum nomen retinerent: Alacriores uerò, tum in Cimmerias regiones latissimas remigrantes, ab Dario nunc insecutos: cùm prius resides in Thracijs subacti, seruitutem Persarum accæpissent.

Antinus Rex.

Darius fugit.

Thracũ ueterũ superstitio.

Obiectio.

Solutio.

¶ Dario missa à Scythis dona, ridicula quidem, sed aliter atque aliter interpretata, Regem Darium mouerunt, ne diutius Scythas insequeretur, sed reditum in sua pararit. Caput. xxvij.

ED hoc tum bellum à Scythis gestum referũt cedendo, & pugnę occasionem nullam dando. Darius admirans, quòd nusquàm prodirent in aciem: misso Caduceatore ad gentis Regem: sciscitatur, quid ita Scythæ hostes suos fugerẽt? nec pro tanto nomine pristinæ uirtutis usquàm prodirent? Si Persarum Imperium recognoscerent: mitterẽt quæ par erant domino subiecti donaria. Si iniquum: prodirent in aciem, libertatem suam defensuri. Rex Scytharũ respondisse fertur. Non uideri Scythis causam gerendi belli: neque domos, neque arces, neque urbes se habere, quibus propugnandis opus uideretur. Solere se crebrò mutare regionem: & id nunc magis pro sua consuetudine facere, quàm ullo hostium metu. Cedere se nunc aduenis, quomodo solerent uel aëri corrupto, uel bestijs noxijs. Nihil tenere se in terris, præter Maiorũ sepulchra: pro quibus in discrimen irẽt. Illa si Persæ cunctari uelint: uisuros se uiros, qui suorum Religionem tueantur. Quòd se Darius appellet eorum dominum, illos non agnoscere. Nam Libertas dominium nescit. Cæterum si muneribus delectetur; habere se quæ mittant tempore suo. Hæc ubi responsa accępit Darius, nihilominus procedens urgebat præcedentes. Cùm aliquantum adunati Scythæ, aciẽ uidebantur ostentare, Persæ ad pugnam se præpararunt. Iam stabant ordines: cùm ecce lepus inter medios decurrit. Scythæ clamore sublato, hostium cœperunt esse inmemores: omissaque pugnandi uoluntate, cùm pauci leporem sequerẽtur, alij dilabuntur. Mirantibus Persis: nec insequi uolentibus cum equitatu, semper Scythæ uel uelocitate, uel pugna præualuere. Darius ad suos conuersus, Ludificamur inquit à uiris istis, & ut apparet irridemur: quibus unius leporis cursus, auertit omnem à nobis respectum. Nec diu post uenerat à Scythis nuncius, qui dona Regi ex Rege perferret: Auem, Murem, Ranam. Persarum Proceres Regem, & ille Proceres inspectando, quid sibi ridicula dona uellent admirantes requirunt. Deposcunt ex latore, quid sibi uelint hæ res à Rege Regi missæ. Ille nihil se horũ intelligere respondit: nec se aliud mandatum à Rege suo, quàm ut illa perferret, accæpisse. Darius recognitionem seruitutis, & promptæ subiectionis interpretatur. quòd de aëre auem, de aquis ranam, de terra murem, uiuentia producerent animalia: profitentes omnia sua, quæ uel in cœlo, terra, aut aquis tenerent, Persarum Regi seruitura. Gobries autem unus ex septem Primoribus Persis, aliter rem interpretatur.

Darius ad Scythas.

Scytharum Regis responsio.

Donaria Scytharum Dario oblata.

pretatur. O Persæ inquir, nisi aut cum auibus per aëra subuoletis: aut cum ranis flumen transeatis: aut cum muribus terræ cauernas uobis aperiatis: non erit quarta de manibus hostium elabendi uia. Ea sententia Regem mouit: quòd cerneret, genus hoc uirorum, nullius rei in terra desyderijs teneri: proinde in æquo apud eos cõstitutum, uiuere, aut mori. Et iam in terra sine frugibus qui sequebantur commeatus, deficere cœperunt: quocirca repedandi consilium Regem cœpit.

¶ Persem Darij filium, Goti deuincunt & fugant. Philippus Macedo rursum Gotis superatis, Regis eorum filiam ducit uxorem. Caput. xxviij.

VOD ubi Scythę compererunt: cursu pręuertentes, uiarum compendia quæsierunt: prioresq; ad pontem Histri, quem sub custodia Darius reliquit, peruenerunt. Iam Pontis custodes à parte Scythiæ laxarunt strata nauigia, ne Scythę incursitarẽt: ad Persarum autẽ reditum promptè repararunt, ut trajcerentur. Sed neq; tam fortiter remearunt, quàm sunt ingressi. Nam hostes insecuti, magnam stragem ediderunt. Rex tamen elabitur cum maiori exercitus parte, amissis, ut diximus, octoginta suorum milibus: quos ipse in damnis non computabat, pro multitudine pugnatorum: quos ille numerosissimos duxit. Sed neque Perses Rex, Darij filius, paternas in gentem hanc iniurias, atq; contemptum uindicaturus, meliores exitus inuenit. quippè qui Septingentis armatorum milibus ut pater, & trecentis auxiliorum milibus, mille quoq; rostratis nauibus, ac tribus milibus onerariarum aggressus hanc nationem, sine honore repedauit. Nec tentare aciei illorum animositatem præsumens, in Græciam deflectitur: ubi infaustissimè pugnãs, multis sine numero amissis, uix ipse infelici fuga elabitur. Philippus deinde Alexandri Magni pater, cum ipso filio traiecit in Scythiam, prædandi magis animo, quàm gentem subigendi. Callidus ille Dux, & fallendi per Stratagemata peritissimus, fortes pugnatores tum prælio uicit: abactis paruulis, & imbelli turba ad uiginti milia. Magna pecorum abducta copia: auri, argentique repertum nihil. Deinde amicitiam cum gente fœderans, Medumpam Gudilæ Gotorum Regis filiam accępit uxorem. ut tali affinitate roboratus, Macedonum firmaret Regnum.

Persis incõparabilis exercitus, & fuga.

Philippus Gotos uincit.

Affinitas Philippi cũ Gotis.

¶ Philippus expeditionem contra Odissitanam urbem instituens, Sacerdotum precibus & citharis, ab obsidione depellitur. Caput. xxix.

A ETIAM tempestatẽ (ut testis est Dio Grecus historicus) Philippus inopia etiam laborans, Odissitanam Mesiæ ciuitatem, instructis copijs uastare deliberauit. Ea tum Gotis suberat. Vn=

de & Sacerdotes Gotorum, illi qui Pij cognominabantur, patefactis portis, cum citharis & sacris uestibus obuiam armatis progressi: patrijs Dijs, ut sibi propitij, Macedonas abigerent modulantes, suppliciter precabantur. Macedones siue nouitate inexpectatæ rei stupefacti, siue Diuorum numine territi, inermibus armati terga uerterunt: acieque soluta, quam instructam produxerant, fugam inierunt: non solum urbem obsidione liberantes, uerùm etiam quę foris iure belli iam tenuerant, reddentes, pacati redierunt. Mansit tamen iniuriæ memoria in cordibus diu Gotorum.

¶ Sitalci Gotorum Ductoris, in Macedones excursio fortunata. Caput.xxx.

SITALCVS Gotorum Ductor egregius, per ea tempora quibus Alexander Asiæ inminebat, collecta suorum ualidissima manu (centum enim & quinquaginta milia fertur produxisse) Græciam omnem peruastabat. Cùm Perdiccas Macedoniam teneret, restitit quidèm opportunis locis huc atque illuc grassantibus: sed iustam in aciem prodire tantus Ductor non fidebat. Et illa ingens Macedonum uis, quę in Asiam omnem detonuerat, in patrio solo aduersus Gotos prorsus elanguit. Ergò direptis omnibus penè locis: uastatisque agris quàm potuit latissimè: cum nemo illi aciem pugnaturus opponeret: onustus præda, suis omnibus locupletatis, incolumem reduxit exercitum. Hæc prima in Europam, uelut matrem suam, post longa secula Gotorum excursio legitur. Nam priora illorum fortia facta, Asiam territabant.

¶ Gotorum uictoria erga Lysimachum, & illorum Regis humanitas. Caput.xxxi.

SVCCESSORIS Alexandri temporibus (nam Alexander Rex aliàs inuictissimus, Getas, seu Gotos, euitandos pronunciauit) cùm Getis Dronichetes imperitauit: Lysimachus, ex eiusdem Alexandri commilitio, gentem infeliciter impugnauit. Nam uiuus in manus Regis peruenit. Cui cùm suam, gentisquè suę commonstrasset inopiã: similiterque contentos re sua homines: Ne talibus inquit mortalibus bellũ infer, sed eis potius amicis utere. His dictis, donatum, hospitaliter Lysimachum, & amicitia sibi deuinctum liberauit. Admirabile quidèm, hoc illi genti dare Naturam, quod Gręci longa Sapientium doctrina, præceptisque Philosophorum, consequi nequeunt: cultosquè mores, incultę barbarie collatione superari. Tanto plus in illis proficit uitiorum ignorantia, quàm in his cognitio uirtutum.

Gotorum humanitas.

¶ Gotorum

¶ Gotorum Inmortalitatis animarum superstitio & uanitas narratur. Caput.xxxij.

TRANSIERVNT aliquot inde secula, ut nihil magnificũ ab ea gente fieret: aut si qua præclarè gesta sunt, incuria temporũ obsoleta perierunt. quòd pauci, & penè nulli tum Scriptores in ea gente essent. Quàmuis aliâs testẽtur Autores: Getas multis Nationibus excellentius Sapientiæ studuisse. Immortalitatis animorũ opinionẽ induerunt. quòd se mori non putant, ait Herodotus: sed eum qui defunctus est, meare ad Salmoxim dæmonem: quem nonnulli eorũ, opinantur eundẽ esse Beleyzen. Ad hunc mittunt assiduè cum naui quinq; remigũ nunciũ quempiam, ex seipsis sorte delectũ: præcipientes ea, quibus semper indigent. Eumq; mittũt hoc modo. Quibusdam eorũ datur negociũ, ut tria iacula teneãt. Alij deinde comprensis eius, qui ad Salmoxim mittitur, manibus, pedibusquè, hominem agitantes in sublime, iactent ad iacula. Quòd si statim cadens extinguitur: propitiũ sibi Deũ arbitrantur. quòd nunciũ facile exceperit. Sin minus: ipsum nunciũ insimulant, malũ illũ esse uirũ. Hoc abiecto, aliũ mittunt, dantes adhuc uiuenti mandata. Iidem dum tonat, aut fulgurat, in cœlũ sagittas excutiunt: minitantes quòd nullũ alium esse Deum præter suũ arbitrentur. Verùm, inquit Herodotus, ut ego à Gotis accæpi: Hellespontũ, & Pontum incolentibus, Salmoxis hic homo fuit: Samioq; seruiuit Pythagoræ Mnesarchi filio. Isthic nactus libertatẽ, cùm multum pecuniæ comparasset, in Patriam rediit. Qui cùm animaduertisset, gentẽ suam malè, & inscitè uiuere: ipse edoctus Ionicũ uiuendi genus, & mores quàm Getarum liberaliores: ut qui conuersatus esset cum Græcis, cumq; Pythagora, uiro eius ætatis sapientissimo: domiciliũ extraxit: in quod primos quosq; populariũ in conuiuiũ accipiebat: & inter conuiuandũ docebat: neq; se, neq; suos conuiuas, neq; illos qui illic assiduè gignerentur, morirenturq;, interire: sed in eum ire locum, ubi superstites semper omniũ bonorum compotes forent. Dum autẽ ea quæ commemorata sunt agit, interim subterraneũ ædificiũ struit. Quo prorsus absoluto, è gentilium suorũ conspectu se subducit: descendens ad illud subterraneum antrum: ubi circiter triennium degit, desyderantibus eum suis, atq; tanquàm mortuũ flentibus. Quarto anno reddit se suorũ conspectui. Atq; ita credibilia effecta sunt, quæ illis exposuerat de inmortalitate. Strabo uerò geographus, non multum ab hac sententia discrepans, hoc adijcit: quòd tanta cœpit esse & increscere hominis admiratio, ut Regi par haberetur: illumq; Rex in consortiũ administrandi Regni desumeret. Adiuuisse ergò Regẽ ferũt: cùm homines longè magis quàm prioribus, an-

Gotorũ ueterum uana superstitio.

Salmoxis quis.

nis cerneret animos illi attentius adhibentes: tanquàm è diuorum consilio edicta efferēti. Quod & Numa Pompilius fertur de Egeria nympha populo persuasisse. Et hic mos ad nostram usq; ætatē (ait Strabo) perdurat: ut semper aliquis eiusmodi præditus institutis inueniatur, qui Regi Consiliarius adsit: & ipsos inter Getas Dei nomen assequatur. Sacerq; relictus est mons, quem sic nominant Cōgeonum. Quo etiam uocabulo præterlabentem amnem appellauere.

Berobistas Rex Gotorum electus est, sub quo Dicineus liberalibus artibus Gotos erudiuit. Goti per multos annos Datiam obtinuerunt; quæ Regio postea Gotia, postremū Gepidia appellata est. Caput. xxxiij.

Berobistas Rex Gotus

BEROBISTA deinde regnante in Gotis, Dicineus uenit in Prouinciam: eo tempore, quo Sylla rerū Romanarū potitus est. Quem suscipiēs Gotorū Rex, permisit illi parem sibi potestatem. Eius consilio Goti ausi sunt Romanorū terras populationibus infestare. Tantam is sibi in populo comparauit autoritatē: ut quicquid ille uel suaderet, uel iuberet, quasi de cœlo sonuisset, alacres impleuere. Instruxit gentem plurima sapientia. Selegit Sacerdotes. Religionē adhibuit. Et in omne quod instituit uotum, perduxit gentem: ita sibi omniū animos conciliauerat. Ethicam quoq; perdocens, barbaricos gentis suæ mores composuit. Physicam item tradidit: ut nossent secreta naturæ. Cuius doctrinas diligenter habuere conscriptas: Belaginesque appellauere. Neq; Logicen prēterijt disceptatricem, pugnatricemque artem. Postremo nihil omisit, quod ad uniuersitatem rerū agnoscendam pertinere uidebatur. Signa monstrauit in cœlis. Eclypsium, & cæterorū mirabilium causas edocuit. Tempora signauit. Vnde tremor terris. Qua ui maria alta tumescant, obicibus ruptis: rursusq; in se ipsa residant. Quid tantū Oceano properent se tingere Soles hyberni: uel quę longis mora noctibus obstet. Cerneres Martiales uiros, positis armis indulgere literis: alium in puluere rerū mēsuras describere: aliū cœli signa subnotare, uenturamq; tempestatem præsagire. Hęc & alia Dicineus dissem inās, mirabilis in gente sua enituit. Quo decedente, pari ueneratione habuere Commosacū, quia nec imparis erat solertiæ. Hic enim & Rex erat, & Pontifex: & in summa præfuit genti iusticia. Et illo quoq; rebus excedente humanis, Corillus ad Regnū Gotorū peruenit: & per annos quadraginta in Datia, gentibus suis imperauit. Daciam hic, inquit Iordanes, accipe, quam postea Gepidarum populi possederunt: quam in conspectu Mesiæ, trans Danubium corona montium cingit: duos tantùm habens accessus. Hæc Datia, quā Gotiam suis temporibus dixere Maiores: postea etiam Gepidia dicta: habet

Dicineus Gotorum eruditor, à consilijs Regis.

Belagines.

Commosacus Rex & Pontifex Gotiæ.

Corillus Rex.

habet ab Oriente Orozolam: Occasu Iaziges: à Septentrione Sarmatas, atq; Basternas: à Meridie amne Danubio terminatur.

¶ Iordanis historici negligentia taxatur. Berobistæ narrantur uictoriæ: & Gotorum cùm augmentum, tum illorum per Romanos depressio. Caput. xxxiiij.

BLONDVS in historia declinantis Imperij, quam ætate nostra edidit: ubi initium inclinationis à Gotis peruenisse testatur, & quædam de huius gentis Antiquitate commemorat: inter alia tradit, Lucullum Gotos Mesia expulisse: illo tempore, quo aduersus Mithridatem Ponti potentissimum Regem, bellum administraret. Incertum quo id Autore dicat. Nam Plutarchus, qui Luculli res gestas in uita eius omnes complectitur, nihil horum attigit. Nisi fortè Ablabiũ iste uiderit: quem Iordanes noster semel legisse contentus fuit: omnia quę memoriæ hærerent referens in historiam. Hinc illa turpis historici, Gentis antiquitatem pollicenti, aliquot seculorum transilitio: perturbata rerum expositio: & peregrinorum montium, & fontium descriptio: quam nemo ex te Iordanes, hoc loco quæsiuit. Elegantius ista apud Ptolomæum, Strabonem q; leguntur. Gentis tuæ continuatam per secula historiam, à te expectamus: quam non habens, ad impertinentia tradẽda uires cõtulisti. Testatur Strabo: quòd eo tempore, quo Berobistas, de quo supra, Getarũ tenebat Imperiũ: diuus Cæs. aduersus hanc gentẽ instruxit exercitũ. Et ut paulo post idẽ ait. Nostris annis, hoc est, sub Aug. Cęs. Ælius Cato, ex trãshistrana regione. 50000. Getarũ in Thraciã habitatura traduxit. Quæ gens eadẽ qua Thraces utitur lingua: qui hac etiã ætate ibidẽ habitant: Misijq; uocantur. Berobistas igitur uir natione Geta, cùm gentis eius Pręfecturæ insisteret: homines frequentia bellorum & cladibus afflictos, reficiendos esse curauit: eosquè eo magnitudinis extulit, nunc exercitatione corporum, nunc uictus sobrietate, nunc Edictorum obedientia: ut intra paucos annos, latum adeptus sit Imperium: plurimosquè finitimorum Getarum ditioni subdiderit. Traiectoquè audacter Histro, Thraciam diripiens, usq; in Macedoniam, & Illyricum: magnum Romanis terrorem incusserat. Decq; Gallis finitimis, Thracibus, & Illyrijs prædas ingentes reportauit. Boios autem, & subditos Critosyro populos funditus deleuit: simul & Tauriscos. Ad nationis uerò ipsius commoditatem adiutorem habuit Ceneum uirum Magicis artibus deditum, diu AEGYPTI horas peruagatum, Auguriorum peritum: per quæ Deorum Responsa renunciabat: & paruo in tempore in Deorum numero constituebatur. Quemadmodũ de Salmoxi supra nunciauimus. Ingentis obedientiæ argumentum est: quòd eius suasione

In Iordanis negligentiã

Berobistæ uictoria.

Cenensis augur.

lib. eo. c. 32.

 inducti,

inducti, uites excidere: & sine uino uitam agere consenserunt. Ipse aūt Berobistas, insurgentibus nonnullis prius periјt, quàm Romanus populus aduersus eum misit exercitū. Regniq́; successores plures in partes diuisi sunt. Nam cùm Cæsar Augustus cōtra eos quinquaginta milia misit exercitū, tunc quatuor in partes distincti erant. Huius aūt gentis partitiones ad tempus fiunt: & aliæ alio tempore. Nam fuit & alia regionis diuisio, ex antiquis permanens temporibus. Alios enim Dacos, alios Getas appellāt. Getas quidē, qui ad Pontū in Orientem uergunt: Dacos aūt, qui in oppositū uersus Germaniam, & ad Histri fontes: quos olim Danos uocatos esse reor. Exquo apud Atheniēses, Danorū & Getarū noīa seruilia plurimū abundabant: hoc sanè credibilius est, quā à Scythis, quos Daas dicunt. longè enim illi propè Hircaniam positi sunt. Nec ex eo loco Athenas mancipia deportari putandū est. Gens deinde quæ Berobistæ ductu in tantā conscēderat amplitudinē: demū ob domesticas seditiones, & ex Romanorum bellis depressa est. Tamen adhuc ad milia hoīm. 40. emittere aptè ualent. Cùm uerò plurimū auctū haberet illorū Imperiū, ad ducentū milia armabāt: nūc ad eā quā diximus tenuitatē, gens redacta est. Eoq́; propè puentū est, ut Rom. subdant Imperio. Necdum aūt omnino subiecti sunt Romanis, propter quandā in Germanis positam fiduciam, qui in eos gerunt spiritum hostilē. Hæc sunt Strabonis de Getis, atq́; Dacis testimonia, quæ gentes unam recognoscunt patriam, regionē Baltiam, Peninsulā grandem: quæ Gotos cum Danis, ex quibus Getæ, & Daci nominati sunt, longissima ante ætate, ut diximus, emisit: nunc aūt extincto apud Danubium Dacorum nomine, reuersum est nomen in primam regionem. ut ex Danubiј quondam accolis, Daci nunc uocentur, qui ab antiquissima memoria à Dan primo Rege sunt uocitati Dani, cuius alternationis uarietas, legentes solet in errorem ducere.

Berobistas moritur.

Getę, Daci, Dani.

Scythæ Daæ.

Daniæ lib. 1. cap. 2.

¶ Iordanem rursus taxat, Ostrogotos, à Vuisigotis separās. Goti item ab Augusto pacem petunt. Caput. xxxv.

DEINDE tertiā Gotos sedē habuisse memorat Iordanes, post Cimeriam terram, quam primam habitabant. Deinde post Thraciā, Misiamq́;, in quam secundo migrabant, in Ponto ad mare: nec quo tēpore, quóue Duce illó peruenerint narrat, magna Scribētis incuriositate, si modo Annales ante se habuit, quos sequeret. Iam inqt, humaniores facti, mansuetioresq́;, Pontū habitabant. Id sub Mithridatis Regno, ante, uel post fuerit, mirū in de silentiū. Tantùm hoc cōmemorat, ortā ibi fuisse gentis quandam distinctionē, ut Ostrogoti, qui ad Orietales, Vuisigoti, qui ad occiduas eius regionis oras habitauerant, dicerent. Interuenit tamē, ut Ostrogo

ta nomen

ta nomen, uni esset ex Regibus, qui Orientalibus imperitabat. Inde alij nacti occasionẽ, Vuisigotos sese dixere. Quanquàm & illud uerũ sit: in primordia Gotorum sede illam ualere distinctionem: ut Orientales, & Occidentales Goti etiam ibi nominentur. Vna certè causa maximè: ut certæ quædam, uel omnes, ad eam quę post magis inualuit in hac gente distinctionem, poterant subesse. Commemorat deinde, in ea gente barbara Herõũ nomina, quę illi Carminibus suis cõcelebrãt: & descẽdit usq; ad Theodoricũ, qui dominatus est in Italia: & ad prolem eius: usq; ad nouissimũ Vuitigem: quem magno bello uictũ & captum, Bellisarius Iustiniano perduxit in Cõstantinopolim. Nobis nihil in nominibus eorũ, qui ad historiã non pertinent cõmemorandis, operæ ponendũ est: dummodo eos, qui res pręclaras gessere, suis in locis in commemorationẽ reuocemus. Hoc tantũ insinuato: quòd Goti in creandis Regibus non facilè discesserũt à Regia Amalorum in Ostrogotis, & Baltorũ in Vuisigotis familia: quo minus ex illis Reges sibi per tempora crearent. Quod ubi opus erit cõmemorabitur. Solenne fuit in his familijs, atq; adeò in omni gente: præclara Regum facta Carminibus patrijs celebrare: quòd unũ in omni gente Germanorũ fuisse, perennandæ memoriæ genus, Cornelius Tacitus diligens Germanicæ Antiquitatis scrutator, tradidit in sua Germania. Paulus Orosius dum suo more calamitates seculorum conquirit, cursim multa per uolitat: attingens potius, quàm explicans: commemorat hanc quoquè Gentem inter alias multas, Augusto Cęsari iam in Hispanijs detonanti bello, ad urbem Terraconem Legationibus occurrisse, pacem petentes. Eamq; sibi promptius pollicẽtes: quòd in longinqua regione postularẽt, magno honore repetentes memoriã, & innouantes Augusto gloriam in occidua regione, quam olim Alexander promeruit à multis mundi Nationib. in Oriente. Nam quomodo Hispani adierunt in Babylone Alexandrũ: ita Parthi cũ Medis, Goti cũ Ponticis Augustũ mũdi dominũ cõsalutauere in Terracone, hoc est, in occidua Hispania.

Goti ab Augusto pacẽ petunt.

¶ Ad Suetiam reuertitur Autor: atq; illi quoq; per Historicos malè prouisum queritur. Caput. xxxvi.

AD Suetiam reuertamur: in qua iamdudũ nihil magnũ, aut pręclarum recolitur: quòd uel Danorũ Imperio per ea tempora paruerint, contenti subesse: uel quod potius crediderim, quòd pręclara illorũ temporũ facinora, in ea gente per incuriã scribentiũ sint sepulta. Nam Daniæ quoq; gesta Scriptor ille memorabilis, per aliquot secula transilijt, quòd nulla ante se habuerit Priscorũ adiumenta: nullos Annales repererit: nulla etiam, quæ solet in testimonium uocare Carmina (quanquàm illa perbreuia sint magnarũ

rerum testimonia) uix paucorum Regum nomina recenset: multorũ in medio pertransit. Nam per annos penè Quingentos (quis credat) solos quatuor, aut quinq; Reges in gente ea regnasse? Præsertim, cùm propter incertum mortalis uitæ, & propter multa regnantium pericula: quòd multorum uel insidijs, uel molitionibus apertis pateant, breue sit multorum Regnum. Nam quod Satyricus ait,

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
 Descendunt Reges, & sicca morte Tyranni.

Sicubi conspectum est aliâs, in hac gente conspectissimum est. Et quidèm Danici Regni eclypsata narratio, damnũ quoq; Sueticis rebus commemorandis irrogauit. Nihil enim in tanto temporis tractu de Suetia attactum est. Nisi quod dicitur, Hucletus unus ex Daniæ Regibus, qui hoc intaruallo regnabat, Homethum & Hogrinum Suetiæ Principes, maritimo bello superasse. Vnde conijcio: per eam tempestatem hoc Suetiæ Regnum Ducibus magis, quàm Regi suo paruisse: & fortasse tum etiam Daniæ pependisse tributa. Nam post Atislum, quem duos Slesuici Præsides, paterni sanguinis uindices oppressisse commemorauimus: neminem Regio ibi nomine præditum, ad hæc usq; tempora Augusti Cæsaris inuenimus.

Daniæ lib. 1, cap. 24.

Supra eod. cap. 23, c.

¶ Alricus Suetiæ Rex, bello cum Gestiblindo Gotorum Rege inito, filium amittit. Duellum Goto offerens, ab Erico surrogato sternitur. Caput. xxxvij.

ALRICVS circa tempora Augusti Cæsaris, Suecorũ Regno præsedit: cui cum Gestiblindo Gotorum Rege, in eodem suo Suetiæ Regno bellum exoritur. Nam discessione facta, iam Goti suo Regi, quem proprium statuerunt, parebant. Tum uerò Gestiblindus, cùm suis diffideret uiribus, in Frotonem tertium potentissimum Daniæ Regem respexit, iam insigni uictoria celebrem. quòd Hunorum Regem in Orientis partibus, cum multis centenis milibus fudisset. Illi ergò se permittens Gotorum Rex, auxilium rogat in Alricum Regem Sueonum. Nec difficile fuit impetrare. Nam Scalcũ Scaniæ Præfectũ, Ericumq; uirũ Noruagia natum, multis apud Regẽ clarissimè gestis florentem: & cui omne consiliũ Regiũ, pro singulari prudentia penè soli imminebat, auxilio Gotis in Suediam mittit. Quibus armis adauctus Rex Gotiæ: magno animo, ingentiq; fiducia duxit in Regem Sueonũ. Ericus uerò magni agminis ductor, primo mouit in Gunthionũ Alrici filiũ: qui Vuermis præerat, Solongisq;: quẽ prælio aggressum, superatumq;, Ericus oppressit. Pater occisi filij nunciũ accipiens, mœrore insigni afficit: sublato cui bellũ gerebat, & cui amplum

Alricus Rex, Augusto Cæsare cõetaneus.

Daniæ lib. 1, cap. 31, a.

Gunthionus Regis filius cadit.

pararetur

pararetur Imperium. Attamen mœroris uictor, exercitum perarmat: ducitq; in hostem. Pugnatur aliquandiu æquis uiribus uariante fortuna. Vbi uerò æqua manu digressum est, iam uitæ fastidium subit Alricum Sueonum Regem: quòd charissimo affectu spoliatus esset. Igitur Gestiblindum Gotorum Regem uocat in Duellum: in æquo constituens, uictor, an uictus esset: quem iam uitæ suæ pertæderet. Ericus intercæpit euocationem: iniquũ ratus, ut uir pro ætate uiribus defectus, integro opponeretur: se illi uicarium opponit Alrico, si illi uidebitur, occursurus. Non indignum iudicans, si pro illo cui militaret, uitæ subeat periculum. Accæpit conditionem Alricus: & in pugnam perarmatur. Vbi uentum est in circum, magnis utrinq; uiribus cõcurritur. Sed tum Alricus cessit, ceciditq;: ac Regnũ Suetię sine Rege ꝑmansit.

¶ Erici Suetiæ Regis consilio, Arngrinus superatis Phinnis, & Biarmorum Duce, Frotonis Daniæ Regis filiam meretur. Caput. xxxviij.

ERICVS ortus Noruagia, uir ingenio, lingua, manuquè æquè promptus, uictor Alrici, permittente & astipulante Gotorum Rege iam annis defecto: adiuuante etiam Frotone potentissimo Danorum Rege: cuius potentia terrori, nomen uerò celebre fuit in omni circum regione: Suetiæ gubernacula subit: Hic est ille Ericus, cuius in uerbis prudentiam, ingenij dexteritatem, nemo potuit illa ætate, non dico superare, sed ne æquare quidem. Quo apud Suetiam imperante, Arngrinus quidam ex Nobilitate Suetica uir primarius, & bellator egregius, Scalcum Scanię Pręfectum (quem nunc Ducem uocamus) quòd olim ab illo spoliatus nauigio diceretur, prouocatũ, Duello oppressit. Cuius facti celebritate fretus, Regis Frotonis unicam filiam audebat coniugem postulare. Atq; Ericum Suetiæ Regem sibi ad eam rem peragendam accedere precabatur. Sciebat enim, Frotonem totũ ex illius pendere consilio. Ille uerò, quòd rem magnam poscere uideretur: quòdquè Frotonis Danici Regis nomen tum omnibus in circumitu Regibus incomparabile uideretur: suadebat uiro: Ni fortibus factis, egregijsquè Militiæ muneribus, se faceret Regi Frotoni cõmendatissimum: fore Regem clarissimum ea sententia, ut filiam non nisi fortissimo Duci ad nuptias collocaret. Prouinciam nosset Phinnorũ, solam Regi esse contumacem: eam si parere Regi cõpelleret, magnam apud Regẽ gratiã initurũ: facileq; ad optatas nuptias peruenturũ. Paruit consilio Arngrinus: & electa Militũ forti manu, in Phinniam concessit. Est autem ea gens omnium Borealium extima: niuibus inuolitans quàm citatissimè: & quæ plurimum sagittandi arte ualeat. Congreditur genti Arngrinus armis collatis. Ea artibus suis usa, sagittis in hostem

Ericus. I. Rex.

Arngrinus Scalcũ Duello uincit.

Phinni.

hostem missis, retrò tulit gressum, celerrimè auolans. Secutus autem Arngrinus, uir impiger ad arma: eo compulit gentem, ut omissis armis, ad maleficia confugerent: quibus plurimum insistunt populi Boreales. Itaq; emisso ab illis post tergum lapide, grandis & insuperabilis mons Suecis præstigiatis uidebatur. Si modicum aquæ diffunderent: amnis & lacus dirimere uidebatur insequentes à præcurrētibus. Hæc tamdiu ab illis facta sunt, donec fucum deprehendens Arngrinus, nihil horum formidaret, quo minus progressus uictoriam perageret. Domitis deinde gentibus, id tributi impositum est: ut per decades quotannis, rhedam pellibus onustam, Regi Danorum persoluerent. Illæ enim solę sunt opes gentis Biarmorum. Deinde Ducem subigens, simili tributo onerauit: ut per singula capita, pellem unam tributi nomine Regi pensitaret. Hac uictoria cumulatus, ad Ericum regreditur: illoq; comitatus, nauigat in Daniam. Ericus apud Frotonem testis Arngrino recentis ac magnę uictoriæ fuit: quòd gentem hactenus intactam, tributis ille adegisset. Rex collaudato uictore, dignum iudicabat quem generum haberet. Itaq; data illi in matrimonium filia, felices nuptias conciliauit. Nam numerosa inde proles proueniens, Daniam, Suetiamq; Regio sanguine impleuit.

Malefica præstigia Phinnorū.

Subiguntur Phinni.

Filiam Frotonis ducit Arngrinus.

¶ Pax Christo nato, per Daniam & Suetiam æquè habita. Mors utriusq; Regum narratur. Caput. xxxix.

TEMPUS hoc erat, quo ueritas de terra orta est, & æterna iusticia de cœlo prospexit: tum publica per terrarum orbem pax, quæ Autorem pacis excępit, ad Daniam usq; peruenit, ac Sueciam. Nam Froto (quod in Dania diximus) tanta undiq; pace Regnum composuit: ut sublatis undiq; furibus, publicis in uijs aurum anno toto maneret intactum. Secutus illum Ericus Suetiæ Rex, simili est usus temporum tranquillitate. Tunc etiam in ipsa omnium urbium regina Roma, ferrea belligeri sunt clausa limina Iani. Ita totius orbis consensu, nusquàm bella tonabāt. Quippè cœli Dominus iamiam terris imminens, præsentiam suę maiestatis uel sic innotescere mundo uoluit. Froto ad extremum, maleficiorū usu, Rex omnibus regionibus conterminis formidabilis, à malefica fœmina in bouē uersa, perijt. Ericus autem Sueciæ Rex, longa fessus ætate, cùm multum ubiq; sanguinis proudisset, multum per omnem ętatem laboris exanclasset, extremum spiritum in tempora pacis profudit. Insolita illis morte, qui ferrum diu tractauere.

Christus nascitur.

Daniæ lib. 1. cap. 31. a.

Frotonis mors. Daniæ lib. 1. cap. 32. b.

¶ Haldanus à Noruagis Regno Suetiæ pulsus, auxilio Fridleui Dania potiti, Regno redditur oppresis hostibus. Caput. xl.

HALDA-

ALDANVS illi filius, in sceptra Suetiæ succesſit. Mox autem ubi Regnum iniit, cum Noruagiis Proceribus bellum illi enascitur. Duodecim erant germani fratres, qui sanguinis, & opum fiducia, crebris excursionibus Haldanum uexauere. Nec segnius ille hostibus occurrit. Sæpè manum conserit. Multum utrobiꝙ sanguinis profunditur. Crebra prǽlia absumpsere militantes. Vires paulatim attenuatæ, primùm Suetiæ Regem ad extrema auxilia aspicere cöegerunt. Fridleuus erat Frotonis filius, in Rusſiæ Orientalibus Regnis imperans: quem Dani non superesse putantes, alium sibi Regem constituerunt. Sed Haldanus Suetiæ Rex Orienti propior, ignorare non potuit, penes quem Russorum Regnū consisteret. Igitur auxiliaria rogaturus arma, eò contendit Haldanus: Patrum utriusꝙ merita, & intimam inuicem familiaritatem commemorans: quis fuerit Erico pater eius Froto, qualemúe se gesserit in obsequiis Frotonis Ericus: par fore, ut renascatur in filiis, quæ cum Patribus intercidit sanctisſima fides, & confertisſima amicitia. Fridleuus ignarus paterni leti, quid apud parentem agatur, si uita functus: quis Regni status sit, rogat. Vbi audit parētem rebus humanis excesſisse: aliumꝙ externum, Regio sanguini sceptra occupasse, statim armis & exercitibus comparatis: & amicum Regno reddere, & sui iuris Coronam reposcere cōtendit. Haldanum quidèm in Regnum reponit: hostes eius insecutus, fortiter oppugnat, & opprimit. Fidem excedunt monstra: quæ ibi uelut fabulis contexta narrantur: cùm se Rex solus periculo obiiceret opprimendorum latronum, qui in Insula, quā rapidisſimus amnis ambibat, cuniculis & effosſionibus latitabant. Rerum summa est. Expedita suorum manu, Fridleuū oppresſisse latrones: Haldanumꝙ securum deinde ab illis præstitisse.

Haldanus Rex.

Daniæ lib. 1. cap. 34. a.

Starcuteri gigantis fit mentio, & gestorum eius epilogus. Caput. xli.

EMORATVR hoc loco Starcuteri fortis, & inuicti pugilis monstrosa quædam, & incredibilis uirtus: quòd supra hominum staturam longè euectus, giganteā quandam præ se molem tulerit. Respondit corporis magnitudini uiriū (ut ferunt) robur. Nam ætatem trium hominum fertur egisse. Atꝙ ita re ipsa compertum ferunt. Cæterum ea quæ adhibent narrationi, fabulosa sunt. Thor, atꝙ Othinum Deos immortales, perinde ac Iouem & Mercurium huic tantum præstitisse robur: ut illo uindice uterentur in omnes sui contemptores. Re autem uera compertum est, illos fuisse maleficos: qui dǽmonicis figmentis, & arte Magica, prǽstigiosisquè adumbrationibus, omnem eam gentem in se conuertissent: ut opi

Daniæ lib. 1. cap. 35. b.

Superstitiones Veterũ.

nione de immortalitate eorum habita, illos templis honorarent: & simulacris dedicarent: diesq́ solennes eorum uenerationi consecrarẽt. Et quemadmodum nos septem Planetarum nominibus dies discernimus: ita horum uocabulis ipsi inter se suos dies designarent. Et quis miratur tantum ualuisse in hac gente talium Deorum opinionem? Quando apud Ægyptios, Græcos, & Romanos, omnium mortalium prudentissimos, indignæ fabulæ colerentur: templisq́ honorarentur, Iupiter, Saturnus, Mars, Mercurius: quos tamen fuisse mortales homines, & quorum sepulchra sciebant. Sed ex digressione reuertamur ad institutum. Hic Starcuterus admiratione dignus homo, hac uixit ætate, illa tam monstrosa corporis proceritate, & uiriũ immanitate: quòd nihil illi inuictum haberetur. Peruenitq́ in longæuam ætatem. ut suis locis attingemus. Eius tamẽ hoc loco commemorationem inserimus: quòd ex Suetiæ regione, in Daniam peruenerit: absumptisq́ naufragio socijs, solus superstes se Regis Danorum famulitio insereret: præclara ubiquè edens facinora. Patria tamen illi fuisse creditur Estonia, in Liuoniæ partibus: regio etiam nunc cognita: à qua breuis tractus est in Sueoniam. Idem cùm iam multo tempore apud Daniæ Regem Frotonem, multa undiq́ trophęa comparasset: & cerneret filium eius Ingellum socordem, uentri & delitijs deditum, à bellicis rebus ac laboribus abhorrere: commilitium eius deserens, in Suetiam ad Haldanũ Regem, Erici filium se retulit. Vnde tamẽ Helgonis Norici precibus euocatus, illi aderat: in Dania Duellũ pro illo excipiens: quo Helgam Frotonis Regis quondam sui amantissimam filiam illi coniugio sociaret. Quo in loco nouem se tyronibus uno conflictu opponens, omnes trucidauit. Multis tamen inuicem excæptis uulneribus. Idem plagis non dum medicamine procuratis, nec adhuc cicatrice obductis: occiso ab æmulis Haldano, Suetiam repetens, filium eius Siuuardũ, repressa rebellium instantia, paternæ ditionis seruauit hæredem.

Cur Starcuteri hic facta mentio.

Daniæ lib. 4. cap. 37.

❡ Siuuardus Starcuteri auxilijs Regno succedit, at mox prælio, Haldani armis cadit. Caput. xlij.

Siuuardus I. Rex.

SIVVARDVS Haldani filius, præsidio Starcuteri, patrijs Regnis hæres successit. Tantum ualuit fortissimi uiri conatus. Huius præclara nulla memorantur: nisi quòd Vluildam filiam, Frotoni Daniæ Regi coniugio sociarit. Quæ res illi periculum uitę, & postremo interitum adduxit. Nam cùm Froto ille germanum suum natu minorem sustulisset: quòd ingenti uirtute, & rerum gestarum gloria tenebras fratri injceret: filij eiusdem occisi Haraldi, cũ per multos casus & pericula plurima emersissent, & ad uiriles peruenissent annos, paterni sanguinis uindices, pœnas à Frotone sumpse-

ne sumpserunt. Nec contentus Haldanus nece patrui, in Siuuardum quoque Suecię Regem arma uertit. Cuius cùm filiam Froto coniugem tenuisset, arbitratus & uxoris consilio paternam necem patratam: itaquè prælio commisso, Siuuardum Suecię Regem oppresit.

¶ Ericus, Aquino Duce, ferro aliâs inuiolabili, amisso, uaria fortuna, nunc uictor, nunc uictus, ab Haldani tandem insidijs interceptus, strennuè mortem obit. Caput. xliij.

RICVS Siuuardi ex filia nepos, Frotonis Danię Regis filius, materno auo succesit in sceptra Suecię. Huic ex qualibet causa infestus fuisse perhibetur Haldanus patruelis eius: uel quòd adolescens auitæ necis ultionem præ se ferebat: uel quòd succesioni Suetici sceptri se, quàm Ericum propiorem existimaret. Qualicunque ergò interueniente causa, res in bellum procesit. Ibi Ericus Ductorem exercitus habebat Aquinum: qui ferro inuiolabilis putaretur. Haldanus aūt huic rei comparans antidotum, ingentē clauam (Herculeum genus) ferri nodis innexuit: qua progressus in pugnam, fidebat etiā sine uulnere Ducem prosternere. Veniunt ad prælium. Magnis utrinque uiribus certatur. Cadunt utrinquè plurimi. Haldanus in acie Ducem aduersum per densa repertum agmina, aggreditur. Reiecto clypeo, utraquè manu sublatū clauæ pondus, liberabat in hostem. Tum uis hebetandi ferri profuit nihil. quippè cadēs Aquinus exspirauit. Attamen oppresso Duce, perstitit uirtus militum, & sine Ductore uictoriā assequit. Igit Haldanus Ducis quidē uictor, sed acie uictus, fuga sibi cōsulere cōpellitur. Nā multis affectus uulneribus, ægrè profugit in Helsingiā. Ibique uix benè cōsertis uulneribus, superuenere milites Erici Suecorum Regis: ut detectū ibidem Haldanum, aut caperēt, aut opprimerent. Sed erat maleficiorum tum magnus usus in ea prouincia. Nam obcæcati milites, quem quærebant, etiam in conspectu stantem uidere non poterant. Renouato per interuallum bello, Haldanus petit Ericum: in quo cùm se numero militum longè cerneret superari, insidias molitur: obsidens montium fauces, quibus erat Ericus erupturus. Nō defuere artes cauendi fraudes Erico. Igitur circumducens agmen, patenti uia hostibus occurrit. Ibi conserta pugna, cùm Haldanus uinceretur: parte copiarum seducta, idem Haldanus montem conscendit: quem his rebus ante præparauit. Inde deuoluta grandia saxa, agmini gradientium hostium superiniecit: oppresitque magnam aduersantium multitudinem. Suetia enim rupibus, & perinde faucibus & angustijs uiarum plena, facilè patet transeuntium insidijs. Effecitque his rebus: ut Ericus, cuius iam magna exercitus pars erat oppressa, fugam intentaret: Haldanoquè Suetię Regnum uacuaret. Ingressus Suetiam

Ericus. II. Rex.

Daniæ lib. 2. cap. 2.

Aquinus cadit.

Saxorū deuolutio.

Haldanus, omnia pro Rege administrabat. At non quieuit Ericus, renouatis uiribus, ad pugnam excire hostem: feliciusq; arbitratus, in alieno, quàm in suo grassari: Daniam prælio pertentauit: Haraldumquè Regem, Haldani fratrem, tribus prælijs superatum, cōegit in auxilium deuocare germanum. Igitur Haldanus, Daniam à fratre inuocatus, ab hoste liberaturus, exercitū deportat è Suetia: fecitq; Erico perinde Regnum suum peruium. Sed non reliquit diuturnū. Nam reparato rursus bello, classem instruit: eamq; locat in insidijs occulto maris sinu: duobus solis nauigijs quasi speculaturus egreditur: Ericoq; se ingerit sub aspectum. Ille ubi hostem agnoscit, tam paruis copijs egressum: ilico adnauigat plenis uelis, illum quasi intercæpturus. Ille uerò flexa nauigatione, longius à suis protrahit Prætoriam Erici nauem, paucis æquato uelo subsecutis. Inde ubi ad locū insidiarū protraxit hostem: statim tecta classis egredit̄: Ericumq; cū paucis facilè multi intercipiūt. Oblatam ab hoste uitā, magno spiritu cōtempsit: præligēs in libertate mori, quā in subiectione uiuere: quę una omniū fortiū semper sentētia fuit.

Dania infestatur.

Daniæ lib. 2. cap. 3. a.

Ericus cadit

¶ Haldanus bello Suetiam consequitur. Siuualdum cum septem filijs uno duello prosternit. Ebbonem piratam item fundens, Vnguini Gotorum reguli filiam meretur uxorem. Caput. xliiij.

HALDANVS iam Suetiæ Regno potitus, mare piratis purgare instituit: uir solis armis innutritus: & qui coniugio aut liberis non studeret: neq; uoluptati ulla ex parte indulgeret. Et dum bellis totus incumberet, inuentus est in Regno uir primarius nomine Siuualdus, inter alia militaris operæ præclara facinora, septem filijs pugilibus septus. Hic in concione questus apud Primores: Regnū Sueonum occisis Regibus suis, alienigenæ subesse potestati. Si uiri essent, facilè futurum, ut illis imperarent, quibus seruire cogantur. Inita ergò conspiratione, Regem Haldanum pellere, ac Regno destituere coniurant. Quod ubi ad Regem delatum, iam in maritimis laboranti: nihil ille motus est: sed militibus ferrum paulisper ab hostibus auersum, in ciues distringendum edixit: quos accæpisset in se malignari. Auctis deinde copijs, terra, mariq; ducit in hostem. Sed cōiurati ubi uident Regem in se magnis uenire uiribus, armis suis diffidētes, quòd imparem longè militum numerum habuere conscriptum: in Ducem factionis ac conspirationis respexêre. Ille ubi se signari omnium oculis intelligit: Haldano Regi mandat per nuncium. Si tibi inquit uirium aliquid est, famam exæquare curato: Duellum offero cum filijs. Detrectare quidèm uerecundum erat: & si iniqua conditio proponeretur. quòd Rex, inferioris ordinis uiro, unus octonis occurreret. Tanta tamen erat

Haldanus Rex. II.

Siuualdus coniurator.

eratin Rege animi uis, ut nõ recusaret. Improperanti tamen iniquam conditionem: quòd timidi animi uideretur, nõ fidere pectori: ut unus uni occurreret. Siuualdus reiecit. Quid ergò iactas uires? Hæc unius uiri sunt ossa quæ cernis. Sparsi uires in liberos: partitas illas æquè in duellum contraho. Si tu frigido hactenus thoro cubasti: tibi refer detrimentum. Pater & filij una sunt caro. Tergiuersari tibi non licet. His atq; similibus uerbis prouocatum in duellum Regem extraxit. Exorta uerò pugna, uictor Haldanus, patrem cum filijs uno exitu absumpsit: seq; reddit Regno suo ad pristinam stabilitatẽ. Inde uerò iam temporum tranquillitate gaudens, cùm audiret Vnguinum Gotorũ Regulum, filiam unicę pulchritudinis despondisse cuidam Piratarũ Principi: ui magis adactum, quàm suaptè uoluntate: indignatus Haldanus, tantam in Regno iniuriam fieri: quòd uir plebeius, solis furtis & Piratica insignis, Regio se sanguini miscere conaretur: & quòd indignius est, etiam metu impulsum, adigere patrem ad impares nuptias. Non tulit rei indignitatem: sed secretius per nuncium admonito Vnguino, quid pararet. Diem Nuptiarum ubi audiuit esse: cùm Regio luxu feruerent omnia: proximusq; Piratarum Princeps Regi accumberet: sponsus (ut sperabat ille) Regiæ puellæ, ingressus Regiam: Haldanus ignoto habitu, oreq; parumper distorto, ac per industriam contracto, quis Sponsus haberetur, ad nuptias libera uoce percunctatur. Qui, inquiũt, Regi proximus accumbit. Ergò conuersus in eum. Tu inquit, Regium sanguinem thoro deposcis? Quibus oro meritis? quibus Patrum stemmatibus? Si quid tibi uirium est, exurge mecum in duellum. Nocturnum ille respondet bellum, Laruarum est, non hominum. Haldanus subinde. Tenebras queri non potes, cùm sublustri luce Luna diem nobis repræsentet. Rubor adegit hominem assurgere in duellum. Victus autem, ex nuptijs funus habuit. Hunc exitum habuit uir Pirata, quòd supra fortunam suam nuptias sequeretur. Haldanus puella traducta, Hasmundum ex illa sustulit filium: succrescentibus annis Noruagiæ Regem. In Regno ita consenescens, alienis commodis desudasse uidebatur. Pacatoq; fine quiescens, uir in armis semper uersatus, Testamento signauit quẽ post se Suetiæ Regẽ uoluisset.

Pulchra uisio.

Daniæ lib. 2. cap. 4.

Piratã sponsum Rex duello sternit.

¶ Vnguinus ex testamento succedit Haldano. Alfus Aluildam nauali congressu, decussa illi galea, uxorem sibi desumit. Caput. xlv.

NGVINVS ex Gotortm Rege, testamento Haldani Rex Suetiæ designatus, Procerum uoluntate Regnum accæpit. Tantum ualuit apud omnes Haldani fortissimi Regis autoritas: tantum apud illum Vnguini uirtus, ut &

Vnguinus Rex.

Regi conciliaretur ad successionem, & Proceribus non displiceret. Homo aetate grauis: qui Regnum, quod ex minori maius accaepit, diu tenere non potuit: sed Siuualdo filio moriens, reliquit tam Daniae, quàm Suetiae Regna. Cuius res praeclaras, quia in Dania sumus executi, nihil opus est hoc loci repetere. Interea cùm utrunquè Regnum uni pareret, Gotorum in Suecia Principatus, quantum potuit se à ditione Danorum retraxit: suum Regem constituens, quem sequeretur. Regnabat ergò per id tempus in gente Gotorum in Suetia Siuuardus: filios habens Vuemundum, & Ostenum: filiamq; Aluildam eximiae pulchritudinis puellam. Quae cum Danorum Regis filio adolescenti, & nobilitate generis, & rerum gestarũ gloria florenti, cùm eam posceret coniugem, sola matre repugnante, prouenire non posset: Puella omnem thorum maritalem perosa, cœlibatum est amplexa. Ne tamen aetatem in ocio contereret: uirili habitu contecta, militaria sectabatur munia: piraticamquè aggressa, breui Piratarum Princeps constituitur. Casus obuium illi in mari dedit sponsum: cum quo ignorante ignorans pugnam conserit. Sed dum ferueret prelium, galea decussa capiti, puellam prodit: & ex hoste protinus dedit amatorem. Siquidem Regius iuuenis ubi agnouit notos uultus, receptui cani iussit: pugnamq; inhiberi. Et insiliens puppi uirginem amplexatur: fortunam accusans, quae talem illi hostem obiecisset: malle tamen sic occurrisse, quàm omnino incognitam praeterisse. Itaq; amata sua potitur in mari, quam in Regia consequi non poterat.

Daniae lib. 2, cap. 5.

¶ Sueci Danis post acre bellum, conciliantur. Hagbarti uictoria, amor, & stuprum cum Sygne puella Regia: utriusq; item lamentabilis interitus.

CAPVT XLVI.

REGNALDVS inde Suecorum Regno potitus, magnis uiribus contendit patriae tueri libertatem: Danosquè, qui ditionis suę iura in Regno praeferebant, reprimere. Igitur magnis inter Siuualdum Danorum Regem, Vnguini filium, & hunc Sueonum uiribus apud Sialandiam concurritur. Altero pro libertate, altero pro dominatione multa conantibus. Concursum autem est tantis odijs, tamquè graui ac diuturno praelio, ut in triduũ pugna extraheretur: sola nocte quae intercedebat, pugnam dirimente. Sed hanc tam pertinacem pugnam, sola mors Regnaldi diremit. Ille enim suae partis ductor, ubi cadebat: cecidere pariter animi fortissimorum militum, ut fugam inirent, qui ubiquè uincere consueuerunt. Inter alios autem Starcuterus uir monstrosę fortitudinis, terga tum uertit. Quod illi

Regnaldus Rex.

Daniae lib. 2, cap. 5.

illi creditum est accidisse: ut humanæ fragilitatis uitam in se quoq; experiretur: ne supra hominem sentiret. Dilapsi inde Proceres, in Piraticam se conferunt: Haconi cuidã gentis primario adhærentes. Fratres hic habuit Heluuinũ, Hagbartũ, & Amundũ: qui & ipsi Piraticã agẽtes, inciderunt in Siguari Danorum Regis filios, ad eundem quęstũ nauigantibus. Siquidem honestum hoc Militiæ genus tum habebatur. Conserta pugna, tam acri inter eos odio dimicatum est: ut postero die, propter crebra suorum uulnera, ambæ partes quietem agerẽt. Itaq; post mutuum quod tandem tenebant interloquium, ex hostibus amici facti, unà in Daniam nauigauere. Hagbartus iam fretus familiaritate Regiorum Iuuenum, in Aula diuersatur: colloquiumquè (ut fit) cum Sygne Regia puella, dictorum Iuuenum germana sorore serit: illiquè per amorem conciliatur. Erant autem & in eadem Regia Nobiles, qui formæ & nobilitatis fiducia, eandem Regis filiam procabantur. Horum unus gente Teutonicus, cùm intelligeret, puellam in Hagbartum inclinare propensius: perfecit, ut simultas oriretur inter Regis filios, & memoratos hospites aduenas, Iuuenes de Suetia progenitos. Quæ paulatim increscens: ex rixa processit in pugnam. Itaq; Hagbarti fratres, cum Regijs Iuuenibus pręlio conserti, utpote in alieno Regno, à multis pauci facilè opprimuntur. Superueniens autem Hagbartus recens uiribus, copijsq; nouis adductis, fessos pugna Regios confecit. Atq; eit antus uigebat animo amor: ut huius rei sibi conscius, muliebri ueste Regiã peteret: specie perferẽdi mandata ab Hacone missa, Puellæ, ut putabatur, sponso futuro. Is tum Hiberniam oppugnabat. Muliebri ueste fallebat omnes: ut ad amatam suam perueniret. Sed ubi iam cubatum eundum, sedulo ministerio Regiæ puellæ lauandis pedibus ab Ancillis instabatur: illa quoq; ministerium deriuauit in aduenam quæ putabatur fœminam. Itaq; pedes item eius contrectantes puellæ, mirantur callum in calcaneis. Quid mirum inquit Domina, si militari officio fœmina discurrens, duriciem contraxi manibus, pedibusq;: non pensa, sed gladium: non lanam, sed arcũ, armaq; cætera contrectans. Regia autem puella aduentanti nuncię locum cubandi præbuit honoratum: ut socia sibi thori maneret: multa inter noctem super Hacone quæsitura. Hanc rem tum nulla ministerialium suspexit. Inter mutuę autem uoluptatis colloquia, Hagbartus rogat: quid futurum sit, si pater eius furta deprehendens, in se animaduertat seuerius. Illa protinus respondit: eundem sibi cum illo uitæ & mortis exitum fore. Operęprecium est agnoscere, quibus hic ludat Carminibus Saxo noster, commemorans Amatoris uerba.

Hagbarti uictoria.

Pauca hæc Carmina in seruit Autor, in gloriam Saxonis

Si captum Genitor tuus
Me tristi dederit neci:
Nunquid coniugij fidem
Tanti fœderis immemor, post fatum repetes meum?
At illa.
Me corde tecum Chare uelle commori,
Si sors exitij prætulerit uicem,
Nec ulla uitæ prorogare tempora,
Et me consimili deuoueo neci.

Vt quos idem fœdus thori uinxerat: idem supplicij contineat nodus. Priusquàm autem dilucesceret, abire parans Hagbartus, ab Regijs lictoribus iam omnes exitus obseruantur. Nam ancillę (suspiciosum genus) nescio quid conspicatæ, uirum adesse prodiderũt. Comprensus, in medium producitur. Sententiæ rogantur in tam temerarium, uiolentumque stupratorem, latronemque: qui prolem Regiam partim extinguere, partim ausit incestare. Erant, qui forti eius opera in hostes monerent utendum. Sed præualuit eorum sententia, qui pœnas sumere uoluerunt. Itaque suspendio adiudicatus educitur. Obseruabat è specula Regia filia, quid Amatori futurum esset, quem iam scierat comprensum. Vbi suspendio adiudicatum comperit: dedit lachrymas morituro. Et circumspiciens Ancillarum fidissimas, Quænam inquit uestrũ, dominam me uolunt abituram comitari? immo ut rectè intelligatis, morituram? Omnes illachrymatæ, fidem dederunt. Illa constituto speculatore, qui nunciaret momentum Amasij morientis: alios subornauit, qui ignem supponerent triclinio, simul ut illa sibi manum iniecisset: pepla singularum iubet ab alto alligari, nodumque fieri, cui promptè capita inserantur. Hagbartus ubi adducitur, circumspiciens oculis, quærebat amatam: percupiens, ut sub oculis eius moreretur. Vbi uidit patere fenestras, cuncta oculis obseruantis puellæ: Benè habet inquit. Paludamentum suum iubet, quæ proxima stabat arbori inijcere. Quo facto, arbitratus puellæ speculator, iam ipsum appensum: dat signum obseruantibus. Ilico ignis exoritur: capita nodis ancillæ inserunt cum domina: pedum fulcimenta, quibus institerant, pedibus deijciunt: & ante Amatorem suum Amata consumitur. Incendio puellaris aulæ conspecto, agnouit Hagbartus quid ageretur: Nunc inquit tempus est: include spiritum Lictor: ne longè comiter præcedentem, quàm hac luce dilexi chariorem. Ita & ille consumptus est. Elegiam idem Saxo conscripsit Iuuenis morituri his uerbis.

Hagbartus suspendio adiudicatur

Spectaculũ miserabile.

Ocyus ô Iuuenes correptus in aëra tollar:
Dulce mihi nupta est, post tua fata mori.

Aspicio

Aspicio crepitus, & tecta rubentia flammis:
Pollicitúsque diu pacta reuelat Amor.
En tua non dubijs completur pactio uotis,
Cùm uitæ mihi sis, interitusque comes.
Vnus erit finis, unus post fœdera nexus:
Nec passim poterit prima perire Venus.
Felix, qui tanto merui consorte iuuari:
Nec malè tartareos solus adire Deos.
Ergò premant medias subiecta tenacula fauces:
Nil nisi quod libeat pœna suprema feret.

Ille mox Lictoris opera absumitur. Rei fides præsentibus locorum indicijs exhibetur. Cùm & Hagbartus pago uocabulum indiderit: nec longè à Sigari oppido locus pateat: ubi plano paulũ locus elatior, ueteris fundi instar protuberantis, humi speciem demonstrat. Sed & trabem quidam non diu se eo loci repertam, memorabat uidisse: quam agrestis uomere glebam rimatus offendit. Ferũt puellam post fata diu conspectam, noctibus ad ignem sedere in Suderburg: cæsariemque comere, aduersatam contuentes dorso, non fronte conspici, & in hunc usquè diem durare uisionem.

Haco fratrum fata ulturus, bello Sigarum Daniæ Regem prosternit. Fastuosus alius Haco, postea cum Siuualdo, multorumque infelici cæde cadunt.

CAPVT XLVII.

HACO ex Suetiæ Proceribus uir primarius, frater Hagbarti memorati, dum ea quæ diximus gererentur in Dania, Hiberniam oppugnabat: reduxitque exercitum. Comperto quæ de fratribus gesta erant, indignè tulit, duos ex germanis prælio, tertium publico, & ignominioso absumptum supplicio, uindicare illorum fata statuit. Sed qui illum in Hiberniam comitati sunt commilitones, cùm in Daniam exercitum conuertisset: Regis amore, Haconem deserendum putabãt. In quibus robustissimus ille Starcuterus, qui post Regnaldum Suetiæ Regem fato functum, Haconi adhæserat: iam uerò in Daniam ducturum, deserebat. Tantum apud memorem ualuit Danorum quondam Regum cum illo sociale contubernium. Haco nihil motus defectione commilitonum, reliquum agmen ducit in hostem. In portu quem Heruuyck uocant, milites exponit, terrestri itinere procedens. Partem tamen classis iubet littora legere. ut si opus uideatur, præsidio sit militibus. Maximequè syluestria terit itinera, quo minus conspiciatur, sed ut quàmoccultissimè aduenlat. Vbi iam dumeta syluestria finem haberent, mox iubet omne agmen, desectis ramulis, præ se ferre

Supra eo. cap. 46. a.

Stratagema

ferre uirentia. ut fallant speculatores. Primæ, ac secundæ stationis uigi les delusi, non agnoscunt quid ageretur: Tertij uerò propius luci rem intuentes, Regi denunciant, propinquare nemus. Ille dolum prospiciens, quàm sit longè rogat: sed interim quàm potest uelocissimè contrahit exercitum: & in apertum progrediens, obuius fit hosti. Conseritur pugna. Acri pugnant odio Sueci, incuriæ uindices. Rex Daniæ Sigarus in pugna cadit. Tum cædes in omne genus hominum crudelis. Siuualdus Sigari filius bella renouat. Accurrunt uoluntarij omnes, patris clade filij miseratione commoti. At Haco ipse Dux agminis, prima contentus ultione, concessit in Patriam. Perstitit alius Haco, nomine Fastuosus: & pugnam excipit, tantis uiribus exertam: ut multis ante milibus prostratis, amborum Duces exercituum corruerint. Vix pauci sibi fuga consuluerunt. Remiges egressi nauibus, Suecos suos tumulauere. At à superuenietibus Scanicis trucidati, & ipsi tumulum auxere cæsorum. Hic finis infelicis pugnæ: in qua omne Regij sanguinis stemma Suetiæ succisum, ad fœminam unam peruenit.

Daniæ lib. 2. cap. 7.

Sigarus cadit.

Russos Rex Suetiæ Aluerus bello infestat. Istic Haldanus Hildegerum fratrem uterinum Duello sternit. Caput. xlviij.

ALVERVS deinde ex Primoribus Procerum, Suetiæ Regnis potitur. Qui ampliandæ ditionis gratia, arma uertit in Russos: proxima illi ad Orientem regione agentes. Inter alios autem militarium operũ illustres uiros, Hildegerus quidam præcipuæ fortitudinis pugil militabat: natus patre Gunnaro Suetici sanguinis: matreq; Drota Noruagici Regis filia. Quam Bocarus quidam Danici generis uir Primarius, occiso Gunnaro tulit, coniugemque accæpit: & ex ea sustulit filium Haldanum, præcipuè uirtutis industrium pugilem: & qui fortitudinis suæ merito, unicã Regij sanguinis in Dania puellam coniugem habuit: & perindè in Regem Daniæ profecit. Erant igitur uterini fratres Hildegerus, & Haldanus. Id cùm Hildegerus natu maior compertum haberet: Haldanus minor ignorabat. Is cùm ubiq; laudis materiam perquireret: audiens Russos premi Suecorum armis, eó se contulit, Russis militaturus. Cunq; prælia aliquot leuia, uaria essent fortuna pacta: processit Hildegerus Suetici ordinis armiger, quemlibet ex Russis in duellũ prouocãs. Dũ aũt illi mussitarẽt, circumspicientes quem opponerẽt, Haldanus se ultroneũ obtulit. Hildegerus fratrẽ agnoscens, restitit: indignũ testatus, quòd cùm ipse. 70. pugilũ uictoria sit clarus, cum homine parũ spectatæ uirtutis cõgredi, ingloriũ sit illi. Eam causam præferebat, abscondens, quòd cõmunis sanguinis

Aluerus Rex.

Hildegerus pugil quis.

Haldanus quis.

sanguinis respectu pugnam detrectaret. Haldanus uerò iactabundus, alium sibi deposcit: quando ille metu recuset. Obijcit ex grege unus; quem facilè superat. Deinde duos unà congredientes, pariter obtruncat. Ternis etiam euocatis, eundem fecit exitum. Ita paulatim gliscente calore, usque ad. u. una pugna sublatos paulatim ascendens peruenit. Iam uidens Hildegerus fraterna decora, suis æquata numero, diutius pugnam detrectare duxit ingloriū: nec tamen se quis esse aperuit Haldano. Pugnabant in eo gemini affectus. Nam quòd patrem suū, Haldani parens sustulisset, paternæ necis uindicem præferebat. Sed hunc affectum superabat in eo, materni uteri commune concæptaculum: ut recusaret, donec per æquatam iam uirtutem, diutius detrectare pugnam, formidini deputaretur. Callebat autē hebetandi artem ferri Hildegerus: & ea sępè in periculo ei usui fuit. Nec tamen defuit hosti, ubi sensit aduersam calliditatem. Siquidem ubi comperit ensi suo uim abesse, panniculo texit: & perinde uim illi suam (ut ferunt) restituit: uulnusque intulit Hildegero letale. Quo excepto, innuēs hosti, excessit duello: iam se fratri aperiens quis esset. Ibi lamentum non uulgare ex Haldano personuit. Cur inquit Germane, tam diu latuisti? donec sceleratam dexteram, tuo tingerem cruore. Infelicem me. Quando alterum ex nobis cadere in fatis fuit, ego pro te quàmuellem excępisse uulnus. Neque te frater, integro in fratrem officio functum arbitror: quòd non ante prodideris. Ille hoc suppressisse testatur: ne per ignauiam se retraxisse putaretur à periculo. Hæc dicēs extinguitur. Haldanus pro mercede inuictæ ubique fortitudinis, unicam Daniæ Regis filiam, cum Regno promeretur uxorem. Apud militares autē uiros nulla laudis minoratio est, frater, an alienus fortiter oppressus sit. Pietatem tamen ob texerat ignorantia. Aluerus autem Suetię Rex, in reliquam ætatē studuit tranquillitati, Legibus & moribus Regnum componens.

Haldanus u. Duello superat.

Duellum fratrum.

Hildegerus à fratre cadit.

Vbi ad seniles peruenit annos, inter manus propinquorum spiritum ultimum posuit: filijs Regnum linquens hęredibus. Sed hic uoluminis huius modus sit. ne ad infinitum procedat.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Goticarum, & Suetiæ gestarum, Hunorum item origo, LIBER II.

¶ Magna difficultate & leuibus coniecturis tempora in quibus Goti præclaras res gesserunt, ad Cæsarum tempora conferuntur.

CAPVT I.

RES Goticas ad Cæsarum usquè tempora, ex obscuritatibus difficile fuit in lucem uendicare. quòd tenuissimis adiumentis, & illis non satis explicitis niteremur. Ex hoc autem tempore, quo gentis huius in eum modum creuit audacia: ut Romanis se legionibus auderet opponere, cœpimus Romanę historiæ Scriptoribus ad rem nostram uti adiutoribus. Qui ubi suorum sunt laudes prosecuti, etiam illos attigerunt, quibus Romanæ uires colluctabantur. Nec minuere uirtutem hostium: laus erat Romanorum. Quippè fortes uicisse, fortium maior est gloria, quã si imbellibus conflictassent. Proinde C. Cæsar cùm Asiaticã gentẽ facilè domuisset: inscripsissetq; currui triumphali, Veni, Vidi, Vici: non tam suæ glorię, Romanorũq; laudibus studuit, quàm hostiũ ignauiæ detegendæ. Verùm nihil hoc quenpiam moueat: si (ut illi uocant) Barbarorum res non adeò amplificent, ut solent suorũ Romani Scriptores. Detur hoc nationis affectibus. Magno Germanis nobis incommodo, & irrecuperabili Antiquitatis detrimento, Plinius, & Cornelius, Germanica bella scribentes, interierunt. Cornelius quidèm ex parte, amissis primis decem libris, & parte sequentiũ extat. In primis autem res fuere Germanicæ sub Augusto, & Priuignis eius, usq; ad Claudium Caligulæ successorem. In quibus describendis qualis fuerit, facilè monstrat in Germania sua. quòd profusus in laudem gentis, plus quàm Germanus, suam attollere gentem præsumeret. C. autem Plinius. xx. libros de bellis Germanicis scriptos edidit: de quibus nihil usquè hodiè remansit: præter inanem titulum. Quot ibi laudes Gotorũ, Dacorum, Cimbrorum, Cattorum interierunt. Ergò amissis tam claris testimonijs; paruas reliquias circumiẽtes mendicemus: donec temporum cursu, & ætatum processu ad pleniora documenta perueniamus. Sub Augusto quidèm Getæ, Daciq; in Thracia, & ad Danubij ripas demorati, bellis attacti, & (ut Strabo ait) uicti: ad multa milia, ut supra quoq; commemorauimus ex eodem Autore, cæsi sunt multi, etiam trans Histrum nutu uictoris collocati. At non diu quieti permansere. Nam sub Tiberio Augusti successore, qui in Imperio nulla bella per se,

Caius Cæs.

Cornelius Scriptor.

Plinius.

per se, sed per solos Duces administrauit, claustris suis exeũtes, Mesiã omnem peruagati sunt: captis urbibus, agris uastatis, onusti præda se in sua receperunt. C. etiam Caligula, qui Tiberio successerat, magnis minis gentem insectabatur: sed ad arma non peruenit. Mouit quidem exercitum in Germaniam, Sueuiç infensus: sed non sinebat hominem perdita uita, fortiter in hostes agere. Vnde reductis militibus, nihil clarum peregit. Et in eo rerum statu, Goti quoq;, qui & Getæ, & Daci, promiscuè ab Autoribus appellantur: Gens ab origine una, & quæ cõmunem patriam Baltiam peninsulam recognoscit, conquieuere.

¶ Dorpaneus Gotorum Rex, bis Romanos cędit. Domiti tandem per Traianum Cæs. in sua protruduntur. Caput. ij.

DORPANEVS Rex erat in hac gente eo tempore, quo Romano Imperio Domitianus incumbebat. Cuius auariciç pertęsi Goti, quòd Prouincialibus grauis esset: fœdera quç sub Priscis Principibus, ab Augusto Cæsare, autore Agrippa inierũt: nunc penitus rumpentes, Danubium facto agmine transierunt. Seruauere aduersam ripam, tanquàm Imperij limitem, Romani milites. Dux erat Opius Sabinus, uir militaris industriæ peritissimus. Restitit ille trajjcientibus quoad potuit. Sed dum illi animosius transeunt, quàm Romani resisterent: ad confligendum totis se uiribus iusta acie Romani contulerunt. Pugnatum est acriter: sed tum Romani uicti cessere. Cæsus est Dux ipse, cum toto agmine Romanorum militum: ut pauci qui rei nuncium facerent, superessent. Domitianus ubi comperit, alio Duce alios misit exercitus, terra, flumineq; arma comparans in Gotos. Ventum est ad prçlia. Ibi Fuscus Cornelius Dux bellicæ rei scientissimus, simili usus fortuna, fortiter pugnãs, cecidit: deletiq; sunt Romani exercitus. Libet in hac re uerba Blondi Romani Scriptoris introducere, quæ ille ex Cornelio Tacito, quem integrum legisse uidetur (quàmuis nunc Italia integrum fertur non habere. alioqui truncũ non emitteret) mutuatur. Ait enim. Opius Sabinus primùm, & postea Fuscus Cornelius Romani Duces, ipsis cõgresi Gotis, copias amiserunt: & in prælio ceciderunt. Et tamen Goti, quibus uictoria haud fuerat incruenta, in Romanis Prouincijs eo tempore remanserunt. Quam complexus historiam Cornelius Tacitus, numerũ interfectorum Romani exercitus, ob magnitudinem cladis referre omisit. Idq; asserit Tacitus, facere exemplo Salustij Crispi, numerum supprimentis occisorum in clade simili Romanorum. Domuit tamen, & Romanis Prouincijs expulit Gotos insignis Princeps Traianus: sed in suis barbarici soli prouincijs, in quibus quiescere promiserũt, dimisit intactos.

Dorpaneus Rex.

Goti Romanos cædunt.

Cęduntur Romani secundo.

ctos. Hæc sunt Blondi testimonia ex Tacito. Quæ idcirco posui: ut uideatur superesse integer Tacitus: sed in odium Germanorũ fortè manet in umbris.

¶ Gotis in sua reuersis, pacem & fœdera cum Romanis ineunt. quòd Decibali Regis eorum res, infelicius successissent. Caput. iij.

Decibalus Dux.

DECIBALVS Gotorum Dux, rebus præfuit: cùm Traianus optimus, ut ferunt Imperator, Gotos Romanis Prouincijs expellendos duceret, Thracia, Misia, & omni Transhistrana regione: & collatis uiribus Goti tum cesserunt fortissimo Imperatori, in Daciam suam, hoc est, in interiorem Histri, siue Danubij ripam se retrahentes: ibiq; pacatos se mansuros pollicentes, fœdera cum Romanis innouari passi sunt: ut pleriq; extant Autores. Sed ut alij ferunt: ex quibus Eutropius: uicto Decibalo, Daciam fecit prouinciam suam, trans Danubiũ, in his agris, quos nunc ait, Tryphali, nunc Victohali, & Termigiti habent. Ea prouincia decies centena milia passuum in circumitu tenuit. Hæc sunt Eutropij de sua memoria uerba. Neminem autem moueant, commutata nomina gentium: quæ poterant etiam tunc per errorem Imperitorum fuisse uersa. Nam apud Geographos earum gentium, quæ hic referuntur, nomina nulla legũtur. Tribolos autem, & Vuandalos fuisse Dacis, Getis, Gotisq; conterminos, legimus quàmfrequenter in Annalibus. Cunq; Adrianus Traiano in Imperio succederet: siue inuideret Traiani gloriæ: siue quòd infinitũ opus uideretur, longinquas seruare Prouincias: Assyriam, Mesopotamiam, Armeniam reliquit: reuocans exercitus, ac finem Imperij uoluit Eufratem esse. Idem de Dacia facere conantem, amici deterruerunt, ne multi ciues Romani, Barbaris traderent. Nam Traianus uicta Dacia, ex toto orbe Romano, infinitas eó copias hominum transtulerat, ad agros atq; urbes colendas. Daciæ enim diuturno bello, Decibaliq; res fuerant exhaustæ. Ita reliquit Romanam suo tempore Prouinciam Adrianus.

Goti in sua repelluntur à Traiano.

Eutropius.

¶ Ostrogota Rex Gotorum declaratur. Maximini Imperatoris Rom. ex Gotis nati robur, uires, & facta clarissima narrantur. Caput. iiij.

Ostrogota Rex.

OSTROGOTA deinde in gente sua Regnum accepit. Habebat iste nomen sibi personale, quod aliâs magnæ parti nationis erat commune: abusq; ductum prima gentis origine: quòd adhuc in Suecia manentes Goti, per Orientales, & Occidentales sunt disterminati. Potuit eadem quoq; gentis partitio perdurare in Scythico solo: ut qui littora Pontici maris demorarentur: Ostrogo

tæ, hoc

tæ, hoc est, Orientales: qui uerò ad ripam Danubij utranq;, Vuisigotæ, hoc est, Occidui dicerentur. Sed hac ætate Ostrogota Rex in omni ea natione quaq; uersum tenebat Regnum. Priusquàm tamen ille perueniret ad Regnum, Maximinus ex ea gente natus, Romani Imperij culmen apprehendit: quod in huius gentis præclaris rebus commemorandis, sileri non debet. Cùm sit inter decora eius uel primum: inde aliquem conscendisse ad summam in terris dignitatem. De quo testimonium est Iulij Capitolini. Maximinus inquit senior, sub Alexandro Imperatore enituit. Militare autem sub Seuero cœpit. Hic de uico Thraciæ uicino Barbaris: barbaro etiã patre & matre genitus: quorum alter è Gotis, altera ex Alanis geniti esse perhibentur. Et patri quidèm nomen Nicea: matri Ababa fuisse dicitur. Sed hæc nomina Maximinus primis temporibus ipse prodidit. Postea uerò ubi ad Imperium uenit, occuli præcepit. ne utroq; parẽte barbaro genitus Imperator esse uideretur. Prima stipendia Equestria huic fuere. Erat enim magnitudine corporis conspicuus, uirtute inter omnes milites clarus, forma uirili decorus, ferus moribus, asper, superbus, contemptor, sæpè, tamen iustus. Sub Seuero cœpit clarescere. Natali die, Getæ iunioris filij sui Imperator ludos dedit militares, propositis præmijs argenteis, hoc est. armillis, torquibus, & balteolis. Hic Maximinus Imperatorẽ publicè petijt: ut sibi daret licentiam contendendi cum his, qui iam nõ mediocri loco militarent. Magnitudinem corporis Seuerus miratus: primùm eum cum lixis composuit, sed fortissimis: quo disciplinam militarem non corrumperet. Ille sedecim lixas uno sudore deuicit: sedecim accæptis præmijs minusculis, non militaribus. Iussusq; est militare. Tertia fortè die cùm processisset Seuerus ad campum: exultantem in turba barbarico ritu, compescere iussit Maximinum ad Romanam disciplinam. Tunc ille, ubi de se intellexit locutum Imperatorem: suspicatus Maximinus & notum se esse Imperatori, & inter multos conspicuũ: ad pedes Imperatoris equitantis accessit. Volens experiri Imperator, quantus esset in currendo, equum admisit multis circumitionibus. Et cùm Imperator laborasset: neq; ille accurrẽdo per multa spacia desisset: ait ei. Quid uis Thracisse? Num delectat luctari post cursum? Quantum inquit libet ò Imperator. Seuerus ex equo descendit: & recentissimos quosq;, ac fortissimos milites ei iussit comparari. Ille more suo septem fortissimos uno sudore uicit: solusq; omnium à Seuero post argentea pręmia, torque aurea donatus est: iussusq; inter stipatores corporis sui semper in aula consistere. Quam ego uiri fortissimam pugnam, ex Scriptore Romano libentius inserui: quòd in rebus Danicis, & Sueticis describẽdis, fides inde fiat Saxoni eius gentis Scriptori.

Maximinus Imp. Gotus.

16. lixas deuincit.

Luctator fortissimus 7. sternit.

ptori. Cuius autoritatem sequimur: quòd multas similes, monstrosasque pugnas in sua gente cõmemorat. Incredibile memoratu est: quantum biberit, comederitque. Amphoram sępè Capitolinam hausit. xl. & ut alij. lx. carnis libras uno tẽpore absumpsit. Seuero semper charus. Caracallæ charior: sub quo magnos Ordines duxit. Macrino abstinuit: tanquàm Imperatoris sui occisore. Heliogabalũ impuram beluam contempsit. Interim in Thracia Gotis suis, & Alanis familiariter usus: cùm optimum Imperatorem Alexandrum rebus potitum audiret, redijt: magnisque ab illo honoribus exceptus est. Primus Ordines duxit. Multa fortiter gessit. Et Alexandro cæso, ad Imperium peruenit: indignante Senatu, quòd sine autoritate sua imperaret. Bellum grauissimũ gessit in Germania. Et in Italiam reuersus, in oppugnatione Aquilegiæ, à suis desertus, cum filio, cognomine Pulcherrimo iuuene omnium mortalium, cęsus est. Hæc ad amplificandum gentis decus, ex Romana historia de Maximino placuit inserere. Nunc uerò ad gentis huius Goticæ Regẽ Ostrogotam percensendum, unde longius digressi, reuertamur.

Maximini cibus & potus admirandus.

Fit Imperator Rom.

¶ Sub Ostrogota Rege eorum, Goti stipendijs solitis priuati, in Romanos armantur: at à Decio repelluntur. Aucti redeuntes, Romanas deprædantur prouincias. Caput. v.

SVB hoc Rege Ostrogota, cuius & diuturnum erat Imperiũ, et fortunati in rebus bellicis successus, satis ampla erat gentis huius possessio: longinquè quoque ditionis Regnum. Nam & Ponti Scythica littora tenuit: in quibus tanta terrarum spacia, tot sinus maris, tot fluminum excursus: ut iam Romano etiam Imperio terrifici uiderentur. Vuandali, Marcomanni, Quadi itẽ his accessere: qui tum omnes Germaniam incolebant. Et de Vuandalis quidèm quæ gens fuerit, cõpertum tenemus: Marcomanni uerò, & Quadi ubi habitauerint, non ita exploratũ est. Quàmuis coniectura licet assequi: latissimam tunc, ut nunc, Vuandalorũ gentem, diuersis etiam, pro diuersitate regionũ tum ut modo, nominibus censitam fuisse. Nam qui nunc Böemi, Dalmatæ, Sclauoni, Poloni, Russique, suis quique terris nomina uariarunt: una tamen gens, una lingua esse probat̃. Idẽ tunc, licet in una gente, potuit accidere. Et Marcomanni quidèm magno bello, quod cum eis Marcus Antoninus gesserat, memorabiles habentur. Quadi uerò, & Sueui bello socij illis tum fuere. Sed nunc quod cõcæpimus de Gotis prosequamur. Ea tempestate Romanũ Imperium duo tenuere Philippi, pater, et filius, primi ad sceptra Principes Christiani: quorũ (Anno secundo M. Vrbis conditę) annus, magno & incredibili apparatu, ingentique

Gotorũ potentia.

Anno ab Vrbe, 247.

ingentiq́; cunctorũ lętitia celebrat. Goti subtracta sibi à Romanis stipendia, indignè ferentes, rebellionem moliuntur. Quàmuis enim longè agerent in ultimis Romanæ ditionis finibus: solebant tamen muneribus & donatiuis militaribus honorari à Romanis Principibus: & à Ducibus limitaneis, ut uelut fœderati arcerent incursiones exterorũ: ipsiq́; se suis finibus continerēt. Ergò cùm iamdiu nihil tale acciperēt: Rex Ostrogota armata suorũ multitudine, fines Romani inuasit Imperij, Mœsiam, Thraciamq́; populatus. Mittit Philippus ex Ducibus rei militaris peritissimũ Deciũ. Qui expedito exercitu, facilè repressit dispersos ad prædam: cōegitq́; transito Danubio, Gotos se in sua recipere. Compertoq́;, quòd negligentia Limitaneorum militũ, Goti animosius issent, quàm illi restitissent: exautorauit Milites magno numero: aliosq́; constituit limiti obseruando. Et rebus prosperè gestis, incolumem tum reduxit exercitũ. Exautorati aũt Milites, contumelia affecti: ut se de Romanis uindicarent, iungunt se hostibus Gotis. Quorũ fiducia, Rex ipse suorũ trecenta milia perarmauit: duxitq́; denuò in fines Romanorum. Tantæ multitudini impares Romani Milites, cessere uenientibus: & nullo resistēte, prædam opulentã latè cōtraxerunt.

Profligant Goti à Romanis.

Romanos fugant Goti

¶ Marcionopolis Thraciæ urbis origo, obsidio, & redemptio. Gepidæ qui, & unde: eorumq́; à Gotis suppresio.

CAPVT VI.

MARCIONOPOLIS urbs erat in Thracia metropolis, quæ Tra anũ Imp. habuisse ferẽ conditorẽ: indito noĩe germanę sororis, quę Martia fuit. quòd Numen loco putaret inesse. Nã ea mulier, dũ aurea pelui ad ripã fluminis, nescio quid lotura consisteret: elapsum de manu uas, profunda petiuit. Vbi tristis mulier suã accusaret secũ negligentiam: ecce contra uim metalli, aurũ emergit: ac se reddit dominæ merenti. Cuius rei miraculo motus Imp. fertur ciuitatẽ eo loco condidisse. Quam tam florentem, locupletemq́; Goti firmauerant obsidione. Ciues incommodorum pertęsi, auro multo redimunt libertatẽ. Goti accępta ingenti pecunia, se in sua tum recepерũt. Sed dum Goti in alieno debacchantur: domestica eorũ res incursioni patuit Gepidarũ. Qui uicinam genti regionem, quæ nunc Pannonia inferior est, insederunt. Operępreciũ est, huius gentis nosse originem. Testatur Iordanes, Gotos fuisse: & hos ab origine, & cum Rege Erico, pariter Gotia, quæ pars est Suetię, antiquissimo tempore egressos, nomen tenere ex quodam conuitio. Nam ternis tum grandibus nauibus egressi Goti memorantur. Duę cum Rege celeres tenuere portus quos petiuere. Tertia tardior, alios in sinus elabitur. Quorum tarditatem pertęsi alij, Gepanta illos patria lingua, hoc est, pigros atq́; tardos

Gepidæ, Goti.

dixere: Benè congruente nomine moribus & factis eorundem. Nam & corporis motu, et ingenij tarditate segniores perhibent. Inde paulisper (ut fit) ex Gepantis, mutato nomine appellati sunt Gepidæ: quod in ea gente, quandiu Regno ualuerunt, uocabulum ex contumelia natum, per multa secula in gente durauit. Fastida gentis tũ Rex erat: cùm Ostrogota Rex Gotorũ, in prouincijs Rom. cũ exercitu moraret. Is collecto suorum non contemnendo agmine, mouet in regionem Gotorum. Siue illum stimularet inuidia Goticæ uictoriæ: siue aliæ suberant causæ belli excitandi. Nam sunt qui scribant, Gepidas iam multiplicatos, angusto iuxta Gotos commorantes, poposcisse à consanguineis, partem Prouinciæ, quę illis erat latissima: & quia diu negata fuit, armis occupasse: dùm foris Goti pręliarentur. Indignatus est Ostrogota, dum is motus ei Gepidarum nunciaretur. Nihil enim ab illis, uelut consanguineis, graue formidabat. Sed tum compositis foris rebus in patriam contendit. Conueniunt ad oppidum Galtis, iuxta fluuium Hanna. Ibiq; magna partium cõtentione certatum est. Quippè quos inuicem, & armorum similitudo, & pugnandi non dissimilis consuetudo, asperis odijs concitabat. Sed causa melior, uiuacitasquè uirium tum, & semper fecit Gotos pręualere. Nam inclinata parte Gepidarũ, nox prælium diremit. Tunc relicta strage suorum, Fastida Rex Gepidarum in patriam properauit: tàm pudendis opprobrijs humiliatus, quàm fuerat elatione erectus. Redeunt uictores Goti, Gepidarum discessione contenti: suaq; in patria tranquillitate temporum perfruuntur, per tempora Regis Ostrogotæ: qui & ipse, licet uir bello semper fuerit exercitus, tamen in pace uitam finiuit.

Fastida Gepidarũ Rex

Gepidarum fuga.

Philippolim Thraciæ urbem, Cinna Gotorum Rex expugnat. Decius Imp. Rom. in insidias abductus, à Gotis, cum filio, & exercitu perit. Caput. vij.

Cĩna Rex.

CINNAM uocat Iordanes, qui post Ostrogotam Regno potitus est: quem alij Ombam dixere. Is uires suas partitus, mediam copiarum suarum partem in Mœsiam direxit popu labundus. quòd desidentibus circa custodiam Romanis militibus, & ipsis inter se Principibus de Imperio certantibus, Decius occisis duobus Philippis, Romano Imperio potiretur. Quę res opportunitatem pręstitisse uidebatur Gotis digrassandi. Ipse Rex Cinna octoginta milibus armatorum, ad Entesiam nouam urbem duxit: quam monumentum uictoriæ suæ Traianus erexit: captam à gente Sarmatarũ. Eò Imperator Decius cum exercitu contendit. Sed Cinna ubi adesse uidit Romanos cum Imperatore exercitus, retrocessit. Contẽditq; in Thraciam: Philippolim opulentam ciuitatem expugnaturus. Decius abisse hostem

se hostem comperiens, uestigia eius ilico legit: secutus in Thraciam, ad radicem Hæmi montis quieuit. At prius Goti expugnauere urbem, quàm posset Imp. ferre præsidiũ. Expugnatamq́; militibus concessere diripiendam. Locupletati inde Goti, erexere animos: ausi in aciem se opponere Romanis exercitibus. Victor autem in primis cõgressibus Decius, hostes in angustias locorum, quæ in Dardanijs sunt, compulit: & obsedit. Expugnassetq́; fame, ni proditus à suis fuisset. Gotorum Dux per legatum dicitur postulasse: ut omnium præda relicta, sineretur abire cum suis trans Histrum. Romanus Imperator negauit: auidus illos perdendi. quia toties fractis fœderibus irruperant, qui Prouincias Romani Imperij quiescere non sinerent. Iamq́; ferè uoti compos, Trebonianum Gallum, Ducem limitis Misiæ, ad obsidendos aditus, ne fugerent, cum bona parte copiarum misit. Ille consilium Gotis patefecit: eosq́; monuit, ut se diuiderent, & alij consisterent in insidijs propè paludem: alij in primo congressu fugam simularent paludem uersus. ut Romanum militem pertraherent in insidias. Goti nonnihil addentes Galli consilio, rem peragunt. Cùm in pugnam descenderẽt: admiratus Imperator nouam fiduciam: quòd qui modo perculsi metu erant, arma poscerent: ignarusq́; proditionis, certus uictoriæ, copias educit. Illi statim terga dant. Imperator insequitur. Cùm peruentũ est ad insidias, fit atrocissima pugna, utrinquè cædes magnæ. Deciani difficilime prçliabant̃, luto palustri afferente cladem. Tamen non moriuntur inulti: & loco, & fato aduersantibus pereũt. Decius pater, cum filio occubuere. Senior fortè equo insidens, ne uiuus in hostium manus perueniret, insilijt in uoraginem paludis. Quçsitum pòst cadauer eius, nusquàm repertũ est. Sed Iordanes aliquanto rem diuersius narrat. Decium cupientem Philippoli ferre opem, cito petijsse Berceam: & inde fugatum ab Cinna (& ut alij uocant Echinna) Rege Gotorũ: reparatisquè in Mœsia uiribus, redisse ad hostes, qui Philippolim cœperant: & priscum Ducem sibi conciliauerant. Ita ipso congressu ictũ sagitta Decium filium occubuisse: & patrem, uel ut filij cædem ulcisceretur, uel ut morte sua finem dolori inueniret, in fortissimos se inmisisse hostes: & nusquàm apparuisse: sed Dijs suis ante congressum immolasse ad Abrittum Mœsiæ urbem. Inde factum loco nomen, Ara Decij appellatur. Ita Goti non solùm uictores, Romanum etiam Principem, cum filio trucidarunt. Nec erat qui illorum uim & arma sustineret: cùm Æmilianus primùm, inde Gallus cum Volusiano rerum Romanarum potirentur.

Philippolis deprçdatur.

Proditio Treboniani

Gotorum erga Rom. uictoria.

¶ Gotorum excursiones & depopulationes sub Ducibus Vespa, Veduca, & Tarnaro. Caput. viij.

Anno Christi 266.

ESPA, Veducas, Tarnarusq; Duces erãt armorũ in Gotis: qua tempestate, capto ab Rege Persarũ Sapore, Romanorũ Imp. Licinio Valeriano: eiusq; filio Galieno itidẽ Augusto, in omnẽ libidinẽ resoluto: cûm diuersis partibus orbis, multi purpuras in contemptũ Galieni induissent: ipsi quoq; Goti, licentioris euagationis sumpsere audaciam. Nam Ducibus, quos diximus, naues ingressis, mare petiere occiduum. Primumq; enauigantes in Hellespontũ, Asiam peruasere minorem. Ephesum cœpere: uastaueruntq;, incenso illo famosissimo in omni terrarũ orbe Ephesianę Dianæ templo: quod olim gentis suæ fœminæ fundauerunt Amasones. Rursus profecti in Bithyniam, Calcedonem claram urbem subruerũt: quã post Cornel. Abitus aliqua ex parte reparauit: & quàmuis postea refloruerit, uestigia tamen ueteris ruinæ diu præferebat. Ilium quoq; post Agamemnoniacũ incendiũ urbs reparata, sensit Gotorũ iram: uicinisq; urbibus aut populatis, aut incensis, in Thraciam abierũt. Nam ad radices Hæmi montis, urbẽ inuadunt Anchiolos, Persarũ opus. Ibi aquarũ balneis calidarũ delectati, aliquandiu consederunt xij. milibus passuũ ab ea urbe: aquis salutaribus, & quibus in magno terrarũ orbe, reparandis membris, uix similes experti sunt, uehementer affecti. Inde præda insigni locupletes, domũ redierunt. Meminit et Orosius huius tam longinquæ Gotorum excursionis. Græcia inquit, Macedonia, Pontus, & Asia Gotorum inundatione delentur.

Gotorũ excursiones.

¶ Gotorum per Claudium Imperatorem Rom. memorabilis suppresio & clades. Caput. ix.

PRIMVS eo tempore Macrianus, unus ex Ducibus capti Imp. Valeriani: qui etiam, procurante Balista Prȩfecto Prætorio, postea imperauit: Gotos per Thraciã, Mœsiamq; digrassantes compescuit: Romanisq; prouincijs sategit expellere. Sed quod ille non impleuit, Claudius Imp. peregit: trecenta uiginti Gotorũ, & qui illis commilitabãt milia uicit: pro magna parte extinxit. Quod Epistola eius Romam missa declarat. Erant in ea multitudine Peuci, Trutingi, Virtungi, Gepidæ, Celtæ, Heruli: sed ductores omniũ fuere Goti. Ob ingentem aũt uictoriam, tantus Romæ habitus est Imp. honor: ut clypeũ aureum honori eius consecrarent in Capitolio. Vnde apparet: quis tum metus fuerit Gotici nominis in urbe Roma. His de rebus testis accedit Trenellius Pollio in uita Galieni. Goti inquit, occupatis Thracijs, Macedoniã uastarũt: Thessalonicã obsederũt. Quȩ oĩa cõtemptu Galieni fiebant. Pugnatũ in Achaia Macriano Duce cõtra eosdẽ Gotos: unde uicti per Achȩos, retrocesserũt. Scythȩ aũt, hoc est, pars Gotorũ, Asiam uastabant. Tunc etiam templũ Ephesiæ Dianæ

Anno Christi 274. Goti. 320000 milia cadũt, per Claudiũ Imp. Rom.

stæ Dianæ despoliatũ, atq; incensum est. Cuius opus est fama in populo satis nota. Et postea idẽ in Claudio eiusdẽ Imperatoris, Epistolam missam ad Senatũ Romanũ, legendam in populo uiserit talem. Senatui, populoq; Romano, Claudius Princeps. Ego uerba magistri memoriæ non requiro, Patres conscripti: militantes audite quod uerum est. Trecenta uiginti milia Barbarorũ in Romanũ solum armati uenerunt. Hæc si uicero: uos uicem reddite meritis. Si nõ uicero: scitote me post Galienũ pugnare uelle. Fatigata est tota Respubl. Pugnauimus post Valerianũ: post Ingenuum, post Regillianũ, post Lollianũ, post Posthumũ, post Celsum, post mille alios, qui cõtemptu Galieni Principis, à Repub. defecerunt. Non scuta, non spatæ, non pila iam supersunt. Gallicas et Hispanicas uires Reipub. iam tetricus tenet, et omnes sagittarios (quod pudet dicere) Zenobia possidet. Quicquid fecerimus, satis grande est. Hos igitur Claudius, ingenita illa uirtute superauit: hos breui tempore attriuit. Habuerunt præterea hostes duo milia nauiũ: duplicem scilicet numerũ: quibus Iliũ, totam pariter Græciam, omnem Thessaliam, Asię urbes quondam expugnare conati sunt. At illud Pöeticus stylus fingit: hoc uera continet historia. Ipsius Claudij aliam audiamus Epistolam. Claudius, Braco Duci Illyricano. Deleuimus trecenta uiginti milia Gotorũ: duo milia nauiũ mersimus. Tecta sunt flumina scutis, spatis, & lanceolis. Littora omnia operiunt. Campi ossibus latẽt tecti. Nullũ iter purũ est. Ingens Carthago deserta est. Tantũ mulierũ cœpimus, ut binas, ac ternas mulieres uictor sibi miles possit adiungere. Et utinam Galienũ non esset passa Respubl. utinam sexcentos Tyrãnos non pertulisset: saluis militibus, quos prælia sustulerũt: saluis legionibus, quas Galienus malè uictor occidit: quantum esset additũ Reipub. Siquidèm nunc fragmina Naufragij publici, colligit nostra diligentia, ad Rom. Reip. reparationẽ. Pugnatũ est enim apud Mœsios: & multa prælia peracta apud Martionopolim. Multi naufragio perierunt. Pleriq; capti Reges: captæ diuersarum gentium fœminæ Nobiles. Impletæ Barbaris seruis, senibusq; cultoribus Romanæ Prouinciæ. Factus miles barbarus, & colonus ex Goto: nec ulla fuit Regio, quæ Gotum seruũ, triumphali quodam seruitio non habebat. Quid boũ Barbarorũ nostri uidere iuniores, quid ouiũ, quid equarum, quas fama nobilitat Celticarũ, hoc totum ad Claudij gloriam pertinet. Ita Romanus de Romano scribit Imperatore. Si doctus quispiam ex Gotis, rem in literas retulisset, paulo diuersius sonaret. Et quando in Romanorum testimonia de rebus Goticis incidimus: prosequamur quæ de Aureliano Imperatore, super Gotorum rebus sunt perscripta. Loquitur Valerianus Imp. Augustus. Gratias tibi agit

Claudius Imp. ad Senatum Romanum.

Cl. Braconi scribit.

Aureliane

Reipub. ad Aurelianũ epistola.

Aureliane. Respub. quòd eam Gotorum potestate liberasti. Abúndamus per te præda: abundamus gloria, & his omnibus quibus Romana felicitas crescit. Cape igitur pro rebus gestis tibi Coronas murales. Coronas uallares quinq;, Coronas nauales duas, Coronas ciuicas duas: Hastas puras decem, Vexilla uincolora quatuor. Vides, quàm magnum fuerit, cõflixisse, & uicisse Gotos. Addit, Tunicas Ducales Russas quatuor, Pallia Proconsularia duo, Togam prætextam, Tunicam palmatam, Togam pictam subarbalẽ, Sellam eburneã. Nam te Consulem hodiè designo. Scripturus ad Senatum: ut tibi deputet scipionem: deputet etiam fasces. Hæc enim Imperator non solet dare, sed à Senatu qui sit Consul accipere. Aurelianus surrexit: atq; ad manus accessit: agens gratias militaribus uerbis: quæ propria & ipsa apponenda decreui.

Aurelianus ad Valerianum Imp.

Et ego inquit domine Valeriane Imperator Auguste, ideò cuncta feci, ideo uulnera patienter excæpi, ideo & equos, & coniuratos meos lassaui: ut mihi gratias ageret Resp. & conscientia mea. At tu plus fecisti. Ago ego gratias bonitati tuæ, & accipio Consulatũ quem das. Deus faciat, & Deus certus, ut & Senatus sic de me iudicet. Hæc idcirco posui, ut qualis fuerit terror illa ętate Gotici nominis apud Romanos appareat: quãdo tam magnus est honor habitus Duci, qui uel uno prælio superior, retrò uidetur egisse hostes Gotos.

¶ Cannabas Gotorum Rex cadit. Aureliani uictoria, sub Claudio Imperatore, & triumphus. Gotorum sub Probo reconciliatio. Caput. x.

Cannabas Rex.

CANNABAS, siue ut alij uocant, Cannabandes, Gotorum Rex erat, cùm Romanũ Imperiũ Aurelianus teneret. Cui prædecessor suus Claudius adhuc Duci, mandauit, Bellum hoc Goticũ, per Epistolam hanc.

Aureliano Claudius

Flauius Claudius, Valerio Aureliano suo S. Expetit à te munus solitũ nostra Respub. Aggredere, quid moraris? Tuo Magisterio Milites uti uolo, tuo ductu tribuens. Goti oppugnandi sunt, Goti à Thracia amouendi. Eorũ enim plæriq; Hæmi montem, Europamq; uexant: qui te pugnante fugierunt. Omnes exercitus Thracios, omnes Illyricanos, totumq; limitem in tua potestate constituo. Solitam nobis ede uirtutem. Tecum erit frater Quintilius, cùm occurrerit. Ego alijs rebus occupatus, summam Belli illius, uirtutibus tuis credo. Vides qualis fuerit Gotorum respectus, quibus fortissimũ Ducẽ, cum proprio fratre Imp. duxit exponendos. Sed ille tũ secũdis usus prælijs, Claudianis auspicijs Rẽpub. in integrũ reddidit. Oro, quę fuit illa magnitudo cladis sub Claudio, cũ occisis. 320000. tã cito poterant Goti reparare uires, ut fortiss. Duce opus fuerit ad gentem reprimendã? Est quod sæpè dixi: rem aliter Gotus, ac Romanus æquè

æquè docti narrarent. Idem Aurelianus iam Augustus, cùm in Orientem aduersus Zenobiam armasset exercitum: in ipso itinere multa peregit prælia. Nam in Thracia, & Illyrico occurrẽs, Gotos uicit. Ducem gentis, quinetiam Cannabam, cum quinq; milibus hominũ trans Danubiũ interemit. Et post Orientis, Galliarumq; uictoriam, cùm urbẽ Romã triumphans ingrederetur: inter alios splendore insigni, currus erat cũctis spectabilior, is quẽ Gotorũ Regi fertur ademisse. Eum quatuor Cerui domiti trahebant. Hoc curru inuectus Capitolio fert̃ Aurelianus: cùm Ceruos Ioui suo deuouisset, immolabat. Ductæ sunt & decem Mulieres, quas uirili habitu pugnãtes, inter Gotos cœperat: cùm multæ essent interemptæ, quas de Amasonũ genere titulus indicabat. Nam Goti, Sueui, Vuandali, Alani, Roxolani, Sarmatæ, Franci, Germaniq; ducebãtur in triumpho, uinctis post terga manibus. Attamen eò res breui peruenit, uiuente, & adhuc imperante Aureliano: quòd uastatũ cerneret Illyricũ: ac Mœsiam uideret deperditam. Prouinciam trans Danubiũ Daciam, à Traiano constitutam, & à se renouari tentatam: sublato exercitu, & prouincialibus, reliquit: desperans eam posse retineri: abductosq; ex ea populos, in Mœsiã collocauit: suamq; Daciam appellauit: quæ nunc duas Mœsias diuidit. Huius aũt successor in Imperio per mediũ Tacitũ, Probus, cùm Germaniam omnem pacasset: Sarmatas repressisset: tendit iter per Thraciam, atq; omnes Geticos populos, fama rerum territos, & antiqui nominis potentia pressos: aut in deditionẽ, si refragarentur: aut si quieturi uiderentur, in amicitiam accæpit. Durauit hic rerum status per aliquot Imperatorũ tempora: ut sub hoc Probo, & qui sequebatur Caro, aut etiã sub Diocletiano, & eius consorte Maximiano, nihil in hoc populo nouaretur.

¶ Galerius Cæsar Rom. fortuna iniqua pressus, Gotorum auxilijs subleuatur. Caput. xi.

GALERIVS Maximianus Cæsar erat cum Constantio, illectus à Diocletiano, & Herculeo Maximiano Augustis: ut secunda potestate fruerent̃ in Romano Imperio. Quorũ Maximianus Galerius Orienti Præfectus, bellùm administrabat in Narsetẽ Persarũ Regẽ. Cùm interim Diocletianus in Ægypto: & Herculeus Maximianus in Gallijs bello detonarẽt. Interim Galerius, quòd pro ętate insolẽtior uideret̃: temerè inito prælio, uix æqua manu discesserat. Deinde iterũ fortunã retentãs, ferocior imminebat. Ibi uictus, oẽm amisit exercitũ. Aderat cũ copijs Diocletianus Augustus, & corã illo cõtemptui habitus, in purpura pedes ad rhedã Augusti, per multa milia currere sinebat̃. ut ferocis iuuenis animus exasperatus contumelia, cautior in hostes fieret. Igitur reparandis agminibus circum-

Cannabas cadit.

Triumphus Aureliani.

Galerij fortuna.

circumspiciens, Gotos ex Thracijs, Mœsiaquè adiutores promeruit. Quorum forti usus opera, uictor, pridē uictus, euasit. Magno prælio & contumeliam detergens, & uictoriam Romanis importans, Gotos auxiliarios diu in precio habuit. Hic uide Lector, ne nominum similitudine fallaris. Nam Herculeus Maximianus hic est, quem primū collegam accæpit Diocletianus: sub quo in Gallijs martyrio coronata est legio Thebeorū martyrum. Alius uerò Galerius Cæsar erat primùm: postea tamen, cùm & Diocletianus, & Herculeus Maximianus purpuram deponentes, ad priuatam redierūt uitam: factus est Augustus cum Constantio, patre Constantini Magni. Cognomento dictus est Maximianus: quàmuis apud multos appellatus sit Maximinus. Sed Pomponius Letus, diligentissimus Antiquitatum scrutator, ex inscriptionibus marmorum & æris, Maximianum, non Maximinum testatur uocatum. Erat tamen & ante, & post Maximinus: hic quidèm in toto Regno succedens Alexandro Augusto: ille uerò in Oriente Cæsar à Galerio est allectus.

Goti Galerio operas locant.

Maximianus.

¶ Constantinus Magnus, Gotos memorabili strage debellatur: at fœdere cum illis inito, eorum opera passim utitur. Caput. xij.

A MEMORIA quidèm Aureliani, qui exercitus reduxit à Datia, & Probi Imperatorum: qui Gotos quiescentes in amicitiam admisit & fœdera, quieuere: nec excursionibus uexauere Romanas Prouincias: auxilia mittētes Romanis Imperatoribus, ubi inuitarentur: & uicissim militaria dona receperunt. Nihil perinde magni patrauere: nisi quòd auxiliarijs copijs Rempub. Romanā fulcierunt. Paulatim uerò in obliuionem uenere Romanis. Sub Augusto deinde Constantino Magno se commouentes, ubi & Mœsiam, & Thracias excurrere tentauerunt: magno prælio fusi, non minorem cladem sub hoc Imperatore, quàm ante sub Claudio accæperūt. ut Blondus ipse testatur. Et tamen, quòd non contemnenda manus bello superfuerit, indicat fœdus, quod idem Imperator cum illis renouauit. Neq; enim fœdere opus extitisset: si ad internicionem ab illo cæsi, uires aut uehementer attenuantes, aut nullas retinuissent. Quo inter alia comprensum est: ut uocati Romanis signis adessent: militarentq; Reipubl. Quod ipsum magnificè impleuerunt. Nam eorum forti opera, sæpè usus est in Sororium suum Licinium: quem Galerius Maximianus Cæsarem legit: ipse Constantinus data in coniugiū germana Constantia, etiam fecit Augustum. Erat enim uir militaris, industriæ peritissimus, & Reipub. plurimum necessarius. Sed exosor Literarum, & Christiano nomini inimicissimus. Vnde factum est: ut odium mereretur

Anno Christi 338.

Gotorum clades magna.

Licinius Imperator.

tur optimi Principis Constantini Magni. Cunque in eum duceret iterũ atque iterum Constantinus, Gotos semper habuit auxiliatores. Nec semel illum uicit, semper renouantem bella. Vnde factũ est: ut omni honore destitutum, precibus uictus sororis, priuatum illum uiuere sineret in Thessalonica. Sed cùm neque sic satis quieturus uideretur, scripsit Constantinus Senatui Romano: quid de Licinio faciundum uideretur? Ille rescripsit: Militum eum iudicio permittendum. Vnde euenit: ut iter facientem, milites opprimerent. Hæc idcircò scripsi: ut cognoscamus, Gotos in precio fuisse illa tempestate. Blondus quidèm nostrorum Scriptor temporum, breui commemoratione percurrit Gentis huius memoriam. quoniam ab ea cœpit inclinatio Romani Imperij: quam ille in primis describit. Et tamen originem non explicat: media tempora multa transilit. Id quod nos transiuimus. tamen attingit: Bassianum Seueri filium, leuibus prælijs castigasse magis Gotos, quàm subegisse. Gordianum quoque minorem, ibi exercitum habuisse: conflixisseque cum gente. Proxima ætate, Decium Ducem à Philippo Imperatore missum, aliquot prælijs inferiorem, infecta re ad Italiam redijsse: cùm fortè causis & uijs sese monstrantibus, in odiũ Philippi ad Imperium Romanum aspiraret. Sed præterit, eundem Decium iam Imperatorem, cum Cęsare filio eiusdem nominis, totis uiribus conflictantem huic genti, cum filio, & exercitu perijsse. At quæ nos in medio, usquè ad Constantinum commemorauimus, silentio transit. Nos uerò compertum tenemus: Gotos sub Constantino Magno. xl. milibus armatorum, quorũ erant Duces Ariaricus, & Atricus militasse: eorumquè forti opera usum: primùm, ut diximus, in Licinium: deinde in alias ubi opus erat gentes Imperio rebelles.

Licinij mors.

Gibericus Gotorum Rex, Vuandalos uincit, & expellit: qui ad Imp. Constantinum fugientes, pacem impetrant. Deque Gentium nominibus uariatis.

CAPVT XIII.

GIBERICVS in gente sua Regnũ tenuit, adhuc Imperante Constantino magno: patre natus Hilderico, auo Ouida. Hic accæpto Principatu, cum Romanis quidèm fœdera seruauit illabata: sed erant uicini Vuandali sub Rege suo Vuisimaro, quos suę ditionis facere cogitabat. Consederant autem ad ripam Danubij Borealem: à Gotis ad Occiduum, supra Marcomannos: qui ab illis ad occidentem habitabant. A Meridie Danubij ripam, ab Aquilone Hermunduros habebant. Gibericus itaque ducens in Vuandalos, magno illos bello uicit: multis mortalibus utrinque cadentibus. Victi autem Vuandali, ad Imperatorem confugiunt Constantinũ: pacem ab illo, & sedes in Pan

Gibericus Rex.

nonia postulantes. Et impetrarunt: icto fœdere cum illo. Ibiq; conse-
dêre usq; ad tempora Honorij Imperatoris: donec à Stilicone euoca-
rentur. Quod in Vuandalia dicemus. Tempore ex illo cœperunt Du
ces illorum, Imperiali se Aulæ insinuare. Vnde tanta creuit Stiliconis
autoritas, ut Imperatorum duorum medius, alterius gener, alterius es
set socer. Quod suo loco exequemur. Sed tum Goti Vuandalorum ui
ctores, pacem genti ab Imperatore datam, uiolare non ausi, quietos
Vuandalos dimisere. Hic operæprecium est agnoscere: non solùm in
hac mundi plaga, uerùm & in toto orbe terrarum, crebrius mutata es-
se nomina gentium: Siue quòd aliunde uenientes, pulsis habitatori-
bus, sedes occuparũt: Siue à magnifico Rege, nomine mutuato. quod
Romanis & Ægyptijs acciderat: Siue ab singulari casu sit nomen indi
tum genti: Siue ueteri populo ad internecionẽ deleto, uictricis gentis
uocabulum in loco perdurauit. Quod ipsum exemplis astruere nouis
simis, utinam non tanta suppeditaret copia. Nam Hungari Pannoni-
as, de suo nomine dixere Hungariam. Turcę Asiam omnem minorẽ,
olim suis Prouincijs distinctam, nunc Turciam magnam appellauer-
re. Nouissimi Tartari, olim Sarmatiam, nunc de suo uocabulo Tarta-
riam uocauere. Idem uetustis illis seculis intelligere debemus contigis-
se: ut non difficilè sit commonstrare, qui olim fuerunt Marcomanni:
ubi Cornelio Tacito auscultemus, grauissimo Autori, & Germaniæ
diligẽtissimo Scriptori: qui ait. In Hermunduris Albis oritur (hi sunt
hodiè Moraui. nam & in eorum montibus fons est & scaturigo Albis
fluminis) Iuxta Hermunduros Narisci: ac deinde Marcomanni, &
Quadi agunt, præcipua Marcomannorum gloria, uiresquè, atq; ipsa
etiam sedes, pulsis olim Böis, uirtute parta. Hanc accipio Böemiam:
in qua gens manet Vuandalica. Inde manet nomen: ut apud Ptolomę
um dicatur, Böiemi gens magna. Et uerè magna etiam nostra tempe-
state, quæ Russiam, Poloniam, Böemiam, Dalmatiam complectitur:
una etiam utens lingua Vuandalica. Nimirum Marcomanni gens de
bet intelligi magna, fortissimaq;: quæ Marcum Antonium, pij Anto-
nini successorem, Commodi patrem, triennio fatigauit. ut difficilimũ
hoc omnium bellum, & olim Punicis comparandum apud Scripto-
res habeatur. Aurelianus, & Probus quoq; Principes in Romana Re
pub. optimis comparandi, huic genti acerrimum bellum, sed difficilè
inferebant: & utriq; uictores, domita gente, ab Romanis Scriptori-
bus efferuntur. Aliter Marcomanno ęquè docto, si extitisset, nar
raturo. Sed ad Gotos nostros reuertamur: qui sub Giberi
co Rege compositi, pace longæua ad exi-
tum eius quieuêre.

Vuandaliæ lib. 1. cap. 22.

Nominum mutatio unde.

Corn. Tac.

Böemia magna.

Arma-

¶ Armanarici Gotorum Regis clarissimi, uictoriæ: cum Nationum aliquot descriptionibus. Caput. xiiij.

ARMANARICVS nobili Amalorum familia natus, Gotorũ Regno successit. Qui omnes ante se Reges, magnis rebus domi, forisq́ gestis, non solùm æquauit, sed & exuperauit: longè circumductis uictricibus signis per multas nationes: & cùm Orientẽ uersus, & in Boream longè, lateq́ perdomuerat nationes, à Romanis tamẽ Prouincijs abstinuit. quod fœdere prohiberet. Vnde factũ est: ut in Romanis historijs illius nomen non legatur. Sed inter Gotiæ Reges fertur illustrissimus. Post alias bello subactas, Herulorum gentem bello aggreditur. Ea ad paludes Mœotidis (Ablabio autore) tum consederat: nomen à loco mutuata. Nam loca stagnantia ex paludibus, Græci Hele ferunt appellare: Inde ut fit trans uersis literis, pro Heleris, Heruli sunt uocitati. Gens quantũ pernicitate agilis, tantũ in superbiã euecta. Nulla è propinquo gens, quæ nõ leuem armaturam ex ea natione delegerit. At quæ sæpè illis agilitas, & ad cursum uelocitas profuit: apud Gotos prodesse non potuit. Nam stabilis illorũ pugna, cursum ademit: cöegitq́ manus conferre aduersis hostibus. Vincuntur: funduntur q́: & qui superfuere cædi, manus dare coguntur uictoribus Gotis. Inde in Venetos Armanaricus arma uertit. Nemo explicuit, quæ gens fuit Venetorũ. Cùm & Plin. & Tacitus, & Ptolomæus eam nominent in regione Orientis considentẽ. Cæterum Iordanes ex Ablabio prodidit, quæ gens fuerit: asserens trinomiam esse, Venetos, Anches, Sclauonos. Non alios accipimus fuisse, quàm Vuandalos, gentem latissimam: quæ pro magnitudine sua, uarijs, ut diximus locis, diuersa nomina & tunc, & nunc sortitur. Sclauonorum, siue ut nunc habet consuetudo Sclauorũ, usitatissimũ apud omnes nomen est. Cæterum antiquissimũ est Vuandalorum. ut testis est nobis Tacitus optimus Germaniæ illustrator. Accedit Plinius, qui uetustissimũ amplissimæ gentis tradit Vuandalorũ nomen. Quod uocabulũ usq́ adeò apud multos habetur abolitũ: ut nisi uernacula Saxonũ lingua conseruaret: quæ Sclauonos, Vuenden appellat: hodiè qui Vuandali, & ubi essent, ac olim fuissent, ignoraremus. Cùm bello urgeretur ea gens à Gotis sub Armanarico, infinita multitudine prodijt in aciem, pro copia populorũ. Sed quòd sæpè aliâs, tum etiam apparuit: nihil tam obfuisse uictoriæ, quàm multitudinẽ sine ordine pugnantium. Cessere tamen Vuandali Gotis: & imperium subiere uictoris. Nec ea gente licet latissima in deditionem accepta, quieuit Armanaricus. Stimulauit illum magni nominis umbra: ut à mari ad mare dominationem diceretur protulisse. Estonũ gens est, quæ etiam nunc habitat ad

Armanaricus Rex.

Heruli, Sclaui sunt.

Superantur Heruli.

Veneti, origine Vuandali, seu Sclaui.

Vincũt Goti Vuandalos.

Estones, Liuonien.

tat ad littora Sarmatici maris : quæ nunc Liuonia dicitur. Perseuerat nomen gentis,& lingua sua. Eam sibi subijcere conatus Gotorũ Rex aggreditur. Vnde facilè est intelligere: omnes à Danubio in Boreã nationes,illi iam paruisse.quòd per illas,tanquàm subiectas, aut pacatas tam longè ductaret exercitũ. Nimirũ maiorem illius partem tunc, & nunc Vuandali tenuere. Nunc tamen Danubio proximi sunt Hungari,gens post eam ætatem quam describimus ingressa. Inde Böemi. Post pauca Poloni. Et post Letuanos in littore maris sunt Estones: q̊s suo parere imperio,armis Rex ipse cöegit. Inde bellum illi maius exarsit ab Hunorum gente:quæ tunc transisse Mœotidas fertur paludes.

¶ Hunorum origo,& Armanarici Regis Gotorum mors. Caput.xv.

QVIA Hunorũ gentis celebre nomen,ex hac ętate in tẽpora durauit Caroli magni:sæpiusq́ illius mentio incidit nostrę narrationi:operæprecium uidetur, ostendere ex autoribus,quæ gens fuerit,unde uenerit,ubi consederit. Tradit Iordanes Rauẽnas Archiepiscopus,et ante illũ Ablabius Senator Rom. à quibus Sigibertus Gemblacen. Monachus accæpit. Tempore uetustissimo,cũ primũ Goti egressi Suetia, ad confinia Mœotidis paludis sub Erico Rege peruenissent:fuisse in eorũ medio Magas mulieres, quę tonitrua,fulgura,tempestates aëris pro arbitrio cõcirent. quod genus frequens erat in Suetia,Noruagiaq́. Cùm inibi ignotus adhuc maneret uerus Deus. Sed tum Ericũ Regem,odio Maleficiorũ,ab exercitu suo profligasse Maleficas,& in ulteriorẽ ripam paludũ transposuisse. ne ullo eorũ cõmercio gens sua contaminaretur. Illæ aliquandiu errabundæ, uagum hominum genus Scythicæ nationis reperientes,sociarunt cum illis connubia. Et quanquàm uetularum ætas maleficijs plurimum utatur:erant tamen in eis ætate integræ,quæ prolificarent. Coaluit hoc semine breui magna seges hominum. quòd in regionibus frigidis,rarior est aëris contagio,quæ solet mortales consumere. Et permansit hoc genus hominum per multa secula nostris hominibus incognitum. quòd in alteram paludum ripam, nulla erãt commercia cum citerioribus. Cerua fuit, quæ uenantibus iter monstrauit. Ea canibus exagitata,inuicem tentauit iter, per superiora paludis contendens in alteram cõtinentem. Secutus uenator, didicit paludem fore meabilem : et constitutis per interualla signis,itinere quo uenerat, reuertitur ad suos. Id cùm iterum atq́ iterũ pertentasset: cerneretq́ cultiorem hac parte terrã,quàm in sua regione:Principibus in populo rem aperuit. Qui ubi compererunt uera narrantem,omni suorum multitudine collecta, cum uxoribus & liberis,& cum tenui quam præferebãt suppellectile,

Magæ expulsæ.

Hunorum origo.

novas

nouas sedes quęsituri, paludes transierunt. Noua hominũ facies, terrorem ingerebat cernẽtibus. Nam breuis eorũ statura: toruus aspectus: luminũ puncta potius, quàm oculi: color teter, insuetis tartaream faciẽ pręferebant. Iordanes Incubis spiritibus progenitos primos arbitrat̃: Alij Faunis agrestibus: quos aiunt syluas incolere, nihil humanũ pręter solam speciẽ prætendentibus, ortos prodidere. Mihi probabilior narratio uisa est, quàm posui, Scytharũ ortos genere. Sed certiora quędam de origine Hunorum nobis tradidit Berosus Babylonicus sacerdos: cui publico munere contigit, Antiquitates renouare, & Annales perennare. Is ultra Cataclysmum ascẽdens, ostendit Noham noui Seculi patrem, quem historia sacra Noe appellat: post diluuiũ genuisse Tuisconem. Is filios reliquit Hunũ, Vuandalũ, Sueuum, Marsum, & reliquos intra Tanaim et Renũ omnes commorantes. Vnde apparet: omnes ex his nationes prodeuntes, Europęas fuisse, nõ Asiaticas. De ea aũt Hunorũ regione, quam Mœotidẽ transeuntes occuparunt, duo sunt probata testimonia: quòd eas tenuerint uastas solitudines, quas olim Sarmatæ, quos Græci uocant Sauromatas, nunc Tartari tenent. Nam Saxo Danicus scriptor, Regũ suorũ diligentiss. cultor, multis locis commemorat: Danorũ Reges Hunis bello fuisse congressos, mediam habuisse Russiam, quã Danus ad Hunos, Hunus item ad Danos profectus pertransibat. Alterũ testimoniũ reddit Priscus historicus. Is enim à iuniore Theodosio, cuius erat Epistolarũ magister, ad Hunorum Reges Orator in Scythiam missus, Imperatori scripsit. Ingentia se flumina transeuntes, ad loca peruenisse: ubi dudum Indigoia Gotorum fortiss. Sarmatũ dolo occubuerit. Indeq; non longè ad uicum, in quo Rex Atila morabatur, accessisse: uicũ inquàm instar ciuitatis amplissimæ: in quo lignea mœnia ex tabulis nitentibus fabricata uiderit: quarũ tabularũ compago ita solidũ mentiebat̃, ut uix ab intẽto posset iunctura tabularũ comprehendi. Erant triclinia ambitu prolixiore distincta: porticusq; omni decore dispositæ. Area uerò curtis, ingenti ambitu cingebatur: ut amplitudo ipsa Regiam aulam ostentaret. Hæc sedes erat Atilæ quondam Regi, Barbariem totam tenenti. Hæc captis ciuitatibus, habitacula præponebat. Huni ergò Gotis, adhuc gens incognita, ubi sub aspectum armati uenerunt, Gotos inuictam gentem, & quæ multas in suam ditionem nationes redegerat, terruerunt. quòd atro colore, minutis oculis, imberbibus genis, uocis incognito stridore uiderentur. Sed tamen in aciem prodire ausi, uirtutem insueti hostis statuunt experiri. Equidèm turbari potest ad insueta Virtus, perturbari uerò non nouit. Animabant illos tot per gyrũ de gentibus uictorię. Rex ipse omnium opinione inuictus, augebat fiduciam. Sed illũ tum

Hunorum facies & habitus.

Berosus de Hunis.

casus eripuit præliaturis. Nam cùm pridem tulisset acriorem in fœminam, mariti sui desertricẽ sententiam: quòd indomitorũ pedibus equorum alligata, discerperetur: fratres eius obseruato tempore, latus Regis Armanarici gladio foderunt. Quo accępto uulnere, cùm deijcerentur Gotorum animi: Hunorum sunt erecti. Quo fidentius in prælium egresi, Gotorum terras uastabant, nullo in aciem occurrẽte. Rex aũt cùm uulnus corporis incrudesceret: accedente uulnere mentis, de Hunorũ digrassatione, dolore aũt confectus, rebus excesit humanis: plenus dierum. quòd decimũ supra centesimum annum uitæ impleslet.

Armanarici Regis. 110 annorum mors.

¶ Ostrogotorum in uicinos Hunos crudelitas. Tributo se eximentes Goti, congressu tertio, uictoribus Hunis tributarij redduntur, occiso Vuinitario. Caput. xvi.

VINITARIVS Armanarici ex fratre nepos, in sceptra succesit. Sed ex hoc die quo Ostrogotæ sub tributo uiuerent Hunorum: Vuisigotæ facta discesione, suæ libertati prospexere. Cæterum Ostrogotæ relictis quas tenuere sedibus, in Ponticum latus, ueterem mansionem abiere: Hunis iam dominis suis cedentes. Gens indomita ferre iugum, iam tunc rebellionem meditabatur. Nec diu differebat concæpta consilia. Quippè uires exacuens, in proximam sibi gentem duxit exercitum: factaq; congresione, captũ Regem, cum filijs, & septingentis Primoribus in exemplum terroris cruci affixit. Exigentibus id eorum demeritis: quòd Gotos priscis sedibus consistere non paterentur. Sed cùm iam tributa Rex Hunorum Valamber à Gotis exigeret: non est passus Vuinitarius, gentem suam, libertati natam, seruire sub tributo: bellum pro ære offerebat. Accępit ille: & comparatis exercitibus ducebat in Ostrogotas. Augebat Gotorum fiduciam recens uictoria. Difficilis aditus Hunorum accesserat. Ita magnis utrinq; spiritibus in prælium itur. Primo certamine Goti uictores fuere. Repetito certamine, idem exitus. Iam certũ erat, uinci posse & Hunos. Itaq; maiore animo tertium quoq; præliũ ineunt. Ibi post multam stragem, fortissimè pugnans, cadit Vuinitarius: dantq; manus Ostrogotæ uictoribus Hunis, pristina tributa non recusantes.

Vuinitarius Rex.

Gotorũ crudelitas in uicinos.

Huni Gotos uincunt.

¶ Turismundus uictis Gepidis, & ipse cadit: quem in. 40. annos luxerunt Ostrogotę absq; Rege. Fit interim memoria reliquorum Regum. Caput. xvij.

HVMMVNDVS potentissimi quondam Armanarici Regis filius, non æquè paterna in sceptra concesit. Quippè ille toti genti solus imperitans, multis adiectis in circumitu nationibus dominabatur: filius autem solis Ostrogotis, Vuisigotis deficientibus, ægrè regnabat, sub tributo Hunorum, cùm etiã magno bello nimis

lò nimis attritæ erant gẽtis huius uires. Quieta erant Regis huius tem pora. quòd extenuatæ uires nihil magni admitterent. Cunctꝫ non diu post in fata concesʃisset: filius eius Turiʃmundus in ʃceptra peruenit, primo iuuentæ ʃuæ flore perornatus, Qui ʃecundo Regni ʃui año mo uit in Gepidas: magnoqꝫ prælio iam uictor, ipʃe ʃuper hoſtium quam fecerat ſtragem occubuit. Quem ʃic luxerunt Oſtrogotæ: ut per años 40. non aliũ ʃibi regnare Regem paterentur. Tam pertinaciter amori Regis inhærebant. Cuius filius Hermundus, non magnifaciens pater num Regnũ, quòd ʃub iugo uiuerẽt Hunorũ: cum filio ʃuo Beterico, ad Vuiʃigotas ʃe contulit: et ʃub Theodorico Vuiʃigotorum Rege (is erat, qui cum Etio in Atilam pugnabat: de quo ʃuis locis dicam) tacita generis ʃui nobilitate, cum magna gloria militauit. Interim Vualamir, filius Vuandalarici, nepos Vuinitarij, Regnũ accępit cum fratre Diet maro: accedente tertio Vuitimaro. Eratqꝫ in tribus fratribus mira cha ritas, & grata cernentibus contemplatio. Quando Dietmarus pro fra tris fulciẽdo Imperio militabat: Vualamir pro ornando germano cõ- tenderat: Vuitimarus utriʃquè obʃecutus, neutri deerat. Sed hęc poſt- ea ʃuis locis explicanda: nunc per anticipationem quandam ʃunt atta- cta, ut Regum Oſtrogotarum ʃucceſʃionem, à Vuiʃigotis, de quibus mox, diʃcernamus.

Turiʃmundus cadit.

Vualamirus, Dietmarus, Vuitimarus.

¶ Redit ad Suetiæ Reges deʃcribendos. Ingo à Danis cum fratre, ab Haraldo Danorum Rege uincitur, & cadit, noua Acierum inſtructione. Caput. xviij.

IT AVTEM quod ab initio conſtituimus exequa- mur, Gotorum pręclara facinora inter Sueticas res com memorare: quòd Suetiæ Regnum, prima gentis incunabula Goti re- cognoʃcunt: nunc pauliʃper Goticis intermiſʃis, quas ad Valentinia- num uʃquè Imperatorem produximus, in Suetiã denuò reʃpiciamus. ut quæ uicinis patrata ʃunt temporibus, propinqua narratione iun- gantur. Nequè enim cõgruit, longè ʃupra repetere narrationem. quan do unius gentis facinora, diuerʃis Orbis partibus digeſta, unum in or dinem contexere conamur. Ingo maior natu inter tres Alueri filios, ʃceptris paternis iuſta & legitima ʃucceʃsione potitus, fratribus Ola- uo atquè Ingello, ditiones ʃuas ʃecreuit: ipʃe totius Regni iura mode- raturus. Prima illi cura fuit, amplificandi Regni: qua fiducia auʃus eſt bellum Danis indicere. Præter enim exercendarum uirium, & au- gendarum opum cauʃam, & gloriam Imperij prolatati, alij ʃuberant non contemnendi rerum ſtimuli: uel de finibus: uel de cuiuʃqꝫ quod prætendebatur, ut fit, iure in alterna ditione. Danorum autem rebus tum HARALDVS præerat: qui ʃollicitus de futuro bello,

Ingo Rex. Vide ʃupra lib. 1. cap. 48.

Visio Haraldo facta. Daniæ lib. 2, cap. 10.

quod Sueci indixerãt, Religionis suæ implorat auxiliũ. At illi uisa est astare imago Senis lusci, qui se Othinũ memorabat. Is anxio Regi de futuri belli euentu, uisus est tradere rationẽ struendarum acierum; ut tribus turmis copias partiret: & unamquanq; sua ratione dirigeret. ut ab acie in qua gemini præerant, usq; ad uiginti gradatim cornua densans procederet. Mediam faceret turbam iaculatorũ. Postremam uerò ad exemplum primę instrueret: & in subsidijs omniũ generum armatos collocaret. Equitum alas iungens lateribus. Hac ratione institutus à Sene Haraldus, tantum fiduciæ, animiq; concæpit: ut non expectatis hostibus, bellũ ipse transferret in hosticã terram. Ingo, & Olauus fratres, comparatis agminibus inexpectato hosti obuiam pergunt: confliguntq; uiriliter. Sed tantũ præstitit noua acierũ instructio Danorũ Regi: ut tumultuario de more prẹlio ingruentes, Suecos facilè superaret, opprimeretq; magno prælio uictos, Regem, cum fratre. Tertius ab annis minor frater, ualetudinis usus excusatione, Legatos de pace mittit ad uictorem. Pacemq; impetrans, pactis conditionibus in societatem rerum omnium assumitur: ab Haraldo eius Sorore traducta in coniugium, ut amicitiæ uinculum affinitate firmaretur.

Ingonis, & Olaui fratrũ casus.

Ingellus Rex Suetiæ, consensu Sororij Danorum Regis Haraldi, confirmatur. Caput. xix.

INGELLVS post cęsos in Danico bello fratres, permittente uictore, sceptra paterna arripit. quòd iuncta affinitate, non uulgaris illis amicitia intercederet. Huius autẽ Regis tẽpora, ut fuere breuia, sic nullis ab illo rebus gestis sunt illustrata. Sunt tamen, qui tradant Danici Regis germanam, non illo uolente ductam, sed raptu cognitam, germano abductam: belloq; diuturno repetitam. Quæ res non aliena moribus erat eius gentis. Nam clarissimum facinus duxere: Nuptias gladio promereri. Igitur Ingellus memor fraternorum casuũ, armis decernere cum Haraldo non præsumpsit, sed furto institit germanã abducere: uotoq; potitus, bello ingenti repetitam defendit. Haraldus id quod erat res ipsa, iniuriam posthabuit: & legitimis germanæ nuptijs, meliore consilio præbuit consensum. Ita pax inter Reges firmata, interueniente Coniugij uinculo. Acçpta autem uirili ex ea prole, mox rebus excessit humanis.

Nunc impudentissimũ.

Belli apparatus in septenniũ usq; describitur. Regũ item utriusq; partium ad Milites exhortatio. Caput. xx.

RINGO admodũ puer, patri Ingello successit in Regno: non tã suis uiribus, quã proximi Danorũ Regis Haraldi auunculi sui armis securus. Sed cũ iam in seniũ uergeret Haraldus, longęuaq; ętate armis desuesceret: malè consultũ iri Regno

suo

suo putabat: quòd nō ullus esset armorū usus. Iuuenta minorū nullis prælijs assueta uideretur: Si externū ingrueret bellum, ludibrio hostibus futuram. Inciderunt quoq; simultatis causæ in Nepotem Ringonem: ut in illū potissimùm arma pararet. Tantus aūt fuit belli ingruentis apparatus, ut toto septennio Reges præluderent exercitandis uiribus, colligendis auxilijs, parandis armis, nauigijs instruēdis. Quę res indicio est: non tàm acerbis odijs ab Haraldi parte in bella fuisse procursum, quàm erudiendæ Iuuentutis gratia: ut se rebus bellicis assuefacerent, & militari gloria fulcirentur. Simul, quòd indecorū arbitraretur, uirū se per omnem ætatem armis exercitū, magis molli thoro excessum, morbo tabescere, quàm semel in acie fortiter pugnantem, militari exitu uitā senilem profundere. De auxilijs quę quęq; pars contraxerat, longa est Saxonis commemoratio: qui Starcuterū narrationis facit Autorem: ut pars magna belli fuerit. Ita se, qui cunctis rebus nō solùm intererat, sed etiam multis præerat, omnia auxilia, pugnamq; multiplicem, esse ab illo scriptis designata Operęprecium hic ergò agnoscere: quæ cuiq; auxilia uenerint. Nam Danorū Rex, prēter Regni sui uires, quas totas cōtraxerat ex Vuandalia, Saxonia, Anglia, Frisia copias multas duxit in arma. Inerant fœminæ armis innatæ, non solùm gregarios inter milites operam nauantes, sed quę ordines ducerent sui sexus. Vuandalici generis hæ fuere. Tanta cōfluxit nauiū multitudo, ut mare, quod Scaniam atq; Sialandiam dirimit, iunctis naualibus terrestre iter prēberet cōmeantibus: quod tamen ubi artissimū est, quatuor milia passuū habet in latitudine. Erat in Scania exercitus equestris ac pedestris: ad supplendas, ubi opus uideret̄ turmas. Nauali eñ prælio dimicaturi concurrerant. At altera de parte Suetici generis omne robur cōcurrerat. Accessere auxilia Liuonū, Estonū, Curetumq;: plurimi Noruagi, Tilensesq;. Nec deerat illis ordinibus decus fœmineū. Hetha nomen erat puellæ, quæ cornu in acie tuendum accæpit. Primi Sueci locū pugnę præfinitū tenuere. Nam Danis aduersi uenti, aditū nisi post septenniū non dedere. Steterant in cōspectu classes. Diriguntur in ordines pugnaturi. Ibi quisquè Ducum, sua agmina, quibus potest uerbis concitat in pugnam. Haraldus suam ab Ringone contemni queritur Senectam: inmemorem esse iuuenem, quòd per Senem regnet. Multipliciter & iura sanguinis: & sua benefacta proijci. Meminerint quiquè, quàm sit iniuriū, Senem ab Iuuene bello lacessi. Fortia facta Patrum pro se quisq; recolat: paratam esse in manibus Victoriam, si uiri sint. Opima spolia manere uincentes. At parte altera Ringo circūuectus, suos alloquit̄. Delyrū Senē esse, qui hostilia regat. Mollē opponi militiā. Quippè esse Germanos, Vuandalos, Borealibus armis uinci

Belli apparatus.

Daniæ lib. 2. cap. 11.

Danorum auxilia.

Suecorum auxilia.

Haraldus ad suos.

Ringo ad suos.

uinci solitos. Auspicari se, multis ex rebus uictoriã. quòd uiribus præualeant. quòd animis exuperent. quòd iustiore causa lacessiti, in prælia ueniant. Tantùm perseuerent quibus sunt animis. Nullum fore dubium, uictoriam suis partibus aduolaturam.

¶ Cadit bello Haraldus. Victor Ringo, Regna partitur. Olo Rex à Starcutero sicario nudus transfoditur.

CAPVT XXI.

SIGNA canunt. Prima missilia mittuntur. Subducitur coelũ densis ubiq; iaculis. Vulnera, necesq; promiscuè fiunt. At ubi propius res agitur: micant in manibus gladij. Cędunt, cęduntur q;. Stabat de suorum parte Starcuterus, uir monstrosæ fortitudinis: fortissimos quosq; obuios sternit: uulnus non leue & ipse excipit. Pro multitudine pugnantiũ uaria erat prælij fortuna: hic uincẽtes, illic uincuntur. Alternant diu spes, & metus. Dubijs diu pennis inter utranq; aciem uictoria uolitabat. Sed Danici Regis interitus, statim uertit in Suecos uictoriam. Vir ætate decrepitus, luminibus cæcutiẽs, iam uitæ pertæsus, in densiora se mittens agmina, telis obrutus cadit. Cadunt pariter animi de hac parte pugnantiũ: eriguntur Suecis. At Ringo ubi comperit Haraldũ corruisse: iam unam cernens ubiq; pugnæ sortem: miseratus causam Danorũ, Receptui cani iussit. Ardentes animos, ex Marte difficilè reuocat. Iam una de parte fuga, sęuitiam uincentibus interdicit. Regium cadauer, Regiorumq; Procerum ad funera dimittit. Ipse disponendis, ordinandisq; in Daniã rebus iam uictor intentus, Hetham puellam, quòd eius ubiq; fortem expertus est operam, Daniæ Regno præfecit. Contumeliam perinde genti inurens: quòd fœmineo digna uideretur Imperio. Cæterum Scaniam ab reliquo Daniæ Regno pręscindens, Oloni Noruagiorũ Regis filio permisit regendam. Sed facilè pertęsum est Daniæ fœminei Imperij: Olonem precibus adoriuntur, demat Danico nomini contumeliam: ipse sibi Regnum omne desumat gubernandum, se sponte defecturos. ut culpa uacet apud Ringonem Sueciæ Regem. Nec difficilè fuit, ambitioso persuadere Regnum inire: uocatam ad se Hetham, Daniæ Regno iubet abstinere: sola Iutia in reliquum contentam: cui tamen annuum imponit, ne libera credatur, tributum. Ipse ad natiuam crudelitatem conuersus, breui effecit, ut pœniteret Danos illum asciuisse. In desyderio illis esse cœpit fœmina quam contempserant. Sed non tam facilè fuit deijcere, quàm Regem constituere. Igitur Starcuterum auro promisso adoriuntur: tyrannum è uita auferat. Ille uel auaricia corruptus, uel sæuitia Oloni Regis permotus, operas pollicetur. Balneis se lauandũ Olo prębuit. Ingreditur Sicarius ex fortissimo pugile. Olo miratus

Haraldus cadit. Daniæ lib. 2. cap. 11. b.

Hetha Danię pręficit.

Olo Daniæ se submittit.

Daniæ lib. 2. cap. 12. c.

miratus uenientem Starcuterum, acri contuitu hominē reuerberat: ut propositi pœnitens, pedem referret. Ea uis erat luminosorum in Rege oculorum: ut quem armatæ acies non terruerunt, nudi hominis aspectum ferre non posset. At Rex conscius luminum suorum, cùm cuperet nosse quid afferret: nihil ueritus proditionem, à pugile inuictissimo oculos deiecit. Ille adortus Regem, nudum gladio confodit. Vno hoc crimine gloriam fortitudinis obscurans. Cuius rei pœnitudo statim subijt: permansitq; in finem uitę. Nam in se reuersus, nimium accusauit auariciam suam: quòd Regem nihil de se malè meritum, fidentē, nudū confodisset. Igitur pecuniam, quam precium Regiæ necis accęperat, collo appēsum circumtulit: inuitans omnes eo precio ad necem suam. Multi præteriere, uiri fortis sanguine abstinentes: nonnulli malè sibi timentes, quòd etiam in ipso mortis momento se uindicaret.

¶ Starcuteri cum Hathero Dialogus elegantissimus, Saxonis Carmine descriptus. Cuius Hatheri manu tandem Starcuterus obtruncatur. Caput. xxij.

HATHERVS quidam inter Sueticam nobilitatē nō infimus, in uenatione agens: cùm uideret senem de longinquo, minus agnouit: sed duos ex comitibus admissis equis, iubet præripere uiam, sciscitaturos, si Starcuterus sit quem uideat. Nam illū minimè cessurum de uia. Aduolantes equites ut terrefacerent: conuersus ille, claua sua prostrauit. Secutus Hatherus, ubi uidit casum comitum, nihil dubitauit, esse quem suspicatus erat. Rogat ille Senem. Cur gemino succinctus gladio incedat: cùm sit neuter usui? Si libet, refert ille, experire. Hatherus subinde. Vis alterum mutare uehiculo? Tum Senior. Olim inquit, ab irrisoribus pœnas accæperam: nunc uerò se iuuenum patere cachinnis. Libet Carmen inserere, quod Saxo noster tribuit indignanti.

Vt sine regressu pronas agit alueus undas: — *Starcuterus*
Sic ætas hominum cursim labentibus annis
Irreditura fluit: præceps ruit orbita fati
Quam generat, finem rebus factura Senectus.
Illa oculos hominum, pariter gressusq; relidit: — *Senectutis incōmoda.*
Eripit os, animumq; uiris: famæq; nitorem
Paulatim premit: & claros obliterat actus:
Occupat occiduos artus: frustratur anhelæ
Vocis iter, uegetamq; premit torpedine mentem:
Dùm pariter tussis, dùm pellis scabida prurit:
Dens stupet exesus: stomachus fastidia gignit:
Euacuat iuuenile decus: marcore decorem

Oblinit

Oblinit: & picta crebras ferit in cute rugas.
Obterit egregias Artes: monumenta Priorum
Obruit: & Titulos antiquæ laudis adurit.
Demolitur opes: precium uirtutis, & usum
Carpit edax: transuertit res, & ab ordine turbat.
Ipse ego quàm noceat didici damnosa Vetustas,
Visu æger, uocis modulis, & pectore rauco
Cunctaquè in aduersam fluxerunt commoda sortem.
Iamq; minus uegetum corpus, fulcimine tutor
Flaccido, subiectis innixus membra bacillis,
Lucis inops, moderor uestigia fuste gemello,
Et uirga monstrante sequor uestigia callis,
Stipitis auspicio potius, quàm lumine fisus.
Nemo mei curam celebrat: nec in agmine quisquàm
Solamen ueterano adhibet. Nisi forsan Hatherus
Assit: & infracti rebus succurrat amici.
Ille semel quencunquè pio dignatur amore,
Integer incępto studio conseruat, eodem
Prosequitur: primosq; timet peruellere nexus.
Ille etiam bello meritis benè, præmia crebrò
Digna refert: animosq; colit: largitur honores
Fortibus: & claros donis ueneratur amicos:
Spargit opes, laudisq; suæ cumulare nitorem
Dapsilitate studet, nulli uirtute secundus,
Nec minor ad Martem, pietatem uiribus æquat.
Belligerare celer, labi piger, edere pugnam
Promptus, & urgenti tergum dare nescius hosti.
At mihi, si recolo, nascenti Fata dedere,
Bella sequi, belloq; mori, miscere tumultus,
Inuigilare armis, uitam exercere cruentam.
Castra quietis inops colui: pacemq; perosus,
Sub signis Gradiuè tuis, discrimine summo
Consenui, uictoq; metu, pugnare decorum,
Turpe uacare ratus, crebras committere cædes
Egregium duxi, & strages celebrare frequentes.
Sepè graues bello Reges concurrere uidi,
Et clypeos, galeásq; teri, crudescere campos
Sanguine, loricas affixa cuspide rumpi,
Vndiquè thoraces admisso cedere ferro,
Luxuriari feras inhumato milite pastas.

Ad Hatherum.

Starcuterus de seipso.

Hic

Hic aliquis fortè egregij conaminis autor,
Marte, Manuque potens, medium dum pugnat in hostem
Intentam capiti loricam diffidit: alter
Caside perfossa, ferrumque in uertice mersit.
Hic gladius sæpè dextra bellantis adactus,
Tegmine disciſſo capiti districtus inhæsit.

¶ Hatherus autem tale Carmen tribuit.

Vnde uenis Patrias solitus scriptare Pöeses,
Infirmo dubium suspendens stipite gressum?
Quóue ruis Danicæ uates promptissime Musæ?
Roboris eximij cassus decor excidit omnis:
Exulat ore color: animoque amota uoluptas:
Deficit arterias uox, & raucedine torpet:
Deseruit corpus habitus prior: ultima cœpit
Illuuies, formæque notas cum robore carpsit.
Vt ratis asiduo fluctu quassata fatiscit,
Sic longo annorum cursu generata Senectus,
Triste parat funus: defunctaque uiribus ætas
Occidit: & primæ patitur dispendia sortis.
Quis uetuit te note Senex, iuuenilibus uti
Ritè iocis, agitare pilam, morsa nuce uesci?
Iam satius reor: ut rhedam, qua sepè ueharis
Venditor ensis emas: facilem ne in fręna caballum,
Aut precio leue curriculum merceris eodem:
Aptius inualidos sua quos uestigia fallunt,
Excipient iumenta Senes: rota proficit illi
Orbibus acta suis, cui planta uacillat inanis.
At si fortè caues casum uenundare ferrum,
Ereptus tibi te perimat nisi ueneat ensis.

¶ Ad hæc denuò Starcuterus.

Improba uerba seris, facili temeraria labro,
Auribus inconcinna pijs. Quid præmia ductus
Qui gratis præstandus erat, per munera quæris?
Nempe pedes gradiar: nec turpiter ense relicto,
Externam mercabor opem. Natura meandi.
Ius dedit: & proprijs iussit considere plantis.
Cur cui debueras ultrò dux esse uianti,
Ludibrio insultas, sermone procaciter usus?
Quæque olim gessi, memori dignissima fama,
Dedecori tribuis: meritum quoque crimine pensas?

Quid uisu insequeris uetulum pugnare potentem?
Inuictosq́ mei titulos, & splendida facta
Probro adigis: famosa terens, & fortia carpens?
Qua probitate petis indignum uiribus ensem?
Haud latus hic imbelle decet: dextrámue bubulci
Agrestem soliti calamo deducere Musam,
Procurare pecus, armis armenta tueri.
Nempe inter uernas ollę uicinus obunctæ
Crustula spumantis patinæ subligine tingis
Crassi adipis, macrum perfundens unguine panem:
Iusq́ tepens furtim digito sitiente liguris:
Doctior assuetam cineri prosternere gallam,
Indormire lari, somnos celebrare diurnos,
Sedulus officium uidentis obire culinæ,
Quàm bello fortem iaculis aperire cruorem:
Auersans lucem latebræ sordentis amator,
Mancipium uentris miserabile, parquè putaris,
Sordida cum siliquis lambenti farra cultello.
Hercule non tunc me ferro spoliare petebas,
Quando tibi Olonis summo discrimine nati,
Propugnator eram. Namquè agmine prorsus in illo,
Aut gladium fregit manus: aut obstantia fudit.
Hæc grauitas ferentis erat. Quid, quando Curetum
Littus, & innumera constratum cuspide callem
Primus ligniferis docui procurrere plantis?
Nanquè aditurus agros consertos murice, ferro
Armabam laceros subiecto stipite gressus:
Hinc mecum egregijs congressum uiribus Hamam
Enecui. Mox cum Vuino Duce Flebare natos
Obtriui Kyrios: uel quos alit Estia gentes:
Et populos Semigalla tuos. Post hæc Telemarcos
Aggressus, caput inde tuli liuore cruentum,
Quassum malleolis, armisq́ fabrilibus ictum.
Hic primùm didici, quid ferramenta ualerent
Incudis: quantumue animi popularibus esset.
Teutonici quoquè me pœnas autore dederunt:
Cùm natos Suertinge tuos, Frotonis iniqua
Cæde reos, domini uindex ad pocula straui.
Nec minus hoc facinus, quando pro uirgine chara,
Vno septenos necui certamine fratres.

Starcuteri facta heroica.

Teste

Teste loco, qui me stomacho linquente peresus,
Non parit arenti rediuiuum cespite gramen.
Moxquè Ducis Kari bellum nauale parantis,
Vicinus egregiam conserto milite puppim.
Inde dedi leto Vuaram: fabrumq; procacem
Mulctaui, uatibus cæsis: ferroq; peremi
Rupibus Auinijs hebetantem tela Vuisinnum.
Quatuor hinc Leri natos, pugilesq; subegi
Biarmenses gentis Hybernæ, Principe capto.
Dufflinæ populabar opes: semperquè manebit
Nostra Brauuellinis uirtus conspectâ trophæis.
Quid moror? excedunt numerum quæ fortiter egi:
Quodquè manu gessi: ad solidum celebrare recensens
Deficio: sunt cuncta meo maiora relatu:
Vincit opus famam, nec sermo suppetit actis.

Hæc Starcuterus. Sed cùm Hatherus quædam mutuo sermone reddi disset: intellexit ille, adesse quem uolebat, cuius laudes superiore Carmine ignarus, præsente ipso cecinisset: feriendũ uiro iugulum suũ præbuit. Hortatus: ne patris sui interfectori parceret. Hæc facientem, auro quod ob necem Regis accæperat, potiturum promittit. Et ut eiusdem in se animum uehementius efferaret: huiusmodi exhortatione usum tradit idem Saxo Grammaticus.

Starcuterus

Præterea Hathere, priuaui te quoq; patre Olone:
Hanc mihi quæso uicem referes, & obire uolentem
Sterne senem: iugulumq; meum pete uindice ferro.
Quippè operam clari mens percussoris adoptat:
Horret ab ignaua fatum deposcere dextra.
Spontè pia fati legem præcurrere fas est:
Quod nequeas fugere, etiam anticipare licebat.
Arbor alenda recens, uetus excidenda: minister
Naturæ est, quisquis fata confinia fudit.
Et sternit quod stare nequit. Mors optima tunc est,
Cùm petitur, uitæq; piget: cùm funus amatur:
Ne miseros casus, incommoda proroget ætas.

Hæc dicens, exerta crumena pecuniam promit. Hatherus autem, tam fruendi æris, quàm paternæ ultionis auidus: obsecuturũ se precibus, nec præmia repulsurum spospondit. Cui Starcuterus ense proiecto, pronam ceruicem applicuit: ne timidi percussoris opus exequeretur: aut ferro muliebriter uteretur hortatus. Præfatusq;: quòd si peracta cede, ante cadaueris lapsum, caput ac truncum medius intersiliret: armis

insuperabilis redderetur. Quod utrum instruendi percussoris, an puniendi gratia dixerit, incertum est. Fore enim poterat: ut saltantem eximij moles cadaueris obrueret. Igitur caput decussum, morsu terrā petiuit, ferocitatem retinens uiuentis. Percussor tamen promissis fraudē subesse ueritus, saltu abstinuit. Quem si temerè peregisset: fortè lapsi cadaueris ictu obrutus, occisi Senis pœnas proprio funere persoluisset. Hic exitus monstrosi hominis fuit: quem corporis proceritas, ingens uirium robur, & annorum insolitus numerus, singularem faciūt, & incomparabilem. In quo Saxonis nostri Carmina putaui non prętereunda, ut uetustatis, in celebrandis Carminibus, quam ille reddidit latino sermone, industriam pernoscamus. Simul etiā robustissimi uiri exitum illustraremus. Deniq;, ut non uisuris fortè Saxonis historiam, ostenderemus, crasso sub aëre nasci magnos posse uiros, & magna exempla daturos.

Starcuterus sternitur.

¶ Ob latrocinium in Hallandia, Gotari Regis Sueciæ Legato paratum, Danis bellum infertur: quo Siuuardus Omundi filius cadit. Filiam Daniæ Regis ui abductam Rex coniugem excipit. tandem bello suborto Gotarus perijt. Caput. xxiij.

GOTARVS interea apud Suecos rerum potitus, Regniq; statum, uicinorum Principum affinitate munire constituens: solenni missa Legatione ad Daniæ Regem Omundum, alteram filiarū eius poscit uxorem. Nec difficile admittitur: quod uoto concæptum, etiam precibus postularetur. Prospera igitur renuncians, quem misit Suetiæ Rex Oratorem, iubet maiori apparatu regredi: sponsamq; puellam Regno inducere. Nauigat ille instructissima rate: et Hallandiam applicans, ubi se contulit in hospitium, expertus est insigne Latrocinium. Siquidèm caupones, memorabili scelere receptos hospitio peremerunt. Nam collocatis ad quietem hospitibus, pensilem molem desuper iniecerant opprimendis. Circumspiciens Regius Suetiæ Orator, dolum deprendit: commonitosq; suos, iussit cubare in diuersum. Alij qui fraudem non præuiderant, oppressi perierūt. Prima luce latrones decurrunt: Regium Oratorem, uirum opibus, ut cernebant, stipatū, compressum esse sperantes, aurum iam spe deuorabant. Vident astare armatū: ut latrocinia, comitumq; suorū casum uindicaret. Illi quoquè nō imparati pugnā conserūt: multos ex familitio Legati deijciūt, ipso cū paucis elabente. Regi suo tristis occurrit: casum suū congemiscens. Ille Danorū Regis insidias esse interpretatus, malo errore Danię bellū indicit: nec diu moratus infert. Mouit aūt in Hallandiā Danię, puinciā, in qua scelus (quod imputauit) admissum est. Ibiq; conserta manu, Siuuar-

Gotarus Rex.

Latrociniū in Hallandia patratū.

Siuuardus Daniæ Rex uincitur. Nam Omundus pater, illum pro se misit bello Ducem. Victor classem mittit in Daniam: quæ sponsam pe netralibus extractam abducit: quam abductam, Sueonum Rex coniu gem lætus excæpit. Nec diu post, unum ex primoribus suis insimula- tum: quòd Germaniæ Regis stuprum tulisset, occidit. Cuius propin- qui ac necessarij conspirantes, necem eius uindicare statuerunt: & ad Iarmericum Daniæ Regem, cuius ille patrem bello oppresisset, sese contulerunt: ueteris facti cōmemoratione utentes ad conciliandos ani mos, & ad prouocandum Regem in bellum: quo patris necem ulcisci præpararet. Bellum Sueonum Regi indicitur: paraturq́. In quo mag no conflictu inito, Gotarus opprimitur, à suis desertus, & ab exteris expugnatus: Regnumq́ cesit Danorum Regi Iarmerico.

Siuuardus uincitur.

¶ Iarmerici Suetiæ cum Dania Regis, gestorum sum- maria repetitio. Caput. xxiiij.

IARMERICVS Danorū Rex, gemino Regno suf fultus, pristinæ captiuitatis sortē pulchrè compensauit: etiam Suetiæ imperitans. Quid aūt rerū gesserit, et quo- modo finierit: in Dania signauimus. Nā quod Sueticis rebus attinet, nihil præcipuū accæpimus à maioribus. In bello quod aduersus Hel- lesponticos idem Rex gesit (qua de domo accæptā uxorem, ob adul- terij suspicionem malè perdidit) perijsse dicitur. Nauigatione autem instructa, bellum fuisse marinum memoratur. Certè longa nauigatio- ne ex mari Danico, quod idem est Germanicum, peruenitur in Helle spontum: qui Asiam in angustijs disterminat ab Europa. Multo qui- dèm tempore interposito, postea enauigarunt Normanni in Constan tinopolim, eius suburbia uastantes. Sed hac ętate nondū illis erat Oce anus ille pertentatus: præsertim, ut post Cimbricā Chersonesum prę- teruecti, Galliam & Hispanias, omni Betica & Italia relictis, ad Græci- am usquè pertingerent. Sed hęc relinquamus in medio: grauissimum Autorem nequaquàm mendacij cōarguētes. Potest tamen fieri: ut no- minum similitudine deceptus, alterum putauerit pro altero.

Iarmericus Rex.

Daniæ lib. 2. cap. 16.

¶ Snionis Daniæ Regis narratur amor, & raptus Regi- næ Suetiæ, Gotorum Regis filiæ. Atq́ hinc ad res commemorandas redit. Caput. xxv.

IARMERICVS, qui in Suetiæ Regno successerat, euentu quàm nomine ipso notior est. Equidèm Añales cùm factum recenseant, Regis nomen subducunt. Snio Rex Danicis rebus præerat: filiamq́ Gotorum Regis à se uicti, uehemēter amabat. Iustas nuptias non recusasset pater: sed ille liberam uolebat Venerem. Indignum ratus pater, Regiam stirpem, Regale scortū fieri: puellam

Regis no- men ignotū

iam Daniæ Regi secretius affectam, Sueonum Regi tradidit uxorem. Irritatus amor, aduersis uehemẽter incãduit, libuitq́ magis, quod cœpit licere minus: iam alienã coniugẽ, iam Suetiæ Reginam, inconcesso prosequebatur affectu. Submisit fidum hominem, qui habitu mendici pauperis, translatus in Suetiam, Aulæ se inmisceret Regali: ut caperet occasionem colloquẽdi ad Reginam. Ille dissimulator egregius, ad fores se collocauit, quibus sciebat egrediendum esse Reginæ. Cunquè procederet: ille dissimulanter propius se ingerebat: & quo potuit secretius in aurem insusurrauit Reginæ. Amat inquit te Snio. Et hæc dicens, ne quis uultum dicẽtis attenderet, aliò respexit. Illa progressa, uelut nihil dicentis uoce moueret, eadem est usa dissimulatione. Sciebat Regiam plenam fore oculis obseruantiũ Reginã, ex mandato zelotypi Regis: qui Daniæ Regis insidias uereretur. Post moram regressa: cùm procus ille mendici habitu adhuc in loco suo cõsisteret: eadem obseruatione respiciens, alio in aurem sonuit expectantis, Amantem redamo. Exhilaratus ille: nihil tamen signi foris ostenderat. Sedulus aũt alium obseruabat egressum: uenienti quàm dissimulanter inmurmurat. Locũ inquit, poscit amans, & tempus. Interposita mora, cùm iterum appareret: Initium brumæ in Bokeror præsignauit. Qui diligentius obseruauere dicentis nutum, nõ satis quid, aut cui loqueretur intelligentes, extremæ calliditatis consilium amentiæ deputauere. At nuncius omnia persentiens, certiorẽ facit Regem Daniȩ de omnibus. Ille constituto tempori, ac loco non deerat. Egressam Reginam lauandi specie, cum mariti opibus in nauim assumit: raptoq́ potitus, in Daniam enauigauit. Multa deinde prælia Regibus fuere. cùm ille iustas nuptias uindicaret temeratus: coniugemq́ reposceret: alter iniustas tueretur. Præualuitq́ iusto iniquus. quòd plus armis posse tum uidebatur. Multa deinceps tempora transiliuit, quem in cõmemorandis Antiquitatibus sequimur Autorem, Saxo Sialandicus. Nam quorũdam Regum in Dania sola attingit nomina: multorũ etiam obliuione damnauit. Rerum autem Sueticarum ex hoc tempore egressionis Scaniorum (qui postea dicti sunt Longobardi) sub Rege Snione: qui fuit annus post natum Christum, Trecentesimus octuagesimus secundus, iuxta supputationem ab Eusebio inchoatam, Hieronymo, Prospero, & Florentinis diligenter continuatam, usquè in Carolum Magnum: qui ad octingentesimum post Christum natum peruenit ad Imperium: omnino nihil commemorauit. Cuius rei detrimentum, Goticis narrationibus, quæ ex hoc die magis ac magis inclarescunt, compensemus: redeuntes in Prouincias ad Histrum constitutas: in quibus diuturna fuit Gotorum cum Romanis colluctatio; donec libertate prouecta, in maiores

Amoris solertia.

Procantis uerba.

Regina capitur.

Digreßio ad Gotos.

De Longobardis, lege lib. Tertiũ Daniæ per totum.

Anno Christi 382.

maiores occupandas proficerent. Quod quomodo factum sit, nunc nobis commemorandum.

¶ Vuisigotæ, uel Vuisigoti, indifferenter, ut ab Hunorũ dominatu eximantur, Valenti, & Valentiniano Impp. Rom. se dedũt: perperàm Arriano rum hæresi infecti. Caput. xxvi.

VISIGOTAE, qui eius gentis occidua magis tenuêre, cùm post mortem Armanarici potentissimi Regis, ab Ostrogotis discederent: cernerentq́ se Hunorum armis premi: diu deliberauere, quomodo consulerent suæ libertati: cùm Hunorum armis obsistere non posse putarẽt. Missa erga Legatione ad Valentem Imperatorem (quem Valentinianus Augustus cõsortem fecit Imperij) postularũt: in Romanis Prouincijs, Thracia, Mœsiaq́ sedes quietas. Simul etiam: ut sub umbra Romani nominis quietius agerent ab incursu Hunorum: polliciti, Romano se Imperio militaturos. Quo què illis maior fides esset, promisere CHRISTI religionem, iamtunc in Romanis Prouincijs florescentem, suscipere: si Doctores illis suæ linguæ gnaros, Imperator prouideret. Eam legationem non inuitus Valens audiuit: hoc in pactis exhiberi, quod ille uotiuum semper habuisset: facilè promisit Prouincias, quas illi armis poterant uendicare: sæpeq́ uendicarunt. Commilitium, quod Reipub. pollicentur, gratus agnouit. Doctores illis Sectæ suæ misit Arrianos, maximum Reipub. Christianæ detrimentum. Quot inde enecati postea fideles? Quot pulsi in exilium Episcopi? Et quod omnia exuperat incommoda: quàm innumerabiles animæ inde perierunt? Hoc iacto principio pestifero, latius serpsit malum in omnem nationem. Nam Vuisigotæ non tam Christiani, quàm Arriani, per Episcopum gentis suæ Vlphiam, Ostrogotos, & Gepidas congentiles suos, fermento quod accæperant, corrupe runt. Nam is erat Gotorum Apostolus, si non Antichristus: qui Goticas literas adinuenit: qui diuinarum literarum sacratissimum thesaurum, in Goticam linguam transfudit, inmixto quod imbiberat ueneno. Ita factum est: ut pessimum seminarium citius, quàm salutiferum latè germinaret: perueniens usq́ ad Vuandalorum latissimam nationem: quæ & ipsa imbuta simili toxico, catholicos seuerissimè, & in Hispanijs, & in Aphrica persequebatur. Tantum potest error in primordijs. Felices, si non Valentem Arrianum, sed Valentinianum catholicum, Christianum Imperatorem, de Religione suscipienda consuluissent. Sed terribile in filios hominũ Dei consiliũ: de profundo suo, dissimulauit in hac gente, perenari perniciosum errorem.

Vuisigotæ Romanis se subdunt.

Arriana secta inficiuntur Goti.

¶ Orto tumultu ob caristiam, Vuisigotæ Romanos trucidant: & fame se leuant. Secundo irritati, exercitum prælio, & Regem igni absumunt. A Theodosio tamen Imperatore tandem arcentur.

CAPVT XXVII.

VM ergò Vuisigotæ Valentis permissu in Thraciam, Mœsiamq́ transmigrarunt: cœpit nouis cultoribus, qui necdum terrā subegissent, rerum inopia succrescere. Duces aūt limitanei Lupicinus, atq; Maximus, quos Regioni Valens præfecerat, causam carioris Annonæ inter Vuisigotos, uerterunt in occasionem auariciæ suæ: magis atq; magis augentes Caristiam. ut Gotos primùm ære, deinde mancipijs nudarent: quæ omnia comparandis frugibus impēdere cogebantur. Cunq; malorū nullus esset finis, sed quotidiè fames augesceret: etiam de distrahendis liberis agere nonnulli cœperunt: malentes in seruitute filios uiuere, quàm miserabiliter apud se mori fame, duplicíq; malo excruciari. Duces erant in Vuisigotis Fritigernus, & Alatheus, atq; Safra. Clamorem populi nec reprimere, nec sustinere ualentes. quòd non solùm tenuiter, sed etiam ingenti precio uictum, nedum tolerabilem, sed etiam corruptissimū mercarētur, uerba fecere Romanis. Sed surdis fabulam narrauere. quòd & de suis illi marsupijs implendis, & gente sine armis subigenda cogitarēt. Excipitur Fritigernus conuiuio à Romanis. Comitū suorū in alio triclinio clamorem audit. Illi, quòd fame urgerentur, & conuitio: orta, ut fit, rixa inter militares, ad arma concurrunt. Romani plures, facilè paucos compressissent in suo. Aduolauit Dux Fritigernus, & breui aucta est Gotorū manus. Igitur Romani illi Duces, cum commilitio suo ad unum omnes necantur. Goti mox ad prædā egressi, cœperūt undiq; rebus cōtractis abundare, imperantes Prouincialibus, importare gratis, quod ante uel magno, uel nullo precio poterant obtinere. Valens ubi audiuit cædem suorum, gentisq́ insolentiam rebellantis, Antiochia comparatis copijs exiens, mouit in Thracias. ut gentem reprimeret. Nec segnes Goti, obuiam proficiscuntur. Vbi conseruere manus, primùm Romanus equitatus dissipatur. Pedites circumfusi, ab equitatu Gotorum funduntur. Fit misera cædes Romanorū. Imperator diu inter agmina consistens, iam uulnere saucius, deportatur in non longinquā casam. Goti latè persequentes, omnia ferro & igne uastauere. Incideruntq́ in casam, qua illis ignorantibus Imperator delituit. Illi misso igne, Valentem cum consortibus concremarunt. Hic erat Imperatoris illius exitus, hæc prima, & usq; in eum diem maxima in Romanos exercitus cædes. Ita uindices fuere diuinitatis, suæque iniuriæ nescientes. Primùm Decium, cum filio, inde

Caristia in Thracia & Mœsia.

Cæduntur à Gotis Romani.

Valens Imperator cū suis igne absumitur.

lio: inde Valentem cum exercitu conterentes. quòd impiam Arrianorum sectam illis iusserit prædicari. Qua elati uictoria Vuisigotæ, Constantinopolim obsederunt. Eam urbem Dominica Valentis uxor, ingenti in populum pecunia distributa, seruauit. Et Gratianus, cui nepoti Valens occidentale commisit Imperium, afflictis rebus prudentissimè consuluit. Nam Vuisigotos Thraciam, Mœsiam, Daciamq; ripensem possidere, ac Romano Imperio imminere intelligẽs, resistere constituit. Et cùm id sibi existimaret soli non possibile fore: accersitum ex Hispanijs Theodosium, ingenti uirtute uirum, consortem Imperij declarauit. Nec fuit postea, cur pœniteret prudentis consilij Gratianum. Siquidèm Theodosius quàmprimum Imperator declaratus, purpuramq; apud Seruium est indutus, summo Principe digna gessit. Vuisigotis enim congressus, eos multis, magnisq; prælijs uicit: urbem uictor Constantinopolim intrauit: & ne paruam Romani exercitus manum, quotidiè bellando attereret: pacem, fœdusq; cum Athanarico Vuisigotorum Rege percussit. Quanquàm scribat Ablabius: Theodosium supradictis in prælijs uincentem, morbum incidisse grauissimum: eaq; ratione, gratuitam pacem cum Vuisigotis constituisse: cui Theodosius breui liberatus, ob honorem collegę, libẽter acquieuerit.

Theodosius Gotos uincit.

¶ Athanaricus Constantinopoli moritur. Gotorum strages sub Theodosio Imperatore militantium.

CAPVT XXVIII.

ATHANARICVS Vuisigotorũ Rex: qui Fritigerno successit: ob fœdus Constantinopolim ingressus, magna adductus est urbis illius admiratione: & laxatum omnibus curis animum, inspiciendæ ædificiorum, operumq; magnificentiæ impendit: urbis sitũ, nauiumq; instructissimos portus miratus: ac deinceps Regiam Imperatoris ingrediens, & obsequia, uariaq; officia conspiciens, quasi in stuporem uersus: Ea inquit cerno, quæ sæpè incredulus audiebam. Sine dubio, Deus terrenus est Imperator. Et si quis aduersus eum manum erexerit, ipse sanguinis sui reus erit. In tali ergò admiratione, maiori à Principe honore suffultus: paucis mensibus interiectis, rebus excessit humanis. Quem Princeps affectionis gratia, penè plus mortuum quàm uiuum honorans, ipse in exequijs feretrum eius præcessit: Regiaquè sepultura decorauit. Quæ res Gotorum animos mirificè Imperatori conciliauit: ut in fœdere, & fide, etiam sine Rege sub Imperatore diu, feliciterquè perdurarent. Paulò post, cùm Gratianus apud Lugdunum Galliæ ciuitatem interfectus esset: Theodosius in Gallias profectus, Gotorum uiginti (aut iuxta Orosium, decem) armatorum milia secum duxit: gessitquè Imperator ipse aduersus

Athanarici mors, & exequiæ solennes.

uersus Arbogasten, & Eugenium tyrannos, ciuile illud bellum, Claudiani Poetæ Carminibus celebratum: in quo Goti ab Imperatore præmissi, ad internecionem fuerũt occisi. Postquàm uerò Theodosius apud Mediolanum, immatura Reipub. morte præuentus esset: Arcadium, & Honorium filios, & in Romano Imperio successores, multi suorum perfidiæ atq; insidiæ causa agitauerunt. Commiserat Theodosius Imperio florens, tres potentissimas Imperij partes, tribus Ducibus gubernandas: Rufino Orientalem, Occidentalem Stiliconi, & Aphricanam Gildoni.

20000. Gotorum cadunt

¶ Alaricus cum Rhadagaso exercitu maximo Italiam petunt. Caput. xxix.

Alaricus Rex.

ALARICVS tum Gotorũ Rex cõstituitur: cùm optimo ac fortissimo Imperatore Theodosio mortuo: discissisq; Romani Imperij partibus, Goti ab Ducibus Romanis, & adolescentioribus Imperatoribus negligerentur. Siquidem militaria donatiua illis, ut prius, nulla prouenerant. Alaricus ergò nobili Baltorum genere ortus, cui erat post Amalos secunda nobilitas. Nam Balta eius stirpis pater, nomen ab audacia mutuauit. Balta enim lingua gentis, audax dicitur. Is Rex cum suis deliberans: suasit, & facilè persuasit: suo potius labore Regnũ quęrere, quàm alieno Imperio subiacere. Mouit igitur Alaricus in Pannoniã: ibiq; considens, fortiorem sibi Gotorum exercitum conciliauit. Nam erat Rhadagasus Rex agmen ducens Gotorum supra ducenta milia. Qui unde uenerit, nõ aperitur à Scriptoribus. Nisi, quòd Scytham, idolorũ cultorem astruũt. Quòd si de littore Pontici maris fuerit: ex Ostrogotis ueniebat. Sin ex Vuisigotis erat: quomodo nõ sub Alarico fuit: quem Regem sibi gens illa cöaptauit? Alaricus igitur, & Rhadagasus Reges, diuisis agminibus Italiam sunt ingressi. Nam unà tantus exercitus incedere non potuit: commeatus habendi gratia. Quicquid terrarũ attigêre, uelut atra tempestas populabantur. Alaricus missa ad Honorium Legatione, sedes postulauit, quibus se cum gente sua collocaret. Imperator Honorius Gallias, & Hispanias concessit. quòd iam Vuandalorum, Sueuorum, Alanorum magnis gentibus uastarentur: maluitq; Imperator, Barbaras, ut uocant, nationes seipsas collidere: quàm ipse uel singulis, uel uniuersis conflictaretur.

¶ Rhadagasus à Romanis obsessus, uincitur. Ipse fuga sibi consulere uolens, capitur, truncaturq;. Post Saulitum insultus, redeuntes Goti in Italiam, Romam capiunt. Caput. xxx.

CONTENDIT Alaricus in Gallias. Sed Rhadagasus

cœpto

cœpto itinere petiuit Italiam: uiribus, non precibus obtenturus loca quibus consideret. Transmissoq; Apennino, peruenit in montes Fesulanos. Stilico iam Romanum agebat Consulatum, cum Aureliano: uir in Romana Repub. potentissimus: & quem moriẽs Theodosius, generum suum, filio Honorio reliquit tutorem. Is comparatis copijs: inter quas & Huni, & Goti Romano Imperio militabãt: Vldinus Hunorum, Sarus Gotorum ductores erant: hostem Rhadagasum ita obsedit in Fesulanis, ut nulla re magis, quàm fame expugnaret. Qua urgente, inops consilij Rhadagasus: ueste mutata, fugam relicto furtim exercitu intẽtauit, Sed ex ea retractus, captus, & occisus est. Exercitus dissipatus, uenit in manus Romanorũ. Impleta sunt omnia ergastula seruitijs: uelut pecora captiui uenundabantur Goti, uili precio distracti, pro multitudine captiuorũ. Alaricus uerò Vuisigotorũ Rex, permissas prouincias Galliarum petere cõtendit: cùm ad Polentiam sacro die Pascę considerent: sacrisq; pro more Christiano insisterent: subitò in eos uenit Saulus, gente hebræus, ductor tum Romanorũ agminũ: consilio, ut ferunt, Stiliconis patricij: q̃ erat Honorij socer. Nam utranque filiam, Mariam, & Hermanciam, alteram post, alterã cùm prima incognita discessisset, coniugio iunxit Imperatori Honorio. Cauerat fortassè genti suæ Vuandalorũ, in quos ducebant Goti: ut bellũ illis auersum, in Italiam retraheret. Non laudo consiliũ: sed propositũ coniecto. Video tamen, quid illius temporis historici sentiũt. Ideò per dolum esse turbatos Gotos: ut negociũ Imperatori curaret: quo grauissimo bello implicitus, locũ faceret filio Stiliconis Eucherio: quem ferũt, occiso Honorio, Imp. destituisse. Vtcunq; fuerit: Goti prima Sauli inuasione turbati, arma corripiũt: Romanos initio uictores fugant, cæduntquè: & ira pleni, omisso itinere, reuersi sunt in loca priora. Cùmq; Imperator pessimo Reipub. consilio, ob suspicionẽ, quam æmuli Stilicionianæ uirtutis quotidiè augebant, eundem Stiliconem, cum filio de medio tulisset: Goti iam neminem in Italia formidantes, liberè usquequaquè digrassati sunt: & usq; ad urbem Romam peruenerunt: eamquè primi post Gallos cœperunt, ex omnibus gentibus Romano Imperio reluctantibus. Tanto maiori huius gentis gloria, quo maioribus incrementis nunc Roma floreret ab illis pastoralibus casis, quas olim Galli incenderunt.

Rhadagasi fuga, mors, & Rom. uictoria.

Autor.

Vincunt Goti.

Roma à Gotis superat.

¶ Alarici, Gotorum item deprædationes & acta, Hieronymi testimonio narrantur. Caput. xxxi.

ORDINEM autem irruptionis, & illatæ calamitatis, libet uerbis S. Hieronymi, tunc in Bethleem degentis, in epistola ad Principiam uirginem de obitu Marcellæ, exponere,

Hieronym. de Roma capta.

exponere. Ait enim. Terribilis de occidente rumor affertur. Obsideri Romam: & auro in salutem ciuium redimi, spoliatosq́ rursum cruciari, ut post substantiam, uitam quoq; amitterent. Hæret uox, & singultus intercipiunt uerba dictantis. Capitur Vrbs, quæ totum cœpit Orbem. Imo fame perit, antequàm gladio: & uix pauci qui caperentur inuenti sunt. Ad nefandos cibos erupit esurientiū rabies: & sua inuicem membra laniarunt. Dum mater non parcit lactanti infantiæ: & recipit utero, quem paulo ante effuderat. Siue igitur patruo (ut Orosius) negocio: siue post passam à Romano populo (ut alij uolunt) acerbissimā famem: Vuisigoti, duce Alarico Rege, urbem Romam, rerum ad id temporis dominam, irruperunt. Qua die, quam Calendarum Aprilis fuisse satis constat, Imperij Romani inclinatio (ut Blondus ait) inchōauit. Ingressus Vrbem Alaricus Rex, edictum Vuisigotis proposuit: ut fugientes in loca sacra, præsertim Petri & Pauli basilicas, illæsos seruarent. Prædam uerò pro posse ingentem ubiq; facerent: sed quoad possent à cædibus & sanguine temperarent. Quod quidem pro uictoris, antea omnium gentium populi, rem domesticam defensantis fortitudine: proq; Gotorum multitudinis auaricia, atq; insolentia, supra fidem posterorum obseruatum fuisse, omnes concordant Scriptores. Et tamen aliquantis cædibus, stupris, incendijsq́, Vrbem quondam Orbis dominam, constat fuisse fœdatam. Ea uerò in tantæ Vrbis direptione, duo tantùm quæ acciderunt, memoratu digna referri comperimus. Horum unum est. Gallam Placidam Theodosij superioris filiā, & Honorij, Arcadijq́ tunc Imperatorum sororem, in captorum sortem abductam, uictoris Goti castra fuisse secutā. Alterum. Vasa B. Petri ministerio sacra, pondere, magnitudine, & pulchritudine eximia, ad Vuisigoti cuiuspiam manus peruenisse: & Regis iussu, in Basilicæ cuius erant arcam, magna cum Romanorum, Vuisigotorumq́ admiratione fuisse relata. Profecti Vrbe tertia die, quàm ingressi fuerāt Goti, Campaniam, Lucaniam, & Brutios populati sunt. Fretum postea traijcere, ut Siciliam diriperent conantes, tempestas coorta prohibuit: quę nauibus illisis, aliquot cohortes consumpsit. Ipsis exinde uarias in recedendi, aut iterum ut traijcerent intentandi sententias pendētibus, moritur Rex apud Consentiam Brutiorum urbem. Quem gens, iacturam Sepulchri plurimi facere solita: ne ultio aliqua in mortui ossa posset exerceri, in deriuati amnis basem altueo condidit: locello ditissima Regis suppellectile completo. Et ne post eorum profectionem, Sepulchrū id ab incolis sciri posset, amne in cursum restituto, fossores, qui operi interfuerant, trucidarunt.

Alarici edictum.

Gallæ stuprum.

Ecclesiæ uasa restituuntur.

Alarici mors & sepultura.

¶ Athaulphi tyrannidem cohibet Galla prudens mulier. Vrbis status describitur. Gotus fœdera cum Cæs. Rom. instaurat. Deque Impp. filijs, qui degeneres animos habuere. Caput. xxxij.

ATHAVLPHVS ex Baltorum gente, Alarici cognatus, illi succedit. Cui Galla Placida, primo Vrbis captæ die fuerat desponsata: licet uiro nondum copulata esset. quòd nuptias satis constat apud Forũ Cornelij fuisse celebratas. Hæc sua prudentia Regem Gotorum mirabiliter deliniuit: impetrauitque, ut per Vrbem reuersus, prędaquidèm, quòd nequisset prohiberi, identidem fieri permiserit: à sanguine uerò curauerit, & incendijs abstineri. Nam quod in tanta huiusce cladis Scriptorum inopia, solus testatur Orosius: Paucis post accęptam cladem, aut annis, aut mensibus: si quis populi Romani & multitudinem uidisset, & uocem audisset: nihil mali factum arbitratus fuisset: nisi aliquot restantes ex incendio ruinæ id fortè docuissent. Excedentes urbe Vuisigoti, populóue Romano: an cõstitutis ex gente sua Magistratibus, eam dimiserint gubernandam: nullus refert Scriptor. Multis tamen agitur coniecturis: ut credibilius sit: nullo relicto aut prę sidio, aut Magistratu, eam destituisse: euestigio futuram Imperatorũ, in quorum amicitiam, fœderaque, Athaulphum Placida inclinare cœperat. Quod enim Orosius B. Hieronymi testimonio scribit: Barchinonensem uirum nobilem narrasse: quòd cõcupiuerit aliquando Athaulphus, euersa Roma, alteram ædificare urbem, quæ in locum demortui nominis Romani, Goticum referret: & quemadmodum ea ciuitas Gotia Romę suffecta esset: sic & ipse nouæ conditor urbis, in Augustorum subrogatus locum, posteris Imperij cognomen relinqueret Athaulphum. Is tamen, memorante Placida prudentissima muliere, consyderauit rem Romanã creuisse: et ad ea tempora stetisse Legibus, ac bonarum Artium disciplinis: à quibus Gotica barbaries abhorreret. Ideoque in tantum mutauit sententiam: ut Romanæ dignitatis, cuius esse nequiret imitator, optauerit fore restitutor. Hinc Honorij, Arcadijque Impp. fœdera quęsiuit: quę post factas apud Forũ Cornelij nuptias, omnem emensus Italiã, cùm apud Barchilonem citerioris Hispanię consedisset, indies magis, magisque petiuit. Inter hęc ignauissimi Imperatoris inertiam magis admirari conuenit: qui per omnes dies, quibus in Italia Goti demorabantur: ne exercitum conscribere auditur: necse commouisse legitur. Quod inde magis mirũ est: quòd ante paucos annos, duce Stilicone, maior etiam hostium manus sine bello confusa est: ut ducenta Gotorum milia in seruitutem traherẽtur. Tantum ualuit fortissimi Ducis inuicta prudentia. Ego quidèm tanta post tem

Athaulfus Rex.

pora bilem continere non possum: uictricem gentiũ Italiam, saluo Imperatore suo, ita protritam: ut nullus in aciem prodierit: nemo arma commouerit, nemo tantis motibus obgannierit. Capitur Vrbs orbis domina: abducitur Imperatoria proles, eadem germana Imperatorũ: & ne domestico malo gladius uel unus distringitur. Vsu compertum est: Romano Imperio non feliciter euenire successionẽ filiorũ. Vnus Vespasianus, Titum filium, uirtutis suæ imitatorem habuit. Mox Domitianus degenerauit. Marcus Antoninus nullam unquàm Reipub. iniuriam intulit: nisi quòd Commodum filium reliquit. Seuerus Caracallam fratricidam, & Senatorij sanguinis osorem, post se in Imperio habuit. Magnus Constantinus filium Arrianum, & Iulianũ apostatam dereliquit. Sed digressi reuertamur.

Impp. filij malè secuti parentes.

¶ Athaulphus in Vuandalos mouet. Rediturus tum in Italiam. At Honorius Imp. illum lacescens: dum Proceres offendit rebelles, tumultu orto Rex cadit. Cap. xxxiij.

ATHAVLPHO Duce, Vuisigotæ in citeriorem Hispaniam ad Barchilonem consederant. Nam Gallias Vuandali, Sueui, Alani, Franci diuisis agminibus tenuerunt. Vuandali quidèm ex Pannonijs, quas illis Constantinus Magnus permisit, mouerunt in Gallias: posteaquàm aliquandiu in ripa Rheni consedisset. Sueui uerò, & Alani, iunctis uiribus, in Hispanias transierũt. Franci ad Parisios translati sunt. Ibi nomen suum inuehentes, & Regnum fundãtes, quòd per incremẽta plurima hodiè quoq; floret. Sed Vuandali audito Gotorum ex Italia transitu: memores pristinorũ casuum, quos sub eorum manu graues pertulerunt: non expectato Gotorum aduentu, & ipsi in ulteriora Hispaniarum contenderunt. Ita factũ est: ut Galliæ uacuefactæ, transitum Gotis pręberent. Sed Athaulphus id Imperatorũ gratiæ donauit: quorum germanam tenuit coniugem, ut illis cederet Gallijs: persecutus nationes, quæ ante se in Hispanias mouissent. Itaq; imbelli turba, Barchilone relicta, mouit in Vuandalos, sępiusq; manus conseruit cum illis. Interim cùm quasdã intentaret conditiones Imperatoribus, quas non impetrauit: cœpit respicere in Italiam, ut eó remearet. Sed audiens post suũ transitũ, Alpium castra cõminuta ab Imperatorijs, tacitam indignationem compressit. In Hispaniam ulteriorem transire disposuit: inde traiecturus in Aphricam. Sed hanc eius cogitationem præuerterunt multæ undecunq; natæ difficultates. Nam Imperator Honorius, cùm liberã iam teneret Italiam: Galliæq; patescerent, quòd Barbari se mutuo metu urgerent: in ulteriora Hispaniæ cogitauit per Comitem Cõstantium, ex Romanis Patritijs primum, Athaulphũ in Hispania citeriore inuadere. quo profligato,

cætera

cætera sibi faciliora arbitratus est conficere. Igitur magno apparatu Constantius expediuit agmina in Vuisigotos. Quod ubi cōperit Athaulphus: indignatione nō mediocri perculsus: quòd Romanus Imperator, cui ipse pepercerit, in se mittere potuerit exercitū: nullo germanæ, quam coniugem tenebat, habito respectu, nulla fœderū contemplatione. Igitur iræ plenus, & ipse exercitum conscribere statuit. Sed Gotorū Proceres euocati ad bellū, minimè paruerunt: asserentes, Atāulphum, unius mulierculæ blandimentis delinitum, Imperatori Romano, quem in manibus habuerit, cuiusq; delendi facultatem accęperit, pepercisset. Igitur contumacia Gotorū paulatim gliscente, tumultus exoritur: & excreuit audacia, quæ usquè in caput Regis ascendit. Nam ille suorum indignatione perimitur.

Sigericus Rex, quòd pacem cum Romanis iniisset, à Proceribus Gotorum trucidatur. Caput.xxxiiij.

SIGERICVS in demortui locum Rex cōstituitur, quòd illum Romanę paci, quę offerebatur, infensiorem arbitrati sunt. Nam Constantius Comes, & si magno instructu ad Goticum bellum procederet: terror tamen Gotici nominis, quòd Italiam, & urbem Romam inuasissent, simul etiam magnæ Gentis uires, ad offerendas Pacis conditiones illum fecerant propensiorē. Quæ cùm Sigerico quoq; per Legatos oblatæ sunt: nec ille magnopere abhorreret: Gotorum Proceres, quibus nihil bello tutius esse uideretur, quòd insidijs Romanorum peterentur: indignati, quòd in deligendo Rege longè sua opinione falsi essent: Sigericū, quasi pacis conditiones amplexantem, primum insidijs, deinde aperta ui circumuenientes, contrucidarunt. Ita exosa genti quies erat, quòd ad summa quęquè comprehendenda belli amor, & fiducia uiriū illos animaret. Tantum dabat animorum, urbs Roma capta, & Italia in manibus habita, quam sponte deseruerunt.

Sigericus Rex.

Sigericus à suis trucidatur.

Naufragiū Gotorū in Gaditano mari. Vuallia, Constantio Imp. Rom. suppetias locat in Alanos. Qui & uincūtur, Rege eorum Acace interfecto. Caput.xxxv.

VALLIA inde Rex Vuisigotorū, in locum demortui surrogatur: qui ad pacem & ipse pronus erat: & tamen Vuisigotorum rabiem expleturus, magnam eorum manum nauigio, armisq; instructam, transmittere in Aphricam est molitus. ut allegaret pacis hostes. Sed hi omnes in Gaditani freti duodecim passuum milibus perierunt. Territus ergò maximo Dei iudicio: memor etiam illius acceptæ sub Alarico cladis, cùm Goti in Siciliam transire conati, in conspectu suorū miserabiliter abrepti, & demersi sunt: pacem optimā

Vuallia Rex.

Naufragiū Gotorum.

cum Honorio Imperatore, datis lectissimis obsidibus, cōstituit. Et Placidam, quam post Athaulphi mortem honorificè apud se, honesteq; habuerat, fratri redditam, suam Reipub. operam est pollicitus aduersus cæteras gentes, quæ per Hispanias consedissent. Et pace firmata, Honorius Constantio Cæsari declarato, Gallam Placidam sororem dedit coniugem: ex qua Valentinianum tertium eius nominis suscepit. Exinde usus Constantius Vualliæ auxilijs, in Alanos duxit, Emeritam Lusitaniæ metropolim incolentes. Nam quod Romanæ produnt historiæ, Constantio Constantini tyranni filio Duce, hæ gentes Pirenęi claustra ingressi, prodētibus Honoriacis, Vuandali Beticam, Sueui, Alaniq; Lusitaniam insederunt: & sorte iterum inter Alanos & Sueuos ducta, hi Vlysipponem, & quicquid ultra pertinet ad Beticam: illi Emeritam, cum omni Gallicia habuerunt. Soli tamen Cantabri, & Astures Galliciæ prouinciæ populi, summis laudibus extollendi, Romanorum Iudices conseruarunt. Primum autē Constantij Cæsaris bellum, Vuisigotis adiuuantibus, gestum fuit aduersus Alanos: quos graui bello apud Emeritam superauit: & eorū Regem Acacem interfecit. Fuit uerò ea uictoria maximo terrori cęteris Barbaris Hispaniam prementibus. Quæ gentes rem Romani Imperij per Constantij uirtutem, & Vuisigotorum pacem, auxiliumq;, breui restitutū iri existimantes: ab Honorio postularunt, ut pacem secum etiam ipse constitueret: ipsosq; inter se sineret bello detonare, & se inuicem lacerare: futurum prudentissimè memorantes, ut apud quencunq; fuisset uel clades, uel uictoria, Romanæ Reipub. restaurationi, amplitudiniq; accederet. Constantius deinde consors Occidentalis Imperij ab Honorio assumptus, Augustus declaratur. Qua prouectus dignitate, nihil duxit antiquius: quàm cum Vuallia Vuisigotorum Rege fœdera confirmata renouare: ut in Hispanijs, reliquis gentibus opponerentur. Itaq; illi Tolosam, cum aliquot Auxitanæ prouinciæ ciuitatibus permisit: quę omnis Regio Vasconia nuncupatur: quod nomen ad ætatem usquè nostram retinuit: licet magnam, ut conijcimus, mutationem in Prouinciæ finibus fecerit temporis longitudo.

Alani uincuntur.

ALBERTI

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Vuisigotorum, Ostrogotorumquè gestarum, LIBER III.

¶ Constantio Imp. mortuo, Etius Magister militum dignitate repulsus, Hunos in Romanos excitat. Vuisigoti fidem Romanis seruant: Beticā dein recuperant. Caput. I.

REGNVM à Vuisigotis in Hispania constitutū, firmante Constantio tum Augusto, initiū iure noui operis deposcit. quòd illò Vuisigoti peruenerunt, ubi ingenti gloria finierunt: post captam Romam, post euastatam Italiam, nihil præstantius efficere prǽualentes, quàm ut sedes quietas acciperent: & bello, paceq́ florerent. Quod quomodo factum sit, sequentia monstrabunt. Nam Constantio Augusto, post accæptam Augustalem dignitatem, breui ex hac luce migrante, Etius patricius, patre natus Gaudentio, ex Dorostana Mœsiæ ciuitate oriūdus, uir fortissimus, & rei bellicæ scientissimus, Magister militum declaratur: qui Burgundiones (Vuandalorum id genus erat, ut in Vuandalia ostendemus) nouos tunc primū parantes motus, bello persecutus compescuit: Francosq́ iterū Reni ripas insidentes, quòd Galliam irrupturi uidebantur, magna superatos cæde, repulit in Germaniam suam: & Alanos bello cœpit acerrimo agitare. Hi nanq́ post accæptam à Constantio Cǽsare, adiutoribus Gotis, cladem, apud Vlyssiponem, sub umbra & titulo Sueuorum quieuerunt. Constantij aūt morte audita, ad Emeritam reuersi, eam quærebant Galliciæ Prouinciam sibi in patriam retinere. Sed & Vuandali, atq́ Sueui, metu Cōstantij liberati, pacis spē, uoluntatemq́ abiecerūt: in quam post Vuisigotorū pacem erant procliues: & in Romanum Imperiū coniurantes, arma iunxerunt: in Lusitaniam ad Emeritam ducentes, Alanis præsidio affuere. Etius itaq́ tanta irruente Barbarorū mole territus, in citeriorem Hispaniam se recepit. Tulit eam rem grauiter Honorius: & Etij causam iniustè existimans, ignauiæ subscripsit, quod necessitas facere cōegisset. Eamq́ ob rem Castinū Comitem, genere Scytham, Magistrū militū, & postea Consulem declarauit: misitq́ eum Etio successorē. Nec diu post permansit Honorius in humanis. Quo sublato, Ioannes quidā, annitente Castino Consule, ac Militū Magistro, inuasit Imperiū: Etio non magnopere repugnante. quòd stirpi Honorij, ob accęptam iniuriam, malè afficeretur. Putatur etiam, ob iniustā reuocationis notā, nouos, & omniū Romanorum Imperio periculosissimos hostes Hunos inuitasse:

Etius Magister Militū.

cùm ageret apud Mœsios, unde paternã ducebat originem. Nec diffi- cilè Huni monitis paruere: audita præsertim Vuisigotorũ gloria: & si- milibus prouocati succesibus, quos sibi de maioribus uiribus pollici- ti, facilè sedes mutauerũt. Vuisigoti tamen quod Constantij tempori- bus iecerant fœdus cũ Repub. Romana, seruauerũt. Et cùm satis quie scere nescirent: statuerunt bello finitimos agitare. Primam tamẽ expe- ditionem destinarunt in Vuandalos: qui in captis à se pridem Hispa- niarũ Prouincijs habitabãt. Quod cùm resciſsent, tremerentq́ Vuan- dali: inmutationẽ sediũ prætendere cœperũt. Quando Rom. Imperij fato exposcẽte, Bonifacius Comes, & ipse in Aphrica à Sisulpho pres sus, desperansq́ salutẽ, Genserici Vuandalorũ Regis auxiliũ implora uit: multa exorans prece, ut siue mallet stipendia, siue prædã urbiũ, si- ue ipsas Aphricæ urbes in præmiũ accipere: opem sibi aduersus Imp. præsidiaq́ afferret. Amplexus ilico fuit Gensericus oblatam conditio nẽ: & Vuandalos cũ uxorib. & liberis, omniq́ suppellectili: factaq́ tot per annos in Gallijs & Hispanijs prẹda, nauibus imponens, ex Betica Gadicẽsi litore soluit: nõ magis Bonifacio auxiliũ afferre, quàm nouas accipere sedes, in Aphricã uauigauit. Alani aũt, & Sueui mãsere apud captas p sortẽ Lusitanię regiões: quas sibi sperauerãt cõseruare. Paulò post, Vuisigoti relictã à Vuãdalis Beticã receperũt. In q́ Alani, et Sue ui, diuisis postea tẽporib. ad Vuisigotos protectores suos cõfugierũt.

¶ Alanos probat Salanos, hoc est, Saxones dici: Si- cambros uerò Francos. Caput. ij.

LANORVM nomẽ hac tẽpestate crebrũ est in historia: quòd Sueuis frequẽter iuncti, siue cũ Rhenũ transirent, siue cùm Gallias infestarent: siue cũ in Hispanijs Prouin cias, iunctis armis accæptas in potestatem, sorte dirimerũt. Sueuorum quidèm natio & origo in Germania usq́ hodiè notiſsima est. Sed Ala ni qui fuerint, unde uenerint, nullus Scriptorũ quẽ legerim attingit. Ptolomæus in Asia longè ad Orientẽ, inter Scythicas nationes descri- bit Alanos montes & populos. Sed an ea gens populariter egreſsa, no uas sedes quæsierit: nemo dicit. Gotorũ, Gepidarũ, Hunorũ: & postea Bulgarorũ, inde Vngarorũ, Turcarum (ut appellat Mela) nouiſsimè Tartarũ eruptiones tenemus certis autoribus: tempora signantur: no minant̃ Duces: unde, quo uenerint cõmemoratur. De Alanis autem, quando, aut quibus Ducibus sint egreſsi, nusquàm legitur. Vnde & uenio in suspicionẽ, Salanos fuiſse olim scriptũ: quòd per errorẽ, ut fit, dempta litera, Alani, pro Salanis dicerent̃. Sunt aũt Salani, Saxones, qui Salam fluuiũ habitant, ubi miscetur Albi. Quod ut conijciã, adiu uat narratio de Francorũ origine: quos habitantes Sicambriam, dicit Valens-

Sueui.

Salani, sunt Saxones.

Valentinianus maior inmisisse Alanis subigendis: quòd inuijs paludibus tutarentur. Sicambri aũt ipsi, sunt Franci Germani: non ut fabula pręfert, populi Orientales ad Meotidem. Hi mouente Imperatore, inmissi sunt Salanis, ut Orosius exponit, hoc est, Saxonibus: qui inuijs paludibus tuti uidebantur. Nam Saxonum generi inhęret Frisiorum natio: quę locis palustribus ad mare demorat. Ergo testimoniũ Orosij, iunctum Francorum origini, ostendit Salanos, non Alanos fuisse Saxones. Inopia Scriptorum, & error Antiquorum facit, ut diuinare oporteat in hisce rebus. Facilè patiar, ut ab afferente certiora refellar. Nam institutum meum ab origine fuit: alijs dare inquirendi, scribendiq́ occasionem meliora. Ad institutum reuertamur.

Sicambri, Franci.

¶ Atilæ Hunorum Regis expeditio maxima. Remenses horribili fame & clade obsidet, atq́ urbe propellit. In Vasconiam deinde mouens. Caput. iij.

THEODORICUS in Vuisigotis post Vualliã Regnũ accępit: cum quo fœdera renouauit Etius, iam Romanis exercitibus iterũ pręfectus à Valentiniano tertio, Constantij filio. Statim aũt propositi sui etiam pœnitere cœpit: quòd Hunos excitasset. Nam Attila eius gentis Rex potentissimus, qui se natũ ad terrendas & conterẽdas gentes gloriabat: cũ Bleda fratre, iunctis multis nationib. quas partim subegerat, partim in fœdere tenebat, mouit in Gallias. Tum Etius maiores cernens Hunorũ uires, quàm quibus facilè resistere posset: per Italiam, Galliasq́ exercitus cõscripsit. Misitq́ in Romanas prouincias, & ad socios Reges: ut fœderati omnes, adunatis uiribus, Romanæ rei adsisterent. Quibus persuasionibus adducti Burgundiones, Meroueus Rex Francorũ: qui Clodioni patri successerat: & Rex à Romanis erat appellatus: Saxones, RipErioli, Lambriones, Sarmatæ ad fœdera in Atilam conuenerũt. Contraxit uerò, & patrijs eduxit sedibus Atila, non Scythiæ modo populos, sed ad latissimam quoq́ Danubij oram undiq́ expositos: in quibus notissimi fuere, Ardaricus Gepidarũ, Valemir, Theodemir, Vindemir Ostrogotorum Reges fratres: Marcomañi, Quadi, Heruli, & Thuringi: quę ad quingenta armatorum milia fuisse comperimus. Cùm igitur se ita compa rasset Atila, Germaniam est ingressus: & ea incendijs, rapinis, cædibusq́ uastata multis in locis, transiuit in Gallias. Monstrantur hodiè loca castrorum eius iuxta Traiectum, & in Flandria: Retinent quoquè loca nomen eius. Primò uerò in Remenses ducens, urbem eorum corona cinxit. At cùm ciues tamdiu resistere conarentur, quoad diuitias spontè in prædam permissuri, ab inmanissimo hoste seruitutem, internecionemq́ deprecarentur: refractis subita ui mœnibus, irrupit

Theodoricus Rex.

exercitus: tantaque sæuitia, cædibus & sanguini indulsit: ut nec sexui pe percerit gladius, nec ætati. Eaque in sæuitia in sanctum uirũ Nicasiũ urbis Episcopũ, ętate decrepitum, grassatum est. Ex cuius ore postquàm abscissum corpori caput iacebat: diuini eloquij Carmina ferunt audita. Post multas inde commissas minoribus in locis & oppidis cùm cædes, tum rerum omnium, etiam sacrarum direptiones: secunda ad Aurelianos Atila fecit castra. Dux erat interea in Vasconia Etius: & Romanis legionibus Theodorici apud Tolosam sedẽtis, Vuisigotorum què copijs iunctis, sociorum copias summo studio cõtrahebat. Quod cùm intelligeret Atila: primùm quid faceret, dubius fuisse fertur. Nam qui semper paruifecisset Vuisigotos, Alanos, Sarmatas, Saxones: ab Hunis sæpè superatos, fugatosque: Gallos item, & Francos occidentales facilè spreuisset: nisi summam Erici uirtutem, ac rei militaris peritiã sibi cognitã timuisset. Conuertit ergò animũ homo barbarus ad gentis stoliditatẽ: & aruspice accito, exta ritu patrio inspici curauit. Aruspice aũt dubiũ prælium, ac magnam suorum cædem, sed primarij hostiũ Ducis necem portendi, renunciante: in prælium exarsit. Haud dubium: quoniam sublato, ut significari existimauit, Etio: si etiam maiorem exercitus sui partem amisisset, cum reliquijs copiarum, & supplementis, quæ facilimũ duceret comparare: orbis Imperio potiret̃. Qua spe adductus, omissa Aurelianorum obsidione, in Vasconiam duxit.

Nicasius Episcopus cęditur.

¶ Congressus belli, & cædes maxima describitur: quo Theodoricus Rex cadit. Caput.iiij.

OPPOSITI tales, tantique exercitus, quantos in Europam nunquàm conuenisse constat: in subiectis Tolosæ campis (Catalaunicos tunc uocabant) acies in hunc modum, prout refert Ablabius, struxere. Atila imbellem mulierum, puerorumque turbam, inter carros, quorũ uis maxima exercitui suo inerat, ad proximos colles primùm semouit. Et inde structa apertis campis acies, sese cum Hunis suis medium locauit. Ostrogotos Reges fratres tres sinistro, Ardaricum Gepidam dextro cornibus præfecit. Structores aũt Theodoricũ, Etiumque tardauit, Sigibaris Alanorũ Regis perfidia: quem resciuerũt ab Atila corruptum, constituisse: cùmprimùm pugnam conseri esset cœptum, ex cornibus, in quorum altero locari sperauerat, ad hostes transire: ut laborantibus in prælio Romanis, & Vuisigotis, à tergo instaret. Veriti tamen Duces, ne si in perfidũ Sigibarem acerbius decernerent: Alanos pessimo loco & tempore abalienarent: & duplici damno eos, qui carerent, hostico adderẽt exercitui: dissimularunt. Sigibareque quod fieret ignorante, municipij quod Tolosę proximũ obtinebat, portas ab extra obice munierũt: & stationes,

Saxonia libro.1.ca.23.

Atilę instructa acies.

ne Huni possent ingredi, addiderunt: ipsum uerò Regem cum Alanis curarent acie media inter auxilia contineri. Theodoricus exinde cum Torismundo filio, & Vuisigotis, ne Ostrogotis concurreret, sinistrũ: Etius cum Romanis, & Burgundionibus, ac Merouco Francorũ Rege, dextrũ cornua tenuere. Fortè erat in campo tumulus utrisq; castris pari spacio proximus: de cuius opportunitate, ut apparuit maxima, cùm utriusq; Duces exercitus certassent, occupauit Torismundus. Cõcurrentibus inde cornibus, prælium est initũ, pro numero & multitudine maximũ, atrocissimumq;. Sed in tanta Barbarorũ, quæ utrisq; castris erat colluuione, adeò multiplex, adeo uariũ erat prælium, ut nec ipsi qui aderant pugnatores intellexerint, quo ordine sit commissum. Cædem uerò inauditam, riuos, ac medio in campo sanguinis torrẽtem fudisse, scribẽtibus faciliter consentio. Quod necesse fuit accidere. Cùm hinc Romanæ legiones armis instructæ, tantam haberent in quam sæuirent inconditam, ac propè inermem hostium multitudinem: inde ardentes inter se summis odijs Scythæ, mutua feritate & sæuitia concurrissent. Dum autem recedentes Hunos, & in fugam conuersos, ardentiori animo insequitur Theodoricus: suorum magis pressura allisus, quàm hostiũ ferro interfectus, occubuit. Et tunc prælium, quod ad serum diei erat cœptum, in dubiamq; noctem continuatum: interuentu umbrarum utrinq; diremptum est. Atila postquàm magna se cum clade superatum uidit: intra carrorũ septa confugit: scutatisq; in circumitum, ut ualli speciem, pro carris stantes exhiberent, dispositis, sagittarios adiunxit: uim hostium, quæ improuisa fieret, quoad acies instrueretur, propulsaturos. Et ne aut uiuus in hostiũ ueniret manus, aut mortuus careret sepultura: iumentorũ clitellas in struem congessit: in qua, si durius quid accidisset, se gladio à domesticis confodi, & subiectis ilico flammis cremari iussit. Cæsa fuisse eo in prælio ex utroq; exercitu centum & sexaginta quinq; milia, qui minus q: ui plus. clxxx. scripserunt. Hic exitus erat Theodorici Gotorum Regis.

Congressus belli.

Theodorici mors.

Atilæ metus.

¶ Torismundus patri Regno succedit. Soluitur exercitus. Atila per Italiam sæuit: Aquilegiam triennio obsessam, tandem, licet diu illusus, expugnat.

CAPVT V.

TORISMVNDVS patri successit in Regno. Is mane inuentũ Theodorici genitoris cadauer, Regij funeris pompa Tolosam deferri, & se à Vuisigotis Regem declarari, ac salutari fecit. Et conuenientibus ad Etij tentorium Ducibus, Etium Torismundus, cæterosq; exercitus Duces, ut uictoria uterentur, primus omnium est hortatus.

Torismundus Rex.

Etij consilium. hortatus. Sed Etio non minus Vuisigotorum, Alanorum, Sueuorumquè, & Burgundionum, ac Francorum, quàm Atilæ, & Hunorũ suspecta erat potentia: ideoquè alia mens sibi, aliudq́ consilium fuit. Hunos enim, Gepidas, & Ostrogotos, sicut opinabatur, eneruatos, & disciplinę militaris ignaros, uoluit cõseruare. Quia existimauerat, eo sublato exercitu, alios qui unà uicerant Barbaros, prouinciarum Imperij, assuetos direptionibus, & Romanam militiam propè edoctos, reddi Reipublicæ damno ac excidio fortiores. Hinc laudatum, inquè maximam spem erectum Torismundum, admonuit: ut fratrum, qui domi manserant, ambitioni occurreret: ad suscipiẽdamq́ paterni Regni gubernationem, festinus accederet. Quod cùm ille libens facere pergeret: cæteri Principes ac populi, qui Romana secuti erant Signa, Etio dimittente, in patriam sunt reuersi. Atila postquã tanto tremore, quantus non magis ipsum, quàm eius inuaserat exercitum, sese uidit liberatum: in Tungros, Trecensesq́ duxit: ac maxima edidit incendia. Procedensq́ in pristinas sedes, suppleuit lacerũ exercitum: atq́ in Italiam contendit. Quacunq́ incedebat, oppida & urbes direptionibus & incendio uastabat. Per Illyricũ aũt tendens in Italiam: nihil in medio reliquit intactũ. Imperatore Orientis Martiano ad tantum motum quiescente: ad Italiæ principia Dux Valentiniani limitaneus copias suas opposuit uenienti. Sed nihil erat ea tempestate tam magnũ, quod posset Atilæ impetũ remorari. Igitur retrocesśit Dux limitaneus: Aquilegiamq́ communiuit. Fortiter oppugnatur: sed fortius defenditur. Cingitur obsidione: multis uijs tentatur irruptio: sed uigilanter ab Romanis legionibus tuetur. Ad ultimũ fame expugnare contendit, firmata obsidione: quæ durauit in triennium. Et cùm iam pertæsum esset Hunis tanti temporis: cogitarentq́, obsidione laxata ulterius progredi: Rex urbem ut solebat speculaturus obequitans, uidit ciconiam pullos efferre. Et conuersus in proximos, Cernite inquit, aues uenturi præscias, iam peritura urbe pullos educere. Igitur oppugnatione instaurata, urbẽ capit. At uerò iam ante prouiderant Ciues affectibus suis: ut uxores, filios, & senes suos, cum thesauris in Gradensem insulam deportarint: quo & ipsi ingruente necesśitatis articulo profugerent.

Atilæ sæuitia.

Aquilegia trib. annis obsessa, capitur.

¶ Venetorum origo. Atilæ coniugium. Torismundi in Gallijs erga Atilam uictoria: eius item fratrum suorum insidijs, mors. Caput. vi.

TRADVNT Veneti, idq́ ex archiuis Aquilegiensis Ecclesiæ accępisse contendunt: cùm cernerent Ciues, ob inopiam panis, urbem diutius tenere non posse: nocte statuas per murum dispositas, propugnatorum specie constituisse: & illo aspectu, diu

Stratagema

diu lusisse Hunos, donec abirent. Aues aūt cùm insiderent stantium in muro capitibus, rem prodidisse. Tum effractas portas, urbem solo æquatam, itidem in uicinas urbes sæuitiæ exercuerunt: ut omnis earum partium Nobilitas in paludes confugiens, initiū fecerit Venetiarū per ea tempora. Mediolanum præda fuit Hunorum, incendium etiā non euadens. Inuidens Hunus Gotorū gloriæ: quòd Italiam, & urbē Romam peruaserunt: cùm idem cogitaret, deterritū ferunt exitu Alarici, qui non diu superstes fuit irruptioni. Sed tamen fluctuantem, & ancipiti sententia secū confligentem, Leo summus Pontifex legatione populi functus, auertit: ut iter retrò flecteret. Abscedentē eunuchus Honoriæ uirginis, quæ germana erat Valentiniani tertij, filia Constantij & Placidiæ: quam frater incluserat aulæ: Atilam adoritur, ut uolētem coniugio deposcat. Nec diu opus erat, propensum in libidinem Regē stimulare. Igitur missa ad Imperatorē legatione, puellam deposcit coniugem. ni detur: rediturum Italiæ excidio. Qua (ut quidam scribunt) missa, cum solenni apparatu nuptias Atila celebrauit. Tantumq; uini lætus hausisse fertur: ut apoplexia, cū cruore de naribus profuso strangularetur. Alij uerò scribunt, reuersum in patriam, Imperatori Orientis minas intulisse. quòd promissum à Theodosio militiæ donatiuum non acciperet, uenturum se excidio Prouinciarū. Et tamen aliò intendit exercitum. Galliarū illi amor inhæserat: ut profligatis Alanis, Vuisigotisq;, sedes ibi firmaret. Itaq; armatis agminibus cò contēdit. Qua profectione crediderim illi occurrisse agmen sanctarum ab urbe Roma Virginum, Vrsula Duce, quod apud Agrippinam coloniam martyrio consecrauit. Torismundus cùm audiret Hunos in Gallias iterū contendere: Alanisq; primùm minitari, præuenit Atilæ incursionem. Iunctisq; copijs suis ad Alanos, prælio excipit uenientem. Nec alius erat quàm prioris pugnæ exitus. Nam uictus, turpiter lacerum in Pannoniam reduxit exercitū. Torismundus dum post uictoriam ægrotās, sanguinem de uenis iuberet minui: ab Astaldo cliente, quem fratres ei us submisere, dolo peremptus est. Sed iam uicina morte dolos compe riens, apprehenso pedū scabello, proximos excerebrauit. Ille tamen intentatam à fratribus mortem obijt. Dignissimus uita. quòd & militari prudentia singularis, & animi magnitudine tanto par Regno solus uideretur. Extinctum fratres Regis tumulo decorauerunt.

Venetorū origo.

Honoria Atilæ despondetur.

Galliam obsidet.

11000. Virgines.

Vincitur Atila à Torismundo.

Torismundi mors.

¶ Theodoricus, Riciarium Sueuorum Regem bello deuincit. Athiulphum Sueuiæ Præfectum capite plectit, Regis illis electionem admittens, tandem fatis cedit. Caput. vij.

THEODORICVS frater Regno succedit: uir satis animo

Theodoricus Rex, II.

animo ualens, nisi quòd ambitione Regnum præoccupare, quàm expectare malebat. Sed quòd ille fecit fratri, patitur ab affine. Siquidem Riciarius Sueuorum Rex, non contentus Gallicia quam insederat: uicinam Lusitaniam, & omnes Hispanias sub iugum mittere cogitabat. Adiuuit illũ Regni Gotici, mutato Rege, commotio. Solent enim Regnorum initia turbida esse: unoquoq; rebus nouandis intento. Theodoricus comperta affinis sui insolentia, Legatos mittit: commonefaciens, ut suo cõtentus, alienis abstineat: ut mutuis se potius uiribus inuicem tueantur ab exteris, quàm intestino bello uires comminuant. Ille per insolentiam altius animo euectus, remandat. Satis se diu quietũ alienis paruisse imperijs: aduentasse tempus, quo suis auspicijs rem gereret. Nisi pateretur se in longinquos imperiũ perferre: statim se uenturum Tolosam: & de illa secum confligere. Theodoricus Gotorum Rex dissimulanter iactantis uerba accæpit: at interim comparatis copijs, quas armis iussit esse expeditissimas, mouit in affinem, Sueuorũ Regem. Concurritur ad Vbbium amnem, qui Asturiam præterfluit: ibiq; fortiter pugnans, iustior Gotorum pars superauit. Riciarius Sueuorum Rex, cernens uictoriam hosti inclinare, fuga sibi consuluit: arreptaq; nauicula, petit altum. Sed tempestas nusquàm transire passa fugientem, reiecit in littus. Ille uel suis manibus, uel hostium, incertũ, omnino tamẽ perijt, perfidiæ pœnam luens. Theodoricus uictor, ubi hostem occubuisse comperit, receptui cani iussit. ut parceret Sueuorũ reliquijs sub tributo uicturis. Quibus præfecit fidum hominem Athiulphum. At illum dominandi libido, & Sueuorum alieni Imperij pertæsa suggestio impulit, ut Regi suo rebelles proderet animos. Rex aũt missis cum Duce copijs, quos sufficere arbitraretur: exeuntem in pugnam facilè uicit. Captus autem ludibrio est habitus, quòd mallet Rex esse ridiculus, quàm Præfectus sub poteñ Rege magnificus. Igitur ob perfidiam, ille capite plexus, temeritatis pœnas persoluit. Sueui autẽ submissis suæ partis Sacerdotibus, ueniam supplices postulauere, erratorum culpam in Præfectum reijcientes. Theodoricus non auersatus, ueniam permisit poscentibus. Addiditq;, ut quoniam alieno imperio subesse non paterentur, sua de gente Regem erigerent, sublimiori eius Imperio pariturum. Alacres Sueui, & Vuisigotorum Regis magnificentiam prædicantes, suæ sibi gentis Regem creauerũt. Qui tranquilla temporum pace gauisus, suis quidèm præfuit, sed superiorem Gotorum potestatem recognouit. Per quę tempora Theodoricus, tertiodecimo Regni suo anno concessit in fata.

Riciarius uincitur & perit.

Athiulfus plectitur capite.

Sueuorum supplicatio.

Regñ Sueuiæ origo.

¶ Euricus fratri succedit, quo tempore Romani à suis turbabantur. Aruernam Galliæ ciuitatem deuincit. Succrescunt Goti.

CAPVT

CAPVT VIII.

VRICVS tertius ordine frater, tertio loco decedentibus fratribus Regno sufficitur. Cuius perindè Regnum quietẽ uidit. Quia Romani uersis in se armis, non permittebant sibi foris militare: dum domesticis impliciti perturbationibus, in se arma conuerterant. Multi enim ad Romanum adspirauêre Imperium, post occisum Valentinianum: quem miles Etij, nuper iussu Imperatoris perempti, trucidauit. Hinc Maioranus, Inde Antonius sceptra corripuêre Romana. Nec multò post Olibrius quidam Imperare contendit. Nepos deinde. Et post omnes Augustulus: qui Occidẽtis fuit Imperator nouissimus. Vacabatq; exinde occidentale Imperium per annos plus quàm trecentos: usquè ad Carolum Magnum Germanorũ, Francorumq; Regem maximum. Quæ etiam res audaciam fecit Genserico Vuandalorum Regi, iam Aphricam tenenti: ut missis literis, nuncijsq;, inde moueret Ostrogotos: Inde Vuisigotos, inquietas tenere uicinas prouincias, ut Romanorum uires proximis rebus implicitè Aphrica auerterentur: ipseq; quietus regnaret. Quo etiam tempore, Odŏacer Rugiorum Rex, intrauit Italiam: primusq; exterorũ Imperio tenuit eandem per annos quatuordecim. Quod in Vuandalia nostra sumus executi. Euricus cùm interdum partibus studeret ad Imperium contendentium; Britonem Regem auxilio properantem Antonio, qui se Imperatorem gessit, prius quàm Romanis se cõiungeret, armis repressit: & fugere compulit ad Burgundionum Regem, ea tempestate Romanis fœderatum. Quem persecutus Euricus, Aruernam Galliæ ciuitatem armis cœpit Ita per quamcunq; occasionẽ Goti paulatim se propagauêre. Nam Torismundus Hispaniam citeriorem, & Galliæ ciuitates extra Burgundionum, Francorumq; ditionem, ac ultra Ligerim constitutas: Lugdunensem uerò Anitrę prouinciam, usq; Massiliam Burgundio occupauit. Et solam Narbonensem prouinciam, cum his quæ Ligerim inter & Rheni fluenta sunt, tunc tutatus est Gernandus quidam Romanus: qui & ille Præfectus à Valentiniano fuerat constitutus. Hoc est ergò illud tempus, quo Romani Hispanias, Galliasq; amiserant: neç unquàm postea recuperauêre. Et in Gallijs, Francorum, Germanorum, & Burgundionum, Vuandalorum, & in Hispania, Vuisigotorum orta sunt Regna noua: quorum Gotorum quidem Regnum iamdudum euanuit: Burgundionum ex Regno, in Ducatum prouenit. Quod quando, & per quem factum sit, in Vuandalia commemorabimus. Francorum autem Regnum mirificè per Gallias & Hispaniarum partes propagatum, usq; hodiè efflorescit. Nam Anno qui nunc est post decimum Millesimus Quingentesimus,

Euricus Rex.

Rom. Imp. turbatio.

Genserici uafricies.

Odŏacer Italię uictor Vuandaliæ lib. 1. cap. 35. & 36.

Euricus in Britonem.

Romani qñ Hispaniam & Galliam amiserunt.

Año.1510. Mediolanũ à Ludouico Francię Rege captum.

tesimus, Ludouicus Rex, Mediolani Ducatum in Longobardia dedi tum, accæpit: cùm Ludouicus Dux, odio suorum declinans, cum thesauris profugisset in Alpium claustra, sub Romanorum Rege Maximiliano delitescens.

Hunorum interitus, & Ostrogotorum fœlix successus describitur. Valemir apud Scythas bello perit.

CAPVT IX.

HOC loco intermissa paulisper Vuisigotorũ commemoratione, ad Ostrogotos nobis ueniendũ est: qui per hæc tempora primùm apud Constantinopolim, deinde per Italiam multo tempore claruerunt. Et quidèm Valemir, & Vindemir fratres (quorum successionem superiori libro explicuimus) Atilæ Regis Hunorum potentiam auxêre: cùm interessent magno illi prœlio in campis catalaunicis, Atila post aliquot annos in patria defuncto, primi sese in libertatem uendicauêre: subtrahentes colla iugo Hunorum. Eorum exemplum exinde secuti sunt Marcomanni, Quadi, Heruli, & Turingi. Ita minoratis Hunorum uiribus, minus poterant filij. Hernacum ergò, & Euricum Atilæ filios, ne patris exemplo restitutis uiribus tyranni fierent, memoratæ gentes reliquerunt. Quod cùm ipsi Hunorũ Reguli ægrè ferrent: in Valemirem, & Theodemirem Ostrogotorum, & Ardericum Gepidarũ Reges, seditionis autores, arma sumpserunt: conatiq; sunt, incautos eorum exercitus adoriri. Sed ad primos qui apparuere motus, Ardericus Gepidarum Rex congressus Hernaco: illum triginta armatorum milia habentem, prœlio superatum interficit. Valemir autem, Theodemirq;, suis arma corripere iussis: tanto in Euricum incubuerunt pugnandi ardore: ut fractis Hunis, magnaq; cum occasione repulsis, Regulus intra Scythiam fugerit: & semper Huni arma sumere in Ostrogotos formidauerint. Motus interea conciuerãt in Constantinopoli Aspar patritius, genere (ut ferunt) Gotus, qui ut Ardubarem filium Imperatorem faceret: fretus fauore Ciuium, Leoni Imperatori tumultũ in urbe conciuit. Sed Imperator renouata classe, quam in mari habuit expeditam: capto Aspare, & Ardubare, pœnas ex illis sumpsit. Quo motu comperto, Ostrogotorum quos diximus Reges, qui Hunis Atilæ filijs superatis, in Pannonijs consederãt ad Danubium: hactenus quieti, Illyricum uastauêre: nec prius quieuere, quàm Leo Imperator Pannonijs, Mœsiaq; permissis, induciarum fœdera cum illis inijt. In quorum obsidem, Imperator Theodoricũ, Theodemiris ex Arilena concubina filium, accæperit. Tuncq; Valemir illis inuisus inducijs, nihilq; permissis ac datis sibi prouincijs, ab Imperatore timens, duxit in Scythiam. Vbi commisso cum Scythis

Atilę mors, & filij.

Hernaci casus.

Valemir cadit.

prælio,

prælio, occisus est. Sicque Theodemir frater, Ostrogotarum, permissarumque à Leone Prouinciarum, Regno solus potitus est.

¶ Imp. Leonis singulare liberalitatis exemplum. Theodoricus Sarmatarum Regem Bakach, adolescens prosternit. Moritur Rex Theodemir quietus.

CAPVT X.

THEODEMIRE solo ex fratribus superstite Rege, Theodorici patre: cùm intellexisset Leo Imp. gentē ipsam, quam impossibile duceret superare: statuit in Romani Imperij amicitiam, liberalitate, beneficioque allicere illos. Theodoricum itaque unicum Theodemiris filium, tale munus nequaquàm expectantem, ex obside liberum remisit: Regis indumento, comitatuque deductum. Accępit libens Theodemir tantum munus, & quod tacentem Leonem desyderare intellexit: induciarum fœdera, in optimam Reipub. pacē commutauit. Quinetiā Theodemir ipse, reducis filij læticiam cumulaturus, eum in Sarmatas cū copijs misit. Qui adolescens impiger, annum tunc duouigesimum agens, transito Danubio irruit improuisus: & Rege illorum Bakach interempto, uictor ad genitorē in Mœsiam est reuersus. Hæc quidèm tunc apud Constantinopolim Imperatorem acta. Et erant Ostrogotarum per tempora Theodemiris Regis quietissima omnia: qui felici pace compositus, in gente sua obdormiuit.

Theodemir Rex.
Stratagema
Mors Theodemiris.

¶ Theodoricus Rex maximis honoribus à Zenone Imp. ornatur: commendato sibi pop. Rom. & tota Italia: in quam ferro sibi uiam facit. Caput. xi.

THEODORICVS patri surrogatur in Regnum: maioribus, ut mox apparuit, natus Imperijs: quod Romanos magna sibi, & dulcissima consuetudine, in Cōstantinopoli notos adamabat. Hinc quoque ad Zenonem tūc Imperatorem uocatus, eò se contulit, facilitate qua Leo illū remiserat genitori. Constituit uerò Imperator, Theodorico Regi & exercitui stipendia, & patriciatus dignitatem: insignitoque Regi, equestrem statuam ex ęre in palatio locauit. Fuit (ut conijci datur) aliquot annos Theodoricus apud Zenonem. Sed quantocūque ibi fuerit tempore, Ostrogoti sui licet stipendia acciperent: & Pannonia insuper, Mœsiaque Prouinciæ, non ad uictum modò, sed ad gentis opulentiam necessaria suppeditarent: angebantur tamen, & animi eorum discrutiabantur: quòd audirent alios ex Scythiæ, Danubijque claustris, secum, uel ante profectos, opibus & gloria florere: Vuisigotos, Sueuos, & Alanos in Vasconia, Aquitania & Hispania, Vuandalos in Aphrica, Burgundiones in Gallijs: & dæmum in Italia Herulos & Rugios. Tantis itaque precibus, iurgijs, atque

Theodoricus Rex.
Honor Theodorico exhibitus.
Ostrogotorū ambitio.

comminationibus apud Theodoricum institerant, ut eorum importunitati ultra nequiuerit reluctari. Hic Theodoricus rupto quo tenebatur pudore, animorũ gentis suæ ferociam, primùm Imperatori indicauit: quòd omnibus abundans rebus, florensꝗ, nesciret quiescere. Et tamen postea à suis uictus, petijt: quod Imperatoris ac Reipublicæ cõmodo æquè, ac suorũ importunitati opinabatur satisfacere. Ostendit enim: quòd si Italia, & urbs Roma sibi permitteretur: futurum, ut aut Ostrogoti sui, cum Herulis & Rugijs pugnando delerẽtur: ac Imperium tanto stipendiorum onere leuarent: aut uictores essent: sicquè Herulis atꝗ Rugijs inimicis Imperio, barbaris ad internecionem cæsis, ipsi Ostrogoti, emolumento Reipub. honoriꝗ in posterũ sine stipendio forent. Ea Zeno cùm ad Senatũ retulisset: peruicit sententia: non æqua solùm forè, sed ultrò offerenda, quæ Imperio (prout longa experientia edocuit) affectus Rex Theodoricus duxisset, postulanda. Itaꝗ Zeno Theodoricum sacro honestatũ uelamine: quod erat tunc maximũ à Principe factæ concessionis stabilimentum: dimissurus Senatum, illi populũ Romanum, & Italiam commendauit. Mouentem uerò cum Ostrogotis Theodoricum, prius quàm Pannonijs educere, & Noricum ingredi posset, aliquandiu distulerunt & distinuerunt ingentis illius Atilæ exercitus reliquiæ. Siquidèm Stratilia Gepidarũ Rex, qui erat Arderico defuncto surrogatus: & postea Busaris Bulgarorum gentis, Danubij accolæ Dux: illum in itinere sunt aggressi: & in maximas aliquando adduxerunt difficultates. Vicit tamen præstantissimi Regis Theodorici perseuerantia: & illis prælio sic superatis, maximoꝗ affectis incommodo, uiam sibi ferro aperuit.

Roma, & Italia Theodorico commendatur.

¶ Theodoricus uictorijs clarus, Rauenna tandem dedita, Odöacrem, cum filio & Primoribus, seruatis Herulis, interimi iussit, Italia tota, & Roma potitus.

CAPVT XII.

THEODORICVS ingressus Italiam, ad Sontium Aquilegiæ dirutę fluuiũ castra communiuit. Eó Odöacer, qui omnes eius motus anno ante habuit exploratos, paratissimũ adducens exercitũ: sese illi tam propinquus opposuit, ut castra solo amnis alueo sint dirempta. Primus tamen pugnandi copiam fecit Theodoricus. Et cõmissum est prœliũ: in quo post multam cædem mutuò illatam, superauit Ostrogotus. Odöacer uerò ad Padũ, cuius oppida & uada classe, prẹsidijsꝗ cõmunierat, delatus: eum in locũ ubi nunc est Hostilia Veronensiũ: de fuga substitit. Destitit uerò insequi Theodoricus: & Veronam ducens, eam dedentibus ciuibus breui cœpit. In qua præsidijs firmata, prædã ubiꝗ factam, impedimentaꝗ, ea ratione constituerat depo-

Superatur Odöacer.

Veronam Theodoricus capit.

deponere: ut Odöacrem quocunque fugeret, expeditior sequeret. Sed Odöacer copijs breui reparatis, in campos processit latissimos Veronæ subiectos: & copia pugnandi facta, Theodoricum lacessiuit. Eduxitque item Theodoricus fiducia plenus, & prælio acri Duces fortissimi dimicarunt. Tamen Odoäcer, qui lacessiuerat, ab auxilijs Padi accolarum desertus, succubuit: atque etiam fugatus, maiorē eorū qui secum in pugna permansêre partē amisit. Inde Romam petens Odoäcer, cùm portas occlusas, ciuesque de mœnibus repugnare uidisset, suburbiorū ædificia, agrumque latissimis fœdauit incendijs. Romani nanque de Theodorici aduentu ex Cōstantinopoli facti certiores, ipsum iam ut dominum expectabant. Qui quidèm Theodoricus omnibus transpadanis Italiæ ciuitatibus, oppidisque breui potitus, Mediolani cōstitit: & exercitu auxilijs aucto, Romam in Odoäcrem ducere constituerat. Odoäcer cōmeatibus, quos Romani in Vrbem, minutaque oppida conuexerant, deficientibus: Rauennā se contulit. Ei tamen Odoäcri, populos Italiæ pertentanti, consenserunt plurimi: in quibus fuêre Signorū suorum desertores Padi accolæ, Atusa Flaminiæ, & Æmiliæ Præfecto, magnæ autoritatis uiro, in spem maximā præmiorū, si uicisset Odoäcer, adducti. Id cùm exploratum habuisset Theodoricus, cursu uictoriæ retardato, sese intra Ticinū communiuit. Cùm uerò Odoäcrem sese Rauennæ continere comperisset: animo est auctus: & matre, sororibusque, ac Ostrogotorū mulieribus, cum impedimētis, et imbelli multitudine in Ticino (cuius urbis mœnia arcemque cōmunierat) relictis, Rauennā duxit. Cœpit aūt ilico oēs Prouinciæ ciuitates, oppidaque, quamprimū ea adijt. Præter Ariminū, & Cesenā. Odoäcrem uerò, & Rauennā per trienniū obsedit: castris secundùm littus ad oriētalem plagam, in loco cui Candiano nūc est, tumque erat nomen, ea ratione firmatis: quòd posita pariter ad Cesenam castra, inde faciliter tuteretur. Fiebant tamē ab obsessis crebræ eruptiones. Traditque Agnellus in uita Ioannis Episcopi: quòd Theodoricus egredi ausum Odoäcrem, bis iuxta Cesenam iusta acie uicerit in campis Candiani. Qua elatus uictoria Theodoricus, ilico Ariminum successit: eaque urbe breui potitus, Dromones in Ariminensi portu captos, misit ad Rauennatē portū, Bidentis amnis, qui tunc Porcellio dicebatur. Nam apud classem urbem tunc erat maior partus, omniū Italæ celeberrimus. Sunt aūt Dromones uerbo Græco Nauiculæ subductiores, tabernaculis undique ad propugnacula, castelliue, speciem cōmunitæ. Itaque Theodoricus Porcellionis ostio Dromonibus clauso, partem copiarū in insulam, quam Bidens amnis, padusaque Padus, & mare efficiunt, locauit. Ipse cum cætero exercitu Rauennam in circuitu obsedit. Vnde ad tantam rerum penuriam in ur-

Secundo superatur Odoäcer.

Rauennam Theodoricus obsidet.

Ariminum capit.

Dromones nauiculæ.

be deuentum est: ut sordida, malignicꝗ saporis herbas, clausi mandere cogerentur. Qua impulsus difficultate Odoăcer, hortante Episcopo, deditionem fecit. Ingressus est autem Rauennam Theodoricus, Episcopo Ioanne cum clero, & Sanctorum reliquijs obuiam procedente. Continuitcꝗ Odoăcer eo die: & postea in palatio, quod dicebatur Hilantum, Rauennæ tunc insigne: sperans quod cum Theodorico solenni fœdere pactus erat, aliquā particulam sibi, & Herulis attribui possidendam. Sed Theodoricus misis qui illum, & filium adolescentem, Primorescꝗ gentis interficerent: Herulorum plebem conseruauit. Breui exinde omni Italia, & post Roma, summo Senatus, & populi Romani applausu, potitus est.

Rauēna dedita Theodorico.

¶ Rauenna Theodoricus secedit, paci summoperè studens, pietate & zelo plenus, decreta Reipublicæ describit honestisima. Caput. xiij.

THEODORICVS ergò omni Italia, & Roma potitus, omniū quos Italia et Roma pertulerat exterorū Regum mitisimus fuit. Quod quidèm statim initio Regni, unico in negocio ostendit. Siquidem mittens sanctū Epiphaniū Ticinensis Ecclesiæ Episcopū, in Burgundiam: ingentem illi pecuniarū uim ex publico fisco dedit: quarum impendio redempti sunt, & in patriam reuersi multa mortaliū milia, ex his, quos Gundebaldus Burgundionū Rex in prædam abduxerat. Autor est Agnellus, Epiphaniū sanctitatis suæ meritis, & singulari prudentia, ab immani Gundebaldo obtinuisse liberationem sex miliū captiuorū: qui in sum̄a precij à Theodorico dati, non fuerant comprehensi. Theodoricus uerò, siue Romanorum fidem adeò duxerit suspectam: ut uitam illis suam cōmittere dubitauerit: siue ut Imp. Constantinopolitano, & alijs exteris Imperij inuasoribus propinquior habitaret: Romani Senatus curę & gubernationi reliquit: sedemcꝗ Regni Rauennæ constituit. Ostrogotis aūt sub Theodorico Romam, & Italiā sum̄a in pacis quiete habentibus, Franci Regnum suū adaugebant. Sed hæc alibi. Theodoricus Rex, licet Rauennæ sedem habuerit: amauit tamen, ornauitcꝗ urbem Romam: & multa publicè prouidit, ac neglectę instaurationis, supra fidem eorum qui barbarū fuisse meminerunt, maximam suscępit curam. Quod qui à fideli & copiosisimo teste uoluerit certius intelligere: legat Cassiodori eius Epistolarū Scriptoris uariarum libros: in quibus uidebit, ipsum Regem Religionis Christianę, sacrorū locorum, ceremoniarumcꝗ, & Pontificū Romanorum dignitatis curam gessisse. Senatui sæpènumero commendauit loca Vrbis cùm sacra, tùm etiam à Maioribus summis uiris Reipub. fundatoribus frequentata. Præfectos, Architectosque

Opus Theodor. in captiuos pium.

Epiphanij Episcopi sanctitas.

Theod. Regis religio, & cura Reipub. Rom.

què instituit sacris ędibus: Capitolio, Palatio, Thermis, Theatro, Cloäcis, Aquæductibus, & cuiusq; opificij officinis, in pristinã formam, meliorémue restaurandi. Præfecit uigiles, qui curam die, noctuq; susciperent: ne Vrbis ornamenta, Statuæ, & ingeniorum monimenta ex ære, aut marmore excisa, exportarentur. Sepulchrum Augusti in ualle Martia, Tiberim inter, & uiam Flaminiam, instaurari mandauit. Et Amphitheatri, quod iam maiori ex parte corruerat, saxa, non moueri, nisi in solam murorum Vrbis instaurationem, prohibuit. Statuas Principum æneas, aut marmoreas, equestres, pedestresq; nominatim multas, & generali edicto omnes iussit conseruari: adhiberiq; curam, ne illę interirent, quibus fides posteris assereretur: uiros fuisse pręstantissimos, uirtuti magis, quàm fortunæ innixos: per quos, in id magnitudinis Res Romana creuit. Legesquè & instituta seruari: malos ciuitatis mores à sanctioribus corrigi: omnia deniq; (excepta militari disciplina) ad uetustam Ciuitatis, quam primus Reipub. oppressor Cęsar sustulit, formam redigi optauit. Spectacula proprijs suis Fisci pecuniis, ex uetusto more edi, & alia munera publica exhiberi uoluit. Et cùm aurum, argentúmue in nummos signari suis temporibus oporteret, nullum ipse signum aliud, quàm stante Repub. consuetum, cudi passus est. Vt autem ciues, uel nouis erigendis, uel instaurandis uetustioribus ędificijs, maiorem haberent commoditatem: calcarias in quibusdam Italiæ insulis fieri procurauit, calcemquè postmodum ciuibus, quorum principia ædificiorum cernerentur, sine precio est largitus. Prohibuit autem edicto, & curam impendit attentiorem, ne quis Romanus, aut paterna origine Italus, nedum militaret, sed ne arma domi haberet. Saionibus (ut ipse appellat) ex Ostrogota gente, per Vrbem, regiones Italiæ constitutis, qui Præfectorum, Centurionumquè uice fungentes, gentiles suos, in pace & ocio, à ciuium & prouincialium iniuria prohiberent: educerentquè in turmas & phalanges: cùm bella, aut tumultus ratio postularet. Simili pietate usus est erga uniuersas Italiæ Vrbes. Quod maximè ostendit edictum adhuc (ut ait Blondus) extans: in quo ciues iubet toto anni tempore, pręterquam tribus messium, & autumni mensibus, ciuitates & oppida frequentare, obire munera, quibus antea quietissimis REIPVBLICAE temporibus consueuerant. Non solùm enim agrestes tunc, sed etiam honesto nati loco, motibus fatigati, quibus tamdiu Italia iactata fuerat, rura incolebant. Papiæ, & Modœciæ, quæ oppida post Rauennam amauit, Palatia Arimini sancti Stephani, & Rauennæ sancti MARTINI in cœlo aureo basilicas, Spoleti quoquè amplas ædes, magno sumptu ædificauit. Sipontinam Ciuitatem, iam tùm in ruinam uergentem,

ut instauraretur, tributorū uacatione donauit. Appiani balnea, quæ ager Paduanus habet, muro concludi, ædesq́ꝫ superædificari curauit.

¶ Rauennæ origo, Theodorici item Regis ac suorum matrimonia narrantur. Caput. xiiij.

VIBVS, alijsq́ꝫ bonis artibus præstans Princeps, effecit: ut per omnes Regni sui annos (excepto extremo) & Roma, & Italia, Octauij Augusti, aut Traiani, Adriani, uel melioris cuiuspiam Principis tempora non desyderauit. Et cùm Roma ipsa ab inclinatione cœpta, paulisper sub illo Rege respiraret: creuit interim, & opibus aucta est Rauenna. Nā licet uetusta esset: quę (ut Plinius est autor) Sabinensium ante Vrbem conditam, fuit oppidum: tamen primū habuit incrementū sub Augusto Cęsare: qui apud eam classem tenuit, perpetuò anni tempore expeditam: quò aut subitis in tumultibus, aut destinatis in bellorū apparatibus, Illyricum, Epirum, Macedoniam, Achaïam, Propontidem, Pontū, Cretam, Cyprū directa nauigatione celerius petere posset, quàm si ex Vrbe, aut alijs Italiæ littoribus soluisset. Fuitq́ꝫ maxima Rauennę amplitudinis accessio oppidū Classense: quod militum, turmarumq́ꝫ eius clasßis causa, à mercatoribus, conuenisq́ꝫ, secundùm portus Candiani littus ædificatum: multis fuit postea ànnis populo, & quidem diuitè frequentatum. Rauēnam item à Tiberio Claudio Germanico cinctam fuisse muro, qui nunc extat, indicant literæ ad portam ciuitatis. Sed hæc alibi. Super omnia Theodorici Regis pacatam urbem Romam, Italiamq́ꝫ, Regentis mora tanto tempore illic facta, multū profuit huic Vrbi. Quandoquidem præter ędem beati Martini, de qua diximus, columnis marmoreis è Constantinopoli, & alijs marmoribus, tùm ex Vrbe, ex palatio Pinciano, tùm etiam aliundè auectis, Rauennam Princeps prædictus ornauit. Qui Aquæductum quoq; eiusdem ciuitatis, cuius nullū extat uestigiū, instaurauit. Prospexit etiam prudentisßimus Princeps Theodoricus, externarū gentium, à quibus solis tunc sibi in Italiam timendum fuit, irruptionibus: & Herulis, post occisum Odoäcrem, ut ostendimus conseruatis, nouum Regem constituit. Cuius nomen nō exprimit Casßiodorus: quem Regem cum suis Herulis, in extremis Italię partibus, apud Augustam pretoriam, & sub Alpibus, Apenninoquè habitare permissum, ipse Theodoricus in filiū adoptauit. Clodouei Regis Francorū filiam, nomine Adelfledam, Theodoricus in uxorem accæpit. Sororem uerò suam nomine Amalafredam, Honorico Vuandalorum, & filiarū unam Alarico Vuisigotorum, alteram Gundibaro Burgundionum, neptemquè Amalabergam Hermimfredo TVRINGORVM Regibus, in matrimonio coniunxit.

Rauenna olim Sabinensiū urbs

Theodorici Regis, & suorū desponsationes & matrimonia

Euchario

Euchario etiã nobili ex Baltorũ prosapia oriundo, qui Veterici fuit filius, tertiã filiã Amalasuintam in uxorẽ tradidit. Quo Genero per aliquot quibus supuixit años, tanq̃ filio usus fuit. Possedit uerò ex prisco Romanorũ Principũ instituto, administrauitq́ Rom. Imperij prouincias Occidentales: quæ à nullis dictarũ gentiũ Regibus tenerent. Necdùm enim unq̃ cum Francis, Burgundionibus, & Vuisigotis bella suscepit: sed eos, aliosq́ exteros Imperij oppressores, quòad potuit simul in pace continuit: missis Oratoribus, qui cum Epistolis, quę extant, ne aliqua inter eos nata dissensio, Cõstantinopolitanis Imperatoribus, Romanisq́ uiam faceret ad iura Imperij readsumenda.

¶ Quibus gentibus Theodoricus Rex superatis, Imperium Occidentale auxerit. Caput. xv.

SED in Hispanijs nulla ui armorũ, quod quidèm lectũ sit, captis: inde eum scimus aliqua tenuisse: quòd Cassiodori extãt decreta, ad Hispaniarũ gubernationem edita. Extant & literæ ad Magistratus in illis constitutos datæ. Quanquàm suspicari posit: gubernationẽ Hispaniarũ inde processisse: q̃a is Princeps suscępit curã Vasconiæ eripiendæ Francorũ manibus: & postea pro Generi filio conseruandæ. Cùm enim Clodoueus Francorũ Rex (quod suo loco ostendet infra) Alaricũ Vuisigotorũ Regem, in campis Vaglodensibus interfecisset: Vasconiamq́ cum aliquot Hispaniæ partibus accæpisset: Theodoricus Rex arma induit in socerũ, pro Generi ultione. Quo in bello Franci ad. xxx. hominum milia desyderati sunt: qui Vasconiã, Hispaniamq́, pro Amalrico Alarici filio, non paruo tempore gubernauit. Siciliam uerò, & adiacẽtes Italię Insulas, Dalmatiã, Liburniamq́, & Illyrici partẽ in Adriaticũ uergentẽ, armis obtinuit. Duxitq́ paratissimã expeditionẽ trans Alpes, et Prouinciã Romanã primùm. Post Rhodano transmisso, Narbonensem Galliã, ac ea Galliarũ loca, quæ extra Burgundiã ad Teutones ptinẽt, exceptis Aluernis, Regno suo adiecit. Quas quidèm Prouincias, ciuitatesq́, Theodotus nepos eius, qui postea fuit tertius gentis Ostrogotæ Rex, multo tempore administrauit. Extatq́ Theodorici Epistola, per quã Arelati mœnia iussit sum̃a diligentia instaurari. Pannoniam itẽ Sirminensem, tanto prius tempore ab exteris laceratã: & Noricos (qui nũc sunt partim Austrani, partim Boiarij, Regno suo adiũxit. Quibus Prouincijs Colossum ciuem Romanum, à Senatu Romano Præsidem dari uoluit. Nam post eius ex Thracia profectionem: Bulgari relictis sedibus, quas ad Danubij ripas secundum Pannonias & Noricum habere consueuerant, tunc Thraciam deuastabant. Nec poterat tunc resistere Imperator Zeno; cùm propter cæteram Imperij debilitatem, tùm quia

Hispania. 30000 Francorum Theodor. cædit. Sicilia. Dalmatia. Liburnia. Illyricum. Alpes. Galliæ partem. Pannonia. Norica.

Italiæ claustra.

tùm quia temporibus illis Constantinopolitana urbs maximo cõflagrauit incendio. Quinetiam Theodoricus futuris prouidens temporibus, claustra Italiæ, ab ipso Alpium maritimarum initio, usq; ad Tridentinos montes, attribuit Gotorum Proceribus inhabitanda. In tramitibus autẽ, per quos ipse, & cæteri exteri erant ingressi, oppida excitauit: ciuitate, cui nunc Tridento est, eratq; tunc nomen, muro cincta, & Veruca arce, ad Norici & Italiæ fines, eo in loco cui nunc Montisfalconi est nomen, à fundamento ædificata.

¶ Pacem sub Theodorico, tandem Pontificis summi electio turbat. Caput. XVI.

HACTENVS quieta Romanis sub hoc Principe fuêre tempora. Initium autem turbationis ab ipsis exorit̃, in Romani Pontificis electione. Nam Anastasio decedente, scinditur populus in binas sententias. Nam alij, quorum sententia finaliter præualuit, utpote maiori subnixa ratione, Symmachũ uoluêre Pontificẽ: Alij uerò Laurentiũ quendã præferebant. Delata res est Rauennã ad Regem Theodoricũ. Et quamuis in Ecclesiasticis rebus, suũ non esse iudiciũ agnosceret: conciliandis tamen partibus operas impendit: & Symmacho quidèm Rom. Pontificatũ, Laurentio minorem esse dandũ arbitrabatur. Composita pax uidebat̃: sed tartarea Romanis incessit insolentia, ad tumultũ redeuntibus. Inuenit utraq; pars Cõsulares defensores: sed Symmachi partem fouentes, solæ innixi defensioni, ab uindicta & iniurijs abstinuere. Laurẽtij uerò propugnatores, parem in uirgines ac sacerdotes inmanitatem exercuêre. Multũ innoxij sanguinis profusum. Nec quieuêre tumultuantes, quoad superesset Idolum cui studerent. Cùm uerò Symmachus coràm Synodo se de obiectis purgasset criminibus: una omnium uoce damnatur Laurentius.

Scisma.

¶ Ad Vuisigotos redit Autor. Alaricus eorũ Rex, ab Clodoueo cadit. Cuius uindictam sumens Theodoricus. 30000. Francorum prosternit. Caput. XVIJ.

WISIGOTORVM commemorationem Regũ aliquandiu intermissam, locus hic deposcit. Nam hoc tempore multũ apud eos innouatũ est: translatæ sunt itẽ Regni sedes. Nã Alaricus Eurici filius, patri decedenti surrogat̃ in Regnũ: tenuitq; per años aliquot, quę acceperat paternę ditionis. Huic filiã dedit Theodoricus Rex Italiæ. Qua affectione deuinctus, cùm Clodoueus (quẽ alij uocant Ludouicũ Francorũ Regem. erat enim binonius: quę res errorem legenti creat) Siagrium Romanũ, Ducẽ Suessionis urgeret bello: & ille tanto impar Regi, bello uinceretur: confugit ad Vuisigotorum Regem Alaricum, Theodorici Romanorum & Italię Regis Generũ. Ille

Alaricus Rex cadit.

Ille confugiētem defendit. Inde omnem belli molem in se uertit. Concurritur utriusq; gentis totis uiribus. Sed tum cadente Alarico, cedunt Goti. Franci uictores, usi uictoria, uictos perurgent Tolosa, & quicqd intra Pyreneum est cedere: urbes & oppida Franci sumunt in deditionem: Alias ui captas, diripiunt. Theodoricus Italiæ Rex ubi comperit: pro Genero bella suscepit in socerum. Tenebat enim filiam Clodouei coniugem. Missoq; Duce cum expedito exercitu, graui bello Francis congreditur. Cæsa sunt tum uno in prælio Francorum. xxx. milia. Sed tamen urbium & oppidorum ditioni Franci non cedebant. Itaq; ex hoc die augustatum est Gotorum in Hispanijs Regnum.

Francorum clades.

¶ Amalricus patri succedit. Clodoueus Francorum Rex, Vuisigotos cum Aluernis superatos, Arrianę heresi, non minus quàm Genti inuisus, uindicat. Cuius audaciam Theodoricus Italiæ Rex refrænat. Caput. xvi.

MALRICVS admodum puer, cæso patri surrogatur in Regnum Vuisigotorum, aui materni uiribus defensus. alioqui insolenti Francorum Imperio resistere non ualens. Asiduè enim Franci Vuisigotis infesti permansere: propter Arrianam hæresim, quæ in ea gente diu permansit. Clodoueus autem postquàm ad Christi confesionem peruenit: synceram, & catholicam induit religionem: non minus ob CHRISTI honorem Arrianis, quàm incredulis infensus. Cùm graui prælio urgeretur, diuo Martino, cui insederat, caballum deuouit, si uictor euaderet. Voti compos factus, Martino diuo equum obtulit: & pręcio constituto, centum aureorum, cum equus dimitti non uideretur, ducentos impendit: & tum iumentum iam liberum sequitur expectantem. Tum Rex, Bonus inquit Martinus adiutor est, sed stipendio pręciosus. Procerum quoq; consilio apud Parisios habito, cùm satis de gerendo bello esset constitutum, uouit basilicam Principi Apostolorum (quæ nunc eius in ciuitate insignis uisitur) si uictoriam de fidei hostibus obtineret. Igitur Vuisigotis Aluerni, originem suam in Italos referentes: Romanæ Reipub. fidem ad ea usq; tempora seruaturi, tùm etiam bello adhæsere. Ideoquè Apollinare quodam Romano, qui dudum apud Aluernos fuerat, hortante: Vuisigotorum, ut diximus, partes sunt secuti. quoniam eis seruauerāt pacem à Constantio Comite constitutam. Commissumquè est prælium: in quo Vuisigotis & Aluernis superatis, utriusquè partis Ductores cæciderunt. Secundum id pręlium misit CLODOVEVS Theodoricum filium suum ex ancilla susceptum, in Albienses, Rutenosquè Vuisigotorum subditos; ac in Aluernos, ut diximus socios. Quibus subactis, & Fran-

Amalricus Rex.

Clodouei Religio.

Vincuntur Vuisigoti à Francis.

& Francorum Regno additis, in Tolosam adhuc caput Regni Vuisigotorum, Vasconiamque, quod proximè diximus, Theodoricus arma conuertit. Amalricus uerò, quem Alaricus unicum habuit filium, sese intra Pyreneũ communierat. Quarè licet Tolosam, cum paternis thesauris, & Vasconiam amiserit: Hispaniam tamen ulteriorem, cum Pyrenei saltibus prout pater possederat, defensauit. Cunque pacem obnixè peteret: procliuis in illam primo fuit Clodoueus: & tamen paulò post Arrianam hæresim audiens, in Euglosina, & Burdegalla ciuitatibus, magis quam alibi in Vuisigotorum Regno feruere: eas egressus ciuitates cœpit: diripuitque, & cæde Vuisigotorum, ciuiumque qui hæresi abrenunciare diutius recusarunt, commissa, Episcopos & illis catholicos instituit. Ea cùm essent Imperatori Anastasio renunciata: gauisus est, ultionem de Vuisigotis Imperij sui euersoribus esse sumptam temporibus suis. Et ob eam rem benè gestam, Clodoueo Regi tunicã blacteam, epistolasque misit: in quibus eum Patricium, Consulemque appellauit. Erat Turonis Clodoueus, quando tantũ ab Imperatore Romano munus accæpit. Quare uotis ritè solutis, post solennes Christianorum cerimonias, eam induit uestem: & sedens in equo, numos in multitudinem, quæ magna ex Francorum Regno ad id solenne conuenerat, dispersit. Acclamauit uerò hunc multitudo: non patritium fore, & Consulem solùm, sed Augustum etiam Clodoueum. Qui ea sociatus pompa, Parisios accedens, eorũ urbem tunc primo Regni sedẽ Francorum, prout in hunc diem est, seruatum forè constituit. Quæ intellecta Theodoricus Ostrogotorum Rex, tunc in Italia potẽtissimus, ægerrimè tulit: uel quia soceri Clodouei audaciam damnauit: uel, quod magis est uerisimile, indignè tulerit, tantam illum cum Romanorũ Imperatore amicitiam coniunxisse, super omnia uerò, quòd nepotem ex filia Amalricum, patria possesione depulerit. Itaque Theodoricus coãctis lectissimis quibusque militibus, qui ad. 80. armatorum milia fuêre, maiori parte ex Gepidis: Ilbiam Comitem præfecit Ducem. Eique in Vasconiam ducenti, occurrerunt Franci, quos Clodoueus prouinciæ illius præsidio deputauerat. Commissum est autem prælium utrinquè exercitui periculosissimum. Superiores autem fuerunt Itali Regis copiæ: & Francis, qui in Vasconia erant. xxx. hominum milibus profligatis, magnaque parte cæsis, recuperata est pro Amalrico, defuncti Alarici filio Vasconia, quam illi certo tempore Theodoricus, prout supra diximus, proprio Ostrogotorum præsidio defensauit. Quia uerò exercitus, quem Ilbia Ostrogotus, in Hispanos Vuisigotos duxerat, per Liguriam transiens, eam afflixerat prouinciam: Tribunus aliquot annorum Ligustinos frumenti copia ex horreo publico donauit. Quo in tem-

Arrianæ sectæ ultio.

Victoriæ Pompa.

Francorum clades.

in tempore ut aduersus omnes motus, qui per Hispanias, aut Gallias orirentur, paratior foret: naues omni in maritima Italiæ ora, nouas fieri, & Rauennam duci curauit idem Rex Theodoricus.

¶ Theodoricus Arriana secta infectus, Pont. Ro. Ioañem cum Symmacho, Boëtio, & Romanis aliquot, tyrannide necat. Tum uitam & ipse finit. Caput. xix.

THEODORICVS autem Italiæ aliâs Rex optimus, labem unam Religionis non emendauit. Nam Arrianam hæresim, quam ex Valente Imperatore, omnis ea natio imbiberat, pertinaciter seruauit. Iustinus aũt Imperator, hęresum radicibus per Orientem extirpandis intentus, Eiecit oẽs sectæ illius Episcopos: priuauitq́ commissis Ecclesijs sacerdotes. Tulit eam rem grauiter Theodoricus Arrianus. Hinc optimos ciues Romanos Symmachum, & Boëtium suspectos habuit: eosq́ exacto Consulatus anno, deferentibus Opilione, et Gaudentio factiosissimis ciuibus, Papiam relegauit. Quo in tempore Theodatum nepotem, ex Narbonensi prouincia reuocans, Etruriæ præfecit: cuius prouinciæ nonnullas illi urbes attribuit iure proprio possidendas. Et ne Romani ciues ob Symmachi & Boëtij relegationem, de solita benignitate diffiderent: Rex Senatui permisit, unum ex gente patricia mitterent, Theodato in Narbonensi prouincia successorem. Et tamen eo qui secutus est anno, Ioannem summũ Pontificem, Agapitum, & Patritium Consules, ac Theodorum, ac Importuium, alterumq́ Agapitũ, Senatores, præstantissimos ea tempestate uiros, Roma eijcere, & omnino tollere constituit. Idq́ ut aliqua simulatione tectus faceret: ipsos Legationis nomine misit Constantinopolim ad Iustinum Imp. Vtq́ eam Legationis simulationem melius concinnaret: Ecclesię Rauennatis Episcopum, ipsis Oratoribus adiunxit. Fuit uerò Legationis sũma: ut agerent cum Iustino Imp. de Episcoporum, Sacerdotumq́ eiectorum restitutione. Qua denegata, aut diutius dilata: sese cominatus est, omnem Italiam, & urbem Romam cędibus et incendio uastaturum. Appulsa Constantinopolitanæ terræ naui, quę tantos detulerat Oratores, Iustinus cum cleri & populi pompa obuiam est progressus: ad Pontificisq́ pedes prostratus, illum pro DEI Vicario adorauit. Is summus Pontifex, maximis honoribus introductus: mandata simul cum Romanis consulibus, Senatoribusq́, & Rauennate Episcopo exposuit. Quibus ab Imperatore auditis: magna utrinq́ dicentium, audientiumq́ commiseratio oborta est. Hinc fidei causa, si Arriani tolerarentur: Illinc Vrbis, & Italiæ desolatione, si impio Regi non satisfieret, animos distrahentibus. Vicit tamen grauissimorum in quibus timor Domini sanctus permaneret, uirorum sententia:

Theodoricus Rex Arrianus.

Theodatus.

Tyranni ingemitum.

Legationis Theodoricus summa.

Humanũ, frugíq́ cõ silium.

tentia: postponendam, quæ ad tempus in integrum restitui posset, si dei causam: Vrbis & Italię saluti: quarum populos gladio occisos, nulla posset Principum, nulla Pontificum, aut Consulũ potentia restaurare. Sic dimissurus Oratores Iustinus, ut in illorum honore suo item consuleret: à Ioanne Pontifice, Consulibus Romanis, Senatoribusq́ subministrantibus, uoluit coronari. Adduxerunt uerò impensi effusius Pontifici, & Romanis, à Iustino honores, Theodoricum maiorem in suspicionem. Et qui prius summa dignissimus laude, tot per annos, melioribus quos ante acta tulissent secula, Principibus Romanis æquari meruit: ad extremum uitę, flagitijs se inquinauit. Nam tentos Rauennæ Ioannem Pontificem, Consules, & Senatores Romanos, famis cruciatu in carcere occidit. Boëtium uerò, & Symmachum in Papia, ubi aliquot exulauerunt annis, iussit iugulare. Quo tempore Eclesius Rauennæ Episcopus, ab infausta illa Legatione reuersus, Basilicam sancti Vitalis, quæ nunc Rauennæ insignis uisitur, simul cum Iuliano Argentario exędificauit. Factum autem uidetur, in crudelitatis, qua Theodoricus mores suos uerterat, ultionẽ: ut apoplesi, siue ut uult Agnellus, uentris profluuio interierit: nonagesimo octauo die postquàm Romanus Pontifex Ioannes, & Romani illi obierant: atq́ anno duodequadragesimo, postquàm Italiæ dominio potitus erat. Quanquã Procopius in belli Italici aduersus Gotos principio refert: Theodorico post occisos Boëtium et Symmachum cœnanti, cùm esset caput piscis oblatum, horrendam in illo uisam Symmachi faciem: quæ labro inferiori mordicus apprehenso, sibi toruis oculis minaretur. Eoq́ consternatum pauore, Regem incidisse ægritudinem, in qua lęuitatem suam confessus fuerit: quòd scilicet Pontificem uirum sanctum, & cum eo alios insignes Romanos ciues, tunc maximè præstantissimos uiros, Symmachum & Boëtium, ad perditorum hominum suggestionem occiderit: & paulò post eam confessionem expirauerit. Simile, certiusq́ testimonium inflictæ subitę mortis Regi Theodorico, ad pœnam iniquitatis, affert Sanctæ Ecclesię Doctor Gregorius, in Dialogo, ubi scribit: Solitarium magnæ uirtutis uirum, apud Lipparim insulam in eremo habitantẽ, qua die functus est Rauennę Theodoricus, Goto cuidam nobili tunc dixisse: uisam à se Theodorici Regis animam, quæ à Ioanne Rom. Pontifice, & Sym̃acho, quos per id temporis occiderat, in ollam Vulcani mergẽda portaret.

Theodorici in Pont. Max. & Legatos tyrannis.

Theodorici mors.

¶ Amalasuinta, cum Atalarico octenni filio, qui primis iuuentutis annis per educatores facilè corrumpebatur, Regno succedit. Verùm, mortuo Iustino Imperatore, in se ductores filij, morte animaduersum est. Caput. XX.

AMALA-

MALASVINTA filia Theodorici, uidua, cum Atalarico filio suo, quem ex Euchario Ostrogoto magnæ Nobilitatis uiro susceperat, octauum ætatis annum agente, in Regno successit. Adhibuit uerò prudẽs Regina singularem in subditos cùm humanitatẽ, tùm districtionis moderationem: quæ cum Gotos seuerè ne quenquã lęderent, contineret: laxiore quàm Theodoricus fecerat gubernatione est usa. & inter alia quæ rescidit à genitore facta, filijs Symmachi & Boëtij patrimonium reddidit. Sed Atalaricũ filium ea erudiri, et Romanorum moribus & disciplinis imbui diligentia curare cæpit: ut facilè inoptimum Principem fuerit euasurus: nisi tres Goti illius educatores, rapinis quibus assueti erant, inhiantes prudens id Reginæ consilium præuertissent: Non placere Gotis dicentes, eorum Regem sub præceptoribus uiuere: formidinẽ sibi per uerbera, minasq; incutientibus: cùm econtrà expediret, uitam inter Gotorum duriciem acturũ, omni solutum maiorum reuerentia, interq; coęquales uiuentem, arma & equos tractare: qbus animi uigor, generositasq; à maioribus accępta, indies augeatur. Quę cum Amalasuinta, Barbarorum insidias timens, libenter audisse simulasset: Atalaricum paulò maioribus permisit educandum. Tametsi sodales, puerum omnibus statim uitijs infecerunt: matri tamen obsequens erat. Quod cùm Gotos educatores suos terreret, Iustini optimi Imperatoris uirtus, in quam Theodorico etiam potentissimo Regi, ut ostendimus, suspectã, Romanos, Italiæq; populos respicere formidarent. Hinc pacẽ cum Francis, Vuandalis, Vuisigotis, Burgundionibusq;, et alijs exteris à Theodorico paratam, communi consilio conseruauerunt. Turbauit uerò hanc Reginæ et Nati concordiam mors Iustini Imp. quæ ad finem primi illorum Regni añi, Lampadio et Orreste consulib. secuta est. Siquidẽ ea in rerũ, animorumq; commotione quam Principum mutationes efficiũt: Atalaricum sodales, metu Imperatoris liberati, facilè in lasciuiorem uitam trausuersum egerũt: adeò, ut nedum matrẽ non audire, aut alloqui dignaretur. quin potius parari illi insidias paterẽt. Quibus artibus cùm se priuari Regina Regno uideret: Theodatũ primùm sibi ex gente Amala consobrinum, multas per Etruriam ciuitates tenentẽ, & eam administrantem prouinciam: qui & ipse pueri seductoribus consentiret: coërcuit, pecunijs mulctatũ, dissoluendis Etruriæ populis: à quibus repetundarum fuerat accusatus. Inde filio Atalarico cũ sodalibus Romæ relicto, Rauẽnam se contulit. Et cùm nequiret filium à perniciosa uita reuocare: quod proximum fuit, tres Gotorum Proceres, qui malorum consiliorum puero suasores erant, interfici curauit. Eam autẽ dicit Procopius,

Amalasuinta Regina.

Regiæ iuuẽtutis seductores.

Iustini Imp. mors.

Iustiniano Imperatori, quē Iustinus ex sorore nepotē reliquit successorem, suasisse Italiæ recuperationem. Quod cùm à prudentis fœminæ, quam omnes Scriptores summis efferūt laudibus, uita & moribus abhorreat: & nullus alius uel tenuiter innuit: uerò simile non uidetur.

Atalaricus Rex.

Cassiodorus ab Epistolis Regis

Atalarici decreta.

¶ Atalarici Regis mores & Decreta. Caput. xxi.

ATALARICVS ergò paulò adolescentior, Theodorici ex filia nepos, cōtempta matre, gubernacula præripit. Sed hūc inquinatissimis fuisse moribus, testantur Scriptorēs. Cassiodorus autē, illum omnia in exemplar aui Theodorici gessisse: & quandoq; etiam melioribus consilijs, cùm etiam illius Epistolarum magister esset, testatur. Siquidem licet Arrianus esset: Bonifaciū, et Ioannem, cui etiam Mercurio nomen fuit, summos Pontifices: quos sua habuerūt tempora: non solùm ipse prosecutus est fauoribus et honore, sed et à Romano Senatu, ac Populo honorari curauit. Decreta cuius extāt. De Episcopis à Romano Pontifice, & nullo alio orninandis. De rebus sacris à nemine distrahendis. Et demum, De Ecclesiastica libertate sæuerius conseruanda. Ciues etiā Romanos, & Italię populorum urbes frequentare: ac bonis Artibus operam dare edixit. Stipendia in urbe Roma liberaliū Artium, Præceptoribus quod multis annis fuerat neglectum, constitutis: et inchōatam à Theodorico publicorum Vrbis ædificiorum instaurationem, adeo continuauit: ut marmora oportuerit aliunde aduehi, quę in ruinis incæperāt deesse. Nec quicquàm ab eo conijcimus perperam factū: prēter Opilionis, Symmachi & Boëtij delatoris, sublimationē, ad Comitiuā sacrarū largitionū: quę uidet fuisse Ærarij prefectura. Titubauit tamen ad extremū pueri Regnū: ob Francorum, Burgundionumq; in Italiam aduentum. Qui hunc maximè in modum fuisse uidetur.

¶ Atalarico uita functo, Regina Theodatum Regni consortem aduocat: qui Italiam externo hoste pulso, liberat. Caput. xxij.

Metensium Rex Theobertus.

CLODOVEO Francorū Rege mortuo, Clodomir, Childebertusq; eius filij, in Regni paterni diuisione, partes Burgundionū Regni, Alemannorumq;, quas occupauerat Clodoueus: & quæ què in Alpibus ad Italiam spectant. Theoberto eorū nepoti, quē in Regem Metensibus constituerūt. cùm illi benè uellent: ipsi locis cedentes, regendā, possidendamq; dederūt. Is itaq; Theobertus adolescēs, rapinis pridèm assuetus, utpote quem Theodoricus pater, in Alemannorū expeditiones duxerat: Prouinciā Romanā, cuius caput est Massilia uexauit: quę Regis Italici esset. Quod cùm intellexisset Amalasuinta: ad Reges Francorū mittit: picula ostendēs, ab Imp. Iustiniano

Iustiniano tunc florente imminentia: si Romanæ Reipub. Prouinciarum inuasores, præsertim Italiæ propinqui, bellis inuicem dissiderent: fœderaq; inter Atalaricum filium, & Theobertum fieri impetrauit. Etsi uerò qualia fuerint fœdera, non satis compertũ habeamus: tamen constat, Theobertum, Romanam Prouinciam in uim ipsorum fœderum tenuisse. Accessit etiam pueri Regis incõmodis: quòd Theodatus, ob acceptam à Regina Amalasuinta iniuriam: & quia Francos, Burgundionesq; uicinos Italiæ solos timeret: cum Iustiniano (prout Autor est Procopius) egit: ut Italiæ receptã per Etruriam, manus inijciens, pecunijs se ditaret: quarũ adminiculo, ociosam in Constantinopoli uitam ageret. Sed eam Reginæ animi perplexitatem, et Theodati cogitationes, in noua mutauit consilia, Atalarici Regis obitus. Octauo enim quàm cum Regina matre Regnum assumpserat año, defunctus est. Tunc Amalasuinta commodius sibi processurum gubernationem arbitrata: si quempiam assumeret adiutorẽ: Theodatum ex gente, ut diximus, Amala, sibi consobrinũ, ad se uocauit: & multis in eam sententiam dictis: ut facilè potuerit homo cupidus, illatam mulctæ iniuriam anteactæ uitæ potius, quàm Reginæ simultati attribuere. Illum post reconciliatam gratiam, Regni consortem declarauit. Erat uerò Theodatus Latinis, Græcisq; literis eruditus: & inter Philosophos, quibus operam impederat, Platonem maximè sectabatur: qui, ut asserit Cassiodorus, temporum suorum historiam scripsit. Cæterum qui omni in uita iners, inconstansq; fuisset: tunc ætate iam grandior, adeò imbecillis, eneruusq; fieri cœperat: ut nulli rei magis, præterquàm cumulandæ pecuniæ, cui auidissimè inseruiebat, uideretur idoneus. Et tamen Regina impellente, unicũ inito Regno edidit uirtutis munus. Nam dùm Amalasuinta ipsum in Rauenna Regni consortẽ forè constituit: Theobertus Metensium Rex, Burgundionum multa armatorum milia in Liguriam, atq; Emiliam, Alemannorum uerò in Venetiam misit: in quos delatus est cum Gotis, Italisq; militibus Theodatus. Et licet multo minora fuerint, quàm de se per literas Cassiodori ipse prædicat: utranq; tamen gentẽ, nõ sine illorũ cæde Italia expulit: atq; etiam misso exercitu, quem utraq; in expeditione habuerat, Prouinciam Romanam per Legatos receperat. Tegebat autẽ multum ipsius Regis ineptias, uirtus Reginæ, omnia administrantis.

Atalarici mors.

Theodatus Rex.

Auaricia Regis.

¶ Theodatus Rex, Reginæ solertia mirè prouectus, eam licet immeritam exilio relegat, ac truculenter interfici procurat. Caput. xxiij.

THEODATVS ergò, quia illum Amalasuinta thoro dignatur, Regni consortiũ meruit: & pro Rege cũcta

Theodati prouectus.

Rex ipse administrauit: consilio, ut diximus, prudentissimæ Reginæ. Hinc illa processisse uidentur, quæ Cassiodori Epistolę ostendūt prouisa prudenter. Pax à Iustiniano Imperatore, & pariter à Francis Regibus, Theobertoq; nepote: per datas multiplices Epistolas, missosq; Oratores, etiam ex Senatu enixius petita. Hinc sūmi Pontificis ueneratio: & suscępta accuratius cleri, sacrarumq; rerū protectio. Hinc aduecta magnis sumptibus à Constantinopoli marmora, quibus Romā ornauit. Hinc liberalitas processit, qua in Ligures, Æmiliensesq; & Venetos ūsus fuit. Ipsis enim populis, ob accępta à Burgundionibus, Alemañisq; damna, tertię partis unius anni annonam, ex publico est largitus: quam quidèm annonā Ligures, et Æmilienses ex Terdonensi, Papiensiq;: Veneti ex Taruisino, et Tridentino horreis accęperunt. Hunc etiam Regem, scribit Cassiodorus, elephantos tunc ex ære, uia sacra, ad naturalem bestiæ magnitudinem extantes, qui ruinam minabantur, instaurari iussisse: ea ut uidetur ratione: quòd populi Romani conduceret animorū seruandę generositati: si pueri, adolescentesq; bestias intuerentur, in quas Maiores pugnare nō horruerint, decori inseruientes. Sed cùm Theodatus rapinis, pro ingenij sui uitio, manū apposuisset: dissuasissetq; illi primò: posteà etiā obstitisset Amalasuinta: mox homo perditissimus, sūma ingratitudine usus, eam in lacus Vulsinensium insulā relegauit: occidiq; permisit à filijs & agnatis Gotorū Procerum, quos Atalarici corruptores, Reginam ostendimus interfici curauisse. Tulerunt eam mortē ęgerrimè non Ostrogoti modo, sed & Romani, Italiq; omnes: ut si aliquis apparuisset, ad quem tunc summa rerum deferri potuisset, fuerint, à Rege defecturi. Fuit nanq; mulier illa (si Cassiodoro credimus Autori grauissimo) inter primarias, rarissimasq; annumeranda. Quam ille dicit uidere, uenerandam: audire loquentem, fuisse miraculum. Quæ Græcis, Latinisq; literis egregiè imbuta erat. Omnium gentium, nationumq;, quæ Romanum inuiserant Imperium, linguam, ex illarū uernaculo uocis sono loquebatur. Eā uerò tantæ grauitatis, tantę in simulando & dissimulando prudentiæ prædicat fuisse: ut cùm discholos, insolentésq;, & crassiores cōpescere curaret, nullam illi ab ea offensam perpessos & dicerent, & sentirent. Vnde tantam comparauerat autoritatem, tantum sibi conciliauerat omnium amorem: ut rem illi odiosam cōmisisse, si etiam nulla timeretur pœna, nefarium duceretur. Ita illius morte post factū considerata, Theodatus anxius, Ostrogotis proprio timētibus periculo, maximè memorantibus: existimare cœpit, quantum emineret periculum, si Iustinianus sumpta occasione necis Amalasuintæ, cuius uirtutem dilexit, Italiam inuaderet.

Reginæ relegatio, et interitus.

Eius laudes.

Pro

¶ Pro placando Iustiniano, Legationem Constantinopolim Rex mittit Agapitum Pont. Max. Euticianæ hæresis, coactæ electionis, pacis, & annonæ caritatis fit mentio. Caput. xxiiij.

ITAQVE placaturus Imperatorē, inter multas quas ad illum, uxoremq; Theodorā dedit Epistolas, unam accuratius scripsit: in qua Romam, Italiamq; loquentes facit: pacē optimo Regi, doctissimo Principi, Romę et Italię amantissimo, patri, mitissimoq; Domino implorarent. Et cùm esset uisum, in tanto timore suo, parum Senatores Romanos mittere Oratores: Agapitū etiam Pontificem summum misit. Nec tamē illum commeatu in uiaticū iuuit. ut bonus Pontifex, uasa aurea, argēteaq;, ex beati Petri sacrario sumpta, fœnori subijcere, quò pecuniā ab usurarijs acciperet, sit coactus. Quem cùm Iustinianus summa ueneratione in Constantinopolim deductū, de Euticiana hæresi interrogasset: orta est inter eos de rebus fidei ultima dissensio. Iustinianus enim ab Antonio Constantinopolitano Episcopo seductus: petijt eam labē à sumō Pontifice confirmari. Cui nedum dissensit Agapitus Pontifex, sed magno resistens animo, illum pro Iustiniano appellans Diocletianū, resipiscere fecit: & Antonio hæresis fautore eiecto, Mennam in Constantinopolitanū Episcopum ordinauit. De pace uerò, cū mandata Pontifex exposuisset: ita adulanter & simulatè respōdit: ut posthac nimis sibi securus Rex Theodatus uideretur: multaq; sit ausus, quæ illius statū ad ruinā pertraxerunt. Siquidē Agapito quamprimū Romam redijt defuncto, Clerum Romanū (quod nullus ante illū tyrannus intentauit) Theodatus Rex, in Electionem quam faceret, illata ui, cōsensum promittere coëgit: & pecunia per pactionem accæpta, Siluerriū Pontificē creauit. Qua ex re cùm maximā conflasse inuidiam, & multos se delatū Constantinopolim isse comperiens: incæpit melioris uitæ institutionem populo ostendere: Tributis alicubi imminutis: & omnibus liberatis, qui fisco obnoxij, aut delicti in Rempublicam comissi causa in custodia tenerentur. Eius tamen ineptissimi, & omnibus inuisi Regis conatus maximè inanes reddere cœpit annonæ penuria, per uniuersam Italiā orta, Cuius multò minorem, quàm Vini suscæpit curā. Nanq; audiens in Veronensi agro Acinaticū esse uinū, saporis, odorisq; suauissimi: magnā eius uim, sumō cū Fisci impēdio Romā aduehi curauit. Vinū etenim illud, asserit Cassiodorus, colore purpureo fuisse Regiū, sapore pręcipuū: dulcedo cuius ineffabili suauitate sentiebat: cū tn̄ interim tactus eius dēsitate pinguesceret, ut carneus liquor, uel potio edibilis uideret. Sed añonę penuriā subleuandę causa factū est: ut ad Tribunos maritimos Venetiarum dederit

Iustinianus sectæ Eutianæ.

Siluerius Pont. Rom.

Vinum Acinaticum.

rum dederit Epistolam, quæ nouæ urbis Venetæ paulò ante inchoātæ, prima incrementa, qualia fuerint, ante oculos ponit: & haud secus designat, quàm ad tanti populi, tamq; excellentis urbis ostendendam originem, tunc à Cassiodoro, à Rauēna oriundo, & qui locum inspexerat, perscripta fuisset.

¶ Theodati Regis, ad Venetos Epistola, pro annona sibi mitttenda. Caput. xxv.

CVM itaq; misisset Theodatus Rex in Histriam Laurentium quendam, procuraturum annonam, quæ Rauennam adueheretur, exercitibus & Italiæ populis distribuenda: dictis Venetiarum Tribunis in hæc uerba scripsit. Data pridem iussione censuimus, ut Histria prouincia, uini & olei species, quarum præsente anno copia indulta perfruitur, ad Rauennatē feliciter dirigeret mansionem. Sed uos, qui numerosa nauigia in eius confinio possidetis, pari deuotione grata prouidete: ut quòd illa parata est tradere, uos studeatis sub celeritate portare. Similis quippè erit utriq; gratia prouectionis, quando unum ex his dissociatū, impleri non permittit effectum. Estote ergò promptissimi ad uicina: qui sæpè spatia transmittitis infinita: per hospitia quodammodo uestra discurritis, qui per patriam nauigatis. Accedit etiam cōmodis: quòd uobis aliud iter aperitur, perpetua securitate tranquillum. Nam cùm uentis sæuientibus, mare fuerit clausum: uia uobis panditur per amœnissima fluuiorum. Carinæ uestræ flatus asperos cùm expauescunt: terram cum summa celeritate contingunt. Putantur eminus per prata ferri: contingit alueum non uideri. Tractæ funibus ambulant, quę stare rudentibus consueuerunt. Et conditione mutata, pedibus iuuāt homines naues suas: uectricem sine labore trahunt: & pro panno uelorum, utuntur passu prosperiore nautarum. Iuuat referre: quemadmodū habitationes uestras sitas esse perspeximus. Venetiæ prædicabiles, quondam plenæ nobilibus: ab Austro Rauennā, Padumq; contingūt. Ab Oriente iocunditate Ionij littoris perfruunt: ubi alternus æstus egrediens, modò claudit, modò aperit faciē, reciproca inūdatione camporū. Hic uobis aquatiliū auiū more domus est. nanq; terrestris modo cernitur insularis: ut illic magis existimes esse Ciclades: ubi subito locorū facies aspicis immutatas. Eorum quippè similitudines per æquora longè patentia, domicilia uidentur sparsa: quę non natura protulit, sed hominum cura fundauit. Viminibus flexis illigatis, terrena illic soliditas aggregatur: & maritimo fluctui tam fragilis munitio, nō dubitatur opponi: quando uadosum littus, moles nescit eijcere undarum: & sine uiribus fertur, quod altitudinis auxilio nō iuuatur. Habitatoribus igitur una

Theodatus ad Venetos.

Venetiarū ueterum situs & mores.

copia

copia est, ut solis piscibus expleātur. Paupertas ibi diuitibus sub ęqua litate conuiuit, unus cibus omnes reficit, habitatio simul uniuersa con cludit. Nesciunt de penatibus inuidere, & sub hac mensura degentes, euadunt uitium, cui mundum constat esse obnoxiū. In salinis autem exercendis tota contētio est. Pro aratris, pro falcibus, chilindros uol- uitis. Inde uobis fructus enascitur. quando in ipsis, & quæ non facitis possidetis. Moneta illic percutitur uictualis, arti uestræ omnis fructus addictus. Potest aurum aliquis minus quærere? Nemo est qui sal non desyderat inuenire. Merito, quando isti debet omnis cibus quòd po- test esse gratissimus. Proinde naues, quas more animalium uestris pa rietibus alligastis, diligēti cura reficite. ut cùm uos uir experitissimus Laurentius, qui ad procurādas species est directus, comonere curaue rit, festinetis excurrere. quatenus expensas necessarias, nulla difficulta te tardetis, qui pro qualitate aëris, compendiū uobis eligere potestis itineris. Hæc de Venetijs ex Epistola Theodati Regis libuit inserere.

¶ Iustinianus Imp. in Theodatum expeditionem parans, conditiones illi offert: quibus spretis, frusta pa cem petit. Caput. XVI.

ROINDE dum Theodatus Ostrogotorū Rex, ur- bis Romæ, & Italiæ Regnū ineptè simul & auarè admi nistrat, Italiamq; Annonę inopia premere cœpit, Iustinianus Impera tor expeditionem in Italiam destinauit. Quam quia diu durauit, & ua ria, maximaq; habuit belli facinora, mox exponemus. Nā bello Par- thico prosperè gesto, per Bellisariū in Aphricam copias misit, expul- sis Vuandalis. Quod in ipsa Vuandalia dicemus. Prouinciam Roma no recuperauit Imperio. Bellisario igitur post triumphum Aphricæ Constantinopoli agente, Theodatus, qui rescisset, Iustinianum sibi in fensissimum esse, cœpit solito magis angi. Et tamē qua erat ingenij tar ditate, nihil solitò accuratius prouidit, sed ad suas confugiēs ineptias, Oratores ad Iustinianum mittens, alias item Epistolas, quę extant, ad illum dedit, in quibus pacem ab illo impetraturus, Romam, & Itali- am inter cętera colloqui fecit. Et si Aphrica libertatis parte frui occępe rat, non tamen debere Iustinianum optimū Principem, Italiam, à qua Imperij nomen, decusq; accęperat, in eandē libertatē animis erectam, motibus incertis exponere, qui inter oppugnandū, defendendūq; ne cessario orirent. Iustinianus uerò respondēs Regi, præ se tulit desyde rium Vrbis, & Italię liberādę. Misitq; ad illū Oratores: quorū Legati onis hęc sūma fuit. Vt aut Italia, et eius Insulis decedēs, Cōstantinopo lim Theodatus se cōsecret, diuitias accępturus maximas, & in ocio, qđ à teneris annis fecerat, Philosophiæ operā daturus. Aut si id facere re- cusaret;

Cōditiones Regi offe- runtur.

cuſaret: bello quod ex tunc indictum ſibi eſſet, neceſſaria præpararet. Is uerò hominum ineptiſsimus, nec oblatis conſenſit conditionibus: nec ſe contra uim magis ſolito communiuit.

¶ Pax cum Regibus Franciæ conſcribitur. Belliſarius in Siciliam nauigat: Mundus Dalmatiam infeſtat, Solonamq́ꝫ urbem capit. Caput.xxvij.

IVSTINIANVS ubi ab Oratoribus ſuis factus eſt certior: Theodatum & ſi poſtulatis non feciſſet ſatis omnia negligenter prouidere: Belliſarium iubet, ſimulata in Aphricam nauigatione, claſſem ſoluere: & ea in Siciliam ducta, pro uiribus incumbere Inſulæ recuperationi. Cauit tamẽ prius Imperator: ne cùm Vuandalos in Aphrica oppreſsiſſet, ſimilem intentaturus Oſtrogotorum oppreſsionẽ, aliâs Romano Imperio dudum inimicas gentes, in ſe concitet. Ad Clodomitrem nancꝫ, Childebertumq́ꝫ, & Clotarium Francorum Reges, ut & ipſi quieſcerent: & nepotẽ Theodebertum, Liguriam tenentem, quieſcere curarent: multa et maxima miſit dona. Additis literis, quarum fermè ſententia hæc fuiſſe uidetur. Grauè fuit hactenus, Oſtrogotorũ Reges, qui Theodorico indigni ſucceſſerant tolerare, cùm propter illatas nobis penè per dies ſingulos iniurias: tũ maximè, propter Arrianæ hæreſeos labẽ: qua urbem Romam, et Italiam inficere non deſinunt: Inſuper à nobis requiſitus Rex Thodatus: non reſipiſcit, ſed conuicia, iniuriasq́ꝫ, uir petulãs adiecit. Quod cùm diutius ferre Chriſtianos Principes indignũ ducamus: bellũ illi indiximus: ſpem maximam uictoriæ in ueſtris, aliorumq́ꝫ principũ Chriſtianorum uiribus, non minus quam in noſtris repoſitam habentes. Poſtquàm autem reges reſcripſerunt Epiſtolas, ſpem pacis facientes: Iuſtinianus Mundũ quendã Ducem ſuum, cum copijs Dalmatiam inuadere imperauit. Et Mundus quidèm Gotis, qui Solonam præſidio tenebant, prælio ſuperatis, Solonã cœpit: inuoluitq́ꝫ tumultu Dalmatas omnes, Iuſtiniano ſubijci renitentes. Annos tunc urbs Roma duosdequinquaginta ſub Gotis Regibus: Theodorico.xxxviij. Amalaſuinta, & puero Atalarico octo: ac Theodato duos, adeò floruerat. ut nullam ipſa imperij inclinationem ultrò ſentire uideretur, quin appareret primùm, quem fortè creari contigiſſet excellẽtioris animi atꝗ ingenij, ſiue Regem, ſiue Imperatorem, illius ſtatũ ubiq́ꝫ ad integrum orbis Imperium poſſe redigere. Sed quæ alluxit ob aduentum Belliſarij Ducis præclari, & uiri certè optimi, ſpes libertatis, per Imperatoris Iuſtiniani auariciã atꝗ ſocordiam, in contrarium ſucceſsit. Nancꝫ et libertas omnino perdita: & Vrbs intus, extraq́ꝫ diruta ac deſolata, ad ſtupendam calamitatem perducta eſt. Quòd ſequentia monſtrabunt.

Iuſtiniani conſiliũ.

Solona capitur.

Roma ſub Gotorum Regibus ann.48.

Iuſtiniani tempora mala.

Amalricus

¶ Amalricus Vuisigotorum Rex, Arrianus, ducta Regum Franciæ Sorore Christiana, à Childeberto sternitur. Hispaniam is mouens, Toletum capit. Soror rediens uita fungitur. Caput. xxviij.

Vuisigotorum series.

SED intermisso paulisper Ostrogotorum euentu, ad Vuisigotos in Hispaniam respiciamus: ut quæ uno sunt tempore patrata, una dicēdi serie contexantur. Amalricus Rex, quem arma Theodorici aui, Regis Italiæ defenderunt: cùm magno præliorū labore, ad paternam ditionem per Vasconiā redisset: coniugio proximorum Franciæ Regum propinquitatem, & Regno suo stabilimentum perquisiuit. Duxit enim coniugē Rotildam, Franciæ Regum germanam. Facilè aūt moribus conuenissent, si de Religione sensissent idē. Nam illa erat Christiana admodū fœmina, quę nimis horreret perfidiā Arrianā: cui pertinaciter Rex inhæserat. Mortuo quidèm Clodoueo fortissimo Francorum Rege: Amalricus, dùm fratres, Clodouei filij, paternam ditionē partirentur: intentis singulis ad sua, amittere uires per distractionē uidebantur: hic Rex in antiquam facilè irrepserat possessionem. Vnde tollēs animos ad Reges Francos, ea de re nuncium mittit: petitq; eorum amicitia frui liceat: atq; ex eorū familia ducere uxorem. Non indigna petitio Regibus uisa est. Sororē illi dant coniugio uirginem. Quam Regio fastu susceptam Amalricus liberaliter primùm, mox cōtemptissimè habuit. Quippè, qui ut diximus, Arriano ueneno imbutus, rectę fidei mulierē despiciebat: adeuntemq; ex more Christiano templa, contumelijs persequebatur: lutoq; peruiam à pueris mandabat contaminari. Id diu passa mulier, Regibus fratribus per literas significat, quæ à uiro infideli toleraret: laturaq; foret, nisi Amalrici petulantiam, temeritatemq; compescerent. Crebro mulieris quæstu perciti Reges, cogunt exercitum. Childebertus Rex unus ex his sublimi uir animo, non expectato fratre, militem in Amalricum educit. Cognito quid in eum à Childeberto pararetur: magnam quam potest Amalricus manum, terra mariquè comparat: tueri se certus. Aduenientibus Francis hostiliter occurrit: & quanquàm militum numero inferior esset, in robore tamen suorum spem fouebat: qua præuia, & eximia uirtute, crebras ante uictorias comparauit. Pugnatum est æquis uiribus diu, acriterquè: sed Gotis cedentibus, uictoria penes Childebertum fuit. Fugientem Amalricum dùm aduertit miles Francus: excitato calcaribus equo, hostem in fuga confodit. Qua re cognita, Rex Francus mediā petit Hispaniā: Gotos incredibili feruore persecutus: donec Toletū, ad amnis Tagi ripā, ualidissimā urbem accessisset. Quam obsessam, & à ciuibus nō segniter defensam, capit: captam

De hoc Rege supra libro eodem, cap. 18.

Amalricus Arrianus.

Cadit Amalricus Rex.

Toletum capitur.

captam militi tradit diripiendam. Atq; ita sorore recepta: et mox morbo dùm reducitur absumpta, patrio sepulchro conditur. Ita uacuè facta Gotici sedes Regni, Regem alium sibi deposcit.

¶ Theuda Amalrico succedit. Childebertus Cæsaraugustam obsessurus, reliquijs S. Vincentij auertitur: cui ædes Parisijs erigens, tandem moritur. Theuda uerò à suis interficitur. Caput. xxix.

Theuda Rex.

THEVDA procerum uoluntate in Regnum surrogatur Amalrico, quod ille prolem masculam nullam reliquisset: et Rege armorũ peritissimo opus uidebatur. Nam Franci graues illis imminebant: necdũ plenè recuperatis, quæ bello proximo in morte Amalrici perdidissent. Igitur Theuda uir militaris industrię peritissimus: integrando Regno quoād potuit institit. Childebertus tamen Parisiorũ Rex, fortem illi manum sępius opposuit: uicti, uictoresq; promiscuè alternant. Peruenit aliquando Francus cum exercitu ad oppugnandam Cęsaraugustam: quod Arrianam ibi perfidiam uigere putasset. Percunctatus autem hominem, quem in agris deprendit: quam sequerentur urbis habitatores religionem? Catholici ne Christiani, an Arriani forent? Ille pro captu suo, uir rusticus, ut poterat respondit: Sanctam inibi in Deitate Trinitatem, & Vnitatem in Trinitate credi. Gauisus Rex, hominẽ mittit, qui loci Pontificem euocaret. Adest ille uocatus: fide publica interposita de more, Quandoquidem inquit Rex, Catholicam plebem audio habitare urbem: arma inde retraho, quæ sumpsi in Arrianos. Sed quem interim ueneratur hęc urbs inter cœlicolas patronum? Ille refert Diuum in primis martyrem Vincentium, esse loci defensorẽ. quòd eius in terris reliquiæ ibi demorarentur. Cui Rex. Ne tantum laboris ex itinere frustra susceperim, partem sacrorum ex memoria Sancti martyris dono datā magnifacio. Refert Pontifex Regis postulata ad clerum. Ille non grauatus, annuit Regi tanto gratificari. Igitur stolam, et tunicā martyris, Regi dono contulerunt. Ille suscępta dona quàm sanctè asseruata, secum duxit Parisium. Exercitus tamen commeatuum gratia agros populatur. Reuersus in sua Rex, Ædem diuo Vincentio dicat: Monachis ibidem institutis, quibus eas quas de martyre induuias iā habebat attribuit. Theuda uerò Vuisigotorum Rex, cùm per annos. xvij. Regnum tenuisset: à suis non satis aperta ratione perimitur.

¶ Rendigisilus æquè ut Theudas, ferocia Gotorum à suis trucidatur. Caput. xxx.

Rendigisilus Rex.

RENDIGISILVS Procerum item uoluntate in Regno succedit. Nec erat melior exitus illius quàm prioris. quia uix

quia uix annis duobus in Regno expletis, opprimit̃ à suis. Ferox populus: & qui per tot secula, totiens mutauit cœlũ: ferociam tamen non amisit: bellis innutritus, armis ab adolescentia in omne æuum seruiẽs. Quæ dùm erga exteros nihil exercet, in suo uersus uiscera tumultuat̃. Hæc est omnium potentissima causa: cur toties Reges immutauerit. Et ipsi Romani, omnium, ut solẽt gloriari, disciplinatissimi, ea tempestate dùm exercitus Imperatorem creãret, exercitus etiam totiens perdidit. Sic perierunt Aurelianus, Probus optimi Imperatores: & ante eos plurimi. Ab his enecati, à quibus in Imperium sublati erant.

Gotorum ferocitas.

¶ Bellisarius Siciliæ aliquot urbes, totamq́ Insulam subigit. Theodatus conditiones pacis Iustiniano Imperatori offerens, non auditur. Caput. XXXI.

IN ITALIAM reuertamur: Goticum bellum à Bellisario gestum executuri. Bellisarius quidèm patricius, à Iustiniano Imperatore, belli Italici aduersus Gotos Dux declaratus classem parauit: militibusq́ impositis, traiecit in Siciliã: ubi præcepta Iustiniani secutus, tanquàm nauigaturus in Aphricam, nihil hostile in principio ostendit. Præfecerat uerò Equitatui quem adduxerat Valentinianum, Innocentium, & Magnum: & Pedestres copias, quæ satis erant magnæ, Constantinus, & Bessas, Herodianusquè ducebant. Idoneo exinde tempore captato, Catinam urbem adortus, occupauit. Postea Siracusas cùm duxisset urbe munitissima, dedentibus ciuibus est potitus: fecitq́ statim Siculorũ in Gotos odium: ut quàmprimum copias Bellisarius ostentauit, propositumq́ aperuit: mirabilis uictoriæ cursus fuerit: populis urbes, oppidaq́ certatim Romano Imperio, cuius desyderio pridem tenebantur, ultrò offerentibus. Hortabat̃ aũt ad id eos maximè Bellisarij præsentia: qui cùm à Vuandalis Aphricã liberasset: pariter sperabatur Siciliam, Italiamq́ à Gotis erepturus. Et adiuuabat Theodati ignauia: qui nullos per Italiam fecerat apparatus. Attoniti itaq́ subita ciuium defectione Goti: maiorem subitò spem in fuga, quàm in resistentia posuêre. Vnica tamen in Panormo munita ciuitate, cui ualidũ inerat præsidium, Goti resistere sunt ausi. Sed Bellisarius Dux peritissimus, urbem in circumitu contemplatus, aduertit portum patere ad mœnia: quæ aliquot locis à nauium malis altitudine superabantur. Quamobrem classe in portum delata, propugnaculisquè pro malorum summitate dispositis: Sagittarios, funditoresq́ in illis collocauit: qui subiectos hostes feriẽtes, ilico mœnia defensoribus nudarent. Tùm subeuntibus ad mœnia sine metu alijs militibus territi ciues, sese Bellisario permiserunt. Hæc Theodato cùm essent in Italiam nunciata, anxio animo Legatos ad Iustinianũ mittens, huiusmodi

Belli Italici cum Gotis initium.

Catina, Siracusa capiuntur à Bellisario.

Panormum se ledit.

Theodati oblatio pacis

mandata dedit. Sicilia se sponte decedere. Et in Italia tributum, recognitionis signum, coronam aueream librarũ triginta: ac in omnẽ quamcunq; iusserit Imperator expeditionem Romanos milites tria millia polliceri. Insuper in Episcopos, uirosq; Senatorios iurisdictionẽ permittere. Et ut Maiestas Imperij in Vrbem & Italiam restituta esse uideretur: se curaturum, nomen Imperatoris inter sacra, ceremoniasq; primùm offerri: statuamq; nullam Regi Italico, nisi secundum Imperatoriam collocari. Indicat uerò pictura musiuo opere facta, quã Rauennæ conspicere licet in æde diui Martini, in cœlo aureo, à Theodorico, ut diximus, ædificata, Theodatum quod fuerat pollicitus incæpisse. Ex eo nanq; musiuo cęteris elegantiore, quod Italia nũc, uel noui habet, uel ut ferunt uetusti operis, Iustinianus & Theodora uxor, & ipse Theodatus loco inferior, nunc ut ferunt, picti cernuntur. Quo in loco aliqua fuerunt ad ornatum addita, quæ & Scriptorũ supplent defectum: & certè ostendunt multa, quæ scripta uidentur incredibilia. Sed hæc Legatio nihil profuit.

¶ Congressu insperato in Dalmatia ante Salonẽ inito, Mauricius filius, dein Dux Mundus pater cadunt. Theodatus Gotus uictoria potitur. Caput. xxxij.

IN Dalmatia Goti post Mundi Ducis aduẽtum, copias reparauerũt: in Salonamq; ducentes, eam urbem constituerũt obsidere. Quibus cùm occurrisset Mundi filius, adolescẽs egregius, cum parua equitatus parte, obuiauit illi Gotorum turma: quæ pariter quid circa Vrbem fieret, inspiciẽdi gratia prodierat ex castris: & præter utriusq; exercitus expectationem commissum est prælium, tanto animorũ ardore: ut cùm multi, præstantioresq; ex Gotis cæcidissent, ipse etiam Mauritius sit occisus. Interim obequitans mœnia, munitionesq; quas circum ea faceret Mundus: uno, eodémq; in tempore Mauritiũ in hostem pugnare, eundemq; primo uincere, postea superatũ, mortuumq; esse audiuit. Quo pculsus dolore homo bellicosus, ira incensus, furensq; in hostem ruit. Viderant aũt Goti præliũ à paucis, quos castris emiserant cõmitti: quibus, ut senserãt, maiori ex parte occisis, ad arma omnis exercitus corruerat. Hinc nõ prius improuisos adoriri potuit Mundus, quàm illi ex præparato pugnandi copiam fecissent. Et cùm totis copijs hincinde per multas horas sit certatũ, cædes utrinq; maxima cõmissa est: Goti tamẽ, qui cæsim recedere cœpissent, urgente uehementius Mundo fracti, se in fugam contulerunt. Nec destitit uictoria uti Mundus: quinimò profligatos longè insecutus, dùm in filij necis ultionem sanguine nequit satiari: à fugiẽte agmine occisus est. Repulsi eum in modũ Goti mœrẽtes, in remotiora retrocessère. Et milites

Mauritius cadit, Ducis filius.

Cadit Dux Mundus.

milites Imperatoris non minori, quàm hostis cæde profligati, ob Ducis necem mœrore confecti, attonitiq́ꝫ, Salonas deseruêre. Eam ciuitatem paulò post Gripa Gotus, reparato aliquantisper exercitu recępit. Inclinatámq́ꝫ in Dalmatia Theodati rem, per Duces priores adeò restituit: ut Iustiniani exercitus, omnia quæ Mundus cœperat, relinquere sit coactus. Elatus tanta uictoria Theodatus: & simul audiens Bellisarium in Aphricam traiecisse: nedum spreuit ea, quæ cum Iustiniano agere cœperat, sed illius Oratores quoquè, ut ab incæptis discederet, persuadêre conatos, in custodia haberi curauit. Et ut meliorem de se spem ostenderet: sacra uasa, quæ pridem Agapitus Papa ad usum Legationis in pignus tradebat, redemit, Italiæ loca quæ inedia laborabāt, remisso tributo subleuabat.

Vide supra cap. 24. a.

¶ Bellisarius Italiam ingressus, deditis aliquot urbibus, Neapolim ui exuperat. Ostrogoti Vitigem deligunt, fuga trucidantes Theodatum. Caput. xxxiij.

INTEREA Iustinianus in Dalmatiam aliū submisit Ducem Constantinū. Bellisarius aūt compositis in Aphrica rebus, in Siciliam nauigauit: ibiq́ꝫ opportunis locis præsidia imponens, in Italiam transportauit exercitū. Vbi primùm applicuit Regium, mox ciues se Imp. submiserunt. Secuti exemplū cæteræ urbęs, odio Gotorū Imperatori facilè cesserunt. Erant ex Gotis, qui magnitudine apparatus conspecta, cùm cernerent impares uires suas, mox manus dederunt Duci, Missiq́ꝫ Constantinopolim, non paruo sunt honore suscępti. Iusserat classem Bellisarius oram legere terrarū. ut ubiq́ꝫ adesset. Castrametanti, Brutij, Lucaniq́ꝫ sine magno cessêre conatu. Ventum est ad Neapolim: ibi clausis portis, Ciues Gotis seruauêre fidem. Dux loca contemplatus, oppugnare parabat. Emisêre ciues uirū eloquentia præcipuū, qui Bellisario ostenderet, Obsides se pridem Rauennam uxores & liberos misisse Gotis, magnū insuper in urbe præsidiū Gotorum, quod cōmouentibus se ciuibus imminêret. Parceret urbi deuotæ Imperio. Vbi per iustū metū licuisset, Romani peteret. nam eius Vrbis fortunā proculdubiò omnes mox secuturos. Canebant surdo apud Bellisariū. Ille se non abiturū, nisi aut dedita, aut capta Neapoli, ait. Consulerent sibi in tempore. Vbi ad uim uentū foret, iam se non parciturum. Legatus relaturū se quæ audisset promittit. Quibus in urbe intellectis, inclinabat pars ciuiū maxima, portas patefacere. Cęcidêre Gotorū animi. Inuenti sunt inter ciues, qui reclamarent, non se futuros proditorū eorum, quibus fidem præstiterunt. Concurrit̄ in muros. Bellisarius cùm nemo prodiret, apparatū explicat, urbem oppugnat. Nec segniter defenditur. Alternat aliquandiu fortuna. At tùm perseuerantissimè oppugnatur,

Regium se dedit.

Legatio Neapolitana.

Neapolis capitur, prædatur.

pugnatur, ciuitas capitur. Cæduntur Goti, ciuesq́ promiscuè. Vrbs à militibus diripitur. Sed tamē placati oratione Ducis milites, rem mediocriter temperarunt: abstinere incendio, à stupris se cohibere, quæ in promptu iacebant, in prædā uenêre: penetralia non peruaduntur. Interea cùm apud urbem Romam Theodatus incertus consilij desideret: Gotorum Proceres, iam ignaui Regis desidiam perosi, aliter rebus suis consulendum putauerūt. Igitur unum in locum confluentes, nouo deligendo Regi instituerunt. Creatus Vitigis, uir impiger ad arma: mediocri nobilitate natus, sed magno animo, et militari disciplina instructissimus. Theodatus ubi comperit, in fugā se conijcit: sed misso post eum militum agmine, in ipso itinere trucidatur.

Theodatus trucidatur.

Vitigis Gotorum Rex, Romanos hortatur, ne à Gotis desciscant, Rauennam inde adit. Illi autem Bellisario aduocato, à Gotis desciscunt. Goti apud Perusiā bello à Romanis superantur. Caput. xxxiiij.

Vitigis Rex.

VITIGIS Rex initio, Principatus Romā contendit: Pontificē, Senatumq́ hortatur, ut in fide Gotorū permaneant: tantas esse Gotorum uires, ut nemo eos sine sua pernicie tētauerit. Inter suos de gerendo bello consultat. Operæpreciū uideri: relicto in Vrbe præsidio, Rauennam contēdere: Gotos, quos per Italiā Theodatus sparserit, in unū contrahere: fortissimumq́ conscribere exercitū, quem opponāt uenienti Bellisario. Igitur in Vrbe Luderū Præfectum declarat: quatuor milia illi præsidiū tribuit. Ex Senatoribus delegit: quos secū abiens obsides habeat: contenditq́ Rauēnam. Ibi Mathasuintā, Amalasuintæ filiā, uxorem ducere constituit. Illa auersata, ignobilē uirū dedignatur. Ille tamē magnis apparatibus nuptias instituit: nihil intermittens quod gerendo bello subueniret. Bellisarius interea Romā ducere contendit. Pontifex cum Senatu, inito concilio: cùm audirent uires uenientis exercitus: non solùm admittere, uerùm etiam quo gratior ueniret: misso nuncio uocare deliberant. Mittitur qui accersiret. Ille properauit. Goti Romanorum consilia perspicientes, cùm resistere haud possent: fide publica interposita, à Romanis abire impetrāt. Erat inter eos uir Primarius: qui noui Regis crudelitatem sciens: maluit se Romano populo, quàm Regi suo committere. Per portam Asinariam exercitus Bellisarij intromittitur. Multa Dux peritissimus magis necessaria, quàm dictu speciosa contulit cum Senatu ac militibus. Præfectum Gotorum, qui se ciuibus permiserat, misit Constantinopolim: Vrbem locis opportunis communierat: sciens Gotorum uim futuram. Ex ductoribus, quos secum habebat, alios in Etruriam, alios in Picenum misit, ut urbes, aut deditas, aut fractas reciperent. Prospere

Bellisarius Romam uocatur.

ſperè omnia cedunt: ſine magno labore multarum fiunt deditiones. Apud Peruſium trepidatum eſt. Circumſedêre Imperatorij. Goti ſuperuenientes, magno illis prælio ſunt congreſsi. Acriter pugnatur utrinq;. Cadunt multi. Ad extremum cedunt Goti. Id erat conſilium Ducum Romanorum: ut qualicunq; conditione Goti diſtinerentur: ne urbi Romæ ſuperuenirent, prius quàm repararet mœnia: tùm impetus ſuſtinere uidebantur.

¶ Vitigis ad Anienem fluuium exercitus, Belliſarij item congreſſus impar: & uictoria primum fortis, tum multitudini Gotorum cedens. Caput.xxxv.

VITIGIS aūt Rex, ubi ſuos ad Peruſiam malè pugnaſſe comperit: omiſsis cæteris Italię ciuibus, ad Romā caput ire contendit. Itaq; centum milibus, & ut alij dicunt, centum & quinquaginta milibus militū copias educit. Veniens ad Anienem, cùm illum ob profunditatem uado tranſire non poſſet: comperit Belliſariū iam ante ſtrauiſſe pontem ſuper eo, utraq; in parte ripæ turrim communitam, firmatamq; præſidio. Ibi caſtra fixit: deliberaturus de gerēdis rebus. Belliſarius quoq; mille equitibus acceptis, ſpeculatū exibat: ut caſtris capiendis locum uideret, & conſilia hoſtiū experiretur. Manè primo egreſſus, ubi propinquat amni: uidet hoſtile agmē tranſiſſe pontē: uel accæpta pecunia, uel metu à ſuis proditū. Ibi ſuorū paucitate ad illos comparata, reſpicere milites ſuos ubi uidet ad Vrbem, ut fuga ſibi conſulerent: fortiſsimus Dux auſpiciū belli à fuga ſumere nolens, ſuos adhortatur. Meminerint Gotos eſſe quos uidēt, ſepè à ſe uictos: fortunā eius aſpiciant: præſenti modo ſint animo: uictoriam de hoſtibus futuram. Hac fiducia manum conſerūt. Fortiſsimè utrinq; pugnatur. Goti intelligentes eſſe hoſtiū Ducē qui occurriſſet: denſius conglobati, in illū infeſtiſsimi incurrunt. Sed à domeſtica ſuorū manu ſtrenuiſsimè defenſus eſt: retroactiq; ſunt Goti multi à paucis ad Pontis præſidia, quę prius accęperāt. Illi uerò caſtris effuſi, ſuis ferūt ſuppetias. Quo urgēte globo, in Vrbē retrò Belliſarius paulatim cēdit. Exierat iā ad famā magna militū, ciuiūq; manus: et hoſtē diſtinētes, Duci, equitibusq; copiam in Vrbē ſe recipiēdi fecerūt. Belliſarius ſingulis ſuorū Pręfectis ſingulas portas attribuit tutādas. Ipſe uicatim circūuectus, ciues bono iuſſit eſſe animo: erexitq; in ſpem Ciuitatis ſine negocio defendendæ.

Vincit Vitigis.

¶ Goti Romam obſident: Romani ediuerſò fortiſsimè tutantur. Suppetias Belliſarius ab Imperatore petitas, accipit. Caput.xxxvi.

NOCTE illa Goti ad caſtra ſua redierunt. Primo mane ad obſidendam duxêre Vrbem. Caſtra ſex in locis firmauêre.

mauêre. ut omnium portarũ ingressus et egressus obseruarent adusque Tiberim. Turribus ac propugnaculis loca firmauerũt: ut excursiones facerent: ac fugati fortè, in præsidia se promptè reciperẽt. Non minor in Vrbe Bellisarij cura, portis ac mœnibus custodiendis. Ipse se maioribus Gotorum castris opposuit: alios Duces locis opportunis collocans. Corruperant Goti omnes Aquæductus, qui aquam in Vrbẽ deriuauere. Hi quatuordecim extiterũt: inter quos ex Ianiculo quidam præcipites pistrinorũ usum præbuêre. Quibus destructis, lembos in fluminis medio binos iunxit inter capedine certa. ut impetus fluminis rotas deuolueret. Arietibus pulsantur muri: intus obiectu terræ succurritur. Multis in locis uaria fortuna fuit. Ad molẽ Adriani fortissimè pugnatur. Cadunt utrinque plurimi. Ad Viuarium maius periculum, Ibi Bessas præfectus, quo in statu res sit belli, sanguine significat. Ille relicto præsidio aduolat. Acrius pugnatur præsente Duce. Goti inualescunt. Sed tamen fortior erat defendentium conatus. Goti ad tria ibi milia cæciderunt. Interea Romani perspecta hostium multitudine, & Bellisarij militũ paucitate, indignati murmurauerunt: seque accusarunt, qui se tanto discrimini permisissent. Bellisarius ubi cõperit (neque enim obscurũ erat, quòd populus trepidaret) scripsit Imperatori: Copias suas per præsidia, quæ imposuit in Sicilia & Italia, deditis urbibus, nimium esse comminutas: opus fore, maiori militum numero: ad continendos Italiæ populos in fide, aduersus numerosissimos hostes. Populũ Romanum iam dissuetum bellorum tumultibus, de suorum paucitate iam incerta uoluere consilia. Si Imperio, si Italiæ uelit consulere: supplementa non pauca militiæ esse circumspicienda. Imperator accæptis literis Bellisarij, non mediocriter motus est: copias quas habuit paratas, nauigare iussit in Italiam. Præerat illis Valerianus: sed hyemare in Græcia cogebantur. Romani tamen accæpto de Suppetijs Imperatoris nuncio, recreati sunt.

Imp. mittit Suppetias Romanis obsessis à Gotis.

¶ Roma fame laborat. Obsides Romanorum, Vitigis Rauennæ trucidat. In belli populo clam dimisso, & urgente penuria, paratur belli congressus. Caput. xxxvij.

INTEREA uerò in Dalmatia res uariè gerebantur. Constantianus Imperatoris Dux, Salonas recepit. Goti maiorem in modũ adunati, urbẽ obsederunt. Dux Romanus clam egressus foris, cœpit hostes urgere: ut obliti obsidionis, in se uerterentur. Leuibus sæpè prælijs concursum est: nihil inibi memorabilium rerum peractum. Pendebant omnia ueluti incerta ad euentus Italiæ: & maximè urbis Romæ: quam sciebãt omnes, arcta ab Gotis obsidione circumuallari. Interim Vitigis circa urbẽ Romam sæpè oppugnationem

nem aggreditur: nihil intentatũ relinquens. Inexpectato agmine Portuensium urbem occupauit: ut nihil Romanis importaretur. Ea res in famem maximam respexit. Misso nuncio Rauennam. Obsides quos pridem duxerat, iussit occidi. Pauci præsentientes, fuga sibi in Gallias consuluerunt. Bellisarius famem ueritus: imbellem multitudinem Neapolim, & in Campaniã iussit emitti: quo res frumentaria leuaretur. Romani uxores, liberos, matres, senes, & quicquid bello inualidum, noctu emisêre. Neq; enim omnes uiæ ab hostibus insidebantur. Intereà cùm añona diligentissimè Romæ distribueretur: superuenêre Imperatoris Supplementa, mille sexcenti equites, sub Martino et Valentino. Quibus accæptis aliam gerendi belli rationem iniјt Bellisarius. Nã emissos per portas equites, iussit exerceri in hostes: ut & genus pugnæ cernerent: & hostẽ paulatim sustinentes inciperent contemnere. Ea re factum est: ut parem manũ fugarẽt, maiorem sustinerent: paulatim proficientes in contemptũ. Bellisarius diu à Præfectis stimulatus, cum inedia cœpisset urgeri: confligere statuit. Igitur Valentinũ ad Molem Adriani, cum expedito equitatu, ac peditũ copјs iussit ostentare potius, quàm exhibere pugnam, quo Gotos ad Aureliani uiam sedentes, distineret: ne suppetias alјs ferrent. Ad portas in Orientẽ uersas, ubi Rex erat hostium, duabus turmis perarmatis: equitum peditumq; copјs instruxit. Vitigis ex transfuga intelligens pugnam parari: & ipse suos instructis ordinibus collocauit.

Obsides Romani occiduntur.

¶ Egressi Romani, cum Gotis pugnant non leui iactura. Fames, ciuium insolentiam excitat. Sedantur tamen Ducis hortatu. Caput. xxxviіј.

ORTA luce, portis apertis Romam prorumpunt: genti occurrunt non segnes. Cædunt, caduntq; nunc uicti, nunc uictores. Alacritate milites Bellisarј, multitudine superant Goti; qui semper nouis supplemẽtis aciem instaurauêre. Ad Aureliã uiam Romani cùm de montibus se ostendissent hostibus, ut in pugnã currerent: Valentinus consertos uidens, suis fert opem. Fugantur Goti: Romani castris hostium diripiendis imminẽt. Dum ibi impediti prædã implicantur: conglobati iterum Goti, impeditos, & onustos aggrediuntur: prædam iterum ad se recipiunt. Castris quoq; Regis, non dissimilis erat fortuna. Nam usq; eo progressi Bellisarј equites, à fronte & latere impugnati, cedere cogũtur: & ad pedites se recipere. Nec ibi satis erant tuti, urgentibus pro multitudine sua Gotis: uix portis recipiuntur: & qui exclusi fuerunt, stantibus ad mœnia uersis uultibus in hostem, præsidio fuêre qui de mœnibus iaculabantur. Hoc prælio Romanorũ uires satis attenuabanť. Magis aũt fames purgebat præcipuè

Romani uicti.

 quidèm

Fames horrida.

quidèm in Vrbe. Sed tamen peruniuersam Italiã ea caritas durauit: ut post fœda cadauera, mater infelix filium ad cibum trucidaret. Bellisarius non iam totis copijs, sed leuibus prælijs hostẽ lacessebat in campis Neronianis: ubi quondam theatrũ erat gladiatorũ. Hunc locum diuersæ partes occupauêre: iam Romani, nũc Goti: insuper ad Pincianam similis fortuna per singulos dies. Interea dum portus occluditur commeatus: tamen ex alijs portubus terrestri itinere importabantur. Hoc suspicantes Goti: castra noua intra Latinã & Appiam uias, à fornicibus Aquæductuũ, quæ aliquoties cõcurrunt, communiunt. Ibiq; equitum aliquot milia collocant, ad opprimendam fame urbem. Milites clam egressi noctibus, rapta ciuibus uendidêre. sed hæc nimiũ pauca multis. Intereà Romani circumfusi Bellisario: querũtur in quas difficultates se proiecerint: dùm fidem implẽt Imperatori. Suos Rauennæ occisos: Vrbẽ ignominiosè obsessam, extra mœnia uastata omnia, intus fame intolerabili perurgeri. Duci in hostem orant, satius gladio, quàm fame perire. Ille placidis eos uerbis consolatur, affuturũ de proximo comeatus abundè, cum supplemento militum, expectarent: sibi curam fore, ut salua essent omnia. Misit ex suis opportuna in loca Præfectos, cum equitũ ala: qui obsidentes uias, eandem annonæ difficultatem facerent Gotis, quam ipsi paterentur. Iuxta S. Paulũ castra communiuit, aduersus castra in Fornicibus.

Furit populus.

¶ Romanis suppetiæ & commeatus ab Imp. missi, uix recipiuntur salui. Induciæ fiunt trium mensium, at à Bellisario uiolantur. Caput. xxxix.

VENERE interim supplementa ex Constantinopoli equites, & pedites non pauca milia, cum commeatibus, & quidem importãdi magna erat Romam difficultas. Sed utriq; uijs publicis insederant: ut dum colluctarentur pugnantes, currus transire. Eam rem comminiscens Bellisarius, cœpit hostes ad mœnia defatigare. quo esset terra, mariq; auxilijs Romanorum uia ad perueniendum quo instituere. Igitur supplementis in ciuitatem, cum commeatibus iam accæptis, Goti difficiliorem sibi, quàm obsessis obsidionẽ rati. quòd multi in castris morbo, multi uulneribus morirentur, missis in Vrbem Oratoribus, inducias trium mensium paciscuntur. Medio tempore Iustinianum etiam Goti faciunt arbitrum causæ, obsidesq; hinc inde tradi, pro inducijs ex fide seruandis. Bellisarius Romam, Goti castra asseruauêre. Sed milites in præsidijs nonnunquam, ut fit, excursione facta, commeatus tulêre. Goti ea gratia Portuensem, quam tenuêre Vrbem, ad horam liquêre: Bellisarij milites occupauêre. Idem de Centumcellis, dequè Alba factum. Goti Romam, de

uiolatis fœderibus quæstũ misêre. Suos non reliquisse urbes, sed euocatos à Rege exisse: Restituenda quæ contra ius induciarum essent occupata. Bellisarius respondit. De euocatione constare nihil. Cæterũ quæ pro derelictis habita fuit, licitè occupari poterant, Goti de querimonia irrisi. Mittit interea in Picentes Bellisarius ualidam equitũ manum, cum mandatis: Si maneant induciæ, nihil commouendum. Si à Gotis moueantur: tũ quas possent urbes excipiant. Esse ibi solas Gotorum uxores. Quicquid sit uirorũ, in Romana castra commigrasse. Per idem tempus Datius Mediolanẽsis Archiepiscopus, et cũ eo quidam Mediolani ciues, urbem Imperatori apud Bellisarium offerunt: si modicum illis præsidium mittat. se quidèm satis esse uiribus potentes, Gotos omni Cisalpina Gallia pellere: si solo id Imperatoris nomine fieri permittatur. Bellisarius collaudatos, bonã spem fouere iubet: se in tempore illis affuturum pollicetur.

¶ Bellisarij periculum. Gotorum insidiæ Vrbis potiundæ, deteguntur. Soluunt Goti exercitum ad Rauennam, à Romanis persecuti. Caput. xl.

INTEREA Bellisarius omnia circumspiciẽs, ex pusilla re, maximũ incidit uitæ periculũ. Tribunus erat Constantianus: cuius milites preciosum ciui Romano gladium abstulissent. Questus ille, nihil profecit. Iubet Dux restitui. Non paretur. Vocatus Constantianus, cùm durius increparetur: gladium distringit in Bellisariũ: penéq; Ducẽ interemisset: ac subuertisset omnia Reip. consilia. At ille pœnas luit. Goti ex insidijs urbẽ capere adorti sunt per uiã Aqueductus. Sed lux uisa candelæ, eos prodidit. Inde ratibus impositis, secundo flumine à ponte Miluio milites campum Martium intrarunt. Murus erat à flumine tum humilis: nunc est nullus: Sopiri uigiles medicamine tentantur à duobus pecunia corruptis ciuibus Romanis. At alter pœnitentia facti motus, rem prodit Bellisario. Socius eius cum ueneno deprenditur. Præcisis naribus & auribus, asino transuersim impositus, ad castra mittitur Gotorum. Quo rem intelligant patefactam. Interea cùm toties Goti soluerunt Inducias: scripsit Ioanni, quem in Piceno equitum turmæ præfecerat: rem streñuè exequatur. Ille quantum poterat urbes, & arces occupauit in Prouincia: Anxinum, & Vrbinum, quòd essent munitissimæ, præterijt: quòd diutius ibi sedendum uideretur. Ariminum tanto terrore concussit: ut Goti qui inerant, desperatis rebus abirent Rauennam. Ciues portam Imperatorijs alacres pandebant. Vitigis ubi tam propinquo loco Rauennæ periculum imminere comperit: soluta urbis Romæ obsidione, eó contendit, ne primaria sedes detrimentũ acciperet. Incendit ad Vrbem

Gotorum insidiæ.

ad Vrbem castra: & festinat transire pontem Anienis. Bellisarius tem pora seruans cũ opportunitatibus: medio iam exercitu trans pontem stante, nouissimum agmen inuadit: eóq; perduxit angustiæ: ut præter cæsos, multi de ponte præcipitati, perierunt. Durauit ea obsidio annũ integrum, & dies nouem.

❡ Ariminum Goti expugnare non ualentes, fame torquent. Romani Mediolanum, cum aliquot urbibus obtinent. Caput. xli.

G O T V S urbes suas præsidijs nouis firmauit: festinans ad obsidendũ Ariminũ. Bellisarius eó mittit diuerso itinere peditum ualidam manũ. eo consilio: ut educto Ioanne cum equitatu ualidissimo, qui intra urbem nullius usus, & in prouincia necessarius esset: & iumenta difficili uictu intra urbem tenerentur. Pedites in locũ cederent equitum, urbi defendendæ: Goti pro multitudine impedimentorũ, & exercitus magnitudine tardius iter fecêre. Prçuenerunt ergò pedites Bellisarij Ariminũ ingressi. Ioannes ubi audiuit mandata Bellisarij, neq; ipse paruit: neq; Damianũ patruelem suũ cum quadringentis parere passus est. Ergò qui à Bellisario missi sunt Præfecti, persuasis equitũ turmis, equitatũ Ioanne nolente deducunt, pedites reponunt: dimisso ibi Ioanne & Damiano cum suis contubernalibus. Interea accedentes Goti, cinxerũt obsidione urbem. Turrim ad oppugnationem Goti erexêre. Eam nõ boues, ut ad Romanas arces, sed milites inclusi trahebant. Ioannes unius noctis opera eam cogitationem præuertit. Nam fossato eiecto, & uallo coniecto, aditũ Machinæ prohibuit. Egressus deinde cũ copijs, oppugnauit obsidentes, turrim parans incendere. Graue fit prælium. Cadunt ex Gotis multi. Molem tamen tuentur incendio. Itaq; ui expugnandi oppidũ, spem ponebant. Fame aggrediuntur. Interea Mediolanenses à mari per Ianuam, præsidium Bellisarij accipiunt: permittentibus Metensis Regis Ducib. Iem bi curribus impositi, ad Padum deferũtur, ut milites traijciant. Ticini (quæ nunc Papia est) ualidũ erat præsidiũ Gotorũ. Egressi uenientes adoriuntur. Sed in oppidum retunduntur. Itaq; Mediolanum deditur Imperatori. Prçfectus Bellisarij ultra progrediens: Comum, Bergamum, Nauarram, exemplum secutus Mediolani, deditas urbes accipit. Vitigis ubi quid ageretur intellexit: fratris filiũ cum expedito mittit equitatu, ut reliquas urbes in fide contineat, quæ nondum à Gotis defecerant: & quæ iam defecerant, si quid posset recipere, qualibet conditione conaretur. Bellisarius inde auctis copijs, Romam ingreditur: Gotisquè in præsidio manentibus Vrbium quas tenebant, se ostendit, ut terreat. Illi longè esse Regem suum cum exercitu scientes,

se Imperatori permittunt. Ad Anconam Goti ducentes, penè recepissent oppidum. Veniunt nouæ ab Imperatore copiæ. Consultant cum Duce Præfecti. Multa in utranq; partem dicūtur. Ariminū obsidione soluendum erat, quòd extrema fame Ioannes inclusus cum suis urgeretur. Alij Anxinum obsidendū: Ioannem Duci suo contumacem, contemnendum putauerunt. Id ubi ab alijs animaduersum est: totis dicendi uiribus incumbunt, ut Arimino subueniatur.

¶ Ab Arimino Goti soluunt. Mediolanum sese illis dedit. Fesulas fame premunt, & obtinent. Fontem Anxinum Bellisarius frustrà demoliri conatur. Caput. xlij.

IGITVR hoc probato consilio, terra, mariq; Vrbi subuenire Bellisarius contendit. Classem sub oculos Gotorū nauigare facit. Copias per ignem noctu ostendit maiores diuersis in locis quàm essent: ignibus ubiq; crebrescentibus. Ita Gotis obsidentibus metum inmittit. ut formidine circumueniendi ab exercitibus, obsidionem soluant. Discedunt Rauennam. Obsessi pallore horrescunt per famem. Inde urbium frequens per Flaminiam deditio sequitur. Mediolanum iam deditum Imperatori, fame urgeri uidebatur: quòd aditus intercluserat Vraias Dux Gotorum: fretus auxilijs Ligurum: quæ illi Regis Metensiū Præfecti, ad ea loca manentes permittebant. Bellisarius dùm copias liberando Mediolano immittit, dumq; alias submittit, tempus teritur: & ingrauescente fame, urbem extrema passi, dedere coguntur Gotis. Intereà Rex Metensium cùm bella geri conspiceret in uicina sibi regione: arbitrabatur, uictoris prædam futuram etiam prouinciam suam, ni caueat. Igitur Francos, & Burgundiones magna multitudine immittit: qui uel Gotis præsidio sint, siue emolimento. Descenderant ex Apennini iugis magno agmine uenietes. Goti arbitrati sibi auxilio uenire: animos erexerant. At statim (incertū unde) consilio, an imprudentia multitudinis orta rixa inter uenientes exteros, & ipsos Gotos: quæ usq; adeò processit, ut tota agmina permearet. Ad extremū Goti castris cesserunt. Mirati Imperatorij, cùm Gotos cernerent palantes: adesse Bellisariū existimarunt. Nec diu post, apparuêre Franci et Burgundiones cum Ligustinis: & uno impetu inuecti etiam illis, castris et eos exuerunt. Ita uno die, duos exercitus inuicem hostiles, castris expulerunt. Interea Bellisarius non quiescens, per Etruriam urbes recepit. Fesulas diu obsessas, extrema perurgēte fame, Goti uitam pacti, & res dediderunt. Ad Anxinum, ubi ualidum inerat præsidium, intendit animum. Penè ad extrema & ibi uentum fuit, si aquarum usus intercluderetur. Fons erat unicus nō longè à muris, unde potabant. Bellisarius intercludēdum putauit. Itaq; submissis qui aliorū tecti clypeis demoli-

Stratagema

Mediolanū se Gotis dedit.

demolirentur: Goti oppugnatores fore rati, per muros stetêre. Vbi uident suffodi fontem, erumpunt. Conseritur graue prælium. In quo de superiori loco pugnantes, superiores fuêre Goti. Sed præsens Bellisarius urgebat integros pro saucijs, aut cęsis submittens. Sed Goti pertinaciter restitêre. Ad extremum uicti multitudine, defatigantur: & intra mœnia repelluntur. Tùm iterum demoliendo fonti insistitur. Sed erat opus tanta firmitate subnixum, ut prius saxum de monte, quàm particulam auferres de fornicis muro. Hic frustratus, corrumpendæ aquæ, per fœtidos succos, & animalium cadauera intendit. Quæ res difficultatem Gotis ingerebat.

¶ Anxinum à Gotis Bellisario pactis conditionibus deditur. Rauennę horrea incendijs flagrant. Expugnatur Rauenna, Vitige capto. Caput. xliij.

VITIGIS autem obsessis opem ferre pollicitus, eius rebus implicabatur, ut non sineretur. Obsessi de deditione uerbum fecêre, pacti libertatem cum rebus. Milites direptionem urbis sperauêre. Dux perniciosum Reipub. uideri: tot uiros fortes iam penè captos, hostilibus dimittere augẽdis uiribus, sed tamen quia pertinaciter urbem seruauêre, nec sine magno sanguinis detrimento posse capi uidebatur, & tempus sedendi ad obsidionem Ducem urgebat, quòd audisset Francos & Burgundiones Gotorum partibus inclinare, maiores casus pręueniens, hac pactione deditionem permittit, ut dimidia rerum parte miles gaudeat, altera maneat dominis, & ipsi deditii maneãt in exercitu Imperatoris, ibi facturi stipendia. Sic deditur Anxinum. Qua urbe recepta, Bellisarius in Vitigem, & Raueñam caput rerum ducere cõstituit. Muniuit autem inprimis Padi ripam, ne quid importaretur à terra. Nam à mari nullus erat aditus Arimino, & Ancona cum Venetijs pro Imperatore facientibus. Magnam uim frugũ nauibus impositam, per fluuium Goti importare contenderant. Sed subitò, cunctis mirantibus, fluuius ita decessit: ut plæręque naues hærerent in fundo. Pugnante rerum Natura pro Imperatore, Goti cędunt. Naues capiuntur. Rauennę laborant inedia. Venerant interea Francorum nuncij, Gotis pollicentes auxilium, si in partem dominationis admitterentur, quingenta milia adducturos se iactant, quibus, si saperet, non se opponeret Bellisarius. Ille ubi comperit, & ipse legationem mittit Vitigi, pollicitus pacem ex arbitrio Imperatoris. Gotus Francorum auxilia magnifecit, sed ęquas cõditiones à tam fortibus seruandas non putauit. Itaque omissis Francorum auxilijs, ad Imperatoris pacem protinus inclinauit. Interea Rauennæ publica horrea conflagrabant, maximum desperandarum rerum monimentum, Id à cœlesti igne, aut à facino-

Goti amittunt naues in Pado.

Incendium Rauennæ.

à facinorosis, aut à submissis, aut Reginę technis, quę ab initio Regem oderat, factum sit: incertum erat. Goti de hostibus, ut fit, malè suspicabantur. Intereà foris non melius res gerebãtur. Nam Goti Alpini inclinabant ad Imperatorem. Et erant, qui Ildonadum, unum ex Ducibus Transpadanis, Regẽ dicerent. Ille ad pedes Bellisarij, fertur à quibusdam, insignia deposuisse: pollicitum, si ille Rex Italiæ esse uelit: se cum omni gente illi pariturum. Sed Bellisarium non auscultasse. Venerant interim ab Imperatore Senatorij Legati, de pace componẽda. Summa autem pacis ineundæ hæc fuit: ut Transpadanam prouinciam Goti tenerẽt suo iure: reliqua Italia cederet Imperatori: dimidium Regalis auri in ærarium mitterent publicum: reliquo gauderent. Has leges auersatus est Bellisarius. Nam plenam Gentis uictoriam in manu se habere arbitratus est. Itaq; subscribere noluit. Goti nisi ille subscriberet, nihil actum esse rati, persistebant. Crescente ergò fame in urbe, perseuerabat oppugnans Bellisarius: superbissimè contemnens scita Imperatoris sui. Extrema perurgebat inedia: deditur Rauenna. Vitigis Rex cum Proceribus mittitur Constantinopolim. Ipse Bellisarius, cùm essent constituti, qui pro Imperatore regerẽt Italiam: domum iam post añum quintum ex quo uenerat in Italiam: uictor Gotorum, uictor Italiæ, redibat ad triumphum.

Rauenna deditur.

ALBERTI KRANTZII Chronographi Hamburgensis, Rerum per Gotos gestarum, LIBER IIII.

¶ Auaricia Imperatoris, & suorum Procerum effrænis licentia in Subditos, Gotos incitauit, ut Regem sibi rursum deligerent.

CAPVT I.

IAM IMPERATORII IVRIS ERAT ITErum Italia. Goti uiribus exhausti quieuerunt: manusq; uictori tradiderunt. Mansissetquè res eo diu statu: si ea uirtute prædíti fuissent, quos reliquit gubernatores Bellisarius, qua fuit ille. Sed defuit humanitas: defuit Militaris rei disciplina. Vnum erat studium exsatiandę Auaricię Imperatoris: nec priuatarum suarum quisq; rerum immemor fuit. Exhaustæ urbes ære promisso Gotis: exacta ratio ab omnibus, qui per tempora Gotorum in administratione aliqua fuêre. Tanta sæuitum emunctione pecuniæ, ut omnes Gotorum imperia, etiam Itali rursum inuocarent. Nec melior erat rerum ratio in exercitu Imperatoris. Stipendia malè, & auarè soluebantur. In ærarium, & in Marsupia quisq;

Auaricia Præfectorũ & Imp.

sua cũcta cõgerebant. Iam rapinæ, iã hostica oĩa in pace maiora fuere, quàm bello. Iam sanctimoniam, quam Bellisarius præferebat: ut ne poma in arboribus pendentia, à militibus decerpere pateretur, cuncti requirebant. Quam rem cùm Goti persentirent: erexere animos: & in rebellionẽ respexerunt. Regem creauere: constitueruntq; Vraiam Ducem, bellicæ rei scientissimum. Sed ille honesta se ratione retraxit: afferens indecorũ sibi uideri: Regnũ assumere, uiuẽte adhuc patruo Vitige. Approbata uerecundæ recusationis legitima ratio: delatumq; Regnũ se autore, Ildonado. Is erat inter Transpadanos Dux clarissimus.

¶ Ildonadus Rex eligitur à Gotis: quorum rem mirabili uictoria adauxit. Vraiam morte persecutus, & ipse à custode corporis sui trucidatur. Caput. ij.

Ildonadus Rex.

ILDONADVS inter relictos Gotorum Duces, uir magnæ autoritatis, & qui Veronę diu esset dominatus: inde euocatus Papiam, omnium uoluntate Procerum Rex constituitur: purpuramquè indutus, cogitare iubetur, de totius gentis non modò salute, sed etiam prouectione. Vehementer enim deiecta, & uiribus exhausta erat. Is nomini & dignitati creditę, facturus satis: omnes Gotorum & Italorũ, qui consenserant, uires & arma ad diem Papiæ iubet conuenire. Initio quidèm paucos exercitus: & qui facilè ab Imperatorijs contemnerentur: sed propè diem etiam atq; etiam adauctæ uires, in eum modũ instructæ sunt, ut contemni non possent. Adiuuabat, ut diximus, uehementer Gotorum partes: acerbitas exactorum, & auaricia Imperatoris, cum superbia Augustæ Theodoræ: quę pro arbitrio, muliebrem, ut ferunt Imperatorem, in quam uoluit partem facilè flexit. Itaq; milites pariter, atq; Itali, tantis iniurijs impulsi: ruinam Imperij facilè affectabant. His crescens in diem Ildonadus: omnes trans Padũ, omnesq; Veneticæ regionis urbes, in potestatẽ recepit: & Italorum, Gotorumquè multitudine, exercitus eius cõpletus est. Quamobrem haud multò post educere in aciem, ac fortunam pugnæ tentare non dubitauit.

Ildonadi uictoria.

Prælium hoc non procul à Taruisio fuit, aduersus Vitalem: qui unus erat ex Iustiniani Ducibus. Victorq; Ildonadus, tanta strage Vitalis exercitum concidit: ut uix Dux ipse cum paucis euaderet: reliqui omnes aut interficerẽtur à Gotis: uel captiui ducerent. Ea uictoria & magna, & clara: mirabile, quantum Gotorum animi creuere: quantumq; fractæ sunt aduersariorum uires: non solùm trans Padum per Galliam & Venetias, uerùm etiam ab Romana urbe citra Padum Gotorũ partes confirmarentur: nomenquè Ildonadi celebre fieret apud Imperatorem, aliasq; nationes. Nec multò post Vraiam, maximũ inter Gotos uirum, Ildonadus Rex persequitur: & ad mortem usquè perduxit.

Vraię mors

Quæ

Quæ res & genti discrimen, & capiti illius ruinam importauit. Suspicionem prætenderat Rex, quòd cum hostibus is Dux sensisset. Reuera autem, ex motibus processit multorum. quòd inter Reginam, & uxorem Vraiæ, quæ illum penè locum habuisset, contentiones essent. Accessit, quod Regi suspectus esset, tantus hominis & nobilitate, & uirtute conspicui potentatus. Mortem Vraiæ permulti Gotorum improbarunt. Cuius causa Ildonadus ipse Rex, à Builla uno ex custodibus corporis sui, dum exhiberet Proceribus conuiuium, fuit occisus.

Mors Ildonadi Regis.

¶ Araricus quinquè mensium Rex, & ipse à suis interfectus est. Caput. iij.

ARARICVS illi in Regnũ fuit suffectus. Quod uix mensibus quinquè tenuit. Nam & illi in sua gente, nullis rebus magnis gestis, fuit interfectus: ita ut intra biennium duo Reges occiderentur. Iniquo tempore Goticæ genti: quando non Reges, aut Proceres de medio tollere, sed alios etiã introducere, res prostrata uidebatur poscere. Sed quid facies Genio populi ferocis? quem necdum amisit: nec potuit sub miti cœlo tanto tempore demorata, mansuefieri. Mira res, tantum ualere, & tam diu durare in posteritate, nociuam illam uim, quam sub Boreali cœlo antiqui retrò partes extulerunt.

Araricus Rex.

¶ Totilas Rex creatur. Veronam Imperatorij Duces molestant, proditoriè portam occupantes. At à Gotis repulsi, pœnam luunt. Caput. iiij.

TOTILAS, qui & Baduilla, Regnũ deinde promeruit, uir malo Italiæ natus: & sub quo labores prisci renouarentur. Nam ut ad Regnum perueniret, sic se res habuit. Ildonado Rege interfecto, Baduilla nepos sibi timens, in Taruisio ciuitate Venetiarũ, quam paterna hæreditate obtinebat, sese cœpit continere. misitq; clam Rauennam, & cum Iustiniani Ducibus pepigit, ad eos transire. Interea Goti pœnitentia ducti, quòd Araricum Regem creassent, hominem nequaquam tanti, ut Gotorum gentem, aduersus tantas hostiũ uires defendere ualeret, ad Totilam Ildonadi propinquũ respicere, atq; illum Regem optare cœperũt. Quare cùm de ipsius Totilæ cum Iustiniani Ducibus, fœdere rescissent, tandem in maiorem salutis suæ adducti consyderationem, Ararico de medio sublato, Totilam ipsum Regem creauerunt. Cognouerat interea Iustinianus ea, quæ in Italia cõtigerant, & Ducum suorum imperitiam increpauit. quod in tantis hostium discordijs, tantisq; motibus, ipsi opportunitatem rerum agendarum nacti, nihil peregissent. Quibus increpationibus moti Duces, Rauennæ simul omnes conuenerunt. Ibi cum de inferendo bello consuleretur,

Totilas Rex.

Socordiam Ducũ Imp. culpat.

placuit ante omnia, ad urbem Veronam ducere: cuius capiendæ spes aliqua offerebatur. Erant uerò hi Duces undecim: quorum præcipui habebantur, Constantianus, & Alexander: in Italiã nuper à Iustiniano missus, ad pecunias colligendas. Profecti igitur cum ingentibus copijs, ubi Veronæ propinquarũt: spem dudum sibi præbitam experiri statuerunt. Erat enim Martianus, uir quidã domi Nobilis, castellum habens non procul à Verona: is quia partes Imperatoris animo præferebat: custodem unius portarum ad exercitũ Imperatoris recipiendum induxerat. Re igitur arcanè composita: cũ eò peruenisset exercitus: pręmittitur Artanades Armenius, cum manu delectorũ militum, qui portã ante capiat: & reliquum exercitũ pręstoletur. Nihil præmissorũ hoc loco defecit. Nam intempesta nocte, cùm ad portã uenissent milites: proditor aperiens, intra urbem eos accępit. Illi portã ingresi, mœnibus quoque super eam captis, exercitui significarũt. At Goti sentientes hostes esse in Vrbe: per diuersam portã aufugerunt. Duces uerò captam à suis portam audientes: iter quidèm statim ingresi sunt. Sed antequam ad urbem uenirẽt, de præda inter se disceptantes, quinque milia pasis ab urbe constiterũt. Inter hæc dies eluxit. Arx est Veronæ urbi supereminens: ex qua intra & extra urbem prospectus est, Goti igitur, qui in Arcem refugerant: cernentes paucos intra urbẽ hostes: exercitũ uerò extra urbem manere: necdum mœnibus appropinquare: subitò ex Arce impetu facto, urbẽ peruicerunt, & portam quæ tenebatur ab hostibus, receperũt, atque clauserũt. Milites uerò qui per noctem fuerant ingresi, partim oppresi sunt: partim ad mœnia confugiẽtes, desuper repugnabãt. Venientes aũt paulò post Duces, cùm clausam portã reperissent, quanquã intus essent milites, qui eos uocabant: ac ne se desererẽt precabantur: tamẽ euestigiò abierũt. Militũ uerò pars se muro demittẽs, euasit. Quorum de numero fuit Artanades eorũ Præfectus. Cæteri uel capti, uel interfecti sunt. Per hũc itaque modum, prauitate et auaricia Ducũ, res apud Veronam non processere.

Vincũt Goti, Veronæ.

¶ Totilæ exercitus longè minor, maiorem Ducum Imperatoris fugat, superat, cædit, capit. Duello certantes, ambo cadunt. Caput. v.

POST hæc Iustiniani Duces, quando cæpta Veronæ flagitiosè, turpiterque euaserant: discordes inter se, & alijs alij succedentes, ex his locis abierũt, transmissoque Pado amne, Placentiam sunt profecti. Totilas Papiæ per id tempus degebat. Cognitoque hostium aduentu, quascunque potuit copias properè contraxit. Duces inter hæc ultra Placentiam progresi: secus ripam Padi amnis castra faciebant. Totilas autem, quanquam foret admodum impar, tamen cum

men cum his quas habebat copijs, obuiã illis exire, & fortunã pugnæ experiri cõstituit. Cùm igit̃ in propinquo essent castra: ac pugna decernere utrisq; placuisset: Totilas per noctẽ partẽ exercitus præmisit. Quibus iussit: ut uiginti ferè stadijs ultra hostiũ castra Trebiã flumen transirẽt: & cùm pugnari cœptũ esset: hostem à tergo tumultu quàm maximo possent adorirentur. Ipse uerò cùm tempus uideretur, in hostes duxit. Idem fecêre Iustiniani Duces. Erat ante aciẽ Totilæ uir Gotus, nomine Valaris: qui equo insigni uectus, ipse quoq; insigniter armatus, in singulare certamen oẽs prouocabat. Aduersus hunc, ceteris obsidentibus, Artanades Armenius (cuius in ingressu Veronę mẽtio fuit) prodijt. Spectantibusq; utrinq; aciebus concurrerũt infestis, sese cuspidibus petentes. Armenius Gotũ dextro latere hasta transfixum occidit. Ipse uerò in hastam interfecti casu hęrentẽ solo, ui atq; impetu adactus, cuspide trãsfigitur: ruptoq; thorace uulneratur. Ex quo uulnere mox die tertio interijt. Acies simul congressę, præliũ acerrimum inierunt: omnisq; ferri experientia in eo certamine uersabat̃. Stabant utrinq; uiriliter certantes. Æquata pugna satis uidebantur: cùm magno clamore irruentes Totilæ, quos pręmiserat equites, maioris agminis specimen prætulerunt. Igitur ante & retrò oppugnati Duces: primo trepidè, inde effusa fuga sibi consuluerunt. Cæsi, captiq; multi. Inde clarior Totilæ uictoria. quòd dimidia uix parte militum, aduersus maiores duplo copias audebat confligere.

Stratagema.

Cadunt ambo Duello certantes.

Vincit Totilas.

¶ Totilę successus prosperi narrantur, in deditionibus urbium, regionum item, & hostium timore. Caput. VI.

HINDE in Etruriã ultrò mouentes Goti, urbes aliquot spontè deditas accæpêre. Alijs intulêre terrorem. Iustinus ex Imperatorijs Ducibus unus, qui pugnæ interfuerat: audiens uenire Gotos, Florentiã se recepit: obsidionẽ, quàm pugnam sustinere malens. Sed cùm non satis essent comeatus prouisi: famẽ ueritus, Rauennã misit ad consortes: ut obsesso sibi ferrent auxiliũ. Illi non segniter exercitum expediuêre: qui Gotis in Etruria opponeretur. Goti cõperto, uenire hostiũ maiores copias: se ad pugnã opportunis locis, ab obsidione discedentes, parauêre. Qui uenerãt Duces alio itinere ingressi Florentiã, post colloquiũ degerendo bello, exeũt: prælio cum Gotis certaturi. Præmittitur ex eis unus cum expedito agmine, qui fortunã pertentet. Moles ipsa exercitus insequitur. Goti uisis hostibus, nõ distulere pugnã. Acriter concurritur. Et cùm splendido loco quidã ad latus Præfecti Imperatorij cecidisset, creditũ est, ipsum cecidisse Præfectũ, et fuga inde intentata, cùm uenissent ad exercitũ suũ, maiorẽ in modũ tumultuatum est. Additoq; illis timore, Duces in diuersum dissipati,

Vincunt Goti.

Gotis in conspectũ non uenêre: nec diu post unum in locum coierũt. Totilas deinde Rex arma circumtulit per Flaminiam: urbes pactioni bus, aut armis cœpit. Inde in Etruriam, similẽ uictorię cursum habuit. Transmisso Tiberi, mouit in Vmbros. Inde in Campaniã. Beneuentum urbem captam, mœnibus spoliauit. Inde duxit in Neapolim. Quam obsedit: quia portas clausit, non tamen oppugnauit. Misit partem copiarum ad uicinas urbes recipiendas: in quibus magnã pecuniarum uim consecutus est. Mulieres Romanas nobiles hac in regione inuenit: quas honesto comitatu suis remisit: gratiã comparãs. Nullus autem Dux partes Imperatoris in ea prouincia curabat. Inde Lucaniam, Apuliã, Calabriã per Duces suos, mira celeritate recepit. Et inde Græcis ductoribus, nulla in reliquum pecunia prouenit. Quæ res eó deducta est: ut milites nullis stipendijs præmiati, neq; exire in expeditionem, neq; domi magnoperè contendebant, sed uersi ad amicorum rapinas, omnia perturbauêre. Inde & Duces, clausis urbiũ suarũ portis, quas adhuc tenebant, soli custodię incubabãt. Ioannes Romæ, Cyprianus Perusij, Iustinus Fesulis, Constantinus Rauennæ.

¶ Neapolis obsidetur à Totila. Demetrius nauali bello isthic superatur & repellitur. Vrbs Regi Gotorum deditur: cuius mira in hostes humanitas & iustitia declaratur. Caput. vij.

NEAPOLIS durius inde cœpit obsideri. quando nemo prodibat ad ferẽdas suppetias. Prouiderat enim Totilas: ne mari, aut terra quicquam importaretur. Certumq; fuit, urbẽ in manus Gotorum uenturã breui, si nemo tueretur. Imperator Præfectum Prętorio misit cum classe Italiæ subsidio. At is uir bonus, militię autem non satis peritus, tẽpus protrahebat. Demetrius, qui sub Bellisario diu militabat in Italia, iubetur in Siciliã nauigare, & inde rebus Italiæ consulere. Is ad omnia gerẽda proptissimus, excogitauit terrere Gotos. Omnibus quas ex Sicilia contrahere potuit nauibus, in classem comparatis, milites suos diuisit. ut speciem magnæ classis præberet. Nauigabat in conspectu Gotorũ, & uidentes irritabat: obsessos autem recreabat. At ipse conscius paucitatis suorũ, adnauigare nõ ausus, Romam contendit ut impositis ibi militibus: iusta classe ornata, Gotis occurreret. Sed qui Romæ erant milites, bis prælio uicti à Gotis, inscendere recusabant. Inde cum solis quos eduxerat, ire in hostem cogitur. Verùm Totilas iã in portu Neapolitano naues habebat uelocissimas, & quæ satis uidebantur superueniẽti ab urbe Roma Demetrio. Igitur primæ incurrunt, & Demetrij classem inuadũt. Vana magnitudinis ostentatio euanuit. Aparuit pugnantiũ in magna classe raritas. Nec mora, capiuntur

piuntur onerariæ cum cæteris. Demetrius cum paucis cedens in lembos, euasit. Captæ fruges, ditauere Gotos. Capti milites, qui cædi superarant. Sed non diu post, Maximinus quem diximus Pręfectũ Prętorio, cum copijs & frugibus peruenit in Siciliam: & eadẽ qua prius ignauia rem differebat: non ausus se hostibus obiectare. Superuenêre Imperatoris minæ: & pro illo, Demetrium præfecit clasși. Hyems erat: nec poterant imperare nauigantes uentis, quo minus detruderentur in loca ab Gotis occupata. Ibi capiuntur naues cum militibus. Demetrius in uinculis producitur in conspectum urbis: ut concionetur ad populum. Vocatus Conon Præfectus, cum militibus & ciuibus. Ibi Demetrius. Nullam esse expectandam illis opem de proximo, testatur: Videre ipsos, quo in statu res sit. Cedendum necessitati. Ibi miserabilis Ciuium facies: ora macie pallida, luctum & extrema pręferebant. Totilas alloquendos ciues putauit. Testatur: nulla se ira, aut indignatione percitum uenisse ad obsidendam urbem: magis autem, ad referendam populo gratiã, ex iugo seruitutis erepturum adesse. quòd egregiam fidẽ ad extrema Gotis seruassent: & nunc eodem se manere animo. Erubescere magis se: quòd populo tam fido genti suæ, ea mala, quæ necessitas habuit, intulisset: non se ultionem, sed magis beneficia ab illo prestolari Neapolitanos, iustum fore. Militibus non irasci: si secum uelint stipendia facere. sin saluis rebus abire, liberum cuiq; esse. Tanta regis benignitas, recreauit angustatos. Orant triginta dierum interualla. quo si nullæ ueniant auxilia, honestior fiat deditio. Ille non solùm hoc, sed ter. xxx. daturum respondit. Mirati tantam in Rege benignitatem: cùm certi essent, nulla superuenire auxilia protinus se dediderunt. Ingressus ciuitatem, mira in tali Rege uisa est humanitas: ut curarit fame confectos per momenta reficere: positis custodibus, qui ad mensuram largirentur. ne se cibo post longam famem obruerent. Cononi Præfecto, cum militibus abituro, naues præbuit. Cùm autem diu uentus demoraretur: eandem prorogauit securitatem. Sed cùm nec sic nauigare possent: terrestri itinere abituris iumenta dedit, & commeatus: iunxitq; Gotos, qui securos deducerent. Interim miram in suos disciplinam exercebat. Raptori pœna erat mors: & bonorum amissio: quæ iniuriam passo dabantur. Contra, nihil erat miserius Italicis Imperatori parentibus: qui à militibus Imperatoris intus, ab hostibus foris premebantur.

Demetrij classis superatur.

Classis altera capitur, cum Demetrio.

Totilæ oratio ad populum.

Neapolis Totilæ deditur.

Totilæ humanitas & iustitia.

Lex Totilæ militaris.

Bellisarius à Persia reuocatur in Italiã. Cui Totilæ fortuna obstat; obtentis passim urbibus, etiam à resistentibus.

CAPVT VIII.

MPERATOR de his certior factus, in Bellisariũ iterum respexit. quod cęteri ne seruare quidèm possent, quæ acceperant. Hic medio tempore in Cosdroem Persarum Regem (& ut alij ferunt, Parthorum) bella gerebat: quibus non satis benè finitis, in Italiam iterum conscribere milites, iubetur. Thraces ad quatuor milia conscripsit. Cũ his enauigans Salonas: præmisit ex Præfectis, qui Hydrunto Calabriæ ciuitate, diu à Gotis obsessæ, fruges importaret. Goti negligentius obsidebant, quòd neminem adesse putabant: omnibus ad sua uota fluentibus. Aderat Valentinus improuisis, & quod iussus est impleuit. Milites recentes pro exhaustis imposuit: Comeatus in annum dedit: & ad Ducem suum reuertitur. Inde Bellisarius Rauennã nauigauit. Per omnem aũt Italiam cuncta spe sua deteriora cõperit. Milites nullis stipendijs præbitis inuitos: Prouinciales exhaustos. Igitur optimũ Ducem, & incomparabilẽ, quòd nullas pecunias, & exiles copias adduxisset: concionantẽ Raueñæ non libenter aut ciues, aut milites audiuêre. Statimq; aduentus illum sui pœnituit. Totilas autẽ Rex ubiq; prosperatus, Tibur facile accæpit: propter ciuiũ dissensiones. Quæ res Romanis difficultates importauit. Solis enim xvi. milibus passuum à Roma distat. Inde Anxinum, mouens in Picentes, obsidet. Bellisarius autem unum ex Ducibus Bononiã misit cum satis ualida Illiricorum manu. In urbe recæptus, deseritur ab Illiricis, sponte domum abeuntibus. Quòd dicerent: suos Domi ab exactoribus tributorũ angustiari. Bellisarius Anxino supplementa misit tria milia equitum. Venientes ingressi sunt. Sed cùm nocere hostibus non possent: & essent socijs onerosi: ad Ducem redierunt. In itinere passi incursionem hostiũ, aliquot cohortes amiserunt: cum uestibus & impedimentis, quæ muli portabant. Fanum & Pisaurum urbes ad littus Adriaticum, superiori bello communita, Bellisarius instaurat. Goti impedire conati, præueniuntur: mirati, tam paucis diebus rem tantam esse peractam: cùm nunquam prodiret Bellisarius ad pugnam, pro suorum paucitate. Goti quoquè sedere otiosi nolebant Asculum, & Firmum oppida in Picentibus circumsedere. Obsessi opem implorantes, cùm non acciperent: cessere Gotis. Intereà Bellisarius misso ad Imperatorem nuncio, ostendit Italiæ statum: supplementis, & pecunia opus esse. Quæ cùm non satis promptè mitterentur: non se mouit loco, tantùm seruandis urbibus operam impendit. Intereà Goti in Vmbriam mouentes: Spoletum aliquandiu defensum, cùm nemo succurreret, deditũ accepêre. Asisium se defendit. Occiso Præfecto, tanti uiri solatio destituti ciues, nec de proximo auxilium sperantes, cessêre uictoribus dediti. Apud

Totilæ successus prosperi.

Apud Perusiam cùm fortissimè defenderetur à presidio, & cùm Prefectum eius Cyprianum, nullis ijs, neq; promissis, neq; armis potuit superare: obærato quodam ex militibus eius, curauit occidi. Sed milites persecuti parricidam, urbem tuebantur. Igitur frustratus ibi Totilas: nec tempora perdere uolens, duxit Romam.

¶ Roma à Gotis obsidetur. Excursionibus Romani uincuntur. Frumenta è Sicilia aduecta diripiuntur à Gotis. Legatio Romana nihil agit. Caput. ix.

VRBEM Romam iterum obsidere uenientes Goti, satis firmum inuenêre ibi militum præsidium. Præfectus erat Bessas: & cum illo Conon Neapoli nuper emissus, cum non contemnendo supplemento, quòd nuper miserat Bellisarius. Totilas autem inprimis curauit: agrestibus & ruricolis nullã inferri molestiam, ab initio in finem usq; suæ gubernationis. Militum non contemnenda cohors urbs egressa cũ Prefectis, castra metantes, Gotos lacessunt. Orta est pugna. Et primò cedere Goti uisi. Inde ubi incaluêre brachia: multis cæsis, minor pars ægrè in Vrbem retruditur. Inde famis timor, quòd classem Totilas teneret in mari, eam quam habuit ad Neapolim. Et in ipso Senatu facta proditionis suspicione, Cetheus uir primarius pellitur Centumcellas. Bellisarius autem Portuensi urbi præsidium immisit. Qui egresi in mare, classem uexabant: multumq; per uices commeatum importari procurauerunt. Sed dum illis audentius inuehuntur, à maiori numero opprimuntur. Qua occasione Onerarie, quas frugibus onustas misit Sicilia Romam Papa Vigilius, ibi exulans: ex itinere quod accepit in Constantinopolim pausans: intercipiuntur à Gotis, & crescit fames in Vrbe. Interea manus Gotorum alia, iubente Rege, Placentiam urbem ad Padum obsedit: quæ sola eius Prouinciæ in fide permansit Imperatoris. Bellisarius opem ferre uolens, & urbi Romæ, & Placentiæ, copias tantas non habebat: & erat terrificum, cum parua transire manu per Prouincias, quæ Gotis paruerunt. Igitur ipse disposito Rauennæ satis firmo præsidio, nauigauit Dirrachium. ut exciperet ibi nouas copias ab Imperatore uenientes. Interim captis frugibus, quas Papa submiserat: extremæ famis metus urbem præmebat. Ciues Pelagium Diaconum, multa pietatis opera exerentem, in ea calamitate adoriuntur: rogantque, ut Legatione suscæpta, ad Totilam Regem paucorum dierum inducias oret: intra quas si nullum sit obsessis auxilium, futuram deditionem. Suscæpit ille ciuium præces: & exiens Regem uoluit conuenire: iam scientem ex transfugis, quis esset rerum status in Vrbe. Volentẽ exponere mandata, Rex preuenit, graui oratione increpans Romanorum

Lex laudabilis.

Vigilius Papa.

Legatio Rom. ad Totilam.

Romanorũ ingratitudinẽ. quod nulla apud eos esset memoria benefi ciorũ ab Rege Theodorico, & in omni gente. Nullũ se audire Legati onis uerbũ: nisi Romani æmolitis mœnibus, se in fidẽ uictoris permit tant: accæpturi leges, quas uictor imperauerit. Pelagius audita sæueri tate, constanter respondit. Quandoquidẽ inquit Rex, uocẽ Legati au dire nõ sustinuisti: sed præcidisti omnẽ colloquij uiã, ad Deũ confugi mus: q solet superbis resistere. Hæc fatus, euestigiò in Vrbẽ reuertit.

Romam nouis copijs Bellisarius contendit. At Totilas uiam illi obstruit. Ceduntur interim Goti apud Dirachium, oppido amisso. Caput. x.

CIVES autem cernentes re infecta redijsse Pelagium, miserabiliter animis conciderunt: incerti quo se uerterent. Statuerunt tamen, extrema omnia pertentare, prius quàm se crudelissimo hosti permitterẽt. Passi sunt hac fame infanda. Interea uenerant à Constantinopoli nouæ copiæ Dirachium ad Bellisarium: sed non quantas res poscebat: maiores autẽ Vere aspirante missurus Imperator, gentes ad Danubij ripas incolẽtes præmisit nuncios. Iam in Concilio apud Duces uertebatur: quis rerum gerendarũ ordo esset. Omnes Romam ex difficultatibus eruendã censuerunt: at qua id uia fieret, sententiæ discrepant. Erant quibus uideretur, toto agmine per Calabriam et Campaniam eundum Romam, ne in partes discissæ copiæ, minus hostibus obstarent. Bellisarius eam probauit sententiam: si non diuturna Romanis expectantibus mora esset. Sciebat famis angustiam, suorum ad mare interitum, ademptionem frugum de Sicilia missarum. Itaquè quàmprimum Romæ subueniendum. quòd quinta die portum, flantibus uentis, teneret: per terram uerò nimis longinquum, & itinere ipso, & hostium incursu uidebatur. Itaquè classem suam appulit Hydruntum. Goti obsidentes, cessère maiori agmini, transeuntes itinere duorum dierum usq; Dirachium: quàmprimum significantes Regi suo, uenisse Bellisarium cum nouis copijs (ut ipsi rebantur) inde terrestri itinere ducturum Romam. Quod cùm audisset Totila: statim se præparauit magnis uiribus, obuiam proficisci. Vbi uerò cognouit à mari uenire, totum se ad resistendum iuxta urbem apparabat. Et ut Tibris innauigabilis fieret, ubi maiores artant fluuium angustiæ, ibi pontem instruit, catenamquè grandem uenientibus à mari opposuit. Ad extrema pontis turres ligneas, firmis præsidijs locauit, ut aditum obstrueret uenienti. Et Bellisarius quidèm nauigans, tenuit cum classe portum. Ioannem unum ex Præfectis cum equitatu Hunorum fortissimo, misit itinere terrestri. Qui in prouisos Dirachij Gotos adortus, fudit, oppidumq;

Pons supra Tibrim.

Cadunt Goti.

dumq; cœpit. Inde quartis castris Canusium uenit. Ibi ex Lucanorum primoribus offendit hominem, qui Græcorum iniurias in Lucanos, Brutiosq; ostendens: coactos populos defecisse contendit iterũ ad Gotos: facilè redituros, si clementiã cũ benignitate Dux illis monstraret.

¶ Lucani & Brutij Imperatori se dedunt. Ad pontem Tiberis fortiter pugnat Bellisarius, igne immisso. At Isaac Præfecto capto, cedit. Caput. XI.

TOTILAS id comperiens: expeditum è suis equitatũ Capuam quàm occultissimè ire iubet: à tergo adorturũ copias Bellisarij equestres: cætera sibi curæ fore. Ioannes ubi intellexit Gotos in insidijs latere: timẽs, deflexit ex itinere in Brutios, Lucanosquè: & Præfectum Gotorum ibi manentem, prælio aggreditur. Funduntur plurimi, cęteri cum Duce suo deduntur Ioanni. Quo uiso, Lucani, Brutijq; statim ad Imperatorem rediere. Bellisarius autem accusabat, Ioannis tarditatem condemnans. quòd nõ cum Gotis, qui Capuę erant, congressum instituisset. Igitur destitutus eo consilio, cùm tantas copias nõ haberet: ut fideret terrestri itineri, per Tiberim statuit introire Romam cum cõmeatibus. Bessę in Vrbe Pręfecto mandat, ut propè diem parato agmine, hostes distineret, quo sibi tutior foret aditus. Ad rumpendũ pontem, & expugnandũ hæc excogitauit. Rates duas ferreis rostris munitas, tignis iunxit, & sup utramq; turrim erexit sublimiorem quàm essent ad pontem. Inde dromonibus fruges imposuit, armauitq; fortissimo milite. Reliquam multitudinem per ripam naues trahere, & ad pugnam stare præcepit, ipse in unam ex dromonibus aderat. Goti se nusquam ostentarunt, donec ad catenam perueniretur. Ibi se opponunt transeuntibus. Sed uincuntur. Itaq; catena sustollitur. Goti se ad suos recipiunt. Cùm ad pontem peruenitur, Goti fortissimè dimicant ex turribus, & Pontis subsidijs. Ibi Bellisarius de sublimiori sua turri, uas piceum incẽdit, proiecitq; in turrim Gotorũ. Quæ ipsam cum Gotis incendit non minus ducentis. Iam propè erat, ut uictores Græci Pontem rumperent. Reliquerat autem Bellisarius ad urbem Portuensem in dextra fluminis uxorem cum suppellectile uaria, & pręfecit cohorti Isaacem, qui tueretur. Ad primum autem incendiũ turris, nuncius uolitabat in portum: Bellisarij prospera nuncians. Tùm Præfectus Isaac uolens & ipse cumulare gaudia uictoriæ, cũ militibus amne trãsmisso, Gotos lacessabat, & primo quidẽ impetu fugatos exterruit. In se aũt uersi, Isaac Pręfectũ, cũ multis cœperũt, nonnullis antè cæsis. Huius infelicitatis nuncius uenerat Bellisario anteq; pontẽ expugnaret, ueritusq;, ne in periculo uxor, cũ omni suppellectili esset, omissis ad pontẽ rebus, aduolabat. Vbi uidit salua esse omnia

Vincuntur Goti ante pontem Tibris.

Isaac capit.

in Portuensi

in Portuēsi oppido, comperit & uictoriam pulchram de manibus ex-tortam, & casso se timore territum.

¶ Romanorum fames horrenda. Totilas proditione Vrbem ingreditur, & obtinet. Parcit tamen populo Pelagij diaconi intercessione. Caput. xij.

INTEREA Romæ intolerabilis fames. Equi, muli, asini consumpti: ad canes, et mures uentum erat. Fecerat hanc pertinaciam, & proxima Bellisarij, sed frustrata expectatio: & irati Regis in Romanos indignatio. Multi fame intra domesticos parietes interierūt. Alij herbas, & herbarum radices, etiam bestijs intactas, desyderauêre Quatuor erant ad portam Asinariam Isauri milites: qui proditionis consilium inierunt, demissi per funem Totilam adierunt, ostendentes capiendæ Vrbis uiam. Mittit cum illis è suis, qui consyderent. Quibus uidentibus, Isauri per funem reascenderūt. Totilas armatum exercitum ad se iubet conuenire, pręmittit qui ex condicto per funem ascendant. Illi protinus ut conscenderant, ad portas demissi, securibus aperiunt, exercitum Totilæ intromittentes. Continuit aūt cùm esset ingressus, exercitum in ordine ad portas, donec dilucesceret. Romam esse captam, rumor urbem peruolitat. Fœda & misera ubiq; fuga per diuersissimas portas. Alij in templa confugiunt. Alij domibus occluduntur, morituri in penatibus. Sæuit ubiq; gladius. Sternuntur obuij sine discrimine ætatis, sexus, cōditionis. A Laterano per Vrbem Rex ibat uersus S. Petrum. Ad latera eius stillantes sanguine gladij. Ad Vaticanū occurrit Pelagius, sacris indutus, Euangelia Christi baiulans, & genubus nixus, misericordiā implorabat. Num tandem inquit Rex, Pelagi, uenis supplicatum? Ille refert. Quando superna Maiestas te mihi, populoq; dominum imposuit, supplicare pro hoc grege populi nō erubesco. Parce, miserere. Motus Rex, iussit gladios recondi, neminem ex hoc iugulari, matronas forè intactas. Prædam rerum Militi permisit, corpora libera esse mandauit Non erat Gotis leue Totilæ Regis edictum. Sciebant sæueritatem eius in disciplina militari. Itaq; interdictis abstinuêre, solis usi permissis. Inde cōuersus ad suos. Videte inquit rerum fluxam conditionem humanarum. Cernite fortunæ mutationes. Paucis ante nos annis, Ducenta Gotorum milia, septem milibus expugnauit & uicit Bellisarius. Ego non totis quatuor milibus, uiginti Græcorum milia superaui, & iam Vrbem Romani orbis quondam dominam, sub pedibus tenemus. Proinde non superbiendum nobis, sed DEVM præ oculis habentibus, fortunæ mutationes extimescamus.

Proditores Vrbis.

Roma capta.

Totilas ad suos.

* * *

¶ Roma-

¶ Romanos Rex Totila ingratitudinis uitio arguit. Legatos mittit ad Imperatorem cum mandato satis duro. Caput.xiij.

INDE uocatis Romanis, grauiter illos cōarguit: quòd bonorũ ab Gotis immemores: cùm Theodoricus Odoäcrem tyrannum illis abstulisset: tributis liberos, omni honore affecisset. Nulla ab Gotis affecti iniuria, tam facile ad Grçculos, à quibus nulla unquàm bona haberent, defecissent: qui nullis rebus, nisi emungendis thesauris studerent: Ciuitates sub Gotis liberas, tributis onerarent: uectigalibus præmerent. Meritò illos luisse, luiturosq́ pœnas tam inhumanę ingratitudinis. Ita sine ulla spe bona Romanos dimisit. Accusabatur illa tempestate Rusticiana, nobilis mulier, uxor quondam Boëtij: quòd statuas Theodorici subuertisset. Totilas ubi audiuit: iusto dolore, ob occisos patrem & maritũ innocẽtes uiros, percitam id peregisse fœminam, absoluit. Inde Legatos ad Imperatorem misit: Pelagium, de quo supra, & Theodorum Romanum ciuem. Eos maximis sacramentis obligauit, fideliter mandata peragere: & ad se properanter redire. Summa mandatorum hæc fuit. Si uelit Imperator Gotos habere amicos, fœderatos ad omnes expeditiones bellicas: fidele, magnũquè promptè laturos auxilium: tùm se Romam conseruare, & amplificare paratum. Sin aliud sibi consiliũ sedeat: Romam euestigiò euertendam. Neq́ enim occupato bellis, eam seruare sit facilè, neq́ hosti permissurũ ea frui incolumi. Nauigarunt Oratores: & Imperatorem conueniũt: addentes præces cum lachrymis, nisi misereretur ille urbis Romæ, actum de illa. Scire se, Goti Regis sęueritatem. Semel extinctam Romam, secum trahere clarum ibi ortum nomen Imperij. Ille nihil aliud respondit. Esse in Italia Bellisarium: illius arbitrio rem fore permissam. Manebat in portu Bellisarius febre laborans. Ioannes aũt in Lucanis ea agebat, ut & Gotus arma isthuc mitteret, quæ conatibus illius resisterent. Et tamen Romani Legati, cùm hoc quod accęperant, responso abire nolentes: obuios præhensabant, qui apud Imperatorem possent aliquid, ut misericordiam pro Imperij matre impetrarent.

Suetiæ lib. 3. cap. 12.

Totilæ humanitas in sexum mulliebrem.

Mandata Totilæ.

¶ Romam Totilas incendio consumit: penitus uacuam relinquens. Calabros, Lucanos, Brucios q́ deuictos recipit. Caput.xiiij.

QVOS penè iam erat annos ibi Papa Vigilius, causam dicens aduersus Imperatricem: de restituẽdo Anthemio ad suam sedem, quod pollicitus esset ante Pontificatum. Et ille se tueretur: Non posse sedentem in Petri cathedra aliud, quàm quod iustũ sit sentire. De malis promissis se satis penitêre. Et cùm Imperator huic

causæ adhiberet Pelagium: si Papam flecteret. Ille, quo sæpius ad conspectum Imperatoris ueniret, non recusauit, Noluit tamen scelus suadere Pontifici. At quicquid bonus Pelagius cum suo consorte, ad flectendum rigorem Imperatoris, ad cõmiserationem urbis Romę intenderant, uanus erat conatus. Nihil proficientes, tristes redierunt. Audiens autem Rex Totilas Imperatoris responsa: dubius quid faceret hęrebat. Et tamen negari sibi conspiciens, quæ equissimè poscere uidebatur: consiliũ sumpsit euertendę Vrbis. Auxit indignationem: quòd Ioannes in Lucanis treugas uiolasset. Igitur insurgens crudelitate mirabili: mœnia pro tertia parte solo æquauit. Capitolium incendit: circa forum, & Suburrã, & uiam Sacram omnia conflagrauit. Fumabat Quirinalis mons: Auentinus flammã incẽdij euomebat. Fragor ruentium domorũ ubiq; audiebatur. Inter hæc incendia multitudo urbana, cum coniugibus & liberis, sedibus patrijs educebantur. ne deplorandi quidem miserias suas libertatẽ habens. Totilas populum ac turbã per oppida Campaniæ dispersit. Senatores uerò & Patricios, obsidum loco circa se retinuit. Roma post hęc cum toto exercitu egressus: eam desolatam penitus, ac uacuã reliquit: ut neq; uir quisquã, neq; fœmina remaneret. Inde Totilas exercitus partem contra portũ collocauit: in loco qui dicitur Algidone. Ne Bellisarij milites quicquã moliri per eius absentiã ualerent. Ipse cum reliquis copijs aduersus Ioannem in Calabros profectus est. Ioãnes uerò simul ac Totilã aduersus se uenire cognouit: nõ prius constitit, quàm Hydrunto se recepit: quod est ultimũ Calabrię oppidũ. Itaq; ubi ad eas partes Totilas peruenit: paruo momẽto Calabros, Lucanos, Brutios, præter Hydruntos recepit.

Roma incẽdio deuastatur.

Intereà cùm ubiq; Gotis omnia prosperarentur: Spoletũ ab illis defecit. Custodiebatur arx sola. Nã mœnia Totilas euerterat. Arx uerò facta erat ex Amphitheatro, quod antiquitus in ea urbe fuerat. Autor uerò defectionis fuit Martianus quidã Constantinopolitanus: q cùm inter custodes esset, inita cum. xviij. militibus cõiuratione, Pręfectum pręsidij interfecit: arcemq; Bellisario Duci suo tradidit. Tarentũ inde oppidum calabri, non totũ tamen, sed partem eius comminuentes, reparauère: Inde Totilas omnibus in ea regione Italię oppidis præsidio firmatis, in recuperandam Rauennam cœpit respicere.

Spoletum deficit.

¶ Romam Bellisarius dirutam, breui instaurat occiso Totilæ Signifero, Goti uexillum tutantur. Senatores aliquot Romam remittuntur. Ioannem Ducem Totilas persequitur. Caput. xv.

OMA post Gallorum Senonensium memoriam, nunquam

quàm deserta: nunc ab Gotis euersa, mansit sine habitatore. Sed Bellisarius febre liberatus, consilium quàm occultè cœpit de ea reparanda. Paucosq; conscios habens: cùm portum modico, sed quod satis uidebatur, præsidio firmasset, Romam mirabili celeritate reparauit: conuulsa mœnia, & oppleta fossata, militum diligentia, ac promptissima utens opera, intra uicesimumseptimum diem, plus in ea munienda peregit, quàm posset quisquam suspicari. Portas tantùm nullis repagulis firmauit. quòd fabri deessent. Totilas cùm comperisset: omissis rebus omnibus cum Rauenna, aduolauit: nouam molitionem impediturus. Aduenerant iam ante ciues de propinquis oppidis, ad patriæ reparationem alacres. Goti primo statim impetu capere urbem præsumentes: cum cernerent opinione sua munitiorem, ad pugnam accinguntur. Nec segniter Bellisarij milites resistunt, conglobati ad portas, et per mœnia dispositi. Repellunt sępè Gotos. Aliquando ipsi repulsi, retrocedunt. Et pugnam in noctem protrahebant. Peruigiles excubias egere. Vtcunq; poterant, portas obturauêre. Postera die innouata ad omnes portas pugna, pertinaciter continuata est diu. Concurrerant aliquando magnis uiribus. Signifer Totilæ prosternitur. Ibi uerò contentio durissima pro Signo. cùm suum Goti uendicarent: & Romani decus suum cogitantes, nouo ardore ad capiendam instarent. Sed Goti defenderunt. Totilas Tibur, quòd tenebat, redit. At Romani: ne per Anienem incursaret, pontes præsciderunt: & habet ripas amnis ille præruptè altas, & uado est intransibilis. ut difficile fuerit à Tibure Romam incursare. Ad Perusiam deinde à Gotis diu laboratum est, frustra obsidendo. Ioannes compertum habens, Bellisarium Romæ esse: gratiam inire uolens: Senatores, quos sub Militum custodia Gotus per ciuitates distribuerat, reducere ex oppidis, quorum nulla per Campaniam erant mœnia, contendebat. Et hoc prospiciens Totilas: manum illuc ualidam equitum ire iussit. Sed collatis uiribus: à Ioanne uicti cesserunt. Itaque repertos ibi Senatores, Romam misit. Pręter Clementinum, & Horrestem: quorum alter Imperatoris iram ueritus, alter equos causatus sibi non esse, restiterunt. Maior tamen Senatus pars in urbe Portuensi erat. Ibi recepta, cùm Gotus urbem incendisset, fœminas plures Senatorij ordinis Ioannes remisit. Totilas hæc audiens: relicta ad obsidionem Perusij parte exercitus, ipse cum expeditis magno itinere per Picentes in Campaniam contendit in Calabros: sumpturus de Ioanne uindictam. Conuenerant sub noctem, & collatis uiribus, non multi ceciderunt: sed Ioannes cum suis fatigatus est: & dissipatos milites, in Hydruntum collegit. Splendidum erat hoc Regis factum, pro celeritate magnorum itinerum:

Romã Bellisarius reparat.

Anienis fluuius.

Remittuntur Senatores.

nerum: quæ ipse eques armatus cum militibus confecerat.

¶ Conon auarus, Romæ à militibus trucidatur. Victi Goti, rursus uincunt Græcos. Rusſianum illis deditur. Perusiam ui capiunt. Caput. XVI.

IMPERATOR literis quàm frequentibus Bellisarij pulsatus, nouas copias misit peditum, scribens Bellisario, ut illas in Calabria expectaret. Eó nauigans Dux, Cononi Legato urbem Romam commisit. Is auarè annonam uendens: & precium quotidiè augens, suo intentus lucro: à militibus occiditur. Bellisarius copias receptas exponens: equites præmisit in locum pabulo promptu. Quorum pars incidit in Gotorum obuiam manum: quam misit Rex ad Rusſianum occupandum, quod Ioannes tenebat. Commisso prælio, Imperatorij superant. Quod cum Rex Gotus acciperet: didicissetq́ue, indisciplinatam Græcorum stationem, superueniens, omnes penè cæcidit. Solus alter ex Præfectis, cum duobus equitibus elabitur. Bellisarius accæpto nuncio de amisso equitatu: mare iterum cum peditibus tentauit: & ui tempestatis adactus, à Crotone Italiæ, in Messanam Siciliæ dispellitur. Rusſianum interea à Gotis obsidetur. Pacti milites, nisi infra certum tempus adiuuarentur, deditionem facere. Intereà Bellisarius Hydruntum cum classe redijt. Superuenêre noua supplementa. Iam auctus copijs, obsessis opem ferre statuit. Adnauigat Rusſianum. Goti per littora dispositi, aciem ostendere. Territi Græci, retrò abeunt. Decernunt in Concilio: equitatum ire in Picentes: ibiq́ue lacessêre Gotos. quo Totilam ab obsidione auocent. Ille missis equitibus, occurrit tumultuantibus, in obsidione perdurãs. Et cùm omnia obsessis defuissent, pacti sunt deditionem. quando nullum ostendebatur auxilium. Rex paciscentibus respõdit. Vnius perfidi inter eos pœna contentus, cæteros in militiam suam, si uellent, conscriberet. Alioqui abituros cum singulis uestimentis. Ita Rusſianum deditur. Præfectum militum, quòd eius iussu in diem præfinitum, deditio non fieret, iussit occidi. Remansit cum eo magna pars militum. Cæteri relictis equis & armis, Crotonem uicinam urbem petierunt. Hoc in rerum statu cùm esset Bellisarius Romæ: iam pertæsum est illi, diutius bellum gerere: præmissa Antemia uxore, apud Imperatricem agere præcepit: ut reuocaretur. Et Imperatricem quidèm fato functam reperit. Apud Imperatorem facilè impetrauit. quòd belli Parthici metus recrudescebat. Et abiens Bellisarius: Roma Diogenem uirum prudentem & fortem, Legatum reliquit: cum tribus milibus militum. Eo abeunte, Goti Perusiam diu obsessam, armis cæpêre.

Cononis auari mors.

Rusſianum Gotis deditur.

Bellisarius militiæ cedit.

Perusia capitur.

¶ Romam Totilas secundò, proditione obtinet.
CAPVT XVII.

TOTILAS prosperatis undiquè rebus, cùm abscessisse Bellisarium intelligeret: urbẽ Romam tertia cinxit obsidione. Iam autem in eam formam reparata ciuitate: ut quoniam forte inerat præsidiũ, nulla spes capiendæ Vrbis foret Gotis: nisi fame. Nam finitima oppida in Gotorum erant potestate: & expugnata Portuensi urbe, nihil à mari importari sinebant. Erant Constantinopoli ciues Romani, & ad hoc missus insuper Godyngus uir Senatorius: qui agebant, ut Imperator Bellisarium Italiæ procurandæ remitteret. Alioquí actum esse de Vrbe. Ille sibi res Italicas curæ respondit fore: sed alijs interuenientibus, res antiquatur. Cùm iterum atquè iterum urgerent: Liberium quendam ex Nobilitate Romana, pronunciauit Ducem Italici belli: & apparatibus comparandis cœpit indulgere, sed ex alijs intermittitur. Itaq; Roma laborasset fame: nisi prouidentia Legati rebus consuluisset. Is omnia pridem loca intra Vrbem uacantia, frugibus conseuit, in hortis, in diuerticulis, in campo Martio. Quæ res inopiam sustentabat. Et erat Vrbs eo modo in longum sustinenda: si non proditio interuenisset. Nam milites ad portam Capenam, quæsti: quòd nullis diu stipendijs præmiarentur, ad Totilam ibant: præmium magnum pacti, traditæ portæ. Ea erat S. Pauli. Rex ubi audiuit, collaudatos, benè sperare iubet. Intereà tubicines per noctem lembis impositos, per Anienem iubet introire Vrbem: & quàm maximo possent strepitu, tubis clangere. Ille interim ad portam stabat parato exercitu. Clangebant tubæ, & Vrbis uelut captæ signum præbuêre. Dum trepidant alij, concurrentes ad clangorem, proditores Vrbem reserant: exercitum sinunt ingredi. Ita nunc secundò ab Totila Vrbs capitur. Præfectus cum militibus, diuersa porta dilabentes, fuga sibi consulunt ad Centumcellas. nam ea in fide Imperatoris fuit. Hoc Gotus prospiciens: insidias eò collocauit, quas inciderunt prodeuntes, & alijs aut captis, aut cæsis, Diogenes ipse elabitur.

Stratagema.

Roma secundò à Totila capitur.

¶ Paulum Siculorum Prefectum, cum militibus suis in gratiam recipit Totilas. Romam instaurat. Vaticinia audit S. Benedicti. Caput. xviij.

PAVLVS equitum Præfectus ex Sicilia, uir fortissimus: ea nocte multis in locis, prælia multa perfecit. Ad extremum, cum quadringentis equitibus, pontem & molem Adriani apprendit, grauiter afficiens propinquantes Gotos. Totilas aspiciens, Sinite inquit hos sine sanguine, & impendio meorum euocandos: non habentes unius diei escam. Igitur diem illum sine cibo agen

tes: inter se quid faciant, deliberant. Deditio turpitudinem habere uidebatur: & erat incertum, si permitteretur, qua fide impleretur à Rege truculento. Erant quibus equi in cibum mactandi uiderētur. Horrebant insuetum cibum. Fugę nulla spes. Igitur Paulus in medio suorum concionatur, uir fortis ad fortes. Quocunque nos uertamus commilitones, extrema nos circumstant. Nam fugæ nulla facultas est: circumfusis hostium copijs, ac nos impigrè obseruantibus. Deditio autem, supra turpitudinem, uilitatemque consilij, cruciatus insuper, & excarnificationes portendit. Barbarorum enim sæuitia, simplici mortis genere contenta esse nō solet. Durare uerò in obsidione, ac cibo equorum pasci, eorum esset, qui auxilia sibi uentura expectarent. Nobis autem carentibus ea spe, nulla ratio suadere hanc tolerantiam potest: nisi uilissima detrectatio mortis. Ceu pueri formidulosi, dolore confici malunt, quàm ferro secari. Ego uerò dedi hostibus, & tabescere inedia: eorum puto, qui cor & sanguinem non habent. At nobis strenuis, & præliorum non insuetis, gloriosa mors complectenda est. Sic enim moriamur: ut sanguine hostium madentes, non inulti cadamus, ne rideat hostis nostri interitus, sed fleat. Nec iugulum nostrum præbeamus, sed iugulum suum ferro nostro perfringamus. Quid enim paucorum annorum accessio nobis prodesset: cùm & si nunc seruati, * paulò post simus obituri? Gloria extendere uitam hominibus po* test: natura non poterit. Ite igitur mecū ad gloriosam mortem, quam ciues simul & hostes admirabuntur. Hic dictis incensi equites, morti sese deuouerunt. Quocircà complexi inuicem, & osculati, certissimo morię ndi proposito, ad dimicandum se parant. Erat uerò consilium: in proximam Gotorum stationem irruere, factaque permagna hostium cæde, pugnando interire. Quos cùm uideret Totilas, ad extremum casum parari: ueritus, ne hominum desperatorum conatus, maiorem quam pro numero Gotis cladem adferret, Caduceatore ad eos misso, optionem permisit. An receptis armis & equis, militare uellent Totilæ? Aut illis omissis, ire quo uellent? Statim omnes militare Regi peroptarunt. Præter Paulum præfectum, & Isaurum quendam, qui quòd uxores haberent, & liberos, ire Constantinopolim elegerunt. Quos ex uiatico, & cæteris rebus adiutos, ire permisit. Romanos autem, qui ad Templa confugerant, liberos esse iussit. In Vrbem Romam non amplius desæuit: sed quantò ante studio destruxit, tantò nunc impensius cuncta instaurare connititur. Ædificia pridem incensa renouauit. A Bellisario semiplena consummauit. Ludos equestres, ac cætera magnificentiæ opera, quæ florentibus rebus celebrabantur restituit. Quo ciues sparsi, maiori in patriam desyderio redirent.

Fames Romæ.

Oratio Pauli ad suos.

Vna salus uictis, nullam sperare salutē.

Romā Totilas reparat.

rent. Hanc morum in Rege, ac animi mutationem: Alij uoto, quod sanctis creditur Apostolis emisisse, prodire uolunt. Alij ad commoditatem gerendi belli referunt. Nonnulli uerecundia adactum ferunt, quòd cùm nuper Francorum Regis filiam deposceret coniugem, responsum illi aiunt. Non credi illum Regem esse Italiæ, qui caput eius subuertisset. Sed uerò similius est (quod scribit beatus Gregorius) post primam urbis captiuitatem, adijsse Regem S. Benedictum, qui in Apollinis pridem templo, in Bauro castello tum demorabatur. Voluit Rex experimenta sumere sanctitatis: si Benedictus incomperta nosset: Vnum ex satellitibus Regio indutum apparatu, ipse in turba secutus est. Benedictus obuiam prodibat Regi superbo in anteriora. Cesserat turba deuia simulato Regi, cùm prodiret Benedictus. Stabat solus in conspectu S. Patris. Ille hominem iusit in turbam concedere, & oculis designatum Totilam euocabat. Hortatur, ut Iustinianum sectetur, Sanctimoniam ueneretur. Prædicit iterum ab eo Romam capiendam. Et Siciliam eius potestatis futuram, & nouo anno Regni occidendum. Creditum est, cùm pars ab eo denunciatorum esset impleta, finem uitæ denunciatum, terruisse Regem, ut mansuesceret.

Vaticinium S. Bernardi.

¶ Centumcellas Rex præfixo tempore, dedi mandat. Proficiscens in Siciliam, Tarentum, Ariminum & Regium prius obtinet. Italiæ prouidet Imperatore. Caput. XIX.

ROMA iterum in potestatem Gotorum facta, iam meliori spe agebat. quòd Rex mutatis moribus, iam habitaret quasi pater cum filijs. Igitur in Siciliam respexit, inquè eam submittendam, armari & fabricari classem iusit, longas naues, cum onerarijs. Prius tamen Centumcellas, uicinam Romæ urbem, adhuc solam Imperatori in ea regione parentem, subijcere conatur. Inq; eam ducit paratum exercitum. Defendit eam Diogenes nuper Roma elapsus, cùm urbs caperetur. Totilas oppugnaturus, alloquitur Præfectum. Vrbem dedat, aut ad pugnam prodeat. Ille respondit. Pugnare, sibi in animo nō esse. Vrbem dedêre antequā Imperatori insinuet, si ille eam tueatur, indecorum sibi fore. Si patiatur, permittatq; tempus, ut insinuetur, & ad terminum constitutū nihil fiat, tum se dediturū. In hæc pacta dantur utrinq; obsides, ut nihil tamē Rex tempore medio in oppidū moliatur. Inde classe iā expedita, in Siciliā transfretare contendit, & in ipso itinere (quòd exercitus per terrā ibat) Regiū in finibus Italiæ obsidetur. Tarentū capitur. Submissis aūt ad Regium copijs, reliquū exercitū transportat in Siciliā, Interim in Italia Ariminū Goti accipiunt:

Tarentum. Ariminū.

Regium. Regium quoq; non diu inde à Græcis per deditionem accipitur. In Sicilia parua quidèm oppida, statim Gotis cesserunt. Apud Siracusas diu sedendum fuit. Intereà Senatores, qui Constantinopoli fuere: quotidiè Imperatotoris aures pulsabant, ut liberandæ Italiæ intenderet. Nec audiebantur: donec uno die ex multis urbibus, Italiæ aduersa nunciarentur, quòd captum Ariminum, Tarentum, Regium: Sicilia quoq; peruasa à Gotis. Tum motus Imperator, Germanum fratruelem suum, Italico bello aduersus Gotos Ducem declarauit. Magno apparatu ille in Italiam ducere parabat: uir magnæ apud cunctos autoritatis, & rei bellicæ Dux non imperitus: genti præterea Gotorum uenerabilis: qui Mathasuintam Vitigis Regis relictam, Theodorici neptem, coniugem haberet post Vitigitem. Et cùm expedito exercitu iam teneret Illyricū: iussu Imperatoris subsistere cœpit. quòd gens Sclauinorum (Vuandali hi sunt) dudum ad Danubium habitantes, iam transito amne, Macedoniam, Thraciámq; inuaderent. Substitit ille iussus: et exercitus sui terrore, quamuis in illos non duceret, Vuandali latius non excurrerunt. Quæ mora Gotis per Italiam & Siciliam tempus dabat, quæ cæperant peragendi. Exibant interea dies, quos sibi Diogenes ad tradendum oppidum Centumcellas præstituisset: & iam tradere monitus, respondit: rem esse non sui iuris, esse Ducem Italicum in itinere, cuius arbitrio res gerenda. Vna erat ea expectatio totius Italiæ: in eum respexêre omnes. Sed dum ille in Illyricis moratur: morbo correptus, tantam omnium de se expectationem frustratur. Mox factus de eius morte Imperator certior: filios, quos secum duxit puberes, iussit patris loco exercitus curam suscipere. quòd per illos non minus, quàm per patrem, sperabat gentem Gotorum sibi conciliare: accedente procuratione Ioannis Vitaliani, iam per Italiam multis clarè rebus gestis, noti Ducis. Is cum adolescentibus exercitum Salonas perduxit; inde aspirante Vere mox Rauennam traiecturus.

Vide supra libro. 3. cap. 34. a.

¶ Narsetem Salonas mittit Imperator. Cuius aduentu non expecto, Valerianus cum Ioanne & Græcis, Gotos nauali prælio deuincit. Caput. xx.

PER eadem tempora tuendæ Siciliæ, iam cum bonis copijs Liberium misit Imperator. Ille Gotis impedire non ualentibus, per portum Syracusas intrauit. At ueritus, ne socijs ad commeatus caritatem, sua multitudo accederet: breui inde soluens, Panormum peruenit: ibiquè substitit. Intereà Imperator mutato proposito: Narsetem eunuchum suum, Ducem Italici belli declarat: Ioanni scribens, ne Salonis soluat, sed aduentum Narsetis præstoletur. Erat

Narses

Narses uir præcipuus autoritate, apud Imperatorem primus: pecuniarum receptor & dispensator: cuius consilio plura ab Imperatore gererentur, apud Deum religione fulgens: qui orationibus & uigilijs plura, quàm armis cæteri conficerent. Apud exteros reges nominatus. Omni uirtute prçditus. Armorum scius. His artibus pollens: omnem bello necessarium apparatum instruens, terrestri itinere per Thraciam contendit. Philippoli subsistens. quòd Huni duobus agminibus eam Prouinciam inuasissent. Quamprimum potuit inde mouens, Salonas contendit. Iam Totilas cognito apparatu hostium in Italiam, ex Sicilia redierat: quam quatuor ex suis Ducibus commendabat, ipse de Italia curaturus. Et ut potentiã suam Græcis ostentaret: classem suam iusit per Græciam nauigare, omnia rapinis, & cædibus, incendijsq; fœdare. Igitur multi intercæpti nauigantes, mare omne infestum habuere. Totilas Anconam obsedit: terra, mariq; oppugnans. Valerianus Rauennæ Præfectus, cùm uiribus suis diffideret: Ioanni rem per literas aperit. Ille & si præceptum Imperatoris haberet, Salonas ante Narsetis aduentum, non deserere: tamen in tanto sociorum periculo nihil cunctandum ratus, naues perarmat, Valeriano cum sua classe proficiscenti fit obuius. Colloquium inter Duces eó contendit: ut iunctis uiribus, ferantur in hostem, socijs obsessis suppetias facturi. Adnauigant animis erectis. Goti quoq; multitudine nauium superantes, obuiam proficiscuntur. Fit nauale prælium, magnis utrinquè uiribus & animis initum. Acerrima diu pugna fuit. Sed Græci experientiores maritimarum rerum: Gotos insuetos tali pugna uicerunt. Mersæ aliquot naues, cùm militibus perierunt. Captæ aliæ. Decem solæ fugam ineuntes. Vbi ad littus uenerant milites: ne hostis potiretur, naues incenderunt: terrestri itinere castra petentes. In quibus tanta fuit trepidatio: ut soluta obsidione, mox illa pro desertis habuere. Victores portum ingressi, socijs gratulati sunt: et illi uicissim. Mox castra oppugnaturi descendunt. Vbi uacuata cernunt: commeatus in urbem misêre.

Narses Dux.

Græci Gotos uincũt.

ℂ Superantur Goti à Græcis in Sicilia. Narses Totilam, Longobardorum suppetijs, bello sternit.

CAPVT XXI.

HOC initium ruinæ Gotorum, sic effregit animos: sic erexit Græcorum fiduciam, ut ex hoc tempore magna fuerit inclinatio rerum Goticarum. Redibat Valerianus Rauennam, & Ioannes Salonas. Totilas partem copiarũm ex Sicilia deuocauit. Itaq; Artanades Iustiniani, qui Liberio successerat: multis locis in Sicilia superior fuit. Nec multò post Crotoniacas, longa Gotorũ fessos obsidione,

Vincunt secundo Goti à Græcis.

obsidione, Græcorum classis superueniens eripuit: Gotis partim Tarentum, partim in proximos montes fugientibus. Hæc secunda Græcorum uictoria, Gotis rem minuebat. Et iam præfectus Tarenti, & Acherusiæ Goti, cernentes inclinationem rerum: diffisi rebus Goticis, cum oppidis ad Imperatorem transierunt. Cùm hæc esset conditio rerum per Italiam, Narses per brumam copijs congregatis, se ad iter comparauit. Habebat uerò tantum solus exercitum, quantum uix omnes simul Duces per belli huius tempora. Pecunijs enim abundans, & ipse in elargiendo munificus: multa undiq; arma ex Thracia, ex Græcia, & aliunde contraxit. Nam & Longobardum duodecim milia pugnatissimorum hominum fertur habuisse. Eos Albuinus Rex illi concessit: qui in Pannonijs tum consederat. Quod in Dania nostra monstrauimus. Et Heruli, & Huni, gens natiuo (ut uidebatur) odio, Gotos insectata: auxilijs Narsetē intolerabilem fecēre. Persæ quoq; cum non contemnenda suorum manu Narseti aderant, rebus Orientis plurimum claro. Et Gepidarum manus tanto deesse exercitui non passa est. Sed & Ioannes cognomento Fagos, Græcorum et Thracum ualidam manum egit. Et Ioannes Vitaliani, iam filiorum Germani, iustum exercitum Rauennam transportauit. Mouens ergò Salonis cum tantis copijs Narses per Dalmatiā atq; Liburniam, peruenit Aquilegiam. Inde duo illi erant itinera ad Rauennam. Alterum breuius per maritima: sed ibi paludes & stagna, & fluuiorum ostia difficultatem plurimam habebat. Alterum mediterraneum ex Verona per fluuiorum uada: ubi pauci multorum transitum facile tenerent. Sit enim ripæ: sic aquæ in altum descendunt, ut difficilè transeantur. Eas sciens difficultates Totilas: Teiam ex Ducibus præstantissimum misit: qui ad Veronam copias hostiles Athesi prohiberet. Sin minus: ponè sequeretur, terga lacessens. Narses duodecim milia equitum Longobardorum Mediterranea misit: ut hostem distineret, quo ad ipse cum copijs transiret maritima. Longobardi gens noua: quæ non longinquam ab Gotis originem haberet: nullo repugnante, Athesim, & deinde Padum transeuntes, ad Brixilli oppidi mœnia peruenēre. Parebat hoc semper Rauennatibus. Teias paucitati suorum diffisus, hosti longè numerosiori, confligere non audebat. Narses autem adiutus nauigio Venetorum, fossas ac paludes, latus ac ostia fluminum transibat: Rauēnam ingressus. Ibi relicto per dies nouem exercitu, Romam contendit. Arimini Præfectus ex Gotis transitum impedire sategit, sed commisso prælio occiditur. Trepidi milites, in urbem refugiunt. Allatum caput hostis Narseti. Gauisus est ille bono auspicio, quòd primo statim prælio, Dux hostium cecidisset. Et quam

Daniæ libr. 3. cap. 5.

Arimini præfectus occiditur.

quam

quàm facilè Ariminum cœpiſſet: noluit tamen tantas copias, unius oppidi obſidione teneri: ſed alacris iterſuum continuans proficiſcitur. Longobardi, qui iam ad Brixelli mœnia conſederant, multam ex uicinis agris prædam fecerunt. Totilas autem furens indignatione: in nouam gentē educere parat, raptim uocatis Tranſpadanis: tantumquè fidebat feſtinans, ut Teiam fortiſsimum Ducem, non expectaret. Longobardi equitatu, peditatu Goti præualuêre. Sed quod pleriſq; accidit ad extrema Ducibus, nunquàm diligentius ſtruxiſſe aciem: nec unquàm perſpicacius cuncta luſtraſſe: quid ageret hoſtis? quid ſuæ uires poſſent? nunquàm circumſpectius, fortiuſq; pugnaſſe. Sed tum fortuna fuit, ut caderet, ſub Longobardorum effera gente: quam Albuinus Rex exercituum docuit ad prælia paratam: quotidiè educens ad gentes Danubíj accolas. Occiſo Totila: qui ſuperfuêre ex Gotis, Papiam ingreſsi, tum primùm ex fuga ſubſtitere. Longobardi maximis à Narſete muneribus honorati, ad propria remittuntur.

Totilæ mors.

¶ Teias Rex Totilæ ſurrogatur. Burgundiones & Francos ſibi ille conciliat. Romani Narſetes obſidet: inito fœdere cum Siſualdo Brentorum Rege.

CAPVT XXII.

TEIAS Rex in locum demortui Totilæ à ſuis creatur. Is cernens molem belli à Narſete maximam: uicinæ gentis Duces bello ſibi ſocios aſciuit, Burgundionum, Francorum, ac Liguſtinorum Duces: quos in regionibus illis Theobaldus Metenſium Rex reliquiſſet. Itaquè Apenninum tranſeuntes Duces ipſi cum maximis copíjs, ad Claſtidium conſederunt: quod eſt agri Papienſis oppidum, Pado uicinum, unde poterant commeatus facile ad illos comportari. Theias autem theſauros Totilæ Papię reconditos ſuſcipiens: uires in priſtinam Gotorum potentiam reparauit. Narſes autem tranſiens Romam, urbes, & oppida, quæ in medio fuereplurima, aut deditione, aut armis cœpit: reliquas copias ad obſidionem remiſit. Cùm autem ueniſſet Romam: & eam clauſam reperiſſet, quòd eam forti Gotorum præſidio teneri perſenſit: obſidendã curauit. Ibi triſte nuncium accæpit: de ſocietate quam iníjſſet Teias cum Burgundionibus, & Francis, unde maiora ſibi, quàm putauerat belli pondera imminêre. Sed recreabat Siſualdi Brentorũ Regis oblata pactio. Is erat ex reliquíjs Odöacris Rugiorum Regis, cuius populum Theodoricus iuſſit conſidere inter Alpes, et Apenninum in Taurinis: Rege illis præfecto, quem generum ſibi fecit, & filium deſtinauit. Pactionis ea forma fuit. Vt uictis Gotis, ſocius Rex aſcribi ſineretur in amicitia Romani Imperíj,

Teias Rex.

Imperij, semper permansurus. Et quoniam Narses multo maioribus copijs, quàm adduxerat ad obsidionem Vrbis, opus habebat: Ioannem Fagonem, cum Græcis & Thracibus suis redire iussit per itinera quibus uenerant, ad obsidēdum Ariminum. Alia etiam agmina Spoletum misit: ut Vmbriæ imminerent, & siue per pactionem, siue per arma reciperent oppida. Ipse interim Romanæ obsidioni intenderat. Vrbs Roma pro sui magnitudine, necdum aut ciuium multitudine, aut ædificiorum instauratione redierat in florem suum. Multæ uiæ uacuæ: plurima ædificia necdum restituta. Institerat quidèm Totilas, sed ciuium exhaustæ uires, & multorum uoluntaria exilia, necnon paucorum cædes, super omnia Bellorum incumbens prouisio, Regem Vrbi deditissimum, ab implemento detinuerunt.

¶ Romam Narses ui occupat, pulsis Gotis. Præfecti Tarentini fraus narratur. Caput. xxiij.

GOTI cùm se uiderent & numero, & uiribus impares, ad tantam Vrbem, aduersus tam multiplicem exercitū defendendam: ad Molem Adriani rebus necessarijs importatis, locum communierunt refugio. Et tamen ubicunq; fiebat oppugnatio, alacres aderant. Intentata unū in locum fortiter oppugnatione, cùm Goti totis resisterent uiribus: Græci diuersam Vrbis regionem animaduerterunt indefensam. Et cùm Goti penè omnes ibi distinerentur: illi allatis scalis, mœnia apprehenderunt, inq; captā Vrbem exercitum suum Narses introduxit. Romani (qua solent Itali leuitate) uictoribus plaudebant: barbariem, ut ipsi uocant, execrantes. Goti in suam concessēre munitionem. Inde tamen pactione breui transeuntes, ad suos redierunt. Præfectus Tarenti Gotus: qui ut diximus, ad Imperatorē transijt, facti pœnituit: cùm audiret Teiam Regem, & Burgundionum, Francorúmq; belli societatem: sed obsidum ei traditio ad redeundum obstiterat. Qua ratione, ut illos abduceret, hęc excogitauit. Hydrunti Præfectum Græcum orat, ut supplementa illi aduersus Gotos mittat. Ille nihil fraudis prospiciens, misit milites qnquaginta. Hos quàmprimum accæpit, in uincula coniecit, renuncians Præfecto, Si illos uellet liberos, suos illi remitteret obsides. Ille fraudem comperiens, paucis ad custodiam domi relictis, cum maiori parte copiarum ducit in Tarentinum Pręfectum. Nec segnior ille occurrit. Collatis uiribus, uincitur Tarentinus, fuga prolapsus ad suos.

Romam Narses capit.

¶ Varius bellorum passim motus recitantur. Teias Rex, præterquàm expectationem, Ariminum, fuga cedente Ioanne, obtinet. Caput. xxiiij.

IN CISALPINA (quam Itali uocant Galliam. nam nobis

nobis est Transalpina) res uariæ fuere. Auxilia Burgundionũ, Francorumq́, Brixellum, & Tanetum occupare conati: audierunt, Valerianum, unum ex Narsetis Ducibus, Bononia mouere cum copijs in gentibus: quieuêre. Sisualdus audiẽs à Narsete fœdera comprobata: paratum exercitum ducit in uicinos Gotorũ fines. Nullus diu ibi pauor. Apertæ urbium portę: nihil parati, omnia uelut ad manum exposita. Quæ res excitauit Sisualdum arma mouere. Itaq; ab nihil timentibus, omnia improuisò facilè sunt oblata. Teiam Regem hoc audientem, indignatio subit: simul & apud Ariminum obsidio, & in Picentibus Græcorum motus illum turbauêre. Igitur uocatis in conciliũ Ducibus: non modò suis, sed & Burgundionum, & Francorum, deliberabat. Seditq́; sententia: ut quemadmodum Narses non uno loco, sed diuersis sparsas haberet uires, ipse quoq; diuisis Prouincijs, res erigeret turbatas. Socijs Ducibus, negotium dat Sisualdo occurrendi: ipse cum suis Gotis Italiam sumit contuendam. Et primum quidèm Arimino subuenire statuit. Sed id occultissimũ habuit, etiam his, quibus secretissima communicabat. ne qua permaneret ad Valerianum. Igitur in Etruriã ire contendit. Risisse fertur Valerianus cùm audiret, quòd tantum exercitum in rætia duceret: arbitratus ibi tantas Græcorũ uires: ut facilè illum interciperẽt. Sed Teias inopinatus Bononiæ appropinquauit. Qua ex re territus, risum uertit in uerũ timorẽ: & prius quàm prospiceret, adfuit Arimino. Ioannes Fagos, qui obsederat, certior factus de aduentu Regis, cessit in montes. Teias Ariminum ingressus, suos confirmauit. Inde castra intra Cesenam & Ariminum posuit ad amnem. ut utranquè tueretur urbem. Ioannes in idipsum intentus, si posset Cesenam capere, tempora obseruabat. At Teias illum præueniens, eò duxit: oppugnauitq́; infelici rebus suis consilio. Ibi terens tempora, quibus in Picentes ante brumã, quę imminebat, ducere potuisset. Nam cecidit inde tam magna nix, quanta ab hominum memoria uix uisa: quę terram diu tegebat, ut equi culminibus alerent̃ domorũ.

¶ Narses plurium oppidorum superator, Romam ciuibus opplet. De Thesauro altero Totilæ Cumis deposito, certior factus est. Ducum utriusq; partis auaricia notatur. Caput. xxv.

INTERIM qui in Picentibus pręerat Gotorum rebus, omnia fermè oppida pro Imperatore cœpit. Teias autem magna iumentorum suorum perdita parte, & reliqua inualida, non ante summum æstatis in Picentes peruenit. cùm hyemem totam ad Cesenam perdidisset. Narses tam longam ab hoste nactus quietem, omnes in Campania urbes, præter Cumas, recepit, multas in Lucanis, plures in

Brutijs, per Duces suos. Ipse interim Romę manens, reparationi Vrbis, & Ciuium reuocationi, atque Vrbe implendæ totus incubuit. Narses inter cæteram prædam, mulieres aliquot Gotorum Nobiles, in potestatem accæpit. Inter quas erat præcipua quædam Totilæ propinqua: quæ rem miram Narseti aperuit. Totilam thesaurum suum binis locis constituisse. Papiæ: quam partẽ Teias tulit. Et Cumis in Arcem: cui etiam tunc Totilæ frater præerat asseruandæ. Narses eó misit magnam copiarum partem: ad expugnandam Cumorũ Arcem. At dum rebus suis Teias strennuè in Etruria, atque Picentibus intenderet: socij bello Duces, in citeriore ab urbe Gallia, non eodem animo gessere. Sisualdus Eporediam urbem cœpit. Taurinum diu frustra obsedit. Nemo illi se ex animo obiecit. Post interualla secretò inter se collocuti Sisualdus, & Burgundionum Duces, & Francorum: in aperto quidẽm hostilitatem prætulerunt, sed reuera Prouincias ad prædam inuicem sunt partiti: tàm eas quæ Gotis, quàm quæ Imperatori parebant. Deinde Cumis obsessis, Teias opem ferre properauit. quòd thesauros ibi reconditos non ignoraret.

Totilæ thesaurus.

Ducum infidelitas.

¶ Nuceriam Teias deditam occupat. Belli congressu maximo in biduum, Teias cadit. Conditionibus pacis, Ostrogotorũ nomen obliteratur. Caput. XXVI.

AD Nuceriam ex itinere obsidendam Teias diuertit. Ea & si in partibus non esset, sibi tamen applicare conatus est. Deditam accæpit, antequàm Narses aduentaret. Qui multum momenti in Ducum fortuna constituens, totis cum Gotis uiribus confligere statuit. Nec detrectauit Gotus. Propinquis locis, solo amne Tantilo interueniente, castra fixerunt. Per ripam leuia sagittarij sæpè prælia faciebant. Et erant ipsi sibi inuicẽ Duces timori, quòd magnis uterquè uiribus niteretur. Hoc erat Gotus secundior: quòd pontem, qui solus erat in flumine, in potestate haberet, pręsidio munitum. At Narses facilitate inuehendorum commeatuum pręualebat. Nam Teiæ naues, quæ commeatus inueherent: partim procellis, partim hostibus euersæ sunt: ut nisi terra quam insederat, naturas præbuisset fruges, fame laboraret. Absumptis autem illis, pabulatores longè abibant: sæpè hostium insidias inciderunt. Quæ res in Concilio deliberantes, retrò ad montes abire coëgit: non tamen ab amne diuersi. Secutus Narses, sub ipsis montibus castra fixit, certus: Gotos duriorem ibi famem experturos. Cunquè illa perurgeret: statuunt in aciem descendentes confligere. Expectabant id alacres Narsetis milites. Goti Signis prælatis: & iumentis in monte relictis, quadrato agmine incurrẽtes, ab alto descendunt: & primo quidẽ impetu Narsetis milites loco pellunt: adiuti

montis

montis decliuitate. At Græci collectis animis, redeunt in prelium, acriter decertantes. Erat prelium hoc non modo ferox, sed & inhumanũ. cùm nullus hostis caperetur, sed omnes pasśim obstãtes trucidauêre. Teias optimi Imperatoris, & fortisśimi militis unà operã fecit. In medio, in cornibus, ubi pugnans aderat. Suos recreauerat. Iam clypeũ sagittis plenum mutare uolebat: cùm obuerso latere alium poneret, nouum sumpturus: allapsa sagitta, latus perfodit. Ita Rex cadit. Goti tamen ordines seruauêre pugnandi: iam mitius occidentes. quasi manu pacem flagitarent. Sed protractum est prælium in noctem. Luce orta, ijsdem animis reditur in prælium. Græci gentem delere: Goti sese tueri annitebantur. Aliquando Gotorũ de parte, pacis mentio fiebat: sed Narses et optimates dissimulauêre. Is etiam dies penè consumptus est prælio. Cùm Narses, suis potius, quàm Gotis parcẽs, de pace audiuit: Leges hæ ab uictore dicebantur. Vt Goti suas quisq; in ciuitates non redirent: prius quàm illæ in manibus essent Imperatoris. Erant enim intra. lxxij. annos ab introitu Theoderici, omnes in Italia geniti. Interea omnes Goti in Etruria, & Paduana regione arma deponerent: non antea resumpturi, quàm ab Magistratibus urbis Romæ iuberẽtur. Ex hoc die Ostrogotorum nomen euanuit: omnibus ut erant in ea regione nati, se gerentibus pro Italicis. In quam rem multum iuuit nouæ nationis, non diu post Longobardorum in Italiam ingressus. Quem in Dania plenius descripsimus.

Teias cadit.

Daniæ lib. 3. per totum

¶ Dagisteus Dux Græcus, Gotos Duce nouo post Teiam erecto, bello prosternit. Captis eorũ Ducibus duobus, tertio cæso. Sisualdo cruce suspenso, gens Gotica Italis immiscetur. Caput. xxvij.

PROFLIGATA maximo illo apud Nuceriam prelio, Gotorum gente, cùm Rex ipse cecidisset: & superstites Goti leges subissent uictoris: Narses ad debellandas reliquias, & ad residuas urbes, in quibus erant Gotorum presidia, recipiendas, Duces suos misit: qui Forum Cornelij, & Lucam obsederunt. Goti cum socijs Francis, & Burgundionibus, opem ferre suis laborantibus statuere. At Narsetis Duces, eorum peruenêre consilia. Dagisteus erat ex Græcis copiarum ductor egregius: qui quantis potuit copijs se obiecit hostibus, ad Bononiam concurrentibus. Nam Luca, & forum Cornelij iam deditæ Imperatori fuêre. In hoc exercitu spes omnis Gotorum. Concursum est totis agminibus, magno ardore animorum. Goti frementes, indignantesq;, aut ditionem recuperare: aut fortiter interire statuerũt. Igitur incompositis ordinibus circumfusi hostibus pugnauerunt. Oppresśissentq; Græcos: nisi illi seruatis ordinibus disciplinæ militari institissent.

Dagisteus Græcus.

 stitissent.

Fugantur Goti.

stitissent. Itaq; impetus incurrentium primo sustinuere. Inde etiam repulere: & sine ordinibus pugnantes, in fugã uertere. Cæsus unus ex Ducibus exterorum. Cęteri Placentiam confugiêre. Illi communi placito non iam Regem, sed Ducem ex Gotis creauêre Vuiditim. Franci cum Gotis & Burgundionibus nouum Ducem Veronam perduxere. Id ueritus Dagisteus: quanto celerius potuit, Pado transmisso, in Veronam duxit. Ergo uenientes cum Duce suo Goti, Veronam non sunt intromissi. ne tantam molem belli in se uerterent. Redire statuunt Papiam: sed interclusis undiq; uijs, cùm ubiq; Dagisteus adesset: antequàm deliberarent quid fieri congrueret: à superueniente hoste opprimuntur. Captus Dux, Narseti mittitur: ab illo Constantinopolim. Alij ex Ducibus unus febre correptus, interijt, cùm Germaniam petisset: alius à uictore interficitur. Sisualdus captus, trabe pependit ab alta, propter perfidiam. Dagisteus reliqua Gotorum oppida in deditionem accæpit: & illis Legibus, quibus apud Nuceriam cæteri, Gotis uitam & res permisit. Ita decimooctauo Anno, postquàm cæptum est hoc Goticũ in Italia bellum: per Narsetem hoc modo terminatum est. Cùm amisso Gotico nomine, gens illa Italis intermixta, in eam tota transijt nationem.

Vuiditis Dux Gotorum.

Goti cadunt.

¶ Redit ad Vuisigotorum Reges autor. Tendigislaum biennio regnasse: Agilan huius successorem nouem annis, ambos absq; belli tumultu. Caput. xxviij.

Eod. lib. 3. cap. 8. sup.

VISIGOTORVM in Hispania nomen, et Regnũ diuturnius, ex eo loco, quem nouissimè attigimus, repetamus. Tendigislas Vuisigotis non amplius duobus añis imperauit. Cui mox in Regnum surrogatur Agesilan per annos nouem. Quo tempore in Italia, quod proximè diximus, Totilas Ostrogotorum Rex, Italiam contra Bellisarium defendit. Quid uerò rerum hic Rex gesserit, non tenemus. cùm nulli Annales, nulla extent Scriptorum monimenta. Vnum hoc satis magnum est: quòd inter inmensos Gentis suæ populos, ac Reges fortes, Regnum tenuerit incolume. Et nisi Francorũ Reges illa tempestate Hildericus, et Clotarius plus quàm ciuilia bella tenuissent: quòd fraternis inter se odijs sepè cõfligerent: nõ siuissent Gotorum Regem Arrianũ, in pace & tranquillitate agere. Sed domestica mala sicut nunc, ita & tunc Reges implicarunt: adeò, ut CHRISTI honorem, quem omnibus præponere Christianos, par esset, cogantur posthabere. Hic tamen cùm in gente sua insolenter Regnũ ageret: uictus à successore, Regno decessit. Alij ferunt, in conuiuio trucidatũ Quod ex more Gentis, Proceribus exhibebat.

Infra cap. proximo.

¶ Atanagildus deuicto Agesilanto succedit, Rexit annis, xxij. Quid

Prouincia,

Prouincia, qui Alani, & unde Catalani, exponitur.
CAPVT XXIX.

ATANAGILDVS Agesilanti Regno surrogatur: uictus ab illo, Romanorũ, ut ferunt, auxilio. Narses em̃, extincto in Italia Ostrogotorũ Regno: cùm omnem Regionem Imperatori denuò subiecisset: ex Romani Senatus decreto, Præsidem dedit Prouinciæ Gallicanę. Quæ diu fuit, & ꝑmansit in Romanorũ ditione: & adhuc seruat nomen: ut Prouincia dicatur. Appropriato sibi nomine, quod habent omnes tributo subactæ regiones cõmune. In hanc ergò Prouinciã Narses Amatũ patriciũ, ciuem Romanũ declarans Prouincię Narbonensis, Anitiensisq́ꝫ, & Romanę, & Alpiũ Pręfectũ: copias illi attribuit, quibus & illam tutaret̃ Prouinciam: & illa in parte, aduersus Francos, Burgundiones, & Vuisigotos, claustra Italiæ cõmuniret. Huius ergò Præfecti Romani auxilio, Atanagildus antecessorem suũ Regno insolescentem uicit: eiq́ꝫ in Regnũ successit: quod tenuit per años uiginti & duos. Iuuat hoc in loco Blondi sententiam inserere: quam de hac gente cum Alanis cõalita fouet. Verba illius ponenda sunt. Ea inquit, longæ pacis quiete, Vuisigotis Hispanias, Citeriorem, Vlterioremq́ꝫ pacatissimas habentibus: Alani cũ Vuisigotis ita cõaluerunt: ut in illius gentis nomen suum censim confuderint, atq́ꝫ amiserint. Eos enim Alanos ostẽdimus: noluisse cum Vuandalis in Aphricam nauigare. Et postea pulsos à Sebastiano Valentiniani Imperatoris Duce, ex Betica, quam sperauerant retinere: ad Vuisigotos confugisse. Qui ducẽtos eos suspectos, nunquàm simul in uno secum loco habere statiua permiserunt: imò ne unquàm possent, aut per seipsos rebellere, aut in Vuandalos gentem amicam respicere: continuerunt illos in Hispania Citeriore. Qua ex populorum mixtura facta est, quæ ętate etiam nostra permanet: gentis utriusq́ꝫ nominis compositio: & qui eo modo incoluerunt Citeriorem Hispaniam, Goti & Alani, nunc dicuntur corrupto uocabulo Catalani, gens profecto ferociæ illius, quæ generi suo in omnibus respondeat. Et siue casu factũ sit: siue ex ingenio, benè habet. quòd primam cõposito in nomine obtinet partem, Gotica gens præstantior, quæ & Romam capere potuerit florentissimam, & capta paulò post Hispaniæ Regna, mille iam annos, supraq́ꝫ, licet aliquando minus integrè conseruauerit. Hæc si uera sint, non laboro. Cùm Catalanos habitare, ubi caput est regionis Valentia, plurimi contendant. Et Hispaniæ Regna post Gotos, sæpè mutarint dominos: præsertim paulò ante Carolum Magnum, occupata omni Prouincia per Sarracenos. Sed hæc alibi plenius tractata.

Atanagildus Rex.

Prouincia quæ.

Blondus.

Alani.

Catalani.

¶ Lenigildus Rex Arrianus, filium eius pium, securi percuti iubet.

Bello ob id lacessitus: tum in Italiam per Imp. auocatur Hildericus. Caput. xxx.

ENIGILDVS inde Regno succedit, cum fratre Lemnia, per años aliquot. Quo uita functo, sedecim annis solus Regnũ tenuit. Præter Religionis causam, Rex optimus. Nam Arrianã hęresim pertinacissimè defendit. Hic rebellantes Hispaniæ ciuitates, bello perdomuit: ut colla submitterẽt. Sed ut diximus, perfidiæ Arrianę hic erat promptissimus defensor. Filiũ habebat Ermigildũ: cui uxorẽ accęperat de domo Francię Ingundem, germanã Francorũ Regis Hilderici. Grauiter tulit cordata fœmina: uirũ ferre in Religione diuersum: & salutis eius ꝑcupida, egit cũ Leandro Pontifice: ut maritũ suũ Regiũ iuuenẽ inuisêre: secũmq; de uera Religione tractare dignaret̃. Inuitatus religiosus Pontifex, non cunctanter annuit, pietatis obire ministeriũ: quòd ille per quamcũq; occasionem diu quęsisset. Conferens ergò cum illo de uera Religione: ostendit impietatẽ ex Scripturis Arrianæ perfidiæ: & egit usq; adeò: ut iuuenẽ uolentẽ Christo lucraret̃. Sensit ergò de Christo cum catholica Ecclesia Ermigildus. Quod pater ubi cõperit, filiũ ferro uinciri iubet: & in carcerẽ protrahi. Erat sacræ Dominicę Resurrectionis nox, ab inferis Lucifero surgẽte illustrata: cùm Rex impius, recordatus filij in carcere delitescentis, excanduit: instigante malorũ omniũ incentore diabolo: & misso in locũ spiculatore, optimũ iuuenẽ securi ꝑcussum, Christo martirẽ pręciosum cõsecrauit. Vxor occisi cruentã Regis irã abominata: fugiẽs cũ paruulo filio, incidit in manus militũ Romanorũ: quos tunc Mauritius Imp. per quãcunq; occasionẽ in Gallijs haberet. Capta, in Siciliã ꝑducitur: ut inde Cõstantinopolim ad Imp. pro obside mitteretur. Non tulit tenera fœmina militaris festinationis incõmoda: et nauigationis insueta, uix terrã tetigit Sicilię: & ineuitabili morbo correpta, ultimũ spiritũ Deo reddidit. Filiũ eius Imp. deducũt. Mox Hildebertus (quem alij scribũt Hildericũ) ut iniuriã sororis uindicet: exercitum cõparat: mouetq; in Hispaniã, Regẽ Lenigildũ petens. Nec segnior ille recurrit. Magna utrinq; animorũ contentione, præliũ init̃. Feruent odia. Et Francis quidẽ pietas ipsa stimulos præbet. Cadũt utrinq; plurimi: sed ex Gotis pars maxima. Nec alia res, quàm iusti doloris uindicta quæsita est. Inde Imp. Mauritius, Hildericũ uocat in Italiã: ut Longobardis, quod inter eos cõuenerat, confligat. Misit enim pridẽ ingentem uim auri: ut in eã militiã Regem obligaret. Et primus qdèm conatus irritus fuit. Nunc eo libẽtius eò contendit: quòd Germanã, quam adhuc uiuere credebat cum filio, esset recepturus. Igit̃ exercitu quanto potuit maximo cõscripto: Alemaños in societatẽ belli deuocauit, etiam

Ermigildi conuersio ab Arriana perfidia.

Pater filium necari iubet

iam agminibus magnis contēdit in Italiam. Sed orta inter Francos, & Alemannos graui cōtentione, quę ad arma spectabat: Alemañi cū suo agmine discessêre in Patriā: irritamq; fecerūt tantam Regis molitionē.

¶ Richardus Rex, Synodo. 72. Episcoporū uocato, Arrianam hæresim supprimit: cum omni gente sua factus Catholicus, Gotorū gloria maxima. Cap. xxxi.

RICHARDVS alter ex filijs, patri surrogatur in Regnum. Is fraternos secum casus uoluens: perspiciensquè omnem circa se Christianismum, aliud ac se cum gente sua sentire de CHRISTO Domino: effecit, ut Synodus. lxxij. Episcoporū per Franciam, Italiamq; conuocaretur. Inter quos de Religione, déq; ęterna Christi diuinitate constitueretur, quid sentire oporteat. Ibi Leander Hispalensis Episcopus, uir fide catholicus, & in Lege Dei exercitatissimus, simul etiam in Scripturis doctissimus, differens: adeò confutauit sectam Arrianam, ut Richardus ipse, cum Proceribus, & omni gente sua, renunciaret paterno & gentili errori, séq; cæteris per catholicam Ecclesiam fidelibus, religione & fide conformaret. Quæ res per omnes Gallias, & Italiam gaudio plena, Gotorum nomen altius extulit, quàm prioribus annis ulla potuerint arma. Hoc ergò iacto fundamento ad æternam salutem, Rex ille temporum tranquillitatem promeruit, post annos Regni sui quindecim, hinc ad meliora transiens.

Richardus Rex.

Synodus 72. Episcoporum.

Leander Episcopus.

¶ Becterícus annis septem Regnum moderatur, domi & foris tranquillus. Caput. xxxij.

BECTERICVS post illum potitus est Regno, filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotum, incertū est. Neq; memorabilium rerum aliquid traditur sub eo gestarum, Nisi quòd añis septem Regno præfuerit. Vero simile est, tranquilla nactum tempora, nihil præter nomen, & Regni tempora, ex illius rebus esse missum in Annales. Quàmuis hoc ipsum magnum sit, & annotatione dignum (si illa sit ęquitas & moderatio Regum) ut nequè intus tumultus, aut foris bella patiantur. Per eius tamen tempora Taxilo Rex Baiororum constituitur, annitente Austrasiorum Rege, qui tum in Metensibus, & uicinis Alemannorum Prouincijs dominaretur, Francis latè tum imperantibus.

Becterícus Rex.

¶ Sisebodus Rex clarissimus, rebelles, cum consiliarijs Ducibus Romanis bello coërcuit. Iudæos, optione præscripta, aut fugat, aut Christo lucratur. Caput. xxxiij.

SISEBODVS illi surrogatus, feliciter per multa tempora regnabat. Peruenit enim Regnum eius ad annos

Sisebodus Rex.

usquè.29. Multa enim eius & præclara fuere facinora. Erexerant animos in libertatẽ quidã ex his urbibus, quas in ea regione suę ditionis fecerãt Vuisigoti. Spem dabãt Romani pręsides, qui Prouinciã Narbonensem tenuêre. At hic Rex cõtracta suorũ ualida manu, eas ad pristinam redegit obedientiã Nec cõtentus ea uictoria, in omnes eos qui labori huic causam prębuêre, duxit exercitũ, & post multa, quæ inuicẽ luctantes fecere prælia, uariantẽ diu Fortunam superans, superior factus, Romanis Ducibus retropulsis, eam Prouinciã suæ fecerat ditionis. Qua in re unũ erat pręcipuũ Regis Christiani factũ, quòd Iudęos ea in regione multos demorãtes, coëgit aut possesione rerũ cedere, aut Christi sacra subire. Quę res illi magnum diu nomen apud Posteros parturiuit, ut Regum omnium sui temporis clarissimus diceretur.

¶ Sintilan biennio regnat. A populo suo occiditur.

CAPVT XXXIIII.

Sintila Rex

INTILAM hunc Regno præficiũt Vuisigoti. Cuius pręclara nulla memorant facinora. quòd breui tempore regnauit. Nam Regnũ eius uix impleuit biennium, cęsus in medio populi sui. Quę res insolentiam eius ostendit. Malus enim diuturnitatis custos, est metus. Nam quem quisq; timet, perisse cupit. Quem uerò oderũt multi, non est facilè diu superesse. quòd à plurimis obseruetur luminibus.

¶ Sisenandus, consentiente Dagoberto Francorum Rege, Regnum.xx.annis administrauit. Caput.xxxv.

Sisenandus Rex.

ISENANDVS hunc Regno insequit, ad quod peruenit, ãnitente maximè Dagoberto Francorũ Rege. Tenuitq; Regnũ annis.xx. Ea tempestate Vasconia, quam dudũ Goti tenuerant. Francorũ Regibus cessit. Nam fratrem suũ Aribertũ, ea Prouincia Dagobertus donauit. Et cùm mortuo Ariberto, Vascones se ab Francorum obedientia retraxissent, magno bello pressi, redire ad pristina iuga cõpelluntur. Vnde perspicuum est, Dagoberti nomẽ ea tempestate Gotis fuisse terrificum. Indéq; minus conuenit admirari, si ex eius uoluntate, Regem sibi Goti consciuerint.

¶ Chutilan Rex succedit. Contentio oritur super Primatu Regni Franciæ. Caput.xxxvi.

Chutilan Rex.

HVTILAN Sisenando substituit in Regno, quod per annos.xvi. fertur tenuisse, eo tempore, quo Regnũ Franciæ Theodoricus teneret, Clodouei filius. Iam eo peruentum fuit, ut omnis administratio FRANCORVM, apud maiores domus esset, in Rege autem inane nomen. Vnde factum est, ut contendentibus de Prioratu, aut de Maioritate domus, hoc est, de admi-

xij. Patres Franciæ.

de administratione Regni, Ebruino, atque Vulfoaldo: cùm Ebruinus pro Theodorico Regnum gubernare contenderet, Vulfoaldus autem pro Hilderico Austrasiorum Rege: quæ tum fuit proxima Regi Francorum potestas. Superabat tum Vulfoaldus: & capto Ebruino, tonsoratum detrusit in monasteriū Luxomiense. Theodoricum Regem, simili sorte conclusit in Monasterio S. Dionysij. Quæ contentio plus quàm ciuilis, effecit: ut Chutilan Vuisigotorum Rex, tranquilla tempora haberet, uersis in se mutuò Francorum armis.

¶ Tolgan Regno quadriennio puer potitur: tum Monasterio subtruditur. Theodoricus è Monasterio in Regnum uocatur. Cui Ebruinus insidias locat. Caput. xxxvij.

TOLGAN Chutilanis erat filius, q̄ patre mortuo, admodum puer peruenit ad Regnum. Sed non fuit ea temporum conditio, ut Goti puerum dominari sinerent. Propterea tonsoratus, postquàm annis quatuor præfuit, detrusus est in Monasterium. Hoc genus destitutionis clemētius, Imitati sunt Goti, quod in Francis, & Græcis Imperatoribus usu probatum accæpissent. Per quæ tempora cùm Hildericus Rex, in uenatione caderet, coniurantibus in eum Proceribus. quòd ferox iuuenis, in eos non ex more Nobilitatis sæuiret. Quo cadente, Theodoricus Monasterio eductus, ad Regnum sublimatur. Ebruinus contemni se uidens, quòd alius se præterito præficeretur Palatio, quendam sub imagine, quòd filius Lotharij diceretur. Regem nititur constituere. Multisq́ue ad se concurrentibus, exercitum nō contemnendum adunauit. Cernens Theodoricus Ebruini potentiam, fide publica interposita, accersitum Aulæ suæ præfecit. Ille autem præmens alto corde dolorem, pacem simulauit, donec occasionem acciperet eius trucidandi, quem Proceres ante præfecissent Aulæ, & alium iterum Martinum, uirum primarium, qui se cum Pipino Breni Ebruino obiecerat, uocatum interfecit. Passus tamen est ille quod fecerat, occisus & ipse per dolum. Quibus, ut dixi, temporibus, in se uersi Franci, tranquilla tempora Gotis dedêre, quandiu se ciuilibus armis non immiscerent. Sed hæc infra plenius explicabuntur.

Tolgan Rex.

¶ Chintasindus annis uiginti regnat. Narratur sub eo dissensio Maioritatis Franciæ catalogus, usq́ue in Pipinum. Caput. xxxviij.

CHINTASINDVS, puero ut diximus tonsorato, ad Regnū, uolentibus Proceribus peruenit. Quod añis tenuit uiginti. Quo tēpore adhuc uiguit in Frācis de Maioritate dissensio. Nā Ansigisus Pipini Brenis pater: quē Proceres, præterito Ebruino, Atilæ

Chintasindus Rex.

no, Atilæ præfecerant: à Gunduino, qui studeret Ebruino, perimitur indigna morte. quòd ille multis ac magnis muneribus affecisset. Repertitius erat infans Gunduinus. Ab Ansigiso excipitur: ad baptismi gratiam, illo adnitente perducitur. Manibus eius sustinetur. Affectu filij ab illo educatur: & ad maximos militiæ honores per eundem prouehitur. Nunc illum, malè gratus, manu sua perimit. Sed Pipinus filius, accito Martino, ex Ducibus primario: bello aduersus Ebruinum insurgit. In quo uicti, fugam ineunt Pipinus, atque Martinus. Ebruinus autem euocatum postea Martinum perdit. At cùm Ebruinus uersus in superbiam, acerbè Proceres haberet: Heruenfridus Neustriæ primarius, illum peruicit: confugiens ad Pipinũ. Pro occiso autem Ebruino, Vuaraco maior domus constituitur. Pipinus autẽ semel acceptam dignitatem fortiter defendit. Nam Gislemarum Vuaraconis filiũ, bello superat: & ille cum parente Breni concessit in fata. Bertarius autem gener Vuaraconis, dignitatem Maioratus aduersus Pipinum, fauente sibi Rege Theodorico, defendit. Pipinus autem, & Regi, & Bertario se opponit: utrunque sustinens in bello. Et quidem graui prælio cõmisso, Bartarius opprimitur. Rex ipse capitur. Iam sine controuersia Maior domus factus, Franciæ statum in meliora reponit. Quam rem ideò sumus prosecuti: quòd propria Vuisigotorum facinora nõ tenemus. Nam & ex hac propagine natus est Carolus omnium clarissimus: cuius in alijs nostris descriptionibus præclara monimenta recolimus.

Pipini uictoria.

¶ Flauius Rescindendus patre regno renunciante, Rex declaratur. Is Sarracenorum attigit tempora. Vnde Vuisigoti dicti sunt. Caput. xxxix.

Flauius Rescindendus Rex.

FLAVIUS Rescindendus, patre ob senium dimittente Regnum, adhuc uiuenti succedit. Peruenit iste ad calamitosa tempora: quibus Sarraceni magna parte Asiæ in suam ditionẽ redacta, ex Ægypto Aphricam omnem occupauêre. Et ex illa transmittentes in Hispaniam uenere Abdirama Duce circa Annum Domini Septingentesimum decimum. Hi Vuisigotorum Regnum, Sueuorumque sub illis (ut supra commemorauimus) degentium, sustulerũt: ut uix tenuis quædam portio, quam Ducatum Aquitaniæ dixerunt, illis remaneret. Finitum hoc tempore Regnum, quod añis plus quàm trecentis in Hispanijs Goti tenuêre. Hi, quos Vuisigotos, hoc est, Occidentales dixêre: non ob eam causam, quòd in occidua mundi parte in Hispania regnarẽt: sed quia hoc nomen ad Danubiũ renouatũ, ex primæua sua patria Suecia secũ extulere. Vbi hodiè quoque discrimen est Orientaliũ, & Occidentaliũ Gotorũ. Ex prima aũt illorum de Suecia egressione, ad hæc usque tempora Leonis Imperatoris, paulò minus annorum

Vuisigoti Occidentales cur dicti.

annorum ad duo milia ducenta, quibus gens ista primùm ad Cimmerium Bosphorum, inde ad mare Ponticum, postea in Thracia atque Mœsia: inde ad ripam Danubij: iterũ in Thracijs: postea per Italiam, & Hispanias, res maximas, Regnis constitutis peregerũt, computant.

¶ Eudo Vuisigotorum Dux, Carolo Martello bello maximo congressus, deuincitur: amissis & prostratis. 300000. Sarracenorũ. Sine prole decedens, cessit Prouincia Carolo. Caput. xl.

VDO non iam Rex, sed Gotorũ Dux: in angustum inde à Sarracenis, hinc uerò à Francis artatus: rebus præfuit labore plurimo. In Francis tum rem administrabat Carolus Martellus, uir ad arma natus: Pipini Breuis filius: & quem nisi illo sæculo fata dedissent: Sarraceni sicut Hispanias, ita Galliam quoque omnem ditione tenuissent. Emersisse ferunt adolescentẽ hoc modo. Conuentus erat omnis per Franciam Nobilitatis: & post seria quæ agebantur, ludi militares ex more agebãtur. Incurrerant infestis inuicem hastis: Sociali (ut uocant) hastiludio. Martellus ad eũ diem incognitus, & qui nullo precio esset apud cæteros: firma ueste, & armis omnibus in atrũ deformatis, in clypeo tres martellos simili colore præferebat. Tectus uenit in æquor. Tectus occurrit obuius omnibus: & quencunque illi sors obijceret, sine discrimine prostrauit. Versi omnium oculi in atrũ militem, curiosi quærebant omnes, quis ille esset: Nec facilè inuentus est qui diceret: cunctis æquè ignorantibus. Ad postulata uirginũ ac dominarum, galeam detraxit: & inuentus est Carolus Pipini Breuis filius: inde cognomen mutuatus, ut Martellus diceretur. Verumtamẽ quàmuis Sarraceni gens impurissima, latè tunc permittente Deo, Imperium suum propagassent: Cantabri tamen, & Astures, qui nouissimi in ditionem Romanorũ concesserunt (ita labente Romano Imperio) soli se armis, protegente fide Christi, tutati sunt: ut neque primùm Gotis, nec deinde Sarracenis unquàm cesserint. Hæc est quæ nũc Gallicia dicitur: genus hominum inuictissimum. Sed ad Eudonem reuertamur. Cùm is esset rerum status in Francia, ut Dagoberto secundo, Childeberti Regis filio, regiũ nomen tenẽte, Plectrudis relicta Pipini Breuis, pro filio paruulo Theobaldo res Regni administraret, Carolúmque Martellũ, prioris matrimonij Pipini filiũ, iuuenẽ strenuũ, in uinculis haberet Coloniæ, Dagobertus morte subtrahit, et Martellus uinculis elabit. Interim Franci cum aliũ præfecissent Aulæ, & Regiũ semen non haberent, Danielem quendã sacerdotem, quòd bonæ existimationis esset, appellatũ Chilpericũ, capillo ouiũ, & barba promissis, Regem salutauêre. Martellus autem Clotarium quendam, Regij sanguinis uirũ, ipse Regẽ cõstituit. Ita duobus Regibus, duobus etiã domibus Maioribus, res ad pugnam

Eudo Rex.

Carolus Martellus.

Cantabri, Galliciæ populus.

pugnam peruenit. Chilpericus Ranfredum maiorem, & Frisonum Ducem, suarũ partium habuit propugnatores. At Martellus cum idolo suo delectum militum habens, se ad prælium comparauit. Inita pugna cessit Martellus, at renouato prelio, uictor fugat Chilpericũ. Eum fugientem Eudo Gotus, quòd in acie illi auxilium tulisset, exceptum, secum perduxit in Vasconiam. Martellus autem Ranfredum Andegauiam petentem, cum ciuitate in deditionem accæpit. Clotarius uita decedit. Tum Martellus missis in Vasconiam ad Eudonem Legatis, Chilpericum reposcit ad Regnum. Ille fidei illius commendatum, remittit. Non tamen diu superstes erat, quin rebus excedens humanis, Theodoricũ Dagoberti filium, cunctis in commune Proceribus hoc approbantibus, habuit Regni successorem. Sed rerum omnium administrator Martellus erat. Intereà dum idẽ Martellus per Germaniam, cui ex longa successione Regum, Francię pręerat, primum Sueuis, inde Boiaris, postea etiã Saxonibus domitis, omnia prosperè gessisset, uertere arma constituit in eundem Gotũ. memor, quòd ille prioribus ipsi annis restitisset. Eudo uiribus impar tanto hosti. quòd omnes in se Germanorum, & Gallorum uires uidisset conuersos, auxilium undecunqꝫ postulauit, etiam ad baratrum iustæ defensionis præsidium euocasset. Itaqꝫ Abdiramam Regem Sarracenorum in Hispanijs regnantem, suæ defensioni prætendit. Magnus utrinqꝫ conatibus bellũ paratur. Acerrimis odijs concurritur. quòd indignaretur Martellus, Christianorum hostem, à Christiano Principe inuocatum. Tantis uiribus concurritur, ut confecto prælio, cùm uictoria apud Martellũ esset, plus quàm trecenta Sarracenorum milia in ea pugna cæsa inuenirentur. Solet enim ea gens usqꝫ hodiè, non tam industria, quàm multitudine pugnantium fidere. Congestis spolijs, Martellus milites suos donat. Sed Proceres uiribus exhausti, quęrũtur, per crebra, & longinqua, diuturnaquè bella ita se exhaustos, ut nisi insigni aliqua Principis prouidentia adiuuarentur, actum de illis esse. Tantum æris alieni conflatum, ut suis facultatibus nullus esset exitus. Motum Carolum, ferũt suasisse Pontificibus, sinerent Cleri Decimam, quàmdiu bella aduersus Christi hostes gererentur, Proceribus. Illum quàm sanctè iurasse, si uiueret, magnificè omnia Clero repensurum. Eudo, quo uocante Abdiramas in Franciam demigrasset, Martello reconciliatus, magnam cladem in eos qui superfuêre hostes, fecit. Breui aũt rebus excedens humanis, cùm filios non reliquisset, Carolus Prouinciam suæ fecit ditionis.

Sarracenorũ. 300000. occisi uno bello.

Prouincia Franciæ iuncta.

ALBERTI

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Suetię gestarum, LIBER V.

X SECVNDO RERVM SVETIcarũ Libro digreſsi, proſecuti ſumus GOTORVM, quæ huius gentis portio eſt, præclara facinora, per reſiduam Secundi Libri partem, & duobus proximis executi: quæ Gotica gens per Thracias & Pannonias, per Illyricum & Italiam gesserit: inde egreſſa in Gallias, & Hiſpanias, quę Regna fundarit, tenueritq; uſq; ad tempora Caroli Martelli, qui auus erat Caroli magni Francorum Regis, & deinde Romani Imperatoris, explicuimus. Res aũt Sueticas per annos Trecentos, & amplius, aut inuidit nobis Antiquitas, aut ſubduxit. Nihil enim in literas relatum eſt de ijs. Quam nos defectionẽ Goticis rebus compenſauimus iamdudum commemoratis. Sed cùm illi Regno in Gallijs & Hiſpanijs finis ſit factus per Carolum Martellum: tandem in Suetiam redeuntes, exequamur quæ nobis ad illa tempora ſunt ad cognoſcendum relicta. Fatemur tamẽ; non uſq; adeò deletam Gotorum in Hiſpanijs memoriam, quin etiam poſt ea tempora diu perſeuerauerit apud Barchinonem clarum gentis uocabulum. Sed ut ſunt rerum omnium certi limites, gens gentem perculit, & nomen eius Poſteritas intermittit: ſuccreſcentibus nouis ubiq; Regnis. Quod enim Goti in Hiſpania fecère Romanis: hoc ipſum paſsi ſunt primùm à Saracenis: & deinde à Francis. Inter quas Gentes cõanguſtati Goti, paulàtim uires amiſêre, & ex Regio nomine, ad Ducalem Principatum deſcenderunt. Ex illo autem paulatim etiam imminuti, cum uiribus nomen diu ſeruatum amiſêre. Sed in Patria prouincia, ſemper, uſq; in hodiernum tenuerunt: nullo facto diſcrimine inter Sueticam, & Goticam adminiſtrationem. Ex hoc enim tempore Goti, qui in ſua ſemper patria perſtitêre, Suetiæ Regno adunati, unis Legibus & ſceptris ſemper paruerunt. Igitur ualefacto forenſibus Gotorum rebus, ad Sueticas ex hoc tempore commemorandas ſtylum uertamus.

Continuatio ad præcedentia.

Gentium uicíssitudo.

Sueci, Goti.

¶ Fro Suetiæ Regis libidinem & conſtuprationes, muliebris exercitus uindicat. Capur. I.

VM Romano Imperio Ludouicus Caroli Magni filius præſideret, Suetiæ Regnum tenuit Rex, cui nomen erat Fro. Huic bellum erat cum Siuuardo Noruagiæ Rege:

Fro Suetiæ Rex.

Rege: incertum quibus ex causis. Sed exitus ostendit intemperantem fuisse libidinis hunc Suetiæ Regem. Vnde facilè coniicimus: ob petitas nuptias, aut denegatam amoris sui copiam, bellum exercuisse. ut erat crebra illa gentium Borealiũ, prius quàm Christo crederent, belligerandi materia. Suetię igitur Rex Fro, magno animi ardore, armatas copias duxit in Noruagiã. Collatisq́ aciebus, uictor Suecus, Noruagiæ Regem oppresit: & Regno per uim occupato, laxauit fręna libidini: Regiasq́ fœminas quotquot deprehendit, constuprauit. Ingemuêre Proceres. Quid uerò facerent uictori? Cuius armis cesserunt, eius imperia tolerare necesse fuit. Respexêre tamen Daniæ Regem Regnerum, adolescentem ab armis, sed feruentẽ ad uindictam patriæ regionis. Erat enim illi maternũ genus ex Noruagia. Imploratus ille uenit: oppresis futurus auxilio. Nobiles fœminæ, aut iniuriam passæ, aut quæ formidauêre, uenienti Danorũ Regi armatę occurrunt. Nec enim tùm primùm in ea prouincia armari fœminarum agmina audiebantur. Vetus illud fuit in gente. Quod in Dania, & Noruagia, & supra in his Sueticis rebus aliquoties ostẽdimus. Collatæ acies pugnauerunt. Insignis erat uirtus fœminarũ. Et tum temerator nuptiarum Fro Rex, oppressus cadit. Pulchrũ erat uidere, fœminas in aciem prę liantes. Cæsariem demisere, sexum professę: quo illustrior uirtus esset in corpore, quod per naturam creditur imbecillũ. Sed arsit dolor iniuriæ uel acceptæ, uel formidatæ, in pectore fœmineo: euicitq́ pertinacia uindicantium: ut faterentur uicti, uictoresq́, eam accæpto ferre uictoriam præliantibus fœminis. Adeò ad pericula primæ, adeò interritæ ad arma fortiũ sunt conspectæ. Turgentibus buccis Græci Pentesileam, Romani Casmillam prædicant. Si talia reperirent in suis Antiquitatibus uirtutũ exempla: qua uoce detonarent? Quanquàm Gręci Pentesileam Gotis debeant: ex quorum illa sanguine, quod supra suis locis ostendimus, prodierit. Tum uerò Suetiæ Rex geminas pœnas dedit, & inuasi Regni, & honestatis corruptioni.

Daniæ lib. 4. cap. 6. Noruagiæ lib. 1. cap. 37.

Exercitus muliebris.

Fro Rex cadit.

Supra lib. 1. ca. 8. 9. & 10.

¶ Heroti Suetiæ Regis filiã, Regnerus Daniæ Rex, Draconum expugnatione meretur. Haraldi primi plantatoris Christianismi in gente sua, fit mentio.

CAPVT II.

HEROTVS illi Suetiæ surrogatus in Regno, cuius perinde uel maximè nomen inclaruit: quòd insigni forma puellam filiam eius, coniugem deposceret Regnerus Daniæ Rex potentissimus. Iam autem satiatus amore eius puellæ, quam pro fortibus factis in prælio, quod gesserat in NORVAGIA, idem admiratus, coniugem duxit. Quæ etiam repudiata: non se de contemptore

Herotus Rex.

suo

suo uindicauit: sed prælio laborantem (quod in Dania diximus) armis adductis fecit esse uictorē. At Regnerus Heroti Suetiæ Regis filiam coniugem deposcit. Negare tutū non fuit: sed armis (ut tùm consueuerant) petenti amatā uindicare oportuit. Tali uerò genero filiam permittere, p erquàm optabile uideri poterat Sueonum Regi. Sed tamen ea tum inerat sententia uiris primarijs: ut filias suas nemini desponderent, nisi qui præclaro facinore cōmeruisset: Nobilitatem non sanguini, sed præclaris facinoribus deferentes. Igitur filiam Regis deposcenti, proponitur conditio superandarum beluarum. Res mira dictu, sed quæ in Antiquitatibus memorabiliter scripta legitur. Potuit per aliam uiam Rex potentissimus, qui pridem Noruagiam subegisset, cupitis perfrui amoribus: indecorum tamen ratus, à se quicquàm difficile pro ea Virgine recusare: duratā uestem comparat: quam neq; ferrum, neq; dentes beluarū possent ulla ui peruincere, atq; perstringere. Eaq; indutus, beluas expugnauit. Dracones extitisse, uult Danicus ille Scriptor Saxo, quos pro amoribus Rex iste perculit. Vellem adesset: ut ostenderet, quomodo sub algidissimis Aquilonibus Draco uiueret, animal feruidissimi sanguinis. Cetæ grandia prius deprehendas in mari, quàm Dracones in saltibus. Sed fidē antiquitati non derogamus. Ille suos secutus Autores, hoc scripsit quod repperit. Nos itidem facientes, fidem reijciamus in primos Annales. Rex Suetiæ Herotus, Daniæ Regem fortè incognitum (sic enim placuit Veteribus à uirtute conseri, cognosciq; magis, quàm à Stemmate patrum) propositæ militiæ munere functum, uictoremq; deuocat in Regiam, ueste qua pugnauit indutum. Quare nomen illi indidit: ut Lochbrot lingua suæ gentis diceretur. Ille se remiges suos primùm inuisere uelle præmonet. Ibi tum Regio cultu, famulitio cinctus splendido, Regiam petit. Tùm primùm conspexisse ferūt Suetiæ Regem, quis, quantúsue fuerit, qui pro sua filia tantū putauit periculi subeundum. Nec mora: optatis potitus nuptijs, multiplicis inde sobolis fructum accæpit. Nec alia huius Suetici Regis ulla in Antiquitatibus memoria est. Hæc tamen illa esse tempora meminisse debemus: per quæ Haraldus primus ex Dania Rex, Christianismum Moguntiæ, sub Imperatore Ludouico primo accæpit: missusq; cum auxilio in Regnum, Saxonum uiribus peruenit in Iutiam: secum trahēs Anscharium, tum adhuc nouæ Corbiæ monachum, postea Hamburgensem Archiepiscopum: ut in Dania prædicādo Euangelio incumberet. Sed cùm minimè tum prosperaretur Haraldus: iterū atq; iterum repulsus armis: non potuit nisi clam, diuini Verbi semen in terram iaci. quippe Rege Regnero cum filijs, quos multos habebat, promptissimè patrijs erro

Noruagiæ lib. 1. ca. 40. Daniæ lib. 4. cap. 6. & 7. a.

In Saxonem.

Haraldi Christianismus. Daniæ lib. 4. cap. 7. c. Noruagiæ lib. 1. ca. 40.

ribus inhærente.

¶ Sorlus Heroto succedit: quem Regnerus cum tribus filijs suis, octonem duello deuincit: tum prelio interimit. Caput. iij.

Sorlus Rex.

SORLVS Heroto in Suetiæ Regno succedit. Hunc lingua nostra Carolum dici coniecto: quem tum Dani Sorlum, Galli etiam Arlum uocitant. Cùm autē audisset Daniæ Rex Regnerus: preteritis leuiris suis, alienum hominem Regno incumbere, dissimulandū non putauit. Nam ad se quoq; eius rei contemptum pertinere interpretatur. Itaq; Regnerus conscripto in militiā grandi exercitu: assumptisq; tribus in societatem expeditionis filijs: qui iam per ætatis ferendis armis uidebantur idonei, mouit in hostē. Vbi autem ex propinquo Reges castra sunt metati: prior Sorlus, suæ partis insignem, septem cum filijs pugilē, iubet aduersus ex castris prouocare uel Regem, uel alium quemlibet totidē filiorū auxilio prædictum. Sic enim comparatū est apud Veteres huius nationis homines: ut parens cum filijs una persona censeretur. Quod idem Imperatorum nostrorum Leges non refugiunt. Regnerus Daniæ Rex, magno uir animo, octonis congredi, quartus ipse tum recusauit. Attamen indecorū reputans, si ulla conditione Suecis concederet: animis auctus, pugnæ sortem subijt, quatuor octonis obijciens. Sic enim cōuenerat: ut cuius partis pugiles superarentur, is Rex uictus censeretur. Duabus rebus Suetici Regis ius excellere putabatur. Quòd non ipse pugnæ sortem subijt, Rex aduersus Regem pugnaturus: sed alium submisit, Daniæ Rege in persona decertāte. Deinde: quòd octo aduersus quatuor confligere uidebantur. Regnerus tamen interritus: assumptis tribus filijs, descendit in campū iam metatum: Suetico pugile cum septem filijs occurrente. Ibi pro uictoria, proq; uita acriter certatur. Omnes qui prælio interfuēre, grauiter uulnerati sunt: preter unum Regneri filium Biornem: qui ex ea re nomen accepit, ut Ferrei lateris diceretur. Igitur uictor illo certamine Regnerus: non solū oblatos pugiles oppressit, uerùm exercitu aduocato, totis uiribus conflixit cum Sorlo: eiusq; copias, cum ipso, ad internecionem deleuit. Ita Regno potitus, quem uoluit Regem imposuit.

Daniæ lib. 4. cap. 8. a.

Duello uincit Regnerus.

¶ Regnerus uictor, Biornem filium Suetiæ Regem declarat. Hesberni filiam stuprat: ex qua natus Vbbo, bello capitur, patre strato. Caput. iiij.

Biornis Rex.

BIORNIS Regneri filius, quòd in pugna insignem operam nauasset: paterno munere Regno Suetiæ preficitur. Iam quod in occupatore Regni antea uindicabat, ipse faciebat: legitimis

legitimis hæredibus præteritis, alienum præficiebat. Sed est, quod sepè aliâs compertum habemus: Regna & Imperia non legibus, sed armis & capiuntur, & conseruantur. Cùm autem Regis pater Regnerus prouincias filij obiret: multa circumspiciens, quæ adolescentes fallerent: ut erat intemperans libidinis, Primarij cuiusdam in Suetia uiri filiam, insigni forma puellam amauit. Nec ui, sed insidijs agendum putauit: ut amore potiretur. Sumpta igitur fœminea ueste, per multos gyros peruenit ad amatam: séq; quis esset aperiens, oppressam puellam reliquit pregnantem. Pater ubi filiæ crimen deprendit: puellam adortus, autorem criminis uoluit extorquere. Illa flens, uim se passam queritur à potentissimo, simul & nobilissimo uiro. nec ultra adijciẽs, patrem in suspicione reliquit. Ille plenus irarum, Regem Regnerum aggreditur: uim filiæ quæritur illatam: adolescentiorem Regem suspiciens. Non tamẽ accusauit, sed atrocissimam domui suæ questus illatam iniuriam, poposcit ultionem. Rex percunctatus, quem accusaret. Incompertum sibi esse uiolatorem ostendit: sed Regia inquisitione perquisitum, latere non posse. Tùm Rex seuocatum, secretius admonuit: quicquid illud foret, quod filia eius gestaret in utero, suum esse: proinde quiesceret: filiam suam non esse ignobilis adulteri scortum. Ille iram in tempus dissimulauit. Sed amicis eam quæstus cum lachrymis uim: multos permouit: ut facilè Danos alieno Regno incubantes, odissent. Tantorumq; sibi promissa sunt auxiliaria arma: ut si Duces Suetiæ illi accederent, facilè Danorum Regem Suetia, cum filio pelli. Pertentati sunt Duces: si uim passo, ad ulciscendum iniuriam accederent? Illi nihil, nisi ex sententia Regis sui Biornis acturos se responderunt. Tentatus ille quoq;, submissa legatione, quæ improbam patris libidinem accusarent: Biornem quoq;, nisi uindex accederet, unà simul cum parente, odio omnium esse inuoluendum: Proinde uidere, quid Regno suo conduceret: patrem, an Regnum mallet relinquere. Valuit apud Biornem amplius paterni nominis reuerentia, quàm aut ulla promissa, aut minæ quantælibet. Reiecit indignans Oratores. Hesbernus (id enim erat patri puellæ nomen) ubi neq; à Rege, nequè à Ducibus suppetias retulit: suorum fretus armis amicorum, quos non paucos in Suetia, atq; Noruagia habebat: duxit in Danorum Regem Regnerum: nepotem ex filia (iam enim adoleuerat) Regneri filium, secum in arma ducens. Sed tum Regnerus uictor, Hesbernum fudit: uiresquè illius profligauit. Vbbonem filium captum: quòd maternum animum potius, quàm patrem sequeretur, ad ueniam peruenire fecit. Biorn autem cùm aliquot annis Sueticis rebus præfuisset, tùm concessit in fata.

Daniæ lib. 4. cap. 9. a.

Hesbernus cadit.

 ¶ Vuichsertum

¶ Vuichsertum Suetiæ Regem, Daxon Orientis Rex insidijs captum, cum duodecim militibus igne absumit. Regnerus filij mortem, mira clementia uindicat in Daxone. Caput. v.

Vuichsertus Rex.

WICHSERTVS inde Regneri alius filius, Suetiæ rebus succedit: cùm antea Orientis partibus, parta ibi uictoria, eundē gubernatorem reliquisset. Dion Rex erat orientis: cuius filij Dian, & Daxon, Rufsi Regis filias matrimonio sibi coniunxêre: armisq́ freti socerorum: in Vuichsertū Suetiæ Regem bellum excitant. Nam cùm pater Regnerus, Hellesponticos uicisset, Legesq́ uictis dictitasset: Vuichserto filio Suetiæ Regi, uicinarum sibi partium permisit Imperium. Operępreciū est hic intueri: quos uocet Saxo noster Hellesponticos. Non eos, qui angusto incubant mari, quod Europam, Asiamq́ disterminat. Nam ad illos Rex Daniæ aut Suetiæ, quo modo peruenisset? Sunt enim multa centena milia, quæ separant terras: nullo illic mari interfluente, quod peruiū præstet iter Danis ad Græciam. Sed quoniā Dionis filios, Rufsi Regis filias matrimonio duxisse asserit: Vuichsertumq́ in eos Principes mouisse exercitū: gentem Rufsis nō longinquam ille uocat Hellesponticā, non quam Ptolomęus, & cęteri omnes Historici, & Geographi illo nomine dignātur. Daxon qui solus patri supererat (nam parentem, & fratrem eius, Regnerus magno prælio oppressit) cùm in aciē ductilibus rotis, equos æneos, rumpendis ordinibus immisisset: is inquàm Daxon, cum Vuichsertū Suetiæ Regem armis superare diffideret, ad insidias uertitur. Nam facta cum illo pace, ut credebatur integerrima: in una urbiū Orientaliū, quam Sueci pridē ab hostibus cęperant, conuiuio excipitur Daxon ab Suecorum Rege. Ibi omnia ex fœdere se agere assimulans, specie mercatorum multos suorū iubet introire. Nemo dolos sentiebat. Excæpti urbe omnes aduenæ, quasi merces uarij generis importantes, infinita multitudo cōfluxerat. Vbi nox incubabat: ad arma uersi Orientales, inuadunt Suetiæ omnes parentes. Rex ipse magna circumfusus multitudine, capi non potuit. Aceruum magnū circum se fecit trucidatorum. Sed iam fatigatus cæde, cùm euadere tumultu cæsorū non posset, capitur. Duodecim cum illo fidissimi milites capiūtur item. Quibus redeundi in patriā permissa optione: eligunt, & proponunt, cum Rege suo mori, quàm illo deserto uiuere. Victor Daxon, Vuichsertum miseratus: quòd esset egregij corporis dignitate conspicuus: uitā illi permittit, si patiatur aut se superiorem, aut Imperio parem habere.
* Cui ille. Paternum uultū captus, & uictus, non perfero: mori malim,
* quàm tuo beneficio uiuere. Miratus Daxon, quid tā obstinatè mori uellet:

In Saxonem.

Hellespontica gens quæ.

Daxonis insidiæ.

uellet: arbitrium saltem eligendæ mortis admisit. Neq; hoc inquit acceptum fero. Nam scio, patrem segnius in ultionē armari, si degeneri me animo, audierit mortis genus delegisse. Ille subsequitur. Quid ait, si me uersa rerum fortuna captū teneres, moriq; uolentem: quo genere absumeres? Incēdio, ait ille. Idem ergò tibi erit exitus, ait uictor. Igitur cum captis comitibus, extructo rogo, uiuū superiniecit. Pater ubi comperit: incōsolabili dolore perculsus, ab uxore increpatus est: Cur se dolori permitteret: & non potius uirum esse se meminerit. Qua uoce animatus, ultionem parauit. Igitur ducēs in filij peremptorem, turmarum Præfectis præceptum dedit: super omnia, capiendi, si ullo modo fieri posset, Daxonis: ut uiuus in eius perueniret potestatē. Nec illum spes frustrata est. Captum enim hostium Ducē, perduxerunt ad Regem. Ibi animi generositatē ostendit: solis uinculis coërcens, quem potuit acerbissimo cruciatu excarnifacere: uictor primùm hostis, deinde sui. Potuit illum ad clementiam & hoc inuitare: quòd accepisset, filio uiuendi esse ab illo arbitrium permissum, quo uti uoluisset. Sed tum hosti etiam libertatem reddidit: tributa añua, cum duodecim Patribus discalciatis pensitaturum. Ea se contumelia grauius uindicatum existimans.

Daniæ lib. 4. cap. 9. b.

Mira Regneri in hostem clemētia.

Regneri cum filijs describitur expeditio maxima mari & terra. Ericus alter ex filijs Suetiæ Rex, ab Osteno opprimitur. Caput. vi.

ERICVM deinde alium filium (nam erat multa prole numerosus Regnerus) cui Ventosi pilei cognomen erat. Regno Sueciæ pater præfecit. Biornem autem dudum inde translatum, iussit in Noruagia regnare. Quibus filijs in societatem belli euocatis, Orcades populatur. Ad extremum Scotorum finibus appulit: eorumq; Regem Murial, prælio uictū, pariter oppresit. Quo tempore longinquā ingressus militiam, mare Mediterraneum longa circūitione petiuit. Inde etiam assidua in Orientē nauigatione cùm Hispaniam omnem reliquisset: et in Austrum flexus, in Orientem inde uersus, uerum illum Hellesponticum, ad angustias Europæ atq; Asię scribitur peruenisse: obuia quæq; populatus. Nec hoc mirum censeri debet. Nam & Italorum testimonio, in Noruagia nostra ostendimus, Danos ad Constantinopolim per occiduas mundi partes nauigando peruenisse, eiusquè suburbia igni, ferróq; uastasse. Facilè tū rebus, & uiribus exercitatissimo fuit, uincere Græcos, ciuilibus bellis inuicē attritos. Mirum tamē: qua audacia, in tantū prçsumptionis erupere Dani, ut circūita magna parte orbis terrarū, uires in tam longinquā extenderint regionē. Hoc quoq; admiratione non uacat, cùm breui sæpè traiectu, grauia maris

Ericus III. Rex.

Regneri expeditiones.

pericula immineāt: quomodo tam diuturna nauigatione nihil incide rit, quod eam remoraretur: præsertim nauigijs Danorū in hoc genus fluctuum marinorum minus conuenientibus. Sed erat ea tempestate Danis à cœlo permissum: ut terris omnibus, quas contingere potuissent, graues imminerent. Tunc enim littora omnia maris Germanici, & Britannici habuêre infesta. Tunc Britanniam impugnauêre crebrius: Gallias occuparunt: & ea non sine Numine faciebant, quæ ante illos Goti, & Huni, & post eos Sarraceni, Turcæ, & Tartari factitarūt. Præterero Vuandalos, & Vngaros: quorum excursiones (incredibile memoratu est) quot terris & regionibus uastitatē induxerūt. Sed per hæc tempora inquietæ erant Galliæ ciuilibus bellis: Italia emasculata: ut nihil ibi uiriū remansisse uidebatur. Græcia tumultuabatur. Iam tanta Imperij facta diminutione, ut per Carolum magnum, ante hęc tempora, occidentale Imperium, ab Orientali maneret separatum. Sed nunc ad Suetiam nostrā reuertamur. De Erico Rege post eam cum patre expeditionē, nihil memorabile legimus, nisi quòd ab Osteno Regij sanguinis uiro uictus, & oppressus, uita simul & Regno excessit, æmulo relinquens Principatum.

Erici Regis mors.

¶ Ostenus Suetiæ subtruditur. Regneri mortem filij ulciscuntur in Hella. In Ostenum tum parantes bellum, incerta clade mutuò atteruntur. Caput. vij.

OSTENVS uir Regij sanguinis, incertum quo parte cretus, oppresso Erico Regnum occupauit. Pertæsum fuit Regni Proceres, tanto tempore Danorum de sanguine Reges illis imperare. Iam pater Regnerus Rex uictoriosissimus, in fata concessit: defuitq́; qui pro filijs uictricia arma circumferret. Ille quidèm captus ab hoste Britannorum Rege, & in carcere excruciatus, quod multis intulit, passus est. Miserabilis exitus, & Regi insolitus. Filij eius ubi audiuêre paternam calamitatem, Iuuarus quidèm tum spectaculum edidit populo, nec passus est uultum demittere, sed in eadem perstitit hylaritatę. Populum autem quem rumor perculit, ubi demissiore uidit animo, uetat theatro excedere, sed ad finem usq; spectaculi perdurare. Siuuardus eodem quo comperit momento: telo, quod manu gerebat, pedē proprium percussit, planta perforata. ut indignationē exprimeret, quam animo concępit. Biorn fortè aleam exercebat, ubi nuncius paternę necis aderat, talos quos manu tenebat ita compressit, ut cruor de manibus stillaret. Hoc primo parentationis genere in parentem usus. Hella uerò Britanniæ tyrannus, qui Regum patrem peremerat, ubi audiuit, qua fronte parentis necem filij excæpissent, Iuuari profundiorem iram interpretatus, uehementius timuit, qui altius animi dolorem abscondit.

Ostenus Rex.

Daniæ lib. 4. cap. 10.

scondit. Nec falsus est existimatione sua. Omnes enim Regneri filij in eum duxêre: sed acerbius nemo insectatur Iuuaro. Nam apprenso in littore oppido, ipsum communiuit: importatis ad sufficientiam commeatibus. Inde auctus fratrum uiribus, mouit in reliquam Angliam. Crebris uastationibus Hellam ad arma exciuit. Nam expedito agmine Danis se opponit, manusq; conserit. Sed tùm uictus ille cessit: captusq;, ad cruciatum seruatur. Memores enim filij, parentem ab illo suum, serpentibus immissis excruciatum, atrociorem pœnam excogitarunt. Vulturem illi à tergo famelicum imminere curarunt: qui uisceribus suis pasceretur, donec exhalaret spiritum. Hæc quidem Sueticæ rebus aliena: inserenda tamen pro sui nouitate putaui. Cæterum Ostenus Suetiæ Rex, ubi Ericum, fratrem Iuuari, Biornis, Siuuardi Regum oppressit: sciens, quanta illi iminerent à fratribus bella: Regios portus & arces comuniuit: exercitumq; conscripsit ualidissimum: tutaturus quod inuaserat Regnum. Fratres autem oppressi Regis, & ipsi Reges, in ultionem armantur. Agnerus Angliæ, Iuuarus Daniæ, Biorn Noruagiæ præsidentes: agmina sua iunxerunt, in Suetiam mouentes. Sed dum alienum sitiũt sanguinem, impenderunt proprium. Nam Agnerus Angliæ Princeps, ibi cum multis milibus cæsus occubuit. Nec tamen Ostenus uictor fuit. Siquidem mutuis attriti cladibus incertum reliquerunt, quo loco uictoria constiterit. Nam cruentissima erat ubicunq; fuit.

Hellæ mors horrida.

Daniæ lib. 4. cap. 11. a.

Agnerus cadit.

¶ Sturbiornus Suetiam subit. At ea per Ericum fratruelem pulsus, uix præcibus, ex Rege fit Regni Præfectus. Caput. viij.

STVRBIORNVS erat Biornis, pridem Suetiæ, inde Noruagiæ Regis filius, qui proximus sceptra Suetiæ legitur tenuisse. Nam ea tempora apud Saxonem nostrum turbatissima sunt, multis in medio rebus omissis, et Regum nominibus uix recensitis. Erat ea tempestate in Dania Ericus Rex, quem sibi beatus Anscharius familiarem effecit, eius indulgentia prædicans in Dania Christi Euangeliũ, ad nouissima Pontificatus sui tẽpora. Ericus erat alius Regneri ex Olauo filio nepos, qui cũ fratre patruele Sturbiorno, de Regno Suetiæ armis grauissimè contenderat. Ea eñ fuerat Regnerus auus fortuna, ut filijs suis Regna partiretur plurima. Tenebat enim Daniã primario iure, cui præfecit Siuuardũ filium. Suetiam occupauit, in qua Biornẽ, inde Ericũ filios præfecit. Noruagiam quoq; tenuit, in quam transtulit Biornem. Sed Agnerum, post fata eius, fratres Angliæ præfecerunt. Tam latum filijs reliquit dominium. Sed,
Non minor est uirtus, quærere quàm parta tueri.

Sturbiornus Rex.

Euangelij in Dania prædicatio.

Regnorum Regneri in filios partito.

Ingens

Ingẽs illa uirtutis acrimonia, paulatim in filijs elanguit: magis autem in nepotibus. Nam Sturbiornus, & Ericus fratrueles, ubi uires inuicẽ sibi opposuere, magnis se conatibus exhausêre. Sed tùm cessit Sturbiornus: uictor Ericus, Regno deturbauit Sturbiornũ. Ille concessit in Daniam ad Haraldum: quem ut artiori sibi affinitatis uinculo deuinciret: germanam illi despondit sororem in coniugẽ. Erat is Haraldus, qui ad tempora primi Ottonis peruenit. Cuius mater Thira Angliæ Regis filia, longissimum illum iecit aggerẽ, qui hodiè quoque cernitur à mari ad mare porrectum. Pudebat, tedebatque optimam fœminam: Saxones quoties uellẽt, in Iutiam irrumpere: ideò claustris uoluit cohibêre. Nam memoria eius Henricus primus Germaniæ Rex, Ottonis pater, exercitum duxit in Iutiam: Slesuicum occupauit, Coloniamque fecit Saxonum: constituto ad eum limitem Marchione, qui uicinos populos in fide contineret. Ad cuius mortem cæso Marchione, pulsa est Saxonum de Slesuico Colonia. Non est passus Otto filius: qui expeditionem renouauit in Iutiã congressus Haraldo. Quod in Saxonia, atque Dania diximus. Nunc ob eam tantum rationem commemoramus, ut quæ tempora fuerint quæ nũc scribimus, innotescat. Haraldus ergò Daniæ Rex, à Sturbiorno leuiro, Sueciæ Rege imploratus, aderat. Iam copijs comparatis, ingressus mare, peruenit Hallandiam. Ibi accæpto nuncio: quòd Otto Romanorũ Rex, ingenti agmine Iutiam inuasisset, repedare compellitur: ut proprios magis fines tutaretur, quàm alienos inuaderet. Ita desertus Sturbiornus armis auxiliaribus: nec suis potens æmulum Regno pellere, quibuscunque conditionibus pacem à Rege accipiens, Regni Præfectura donatus, quieuit. Appellauêre tum Præfecturam, quam hodiè Ducatum dicimus. Vnde & Slesuici diu dixerunt Præfecturam, quem nostri à multa & longa memoria Ducatum, ut est hodiè, habuerunt.

Ericus Rex.

Haraldus Daniæ Rex, lib. 4. ca. 19. & 20.

Saxoniæ lib. 3. ca. 25.

¶ Sueno Dania per Ericum eijcitur. Septennio exul, Erico mortuo, tandem Christum uerè professus, reuocatur. Olauus Erici filius, Suetiam tener adhuc deducitur. Caput. IX.

ERICVS Olaui filius, Regneri nepos, sine æmulo potitus Regno Suetiæ: memor, quòd Haraldus Rex in se copias ductasset, ab æmulo imploratus: iniuriam in filium Suenonem uindicare constituit: non sine spe, eum protinus Regno deturbandi. quòd iam ter captus à Vuandalis: Regnum ęre, se autem uiribus exuisset. Amicisque destitutus, ad uictoriam facilis putaretur. Nec illum spes frustratur. Siquidem congressus inuicem prælio Regibus apud Sialandiam, Sueno aliquandiu uires hostium sustinens: ad extremum uictus, fuga

Ericus Rex.

Daniæ lib. 4. cap. 23.

fuga sibi salutem quæsiuit. Ita pulso Suenone Christianæ pietatis desertore, Ericus Daniæ Regnum Suetiæ coniunxit. Instructus ergò duorũ Regnorũ Principatu: Daniæ crebrior, ne quid innouaretur, aderat. Septemq; totis annis tenuit: quo tempore Sueno apud Scotiæ Regem exulabat: cùm pridẽ à Britanniæ Principe, & Galliarũ Ducibus, suis ab olim cõgentilibus, contemneretur. Nam secuta est illum ultio diuina. quòd gemina impietate, in parentem Haraldum: & summum omniũ patrem DEVM nocentissimus foret. Nam (quod in Dania atq; Vuandalia commemorauimus) patrem, quòd Christianam foueret religionẽ: ciuili, imò domestico bello, impijssimè ad mortem usq; Regno deiectũ persequitur. Suscæptam aũt sub Ottone Rom. Rege, patrino suo, religionẽ, & ipse abiecit: & in omni Regno suo ut abijcerent, autor fuit. Sed ubi ex errore resipuit: ad cor reuersus, dedit illi pridem uindex, nunc propiciatus Deus, gratiã in conspectu Procerũ suorũ: ut post septem exilij sui annos, mortuo Erico Rege Sueciæ, in Regnum Daniæ reuocaretur. Reuersusq;, Deũ integerrimè coluit: edicto emisso, ut passim omnes Christi religionem uirtutibus plenam ambirent. Sed Regina Erici Regis relicta, cùm filium Olauum ex Erico haberet: uerita, ne dum duobus Regnis incertò incumberet, utroquè frustraretur: relicto Daniæ Regno in manibus Procerum, quos Suenoni suo inclinare persenserat: in Sueciam, cui propter agnationem, & paternum ius magis fidebat, se contulit: Suenoniq; Regnum suum uacuefecit. Ipsa autem filium tenerum, ad legitimos annos sub tutoribus educauit.

Daniæ lib. 4. cap. 21.

Reuocatur in Daniam Sueno.

¶ Olauus Erici filius, primus baptismate uocatur Iacobus, Suetiæ Rex, felici diuturnitate sceptra Regni tenuit. Caput. x.

OLAVVS Erici filius, post patrem Regno potitur: primus in Regibus Suetiæ, qui Christi religionem publicè acciperet: in fonte sacro lotus, Iacobi nomen suscepit. Fuêre quidẽ priuatim plurimi, qui iamdudum in eo Regno, à memoria diui Anscharij Christi iugũ adsumpserint. In quibus erat Bircæ Præfectus: & multi sine nomine. Nam & Rembertus inmediatus Anschario Pontifex, & aliquot interpositis, Vñi Hamburgen. & ille Archiepiscopus, Christi fidem in Suetia disseminauêre. Quo in labore peregrinationis Vnni (quod in Metropoli diximus) uitam impendit: tumulatus in ea quam diximus Birca. nisi quòd caput relatum est in sedem suam. Huius autem Regis matrem, Erici relictam, initio reditus sui in Regnum, Sueno Rex Daniæ sibi uxorẽ adsciuit. quo affinitatibus cõmunitus, securior foret aduersus omnes casus iniquos, quos multos ille præter

Olauus Rex Christianus primus.

Suenonis uxor Syritha.

cæteros

cæteros fuit expertus, captus, & exilio diuturno distentus. Ex qua coniuge Sueno filium sustulit Kanutum, omnibus Danorum Regibus prælucentem: qui etiam finitimorum omnium gloriam, rebus domi, forisq; gestis obscuraret. Cuius in Dania plenam fecimus mentionem. Cùm eadẽ fœmina, ab Olauo Noruagiæ Rege, non illo sancto, primùm ludificata esset. Quod in Noruagia nostra recensuimus. Iste Olauus Christiano ritu iam Iacobus, satis feliciter, atquè diutinè sceptrũ Regni tenuit. Cùm interea Kanutus uterinus frater eius, in Dania: & S. Olauus, huius quem diximus filius, in Noruagia dominaretur. Trium Regum optimorũ felicissima tum Regna, dixerim, quando Christus omnium in medio, feliciter gubernaret. Erat autem Annus post natum Christum Millesimus, paucis additis: cùm in Romano Imperio ageret, itidem Rex S. Henricus eius nominis Secundus: si Romanorum Reges recensemus. Alioqui Imperatoriæ Maiestatis eo nomine primus erat: primus quoquè, qui de constitutione Electorum prodiret ad Imperium.

Cap. 25. & seq. Noruagiæ lib. 3. ca. 5.

Anno Christi. 1000.

¶ Emundus Suetiæ Rex, in Kanutũ Daniæ Regem mouens, superatur. In Scania uincunt Sueci. Rex ἄθεος & tyrannus, tandem uetulus moritur. Caput. xi.

EMVNDVS Olaui Iacobi frater, ex concubina natus, solo nomine Christianus, ad sceptra succedit: & ideò, quia ueræ religionis uel contemptor, uel dissimulator erat: non satis fuit rebus bello gerendis fortunatus. Filium enim Amundum, quem ampliandæ ditionis gratia misit in Orientem: statim bello oppressum amisit. Inita tamen belli societate cum Olauo, qui postea in Sanctos relatus est: Daniæ Regem Kanutum bello insequitur. Erat tum in Suetia uir primarius Vbbo: qui Estrocham Kanuti Regis germanam, pridem à Richardo Normanniæ Gallicę Principe repudiatam, coniugem promeruit: & is Regi Kanuto non satis gratus, autor oppugnandæ Daniæ fuit Emundo. Olauo autem Noruagiorum Regi, altera bellandi causa suberat. Quòd cùm in Angliam societatem belli cum Kanuto iniisset: neq; captæ Prouinciæ illi portio prouenit: neq; thori sociam, quæ Olauo inhærebat, ab iniuria potuit uendicare, quo minus à Kanuto contaminaretur. His incitus rebus Olauus, cum Emundo incentor belli esset Vbbo, mouerunt in Daniam. Cumq; à mari incumberet Olauus, à terra per montana Scaniæ Emundus Suetiæ Rex imminebat. Contulére manus maritimo bello Dani, atq; Noruagij: sed uictoria Danis incumbebat. Interim pars copiarum Kanuti, Emundo congreditur in Scania. Illi Vbbonis solertissimi Ducis industria, tracti in uadum Dani, cedẽte de industria hoste, inhærentes limo Dani, passim

Emundus Rex.

Vincunt Dani. Vincũt dolo Sueci.

passim à Suecis cæduntur, decepti magis quàm uicti. Ea tum fuit fortuna Emundi: ut Vlfonis militari peritia superior haberetur. Emundus autem reuersus in Regnum, nihil secius ac prius Religioni fauebat: Subditis quoque grauis admodū imminebat. Eandem enim ipsam contumaciam exhibebat: hominibus quoque tyrannidem monstrauit. Nam missos ab Archiepiscopo consecratos in prouinciā Episcopos, abiecit: contempsitque. Secutus acephalum hominem: qui mentitus literas Papales, Archiepiscopum se dicebat consecratum in Suetiam: cùm esset solùm consecratus in Polonia: ubi nulla fuit superioritas disponendarum rerum in Prouincias Aquilonares. Contemptos ergò Oratores Archiepiscopi Hamburgensis, cùm Rex à se reijceret: Stinkel Regij sanguinis adolescens, miseratus laborem ac contemptum uirorum, eos fauoribus & obsequijs prosecutus est: donec uenirent ad Reginam uiduam, quam pro sanguinis propinquitate, Sueno Rex, Sacris adactus, repudiare compellebatur: quæ illos materno affectu transmisit in Daniam. At illi tum consecuti sunt in Suetia casus: agrorum sterilitatem: & unde illa prouenerat, aëris inæqualitatem. ut culpam suam recognoscens Rex, oratum mitteret in Bremam: uenirent legitimi Pontifices in Prouinciam. Nihil moratus Albertus Archiepiscopus, misit qui poscebantur in Prouinciam à se consecratos. Hic autem Rex diu uiuendo, ad eam peruenerat senectam, ut cognomine ab annis ducto, Vetulus, siue Añosus diceretur. Nam fratri non paucis annis regnanti, diu superfuit.

ἄθεος Rex & tyrañus.

¶ Stinkel Rex Suetiæ pijssimus, idolum Vpsolæ exterminans, Christique Religionem obseruans, tandem in pace moritur. Caput. xij.

STINKEL deinde optimus Rex, Suetiæ sceptris succedit. Cui id laudis uel maximè tribuitur: quòd in diebus illius CHRISTI religio, maximum in Regno accæperit incrementum. Exterminatis Idolis, quibus gens illa pre multis alijs dedita fuit, quod toto hoc mundi secreto, uenerabile illi fuit templum Idolorum apud Vpsolam, nūc quoque caput gentis & metropolis. Quod Idolum tam pertinaciter coluêre Gentiles: ut Reges etiam suos Christi sacris initiatos, adigerent munera mittere in templum. alioqui Regno exigendos. Inuentus est Rex, tanta in Christi religione feruens, deuotione inclytus Amander, qui Regno carere, quàm sacrilegio fidem suam polluere maluerit. Ibat itaque gaudens à conspectu Consilij, quoniā dignus habitus est, pro nomine Christi abijci, & Regno destitui. Sed iste Rex, cuius tempora nūc scribimus, Stinkel perfecit, cùm sanctos Pontifices ascisceret, ut ipsi corā populo stupenda mirabilia

Stinkel Rex.

Amandri pietas.

 peragerent,

peragerent, atquè in eam sententiam uicti populares perducti quocp sunt, ut paterentur sua Idola concremari. Quæ cùm sibi auxilio adesse nõ possent, cui tandem opitulari poterãt? Eminebat tum Pontificum sacra fides, Popponis, & utriuscp Odinkari: ut multis ad astantium fidem corroborandam clarerent miraculis. Quæ partim in Metropoli nostra designauimus. Hic tamẽ Rex nihil omittebat, quod ad propagandam pietatis & salutis religionem pertineret. Quocircà iustitia, & religione ipse insignis, temporum promeruit suorũ tranquillitatem, in pacécp, quod rarum est Regibus, præsertim Aquilonis, quieuit: circa Añum Christi post Mille centum, paucis uel additis, uel demptis. Nam punctualis annorum calculus malè designatus est.

Anno Christi. 11000.

¶ Erici duo, super corona Suetiæ bello disceptantes, ambo, cum omni penè Nobilitate cadunt.

CAPVT XIII.

ERICI duo deinde de Regno contenderunt, tantiscp uiribus atcp odijs concurrerunt, ut non solùm ipsi, uerùm & omnis penè Nobilitas succideretur. Erat tamen ex diui Kanuti genere (qui patrẽ habuit Suenonem Regem, auum autem maternum Magnum illum Kanutum, quincp Regnorũ Regem potentissimum. Cuius laudes in Dania attigimus) multiplex in Suetia Nobilitas. Nam cæso tum per summam iniuriam Kanuto Rege, per eam tumultuationem, quam in Dania designauimus, Regina relicta, cum filio Carolo in Flandriam redijt. Cuius Principatum idem filius postea administrauit. Cæsus & ipse pro iusticia et pietate; deiectus Oratorio, quod sibi fecerat sub testudine in Suggesto Ecclesiæ Sancti Donatiani, in oppido Brugis. Filias autẽ, quas binas ex Kanuto accepit, in Suetia uiris primarijs commisit. Nam primam nobilissimo gentis Folconi dedit coniugem. Ex qua ille sustulit filios Kanutum, atcp Benedictum. Ex quibus ortus est Birgerius Dux, uir potens, horum alterius filius. Alteram uerò filiam tradidit coniugem Carolo Gotorum in Suetia Duci. Qui ex illa filios suscæpit Carolum, atquè Kanutum. Ipsa uerò in Italiam uscp se contulit, thoros suos semper in longinquo habitura. Nam Comitem Apuliæ Rogerium, secundum habuit illa maritum. Hęc idcircò dixerim, ut quàm latè Regium diui Kanuti genus propagatum sit, agnoscamus. quando non alijs rebus tempora insignita leguntur.

Danię lib. 4. cap. 28.

¶ Halstenus Suetiæ Rex, populari tumulto mox Regno deijcitur. Caput. xiiij.

Halstenus Rex.

HALSTENVS superioris Stinkel filius, legitimo iure post duos Ericos mutuò se prelio conficiẽtes, Rex esse promeruit. Sed nihil diuturnũ, quod non totas agat radices.

radices. Erat in populo, uel nimia nouandarum Regũ licentia: uel in Halsteno intolerabilis superbia. Incertũ enim, quibus ex causis. Certũ est tamẽ: populari tumultu mox Regno deiectũ. Crediderim, non imparis Nobilitatis uiros, de quibus proximè diximus, grauiter tulisse, supra se Regis Imperiũ, nõ omni uirtute consumati. Cùm interim in Dania Regnũ sibi per manus traderent Suenonis filij. Ea lege patris uoluntate post inuicẽ regnãtes: ut nulla liberorũ ratio haberetur: sed decedente proximo Rege, nõ eius filij, sed fratrũ unus natu proximus Regno succederet. Sic Haraldo Kanutus, Kanuto successit Olauus: illi uerò Nicolaus. Quam in Dania successionem narrauimus.

Regno eijcitur.

Daniæ lib. 4. cap. 34.

¶ Amander eligitur. At Religione Christi perstans, Amander reuocatur, sed non multò post iterum Regno eijcitur. Tranquillè priuatus, reliquum ætatis absoluens. Caput. XV.

AMANDER pulso Halsteno, is qui pridẽ pro uitando sacrilegio Regnum contempsit: nunc populi iudicio reuocatus, recepit. Nõ aliter ac in Romana Repub. Valentinianus pro Christi nomine Tribunatu, quẽ gerebat, à Iuliano amotus, Imperiũ promeruit post deiectorem suum recipere. Ita nunc Amander Regnum: quod pro Religionis amore amisit, ne se sacrilegio contaminaret. Eodẽ populi impetu nunc reuocatus, rursus accipere promeruit. Sed reuocatus, tùm à pristino seueritatis suę rigore nihil remitteret: renouata sunt in eum odia intermissa: iterumq́ue Regno depulsus, secessit in additũ optatæ quieti locum commodum: ut ocium in tranquillitate perageret: uir pro contemptu Regni, Regno dignissimus. Vtinam tanti sui animi, uel unum reliquisset imitatorem. Ita passim omnes ambiunt Imperia, inquietissimum uiuendi negocium.

Amander Rex.

Supra cap. 12. a.

¶ Aquini Regis Suetiæ, ignota acta. Sub Erico. Daniæ Rege floruit. Caput. XVI.

AQVINVS tum Regno surrogatur. Cuius de rebus gestis nihil est in literas relatum. Per cuius tempora, Ericus ille inter Danię Reges nominatissimus: qui & urbẽ Romam inuisens, Regno suo Metropolitanum dari impetrauit: et postea deuotionis gratia, dùm sepulchrum, quod iam à fidelibus teneretur, inuisẽre decernens, Imperatori Constantinopolitano, quem ex itinere salutabat, sui fecit miraculum: quòd grandi corpori uires responderent: comitatusq́ue famulorum non dispar esset Regi. Is tamẽ in ipso profectionis suæ itinere deficiens: interregnum fecit biennio in Dania: prius quàm certus mortis suę nuncius rediret. Interim uerò Aquinus in Suetia rerum potitus; quomodo reliquerit Regnum administratum,

Aquinus Rex.

Daniæ lib. 5. cap. 4. & seq.

ſtratum, in incerto permanſit. Cùm Danis imperaret Nicolaus, unus ex fratribus memoratis: cuius filium Magnum, ut proximè dicemus, Goti ad Regnum ſuum pertraxerunt.

¶ Goti Magnum & Gotiæ & Suetiæ Regem deligunt: trucidantes quem Sueti ex ſuis erexerunt. Deq; Magni in Dania fratricidio. Caput. xvij.

Magnus Gotorũ & Suecorũ Rex, I.

MAGNVS erat Nicolai Daniæ Regis filius, adoleſcẽs acer: quem Goti, pertæſi crebræ in Suetia mutationis, ſibi Regem aſciuerunt. Iterum ſe à corpore Regni ſeparantes: uel ſperantes, reliquũ ſibi Suetiæ accedere: ut ſub unius Regis, quẽ ipſi delegerant Imperio, omne Regnum eſſet. Sueti autem ueteri ſuo iure, creandi Regem, ſe depelli non ferentes, ſuo Regem arbitratu creandum eſſe putauerunt. Suæ ergo gentis hominem ad Regnum prouehentes, Gotorum Regem contempſere. Goti tamen ſententiæ ſuæ pertinaciter inhærentes: nouum Suetiæ Regem bello aggreſsi, oppreſſerunt: Magno à ſe Regi electo, Regni ſedem uacuefecère. Aliquandiu ergò ille Gotis, & Suetis regnauit. Sed cùm Daniæ quoq; ſucceſsionẽ pertinaciter defenderet: in eas incidit difficultates, ſub quibus demum obruebatur. Nam Kanutum Sleſuici Ducem, poſtea etiam Obotritorum Regem, Erici Regis, illius qui peregrinationẽ terræ functæ ingreſſus, in itinere defecit, is filius erat. Apud milites illi paternæ uirtutis memoria profuit. Acceſsit propria Kanuti induſtria: quę hoc effecit, ut à multis nõ amari non poſſet. Sed cùm coronam quoq; in Vuandalis ab Imperatore mereretur Lothario, eamq; in conuẽtu Regni publicè perferret: tùm Magnus exarſit inuidia: Nicolao Rege diſsimulante, pro ætatis ſuæ prudentia. At Magnus æquanimiter tolerare non potuit. Vides inquit pater, quàm uiolẽta præſumptione etiam te Nicolao uiuo ad Regnum contendit Kanutus? Nicolaus autem & ſi diſpliceret, quòd ſe præſente, in Danici Regni conuentu, corona Regina Kanutus uteretur: diſcernens tamen inter Romani Imperatoris, & Danici Regni iura: ſciebat hoc ad præiudicium ſibi non pertinere. Vnde interpoſitis partibus, reconciliationem inter ſe adoleſcentum intentabat: increpito ad patrem utroq;. Durabat aliquandiu renouata fides: ſed urebat ſemper Magnũ, Kanuti apud omnes amor: fixumq; tenebat animo: ſi Kanutus ſupereſſet, fruſtra ſe Regni Danici ſucceſsionem præſtolari. quòd uterq; Regis filius eſſet: ſed Kanutus uirtute & amore ciuium præſtare uideretur. Itaq; inſidijs conſtitutis, Kanutum opprimere imparatum decreuit. Et proſperatus eſt malo ſuo. Nam euocatũ ad colloquium, inermem armatus excipit, & nihil tale metuentem oppreſſit: uirum omni uirtute præſtantiſsimum: & qui talibus poſt mortem

Danię lib. 5. cap. 11. b.

clareret

clareret miraculis: ut post instãte filio eius Rege Vualdemaro, qui ob id ad sedem Apostolicam nuncios misit, inter Sanctos relatus sit. Magnum autẽ furiæ agitabant: ut uiuente adhuc patre suo, ab Erico Kanuti fratre, sed notho, uindictam fraternæ necis moliente: Magnus temeritatis Ducis pœnas lueret: & quòd uirum innocentissimum perdidisset: & quòd sacra Pentecostes solennitate acies eduxisset: ab hoste oppressus interijt.

¶ Suerco Magno succedit in Suetia, rerum bellicarum Rex obscurus. Caput. xviij.

SVERCONEM Sueci post Magnum erexêre Regem: non sanguinis claritudine pollentẽ: non rerum gestarum gloria insignẽ, sed quòd quemlibet indigenam, externo putarent præferendum. Hic magni nihil fertur in rebus bellicis peregisse. Nisi quòd Vluildam Noricam, Nicolao Danorum Regi, post mortem insignis fœminę Margaretę nuptam: clamdestinè sollicitatam, missis deinde ad hoc nuncijs, thalamo Regis abstractã, sibi deuinxit: ac loco coniugis habuit Regiam concubinam. Nicolaus autem, quo minus thori ulcisceretur iniuriã, proprij Regni intricatione remoratur. Nam filij insolẽtia tam multis Daniam implicuit bellis, ut se expedire non posset. Quo enim Kanutus, quem ille perdidit, omnibus amabilior: eo maiori se cum filio implicuisse omniũ odio uidebatur: quòd talem, ac tantum uirũ Magnus trucidasset: nec pater Nicolaus acriorem uindicem se gessisset Kanutianæ necis. Proscripsit quidèm ad tempus Regno filiũ: sed ubi multa illi aduersa succrescebant, præsidium sibi in filio futurũ sperans, illum reuocabat. Tum uerò omnes patrem, filiumq́ue pari odio insectabantur. Et oppresso primùm filio, in patrem inde arma uertebant. Quæ res impunitatẽ peperit adultero. Accessit: quòd Nicolaus grauis ab annis, nõ magni penderet incontinentem fœminã, adulteri uiriles annos, suis senilibus prætulisse. Sed continuo tum odio suorum omnium Nicolaus laborare perseuerans: Slesuico exceptus Regio more à Clero: ab ipso tumultu ante populo opprimitur. Ex hac autem qualicunque coniuge, Suerco filium sustulit, post se Regni sceptra moderantem, circa ea tempora, quibus de corona Daniæ Sueno, Kanutus, Vualdemarus conflictarunt.

Suerco Rex.

Regis stuprum.

Daniæ lib. 5. cap. 16.

¶ Ioannes Caroli Suetiæ Regis frater, horrendum committit stuprum. Sueno Daniæ Rex id uindicaturus, Suecorum Regis interuentu, auertitur. CAPVT XIX.

CAROLVS Suerconi patri succedit in sceptra: cuius tempora frater eius Ioannes, uir malè sibi temperans à libidine, tem-

Carolus. I. Rex.

perauit. Erat alius tū Carolus, uir Danici Regni primarius, Hallandiæ Præfectus. hodiè Ducem uocant. Is uxorem habuit spectatæ pulchritudinis, ac pudicitiæ singularis: sororemq; uirginē. Quarum & specie, et honestate irritatus uir improbus: positis insidijs, egresso iam Carolo ad negocia Regni, raptas secum perduxit in Suetiam. Alterisq; abutens scortorum in morem: ubi fœdam expleuisse libidinem uidebatur, utranq; remisit dedecoratā. Fleuēre optimæ fœminæ atrocem iniuriā. Quid amplius potuere? At Carolus, & coniugis, & germanæ non leuem, sed atrocem iniuriam, ut erat, contumeliamq; altiore uoluens animo: Regi Suenoni, qui tum Daniæ præerat, cumulatè, additis lachrymis detexit. Ille in uniuersam Suetiam, rem uindicaturus, uires promittit & arma: nec minus parat expeditionem. Suetiæ Rex Carolus, Legatione solenni pacem pertentat: Fratris esse facinus: à se quoq; uindicandum: quid demeruerint Suetiæ uel Proceres, uel subditi? Alienæ libidinis crimē luere non merentur. Conquiescat Daniæ Rex, se uindicem esse sinat in fratrem: facturum, ut omnes intelligant, fraternum flagitium sibi fore odiosissimum. Sed frustra fuit ea legatio. Nam Dani tam certa spe Suetiam inuasuri erant: ut iam inuicem connubia Nobilium fœminarum in Regno paciscerentur. quasi iam uictores, bellum ad nutum confecissent. Exercitum autem per brumam terrestri itinere deportandum curauit in Suetiam: longo itinere circum actum atq; fatigatum. Vbi ad Phinnos peruenjunt (pars illa Suetici Regni) illi se Daniæ Regi submittunt: omnia sua pollicentes: commeatuq; præbito, placauit exercitum transeuntem.

¶ Rex Sueno infœliciter in Suetiam mouit, & ab hoste & cœli inclementia repulsus, lacero exercitu re infecta in Daniam redijt. Caput. xx.

VENITVR ad Vuarendenses: qui se defensioni præparauēre. Flammis ac ferro omnia eorum confinia uastantur. Incolæ nemorum fauces truncis arborum obstrinxēre: deiectis transuerso ordine altis de montibus arboribus, ingentia robora prouoluerūt. Sueno Rex indignatus, ruriculas armato exercitui iter intercludere: relicto quod paratum erat prandio, equo insidens inuolitat. Cui ex propioribus quidam, Nihil temerè agendum tanto Regi suggerebat. Ille conuersus in monitorem, Qui noua inquit uxore ducta, timidus est, domum reuertatur. Exprobrās illi recentes nuptias. Nec timidius ille respondit. Faciam quod Sueno non audebit: ne me timidum uocet. proinde merentibus exprobrare memento. Protinus ubi uentum est ad hostes, primus se illis obiecit, ubi periculi erat plurimum:

plurimum: nec minus fortiter pugnans, quàm dicens occubuit. Damnum exercitui putabat, talem amisisse uirum. Nox prælij laborē diremit. Nam Dani transitum ferro apperiebāt. Hostes repugnauere, roboribus obuolutis. Postera lux deditionē hostiū uidit: cùm perseueranter Dani ferro sibi uiā fecere. Sed tantus erat rigor brumæ, tam frigus intemperās: ut ne iumenta quibus ueherētur milites, salua essent. Qui amissis equis, ex equitibus pedites facti fuere milites: onera sua aliorum iumentis imponentes, ante se egerunt: retróq; uiam legerunt in Scaniam, Rege etiam missionem non faciente. Rex ubi comperit, multos militum diffluere: expertus difficultatē terrestis per Scaniam itineris, iubet receptui cani: permittitq; ueniā redeundi: aliam expeditionem meditatus. Intereà qui iniussu Regis festinabant ante alios in Scaniam; intercæpti à finitimis, iam fidē imitantibus, ut solutam sensere expeditionē, opprimuntur. Alij inclusi domibus, cùm ignis inijceretur, unà concremantur. Iam enim contemptui habebantur reuertentes: qui transeuntes cunctis iniecere formidinem. Ita magno apparatu sumptu & labore: instituta per Scaniam in Suetiam expeditio in uanum cessit. Nam inuij montes, & saltus profundissimi, simul & angustæ fauces, Suetiam inpenetrabilem fecere: æternis niuibus, & altissimis rupibus, eam à Scania mirificè munientibus. Quocircà maritimam meditatus Rex expeditionem, tum lacerum reduxit exercitum.

Bruma durior.

Fugitiuorū pœna.

¶ Carolus Suetiæ Rex affinitatibus munitus, quietè regit. Haraldi & Hakonis fuga. Lundensium quoq; dubia fides. Caput. xxi.

SED ille intera bellis domesticis implicitus tenebatur: ut facilè externorum obliuisceretur. Nam Vualdemarus diui Kanuti, quem magnus occidit, filius: & Kanutus magni filius, iunctis inuicem affinitatibus: cùm Vualdemaro, Kanuti germana Sophia desponderetur, in Suenonem armabantur. Nec contēti, Suetiam, quasi inibi paterna prędia uisuri, cum Rege Carolo similem ineunt familiaritatem: sorore Vualdemari, Carolo in coniugem promissa ac tradita. Dissimulabat omnia prudenter Sueno, ne Vualdemarum in se prouocaret, cuius ut probè uidit discessu, magna pars uirium illi decederet. Aderat interea Gutorinus Sueciæ Procerum unus ex primoribus: qui traditam sibi puellam, Regi suo Carolo detulit copulandam. Eam accessionem Daniæ Rex ueritus, commouere se in Suetiæ Regnum haud poterat. Carolus autem tantis communitus affinitatibus, tranquilla temporum pace potitus, Regnum suum quietus gubernabat per omnia tempora Regis Daniæ Vualdemari.

Daniæ lib. 5. cap. 34.

Cumq; ille moriens, Kanuto filio rerum summã reliquisset: Scanij tumultuantes, rebus nouis studentes, æmulum Regno obiecêre Kanuto: uirum ex Suetia nobilem Haraldum: sed propter cordis hebetudinem, Regno satis imparem. Carolus Rex Suetiæ illum armis suis, & opibus prouexit in Scaniã. Primordia illi fuere satis fortunata. Nam usq; ad Lundiam progrediens, omnia ferro demetebat. Obuij autẽ facti, qui pro Rege stabant: popularẽ Scaniæ tumultum facilè represserunt. Nam hostibus incurrentes, infestis hastis facilè illos uerterunt in fugam. Haraldus cum Hakone quodã ex Scania Primoribus, fuga turpi in Suetiam relabitur. Lundensium ciues dubiam ostendere fidem. Nam portas urbis utrisq; habuere clausas: ubi uictoriam accæperunt Regiorum, illis gratulati, excæperunt.

¶ Ericus Suetiæ Rex, pacem cum Danis habuit Regno quietus. Anno Christi. 1249. Caput. xxij.

Ericus. V. Rex.

ERICVS Carolo successit in Regno: filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotũ, incertum est. quia Annales non tradiderunt. Quas etiam pręclaras res gesserit, incompertũ habemus. Pacem tamẽ cum corona Daniæ habuisse illum, comperimus ex his, quæ interim Daniæ Reges actitarunt. Qui à memoria Kanuti, quem primus Vualdemarus filium Regno reliquit, ad hæc penè tempora Vuandalis, Saxonibusq; conflictati, pacem ad Aquilonẽ seruauêre. Per hos enim años, quibus Ericus Suetiæ regnabat: Kanutus, & inde frater eius Vualdemarus, eius nominis secundus: et deinde filius eius Ericus, et Abel frater Erici: colluctati Saxonibus, uaria fortuna nũc uicti, nunc uictores conflictabantur. Lubecã per ea tempora tenuerũt, & amiserunt. Holsatiam non semel inuasam Dani tenuerunt. Quod in nostra memorauimus Saxonia. Peruenit autẽ iste Ericus uiuendo in Annum Christi Quadragesimum nonum post Mille Ducentos: cùm Regni circumiens prouincias, in Gotlandiam insulam peruenisset. Ibi correptus grauissima ægritudine, finem fecit uiuendi.

Saxoniæ li. 8. cap. 17.

¶ Birgerius Procerum discordia eligitur, Rex popularis, sine fastu regens. Caput. xxiij.

Birgerius. I. Rex.

ERICO fatis absumpto, cùm Proceres de sufficiendo Rege tractarent: nec facilè in unam conuenirent sententiã, aut personam: mutuis inter se odijs diuisi: ad eum erexerũt Regnum, qui minimo ad id iure, minimaq; spe potiundi teneretur: Birgeriũ nomine. Cuius genus Annales non commemorant. Hoc tamen non siluerunt: maximè fuisse Regem popularẽ. Sciebat enim, Nobilitatẽ in se non æquos esse animis, & si mutua inuidia sibi Regnum detulissent, atq; ideo populũ sibi quàmmaximè poterat conciliabat. Mercatores

quoq;

quocp, datis priuilegijs & immunitatibus, plurimis, in Regnum inuitauit. Nec se Regis nomine superbū attollit, contentus Ducis solo uocabulo: quo nomine in chartis priuilegiorum, quę extant, insignitur. Poterat inuidiosum uideri apud Nobilitatē, Regis superbum uocabulum: quocirca delegit modestiæ inseruire. ut per artem præesset Imperio: etiamsi minus inscriberetur uocabulo. Quid enim interest in uocabulo, Rex, an Dux censeatur: dum eodem iure & Imperio teneat rerum omniū potestatem? Per eius tempora fuit illa perniciosa fratrum de Regno Daniæ contentio: cùm Ericum, alioqui Regem optimum, frater eius Abel, siue regnādi desyderio, siue aliâs ob causas captū, Slesuico in lacu iussit capite truncatum mergi. Nec diu ille superfuit: post inuasum Regnū pauco post tempore cæsus, quos inuaserat, à Frisijs.

Daniæ lib. 7. cap. 21. c. & seq.
Anno Christi, 1251.

¶ Vualdemarum Regem, Magnus frater peregrinantem, Regno protudit: ipse ui Suetiam obtinens

CAPVT. XXIIII.

VALDEMARVS filius proximè Ducis, qui pro modestia sua Regnum seruauit incolume, & filijs reliquit: Regium nomen, quod ipse pater sumere non audebat, assumpsit. Hic ergò Vualdemarus, cùm Regnum aliquandiu tenuisset: peregrinationem suscepit in terram Sanctam: prius de more inuisens urbem Romam, ibi quoquè indulgentijs loci quæsitis. Sed dum ille deuotionis instinctu peregrinatur: rebus ut putabat, Regni ordine bono constitutis: frater eius Magnus (quod Vualdemarus ante non timuit) Regni iura occupauit: pro Rege legitimo se ferens. Et populum reperit, qui se illi permitteret: Vualdemarū Regno administrando minus censentes idoneum, qui Ecclesiarum tereret limina, non Regum obiret negotia: Rem non dissimilem Actis posterorum. Sic enim fratres æquè se arbitrantur Regno propinquos: ut uelut in medio posito Regno ad eum pertineat, qui possit occupare, & tueri. Nō enim Legibus, aut iure Regna quæruntur, sed armis: ijsdemcp conseruantur. Reuersus ex peregrinatione sua Vualdemarus: cùm fratrem accepisse administrationem solam se absente putaret, facilè præsenti et redeunti cessurum. Sed falsus est opinione. Nam magnus occupato Regno, inseparabilis incubuit. Ad arma respexit Vualdemarus, contractis, quos in Regno multos pro uirtute & modestia reliquerat, amicis. Et prælio commisso, cessère qui Vualdemaro fauebant: & eo pulso, Magnus semel inuasum Regnum obtinuit: defenditcp. Fugatus est Vualdemarus cum uxore, ac liberis: concedens in Daniam ad Regem Ericum. Qui uenientem hospitaliter excæpit: & aliquoties facta expeditione pro illo, duxit in Suetiam. Nihil tamen, præter

Vualdemarus Rex.

Magnus Rex se intrudens.

incendia

incendia ac prædam potuit emoliri. Magnus autem & ipse par pari re laturus: expeditionem naualem fecit in Scaniam: et flammis, ferroquè uastata Prouincia, cùm naues præda impleſſet, redibat in Suetiã. Poſt longum deinde exilium, cùm armis in fratrem nihil proficeret, dedit ſe in gratiam fratris, & accæpta Prouincia, in qua Regi minimè poſſet obſiſtere: renũciatoq; omni iuri quod illi competere poſſet in Regno: in conſtituto loco cum uxore & liberis tranquillitati inſeruiens conquieuit.

ℭ Vitæ tranquillitas, Regio faſtu longè antefertur. CAPVT XXV.

MAGNVS paternum Regnum, quod fratri abſtulerat, ſtrennuus tenebat. Eadem enim qua parantur ui Regna, ſeruare neceſſe eſt. Sed tamen malignus eſt diuturnitatis cuſtos, ipſe motus. Quod enim non altas agit radices uirgultum, ſtatim exorto ſole areſcit. Magnus igitur quantis potuit uiribus Regnum ſuum ſepſit: tenuitq;: cùm interim frater in angulo terræ deliteſcẽs, quietè uiuebat. * Sed munera necdum intellecta DEI, priuatim cõſeneſcere. Ita prorſus ambiunt mortales Imperia: neſcientes, quòd in ſublimi minor ſit agentibus licentia. Sic Imperator Diocletianus, cùm ex Auguſto faſtigio uolens, in priuatam uitam conceſsiſſet: & à Maximiano conſorte quondam Imperij, qui eodem urgente Diocletiano purpuram inuitus poſuiſſet: ſollicitaretur reſumere quod ponebat Imperiũ: Reſpondit. Si noſſet Maximianus, quàm ſint dulcia quæ meis manibus ſeui olera, ad Auguſtam dignitatem redire non properaret. Ego ex duobus, Vualdemaro, & Magno, ſortem prioris fortunatiorem putaui. NOTA.

Ambitus dominandi. Vita priuata. Diocletiani apophthegma.

ℭ Birgerius à fratribus Regno detruſus capitur. Poſt conditionibus liberatus, fratres capite ulciſcitur. Rurſum à Proceribus profligatus, Magnus filius pœnam luit. Caput. XXVI.

Birgerius Rex, II.

BIRGERIVS Magno ſucceſsit in Regno: incertũ quo ſanguine cretus. Nam Annales nihil horum reliquerunt. Sed hoc annotatum eſt. Dum Rex iam ſibi ſecurus regnare putaretur: ab Erico Duce captus, in uincula conijcitur. Secutus exemplũ Magni: qui peregrinatum fratrem excluſit, Regno occupato. Iſte germanum domi ſedentem, & nihil minus quàm à fratre timentem, cæpit: ut pernicioſo Magni exemplo, Regnum fratri ſurriperet. Quæ captiuitas multorũ extitit cauſa malorum. Erat autem tum poſt natum Chriſtum Annus circiter quintus ſupra mille trecentos. Ericus Daniæ Rex, cùm audiret indignam affinis ſui ſortem: de rerum mutatione cogitauit. Nam conuocatis

uocatis in insulam Cimbriæ, Germaniæ uicinis Principibus: omnes inuicem, aut cum ciuibus dissidentes contraxit: factaque multis laboribus inter omnes pace: magno auxiliariorum suorum ex Germania apparatu duxit in Suetiam: ut Birgerium Regem captiuitate laxatum, Regno restitueret. Vbi uenit: paratissimos ad arma reperit Birgerij fratres, Ericum, & Vualdemarũ. Qui omnibus Arcibus præsidia Teutonum imposuêre. Frustratus ergò Daniæ Rex Ericus: cùm oppugnationes Arcium & urbium frustra intentaret: nemine in aciem prodeunte, cum iactura & re infecta reduxit exercitum. Post aliquot tamen annos, ipsi fratres ad cor reuersi: recordantes quid egerint in fratrem suum Regem natu maiorẽ, quem Regno deiectum, iam diu clausum seruauerũt: inito consilio, euocatisque ad hoc Regni Proceribus: quos putabant, Regni negocio rectè consulturos: fratrem suum Regem carcere laxant: acceptis ab illo de impunitate sacramentis: & constitutis sibi ex sententia Prouincijs in Regno, quibus pro captu suo magnificè agerent. Igitur Birgerius Regni sceptra recipiens moderatur: filiúmque Magnum, quod in formula compositionis conuenerat, facit Regni cõsortem: iubens illum, sacro perunctum oleo, secum Regem appellari, quo de successione securior foret. Cùm autem iam ab olim uideretur iniuria, & obliuio totalis interijsse earum rerum, quæ pridem fratres in Regem moliebantur: altius cordi eius, licet dissimulantis, insedit memoria: Fratres iam nihil à fratre formidantes, iubet euocari, ut Decembria de more gentis Conuiuia inibi uocati cum Rege peragerent. Illi alacres adsunt, Regi ex fide complacituri. Rex conuiuio exhilaratos, militibus circumfundit, capit, & mox gladio cædi iubet publico. Res cũctis Proceribus execrabilis uisa, omnes in uindictam excitauit. Itaquè facto agmine, Regem adoriuntur. Nec poterat illis iam in se conspirantibus aciem opponere. Fugatus igitur, cum Regina, cessit qua potuit. Filium eius Magnum, iam Regem cõsecratum, in arce Steckeburg obsident, & arce capta, Magnum quoque suæ fecere potestatis. Igitur sacro coram illo Missali officio peracto, iubent, si libeat, expurgata primum sacramentali confessione conscientia, sacris altaribus participari. Ille quod necesse fuit, æternæ consuluit saluti, & in fine quod passi sunt à patre patrui, gladio cæsus, capite plectitur.

Daniæ lib. 7. ca. 26. b.

Magnus filius Regni consors.

Magnus Rex capite plectitur.

Magno Birgerij è uita sublato, successit Magnus Erici filius à Birgerio capite truncati. Quo uita functo, Kanutus Hallandiæ Dux succedit: ambo & Suetiæ, & Noruagiæ Reges, uirtute insignes.

CAPVT XXVII.

MAGNVS ERICI Ducis, quem Birgerius capite truncauit

truncauit filius, uoluntate Procerum ad Regnum sublimatur: adolescens ingenuæ uirtutis: qui usqueadeò prosperatus est, ut adiuuante uirtute, fauente fortuna, paterno Regno Noruagiam quoq; consociaret, factus Rex duorum Regnorum. Quod unde factum sit, memoria in Annalibus nulla extat. Hoc tamen quia factum sit, non siletur. Tenebat autem coniugem Ingelbugem: quæ illi peperit filiū Magnum, duorum Regnorum successorem. Nec diu superfuit Magnus pater. quia circa Annum Christi Vicesimumsextum post Mille trecentos, ille in fata concessit. Relicta autem eius Regina, incertum quo fato, nupsit Kanuto Duci Hallandiæ: quem ex infimo Militiæ gradu, ad militarem Rex Danię Christophorus prouexit cingulum. Inde etiam ad Ducalem sustulit dignitatem. Et quod fastigium erat honorum, eodem operante, relictam Magni Regis Suetiæ, atq; Noruagiæ coniugem duxit: factus administrator duorum perinde Regnorum. Proceres utriusq; Regni inuiderunt Duci, cognomento Pors. At ille uirtute superauit inuidiam. Ioannes Comes Holsatiæ, Christophori frater uterinus, ad eas nuptias properabat. Sed in famulitio eius suborta rixa, Ioañes Brocktorp miles, Comiti iunctissimus opprimitur. Quare Comes intellecta, supra quàm dici potest turbatus, cœptū iter intermisit, dum fidissimum sibi uirum lugeret. Reuersus in terram, oppressores eius omni ditione sua proscripsit: quantum potuit molitus uindictam in necem amantissimi militis sui.

Anno Christi. 1326.

Kanutus Regni administrator.

¶ Kanuto administratore, Magnus iunior utriusq; Regnorum Sueciæ & Noruagiæ Rex, sororem Eufemiam nuptui tradit Alberto D. Magnopolensi. Caput. xxviij.

MAGNVS Magni filius, patri in Sueciæ atquè Noruagiæ Regnis succedit: administratione agente ex sententia Regis Danorum Kanuto, Duce Hallandiæ, uitrico Regis pueri. Sic enim expediebat rebus Daniæ: ut is Regnis duobus præesset, quem Rex Daniæ haberet in potestate: utpote quem sua uoluntate creasset in eum ditionis modum: ut Dux esset, Reginæ quondam maritus. Magnus autem aliquandiu Regno cùm præfuisset: sororem suam Eufemiam, despondit Alberto domino Magnopolensi. Erat autem. xxxvi. supra Mille trecentos à Christo annus, cùm nuptiæ Rostok Principali ritu peragerentur: cohonestantibus festam solennitatem multis, qui aderant Principibus. Ericus Dux inferioris Saxonię, militari tum cingulo, sponsum Albertum exornauit. Peractis autem solenniter nuptijs: ingressi mare sponsus cum sponsa, Suetiam petiuêre. Traxit secum Albertus in societatem nauigationis, Rodulphi Ducis Saxonię filium:

Magnus Rex. IIII.

Anno Christi. 1336.

filium: & Gerhardi Comitis Holsatiæ itidem Henricum filium. Cùm autem nauigantes Sueciæ propinquarent: obuiã habuere Reginam: quæ sponsum, sponsamq́, imò iam coniuges, Regaliter excæptos, secum perduxit in Regnum. Rex cunctis ad magnificentiam præparatis, uenientes hospitaliter ac benignè suscæpit. Aderat Engelbertus Tarbatensis ex Liuonia Episcopus, de rebus inibi ordinaturus. Quẽ Regni illius Pontifices honorantes hospitio, orabant, sacrum Missarum peragere officium. Tum Rex atq; Regina, de more sacro peruncti oleo, coronantur. Idq́; legitimè expletum, exhilarauit omnes.

Nuptiarum corroboratio.

¶ Prima militiæ suæ tyrocinia Rex Magnus cum Rußis exercuit, arcem Pekesar expugnans, præsidio Arci posito, uictor domum rediјt. At nõ multo post Rußi Arcem denuò capientes, præsidium omne trucidant. Aquini filiј non expectatæ nuptiæ.

CAPVT XXIX.

INDE Rex Suetiæ bellum Rußis inferebat: obseditq́; arcem insignem Pekesar: & expugnauit. Cumq́; munitionẽ eius pro tempore roborasset, imposito quadringentorum forti pręsidio: uictorem reduxit exercitũ. Rußi autem ubi audiuêre, Regem in sua rediјsse: cùm eo præsente manum conferre non audentes: facto agmine, Arcem captam, & à Suecis insessam, obsidione rursum uallant: & omni quo poterant apparatu diu oppugnatã, expugnant: omnes quos inuenêre ad unum trucidantes. Inde uerò aliquot transcursis annis, filio suo Aquino, quem Noruagiæ Regem fecit, despondit Elisabet, Henrici Holsatorum Comitis germanam. Eamq́;, missis ex Regni corpore Proceribus, iussit adduci. Pacta matrimoniј talia fuêre: quòd nisi Aquinus dictam puellã acciperet: omnes ilico Regni Proceres, sacramẽto quod Magno Regi suo debebãt, essent liberi. Noluit enim Henricus Comes, germanam suam, trans mare fluxæ Suecorum fidei permittere: nisi illis forẽt pacta firmata conditionibus, quas diximus. Nauigarunt cum accæpta puella Suetiam uersus. Sed ortus ẽ contrario uentus, in portus Danię impulit nauigantes. Rex Vualdemarus cùm intelligeret profectionis causam: quòd in Noruagiã puella Regi nuptura deportaretur: animo secũ uoluit: expedire Regnis, ut thorum illum filia sua teneret Margareta. Itaq; aduenis hospitaliter habitis, & adhibitis morandi causis, ne elaberentur asseruatis: Regẽ Suetiæ Magnum euocauit, filiumq́; Aquinũ. Itaq; tribus Regibus in unum conuenientibus cœpit agere Vualdemarus: quàm magno trium Regnorum cõmodo pax staret, iugalibus sacris sociata. Multis tandem uerbis id egit: ut Magnum Suetię Regem in eam pertraheret sententiam:

Arx Pekesar.

Aquini spõsalia.

Vualdemari uersutia.

ut Aquino filio Margaretam Vualdemari Danorũ Regis filiam sociaret. Itaq; conuentum est: ut Aquino mox iungeretur Margareta. Et nuptijs mox peractis, rem perfecere.

¶ Suetiæ Proceres ob pacta nuptialia fide Henrico Comiti adstricti, summo candore prestant quod erãt polliciti. Magnus Regno depellitur, Albertus Rex declaratur. Caput. xxx.

VETIAE Proceribus ad omnia cõturbatis: quòd fidefragi uiderentur: simul commiserati nobilẽ puellam, quam terris suis eduxerant: quòd sine causa abijceretur repudiata prius, quàm ducta. Sed conuersa est mox in luctũ cythara. Nam ea solennitate iure sponsi, Blanca Regina Suetiæ, & Christophorus unicus Vualdemari filius, diem suum obierunt. Suetiæ autem Proceres mox ipso facto soluti sacramento, quod Regi suo debuerãt: de implẽda fide cogitabant. Erant autẽ, ut dicere cœpimus, pacta dotalia, firmissimis, & maximis uallata pœnis. Nam si de parte Henrici Comitis impedimentum daretur, quo minus sponsalia in nuptias implerentur: arcem Calmeren, quam de Regno Suetiæ tenebat Henricus Comes in pignus, amitteret: & rursus sexaginta milia auri talenta persolueret. E diuersò, si de Regis parte staret, quo minus implerentur nuptiæ: ipse Regno cederet: & omnium sacramenta ab illo laxata, ad Henricũ Comitem transirent. Contemptus uidebatur inter Reges Comes. Sed id agebat uir ad arma natus: & qui fortnnã suam per multas terras expertus, ubiq; fortissimus, & fortunatissimus haberetur: ne posset contemni. Ergò missis in Regnum literis, Proceres commonefecit, sub honore militari: ut dicto parerent: quod nisi facerent, apud omnes Principes infamiam eorum denudandam. Mouit bonos uiros iusta expostulatio: & ad eum nauigantes uenerunt: se paratos ad omnia quæ uellet offerentes. Nec enim fidei suæ detrimentũ passuros: nec honori unquam derogaturos. Adierunt Henricum Comitem in Holsatia: Regnum illi ex pacto fœdere deferẽtes: sese illi parituros ad omnia polliciti. Aderant autem & Pontifices duo, Lincopensis Archicamerarius: & Vexorensis proximus Regni Consiliarius, Dñs Carolus de Thusten Regni Marscalcus: Nicolaus Stursen dapifer: Ericus Karlsen Camerarius milites: cum multis eiusdẽ Regni honestis militaribus: qui se ad sanguinem impleturos fidem spoponderunt. Ille actis gratijs super implenda fide, se Regno testatus imparem, illos remisit ad Albertum Ducem Magnopolensem, socerum suum: quòd eius nuper filiam relictam Ludouici Marchionis coniugem duxisset, ut quoniam nati essent eius filij ex Eufemia Magni sorore, non alieni ad Regnum uiderentur.

Christophori & Reginæ Suetiæ mors.

Offertur Regnum Henrico Comiti.

rentur. Quencunque illi ex tribus eius filijs, Henricū, Albertum, Magnum, elegerint: in eum se ius suum omne refusurum. Illi deligunt Albertum ex tribus medium. Cumque illo, instituta ex Vuernouia nauigatione, multa cincti manu militari, perueniunt in Calmeren. Inde mouentes in Halmis, promptè recipiuntur: uolentibus cunctis, ut testata fides impleretur. Permansit Albertus in Regno. Interim euocato ad causam Magno: ut si posset, se tueretur. Cùm minimè compareret: & in ipsa Quadragesima, in solito conuentionis loco, omne Regni consilium conuenisset. Iterum euocato Magno: nec comparente, in eius contumaciā recensitis culpis, quas de lecto libro legitimarūt: Magnum solenniter Regno destituerunt: pronunciantes, neminem ex uniuerso Regni corpore, sacramentis eius in reliquum deuinciri: & unanimi consensu Albertum eligentes, Regem constituerunt: & ab eo accæptis, & deinde præstitis sacramentis, Regem suum declararunt.

Albertus Suetiæ Rex.

Regno destituitur Magnus.

¶ Magnus Alberto uiribus impar, Regno lubens cèdit: petens Gotia occidentali saltem donari.

CAPVT XXXI.

ALBERTVS igitur Alberti Magnopolensis Ducis filius, Rex creatus: pro iure suo Regni negocia sollicitus obibat. Magnus autem ubi se destitutum audiebat: cōtractis quos ex multis reliquos habebat amicis: questus in se coniurationem factam, armis esse uindicandam. Vocatoque in auxilium de Noruagia filio, arma mouit in Albertum. Sed nihil potuit: omnibus ex certa prouidentia constitutis, ut neque portus, neque arces ullas sibi parentes inueniret. Vbi armis ergô non potuit: per communes amicos rem in tractatus amicitiæ coniecit. Conuenêre in locum constitutum: Albertus Rex cum patre, Principibus, & Regni Proceribus ex una: Magnus cum his quos reliquos habuit ex amicis, & à filio suo de Noruagia transmissis. Ibi primùm lachrymabiliter casum suū Magnus uerbis fecit commiserabilem. Et ubi responsum pro rebus accæpit: ipse sua uoce subiecit. Ego inquit mi Alberte, quando in me Deus tantū uoluit fortunæ permittere: ut in planum ex Regio fastigio descenderem: non uiuit hodiè mortalis quispiam, quem tibi putem ex animo meo in Regnum istud præferendū. Quid enim? Num tu, atque Aquinus meus, eodem gradu consistitis? Ille ex me Pâtre, tu ex sorore geniti: eosdem auos numeratis: ille ex me patre, tu à matre, mea sorore. Igitur quamuis non desint, qui arma mihi promittant: tamen ecce libens tibi de Regno concedo. Tu mihi eam refer uicem: quando amplissimum Regnum in conspectu est: ut permittas occiduā mihi Go-

Magnus ad Principes.

tiam ad uitę tempora. De reliquo tu tibi consule. Visa est Oratio eius lachrymis plena: & mouit uniuersos, præcipuè uerò Albertum. Iussitq́ bene de se sperare Magnū. Sed quoniam Aquinus ibi filius non aderat, non potuit res tum consummari. Conuentum tamen: ut in alium iterum locū atq́ diem cœtum cogerent, præsente Aquino: ut tum res omnis ex sententia descinderetur. Interim quietem ageret: nihilo turbaturus Albertum. Ita discessum est. Redit Albertus Regis pater in Germaniam.

¶ Magno defuncto, Comitias in Vuismariam Rex conscribit, Margareta Albertum bello superatum, septenni carcere detinet. Caput. xxxij.

IPSE Rex auctus armis, nauigauit in Phinniā. ut contumacem prouinciam perdomaret. Cumq́ ad constitutum diem omnia constarent ex sententia, Magnus conquieuit: & Albertus Rex oīa pro iure suo tenuit per multos annos pacificè. Iamq́ dudū confirmatus in Regno, cùm defuncto Magno nemo superesset qui obganniret: ipse Rex solēni ac Regio instructus apparatu, in Magnopolim suam enauigauit: ibiq́ Curiam indixit in urbe Vuismaria cunctis Principibus Germaniæ inferioris. Confluxêre quicquid erat Nobilitatis, ab Hercinijs mōtibus ad mare, Marchiones, Duces, Comites, & quicquid ubiq́ erat præcipuū. Et primùm quidèm ratio habita est in Concilio communiū temporū: ut pax et tranquillitas inter omnes seruaretur. Inde conuiuijs & solennitatibus indutū est: Hastiludia, Choreę militares, Domicellares ludi, fœminei plausus ubiq́ resonabant. Concurrerāt ad festam solennitatē de longinquo plurimi, res nouas quas nunquàm antea uisuri. Non erat qui tristiū rerum ullam memoriā faceret. Omnia in splendoribus & magnificis apparatibus, & multiplici Principum ac Dominarū honore agebantur. Cùm autem Albertus iam annis circiter sex & uiginti egisset in Regno: & multa fortiter, prudenterq́ constituisset: obiecit ei fortuna hostē intolerabilem. Nam Margareta Daniæ Regis Vualdemari unica filia, post patrem administrauit idem Regnum strenuissimè. Defunctoq́ post aliquot annos Aquino Noruagiæ Rege, marito suo: cum paruulo suo Olauo, duo Regna iā gubernabat. Et cùm ille quoq́ in primis adolescentię annis in fata concessisset: iā sola duobus pręfuit Regnis, mulier prudentissima: Regi Suetię Alberto se obiecit. Is enim opportuno loco, ut Regnum suum ab incursione tueretur: Arcem erexit, ac communiuit. Margareta arbitrata hoc sui iuris esse præiudiciū. quòd sui nō ut prius uada, atq́ amnes liberi permearent: firmauit & illa Arcem ex aduerso, ut commeatus intercluderet uiam, importandi in Arcem

Comitiæ in Vuismaria.

Margareta duorū Regnorū Regina.

Belli causa.

cem Regiã. Ea res primùm iurgia excitauit Præfectorũ. Inde crescentibus odijs utrinq;, res prodijt in apertũ bellum. Contracta ualida armorũ auxilia. Nã Regina ex duobus Regnis quicquid habuit Nobilitatis in arma uocauit. Rex autẽ suis è Regno copijs, addidit ex Germania auxilia plurima. Ita paribus animis ruitur in bellũ. Iam productæ acies stabant: ut alterno aspectu sese contemplarentur. Palus erat inuia, quę alternos disclusit. Nonnulla uada, quę non omnibus erant comperta. Hęrebant Dani: expectantes, si fortè Rex prior transitũ pararet. Neq; ille festinabat. Attamẽ maior animis fiduciã ex Germanorũ quę ducebat auxilijs trahens, prior ingreditur paludosum iter. Ibi cum suis tot implicatur difficultatibus: ut hostibus uiã panderet ad uictoriã. Præliatũ tamẽ est acriter ab his, qui ęquis constitere locis. Sed hæsitantibus in profundo paludis, nulla erat facultas uires exercẽdi. Itaq; uincuntur, cæduntur'q; Regij. Ipse Rex, cũ Erico filio capitur: & Reginæ seruatur intuendus. Illa expectatione prælij suspensa, demorabatur nunciũ, de euẽtu in Arce Vuerdingburg. Vbi audiuit suorum felicẽ pugnã: captum'q; Regem: ascenso curru contendit in Bahusen: ubiq; iussit adesse captiuos. Rex ipse cum filio iubetur carcere seruari. Cæteros Nobiles, accæpta de more fide, laxari iussit. Tũ prima nocte ita cũ Rege agitur: ut uolens duas Arces in manus Reginæ consignaret: Axeburg nouã Arcem: unde omnis mali prodijt origo. In hac captiuitate septẽ añis Rex perdurauit. cùm multa interim per Principes, per'q; ciuitates maritimas super eius relaxatione ageretur.

Daniæ lib. 7. cap. 41. b.

Capitur Albertus cum Erico filio.

¶ Ignis de cœlo, & mare desæuiunt in Stoxholmenses. Ioannis Ducis Stargardiæ naufragium, eiusq; pro liberando Regio studium. Caput. xxxiij.

MARGARETA Aquini Noruagiæ Regis relicta, Vualdemaris Danię Regis filia: duobus antea possessis Regnis, iã uictrix, tertium Suetiæ Regnũ duobus coniunxit: & ex illo die penè semper permansere coniuncta: Noruagia nunquã discrepãte. Licet Suetia aliquoties se tentauerit seiungere: redijt tamẽ ad eam unionẽ, quam triũ Regnorũ Proceres sentientes Regnis profuturã, unanimi consensu seruandam constituerunt. Erat septimus post Mille quadringentos à Christo annos: cùm Stoxholm, insigne Suetiæ emporiũ, insigni affi
ceretur clade de cœlo. Nam fulmine tactum oppidũ, penè totum conflagrauit. Perierũt incendio ad mille sexcentũ homines. At miserabilius est quod sequitur. Fœminæ plures, & sine numero puellæ, nauibus res suas inuexerant cũ paruulis. Aderant & uiri non pauci. Prius quàm soluerẽt, ingruebat promiscuũ uulgus, incẽdia declinãs: & oppletæ tanta multitudine, naues subsederũt: merserunt'q; omnem illam

Trium Regnorũ unitas.

Anno Christi. 1407.

Fulminis de cœlo flagratio in Stoxholm.

multitudinem. Res calamitosa sine exemplo. Sed hęc postea. Interim Ioannes Dux Stargardiæ unus ex captis: posteaquàm ære captiuitatem suam luisset: exercitum parauit in Suetiam traijcere; præliaturus cum Danis, ad liberationem Regis cognati sui. Vbi autem expeditis omnibus, copias nauibus imposuisset: ingressus nauigationẽ, grauis exorta tempestas, classem disiecit. Vna in cõspectu nauis ex grandioribus, mari im̃ersa perijt: multos absorbẽs ex fortissimis. Altera quædam, Magistri culpa ac dolo, an ui tempestatis, incertũ, in Calmeren perducta, capitur ab his, qui iam Reginę paruerũt. Nam omne penè Regnum, præter unam ciuitatẽ Holmensem, quę sola fidem Regi seruauit, cum paucis, iam se ad Reginam contulerat. Ioannes Dux, lacera uix classe in sua reuertitur. Nam multi suorũ ui tempestatis in portus adacti, hostibus ludibrio fuere capti. Ita magnis sũmptibus tũ instituta naualis expeditio, in uacuũ cessit. Rex tum nihil laxamẽti exinde persensit. Operępreciũ est cognoscere: quid tantũ Regnum, tam subitò auerterit Regi suo: ut cum fortuna uertente, fides penè omniũ uerteretur aduersus ea, quę iamdudũ præstitere sacramenta. Certè nouitatum cupida semper inuenta est ea natio. Quàm feruẽti ergò principio Regẽ suum intulerunt Regno: tam tepido nunc, languidoq́ conamine defendunt. Pertęsi, ut apparet, Germanici iamdudũ Imperij, ad Reginã inclinauêre. Ita factæ sunt Regis partes duriores. Nã cùm nulli, uel pauci starẽt in Regno pro Rege: soli exteri difficulter poterant aliquid in tria Regna iam planè consentientia. Attamen Ioannes idem Dux, cum duobus filijs Ioanne, & Vlrico, multaq́ manu militari: accedentibus auxilijs ciuiũ Rostoxensium, et Vuismariensiũ: qui pro Rege, suo utiq́ Principe, & nauibus, & armis, et ære & corporibus militabant. Ergò circa festum Assumptionis Mariæ nauigantes: primùm ingressi insulã Bornholm, naues sua præda stipabant. Inde in Gotlandiam ducentes, idẽ factitarunt. Iam in Suetiam mouentes, contenderũt in Stokxholm: quod solum oppidũ Regi parebat. Dani autem duo præsidia erexerant aduersus oppidum. Sed Dux inita oppugnatione: unum fortaliciũ facilè deiecit: & ciuitatem ingressus, & egressus ad libitum, secundo quoq́ expugnando inuigilabat. Sed erat ibi durior labor. quòd in altissima rupe firmatum, non erat aditu facile: fame tẽtabat expugnare circumsedẽs. Id ueriti Dani, petito colloquio, rem in treugas conijciunt, ad proximum diem Pentecostes. Quòd si institissent cœpto labori, facilè expugnato præsidio, uiã sibi magnam ad laxandũ captiuitate Regem aperuissent. Tum autẽ treugis contenti, rẽ suspensam reliquerũt. Ciuitates aũt Rostok, atq́ Vuismaria, pro suo Principe laxando, cùm non alia cernerent remedia: publicis

Ioannis Ducis naufragium.

Præsidium oppugnatur.

blicis per terras edictis euocarunt oẽs ad prædam suaptè fortuna: suo lucro, aut damno in tria Regna militaturos: portus & nrbes suas illis patere. ut prædã inde abstractã ibi partirentur, distraherentq́ pro ar bitrio. Confluxit tanta hominũ undecunq́ colluuies: ut mare implerent orientale. Et institutis sæuiêre prædationibus terra, mariq́. Sed euenit quod necesse fuit: ut tanta mortaliũ sine ordine, sine superiore, sine autoritate multitudo, sua abuteretur licentia, passim sine discrimine rapientes: hostis, an fœderatus, in æquo ponebant. Cùm uerò nihil hostile occurreret, uel intentata præda malè cederet: quicquid in mari obuium fuit, hostile erat illorum interpretatione. Vitaliones sese appellauêre. dum mare tenerent infestum, posteaquàm semel prædæ dulcedo illis innotuit. Memoratæ urbes, & si merciũ raptarum inuectione, non parũ lucri sentirent: tamen quia res sine discrimine miscebantur: nec potuêre illi semel permissam licentiam facilè reuocare, neq́ facultatem refrenare: uicinarum urbium odia, et longinquorum mercatorum, non iniuria meruerunt.

Prædationes admittuntur.

Vitaliani.

Albertus Suetiæ Rex certis conditionibus, unà cum Erico filio septenni carcere eximitur.

CAPVT XXXIIII.

ANNO QVI tum proximè sequebatur (erat enim nonagesimus quartus post mille trecentos) urbium maritimarum Consilia suos misêre Oratores in Daniam: tractandi apud Reginam gratia, pro relaxatione Regis Alberti. Erat tum Regina Halsinburgi: eò contenderant qui missi fuêre: & impleuêre sedulò mandata. Intereà Dani, atquè Germani, quodam in loco exoriente rixa, conuolarunt in arma: futuraq́ uidebatur cædes maxima omnium Teutonum. Id metuens, uolensq́ præuenire quidam ex Oratoribus, urbis Sundensis Proconsul: festinauit in Arcem, nunciare Reginæ periculum quod imminebat: accitis fide publica Oratoribus. Vidit illum Danorum quispiam properantem: gladio aggressus infesto, caput secuit dimidiatum. Ille cadens moritur. Cæteri in naues festinauêre, abitum suum maturantes. Ita tum res permansit intacta. Proximo autem anno, cùm res in eodem statu permaneret: & Regnum totum Suetiæ, oppido STOKXHOLM aduersaretur: quod solùm in fide Regis permansit: nec egredi ciues sinerentur, inclusi hostibus: nec importari sinebant urbi commeatus: itaq́ ad famem res in oppido uergebant. Quod ubi Vitaliani cognouêre: ex portubus urbium Rostok, et Vuismari naues octo grandes, frugibus & reliquo commeatu stiparunt: amicis importaturi. Erat autem bruma imminens. Nauigationem ingressi sub Magistro

Orator occiditur insons.

Hugone omnium Capitaneo, aduersis flatibus Suetiam apprendere non ualebant. Dani quoq; mare tenuerunt infestũ: urgentes quos uiderant pro ciuitatibus & Rege laborare. Incidit autẽ proximis noctibus uehementissimum gelu: ut etiã rigenti in mari glacie, naues firmarentur. Hugo futuri prouidus: ex suis per glaciẽ quodam per proxima nemora demittit, qui trabibus elatis, naues uallarẽt: superfundentes continuò aquas, quę in glaciẽ mox duratæ, inexpugnabiles fecẽre naues. Iam in eũ modũ durata erat glacies, ut pedestri itinere Dani circumfusi, oppugnarẽt naues. Sed nihil profecerũt. Machinas adhibere uolebant. Cattos uocant, quorum de summitate tela in naues conijcerentur. Id præsentiens Hugo, iubet in uesperũ inscindi glaciem per circumitum nauiũ. Aderat fortuna. Tenui tùm renascenti glaciei, nix supercecidit, ut nullum haberet hostis Danus discrimen. Admouẽre tentabat nauibus machinas, ubi uenerant in locũ fraudis, demerguntur oẽs qui aderãt, de nauibus sublato clamore Cas, Cas, ad insultationem pereuntium. Quàmprimum autem soluta est glacies, in portum optatum naues peruenẽre, consolationẽ importantes fame laborantibus ciuilibus amicis. Proximo tamen anno, qui cœpit esse septimus à captiuitate Regis, urbium maritimarum Oratores Lubeck, Sundis, Gripensis, Turrianensis, Elbingensis, Gdanensis, Renaliensis, ex placito Reginam in Luitholm conuenerant, apud eam de laxatione Regis laborantes. Post plurimam autem rerum & uerborum altercationem, conuenerant in hanc formam. Vt septẽ memoratis ciuitatibus, Regina Regem Albertũ, cum Erico filio consignaret liberum. Ciuitates fidem facerent Reginæ, quòd infra triennium, Rex ad uoluntatem Reginæ se ære lueret. Ni id faceret: tum memoratæ urbes, ipsum Regem cum filio in manus redderẽt Reginæ sine dolo. Probauit conditionem Albertus. Sed ut securitas quoq; esset Ciuitatibus, fidẽ daturus Rex, literis & sigillo suo roborauit: urbem Stokxholm, cum arce sua fore in manibus Ciuitatum. Eo pacto, nisi infra triennium pactis conditionibus satisfaceret, ipsi arcem cum urbe, Reginæ contraderent. Habebant autem Ciuitates in ea formula arbitrium, ut nisi pareretur, aut Regem cum filio reddere, aut sexaginta milia marcarum argenti persoluere, aut arcẽ cum oppido, Reginæ in manus tradere. Quæ res tertio capite uiam fecit promptissimam. His pactis conditionibus, Rex captiuitate laxatus, cum urbium Oratoribus in Magnopolim, cum filio reuertitur.

Stratagema nauale.

Mergũtur Dani.

Conuentio eximendi Regis.

¶ Albertus Stokxholm cum Arce, Reginæ ditioni tradit. Ericus Pomeraniæ Dux à Regina adoptatus, tribus Regnis Rex præficitur, Caput. xxxv.

Cum

VM Rex Suetiæ Albertus captiuitate laxatus, nuptijs nouis sibi consuleret: filioq; daret coniugem filiam Ducis de Vuolgast (quod in Saxonia, & Vuandalia diximus) currebat interim, & ad finem inclinauit constitutum triennium. Tum Ciuitates septẽ, quæ fidem suam obstrinxerant, Regem commonuêre: ut quoniam arbitrio suo permissum esset, ex tribus unũ deligere. Aut argentum persoluere sexaginta milium marcarum. Aut urbem Stokxholm cum arce tradere: Aut in captiuitatem redire: quod illorum præferret. Ille, quòd nemo dubitabat, se quàmminimo decreuit laxare incommodo. Literas ergò dedit ad Ciues Stokxholm. Gratias egit de fide ad extremum impleta. Semper fuisse illi in animo: uitam prius efflare, quàm ab illis discedere. Necdum posuisse spem, ad illos aliquando meliore fortuna redeundi. Nunc tempori cedendum, & necessitati. quando non est alia uia perueniendi ad id, quod quæritur. Tradant se Reginæ in præsentiarum. Meliora futura tempora, quando illos non pœnitebit seruatæ ad finem fidei. Eas literas cùm tenuerunt urbium memoratarum Oratores, in Suetiam se contulerunt. Et primùm admonita, ut par erat, communitate urbis Stokxholm: Reginæ ex pactis conuentis, ad fidei suæ impletionem, & Regis plenam & effectualem liberationem, oppidum cum Arce tradiderunt. Nec enim tam facilem Rex inijsset de tanto Regno transactionem: si aut fidem in Regni Proceribus reperisset: aut filium suum, quem pro se Regem destinauit, diutius habere meruisset. Hic erat exitus belli acerrimi. Cùm enim post duos annos laxationis suæ in fata concessisset: omnem spem recuperandi Regni abiecit Albertus, sua contentus Magnopoli. Tenebat tamen Albertus Gotlandiã Insulã: de qua in fœdere & pactis nihil cautum erat. Eam autem domui Teutonicorum in Prusia, fratribus Beatę Mariæ, Albertus uendidit. Proximo autem anno, pecuniam expromissam, in Vuismariã attulerunt, & missis cum eo certis qui præsentarent iuris, eiusdem tum plenariã sunt adepti possessionem. Margareta autem trium Regnorũ iam potens Regina, omnia Regna industriè administrabat, nec erat qui illi contradiceret, quod nulli interim Regum potentissimorum contingere potuit. Sed erat singularis in muliere hac prudentia, qua omne consilium Procerum ita sibi deuinxit, ut omnes illi parerent ad nutum. Cùm autẽ consenuisset, tranquillitati suæ studens (quod & in Dania recitauimus) magno omniũ Procerum pręhabito consilio. Ericũ Pomeranię Ducem adoptauit in filiũ. Is mox unanimi oĩm consilio Rex delectus, triũ pariter Regnorũ, longã retrò Antiquitatis renouãs memoriã, assequitur, ut unus Rex.

Albertus ad Stokxholmen.

Stokxholm Reginæ traditur.

Erici mors.

Daniæ lib. 8. cap. 1. a. Anno Christi. 1411. Ericus. VI.

ut unis Legibus, tria Regna teneret: & quod est mirabilius, Mulieris beneficio.

¶ Ericus susceptis Regnorum gubernaculis, in Suetia aliquandiu commoratus, tranquillum Regnũ repperit. Dehinc cum Ducibus Slesuici & ciuitatibus maritimis colluctatur, &c. Philippa Regis uxor in Suetia moritur. Crebræ exactiones, Regem Suedis inuisum faciunt. Caput. XXXVI.

RICUS inter trium Regnorum iura, quæ adoptione quæsiuit, etiam Suetiam tenuit: satis ibi quietus in primordio res expertus. Cùm interim Ducibus Slesuici, et Ciuitatibus maritimis, quę uocantur Vuandalicæ, colluctaretur: in Archiepiscopo tamen Vpsolensi nescio quid deprehendens: misso ad urbem Romam speciali nuncio, ipsum accusauit. Cõuictumq́ Papa destituit Archiepiscopatu: & fratrem quendam Ordinis tum noui S. Brigittæ, surrogauit, uirum deuotioni deditũ. Qua nunc sola, Ecclesiæ tenẽtes arces & prædia, non reguntur. Cætera illi per Suetiam diu fuere quieta: usqueadeò, ut Regina coniunx Erici Philippa, Regis Portugalię filia, ibi frequenter commaneret: exosa tumultus bellicos: non satis amans Regis mariti mores. In Suetia ergò considens: post multum ibi temporis elanguit, & uitam finiuit, sepulta in Vuasteñ. S. Brigittæ nouo Monasterio. Ericus autem Rex, quo illius memoriam ibidem cõhonestaret, largitus est loco memorato, largam de tribus milibus Nobilium eleemosynã. Cumq́ Rex intẽtus diu maneret diuturno bello, quod illi foret cum Ducibus, Slesuici Comitibus Holsatiæ, multis interim ad neruum belli, ut fieri solet, indigebat: quapropter crebras in populum ponebat Collectas, emunxitq́ argẽto tria Regna, præcipuè Suetiam, quæ aliȷs opulentior uidebatur. Quòd etiam longius posita, excursionibus maritimis non ita ut Dania pateret. Hanc crebram exactionem nouorum semper censuum, & impositionum, primùm dissimulauêre, si fortè finis esset. Inde grauiter tulere Regni Proceres, indolentes suis uisceribus, alienam ali sæuitiã. Primùm murmure, deinde aperta indignatione suam testati sunt impatientiam. Aliquando literis, quandoq́ etiam nunciȷs missis eam apud Regem causam egerunt: Miseraretur pauperum laborẽ, quos de Suetia plus aliȷs euisceraret, Diu se per patientiam tulisse, Regnum ære exhauriri, sed ubi ad sanguinem usq́ emungitur, tempus fore expergiscendi: Alleuiaret manum suam, & onera minueret. Alioqui non se uidere, quibus uerbis placarent insurgentem multitudinem. Omnia accæpta sunt summis auribus, nec ad corda penetrauêre.

Vpsolen Archiepiscopus deponitur.

Reginæ Erici mors.

Molestæ Regis Exactiones.

¶ Grauis

Grauis seditio in Suetia suboritur. Cuius, nomine assertoris, Patriæ libertatis, se ducem ipse Engelbertus ingerit, qui æmulatione nobilis adolescentis interfectus est. Rex seditionem sedaturus in Suetiā nauigare parat, at naufragium potitur. Ægrè dehinc in Daniā reuertitur, Regnorū sceptra deposuit, multos post annos in sua Pomerania, fato concedens. Caput. xxxvij.

BI nulla facta est rerum mutatio: Engelbertus quidam ex Nobilitate uir præcipuus, cùm Procerum penè omnium & plebis consentaneum murmur non ferret, Ducem se rebellionis professum, cunctis exhibuit. Concurrerunt ad illum omnes pro libertate uoluntarij, stipantquè latera, secuturi in omnia ad quæ ille ductaret. Magna igitur manu conflata, Arces & oppida quę pro Rege stabant expugnauit. Spontaneos et dedititios in libertatem Regni iurare adegit. Professus, non suam se dominationem, sed ueteres Regni consuetudines & libertates quærere. Danici generis Præfectos amouit: Sueticos substituit. Ita penè iustæ dominationis specimen præferebat. Sed modestia effecit, ut non se dominum, sed libertatis assertorem dicens, diu sustineretur & à populo, & à Magnatibus. Rex Ericus ubi intellexit, literis ad eum datis, primùm de temeritate non creditæ administrationis: inde, quòd auderet, destitutis Arcium Præfectis à Rege constitutis, alios sibi placitos surrogare, increpabat. Grauissimè inde increpuit, quòd fidei præstitæ, & iurisiurandi inmemor, illa moliretur, quæ illi, & omni suo generi, & assectatoribus perpetuam inferrent perniciem. Nihil profuerunt literæ, ubi iam processum erat à solita tranquillitate. Igitur quantæcunq; forent minæ Regales, Engelbertus in cœpto perseuerauit. Rex præsentia opus esse arbitratus personali, si fortè uel Proceres, uel Populus reuererentur præsentem, quem absentem contempsere, profectionem instituit in Suetiam. At ubi mare nauigaturus ingreditur, exorta grauissima tempestate, una de grandioribus nauis commissa, procellis soluitur, centum ac sexaginta uiris mari demersis, pauci fragmentis enatauère. Ipsa nauis Regia non pauciores experta fluctus, eò prouehitur, ut Rex in scapham descendens, ægrè euaserit periculum. Illa etiam naui cum eis, qui remansere, in conspectu Regis penitus diuulsa. Peruenit inde Rex utcunquè in Suetiam, & concursu ad se, ut sperabat omnium, uel maioris partis facto, facilè sperabat placare tumultuantes, aut etiam si perseuerarent, exercitum congregare. Sed longè illum fefellit opinio. Omnes à Rege auersos habuere animos,

Daniæ lib. 8. cap. 18.

Naufragiū fit cap. 19.

Engelberto

Engelberto inhærentes. Quod ubi Rex experimẽto suo didicit, nihil ratus morandum, propter capitis periculum, quod imminere formidabat, celeri se subductione in Daniam receptabat. Sed cùm res illo diu ordine in Suetia gererentur, Engelbertus autem non Rex, non Dux, sed libertatis assertor ab omnibus haberetur, incidit (quod fieri solet) æmulatio, quæ in necem dicti Engelberti, quendam iuuenẽ potentis militis filium armabat. Qui capta quam seruabat opportunitate, cæcidit Engelbertum, & nihil tale timentem oppresit. Indignati Proceres, uindictam parauêre. Sed ea erat patris potentia, et Arcium munitio, ut sine grandi labore nihil possent. Omissa igitur in tempus ultione, de oppugnandis quæ uastabant oppidis & Arcibus, quas adhuc seruauêre Dani Regi parentes, agebant. Dumq́ȝ de præficiendo iterum Capitaneo secum deliberant, nec facilè reperiretur, qui inuidiam nominis subiret, quę res in magnã moram coniecit suffectionem, Intereà Rex Ericus, audita morte rebellantis Engelberti, misit solennes Oratores in Lubecam, & uicinas urbes, oratum: ut rem inter se, ac Suetiæ Proceres ad pacem reformandam interciperent. Nec dubitauêre Ciuitatũ Concilia, Regijs postulationibus annuêre. Nam missis ex suo quæq́ȝ ciuitas Concilio uiris probatis in Suetiam, causam omnem in disquisitionẽ posuerunt. Et post multa in omnem partem allegata, in eam peruenêre sententiam, eamq́ȝ pactis firmauerunt. Vt Ericus Regni Suetię gubernacula in cęterum teneret. Sueticos in Regno Arcibus præficeret, non Danos. Regium censum, cùm ibi præsens adesset, totum acciperet: absens, dimidium. Veterem oppidis & uillis libertatem, Mercatoribus undecunq́ȝ uenientibus, sua priuilegia seruaret. In eum modũ compositis rebus, Oratores in sua alacres redierunt, uotorum compotes effecti. Deinde tamen tales in Regno Regi difficultates emerserunt, ut ceruices Regni gubernaculis subducere cogitaret. Nam Dani ad exemplum Suecorum Regem cõartare incipientes, pertæsam illi fecêre Regni negociationem. Vnde collectis quę uoluit de Regno secum exportare rebus, in Prutziam enauigauit. Inde in terram suam concesit. Reuocatus, non paruit. Connisus est tamen, suum in locum, unũ ex fratruelibus, aut nepotibus Regem sufficere. Vbi non admittitur, omnibus se Regni negocijs abdicauit, & in Pomeraniam concedens, ibi consenuit, multos superuiuens annos.

Opprimitur Engelbertus.

Concordiæ pacta.

Daniæ lib. 8. ca. 20. 21.

Anno Christi. 1438.

¶ Christophorus Bauariæ Dux, Rex trium Regnorum eligitur. Naufragio thesaurum Suetiæ perdit. Tandem quietè fatis cedit. Caput. xxxviij.

Christophorus Rex.

CHRISTOPHORVS Bauariæ Dux, quòd proximo sanguine

mo sanguine Regem suum cõtingeret (erat enim sororis Erici filius) Procerum uoluntate, ut cæterorum, sic Suetiæ quoq; Regno præfici tur: electus, introductus, coronatusq; ex soleñi ritu. Iam enim triũ Regnorum Proceres, repetita uice conuenerant: Regem unum, Regnis tribus præficere. Sic enim temporũ tranquillitati maximè consuleretur. Nam trium Regum facile est consensum dirimere. Sæpè ex contemptibili re, potest maximũ bellum excãdescere. Ita omnes in Christophorum consensêre. Qui ubi coniugẽ de Nobili Brandenburgensium domo accepisset Dotheã, nostri quoq; temporis Reginã: nullam tamen fecit Regni successorem. Quod aũt ad Suetiam attinet: nihil in diebus suis innouatũ est. Conterritus ille pactis prioribus, nihil commouit. Gotlandiam aũt insulam, Suetię coronę attinentẽ, Ericus Rex solam ex omnibus Regnis sibi retinuit. Mirum quomodo in ius suum uenerit: quam, ut diximus, Albertus Rex Suetiæ, domui Teutonicorum fratrũ in Prussia uendidit. Sed est, quod sæpè repetimus: Terras & Regna, insulas cum urbibus, non legibus, sed armis quæri, atq; defendi. Vnũ hoc de temporibus Regis huius in memoriã retulerunt. Venit in Suetiã Regio apparatu: ostensurus se populo suo, ut Regem se meminissent habere. Et sacris ritibus per Ecclesiã de more peractis: ubi Proceres conuiuialiter ex consetudine regionis accæpissent: iã rebus omnibus compositis, cùm omnia in naues reportarẽtur: comportati sunt etiã thesauri Regĳ, à tantis añis collecti, pro rata sua Regem tangentes: ut exportarẽtur. Iam nauigatio in Daniam instituitur. Ibi exorta tẽpestas sæuissima, naues Regias uariè iactauit. Vnã, quæ aurũ & argentũ, cum cæteris Regĳ apparatus insignibus uectabat, in oculis suis mergi Rex ipse conspexit. Ita non solùm inde non auctus opibus redĳt: uerùm etiam plurimis, quos Regno intulerat amissis. Sed & intercidit ei tũ etiam præciosior in Amicis & fidelibus, quos naufragatus amiserat, thesaurus. Cætera in Regno Suetiæ per eius tempus omnia fuêre quieta.

Anno Christi. 1445.

Autoris coætaneum tempus.

Daniæ lib. 8. cap. 24.

Sueci à pactis discedentes, Regem ipsis Carolum Kanuti: Dani & Noruagĳ Christiernũ deligũt. At ille Regno cedens, hic trium Regnorũ regimini pręficitur. Cap. xxxix.

CVM aũt Christophorus rebus excessisset humanis, iterũ Proceres de communi placito tribus Regnis unũ præficere Regẽ maturabant. Sed alia mens erat Sueonũ. Illis ex re uisum est, à pactis discedere. ut suo Rege constituto, intra Suetiã suis uiuerẽt legibus. Potuit illos cõmouere Erici memoria, exorta Regni turbatio. Nec sub Christophoro emendata. cùm sub Præfectis agerẽt: Regem non cernerent. Itaq; & populi uoluntate, nec Procerum reluctante sententia,

ex corpore suo Regem creare annisi: opulentissimum, et in bonis Regno notissimũ militem Regem creauere Carolum Kanuti: primum omnium Regũ, de quo extat memoria, ex infimo Nobilitatis gradu delecto. Daniæ atq; Noruagiæ Proceres, indignati de Suecorum à se discessione, Regem suum euocarũt, quem relicta Regina maritum suum dignaretur, Christianum: quem dixere more suo Christiernum de Aldenburg, & Delmenhorst Comitem. Qui de insula Gotlandia pulsis Suecis: qui per omnem uitam Christophori, eam Erico Regi quondam suo seruauere: eam nunc armis, uiribusq; sibi conquisiuit: adiutus ab Adolpho auũculo, qui Dux Slesuici autor erat, Christierno coronæ suscipiendæ. At Carolus añis uix septem in Regno expletis: cùm talẽ se gereret: ut Ecclesijs pariter & oppidis æquè grauis immineret: omnibus cœpit Ordinibus odiosus haberi: recolentibus humilitatem originis, & uixta eam, prouectionem Regiæ dignitatis. Ille ubi intellexit: omnium in se odia per singulos dies crescere: non ignorans, quem foret res finẽ habitura (Quem enim quisq; odit, perijsse cupit: nec securus uiuere potest, quem multorum oculi seruãt ad perniciem) collectis rebus suis: quas etiã in priuata uita plurimas habuit: Regni thesaurũ tutis in locis depositũ, iussit asseruari. Ipse sibi, suæq; saluti prospiciens, brumali tempore, in ipso quod uocant Carnisprivio, cùm omnis Regio cõuiuali luxu debacchatur: nauim ingrediẽs, Gdanũ proficiscit. Tũ Nobiles Regni, atq; Prælati cõmunicato consilio, Christiernũ Daniæ atq; Noruagiæ Regẽ, in Regnũ uocauerunt.

Carolus Kanuti Suetiæ Rex. II.

Christiernus Rex, Daniæ & Noruagiæ. Daniæ lib. 8. cap. 26.

¶ Christiernus Rex, Caroli Kanuti thesaurum abditum recuperat. Indulgentiarum Apostolicarum, collectæ pecuniæ se facit participem. Caput. xl.

HRISTIERNVS cessione uolũtaria per Carolum Regni sede uacuata, euocatus in Suetiã nauigauit: Proceres cum Pontificibus collocuti: cùm de iuribus Regni cum Rege contulissent: omniaq; ex sententia constarent: suũ Regem elegerũt esse Christiernũ. Quando Carolus non benè de Regno meritus, conscientia sua exturbante, Regnũ deseruisset. In oppido Stokxholm diuinis solenniter peractis, Vpsolensis Archiepiscopus, consecrationẽ de more implet: cunctis ad noui Regis gloriã tripudiantibus. Ita ius trium Regnorũ, rursus in unũ cõibat. Anno deinde quarto, Christiernus cùm audisset, Carolũ collectos ex Regno thesauros, tutũ in locum deposuisse: contendit in Stokxholm: & fratres Prædicatores adortus, de thesauris sciscitatur. Illi primum dissimulauere, uelut ignorantes quod peteretur. Vbi Rex durius increpitos commonefaceret: uiderent quid, et cui absconderẽt: non se impunè laturũ contumaciã:

Christiernus trium Regnorũ Rex. I. Daniæ lib. 8. cap. 30.

quòd

quòd se proderent sentire clam cum hoste Regni: cui, ut uideretur reuersuro, depositum æs Regni conseruarent. Ipsi Fratres perterriti Regis minis, celatum prodidêre thesaurũ. Aliquot milia fuere. Grandis quidèm priuato homini pecunia, sed Regi paruula, & tam præcipuè munifico, qualis Christiernus uidebatur. Quo tempore reperit Rex nuncium Apostolicum Marinum de Fregeno, mulgentem ære populum Aquilonis. Hunc Rex quoq; adortus, accæpit de lana tonsarum ouium partem: pactus in reliquum dimidiũ omniũ rerum, quas idem populus in causam pietatis cõtulisset. quòd & ipsi Regi sæpè dimicandum foret aduersus scismaticos Rusos: qui Ecclesiam secuti orientalem, ritus occiduæ damnant Ecclesiæ. Sunt aũt Suecis quadam in parte contermini. Vnde non iniustè pactus est Rex cum exactore: ut ad pia bella collectam à fidelibus pecuniam dimidiaret. Sumptaq; parte contentus, reliquam defendendo ubi colligebatur Regno dimitteret.

Thesaurus Caroli Kanuti proditur.

Anno Christi, 1469.

Iusta excusatio Regis

¶ Suecos rebelles Rex infelicius oppugnat. Frustra de pace agitur. Gubernatorem erigunt Sueci, Regem temsantes. Caput. xli.

SVECI deinde rebellionem ostenderũt Regi Christierno, prætendentes nescio quid, quod in pactis susceptionis eius cautum haberetur. Cunq; Rex non acquiesceret: nec illi discederent à sententia: Rex ualida armati exercitus manu ex Regnis, & Germania contracta. Anno Regni Suetici septimo, qui fuit nonus & sexagesimus post mille quadringentos, mouit in Suetiam. Illis autem ex omni Regno adunatis, uenientem exceperũt: & collata manu, non modò sustinuerunt, sed etiam represserunt: multis in medio cæsis: aliquot ex Nobilitate captis. Sed Archiepiscopus Vpsalensis, qui Regi fidus permanebat, cùm Regi fidus occurrisset: ab eo tentus, & in Daniam ductus, non caruit suspicione fidei uacillantis. Anno penè integro in Dania manens: ubi Regem fecit integritatis suę certiorem, cum honore remittitur ad Ecclesiam. Nec est inuentus alius, qui Regi parem fidem asseruaret. Nam cùm reuersus, inuenisset omnes penè Regi abalienatos, nec facilè posse in uiam reduci: Regni negocijs se subducens, ad quietem & uitæ tranquillitatem se composuit. In hoc rerũ statu cùm res perdurarent, erant in Suetia duę Arces, quas pro Rege Christierno seruauêre fideles. Iuuarus Axel miles Regni primarius, collecto exercitu post aliquot annos, nisus expugnare fortalicia, eiectis ut sperabat de Regno cunctis, qui Regi adhærerent. Sed Arcibus introrsus fortiter defensis, cùm Rex ualidam suorũ obsidentibus manũ inmisisset: fugauit oppugnantes, suis protectis. Ausus est item idẽ miles, ductor exercitus, transportare copias in Daniam: felicius ut puta-

Dani uincũt Suecos.

bat, in hostico pugnaturus. Sed occurrere Dani non segnes, collataque manu, captos tenuere ex Suecis supra trecentos: inter quos multi fuere genere militares. Intercæpta res est Concilij Lubecen. cęterorumque communiũ amicorũ opera, inter Regem, & Proceres. Placuitque Regi, conuentum agere cum illis in urbe Lubecana. Constituto ad hoc die partium placito: uenit Rex magno comitatus Prælatorũ ac Procerũ numero. Diu expectati Sueci, demũ adsunt: purgantes morã. quòd uentos, & auram cœli in sua non haberẽt potestate. Tractatũ est: nec poterat, multis indagatis uijs, ad concordiam perueniri. In causa ferebãt: quòd Sueci Carolum suũ, iam ad priuatã uitã in Suetia se collocantem, omnino abdicare nollent. Sed Christierni, ut uidebatur, formidatam potentiam, obiectu Caroli frangere, ac retardare statuerũt: E diuerso, Caroli fortasse insolentiam, Christierni formidine temperare. Sed noluit Rex in boue & asino arare. Itaque re infecta retrò abeunt. Anno proinde proximo, qui fuit septingesimus post mille quadringentos, Rex iterum quàm potuit occultissimè expeditione pręparata, in Suetiam mouit. Sed non potuit tantus Rex se commouere: quin semper suspicerẽt quibus ea res formidanda esset. Venit in Sueciam: & per fauces montiũ ducturus in Regnũ: reperit ante se, quos putabat imparatos. Itaque magno accæpto per angustias uiarũ incommodo: amissis ut ferebant, plus quàm quingentis, retrò duxit exercitũ: neque tum prosperatus in expeditione sumptuosa. Sed eodẽ Anno cùm rebus excessisset humanis Carolus quondã Suetię Rex: cœperunt inter Proceres oriri contrariæ sententiæ. Cùm alijs ad noui Regis electionem procedendũ uideretur: Alijs Christiernũ sub pristinis Regni pactis reuocandum. Sub ea aũt controuersia res omnis mansit infecta. Sæpè tentata res armis: sæpius congressionibus placitorũ. Sed cùm nihil proficerent: in ea ambiguitate permansere: nec Regem recusantes, nec parentes mandatis. Gubernatorem appellauere ex optimis militem: qui conuocandis Regni cœtibus, & omnia uice Principis gerendi habeat potestatem. Marescalcum nostri uocant, Galli Conestabulũ: Magistrum equitũ dixere Romani, armorum ductorem interpretantes: qui & equestris militiæ Princeps, arbitriũ habeat educendi armatum Regni exercitũ. Multa ueneratione Sueci hominem illum habuere. Coronam etiam parati deferre, si ambiret. Sed ille prudenter dissimulauit: Gubernatorem se dici passus: natu maiores, & Regni Prælatos, quenque suo dignatus honore. Rex quoque Christiernus causam integram seruaturus hæredi, rem in reliquum permisit intentatam: uersabilem toties fidem expertus: elegit, ut inter ea quiesceret: si quando uoluentibus annis, posteri eius sua in Regna iura recuperarent.

Anno Christi 1470.

Regis iactura in bello contra Suedos.

Gubernator. Marescalcus. Conestabulus. Magister equitum.

Ioannes

¶ Ioannes Daniæ & Noruagiæ Rex, à Suecis non suscipitur: quos Rusi interim molestant. Moscauiæ Legatio ad Regem. Caput. xlij.

IOANNES Christierni filius Regis, in Daniam Rex electus & confirmatus: in Noruagiam hæreditario iure succedens: Suetiæ quoque Regnum expectabat. Admoniti Proceres à uicinarum Regionum Nobilitate: ut ad antiqua secum pacta respicientes, communem tribus Regnis Principem præficerēt. Nil aliud egerunt: quàm si uellet Rex Ioannes, conuentas dudum subire conditiones, Suecis quoque regnaret. Sed ille, nisi liberā regendi potestatem haberet, contempsit, temperamenta tamen adhiberi pateretur. Sed ad eorum quibus regnaret nutum imperare: non Regnum, sed seruitutem deputauit. Diu præstolatus est, si fortè sua sponte ad cor redirent. Aliquando curauit admoneri. At quem Gubernatorem deputauēre Regni, ea fuit modestia, ut diu populus Regem non desyderaret. Igitur in hoc rerum statu multi decurrerunt anni. Cùm interim Suetia à bello non uacabat. Nam Rusi Orientalia Suetiæ contingentes, nonnunquam bella lacessere Suecos adoriuntur. Vicissim illi Rusis faciunt incursiones. Nihil tamen magni fiebat præter intercursiones. Nam finibus quisque suis præsidia adhibuere. Interim Legationes crebrescunt Principis magni Moscauiæ: qui supra omnes Proceres prolatauit Imperium: magnam illam urbem Naugardiam sibi parere cogens. Is em̄ in Daniæ Regem modernum Ioannem respiciens: facile, si de conditionibus belli conueniret, Suetiæ utrique intercæptam, ad iuga cogerent. Sed Rex prudentissimus, audiebat quidèm Legationes: & quod tempori congrueret respondebat: neque plenam scismaticis fidem dedit: neque omnino repulit, sed cum honore dimissis Oratoribus, interim cogitauit, quid Regnis suis, quid communi Romanæ Ecclesiæ conduceret honori. Ita Moscouitæ ad hunc usque diem in incerto relicti, nesciūt quid animi in se gerat Rex memoratus. Mercatores tamē Germaniæ, Princeps ille Moscouitarum in terris suis, & præcipuè in Naugardia captos tenuit, & rebus omnibus nudatos, diu seruauit ī carcere. quòd gratificari putaretur ea re Principi memorato. Multis deinde pactionibus in medio habitis, post longam captiuitatem uix liberati sunt qui superfuere. Sed de rebus nulla spes.

Ioannes Rex.

Moscauiæ Legatio.

¶ Proceres Suetiæ de Rege Ioanne suscipiendo sententijs uariant. Præfectus Gotlandiæ in Regem Ioannem inclinans, illi insulam simul cum oppido & arce tradit. Regi haud paruam occasionem inuadendi Regni per hoc præbens, ut & suis & peregrino milite adiutus, tandem Regno Suetiæ potiret. Cap. xliij.

NTERIM Ioannes Rex cùm titulum præferret Electi in Suetia, semper expectabat benè gerendæ rei in Suecis occasionē. Pertæsum est aliquando nonnullis ex Proceribus: quòd Gubernatori, &si integerrimo ad illū diem uiro, tamen omnibus natu & origine pari, subesse cogerētur: de inuocando Rege, quem elegerant apud se, cogitabant. Sed quoniam multi etiam contrariam fouerunt sententiam: sine magno incommodo res transire nō poterant. Ergò intestinū ueriti malum, diu quieuere. Interim qui Gotlandiam pro Suecis diu gubernauit, strennuus ad arma miles, iam senio ingrauescens, cùm intelligeret Procerum in Regno, super inuocando Electo Rege, repugnantes sententias: illis accessit, qui putauerunt Regno expedire, Regem habere: & illum Regem, quem pridem omnes elegerunt. In eam sententiam pedibus uadens, quod potuit fecit: Regi insulam cum oppido & arce consignauit. Ea fuere Regi primordia Suetiæ inuadendæ. Inde cùm res per proximos annos magis atque magis inter Regni Proceres agerentur: ipseque Gubernator in utranque partem æquè uideretur promptus: cœpit præualescere eorum sententia, qui Regi inclinabant. Ea tamen res, undecunque iniecta mora differebatur. Nonnullorū uerba à rebus: & res à uerbis animaduersa sunt discrepare. Tentata fuere inter utrasque partes colloquia. Nam Rex ipse ex suo submisit Concilio, qui cū Suetiæ Proceribus agerent. Sed nulla in re conuenêre. Arma ostenderunt aliquando: bellū rebellibus animo sedit. Idque ingruēte iam bruma intentatū est. Erat tum in occiduis partibus longo bellorū consuetudini innutrita gregariorū militū peditū tum magna manus: ex uarijs prouincijs cōaugescens: scilicet per Franciam, Flandriam, Brabantiam, ac Gelriam: malis urbiū & prouinciarū uariè iactabatur: Guardiam dixere: & quasi custodiā finiū, quibus inuocabantur. Custodes dicti, uastatores erant: manus hominum impia, quæ nihil sacrum putabat. Dei summi, ac hominum iniuria, in æquo illis fuit. De his loquor, qui maiorem numerum confecere. Cæterum inerant & uiri sensati militaris generis, ac ex oppidanis: qui &si ordines ducebant, aut etiam stipabant: rectis tamen animis, de Deo, Sanctis, & iustitia fuere. Sed in tanta colluuie mortalium, à maiori multitudine censere solemus uniuersos. Inerant omnium Prouinciarum homines, promiscuum uulgus, Hispani, Galli, Anglici, Scoti, Longobardi, Suitenses, superiores Alemanni, Sueui, Bauari, Franci, Saxones: inmixti militares, qui Ordines duxere. Eam manum Rex stipendio conductam, misit in Suetiam. Aderat ipse cum equitibus expeditis. Nec minus Gubernator cum his, qui pactis uetustis pertinaciter inhærebant, armauit quos poterat, non contemnendas copias. Eduxit

Suecorum incōstantia.

Guardia.

as. Eduxit quoq; magnam manum in Mineris laborantium, ferreum genus hominum: sagittis quàm frequentes utuntur, acutis, longisquè hastilibus. Sed præuenerant Regis copiæ: ne iungerentur agmina Suecorum, intercæpto nuncio, qui locũ & tempus conueniendi detulerat. Eduxit aũt contractã suorũ manũ Gubernator oppido Stokxholm: quod unũ Mercaturis maximè idoneũ, & in quo multi ex Germanis habitare delegerũt. Eas copias excępere Regij: et collata manu, multis cæsis, profligauerũt. Nam ubi fugã intentarunt in oppidũ memoratũ, multi in ipso cęsi sunt itinere. Iam inclinabat Regi uictoria, co pijs expeditioribus profligatis. Veruntñ Rustica quã diximus multitudo, durorũ pectorũ, in loco demorabat̃ nunciũ à Gubernatore. Sed priusq; uictoriæ Regiorũ ad eos nuncij peruenirent, aderant pedites memorati de Guardia: & instituto in eos pręlio, quasi murũ oppugna uère, non cedentes loco. Nõ est aliàs uisa Rustica manus, tam pertina citer locũ defendens: donec uulneribus defecti caderet. Quòd si equestres alas cũ Ductoribus habuissent: nulla uis superasset tam immanẽ & inuictã ad uulnera manũ. Iam multitudine morientiũ adacti, qui su pererant cedere cogebantur. Victoria fuit Regiorũ, non tamem incru enta. Nam quotquot sagittis eorũ cõtingebantur in locis mortalibus, mox animas posuere. Id erat arcuũ robur, & uis dirigentiũ. Gubernator ipse, aliquot submissis amicis, ad Regiam se parauit uoluntatem. Tum qui ad rem ex Proceribus neutrales fuerunt: cum his, qui partes semper Regias sunt tutati, ad Regem uenere. Omnia ex uoluntate uictoris sunt constituta. Sacramenta præstantur. Inunctio solennis pera gitur. Et omnibus pro more & arbitrio constitutis: post aliquantam in Regno moram, Gubernator ipse Regem reduxit, comitatus in Daniam. Ipse quoq; à Rege non inhospitaliter habitus, quo in fide conseruaret noui Regni populum, necdũ animos in eundem alienos habentem. Is est rerum status in Annum usq; Quingentesimum Millesimum à Christo nato, & salute mundo præstita.

Vincit Rex.

Sueci se Regi dedunt.

Anno Christi 1500.

¶ Tumultuatur Suecorum populus, Rex insidias cauens, Regina pregnante relicta, Regno enauigat. Exercitum in Suecos fortiores se frustra parat.

CAPVT XLIIII.

AD eum qui proximus erat añum, cùm in eo Regno cõponendis rebus Rex inuigilaret: exoritur tumultus à plebe: indignante, quòd tam facilè cessisset omne Regnum Regi, cui pridem minor populus Thietmarsorum restitisset. Excæptum est murmur non inuitis quorundam ex nobilitate auribus, qui rem miscuere. Interuenerant Ecclesiastici nonnulli: qui pro consuetudine REGNORVM,

consilijs publicis magnam autoritatem fouent. Effectumq́ est: ut Rex cùm multa tentasset, rebus in bonum modum, salutaremq́ statum reparandis, frustraretur: clam Regno enauigans excederet: Regina relicta in Arce, cum fideli suorum præsidio: armis, commeatibusq́ abundè ad omnem casum preparatis. Pregnans erat: ibiq́ paritura sperabatur. Quòd si marem esset enixa: Regem indigenam populus ambire, ac placidè accipere putabatur. Sed præsenti adhuc Regi illa obuenere à Suetię Proceribus: ut insidiatum capiti suo non dubitaret. Crebrius inuitatus ad loca suspecta, uitauit congressum: ac mira fortuna elusit omnes insidiantium molitiones. Non erat altera rebus uia, quàm perfidum genus armis petere: ui bellorum ad iuga cogere: insidias, & omnem iniuriam ui depellere: cogereq́ inuitos, ut fidem impleant: pacta firment: faciantq́ imperata. Rex ergò æstate proxima de longinquo uocauit arma. Misere Principes ex fide auxilia. Venit magna multitudo gregariorum ad stipendia. Quæ dum intus cõperta habuere Sueci: arma quoq́ illi contraxere: inuocãtes de prouincijs uicinis auxilia. Sed nemo se commouerat. Multi tamen stipendia facturi, ad eos undecunq́ concurrerunt. Rex perfidiam Regnicolarum per urbes maritimas questus: prȩmonuit, ne quis se hostibus suis inmisceret. hostem testatus habiturum, qui arma, commeatus, aut quascunq́ merces hostibus suis importaret. Idem Rex Scotiæ Danorum Regis ex germana nepos, misso per maritimas urbes honorato nuncio factitabat: sanguinis nodum, fœderis societatem ad auunculum cũctis denuncians.

Suecorum exercitus fortis.

Adoritur igitur Rex auxilio Scotorum hostes suos Suecos. Sed tanta se multitudine in arma contulerunt: ut multis milibus exuperarent uenientem. Monitusq́ à nonnullis, qui Regi fauebant: nisi quinquaginta milibus fortior ueniret, nihil illi sperandum. Leuibus aliquando prælijs concursum est: sed exercitibus totis non conflixere. Traxere Sueci secum in rebellionem Noruagios multos. Cæterum inuenti sunt in illa gente, qui fidem Regi suo implerent, passi obsideri. In quib. spectata fides militis, qui ante annos aliquot, Regia dictante sententia, manum perdidit: & iamnũc sollicitatus, etiam armis impulsus, flecti à fide non potuit. Sed iam Voluminis huius nodum impleuimus.

¶ Alberti

¶ Alberti Krantzij Hamburgen. Chronographi, Rerum Suetiæ gestarum, Liber. VI.

¶ Christiernus Rex, in Noruagia Suecos arces obsidentes depulit. Spectri prognostici uisio narratur fabulosa. Caput Primum.

FILIVS Regis Christiernus, auitum referens nomen, primis tum in armis detonuit. Is agmine in Noruagiam ducto, soluit Suecorum obsidionem. Quasdam arces iam à Suecis insessas expugnauit: æquauitq; solo. Magnis animis paterna bella gerens: sublimi omnium spe: quòd futurus sit multis ad prælia Regibus fortunatior. Fabulam pasim circumferũt: eamq; miris fauoribus efferunt. Veterum quendam Regum ferunt in profundis Scaniæ saltibus uenatui intentum aberrasse cùm paucis in æuia: longóq; die non redijsse in uiam. quòd error illũ in interiora misisset. Sub uesperum uidisse de longinquo fumum ex domicilio: exhilaratumq; petijsse: quã agnouit hominũ mansionem. Eò cùm contendisset, peruenissetq;, instructam reperisse domũ: focum promptissimũ: mensam apparatã. Domui præfuisse puellam: quæ in excipiendo Rege, singulari sedulitate circũcursitabat. Miratũ Regem: in tam uasta solitudine, tantam esse rerum apparatum. Expleuit famem cibus, ac potus sitim: & iam penè mutus hęrebat: quidnam rerum fores, secum quæritabat. Puella ubi uidit attonitum Regem, prior compellat. Ecquid Rex optime, uersas in animo? Pone curas: & si quod te futuri desyderium noscendi habet: disces quę uoles. Percũctare, si quid de tuis successibus, successoribusq; nosse uelis. Regem tum interrogasse: quisnam futurus sit post illum Regni status? qui in Regnum & scęptra successuri? Illam tum ex ordine percensuisse Regum nomina: peruenisseq; ad exteros, qui in scęptra uocarentur. Primum Ericum Pomeraniæ Ducem, siue prole abiturum. Inde Christophorũ Bauarũ. Quem exciperet Christiernus ex Comitibus Frisiæ. Cui primùm filius Ioannes in scęptra succederet. Illum uerò Christiernus filius exciperet: omnium ante se Regum futurus bellicosissimus. Hæc cùm diceret: horrida uoce sonuisse ex latere quendã, Regemq; territum respexisse: uidisseq; hominem giganteæ magnitudinis, stratum ad parietem, armis ingentibus horrentem usq; ad umbilicũ. Is tum uocẽ infregit. O si mihi tum hastam, & arcũ quis redderet. Stupefactum Regem, ad miracula siluisse. Tum puella. Cur inquit de proprijs successibus nihil perquiris? Regem uerò, quot años esset habiturus perquisiuisse. At illa uersa in militẽ, qui Regi comes hærebat, Quamdiu inquit iste patietur. Significans, Regem manu militis occubiturum.

Christiernus. II. Rex

Fabula lepidæ fictionis

biturum. Quod cùm miles acciperet: indignabundus, sublata manu, puellam dato colapho uindicare constituit. Illisitque manum in densis uepribus: & mox uelut somniũ cuncta disparuêre. Viditque se Rex in profundo nemore sine tecto. Eiusmodi fabulam circumferũt. At ego neniis ueterũ deputabo: ut erat semper Aquilonaris Regio maleficiis frequens dedita.

¶ Stokxholm, item Arx relicta à Rege, Suecis deditur. Regina Monasterio Vuasten excipit. In Calmec solennes Comitiæ pacis, statuuntur. Caput. ij.

Ex manu Autoris caput hoc exceptum. Ecce libri autographum.

SVECIA interim rebellionem suam prosequitur. Ciuitas Stokxholm aliquandiu in fide Regis permansit. Arx cui inerat Regina, cum fideli Germanorũ manu in tuto erat: quamdiu superfuere commeatus. Oppidum diu à Suecis oppugnatũ deditur, cùm sibi timeret à fame. Arcis custodes, cùm cibis & potibus uterent incommodius, cœperũt ęgrè spiritũ ducere: multis per tempora morientibus. Cũque spes propinqua, de Rege liberaturo obsessos, & ad paucos redacti essent custodes, Reginęque ab illis, fœmineo decori nõ magnopore timeret: dedita est Arx quoque Suetiæ Proceribus. Regina ut erat religiosa fœmina: postulauit, admitti in Monasteriũ b. Brigittæ, Vuasten uocant. Ibique intenta deuotioni, mansitabat aliquot añis: donec minis Cardinalis Legati Raymundi, & opera consiliariũ Doctorum de Lubeca, qui eó missi fuerãt, persuasum: ut Proceres Regni inclinarent ad tractatũ extra fines Regni ineundũ, in una urbiũ Pomeraniæ. Horũ opera Regina educitur: & in Regnũ reuertit. Cùm interim Suetiæ Proceres proximo anno ad cętum consentirent. Sed increuit nouitas. Nam oppidũ Calmec, cum arce, quam Rex tenuit in confinio Danię, à Suecis oppugnatur. Rex aduolans tutatur. Ita rebus ad bellũ renouandũ intentatis, Cõuentus omittitur. Moritur interea Steno miles Regni gubernator, qui ubi nimiũ auscultauit Ecclesiasticis, miscuit phas atque nephas. Cùm uerò qui rectè senserunt de rebus euigilarunt, placuitque in commune, ut de communi consensu Procerũ, ex tribus Regnis, treugæ firmarentur per integrũ annum. Interea deligit locus in Calmec. In eam conuenturi sint cum Rege, à singulis Regnis Oratores, cũ plena de summis rebus potestate acturi. Ibi ueteres querimoniæ singulorũ excutientur, statueturque, quod ad perpetuæ pacis & tranquillitatis commoda uidebitur pertinere. In ea expectatione hodiè res conquiescunt. Lubecenses nauigant in Suetiam intrepidè, gratiam Regis necdum ad plenum assecuti. Pactis conditionibus stetisse, non putantur. Ipsi quos habuere promissorum sibi factorũ fideiussores, exactissimè ad assem usque emunxere.

Calmec oppugnatur.

Gubernatoris Suecorũ mors.

¶ Sueticæ

Suetic æ HISTORIAE per Albertum Krantzium descriptæ FINIS.

ERRATA quæ in DANIA commissa, & postmodum inuenta sunt, prudenti Lectori annotandum.

Folio 28. in margine. pro Froto Rex primus. lege, Froto Rex Secundus.
4. pro Christiernus. lege, Christianus.
25. lin. 19. pro euibus. lege, leuibus.
108. in margine, pro Alechis. lege, Alachis.
149. lin. 19. lege, Suenonem, pro Sueuonem.
Eodem in margine. lege, Inglorium, pro Inglorum.
196. lin. 5. pro Asylo. lege, Anslo.
212. propè medium, pro atere. lege, latere.
314. lin. 18. pro caduntur. lege, cæduntur.
315. lin. 39. pro Anehald. lege Anehold.
349. lin. 24. pro putauerati, n. lege, putauerat, in.

ERRATA in SVETIA commissa.

Folio, 386. lin. 36. pro moribus. lege, meritis.
396. lin. 1. pro excubuere. lege, excubare.
397. lin. 11. pro repentis. lege, repentinis.
406. lin. 13. pro intaruallo. lege, interuallo.
408. lin. 6. à fine supra. lege, profudisset, pro, proudisset.
462. lin. 20. lege. In quam, non, ꝙ.
443. lin. 24. pro numere. lege, munere.
499. sub capitali, pro Romam. lege, Romani.
537. lin. 8. pro mutuò Francorum armis, lege, Francis per mutua arma.

Arma NORVAGIAE.

NORVAGIA.

TOMVS III.

REGES NORVAGIÆ.

NORMANNORVM COMITES, Duces, & Reges.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, in Rerũ Noruagiæ gestarum LIBROS,

PROLOGVS.

NORVAGIA, quam nunc uulgatius Noruegiam dicunt: tertium Regnum Aquilonis: prouincia Borealis notissima: & ideò ultimo à nobis loco int̃ tres collocata. Longitudine quidèm sua in extremam Septentrionis plagam porrigitur: unde & nomen accæpit, à Germanico ductum linguagio. Incipit autẽ à prominentibus scopulis Baltici freti. Deinde reflexo in Aquilonem dorso, postquàm feruentis Oceani marginem suo circumit ambitu, tandem in Ripheis montibus limitem facit. Aliquot autẽ sinus includit multis miliaribus nauigabiles. Circum habitantes piscationi indulgent. Nam genera piscium grandia cum mediocribus, aëri exponunt torrefacienda: quæ sic arefacta, per Germanię littora deuehuntur. Nostris Mercatoribus (Bergas Latini uocant in Regno) piscatores afferunt de longinquo uenientes, demorantibus. Ea autẽ Regio propter intemperiem algoris, sterilior est Dania, atq; Suetia. Apta tamen pecoribus. Robustissimos educat uiros: qui nulla frugum luxuria molliti, sæpius impugnant alios, quàm impugnentur. A multis retrò seculis partim inopia adacti, partim freti uiribus (quæ facilè faciunt mortales insolescere) mare Britannicum diu tenuere infestum. Nonnunquã soli, aliquando Danis inuicti, Britañiam, & Gallias sunt populati: nec quieuêre, donec de suo nomine Normandiam in littore Galliarũ constituerent. Quanquàm Gallorũ Scriptores rem perturbantes, omnes ab Aquilone uenientes, soliti sint appellare Normannos: non discernentes inter Danos, & eos qui ueri sunt Normañi. Ab hac tamen gente Danorum, atq; Normannorum. in littoribus Galliarum demorante: propagati sunt & illi Normanni, qui penetrarunt in Italiam: & primùm in Apulia, inde in Sicilia, post Comitatũ atq; Ducatum, Regna quæ hodiè extant constituere. Quod suis locis ostẽdemus. Post susceptum uerò Christianismum, melioribus imbuti disciplinis, didicerũt pacem & ueritatem diligere. Sed cum nefandis maleficiorum artibus ea gens ab initio super omnes gloriaretur mortales: nunc simpliciter confitetur cum Apostolo: Iesum, & hunc crucifixum. Sacerdotum, & Ecclesiarum tantam tribuunt reuerentiam: ut uix Christianus habeatur: qui non quotidiè offerat ad diuina quę audierit mysteria. Verùm in ea gente, qa multis seculis populus ad soluendas Ecclesijs Decimas, erudiri non poterat: usqueadeò in omnibus illis Prouincijs renisa, ut

Noruagiæ descriptio.

Noruagi piscatores.

Normanni qui, & unde

Daniæ li. 4. ca. 37. b.c.d. Kanutus Rex Daniæ, ob eam causam, quòd grauius urgeret, occisus, inter martyres honoretur. Quippe qui Regalibus tributis satis onerati sibi uidebãtur. Diu cóacti sunt Sacerdotes in ministerio Sacramentorum accipere à populo unde uiuerent. Cui rei se permiscens Auaricia, multos ex Clero implicuit labe Simoniaca. Omnis nũc Regio dudum Christiana fuit: exceptis qui trans montes ad Oceanum Borealem agunt. Nam illi Magicis artibus, & incantationibus ita seruiũt: ut se scire, renunciareq́ polliceantur, quid in toto rerrarum orbe rerum agatur. Hi sunt Lappones agrestes & uagi: ferarũ solis pellibus in tanto regionis frigore usi pro uestibus. Et loquentes inuicẽ, frendere magis, quàm ulla uerba proferre dicuntur: ita, ut uix à proximis queant intelligi. Ibi tanta est ferarum copia: ut plurima pars regionis, solo uenatu uiuat. Capiuntur Vri, Bubali, Elaces, Bisontes, etiam in Russia & Polonia. Vulpes ea regio habet nigras: & lepores, ursosquè albos. Metropolis autem ciuitas Nórmannorum est Trondennis, nunc appellata Nidrosia: quæ templis insignibus, magna populorũ frequentatione celebris habetur. Tumulũ habet sanctissimi Regis Olaui: cuius martyrium in Metropoli descripsimus, ad cuius tumulum usq; hodiè maxima Deus ostendit rerum miracula. Post Normanniam, quæ est ultima Aquilonis prouincia, nihil habitationis humanæ: sed terribilem uisu, & infinitum Oceanum, qui Mundum complectitur, est inuenire. Sunt tamen ab occiduo insulæ multæ non ignobiles: quæ nũc ferè omnes Normanniæ parent. Ibi sunt Orchades insulæ, more Cicladum sparsæ per Oceanum. De quibus Romani Scriptores Martianus, & Solinus. A tergo inquiunt Britanniç infinitus patet Oceanus: Orchades sunt Insulæ: quarum uiginti memorantur desertæ, sedecim incoluntur. Vicinæ sunt Electrides: quæ à nascente ibi Electro nomen tenent. Igitur Orchades Normanniam & Britanniam, Hiberniamq́ locatę: feruẽtis Oceani ludibundè minas ridẽt. Ad eas à ciuitate Trondenni una die nauigatur: Simile interuallum in Angliam, Scotiamq́. Insula Islandiæ, quæ per immensum à cæteris secreta, longè sita est in Oceano, uix à nauigantibus agnoscitur. In ea æstiuo solstitio, Solo signum Cancri transeunte, nox nulla: Brumali solstitio perinde nullus dies. Nomen habet à glacie: quę illi ad Boreã perpetuò adhæret. Nam ibi iam incipit Mare congelatũ. Tum grandis insula: ut populos multos contineat: solo pecorum pastu, & nunc captura piscium uictitantes. Specus habitant pleruncq;: aut ad montium latera, excauatis mansiunculis. Communi tecto, uictu, & strato gaudent cum iumentis. Itaquè in simplicitate sancta uitam peragentes, cùm nihil amplius quærant, quàm Natura concedit: læti cum Apostolo predicant: Habentes uictum

Margin notes: Lappones. — Orchades. — Electrides. — Islandia. — Nox nulla. — Dies nulla.

uictum & amictum, his contenti sumus. Nam & montes habent pro oppidis: & fontes pro delicijs. Beata gens, cuius paupertati nemo inuidet: & inde beatior, quòd Christianismum accęperit. Sed Mercatores Anglici, ac nostri, quiescere gentem, & suo esse contentam non sinũt. Nam ob Piscaturam euehendam, terram illam frequentantes cũ mercibus omnigenis, uitia quoq; nostra inuexerũt. Nunc enim & fruges aquæ miscere in potum, & simplicis undæ oderunt haustum. Nunc aurum & argentum cum nostris admirantur. Rex Daniæ, qui & Noruagiæ, quotannis Præfectũ inmittit genti. Multa insignia in moribus eorum. Omnia enim ferè inter eos cõmunia sunt: præter uxores. Catulos suos, atq; pueros, æquo habent in præcio. nisi quòd à pauperioribus facilius impetres filium, quàm catulum. Ita beatos putant: qui in regionem nostram transportantur. Vidimus utriusq; sexus iuuenes à pueris illinc eductos: qui præter nomen nihil gentile retinuerũt. Nam linguam alienam perdidicerunt, suam neglexerunt. Episcopum suum colunt pro Rege: ad cuius nutum respicit omnis populus. Quicquid ex Lege, ex Scripturis, ex Consuetudine aliarum gentium constituit, quàm sanctè obseruant. Iam tamen Præfectum, quod diximus, accipere coguntur à Rege. Quod exinde inoleuit: quòd Mercatores ingressi, multa illi lucra faciũt: unde & Rex tributum deposcit. Adalbertus Metropolitanus Hamburgen. Anno Christi Millesimo Septuagesimo, uidit ad Christum conuersos, licet ante suscæptam Christi fidem, lege naturali uiuentes: non multum discrepantes à lege nostra. Itaquè petentibus illis: ordinauit quendam uirum sanctum, primum Episcopum, nomine Isleph: qui ab eadem regione missus ad Pontificem dictum, aliquandiu apud eum retentus est cum ingenti ueneratione: per discens nostra, quibus rudem populũ in fide erudiret. Per quem transmisit idem Episcopus apices suos populo Islandorum, & Gronlandorum: uenerabiliter eorum salutans Ecclesias: pollicens, propediem se uenturum ad eos inuisendos. Qua in re, egregiam, quam in legatione sua uoluntatem habuit Pontifex, iure laudamus. Quomodo & Apostolum didicimus, ad prædicandum uerbum Dei, constituisse in Hispaniam proficisci: quod implere non potuit. Hanc Insulam nonnulli interpretati sunt Tylen. Sed Nicolaus Germanus, Ptolomei lucidator, Tylen ponit inter Normanniam & Scotiam: ea uerò quam diximus, longè est extra Arcticum circulũ. ut eiusdem uiri descriptio manifestat. Sunt autem plures aliæ in Oceano dicto Insulæ: quarum est non minima Gronland, profundo in Oceano sita, contra montes Sueciæ, & Riphei iuga. Ad quam insulam à littore Normannorum ferunt uela pandi quinq;, aut septem diebus: quomodo ad Islandiam. Homi

Mercatorũ auaritia.

Islandorũ mores.

Episcopus primus Islandorum.

Tylæ situs.

Gronland.

nes ibi à salo cerulei: unde regio illa nomen accæpit. Qui similem Isla-nis uitam agunt. Excæpto, quod immaniores sunt: raptuq; piratico remigantibus infesti. Holagland insula Scritifinnorum, est Suecis continuata. de qua supra in Suetia diximus. His insulis longè extra Arcticum circulum positis, in æstiuali solstitio nulla nox: in hyemali nullus dies. Stupenda res, & incognita australibus: qui nesciunt disparem dierum longitudinem contingere, per Solis accessum, et recessum. Nam propter rotunditatem orbis terrarū, necesse est, ut solis circumitus accedens, alibi diem exhibeat: recedēs, alibi noctem relinquat. Qui dum ascenderit ad ęstiuale solstitium: his qui in Borea sunt, dies prolongat, noctesq; breuiat: descendens autem ad hyemale solstitium, simili ratione facit australibus. Sed ultra has insulas mare unius diei cursu fertur innauigabile. Tentauit hoc experientissimus Normannorum Princeps Haroldus: qui latitudinem Septentrionalis Oceani scrutatus nauibus: tandem caligantibus ante ora deficientibus mundi finibus, immane abyssi barathrum, retroactis uestigijs uix saluus euasit. Relatū est in literas. Alebrandi Hamburgen. Pontificis temporibus, parū supra Christi Millesimum annū, quosdam Nobiles de Frisia uiros, causa peregrinandi maris, in Boream uela tetendisse. eo quòd incolis eius terræ dicitur ab ostio Vuisare, hoc est, Visurgi fluminis directo cursu in Aquilonem, nullam terrā occurrere in mari Oceano. Cuius rei nouitate peruestiganda, coniurati sodales, à littore Frisonum læto celeumate progressi sunt. Deinde relinquentes hinc Daniam, inde Britanniam, peruenerunt ad Orchades. Quibus à læua dimissis, cùm Normanniam in dextris haberent, longo tractu Islandiam legunt. A quo loco maria scultantes in ultimum Septentrionis axem: postquàm à tergo omnes quas diximus insulas reliquerunt: Deo, & S. Vuillehardo patrono suo commendantes curiositatem: subitò collapsi sunt in illam tenebrosam rigentis Oceani caliginem, quæ uix oculis penetrari posset. Et ecce instabilis Oceani Euripus: ad initia quædam sui, ut putabatur, arcani recurrens: infelices nautas iam desperantes, & de sola morte cogitantes, uehementissimo impetu traxit ad Chaos. Hanc dicunt esse uoraginem Abyssi: in qua (fama est) omnes maris recursus, qui decrescere uidētur absorberi: & denuò reuomi. Quod Fluctuatio uocitatur. Tunc illis solam Dei misericordiam implorantibus, ut animas susciperet: impetus ille recurrentis pelagi, quasdam Sociorum naues abripuit: cæteras autem reuomens, excursu longo ab alteris post terga repulit. Ita illi ab instanti periculo, quod oculis uiderant, opportuno Dei auxilio liberati: toto nisu remorum fluctus adiuuabāt. At iam periculum caliginis euadentes: ad quandam Insulam, altissimis in circumitu

Dierum & noctium dimensio.

Mare ubi innauigabile.

Vuisare quid.

cumitu scopulis oppidi ritu munitam, insperatè appulerunt. In quam uisendorum locorum gratia nauibus egressi: repererunt homines in antris subterraneis, in meridiano tempore latitantes: præ quorum foribus infinita iacere ferebant, uasorum aureorum, argenteorumq; copiam, quæ rara mortalibus, atq; præciosa putantur. Itaq; sumpta parte gazarum quam subleuare poterant, lęti remiges, fęstinè remeant ad naues. Cùm subitò post se uenientes contemplati sunt homines miræ altitudinis: quos nostri Ciclopes appellant: quos antecedebant canes magnitudinem consuetam superantes. Quorum incursu, Sociorum unus fertur raptus: & in momento coram eis laniatus. Reliqui suscępti in naues, euaserunt. Gigantibus, ut ferebat, ponè in altum uociferando sequentibus. Tali fortuna iactati Frisones, Bremam redeunt. Vbi Alebrandi Pontifici, ex ordine cuncta narrantes: pro Christo, reuersionis & salutis suæ grates egerũt. Sunt & alia, quæ non incongruè dicerentur hoc loco: de ęstu maris bis per diem citato: quod miraculum præbet omnibus maximum: ita ut ipsi qui arcana rerum perscrutantur Physici, in dubitationem rei cadũt, cuius ignorant originem. Cunquè Macrobius, & Beda uideantur aliquid dicere: Lucanus autem se nihil scire fateatur: diuersi Autores, uarijs pugnant sententijs. Omnes autem incertis aberrant rationibus. Nobis sufficiat admirari cum Propheta. Quàm magnificata sunt opera tua Domine. Omnia in sapientia fecisti. Impleta est terra possessione tua. Hæc de Annalibus nostris ad uerbum retulisse sufficiat. Nunc rerum gestarum aggrediamur narrationem: quantum nobis ab initio Danicæ Scriptor historiæ, Saxo Sialandicus de hac quoq; Normannorum gente prodit: seriem rerum deducturi, ad constitutam in littoribus Galliarum Normandiam: & usq; in Apuliam Italiæ Prouinciam, gentis nobilitatem prouectam ostendemus.

Insula admirabilis, fa ctumq; horridum.

Ciclopes.

Maris ęstus

Autoris intentio.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Noruagiæ gestarum, LIBER I.

¶ Suibdagerus Normannorum Rex, Gram Danorũ Regis germanam, filiã quoq; stuprat. Vnde bellum exoritur. Regem Simblũ & Henricum Saxoniæ Ducem, Gram cum suis conuiuio interimit, adducta Signe sponsa. Tum congressu Gram tandẽ armis Suibdageri cadit. Caput. I.

IGITVR cùm apud Danos Regno Gram, quartus à primo Rege præesset terræ: apud Normannos Rex erat Suibdagerus. Is cùm uiribus Regni insolesceret: cœpit uicinis quoq; gentibus esse onerosus: nec melius libidini, quàm armis temperabat. Nam Regis Gram primum germanam, & deinde filiam miris conditionibus euocatas, & fortè per occasionem Festorum dierum egressas, illis insidiatus, alteram oppressit post alteram. Nam ætate illa (ut testis est Saxo memoratus) Magnates Prouinciarum gaudebant raptu sibi nuptias conciliare: quæ res crebra inter illos bella conseruit. Gram Daniæ Rex, uiribus Regni sui & ille potentissimus, ac insigni corporis sui robore præditus: ulturus iniuriam sanguinis sui, maiestatisquè contemptum: quòd non nuptijs deposceret ex his alteram, quam utranq; stupro mallet opprimere: arma corripit. Exercitum contrahit: ac mouet in hostem. Concurrunt agmina: & graui prælio decertant. Cùm multi utrinq; caderent, nusquàm tamen uictoria inclinabat. Itaq; reparatis uiribus, pugnam renouant: acerbisq; odijs, sæpè ac multum utrinquè plurimum sanguinis profunditur. Dum autem hoc bello Daniæ Rex detineretur: Simblus Phinnorũ Rex, filiam Signem, eidem Danorum Regi desponsatam, Henrico Saxonum Duci cõiugem dedit. Feruente enim utrinq; Danorum, atq; Normannorum inuicem bello grauissimo: Simblus Danorum Regis uires iam in desperationem confractas, cœpit contemnere. futurum ratus: ut aut opprimeretur ab hoste: aut uires eius ita conciderentur: ut à quouis facilè posset sustineri. Igitur paratis nuptijs, Gram Danorum Rex, cum expeditis militibus, omisso interim Noruagico bello: quod magis propriè cupidini quàm gloriæ Regni indulgerei: propiorq; sponsæ, quàm militum amori uideretur, interuenit: mutatoq; habitu, & ore paulisper à consuetudine sua, ne internosceretur, distorto, conuiuantibus interfuit. Et cùm

Suibdagerus Rex.

Daniæ lib. 1, cap. 6, b.

cùm in inmensum potandi usus incresceret: ipse ut intentus maneret constituto proposito, quantum poterat potu temperabat. Igitur cunctis per ebrietatē iam solutis, uiolentus incubuit: strictisq; gladijs, nuptiarum læticiam uertit in funerum mœrorem: obtruncatis qui aderant, & Rege, & sponso: puellam nauibus impositam abducit. Votis ibi potitis, ad pristina bella reuertitur: Suibdagerum Normanniæ Regem adortus. Auxerant illi iam uires Saxonum arma. quòd infensi essent Danorum Regi: ob truncatum in nuptijs Principem suum Henricum. Quomodo uerò tam longinquam Saxones militiam agerent: in Saxonia nostra exposuimus. Grauibus inuicem odijs iterum concurritur: magno prælio ad multorum interitum desudantes. Sed tum cadit Gram Daniæ Rex, aliâs uir fortissimus; Regnumquè cessit uiolento.

Saxoniæ li. 1, cap. 2.

Suibdagerus trium Regnorum Rex primus, Haddingi exercitu opprimitur. Caput. ij.

PRIMA hæc Normannorum gloria: proximis Danis imperasse. Nam Suibdagerus Rex, cùm inferior, quod stupra defenderat, sed armis factus superior: utriq; Regno cœpit imperare: Daniam in sua iura traducens. Atq; Regis filiam ante stupro cognitam, legitimis sibi nuptijs deuinxit. Vnde liquidè deprehensum conijcimus: ob negatum filiæ Regalis matrimonium, insidias concupitæ puellæ posuisse Normannum. Sed cùm occisus ab illo Daniæ Rex, duos ex totidem coniugijs filios reliquisset: Gutorinum, ex Gro coniuge: Haddingum ex Signe: assiduis coniugis flexus lachrymis, Gutorinum coniugis germanum, utroquè iunctum parente, exilio reuocatum, Daniæ præfecit: cùm interim uictori tributa penderet. Ea lege succedit in Regnum: fratre uindictam paternæ necis meditante. Hic ergò SVIBDAGERVS, primus trium Regnorum moderator illuxit. Quòd Noruagiam paterna successione teneat. Suetiam autem cum Dania, uicto Gram Rege: qui utrunquè Regnum tenebat. Quod in Dania significauimus, pariter obtinebat. Hæc est, ut diximus, prima Normannorum gloria: quòd ante omnes, quorū extat memoria, gens illa tribus Regnis imperaret. Sed Haddingus alter DANORVM REGIS filius, cùm in Suetia, alijsquè Regnis Orientis militiam sedulus peregisset: ubiquè uictorijs, & fortibus factis inclarescens, ingentem sibi uicinorum Principum conciliauit amorem. Apud proximos questus exilium. quòd paterno Regno pulsus, extorris ageret. Armaquè rogabat, & paternę necis uindicandi gratia, & Regno, alienis quibus parebat habenis, eripiendo. Facilè autem impetrauit apud suæ uirtutis admiratores: ut

Regis matrimonium.

iunctis armis, in Suibdagerum ducerent. Nec ille segnis, arma contrahit: exercitum conscribit: naues bellicis armamentis instructissimas educit. Naualiquè prælio certaturus, iuxta Godlandiã. Haddingo hosti se opponit. Ibi diu ac multum pugnatum est in alterutrum. Sed cessit tandem Suibdagerus, aut uiribus, aut fortuna minor. Cunquè uerecundum fortibus, & præcipuè in ea gente ea tempestate, hosti cedere, nimis dedecorosum haberetur: cùm capi posset, cædi maluit. Nam fuga quærere salutem, morte grauius iudicabat. Oppressus perinde, hosti liquit uictoriam. Sic Haddingus non solùm exterorum ditatus manubijs: uerùm etiam paternæ, fraternæq́ue uindictæ factus compos, insignibus auctus trophęis, exilium Regno mutauit: cui patriam non ante repetere contigit, quàm regêre.

Suibdagerus cadit.

Haddingus Rex.

Hasmundus, patris Suibdageri mortem ulturus, ab Haddingo sternit. Cuius uxor ferro se perimens, tumulo mariti sociatur. Caput. iij.

HASMVNDVS Suibdageri filius, ut patris iniuriam uindicaret, Haddingo congressus: postquàm filium Ericum, cuius charitatem proprio spiritui præferebat, fortissimè dimicantem, cecidisse cognouit: auido facti animo lucem perosus, geminam capulo manũ immittens, absquè periculi respectu, reflexo in tergum clypeo, complures egit in mortem. At dum ita grassatur in omnes Hasmundus: non tulit Haddingus impunè suos cadere: hasta sæuientem traijcit amentata. Cadit ictus graui uulnere moribũdus. Sed neq́ue solatia morituro defuere. Siquidem inter exiguas uitæ reliquias, uulneratum interfectoris pedem, perpetua claudicatione mulctauit: clademquè suam, paruulo ultionis momento memorabilem reddidit. Ita alterum debilitas, alterum uiuendi finis excępit. Corpus eius solenni funere elatum, apud Vpsolam in Suetia, Regijs procuratur exequijs. Cuius coniunx Gunilda, ne uiro superesset: spiritum sibi ferro surripuit: uirumquè fato insequi, quàm uita deserere præoptauit. Huius etiam corpus amici sepulturæ mandantes, mariti cineribus coniunxerunt. Dignam eius tumulo rati, cuius charitatem uitæ propriæ prætulisset. Iacet itaquè Gunilda, aliquanto speciosius uirum busto, quàm thori societate complexa. Iam Haddingus trium Regnorum unicus moderator, omnibus rerũ gestarum gloria incomparabilis eminebat.

Suetiæ lib. 1. cap. 14. b.

Rarum uxoris fidei exemplũ.

Vffo impar Haddingo uiribus, nouissimè tamen cum Danis eum in fugam uertit. Caput. iiij.

VFFO HAMMINGI NOBILIS VIRI filius; cùm sanguinẽ traheret potentissimi Regis Suibdageri: multos

ri: multos Procerum auitam ob memoriam, sibi deuinctos habebat. Suetiam uerò, atq; Noruagiam tutari ab Haddingo, non satis fidebat. Nam manus conserere cum illo, protinus euitabat. quòd paternis, auitisquè manibus infestum, pariter & infaustum Haddingi gemum formidaret. Igitur in Daniam exercitum traijcit: hostilesq; lares incessere, quàm proprios tueri, satius duxit. Opportunum propugnandarũ genus iniuriarum existimans: quod ab hoste pateretur uicissim inferre. Ita Danis ad propria defensanda redire compulsis: salutemquè patriæ exterarum rerum dominio præferentibus: domesticum solũ, hostilibus armis uacuefactum repetijt. Nec tamen quieuit Haddingus. Nam per hybernum tempus uiribus cōactis, uerno educit: Sueciamquè inuadit: Noruagiæ deinde incubiturus. Vffo fortiter repugnat. Diuq; tractum bellum, in sũmam desperationem Danos adegit. Nam alieno Regno incubantes, ad extremam famem compulsi, equos, canesquè commanducare cœperunt: ad extremum, ne humanis carnibus abstinentes. Tanta fuit uincendi pertinacia, ut extrema paterentur: ne inglorij remëarent. Nouissimo prelio, consertis armis, uictores Sueci, Danis primo pro magna parte cæsis: Haddingum cum paucis in fugam coëgerunt. Victus fugit in Helsingiam (Daniæ atq; Noruagiæ confinis insula erat) diuq; uicti fortunam tulit: ubicunq; terrarum eandem sortem perpessus. Quam illi rem ferunt contigisse: quòd maleficij genere, quæ res tum plurimùm in illis gentibus eualuit, esset irretitus.

Suetiæ lib. 1. cap. 15.

Danorum fames.

Helsingia.

¶ Aquino giganteæ magnitudinis Regi, Haddingus nuptias, illo occiso perturbat: Puellam sibi coniugem deuinciens. Caput. v.

AQVINVS interea quidam in parte Noruagiæ regnabat. Tulit hoc magnitudo Regnorum: ut quamuis totius Regni titulus apud Danorum Regem esset: eo tempore tamen, in non contemnenda Regni parte alius præesset. Hic filiam spectatæ formæ, nuptijs seruabat sibi copulandam. Cunquè eam puellam, giganteæ magnitudinis uiro desponsatam audiret: non tulit rei indignitatem Haddingus Daniæ Rex fortissimus. Nam nauibus perarmatis, in Noruagiam Regnum suæ ditionis contendit: Nuptias quas audierat turbaturus. Nec defuit fortuna uiribus. Nam oppressum prælio, uirũ interemit: tristibus nuptijs eximens puellam nobilẽ. Lętus pater, lęti fuere Regni Proceres. quòd formidabili uiro pempto, Danorũ Regem potius suspicerẽt dominũ, quàm ferocem illũ tyrannũ sustinerent. Incognitus tamen omnibus esse uoluit Haddingus. ut fortunę exitum pertentaret. Multos simili ueste secum instruxit: ut incertũ habeant.

Aquinus Rex. I.

Aquinus cadit.

beant, quis esset quem Regem uenerarentur. Conspicua tamen erat uirtus Haddingi in suscępto prælio. Nam ille manu sua perdidit hostem ferocissimum. Vulnera autem quædam excæpit: quorum gratia curandorum, puella tanto erepta periculo, medendi guara, Haddingum adijt: curam pollicita. Ille non aspernatur. Puella uerò cruris uulneri annulum inseruit. quod magnitudo uulneris, & recens dolor facilè fecit dissimulari. Obducta cicatrice, aurum absconditur. Similis habitus, Haddingum facit in turba incognitum. Pater interea uirginis, prius quàm Daniæ Proceres dimitteret donatos: filiæ dat arbitrium, ex his maritum deligere. Latebat in turba Haddingus. quòd uoluit. Puella patris primum, deinde cunctorū postulata uenia, orabat singulorū crura nudari. Miratur pater, quid sibi uellet noua superstitio: Haddingo etiam nihil suspicante. Permittitur puellæ quod uoluit. Illa singulorum cura digito percurrens, annulum suum quęsiuit. Vbi ad Haddingum peruenit: deprehendens auri locum: uirum amplexatur. Hunc inquit, pater, maritum delegi. Hic est ille, qui me sæui tyranni manibus eripuit. Lætus pater, filiæ permittit quod optauit. Haddingus tum se prodit. Exaggeratur cunctorum lætitia de præsente Rege Danorum. Quis tum puella fortunatior? Splendidas pro Regia fortuna nuptias filiæ pater instruxit. Accessit honori magnitudo Imperij: quòd Haddingus iusto titulo etiā tum in Noruagia regnabat. Festa ubiq; celebrauêre conuiuia. Carmina de more gentis canunt uictori. Omni de re lætitia increbrescit. Libet hoc loco inserere Fabellam, quam Saxo prætereundam nō putauit, nescio quo consilio. Sed ut ego arbitror, ostendere uoluit, plærisq; suæ narrationis locis: quibus maleficijs, & quàm frequentibus, Borealis illa gens uteretur in Paganismo. Mihi uerò ea res in commemorationem deuocatur. ut uideat prudens Lector, quibus purgamentis abijciendis studendum sit ei, qui synceram rerum Historiam conquirit. Verba Saxonis ponenda putaui. Apud puellam nuper sibi coniugio deuinctam, Haddingo diuersante, mirum dictu prodigium incidit. Equidem cœnante eo, fœmina cicutarum gerula, propter focum humo caput extulisse conspecta, porrectoquè sinu, percunctari uisa: qua mundi parte, tam recentia gramina, brumali tempore fuissent exorta? Cuius cognoscendi cupidum Regem, proprio obuolutum amiculo, refuga secū sub terras abduxit. Credo Dijs infernalibus ita destinātibus: ut in ea loca uiuus adduceretur, quæ morienti petenda fuerant. Primum igitur rapidæ cuiusdam caliginis nebulam penetrantes: perquè callem diuturnis adesum meatibus incedentes, quosdam prætextatos, amictosquè ostro Proceres conspiciuntur. Quibus præteritis, loca demum aprica, subeunt:

Lepida historia.

Autoris purgatio.

subeunt: quæ dalata à fœmina gramina protulerunt. Progreſsique, præcipitis lapſus, ac liuentis aquæ fluuium, diuerſiq; generis tela, rapido uolumine detorquentem, eundemq; ponte meabilem factū offendunt. Quo pertranſito, binas acies mutuis uiribus contemplantur. Quarum conditionem à fœmina percunctante Haddingo. Hi ſunt inquit, qui ferro in necem acti, cladis ſuæ ſpeciem, continuo proteſtantur exemplo: præſentiq; ſpectaculo, præteritæ uitæ facinus æmulant. Prodeuntibus, murus aditu, tranſcenſuq; difficilis obſiſtebat. Quem fœmina nequicquam tranſilire conata, cùm ne corrugati quidem exilitate corporis proficeret, galli caput, quem ſecum fortè deferebat, abruptum, ultra mœnium ſepta iactauit: ſtatimq; rediuiuus ales, reſumpti fidem Spectaculi, claro teſtabatur occentu. Fabella Vergilianis inſomnijs non abſimilis: quam per eburneam portam par erat emittere, Qua falſa in cœlum mittunt inſomnia Manes.

ℭ Geuuarus ex Primoribus, Noruagiæ præficitur. Vir miræ prouidentiæ. Caput. VI.

Geuuarus Rex.

CVM in hoc rerum ſtatu Noruagia eſſet: ut exteris Regibus pareret. implicitiq; Danorum Reges, Sueticis bellis tenerent: interim Duces Noruagiæ ſibi magis, quàm Regi Daniæ ſtudentes, in membrum diſciſſum Regnum gubernauêre. Diuq; ea res ualuit: donec Geuuarus unus ex Primoribus conſurgens, cæteros ſibi Duces parere cōegit: Regnumq; in priſtinū florem reparauit. Tanto nomine cœpit inſignis non ſolùm iuſtitia & fortitudine, ſed etiam prudentia haberi: ut Suetiæ per ea tempora Rex Hotbrodus, cùm uiribus ſuis diffideret: quippè qui acerrimo bello cū Danorum Rege conflictaret: in quo perijt: filium Hotherum Geuuari fidei permiſit. Educatumq; adoleſcentem, omni uirtute præditum fecit. Implicuit autem illum uarijs laboribus filia Nanna: quam Hotherus alumnus puerilibus incrementis, cum puella ſuccreſcens, coniugem depoſcebat. Moxquè impetraſſet: ſi non Balderus uir Regij ſanguinis, qui regnabat in Selandia Daniæ inſula, eodem potiundæ puellæ uoto ferbuiſſet. Suborta inde bella, in Suetia peregimus. Nunc quod ad Geuuarum Noruagiæ Principem pertinet ſolum executuri. Florebat ille ſingulari prouidentia: uſq; adeò, ut futurorum præſcius putaretur. Præmonuit alumnum: quibus modis imminentem illi Saxoniæ Regem Gelderum ſuperaret. Quod in Saxonia attigimus. Prætereo: quod Hotherum alumnum ad ſyluarum Satyrum Minungum ire iuſsit atquè mandauit. Docuit item, quibus uijs gladium, & armillam extorqueret. Quorum ea uis fertur extitiſſe: ut aduerſus gladium nulla proficeret incantatio. ARMILLA VERO pondere & precio

Suetiæ lib. 1, cap. 18.

Saxoniæ libro. 1. cap. 5.

precio incomparabilis haberetur. Quarum rerum, monitu Geuuari, compos factus Gotherus: & hostem superauit Balderũ, maleficijs prę ualere conatum: qui opum affluentia fuit incredibili.

¶ Helgo, lingua & uultu contemptibili, Biormorum Reguli filiam, Hotheri Suetiæ Regis interuentu coniugem adsequitur. Caput. viij.

Helgo Regulus.

HELGO Hologiæ Regulus (pars ea in Noruagia est) per eam tempestatẽ Cusonis Biarmorum Regis filiam, coniugem postulabat: eamq; ob rem crebræ ierant legationes. Sed pater filiam ignoto iuueni dare recusabat. Si inquit coniugem postulat, ueniat: præsentiq; ore qui uir sit ostendat. Solebant enim illa tempestate Regij iuuenes, ipsi sponsalia sua præsentes agere. Sed Helgo cõtemptibili lingua fuit: nec uultu satis placido: quę res effecit, ut per legatos potius rem ageret. Sed cùm nihil sic proficeret: uersus in amicum Suetiæ Regem Hotherum: obsecrabat, ut medium se conserendis optatis nuptijs insereret. Non recusauit ille: Classemq; armauit non contemnendam, uiribus & armis extorturus, si persuasionibus nihil impetraret. Conuenit puella patrem: placidóq; sermone, absenti licet iuueni, senem conciliabit. Proderat facunda dicentis oratio. Præfecit autem metus armorum, quæ exprompta cernebat: si non uotis respondisset. Percunctari tamen filiam iubet: si petenti allubesceret sponso. Illa uiri fortunam, ex mediatoris splendore metita: incõparabilem coniectans Regem, qui tanto fungeretur oratore, facilè annuebat. Accæptam in nauigia Regiam cum dote puellam, sponso aduexit.

¶ Horuuendillus Iutiæ Præfectus, Collerum Noruagiæ Regem duello extinguit. Caput. viij.

Collerus Rex.

TRANSIERVNT hoc in rerũ statu anni plurimi, ut nihil magni in gente ea ageretur: donec Collerus Rex Noruagiã Regno teneret: ea tempestate, cùm apud Danos Roricus Regno præesset. Præfectus autem Iutiæ Horuuendillus, relicto fratre in cura agrorum, piraticæ sibi operam desumpsit. Erat ea tempestate non inhonorũ militiæ genus: insidiari per mare transeuntibus, quasi rebus quas dicunt fortunæ in medio collocatis: qui uiribus præstaret, eas tolleret, uictoriæq; præmium haberet. Sed Rex Noruagiæ Collerus, nõ est passus, hominem impunè digrassari. Probrosum sibi existimans: si alius se potentior in mari uideretur. Simul gloriæ suę plurimum accessurum: si tam latè nominatim maris dominatorem superatũ castigaret. Armatur classis: & expedito milite completur. Diu quæsitum in mari, multis maris finibus perscrutatis, non reperit. Sunt insulæ multæ mari Baltico; sunt plures Britannico: harum unam petit

Collerus classe. quòd fidam præberet stationem nauibus. Eandē fortè alio in portu petebat, aut tenuit Horuuendillus. Erat opacum in medio nemus. Dulce uisum uiris diu salo iactis, apricari nemore. Diuerso lustra itinere perquirunt uaria. Profunda sylua, casus obuium tulit Collerum Horuuendillo: quem nulla prius potuit diligentia indagare. Soli solus occurrens, arma tamen quisq; sua ferebat. Sciscitantur alterna inuicem nomina. Redduntur. Lætus Rex, quòd obuiam haberet, quem diu quęsisset. Sed illum Horuuendillus pręueniens, Quo inquit pugnæ genere mecum decertas? Nam duellū uiribus probandis, maximè idoneum censeo. Non detrectat Rex. Nam id genus, & audacię promptius, & uictorię propius dinoscitur. Quandoquidèm ait Collerus, mihi pugnæ permittis arbitrium: illudipsum quod laudas accipio. Sed sit hæc lex duorum: ut uictor uictum tumulo dignetur. Nam & si animi nobis æmulatio incedat: naturæ tamen communio nos iungit. Illud quoq; inter nos conuenerit: si uictoria citra mortem in solo uulnere, aut membri truncatione cōstiterit: quando membrorum usu mulctatus, perpetuum sentiet fortunæ detrimentum: accedat illi solatio: ut denis auri talentis à uictore muneretur. Accæptis conditionibus initur conflictus. Horuuendillus iuuenis ferox, nō tam sui cautus muniendi, quàm cædendi auidus, clypeum contempsit: gladium utraq; manu distrinxit: Regis scutum facilè discusit: fortiterquè repugnantem, ac diu æquis uiribus confligentem, pede desecto mutilauit: secutusq;, geminato uulnere extinxit. Extinctum Regio tumulo, ad conuentas prius conditiones, sepeliuit. Normanni Rege, incertum qua sorte, amisso, cùm uictum, & extinctum acciperent: classe repetita, patriam adnauigant: suæ quisq; intentus domui: redibatq; in multa membra Regni discusio. Nam quod de Apibus Maro scribit: Rege incolumi, mens omnibus una. Amisso, rupêre fidem. Hoc in gentibus manifestè monstratur.

Collerus cadit duello.

¶ Frogerus in Frotonem Danię Regem exercitu moto, populo parcens, in Duellum spe uana uocat. nam illusus obtruncatur. Caput. ix.

FROGERVS Noruagiæ Regno pręerat per id tempus, quo Froto cognomento Vegetus, Danis regnaret. Incessere utrisq;, incertum quibus ex causis bella: quę Noruagiæ Rex satis initio habuit per Duces administrare. Sed fortuna semper Danorum Regi inclinabat. Decem enim Noruagiæ Duces, diuersis prælijs fudit: quosdam una pugna concurrentes: nonnullos etiam diuersis agminibus, Regi Danorum se opponentes. Pertentare statuit ipse fortunam: si fortè suis auspicijs, ad eam diem, inuictus Danorum Rex, uinci posset.

Frogerus Rex.

Daniæ lib. 1. cap. 25.

possset. Magnis Noruagiæ uiribus bellum instruitur. Omni quam potuit uirtute educta, mouere constituit in Frotonem. Multa prius leuia prælia peraguntur. Sed toto Regni robore fuit decertandum. Indicitur conuentus in Insulam: ubi contractis utrincꝫ uiribus, prælium uidebatur ineundum. Placuit rem compendio finire. Grandæuus Noruagiæ Rex Frogerus, parcendam ratus multitudini: quòd plurimum iam sanguinis fusum esset: quòdcꝫ athlethicæ illi fideret arti: & Deorum suorum fauore non minimo inniteretur. Ferunt enim illum hoc à suis Numinibus impetratum tulisse: ut à nemine uinceretur, quàm qui certaminis tempore, subiectum pedibus eius puluerem (quod factu difficilimũ putabatur) manu conuelleret. His fisus præsidijs, Duellum indixit Frotoni. Turpe erat recusare. Iam tamen sciens Froto, qua spe duellũ iniret senex in iuuenem: ab industria mutuatur, ut falleret, quem aliàs sternere non posset. Venitur in circum quadrato signatum puluere. Vbi constiterant: Froto arma mutuanda obtulit Frogero. Nec difficile fuit impetrare. quòd aurata omnia Frotonis essent. Gladium, loricam, galeam permutant. Tum locum quocꝫ permutandum Froto ait. quòd ibi potissimum dolos strueret: qui ut laterent, de alijs permutandis præmisit. Quando inquit omnia commutata sunt: æquum est, & loci fieri permutationem. Non dissentit senex. Vbi discessit: Froto uestigium signatum in puluere calcibus Frogeri, manu collegit: ac perinde fatum uiri complet, Spe certus. Prælium committit utercꝫ. Ibi Frogerus iam Numinum suorum fauore destitutus, uincitur: & Noruagiam Danorum Rex, iure uictoriæ consequitur. Non tamen diu tenuit. Quippe morte defectus, cùm paruulum liquisset filium: ætatis contemptu, se Normanni facilè in libertatem uendicarunt.

¶ Hiruuillus Noruagiam ui obtinet: prostrata Rusila uirgine, cuius funeris persequitur. Caput. x.

Hiruuillus Rex.

IRVVILLVS deinde Hallandiæ Princeps (pars ea est Daniæ: aliquando Noruagiæ seruiens. quòd in medio constituta, palestram pugnæ Regibus præbet) Noruagiam, inita cum Danis societate, armis tentat: ea tempestate, qua Rex summam in Dania Fridleuus possideret. Quippe Rege destitutam, facilè ratus est expugnare prouinciam: sibicꝫ Regni iura consciscere. Sed nõ tam facile quàm putabat expertus est Noruagiã sub leges mittere. Quippè inde egresi puellę, operas terra maricꝫ exerebãt. Nam Rusilam uirginem, militari uoto res bellicas æmulantem, armis diu sensit repugnantem. Ad extremũ tamen oppressam, atcꝫ deuinctam: honore funeris prosecutus est: Inde rebus Noruagiæ omissis: ubi socia arma contraxit, in Daniã uertit̃ idem Hiruuillus: Danorũ Regi crueto bello cõflictatus.

Rusilæ mors.

¶ Gotorum

¶ Gotorum Regem, Ericus unus ex Regni Proceribus, pulchro consilio auertit à Danica infestatione. Caput. xi.

GOTARVS Noruagię Regnum tenebat ea tempestate, qua Froto Rex iuuenis in Dania rerum potiretur: cuius ætas contemptui facta Proceribus, omne libitum, licitum fore putabant. Regni Tutores, & eorum filij, multą abusi in populum potētia, Regem cuncta dissimulantem, odiosum fecere. Id ubi comperit Gotarus Noruagiæ Rex, contractis in Concionem militibus, refert: proprium Danos fastidire Regē: exoptantes alium, si quis se ostenderet Daniæ regnaturus. Secp eò exercitum ducturum, decreuisse. facilè Daniam hoc in rerum statu, occupari posse: si armis peteretur. A Frotone enim tam auarè, quàm ferociter esse imperatum. Tunc exurgens quidam ex Proceribus Ericus, contraria rem oratione prohibuit. Sæpè inquit alieni appetitores, suo fraudantur. Animat Rex fiduciam tuam frustra, internus regionis liuor: quē plęrunq; hostilis explodit aduentus. Nam & si nunc Dani diuiduis esse sententijs uideātur: unanimes tamen uenientem hostem excipient. Corrixantes porcos conciliauêre lupi. Prudentis consilium efficit: ut factum careat pœnitentiâ. Proinde Proceribus abundè stipatus, quietē Rex amplectere: per alios gerendi belli exploratam potes habere facultatem. Quod fabro forceps, tuus tibi tribuat miles: tuq; tibi, tuorum opera usui parcere condiscito. Hæ Ericus. Quem Rex ut imprudentem hactenus habitū, diserti deinceps donat agnomine. Quod enim suasit Regi atq; Proceribus, omnino persuasit: Regemq; in suam tunc traxit sententiam. Nam illo quietem agente, Classem lacessendis Danis intermittit.

Gotarus Rex.

Daniæ lib. 1. cap. 28.

Erici ad Regem oratio.

¶ Rafnū Noruagiæ Ducem, Oddo magnus miris pręstigijs mari deuincit. Rollerus cū Erico fratre, Daniā incursuri, sese comitatu & uitæ necessarijs parant. Caput. xij.

RAFNVS erat ex Noruagiæ Proceribus uir præcipuus: cui lacessendi per Piraticam Danos negocium cessit. Excæpit illum Oddo, cui naualium rerum cura erat in Daniæ regno: uir Magicè doctus: ita, ut absq; carina (dictu mirū) Altum percurrens, hostilia sępè nauigia, concitatis carmine procellis, euertit. Itaq; ne cum piratis in maritimarum rerum discrimen descenderet, exasperatos maleficio fluctus, ad naufragia ijsdem infligenda perducere solebat. Hic ut Negociatoribus atrox, ita clemēs agrestibus extitit: qui eadem merces quastiuam æstimatione commensus, rustici operis nundinas, sordidis quęstibus anteponebat. Idem inito cum Noruagis conflictu: ita ui Carminum hostilem hebetauit aspectum, ut districtos Danorū

Oddo magus.

 enses,

enses, eminus radios iacere, & tanquàm flammabundos scintillare pu tarent. Cæterum hostes adeò retusis erant obtutibus: ut ne ferrum quidem uagina detractũ, uisu possent excipere, uicta quippe fulgore acies, præstigiosi coruscaminis erat impatiẽs. Cæso itaq; Rafno, cum multa suorum parte: sex solæ naues Noruagiam repetentes: documento fuere Regi: haud facile Danos obteri posse. Ab his etiam Frotonem sola pugilum ope subnixum, inuito regnare populo, uulgatum est: dominio in tyrannidem uerso. Cuius fame experiundæ gratia, Rollerus (ut erat exterarum lustrator rerum, ignotaq; uisendi auidus) Frotonis se deuouit contubernio potiturum. Ericus germanus eius frater, illũ, quanquàm habitu corporis eximius esset, temerè uotum nuncupasse firmabat. Ad ultimum, pertinacissimam propositi eius perseuerantiam conspicatus: se quoq; similis uoti nuncupatione constringit. Iisdem se Rex pollicitus est: quoscunq; delectu probassent comites donaturum. Itaq; fratribus patrem primò adire placuit: commeatusq; necessaria tam longinqui itineris subsidia postulare. A quo paternę suscepti, die postera in nemus uisendi pecoris gratia perducunt. Senex quippe armentis opulens erat. Aperiebanturq; illis gazæ, quas diu clausas telluris antra condiderant. E quibus quę placuissent sublegere permittuntur. Nec cupidius oblatum beneficium, quàm receptũ. Ita egestis humo opibus, tollunt complacitas. Horũ interea remiges, aut curam egere corporis, aut iactis se molibus exercebãt. Alij saltu, quidam cursu concitauère corpus. Hi uires ualida saxorum iaculatione tentabãt. Illi sagittæ usum tenso experiebantur arcu. Ita roboris firmitatem uario exercitationis genere prosequebantur. fuere etiam, qui somnum, quietemq; potione captarent.

Rafnus cadit.

Rolleri & Erici in Daniam cunctandam prouisio.

¶ Ericus Frotonis germanam, Rollerus eius repudiatam uxores merentur. Legatione fungitur pro Gotari filia Frotoni desponsanda, at Legationis mirabilis est exitus.

CAPVT XIII.

ERICVS CVM Rollero fratre peregrinationem illam læti suscæperant: experimentum facturi, quis foret Danici Regni status. Rex nauigium donat ituris. Ibant alacres maria sulcantes. Vbi cò peruenerunt, uariam experti sunt fortunam. Ericus interdum militari opera, nonnunquam linguæ, & ingenij patrocinio, per omnes se difficultates uictorem agit. Perturbato Curiæ statui, intrepidus se ingerit: consilio & ingenio omnia sibi peruia faciens, ad Regem Frotonem peruenit. Qui hominis industrij uigilantia delectatus: forti eius opera sæpè utitur ad Legationes: ad obeunda maris discrimina. Ille ubiquè uictor, rem ad arbitrium moderatur. Tantumquè Danorum

Regi

Regi inuisceratur: ut & germanam eius, à multis petitam, coniugem acciperet: & Suetiæ Regno per illum Rex potiretur. Frater autem Erici Rollerus, promeruit Regis relictam, cui ille repudium fecerat. At Gotarus Noruagiæ Rex, omnem Erici fortunam fama uolante didicerat. Alebat autem filiam eximiæ pulchritudinis: quam Rex Froto, dimissa, ut diximus in Dania coniuge, iam adulterio fœdata, uxorem postulabat. Erico legationis munus imponitur. Quod ille nō inuitus suscæpit: ut & Regi optimè de se merito obsequeretur: & patriam, tanto iam auctus honore, non inuitus inuiseret. Igitur assumpto in legationis officium fratre, & utriusq; coniuge: quæ indiuisas se comites tanti itineris faciebant: nauigationē ingreditur. Vbi Rex Gotarus aduentasse Ericum cum fratre comperit: Regiasq; pariter adesse fœminas fama nunciauit: exardescens desyderio, temperare sibi non potuit, ut primùm Legationis uim acciperet: sed præueniens dicturū Ericū, Quando inquit, ad nos incolumis Erice redisti, uehementer gaudemus. Vnicæ te filiæ, nihil petentem, lego maritum. Tu mihi uicissim cede Gumuuarā Frotonis germanam. Durum erat Regi, in cuius iam manibus erat, ex aduerso repugnare. Igitur dissimulato Legationis suæ mandato: spondet obsequium. Vxorem tamen de eo quod ageretur facit certiorem: pertentans animum mulieris. Iam inquit arbitrij est tua Regia puella, Regem, aut citerioris fortunæ habere maritum. Gotarus te expetit coniugem. Quid respondes? Quem illa per Deorū Numina impensius obtestari aggressa: ioco ne hęc, an serio meditata proferret? Eo se dicente, serio fuisse locutum. Ergò inquit, extremum mihi ruborem inijcere paras: quam uirginem adamasti, uiduam relicturus. Sæpè rebus fama contraria est. Popularis me de te fefellit opinio. Constanti nupsisse putabam: & nunc uentis lęuiorem experior, quem indubitatæ fidei sperabam non nisi fato disiungendam. Hæc fata, abundè lachrymata est. Grata Erico uxoris fuit indignatio. Cui mox amplexū inijciens, Scire inquit uolebam: quantum mihi in te fidei esset. Mors sola diremptionis nostræ ius habet. Te tamē Gotarus raptui destinat, amorem latrocinio quæsiturus. Quem cùm peregerit, tua gestum simula uoluntate. Nihilominus nuptias dilatura: quousq; ille mihi filiam suam nuptui tradiderit. Qua impetrata: unà ego, ac Gotarus nuptias agemus. Itaq; disparata nobis ad nuptias conuiuia, atq; triclinia, medium parietem cōmunem habentia, pręberi curabo. ne me fortè coram oculis habito, languidiore Regem contemplatione perstringas. Deinde Brocū, cum delecta promptissimorū manu haud procul iubet delitescere, sibi cùm res posceret auxilio futurum.

Daniæ lib. 1. cap. 30.

Ericus ad uxorem.

Gumuuara ad Ericum.

Ericus uxorem instruit

¶ Celebrantur Erici nuptiæ fictæ solertia, mirabilem exitum sortitæ. Caput. xiiij.

INDE accito Rollero fratre, prouocandi Regis gratia, cum nupta, ac supellectile, simulato metu, fugã nauigio petiuit. Regia classis fugientem insequitur: & Rex ipse propius adnauigans, Hæc est inquit Erice fides, quam spoponderas? Sic abis cum coniuge, quam ego à te expetiui? Data publica fide, in littus proximum concedunt. Ibi Ericus exhibito Legationis officio, filiam Regis Frotonis deposcit. Ille reiecit postulationem. Vt inquiẽs sororem merear Frotonis, filiam meam tibi despondeo. Ericus rem supra merita confessus, simulat Regis se uoto pariturum: si tamen Gumuuara in thorum suum consentiat. Illa ut docta erat à marito, simulationem prætendit. Hoc tamen deposcens: ut prior Ericus Regis filiam accipiat, quàm se priuetur coniuge. Rex annuit. Nuptiæ parantur. Hoc autem fugæ umbraculum ideò prętendit Ericus: ut iniuria ab ipso Rege primùm profecta, iusto deinde profugio cum eius filia, uindicaretur. Igitur instructis pro Regia magnificentia conuiuijs, nuptię Erico, atq; Aluildæ (id Regiæ puellæ nomen erat) parantur: diuersis iunctis tamen cõmuni pariete cœnaculis, Rex, atq; Ericus accumbebant. Regi Gumuuara, Erico Aluilda ex latere fuit. Iam sumptis epulis, Rex nuptijs aucturus iocunditatem, ad Ericum ingreditur. Gumuuara reiecto in dorso assere, qui aulęis undiq; pendẽtibus uestiebatur: ad Ericum in alio discumbentem cœnaculo, priusquàm Rex introiret, delabitur. Miratus Rex eam Erico assidere, quam in suo reliquit triclinio? audit à circumstantibus, formæ se similitudine falli: esse Gumuuaræ germanam persimilem. Ille oris habitum, & omnem ornatum oculis signans, hæret stupens. Regressus in mansionem suam, uisurus uenit, si ibi sit Gumuuara. Interea relabitur illa, loco priore consistens. Ericus interim Aluildã appellat, Malit ne Regis Frotonis nuptias, quàm suas? Quippe Regium sanguinem nulli aptius, quàm Regi iungendum. Illa se, puellari uerecundia, patris arbitrio nuptias inire respondet: nec aliud uelle, quàm quod parens. Ille, si assentiatur monitis suis, Reginam fore, & omnibus fortunatiorem spondet. Vbi pertinacius institit, puellam flexit. Rex iterum mutans cõuiuij locum, ad Ericum regressus: ante se uidit quam reliquit in alio diuersorio Gumuuaram. Hæret rursum stupens, quid tam simile in duabus fœminis, ut nihil disparitatis possit annotari. In hac ambiguitate rei, uerum ne cerneret: an similitudine falleretur, cõuiuium exit in noctem. Rex Ericum, iuncta filia, mittit in thalamum, nuptias consummare. Ericus puellam honorificè appellans, seorsum cubare iubet. Gumuuaram suam ille amplexus,

Aluilda per Ericum flectitur.

plexus, consopitur.

¶ Ericus insidiatores duos obtrũcat: Rollerus auxilio adest. Abducitur Aluilda Regis filia Frotoni, deprȩdata Gotari aula Regia. Caput.xv.

REX aũt miraculo rei permotus, similiter futurarum expectatione nuptiarũ suspensus, noctem ducit insomnẽ: secũ uoluntans, quid miraculi uiderit in duabus fœminis. Subit mentem, id quod erat, diuisum parietem creasse errorem: misitq; qui specularetur. At iam Ericus illum præuenerat: curans, ut ante noctem cõpaginaretur. Misit deinde armatos duos in cubiculum: qui contemplarentur, quid interim de Erico esset, & Gumuuara. Quòd si unà cubantes inuenirent, Ericum iugularent. Illi clam ingressi, Ericum uigilem fallere non poterant. Itaq; expectantes, ut profundiore somno mergeretur: Erico nescientes spacium se colligendi dedere. Ille dilapsus strato, correptis armis, insidiatores inuadit, & obtruncat. Mox Rollerus frater signũ dat buccina. Excurrunt expediti Erici milites: Aulam despoliant. Rex hostes aliunde ueritus, in naues decurrerat. Ericus Aluildam, suamquè ducens Gumuuaram, in suas quoq; deproperat: iam omnia comperiens, ut mandauerat, expedita. Igitur raptim præda in naues congesta, ante diem uela pandit. Rex interim delitescens, nec quid ageretur intelligens: lucem censuit expectandam. Orta dies rem aperuit. Iam Ericus mare tenebat. Iubet expediri classem Gotarus: ut latrones insequatur, qui insigni ludificationis genere, & filiam abducerent repugnantem, & Regiam spoliauerint, omni cum ornamentis abducta supellectile. Sed erant inter Proceres, qui meliore consilio, temperare furori, Regem adhortarentur. Non esse rem subitaneam, tantum apparatũ potentissimi Danorum Regis, classe tumultuaria adoriri: totis Regni uiribus incumbendum, ut tanta iniuria uindicetur. Interim Ericus prospera usus nauigatione, Frotoni sponsam non inuitam adducit. Regales instruuntur Nuptiæ. Personant atria conuiuijs: Regio luxu cuncta redundant. Erici magnum apud Regem, & in omni loco nomen prædicatur.

Aluilda abducitur.

¶ Gotarus uindictæ auidus, classem instruxit. Tempestate uerò suborta, eo loci detruditur, unde ægrè, atq; cũ paucis elabitur. Exercitum nouum cõscribens, atq; cũ Erico cõfligens, opprimit. Cap.xvi.

GOTARVS Noruagiæ Rex, quamuis suorum consilio remoraretur, quiescere non poterat. Tantus erat dolor iniuriæ: tantus feruor amoris irritati: ut omnia etiã extrema perpetienda duceret, quàm hostẽ impunitũ ut sineret. Itaq; nauigationẽ infelicẽ ingressus:

in ea loca tēpestate pressus detrudit, unde expediri sine magno discrimine non poterat. Dum prę̄stolant prosperos uentos, omnē absumpsere commeatū. Fame igitur presi nautæ, mutua se cæde consumpserunt. Rex ipse cum paucis terram ingressus, magno labore montiū cacumina permensus, multo uix tempore peruenit ad homines. Ericus uerò, ut semper primus inter Regios erat stipatores & consiliarios: si quid explorandū cōsilio, si quid exercendū uiribus: ubi Erico prouincia obuenit, expeditam rem Rex arbitratus est. Danorū itaq; ductor, felicibus ille auspicijs per omnia pericula uexit incolumes. Vuandalorū nūciatur eruptio. Erico negociū datur. ut expeditis quotquot uideret nauibus, rem gereret. Quam ita administrauit: ut hostibus cladē, suis uictoriā relinqueret. Interea Gotarus, sumendi de Erico supplicij gratia, uindicandiq; abductæ filiæ iniuriā, exercitū de integro comparat: Copias cōscribit. Nec segnior illo Rex Danorū Froto, comparata classe, socero gener occurrit in præliū: Noruagiam petens. non expectaturus, donec ille in Daniā aduolaret. Vbi uidit Gotarus uires Danorum, suis superiores: fretus soceri nomine, quòd filiam eius, ut diximus, Froto teneret uxorem: pacem per Legatos postulat. Nō fore sibi rem cum Frotone, sed Erico: qui perfidia multiplici se læsisset. Ericus aderat: & de Regis uoluntate respondet: Impudens uideri negocium: ubi latrocinium ingressus, pacem prior turbauit: priorem pacis facere mentionem. Effectum tamen per Legatos: ut pace, ac fide publica interposita, in colloquium Reges descenderent. Ibi grauis orta inter Gotorum Regem, Ericumq; contentio. Quòd Rex obijceret Erico ingratitudinem. Nam immemor beneficiorum, pessima pro magnis in se meritis rependeret. Ericus contrà, Si quid unquàm sibi à Rege beneficij uideretur collatum: id salutaris consilij semper compensasset obsequio. Frotonem uerò Regem, ac se Legatum eius, uiolatos esse. quòd neq; legationem eius ab initio susc̨eperit: inde etiā accę̄ptam reiecerit. Si uolentem puellam ad Regnum prouexerit: nullius se eo nomine culpæ uideri obnoxium. Super omnia uerò: quando ademptam ille uoluit eius cum coniuge uitam: tum se diuina atq; humana perturbantem, nihil illi reliquisse: quo aut Ericus illi obnoxius, aut ille non omni genere scelerum obstrictus maneret. Ex uerborum contentione eó peruentum est, ut Signa canerent: pugnaquè instrueretur.

Gotari maris periculū.

Ericus pro Frotone.

Colloquiū Gotari & Erici.

Acerbis utrinq; odijs decertatum est. Sed tum Gotarus Normannorum Rex opprimitur: Regnumquè Froto largitur Rollero Erici germano. quòd bonam tum, & aliâs Danorum Regi operam nauasset.

Gotarus cadit.

¶ Rollerus

¶ Rollerus Rex, Regnum in monarchiam reducit, multis locupletatum prouincijs Orientis. Cui rebelles se exhibent Proceres. Caput. xvij.

ROLLERVS ergò Regno potitus Noruagię, id aduauit: reddita in illo Monarchia: quæ iam dudũ per Duces, & Regulos dissipata erat. Subtraxerant enim multi se obedientiæ Regis sui. Sed Rollerus fretus auxilijs & Frotonis Danorum, & Erici Suecorum Regis uiribus: Regnum suum in pristinum decorem reparauit. Insuper Estoniam, Curetiam Orientales prouincias, quæ etiam hodiè extant, parentq́ nunc ordini Teutonicorũ in Liuonia: atq́ Hallandiã, quæ nunc Daniæ paret: in suã redegit ditionẽ. Magnoq́ bello, quod Frotoni tunc erat in Regem Hunorũ, ob repudiatã à Frotone Hunorũ Regis filiam: quã ipsam nunc Rollerus coniugẽ tenebat: magno fuit eidem Danorũ Regi adiumẽto. Bello uictor Froto, uictricem classem reduxit in Daniam: Rollerus redijt in Noruagiam. Sed Noruagiorum Proceres indomita ceruice, assueti libertate, iterum se Regis sui subduxerunt iugo. Nam ut quisq́ magnæ Prouinciæ præerat: pro magnitudine uirium animos sumens, Regi suo rebellarunt.

Rollerus Rex.

¶ Incredibilis Hasmundi, & Asuici mutuus amor: utq́ ille Asuico mortuo, se periculo uitæ dederit, casu mirabili specu, in quem ultrò descenderat, liberatus. Caput. xviij.

IN HOC rerum statu, Alfus quidam Procerum, filiũ habens Hasmundum, Hetmarchiam gubernabat. Biornus autem, cui filius erat Asuicus Vuyck, prouinciam tenebat. Sinus iste maris, regioni nomen dedit. Cumq́ Hasmundus iuuenis uenationi indulgeret: ferarum indagines perscrutantem, nox solum oppressit. Comites deuia secuti, suam quisq́ uiam ingressi sunt. Hasmundus autem errorem in uastissimas solitudines conuertit. Fames illum primùm in canes qui sequebantur: inde etiam in equũ dentes uertere compulit. Longo circumactus errore, eam contigit Prouinciam, cui Biornus pręerat: filioq́ eius Asuico tanta inuisceratus est familiaritate, ut duorũ unus animus haberetur. Eáq́ delectatus societate, patriam nõ requirebat. Tantus utrinq́ amor incessit: ut cùm unus esset amborũ affectus, quàmsanctè inuicẽ iurauerũt: & uitæ & mortis cõmunem sibi sortẽ fore: nec alterũ alteri superfuturũ. Mors inopina tulit Asuicũ. Hasmũdus sacramẽti memor, uiuus in specũ descẽdit, quo iusserat mortuũ inferri socium. Ingens erat loci capacitas. Sed ea cõditio: ut uolens, nolensq́, in specu manere necesse haberet. Eo tẽpe Froto Daniæ Rex, cũ exercitu Noruagiã petebat: Rollero suppetias laturus: ut bñficiũ in eo suũ tueretur.

Ericus

Ericus Rolleri frater, exercitus magnæ parti præerat. Peruenit is in locum recentis, sed magni tumuli. Thesaurum inesse rati Proceres, scrutari locum constituerunt: si fortè Regionis incolæ, latibula rebus charioribus ibi quæsissent. Sorte quęrunt hominem, qui in sporta submissus, fortunam pertentaret. Demittitur: sed qui intus erat Asmundus, mox adoritur immissum: & illo de sporta perturbato, signum clamore dat socijs extrahendi. Cunq; in lucem uenisset: mortifera specie ignotus homo, quem recens etiam sanguis de colluctatione immissi fœdasset: protinus qui extraxere fugierunt. Solus Asmundus ad os inferni specus relinquitur. Reuocat clamore fugientes. Vbi redeunt: docet fortunam suam. Affingit, sepultũ Asuicum ab inferis ad se reuersum: primũ quæ aderant, equũ cum cane peredisse: inde in se morsus cõuertisse. Nisi commutatione eius, quem immiserant, ad superos redijsset: mox inter mortuos remansisse. Ita mirabili uice primũ in errore pegrinationis, inde stulta tumulatione piculũ mortis, sine exẽplo trãsiuisse.

¶ Froto suppetias Rollero adferens, Noruagiæ Proceres magna clade deuincit. Caput. xix.

SED & Rex Noruagiam ingressus, qua uenerat causa, bellũ intentabat: in Rollero sese contemptũ arbitratus, cui ipse Regni autor fuisset. Vt aũt multitudinis quam bello inferebat, monimentum relinqueret oculis Noruagiorum: iussit per singula capita, singulos in aceruum lapides comportari. Noruagij comperto, quid ab hostibus ageretur: & ipsi per ocium saxa congerebant. Cernuntur hodiè tumuli congestorum lapidum. Sed cùm ad prælium uentum esset: tanta utrinq; animorum ui certatum est, ut rara fuerit similis clades in prælio cæsorum. Victor quidèm Froto Danorum Rex fuit: sed tam illi cruẽta fuit uictoria, ut ex tribus milibus, quas inuexisse fertur nauibus, solas. lxx. incolumes reduxerit. Credo non tum tanta, ut nunc sunt mole fuisse nauigia. Vtcunq; tum re peracta, uictor in Daniam Froto remeabat.

¶ Duodecim fratres Normannos, Fridleuus, munitione eorum obsessa, prosternit. Caput. xx.

PER quę tempora in eadem Noruagia duodecim fuere germani fratres, uiribus acres, pugnis exerciti: qui socijs per latrocinij licentiam adunatis, ingentis agminis speciem præbuêre: terroremq; Regibus ingerebant. Haldanus Erici Suecorum Regis filius, cùm crebris illorum incursibus terreretur: Fridleuum Frotonis filiũ, iam Rusię imminentem, aduersus Normãnos fratres inuocabat. Munitionem sibi firmauerũt in altissima rupe: quę flumine de montibus cadente cingeretur. ut inaccessa cæteris uideretur.

Nam

Nam illi, ubi opus euenerat, occulto uado transibant. Hoc illis certissimum fugæ præsidium, ubi à socijs deserti, tuta capescere cogerentur. Sed Fridleuus Frotonis filius, uir omnium periculorum casibus probatus, ac interritus: magnis se rebus inuocari adiutorem gauisus, aditum repperit. Nihil opinantes fratres occupauit, & superauit. Primã hanc gloriam suis gentibus ostendit. Nam usq; in eum diem Orientis Rusiæ partibus, patris imperio quæsitis præerat.

¶ Hasmundus, filiam Fridleuo uxorem denegat: occisis illius Oratoribus. Qua causa bello prostratus, Rex Danus, filiam non inuitam abducit.

CAPVT XXI.

NORVAGIAM Hasmundus iam tenebat. Incertũ, an is, quem emersisse ab Inferis paulò ante memorauimus. Nam Annales relinquunt in ambiguo. Et quoniam miraculis plena semper fuit Regio: libet augurari, eundem ad sceptra usq; peruenisse. Erat enim Hetmarchiæ Reguli filius. Filiam hic genuit singulari & exquisita specie: accedente prudentia cum pudicitia, cæterisq; dotibus fœmineæ dignitatis. Hanc Fridleuus Daniæ Rex, missis in eam insulam Legatis sponsam deposcebat. Pater Hasmundus, mandata ferentibus respondit. Non esse Frotonis patris eius merita in Noruagiam, ut filius inde sponsam mereretur. Grauissimo bello per illum exhaustam Proceribus Prouinciam: absumptam omnem nobilitatem. Durare memoriã hostilis facti: uenire quandoq; iustã uindictam. Irent, Regi suo renunciarẽt. Inde affinitatis iura deposceret, quo Maiores illius benemerita collocassent. Noruagiæ puellas in patria sua inuẽturas se dignos maritos. Non ignorabat filia Legationis negotium. Suboleuit durũ patris ad Legatos responsum. Ausa patri in faciem resistere, prodijt: Da inquiens ueniam pater, puellari audaciæ. Videris mihi Regno, tuisquè omnibus non rectè consulere: qui generum tam potentem aspernaris. Quid enim aliud, nisi tibi odiũ: tuis laborẽ creaueris & periculũ: quando his uiribus est Rex Daniæ: ut cogere posset, quod nunc non impetrat precibus. Ille filiam durius increpitam, abire iussit: puellaria pensa circũuerteret, at sibi Regni curã permitteret. Fridleuus suorũ reditum sine fructu, æquanimiter tulit. Attamen proposito nõ destitit: irritatus potius, quàm auersus prima recusatione. Hasmundus aũt indignatus, acrius respondet. Semel satis uideri, negatam filiam: iteratam uerò in idipsum Legationem: non aliud se interpretari, quàm belli denunciationem. Quòd si hoc in se foret animo Fridleuus, ut bello minaretur, iustius se præripere bellandi causam. quòd Noruagia in eũ usq; diẽ satis persentiret Daniæ uulnera: Illos autem primos expiare crimina patrũ. Correptosq;

Hasmundus Rex. I.

Daniæ lib. 1. cap. 34. c.

Filia ad patrem.

Correptosq́ Oratores, atroci morte mulctauit. Fridleuus Daniæ Rex ubi audiuit: iusta indignatione succensus excanduit: contra ius gentium uiolatores Oratores: sese generum contemni, quem ultrò, si saperet Rex Noruagiæ, postularet. Igitur conscriptũ exercitum perarmat. Classem ualidam instruxit: mouitq́ propere in Noruagiam. Nec Hasmundus segnior occurrit. Naualis pugna instruitur. Multum utrinq́ sanguinis profundit. Diu incertis alis superuolitabat uictoria: sed demum Danis inclinauit. Cæsiq́ magna clade Noruagij, pœnas dedere temeritati iuris gentium. Sed neq́ Danis incruenta uictoria fuit. Nam fortis quisq́ aut in prælio occubuit: aut uulneratus discessit. Qui superfuêre cladi Noruagij, fuga sibi consuluêre. Secutus Rex, puellam non inuitam, optatis nuptijs sibi iunxit: & uictricem classem, coniuge lætus in Patriam reuexit.

¶ Starcuterus pro Helgone, ut filiam Ingelli Danorum Regis uxorem haberet, pugnam inijt, nouem fratres sternens. Helgonis nuptias firmas sine æmulo reddens. Caput. xxij.

Helgo Rex

HELGO deinde sceptris Noruagiæ succeßit: cuius apud exteros nomen per occasionem Nuptiarũ innotuit. Ea tum Regibus prima bellandi causa fuit. Vt enim quisq́ uiribus poterat, nuptias sibi ex sententia non sine armis cõciliabat. Fridleuus Daniæ Rex, geminas cum filijs, totidem filias reliquit. Harum natu maiorem Rex Noruagiæ sibi poscebat uxorẽ: nec eam interposita legatione poscendam putabat: sed ipse sibi nuncius ibat, negocia sua procuraturus ex sententia. Sic enim fortium uirorum tum consuetudo ferebat: ut uiderent, uiderenturq́. Regiam nauem, quæ Daniam petebat, tanto luxu instruxeret, ut picto uelo, rudentibus purpureis, malo etiam inaurato nauigaret. Regemq́ Danorum adiens, suus sibi nuncius ad rem perficiendam erat. Ingellus (id erat Regi nomen) placere sibi Regium illius schema ait: cæterum nemini permittendam filiam: nisi qui inito certamine, magnum aliquod fortitudinis specimen præbuisset. Interritus Helgo, nihil tale formidabat. Erat ex Proceribus Regni, qui eandem puellam procaretur: certamenq́ offerret Helgoni Normanno. Sed is octo fratrum fretus auxilio, nonus ipse in certamen erat descensurus. Quod cùm Helgo nulla pactionis interuentione discußisset, recusare non posse uidebatur: igitur partim uerecundia recusationis, partim fiducia uirium conditionem acciperet. Puella autem miseratione fortis iniquæ commota, Helgonem seuocat: quòd se tanto inmisceret discrimini sæuerius increpat. Consilium tamen adhibet. Esse apud Suetiæ Regem uirum pugilem, Starcuterum inuictũ, olim patri suo militantem

Helgonis procus.

Filiæ Regis consilium.

tem Frotoni: sed nunc fratris Ingelli mores & molliciem, ac uentris cū ram deteſtatum, reliquiſſe illum. Hunc ſuadet auxilio inuocandum: non defuturum, ſi per patris ſui Frotonis amorem imploretur. Accę= pit ille conſilium, profectus in Suetiam: ut Starcuterū conueniat. Cun què illi amantiſsimi Regis ſui Frotonis nomen, legationi ſuæ prætẽ= deret: omnia ſe pro uoto conſecuturum ſperabat. Propinquabat aut= em Bircæ oppido, quo manebat: & præmiſit, qui Starcuterum ad filię Frotonis nuptias inuitaret. Indignatus uir ſæuerus, ait. Niſi amantiſsi mi mihi olim, cultiſsimiq́ꝫ ſemper uiri nomen obtenderes: malè mul= ctatum perderem, quòd me alienæ culinæ ſectatorem arbitratus, ad ni dorem gulæ deuocaueris. Erat enim uir continentiſsimæ ſobrietatis. Quod cùm Helgoni renunciaretur: ingreſſus hominem hac uoce ſalu tat. Frotonis te filia mittit oratū: ut iniquæ ſorte pugnę preſſum, quem optat maritum, præſidio tuearis. Edoctumq́ꝫ quid ageretur, orauit: o= pem ferret. Ille pręcantem iuſsit bonam fouere ſpem: reuertiquè per ui am qua uenerat: ſe opportuno in tempore affuturum. Nec fefellit pro miſſor. Aderat enim tempore & loco, quæ à pugnaturo didicerat Hel gone. Interea parantur Helgoni nuptiæ. Regius enim iuuenis, etiam ante expletam pugnam uotis potitur. Dabant id ſanguini eius: dabāt fiduciæ: certi, nihil moraturum, quo pugna impleretur. Starcuterus adeſt. Laceſsitus à conuiuantibus, cùm latratus ederent, uerbis compē ſcuit. Sed illi conuicijs non pepercere: ſenem irridentes, qui iuuenibus ſe opponeret. Pugnæ poſtera lux præſtituitur. Starcuterus excubias etiam promiſſo adiecit: ut beneficium ſuū redderet cumulatius. Nam foribus nuptialis thalami ſe obiecit: ne qua uis fieret Helgoni, aut puel læ. Helgo ante lucem expergefactus, non potuit nõn eſſe anxius tanto imminente periculo. Sed ſopor, qui etiam merentibus ſurrepit, illum oppreſsit in lucem uſquè. Ingreſſus cubiculum iam orta luce Starcute rus: ubi dulci ſopore fuſum uidit: noua gaudia interrumpere nõn paſ ſus, quietem permiſit. Egreſſusq́ꝫ ſolus, locum pugnæ petiuit: demora tus aduerſarios. Hybernum frigus erat: quo etiam durandum uentis corpus obiecit. Nouem fratres ſecuti, & ipſi montem petunt: incertū habentes, quando aduerſarij ſint affuturi. Mittunt ex ſuis in uerticem, qui ſpecularetur uenientes. Miſſus ſpeculator, uidit ex obliquo conſi= dere Senem. Rogat, quid ibi demoretur? Vbi ſint, qui pugnam in eo die & loco conſtitutā, obeant? Senex eius rei cauſſa ſe adeſſe affirmat. Quod ubi accępit, ille renunciat nouem fratribus, præſtolari Senem unum in uertice, qui ad pugnam ſe diceret exiſſe obeundam. Alacres illi conſurgunt, in montem tendentes. Et ubi ſedenti proximant: per contemptum rogant, Singulos malit, an omnes una pugna excipere?

Starcuteri ſobrietas.

Ille risum refert. Quoties canes adlatrēt, solere se omnes unà quotquot circumstent abigere. Igitur congressos pariter omnes, paulatim sternit. Aliquot etiam inter pugnandū, quod necesse fuit, uulneribus acceptis: uictor in Regiam, grauiter licet uulneratus, rediјt: Helgoni nuptias se conseruasse lætatus.

Starcuterus nouem fratres sternit.

¶ Pro Thorilda Hatheri filia, Haldanus cum Grimmone pugnam iniјt. Quo deuicto, uitæ illius parcens, nuptias meretur. Caput. xxiij.

HATHERUS subinde Regulus, celebre nomen in Noruagiæ Primatibus promeruit: Thorildā filiam nuptijs seruabat & excolebat primarij uiri Grimmonis: quem non tam Maiorum suorum stemmata nobilitarant, quàm fortium uirium inuicta potestas efferebat. Huic desponsam Regiā puellam, cùm fama longè, latèq; loqueretur (nam Natales impares, auxere rumorem) peruenit ad Haldanū Daniæ Regem, uirū præcipua fortitudine præstantem. Qui totius Nobilitatis dedecus reputabat: si uir plebeius, Regalibus nuptijs honoraretur. Simul & gloriæ suæ studēs: armata propria classe, Noruagiam petit: nuptias cohęrentes dissipaturus. Et quanquā in senectutem celebs peruenerit: non minus tamen Reguli promissione, quàm athletæ petulantia concitatus: Duellū offert iactabundo. Inturus aūt pugnam, cunctis agnitionis suę notas, adulterini oris, illuuie respergens: ut pugnę locum tetigit, prior ense destringit. Quem ad hostilem sentiens obriguisse aspectum (erat enim uterq; Magiæ scitus) humi deiecit: alioq; uagina producto, Grimmonem appetens: extremos loricæ nexus, cum occidua clypei parte persecuit. Quod factum Grimmo admiratione prosecutus: Vetulum inquiens acrius dimicantem, non memini. Statimq; ferrū exerens, obiectum gladio parmam, penetrabili sectione conuulsit. Cuius immorantē ictui dexteram, Haldanus nihil hæsitans, obuia ferri celeritate corripuit. Ille nihilominus læua gladium stringens, ferientis femur transegit: mutilati corporis ultionem, exiguo uulnere prosecutus. Victor Haldanus, uicto residuū uitæ pecunia redimendi fecit potestatem. ne imbelli, & manco, miseras animæ reliquias deformiter adimere uideretur. Quo facto, tantum se penè in seruando hoste egit, quantum gesserat in uincendo. Cuius uictoriæ præmium, Totilæ nuptias assecutus: filium ex ea Hasmundū sustulit: à quo se Noruagiæ Reges originem duxisse, magni æstimant: ab Haldano solennem generis sui seriem retexentes.

Duellum Haldani, cum Grimmone.

Daniæ lib. 2. cap. 3.

Parcere prostratis.

Noruagiæ Regum origo.

¶ Hasmundi Regis filij, cum Daniæ Regis filijs mari fortiter decertantes, tandem societatem ineunt, in Daniam cum Regijs iuuenibus nauigant. Vbi discordia propter Sygne Danorum

rum Regis filiam, inter eos suborta, tandem arma prouocant. Plures cæsi. Amantium uerò Hagbarti & Sygne, miserrimus uitæ exitus. Caput. xxiiij.

HASMVNDVS inde, patre natus Haldano Danorum Rege, materni sanguinis respectu, Noruagię sceptra promeruit: filiosque genuit Hagbartum, Hamundum, & Heluuicum. Hi cùm iuuentæ tẽpora militaribus triuissent exercitijs, terra mariq; celebre nomen habuêre. Sed cùm mari imminerent: obuios habuere Danorum Regis filios, centenis nauibus incedentes. Idem Piraticæ studium, utrosque æmulationis inuidia uertit in arma. Itaq; naualí prælio pugnauêre. Protractaq; in noctem pugna, proximam expectauere: ut renouato certamine, cui inclinaret uictoria, quod nox fecit incertum, cerneretur. Sed ea fuit in utroq; exercitu fortuna: ut multitudine cæsorum, ac uulneratorũ utriq; territi, colloquiũ in posteram lucem conseruarent. Conueniunt: ut positis odijs, societatem armorũ inirent: communi sorte & lucro, pugnas in reliquũ obituri. Normanni cum Danis in Daniam peruenere: & obuersati in Regia, multam inuicem familiaritatem iniere. Erat autẽ Daniæ Regi filia Sygne nubilis. Ea Hagbarti specie delectata, & inuicem ille puellæ, occultum ignem fouebãt. Sed Regijs iuuenibus interuentu procacium linguarum, graues discordiæ intercessere: quæ etiam ad arma peruenerant. Conflictatũ est cruento prælio. Cecidere fratres Hagbarti. Sed illi recentibus supueniens uiribus, ultionem peregit: filios Danorum Regis opprimens. Et quamuis palam in eum omnes gererent hostiles animos, qui tantam in Regis filijs stragem peregisset: ille tamen amoris sui obliuisci non poterat. Ardebat enim occultus ignis grauior. Inde sæuiens, quòd uoti compotem non haberet, dolos intentauit audacissimus Amor. Nam puellæ uesti bus indutus, in Regiam uenit. Amata sua potitur. Sed eos res habuit exitus: ut uterq; sęuissima morte deperirent. Ille enim deprensus, cruce suspenditur: illa cum triclinio, sua sponte conflagrauit. Quam rem quia in Suetia digessimus, hic breuiter dissilimus.

Hasmũdus Rex. II.

Tumultus oritur.

Suetiæ lib. 1. cap. 46.

¶ Gunnari tyrannis, in Regnaldum, sua, & suos, filiæq; adscriptos. Quam tamen claustris subterraneis clausam eripiens, uxorem duxit. Caput. xxv.

REGNALDVS deinde Noruagiæ sceptris potitur. Hunc graui bello Gunnarus Sueonum Regulus insectabatur: uir crudelitate & sęuitia insignis: qui qualicunq; ex causa contractam in Normannos odium, ita exerebat: ut nõ hostiũ more agros uastare, prædam abigere contentus esset: sed acerbiori odio grassatus, solùm sanguinem sitiebat: in cęde plurima plurimum gaudens. Huius

Regnaldus Rex.

sæuitiam ueritus Rex Noruagiæ Regnaldus: filiam uita chariorē, facta & excisa specu abdidit: multos cum illo gladios recondens. ut si quando ad illam esset penetratum, puellam defensuri, arma non longè requirerent. Nam honestum illi ingens famulitium, Regiam quoquè supellectilem, cum thesauris ibi recondidit. Progressus in præliū, cùm iam benè de filia constitutum putaret: ut tyranno quibus poterat uiribus obuiam se ferret: homo iam senio fractus, facilè opprimit. Infensus uictor uictæ genti: ut non sola subiectione illam pręmeret, sed etiam insigni contumelia afficeret: Canem Noruagijs Regem dedit. Indignitatem gentis inde notatam uolens. quòd digni haberētur, qui non humano imperio, sed latratibus Canū terrerentur. Eiusmodi Regi Proceres addidit: quos insigni maleficio notabiles peruidisset. Sed & gemina illis tributa induxit: ut & Vernalia, & Autumnalia penderent. Audiens uerò thesauros Regni, cum Regia supellectile consepultos: exquirere statuit. Conscios perquisiuit. Quos ubi nullos repperit (ita enim puellæ pater curauerat) ipse cum fidelibus scrutabundus incessit. Ventum est eò loci, in quo murmur incertum instrepuit. Propiusquè aure applicata, deprensa est uox humana. Ibi fodi iubēs, deprendit cuniculatos anfractus, penetransquè, familiam omnem puellæ peremit, puellam cum thesauris eduxit. Acceptaquè coniuge, filium ex ea suscępit paternæ crudelitatis non modò imitatorem, sed etiam superatorem Hildigerum: qui post Noruagiam materni generis ditionem tenuit.

Canis Normañis Rex datur.

¶ Gunnarum (proscripto filio Hildigero) Noruagiæ Regem, Dux Borcarus prosternit: cuius relictam uxorem Drotam ducens, ex ea genuit Haldanum.

CAPVT XXVI.

HILDIGERVS ex Guñaro, Drotaq; matre natus, mox sæuitiam paternam usq; ad illius etiam fastidium imitatur. Gunnarus enim pater, ubi indolem filij ad pessima quæq; propensam uidit: & immanitati pronū: sæpè, multumq; corripuit. Nec tamen profecit. dominante in eo quod narum erat, nihil potuit disciplina prodesse. Vbi incorrigibilem sensit: exilio damnauit. Sed tum quoq; apparuit quod Poëta scribit:

Cœlum, non animum mutat, qui trans mare currit.

Sed Aluerus Suetiæ Rex, sanguinolentum hominem in pręcio habuit: eumq; tyrannide donauit. Ibi finitimos bello, ac cædibus implicando, omne ætatis penè tempus armis exegit: nihilq; exilij conditione, ex consueto crudelitatis habitu remittens: animum cum loco mutare, non est passus. Interim uerò Gunnarus tyrannus, cùm nequè ipse crudelitati

Suetiæ lib. 1. cap. 48.

crudelitati modũ daret, à Borcaro eiusdẽ Prouinciæ uiro potente, armis impetitus, uita concesśit. Victoriç præmiũ, Drota Noruagiæ Regis filia fuit. Quę etiam ęgrè nuptijs assensa non est. quòd parentis ultorem iure complexura uideretur. Necq̃ enim lugentis patrem filię, eius interfectori, uoluptuosus poterat obtemperare consensus. Huius Borcari filius Haldanus fuit: cuius iuuentæ initia, stoliditatis opinione referta fuêre: sequens uerò ętas, fulgentisśimis operum insignibus, illustris euasit: maximisq̃ uitæ ornamentis inclaruit. Sed eius uitæ decursum in Dania sumus executi. Erat ea tum Regnorum Borealium cõditio: ut laceris pro se quisq̃ membris, diuersi regnarent. Sic in Dania, sic in Noruagia res tum gerebãtur. Mutuis perinde uiribus attriti, minus splenduerunt apud exteros ea tempestate Reges.

Daniæ lib. 2. cap. 8. &. seq.

¶ Hasmundum à sorore Regno pulsum, Haraldus prostrata sorore, inermis certans restituit. Sic et Olauum, atq̃ insignia multa alia peregit. Caput. xxvij.

HASMVNDVS Vuicarorũ prouincia, Noruagiæ parte regnabat. At illũ germana natu quidẽm minor, animo tamen auctior, quietum regnare nõ sinebat. Erat in fœmina uirilis audacia, & militaris animus: quo fratrẽ Regno penè expulit. Haraldus Haldani, quem diximus filius, tum Danię regnabat. Illũ Hasmundus in fœmineam audaciã belli socium, aut potius defensorem inuocabat. Non segnis ille aderat. Sed ut muliebrem se audacia flocci pendere monstraret: inermis in præliũ procesśit: lacerna indutus purpurea, mitram auro uariatã gestabat pro galea. Prælium nõ segne initur. Cędunt, caduntq̃ uicisśim plurimi. Qui pro fœmina stabant, mirati hostium ducem inermem depugnare: suiq̃ contemptũ interpretati, acrius inuecti sunt in eum. Mille telis petitus, nõ læditur. Profuit illi tuis Magica, qua plurimũ niteretur: ut inuulnerabilis permaneret. Haraldus corpore integer, hostes aut bello consumpsit: aut fugã corripere cöegit. Sicq̃ Regnũ Hasmundo, prostrata sorore restituit. A quo oblatis sibi uictoriæ pręmijs: solam gloriæ mercedem sufficere dixit: tantumq̃ se in repudiandis muneribus gesśit, quantum egerat in promerendis. Quo facto, non minorem omnibus continentię suę, quàm fortitudinis admirationẽ incusśit: claritatem se, non pecuniã ex uictoria percepturum testatus. Non est in ea gente insolitum à uetusta memoria: fœminas præclaris operibus, & militaribus operis inclaresceere. Vt minus miremur uel Camillã in Italia, uel Pentesileam in Troiano bello, uel Orithiam, cæterasq̃ præclaras fœminas. quarũ in Suetia fecimus mentionem. Nam per hanc quam scribimus ætatem, post natum CHRISTVM, per annos circiter. CC. aut suprà: cùm in

Hasmundus Regulus.

Haraldi uirtutes bellicæ.

Haraldus inuulnerabilis.

Danię lib. 2. cap. 10. a.

Suetię lib. 1. ca. 7. & seq. Daniæ item lib. 2. cap. 11. Infra. ca. 32.

 Noruagia

Noruagia Rex Omundus rerum potiretur, Sticla & Rusla uirgines, armis innutritæ, cum Trondo fratre asiduum bellum egere. Haraldus autem Daniæ Rex, indignè tulit, tantũ posse fœminas in uiros: spontè sua nauigabat in Noruagiam, opẽ laturus in fœminas. ut detergeret sexus contumeliam: quòd aduersus militares uiros, fœminæ insolescerent. Insecutus classe puellas, cùm eas inuicem distraxisset: aggressus alteram post alterã, & expugnauit, & oppresit. Testatur nomen, quod portubus diu remansit, ab euentu uictoriæ, cùm ex deuictis puellis uocabulum sortirentur. Olauus tanto eius beneficio non ingratus: daturum se offerebat, si quid in Regno suo esset, quod illius animũ afficeret. Haraldus gloriã, uirtutis prẹmiũ satis sibi fore duxit: nec aliud de manu eius munus agnoscere uoluit. Hic est ille, qui ut in Dania testati sumus, primus enauigans, littora Galliarũ explorabat: usq; ad Rheni fluenta procurrens. Vbboni frisio homini se obiecit: qui latera Iutiæ populatus, crebra strage insolescebat. Sed cùm armis inuulnerabilem sensisset: milites ad eum capiendum immisit: prostratumq;, uinciri iusit compedibus. Delectatus autem uiri inuicta uirtute: intantum sibi hominem conciliauit, ut germanam illi suam coniugem daret. Huius fretus & audacia, & belli gerendi peritia, Vuandaliam sæpè petiuit: & cæde, uastitateq; impleuit. Sed quod in hac commemoratione præcipuum est: Hoc uiro monstrante, littora Saxoniæ legebat: & ad Rheni fluenta grassabundus peruenit. Nam Vuandalorum Ducibus Duc, & Dal in commilitium suscæptis, ductore Vbbone Aquitaniam usq; descendit: eamq; cedibus & rapina fœdauit. Inde conuersus in Britañiam, Humbroto Rege prostrato: promptissimos quosq; ex iuuentute sibi asciuit: quorum præcipuus Orni cognomento Britannicus habebatur. Harum rerum fama, athletas è uarijs partibus orbis accersitos, in mercenarium manum redegit. Quorum frequentia auctus: adeò Regnorum omnium motus, nominis sui terrore compleuit: ut eorũ Rectoribus mutuum conserendæ manus ausum excuteret. Sed nec quisquam maris dominationem absq; eius nutu usurpare præsumpsit. Quippè quondam in Danorum Repub. dimidium terrę, & Pelagi Imperium fuit. Hęc, cùm Noruagiam describimus: in Daniam libenter reuersi, cõmemoranda putauimus. Quòd hac tẽpestate, primus Rex ille fuit, qui Galliæ littora sit ausus infestare: Signaq; transferre in Britanniam. Sed nos Galliarũ commemoratione contenti simus: quòd ibi Normanni nomen suũ in littore fixerunt, Normandiã usq; hodiè de suo nomine maritimã uocitãtes.

Loco supra signato. *Vbbonem generum facit.* *Haraldus primus Galliæ littora infestauit.* *Normãdia maritima.*

¶ Danos ante Romanos, Britanniam, & Hyberniam depopulatos esse, per occasionem probat. Caput. xxviij.

ET VT

T VT Italorum iactabunda semper gloriatio retundatur: operæprecium iudicaui, hac in parte commemorare: quomodo ante Romanos Duces, à Danis Britañia sit appetita. Omitto quę in literas non relata, indubitata fide tenemus. cùm toties maria omnia circumuecti Dani, insulas popularentur: Britanniam opulentam non præteriêre intactam. Hoc solùm dico, quod Annales testantur. Ante natum Christum multis seculis, Froto Rex Daniæ, Britanniam populatur: & onustũ iam præda exercitum reducens, cùm audisset insulæ habitatores ad arma conclamasse: seq; ingenti agmine infestos consectari: iubet prædam abijcere. ne onusti, ab expeditis superentur: Vtq; ipsi Britones potius iam suas prædas resumentes, à Danis opprimantur. Eoq; consilio uictor factus, insulam opibus suis spoliauit: Lundoniam occupauit: Dalmanum Præfectum eius cœpit: locupletatum reduxit exercitum. Indepost aliquot secula Fridleuus Daniæ Rex, post uastatam Hyberniam, oppidumq; eius Duflinam euersum: Britanniam populatur. Et ante illum Ambletus Iutiæ Præfectus: cùm apud eundem Britanniæ Regem exularet, in quas uoluit conditiones perpulit. Froto deinde longæuus Rex, per cuius tempora in terris natus est Christus Dominus, Britanniam expugnauit. Circa quæ tempora primus ex Romanis Caius Cæsar, ante occupatam Monarchiam, Britanniam inglorius attigit. Claudius in Prouinciam deinde redegit. Seuerus edomuit rebellantem: & alij deinde Imperatores: quorum opportuno tempore mentionem ingeremus. Hocmodo attigisse contenti: quòd Dani in Borealibus Regnis inclaruerunt, prius quàm Romani in sua ditione conualescerent. Haraldus autem, cuius nunc tempora contigimus: primus inter eos, qui in literas missi sunt, Galliarum littora contigit. Quod nostro interim sat erit nunc iudicio. Quòd si ab initio literis floruisset hæc Regio: quàm magnifica legeremus militaris operæ gesta in hac gente. Sed hæc interim sufficiant.

Danię lib. 1. cap. 11.

Danię lib. 1. cap. 27. b.

Christus sub Frotone natus.

¶. Olo latrones Hetmarchiæ obtruncat. Duello duodecim sternit, eo Olaui filiam meritus uxorem.

CAPVT XXIX.

L O Noruagiæ imperabat ea tempestate, memorati Haraldi sorore editus. Tertium ætatis agebat lustrum, cùm audiret insigni latrocinio, publicas in Hetmarchia obsideri uias, patre per seniũ negligentius agente, adolescens senem aggreditur. Audis pater inqt, quæ mala quotidiè deferũt nobis ex Hetmarchia? Incolumi Rege ista fieri, perquàm indignũ cẽseo. Arma deposco, tantis malis occursurus. Pater illi ex sententia promittit eligere iumenta,

Olo Rex.

Danię lib. 2. cap. 12. a.

comites, & quę uelit arma. Delectu habito, iuuenis proficiscitur: canibus scrutatus per indaginē latronū mansionem. Multa obstitere gradienti: densa inprimis syluarum uolumina: amnes uorticosi: paludes penè intransibiles. Nix & pruina indicia fecere gradientiū ante se latronum. Nihil imperuiū uirtuti. Aggeres congesti, amnes profundi, portarum repagula, cuncta cessere forti. Inuentosq́ latrones, cruenta cæde mactauit. Hæc prima indolis ingenuæ fuere argumenta. Inde auunculum uisurus Haraldum, contendit in Daniam. Priusquàm tamen perueniret: alterū egregiæ uirtutis specimen ostendit. Olauus erat Vuermorū Regulus: quem obnegatā coniugio filiam, pugil insignis uirtutis, & probatæ industriæ, qui fratre nihil inferiore niteretur, in Duellum prouocabat. Mœsta domus, non inuenit quid ageret: Viribus propulsare non erat facilè, multis milibus dominantes. Recusare Duellum, probro proximum habebatur: Subire sortem iniquam, perniciosum. Sic affectę domui Olo incognitus interuenit, sciscitatus ex Reguli filio, quid causæ esset, tanto domū esse oppletam luctu: Ille refert quid infelicitatis accidisset ex nominatissimis pugilibus, quibus tradēda filia, nisi quid auxilij proueniret, uideretur. Absit inquit ille dedecus, ut nobilis puella, plebeio seruiat marito. Benè sperare iubeo. Erat Oloni perquàm terrificus oculorū fulgor, quē facilè humanus intuitus nō sustineret. Hoc sciēs, caput obnubit. ne cui terrorem ingereret, néue à quouis nosceretur. Nox ingruit, & ad euincēdas tenebras, lucem de more mutuantur ab igne in candelam translato. Regia puella, ut erat singulari humanitate prædita, aduenis sedulum impendit ministerium. Hospitis autem Olonis perpendens inuolutā faciem, curiosus, ex more fœmineo scrutatur, quid tegeret: Fulgorē autem oculorū non sustinēs, uelut ictu percussa decidit. Id cùm iterum, ac tertio experiundi gratia comperisset, Puellę pater, quidnam pateretur rogat, ut corā hospite trepidaret. Illa secretius parenti refert in aurem. Ni me fallat pater existimatio, iuuenis ille generosum trahit sanguinem, magna gēte undecunq́ natus. Nam oculorū eius fulgorem ferre non potui. Dignus me coniuge, si non improba pugilū uota nobis obsisterent. Rogatur ab omnibus Olo, uelamē fronti prætensum retrahat, & se uisendū, si amicus accesserit, cunctis prębeat. Non obstitit precantibus, mox disiecto uelamine, frontis decorē prodit. Erat autem flaua cæsarie, & facie honora. Continuo lętior cōuiuij consessus. Ne tamē quenquā oculorū fulgor terreret, deiectis in terram luminibus, rarius suspexit. In medijs iam tū feruescentis cœnæ gaudijs, aderant pugiles, aut puellam, aut athletā sibi dari postulantes. Duxêre autē denos secū suæ sortis iuuenes. Nihil moratus Olo, se pugnæ offert: lege

Olonis aspectus.

lege data: ne quis à tergo pugnantem adoriretur: sed ingenuè occurrerent à fronte. Illi promittunt. Venitur ad metatum pugnæ campũ: unus duodenis opponitur. Nec magnus erat Olonis labor, uictos prosternere, quippe qui igne oculorũ terreret obuios. Stratis itaq; aduersantibus, lętus pater, Oloni (cuius interim genus didicerat) filiã uictoriæ præmium tradit. Nec minus ille gratus accæpit: summa charitate complexus puellam: quæ filium illi peperit Omundum.

¶ Thoronem Regulum Olo cum suis obtruncat. Britannos subigit; ubiq; uictor. Caput. xxx.

NECDVM tñ animo profectionẽ in Daniã, uisendi auunculi gratia posuit: sed iterũ auersus itinere, differre uotũ cöactus est. Audierat oppugnari patriam à Thorone Regulo: qui accitis in coniurationẽ Proceribus, bellũ Noruagię inserebat. Cogitauit Olo præuenire dolis hostẽ. Dissimulato habitu, senilem in morem sese cõposuit. Aliquot ex satellicio iuuenes, fœminea ueste texit: et Thoronis domũ expetens, manere ibi nocte, quæ instabat, disposuit. Multũ uerò hospitalitatis in ea gente usq; in hũc diẽ excolit. Igitur ignota facie hospes cũ comitatu excipit. Et ubi epulis exempta fames, unde ueniat rogatur: Ille longinqui se Regis militia diu tentũ asseuerat: nunc uerò odio Regalis filij extrusus, alio in loco se militiæ cõstringere cogatur: paratus ubicunq; militare. Cunq; deiectis semper in terrã oculis hæreret: per iocũ à militibus Rex salutat: genua curuant, dextras porrigũt: obsequia per ironiã repromittũt. Quibus ille quod ioco fecerant, ratum habere iussis: signũ dat suis, ferrũ exerant. Id em̃ prouidit: quo minus terrori essent: ut baculis ferrũ cluderent. Ebriam iam sub noctem, aulã fortes inuadunt, Regem obtruncant, & quotquot se armis tueri parabant. Nam erant, qui iocũ uerterunt in ueram fidẽ, ubi se uictos uiderunt. Itaq; hoste extincto: patriæ, patriq; pacem reportauit. Erat inter morientes, qui uaticinaretur futurum: ut quomodo ille penatibus in suis Thoronem opprimeret: ita ipse quoq; à domesticis suis interiret. Quod exitus mox perdocuit. Sed tum filio maris arbitrum permittebat, septuaginta nauibus perarmatis. Tanta classe mari Britañico Olo imminebat. Quam non territurus prouinciam, in quam copias suas exposuisset: Quos adierat maritimos, in suum nomen iurare coëgit: splendidam ubiquè prædam agens, commilitones quoquè auxit magna rerum gestarum fama: Quicquid erat in militia præcipuum, Olonis agmini mox accessit. Inter alios uerò Starcuterus Oloni militauit, uir admirabilis: cuius & supra plærisquè locis, in Dania lib. 2. cap. 12. c. & 13. b. & in Suetia mentionem fecimus, facturi sumus ex commodo. Nam is OLONI fatum peperit ad extremum senectæ suæ,

Thoronis casus.

Suetiæ lib. 2. cap. 21. & serámq; seq.

feramq́ꝫ uitã. Cuius rei ipſe, dolore quoq́ꝫ iniqui facinoris deperijt.

¶ Haraldum Olo adit auunculum. Ringonis Suetiæ Regis uictoria, Daniæ præficitur Olo: at tyrannide ſua gladio Starcuteri perimitur. Caput. xxxi.

IAM multiplici auctus uictoria, cùm terra mariq́ꝫ præclara multa peregiſſet Olo: in Daniam ad auunculum conceſsit: uiſurus & Regni ſtatum, & mores regionis. Haraldus iam ſeneſcẽs, ſpectatæ uirtutis iuuenem, artiſsimè complexus honorabat. Aliquandiu autem ſecum amiciſsimè habitum, mittit ad Ringonem Suetiæ Regem: ut eius quoq́ꝫ regionis morem uideret: habiturus ibi exercendæ uirtutis materiam: quam apud uetulum Regem non inueniret. Vigebat adhuc amor: durabat familiaritas Regum. quippe qui occultis de rebus ad ſe nuncios ſecretò ſemper habuere. Sed incidit difficile tempus. Dũ apud Ringonem Suetiæ Regem Olo maneret (nam Haraldo & Ringoni pridem amiciſsimis, primũ diſcordia, inde inuidia inceſsit & odiũ) ferunt malignos interpretes ſęuiſſe odia altrinſecus. Sunt tamen, qui arbitrentur: Haraldũ Regem bellicoſiſsimum, qui omnem ætatẽ in armis tricuiſſet: quæſiſſe exitũ uitæ per arma: magisq́ꝫ inſtituiſſe hoc bellũ, exercendæ iuuentutis gratia, quàm ulla alia de cauſa. Adſtipulatur huic credulitati, tarditas apparatus. Septem enim annis continuis bellũ apparabãt. Vndiq́ꝫ uires contraxere: arma parauêre: naues cum bellicis inſtrumentis communiêre. Non facilè alia in gente ſimilem aut multitudine pugnantiũ, aut uarietate auxiliorum, aut diuturnitate inſtructionum pugnã legens reperies. Sed omnia nunc breuius à nobis attingentur, quòd in Dania, ac Suetia res ſint commemoratę. Hoc ſolum nobis reliquum eſt propoſito: oſtendere, Noruagios tunc cũ Olone ſuo in partibus fuiſſe Suecorum. Victrix ea pars fuit. Vnde factum eſt: ut Ringo Suetiæ Rex, magno illo uictor prælio: Olonem, cuius ſingularem operam ſit expertus, Scania donauerit. cùm illum Suetiæ Regno in reliquum ſeruire conſtituiſſet. Nec tamen diu paſsi ſunt Dani, impoſitam ſibi à uictore dominari puellam. Nam Proceres adito Olone, deprecati ſunt: ut quibuſcunquè conditionibus abactam ceruicibus eorum fœminam, faceret conquieſcere: ipſeq́ꝫ Regnum ſubiret. Fecit Olo quod uoluêre. Sed talem ſe in Regno gerebat: ut facilè facti ſui Danos pœniteret. Cruentum exercebat imperium: & tyrannidem magis, quàm iuſtum præferebat dominatũ. Paciſcũtur cum Starcutero inuictiſsimo pugile: ut Regẽ, qui in tyrannũ degeneraſſet, tolleret è medio. Ille ut erat mõſtrorũ euictor & domitor: ſuę arbitratus ineſſe uirtutis, hominũ generi ſalutẽ inferre: nõ dubitauit, accępto precio operã polliceri.

Belli cauſa.

& ſupra c. prox. b.

Hetham.

Balneis

Balneis Rex utebatur, cùm illum Starcuterus adiret, parricidiũ meditatus. Suspiciens Rex, terruit uenientẽ. Ad fulgorem luminum eius, etiã fortissimus Starcuterus subsistere nõ potuit: sed auersus abibat. Rex arbitratus magni esse rem momẽti, quã afferret uir fortissimus: Flexo in terrã lumine, Starcuterũ reuocabat. Ille redibat, gladio confodiens Regem ueste nudatũ. Hic exitus Olonis. Sed cõtinua parricidam pœnitudo apprendit: quæ ad uitæ illius exitum durabat.

Olonis mors.

¶ Ringonem Omundus bello secundo deuictum, placat, ut filiam eius uxorem mereatur. Caput. xxxij.

OMVNDVS Olonis filius, cùm Daniam iam hæredibus uacuam post patrem Olonem teneret: Noruagiam iam Rege uacantem, occupauêre Duces, aut Reguli. In cuius non cõtemnenda parte Ringo quidam regnare cœpit. Huius filiam dum coniugio posceret Omundus, nõ impetrauit. Responso illi dato: Non solere Noruagios dare filias, nisi fortissimis uiris: & qui se rebus magnis dignos, generosis nuptijs cõprobassent. Indignatus Omundus, ab impari nobilitate, se contemptũ: simul animo uolutans, quæ illi irrogaretur iniuria, ab illo, cui merito præesset (nam auito genere Noruagię Regnũ sibi deberi) parat ulcisci iniuriã. Armat classem: ducit in Noruagiam. Aberat Ringo, impugnãs aliena, ignarus, quòd interim sua lacerentur. Facilè indefensam prouinciam Omundus uastabat. Sed non diu aberat Ringo, dũ quæ gererentur intellexit. Partem copiarum quas habebat Ringo, inmittit hosti, reliquam in insidijs collocauit. Omundus forti se patre genitũ astruens, non maiores immisit ex aduerso uenientibus. nõ suę uirtutis esse coniectans, si maioribus copijs, minores superasset. Confligitur utrinq; fortiter. Sed tum Dani cessere. Nec profuit, noua submittere auxilia. Semel enim dorsa uertentes, frustrà in pugnam concitieris. Nec uera uirtus, cùm semel excidit, reponi curat deterioribus, ait Flaccus. Omundus tamen tũ uictus cessit, uires reparans, ut grauior hosti occurrat. Dani, ut primam offensam, dexteriore pugna redimerent, alacriores & ipsi redibant. Pertinacibus utrinquè odijs pugnatur. Certant, certi non cedere. Cadunt utrinq; plurimi. Nam fuga morte uisa grauior. Is uerò tum erat exitus, ut Dani Regi suo operam nauantes, superarent, uicti Normanĩ manus dant, Ringone iam letaliter uulnerato. Accæpto enim uulnere, suos dato signo reuocat à prælio. Omundum rogat propius assistere, & ultimum ducens spiritũ, uix ista uoce tremula promit. Satis cõspecta uirtus tua, iam dudum promeruit, te mihi esse generum. Quemq; ultro poscere debui, demens ad arma uocaui. Eo nunc uentũ est, ut improbitatis pœnas luens, quem antea deprecantem

Omundus Rex.

Cedunt Dani.

Cadit Ringo.

deprecantem contempsi, nunc etiam rogem generum fieri dignari. Vnicum hoc mortis solatium habiturus: si fortem ac potentem maritū, filiæ reliquero. Hæc moriens uix effregit: nec responsum expectauit, festinans è uita. Omundus alteram ex Ringonis filiabus ipse ducit: alteram Hotmundo, cuius in eo bello operam fortem expertus est, permisit: utriquè, Danorum, & Noruagiæ Regno imperitans.

Omundus Rex.

¶ Rusla bellatrix, tandem à fratre Trondo bello sternitur. Omundus Rex binos Duello uindices Ruslæ superat. Caput. xxxiij.

RVSLA uirgo, cum Trondo fratre, per eam tempestatem Noruagię incubuit. Nam ut erat Regnum in membra lacerum, partem sibi Ducum quisq; ac Procerum, regendam desumpsit. Hic puella de rerum summa cum Omundo conflictabat. Primum autem ad reliquos Regulos arma conuertit: & superior facta, Non tulit Omundum patriæ suæ imperare: nec in sua Noruagia uel ullam tenere Prouinciam. Nam asidua incursione uexabat Pręfectos eius. Misit Rex ualidam suorum manū, ad reprimendam insolescentem fœminam. Nec enim dignabatur Rex ipse, in fœminam ducere. Quotquot autem missæ sunt copiæ, à uictrice puella repelluntur. Hallandiam adhuc Regi parentem, Rusla cum exercitu inuadit. Ibi conglobati Danorum Proceres, uastanti se obijciunt: prælioq; commisso fugant: solis. xxx. nauibus ad fugam relictis. Nam cætera classe potitus est hostis. Regressa in Noruagiam: à fratre Trondo excipitur: iam laceris uiribus, facilis opprimi uisa. Sed illa præstans animis, fratrem ut sæpè antea uincit: compellitq; in fugam. Omundus Rex, insolescentis fœminæ iniuriam diutius ferre non passus: præmittit classem, quæ primoribus terrę Regem conciliarent: fœminamq; facerent odiosam. Qua uia, cùm undiq; etiam à suis exigeretur: omnes uires in classem contulit. Congressaq; Danorum ductoribus, uincitur: atq; paucis nauibus ad fugam retentis, notas petit regiones. At frater, iam etiam ille Danorum Regi incretus, sanguinis uinculum penitus in se aboleri passus: Germanam undiq; exactam, iam uiribus carentem, admoto agmine oppresit. Fortisimi Virginis milites, Therias cum Biorno, ubi audiunt occubuisse dominam: pertæsum & illos est uitæ. Danorum Regi Duellum offerunt. præsertim: quòd se iureiurando constrictos meminissent, uindices fore occisę dominæ. Probrosum uisum est Regi, recusare oblatum duellum. Restitêre diu Proceres. At uicit Regis propositū. Congressus ergò duobus: alterum occidit: alterum uita, & Præfectura genitis donauit.

Ruslæ insolentia.

Cadit Rusla.

Omundi duellum.

¶ Scriptorum

¶ Scriptorum penuria, multa conqueritur Autor intermissa, quæ minus extent. Caput.xxxiiij.

VM uerò iam per aliquot annos nihil magni gereretur: ueriusq; coniectātibus ea subit ratio: quod nulli adhuc Rerum Scriptores extarent, qui tempora insignirent: multorum Regum facinora in utroq; Regno latuerunt. Per quę tempora (quod in Dania ostendimus) Longobardi egreßi Scania: primùm in Rugia, deinde in Pannonijs consederūt. Nouißimè transierunt in Italiam. Ibiq; prouinciam & Regnum de suo nomine fundauerunt: nomine ipso usq; in hanc diem permanēte. Per quæ etiam tempora, Dani, & Noruagij, iunctis uiribus, mare infestū habuêre. Quid autem rerum peregerint, in fastos & literas relatum, non legimus. Nisi, quia coniectura assequimur: gentem rapinis & bello assuetam, non quieuisse: præsertim postquàm gustata dulcedine prædæ, iam Aquitaniam in Galliarum littore, & Britanniā fortunatißimam insulam compertas habuere. Sigibertus autem Gallorum historicus, tradit Theodoricum Francorū Regem, qui Clodoueo patri (quem alij dixere Lotharium) in Regno successerat, circa Annum Christi. 500. cùm in Italia Theodoricus Ostrogotorum Rex, quem de Verona cognominant, dominaretur: conflictasse in Galliarū littore Cochilaco Danorum Regi, Galliarum maritima infestanti. Quod quia Danorum Scriptor non attigit: multa in medio secula transiliens: coniectura est, multa præclara in his nationibus facinora perpetuo silentio esse sepulta. Nec nobis effingere permissum quę nō legimus. Non ea leuitas scribentium Historias, & Annales retexentium.

Lib.3. & initio quarti cap.1.

Dietrich von Bern.

Autoris excusatio.

¶ Gotrici Danorum Regis præcipua omnium liberalitas exponitur. Caput.xxxv.

OTO Rex Noruagiam tenebat ea tempestate, qua Godfridus, quem alij Gotricum dixere, Daniæ regnabat. Attigerat autē ille annos Caroli Magni iam ad Imperium perducti, hoc est, Annum Christi. 800. Magna in medio trecentorum annorum transitio: qua nulla iam in annalibus Noruagiæ memoria est. Goto autem Noruagiorum Rex & alijs quidèm uirtutibus præstans, & liberalitate insignis habebatur. Nam Tylensiū Ducibus iam se pridem bello lacessentibus, & nunc redeuntibus in gratiam: dona dedit, armillas auro fulgētes. Cuius doni magnificētiam, cùm ex aulicis quidam extulisset: non fore alium Regem liberalitate præstantiorem, iactabat. Cui alius quidā ex donatis: Magnifica quidèm Regis tui munificentia nobis etiam predicanda est, quæ iure optimo ab omnibus prædicetur. Quòd autem nullum liberalitate maiorem

Goto Rex. Anno Christi. 800.

Goto Rex.

iorem putasti, iniurium est Danorũ Regi Gotrico: quem hac uirtutẽ omnibus eminentiorẽ inuenies. Et quomodo inquit ille, fieri potest: ut sit in illo, quàm in nostro Rege maior liberalitas? Esse ait ille, rebus comprobabo. Itaq; pignore deposito, certamen ineunt: ut tollat qui re ipsa cõprobat: cuius sit Regis maior munificentia. Profectus in Daniam Tylensis, Regem offendit inter milites donatiua partientem: astatq; ignotus ipse inter notos militũ uultus. Suspiciẽs Rex, quod illi nomen sit, rogat. Ille insigni proceritate decorus, & uirilis ac comis, Vulpeculam se dici respondit. Ergò inquit Rex, ad prædam insidiaturus aduenisti? Detractisq; manu armillis, illi proiecit: dono sibi concilians alienigenam, cuius & uultus, & uerbi promptitudo placebat. Ille doni magnificentiam efferens, brachium armilla prȩditum sublimius præferebat: manum aliam ut poterat recondens. Rogatus à Rege: Quid sinistram absconderet? Respondit. Illã uerecundari: nec audere in publicum prodire. cùm ornata sorore, illa maneret inhonora. Rex dicentis libertate delectatus, Ergo inquit, ornetur & illa: aliasq; illi proiecit armillas. Tunc ille. Vt noueris optime Rex, non hoc me solum inmerentẽ munere decorari: depositũ est à me pignus in Noruagia: ut re ipsa comprobẽ: liberalitate tua, cunctos te Reges superare: & hoc me nunc ornatum per te pignore denuncio. Vicisti tu cunctos uirtute: ego quoquè per te uici competitorem. Exhilaratus Rex: quòd rerum omniũ ignarus, tantum muneris in ignotũ contulisset, unde apud exteros nomen eius cum laude incresceret. Reuersus ille in Noruagiam, depositum à concertante pignus reposcit: & accipit: re ipsa declarans, quantum eius rei certamine promeruisset.

¶ Siuuardi pro Noruegia quinquennis expeditio narratur. Caput. xxxvi.

Siuuardus Rex.

SIVVARDVS quidam Noruagiensium Dux, per ea tempora tantum commendatus est Gotrico Danorum Regi: ut filiam eius coniugem mereretur. Inde nominis sui filium sustulit cognomento Ringonem: qui succedentibus sibi prosperè rebus, ad Regnũ postea Danię auito iure peruenit. Sed competitorem habuit aliũ ex eodem auo nepotem, suum quoq; consobrinum, secum etiam nomine participantem: qui cùm Iutiam teneret: hic Scaniã, Sialandiamq; regebat. Sed Siuuardus æmulũ Regni tum submouêre curabat. quippe qui eodẽ iure, uno sanguinis gradu, de rerum summa certaret. Magis aũt se exteris, quibus contemptui, lacerũ & dimidiũ erat Regnũ, opposuit. Cunq; diu foris arma toto fere quinqueñio, pro tuitione & honore Regni, ac patrię exerceret: suo penè Regno destitutus est. Sed hȩc in Dania prosequentibus, permititur

Danię lib. 4. cap. 5.

titur

titur hoc loco transilire: non nisi Noruagicis nunc rebus in mentionem uenientibus.

¶ Regnerus, Landgerthæ suppetias in Fro tulit. Vxorem ducit: at repudiatam, mire dolet. Maritum alterum desidem, illa gladio obtruncat: sola suis imperans. Caput. xxxvij.

REGNERVS quoq; huius filius, natus & ipse Noruagico sanguine: cùm Daniæ Regnū prostrato in agmine parente teneret: audiretq; Suetiæ Regem Fro, Noruagiæ uiolentum incumbere. quippe, qui occiso auo eius Siuuardo, Regias fœminas in cōtumeliam prostituens, publicè illis abuteretur: utriusq; rei se spondebat ultorem. Venienti cum classe Regnero, multæ uirgines ac fœminæ, aut metuētes, aut iam passæ stuprū, uirili habitu sese in armis futuras uindices obtulêre. Quarum alacritate Rex delectatus, pugnam lætus inibat. Fortiterq; dimicatū est, tàm uiris, quàm fœminis: quas specialiter fortes faciebat dolor contemptę, uel obsessæ pudicitiæ. Inter alias autem Landgertha eminebat: humeroq; inuolitans, capillus fœminam esse, prodebat. Quæ cùm prima inter acies emineret: Regis in se facilè conuertit aspectū. Iamq; multo sudore, ac sanguine parta uictoria: uni se fœminę accæptum ferre Rex dictitabat: deq; nomine, ac patria eius multa rogitans, ubi comperit innuptā uirginem: interposito solenni nuncio, de Nuptijs iussit interpellari. Illa uerbo assensa (quippe Regem recusare maritum, dictu horrendum uidebatur) aliud tamen cogitabat. Nā perpetuæ uirginitatis proposito, nulli se uiro polluendam permittere proponebat. At Rex iuuenis, quem in Venerem sollicitabat, conspecta in armis puellæ uirtus: exquisitio mansionis eius habitando: adnauigans, non sine graui periculo potitus est uoto: & ex ea prolem suscępit. Sed deinde potitus Regio sanguine ad coniugium, Suenonū ex genere, primùm desyderatissimæ coniugi, nihil tale merenti, repudiū indixit. Illa nihil mota: castitatem quam uirgo conceperat, iā uidua pertinacius seruare constituit: At nō perstitit. Quippe à uiro forti nuptias expetente, non contēnendæ quoq; nobilitatis, coniunx adsciscitur. Nam Prouincię Noruagiorum imperabat. Traducta, militiæ studiū non intermisit. Nā cùm Regnerus Daniæ Rex, prior maritus, ab ęmulo Regni Haraldo, bello peteretur, quem Iutij, Scanijq; sibi Regem delegerāt, auxilia sibi de Noruagia asciuit. Aderat Landgertha cum marito, ac filio, repudiatoremq; suū, inmemor iniurię, forti auxilio defendit. Nam inita pugna, ubi terga dare Dani cœperant, circumspicerentq;, quomodo Iutas deuitarent, præuolans fœmina, manu sua præliū restituit, partim pudore, partim exemplo

Regnerus Rex.

Suetię lib. 5. cap. 1.

Landgertha uirgo.

Repudium iniustum.

Danię lib. 4. ca. 6. & 7.

Rarum exemplum.

commonitos, Regneri milites, ex uictis fecit uictores. Inerat hostili agmini manus Imperatoris Ludouici: qui Haraldum Moguntiæ baptisatum, auxilijs adiutum, remisit in Regnum. Sed cessit tum uirtuti Noruagijs. Puduit tunc Regnorum Regem, tantis benè de se meritę fœminæ uirtutibus, iniuriam Repudij irrogasse. Illa uerò ardentissimi spiritus fœmina, ubi operam priori marito nauauit: regressa in patriam, uirum quem tenebat, iam ad ignauiam prolabentem exosa, ferro extinxit: dominationemq́ʒ correptam, fœmina uiro maturius peregit. Regnerus uerò cùm multos ex diuersis uxoribus filios sustulisset: Imperium suum prolatare curauit.

¶ Normannorum cum Danis, excursiones & depopulationes, sub Ludouico Imp. uariæ describuntur.

CAPVT XXXVIII.

Biornis Rex.

BIQRNEM igitur filium, auito Regno Noruagiæ perfecit pater Regnerus. Alios autem alijs in Prouincijs Reges & Principes constituit. Latè enim uictoriam circumferebat. Romanum interea Imperium administrabat Imperator Ludouicus, Caroli Magni filius: quo tempore Normanni (ut scribit Sigibertus Gemblacensis monachus, Gallorum historicus) grauiter infestarunt Saxoniæ, ac Galliarum littora. Dorstadium ad Alpim, Antuerpiam ad Scaldem fluuios, & Vuykland emporium situm ad ostium Mosæ, uastauerũt. A Frisonibus tributum exigunt, & accipiunt. Annus hic erat post Octingentesimum trigentesimum quo tempore ab Ludouico primum fundata est Hamburgensis Ecclesia: Archiepiscopatum eius, eodem Imperatore instituente: cui præerat tum Anscharius pater, antea Corbien. monachus. Quam rem in Metropoli diximus. In Flandrensi littore, cùm Dani, Normanni idem pertentarent, uastare scilicet terras, prædas abigere: ab his qui Imperatoris prouisione erant in præsidio, repulsi sunt. In ostio Sequanæ cum uim suam Dani item, Normanniq́ʒ explicare cœpissent: resistentibus sibi littoris, riparumq́ʒ custodibus, paucis amissis abierunt. In Aquitanico littore prosperis usi successibus, uico Burnod depopulato, cum ingenti pręda reuersi sunt ad propria. Año deinde quarto, in Insula quę Vualacra uocatur (Sialandiæ maritimæ regionis portio est) multos trucidauerunt. & aliquandiu ibi commorantes, censu exacto, Dorstadiũ redierunt: & tributis impositis, & exactis enauigarunt. Quibus Ludouicus Imperator auditis, ad Noruagiam arcẽ firmissimam in Gelriam contendit. Cuius aduentu cognito, Normanni retrocesserunt. Nec longum tempus in medio, cùm noua excursione grassantes, Frisiæ incommoda maxima importarunt: nec minora tamen receperũt.

Sigibertus historicus.

Normannorum infestationes.

Tertio

Tertio deinde anno, urbem Monnetum aggreßi: interfecto Præside, & ex Clero plurimis, necnon promiscui sexus innumeram multitudinem pessundantes: deprædata ciuitate, inferioris Aquitaniæ partes aggrediuntur: in insula hyemantes. Anno deinde. xliiij. post octingentos, Britanniam ingreßi, non primùm, quàm Angli Saxones aliquot seculis incoluerunt, triduo pugnantes, uictores effecti: prædas, netesq; sine discrimine facientes, terra pro libito sunt potiti. Año deinde proximo, qui fuit. xlv. post. Dccc. Rex gentis Roricus, sexcentas naues per Albim fluuiũ in Germaniam, aduersus Ludouicum dirigit. Quibus Saxones occurrentes, commisso prælio, cœlesti fulti præsidio, uictores fiunt. Vnde digreßi, Sclauorum, hoc est, Vuandalorum quandam impetunt & capiunt ciuitatem. Hæc omnia Gemblacen. Sigiberti sunt testimonia. Hanc ego arbitror ciuitatẽ extitisse Hamburgam: quæ tamen nunquã Vuandalici, sed semper Saxonici iuris fuisse perhibetur. Galli autem, qui Danorum, Normannorumq; nullum fecere discrimen: nunc etiam confundunt Vuandalicum ius, atq; Saxonicum. Annales autem nostri, huius uastationis memoriam habent hoc modo. Normanni inquiunt, piraticis excursionibus usq; quaq; digrassati, Frisones tributo subijciunt. Eodemq; tempore per Rhenum uecti, Coloniam obsederunt. Per Albiam uerò Hamburg incenderunt. Inclyta ciuitas tota, aut incendio, aut præda disperijt. & reliqua, quæ in Metropoli nostra prosecuti sumus. Quod uerò ad Normaños pertinet, Sigeberti testimonia exequamur. Eodem inquit anno, alueo Sequanæ reuersi, maria repetunt: cuncta maris finitima diripiunt, uastant, & incendijs deformãt. Quo tempore cùm spoliato monasterio Sethin, naues onusti præda repeterent: ita cæcati sunt, ut errantes, paludibus mergerentur, & interirẽt: ut uix pauci superessent, qui cladem alijs nunciarent.

Roricus Rex.

Annales Normannorum.

Qua de re commotus Ericus, Legatos misit Imp. Germaniæ Ludouico: Captiuos reddere spondens, cum adempta præda. Hæc inserenda putaui Gallorum testimonia. ne ad rem quam docendam suscepimus, unius duntaxat Saxonis uoce nitamur.

Autoris purgatio.

Filiorum Regneri Daniæ Regis, Ludouici item Imp. excursiones confusè descriptas: nec à Saxone specia tim expressas quæritur. Caput. xxxix.

REGNERO uictorioso Daniæ Rege, rebus humanis exempto, filij eius Regna latè tenuerũt: & iam uictorijs assueti sub parente, in mare quoq; Britannicum uires experiri cœperunt. Tentata sæpius, & aliquoties expugnata Britannia: quæ dudum de Anglorum Saxonum nomine, postquàm illam occupauerunt, dicta est Anglia. Gallias quoq; ijdem Regij iuuenes attentare connisi sunt per eandem hanc ætatem. Et cùm iam Ludouicus Imperator rebus humanis excederet: filijq; eius mutuas in se uires conuerterent, de successione non consentientes: audentiores facti Aquilonares populi, præsertim Dani, cum Normannis: primo quidèm in mari piraticã: inde terrarum uastationem per littora Germaniæ atq; Franciæ (quæ ab olim Gallia dicta semper fuit) peregerunt. Gallorum tamen Scriptores nõn discernentes: quotquot ab Aquilone gentes uenerant, uno nomine dixere Normannos. Nec facilè fuit Principes earum expeditionum discernere. cùm promiscuo usu primum Regneri Regis filij, qui utrunq; Regnum tenebant: deinde post eos utriusq; nationis Principes, uim illam Prouincijs intulere. Vetus enim eius gentis, ante susceptum Christianismum consuetudo fuit: maria ac terras infestare. Sed ea diu cum Orietalibus Estonibus, Sembis, Curonibus, Russis, Hunis exercitia militaria fuere. Inde cum Australibus de sua parte Vuandalis, atq; Saxonibus. Crescente audacia, penetratum est in mare Britannicum. ut Frisij, Galli, Britones, siue Angli, ab illis incursionem crebram perferrent. Ea fuit iusta quondam inter fratres Regis filios Regni hæredes, hæreditatis diuisio: ut altero Regni iura per terras administrante, alter mari dominaretur, piraticam exercens: iusto ut arbitrantur militiæ genere. Dum ergò Imperatoris Ludouici filij, fraternis, & plùs quàm ciuilibus bellis in se arma uerterent: non erat qui Normannis, Danisq; tum mirificè in mari sæuientibus, littoraq; uastantibus, ferro, flammisq; occurreret: primùm sibi Frisiam parere coëgerunt. Quanquàm sæpè aliàs ab ea gente sint attentati, tributaq; penderent. Sed non erat hæc tam uiolenta manus contenta subiectione, ac tributis: prædam quoq; opulentam exquirebat. Mirum autem, his de rebus Saxonis nostri silentium: qui friuolos Regum amores, & monstruosas (si non mendosas) pugnas executus, ista presis labijs præterijt. Sed non est ea culpa uiri diligentissimi. quòd per eam ætatem, ut apparet, nulli Annales scriberentur: perturbatisquè omnibus in eis Prouincijs, uix Regum inuicem sibi succedentium nomina tenerentur.

Britannia cur Anglia dicta.

In Saxonẽ.

antur: de Rebus gestis nihil. Quo minus mirum uideri debet: si nō ea quæ intus gererentur memoriç sunt mandata, nec potuerit quæ foris. Nec tamen eas res silentio præterisse debet uideri Saxo, quando Regneri filios sub patre primùm: deinde post eum longè, latéq; excurrisse commemorat in Gallias, Aquitaniam, Britanniam, Scotiam, Orientem quoquè, Rußiam, Estoniam, Sueciam, Normanniamquè lustrauisse: & uictorijs suis impleuisse. Quam rem in Dania tetigimus. Ergò Francorum historiæ illas excursiones, ac terrarum uastationes ubi attingunt, breuiando percurrunt: nulla Principum nomina, nulla gentis diu alia proloquuntur facinora: quàm quòd igni, ferroquè omnia fœdarunt: terroreque mirabili, omnes terræ habitatores concusserint. ut diu nemo inueniretur ex Principibus uiris, qui exercitu armato fideret illis aciem opponere. Tanta erat excurrentium ferocia, tanta sæuitia. Multis quidèm antea locis & temporibus, in Saxoniam, Frisiamquè factæ sunt Danorum, Normannorumq; excursiones: adeò etiam, ut tributa Saxonibus, Frisijsquè imperarentur. Nouißimè ab Rege etiam Godfrido, qui tempora attigit Caroli Magni.

¶ Normannorum ferocitas & excursiones describuntur: quos Impp. Rom. plus pactis conditionibus, quàm armis domitos compescuerunt. Caput. xl.

CVM autem idem Rex Godfridus in ditione sua teneret Saxones: audissetq;, Carolum Franciæ Regem, & deinde Romanorum Imperatorem, in gente Saxonum multa bella peragere: aliquoties magnis uiribus occurrere ei constituit. Præsertim Anno post Octingentesimum quarto: quo tempore, multa Saxonum milia, Carolus transtulit in Scaniam, reductis Francigenis, qui terrã habitarent: uenit quidèm Rex Godfridus in confinia Saxoniæ: sed ultra progredi non tentauit. Misit tamen ad Imperatorem nuncios cum mandatis, in locum qui dicitur Holdesten ad ripam Albis. Deinde anno sexto, qui fuit decimus post Octingentesimum, Imperator Aquisgrani considens, exercitum comparauit in Danos. Audiuit enim, ducentas naues Frisiam ex Normannia (sic enim uocant Galli omnia Aquilonis Regna) appulisse. Sed meliori consilio, positis iuxta Visurgum castris, hostes ibi duxit expectandos. Nam ea fuisse ferebatur iactantia Rex Danorum: ut gloriaretur: quouis se loco IMPERATORI occursurum. Saxo tamen noster, congressos dicit exercitus: sed tunc uictorem terrarum orbis populum, terga DANIS ostendisse. Nulla tamen uel loca, uel tempora designat: quod factum oportuit,

tuit. Nostri uerò Annales, qui utraq; designant, Imperatorem omni bellico apparatu expectasse tradunt hostis aduentum. Cùm interea diuersi uenirent nuncij: classem Danorum esse regressam: Regem uel à satellite, uel à filio trucidatum. Cui Hemmingus patruelis eius, suffectus est. Is quoq; pacem firmauit cum Ludouico Caroli filio. Interuenit tamen utriusquè Regno Olauus Godfridi filius. Sed quoniam nō erat Regnum eius diuturnum: nihil præclari ex eo memoratur. Hemmingo quoq; nec longum imperante, nepotes ex filiabus Godfridi mutuas uires attriuerūt: & superstes Regnerus (quod antea diximus) Haraldum competitorem, iam Iutijs regnantem expulit. Isquè Imperatorem Ludouicum accessit Moguntiam, ibi baptisatus: & auxilium reductionis, & prędicatores uerbi diuini in Daniam promeruit. Cum quo profectus est Anscharius. Inde uerò repulso denuò Haraldo, exterminata, aut perturbata est res Christiana, Anschario nihilominus intra Regnum manente: qui non aliud, quàm martyrij coronam expectans expectauit. Sed longo debuit in terris martyrio consummari. Noruagij uerò cum Danis per ea tempora per Ligerim ascendentes, Turonos succenderunt: per Sequanos Parisios obsederunt. Deinde euastata Lotharingia, & Frisia subacta, Normanni atquè Dani in sua uictrici conuersi uiscera dextra, ciuilibus & domesticis armis, mutuas uires attriuerunt. Nam Haraldo, quem supra diximus, Gutorino filio, aduersus occupatorem Danici Regni præliante: Noruagiæ atq; Daniæ uiribus tanta mole concursum est: ut omnes Regij sanguinis Proceres extincti sint: solusq; Ericus, quem à conflictu, ætas adhuc paruula detinuit, superstes remanserit. In Noruagia autem tanta facta est sceptri confusio: ut discissis membratim Regni uiribus: partem sibi quisquè (ut fieri solet) teneret: & qui in Prouincijs locum non reperit, maria sibi desumpsit exercenda. ut quicquid excursionibus terrarum, & piraticis deprædationibus occuparent, pro suo ducerent. Inter quos nominati sunt: Horicus, Orduicus, Gotofridus, Rodulphus, & Ignarus: qui diuisis turmis & nauibus, omnia maria & littora infesta habuere. Infensi ubiquè Christianis. quòd Christi religio iam primùm ab Haraldo per Anscharium, deinde per Ericum Regem in Daniam atquè Suetiam penetrauit. Geminam ergò bellandi causam prætendebant. Quod nouas sedes in Gallijs quærerent, & quòd Christi fidem infestis animis persequerentur. Ludouicus tamen Germaniæ Rex, Ludouici primi Imperatoris filius, germanus LOTHARII, cùm multas in circumitu suo nationes domuisset Vuandalorum, ad quos BOHEMI, POLONI, Rusiquè pertinent, diuersis quidē nominibus, sed una lingua, unis moribus gens semp una habenda. Nor-

Daniæ lib. 4. cap. 2. c.

Vide supra cap. 4.

Daniæ lib. 4. cap. 13.

Noruagiæ discisio.

Piratæ.

da. Normannos idem Rex pactionibus & fœderibus ita continuit: ut quàmuis uicinis ei Prouincijs uiolenti incūberent, à suis tamen portubus, agris, & littoribus abstinuêre. Ita alternis semper donis prudentissimus Rex, ferocem gentem, quā armis auertere difficile fuit,: bonis conditionibus in fœderum fide semper retineret. Nam ferunt: Aquilonis Reges, cùm crebris ab eo muneribus præuenti essent: capulotenus auratum gladium cum uagina dono remisisse.

Donum Lud. missum.

Subnectuntur & aliæ Normannorum excursiones, depraedationes & depopulationes ex Sigiberto Chronographo. Caput. xli.

ANNVS erat post natū CHRISTVM Octingentesimus, iuxta supputationē Sigiberti, cùm Frisia, & omnis Flandria uastaretur à Normannis, atq; Danis: Flandrenses, & uicinarum urbium Pontifices, & Abbates cum Sanctorum reliquijs cōfugerunt in oppidum sancti Andomari, tum munitissimum. Eodem anno inferioris Galliæ (quam Britones incolunt) adeuntes Normanni regionem, ter cum illis manum conserunt. Demum incolæ superantur. Scoti quoq; à Normannis per annos plurimos effecti tributarij. Nec ulla potuit insula resistere grassantibus. Post duos autem annos, cùm Normañi Burdegalam (Iudæis prodentibus) caperent: captam, populatamq; incendunt. Scoti super Normannos uenientes, auxilio Dei uictores, eos à finibus suis propellunt. Vnde Rex Scotorum ad Carolum Franciæ Regem, pacis & amicitiæ gratia ad Legatos mittit cum muneribus: uiam sibi petendi, Romam concedi poscens. Eodem anno Petrotorium Aquitaniæ urbem Normanni populantes incendunt: atq; impunè remeant ad naues. Deinde post duos annos Frisiam, & Batauos populantur: & in oppidum Flandriæ Gandauum uenientes, S. Bauonis Monasterium incenderunt. Deinde Rotinum: & usq; Belua cum pedestri gradu peruenerant. Qua incensa, cùm redirent: intercepti à Francis, quadam parte profligati sunt. Inde post duos annos, hoc est. lij. ducentis quinquaginta nauibus Frisiam adeunt: acceptâq; præda pro libitu & alia abduxerunt. Proximo inde anno mense Iulio, relicta Scania, Ligerim adeuntes, Nanuentū, & Monasteriū S. Florentij, ac uicina loca populantur. Deinde à Nanuensib. superiora petētes. vi. idus Nouemb. urbē Turonicā adeunt, atq; incendūt, cum ecclesia S. Martini: & cæteris adiacentibus locis. Sed quia euidenti certitudine compertum fuerat de illorum aduentu: ad Aureliam ciuitatem corpus S. fuit transportatum. Quo etiam anno, intestino iure se prælio dimicantes, adeò certamine obstinatissimo debacchati sunt: ut ORICO REGE, & cæteris inter se Regibus interfectis,

Iudæi proditores.

penè

penè omnis Nobilitas interierit. Tunc Ligeri insistētes, denuo ciuitatem Andegauorum incendio concremant. Deinde Burdegalam. Anno post tertio Ligerim ingressi, relictis nauibus, pedestri itinere urbem Pictauorum adire contendunt: sed occurrentibus Aquitanis, ita profligati sunt: ut ultra trecentos pauci euaserint. Eodem anno decimoquarto Kalend. Maij, ciuitatem Aureliam impugnant: prædantur: & impunè reuertuntur. Et medio Augusto Sequanam ingrediuntur: & uastatis, direptisq́ ex utraquè parte fluminis ciuitatibus, atq́ uillis: locum qui dicitur Fossa Ginaldi, Sequanæ contiguum, stationeq́ munitum, deligunt ad hyemandum. Post duos uerò annos quinta Calendas Ianuarij, Normanni Lutetiam Parisiorum inuadunt, atq́ incendunt. Basilicam Sancti Petri, & Sancti Genouefæ, ac cæteras omnes. Præter domum Sancti Stephani, Vincentij, Germani, Dionysij ecclesias: pro quibus, ne incenderentur, magna pecuniæ summa persoluta est. Ludouicum Abbatem Sancti Dyonisij capiunt. Inde Saxoniam aggressi, inde repelluntur. Ad Scaldem fluuium post biennium ingressi, loca populantur uicina. At uulgus promiscuum inter Sequanam & Ligerim, cùm se sacramentis terribilibus coniungerent: aduersus hostes in Sequana consistentes fortiter resistit. Sed quia ineptè eorum sumpta est coniuratio: à potentioribus facilè interficiuntur. Hæc ab annotatione Sigiberti accepta præmisimus: cuncta resolutius dicturi.

Lutetia capta.

ALBERTI KRANTZII CHRONOgraphi, Rerum gestarum per Normannos cum Danis in FRANCIA, LIBER II.

¶ Normannorum & Danorum in Franciam irruptionem & gesta, descripturus Autor: ingressum libro parat. Caput Primum.

NORMANNORVM Antiquitates superiore Libro retexuimus: nunc ad præclara, quæ in Gallijs egerunt facinora peruenientes, nouo rectè ordimur principio. Et quanquàm Danorum atquè Normannorum promiscua sint hæc negocia (pariter enim ad eam militiam à memoria Regneri Regis, qui utrunq́ Regnū uiuens moderatus est: cuius

etiam

etiam filij ex utroq; Regno uires comparantes, promiscuam fecerunt utriusq; gentis militiam) sunt progresi: obtinuit tamen Gallorũ consuetudo, ut una omnes uoce Normanni dicantur, qui ab Aquilone Gallias petiuerunt. Oĩs aũt illa Borealis natio, prius quàm CHRISTO crederet, ferocisimos aluit & emisit uiros, quibus rapere, latrocinari terra mariq; laudi foret. Vt aliquãdo Lacedemonij, in præcipuis uirtutibus furta numerarunt. In his autem Prouincijs Aquilonis, crebra fratrum Regũ ea fuit hæreditatis partitio, ut alius terra, alius ponto dominaretur. Piraticam enim iustam deputabant militiam, eaq; locupletati, inter suos erant honoratiores. Cumq; deessent, qui maria transeuntes spoliarentur, in proxima uersi littora, prædas agebant in naues. Itaq; diu per multa secula cum finitimis luctabantur. Vuandali fuere, qui tenebant littus Germanicum à Chersoneso Cimbrica, usq; in Prutiam, quibus asidua bella ab incursantibus Danis. Illi quoquè aliquando exasperati, audebant inferre quæ paterentur, Daniam incursationibus fatigantes. Orientem uersus, Sembos, Estones, Russos habuere, quotidianã belli materiã, ac uirtutis palestram. Sæpè in occidentem uersi, Angliã uastabant, præcipuè ea parte, quæ respicit Aquilonem in Regione Northumbrorum. Neq; Saxonia, neq; Frisia immunes fuere, sed crescẽte paulatim audacia, ausi sunt in Gallias (quæ nunc Francia est) arma transferre, ab eo tempore, quo Lotharius Ludouici pij filius, Caroli Magni nepos, in patrem uersus impietatem exercebat, Patre aũt fatis absumpto, cum fratribus de Regni finibus grauisimo bello implicaretur. Nam laborantibus in Regni meditullio Principibus, maritima Franciæ erant iniurijs exposita incursantium piratarũ. Ex illo quidèm tempore, cùm multis uicibus Danica clasis in prædam abiret, postea quàm Galliæ gustauit dulcedinẽ, facilè Saxoniæ prædas omisit. Quòd ibi duriora exciperet uerbera, & minores inde prædas abduceret. Francia enim ubertate glebæ, maiora præmia præferebat, & molliorem ad arma populum proferre uidebatur.

Normanni qui. Prisia.

Galliam Haddingus Normannorum Dux, feroci tyrannide infestans deprædatur, Italiam tum classe instructa petit. Caput. ij.

INTER alios uerò, qui clasis Præfecti post Roricum Regem nauigabant, Haddingus quidã Regio sanguine, sed feroci animo uir, natus ad arma, fortem exercitũ Dux fortis in Galliam exponebat, prædabundus incedens quocunquè se uerteret. Ecclesiarum incendia, matronarum stupra, puellarum raptus, uirorum neces sine numero peregit. Displicuit illi præda, quam

Haddingus Normannorum Dux, ferox.

quam non sanguis commendabat. Longū fuerit recensere: quæ Monasteria subuersa: quot trucidati Monachi: quot Virgines Christo sacræ, conculcatę. Captiui pertrahūtur in naues. Stipatur præda nauis capacissima. Ex una raptim Prouincia, in aliā deportatur. Fugiūt, castra quocunque applicant. Sæuissima hominum crudelitas, tantum iniecit terroris regnicolis: ut diu nemo inueniretur, qui exercitum opponeret grassabundis. Iam plenus erat Haddingus spolijs, quæ contraxit ex Gallijs. Maiora interim animo concœpit. Italiam enim incustoditam, uel audierat, uel pręsumebat: in qua contribules sui Longobardi, & ante eos Goti, gens uicina, diu dominabatur. Dignam esse Prouinciā ratus, in qua subigenda omnis labor exanclaretur: Immortale sibi nomen futurum, si ipsam Romam mundi caput, caperet: unde totum nomen uendicarent, qui in Francia & Germania Romani Imperatores dicerentur. Igitur instructa classe, petebat Italiam. Siue magno illo circumitu omnem Hispaniam circumuectus, per mediterraneum mare, à columnis Herculis ingressus Tyrrhenū intrauerat, Siue terrestri itinere per Gallias in Rhodanū prouectus, inde inuentis undecunque nauibus (rem enim in incerto reliquit Antiquitas) Italiam contigerit. Lunam ciuitatem primā habere cœpit in conspectu. Florebat autem ea tempestate in Ligurū Prouincia ad mare. Eamque arbitratus Romam: quòd non mediocris inter urbes Italiæ tum Luna esset: magnitudine nominis stupefactus, dolo magis, quàm ui agēdum arbitratus est.

¶ Haddingi solers Legatio ad Lunenses missa, plena dolo. Caput. iij.

ANNVS erat à Christi exortu tēporali, post Octingētesimū quinquagesimus septimus, cùm (ut ait Sigibertus) Normanni inter Hispaniam & Aphricā nauigantes, ingrediuntur Rhodanum, depopulatisque ciuitatibus ac monasterijs, in Insulam quę Camaria dicitur peruenerūt. Hanc ego interpretor esse nauigationem, quam describimus. Absoluit enim hic testis, quod supra in quęstione reliquimus, eos in Italiam transeuntes, inter Hispaniam & Aphricā, hoc est, per Mediterraneū nauigasse. Quamuis & hoc non incongruè possit accipi, Normannos per Galliam, pedestri itinere mouentes, in Rhodano reperisse naues, quibus conscensis, ex hoc fluuio Ligusticū mare petentes, Lunam ciuitatem Italiæ primam habuerint in conspectu. Igitnr cùm Romam se uidere putaret Haddingus, delegit uiros linguæ gnaros, quos in urbem ad loci Præsides misit Oratores. Illi uiam emensi, ad Episcopum loci, Comitemque Prouinciæ perueniunt, Mandataque exponentes, pacem præfantur,

Cap. prox.

fantur, ac amicis salutem. Venimus inquiunt, Dania sorte pulsi. quòd terra multitudinem hominum non caperet. Maria multa transeuntes, Franciam primã ingredimur pacifici: Indeq; eiecti armis, errauimus. Tempestatibus acti, incognitam nobis regionem uestrã appulimus. Nihil à uobis, nisi hospitalem terram deposcimus. Sunt nobis æra nõ pauca, commeatibus comparandis. A mari terris expositos, paulum respirare phas sit. Senior noster, quẽ Principis loco colimus, iam ætate fessus, ac uiribus defectus, maris tædio fractus: sacris initiari, sacrum Baptismatis fontem deposcit. Qua de re in Francia manens intellexit: de mundo iam transiturus. Si quid in hac terra pium est, miserescite. Plura dicturis, Pontifex interloquitur. Non est nostræ inquit Religionis, quemquàm pietatis lauacro prohibere: aut diu prçcantem suspendere. Inuitamus dissimulantes: suademus reluctantibus. Si ea res cordi uobis est, Principem uestrũ producite. Tellus hospitalis sit uobis. Commercia rerum omnium pacificis non negamus. Præproperum sermonem elicuit: & gentis formidata sæuitia, & pietatis officiũ, quod præferebant, implorantes. Facilè enim fuit, præcantibus permittere, quod ui poterant extorquere repulsi.

¶ Haddingus simulatè baptisatur, uti decrepitus se mortuum fingit: exequijs celebrandis, tomba exurgit: urbem deprædatus, incensamq;, in Franciam redit. Caput. iiij.

IGITVR magno apparatu Lauacrum in Ecclesia prçparatur. Circumstant Primarij urbis uiri, & fœminæ. Spectaculũ gerebatur: cernere uirum Barbaræ nationis Principem, ad sacra Christi properantem. Vbi cuncta ex sententia constiterant: prodibat auro fultus & ostro Princeps Haddingus, baculo innixus, uix debilem (ut simulabat) gressum trahens. Magnus ordo præibat iuuenum honesta facie ac ueste. Maior uallabat circulus propinquorũ militum, & Præfectorum. Ventum est ad Baptisterij locum. Ibi solenni ritu sacris initiatus, lauacrum corpore, non corde persensit. Quippe dolum uersabat in animo. Iam speculatus Vrbem: pacificus uti uenerat, redibat in naues, inter manus deportatus famulorum. Proxima luce fama egreditur: morte functũ Principem. Simulatur luctus in toto exercitu grauis. Rumor diffunditur per urbem: benè cum illo actũ. cùm lotus sacro Baptismatis fonte, purus euolauerit ad æthera. Procedunt pullati ex Primoribus: locum poscunt sepulturæ insigni parte templi. Non mediocria fecisse Legata narratur Ecclesijs: Arma, & Cornupedem, tum auro plurimo, & gemmis. Non difficulter impetrant. Parantur in Vrbe Regio more funeralia. Tota ad exequias concurrit turba ciui

ſatis. Feretro armatus imponitur. Omnis exercitus in armis Principē ſuum ad tumulum conſequitur. Pietatis ſunt uiſa obſequia: & ne ciuitas terreatur, illum ſe ritum in gente ſua Principis tumulandi mentiuntur. Nemo dolum ſuſpicatur in luctu. Ea facies erat omnium: ut nihil minus, quàm inſidias cogitare uiderentur. Procedit funus. Omnis in officio pietatis ciuitas fuit. Mœſtus in armis ſequitur exercitus. Pontifex ſacris indutus, diuinum peragere parabat officium. Ad exequiarū cultum omnes reſpexere. Feretrū deponitur auro fulgens. Operimentum detrahitur. Armatus exurgit Haddingus: dat ſignum militibus. Primus ipſe gladio ferit aſtantes. Ibi luctus ſimulatus ab exercitu, in uerum Vrbis luctum conuertitur. Sternuntur paſsim ſacra cum profanis. Antiſtes loci corruit. Viri, fœminę, ſenes, pueri, clerus, laici ſine diſcrimine proteruntur. Rapiuntur uaſa ſacra, ueſtes pręcioſæ, & quicquid uſquàm uel in templis, uel in ædibus pręcio erat abducitur. Captiui in naues, puellæ, matronæ, cum præda deferuntur. Exuſta ciuitas, & in perniciem data, luebat pœnam facilis credulitatis. Haddingus præda onuſtus, regreditur in Franciam. Romam diu ſibi uiſus eſt protriuiſſe: donec errore cognito, demitteret animos. Itaq; in Franciā rediens: inito cum Rege Francorum pacto (Carolus Caluus hic erat) Carnotum, cum uicinis agris accæpit habitandum: ut in reliquū Regi militaret, Chriſtianis ſacris initiatus. Bior autem, quā hactenus puerum Regem circumduxit: cum præda in patriam reuerſurus abibat. Sed magna ſuorum parte amiſſa naufragio: eiectus conceſsit in Friſiam: ibiq; deceſsit. Haddingus autem permiſsis locis habitans, ibi pacatus perdurauit uſquè in tempora Rollonis. Qui poſt ueniens, omnē Neuſtriam de ſuo, ac ſuorum nomine, Normandiā appellauit. Quod ſuo loco & ordine commemorabimus.

¶ Dani & Noruegi licet præda Gallica ineſcati eſſent, hac tamen non ſatiati, multas alias & urbes & Regiones, uagabundi depopulantur. Caput. v.

EX HAC die poſteaquàm guſtata Galliarum dulcedine, ſedes ibi cœpiſſent habere Normanni: nunquàm deſtiterunt alij ac alij Duces, collectis ex Dania, Noruagiaq; militibus, Franciam infeſtare. Monaſterium S. Vualarici, & Sanorabicum Ambianorum ciuitatem, circa annum. lxij. poſt octingenteſimum (ut Sigibertus commemorat) aliaquè uicina loca rapinis & incendijs fœdarunt. Sunt autem hæ regiones Picardiæ, inter Flandriam, Pariſiumquè ad maris litora. Deinde inſulam Rheni Batauiam, quæ nunc Selandia dicitur, ſimili feruore inuadunt. Nouiomum noctu ingreſsi, Innuonem Epiſcopum loci, cum alijs Nobilibus, tàm clericis quàm laicis capiunt: &

Batauia, Selandia.

uaſtata

uastata ciuitate, secum abducunt: atque in itinere interficiunt. Tertio de hinc anno, qui fuit. lxv. post Octingentos, Normanni in Suma fluuio commanentes: receptis obsidibus ab uicina gente, ut in fide permaneant: ad Anglos Saxones in Angliam nauigant. A quibus repulsi, quo quouersum fluctuant. Ad Rhodanum usquè peruenere: & ad Valentiam ciuitatem, quæ est in mediterraneo ad Hispaniā, prædando perducuntur. Qua urbe in prædam distracta, in Insulam in Rhodano, quam suæ mansioni firmauerant, reuertuntur. Inde etiam Italiam repetunt: & Pisas ciuitatem, aliasque capiunt, & deuastant. Año qui proximus erat, ad Luteciam Parisiorum reuertuntur: et Ecclesiam Sancti Vincentij, ac Germani incendio consumunt. Negociatoresque per Sequanam fugientes, insequuntur: & capiunt. Alij quoque Normannorum Taruanensium pagum adeunt: & deuastant: cùm ex Anglia reuerterentur. Deinde Duce Vuelando, ducentis nauibus Sequanam inuadunt: & castellum in insula quæ Oscellus dicitur, obsident. Sed quinque milibus librarum argenti accæptis, se redimunt. Hanc illis pecuniam Carolus Caluus Imperator Romani populi, de Regno Franciæ persolui procurauit. Multis deinde uicibus ac locis populatione intentata proficiunt. Anno post tertio Coloniā Agrippinam in prædam diripiunt. Dorstadium per Albim Frisonum confugiunt: uastantquè. Ad castellum Vornesium prædabundi perueniunt: onusta præda reuertuntur. Post duos inde annos, in Ligerim fluuium ascenderunt: Monasterium Floriacense deuastant. Aureliani urbem, cum Ecclesijs incendunt. Ecclesiam tamen S. Crucis, multum instantibus flammæ Normannis, incendere nō poterant. Ad Pictauim ciuitatem eo tempore prædabundi perueniunt: & ingruente iam hyeme, Insulam, quam stationi suæ firmauerant, ibi hyematuri repetunt.

Valentia prædatur.

Colonia prædatur.

¶ Carolus Franciæ Rex, indicta per regnum exactione, Normannos (licet frustra) ære placat. Caput. vi.

CAROLVS Francorum Rex, cognomento Caluus: qui postea ad Romanū peruenit Imperiū. Anno. lxix. post Octingentos: cùm Normanni Regno eius intolerabiles imminerent: nec armis repelli possent: Auro, quàm Armis decertare maluit. Quatuor enim milia auri talenta depactus est: ut incendijs, prædis, & cædibus abstinerent. Et indicta Collatione per Regnū suum, ad exoluendum tributum: de quoquè manso Ingenui denarios sex, de seruili tres, de accolis unus, de duobus hospitio receptis unus: & decima de mercibus negociatorū: sed de Presbyteris quoque secundum uires cuiusque patrimonij uectigal exigitur. Inde uerò de singulis Mansis, tàm ingenui, quàm seruili, denarius unus. Et cùm nec sic sum-

Anno Christi. 869.

Exactionis modus.

ma impleretur: geminatis insuper uiribus hæc pensa persoluūtur. Regni quoque Primores ad Collectam uocantur, ad facultatum suarū pondus: ut æs conficiatur Normannus numerandum. In argento, auro, uino constituta erat portio. Preterea & mancipia à Normannis capta, quæ post initum pactum profugerant: aut reddita, aut eorum æstimatione sunt redempta. Et si quis ex Normannis cæsus prætenderetur: magno ære luebatur. Is tum metus erat huius in Gallijs nationis. Eodem Anno, mense Iulio, Normanni mare ingrediuntur: & pars quædam usque in Italiam nauigauit. Quidam uerò commixti Britonibus circiter quadringenti, de Ligeri equites progressi. Cenomannis urbe potiuntur: qua in prædam distracta, cùm onusti inde reuerterentur: obuium habuêre cuneum Gallicanorum militum: quorum Ductores Robertus, Raginulfus, Godfridus, atque Henricus Comites. Sed ea tū, quæ semper aliâs Gallorum uis erat, cæsi plærique: alij ad mortem uulnerati: omnes uicti sunt & dissipati. Proximo deinde anno, Hugo Abbas, cui cognomen dederat præsumptio: quòd se Monasteriorū Præsidem diceret: & Ganfridus, cum Transequanis, se Normannis obiecere in Ligeri: & collata manu, paucos inde peremerunt. Captus ibi Monachus apostata: qui se Normañis coniunxit, illos crudelitate exuperans, capite plexus est. Sed Normanni nihil minus digrassati: incolis terræ pacem uendiderunt, auro, argento, ueste, uino, pane in precium receptis. Misera Francia: quæ uiros tum fortes non haberet.

Cenomannis prædat.

Abbas capite plectit.

¶ Andegauensem urbem Normaños inhabitantes Rex Carolus ui obsessos, conditionibus abegit. Germaniam inuadentes, à Ludouico Rege cæduntur. Tum Saxoniam deuastant.

Caput. vij.

ANDEGAVENSEM per hæc tempora urbem Normanni habitandam cœpere. Iam enim quiescendum sibi putauerunt. Sed Carolus Franciæ Rex Caluus cognomento, iuncto sibi Salome Britonum Rege, uallabant hostes obsidione durissima. Eas conditiones tum sunt accipere coācti quas Carolus præscripsit. Nam datis obsidibus, abierunt: relicta ciuitate libera. Hoc autem abeuntes à Rege poscunt, Liceat Insulam proximam ad paucos dies incolere, ibique commeatu iuuari. Interim qui inter illos fuere Christiani, possint ad Regem reuerti. Qui uerò Paganismo relicto, fidem Christi uellent profiteri, eos quoque non respuendos. Cæteri quibus induratum esset cor, suas sedes nulla interposita mora repeterent. Interim uerò cùm littora quoque Germaniæ tentanda putarent, à Regno Ludouici Germaniæ Regis tributa poscentes, ab exercitu eius pulsi cedunt, nihil præter uulnera

ter uulnera & neces in lucro portantes. Illo autem iam subtracto (obierat enim .lxxvi. post Octingentos) effera barbaries laxis regnabat habenis. Nam ille Normannos gentem ferocissimam, fœderibus ac bellis compressos, eo modo continuit: ut cùm Franciam totam uastauerint, Regnum eius uel minimo læserint. Morte autem absumpto Rege, magnis uiribus Albi flumine transmisso, Saxoniam petiuerunt: & crudeliter uastauerunt. Bruno Dux Saxoniæ cæsus, cum alijs duodecim Comitibus. Tiadericus, et Marquardus Episcopi obtrũcati. Quã rem quia in Saxonia, et Metropoli sumus executi: hoc tantùm loco attigisse saltem satis sit. Sed hoc silentio transire non possumus, quòd ex hoc loco imperitis nata est fabula, quam magnis & inflatis buccis circumlatant. Cæsum, coronatumq́ martyrio Papam Benedictum, & cũ eo Episcopos, Duces, & Comites: & ex eo loco cædis, transuectas in Ebbestorp cæsorum reliquias. Vbi paucis in uerbis, multa sunt mendacia. Non enim cæsus Hamburgen. Papa, sed in pace quieuit antipapa. Nec cum eo Duces, Comites, & Episcopi perierunt. Venit enim missus in exiliũ. Sed Dux cum Comitibus & Episcopis in Ebbestorp Normannis conflictatus, pro Christo cæsus est. ut non illuc aduectæ reliquiæ, sed in loco cædis tumulatæ agnoscantur. Sed hæc quia plenius in suis locis diximus, hic tantum tenuiter attingimus.

Ludouici mors.

Saxonia deuastatur.

Saxoniæ li. 2. cap. 31.

¶ Debacchantes passim Normannos, Frisij ad decem milia, & suprà trucidant. Caput. viij.

VO etiam tempore Frisia populata est. Traiectum ciuitas excisa. S. Rabodus urbis Episcopus cedens persecutioni, Dauentriæ sedem constituit. Ibiq́ moratus, anathematis gladio Paganos ultus est. Tunc Piratæ Coloniam, & Treueros incenderunt. Aquisgrani palatium, stabulum equis suis fecerunt. Moguncia uerò propter metum Barbarorũ, instaurari cœpit. Quid multa? Vrbes cum ciuibus ipsis, totóq́ grege habitantium obruti sunt: Ecclesiæ illustres cum fidelibus incensæ. Ludouicus aũt Imperator eius nominis Secundus, Lotharij filius, cũ Normannis feliciter pugnauit. Interea Rembertus Hamburgen. Archiepiscopus, ad redemptionem captiuorum: cunctis quæ habebat expensis (cũ multos apud Paganos adhuc miserabiliter detentos cerneret) Altaris etiam uasa non dubitauit impendere: dicens, melius fore, Domino animas, quàm aurũ seruare. Quo tempore Normanni diuino nimirũ iudicio, ad quendam Frisiæ pagũ perueniunt: qui in remotis, ac mari magno uicinis locis situs est, quem igni, ferróq́ subuertere cõnisi sunt. Erat tum illic Episcopus Rimbertus: cuius exhortationibus & doctrina confortati Frisij, hostibus congrediuntur; & prostrauerunt ex eis plus quàm decem milia:

Ludouicus Imp. II.

Pietas Christiana.

10000. Normannorũ cæsi

multo etiam pluribus, dum fugæ præsidium quærerent, in transitu uadorum enecatis. Normãni plagam, quam in Frisia acceperant, in totum Imperium ulturi: cum Regibus Sigfrido, & Godfrido, per Rhenum & Mosam, et Scaldam fluuios Galliam inuadentes, miserabili cęde Christianos obtruncarunt. Ipsumq; Regem Carolum, bello petentes, ludibrio penè habuerunt. In Angliam quoq; unum ex suis misêre Haldanum. Qui dum ab Anglis cęsus esset: surrogatur Gundredus. Is autem Nordtumbriam expugnauit. Atq; ex illo tempore Frisia, & Anglia in ditione Danorum fuisse feruntur.

¶ Cæduntur à Franciæ Regibus 90000 Normannorum. Godfridus eorum Rex Baptisatus, fidem non seruat. Caput. ix.

CVM Ludouici Balbi Francorum Regis impuberes filij Regnum tenerent, circa Annum Christi. lxxx. post octingentos. Normanni ad flumen Ligerim infestis incursionibus grassantes, prædas agere, ad Reges fratres deferuntur querimoniæ. Qui magna militum contracta multitudine, in hostem prodeuntes: Normannos notabili strage afficiunt: nouem milibus occisis: quam pluribus etiam in Viennæ fluuio demersis. Paruo autem post tempore, dum Viennam obsidet Ludouicus Rex, per nuncios certior factus de Normannorum incursione: Carolo Lotharij filio ad obsidionem relicto, aduersus Normannos se conuertit. Gens enim barbara, & Christianam adhuc gratiam exosa fuit. Igitur commisso accerrimè pręlio: Ludouicus Normannos in fugam uertit, multis occisis. Reuertente autem ab hoste uictore exercitu: tum effusa fuga Franci dissipati sunt, ut uictis similes uiderentur. Reuocato autem ex fuga milite, Ludouicus iterum in Normannos bellum instaurans: cùm dissipato milite, raros corporis sui custodes circum se haberet: uenit Compendium. Insurgentibus iterum Normannis, & per Ligeris ripas prædas agentibus: Theoderico uiro militari, copias attribuit, qui Normannos pręlio adoriretur. Ipse non multo post Turonum profectus, Britonum non paruam manum ad id bellum mittit. Morte autē sublato Ludouico: Carolus Rex suscęptum in Normannos bellum prosequitur. Quo tempore Normanni in Campaniam usq; Galliarum irruperunt: multis Vrbibus, Templisq; direptis, atq; incensis. Altera interim ferocissimæ gentis manus, Duce Astango, Ligeri traiecto, ad Maternam consedit: in quam Carolus duxit expeditionem. Sed animo propè contabuit: cùm hostem haberet in prospectu. Qua de re fœdus. pacemq; inijt cum gente: si modo Godfridus eius gentis Princeps, Christi fidem profiteretur. Conditione nō reiecta: Godfridus simul cum

9000. Normãni cadūt.

Ludouici mors.

Godfridus baptisatur.

mul cũ Babtismate, spiritalis regenerationis, Frisiam omnẽ à Rege dono accepit: donatus insuper magnis muneribus. Vbi Frisiam incolere castris per missus est, in perniciem Regni: nõ longè post xl. milibus armatorũ instructus, Parisium circumuallat. At uiriliter agentibus oppidanis, Ganselmo quoq; Antistite, & Eudone Comite (qui Regnũ postea administrauit) adueniente: cùm obsidio hosti nõ procederet, eã soluens, Laudunũ urbem in edito colle positam inuadit. Inde agrũ Nouiomensem, atq; Suessionensem populati, Remos Normãni adoriũtur. Quib. rebus indignatus Rex Carolus: aduersus illos ex Vuormacia, ubi Conuentũ habebat, iterũ insurgit, et egregio nisu prçliatr. Sternit, occidit: fugatq;. Sed tamẽ neq; sic auertere potuit digrassantes.

¶ Cædes, incendia, strages, & depopulationes Normannorum, per Franciam passim, Mosam Germaniæ usq; narrantur. Caput x.

HÆC sunt illa turbulẽtissima Franciç Regni tempora: qbus (ut ait Sigibertus) Normanni, iunctis sibi Danis, Franciam, et Lotharingiam peruagantes, Ambianin, Attrebatũ, Corbeiam, Cameracum, Tarueñam, fines Morinorũ, Menapiorum, Brabantinorum, omnemq; circa Scaldim fluuium terram, Monasteria Sanctorũ Vualarici, Richarij ferro & igne fœdant. Inde Vualam fluuiũ ingressi, totam Batauiam, palatium etiam Neomagi incenderunt. Quo tempore Godfridus et Sigifridus Reges Normannorum, cum inæstimabili multitudine iuxta Mosam in locò Hasban considentes, Leodium, Traiectũ, Tungros, Coloniam, Agrippinam, Bunnam, cũ adiacentibus castellis exurunt. Aquisgrani in palatio equos stabulantes, oppidum & palatiũ incendunt. Prçterea monasterium Vualmũdarium. Sacri ordinis in utroq; sexu ministri ubi poterant latuêre, & Sanctorũ reliquias locis tutioribus abdebant. Vrbẽ Treuerim quoq; incendunt. Et Metim usq; pertendunt, ibiq; conserto prçlio, Christianos uincũt. In quo Vualo Metensiũ prçsul cæsus est. Añus erat lxxxi. post Octingẽtos, cùm Ludouicus, Ludouici Germaniç Regis filius, Caroli Imperatoris, & Carolomanni Regis frater, cõtra Normannos (qui Corbeiæ Monasteriũ, & Ambianin ciuitatẽ, aliaq; S. loca occupauerant) obuiã profectus est: castello firmato apud Cõpendiũ, Natiuitatem Domini, & S. Pasca celebrauit. Quo tempore Gandaui, Christi hostes hyemarũt. Deinde Tornacum ciuitatẽ, & omnia Monasteria supra Scaldim fluuiũ ferro et igne subuerterunt: interfectis accolis terrç, aut captiuatis. Deinde sedẽ sibi mutauerũt: et Coceriacũ castrũ sibi ad hyemandũ firmãt. Inde Menapios, et quosq; obuios ad internecionẽ delent; omneq; terrã incendio deformant. Quo etiam tempore

ante Sithim Monasteriũ ingreßi cum infinita multitudine: ipsum oppidum cum Ecclesijs cremauerunt. Excępta S. Otmari Ecclesia: quæ Dei prouidentia erat communita. At Normanni interfectis omnibus quos inuenire poterant: omnem terram usq; Sumam peruagati sunt: & capta præda hominum & pecudum infinita multitudine, abierũt. Inde Cameracũ ingreßi, incendijs & cæde ciuitatẽ deformant: & onusti præda, ad sua castra reuertuntur. Inde circa Purificationem iterum mouentes, per Teruannam iter capiunt: & usq; Centula, Monasteriũ S. Richarij, & S. Vualrici, ac omnia loca circa mare, Monasteria, et uicos (quæ hodiè Picardia est) subuertunt. Inde Ambianin ciuitatem, atq; Corbeiam peruagantes, multis onusti prædis, sine impedimento ad sua repedauêre castra. Postea autem mense Februario, Attrebatũ inuadũt: & obuios omnes perdunt. Interim Ludouicus Rex graui dolore angebat. Conuocat exercitũ: præparatq; se ad præliũ. Normãni uerò mense Iulio, nouis copijs fluuiũ Sumam transierũt: & omnia uastantes, usq; ad Beluagorũ ciuitatem perueniunt. Quibus Rex obuius, prælium inijt. Normanni terga uertunt. Quos Rex insecutus, gloriosißimè de illis triumphauit. Illi uerò per Gandauum redeuntes, reparatis nauibus, terra mariq; iter facientes, Mosam sunt ingreßi, & in Hasloi sedem firmant, ad hyemandum, castris firmiter communitis.

¶ Inito bis fœdere, numerato item ære magno, Normanni fidem frangunt, crudelißimè Christianos debacchantes. Carolomannus uenabulo læsus, uitam soluit. Caput. xi.

IMPERATOR Carolus eius nominis Tertius, filius Ludouici Germanorũ Regis, exercitum congregauit: et Normannos in Haslai obsedit. Godfridus gentis Rex ad Imperatorẽ exit: interposita publica fide. Pactusq;, Frisiam, quam olim Roricus tenuit: ac Gislam filiam Lotharij quondã Regis: & ipse baptisatus, & ab Imperatore de fonte sacro leuatus est. Sigefrido quoq; munerato, eos à suo fecit abire Regno. Qui mox Franciam repetentes, à Carolomanno Francorum Rege, cùm per Terracinam iter agerent: Isam transeuntes, in Analle comprensi, commisso prælio sunt uicti. Cęcideruntq; ex illis uiri mille. At nihil eos pugna hæc perdomuit. Nam ad naues conuersi: omne Regnum ferro & igne uastant: & Ecclesijs, incolisq; terrę deletis, Verimandis perueniunt. Vbi Ecclesiam S. Quintini incenderũt: & Ecclesiam S. Marię in Attrebato ciuitate. Et Octobrio mense finiente, Lanetum equites, peditesq; cum multo ueniũt apparatu bellico. Naues quoq; è mari Sumam fluuiũ ingressæ, Regem, cunctumq; exercitũ eius fugere compulerunt: atq; Hisam fluuiũ transire fecerũt.

Ciuitatem

Ciuitatem Ambianin captam, sibi ad hyemandum firmauerunt. Franci uidentes, Normañorum res in omnibus prosperari: quendam uirũ prudentem, cui Christiano nomen erat. mittũt ad illos Oratorem: qui cum illis de Regni redemptione cautè ageret. Venit Beluagum: & inde Ambianin profectus, ad agendũ iniunctum mandatum. Normanni interim non cessant cædere populum Christianum: atq; Ecclesias, destructis uillis, subruere. Per omnes enim uicos iactabant insepulta Christianorum corpora, promiscuè cleri ac populi, iuuenũ, uirginũ, puerorũ lactentium. Non erat uia, aut locus, quo non spargerentur occisorum cadauera. Tribulatio grauis, & sine exemplo calamitas infinita. Interim Franciæ Primores inito consilio: Danici generis uirũ Christianum, Regiq; fidelem, nepotem Rorici Dani, mittunt ad Normannos: ut tributum accipientes, Regno abirent. Illi ad summam. xij. milia argenti talenta pacti, abituros se pollicentur. Et datis inuicem obsidibus, aliquandiu pacati consederũt. Deinde trans Scaldim ire cœperunt. Ibiq; direptis & incensis omnibus: urbes, oppida, castella, Monasteria, Ecclesias pari calamitate afflixerunt. Post sanctum igitur Pasca Franci incipiunt æra promissa persoluere. Spoliantur Ecclesiæ, & ecclesiastica mancipia. Tandem constituto ære iam persoluto, mense Octobri finiente, adunantur Franci: ut etiam si fidem promissam uiolarent, armis contrairent. Illi uerò sua castra incendunt. Rex cum expedito agmine, transito Hisa flumine, lento eos gradu insequitur. Normanni iter agentes, Bononiam ueniunt. Vrbs est ad mare Britannicũ: sita in ea quæ nunc est Picardia. Inde pars mare inijt: & pars altera Lonanium, in Regno quondam Lotharij, castra ad hyemandũ firmant. Carolomannus deinde Rex, cùm in sylua Basin uenatui indulgeret: aprumq; acrius insectaretur: quidam è suis Bartholdus nomine, cùm illi auxiliator astaret, casu Regem uenabulo in tibia uulnerauit. Quo accepto uulnere, septem duntaxat diebus superuixit: atq; eodem in loco defunctus est, Anno ætatis suæ. xviij. Sepultus in Ecclesia Sancti Dionysij martiris.

Orator Francorũ.

Impietas merè crudelis.

12. milia talentorũ argenti tribuunt Franci.

¶ Parisium Normanni ui obtinent. Caput. xij.

IMPERATOR Carolus, Carolomanno fratre mortuo, uenit Pontionum. Ibiq; occurrentes Franci, eum Regem suum agnouerunt. Et inde redijt in terram suam. Tunc Normanni absente Rege, sæuire iterum cœperunt: arbitrati, Rege defuncto pacta finita. Franci opportunis locis firmarunt præsidia: ut à mari ingressum illis interdicant. Arcem ædificant ad fluuium Hisam, in loco qui dicitur ad Pontem Hisæ: quam Aletranno Præfecto mandant custodiendam. Normanni uerò mense Nouembri Hisam ingresi,

Arcem

Arcem obsidione cingunt. Qui tutari uoluere, diffidentes, pacem postulant: pacti abire sine armis. Datis inuicem obsidibus: Aletrannus cum suis uenit Beluacum. Normanni Arcem incenderunt, diripientes quæ inerant. Hac peracta uictoria, Parisiũ petunt: turrimq; aggressi ualdè oppugnant. At Christiani uiriliter eam tuẽtur. Continuataq; est oppugnatio à mane in uesperam: noxq; diremit prælium. Atq; ita Normanni ea nocte regressi sunt ad naues. Sequenti luce iterum oppugnatio cœpta est in eadem. Fit rursum concertatio ad solis usq; occubitum. Normanni multis suorum amissis, ad naues redeunt: indeq; sibi firmant præsidium aduersus ciuitatem: eamq; obsidionem trahere contendunt: opportunis locis armatos collocantes. Deinde turrim ciuitatis iterum adgressi, ignem portæ admouent. Qui intus erant, igni dominanti resistere non ualentes, capiuntur: atq; in opprobrium Christianorum, uarijs pœnis afficiuntur: inde in fluuium perturbantur. Euertunt turrim: urbem atrocius oppugnant. Ganselmus Episcopus, dum populum sibi commissum pro uiribus tueri contendit: crebrò cum Normannorum Rege Sigefrido inito colloquio, familiaritatem quandam ad illum conserere uidebatur: ut urbem obsidione liberaret institit. Perfecissetq;: nisi diem interea clausisset extremum. Quo defuncto, ingrauatur oppugnatio. Imperator ubi audiuit: expedito agmine contendit Parisium. At nihil profecit. Illius enim auxilio frustrato, Normanni atrocius sæuientes, & ciuitatem, & arbitriũ redemptionis in sua cœperunt habere potestate: Quodq; illi præfinierunt, ciues implere cogebantur. Sic rebus ab Imperatore non melioratis, ille quidèm in sua reuertitur. Sigefridus autem Normannorum Rex, ciuitate iam relicta in sua potestate: Hisam fluuium ingressus, terra ac flumine iter facit post eũ, omnia igni, ferroq; consumens. Quod cùm Imperator cognouisset: festinè redijt in terram suam. Sigefridus autem ubiq; grassatus: famosissimam illam S. Medardi Ecclesiam igne cõcremauit, & Regia inibi palatia: interfectis, ac captis terrę accolis. Normanni uerò, qui per Sequanam ascenderant à Parisio, cum omni exercitu & supellectili, nauibusq; Hienam fluuium ingressi, Senonas ciuitatem obsederunt. Sed Euerhardus eius ciuitatis Archiepiscopus, statim cum illis de redemptione urbis egit: & obtinuit pro uoto. Erat autem Annus Christi. Dccc.lxxxvi.

Marginalia: Arcem Hisæ incendũt — Parisium obsident. — Capitur Parisium.

¶ Normannorum Reges ambo mortui. Parisium ex pacto promissum ab Imperatore, Normanni recipiunt. Carolus Regno destituitur. Caput.xiij.

CAROLOMANNO Francorum Rege ex uenatione, ut diximus, mortuo: cuius etiam frater Ludouicus priore

priore anno obierat: Normanni Franciam repetunt: dicentes se cum Rege tantùm Francorum, non cum Francis pepigisse. Hinc compulsi Franci, Carolum Imperatorem in auxilium uocantes, Franciam ei subijciunt. Qui contra Normannos apud Louanium castra metatus: semel, & iterum misit exercitum. At nihil magni, aut Imperatore dignum peregit. Regnauit autem in Francia annis tantùm quinque. Hugo filius Lotharij Regis, ex Vualdrada pellice, paternum Lotharingiæ Regnum, rebellando sperans accipere: Godfrido Normannorū Regi, cui soror eius Gisla nupta fuerat, suadet: medietate Regni affectati promissa: ut ab Imperatore Imperiales sibi Fiscos adijceret. Imperatorem circumuenire contendens: Si daret, Normanni hostes, ex Regni uisceribus alerentur: Si negaret: iustam rebellandi causam habere uidebantur. Ad eam rem peragendam, misit Imperator Henricum Brabantię Ducem: qui super his rebus tractaret cum Rege Godfrido. Positis autem insidijs, Normañis malignatus perimitur. Nec multo post, Hugo malorū incentor, ab Henrico excęcatur: nouissimè monachus in Primma attondetur. Inde à Louaniano exeuntes Normanni Parisium obsident. In quos Henricus Dux mouens exercitum: in foueam quam Normanni factam operuerant, præcipitat: ibique trucidatur. Anno proximo, Sigefridus Normannorum Rex, Verno finiente, ad Sequanam redijt, uastatione solita. Et circa Autumni tempora, Frisiam petit: ibique interfectus est. Normanni uerò ingresi Franciam, Parisiū ab Imperatore promissum, receperūt. Postea Maternam fluuium ingresi, Gañiaco sibi stationem castrensem communiūt. Franci australes, uidentes Imperatoris uires ad regendum Imperium inualidas: eiecto de Regno, Arnulphum, filium Carolomanni, qui eius erat ex fratre nepos, in Regni solium constituunt. Tunc Normanni omnia loca usque ad Mosam, more solito, partemque Burgundiæ uastauerunt: & igne concremarunt. Prius quàm autem Carolus Imperio destitueretur: Normannos littoribus Franciæ propellere non præualens: inito fœdere, concesit eis regiones ultra Sequanam maritimas: quæ Neustria dicitur. Nam & illi Regno non satis parebant: quæ etiam posteriori tēpore ex hac gente nomen est mutuata: ut Normandia diceretur.

Godfridi mors.

Sigeberti mors.

Carolus Regno Frãciæ ablegat.

¶ Odonis Francorum Regis prima in Normannos uictoria. At Normanni Meldin urbem, cum iactura in deditionem compellunt. Caput. xiiij.

ARNVLPHVS Imperator, Carolomanni filius, patruo suo Carolo ex Imperatore, etiã necessarijs egēti, Fiscos in Alemannia delegauit. Qui año insequenti obijt.

Romanum

Romanum inde Imperium, & Regnum Francorum miserè decerpitur. In Italia nēpè Berengarius, & Guido de Regno contendunt. Franci uerò neglecto Carolo, Ludouici Balbi filio, puero uix bimo: Regē sibi præficiunt Odonem, filium Roberti Ducis, qui à Normannis fuit occisus. Rodulphus autem corona sibi imposita, Rex Burgundionum constituitur: quod Regnum multo & ante, & post tempore durauit. Odoni autem Francorum Regi, Anno Christi. Dccc. lxxxviij. inopinata contigit uictoria super Oxonam fluuium memoratū. Nam die nati Baptistę, cum paruo exercitu, Normannorum exercitui obuius factus est super flumen memoratum. Commissoq; prælio, mox uictor extitit. Quæ uictoria illi non modicam autoritatem comparauit simul & gloriam. Post ab Arnulpho Imperatore, conuocatur ad Regni Conuentum Vuormaciæ celebratum. Aderat cum suorum nō contemnēda manu: honorificè ab Imperatore suscęptus. Facti q; sunt amici: & peractis Placitis, cum honore dimittitur. Interim Normañi Meldis ciuitatem obsidione uallant: machinas instruūt: aggerem comportant ad urbem capiendam. Cumq; obsidionem diu sustinerent: & labore exhausti, ac rebus attenuati essent: nec ullum respexere liberationis auxilium: pacti cum Normannis, deditionem faciunt, abire permissi sine armis. Reserantur portę, fit uia Christianis ut egrederentur, delegatis qui eos quo uellent saluos perducerent. Cumq; amnem Matronam transissent. Normannos eos insecuti comprenderunt: Episcopum cum omni populo tenentes. Indeq; reuersi, igne iniecto ciuitatē concremarunt, muros quantum ualuêre subuerterunt. Atq; in eo commorati sunt loco ad Mensem usq; Nouembrem.

Odo Franciæ Rex.

Arnulphus Imp. Normannorum castra expugnat. Qui uario passim belli euentu Odoni quoq; congrediuntur: Regem in fugam tandem uertunt.

CAPVT XV.

CIRCA quę tempora Odo Rex congregato exercitu, uenit Parisium, ibiq; castra metatus est propè ciuitatem. ne in ea obsideretur. Normanni uerò per Matronum & Sequanam regresi, indeque terrestri & fluuiali itinere profecti, Limam fluuium ingresi, per latera eius & ripas stationes sibi firmauerunt. Circa Autumni tempora Parisium redierunt. Contra quos Odo Rex uenit, & nuncijs intercurrentibus, munerati sunt ab eo. Reuersi à Parisio, relicta Sequana, per mare nauale iter, & circum latera pedestre atq; equestre agentes, in territorio Constantiæ ciuitatis, circa castrum S. Laudi, sedem sibi faciunt, ipsamq; Arcem oppugnare non cessent. Erat autem Añus Domini. Dccc. lxxxix. Anno deinde proximo, Laudi Arcē, interfectis pugnato-

pugnatoribus, Normanni funditus euertentes, terræ coæquant in festiuitate Omnium Sanctorum. Isam ingressi, Nouomagium petunt. Odo uerò Rex adunato exercitu, super Islæ ripam consedit: ne Regno eius uiolenti incumberent. Normanni uerò, qui Nouomagi erant, mouentes exercitum usq; Mosam, omnem terram peruagati sunt: Scaldamq; transeuntes, Odo Rex insecutus est. Cõprenditq; eos super Galteram: sed non ut uoluit. Nam dispersi per syluas, euasêre: atq; ad castra sua reuersi sunt. Circa autem Autumnũ relictis castris in Nouomagio, maritima petierunt: ibiq; toto æstiuo tempore immorati sunt: indeq; reuertẽtes, Mosam sunt ingressi. Quod audiens Arnulphus Imperator, uelociter accurrit: eosq; ultra Scaldim, & propè Attrebatum insecutus est. Sed non comprehendit. Inde rediijt in Regnum suũ. Normanni uerò, qui Nouomagio inerrabant: mense Nouembri iter ingrediuntur: & Ambiam sibi sedem firmauerunt. Arnulphus Imp. iterum adunato exercitu, uenit aduersus eos: et Deo se protegente, castra eorũ expugnauit. Arcemq; cępit: interfecta magna eorum multitudine. Atq; hac potitus uictoria, redit in Regnũ suum. Normanni aũt qui huc, illucq; dispersi fuerant: in eodem loco renouant præsidium. Odo aũt Rex contractis copijs, Aurelianũ concedit: sed nihil prosperè peregit. Verũ posthac in pago Viromandensi, ob uigilum inertiam accępit incõmodum. Nam superuenientes Normãni, eum in fugam protruserunt. Annus hic erat. xci. Quo tempore Normanni per Autumnum Mare sunt ingressi.

Cæduntur Normanni ab Imp. Arnulpho.

¶ Rollo classis Normanniæ præfectus, Angliam fortuna dextera partim deuincit, & prædatur. Cap. xvi.

ANNVS erat post natum Christũ. DCCC. XCV. cùm in Romano Imperio Arnulphus erat. Magna classis Normãnorum, Danorũq; finibus expedita: armis uirisq; instructa, Franciæ littora legit. Quam in facinus memorandum multa stimulabant: amor prędæ, magni nominis gloria, & gentilium suorũ per Daniam & Noruagiã memoria celebrata: qui post militiæ laborẽ, in Gallijs optatas sedes consecuti, cõposita pace beati quiescerent. Erat huic classi pręfectus uir magno genere, maiori animo ac fiducia Rollo: qui fratrem intestino gentis suæ bello nuper amiserat, quod Regi suo fratres, pro magnitudine fortunę suspecti haberentur: ausi etiam Regi bello obuiam ire: sed ubi fortunam tentare statuerũt, congressi bello, alter cecidit ex fratribus. Hic uerò quẽ scribimus Rollo, instructa classe, maris pericula statuit pertentare, quòd non satis securus in Regno ageret: quæ una uel maxima causa fuit, classem perarmandi: fortunamq; pertentandi. Prima uerò Angliam contigit nauigatio:

Rollo Dux Normañ.

gatio: ueterem Danici Regni palestram: in qua multi Danorũ Proceres fortunam tentauêre: nonnulli ad sceptra peruenerunt, si non totius Regni, magnæ tamen partis. Siquidem in Anglia ab initio, nõ uno ut nunc sceptro regebatur. Erat Anglorum Saxonum, sua Prouincia: quę toti tamen Insulæ postea nomen dedit. Erat & Marciorũ Regnũ inde diuisum. Sed Nordhumbrorũ natio Regẽ fouebat. Et Pictones, & Scoti eadẽ insula suas ditiones defenderant. Danis autem in Nordhumbris crebrior erat conuersatio. Eam tum gentem adortus Rollo: cùm copias in terram exposuisset: nauibus nihilominus in tuta reductis, castra cœpit metari, atq; firmare. Inde progressus, prædam circũegit opimam. Conglobati habitatores, hostibus obuiam ire pergunt. Audent conserere manus. Sed nihil erat quod ferociam gentis ab Aquilone missæ, possit æquiparare. Cæduntur Angli: & retrò ferentes pedem, in tuta se recipiunt. Renouata denuò pugna, nihilo fortuna fuit. Dani ac Normanni quoties collibuit egressi: hominũ atq; pecudũ, cæterarumq; rerũ prædam comportabant: stipabantq; naues omniũ generũ captis rebus. Tum Rolloni Duci incertum cœpit esse: fluctuabatq; animo, quid mallet. Locupletatos præda, reducere in patriam amor quidẽ fuit: sed terruit Regis in se indignatio. Franciam petere, cupido traxit: sed terruit nouum in eam gentem de prælio periculum. Angliam in deditionem accipere, mens inclinauit: sed nondum molem Regiȷ exercitus erat expertus.

Angliæ ab initio partitio.

Cæduntur Angli.

¶ Somnium Rollo uidet. fœlix hoc illi interpretatum, Legationem ad Angliæ Regem Alstenum, cum mandatis mittit. Caput. xvij.

CVM hac fluctuatione uacillaret: Somnus dubitantem corripuit. Vidit se in regione Franciæ sublimi colle considere: caput obiectantẽ flumini, quod montis supercilio demanabat. Subtus ad collis latera, atq; pedem montis, uariorum generum uolucres, eodem de flumine tingi. Sinistras alas habuere rufas. Tum expleta lotione, pastũ cunctas unà capere: indeq; subuolantes nidificare: ac tempore expleto, prolem educere. Cùm expergisceretur: uehementer motus est uisionis nouitate. In medio Magnatum consultans: quid uiderit exponit. Nõ erat qui rem interpretaretur. Visum est: ex captiuis Anglicis aduocare Christicolas. quòd id genus hominum quę ipsi nescirent, callere putaretur. Erat in captiuis uir industrius: qui diuinitus Duci monstrata doceret: suarum rerũ, ac gentis totius, felicem exitum in Francia. Quòd terram esset accæpturus in possessionem quietam, sublimis gloria: & Religionem lauacri Baptismalis, cum omni gente sua subiturus; ibiq; pace quieta, cum omni sua, suorumq; posteritate permans

Rollo Dux Somnium Rollonis.

Interpretatio somniȷ.

permansurus. Placuit interpretatio Rolloni. quòd uisioni allubesce-re, & spei suæ conformis uideretur: facileq́ credidit quod optabat. Igitur constituit, rebus omnibus posthabitis, Franciam petere. Sed quoniam magnas iam res in Anglia peregerat: uoluit fortunam sequi ducem: Regemq́ priusquàm abiret, Legatione missa statuit pertentare, ut si pronum in fœdus inueniret, haberet præsidium casuum futurorum. Sin minus: instituto tamen itinere, nauigationem decretam iniret. Viros itaq; delegit industrios: quos ad Regem Angliç Alstenum, uirum fide & religione præcipuum, mitteret: cum mandatis huiusce-modi. Extrusi patria, exilio terras petiuimus. Exeuntes secuti sunt plurimi: qui nos ad repetendam, ferroq́ uendicandam patriã animarent: uiribus instruerent: & plurima spe nos firmarẽt ad uictoriam. Quod cùm animo uolueremus, armis amissam Patriam repetere: turbo nos dispulit in portus Anglicos. Vbi tempestiuum nauigationi tempus demorantes, brumalis rigor corripuit. Nostros in terram emendi cõmeatus gratia egressos, incolæ malè mulctarunt: uiros ad arma natos, atq; innutritos, iniuria mouit defensionem parare. Ita inter paucos, leuibus prælijs certatum est. Princeps, ac senior noster Rollo, à te pacem postulat: terram permitti hospitalem: commeatibus necessaria precio parari. Hæc ubi admiseris, pacatus sedebit: uernum tempus ad nauigandum expectaturus.

Legationis summa.

¶ Alstenus Anglorum Rex, cum Rollone perpetuum fœdus init. Caput. xviij.

ALSTENVS Rex non ignarus Danicæ ferocitatis: quantis agminib. latera premeret Anglici littoris: promptus concessit quod rogabatur. Sed & comitatem adiecit: Nõ solùm (inquiens) hospes permitto quod efflagitas: uerùm Ducem uestrũ cominus conspicere cupido incessit. Non dedignetur subire tecta, mansionesq́ nostras, in quibus amicissimos experietur. Ea ubi renunciata sunt Rolloni: parat comitatũ non contemnendũ. Deligit uiros proceritate conspicuos, & ingenio non segnes. Regi promptus occurrit. Excipitur comiter. Dona profert: sed maiora recipit. Tum considentes, sermonem contulere. Prior Alstenus Rex. Ego te inquit Rollo Dux fortissimè, lætus in his ędibus conspicio. Fama gentis tuæ nobis cõperta est. Martium genus arma tractatis inuictissima. Sed neq; tu inter præclaros uiros latuisti. Comperta sunt nobis fortia facta. Libet taliũ uirorũ inire familiaritatem. Habes in conspectu Regnum uniuersum: delige tibi, tuisq́ sedes perpetuæ mansionis: fœdusquè ineamus sempiternũ. Promissis lætus Rollo, respondit. Ego exhibitionis tuæ magna promissa Rex optimè, potẽtissimeq́; magnifacio:

Rex Rolloni.

Rollo Regi.

dent modo Superi desyderatos Rerum exitus. Tibi semper deditissimus permaneo. Si quando rebus fortuna, uotisq; aspiret: non ingratus tantæ in nos humanitati uidebor. Regno tuo considere, etiam si animus ferat, & inuitet dignatio humanitatis tuæ: fata tamen non sinunt. Constitutũ habeo, idq; certus implebo, Franciam inuisere. Magniq; facio: ex te mihi hoc munus oblatũ. Placet inter nos perpetuò sanciri: unam ambobus esse fortunam, alterum in altero præsidiũ. Idquè offero, & accipio. Faxint Superi, faustum sit, atq; fœlix. Hac sermonis uicissitudine diem deducentes in uesperam, læta de more gentis inibant conuiuia. Et primo mane digressi, amicissimè se sunt complexati: cùm uterq; pro cuiusq; fortuna, munera sibi detulissent.

¶ In Vualacriam nauigans Rollo, ui terra, tempestate maris sedata, potitur: subactis incolarum Auxiliantibus præcipuè Frisijs. Caput. xix.

ROLLO per brumam nauigationi opportuna præparabat. Militiam supplebat ex Anglis. Commeatus iussit comportari. Vt primùm uerni temporis flatus aspirabat: soluit è littore: nauigationem ingreditur, tendens in littora Galliarum. Sed dũ mare medium tenerent, exorta tempestas, nauticam licet turbam exterruit. Tonat cœlum: micant fulgura: uenti sæuiũt: inter cœlum & terram naues iactantur incertæ. Sed nihil est quod uiros pturbet, in æquo ponentes periere, an uiuere: superat constantia mare impacatum. Vualacra terra se primam prodit in conspectum. Selandię ea insula est. Illam ingressi, excipiunt prælio occurrentes in armis insulæ habitatores. Nã ubi uiderant allabi de mari classem armatam: ad arma cõclamant. Fortiter quidem resistunt, ne in terram descendant: sed fortius nituntur, quos maris odium ab recenti periculo, & terræ desyderium stimulauit. Repulsi incolæ, locum permittunt ingressis: latiusq; euagati Dani, prædam undiq; conuectant. Memor Alstenus Rex Anglorum fœderum, quę cum Rollone inierat: naues. xij. granis onustas mittit post abeuntem. Excipit Rollo gratum munus ab amico. Gratiam se illi relaturum in tempore, faueant Superi, repromittit. Vbi uidere incolæ, quia fruges de mari afferuntur aduectis: mansionem eorũ, quam temporaneam sperauêre, diuturnam interpretantes futuram: undequaq; sibi contrahunt auxilia. Iam enim per littora Francorum Reges positis præsidibus, stationes fecere, aduersus incursiones de mari. Sic Comites Hollandiæ, Flandriæq; prodierunt. Igitur Vualacrenses ad pellendos terra sua Danos grassatores, arma cõuocant proximorũ. Conueniunt Reynerus Longicollus Basbacen. Hamacensisq; Dux: atq; Rhabodius Frisię regionis Princeps. Densantur cunei; acies instruuntur. Sed

Vualacria.

tur. Sed nulla uis obstare potuit Rolloni: quo minus, fugatis in castra hostibus, liber quo uoluit ad prædam suos emiserit. Nec contentus: Vualacram terram, igne, ferroq́ fœdare: quinetiam firmatis in ea castris & præsidijs, quæ copiosa putauit, collocatis: partem copiarũ secũ desumpsit in Frisiam, Rabedo repensurus in suo, quod ille intulit in solo alieno. Frisij gens in mole corporum insignis, & animo satis interrito, hostibus obuiam pergunt. Confligunt acriter pro Patria: sed pares esse Rolloni non poterant. Nam Dani, ut primos Frisiorum conatus eluderent, genibus nixi, scuta præferunt capitibus. Frisij per contemptum habuere submissos: paucitatem interpretati, animosius incurrunt. Sed à Danis intrepidè excipiũtur: reprimunturq́ uiriliter, multis in medio cæsis. Dant terga Frisij: leges accipiunt uictoris. Quas uisum est conditiones imposuit. Tributa cum censibus impositis uolentes accæpere. Victor cum opima præda ad naues regreditur: Reynerum quæsiturus, qui in Vualacris illum cum Frisijs oppugnabat.

Rollo uictor in Vualacria.

Illusio mutua.

Vincit Rollo Frisios.

¶ Reynerum captum, Rollo miro humanitatis beneficio, liberum reddit uxori suæ. Caput. xx.

INTRAT Scaldim fluuium à Frisijs uictrice classe: terram populatur. Adest opportunis locis ad prælium Reynerus. Irritat magis, quàm oppugnat hostes. Aliquot leuibus prælijs se offert obuiũ: sed repellitur. Crebrius incursat: sed cito redit. Post multa, intercipitur insidijs latentium infra, supráq́ Danorum. Nec minus duodecim ex promptioribus Rollonis militibus intercępti, ad uxorem Reyneri pertrahuntur. Dolet illa captũ maritum: sed ex parte consolatur. quòd duodecim capitum impendio, facilè unus redimatur. Mittit mulieri mandata Rollo, Nisi protinus remittat captos milites, cum omni auro suo atq́ argento: adhibito Christianæ religionis iureiurando, quòd fideliter omne aurum miserit: ilico Reynerus gladium excipiet. Territa mulier sæueris hostium mandatis: cùm uita sua chariorem maritum, ex morte sua redimere concupisceret: mox omne aurum & argentum, signatum & informe, adhibito iuramento misit cum militibus. Rollo mulieris pietate collaudata, Reynerum uinctum iussit adstare. Quid inquit in te Reynere commisi: ut cum Frisijs me in Vualacris oppugnares? Vides qua fortuna sis: ferrum ademptum, cum libertate. Aurum tuum, atq́ argentum in manibus meis est. Quod in me munus non conferres, in te libet collocare. Liberum te remitto coniugi, ac tuis. Dimidium auri à te accępti, pondus rependo: donum meq́, teq́ dignũ adijcio. Vade memor beneficij: Potiusq́ quid amicus, quã inimicus possim, experire. Ille gratias habens, concessit ilico ad suos.

Reynerus capitur.

¶ Rothomagũ Rollo cum suis occupat. Francorũ Proceres noscentes mittunt sciscitatũ, an Regi Francorum parere uelint: Illi autem mox arma obijciunt. Caput. xxi.

ANNVS erat Christianę salutis post Octingentos Nonagesimus sextus, cùm Rollo Scaldi flumine ingresso mare petiuit: Sequanamq; quęrit: memor uisionis suæ in Anglia. Prímumq; ingredienti fluminis ostia, occurrit Gimegia, seruorũ Dei habitaculũ. Inde pacato agmine, mouens, ad S. Vedasti Capellam peruenit. Inde quoq; nihil prædatus, abscedens, Rothomago appropinquauit. Iamdudum plebs omnis, urbana cum rustica, loci Antistitem interpellat Franconem: ut pietatis gratia se medium interponat barbaræ nationi, ac cõmisso sibi gregi. Nam uiribus armatis occurrere tam ferocibus hostibus, perquam stultum habuêre: exhausti crebris Danorum incursationibus. Non recusat Pontifex, etiam hostia fieri pro populo. Occurrit Rolloni. Misericordiam implorat. Facturum populum quæ iubeat: excępta Religionis causa. Facilè placatur, quem nulla arma intertùrbauêre. Itaq; pacato agmine, ingredit̃ urbẽ. Classem tutis locis iubet collocari. Circumspicit regionem satis quidèm feracẽ, sed cultoribus exhaustam. Videt disiecta mœnia: ruinas ædificiorum, quas priores gentis suæ incursiones patrauerant. Vocat in Concilium Primores. Deliberant, quo sit opus facto. Vna omnium sententia: sedes illas capiendas: muniendas præsidijs, armísq; defendendas. Satis prædiorum pro numero militum atq; Nobilium. Recordatur ille uisionis, cum excelsam urbis rupem intuetur: hanc putat esse ostensam, ac promissam dudum sibi, suisq; terram. Nec mora: de quiete cogitat omnes. Sciunt tamen: multis ac magnis prælijs, cum Regio exercitu, ac cæteris terræ potestatibus sibi confligendum esse. Igitur amnis superiora petentes: expediunt aditus atq; uada: populanturq; uicina ripis loca. Interim fama uolans diffunditur per omne Regnum: uenisse innumera Barbarorum agmina in Sequanam. Reminiscuntur gentis ferociam. Prima consilia: ad submittendum quendam ex ea gente Nobilem, qui superioribus annis locum promeruit in Gallijs. Iam assuetus moribus Gallorum, mansuefactus quidam uidebatur. Illum rogarunt Franciæ Primores: Tu inquiunt, nationis & linguam, & mores percalles: Vade sciscitatum, quid accępturi in pręcium, terram linquant: in mare redeuntes. Ille ne in suspicionem Francis ueniret: postulat duos ex Primarijs, qui secum irent comites. Adaquitat ripis: de proximo cum illis sermonem habiturus. Et patria lingua, qui sint, unde ueniant, quidué petant, rogat. Illi. De nauibus aiunt, Dani sumus: quod tibi nostra lingua loquenti potuit indicare: cultus item noster, ac nauium

Rothomagũ occupat.

ac nauium apparatus: si unquàm Daniam uidisti. Venimus post acceptam de terra prædam, sedes in Regno capere. Si quis obstiterit: arma experietur nostra. Ille subinde. Audistis inquit unquam uestræ gentis hominē, easdem ex ijsdem partes petijsse: & quibus ille sit fortunis usus? Audiuimus inquiunt: sed malus illum exitus absumpsit. Dij melius inquit ille secum. Tum illis uicissim ait. Vultis Regi subesse Francorum: illiusq; facere imperata? Illi uerò. Non ea inquiunt lege exiuimus, ut cuiquam seruiamus: imperare quærimus, aut certè æquo iure consistere. Quis ait ille, uester est Princeps, aut Senior? Nullus respondent illi. Nam æquo per omnia iure imperamus. Non potest inquit ille, secum diuturnum esse Imperium, quod sine ordine administratur. Dani autem è nauibus. Si nihil aliud sciscitatū uenistis: abite: arma parate. alioqui uenisse pœnitebit.

Bello utrinq; parato, congressum est. Vincit Rollo Francigenas. Baiocum capit: deprędata cum alijs Papa filia Berengarij Principis.

CAPVT XXII.

ILLI retrò cedunt: renunciantes Regi & Primatibus, gentis cum fiducia ferocitatem. Igitur uocātur in arma per Franciam milites. Cōscribuntur stipendiarij. Magnus instruitur exercitus. Ipse inter primos, qui nuncius pridem abierat: in contribules, imo congentiles ire iubetur. Magna in robore eius, si modo fidelis perseueret, fiducia est. Consultus tamen, quid de bello gerendo sentiret? Respondet. Ferox uideri agmen, magno uirium robore: multa bellorum experientia: non sine magna circumspectione tentandam pugnam. Tum Rolandus Signifer. Quid inquit, consilium requirimus ab alienigena? Vulpis uulpi, aut lupo lupus quomodo repugnabit? Nostris uiribus insurgendum est hostibus. Tum ille, illata sibi contumelia prouocatus: Hodiè inquit agam: ut contemni à quouis non possim. Qui uir est, arma ac dextram in hostem portendat. Rolandus autem cum expetitis cohortibus, in primam prouolat aciem: forti opera compensans uerba magnifica. Sed non sic aduenerant Dani: non ita prælijs assueuerant, ut Francis cederent. Cadit Rolandus ipse, cum expeditioribus. Danus ille, quem diximus, in postrema acie non segniter dimicans: cōactus est hostibus terga dare. Potitus VICTORIA ROLLO: Quid inquit peccauimus in FRANCOS: ut nos in prælium seuocatos impeterent? Pactis conditionibus, quàm armis facilius nobiscum egissent. Ilico castris longius euecti: Meldense oppidum obsidione cinxerunt. Adest Dux Raynaldus: & obsidentes lacessit. Illi uersi in oppugnantes, fugant Francos: multosquè cedunt.

Vincit Frācos Rollo.

Raynaldus à quodam Sequanæ piscatore, qui iam partes Rollonis sequebatur, confossus interijt. Inde fluuium ascendentes, Parisium contendunt. Ordinataquè obsidione, acriter ciuitatem oppugnant. Cunquè diu sedendum sibi ad obsidionem intelligerent: defecturi commeatus uidebantur. Ilico in prædam exeuntes, Baiocensem Prouinciam uastauerunt. Habitatores qua poterant armata multitudine occurrũt. Sed facilè reprimuntur. Baiocum obsident oppidum. Ciues ingressi pugnam, conserunt cum parte obsidentium. Nam tota agmina concurrere non poterant. Capitur Boco ex primoribus Normannorum Ducibus. Sensit damnum in uiro forti Rollo Princeps amisso: pactusquè: illo reddito, annuas urbi inducias. Interim ad obsidionem Parisiorum reuertũtur. Qua per annum continuata: cùm pactum Baiocensibus tempus exisset, redit: urbemq́ Baiocensem capit oppugnatam: & in præda, primario genere, & specie singulari erat puella, Papa nomine, Beringarij Principis in Francorum gente filia. Eam sibi Rollo coniugem asciuit: & ex ea Vuilhelmum sustulit filium: uirum præcipuæ uirtutis: post se potitum Principatu.

Baiocum capitur.

Papa puella.

¶ Rollo Parisios obsidens, misit qui Ebroicas urbem expugnarent. Alstenus Anglię Rex, suos rebelles habuit: quapropter ad illorum insolentiam puniendam, misit ad Rollonem fœderatum, ut sua opera adsit. Rollo fidem Alsteno egregiè præstitit, rebelles uincens: Alsteno Angliam tranquillam relinquens, in Gallias redijt.

CAPVT XXIII.

REVERSVS AD OBSIDIONEM Parisiorum, quam non intermisit: partem copiarum misit Ebroicas: ad expugnandam ciuitatem. Diu ciues restiterunt, animati à Pontifice: ut hostibus Christi obuiam irent intrepidi. Sed præualuit hostium insolentia. Vrbe capta, Episcopus tamen cum suis elabitur. Durante obsidione Parisiorum, Angli in Regem suum Alstenũ insurrexerunt: freti temporũ occasione. quòd Rollo, quem sciebant artissimo fœdere Regi suo inhærere, bellis implicitus Francorum, suppetias ferre nõ posset. Pressus ergò tumultuante Regno Alstenus, ad amicũ respexit Rollonem: mittens ex fidelibus, qui docerent: qua rerũ angustia laboraret. Rollo fœderũ non inmemor: intermissa Parisiorũ obsidione, ad liberandũ amicum, cum omnibus copijs contendit in Angliam. Et iunctis agminibus, facilè præualuerunt tumultuantibus. Captæ urbes tumultuantiũ: domiti perduelliones ad obedientiã Regis sui redire. Rex non ingratus amico: ꝑmittit illi Regni dimidiũ. designat

Ebroicas capitur.

Anglia tumultu sedatur.

designat urbes, limites facit utriusquè ditionis. Rollo imperat uictis, obsides seruandæ pacis statuuntur. ut diuisum, & Regi, & sibi sint pignora pacis seruandæ. Nihil horum recusatum est. Exhibent. Tum Dux Regi. Quando inquit & hospitio primùm: deinde frugum impendio, me Rex egregiè & insigniter munerasti: gratuitam tibi operam libens rependi. ut aliqua ex parte tuis in me meritis responderim. Regni partem quam exhibes, non accipio. Totum tibi iure tuo possideto. Mihi in Franciam redeundum est. Obsides tuorum tibi habeto: quo plures tenes pignora, solidiorem pacis habiturus conditionem. Senior solutus in lachrymas, quas potuit gratias dixit: Regalibus donis afficiens amicum: quando Regni partem aspernatur. Vnũ petenti Rolloni libens permisit: ut qui ex Anglia sua spontè militiam eius sequi uellent, boni Regis uenia uterentur. Valefacto sic Regi, in Franciam uela pandit: & diuisis agminibus, partim Sequanam, partim Ligerim: nonnullos etiam suorum in Garumnam facit ascendere. ut undecunq; prædabundi incederent. Ipse Parisium ad oppugnandam iterum ciuitatem contendit.

¶ Franci inducias belli cum Rollone concludunt. Iis finitis, in Burgundiones & Pictauienses, qui Francis auxilia tulere, uictoria Rollo potitur.

CAPVT XXIIII.

FRANCIAE Regnum ea tempestate occupauit Odo quidam ex Regni Proceribus. Sed magno Regni corpore perinde diuiso, minus poterat. Nam Ludouici Balbi filium, Carolum puerũ duodennem, nonnulli raptum, Remis Regem consecrauerunt. Cunquè per annos plurimos Normanni Franciam lacerauerint: nec armis diuisi reprimi possent, nouo cõsilio Proceres pactis conditionibus agendum rati cum gente, quam uiribus abigere non poterant. Nam Ecclesiarum incendia, urbium euersiones, castellorum direptiones, cædes exercituum, captiuitates ciuium, miserabilem Regni statũ fecere. Aduocato igitur Francone Rothomagensi Archiepiscopo (qui iamdudum se rebus interponens, hostium Duci familiarior uidebatur, mittunt illum rogatum, Trium mensium inducias. interim pacis futuræ iacienda fundamenta. Non recusat Pontifex. Profectus in hostium castra, reperit Rollonem non aduersantem uel inducijs, aut etiam paci. Iam enim respexit in ea, quæ uisio dudum illi repromisit. Interim Burgundionum Dux Richardus, & Pictauensium Ebalus, acceptis treugis indignati, quòd non armis potius, quàm pactis ageretur cum barbaris terræ uastatoribus uix pacti dies exeũt, & iam prompti cum expeditis cohortibus assunt Burgundiones, & Pictaui. Rollo sibi arbitratus

tratus illusum, quòd ad arma contrahenda inducię sumerentur, acrior insurgit: & equitum super se uenientium manum, fortiter in eam uersus, repellit. Grande agmen peditum à tergo erat, segnius accedens: ut equiti laboranti adesset. promiscuum uulgus erat: armati, inermesque: ut quemque sors obtulerat. Vt uenêre sub aspectum hostium: iam equitum alæ, quæ ante tempus primam pugnam inierant, fuga abiere. Vt poterant pedites hostem urgebant. Ibi tum grauior cædes quàm pugna. Miserabile uulgus, aut equorũ pedibus proterebatur: aut armis exceptum cædebatur: quem fuga subducere potuit, tantùm euasit. Nam in prælio nulla salus. Normanni uictores prædam legerunt.

Victor in Francos Rollo.

¶ Rollo Carnotum Vrbem obsidens, à Burgundionibus, Pictauijs, & ciuibus ita urgetur, ut in montem concesserit: à quo stratagemate quodam cum suis dilapsus, absque insigni clade obsidionem soluit.

CAPVT XXV.

INDE Carnotum obsidione præmebant. Pontifex gentis Vuantelinus populum animabat, stare pro iniurijs, patriam tueri: Christi hostibus non cedere: auxilium de cœlo futurum. Interim mittit ad Francos, Burgundiones, ac pictauos: liberationem urbis per sancta obtestatus rogans. Adest nihil moratus Dux Burgundionum Richardus, cum expedita suorum manu. Obsidentes infestat: et interim obsessis ut erumperent, dato signo, intercipere decreuit obsidentes. Ciues cum suo Pontifice armati erumpunt: utrinque oppugnantur Normanni. Diu restiterunt. At ubi instantius urgebant hinc Burgundiones, inde Ciues: Dux Rollo cedit: magis religioni, quàm armis locum permittens. Concessit autem in editiora loca cum agmine suo. Quædam autem copiarum eius pars, uerticem propinqui montis, plurimo uix labore comprendit: ac in morem castrorum præmuniuit. In uesperum Ebalus Pictauorum Comes aderat cum non contemnenda suorum manu: & uersus in Richardum, stomachatur: quòd non eo expectato esset depugnatum. En tibi Richardus inquit (ostendens partem hostilium copiarum monti insidentem) si quid potes, hostes in conspectu sunt. Ille ut rebus æquaret uerba, ilico cõtendit in montem. Dani fortiter obsistũt adeũti. Rapit pluteos, quos illi parabant obsidioni tolerandę, & his protectus, molitur ascẽsum. At fortius illi resistunt, uertentes in sui munitionẽ quod hostes attulissent. Itaque frustrato labore, cùm nox ingrueret, ad Richardũ Ebalus ascendit, cõmunicatoque consilio, ac copijs cõiunctis, montẽ arta cingũt obsidione. Tũ Dani obsessi, circũspicientes, qd agerẽt dubitauerunt. Erat in agmine homo Frisius, insignis audaciæ, Si inquit inertes durauerimus in lucem, consumpti sumus,

Cedit Rollo.

sumus, non tàm armis, quàm inedia. Consiliũ sumamus ex tempore. Medio noctis conticinio, quidã ex nobis, occultis semitis descendant: & ubi se in tutum receperint, tubis concrepent: speciem præbentes re deuntis in nostrũ auxiliũ Ducis. Tum cætera cohors armata, per medios descendat, ferro sibi uiam aperiens. Cessit fœliciter placitum omnibus consiliũ. Nam ubi iam obsidẽtes, statutis uigilĳs se in requiem collocassent, insonuêre tubæ. Ignes circum micuêre. Cohors armata descendit, gladios circumferẽs. Obsidentes inopinato correpto terrore, fugam magis, quàm pugnam in nocte parauêre. Igitur Normanni incolumes peruenerũt ad suos. Exorta iam luce, citatis agminibus hostes suos insequũtur Richardus atq; Ebalus, adhuc de recenti fuga stupidos. Rollo iam castra firmauit: in circumitu cæsorum animantium cruentas pelles tendens: ut horrorem prætenderẽt, magis illudens hostibus, quàm obsistens. Terruit insolita species propinquantes. Quis inquiunt, cruentum hominum genus insequetur? Quem nõ mouent mortifera sanguinolentorum species castrorum? Igitur ad sua redeuntes, liquere castris suis tum intactos Normannos.

Stratagema

¶ Oblatis conditionibus, à Francorum Rege, Rollo Christianismo initiatur: Britannia & Neustria donatus. Caput. XXVI.

ROLLO exasperatus de Carnoti infelici obsidione, uiolentius agit. Nam incendĳs et ferro omnes quas attigit populatur Prouincias: urit Ecclesias, sine discrimine sæuit in omnia. Rex ipse quotidianis suorum lachrymis motus, iterum uocat Concilium Principum. Summis de rebus agitur. Ibi una omnium sententia fuit: quando inuictam gentem, ferro & armis pellere nemo præualet: pactis cũ ea conditionibus agat: ut accæptis sedibus in Regno, Christum incipiat uenerari. Erant qui suggererent: Principem gentis, si sacrum subiret lauacrum, Regis affinitate dignandum. quòd Regio sanguine cretus, uiribus inuictus haberetur. Rex suorum accepta deliberatione: uocat Rhotomagensium Pontificem: mittitquè qui mandata Rolloni perferat. Ille selectos aditus obseruans: Ducem interpellat. Quid iuuat inquiens Dux fortissimè, quotidianis te, gentemquè tuam periculis inmittere? Cædibus, & incendĳs intendere: rapto uiuere? Humanius longè fuerit: pace sequestra cum Francis agere: unis ex Legibus uiuere: eandem complecti religionem. ut æternæ quoquè saluti & immortalitati consulatur. Rex tibi magnas offert conditiones: si pacem cum RELIGIONE fueris amplexatus. Terram quam inhabitas, perpetuò tibi, tuisquè iure permittit: Insuper SORORIVM te suum dignabitur. Retulit rem in Concilium omniũ Procerum

Francorum consilium.

Procerum Dux. Placitas, imò optatas conditiones contemnendas, nemo putauit. Terra satis opima, si excolatur: fluminibus ad pisces: nemoribus ad uenationem opportuna: mari patens ad merces conuehẽdas. Nemini uideri mediocre, Regis per germanã promereri affinitatem. Paciscuntur trimestres inducias: ut res ex sententia compleatur. Perueniunt ad cõmune placitũ. Ibi testatur, docetq; Rollo: Nunquã, nisi prouocatum se ad arma uenisse. Sic in Vualacris, sic in aliĳs locis priorem à Francis irritatũ. Ad sedes se uenisse quærendas, patria eiectum. Quæ si dentur: facturum, ne pœniteat Francos, illũ hospitio excępisse. Robertus inter Primores Franciæ Duces, Regias tum uices impleuit cum Pontifice. Terra illi in perpetuã possessionem deputata. Regia illi puella despondetur. Paratur regenerationis Lauacrum, imbuitur sacrę fidei rudimentis. Robertus Dux illum de sacro fonte suscipit. Nomen illi suũ indens: ut ex Rollone, deinceps sit Robertus. Et tamẽ quia terra cultore uacabat, crebris incursionibus euastata, negabat tantæ multitudini alimenta, aliã quoq; illi subĳcere conuenit, quæ sumptus abundè suppeditaret. Ostenditur Flandria, quam non ignorabat Robertus, militaribus sępe illam expeditionibus pertransiens. Non placuit, quia paludibus, & saltibus plena, uidebatur infructuosa. Ab occidua regione permissa est Britannia. Res aũt, ut omni iure consisteret, Regis, Archiepiscoporũ, Episcoporum, Ducũ, Nobiliumq; iureiurando firmatę sunt. Neustria quidẽ, quam exinde de suo nomine Normañi dixêre Normañdiam, facile Regi donum fuit, quòd exhausta pridem (ut diximus) cultore uacua fuit, excursionib. Danorũ assiduè exposita. Danos igitur Danis putauit opponendos. Accessit Britannia, contumax semper Regi terra, ut domaretur. Placuit coram rem omnẽ perficere. Vbi in Regium cõspectum peruenit Robertus, aderant ex Francis Regi blandientes, qui hortarentur Robertũ procumbere, Regiaq; osculo uestigia honorare. Horrebat liber animus, & Dux inuictus, seruile ministerium. Alium ex astantibus officio uicarium dedit. Rex illi pedem portendit. Erat is Carolus simplex, Balbi filius. Ille mordicus apprenso pede, Regem resupinat. Indignati nonnulli ex Francis intumuêre. Alĳ altius secũ populi libertatem, & ferocitatem reputantes, Regem placauêre. Cunctis igitur ex sententia peractis, Rex in sua reuertitur. Franco Archiepiscopus, & Dux Robertus nuptĳs peragendis institêre. Quibus etiam ex more perfectis: Dux Normannorum Robertus, à Religione sumens initium, Ecclesias memorabiles ditionis suæ, quas priora tempora fœdauerunt, magnificè munerauit, & hac munificentia primos Baptismatis sui dies impendit.

Induciæ.

Rollo Baptisatur.

Pulchræ coronationes.

¶ Furti,

¶ Furti, per imprudentiam uxoris cuiusdam Rustici admissi, nimis seuera per Robertum animaduersio.

CAPVT XXVII.

ROBERTVS, ex Rollone Dux Normannorũ, cùm regendæ Prouinciç, quam Regia confirmatione tenuerat, intẽderet, sæuerè suis interdixit Latrocinia, Furta, & omne genus rapinæ. Sciebat, difficile genti uastatrici, quæ bellis, prædis, rapinis, et sæuitijs tamdiu intenderat, pacatis animis sedere, longam exuere consuetudinem. Decreuit, ut Rustici colendi agri instrumẽta in agris linquerent, et consuefierent sui, pręterire non sua. Ea res longo cœpit usu firmari. Cùm reuersus aũt quidam ex agricolis domũ, ab importuna uxore sua rogatur, cur instrumenta sua nõ adueheret? Ille Ducis pręcepta prętendit. At illa dum maritus interim domi per ęstum quippiam ageret, furtim delabitur in agrum, instrumenta subducit, et abscondit. ut in reliquum redderet maritum rei suæ attentiorem. Reuersus uir in agros, ubi non repperit quę dimisit, rem ad loci pręfectũ referebat. Ille aũt Duci prætendit. Vocatus à Duce Rusticus, preciũ recepit amissorum. Iubetur præfectus, ignis purgatione adhibita, furem explorare. Primus conatus irritus fuit. Nã ignis furem nõ prodidit, cùm omnes uillani subirent scrutiniũ. Id quùm renunciasset pręfectus Duci, ille cõuertitur in Episcopum Deus inquiens Christianorũ, si est conscius secretorũ, cur furem nõ prodit? At ille necdum benè firmatum in Religione, non corripuit, sed causam pretendit, quia ignis necdũ furem tetigit. Iubetur diligentius inquirere pręfectus, etiam apud uicinas uillas scrutaturus. Nec sic quisquàm repertus est. Vocat̃ à Duce Rusticus: Si cui prodiderit, rem in agro esse, rogatur? Ille nemini, pręter uxorẽ, dixisse respondit. Adesse iubetur illa. Separatimq́ue rogatur, quid egerit cum mariti instrumentis? Primùm dissimulanter respondit, nihil se nosse. Sed quęstionibus adposita, furtum fatetur. Tum maritũ Dux clam uocabat. Sciebas inquit uxorem furacẽ esse, an nõ? Ille. Sciebam inquit. Cui Dux. Cur criminosam aut non punieras, aut non deferebas? Ilico iussit ambos suspendio necari. Hac sæueritate, iudicij Legẽ sanxit obseruandam fore.

Rollo, Robertus Dux

Superstitio.

Vana quæstio.

¶ Roberti coniunx propter sæueram mariti in duos iuuenes Francos animaduersionẽ, ægritudinem, ex qua moritur, cõtraxit: quę mors dissidij causam inter Regẽ & Robertũ præbuit. Obiter quædam de Normañis, & obitu Ducis Roberti. Cap. xxviij.

SED & illud cõmemoratione dignũ iudicaui, quid primum pacem turbauerit inter Regem, atq; Normaños. Venerant ex Francis iuuenes duo Rothomagũ, ut Gislam coniugem

LII Ducis,

Ducis, Regis germanam, ex quibusdam interpellaret. Mulier incautè formidulosa, noluit illos in cõspectum prodire mariti: uerita, ne qđ ille suspicaretur, de occultis à Rege mandatis. Sepositos ergò in penitiorem domũ, lautè curauit tractari. Normanni qui uiderant ingressos: mirati quòd non prodirent in conspectum Ducis: suspicari cœperũt, agi nescio quid contra Principem suũ. Quidam ex ijs adorti Ducem: Quid inquiunt, aut quærunt, aut afferunt secretò ad te ingressi? Num te tuorũ pœnitet: ut secreta cum exteris pertractes negocia? Consiliaq́ foueas tuis incomperta? Ille miratus, cùm nihil intelligeret: ingreditur ad uxorem. Vbi sunt inquiens, Regis quos ad nos misit nuncios? Pauida mulier, absconditos producit. Ille, ut suspicionem aduersus se suorum purgaret: productos in forum publicũ, occidi iussit. quòd non in aperto rem omnem peregissent. Turbatur anxia mulier: & dolore animi, corporisq́ ægritudinem assecuta, mortem obijt. Rex ab Sororis inmaturo funere, & suorum innoxia cæde, iniquum cœpit in Ducem animum. Ea res comperta Roberto Francorũ Duci: mandat Roberto Rothomagensi Normannorum Duci, Nihil pro hac re turberis: quòd infensus nomini tuo Rex uideatur. Si iubes: Regem cum amicis propulsabo: Regnumq́ ipse inuadam. Cui remandat Normañus. Vltra quàm satis est cursum tendis. Satis, superq́ fuerat, Regem fatigare: supra modestiã est, Regem propellere, & Regium nomen assumere. Hanc morũ sæueritate pacem meruit diuturnam. Scribit tamen Sigibertus: per hæc tempora Normannos in Regno se uehementer commouisse. Ea fuerit eiusdem gentis alia classis: An ex hoc Rothomagensiũ populo: incompertũ habemus. Normanni inquit, per hæc tẽpora iterũ à Parisio repulsi: fines Britonũ incesserunt. Et primo quidèm uictores, inde à Britonibus uincuntur: duobus prælijs. xij. milibus peremptis. Et iterũ. Normanni Lotharingiã repetentes: circa Leodium cum Christianis pugnant: & uincũtur. Sunderoldus Moguntinus Archiepiscopus, à Normannis Vuormaciæ martyrisať. Arnulphus Rex audita cęde suorũ: à Baioaria contra Normaños pugnaturus mouet cũ exercitu ualido. Quos circa fluuiũ qui Tilia dicitur, pedestri prælio adortus: tantam ex eis stragem fecit: ut ex innumerabili multitudine uix superesset, qui ad classem aduersum nunciũ referret. Normannorũ residui, transuadata Mosa, Ribuariam, et Arduennam uastando peruagantes, trans mare recedunt. At hæc ego per recapitulationẽ ab illo dicta accipio: prius quàm Rollo in Neustria pacatus, residere cœpisset. Nã huius insignis uictoriæ, & nostri meminere Annales: quæ peracta memoratur Anno. 888. cùm ista in Robertũ Rollonis cõmutatio, et sedis quietę accęptio, ad. 97. aut supra ꝑuenisset. Sola ergò

Morit̃ Ducis uxor.

Sigibertus, de Normannorũ strage

Sunderoldus Mogũtinus pręsul

ergò ordinis, & tēporū pturbatio facta est, in huius rei à Sigiberto cō memoratione. Nisi dixerimus: aliā extitisse Normañorū manū, quę in Germania sit grassata: dum in Francia Rollo iā pacatus resedisset. Sed nos quę de Roberto sunt, ꝑtinus cōcludamus. Robertus, ut dicere cœpimus, cōtraxit años, accępta quiete, in extremā usq; senectam. Filiū, quē ex Papa prima uxore sustulerat: in spem Ducatus prouexit. Nā inter manus eius iurare fecit Proceres: quòd illi post patrē fideles pmanerēt. Ita in Christi religione transiuit Robertus (uti fidimus) in Regna longè meliora: Dux tēpe suo fortissimus, pariter & felicissimus.

Rollo prius dictus.

¶ Vuilhelmus patri in Ducatu succedit. Britannos rebelles domat. Caput. xxix.

WILHELMVS patri filius in ditione succedit: matre Papa genitus, nobili stirpe Francorum: Duplicisq; in se Nobilitatis sanguinem traxit. Eū ab infantia sacris initiatū, in timore Dei pater iussit educari, apud uirū probatæ uirtutis Batonem, gentis suæ Comitem. Erat aūt puer ita Religioni deditus: ut relicto seculo, cupierit sepositus Christo militare, Monachali habitu desumpto. Sed quia patri erat unicus, solum id uotis repugnare uidebatur. Igitur paterna uoluntate, & Procerū unanimi consilio atq; sententia: paternæ ditioni præesse compellitur. Nihil tamen mutauit in moribus. Animi integritatem, iustitiæ rigorem, frontis modestiā semper præferebat. Prima illi turbatio fuit ex Britañis: qui nouo Principatu, res itē nouas moliebantur: subtrahere scilicet Vuilhelmo, quam patri seruauerant obedientiā. Berengarius, atq; Alanus, Principes extitere factionis atq; rebellionis. quòd dicerēt, temporaliter se Roberto permissos, quoad prouincia eius cultui redderet: ipsi quamdiu uixit nihil recusantes. Honori hoc illius tribuerint: quòd in fide permanserint. Nunc se solutos uinculo dominationis, libertatē suā sine inuidia merito tueri. Vuilhelmus contracto suorū concilio, rem pertractauit. Indignū uisum est Proceribus: Britones à iugo discedere. Quòd si à Rege uendicarent: satis & hoc durū uideri: antiqua ditione carere Normannos: nunc sua se temeritate in libertatē recipere conantes, aduersus pręstitam Roberto patri fidē, iuratā filio fidelitatem. Omni odio dignissimos haberi: ferro & igni ad iuga reuocandos. Igitur paratur expeditio in Britanniam: equitū, peditumq; copiæ densantur in cuneos. Britañiam ferro & igni populat. Britanni urbibus & arcibus cōmunitis, se cōtinuēre: nō ausi in aciem prodire. quòd uiribus hosti impares uiderentur. Visum est Proceribus Normannorū: euastata regione, satis malorum perpessos, redire in iuga uolentes. Qua spe reducitur exercitus in Normanniam. At præter spem accidit: ut dilapso exercitu, secuti Bri-

Vuilhelmus Dux Normannorum.

tanni, uicissim Normannorũ ditionem peruagarentur. Renouantur deinde agmina militantiũ. Reducit in Britanniã expeditio militaris: & durioribus pressuris Britanni cõangustãtur. Igitur rebus diffisi: Legatos de pace miserũt. Vuilhelmus consilio suorũ euocato: has illis Leges indixit. Vt aurũ in sumptus expeditionis persoluerent. Solita tributa penderent. Alanus in exiliũ abiret. quòd autor coniurationis haberet. Berengarius, quòd inuitus (ut cõstabat) penè rebellaret, in Praefectura solita permaneret. His ita compositis, atq; à Britannis iam pacis cupidissimis comprobatis: Vuilhelmus reduxit exercitum.

Subigũtur Britanni.

¶ Insurgentes in se factiosos Normannos, Vuilhelmus inito bello fugat, & caedit. Caput. xxx.

IAM apud proximos sermo increbuit: ut prospiciẽs posteritati Dux adolescens, nuptijs animũ inclinaret. Circumspexêre omnes: qua ex Nobilitate, domoq; cõiunx illi peteretur. Eualuit nominis atquè uirtutis eius fama inter Francos: primiq; Principes Regni, eius familiaritatẽ inire cupiebãt. Xenia mittere, & accipere, Principali ritu, iam apud Maiores inoleuit. Vuilhelmus multis indies charior pro uirtute coepit haberi: coliq; sedulius à Francis quàm suis. Quae res inuidia, ut fieri solet, non caruit. Erantq; in Normañis: quibus doleret, quòd Francos, à quibus honorabatur, honoraret. Iam inquiunt, Dux noster, maiore fiducia respicit in Francos, quàm suae gentis Nobilitatem. Materna illum superbia effert: maternum genus quàm paternum facit cõmendatiorem. Quid futurũ, ubi nuptiae accesserint? Extorres erimus: solis Francis fides erit: nos uelut seruiles contemnemur. Ea reportabimus laborũ praemia, periculorum sanguinis. Proinde praecurramus inchoata in nos iuga deteriora. Libertati & honori consulamus. Riulphus princeps erat factionis in Ducem: autorq; consilij: ut mitterent, qui postularent terram à Duce, in Risliũ usq; fluuiũ. Sic etiã militarem populũ sibi magis conciliarẽt: Duci ruricolas relinquerent. ut quandocunq; moliẽti aliquid in suos, non inferioribus illi uiribus occurrãt. Audita legatione Dux: cùm nõ ignoraret, quo res illa respiceret: conuocato fideliũ Procerũ concilio, ex illorũ sententia remandauit placidis uerbis. Arma & equi, aurũ cũ argento, & quicquid domi meae praeciosum est: uestris cõmodis inseruiet. Terra quam sub parente accaepistis contenti, militate. Commoda Prouinciae ad uos pertineant. Mihi inane nomen remaneat Principatus. Vos consiliorũ participes, mecum unà rem omnem tractabitis. Communia utrisq; pericula. Vobis bellorũ praemia: mihi inanis honor sufficiet. Haec tam mollis responsio, non ut debuit iram mitigauit, sed superbiam erexit. Nam ad arma iam conclamantes, castra firmabant:

Normannorũ murmur in Ducem suum.

Ducis responsio.

bant:domestica bella inchoaturi. Iubentque concitò redire nunciũ, qui duriora Duci mãdata ferat. Exeat ciuitate: abeat ditione, ad Francos suos proficiscatur. Non ferre Danicũ sanguinẽ, subesse Franco Principatui. Hoc se multis uulneribus egisse: ut liberi uiuant. Nisi cesserit: futurũ, ut pœniteat pertinaciæ. Nam ciuitatẽ oppugnare, & de proximo capere confidant. Territus hoc nũcio Dux: misit ad amicos, ut adsint. Cõtraxitque arma, quæ tempus dedit. Armauit ex urbicis, quos militibus inseruit. Et ut præueniret obsidionẽ, exiuit in collem: unde prospiceret & numerũ, & conatus aduersantiũ. Cernens longè illos superare multitudine: in proximũ ex amicis cõuertitur. Impares inquit sumus tantæ multitudini. Cædendum tempori. Ipse mihi petendus Siluanectensis auunculus: ut eius adiutus armis, recuperem qua iam me extrudunt perfidi ditionẽ. Tum ille. Qua fronte Franciam nos tecum petemus: in qua permanent uestigia pristinæ uastationis? Sunt quibus parentes, filios, fratres, cognatos, affines abstulimus. Illi qbus nos oculis intuebuntur? Itaque si hoc tibi sedet consiliũ: ad limites Eptæ fluminis te perducemus: nos uerò inuentis undecunque nauibus, Daniam repetemus. Quomodo em̃ sine Duce cõsistemus in aliena regione? Quanque si tibi patrij sanguinis uigor remaneret: hostibus cedendũ nõ putares. Dux accepta ab amico contumelia, excanduit. Si hoc inquiens timori datur: ignauo, nõ prudẽti: audete sequi qua præcedo. Et postulans hastam, se uertit in hostes. Tum idem ille manu iniecta familiarius, Consilio inqt Dux fortissimè opus est in re tanta. Vide prius, quos ad urbis custodiam delegeris. Considera, qui te sequantur in præliũ. Quibus prouisis, cũ inbellem multitudinẽ urbi relegaret: expeditioribus sumptis: concitus fertur in hostes. Quos imparatiores deprehendit. cùm nihil tale prospicerent. Igitur exemplo & uerbo suos commonefaciens: multis pauci promptiores sunt inuẽti. Nec diu stetit ambigua uictoria: fusi, fugatique, castra deseruere tumultuantes. Plures in fuga, quàm in acie sunt cæsi. Multi perierunt paludibus: aut ripis inmersi. Vuilhelmus Dux fugatis facinorosis, multisque perditis: incolumem reduxit exercitum in urbem. Ex illo die conspectior cunctis, formidolosior hostibus, amicis charior. Nec facilè inuentus est, qui prælio lacesseret: aut coniuratione noua in se Ducem prouocaret. Iam ineundis nuptijs animum intendebat.

Normanni ad Ducem.

Dux suos cædit.

¶ Vuilhelmi Ducis nuptiæ: Affinitas quoque cum Pictauien. Comite, Ludouici item Francorum Regis institutio narrantur. Caput. xxxi.

HERIBERTVS inter Francorũ Primores, uir nobilis et clarus, filiã Vuilhelmo Duci desponderat. Rega

li luxu oĩs erat apparatus nuptiarũ. Multi utriusq; partis Proceres cõuenere. Noñulli ex Francia Principes honestabant solenna nuptiarũ. Nec añus euoluit, Vuilhelmo filius ex cõiuge nascit: quẽ sacris Christianis initiatũ, appellari iussit Richardum. Claruit indies magis atq; magis Dux Vuilhelmus. Burgundionũ, Pictauorumq; Comites illũ coluere. Hugo maior in Regno Princeps, familiaritatem eius expetebat. Venantẽ aliquando Ducẽ cùm præmonuissent, Dux Hugo memoratus, Comes Pictauorũ Vuilhelmus, & Heribertus socer adiere. Ille pbenignè exceptos, humanissimè tractauit. Inter cõuiuandũ Vuilhelmus Pictauus, Vuilhelmũ appellat Rothomagensem. Scis qua ad te causa uenerim, Dux inclyte? Affinitatẽ tuã requiro. Neq; interpositis nuncijs agendũ putaui. Tuã ipse dignationẽ adire uolui. Germanã sororẽ tuã, si uxorẽ mihi pmiseris: perpetuũ apud me pignus amoris collocatũ, rectè putabis. Ille transuerso Comitẽ responso, uolens experiri: Non conuenit inqt, forti genere natã puellam, leporinis uiris permittere. Vbi uidit cõmotum iniuria Comitẽ, uultũ hilarauit. Cras inquit optime Comes, interposito meorũ cõsilio, placidè postulatis tuis respondebo. Nec mora: cùm illucesceret, uocato in consiliũ Hugone Duce, Heriberto, atq; Procerũ suorum magno numero: deliberat uiri potẽtis inire affinitatẽ: Vuilhelmoq; memorato Germanã despondet: eamq; pduci iubet apparatu magnifico in urbẽ Pictauorũ. Tum uerò omni rerũ abundantissimo splendore nuptijs peractis: in diẽ magnificari magis, magisq; cœpit Vuilhelmus Normañus. Erat per id tẽpus in carcere Rex Franciæ Carolus. Ibiq; cũ defecisset: Alstenus Angliæ Rex, nepotẽ suũ, memorati Caroli filiũ, ut ad Coronã pduceret: non alio utendũ putauit, quã Vuilhelmo interuẽtore. Paternũ fœdus illi renouabat: deprecãs, ut illo interueniẽte, paterna sceptra Ludouicus mereret. Et ut Alanus Brito, iamdudũ apud se exulãs, suo apud Vuilhelmũ interuentu, gratiã haberet: patriæq; redderet. Vtrunq; impetrauit Alstenus. Nam Vuilhelmus apud Hugonẽ Ducẽ, cæterosq; peregit: ut Ludouicus in Regno succederet: et Alanus patria sede potiret. Erat tñ eidem Ludouico Regnũ instabile, propter magnã Primatũ in Regno potẽtiã. Vnde sibi cõsulendũ putauit, proximorũ Regũ fœdere.

Ludouicus Franciæ Rex.

Ludouicus Franciæ Rex, interuentu Vuilhelmi, fœdus init cum Henrico Saxonum Cæsare. Caput. xxxij

PRAEFVIT tũ Germaniæ rebus Henricus Cæsar, genere Saxo, eius nominis primus: Ottonis primi pater. Is interpellatus per nuncios à Ludouico Rege de fœdere: respondit. Nolle se Franciæ rebus implicare: nisi interuẽtu Vuilhelmi Normañi. Ille si se mediũ interponeret: fœdus nõ recusaret. Ludouicus Rex, misso statim

nuncio

nuncio ad Vuilhelmum, orabat: ut illi occurreret in pago Baiocensi. Non cunctatᷣ Dux: expeditũ sumit Comitatum: Regiq́ꝫ obuiam proficiscitᷣ. Perbenignè sese salutant. Prior Rex. Nosti inquit Vuilhelme frater, qbus Procerũ iacter motibus. Pietatis tuę fuerit: memorem esse auitorũ in te, tuosq́ꝫ beneficiorũ: ut arma conferas: & fœdera cõcilies, inter Henricũ Germanię Cæsarem, ac me. Ille nihil moratus, quod est opis suæ promptè pollicetᷣ: Regemq́ꝫ secum orat Rothomagum proficisci. Vbi annuit: peruenitq́ꝫ: excępit hospitaliter. Diuq́ꝫ secũ habuit honore Regio: redeuntemq́ꝫ in sua deduxit: & quoties premeretur, denuò exceptum armis tuebatur. Misit deinde ex fidissimis Tetgerũ quendam, ad Henricũ Cæsarem: oratũ, ut fœdere cum Ludouico Rege congredi dignaretur. Erat multa inter Henricum, atq́ꝫ Vuilhelmũ familiaritas. Excæptum hospitaliter Vuilhelmi nuncium, Cęsar apud se aliquot dies perbenignè habuit: unumq́ꝫ ex Ducibus suis Cononẽ, cum eodẽ remisit ad Vuilhelmum: mandata uerbis prolaturum. Vbi in conspectum Vuilhelmi Conno uenit: ostendit se missum à Cæsare suo: ut quæ Vuilhelmus optaret, perficerentᷣ. Occurret, inquit Cæsar meus tibi uenienti sup Mosam. Tu Regẽ Ludouicũ, fide tua suscęptũ prouehe: ut alternis cõspectibus perfruantur. Me uerò obsidem, quouis in loco teneto. Sic enim imperauit Cæsar, ut securior tibi, tuisq́ꝫ, ac Regi Ludouico sit aditus. Miratur Vuilhelmus, quid obside sit opus: dissimulat tamen. ut experiatur: si ex animo sit locutus. Accingar inqt Normañus itineri. Tu uerò in Baiocensi urbe obses residebis. Tum ille. Quemcunq́ꝫ inquit in locum ire iubes, fixus hærebo. At Vuilhelmus comperta ueri constantia: Nihil inquit opus est ad Henricũ proficiscenti Vuilhelmo, obsidem sumere. Inter diffidentes sic agitur. Ego optimi Cæsaris promissa, pro obside teneo: tecũq́ꝫ uolens proficiscar. Non contemnendã manum contraxit Vuilhelmus. Rex quoq́ꝫ cum Magnatibus Franciæ magnas copias duxit. Vbi conuenere Laudunum: mirati Normannorum copiosam Franci multitudinem: Quid inquiunt fiet, si fortè, ut fit, iurgiũ consurgat inter militares uiros unà profectos? Nimirũ ut agnos lupi, uorabunt Normañi Francos. Misso nũcio orat Vuilhelmũ: ut separatim tendat: diuersoq́ꝫ proficiscatᷣ itinere ad locũ destinatũ. Facilè paret monẽtibus. Igitᷣ cùm propinquarent Mosę: pręmisso Conone ad Henricũ: pręmonet adesse Regẽ, cũ Vuilhelmo. Tum Henricus Cæsar, quẽ multa sup Vuilhelmo mirantẽ cogitatio fatigabat: sciscitatᷣ à Conone: qd de amico suo Vuilhelmo sentiat? Quid uiderit, indicet. Tũ ille pręcipuũ domi splendorẽ: quẽ præter te nemo Principum seruat, miratus sum. Aurea undiq́ꝫ suppellex: famulorum ordo multiplex, ac distinctissimus. Militia insignis: arma

Vuilhelmi apparatus.

 tersissima.

tersissima. Equi & numero, & precio singulari. Tum uerò prudentia ac mirifica uirtus, oĩa facit commendatiora. Propinquabat inde Vuilhelmus quingentis solis equis comitatus. Nã reliquũ agmen præcesserat. Accurrit Conon: & gladio per obsequiũ distincto, ꝑducit ad Cęsarem. Ibi se amantissimè complectuntur. Consident. Prior Cęsar. Diu te Vuilhelme frater, fama cognitũ, uirtute probatũ, amicitia nostra dignũ putaui. Nunc corã positũ, lætus accipio: gratulatus tibi, mihiquè: quòd alternis nos uultibus agnoscimus. Agè fœliciter adueneris: quę postulaueris, facilè ex sẽtẽtia habiturus. Tũ Vuilhelmus. Misisti Cæsar optimè, Ducẽ præcipuũ, quẽ obsidis loco tenerẽ. Penè iniurius extitisti, firmatæ inter nos amicitiæ. Mihi ad te ꝓficiscẽti, nullo opus erat pignore. Tu tamẽ qualicũq; id egeris cõsilio, quod meũ fuit exhibui: illũ itineris ducẽs comitẽ, quẽ manere uoluisti oppignoratum. Adest Rex Ludouicus: tibi quandocũq; uolueris occursurus: & q̃bus uelis cõditionibus tibi per me fœderandus. Cęsar subinde. Crastina in uicinã urbẽ nos uisuri occurramus. Tuũ erit, quas uoles fœderũ Leges dicere. Hac sermonũ uicissitudine fruẽtes, diu familiariter collocuti discesserũt: in crastinũ reddituri colloquiũ. Cùm aũt abiret Vuilhelmus: erãt inter Saxones q̃ dicerẽt Cononi. Ea uerò est magnificẽtia, quã in cœlũ tulisti: q̃ngentis accedere militibus. Vuilhelmus & si exaudiret linguã Saxonicã per Danicã, dissimulãter tñ abibat. Postera luce pręmisit in urbẽ militũ ualidã manũ: ut loca caperẽt uenturo exercitui. Illi tũ ferocius agebant: assueti portas cõuellere: muros diruere: & insolentius in captis urbibus agere. Præuenerat cæteros Henricus Cæsar: et exaudita per clamorẽ tumultuosum Normannorũ insolentia: iubet egredi Cononẽ, & interdicere uim atq; ferociã. Ille profectus ad Vuilhelmũ, orat: iubeat cõquiescere uim militũ, ne ad tumultũ res perueniat. Vade inq̃t Cononi: dic uerbis meis: ut modestius agant. Ille concitò. Iubet inq̃t Vuilhelmus, & ego rogo: ut moderantius agatis. At nihil illi auscultabant: frangunt: expellunt resistentes: assiliũt. Reuersus ad Vuilhelmũ Conon. Per inquit Deũ, & q̃cquid sanctum est, oratus adsis, ne Conuentus pacis gratia institutus, in magnum & cruentũ bellum exurgat. Tum Vuilhelmus, misso per manum Cononis gladio, iubet quiescant. Ille ense uiso, mox uultus deijciunt: modestius agũt, militaremquè disciplinam impleuẽre. Voluit Dux prudens Vuilhelmus, Saxonibus ostendere cõtemptoribus suis: quibus militibus rem ageret. Conueniunt unà Reges. Vltrò, citroquè uolant munera alternatim. Colloquuntur ubi considunt. Conueniunt de fœdere. Interpositum firmatur de more. Dum Reges de fœderum medio colloquunt: Duces circũstantes, et illi inter se sermonẽ cõseruerunt. Inter Saxones quidam

Henricus Cæsar.

Dux Vuilhelmus.

Saxones irrident Normannos.

Normannorum insolentia.

quidã Dux Hermañus, Danica lingua salutat Vuilhelmũ. Ille sciscita tur: Quonã pacto sit Saxo compos linguę peregrinę? Illã inqt inuitus perdidici. Nã graui captus pręlio, in Daniã ptrahor: ibiq; diu tentus, in sermonẽ gentis cõalui. Noui ergo & uim militũ, & patriã tui regio nẽ: martiũq; genus, unde prodijsti. Interea Conon circumstantibus: Quid inquit uobis uisum est sup Vuilhelmo: quem hesterno uesperi contẽpsisse uidebamini? Non inquiunt putauimus, tantũ esse splendo ris in eius militia, quantum conspeximus: nõ eas opes quas uidimus.

¶ Vuilhelmus Dux, Regi Francorum Ludouico, paruulũ baptismo leuat. Gemmeticum cœnobiũ reparat. Richardo filio in Principatu substituto; ipse Monachatui se dedere cupiebat. Caput. xxxiij.

SOLVTO Regum Conuentu, Rex Ludouicus Lugdunum usq; perducitur. Ibi occurrens nuncius, affert: Regem nato filio esse auctiorem. Exhilaratus, Vuilhelmũ interpellat: Multis inquit obsequijs hactenus me tibi deuinxisti: domi tuæ fouisti: armis tutatus, magno nũc fœdere extulisti: Vnũ oro, ut paruulũ, quem mihi dignatus est dare Deus, fonte sacro excipias: pater illi alter futurus. Non abnuit Dux. Profectus in locum paruuli baptisandi: ibi à Pontificibus, cæteróq; nobiliũ cætu dignanter excipitur. Quod ad Religionis officium pertinet, ex more implet. Paruulus præeunte Vuilhelmo patrino, Lotharij nomen accæpit. Quo soleñiter, atq; legitimè impleto ministerio, Dux ad Regem reuertitur. Ibi super omnibus Rege gratias agente Duci: respondit. Ego tibi, tuisq; Rex optime debeo: ut quoniã tua in ditione sedes accępi: tibi, tuisq; pro uiribus inseruiam: idq; sedulus implebo. Si quis in Regno motus surrexerit: primus ego excipiã, nihil recusans, modo intelligam. Has tibi militum deuotas manus agnosce. Ostendebat inter hæc astantium suorum longè ac propè magnam multitudinem. Proceres Regni has uoces nõ uno accępere animo. Nam fuere, qui non æquè Regem ferrent dominantem. Sed interim continuere molitiones: Normannorũ arma ueriti: quæ senserant. Dux à Rege dimissus amicissimè, redit in sua. Reuersus, à suis alacriter excipitur. Intendit deinde reparandis Legibus, quæ per absentiam eius antiquatę uidebantur. Religioni potissimũ adiecit animum. Gemmeticum erat illic quondam Monasterium, Danorum uastatione sub uersum: cuius loci fortunam duo Monachi ingemiscẽtes, cœperũt suis manibus euellere dumos: nouare agros. Quo in labore fortè transiẽs, eos deprehẽdit Dux Vuilhelmus. Sciscitat̃ qd parent? Audit fortunã loci. Ingemiscit. Pollicetur reparationẽ. Nec differt promissum. Oratũ mittit sororiũ suũ Pictauiæ Comitẽ: ut Monachos de uicino mittat Cœnobio.

Gemmeticum instauratur cœnobium.

Cœnobio. Veniũt duodecim ſub patre Martino. Cui deinde Dux crebrius aſsiſtens homini, ſe familiariſsimè inſinuat. Non enĩ intermiſit animo propoſitũ Monachale, quod puer concęperat: ſed ob accæpti Principatus nouitatem, uſq; in uirilem diſtulit ætatẽ. Martinũ igitur

Dux. cœnobij patrem ſecretius conuenit: Quid eſt inquiens pater optime, quòd in unicæ fidei religione, tam uarij cultus perſeuerant Monachorũ, Clericorum, Populi? Cur non, qui unũ ſperant ac credunt: uno etiam Religionis ritu perdurant? Tum ille.

Abbas. Magnus inquit Paterfamilias, qui nutu ſuo tremefacit orbẽ: in magna domo Eccleſiæ catholicæ, multiplex depoſcit miniſteriũ. Ipſe tibi ſis exemplo. Habes qui tibi ſeruiant in cœnaculo: ſunt qui miniſtrant in diuerſorio: alij etiam in atrio atq; ſtabulo famulantur. Sunt qui te ſequuntur in expeditionem militarem. Quid igitur mirũ: ſi cœleſtis ille Princeps, uarij generis miniſterium depoſcit in Eccleſia?

Dux. Ilico Dux ſubijcit. Olim quùm puerũ agerem, hoc mihi uotũ erat: relicto ſęculo, uitã ingredi Monachalem. Sed obſtitit deſyderio meo parens, Proceresq;, meq; nolentẽ ac repugnantem, ſibi conſtituere Ducem. Nunc uerò iam mihi, meq; redditus poteſtati: filiũ habens, quem ſubſtituã: cur non impleam ætate florenti, quod incipiente cupiebam? Stupebat hęc audiens Abbas: & intuitus

Abbas. Ducem: Quid inquit optime Princeps audio? Zelum quidèm collaudo: ſed non dedigneris interponere conſiliũ Seniorũ. Tecum cogita, quis rerum futurus ſit ſtatus: ſi quod concępiſti, impleueris: quę in nouitate & mutatione Principatus, rerum omnium turbatio. Meminiſti quid patereris in primordio ditionis: idipſum proſpicere conuenit, ne accidat filio. Multos interim Monachos ſecurè facies Domino famulari. Impar longè meritum erit apud Deum: paci temporum cõſulere: & multos in Religione fouere, ac ſeculo, quàm ſi unus ipſe in angulo degens, perturbata regione, cũ cæteris fias inquietus. Confer interim, quid ſimile ſit: mille milibus ſine ſuo periculo conſulere, quàm uni ſibi uix quieturo. Mouit Ducem ſermo Senioris: ſed non uſq; adeo pmouit, ut dimoueret à ſententia. Exeuntis deinde Eccleſia, prouoluti pedibus fratres: dignetur rogant, Diariã prandens ab illis accipere: quod charitas offerat, non quod delitiæ præparent. Illè uerò reiectis precibus, Rothomagũ properabat. Nec longo poſt tempore, ruffa bili ta-

Dux ægrotat. ctus, torquetur doloribus. Idipſum interpretans ſibi accidere: quòd nuper Fratrũ à ſe charitatem repuliſſet: cùm illi offerrent, monſtrante dilectione, quod poterant. Infirmatus, iuſsit adeſſe Concilium Procerum: puerumquè RICHARDVM, quem ex uxore ſuſtulerat:

Dux ad Proceres. indole præcipua, ac facilè liberali. Tum ſic exorſus. Ego inquit, ut meminiſſe plærique poteſtis, ex puero aliud mente concipiens, aliud

à uobis

à uobis subire coactus sum: Nunc præsentis stimulo ægritudinis sua-uiter admoneor à Deo: ut quod in uoto semper fuit, aliquando procedat in opus. Igitur si mihi miserante Deo longior uita fuerit, relicto seculo, et hoc, quem non uolens egi Principatu, Deo seruire constitui in sanctitate & iustitia: sumpto habitu Monachali. Vnum oro: Siue per mortem carnis imperante Deo nūc finiero: siue morte ciuili, relicto seculo à uobis abiero: in utroq; casu, filium quem genui, huius mei Principatus fouete successorē. Ingemuêre qui audierant. Tum unus, quem præ cæteris maior autoritas fulciebat: Quid est inquit optime Dux, quod aures nostras tam tristi sermone concutere potuisti? Vitam tibi imprecamur omnes: idq; certo speramus longiorem. Vix mediā ætatem attigisti: confidimus te breui tuæ reddendū incolumitati. Cæterū quod de mutando uitæ statu inseruisti: pone uotum. Non sustinemus audire: nec sinemus impleri. Quid em̄ erit nobis mutato Principatu? Si imperet tibi Deus: sustinendū est. Quod uerò tu tibi constituis ob tuam quietem, infinitæ multitudinis consulturus incolumitati: si sapis, posthabebis. De filio aūt tuo quod uolebas: iam impetratū puta. Perennem tibi ac diuturnam uitam speramus. At ubi tu nobis ablatus es: aliū te iam cernimus ex te natū filiū. Iam Principē habemus, cui quam primùm uoles sacramēta reddemus. Igitur ut Ducem proposito auerterent: & ab infirmitate quantum poterant releuarent: Proceres Normannorum ac Britonum uolentes iusiurandum Richardo filio præstiterunt: post parentem non aliū se habituros Principem. Quibus rebus ex sententia peractis, in sua quisq; diuerterūt. Vuilhelmus ad incolumitatē reuersus, suorū quieti cōsulebat. Nec suorū modò, uerùm etiā perfugiū erat uicinis & longinquis calamitosis. Quæ res exitio eius uiā instrauit. Nam si non illū pietas aliena traxisset, talem, ac perpetuum uitæ exitum nō inuenisset. Parum est autem terrenam ditionem habere temporalem, properanti ad cœlestem sine fine mansionem.

Procerum unus.

¶ Herluimo in ablatam arcem Monstreoli, Vuilhelmus recuperat. Caput. xxxiiij.

ERLVIMVS erat quidā ex Franciæ Proceribus, quem Arnulphus Flandrię Comes bello premebat. Arcemq; Monstreoli appellatam, expugnatam abstulit domino ac possessori. Ille rebus exutus, proximum sibi superiorem Hugonem magnum Ducem adijt: causam exponit: queritur iniuriam: implorat opem. Sed ille aures precanti clausas habuit. Herluimus Normannorū Ducem, patrem afflictorū, refugium oppressorum adit: auxilium implorans. Quando inquit ille, Principum tuorū obsequio deuinctus es: cur illis præteritis, extraneū, & nihil tibi debentē inuocasti? Ego

Ego ait ille, Hugoni Duci iam preces cum lachrymis obtuli: sed reie-
ctus ad te uenio. Reuertere inquit Vuilhelmus ad Hugonem: & itera-
ta prece interpella: & quicquid responderit, mihi renuncia. Abijt ille,
congeminatis precibus apud Ducem: ut paruulorũ, uxoris, ac sui mi-
seratus, innocentem tueatur: & ad sui iuris receptionem opem digne-
tur impendere. Hugo interpellatus, respondit. Quid est, quòd me fre-
quentatis precibus impellis in Arnulphum? Poteras iamdudum taci-
ta cogitatione deprehendere quod dicam. Eo mihi fœdere iunctus est
Arnulphus: ut in eum arma producere, aut contra eum stare quouis
pacto non liceat. Quid ergò Herluimus ait, si defensorem inuenero?
Num contra te uidebitur egisse, qui mihi in Arnulphum afferret præ-
sidium? Hugo neminem superesse arbitratus: qui aut possit, aut uelit
Herluimum in Arnulphum ducere: confidēter ait. Quisquis tibi fue-
rit auxilio, non mihi erit iniurius. Ea cùm Vuilhelmo renũciarentur:
Non erit inquit indefensa iustitia tua. Ilico parari iussit ex Britannis,
Normannisq; exercitum: & pro Herluimi causa hostilia denunciari,
Flandriæ Comiti Arnulpho. Tum expeditione facta, duxit in Arcem
Monstreoli: & circumequitans, loci munitionem consyderabat. Or-
dinataq; oppugnatione, euocauit agmen expeditiorũ: quos scanden-
dis uallis, superandis muris, apprehendendis munitionibus nouit in-
dustrios: quibus ait. Si benè uos noui, nõ diu stabunt in oculis uestris
munitiones circumpositæ. Ite: & palos extractos, ante pedes meos pro-
ducite: captos simul propugnatores adducite. Hoc segnius dicto pro-
uolant milites parere Ducis sui iussioni. Scandunt, reluctantibus ho-
stibus propugnacula: scuta obijcientes ictibus. Capiunt sine dilatione
prima munimenta. Procurrunt ad penitiora præsidij: captosq; Arcis
propugnatores extrahunt: palos cõuellũt: & ad pedes sui Ducis pro-
ijciunt. Ille collaudatos, iubet opima præda munerari. Tum acceptũ
per manus Herluimum, reducit in arcem. Instruitur prandium come-
sturis. Inter prandendum rogat Herluimum: Si quid ultra ex se depo-
scat. Ego inquit optimè Dux, quantum tibi debeam, satis intelligo. Si
quid in me est obsequij, tibi per reliquam uitam militabit. Non igno-
ras, mihi inutilem in reliquum Arcem fore: quam etiam integram ab
Arnulpho tueri non poteram. Tui sit arbitrij, tuæq; potestatis: tibi il-
lam permitto. Ille refert. Non hac lege ueni ut mihi pugnarem. Inte-
grum in te meum esse cõstitui beneficium. Infirmatas munitiones per
expugnationem, ipse meis impensis reficio. Manum ualidam, quæ tuo
etiam arbitratu satis sit seruando, tibi relinquo: commeatus abundè
præbeo. Si uastauerit fines iterum tuos Arnulphus: cum exercitu re-
uersus, efficiam: ut illũ pœniteat suæ grassationis. Si rursum oppugna-
uerit:

Monstreoli capitur.

Ducis beneuolentia & liberalitas.

uerit: nouum tibi præsidium ex me non deerit. Quòd si inducias quę sierit: nō negabuntur. Si causam patietur iure agere: adero uolens placitis tuis. Et si quid quæris: ecce promptus prębeo. Stupefactus Herluimus liberali promisso: sese cum suis proiecit ad pedes Ducis: summū max. Deum implorans: ut pro se reddat quæ meretur Duci. Constitutis impensis reparandæ munitionis, ac deputatis militibus qui maneant in pręsidio: cōmeatuq́ plurimo importato, in sua Dux reuertitur.

¶ Arnulphus Flandriæ Comes, quod non uiribus, insidijs tentat: quibus Ducem Vuilhelmum proditoriè interimi curat. Caput. xxxv.

NEC longo post tēpore, quia Arnulphus Duci uiribus par esse non poterat: respexit ad insidias. ut dolo subuerteret, quem uincere uiribus haud poterat. Nouit autē in Francię Proceribus esse non paucos, quos obliqua inuidia mordebat Vuilhelmi gloria: quibus etiam, eo perdito, opus esset, aut certè non iniocundū. Mittit ergò Vuilhelmo legationem, cui adesse iussus est Herluimus. Orator quantum potuit Oratione præmissa, obsequia præfatus, purgabat Arnulphum: quòd ignorauerit Herluimum, id quod apparuit, illi tam esse deuinctum. Proinde remittere culpam Herluimo, ut Vuilhelmum promereatur: cui esse cupit perquàm familiaris. propter uicinam utriusq́ ditionem: pluribus profuturam, terram utriusq́ possidentium, amicitiam. Scire Arnulphum, quæ pacis sunt & iusticiæ, nō detrectare Ducem Vuilhelmum: nec refugere: illum habere causæ suę arbitrum. Inducias triū mensium pacisci: & tempore medio locis opportunis poscit Conuentum. Hæc quàm maximè potuit, blanda uoce locutus, uultum demittit. Dux primùm sciscitatur Herluimū, quid sentiat. Ille & si dolos subesse uereatur, non audet præiudicare Duci. Tum conuersus in suos Vuilhelmus. Quandoquidē inquit, uitæ meę uotum peruouistis: orare quæ ad pacem sunt, debetis uniuersi: & ego inter primos pacis Autor, constitutos pacis tractatus non recusare. Itàquè Inducias permittit: locum Conuentioni designat. Nuncius reuertitur ad Dominum. Vbi dies aduenit: Dux copias necessarias in armis habuit: illisq́ assumptis in pagum proficiscitur Ambiacensem. Ibi ad Sumæ fluminis ripam castra collocat. Ex aduerso Corbeiæ tetendit Arnulphus. Erat in Sumæ fluminis medio insula: quam fluctus exæstuans ab olim proiecit: hanc petit Arnulphus, quatuor solis comitatus. Oratq́ Ducem: ut duodecim numero stipatus, dignetur occurrere. Ille non recusat: nihil præter pietatem uersans in corde, cùm alter dolum machinetur. Sed quis subesse uereretur: cùm numero militum Dux pręualeret. Venitur in colloquium. Tum prior Arnulphus. Vides inquit

Orator Arnulphi.

Dux.

Techna insidiarum.

Arnulphus ad Ducem.

des inquit optimè Dux, ætatem meam: uides confectum morbo corpus (podagrosus enim erat) & ideò temporum meorum, etiam si fieri potest sequentium, pacator esse debeo. Ab Herluimo multis affectus iniurijs, ad arma perueni. Omnem illi noxã tui causa, ecce iam remitto: illumque in te ex hoc die amicũ adscribo. Modo apud te quod postulo, fac impetrem. Te patronum inuoco: ad te multorum pressus iniurijs refugio. Nosse potes, quibus in me animis sit Hugo Dux, atque ex Primoribus cæteri. In te uno requiescã. Sume clientem, ut post me, quem sine prole non ignoras, ditionem tuæ meam coniungas. Proderit Patriæ, talem in hæc tempora suspicere patronum, tunc etiam Dominum uenerari. Crediderat ex animo locutum, pietate plenus Dux Vuilhelmus: & qui nullo unquã tempore dolum cogitabat, præsumere non poterat de homine tam blando. Tum refert ista Dux Vuilhelmus. Ego ut tibi concilietur Herluimus, ex animo eam solam profectionis huius causam habui. Hoc assecutus, satis magnum itineris præmium accæpi. Pacem tecum: atq; si fieri potest, quod in me est, cum omnibus non recuso: eamq; modo largior: & accipio. Si fœdera cupis inter meum, ac tuum Principatum: non abnuo. At in eam rem opus est adhibere consilium Procerum. Regionem tuam post te non requiro. Sit tibi longæua. Pacem si ex animo quæris: ilico ex me putato consecutum. His atq; huiusmodi in aliquot horas producto sermone, amplexati discesserant. Arnulphum duo ex suis in nauiculam inter manus deportabant. Vuilhelmus quoq; duodecim comites ire iussit in unam: ipse cum solo remige concessit in alteram scapham. Vbi iam medium amnem tenuisse uidebatur: accurrunt quatuor Arnulphi milites, armati dolo, gladijs sub ueste contectis: Acclamant à ripa: Optime Dux, quod præcipuum erat inter uos, unum omissum queritur Arnulphus. Digneris adesse paululum. Nam Senior noster, ut uidisti claudus: non ueniendi ad te, ueniam deprecatur. Nosq; pro se misit, tibi dicturos quod superest. Credidit uir innocuus: & flexit in insulam. Duodecim milites eius medium adhuc amnem, nihil suspicati, tenuêre. Vbi propius Dux accessit: eductis gladijs, confodiunt uirum omni uirtute incomparabilem, omnium sęculorum Ducem dignum memoria sempiterna. Stabant agmina eius in armis, ripa ab altera: & ingemuêre altius: quòd flumine disclusi, adesse Principi suo non possent. Serius aduecti de medio amne duodecim satellites: palpitantem inueniunt. Perfidi latrones cum Domino suo ad cohortes suos reuertũtur. Ita perijt uir incomparabilis, exitu plus quàm miserabili: dum hosti fidit: uidente & nihil potente forti exercitu suo per amnem diuiso. Exanime corpus reuehunt mœsti satellites. Rimantur cruore perfusum:

Christianissimi simplicitas.

Dux Arnulpho.

Ducis Vuilhelmi mors Anno Christi 943.

fusum: & multis cum lachrymis nudantes, inueniunt in lumborū stro pheo clauiculam argenteam. Mirantibus quid foret: superuenit Camerarius minister: qui cistellam in penitioribus esse affirmabat; quæ uestem includeret monachalem. Conuenit turba multa Procerum: atquè ex omni ditione plebs uniuersa: impositumq́ feretro corpus, templo Mariæ Rothomagi tumultuandum intulerunt. Richardum inde filium, cui iamdudum uiuente adhuc patre, se Proceres adstrinxerāt, in patris locum Ducem sibi constituerunt. Erat autem post natum mundo Christum. 983. annus Kal. Ian. cùm cæderetur.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Noruagiæ gestarum LIB. III.

PROLOGVS.

COLLOCATIS iam Normannis per littora Galliarum, in eam Regionem quę prius Neustria, de illorum nomine nunc dicta Normannia: prius quàm cœptæ ditionis successionem exequamur: paulò nobis ad superiora redeundum est: ut Noruagiam, quam cæpimus, per Antiquitates eius recenseamus ordine suo. Quanquàm turbulentissima illa tempora fuerant; languente Orientali Romanorum Imperio: & sub Saracenis miserabiliter laborante. Romanum autem Occidentale Imperium, in stirpe Carolina post Arnulphum ita contabuit: ut in contemptum omnium proueniret. Summi Romæ Pontifices, ita uertiginoso implicitι sunt malo: ut per successiones multas, prædecessorem suum quisq; in maledictionem & execrationem deuocaret. Cùm in Italia Berengarij, in Germania Hungari Romanum fatigarent Imperium. Et in Gallijs nihili erant res militares. quùm Primores aduersus Carolum Simplicem, & filium eius Ludouicum, de Regni summa contenderent: Normanni suam regionem tutarentur. Per quæ tempora: cùm rebus externis magis, quàm domesticis Danorū atq; Normannorum Reges studerent: tam uacui reperti sunt Annales, ut uix Regum nomina reperiantur. Multæ per singulos annos Borealium factæ sunt excursiones. Nunquàm enim quieuit gens illa: donec Christi fide germanicus suscępta, mansuescerent: discerentq́ suis contenti, aliena non quærere. Aspectabat desuper DEVS, tantam gentium in Christianas prouincias crudelitatem. Non enim satis erat à Danis atquè Normannis uastitatem perpeti: Vuandali quoquè gentili adhuc errore sordentes, immanitatem suam in uicinos exercuerunt. Su-

Supra lib. 2. cap. 32. & se.

per omnes uerò Hungari, gens Scythica, illis tēporibus incubuit Germaniæ. Quis non putaret tunc miserabilem Christianismi per Saxoniam statū? Cùm hunc Normanni, inde Hungari premerent: igni, ferroq; cuncta peruastantes. Occulta Dei iudicia quis explicabit? Qui Hebræis olim inmisit Chaldæos, Græcos, Romanos: quos in diuinis Scripturis appellat ministros suos: cùm tamen illum ignorarent. Ille inexplicabili consilio, Christianis Prouincijs primùm Gotos per Italiam: deinde Vuandalos per Aphricam: postea Hunos per Gallias: & nunc Hungaros per Germaniam diffundit. Nec satis uastitatum terræ inmittunt; si non etiam à mari ueniant, qui sanguinē hauriant Christianum. Quid inter hæc dicemus? Nisi, quia electos suos Deus, in clibano mundanæ tribulationis excoctos, per ignem & aquam uocat in refrigerium æternæ beatitudinis: præmonitos. quia non sunt condignæ passiones ad futuram gloriam, quæ reuelabitur. Quis etiam inter hæc non miretur studia Apostolicorum interim in Boreali mundo uirorum? Nam Dani & Normanni foras prodeuntes, in alienas sæuiunt prouincias. Interim Anscharius, Rembertus, Vnni S. Pontifices, suæ legationis explentes munera. Danis, Suedis, Normannis regnum prædicarunt immortale. Et quando illi exierunt ad alios euertendos: sancti Pontifices in uisceribus Prouinciarum ædificandis, & in Christi religione eis imbuendis, qui domi remanserant, institerunt.

Occultum iudicium Dei.

¶ Adalstenus cum Noruagiæ Rege (cuius nomen supprimunt Annales) pactis conuenit super Regno Angliæ, testamento Regi Daniæ legato.

CAPVT I.

CONRADVS ex Carolina stirpe nouissimus, Romani nominis dignitatem per Germaniam tenuit: cum Berengarij in Italia tumultuarentur: Daniæq; Rex Gormo regnaret: qui filiam Regis Angliæ Edelbrandi, Thiram nomine coniugem haberet: ex qua filios sustulit Haraldum, Kanutumquè. Sed posterior ante patrem uita functus est. Prior autem cùm in armis exercitatissimus haberetur: iam tum sub patre tantum nominis promeruit, ut auus illū maternus Angliæ Rex, exhæredato filio Adelsteno, scriberet hæredem. Sed cùm Haraldus Danicis atq; Borealibus rebus implicaretur: Edelbrandusquè auus decederet: Adelstenus proiecta membrana paterni Testamenti, Regnum aggressus est administrare. Rex autem Noruagiæ (cuius nomen supprimitur Annalibus) audito, quòd Rex Angliæ rebus humanis concessisset: Regem Daniæ, quem scriptum hæredem audierat, in remotis agere cerneret: nec ignoraret, ignauum hominem Adelstenum: quem suus etiam genitor Regno imparem iudicasset: quantam

Daniæ lib. 4. cap. 18. b

quantam potuit instruxit, armauitq; classem: mouens in Angliam: cuius portus iam nosset. quippè qui crebris expeditionibus cum Danorum Regibus in ea militasset. Adalstenus autem ignauus Rex, cùm etiam seipsum non ignoraret: nō armis, sed pactis agendum censuit cum hoste. futurū ratus: ut mollioribus hūc conditionibus placaret, quàm Haraldum Daniæ Regem: qui omne ius solus sibi Testamento constitiuit uindicare. Itaq; missis ad Noruagiæ Regem Oratoribus, colloquium deposcit. Conuenitq; post multa inter eos: ut Adalstenus Regno per sua tempora potiretur: sed ad nutum Regis Noruagiæ, quocunq; deuocaretur, arma mitteret auxiliaria. Interim certus successionis, prẹstolaretur eius. Et ut exhibito Regem placaret ministerio: obtulit educationem in Angliæ Regno filij eius Aquini. Quem suscẹptum, Regia munificentia ut proprium excolebat. Re autem uera obsidem habiturus. ne quid ille foris moliretur. Simul & præsidium certius demoraturus: si quando Rex Daniæ Haraldus, Angliæ incumberet. Cupidus perficiendæ rei Rex Noruagius, conditionem accæpit. ne Haraldi interuentus cuncta disijceret: fretus etiam armis Angliẹ, in eum si quid nouaret. Vtq; magno sibi pignore hominē deuinciret: filium proprio spiritu chariorem, Anglo tradit educandum: obsidem præbens, qui debuit accipere. Sed effecit rei properantius perficiendæ desyderium: ut pactis memoratis omnia firmarentur. Haraldus autem Daniæ Rex, compositis iam rebus in ea prouincia, quam tentabat: exercitum reduxit in Patriam. Audiens quantum amisit in suis, dum inhiaret alienis: dissimulato tamen ad tempus negocio, rem tacitus perferebat. Nec diu Noruagiæ Rex supererat.

¶ Aquini ex Anglia, mortuo patre, in Noruagiam reditus, qui ilico post reditum suum, morte non uulgari occubuit. Caput. ij.

AQVINVS Noruagiæ Regis filius, posteaquam accẹpisset paternæ necis nuncium: festinauit Patriam inuisere. ne quid rerum innouaretur. Itaq; classem instruxit: Adalsteno Angliæ Regi ualefaciens. Ille uerò alumnum iam moribus suis formatum, inuitus dimisit. Nauigans autem in Noruagiam: res perturbatus (ut fieri solet) cū mutato Rege respexit. Nam Haraldus alius Gunnildæ filius, cōparatis auxilijs ab Rege Danorum, mouit in hostem. Veritus autem Aquinus nauali prælio confligere: quòd impar nauibus uideretur: terrestre prælium obtulit. Nec moratus hostis, acquieuit. Erat inter Primores Haraldi, qui Aquinum in medio depugnantem euocaret in primam aciem: experturum, si quid illi uirium esset.

Aquinus Rex. II.

Nec moratus ille, processit. Quippè generosus spiritus, sui contemptum non sustinet. Hosti igitur oppositus, pugnam exerit. Ille securim uibrans ab alto, petit Aquinum: secuissetcꝫ medium, si non interuentu suo satellitum quispiam ictum spontaneus excæpisset. Laudabilem per omnia uirum: qui heri uitam, sua duxit chariorem: morte sua præueniens letum domino intentatam. Pugnæ autem hic erat exitus: ut cum Aquini insidiæ emersissent interceptæ: Dani fugam ineunt. Iam sola stabat in campis Aquini acies, cùm hostis effugisset. Mirumquè spectaculum, omnium in se oculos conuertit. Nam telum, nullo qui cerneretur arcu missum, in aëre diu fixum herebat, nunc hic, nunc illuc inclinans. Post multa, cùm sibi quiscꝫ formidaret: pronum ferũt in caput Aquini decidisse: moxcꝫ hominem exanimasse. Ita Haraldo Regnum cessit Noruagiæ, hoste sublato. Ferunt: maleficijs deditam fœminam, telum hoc procurasse: qui uicti filij pœnam sumeret ab hoste: ac illum uacuato Regno, faceret successorem.

Memorabile rarum.

Aquini mors.

¶ Haraldus Noruagiæ Rex crudeli imolatione Dijs facta, tempestate suborta Daniæ Regem maleficijs uincit & fugat. Caput. iij.

HARALDUS Gunnildæ filius, Noruagiæ Regnum assecutus: cùm audiret Haraldum Daniæ Regem cognominem suum, cuius armis erat inuectus: cuicꝫ annua perinde tributa deberet: Ottonis Romani Imp. Iutiam uastantis ad extremum Vuandaliæ, bello implicitum: sperans, non facilè illum Saxonicis, & Imperatorijs armis expediendum: ausus est rebellare: constitutacꝫ tributa negare. At illum in ea parte, spes sua destituit. Nam Rex Daniæ salutari usus consilio: pacem ab Imperatore sub pacto, recipiẽdi Christianismi oblatam, amplexus: fœdera iunxit cum Ottone. Retrogressocꝫ cum exercitu Imperatore: audiuit Haraldi Noruagij defectionem. In quam expeditionem misit classem, quam ad Iulinum Vuandaliæ oppidum, cum delectis militibus, ob Piraticam prohibendam constituerat. Cernens autem Noruagiensis Haraldus, præter spem suam, imparatum se adoriri: consilium sumpsit ex tempore. Maleficijs, quæ plurimum adhuc in ea gente ualuerunt, obtenturus, quod armis non poterat. Adolescentiores duos filios correptos, Dij suis imolauit, ut uentis & imbribus hostilem classem uexatam, sibi euerteret. Crudelis pater: qui sanguine charissimorum liberorum, Regnum mercaturus: hoc impenderat, pro quo solent ceteri mortales bella suscipere. Tum uerò maleficijs suis optatum uidit exitũ. Nam turbine magno exorti nimbi: ita classem disiecere hostilem, uultus & ora militum percussere: ut respicere non auderent. Ille egressus qua poterat manu: nonnullos ex

Haraldus Gunnildæ Rex. I.

O crudelè facinus.

Primo

Primoribus Danorũ captos abduxit. Cęteri re infeliciter gesta, in Daniam redierunt. Cunq; crudelitatem in proprios affectus inchoãtã, in captis declararet: reperit patientiores ad tormenta Danos, quàm se atrocem in irrogandis. Miratusq; uirorum constantiam: cùm nullis minis terrerentur: nullis supplicijs ad quod uolebat adigi possent: primùm exhibuit dimissis: ut si uellent, honorato apud se loco militarēt. Recusantes autem: quòd se dicerent militaribus sacramentis Danorum Regi obnoxios, cùm uirtutem admiraretur, incolumes dimisit. Illi ad Regem suum regressi, prioris militiæ stipendia egerunt: testificati hominis Noruagici crudelitatem.

¶ Suenotto filius impius, Haraldum patrem Dania expellit. Saxones bello profligat. A quibus rursum deuictus, Christianismo imbuitur. Cap. iiij.

INTER hæc uerò, cùm Haraldus Daniæ Rex, Christiana matre Anglicana natus, maternis uictus præcibus, non iniquos in Christianum populum animos gereret: ipse necdum amplecteretur: Ottonis primũ Imperatoris armis cõactus, Christianis sacris, cum filio, & coniuge initiatus est, filiumq; illi Suenottonem nuncupatum, Imperator ipse de fonte sacro leuauit. Diuq; fœliciter Regnum Haraldus administrauit: in Christi fide multis religiosè proficientibus. Quos uerò Gentilis error indurauerat, in sæuitiã uersi, Christianas terras populabantur. In Vuandaliam quidèm necdum Christianam (antiqua erat Danorum palestra) sed & proximam Saxoniam infestauêre. Inde per Frisiam: littora quoq; Galliarũ euagantes, contribules suos in Franciæ littoribus Normannos. Nonnunquàm Anglos adiere. Sed cùm Suenotto Haraldi filius, regnandi auidus esset: perpenderetq; multorum graue murmur, super noua, & patribus incomperta religione, ad quam Rex omnes perpulisset: uiam ratus, qua ad Regnum pulso patre perueniret, egit cum fastidientibus Christi religionem, ut se Regem dicerent, pulso patre. Pollicitus est religionem solitã restituere, procurante generis humani inimico. Conspirant in Regem. Filium efferunt, illius sacramenta suscipiunt, patre deiecto. Tradũt Gallorũ Annales, Eiectũ Regno Haraldum, in Normanniã Franciæ littora, ad Ducem Richardũ peruenisse: rogantẽ auxilia in reductionem. Illũ perbenignè suscępisse uenientem: & Comitatũ illi permisisse Constantinensem. Inter littoreas quoq; regiones is est. Haraldum ibi arma, militesq; reparantem, in patriã iterũ nauigasse. Sed tũ Haraldus à filio iterũ atq; iterum uincit. Nouissimè uulneratus, cõcessit in Iulinũ Vuandaliæ oppidũ, ibiq; uitã finiuit in Christi

Aliâs, Suēno. Nam à patrino illi hoc nomen obuenit Ottone, ut supra. Daniæ lib. 4. cap. 19. b.

Cõspiratio.

confessione:reductus iam funere Roschildiam in Regnū. Interea uerò Danorum Proceres quietis pertæsi: cùm felicem multorū nauigationem meminissent:ad mores suos, infinita multitudine perarmata, per Albim ascenderunt, littora omnia uastantes. Apud Stadium conglobati Saxones, Sigefridus Marchio, Thiadericus Comes, cum multis militaris generis fortissimis uiris:egressos nauibus in terras Danos excipiunt: fortiter præliantur. Sed is tum fuit qui solebat exitus. Victi Saxones, dare terga coguntur. Capti ex Nobilibus Sigefridus Marchio, & Tiadericus Comes: multiq́ alij inferioris gradus uiri militares. Captiui in naues pertrahuntur. Dum autem moram faciunt: in Albi excursiones latè facientes demorantur: si quis in redemptionem captiuorum æra produceret. Quo tempore alter ex memoratis Nobilibus, piscatoria naui per noctem adducta, elabitur. Dani excandescentes:qui remanserant malè mulctarunt:alium præcisis naribus, aliū etiam manibus, & item pedibus alium. Qui ex fuga salui erāt Saxones, cum Duce Bennone Hermanni, quem Otto primus erexerat filio, insigne iterum agmen collegerant. Danis se iuxta Stadium opponunt: & alacriter præliati, multos ex Danis ceciderant: plures cœperant: reliquos in fugam compellunt. Captos in contumeliam gentis, & in ultionem truncatorum, iugulatos appendunt in arbores. Nomen loco diu permansit ex facto: ut Vuorgebur diceretur, Saxonū lingua: hoc est, Iugula agrestis. Suenotto uerò cùm patrem Regno expulisset: & pro eo Daniæ imperasset, impietatis suæ pœnas luebat. Donec ad cor reuersus, Christianismum, quem abiecerat, ex animo reciperet. Nam Ericus illum urgebat à fronte. A latere autem Vuandali illum adortiter cœpere prælio, mixtis, ut fieri solet insidijs. Toties ęre redemptus, uacuabat Regna sua auro & argento. Demum compertum habens: cœli Dominum, cuius Religionem ineptè contempserat: & suam, & parentis in se iniuriam uindicare: reuersus ad cor, sacratissimam Christi religionem feruentissimo cœpit ardore complecti. Ex quo die prosperiora omnia expertus est. Cùm tamen & à Suecis, & à Vuandalis premeretur: ad Olauum Noruagię Principem conuolauit: paterna in illum merita commemorans. At surdas eius aures uidit. quòd uir fidelis, impietatem, quam ille in parentem exercuit, uehementer execratus est. Simul: quòd Religionem sanctissimam abiecisset: societatis cum illo uinculum recusabat.

Cadunt Saxones.

Vincunt Saxones.

Daniæ lib. 4. cap. 23.

¶ Olauus Rex, à Suenottone & nuptijs delusus, & bello uictus, mari se præcipitat. Caput. v.

Olauus Rex. I.

LAVVS interim Rex Noruagiæ, cùm audisset, Ericum Suetiæ REGEM in fata concessisse; relictam eius

coniugem

coniugē sibi postulabat. Accępissetq;: nisi Suenotto, qui auersum sibi Olaui animū sciens, nuptijs disturbādis interuenisset. Noluit enim tali pacto, uires aduersantis sibi Olaui crescere. Duos ex fidissimis, trāsfugarū specie, iussit abire ad Olauum in Noruagiam: crimina multa, quo fides illis haberetur, in Suenonē iactare: filiam uerò eius Thirā, magnis efferrent laudibus, ut animū eius nuptijs futuris puellæ inclinatum, à Suecia flecterēt. Fit sedulò quod mandabatur. Peruicerūtq; dolosi perfugæ: ut Olaui animum à Regina translatum, puellaribus nuptijs inclinarent. Cunq; Regina iam ante, colloquij gratia, ab Olauo euocata, non longè à Rege in mari naues fixisset per ancoras: rogata, ut Regiam nauem adire dignata, Regem inuiseret: matronali grauitate aliquandiu restitit: nō ex sui dignitate futurū causata, si ipsa suis nuptijs procurandis intenderet. Demū cessit instantibus. Pensile lignum erat pontis loco substratū: unde in Regiā à sua naui Regina transiret. Effecerūt perfugę, qui Regem Olauū circūstetēre: ut cū ingressa esset: subligaculo retracto, mari Regina mergeretur: insultationibus cernentiū grauius accusata. Tū illa annitentibus suis militibus, ęgrè periculū euasit: secū ultionem meditata, quòd ruborē contemptus, cū uitæ periculo Rex intulisset. Sueno aūt iratæ fœminę animū suis uotis facile inclinauit: ut ea accępta cōiuge, uires sibi Suetiæ iam Olauo infensas cōciliaret. Ita Olauus Noruagius, duorū fraude perfugarū, duplicibus nuptijs frustratus est: neq; Reginā quam cōtempsit, neq; puellam quā ambiuit assecutus. Olauus aūt, quia Suenonē bellicis rebus infelicem accæperat: audebat bello impetere. Multum uerò milites eius usu sagittandi ualuēre. Cunq; Sueno nihil moratus ad prælium occurreret: fit naualis pugna: in qua cum uehementius Suenoniani Noruagiorum arcubus urgerentur: iubentur totis uiribus ad sagittariorum uires commoliendas concurrere. Nam actis in propinquum nauigijs, facile arcuum impetus languescebat. Quæ res Noruagijs abstulit: Danisq; uictoriam parturiuit. Olauus cum uideret suorum uires cedere Danis: ne damno dedecus adderet, seipsum pessimo consilio mari præcipitem dedit: hostem uidere non sustinens uictorem. Qua uictoria Suenoni Regnum accessit Noruagiæ: iam ante duobus Regnis imperanti. Nam & Angliam prius adiecit imperio suo, cum religione mutata, fortunam sentiens, in dexteriora omnia conuersam. Nā qui perfidus Christo, sua tueri non poterat: iam in Christum uersus, uicina omnia Regna premebat Imperio.

Daniæ lib. 4. cap. 24. b
Suetiæ lib. 5. cap. 10. a

Olaui mors desperata.

¶ Olauus

¶ Olauus Rex à Kanuto bis illusus, Daniam cum Haraldo infestans, uincitur: ac tandem procurata illi morte cadit.

CAPVT VI.

Sueno Rex

SVENONIS interea temporibus Noruagia parebat illi. Sed cùm iam morte ille subduceretur: Angli et Noruagij retraxêre obedientiã Danis. Nam Kanutus ex Syritha filius, ægrè Daniam adolescens tutabatur. Noruagiæ autẽ Rex creatur Olauus, uir optimus & christianissimus, qui sanctitatis suæ merito, postea relatus est in Sanctos. Kanutus ætate prima dissimulabat iniuriam: donec auctis uiribus patriam ditionem recuperaret, uires in Sembis et Vuandalis acuens: tanquàm promptioribus ad uictoriam populis. Olauum Noruagiæ Regem fictè sibi concilians, ut iunctis uiribus, Angliam aggrederetur. Comparatis igitur copijs, duorũ uiribus Angliam ingreditur & oppugnat. Stantibusq; ad pugnam aciebus, cùm fortiter utrinq; pugnaretur: fortè signa Danici exercitus conuulsa perierunt. Non est passus tantæ rei dispendiũ, in quo magnum uictoriæ momentum uideretur, quidam ex gregarijs militibus: qui correpta uirẽti partica, eaq; in sublime erecta, socios ad signa uocat: restituitq; penè aciem Danorum reuertentem. Quo facto, æternum sibi nomen peperit, uir ante priuatus, & penè ignotus: restitutoq; ad pugnam agmine, intolerabiles Anglis Dani inminebant. Cernens Angliæ Rex suorum uires retrocedere: pacto magis, quàm armis ratus agendum, signum dari iubet reuocandis à pugna militibus. Conuenitq; inter Reges: ut Eduardus quoad uiueret, dimidia Regni parte frueretur: post mortem toto: & iam uiuenti reliqua dimidia Kanuto Regi pareret. Olauus qui aderat: nullam in fœderibus sui fieri mentionem, tacitus dissimulabat. Adiunxit Kanutus aliam priori iniuriam: ut concubinam Olaui stupraret. Qua gemina turbatus contumelia, Olauus in iram excandescens: abijt cum sua classe in Noruagiam: tempora demoratus iustæ ultionis. Kanutus autem Normanniæ Ducis Richardi filiam Immam duxit coniugem: eiusq; fratri Richardo Estritham sororem coniugem dedit. Immã autem fuisse relictam coniecto Eduardi Angliæ Regis. Quam idcircò duxisse creditur Kanutus: quo magis gentem accæpta Regina, sibi conciliaret. Sed Richardus suspectam ferens Danici Regis fidem: dimissa Regis sorore (quam ille postea Vlfoni Anglorum Duci dedit) ex ea natus est ei inter alios filius SVENO DANORVM Rex postea christianissimus: sua spontè exulans, in Hierusalem profectus, ibi mortem obijt. Cuius socij quadraginta in Apulia remansisse memorantur: defen-

Olauus. I. Rex.

Daniæ lib. 25. a. b.

defendentes cum Principe, quem repererunt Vuilhelmo, prouinciã. Sed ad hæc postea reuertemur prosequenda. Olauus autem Noruagiæ Rex, cum Haraldo fratre, non inmemor iniuriæ, Daniam crebris bellis lacessebat. Kanutus uerò totis Danię uiribus illis occurrens, magno eos prælio uicit: fugatiq́ꝫ, Regnum paternæ ditionis recuperauit. Fugatus Olauus ad Orientem concesit. Donec Olauo Suetiæ, qui frater erat Kanuti, absumpto, uires etiam suas auxit Suecorum accessione. Et ita rediȷt in Noruagiam, uir omni memoria dignissimus, & uitæ sanctimonia, & Regni gubernatione. Interea Vlfo, quem diximus, missam à Richardo Kanuti germanam uxorem traduxisse, æmulatione uirtutis infensus Kanuto, se iunxit Olauo Noruagiæ Regi. Sociatisq́ꝫ agminibus, Noruagiȷ, Sueci, & Vlfonis milites, Daniam inuadunt: Olauus mari, Emundus Suetiæ Rex, terra incumbebat: Vlfo duorum medius incumbebat locis opportunis. Ibi Olauus celeri, & ad cursum habili inuectus nauigio in Sialandiam, Concionem aduocat: populum, ne sanguis multus effunderetur, ad deditionem hortatus. Dum concionatur, cōspecta uela de mari grandium nauium, Regem terruêre. Rogatus cuius essent qui nauigarent, à sene, non ignorante Regem esse Kanutum, audiuit esse Mercatores. Iterum, iterumquè rogat: cùm magis ac magis propinquarent, bellicam esse classem intellexit. Tum conuersus in senem, indignatur sibi illusum. Cui senex. Mercatores esse dixi, sed à quibus per arma mercandum sit Regnum. Olauus fuga in naues sibi consuluit. Rex Kanutus exponens, & inde copias explicans, Duxit in Emundum: qui Scaniæ imminebat, retroq́ꝫ pepulit superatum. Pars agminis mouit in Vlfonem. Ille præsentiens, copias ire iussit trans flumen. ut transeuntibus immineret. Dani facto ponte, dum auidius quàm cautius urgent hostem: fracto ponte, multos amisêre. Circumspiciens tum Vlfo fugam: cùm classem Regiam imminere uideret: noctu relictis nauibus maioribus, solis scaphis traiectum exercitum seruauit. Manè uacuis ratibus imminentes Dani, delusos se esse conspexêre. Kanutus autē subornatis in Noruagia rebus, mortē procurauit optimi Regis Olaui. Quam rem in Metropoli explicauimus.

Vlfo Anglus.

Suetiæ lib. 5. cap. 11. a.

¶ Haraldus exilium deligit. Autor ad Normannorum historiam redit. Caput. vȷ.

ARALDVS Olaui frater Noruagię Regis, similem ueritus exitum, exilium deligit uoluntarium. Nam Constantinopolim petens, diu militauit Orientis IMPERATORI: cessitquè Kanuto. Ita Noruagia, facta inter filios Kanuti distributione, Suenoni filio prouenit. Haraldum item filium

Angliæ,

Angliæ, Knutonem Daniæ, Henricum autem Conradi Imperatoris filium, & ipsum Imperatorem post patrem, data in uxorem Gunnilda filia, sibi generũ asciuit: & cum Imperatore Conrado ipse Rex Kanutus Regio instructu petiuit Italiam. Verũ ne longius digrediamur, tempora disiungentes: in Normanniam Galliarũ Prouinciam nobis redeundum: successionem illius Principatus executuri. ut nos ex commodo, cùm hæc tempora attigerimus, in Noruagiã iterũ declinemus.

Redit ad Normannorum histori am.

¶ Richardum Vuilhelmi Ducis Normannorum filium, pædagogus, Aulæ Regis Ludouici Franciæ clam subducit. Caput. viij.

RICHARDVS cæso patre Vuilhelmo, puer paruulus agebat sub tutoribus. Ludouicus autẽ Franciæ Rex immemor paterni ab illo beneficij: quòd per Vuilhelmum conciliaretur Henrico Romanorum Cæsari: & perinde stabiliretur in Regno: crebraq; eiusdem Vuilhelmi in Regem obsequia penitus abolens: insidiatus est Normanniæ, iam Principe carenti. Vrebat illum Normannorum gloria. Dolebat, amissam Regni iam bonam partem. Cupiebat gentem uel in seruitutem redigere: uel ad antiquas sedes iterũ expellere. Rothomagum contendit. Erat aũt, ut diximus, post. Dcccc. Christi annum. xliij. A Proceribus Regali excipitur apparatu. Hæredem Richardum iubet in conspectum suum peruenire. Vbi uenit: laudat indolem, dignum fore, qui erudiatur in Aula. Se illi futurum tutorem. Ilico in Regiam transit familiam. Fama uolat urbe tota: Richardum puerum, à Rege captum: & abducendum: ut Principe uacent. Fit concursus. Plebs etiam infima tumultuatur. Regi minantur extrema: ni puerum reddat. Ille placando populo, uerbum demandat. Nihil se nociturum puero: paternam illi ditionem saluam fore. Solenniter illum in conspectu populi inuestit de feudo. Sacramenta accipit à tutoribus: & placidum in morem omnia exhibens, permittitur in Aula educandum secum puerum abducere. Aliquandiu mansit cum Rege puer, educabaturq; sub Præceptoribus: ut ritui insuesceret Gallicano, morem patrium exuens. Rex autem per tempora semper tetriore uultu puerũ aspexit: & erupit aliquando motus cordis per uerba minantia. Animaduertit rem ex pædagogis quispiam: prospiciẽs, quem esset res exitum habitura: miseratus puerum. Aliquando in secretiora solum perducens: suasit simulare morbum corporis desperatum. quo abducendi illum acciperet occasionẽ. Facit puer quod monetur. Proijcit se in lectum: capitis, & totius corporis malam quæstus ualetudinem. Nullum interdiu cibum accipit: fidem facit custodibus ueri morbi. Illi perinde custodiæ diligentiã intermittunt; securi, quòd per ægritudinem

Richardus Dux. I. Supra lib. 2. c. 35. in fine.

Tumultus populi.

Pædagogi consilium.

tudinem neque abire, neque abduci posit. Pædagogus autem tempora obseruans: paleam ac stramenta multa conspicit in area. Cumque Rex cibum caperet: ille congestis paleis, puerum inuoluit: fascemque deportat, quasi equo pabulum deferret. Stratum equum inscendit: paleam ante se ferens. Nec ante quieuit, donec tutum in locum perueniret. Ibi puerum sub fida custodia, per noctem Siluanectem contendit. Comitem loci, Dominum gentis Normannorum fecit certiorem. Ambo ad Hugonem magnum Ducem contendunt. Rem detegunt: orantque, ut puero consulat. Ille odio in Regem cõcæpto, copias parat: puerumque ducit Rothomagum.

¶ Consilio Arnulphi, Ludouicus Franciæ Rex, Principatu Normanniæ, tum urbe Rothomago, ui potitur. Caput. IX.

ID CVM Regi compertum esset, euocat ille Arnulphum Flandriæ Comitem, quem sciebat Normannico nomini infestißimum, quod Vuilhelmum pueri patrem perdidisset, multum ab ea gente formidabat. Qua de re primùm Regi satisfacere uolens, præuenit quærimonia, falso sibi necem intentari Vuilhelmi, cuius esset ipse innoxius. Si Rex iubeat, exterminaturũ se occisores. Tum Rex. Ego inquit, alia tibi uenio imponere, tua perinde consilia requirens. Hugo Dux conspirans, ut apparet, cum Normannis, puerum ædibus meis abductum, reuexit in Prouinciam. Ea in re quid facio? Comes cùm sibi timeret ab Rege, factus fidentior: Hugonem inquit, iamdudum insidias Regno molientem, nemo ignorat. Iam tum fidebat Vuilhelmo. Quo nunc, ut cernis, de medio facto, puerũ incipit consectari. ut Gentis illius arma tibi obijciat. Sed occupandus est tibi: priusquàm conualescat. Cedit opibus, cedit honoribus, uir ambitiosus & auarus. Permitte illi Ducatum Normanniæ, tibi seruans urbem Rothomagensem. Placuit consilium Regi. Hugonem Ducem, cum cęteris uocat in Concilium. Venit. Ibi Rex de Regni institutione exorsus, alium se rebus ordinem daturum ostendit. Si uelit Hugo, totius Normanniæ Principatũ, Rothomago excæpta, suscipere. Ille alacris, dono promittit obsequium. Tum de puero scrutatus Rex, audiuit illum Siluanecti esse, sub tutela Comitis eius loci. Placuit. Idque consilio decernitur, ut Rex, et Hugo diuisis exercitibus, ferro et igni Normanniam inuadant. Id cùm fieret: Normanni rerum omnium ignari, quid ageretur mirati, subitum accipiunt consilium. Quando armis erant imparati, dolis occurrere statuunt. Mittũt Legationem Regi his uerbis. Cur inquiũt Rex potentißimè, Prouinciã tuam uastas? Quando tui sunt Normanni, parati in omne obsequiũ. Veni, si uidetur Ro

 thomagum:

thomagum: & suspice gentem tibi deditissimã. Visi sunt optata nunciare. Parat se Rex profectioni, stipatus satis magna suorũ manu, Rothomagum ingreditur. Regio apparatu excipitur. Ibi Bernardus quidam ex primoribus: Gratulamur inquit Rex tibi, nobisq;. Nam hodie cum utrisq; benè dictũ conspicitur. Quòd tu auctus potentia, nos etiam honore prouecti uideamur: qui hactenus Duci, nunc Regi obsequimur. Malè utrisq; consuluit, qui gentis interitum armis intentauit. Hugo nunquã tibi fidus hoc quærit. ut te paulatim uiribus exuat: nudatum inuadat. Rex secum cogitans, Hugonis potentiam uerebatur. Misit ilicò qui Hugoni diceret. Quàmprimum Regione deduceretur: quæ iam Regi pareret. Ille ubi audiuit, indignatus: quòd Rex neq; promissa seruaret: neq; prosperatum illi cursum admitteret. Attamen paruit mandato, exercitum deducens.

Rothomagum Rex Franciæ ingreditur.

¶ Herluimus lancea perfoditur. Ob id inito bello, Dani Francos cædunt, Rege eorum capto. Qui dato obside filio, liberatur. Caput. x.

NORMANNI consecuti uidebãtur quod quæsierũt. Nam neq; Hugonem patiebantur infestum: neq; Regem: tempus nacti, quo sibi, rebusq; suis consulerent in futurũ. Puer uerò, Dux iunior, apud Siluanectensem Comitem tutus agebat. Interim Rex Prouinciæ iam suæ Præsidem creat Rodulphum quendam, cognomento Tortan: qui nomine Regio mandata imponeret: tributa exigeret. Hic accæpta potestate, sæuior erat idololatris in Ecclesias. Nam dirutis quæ Vuilhelmus instaurauerat Monasterijs, de saxis reparauit muros. Bernardus autem Danus, cernẽs Regis ac Procerum arma esse maiora Conspirantiũ, quàm ut suis uiribus reprimeret: accitis gentis suæ Primoribus, Consilium init, mittendæ ad Haraldũ Daniæ Regem legationis: ut conscripto exercitu ueniret, ad prædanda littora Normanniæ: specie quidèm uindicandæ Vuilhelmianæ necis gratia: re aũt uera: ut pelliceret Regem in colloquiũ, ad constituendas pacis leges. Haraldus tum filio conflictauerat. Collectis tamen copijs undecunq; uenit. Id quod facile illi fuit, Danos ad prædã uocare: qui sua spõte iam per aliquot secula prędis uiuebant, & sanguine. Rex Ludouicus contractis & ipse uiribus Franciæ, occurrit hosti. Sed prius quàm armis congrediuntur: missis inuicem nuncijs, ueniunt in colloquium. Ibi Ludouicus sciscitatur: quidnam causæ sit Haraldo, populari Franciæ littora: iampridem Cõstantinensem in his ditionem tenenti: Ille iniquæ necis Vuilhelmi uindictam se persequi contendit, summã pturumq;, donec ex æquo res constituatur. Viderat quidam ex Danis astantẽ inter Francos Herluimũ, cuius gratia tuendi, Vuilhelmus ad mortem

Causa Belli.

ad mortem peruenit: incitus animo, lanceam misit: perfoditq; hominem. Quod initium erat prelij. Nam dum Franci uindictam poscūt, Daniq; factum defendunt: conseritur praelium. Multi utrinq; cadunt. Sed ex Francis longè plures. Inter alios ipse Rex à Danis fugiens capitur: cùm se cuidam magnis promissis onerato, abscondendū permisisset. At re comperta, compellitur miles, dare Regem in mediū. Itaq; captiuus Rothomagū perducitur. Vxorem habuit Gerbergam, Romanorum Regis Ottonis iamtū Imperatoris Germanam. Ea uiri sorte nunciata, consternitur. Ad fratrem concitò aduolat: opem eius implorans, ad maritum Regem liberandum. Otto sæuerè respondit. Poterat modestius Ludouicus egisse cum puero: cuius illi pater Regnū restituit. Luit ingratitudinis suæ damna. Itaq; ipse Regni mei implicitus negocijs, tuis Germana superesse non possum. Illa frustrata, tristis redit in Franciam. Hugonem magnum interpellat. Ille operas pollicitus, Siluanectensem Comitē, pueri custodem alloquitur. Per eum nactus cœtum Procerum Normanniæ cęterorum. Conuenientes igitur, in eam consentiunt formam. Vt reddito in libertatem Rege, filium eius accipiant cum alijs obsidem. Interim res ad pacē componantur. Ita facta permutatione, Rex liber dimittitur. Ducē interea suum Richardum Normanni armis instruunt: & rebus præficiūt agendis iam maiusculum. Ex partiū placito de pace tractatur. Constitit Rex cum Hugone ad Eptæ fluminis alteram ripam: Richardus cum suis manebat ex alia. Et intercedentibus arbitris, res componuntur: ut redditis obsidibus, Richardus suæ Prouinciæ Dux præesset. Filius tamen Regis apud Rothomagum in fata concessit.

Herluimi mors.

Rex Franciæ capitur.

Liberatur Rex conditionibus.

¶ Richardus, Emmam Hugonis filiam ducit in uxorem. Otto Rom. Rex. I. infaustè Normannos molestat: re infecta soluens reditu exercitum. Caput. xi.

VBI adoleuit Richardus: rebus eius ubiq; crescētibus, Hugo ille magnus, Emmā filiā dedit uxorem. Quam rem Ludouicus Rex suspectam ducens: duorū potentissimorum per Franciam Ducum arma coniuncta suspectās: ad Germanorum Regem Ottonem primū, legatos mittit: in quibus Arnulphus Flandriæ Comes, Lotharingiam illi pollicetur, si arma sumat in Hugonem, atq; Richardum. Otto præstitā occasionem cupidè arripiens, exercitū conscribit: ducitq; in Hugonē: terrā eius peruastās. Inde conuersus in Normanniā, simili illi affuit calamitate. Præmittens cum copijs quendā ex suis Ducē, qui Rothomagū terreat: ipse cum mole exercitus sequatur. Qui pręcurrit Dux, cernēs apud urbē quieta omnia; Normañi quippè taciti quiescebāt, donec ille factus confidentior

propinquaret: occurrente ad pugnã nemine, portas oppugnat. Tum facto agmine, urbici procurrunt: & facile hostes primum fugant: inde conterunt. Secutus Otto cum Ludouico magno exercitibus: ubi urbem uidit inexpugnabilem: iratus est Arnulpho Flandrensium Comiti: qui illum ad eius expugnationẽ inuitabat. Ille ubi sensit, iratum sibi Romanorũ Regem Ottonem: noctis conticinio se subducit, paucis abitũ eius persentientibus. Mane primo, cùm de Arnulpho fieret quęstio, ut primus in hostem iret: audiũt effugisse. Mox soluta obsidione retrocedunt, nullis rebus peractis. Normanni cædẽtes secuti instant: multos perimunt: quosdam capiũt. Hic fuit exitus expeditionis Normannicæ. Cui non diu superuixit Ludouicus Rex Franciæ. Hugo quoq; iam senio fractus, eam senectæ suæ bonam nactus consolationem: quòd generum haberet Richardũ, omnium rerum abundantem affluentia: filium suum sibi æquiuocum Hugonem, in eius societate pariter & affinitate iubebat acquiescere, ut pariter adolescentes, pari uirtute crescerent: armis & animis consociatis, unum sentirent. Qua spe recreatus, iam plenus dierum, in Domino quieuit: rerum suarum relinquens hæredes, ambos penè pari ætate succrescentes.

Arnulphus se exercitui subtrahit.

Hugonis mors.

¶ Insidias locatas, uim & arma superat Richardus. Ebroica à Franciæ Rege capitur. Caput. xij.

THEOBALDVS erat Carnotensis Comes: qui, ut nonnulli sunt Autores, persuasit Haddingo Dano pecuniã accipere, sibiq; Comitatũ permittere. Hic ergò Normannico nomini infestissimus, cœpit ferro & igne (incertum quibus ex causis) Normanniã infestare. Sed armis repressus à Richardo, facile intellexit: imparem se futurum, tanto ubi se commoueret Duci. Igitur ad dolum conuersus, Gerbergæ quondam Reginæ Ludouici relictę, multa suggessit de Richardo. Quòd filio eius Lothario, ac Regno eius insidiaretur: operæpreciũ uideri, hominem de medio tollere. Alioqui Lotharium pacificè nunquàm regnaturum. Credidit mulier: & fratrem Brunonem Archipræsulem Coloniensem, pariterq; Lotharingię Ducem (habebat enim fratrem Ottonem Rom. Imp.) multam quærimoniam, misso nuncio, perferebat super Richardo, formidata uano timore, pro factis exponens: rogauitq;, ut Ambianim ad colloquium aduocatum, secum abduceret. Paruit ille precanti sorori: & Richardum euocauit. Nec dubitauit occurrere. Eeunti autem, obuij fuere duo milites insidiarum conscij: quorum alter Richardum interpellãs: Quo inquit abis Dux illustrissimè? Ille se occurrere Brunoni Archiepiscopo, respondit. Tum miles: Adhuc inquit, in manu tua est: Dux sis Normanniæ: aut Opilio sub grauibus dominis. Cui Dux. Vnde

Insidiæ primæ.

Vnde inquit estis? Referunt illi. Hoc ad te non pertinet: tibi uenimus militare. Ille suscæptos in sodalitium, remunerauit. Conuersoq; itinere, repedauit, illuso Brunone. Nec tamẽ quieuêre aduersarij. Nam Regem Franciæ Lotharium insimulant: ut euocatum Ducem, illis exponat ad prædam. Mittit Rex ad Ducem, qui diceret. Non esse Regni commodo, dissensionem uigere in corpore: operęprecium uideri, conciliare amicitiam: recognosci Regem à Duce dominũ: illum etiam ab Rege suis honoribus munerandum. Ea esse quæ foueant amicitiam: quæ hostes terreant, exhilarent amicos. Proinde occurrat loco constituto: ut mutuo fruantur super omnibus colloquio. Credidit Dux: & expedita suorum manu non contemnenda, Regi occurrit ad ripam Heluæ fluuij. Tendebat Rex in altera ripa, comitatior quàm putabatur. Excogitato negocio, Dux præmisit in castra Regis, qui scrutarentur, quid rerum pararetur. Illi hostilia omnia comperêre: Adesse Balduinum Flandriæ, Theobaldum Carnoti, & Aufridum Andegauensem Comites, Richardo infensissimos. Protinus quæ uiderant, Duci suo renunciant. Ille concitus transito per uada flumine, parabat abire. Sequuntur inimici: & ubi hostilia tentauêre, conuersus in eos, pugna repulit: saluusq; Rothomagum redijt. Iam patuêre animi cunctarum in Ducem. Rex ergò non dolis, sed armis agendum ratus: ex omni Francia, atq; Burgundia ualidum contrahit exercitum: & imparatam ciuitatem Ebroicam, nihil tale metuentem, obsidet: ac breui capit: regressusq; cum exercitu, Theobaldum uicinæ regioni præficit.

Insidiæ secundæ.

Vincit Richardus.

¶ Theobaldum Carnoti Comitem, Richardus deuincit & fugat: Dani auxilia locantes, Comitatum, & Prouinciam Regiam uastant & prædantur. Caput. xiij.

INTERIM Richardus armata suorum quanta potuit fortissima manu: Carnotensem Comitatum, unde omnia illi orta sunt mala, ferro & igne populatur: uicem reddẽs Theobaldo. Ille interea maioribus copijs adunatis, castra fixit apud uillã Hermentrudis. Hoc sciens Richardus, nocturno itinere pertendit ad hostes: inminens imparatis. Multos occidit: reliquos in fugam reijcit. Theobaldus per latibula uix redijt cum paucis Carnotum. Vbi illum similis fortuna excepit. Nam filius excessit: & urbs breui conflagrauit: debito perfidiæ præmio. Cùm autem totius se Gallicæ gentis odio laborare Richardus comperisset: secum expendit quid faceret. arbitratus: quòd res sua nõ diu consistere posset: quem omnes uicini pertinacibus & conspiratis odijs insectarentur. Igitur legatione missa ad Daniæ Regem (quem tunc arbitror fuisse uel Haraldum, uel Suenonem filium) docuit, quo in periculo ageret. Diuitem Franciam prędis

expoſitam oſtendit, ut implicatos externis bellis à ſe diuerteret conſpirantes. Nec diu opus erat precibus inſiſtere. Facilè prouocantur ad prædam rapinis aſſueti. Necdum etiam Dania tota Chriſto crediderat: quàmuis ab aliquot ſeculis ſancti Prędicatores ibi deſudātes, multos ad Chriſtum conuerterant. Sed in barbara natione maior diu permanſit numerus perfidorum. Aduecti igitur Dani magna claſſe, Sequanam inuehuntur. Ad Giluodi foſſam quę dicitur perueniunt. Ibi communita claſſe, deputatiſq́ꝫ cuſtodibus: reliqua multitudo ad prædandum egreditur. Vaſtatur imprimis Carnotenſis Comitatus. Inde Regiæ quoq́ꝫ ditionis Prouincia aditur. Mactantur obuij. Pręda abigitur: & quicquid uel in cibum, uel ad augendam ſuppellectilem prædatoribus non placebat: leui autoratum precio, Normannis uenale exponitur.

¶ Pace firmata, Theobaldus, Richardo Ebroicam urbem reddit. Multi ex Danis Chriſtum aſſumunt, reliquis ad prædam reuerſis. Caput. xiiij.

EA TEMPESTATE Landuni Pontificū erat conuentus Synodalis. Inter alia ſermo ſuboritur, de uaſtitate, quam recēs infidelium Danorum turma peregiſſet. Res omnis in Richardum refunditur. Mirantnr: Chriſtianum Ducem, patre natum religioſo, tantis feciſſe malis exordium. Deniq́ꝫ confiſi de uiri illuſtris conſtāti uirtute: Carnotenſem mittunt Pontificem: qui commoneat Ducem malorum quę patrata ſunt: doceatq́ꝫ periculū ſuum. quòd Deo omnium iudici, redditurus ſit rationem de malis quæ acciderant. Simul oret: quoniam infidelem Chriſto populū ille uocauit, idem ipſe etiam abire præcipiat. Pontifex ſuſcęptam Prouinciam diligenter executus eſt. Auditq́ꝫ à Duce: Inuitum ſe ad eam rem compulſum. quòd ſine cauſa omnium odio premeretur. Ablatam ſibi ciuitatem Ebroicam: uaſtatam Prouinciā. Omnia ex Rege nata, atq́ꝫ incentore Theobaldo pendere. Se pacis equis conditionibus facilè pacari. Pontifex audito Ducis reſponſo, rem refert in Concilium. Viſum eſt: Regem interpellandum. Ad quem reddita ratione, Conuentus de pace indicitur. Simul etiam obliquo uiſu, in Theobaldū malorū autorem reſpicitur. Id ubi ille comperit, in ſe rem omnem recidere: præuenire curauit. Nam amicis intermiſsis, ad Richardi colloquiū pertingit. Purgat ſuſpicionem. Ad pacem offert, quam tenebat ciuitatem Ebroicam: Dæq́ꝫ cæteris rebus ad nutū Ducis ſatisfacit. Compoſitis ita rebus, ad Conuentū Regni decretum, pacandis qui aduenerant Danis, utriq́ꝫ feſtinant. Ibi regio apparatu Dux Regem excipit Lothariū, conuiuio opiparè præparato. Inde ubi ad cauſam peruenere agendam: cùm multa utrinq́ꝫ

Theobaldus cū Duce conuenit.

uerba

Verba effusa forent: de pacis conditionibus inter Regē & Ducem conuenit. Dani qui aduenerant, pro magna parte Christi fidē accipiunt: Inter Normannos se collocant. Reliqui ad prædā in Hispanijs faciendam enauigarunt. Qua tempestate Emma, Richardi uxore defuncta: secundam ex Nobili Danorū genere Gunnorā Ducit. Ex qua multiplicem prolē accæpit, Robertū, & Richardū filios, cum Malgerio, ac duobus alijs. Filias uerò Emmā, Eldrado Anglorū Regi nuptam: ex qua ille Eduardū filiū sustulit. Secundā Hadeuuigē, Britannorū Comiti Gotfrido despōsauit. Vnde Alanus, atq; Eudo Duces ꝓuenêre. Tertia Matildis, Odoni Comiti denupsit, cuius postea erit memoria.

Proles Richardi.

¶ Richardi pietas, iustitia & senium narratur. Filium Richardum successorem post se Ducatus instituti curat. Caput. XV.

TVM ad religionē uersus Dux, templa instaurauit: Monasteria construxit. Rothomagi quidèm in honorē Diui Petri, & in monte sub patrocinio S. Michaelis Archangeli. Quo tempore Hugo Rothomagē. Archiepiscopus defecit: Robertusq; Richardi filius sufficitur. Sed cùm Lotharius Rex prole deficeret: succedit in Regnum Hugo filius magni Hugonis Parisiorum Comitis, Richardi affinis. Nam sororem illius Richardus primā, ut diximus, coniugē habebat. Cui Regi cùm multa hinc atq; inde bella consurgerent: primùm in Arnulphū Flandriæ Comitem Rex concitatur: eiq; aufert Atrebatum. Sed Arnulphus rebus suis diffisus, ad Richardū Ducem cōuolauit: eiq; se submisit. ut illo interuentore Regi cōciliaretur. Nec solam inde pacem, uerùmetiam ablatarum rerum restitutionē, illo interueniente promeruit. Richardo longæuam Deus uitam permisit. Nam eo superstite moritur Rex Hugo: eiq; Robertus filius in Regno surrogatur. Richardus autem nihil omisit eorum, quę ad summam pietatem pertinebant. In Deum religiosus, in homines erat pius & iustus. Æquus in omnes. Corpore eleganti, promissa barba, capillo crispo. Animo sereno, Cunctis uenerabilis, pauperes patrē, Religiosi patronum: Omnes Principem in eo uenerabantur. Sed omnium mortalium rerum breuis est exitus. Cùm ad senectutem bonam peruenisset: corpore se sensit destitui: & finem rerum adesse existimans: fratrem, quem habebat uterinum, illi semper unanimem, his uerbis solum aggreditur. Vides amantissimè frater, rebus peractis, uesperum mihi uitæ ingruere: quid tibi uidetur? Quem rebus præficimus post fata? Volebat illius animum pertentare: si ad gubernacula ipse niteretur. Sed uir modestissimus, lachrymas dedit. Inde subijciens, Longiorem tibi uitam omnes imprecamur, idq; Deū uelle, etiam atq; etiā poscimus.

Richardus Dux. II.

Hugo Franciæ Rex.

Richardi uirtutes.

Sed si quid tibi acciderit:habent tui filiũ ex te primogenitum Richardũ:cui omnes benè uolumus,atq; speramus. Iussit deinde ad se Proceres introire. Quibus tremula uix uoce ait. Cernitis commilitones,qua ætate,quòue sim confectus morbo. Ventum est ad capulum. Habetis pro me filium æquiuocum Richardum:cui quæso fidem, quam mihi debetis,implestisq;,post me constanter impleatis. Si quid unquã uobis placitũ peregi:id memori mente tenentes,filio persoluite. Si uerò, ut fert multa mortalis infirmitas,perperã in quenquã cõmisi:id quęso per cõmunis conditoris amorẽ, roganti remittite. Cecidere cũctis qui audiêre lachrymę:nec erat qui facilè uerbũ roganti responderet. Ita fletus oĩum fauces occupabat. Ille moriẽs,animã Christo reddidit:apud Fiscanũ,religioso patri nihilo minor filius,cõtumulatus:post Nongẽtos. 96. cùm in Rom. Imperio Otto tertius,patri,auoq; consederet.

¶ Richardus Dux patri succedens, tumultum Rusticũ pulchrè sedat. Vuilhelmum fratrem insurgentem,carceribus arcens, tandem in gratiam recipit. Caput. xvi.

Richardus Dux I.

RICHARDVS eius nominis Secundus, patri filius in Ducatu succeßit,nulla in re degenerãs à bono parente, adolescens docilis, iuuenis strenuus, uir acerrimus: pace, belloq; spectandus. Cui ob summam laudem florescenti, nihil quisquàm potuit obijcere. Nec erat quod in eo desyderaretur. Rusticũ uulgus per agros pace longæua cæpit, ut solet, intumescere:suoq; iuri, fluminum, & nemorum saltus arrogare, nihil inde militari generi dependere constituens. Crebra egere conciliabula, multos habuere conuẽtus. Et ubi Coniuratio cõstitit è uicino, placuit in mediterraneos & longinquos, similis fortunæ homines rem propagare. Sensit Dux optimus Conspirationem, & Rodulphum quendam ex suis Comitem, cum expedita suorum manu, iussit inualescentem Coniurationem, prius quàm robur acciperet, disturbare. Ille comprensos qui excurrebant nuncios ad cæteros commouendos, manibus pedibusq; truncatis, ita remisit ad consocios: ut eorum exemplo deterriti, ponerent superbientes animos, redirent ad colendos agros, & iustos dominos, iustis persolutis pensionibus, agnoscerent. Vbicunq; cognouerat esse Conuentus, adfuit: Colloquia disturbauit, & prauam conspirationem, paucorum pœna cohibuit. Erat Richardo frater consanguineus Vuilhelmus, Comes Ocetensis, hic erectus in Ducem, cæpit proteruiente animo rebellionem ostendere. Monitus à fratre crebris nuncijs, monita contempsit, & in pertinacia permansit. Mittitur Rodulphus Ducalis Præfectus. Qui collata manu, Vuilhelmum capit, Rothomagum perducit, detrudit in carcerem, quinquennio toto macerandum.

Coniuratio rustica. Bauren krieg. Anno 25. ætatis nostrę.

Interea

Interea Vuilhelmi milites in contumacia perdurauêre. Cùm autem iam procurrentibus annis, segnior uincti foret custodia: obseruauêre nonnulli ex capti Comitis fidelibus, occasionem gerendæ rei: & immisso fune, audaciam dedere capto, sese sublimi è fenestra demittēdi. Prosperatur cœptū. Demissus, uepribus per diē latuit. Nam undiq; canibus uenabantur amissum. Noctu iter continuauit. Nec tamē longius abire potuit, fratris ubiq; obseruantiam in populo ueritus: quòd nusquàm ulli se prodere auderet. Cùm multos dies in hoc errore contereret: uidit fratrē in uenatione propinqua discurrere, animoq; motus, illum adit. Genibus prouoluitur, errati ueniam deposcens: satis se pœnarū expendisse testatus. Vbi fratri tamē placeat, ad pœnas rediturum: dummodo gratiā & ueniā mereatur. Motus Richardus quoq;, genibus prouolutū attollit, suscępitq; in amplexus, omnimodā illi ueniam concedens, & exinde morigerū ad omnia fratrem expertus est.

¶ Anglos, Richardus Normannos infestantes: memorabili strage cædit, & profligat. Caput. xvij.

IS VVILHELMVS filios reliquit ex nobilissima, quam ei frater desponderat coniuge, Robertum in Comitatu successorē, Vuilhelmum Suessionensem Comitem, & Hugonem Episcopū Luxoniensem. Incesserat tum nonnihil dissidij inter Richardum Ducem, & Etolredum Angliæ Regem, sororium suū. Quod ad aperta bella mox peruenit. Rex armata classe, milites imposuit, quot sufficere oppugnandę, uastandęq; Normanniæ putaret. Mandato illis imposito, ne cui parcerēt. Solam S. Michaelis basilicam in monte excipiens, reliqua omnia permisit in prædam. Si qua sors illis Ducem in prælio obijceret, soli impendio instarent: ut in Regis manus perueniat. His mādatis Angli profecti, Normanniæ littora petierunt. Exponūt milites, grassabundi incedunt, omnia peruastantes. Comes Constantinensis omnium suorum militum manu, cum rusticis perarmabat. Palantes ad prædam excæptos obtruncat, latæq; cædem in omnes committit, ut pauci superessent, qui nauium custodibus irent nuncij, quippè ubi non iusta acie pugnatum est, sed dispersis ad prædam Anglis, cum armatis undiq; Comes occurrit, ac uicit. Cohors classis custodiæ relicta, ubi audiuit stragem suorum, armamenta tribus nauibus importabat, easq; communiens, procul littore absistit. Et ubi uentus permisit, tristes ex multis pauci redierunt. Rex audita sorte suorum, mœrebat, fortunā accusans. At in reliquum quietior erat in Richardum. Cuius uel una parte Prouinciæ Regius exercitus contusus erat, & ad internecionem cęsus.

Angliæ Regis mādata.

Cæduntur Angli.

¶ Adelredi

¶ Adelredi Angliæ Regis, in Danicam iuuentutem crudelitas. Eiusdem item duplex ultio. Caput. xviij.

GAVFRIDVS erat Britannię Dux, qui Richardi rebus undiq; succrescentibus, ad eius ineundam affinitatem, miro ferebatur affectu. Quàmuis enim Britañia ab initio Normannis, ut diximus, subderetur: cùm tamē Duces bellis implicarentur cum Rege: Britones iuga subduxerāt: & in libertatem, paremq; Normannis gloriam se reposuêre. Gaufridus quod ualdè cupiebat, non dissimulanter habuit. Nam expedita suorū manu, splendore præcipuo Richardū adibat. Nec negligentius ab illo excipitur: magno itidem honoratus apparatu. Affinitatem quærit: Hadeuuigā Ducis germanam coniugem expetit. Nec diu cunctatus Richardus, annuit. Nuptias de more Principū concelebrant: omnibus ad summam gloriam splendentibus apparatu exquisito: muneribus inuicem datis, firmatisq; in perpetuū fœderibus. Gaufridus in suam Britanniam lætus cum coniuge regreditur. Ex qua duos sustulit filios, Alanum, atq; Eudonem, ditionis suæ successores. Per quæ tempora Adelredus Angliæ Rex in sæuitiam uersus, magnam Danorū iuuentutem, quæ ductis uxoribus ibi consederant, cædi iussit. Cùm ibi non parua Nobilitas, & antiquorum stirps Regum perduraret: quibus Anglia diu seruierat. Sed tū Rex odio gentis incitus, omnem sine discrimine ætatem & sexum iubebat extingui. Cerneres matrum de gremijs rapi paruulos, terræ illisos: matres in luctu gladijs perfossas: senes, uiros, iuuenes, uno pariter exitu trucidatos. Eam rem cùm Suenoni Danorū Regi qui elabebātur nunciarent: uindicem ille classem comparauit: magno exercitu instructus, Angliam petiturus. Pansis uelis classis mare transit: Angliam attigit. Et ad littora tutis stationibus classe relicta, paucis nauibus accæptis, Normanniam adit: Richardum compellat. Commonefacit communis sanguinis, ac patriæ. Fœdera cùm illo sancit perpetuò duratura inter Danię Reges, Normāniæq; Principes. Quibus peractis, redit ad exercitū. Verùm quod non suppetias ad pręsens deposceret: affinitatis iure, quę Anglo erat, Normannoq;, supersedebat. Daniæ Rex copias exponit, instructo agmine incedit. Cui Angliæ Rex aciem opponere non audet. Eboracum obsidet, & capit. Cantuarios in deditionem accipit. Vltra progrediens, ferro et igne non ad pacem obuios uastat. Ad Temesam fluuiū perueniens, Londonijs exercitum applicat. Vrbs egregia, defensioni facilis, si Regem amaret. Sed ubi & illa uictori cędit, Rex Adelredus rebus diffisus, cum uxore & liberis naues ingreditur, Normanniā petit. A sororio Duce perbenignè exceptus. Apud quem, omnē deinceps ætatem Rothomagi peregit.

Nuptiæ Britanniæ Regis, cū filia Richardi.

Crudelē factum Regis Anglorū.

Sueno Angliam superat.

git. Danis de Angliæ Regno pro arbitrio constituentibus: intra paucos dies Sueno extremũ in Anglia diem obijt. Corpus reuectum in Daniam, patrio sepulchro tumulatur. Kanutus autem filius patre nõ indignus, uir impiger, patris locũ impleuit in Anglia. Olauum Noruagiæ, & alium Olauum Suetiæ Reges in auxilium uocat: Angliam defensurus. Nam Adelredus Rex, cùm audisset Suenonem fato functum: accæpta uxore, in Angliam redijt. Filios autem apud auunculũ reliquit, & amicorum ope, quos illi reliquerat, reponitur in Regnum. Kanutus autem Daniæ Rex, ualida suorũ manu contracta, auctus est copijs, duorum ut diximus Regum: Angliam inuadit: ditionem primam reposcit. Negatam, gladio uindicare conatur. Occurrũt Angli, pro Rege suo certaturi. Cruenta pugna conseritur. Diu stabat anceps uictoria: Anglis pro salute, Danis pro gloria certantibus. Sed cæsa tum Anglorum innumera multitudine, uictoria cesit Kanuto. Adelredus se Londonijs continet, ibiq; passus est se obsideri. Impigrè Dani oppugnant. Angli tuentur. Inter quæ Adelredus supremum egit diem. Kanutus autem post longam obsidionem urbe potitus, Reginam Emmã Richardi Normanni sororem, à suis magno auro redemptam, duxit coniugem. Ex qua sustulit filium Herdeknutum in Dania successorem: & filiam Gunildem: quæ Henrico nupsit Romanorum Imperatori eius nominis tertio, Conradi filio. Kanutus autem Angliæ Regnum, Daniæ coniunxit; duobus perinde Regnis imperans. Quam rem & si supra, ex Danorum Annalibus attigerimus: libuit tamen repetere ex narratione Gallorum. ut in quo discrepent utriusquè gentis traditiones, liquidò perspiciatur. Sed ex digresione ad Normannos nostros reuertamur.

Kanutus Anglos uincit.

Adelredi mors.

Daniæ lib. 4. cap. 24.

¶ Odo Comes Carnotensis, ab Richardo uincitur. Britannos Noruagij & Sueci inuadunt & deprędantur. Robertus Franciæ Rex illos concordat. Caput. xix.

DO Carnotensis Comes, alterã Richardi Duxit sororem: & dotis nomine arcẽ accæpit Dorcasinã pro dimidia. Ea mulier cùm sine prole decederet: Dux uerò dotẽ reposceret, & ille negaret: conflatũ inde bellũ enascitur. Richardus Britonũ, atq; suorũ manu Normannorũ, alio in loco arcẽ confirmauit Tegalẽsem, quę infructuosam facere uidebatur Dorcasinã. Eãq; satis firmo cõmunitã præsidio dimisit, remissis in sua quęq; cõmilitonibus: Odo uocatis aliunde armis, cũ Vualerãno Meldẽsi, et Hugone Cenomanẽsi Comitibus, nouã arcẽ oppugnare propat. Egressi Normãni, manus cõseũt obsidẽtibus, grauiq; cæde in illos pacta, reliquos ad fugã cõpellũt: secutiq;, fugiẽtes aut capiũt, aut perimũt. Hugo ipse p latebras errauit;

Vincitur Odo ab Richardo.

& ubi sine dumis agri erant transeundi: detractis armis, & in arenam reconditis: crates ouilium, quae sparsae per agros iacebant, trahens: pastoris imagine fallebat insequentes. Ita uix manibus hostium euitatis, ad sua nudus peruenit. Sed cùm Odo minus quiesceret: auctis undecunque armis, cōciliatisque uicinis Principibus: quos omnes in Richardum concitauit: ille inuitus cogitur ad externa recurrere auxilia: missis nuncijs in Noruagiam ad Olauum, & in Suetiam ad Iacobum, arma petijt auxiliaria. Excępti magnificè nuncij, remittuntur spe pleni. Nec enim erat ferox populus, qui necdum omnis Christi sacramenta percæpit, ad prædam inuitandus. Protinus magna manu armata, instructaque classe, adnauigant duorum Regum auxilia. Et Britanniam primùm appulsi: siue id uentorum impetus cōegit, siue cum Odone & illa gens tum senserit: littora conscendunt: populabundi incedunt. Incolæ aduersus paganicam manum adunantur: excipere parati prælio uenientes. Sed aduenæ dolis institere. Nam per noctē effossis scrobibus, supernè texerunt: ut inuecti caperentur. Nec deerat successus. Quippè irritati à procurrentibus hostibus Britones: agmine facto, & ipsi irruerunt in hostes: sed prius quàm peruenirent, decipulas incidunt. Ibi ab imminentibus hostibus cæduntur, capiunturque. Illi prædà onusti, redeunt in naues, Sequanam expetentes. Quam ingressi, sursum ducentes, perueniunt Rothomagum. A Richardo hospitaliter excæpti, ac munerati sunt. Interea Rex Franciæ Robertus, audiens Britanniæ ab infidelibus uastitatem: nec ignorans, quòd uocante Richardo adnauigarint: euocatos dissidentes Richardum, atque Odonem: æquatis rebus reddidit concordes. Veritus: ne infideles dulcedine prædæ illecti, latius in Regno grassarentur. Ita Odoni Arx prima remansit: noua uerò Richardo, cum aliquanta parte adauctæ ditionis. Richardus ad ductores auxiliorum reuertitur: lætos cùm illis per conuiuia de more gentis, dies agit. Interim Olauus Christi religione delectatus, instante Rothomagensi Archiepiscopo Roberto, sacrum baptisma expetiuit: & tantum in ea profecit, ut in gente sua dissemìnari præcipiens: ad extremum Christi martyr efficeretur: Trondennis in Regno suo sepultus.

Stratagema.

Cæduntur Britanni.

¶ Simultas inter Gaufridum & Richardum sororios oritur. Ille peregrino itinere moritur: hic Regis Franciæ iussu, Odonem ab insultibus compescit. Caput. xx.

RICHARDVS uxorem habuit Gaufridi Ducis Britanniæ germanam: cùm ille uicissim Richardi teneret. Qua affinitate non obstante, interuenit simultas: quæ charissimos sæpè fratres dissigit: præcipuè cùm de Regno contenditur: ut pateretur

Richardus,

Richardus, uastari ab auxilijs suis Britanniam. Sed ex hac sua coniuge Richardus filios sustulit: Richardum, Robertũ, Vuilhelmum: inter quos Vuilhelmus in adolescentia, monachalem apud Fiscannum accæpit uestem. Filias quoq; tres. Quarũ prima Raynaldo Britonum Comiti Adelia nupsit: ex qua Vuilhelmum, atq; Guidonem procreauit. Altera Balduino Flandriæ Comiti. Tertia iam adulta, in uirginitate decessit. Porro Gaufridus Brito, deuotionis gratia Romam petens: filios Alanum, atq; Eudonem, sub tutela Richardi reliquit. Ipse longa circuitione fessus, defecit in uia. Per quę tempora Meldunensis Comes, Roberti Regis curiam secutus: oppidum suum, cum Arce cuiusdam proditione amisit: qui Odoni eam ipsam permisit. Rex famulantis sibi Comitis iniuriam non dissimulans, iubebat, ut Odo redderet aliena fraude occupata, alieni iuris, Arcem cum oppido. Non paret ille: animatus munimentis loci fortissimis. quòd Sequana flumine ambiretur. Rex euocato Richardo, rem exponit. Iniungit munus: ut contumaciam Odonis, armis inflectat. Non impiger ille, Regijs iussionibus obsequitur. Exercitum cõtrahit: obsidet oppidum. Oppugnans, capit cum Arce. Proditorem captum, agit in crucem; & in manus Regias accæpta consignat.

¶ Burgundiæ Ducatum, Richardus coronę Franciæ ui subijcit. Raynaldum generum uinculis eximens: Tandem fatis cædit. Caput. xxi.

INTEREA Henricus Burgundionum Dux, sine hærede moritur: Ducatusq; Coronæ cõsolidatur. Sed Burgundi Landricum Niuernensem Comitem euocant: ut occupato Ducatu, Regi se opponat. Ille ingressus Antisiodorum, gentẽ conatur tueri: Ducatum præmio sperans accipere. Rex primam in Richardo, ac militum eius robore fiduciam constituens, illum euocauit. Nec cunctanter uenit cum expedito exercitu. Obsidet Antisiodorũ; nec cessat oppugnare, donec accæptis obsidibus, Landricum futurum in Regis potestate rem perageret. Cæteram quoq; prouinciam uastans, captis Arcibus, & exustis oppidis, Regi parere cõegit. Rex Ducatũ Roberto filio permisit. Erat gener illius Raynaldus Burgundio, trans Saõnã Comes, qui orta simultate cum Hugone Cabilonensi Comite, prælio concurrit hosti. Capitur & in carcerẽ trahitur Raynaldus. Richardus missis Oratoribus, Hugonem orat, ut æquis conditionibus generum dimittat. Ille contempta legatione, etiam uincula grauat, uehementius iubet asseruari. ut se facile contemptum ab illo Dux intelligeret. Sed ille & generi iniuriam, & sui contemptum uindicaturus: Richardum filium, iam ętate adultum, cum expedita, ualidissimaq; manu mittit in hostem.

Domatur Burgũdia.

hostem. Nec degener ille, patris imperiũ peragit. Primã Hugonis arcem cum oppido cingit: & oppugnat. At quia munitissima, diu se incolæ sunt tutati. Ad extremũ capitur: & solo æquatur. Sic exasperati Normanni, in Cabilonem transeunt. Cùm aũt longè se imparem Normannicis cerneret uiribus Hugo: interpositis amicis, pacem postulat. Raynaldũm liberũ facit: & ad placitis senioris Richardi, se Rothomagi spondet adfuturum fide spondet: dictoq; auditurũ. Hęc primordia adolescentis fuêre Richardi. Pater autem cùm omni floreret rerum gestarũ gloria: ingentiq; suorũ amore teneretur: æquus in omnes: nihil prætermisit, quod ad optimi Principis, Christiani Ducis curam pertineret. Pauperum, religiosorum, & omniũ Ecclesiasticorum præcipuam gerens sollicitudinẽ. Iam autem illi rerum Arbiter Deus, ad meliora transitum præparabat. Correptus ęgritudine corporis, cùm instare uicinam mortẽ persentiret: euocabat Proceres: filio iam astanti Ducatum permisit Richardo primogenito: Cunctis approbãtibus, & cum lachrymis adstipulãtibus, quæ ille decreuerat. Roberto fratri, Oximẽsem Comitatũ permitti iubet: unde illi seniori, de more militaret, atq; pareret. Quibus rebus ex sententia compositis: in Deum conuersus, spiritum reddit apud Fiscannum. Anno Christianę salutis Millesimo uicesimo sexto.

Richardus Dux. III.

¶ Richardus Dux. III. fratre reconciliato rebelli, paucis post diem claudit. Caput. xxij.

ICHARDVS tertius, patri atq; auo æquiuocus, in ditione Normanniæ successit: iuuenis optimus, uir melior futurus, si fatis permitteretur. Nam & armis strennuus, & iusticia in omnes erat præcipuus. Tũ uerò Christi religione feruens, patrias uirtutes per omnia representabat. Sed non potuit tanta indole superare inuidiam, quæ magnarum rerum semper solet esse comes indiuidua. Erant qui inter fratres pessimo more seminarẽt discordiam. Robertus ætate minor, cœpit in fratrẽ erigere ceruicem: mandatis eius reluctans, quòd pari genitus nobilitate, unis parentibus, ęquis per omnia iuribus uolebat æquari germano. Indignũ ratus, eius sub esse imperio, cui se rerum arbiter Deus, & fortuna cõæquasset. Igitur contumaci animo reluctatur germano: maioremq; in modũ progressu dierum excreuit contumacia. Non tulit Richardus fratris superbiã: sciens se Ducem, fratri iustè imperare. Cùm non ille fratrem parem sibi imperio admitteret: nec iste ferre uellet priorem, simultas ad arma plus quàm ciuilia prosilijt. Richardus eductis copijs, fratris Arcẽ cingit, obsidione oppugnans ſęuerissimè. Primo quidem tempore fretus loci munitione, contempsit obsidionẽ, at cùm Richardus nihil intermitteret,

mitteret: acriusq; in diem oppugnaret obsessum: ultimã necessitatem præuenire Robertus contendens: recordatus est fratrem esse qui obsidet: missis inde nuncijs, imperata se spondet facturum. Nec difficile passus placari fratri Richardus: abducto exercitu, reliquũ ętatis quod in se fuit, egit pacificè cum germano. Vix tamen peracto biennio, incidit Richardus in aduersam ualetudinẽ, cum nonnullis suorum astantium. Quæ res suspicionem sumpti ueneni prębuit. Nec erat frater immunis ab ea suspicione. quòd nimio plus aspirare ad Ducatum crederetur. Richardus autem rebus suis Christiano ritu compositis, in fide & religione præcipuus, emigrauit in prima iuuenta. Anno Christi post Mille uicesimooctauo.

Ann. 1028.

¶ Robertus Dux ætate succrescente mitior factus, ab exilio Rothomagen. Archiepiscopũ reuocat. Contumaces Vuilhelmũ & Hugonẽ Comites fortiter arcet. Cap. xxiij.

ROBERTVS fratri in Ducatu Normannię succedit: & quam initio fratri germano contumaciã ostẽdit, perseueranter in Archipręsule Rothomagẽsi declarauit, Roberto patruo suo. A quo deposcens nonnihil, quod ille præstare uel nõ potuit, uel non debuit: grauiter, indignatur. Et cùm non aliter putaret, quàm ui agendum: contractis armis, obsidionem parauit Ebroicę urbis: in qua Pontifex mansitabat. Oppugnat urbem. Ciues defendunt. At miseratus Archiepiscopus labores pro se ciuium: simul indignum reputans, se fundendo sanguini occasionem præstare: intermissis ad Robertum Ducem nuncijs, abiturum se (si pateretur) in exilium: tantùm publica interposita fide sineretur. Nõ cunctanter Dux annuit: permissa Pontifici potestate. Longius cum paucis abscedit: apud Regẽ Francię questus iniuriam. Verùm Robertus Dux temporis intercapedine modestior factus: indignationem quam concæperat, per morã digerens, facti cœpit pænitere: quòd uirum optimum, & patriæ amantissimum, nec sanguine sibi alienũ: & quod super omnia est, Deo æditissimum, abegisset. Missis ergò nuncijs: in sua redire rogitabat. In reliquum se ęquis cum illo conditionibus uicturum. Redijt: & Robertus quod est pollicitus, magnificè impleuit. Nam mutatus in uirũ alterum, omnem ad omnes prætendit mansuetudinem: pacemq; temporum nactus, diuinæ cæpit intendere religioni. Quam Ducis modestiã nonnulli malignè interpretati, putauêre ignauiam: uersiq; in eius contemptum, cœperunt humanitatem eius lacessere, & exasperare. Inter quos præcipuus erat quidam Vuilhelmus, inter Proceres nõ postremus. Quem in Ducem exacerbandum, prouexerat & morum lenitas, quam contempsit: & arcis suæ munitio, quam inexpugnabilem ducebat. Accesserat

Robertus Dux. I.

Conuersio morum Ducis.

filiorum ferox adolescentia duorū: quos ad arma promptissimos habebat. His incitus stimulis, Duci audet rebellionem ostendere. Monitus, ut ad æqua descenderet: non attendit. Dux autē Robertus se contemni non passus: expediuit arma: copias contrahit. Educit ualidam manum, ad perdomandum contumacem. Ille munitioni fidens, se patitur obsideri. Nam impar longè fuit ad arma: ut obuiā prodiret miles Duci. Oppugnatur Arx ualida. Sed cùm non expugnaretur: facilè firmauit obsidionem: ut fame expugnaret, quem armis non poterat. Vbi audit, hoc modo ultum iri contumaciam suam: occurrit ex placito Principi suo nudis pedibus, sellam equestrem humeris baiulans. Nam is erat tum satisfactionis ritus subditorū. Placatur Dux. Admittit in gratiam precantem, ac pœnitentem. Conditionibus pacis reducit exercitum. Sed non diu perstitit cōacta uoluntas. Cùm primum potuit, Vuilhelmus arma in Ducem reparauit: & contractis undiq; auxilijs: filios Fulconem, atq; Robertum, prædatum mittit in Normanniam. Obuiam illis Ducales Normanni prodeunt. Conseruntur manus. Cadunt multi. Inter quos Fulco maior Vuilhelmi filius. Robertus fuga uix elabitur. Magna pars militum cum Fulcone perimitur. Quibus rebus auditis: Vuilhelmus ut erat aduersa ualetudine, mœrore confectus, breui fecit uiuendi finē. Idem exitus Hugonē Rodulphi Comitis filium Baiocæ Arcis dominū habuit. Nam dum abiret milites è Francia contrahere: præueniēs eum Dux (quòd iam consilia eius comperta haberet) in deditionem accæpit arcem. Hugo autem intelligens clausum sibi reditum: postulauit per submissos: ut suorum se libertas sequendi permitteretur. Facilè impetrauit. Et abiens in exilium, solo conatu perdidit rerum suarum ditionem.

Vuilhelmus Duci rebellis.

Hugo rebellis.

¶ Rebellem Comitis Flandriæ filium, Robertus Dux patri reconciliat. Nobiles Franciæ, Alanū quoq; Britanniæ Comitem, obedientes reducit. Caput. xxiiij.

BALDVINVS Flandrensium Comes, affinitate Regia domum suā illustrauit. Nam filio æquiuoco Balduino, Roberti Regis Franciæ filiam accæpit coniugem. Adolescens Regalibus nuptijs iutumescens, erexit cornua in patrem: eumq; Procerum auxilio & consilio, eiecit dominatione. Pater eiectus, confugit ad Robertum Normanniæ Ducem, eius opem implorans in superbientem filium. Nam malignis suorum consilijs, parentem insequeretur. Robertus impietatem detestatus, perornat exercitum: Ducit in Flandriam. Obuia quæq; deijcit. Nec erat, qui ei opponere auderet aciem ad pugnam. Itaq; uictorē exercitū circumducens, facilè cōegit Balduinum filiū, patris iniuriā diluere. Ille missis ad Robertū nūcijs, orabat: ut se

Filius patrē eijcit Comitatu.

ut se pacis sequestrum faceret: habiturus in manu sua omnem contro uersiam. Annisus ergò Robertus, patri filiũ æquis conditionibus conciliauit: peregitq́, ut in reliquũ tempus pacificè ageret. Quo ex sententia patrato, reduxit exercitũ. Per quę tempora mortuo Roberto Franciæ Rege, Henricus illi filius succedit. Hic nouercã passus est Constantiam: cuius, ut fit, nouercali odio penè Regno pulsus erat: si non illum Dux Normanniæ Robertus tueretur. Nam mulier cum Regni Proceribus conspirans: Regnum transferre uoluit in Robertum Burgundię Ducem, æquè Regis filiũ, omnesq́ Nobiles Constantia, lateri Regis curauit detrahere. Rex persentiẽs quid ageretur, primum ac maximum refugiũ constituit in Roberto Normanniæ Duce, solis duodecim suorum comitatus, illum in Fiscanno conuenit, per quicquid sanctum est recogitans, ut ab iniurijs, & fœmineo furore illum tueretur. Robertus rem intelligens, simul cernens, quam debeat Coronæ fidem: consolatur Regem, facturum se spondens, quicquid uiribus suis eniti poterit. Regem deinde armis, equis, militibus perornans, solenni ac ualido apparatu remittit Comiti Corbulensi Malgerio: mandans, ut cum Rege procedat quantis posit armis ab illa parte perurgens rebelles: Se quoq́ de sua futurum. ut sentiat contumax Nobilitas, quid posit fidelis Normannus. Fecit quod monuit, armis undiq́ tonans. Atq́ modico tempore redegit in obedientiam Regis, quotquot ante se in illum erexerant, nullo in reliquum musitante. Britonum autem Comes Alanus, & si proximo sanguine Robertum contingeret: audet tamen retrahere quam Duci debuit obedientiam. Et cùm monitus ad sana consilia non rediret, Dux ad limitem Britannicæ ditionis super fluuium Arcem constraxit inexpugnabilem, ut inde fræna inijceret contumacibus. Ingressusq́ Prouinciam, ferro & igni cuncta peruastat. Cunq́ reduxisset exercitum Robertus, iam Alanus Brito, qui præsenti non audebat se opponere exercitui, sequitur abeuntem, uicinam depopulatus regionem. Sed diligentia militum, quos limitum custodes Robertus constituerat, facile peractum est, ut Alanum pœniteret uastationis. Nam obuiam progresi uastantibus Britannis alios cæciderunt, alios turpi fuga uitam redimere compulerunt.

Rex Franciæ restituitur Regno.

¶ Robertus Angliam debellaturus, tempestatibus remoratur. Cum Alano interim Britanno pascitur. Terram sanctam inuisens, redit Niceam; atq́ inibi spiritum Deo reddit. Caput. xxv.

IAMDVDVM in Normannia apud Richardum secundum exulabant nepotes eius, Angliæ Regis filij, honorificè apud

 auunculum

auunculum habiti. Quorum maior natu Eduardus, consobrinũ Robertum assiduis precibus fatigabat: ut se, & Aluredum fratrem Regno restitueret. Dux opportuna tempora obseruans: misit Oratores ad Kanutum Angliæ & Daniæ Regem: ut satiatus aliquando uindicta, quam exercuerit in Anglos: sineret legitimos hęredes in Regnum redire. Ille surda transiuit aure Legationem. Quippè Regno decedere, non leuis apud Reges causa cęnsetur. Vbi nõ profuit Legatio: intentat arma. Extruit classem ualidam: instruit armis & militem, & classem. Omnibus iã paratis, mare ingreditur. At uentus nullo unquàm tempore tam diu contrarius: ut omnem penè commeatum expectantes, in portu consumerent. Ne tamen omnẽ perderet operã: parte classis inmissa, in uicinam ex latere Britanniam, ipse alia ex parte equitum magno numero inuadit regionem. Alanus uidens uastitatem terra, mariq; imminere, amborum consanguineum Rothomagensem Archiepiscopum medium interponit: ut pacis sit sequester. Ille non detrectans operam: Alanum perduxit in conspectum Ducis sub monte Sancti Michaelis: quo Rex classem in ancoris continebat. Ibi rebus ex sententia compositis, Alanum in fidem suscipit iam humiliatum, sacramenta renouantem. Reuocatur exercitus ex Britannia: & fidelis deinde Duci suo Alanus inclinabat. Accæpit per ea tempora Legationem Robertus, ex Kanuto Angliæ & Daniæ Rege: quòd iam malè fisus diuturnæ uitæ: exhibebat Adelredi filijs, dimidiam paterni Regni partem restituere. Sed non placuit præstita conditio. Cunq; audirent Kanutum ualetudinarium, expectandum rati sunt, si fortè absumeretur. Nam subinde melius agendum sibi reputabant. Interea Robertus Dux, quod diu animo concæperat, implendum putauit: præsertim pacatis per circumitum rebus, cùm omnia illi constarent ex sententia: Hierosolymam, quod diu cupierat, uisurus Christi sepulchrum petere constituit. Diu suorum fletibus auerti tentatus: ubi perstitit: paratis omnibus ad iter necessarijs, in suorum medio Procerum, filium illis Vuilhelmum commendabat. Et multis in societatem sacræ peregrinationis abeũtibus: suis ualedicto, iter inibat. Peruenitq; magno labore ad sancta loca: quibus perambulauerũt sacratissimi pedes Domini. Cuncta lachrymis intimę deuotionis uestigia Christi signabat. Et uoto ex sententia persoluto, iam repedauit. Reditq; in Niceam Græciæ urbem, magno suo periculo. quòd loca omnia tum, ut etiam nunc, perfidorum Mahumetis cultorum dominio tenerentur. Ibi crescente per singulos dies morbo: suorũ in manibus Comitum, Deo spiritum reddidit: Christo certa fide iam conregnante. quod labor iste deuotissimæ peregrinationis, cum anteacta uita suadet fideliter sperare. Erat

Tempestas diuturna.

Britannos adit.

Mors Roberti Ducis. 1044.

re. Erat tũ Annus Christi post Millesimũ quadragesimumquartum.

Vuilhelmus patri puer in Ducatu succedit: multis ob ætatem passim impetitus. Regis Franciæ milites cæduntur. Cadit Engelramus: & Hugone Comite capto. Arce montis superata. Caput.xxvi.

VILHELMVS patri filius succedit admodũ puer: & ideo tutoribus indigens. Qui illi ex gente sua prouenerant: uiri quidem fortes & boni, sed quibus non ea fuit quæ solet esse legitimo Principi autoritas. Proceres aũt sub Principe puero, inexpugnabiles sibi parauêre munitiones. Memores: quòd sub Roberto patre nonnulli cesserint irato Principi, cum magno rerum suarum detrimento. Sed perfectis munitionibus, prima in se inuicem arma uerterunt: mutuis odijs confligentes, in proprium exterminiũ. Sæpè congressi: mutuis cęcidere uulneribus. Aliquando uicti, cessere uictoribus. Terra deinde repleta est latrocinijs: impunè grassantibus improbis. quando non erat qui audaciæ se opponeret Princeps. Nec deerant, qui eam rem ad Regni commoda pertraherent. Arbitantes tempus esse: Normanniam, quæ olim armis extorta fuit Regibus: nunc armis repetere. Quòd Dux imbellis puer esset: & Proceres ipsi dissiderent. Quòd etiam pueri tutores paulatim sublati uiderentur. Nam & procurator, & pædagogus, & postremò defensor pueri interierant. Igitur Henricus Franciæ Rex, non ante quiescendum sibi indixit, quàm Tegulensis Normannorum arx deijceretur. Innotuit res Giliberto nobili uiro: quem fidum adhuc puer habebat. Is cùm commendatam ab Roberto Arcem asseruaret: accersitis commilitonibus, armis & commeatibus impleuit. Certus, in exitum sui seruare, quod in fide commendatum accæpisset. Obsidet Rex magna suorum, ac Normannorum Regi blandientium manu. Ille impigrè defendit. Tenuissetq; diutius: nisi mandatum à pueri tutoribus acciperet: ut cedęret Regi. Cessit inuitus: & Arx mox deijcitur: terræq; protinus cõæquatur. Inde Oximensem ingressus Rex ditionẽ, Argentonium Ducis uicũ incendit. Et quàmuis iam inter Regem, Ducariosq; conuenisset: nullo unquàm tempore, confractam Arcem renouari, idq; sacramento uallatum esset: Rex tamen breui rediens, Arcem pro se suscitat, munimentis roborat, commeatibus implet, & recedit. quasi omnia quæ placeant Regibus liceant. Cùm uideret autem quidam ex Normanniæ primoribus Curstenus, Oximensis præses, cuncta Regis arbitrio geri: accitis Regijs satellitibus, Arcem quoq; suam cui pręfuit, statuit communire. Sed Ducarij collecta militum manu, pręueniendum rati hominem, Arcem obsidêt: cõpelluntq; dedêre. Pacti: quòd incolumis, cũ rebus & affectibus

Vuilhelmus Dux I.

Arx Tegulensis demolitur.

proficiſceretur. Ille exulatum emigrans, Duci reliquit omnem ditionem ſuam. Erat Vuilhelmus quidam pueri conſobrinus: quem pater eius Robertus, quòd de ſecundo natus eſſet Richardo, ex ſecũdo matrimonio, donarit Comitatu Tolagenſi: is quoq; abuſus pueri ætate, Arcem in ſummo monte firmauit: Duci rebellionem intentans. Sed Ducales contracto exercitu, montem ad opportuna deſcenſus loca prӕoccupant: fortalicium erigunt. ut commeatum excluderent in ſummo uertice demoranti. Rex Henricus occaſionẽ datã cenſet non contemnendam: Arcem uſibus ſuis proſpiciens profuturã, ab expugnatione uoluit obſidentes prohibere: ad S. Albinum caſtra metatus. Exierant ex Ducalibus nonnulli, qui Regios prouocarent ad pugnam. Illi exciti, ſequuntur fugientes. Dum ad collatas inſidias perueniunt: uertuntur fugientes, ut in frontem depugnent. Ibi Regij cæduntur: capiuntur: fugantur. Engelramus Abbatiſuillӕ Comes cadit. Hugo cognomento Bardulphus, capitur. Rex immiſſo commeatu in caſtellũ, pro quo uenerat: mœſtus de amiſsione militũ, repedabat. Vuilhelmus tamen breui cõactus, pacto Normannis dimittere caſtellum, abijt in exilium. Ita mitibus Normannorum ſeruiens, conuulſum deperijt.

Succumbũt Franci.

¶ Eduardi erga Anglos uictoria. Aluerediſ fratris illius emaſculatio. Quo defuncto Eduardus ſolus Regno potitur. Caput. xxvij.

PER quos dies Kanutus Daniæ atq; Angliæ Rex, cum rebus exceſsiſſet humanis: ſepultus (quod in Dania diximus) Rothomagi: quam urbẽ moriens oppugnabat: Haraldusq; filius eius nothus, Angliã occuparet: Eduardus Adelredi filius, hactenus in Normannia deliteſcens, armauit naues. xl. & in Angliam nauigans, Hauitonam applicuit. Expoſitis copijs, aſcẽdit in mediterranea. Angli collecti, quòd iam pro Danis, Haraldo prӕſente concurrũt. Fit acer congreſſus. Cadunt multi. Eduardus tamen uictor, cum præda conceſsit in naues: maiori manu, quod res ipſa poſcebat, inde rediturus. Frater eius Alueredus diuiſo agmine, portũ tenuit Vuiſanti. Eo fortè conſilio: ut in diuerſa diſtracti Angli, minus occurrerẽt inuectis hinc atq; inde. Sed Doroberniæ Comes, Alueredum perbenignè excæpit: patrium ditionis Regnum illi breui reddendũ ſpondet. Credidit Alueredus perfido. Qui dum in manibus Regnũ haberet: iuuenẽ cum copijs ſuis: milites quidẽm alios diſtraxit uendens: alios peremit: ipſum cũ Nobilibus miſit Londonias in manus Haraldi. Quo cũm perueniſſet: Alueredum iuſsit emaſculari: cæteros autem necari. Qui & ipſe breui moritur. Sed neq; Haraldus diu ſuperfuit. Succedens autem fratri Hardekanutus, eadem cum Eduardo Emma matre natus: euocatum

Daniæ lib. 4. cap. 29.

Aluered emaſculatio.

euocatum à Normannia uterinum fratrem Eduardũ, parte illum Regni donauit. Post biennium autem Hardekanuto quoq; moriente: Eduardus toti cœpit Regno dominari. Quæ idcircò hoc loco replicauimus: ut quoniam iste Vuilhelmus, quem describimus, ad Angliæ coronam contendit: non ignoremus: Regum hac parte in Anglia successiones, & de iure simul Vuilhelmi innotescat.

Autoris excusatio.

¶ In Ducem Vuilhelmum Normanni conspirant. Quos auxilio Henrici Franciæ Regis obedientes reddit: Baiocum recuperans. Caput. xxviij.

VILHELMVS autẽ Normanniæ Dux, iam rerum administrationem aggressus: Prudentum consilio cuncta gerebat. Quam rem pertęsi sunt, quibus per Ducis pueritiam, multa licuerunt. quòd cernerẽt iam sibi fræna substringi. Coniurationem ineunt, autore Guidone, filio Raynaldi Comitis Burgundiæ: quem Richardus tertius, carcere extraxit. Hic Guido donatus à Duce Arce Baioci, quoscunq; potuit lateri Ducis abstraxit: & iam Coniuratione fretus, uisus est robustior. Nam Maiores quoq; cernentes, quibus ante assueuerãt, Guidoni accessere. Quid faceret Vuilhelmus tanto constrictus necessitatis articulo? Regem adit Henricum: docet suorum in se Conspirationem. Commonefacit paternorum, cum modestia, beneficiorum in Regem: Opem implorat. Nec cunctanter Rex annuit. Comitatum Oximensem ingreditur: Valesdunas usq; perueniẽs: ubi consertum obuium habuit hostium exercitũ. Congrediuntur: & graui diu pugna conflictantes, demum cedũt Regi Normanni Proceres: mactantur: proteruntur: fugiũt. Multi Oliuæ fluminis uado pereunt. Guido uix elapsus, Baiocum ingreditur. quod oppidum firmauit obsidioni, si opus fuerit, ferendæ. Sed Rex rebus feliciter pro Duce gestis, cingulum soluit: reuersus in Franciam. Dux obsidendo se parat oppido. Oppugnat: & multo deinde tempore fame expugnat. Guido nusquàm euadere ualens: per amicos exorato Duce, uitæ datur: redditoq; Baioco, suis in ędibus munere præcipitur. Territi eius exẽplo cęteri, gratiam Ducis sui, quibus poterãt impendijs, mercati sunt. Vuilhelmus magnus deinde apud exteros & suos habitus.

Coniurationis Autor.

Baiocum superat.

¶ Godefridum Andegauorum Comitem, Dux deuincit: binis Arcibus depopulatis. Caput. xxix.

ANDEGAVORVM Comes Godefridus, ortis undecunq; simultatibus, bello insecutus est Vuilhelmum Ducem: multis & magnis spolijs per Normanniam ab actis: arcem Danfrontis præcipuũ habẽs uiolentiæ præsidium. Dux cõtractis copijs, in hostes prodijt: & usq; ad Arcis memoratę cõfinia peruenit.

peruenit. Ibi consyderata facie munitionis, uidit altissimis & præruptis rupibus uallari. Tamen artem arte colludere tentauit. Erigit in circumitu fortalicia, quibus insideret: donec fame expugnaret. Dum ita sederet: uenere exploratores, qui nunciarēt: Arcem Alentij captu facilem, si Dux anniteretur. Ille dispositis ad obsidionem custodijs, noctu proficiscitur ad Alentium. Consyderat locum: & uera nunciasse suos gaudet. Sed qui intus erant, conuitijs Ducem exagitabant. Ille oppugnationem adorsus: uno loco detinuit inclusos, attonitos: interim submissis, qui à tergo ingressi, præsidium caperent. Quibus ex sententia peractis: conuitiatores, cæsis manibus ac pedibus, abiecit: Arcem suo muniuit præsidio: reuersus ad primam obsidionem. Illi iam sociorum fortunam audierunt. Calamitatem commiserati: cùm exemplum pertimescerent, se Duci submittūt, pacti abire incolumes cum armis. Persecutusq; Godefridum, Ambroias uenit, ibiq; erecto castello, ac permunito, Rothomagum redit.

¶ Nuptiæ Ducis Vuilhelmi, duplex itē uictoria eius, erga Franciæ Regem Henricum: tum mors illius narratur. Caput. xxx.

IAM domi, forisq; clarus Vuilhelmus, coniugio ineundo tempus esse putauit, ut posteritati inseruiret. Habebat autem Balduinus Flandriæ Comes, ex coniuge Regis filia, filiam nomine Matildim, eam suasu Procerum acciuit uxorem. Nec diu recusabat Balduinus eam tradere. Mittitur puella Principali apparatu, ducitur Rothomagū insigni pompa. Eamq; Christiano ritu sibi consociat Vuilhelmus. Ex qua multiplici prole beatur. Inter alios sustollens Robertum, paterna successione insignem. At non quieuit Godefridus Andegauorum Comes, Regi Henrico instillans odium Normannorum, Gentem esse exteram, quæ alienis agris insistens, in Leges & mores Francorum non possit peruenire, semper inquietā, semper infidam, omni odio insectandam. ut Regi reuertatur sua Prouincia Neustriæ olim detracta Francis, per improbam uim Normannorum. Facilè fuit uetus hoc ulcus ad cruditatē reducere. Itaq; Rex concitus, duobus exercitibus inuadit Normañiam, alteri fratrem præficiens Odonē, alteri ipse imperans. Dux talibus pressus angoribus, undecunq; poterat auxilia conquirit. Intrepidus occurrit, & Regio quidèm agmini ipsum se opposuit, alijs alios submittēs exercitus. Sed qui Odoni occurrerāt, priores ad pugnā perueniunt: hostibus deprensis ad eū locū, qui Mare mortuū nuncupatur. Imparatos insiliūt: magnā partē opprimūt, multis ex Nobilibus cæsis, alijs per mācipia in uincula coniectis. Odo ipse uix fuga elabit̃. Peruenit aduersa suorū fortuna ad Regem.

Vincit Dux Francos.

ad Regẽ, prius quàm Dux ipse prodiret. Territus Rex casu suorum: exercitum retrotraxit, ac in Franciã redijt. Godefridum autem malorum incentorem, ulcisci percupiẽs Dux: in Cenomannos ducit: agros uastat, munitiones deijcit: urbem obsidet: oppugnat, & tandem multo sanguine expugnat. Arces deinde reliquas expugnatas, incẽdio cõsumit. Opportunis iterum locis reędificat: & firmo suorum imposito pręsidio, redit. Rex deinde sumpto Godefrido Andegauorum Comite: maiore apparatu, sed uno iam agmine magno Normanniã ingreditur, per Comitatũ Oximensem: perq; Baiocenses: maximis editis ubiquè uastationibus. Et reflexo deinde itinere, per uadum Vlmæ fluminis reducere tentauit exercitum. Media ferè pars iam amnem transierat: & intumuit à mari fluuius: ut reliqua pars uado transire non posset. Hanc aggressus Vuilhelmus: quòd toti uideretur agmini nimis impar: pugnam acrem conserit. Cadũt sine discrimine Franci fortius, sub oculos sui Regis in aduersa ripa conspicientis præliantes. Reliqui in captiuitatem trahuntur. Rex tantis amissis copijs, abire festinans: amplius Normanniam non infestauit. Nec diu superfuit. quoniam in fata concedens, Philippum filium Regni habuit successorem.

Cenomannos superat.

¶ Deuictis Anglis cum Rege eorum in se fidefrago Haraldo: Regnum Dux possidet. Caput. XXXI.

EDVARDVS tertius interea Rex Angliæ, cùm prolem cerneret se non relicturum: uiuens adhuc, & corpore pręualens, medio in suorum Procerum consilio, Vuilhelmũ Normannum ibi designat successorem: mittens Robertum Cantuariorum Archiepiscopum, qui fidem Duci faceret. Deinde etiam Haraldũ submisit ex Comitibus suis honore, opibus, prudentia præstantẽ. Qui dum nauigat: ui freti deiectus in Pontinã, incidit in manus Guidonis: quem Comitem tunc habuit Abbatisuilla, urbs Picardiæ, etiam hodie florens. Sed Vuilhelmus Dux precibus primum, deinde minis illũ de manibus eius extraxit. Hic sacramentũ Vuilhelmo pręstitit: asseruandi Regni in manu eius. Cunq; ille in Angliam reuerteretur: Rex Eduardus non diu superfuit, sed Anno Christi. 1065. fata compleuit. Haraldus aũt immemor sacramẽti, quod nup Vuilhelmo pertulerat, Regnũ inuasit. Monitus ab Vuilhelmo, ut fidẽ impleret: In oĩbus inqt possum, præterquã in Regno. Vuilhelmus quoq; nõ leuẽ ducẽs Regni iacturam: qcquid potuit undiq; militũ contraxit. Armauit ualidissimã classem, equis, armis militibusq; impositis. Tria feruntur nauiũ milia ad S. Vualaricum, & uicinis locis stetisse in ancoris. Aspirante uento nauigauit: & Peninsulam apprehendens, ibi ad classis custodiam erexit præsidium: & in ordinem rebus digestis, quadrato agmine Angliam inuadit.

Vuilhelmus nominatur Rex Angliæ.

Eduardi mors. Ann. 1065.

inuadit. Audit ab exploratoribus: magna manu Haraldum obuiam uenire per noctem. Suos ergò iubet in armis quiescere. ut cum fessis ab itinere hostibus promptius agerent. Mane primo uenêre sub aspectum mutuum. Ibi aliquot horis ad ordinationem Acierum desumptis, ad tertiam diei horam prȩliari cœptum. Pertinax utrinque pugna: sed maior fortuna Ducis. quòd iustior causa uideretur. Vindicante Deo iurisiurandi religionem frustratam in Haraldo. Nam ille imprimis fortissimè pugnans: aduesperante iam die cadit. Cȩduntur Angli: ceduntque; sed maior clades Anglorum. Vix nox ipsa quietem indicit: Angli comperto Regem suũ cȩcidisse, diffugiũt sine discrimine. Dux uictor, iubet receptui canere. Refocillatos milites permittit quieti. Postera luce legunt spolia: suos sepulturæ mandant: hostes insequuntur. Peruentum est Londonias Regiam ciuitatem; ibi cùm se aliquandiu continerent perduelliones: cessere tandem Vuilhelmo: ac deinde Regni totius dominatione potitur. Genuit autem hic Vuilhelmus ex filia Balduini Flandriæ Comitis, tres filios: Vuilhelmum, in Angliæ Regno patri succedentem: Robertum, in Normannia successorem: Henricum, qui Vuilhelmo fratri successit in Regno. Sed hic sit narrationis huius limes.

Dux Haraldum & Anglos deuincit.

Vuilhelmus Anglorum Rex.

ALBERTI KRANTZII CHRONOGRAphi Hamburgen. Rerum Normannicarum per Italiam gestarum, LIBER IIII.

❡ Ex catalogo Regum Angliæ, Autor Normannorum Regiam dignitatem probat. CAPVT I.

PROSECVTI sumus narratione nostra Normannos in Gallias: deduximus seriem successionis usque ad Angliæ Regnum. Quo accæpto, iam subinde uiluit Normanniæ possessio: iam ex Ducibus Comites constituti. Subinde uerò Franciæ Regibus permissa est iterũ maior pars Neustriæ: ut redirent in antiquam possessionem. Sed tamen magnum etiam exinde bellum exarsit, aliquot seculis continuatum, inter Anglorum et Francorum Reges. Accedente etiam legitima totius Regni Franciæ Anglis successione in magno Eduardo. Igitur quia neque Anglię, neque Francię res perscribere suscępimus: hic stylum sistemus. Quod uerò ad gloriam pertinet Normannicæ gentis: sat erit, Regũ ex hac stirpe successiones attingere paucis. Is ergò Vuilhelmus ex Duce Normaniæ,

Anglorum Reges ex Normãnis. Vuilhelmus

Normaniæ, Rex Angliæ: quòd materno genere Eduardus, cui succes sit, natus esset ex filia Richardi tertij: reliquit in Regno successorem Vuilhelmum sibi æquiuocum, cognomento Rufum. Quo sine prole ascendente: successit illi frater Henricus primus: qui filiam dedit Gaufrido Andegauensi Comiti: ex qua sustulit filiũ Henricum secundũ: qui auxilio Regis Franciæ Ludouici, peruenit ad Angliæ coronam. Nam redeunti à Hierosolymis Ludouico Francorũ Regi, questi sunt Gaufridus pater, & Henricus filius, de Stephano Anglicę coronę detentore: qui & ipse sanguinem trahebat Normannorum: & ideò Normanniam quoq; occupauit. Sed Francorum Rex Ludouicus armis contractis: primùm Normannia, deinde Angliæ Regno Stephanum expulit, & Henricum secundum inuexit. Tum Henricus, ne ingratus restitutori suo uideretur: magnam Normanniæ partem Coronæ restituit; deq; reliquo, Regem dominum suum agnouit, feudi iure. Ita paulatim in Normañia redeunte Regis potestate, minoratur & euanescit Normannorũ ditio. Henricus Angliæ Rex secundus, reliquit in Anglia successorem filium Henricum tertiũ. Cui successit frater Richardus: & illi Ioañes æquè germanus germano, qui peruenit ad Annum Christi post Mille ducentos decimumquartum. Hic est ille, qui Regi Franciæ ad pontem bouinum, obiecit Ottonem. IIII. Romanorũ Imperatorem, tunc terga dantem Francis. Ioañi successit filius Henricus eius nominis quartus, qui annis. liij. regnauit. Eduardus illi filius surrogatur secundus. Ioañes illi filius succedit. Cui Eduardus tertius. Hic est ille, qui cognominatus est Magnus: genitus ex Isabele filia Philippi pulchri Francorum Regis. Defunctis ergò fratribus Isabelis sine prole: se Regem Anglorũ & Francorum gerebat, talemq; se primus inscripsit. Cui post longęuum Regnum, quod illi supra quinquaginta durauit años, successit nepos primogeniti sui filius, nomine Richardus secundus. Quo post. xxij. annos interfecto in carcere, iussu nepotis sui Henrici de Lancaster, Anno Millesimo Quadringentesimosecundo. Ipse Henricus quintus, filius Ducis Lancastriæ pro eo regnauit. Quo in Francia extincto Anno. xxiij. post Mille. cccc. successit Henricus sextus, puer ex filia Regis Franciæ Catharina. Hunc Regno deiecit Eduardus quartus Eboracensis Ducis filius. Cuius frater, Henricum sextum captum, extinxit in carcere, Anno Christi septuagesimo post Mille Quadringentos. Eduardus autem ad annum peruenit. lxxxiij. post Mille. cccc. Quo extincto per morbum, Richardus frater eius, occisis Eduardi filijs, regnauit annis uix tribus. Successit Henricus septimus, dictus Comes de Richmont. Qui perductis in campum aciebus, conflixit: & uicit Richardum. Natus est iste Henricus ex

Vuilhelmus Rufus
Henricus Secundus.
Stephanus.
Normañiæ defectio ad Francos.
Henric. III.
Richard. I.
Ioannes. I.
Henri. IIII.
Eduardus Secundus.
Ioannes. II.
Eduardus Tertius.
Richard. II.
Henric. V.
Henri. VI.
Eduardus Quartus.
Richar. III.
Henricus Septimus.

cus ex uterino fratre Henrici sexti. Nam Catharina Henrici sexti mater: post Henrici quinti mortem, cùm esset filia Regis Franciæ: nupsit tamen infimæ nobilitatis uiro: ex qua tres filios suscępit: quos Henricus sextus, frater, Comitatibus donauit. Ex quorum altero prodijt iste septimus, qui nunc regnat Princeps, ut aiunt, omnium prudentissimus: qui aliquot motus in Anglia compescuit: cùm antiquæ Nobilitatis uiri, ad coronam aspirarent. Et primùm Thomæ Ducis Clarentiæ (qui frater erat Regum Eduardi & Richardi proximorum) extincti: merso capite in uinum, ex Sententia Parliamenti. Filius auxilio suorum in Regno se erigens, ab eodem Henrico septimo capitur: milites eius ad unum cæduntur. Inter quos Martinus niger, ex sutore in militarem prouectus dignitatem. Deinde proximis annis, qui se Eduardi filium testaretur: quòd supposito pro se altero seruatus sit, cum auxilio Scotorum, & fauore, ut ferunt, Regis Normannorum Coronam quæreret captus, & ad Regem protractus, diu seruabatur in carcere: & nunc, ut referunt, ambo cæsi gladio. Hic est rerum status Anno Christi Quingentesimo post Mille. Vnius autem Regis prudentia, multorum tumultus & præcauentur: & exorti, minimo suorum sanguine sedantur. Ita continuata Regum Angliæ serie, adusquè nostra tempora, stirps Regum de sanguine Normannorum, tantis sęculis Regnum tenuit: & possidet in hodiernum diem. Hæc est illa Danicæ atq; Normannicæ gentis gloria, quam indagamus: quòd in longinqua regione ditionem quæsierit: Principatus fundauerit: Regna cōstituerit, atq; reliquerit. Quod iam secundò monstrasse recolimus. Primùm in Longobardia per annos supra Ducentos. Deinde in hac Normannia: ubi Ducatus honore non contenta, non quieuit, donec Angliam sibi adijceret. Quàmuis ante sæpè Dani, Regnum hoc ditionis suæ fecerint: quod illorum loquuntur Annales. Anglici tamen nō æqua aure accipiunt. Crediderim proximam mari regionem crebrius cessisse Danis: sed mediterranea tum ad illos non peruenisse: nisi sub Vuilhelmo, quem diximus. cùm iam totius insulæ ditio, ad unam sit redacta Coronam. Tertium autem est Regnum utriusq; Siciliæ: quod ea gens per Normannos constituit in Italiam, etiam usq; ad Imperiale culmen prouectum in Friderico Secundo. Quod subinde monstrabimus.

Martinus niger.

Anno Christi 1500.

Daniæ lib. 3. per totū & Supra lib. eo. cap. 38. et sequen.

¶ Normanni quomodo, & quando Italiam ingressi sint, disputatur. Caput. ij.

EX HAC Normanōrum gente extitisse & illos, qui in Italia primum Apuliam, deinde Siciliam & Calabriam apprehenderunt: et primùm quidèm Comitatus, deinde prouectioris digni

tatis Ducatus, nouißimè etiam Regna constituerunt utriusq; Siciliæ, citra et ultra Pharũ, nemo ambigit. Sed quo tempore in Italiam transierint: qua ui Prouinciam apprehenderint, ambigunt multi: secum requirentes. Nimirum illa occasione & causa transierunt, qua ante se aliarum nationum homines militiam secuti: illic se collocauerunt per arma, quos illos clementia cœli, & agrorum ubertas inuitauit. Cur quęso primùm Galli Senones, inde Cimbri, post illos Goti, deinde Longobardi Italiam petiuerunt? Nisi ut sedes antiquas melioribus commutarent. Commemorant Tancredum quendam Normannũ, duodecim filijs procreatis, in Etruria consedisse: cuius filij alter post alterum tenuisse Apuliam: & ad posteros traduxisse narrantur. Sed quo tempore Italiã intrauerint: Blondus se reperire negat potuisse. Nam Vuilhelmum cognomento Ferrabach Normannum, in Etruriæ parte, quæ Romandiola dicitur, ditionem tenuisse fatetur: sed quando in eam prouinciam uenerit: aut quibus uiribus fretus apprenderit, scripsisse neminem. An tu Blonde ignoras, quod ipse fatebare: Normaños superiori ætate per Ligerim & Sequanam, subiectos Parisios, Turones, Lemonicos, Aurelianos, & reliquas Galliarũ urbes uastasse: Regibusq; Franciæ, & aliquando Romanis Imperatoribus conflixisse: in Galliarum littoribus sedes fixisse? Inde cùm Burgundiæ Rex Ludouicus, deinde Rodulphus Gallicis uiribus Italiam intrassent: quis putat abfuisse Normannos, ubiq; stipendia facientes, quòd inquietũ genus hominum, consistere non posset in loco semel permisso. Inde uerò cùm Sarraceni de mari, Hungari à terra inuasissent Italiam: laceraretur q; inter hostium manus Domina quondam: cùm uiros aleret Prouinciarum: qui rebus suis diffidebant, Hugonem Arelatensem ex eadem Gallia cum exercitu uenientem, accersibant in Italiam. Quis non uidet Proceres tum militasse Normannos: iam inuicta fortitudinis opinione apud omnes clarescentes? Otto deinde Imperator eius nominis secundus, cùm Lotharij Regis Franciæ repulisset insolentiam: magno agmine ex Gallijs mouit in Italiam, Græcis Imperatoribus obuiaturus. Cur non & tunc potuere Normanni in Italiam transire: ut magnam apud Reges suos, quibus militabant operam nauantes, agros & oppida meruerint: sicut postea ex Alemannis uocati sunt capitanei: quorum posteritas nunc sedet cum Principibus? His igitur temporibus & occasionibus, uenisse in Italiam Normannos licet coniectari: quorum præclara fuere in ea prouincia diu facinora: ut primũ Apuliam, inde Calabriam tenuerint: ex Comitibus Duces ex Ducibus Reges facti utriusq; Siciliæ. Testem tenemus Blondum, cum Autoribus suis, quos ille sequitur, quo ordine in eam uenerint Prouinciam. At

Tancredus

Blondus de Normañis. am. At de temporibus quæstio manet. Nam circa Millesimum Christi annum, fuisse in Italia commemorat Vuilhelmũ cognomento Ferrabach Normañum. Et quidẽ Saxo noster, Richardum quendam ex Ducibus Normanniæ, cùm uxorem suam, Regis Danorum Kanuti germanam non amaret: suspectasq́; duceret nuptias: tradit, cum aliquot sodalibus in Italiam commigrasse: seq́; iunxisse congentilibus Normannis, quos ante se reperit in Italia. Et hoc circa Annum Christi tricesimum post Mille contigisse existimo. Sigibertus quoq́; posteriori tempore, cùm Henricus Imperium Romanum teneret: narrat Robertum, & Richardũ, minuendæ domo multitudinis causa, à Normannia Francorum digressos, Apuliam expetiuisse: & Italis inter se disidentibus, alteri in alterum auxilium præstitisse. Qua opportunitate Italos callidè & fortiter debellasse: & successus urgendo suos, nomen suum dilatasse: & futuræ prosperitatis sibi uiam instituisse. Quæ illuc uergunt Autorum testimonia: ut agnoscamus, multis quidẽ uicibus in Italiam transisse Normannos: sed qui primi fuerint, necdum compertum habemus. Blondus exploratũ se dicit habere: originem illorum in Etruria esse ex Lombardiæ Comitibus. Vnde autem hoc illi compertum sit, non exponit. Ego testem facio Sigibertum memoratum: Normannos ex Gallijs sæpè in Italiam nauigio traiecisse. Vnde ueri simile uideri debet: aliquot locis sedes tenuisse in Italia, sicut acceperunt in Galliarum littoribus. Ait enim. Año. lvij. post Octingentos, Normanni inter Hispaniam & Aphricam nauigantes, ingrediuntur Rhodanum: depopulatisq́; ciuitatibus, ac Monasterijs: in insulam quæ Camarias dicitur, uenerunt. Cùm igitur in mediterraneũ excurrerint: inde in mare Tyrrhenum redijsse intelligimus, unde in Rhodanum transirent. Nam in hoc mare fluuius ille se exonerat. Facile tum fuit, uicinum Italiæ latus tetigisse: & quod supra de Luna ciuitate memorauimus, poterant & tunc Prouinciæ partem delegisse ad sedes. Quàmuis id Autor nullus commemoret. Fuisse tamen in Italia Normannos, testantur omnes. Idem uerò Sigibertus, Año inquit. lx. Normanni Italiam petũt: & Pisas ciuitatem, aliasq́; capiunt, ac deuastant. Et rursus. Anno. 69. cùm Imperiũ Carolus Caluus teneret, Rex Franciæ, Normanni mare intrant: & pars quędam ex ipsis in Italiam redit. Quid quærimus expresius? Pars quædam redijt in Italiam. Ergò si redit, prius ibi fuit: & fortè ad sedes prius captas, tum est reuersa. Ipsum Blondum testem uocamus. Per ea inquit tempora, quibus Carolum Caluum diximus Romanum Imperium assumpsisse: Normanni prę da in Aquitania, & cæteris Galliarum regionibus facta satiati: classe trecentarum sexaginta nauium, Constantinopolim duxêre: suburbanisquę

Sigibertus.

Saxo.

Supra lib. 2. cap. 2.

nisq; illius spoliatis, atq; incensis: in Britannicum mare sunt reuersi. Hoc igitur tempore, uel non ab eo longè, Italiam Normanni intrantes, paulatim inualuêre. Nam ut idem Blondus tradit: initium claritatis eorum, in Italia ad augendam ditionem, tale fuit, ut sequitur.

¶ Vuilhelmi Ferrabachij Normanni, in Sicilia, Apulia, item ergà Græcos uictoria. Caput. iij.

VILHELMVS enim gente Normañus, cognomento Ferrabach: cessantibus in Italia motibus à Berengarijs & Sarracenis, atq; Hungaris: quorũ uiribus diu labefacta erat Prouincia, præclarũ aggressus est facinus. Capitano nanquè, & Salernitano Principibus per fœdera sociatus, ad Malochum græcum, Apuliam, Calabriamquè pro Imperatore Græco administrantem (eo tempore, quo uictus Otto Imperator secundus, leuiris suis ea in ditione concessit) mittens: eundẽ fœderibus adiungit. Conuenitq; inter quatuor: ut æquis uiribus & fortunis, enauigantes in Siciliam, eam Sarracenis eiectis occupent. Collatis uiribus, enauigatum est: & insulam ingressi, Sarracenos obuiam euntes fundunt: ac residuis fugatis, præda ingenti locupletantur: per æquum inter eos diuisa. Malochus autem Insulæ dominationem suo seruauit Imperatori. Indignatus Vuilhelmus: quòd sibi, cæterisq; Insulæ partem non daret: expedito agmine, cæteris quiescentibus, longum iter ingressus, duxit in Apuliam: circumseditq; Melphiam urbem: & ad extremum expugnauit. Audiens Malochus: & ipse expedito milite festinus occurrit: urbem recuperare, quam Vuilhelmus occupauit. Ibi autem Normannus Græcos ab itinere fessos, necdum castris communitos, aggressus, facilè fudit: fugauitq;: & perinde magnam illius Prouinciæ partem, pulsis Græcis, occupauit. Sed cùm iam Bubaganus Malocho successisset: opportuno Apuliæ loco coloniam extruere conatus, Troiam uocat. ut Græcis habitatoribus impleat: essetq; præsidio Regioni. Nõ tulit Henricus Imperator eius nominis secundus: qui iam erat cum exercitu in Italia. Nam admotis copijs suis, urbem nouam quatuor mensibus oppugnandam, expugnauit: & acceptis obsidibus Romam reuertitur. Cùm uerò Conradus Henrici successor imperaret: Græci, Normannis in Apulia graui bello oppositi, pellere illos annisi sunt: sed frustra. Nam collatis Signis: uictores Normanni, Græcos expulerunt. Ad Conradi interim Imperatoris tempora, Normanni Apuliam tenentes: & Græci prælio inter Anfidum amnem, & Oluentem oppidum acerrimè concurrunt. Normanni uictoria potiuntur. Vuilhelmo deinde fato functo, frater Drogo substituitur.

Vuilhelmi fœdus.

Sicilia obtenta.

Melphia Apuliæ capitur.

Vincuntur Græci primo.

Secundo.

Tertio.

¶ Drogo Apuliæ Dux Græcos superat.

CAPVT IIII.

Drogo Dux. Aliâs, Catipanus.

ROGO post Vuilhelmū fratrem obtinuit Apuliam. Quem, missus à Constantinopoli Mel alter Capitanus. (Magistratus id nomen fuit) primò statim impetu, omni penè Apulia Normannos expulit. At impiger Drogo, exercitu reparato, Græcorum superatis copijs, perdita de Apulia protinus recepit. Hoc est illud tempus, quo Richardus Normanuus, Ducali genere editus, contempta uxore Danici Regis Kanuti germana, in Italiam uenit. Inde transiens Hierosolymam, sodales suos in Italia reliquit bello gentilium suorum socios. Per quę etiam tempora Bubaganus alter à Constantinopoli missus Capitanus, in Apuliæ finibus Troiam urbem inchoauit. Hannibalis ibi pridem castra fuisse compertū est. Sed hoc Græcorum præsidium non passi Itali conualescere: Henricum Imperatorem impulerunt, ut obsideret. Benedictum Pontificem aiunt in castris fuisse. Adeò res cordi fuit uniuersis. At tum deditū est præsidiū Imp. post aliquot menses. Ille uerò obsidibus acceptis, Romam redit. Drogone aūt post nō multū tēporis mortuo, alius ex fratrib. succedit.

Daniæ lib. 4. cap. 27.

¶ Hunfredus Comes, Apuliam annis septem regit, & tuetur. Caput. v.

Hunfredus Dux.

VNFREDVS frater, in Normannorum Apuliæ Comitatu successor, annis septem præfuisse narratur. Quid autem rerum gesserit: omnino nihil commemoratur. Nisi, quod coniectura potest quisq; adsequi: non quieuisse Græcos, recuperare amissam Apuliæ ditionem: Normannos autem semel accæptam prouinciam defendisse. Auditis tamen rebus in Italia prosperis: crediderim multos ex Francia uenisse eius gentis Proceres & milites: qui auxilia tulerint contribulibus: ad propagandam, quam semel accæperunt etiam in Italia prouinciam.

¶ Beneuentum Godfredus, cum Leone Pontifice ix. capit prelio. Caput. vi.

Godfredus Dux. Aliâs, Gnariuaro.

ODFREDVS fratrum unus, Hunfredo decedenti succedit. Per quod tēpus Guariuaro Salernitano Principe, ex eadem Normannorum gente oriundo, à suis interfecto: Gisulphus factus est Princeps. Interim Normanni ditionem amplia ntes: & Benenentum urbem Romanæ Ecclesiæ, ex Longobardis subiectam conspexêre. Ea cùm intellexisset Henricus tertius, Pontifici suasit: ut Alemannos à se apud Vercellas præsidio Italiæ relictos, acciperet: Normannosq; Italia deturbaret. Leo nonus tum Pontificatum gerebat. Adiunxit is auxiliares Italię copias Alemannis: & in Beneuentanos

neuentanos duxit. Normanni intellecta Pontificis molitione: præueneꝛe illum curarium. Nam Beneuento capta, illũ firmatis præsidijs & castris, expectauêre. Cõmisso prælio, capitur Pontifex. Quem tamen Normañi, maximo cleri Beneuentani honore, Romã reducendũ curauerũt. Moriẽs aũt Godfredus breui post: nõ fratrẽ aliquẽ, sed filiũ Bagelardũ instituit successorem: cũ tñ ipse à fratribus accepisset ditionẽ.

Leo Pont. ix. bello capitur.

Robertus pulso Bagelardo, à Pont. Nicolao Dux Apuliæ inuestitur: uarijs intentus urbium debellationibus & oppugnationibus. Caput. vij.

ROBERTVS cognomine Guiscardus, Godfredi fratrũ unus, iuuenis impiger: ægro ut debuit animo tulit se præteriri: Bagelardoquè nepote per arma pulso, prædictũ Apuliæ, & iam Calabriæ Comitatum accepit. Addiditq; illis Troiam urbem, Romanis Pontificibus parere solitã. Et cùm uxorem Aberadã eo tempore amisisset: ex qua filium susceperat Boëmundum: tunc alteram accepit Gisulphi Tarentini Principis, ex Guaimaro fratre neptem. Tantis rebus prosperè confectis: Robertus robur (qua erat prudentia) solidissimum rebus suis adijcere constituit. Etenim Oratoribus ad Pontificem Nicolaum missis: illũ, ut ad res Apuliæ & Calabriæ componendas, paterno ductus amore, accedere hortatus est. Pontifexq; (quem Capitaneorum Romanam terram tenentiũ superbia atq; perfidia, dies noctesq; trepidũ atq; anxiũ teneret) cum illis Oratoribus se in Apuliam contulit. Facilè aũt fuit: Pontificem, Robertumq; cupientissimos ad fœdera, pacemq; perducere. Pontifex ergò Nicolaus, Robertũ Guiscardũ ab excomunicatione absolutũ, Ducem Calabriæ & Apuliæ declarans: illum per conscripta fœdera iureiurando cõfirmata: quicquid de terra Ecclesiæ teneret, & inprimis Beneuentũ, reddere uoluit. Et Guiscardus sese constituens Ecclesiæ Romanæ uasallum: uel quod eius regionis uerbum est, Ligium: Romano Pontifici quæcunq; peterentur præsidia mittere: ac quando opus uideretur, cum omnibus copijs afferre spopondit præsidiũ. Tumultuabant Romæ Capitanei: & inprimis Cincius Romani Præfecti filius. Imp. Henricus. III. Ecclesiã fatigabat. Robertus Guiscardus iam Dux Apuliẹ, qui benè de se speranti Pontifici opem tulisset: pellendis Italia Græcis implicitus erat. Nam & Constantinopolitani Imp. per ea tempora satis erant domi inquieti. Sciens aũt Robertus, Kirachũ Imperialem Capitaneũ, qui summæ rerũ eius in Italia præerat, apud Vestam Apuliæ immunitam ciuitatem degere: eó ex improuiso ducens: urbe capta, illũ quoq; intercepit. Pari deinde ducendi exercitus rapiditate usus, Montempilosum urbẽ obsedit. Cunq; diutius ad eã sedendũ sibi

Vesta capitur.

intelligeret: Godfredum fratrem illis præfecit castris: maiores copias in Barulium ducens, capiẽdo oppido fecit necessarios apparatus. Inerant uerò selectæ ex urbibus, oppidisq́ Græcorum copiæ: ut natura loci, tantisq́ defensoribus munitum oppidum, nulla uis expugnatura uideretur: commeatus quoq; qui deerant, ut in tutissimum arcis beneficio portum, undiquè importabantur. Quod cùm cerneret Robertus: magnum, ut oppidanos intercluderet commeatu, aggressus est opus. Etenim multis nauibus in portum contractis, eas sibi inuicem cõtiguas, ea ratione colligauit, cõcatenauitq́: ut ab extremo, in quo Arx erat, promontorio, in continentem ad hemicicli formam ductæ, portum clauderent: per eamq́, tanquàm pontem, oppugnandi in circumitu oppidi accępit facultatem. Nec potuit pertinax præstantis Ducis uirtus euincere: quin ea obsidio ui continuata, eum à gerendis maioribus destinuerit. Tertijs tamen castris obtinuit. Interea Rogerius fratrum Roberti unus, Brundusium terra, mariquè premebat. Cui Godfredus frater, Montepiloso potitus, se addiderat: classi, quam Brundusino in portu Rogerius tenuerat, Godfredum præficiens: ut eam circumageret, & Regium duceret, imperauit.

Stratagema

Monspilosus capitur.

¶ Panormum Siciliæ Godfredus, & Tranam Apuliæ: S. Seuerini item, Consentiam, Salernum ciuitates, Vicum oppidum Robertus armis deuincit & superat.

CAPVT VIII.

IN EODEM tempore, terrestribus cum copijs Robertus, & Godfredus cum classe sunt Rhegiũ delati. Inde cõscensis nauibus, in Siciliam traijcientes, Panormũ primũ de Siculis urbibus, terra, mariq́ obsederunt. Interea Richardus Normannus, Roberti frater (ut putat Blondus, iam oblitus: quòd illũ non inter duodecim numerauit. Ego arbitror illum fuisse Richardũ, quẽ per hæc tempora, minuendæ multitudinis causa, domo egressum, in Italiam contendisse, Sigibertus testatur) Is igitur Richardus, & Vuilhelmus filius, Capua sibi subiecta, Beneuentoq́ inuasa, Ceparanũ obsidebant. Nec satis scire potest: ea ne Roberti Ducis consensu fuerint intentata: quẽ dignior, atq; ardentior suscępta, & se totũ postulans expeditio, apud multos ea suspicione liberat. Nam per id temporis Rogerius, qui à fratribus Roberto & Godfredo in Siciliã traiecturis, ad Brundusij obsidionẽ relictus est, magnũ accępit incommodũ. Quòd introducti nocte de quarta uigilia, ad simulatã proditionẽ Normanni Proceres ad quadraginta, & totidem gregarij milites à Brundusijs suffosi: quorũ capita ad Imperatorem Constantinopolitanũ sunt delati. Robertus autem Panormi obsidionẽ diu duraturã intelligens: Godfredo

Supra lib. eo. cap. 2. b.

Normannorum iactura

fredo castris Præfecto, per Kal. Aprilis in Apuliam se contulit, Tra-namq; obsedit. Et Ianuario mense, qui secutus est annũ, ut supra lxx. et Millesimum. Godfredus Panormo, Robertus Trana urbibus sunt potiti, nec Richardo atq; Vuilhelmo quicquam præsidij attulerunt. Hildebrandus enim Archidiaconus, de Normannorũ perfidia apud Mantuam certior factus, Godfredum, et Matildim uxorem, aduersus illos postulauerat suppetias. Ad quorum uiri & uxoris, cum Archidi-acono, copiosissimoq; exercitu in Campaniæ partes aduentum: terri-ti Richardus & Vuilhelmus, capta de terra & iurisditione Ecclesiæ re liquerunt. Paulóq; postquàm Archidiaconus cum copijs illis Romã cum gloria reuerteretur: Alexander Pontifex, precibus Imperatricis Agnetis, Guilbertum pridem Antipapam, fecit Archiepiscopum Ra uennatem. Idem Pontifex Normannos iam, ut putabat, intolerabiles, statuit cõercere. Cuius ad uota conficiendi gratia, Godfredum cum Matildi coniuge sibi iunctissimos habuit. Iamquè pręmissas à uiro ad ducendas è Lombardia copias, Matildis iter inire iusserat: cùm non-dum in summum Pontificem, Episcoporum Italiæ coniuratio emicu-it. Robertus aũt Guiscardus, rem suam diuersis in locis auxerat. Nam S. Seuerini loca nata munitissima, & Consentia urbibus, de Apulia potitus erat. Intuleratq; bellum Sisulpho Principi Salernitano: cuius sororem habuit cõiugem: & eo in bello tam ardens Robertus fuerat: ut inde in septimum Mensem Sisulphus deditione facta, Salernũ cum Arce prodiderit. Exinde Robertus copijs in Beneuentum raptim, & nullo id præsentiente ductis: eam urbem terq; quaterq; ad primos in-uasionis dies, breui cœpisset: nisi Gregorio Pontifici, ut desisteret hor tanti, parere uoluisset. Et tamen Robertus, ne ab ea expeditione do-mum uacuus rediret: Vicum inuadens oppidum, recepit. Eodemquè anno, qui octuagesimus supra Millesimum fuit: Michael Constantini filius, cum filijs tribus Michaele, Andronico, & Constantino, à Nice-phoro cognomento Binamet, per uim & arma, Constantinopolis Im perio sunt deiecti. Et Robertus Guiscardus, Imperij ipsius debilitati, quam hæ rerum nouitates facerent, innixus: Spinacrobo, Hydrunto, & Tarento Græcos expulit.

¶ Robertus Pontifex Gregorio reconciliatus, Michaeli Imp. Constantinopol. in Nicephorum suppetias lo-cat: & post cruentos congressus, uictor Rober tus, tandem Dirachiũ obtinet. Cap. ix.

VMQVE Tarentũ obsidet Michael, Dioclisi Cõstan tinopoli pulsus: ea in castra uenit incognitus. Et Robertũ allocutus, eo hortante, Romam se contulit ad Pontificem. Per cuius subleuandi occasio-

occasionem sumptam, factū est: quòd Gregorius Pontifex, se ad conciliandum Ecclesiæ Robertum, insinuauerit. Compertumq́ est postea: Robertum, eadem ratione pulso Patria Imperatori Henrico quarto, ut Pontificis opem peteret, suasisse. Primus tamen Pontifex Gregorius, Roberti colloquium expetiuit ad Ceparanū: qui locus Conuentui constitutus est. Quo in Conuentu Robertus Ligium se, quod eius regionis uerbum, totalem signat subiectionem, Pontifici & Ecclesię iterum fecit: & B. Petri uexillo à Pontifice donatus est. Quinetiam Pontifex, ut Robertus restituendo Michaele, maiorem haberet autoritatem: inuasorem Imperij Nicephorum excommunicauit. Nec mora: his apud Pontificem confectis, Robertus Hydruntum petens: iussis eó copijs conuenire: Rogerio exinde natu minori res Italiæ commendans: alteri filio maiori Boëmundo, Præfecturam naualis militiæ commendauit. Ipse cum Michaele Dioclisi nauim Pretoriam conscendens: primus omnium tradidit uela uentis. Impositusq́ nauigio copiosus, æquè ac paratus fortium uirorum exercitus: prospera usus nauigationem, ad Auelonem est perductus. Prima autem ad Dirachium castra à Ducibus firmata sunt. Quamobrem terra, mariq́ obsessam, breui capere sperabant. Nicephorus uerò Imperator, quòd ea Imperij nouitate aliter non poterat: Venetos, ut pressæ urbi opem afferret, orabat. Qui Dominico Siluio Duci suo: ut triennium, onerariumq́ nauium classe educta, Imperatori satisfaceret, publico consilio permiserunt. Duxitq́ in Normaños Duces Siluius classem: quā finis ostendit ingentem, paratissimumq́ fuisse. Nanq́ Normannorū congressa clasi, uictoriam, sed cruentam maximè obtinuit: & mare Dirachinis redditum est apertū. Continuauit tamen terrestrem oppugnationem Boëmundus. Nam paulò post eum conflictū, Robertus Michaelem Dioclisi secum ducens, ad reparandam classem se contulit in Italiam. Interea Nicephorus Imperator, his quæ apud Dirachium facta erant, indiesq́ fiebant, auditis: exercitum in Dalmatiam ducendum parare constituit. Et cùm suas, Græcorū, Thracumq́ copias, minores, quàm belli necessitas posceret, fore iudicaret: Alexium Mega, magistrum militum, cui multum fideret, misit Andrinopolim, magna attributa pecunia, ut Turcas, Sarracenos, & ex omni gente conduceret milites. Ille nouorum militum in se uertit sacramenta: & ueteranorum fauorem emercatus, stipendia Imperatoris nomine negabat. Quærentes autem, & penè tumultuantes, de suo donauit. Quibus rebus & IMPERATORI odium, & sibi gratiam conciuit. Adegitq́ his artibus: ut se Imperatorem consalutarent; poscerentquè duci Constantinopolim. Quo audito: urbem triduo diripiendam se permissurum pollicetur.

Ligius quid

Veneti pro Nicephoro Imp. Const.

Alexij infidelè negocium.

Constanti. prædatur.

pollicetur. Qui portis præerant corrupti pecunia, aditum permisere. In cœna Domini ingressi: eam urbem tanta calamitate, stupris, incendijs, rapinis, latrocinijs oppressere: ut nihil unquàm simile ulla haberet memoria. Prophanata templa. Nicephorus eam inuenit gratiam: ut tonsoratus in monachum, uitam retineret. Alexius per sacrum Dominicæ resurrectionis diem coronatus Imperator, exercitum à præda & iniurijs iussit reuocari. Omnem nouatarum rerum culpam in Nicephorum traijciens: Michaelem Michaelis Dioclisi filium, cōsortem Imperij declarauit. Eumq́ prępositum nouis exercitibus, misit in Dalmatiam. Boëmundus interea terrestrem, Robertus dimisso in Italia Michaele reuersus cum classe, à mari obsidionē firmauerunt. In quos cùm Græci Imperatores terra mariq́ impetum uiderentur facturi: Italici Duces copijs in aciem eductis, pugnandi copiam fecerant. Commissoq́ prælio, quod durum & utrinq́ cruentum fuit: Michael Imperatorum alter cęcidit. Alexius in fugam conuersus: lacerum, dissipatumq́ reduxit exercitum. Fuisse autem in exercitu Alexij. lxx. milia ferunt. Normanni longè minores habuêre copias. Secundum eam uictoriam Dirachini, Imperatoris sui pręsidio desperantes, urbem Roberto dederunt: pariterq́ multa Dalmatiæ oppida: prius etiam quam essent adita, fecerunt deditionem.

Victor Robertus.

¶ Robertus Dux Romā, Henrico Imp. IIII. abacto, ingreditur: atq́ Vrbe passim deuastata, Pontificem carceribus eximit: Salernū abducens. Caput. x.

INTEREA Henricus eius nominis quartus, cùm aduersus Romanum Pontificem usq́ ad Vrbem Romam peruenisset: & illum in mole Adriani conclusisset: unum illi præsidium erat in Roberto Normanno, Duce Apuliæ & Calabriæ. Ea fuit potentissimi Ducis autoritas: ut & Imperatoribus, & summis Pontificibus tutandis aduocaretur. Nam cùm intellexisset Robertus, quo in statu Roma esset, Pontifexq́: cùm pręmeretur ab Henrico Imp. IIII. qui Romam cępisset: præfecit rebus Dalmatiæ Boëmundū filiū: & se contulit in Italiam. Expeditisq́ copijs duxit in urbē Romā. Cùm aūt esset apud Ceparanū Robertus, ad Henricū. IIII. misit Imperatorē: q bellū illi, & capitis periculū, nisi Vrbe, & eius agro excederet, denūciaret. Henricus urbe Roma ciuibus cōmendata, ad B. Petri basilicam se cōtulit. Inde militibus Capitolio euocatis (quod illi incensum relique rant) magnis itineribus Senas contendit. Contigitq́: ut eodem die ac hora, ille urbem Senarum, Robertus Romam attigerint. Ciues Robertum Vrbe discludere promissis bonis moliuntur: ac ille inuicem similibus redditis, se ludificabat. Ipse tamen per amicos, Flaminia Petri

Robertí autoritas.

Robertus Romam ingreditur.

Petri introducitur. Irruerũt armati ciues: uicꝗ illum ut expellerent intentarunt. Qua causa factum est: ut proxima in campi Martij regione, Guiscardi copiæ, subiecto igni, eam quæ nunc quoꝗ cernitur, fecerunt uastitatem. Nam quicquid ex porta Flumentana (nunc Populi dicta) hinc ad S. Siluestri, & S. Laurentij in Lucina: inde in Sanctorum Triphonis & Augustini ædes pertinet: id absumpsit incendium. Quia uerò apud Capitoliũ rebelles & aduersantes Pontifici ciues cõactos esse audiret Robertus: à Campo Martio per Exquilias uadẽs, petit Lateranum. Vbi aliquot desedit dies: expectans, si fortè, quod à se quæri omnes nouerant, Pontificis liberandi, ciues facerent mentionẽ. Sed prælijs potius apud Amphitheatrum, nunc Colosseum, commissis: cogebantur per singulos dies milites sui decertare. Quod cùm diutius ferre Guiscardus non posset: ædes ciuium, domosꝗ tunc frequentes, quotquot hinc à Colosseo per Lauianam uiam, ad martyrium Petri & Marcellini: inde ad Sanctorum Ioannis & Pauli per Celiũ montem, ad Lateranum pertinet: incensas diruit. Quam pulcherrimæ regionis uastitatem, ad tempora nostra cõtinuasse uidemus. Peruicit tamen robustissimi Ducis fortitudo & præstantia: ut Capitolinum caperet collem. Vnde facta uelut deditione, ciues ad eum concurrerunt. Qui recta ad castrum Crescentij, cum armato exercitu incedens, disiectis murorum repagulis, Pontificem eductum, in suam Laterani deduxit sedem. Et tamen quia abalienatos animis ab eo ciues, extrema in eum intentaturos formidarat: illũ perduxit Salernum. Vbi etiã Pontifex uitam finiuit.

Roberti in Roma uastatio.

¶ In Dalmatiam Robertus moturus, Alexium Imp. Constantinopol. bis, cum Venetorum subsidijs deuincit. Tum uita fungitur. Caput. xi.

ROBERTVS autem Dux maiora animo agitans, inchöatam in Dalmatia uictoriam prosequi: & Constantinopolitanum, quod affectabat, Imperiũ inuadere perrexit. Quia uerò terrestri exercitu Boëmundum filium non satis ualere considerat: classem ipse parauit ingentem. Ad cuius inchöatæ initium territus Imperator Alexius: orauit Venetos: ut classem pro uiribus ingentem pararent, suæ quàm breui educere coniungendam. Veneti Roberti potentiam, si augeretur, suæ libertati aliquando suspicantes obfuturam: classem pararunt spe Alexij grandiorem: quam Dominicus Siluius Venetorum Dux, Corcyram usꝗ perductam, Græcorum, & uenientis Alexij nauigio coniunxit. Vixꝗ classes coniunctæ erant: cùm alto iam mari nauigantem Robertum traijcere in Dalmatiam, Venetorũ speculatores nunciauerunt. Velis itaꝗ sublatis, Alexius Dirachium, ut hostem

ut hostem portu prohiberet, properans delatus est. Nec tamen ea longè uisa numerosi nauigij classe: aut in alto constitit: aut obliquo flexit Guiscardus: sed prioris hostiũ proras petens armis, uiam aperire perrexit. Pugnatum est utrinq; summa uirium & audaciæ paritate. quo factum est: ut pari quoq; euentu prælium dirimi nequiuerit. Guiscardus tamen, siue pro solita fortitudine & fortuna, siue quia Dirachini portus propinquitas, & stans in littore armatus Boëmundi exercitus, aliquod suorũ animis robur addiderat: censim superiore euadere cœpit. Et ubi unam suarum nauium Alexiani mergerent: binas ille Græcorum, Venetorumq; mergebat. Fractis itaq;, & fugatis hostibus, malè integram classem Guiscardus Dirachium perduxit. Alexius uerò ad sinistram, ad dextram Siluius fugientes: hic Venetias, ille Peloponnesum nauigarunt: & malè tractatum, ob amissæ classis inuidiam, Dominicum Siluium Veneti Ducatu deiecerunt. Suffectusq; Dux Vitalis Faledro, Cröaciæ & Prothosenastos titulis ab Alexio Imperatore ornatus, classem & ipse Venetijs armatam, ad illũ auxilio duxit. Postquam autem Guiscardus, & Boëmundus filius, de sũma belli in Constantinopolim inferendi, aliquot consultauerant menses: attulerunt ad eos Dalmatæ speculatores: auctum Veneta classe Alexium, ut in Dalmatiam duceret classem: prima maiorem, paratioremq; Peloponneso soluisse. Quàmobrem & ipse Dirachio soluens, in altum se contulit, obuiæq; sibi casu classes apud Sasinum conflixere. Maiori autem quàm antea damno Imperator Alexius, & Venetus Dux superati, fugatiq; fuere. Robertus autem Guiscardus ad Casiopam insulam delatus: eo qui tunc erat Iulio mense, ibi uita functus est.

Vincit Robertus Græcos.

Vincit secundo.

Roberti mors.

¶ Rogerius Roberto patri succedens, à Pont. Rom. confirmatur: Capuam, Siracusas item Siciliæ superat. Pace fratrum non seruata, mutuo se armant bello. Caput. xij.

ROGERIVS filius, patri in ditione Italica successit. Nam ei ilico omnes de Italia populi, præterquàm Siciliæ ciuitatũ, sicut & genitori paruerunt. Et cùm Boëmundus nullam sibi in Italia ciuitatum partem dari propriam, indignè ferens: classem, terrestresquè copias Hydruntum adduxisset: quæcunq; Genitori & sibi in Dalmatis paruerunt, ad Alexium defecere. Interea Rogerius Dux Capuam urbem, cum exercitu potentissimo inuasam, cœperat: cui etiam omnes, quicunq; hinc à Tibure, inde à Velitris ad Campanum pertinent agrum: Romani Pontificis, Romaniquè populi eneruatis tunc uiribus diffisi: sese permiserant Rogerio gubernando. Boëmundus interea, quàmprimum quassatos de nauigatione equos satis

Rogerius Dux.

Capua capitur.

quieuisse, & milites omnia bello necessaria comparasse uidit: Hydruntum profectus, in Rogerium fratrem duxit. Cum quo apud Fornetū Beneuenti, aciebus utrinq; ordine structis, conflixit. Decertatum est prælio haud quaquàm cruento. quòd Comites paterni in utroq; exercitu ducentes: à Rogerio impetrauerūt: ut permissa Boëmundo Apuliæ parte, Ducatus ipse titulum, & cætera retineret, quę Genitor de Italia possedisset. Secundum quam pacem, Rogerius Melphim ad Vrbanum Pontificem se contulit: & Ligium ac Vasallum Romanæ Ecclesiæ obligans: Ducatus & paternæ succesśionis confirmationem ab illo obtinuit. Exinde traijciens in Siciliam, cępit Siracusas. Quo tempore Adelisam Roberti Frisonis Flandrensium Comitis filiam, Kanuti potentisśimi Angliæ & Danię Regis relictam, matrem Caroli Flandrensium Comitis, quem Brugenses interfecêre, duxit coniugem. Ex qua genitus est illi filius Vuilhelmus. Per id tempus, Boëmundus concessis à Rogerio fratri ciuitatibus, parum contentus: Melphim quoq; furto surripuit. Quod Rogerius ut toleraret: cum nullis paternorum Comitum suasionibus adduci posset: bellum utrinq; parari cœptum. Primusq; Rogerius, quòd à Sarracenis magnam Siciliæ partem tenentibus, & reliquis suæ ditionis de Sicilia, cùm inde mouisset, sibi deuinxisset: uiginti illorum milia stipendio conducta, in Italia secum traxit. Ilicò adiunctis copijs, quas ex Calabris, Salentinis, Lucanis, & parte Apuliæ sibi subiecta cōtraxerat: in Melphim ductus est. Boëmundus uerò ad decem milia habens milites ueteranos sub se nutritos, & disciplinam edoctos militarem: in propinquo Melphi, natura munito se continens loco: urbem sua præsentia statuit conseruare. Quod ut melius facere posśit, fœdera inijt cum Richardo Beneuentano, & Capuano Principe, paterno hoste. Qui ea fratrum discordia fretus, in Patriam reuersus est.

Siracusas Sicilię obtinet

Fratrum dissidium.

A Melphi urbe Rogerius exercitum subducit: Boëmundo fratri relinquens. Is terram sanctam inuisens, Antiochia potitur: ubi tandem moritur. Caput. xiij.

INTEREA parabatur magna illa in terram sanctam expeditio, Duce Godfredo, cum fratribus Comitibus Boloniæ Galliarum. Erat uerò tam magnus Christianorū exercitus, tam pacatus incessus: ut nihil qua irent hostile, nihil incommodi timeretur. Vnde factū est, ut Rogerius & Boëmundus fratres, de Melphi ciuitate acerrimè contendentes, quia nihil suis urbibus & oppidis timuerunt, loco nō mouerint. Generosior tamen animo Boëmundus, tot Principes fama clarisśimos ad bellum, glorię plurimū, & meriti habiturum se intelligens: laudabili exarsit ęmulatione: & ab ipsis Principibus

pibus uiris, quos ilico allocutus, persuasus est: liberum Rogerio fratri fecit: Melphim ne, an cętera quę sibi essent de Apulia, occupare uellet. Signatū ex more ferūt, eductis ex Vestiario purpureis chlamydibus binis, multas exscindisse rotulas: quibus tum Italicæ gentis ad. xij. milia uiri cruce fuerunt signati. Mouit aūt Rogeriū fratrē, Boëmundi generosus animus. Isq; liberū faciens cōmilitonibus suis: ut qui uellent, illū in Græciā sequerent: Melphis obsidionē soluit. Tunc Tancredus nepos Boëmundo adhærens: illū in expeditione est secutus. Transierūt omnes ea spe atq; animo, ut aut terram sanctam perfidis ademerēt: aut se in reliquum habitandam, aut uitam Christo Domino impenderent: certi, aut uincere: aut mori. quare nihil sibi reliqui in sua quisquè patria reliquit. Quos uerò, & quàm magnas res in ea expeditione Boëmundus gesserit: quoniā multorum literis, & nouissimè Sebastiani Brand, in opere ad illustrissimum dominū Romanorū Regem Maximilianum inclaruit: prætereundū hoc loco putaui. ne in infinitum decurreret solis Normannis in cōmemoratione uocandis, hac parte suscępta narratio. Nam & Blondus eam rem eleganter explicuit: nos in hac parte releuans. Neq; enī Boëmundi res præclarè, siue totius belli commemoratione possunt explicari. Vno commemorato: quòd paucis uiri gloriam commendat. Ad reliqua transibimus. Primus ille Antiochiæ promeruit dominationē. Sine illo nihil præclarè gestū: per illū uerò solū plurima. Redijt in Italiam: suorū simultates eradicaturus: ut res componeret. Regis Franciæ filiam Constantiam accæpit uxorem. Imp. Constantinop. bello tenuit: & quas uoluit conditiones extorsit: præcipuè, ut expeditum faceret transitum uenturis Europa militibus in Terram Sanctam. In quam & ipse post triennium redijt, in pace sancta finiens: cum filio Antiochiæ sepultus.

Optio libera.

Peregrinatio in terrā Sanctam.

Sebastianus Brand.

Boëmundi laus.

Rogerius Siciliæ Comes, Calabriam cū Apulia, Vuilhelmo pulso ui obtinet: Regiū inde sibi titulum adscribēs. Moritur sine prole Vuilhelmus. Caput. xiiij.

VILHELMVS Rogerij Ducis filius, Roberti nepos: mortuo patre, succedit in Ducatu Calabriæ. Apud Gelasium Pontif. legitimam promeritus de Ducatu inuestituram. Cùm & ab eodem Pontifice, Robertus quoq; Capuā, & Richardus de Aquila Principes, feudum suum accæpissent. Nam nouo se illi fidelitatis sacramento obligauerunt. Qui etiam aduersus Henricum. v. Imperatorem, qui patre depulso, successit in Imperio: pro Ecclesia duxerunt exercitum: & illum redire in Germaniam perpulerunt. Interim Rogerius ex Normanna gente uir primarius, cùm Siciliæ Comitatum administraret: mouit in Italiam; & capto Camisio, post breui discessit:

Vuilhelmus Dux Calabriæ.

Rogerius Tertius.

filium sui nominis Rogerium relinquens successorem. Non satis explicant Autores: filius, anne aliquis ille fuerit magna de stirpe Roberti Guiscardi: an Vuilhelmi, qui primus Siciliam cum consortibus tulit de manu Sarracenorum. Normannorum tamen stirpis fuisse, compertum habemus. Iam enim rebus de Italia prosperis, in Normanniã Galliarum nũciatis, multi accessere. Quod & Saxo noster de Richardo, & Sigibertus de Roberto, Vuilhelmoq; cõmemorat. Nec dissentit Blondus: qui tantam in ea gente coniunctionem fatetur: ut nuptias sibi conciliarent in Italia morantes Normanni, ab ea gente quæ Gallias incolit. Quod in Adelisa claruit, Kanuti Daniæ Regis relicta, Roberti Flandrensis filia: ex qua Rogerius hunc sustulit filium, Apuliæ Ducem, quem describimus. Nam & Normanni nobiles in urbe Roma fuêre ciues, præcipuè semper Ecclesiæ studentes: quos etiam Vexilliferos habuêre in seditiosos Imperatori studentes. Qui tamen Eusebij Cęsariensis calculum de temporibus continuauit: tradit, eum Rogerium fuisse Roberti Guiscardi fratrem: unde Comites Italiæ descenderunt. Nam Guiscardus quæ de Sicilia cęperat, fratri Rogerio traditur permisisse. Cui & Blondus adstipulatur. Cùm aũt Calixtus iam Ecclesiæ Romanæ præsideret: Vuilhelmus Dux inter alios sacramento renouato, Pontificis defensionem accępere: confirmati ab illo in sua quisq; ditione. Inde auctus animus, oblatam aliquando Alexij Imperatoris Constantinopolitani, pridem uita functi, filiam, in matrimonium accipere constituit. Malo id quidèm consilio: peiori exitu. Alexij omnibus Christianis hostem, maximis cũ Roberto auo suo, & Boëmundo patruo odijs constitit declarasse. Cùm tamen Rogerij Siciliæ Comitis, consobrini sui ambitionem duceret suspectissimam, non prius Italia est profectus ad uxorem sicut petebatur, Constantinopoli desponsandam, quàm Calixtus Pontifex, Apuliæ Ducatum, & cęteram de Sicilia terram, usq; ad fretum Siculũ, ad tunc Ducatu comprehensam, in suam, & Romanæ Ecclesiæ tutelam, protectionemq; suscępit. Vix dũ uerò mediũ iter suũ enauigauit Vuilhelmus, cũ Rogerius Siciliæ Comes, suscęptã à Pontif. tutelã sibi notã paruifaciens, Calabriã inuasit: & prius dimidiã cæpit, quã Pontif. de afferẽda ope poterat cogitare. Qui Hugonẽ Cardinalẽ à Beneuento, pręmittẽs Romã: & ipse cum Cardinaliũ collegio, & Romanorũ copijs, tumultuariè est profectus. Inuentũ ad arcis Nicephorę Hugo Rogeriũ obsidionẽ mouentẽ: nec precibus inde, nec cõminationibus potuit deterrere. Pontifex interea Beneuẽtũ delatus, infausta in expeditione, multos sibi charissimos febribus correptos amisit: & ipse mala pariter usus ualetudine, lectica in Vrbẽ æger, mœstusq; relatus est. Qua fretus benè gerendę rei

occasione

occasione Rogerius, Calabriã omnẽ, Apuliamq́ subegit. Vuilhelmus uerò uxoris spe frustratus: cùm ad affinem Salernitanũ Principem in Italiam reuersus confugisset: diem ibi, nullis relictis filijs, obijt. Ex eo tempore Rogerius tantarum rerum successu elatus: non se ultra Apuliæ & Calabriæ Ducem, atq́ Siciliæ Comitẽ, sed Italiæ Regem cæpit appellare. Quòd magnis auctus uiribus, omnẽ teneret ditionem, quę nunc in duo Regna manet diuisa, utriusq́ Siciliæ, intra & ultra Pharum. Ergò ambitio Siculi Principis, Regium sibi nomen desumpsit.

Vuilhelmi mors.

¶ Pont. Rom. Innocentius. II. cum Cardinalibus à Vuilhelmo Rogerij filio capitur. Scisma quoq́ narratur, & Rogerij modestia. Caput. xv.

REGIVM sibi nomen Rogerius, Rogerij filius, Sicilię Comitis, ex gente Normannica, primus desumpsit. Sed multa interuenêre, prius quàm fundatum benè Regnũ transmitteret ad posteros. Temeritas dedit initium: Scisma Ecclesiæ contulit prouectionem: sed demũ legitima succesio confirmauit. Ad quam cùm narrationem protulerimus: in nostram Noruagiam paulò post reuertemur. Calixtus Pontifex, multa in Rogerium Siciliæ Comitem, se Regem Italiæ appellantẽ, animo non minus celso, quàm irato dum molitur, diem suũ obijt. Successor eius in Pontificatu Honorius, in Vrbe se cõtinuit. Visus est enim timere: ne duo factiosi geniti Romana gente, in quorum controuersia Papatum accæperat: per absentiæ suæ occasionem, motus aliquos intentarẽt. Interim Innocẽtius. II. anno post natum Christum. 1130. Honorio succesit. Qui superbiam, tyrannidemq́ Rogerij Sicilię Comitis, sese Italiæ Regem appellantis, ægerrimè tulit: adeò, ut iracundia magis tractus, quàm uiribus necessarijs ad tantam rem agendã, fretus tumultuario contractũ impetu exercitum, in illum duxit. Tantaq́ profectus est celeritate: ut Rogerius, qui nullos rescisset à Pontifice factos esse apparatus: apud S. Germani oppidum, improuiso impetu sit repulsus. Eóq́ oppido ui capto, tyrañum in castro Gallinio, in quod se de fuga recæperat, Pontifex obsedit. Filius autem Vuilhelmus Calabriæ Dux, cum exercitu ueniens, soluit obsidionem: Pontificemq́ cum Cardinalibus capit. Vsus tamen modestia Rogerius: Pontificẽ cum Cardinalibus suis liberat: et quicquid uoluit, ab eo, præter quàm Regni titulum, impetrauit. Reuersus Romam Innocentius: adulterinũ Pontificatu nouũ sibi suffectũ, reperit Petrum, Petri Leonis filium: qui se Anacletũ Pontificem appellaret. Fretus erat Petrus, non magis nouo Innocentij Pontificis casu, quàm electione: licet dispari utriusq́ ipsorum facta: In qua Anacletus longè fuerat superatus. Spoliauerat Petrus, absente Innocentio, primarias

Rogerius. I. Rex ex Normãnis.

Pont. & Cardinales capiuntur.

Antipapa.

Vrbis Ecclesias, Principis Apostolorũ, Virginisq́ matris Maiorem, & Lateranensem, aureis, argenteisq́ ornamẽtis: et conflata inde ingenti pecunia, multos in Vrbe corruperat: adeo, ut ea multitudine suis addita cognatis, Pontificis potentiam in Vrbe obrueret. Quamobrem sibi, ac suis timẽs Innocẽtius: Conrado Sabinẽsi Episcopo Cardinali, Vicario suo, in Vrbe relicto, Roma migrãs, cum Cardinalibus & Curia, per Pisas & Genuam, ad Philippũ Regem, in Franciã delatus est.

¶ Rogerius Rex per Antipapam Anacletum confirmatur. Amissam Italiam recuperat. Aphricam subijcit tributariam. Emanueli Imp. 5. urbes ui aufert: Christianorum patronus, tandem moritur. Caput. XVI.

INTEREA Petrus, in Anacletũ prophanatus: pertẽtatum seduxit: ut Rex appellatus, se Romanũ Pontificẽ adoraret: Idolum uidelicet ueneraretur simulacrum. Sicq́ factũ est: ut omniũ Normannorũ primus, absurdo utriusq́ Siciliæ titulo Regni sit abusus: qui omnem terrã de Italia complecterentur: quam nũc quoq́ Regnũ Siciliæ appellamus. Innocentius aũt in Francia celebrato Concilio: Lotharium tum assumptũ Regem Romanorũ, secũ ducit in Italiam: inq́ urbem Romam cum exercitu perduxit. Erant in Vrbe ciues nõ pauci, qui fauerent Innocentio: qui cùm exercitũ secum haberet Alemannorum, non se ausus est Petrus Anacletus cõmouere, sed paternis in ædibus delituit. Imperatore autẽ propter intemperiẽ æstus, rursus in Germaniam contendẽte. Pontifex Pisis celebrauit Concilium: in quo aduersus Petrũ multa constituit: sed in Vrbe, & Rogerij ditione, multa per absentiam Innocẽtij, sunt innouata. Quare iterũ accersitus à Pontifice Imperator, aderat cũ exercitu: Pisaniq́ illũ classe promptissima auxerunt: priores Pisani, Amalphã, Riuellumq́ ducentes: utranq́ urbem, & agri earum oppida ui capta diripuerũt. Pontifex aũt, & Imperator terra profecti, prius Barulũ usq́ duxerũt, quàm populũ offenderent cõtraria sentientẽ. Itaq́ Barulo obsidione circundato: Rogerius sibi timens, dum in Siciliã confugisset, omnia amisit, quæ in terra Itala occupauerat. Cui custodiẽdæ terræ, Põtifex Rainonẽ Lotharij Imperatoris Comitẽ, attributo titulo Ducatus Apuliæ: cùm aliquot Germanorũ cohortibus præfecit. Tantisq́ rebus nõ magis feliciter, quàm faciliter confectis: redierunt in Vrbẽ Principes: & Lotharius in Germania reduxit exercitũ. Moritur deinde Petrus Antipapa: & Innocẽtius ad quietẽ peruenit. Interea Rogerius Normannus, per Celestini primũ: post Lucij Pontificẽ, rem ecclesiasticã frigidè administrantiũ tempora: omnẽ terram de Italia, quam Innocentius, Lothariusq́ abstulerant, recęperat: et modestiore quàm prius titulo usus: sese Regẽ Siciliæ appellabat.

Papa, Idolum.

Rogerij fuga, & iactura.

Recuperat sua Rogerius.

appellabat. Rogerius aũt per dictorum Pontificum tempora, classem in Aphricam Duxit ingentẽ: ac tantis Sarracenos incommodis, cladibusq́ꝫ afflixit: ut Rex Tunetis, tributo quotannis promisso (quod annis postea plus quàm triginta persoluit) pacẽ sit impetrare à Rogerio cõactus. Per quæ tempora Romanorũ Imperator Conradus: & Rex Franciæ Ludouicus: cùm sanctissimam peregrinationẽ in terram sanctam suscępissent: Emanuel Cõstantinopolitanus Imperator: qui exosum sicut patres sui haberet expeditionem illam: fraudes multas, quando aperta ui repugnare non poterat, struxit. Farinam calce miscuit: & plures ille pane, quàm Sarraceni gladio perdidit. Rogerius ergò Siciliæ Rex, secundo Emanueli tunc Imperatori, cuius dolòs, fraudesq́ꝫ, & inimicum in nostros omnes animũ, melius quàm Gallicus, Germanicusq́ꝫ Reges nouerant, infensus: eũ bello agitare, ac domare constituit. Cum classe igitur de Aphrica tunc reducta, Borcyram, & eius urbem Corfumum aliquandiu oppugnatam: Corinthũ quoq́ꝫ, & Thebas, ac Eubœam (quæ & Nigropontus) de Imperio Cõstantinopolitano cæpit: spoliauitq́ꝫ. In Constantinopolim quoq́ꝫ ducturus erat: nisi resciſſet, Imperatori Venetos bello socios, sexaginta triremium classem, Petro Bolano Duci, sinu Adriatico eduxisse. Flexit itaq́ꝫ dextrorsum Rogerius ad Asiana littora: intentaturus, Christianis opem: aut si Barbaris infidelibus, incommodum adferre posset. Idq́ꝫ Christiano nomini feliciter cessit. His itaq́ꝫ, alijsq́ꝫ operibus pietatis insistens Rogerius: post omnia morbo consumitur. Optimi, & fortissimi Ducis, & magnifici Regis nomen, posteris suis cum laude relinquens.

Impium factum.

5. Vrbes capit.

¶ Vuilhelmus Christo fidelis, oblatis conditionibus, Adriani Pont. pedibus prouoluitur: suscipiens in feudum Ecclesiæ quæ sua erant. Caput. xvij.

WILHELMVS eius filius Regno succedit. Is quàm primũ inito Regno, arma in Romanæ Ecclesiæ terram, hostilia cœpit: & hinc Beneuẽti suburbana, inde Ceparanum, Babacũq́ꝫ oppida occupauit. Cõmouit ea res Adrianũ Pontificẽ, cui cùm alia in Pontificatus sui nouitate deessent arma, exercuit ecclesiastica: et Vuilhelmo fideliũ cõmunione, Regniq́ꝫ titulis priuato: populos, Proceresq́ꝫ Regni eatenus, iuramẽto sibi pręstito absoluit, ut nulli facta rebellio fraudi foret. Et cùm iã Fridericus eius nominis. I. in Imperio esset, uenerũt Romã nõnulli Apulorũ, et Principis Capuani Oratores, Pontifici Adriano suasuri, ut ad suam de Italia terrã, Vuilhelmi Normanni tyrañidè oppressam, per ipsius terræ Principũ uirorũ, populorumq́ꝫ cupientissimorũ manus recipiendam, se conferret. Pontifex secundo mẽse uix apud Lateranũ finito, cũ exercitu ea tẽporis breuitate

Vuilhelmus. III. Dux.

Fulmen Ecclesiæ Romanæ.

contracto, ad Casinensem saltum S. Germani oppidum accessit. Vbi multos earum Regionum Proceres reperit cum copijs expectantes. Quos fidelitatis sacramento, sibi, & Romanæ Ecclesiæ obstrinxit. Et Roberto Principe Capuano, Andreaq; Comite præmissis: Capuam ipse, & inde Beneuentu se cōtulit. Vbi cęteros de Apulis, Calabrisq;, & Salernis, qui Casini non interfuerāt, iureiurando adegit. Dum autem Pontifex Adrianus exercitū tot recipiēdis regionibus idoneum: & Vuilhelmo, qui se cū copijs Salerni continebat, Italia pellendo præparat: Imperator Orientis, misso ad populum nuncio, hoc agit. Quia iam illi bellum cum Venetis esset, Anconitanosq; in spem magnā erexit: si tres, aut quatuor de Apulia ciuitates sibi permiserit: Vuilhelmū Apulia, & omni Italia expellendum, operam suam pollicetur. Id cùm rescisset Vuilhelmus (iā enim Græci, ignaro Pontifice, aliquot urbes cæperant: ad Pontificem confugit: eum sibi conciliare studens. Missis Catanensi Episcopo, & de Nobilitate sua primoribus: paucis uerbis postulata, in hanc maximè formam proponerēt. Vt communioni Ecclesiæ restitutus Rex à Pontifice, in utroq; Siciliæ Regno confirmaretur. Viceuersa pollicebatur, omnia iuris Ecclesiastici, quę occupauerat reddere: & insuper Paduam, Montem Fuscum, & Morionem oppida Beneuentanis confinia, Ecclesiæ & Pontifici permittere posidenda. Romanis deinde Pontifici rebellibus, propria subigēdis impēsa, operam suam exhibere. Auri uerò summā pollicitationibus parem, cùm sibi tunc paratā non esse diceret: dato temporis spacio, nihilominus soluturum se spondebat. His conditionibus Pontifex, uel ea maxima ratione, quòd Græco Imperatori, aliâs semper Christianorū hosti apertisimo, parum crederet: pro sua prudentia assentiebatur. Sed cùm res in Cardinalium collegio esset discussa: tenuit nonnullorū non minus auaricia, quàm imprudentia: Vuilhelmum Imperatoris Græci fauoribus et pecunia deturbandū. Vixq; satis sciebant, Oratores ad Vuilhelmum esse reuersos. quando illū paratisimo exercitu in Apuliā ducto, omnia euertere auditū est. Copia nanq; Gręcorum, & Apulorū apud Brundusiū superauerat. Ad cuius prælij famā omnes, qui de Apulis, Salentinisq; apud Casinū & Beneuentū sacramēto se Pontifici, et Romanæ Ecclesiæ obstrinxerant, subitā Vuilhelmo fecerūt deditionem. Mouit itaq; Adrianū Pontificē, non magis Vuilhelmi audacia, quàm illorū, quibus crediderat, Apulorū Principū perfidia: Cardinaliūq;, q oblatā occasionē spreuerāt imprudētia. Et uno, eodēq; tēpore, hinc Vuilhelmo pacis, et reintegrādę beneuolētię spē fecit: inde Cardinales mali cōsilij Autores, se, q Romā redire simularet, in Marsos usq; pręcedere iusit. Cūq; Vuilhel. ad S. Martini in Basilicā Beneuētani agri se

Legatio Vuilhelmi.

contu

cōtulisset: ad expectantis ibi Pontificis Adriani pedes prouolutus est. Cui nouo fidelitatis fœdere, & sacramenti religione obligato: Adrianus Pontifex solita utriusq; Regni iura, infeudationémq; concessit. Hic est limes rerum, quem nobis præfiximus. Iam sunt Normanni legitimi Reges. Iam in Italia & Sicilia fundauêre, quod suscępimus ostēdere, Regna. Hoc est illud Danicæ atquè Normannicæ gentis decus, quod inuestigamus. Iam dudum in Longobardia, & tota Italia, Dani Scania egressi, Regnum firmarūt. Inde in Galliarum littoribus, splendidum titulum, cum regione, latissimè Ducatum meruerunt. Et inde in Angliam transmissi, illud quoquè Regnum sibi uendicarunt. Inter quæ tempora in his Apuliæ, Calabriæque, & Siciliæ prouincijs, duo splendida Regna constituerunt.

Epilogus, Normannorum glorię.

ALBERTI KRANTZII CHRONOgraphi Hamburgen. Rerum Noruagiæ gestarum, LIBER V.

Kanuti Magni Noruagiæ quoq; Regis, Regnorū in filios partitio, potentia, fœlix administratio, atq; sepultura insignis narrantur.

CAPVT I.

DEDVCTA Normanōrum gente ad Regnum usq; utriusq; Siciliæ: in Noruagiam prosequēdam reuertamur, ad superiora tempora recurrētes, ubi narrationem intermisimus. Nam cùm Kanutus cognomento Magnus, Angliam, Daniamq; Regno coniunxisset: effecissetq;, ut Olauus optimus Noruagię Rex, ciuili & plus quàm ciuili bello obteret: martyr (ut aiūt) Domino consecratus: Haraldusq; germanus eius similes exitus ueritus, in exiliū abijsset Constantinop. Imp. militare: Kanutus Noruagiæ regnum prioribus cōiunxit: & inter filios partitus ditionem, Suenoni Noruagiā, Haraldo permisit Angliā: durū Knutonē Daniæ designabat successorem. Ipse nauigans, filiorū Regna circūibat: omnibus superimpetitans. Inter alia uerò fortia facta eius, angebat illū: ab Richardo Normaniæ Galliarū Duce, repudiatæ sororis iniuria. Itaq; ulturus (ut ipse dicebat) superbiā: quòd coniugalia sacra Richardus temerasset: exercitū comparat in Normaniam Galliarū. Quam in Prouinciā cū Rex Kanutus expeditionē cōparasset: iamq; gerendis rebus intenderet: tristem nunciū de sublato Haraldo filio Anglorū Rege accępit. Sed ille ppior publicę utilitatis negocio, quā priuato affectui: neglectis penetraliū suorū casib, bello institit administrādo. Sed iā (ut suo loco inter

Supra lib. 3. cap. 6. & 7.

res Normannorum diximus) Richardus ista prospiciens, abijt Hierosolymam. Kanutus autem iam grandęuus, & qui multũ laboris exanclasset, nam & Romam cum Imperatore Conrado, cuius filio Henrico, filiam desponderat, cum non cõtemnendo comitatu petierat, militiæ grauis, continuos sudores non sustinens, ex labore morbũ cõtraxit. Sentiensq; propinquare uitæ finẽ, uocatis Proceribus, nequaquã docuit bello abstinendum, etiamsi ille iam mortem obiret. Nam uita functum se, uelut uiuum circumferentes, uictoriam iussit expectare. Auspicijs enim suis etiam mortui, docuit uoto potiundum. Nec fefellit morientis uaticinium. Diuturnitate tamẽ temporum, Dani fastidia non ferentes, Rothomagensibus, ad quorum mœnia sederant, pacem dederunt, si Regis sui mortui funus Regaliter exceptum exequerentur. Rapuêre conditionem ciues Normanni, solenni Regis funere pacem mercati. Hic fuit exitus Regis in ea gente omnium uictoriosissimi & clarissimi: qui Franciæ terram corpore premit uita functus: & Normanniam gentis suæ prouinciam, reliquijs suis honestauit. Vt autem Noruagiensibus, mortis Kanuti nuncius uenit: Danicum detrectantes Imperium, Magno Olauo filio Regnum detulêre.

Daniæ lib. 4.c.29.& se.

¶ De successione Regnorũ Daniæ & Noruagiæ, simul Kanutus & Magnus paciscuntur. Illo aũt mortuo, hic utriusq; Regni gubernacula adsumit. Caput. ij.

Magnus Rex. I.

MAGNVS Olaui martyris filius, Procerum Regni uoluntate, cõtempto Danico Imperio, patri successit in Regno. Kanuto autem Daniæ Rex, cognomento Durus: cùm à consobrino Suenone uocaretur in Angliam: audiretq;, unà defecisse Noruagiam: statuit, minoris iactura maius conseruare. Igitur euocato Magno, fœdus cum illo percussit, iureiurando confirmatum: ut qui alteri superstes uiueret, utriusq; Regni, Danici, atq; Noruagici sceptra teneret. Tanti arbitrati sunt Proceres esse, sub uno Rege utrunq; Regnũ. In eas cõditiones Kanutus Magnum dimisit: ipseq; Angliam cunctis Daniæ suæ uiribus adnauigans, petiuit. Magnus paternum regnum quietus tenuit. Kanutus autem post biennium emoritur. Cœpitquè dissidium inter Magnum Noruagiæ Regem, pactis fœderibus imminentem, & Suenonẽ Magni Kanuti ex germana sorore nepotem. Daniæ Proceribus, iusiurandũ fœderi inditũ, omni iure sanguinis censentibus præferendũ. Erant ê diuerso, qui pactionẽ improbarent: quę iniusto sanguini præiudicium afferret: perquàm stultum & uerecundũ reputantes, eorum quibus antea Dani imperitassent, conditionibus petere. Sed præualuit iurisiurandi religio: frustratusq; est Sueno, illa sanguinis spreta successione. Magnus exinde ûtriusquè Regni tenens guber-

Danię item Rex Mag.

gubernacula: non tam longam, quã desyderatam egit gubernationẽ. Non enim diu superfuit. Quàmuis & pro patris sanctitate, & suapte nihilominus uirtute, ab omnibus plurimum amaretur. Venationi institit: ut solent apricandi gratia Principes atq; Nobiles: & dum incautus admisso, adactoq; equo, leporem, aut feram aliam sectaretur: prolapso per præcipitum, equo deturbatur: & baculo, qui frigore duratus extabat, terræq; prominebat incussus: effracta pectoris crate, uitam nõ longè post finiuit: Suenoneq; in Regno Daniæ successorẽ pmisit.

Daniæ lib. 4. cap. 31. c.

¶ Haraldus Constantinopoli Draconem prosternit. Noruagiæ Rex, in Danos mouẽs, Iutios superat. Ab Anglis tamen turpi fugare pellitur: licet Normañi Anglo cæso, uictoria fruantur. Cap. iij.

HARALDVS interea diui Olaui frater, cùm apud Constantinopolim ageret, Rem ueritus Kanutum, qui fratrem eius perdidit, miram expertus est fortunã. Nam homicidij factus reus cũ unico famulo, qui eum non deserendum putauit, uterquè (ut ferunt) Draconi obijcitur deuorandus. Carcer hanc fertur habuisse formam: ut Draconi ex proxima palude ad uorandos reos, aditus foret. Sed à custode carceris miserationis gratia, donatus armilla, bestiam cunctis mirantibus uicit, & occidit. Inde pro uirtute uita donatus, etiam liber abire permittitur. Vir generosi, ut cunctis existimatio fuit, sanguinis. Nemo autem miretur: si tam longinquam egerit militiam uir extorris. Cùm etiam superiori ætate, quod suo in loco diximus, testantibus Italicis Scriptoribus: Normañi per tempora Caroli Calui Imperatoris, uastatis Galliæ littoribus, atq; Aquitania peruagata: trecentis sexaginta nauibus, ex mari Britannico duxere Constantinopolim: suburbanisq; uastatis, atq; incensis: in mare Britañicum sunt reuersi. Et quod in Dania diximus: Ericus Rex terram sanctam petiturus: cùm in eadẽ Imperiali urbe ab itinere fessus conquiesceret: repeterit suæ gentis plurimos Imperatori militantes. Et miramur: si quando ex Saxone Sialandico legimus: Hellespontiacos, aut alios Orientis populos, à Danis impugnatos: quibus idẽ nauigandi fuit usus qui Noruagijs, Normannisq;: imò, ut præfati sumus, indiuisa semp maris: præsertim longinqua fuit Danis, Noruagijsq; expeditio. Reuersus ergò in Patriam Noruagiã Haraldus, occupat Prouinciam: eaq; ex uoto potitus, arma trãsfert in Daniã. quòd à Magni uoce, deberi sibi reputaret. Cõcurrũt hostiliter utriusq; Regni uires: et arma ad Iutiã perueniũt. Dumq; dubia uolitat uictoria, Iutij uicti, multitudine cesserũt: spontaneumq; exitum eligẽtes, sese in mare præcipitabãt: lętũ à se, quã ab hoste sibi inferri pręponẽtes. Sueno aũt Danię Rex, reparatis uiribus, iterũ ducebat in hostem.

Haraldus Rex. II.

Draconem sternit.

Vincit Iutios.

in hostē. Sed cùm adhuc nequaquàm numero, aut uiribus pares hosti uiderentur Dani: ab audacia robur mutuantes, concurrunt animis impigri. Ibi paucorum spectata uirtus effecit: ut numero impares Dani: uiribus pares hosti uiderentur. Extractaq; in noctem pugna, incertum uictoriæ reliquerunt exitum. Sed Noruagiorum uires, noua classe aduecta, augebantur. Dani autem circumspicientes, cùm nihil opis expectarent: desperatam patri suæ uictoriam habuêre. Quę res effecit: ut noctu Scanienses sua parte subducta, clam enauigarent. Reddita luce, Rex Sueno suorum paucitate conspecta: ubi abijsse quosdam suorum audiuit: spem in relictis uiriliter constituit, acriterq; confligens, effecit ne uinceretur. Tertio autem prælio renouato (tanta fuit Danorum ad certamen acrimonia) quia numero facilè superati: uiribus tamen uinci non possent: et proinde incerti, qua staret uictoria: inuicem discessere. Per quæ tempora, Haraldi Anglorum Regis insolentiam, iuniores natu fratres non ferentes: spontaneo exilio ad Noruagiæ Regem Haraldum profugerunt: opem implorantes aduersus fratris superbiam. Ille uerò, ut erat Regni propagandi cupidissimus, classem expediuit: moturus in Angliam. Et peruenit nauigans in mare Britannicum, ad littora Regni. Cùm ex aduerso littore Franciæ (quæ Normannia est) uidet non minorem suam classem adnauigare: incertū hostis, an auxilia suæ partis demoretur. Vbi intellexit, in Anglorum Regem & illos ducere, partitis copijs, diuerso littore rem sunt aggressi. Haraldus autem Rex Angliæ, incertus cui se primum hosti obijceret: expectat Noruagiorum excursionem. Vbi uastabundi terram Anglię peruadunt, ab Anglis occupantur: à quibus uicti, turpiter naues repetunt. Inde uersi in Normannos, uincuntur. Haraldus Angliæ uictus, in obscuro loco delitescens, extrahitur: extinguiturq;. Filij eius duo, cum sorore in Daniam migrauêre. Puella Russorum Regi desponsatur. Iuuenes ibi exulantes consueuêre. Nam Normaniæ Dux Vuilhelmus, ut diximus, Regno potitus est.

¶ Magnus cum Olauo fratre, Noruagia successionis inire potiuntur. Magnus Ingonis filiam sterilem uxorem ducit. Caput. iiij.

Olauus. Magnus Reges.

OLAVVS atq; Magnus Haraldi filij, in expeditione Anglicana deficiētes, paternum Regnum tenuêre. Sed Sueno interea rerum Danicarum potitus, tam Anglis, quàm Noruagijs hostilia denunciabat. Nam de Anglia cum Vuilhelmo Normannorum Duce, qui coronam apprehendit, quàmdiu superstites ambo fuere, luctabantur. Tentata est aliquādo Principum reconciliatio, sed frustra. Magna res quæ petebatur, erat in medio. Suenoni aūt cùm filij eius

lij eius succederent: primùm Haraldus solo biennio: inde Kanutus Rex Christianissimus, pro Christi religione martyr consecratus: quē deinde Olauus frater: hunc autem Ericus excæpit, is qui Constantinopoli egressus, in peregrinationem Terræ sanctæ perijt: Erico Nicolaus itidem frater substituitur: omnes filij Suenonis, fratres inuicem consanguinei, diuersis editi matribus. Sed quod ad nostram pertinet Noruagiam: Magnus Haraldi filius, cùm rebus suis prospiceret: Sueonum Regem Ingonem ad tradendum nuptui filiam Margaretam, penè inuitum cöegit. Nam sedulò Sueones adortus, Halladienses etiam de Dania fertur inuasisse. Sed ab illis in naues repulsus est. Ingo autem Suetiæ Rex, pertinaciter sibi imminentem Magnum ferre non sustinens: filiæ coniugiæ eum primùm generum, deinde in societatem fœderis accæpit. Sed ex eo matrimonio Magnus nullos sustulit liberos. Vnde prouenit: ut Magno iam mortuo, eadē mulier Nicolao Danorū Regi in sacra cōiugalia concideret: mulier singularis religionis, & fidei nō uulgaris. At cùm interea Magnus Nicolai filius, moriente Sueonum Rege, à Gotis in Regnū uocaretur: illis quidèm regnauit, sed Suecis contemptui est habitus. Auxit tamen animos eius ea res in tantum: ut Kanuto adolescenti optimo, Erici peregrinantis Regis filio, pro sua uirtute ab uniuersis honorato, amatoq́ꝫ, se opponeret: & apud patrem de Regni suspicione illum accusaret: ad extremū, etiam positis insidijs opprimeret. Qua indignitate cōmoti Dani, Nicolaum Regem perpulerunt, ut atrocissimi sceleris reum. Filium Magnum item populus proscriberet: & iuramento firmaret, nunquàm se decretum hoc relaxaturos. Sed tempus irā populi mitigauit. Quippè persuasus Rex pater: ab amicis filium contra iusiurandum de exilio reuocauit. Quam rem indignissimè Kanuti fratres Ericus & Haraldus tulêre: aperta se iam rebellione se opponentes Regi Nicolao.

¶ Magnus pecunia corruptus, Ericum sororiū prodere conatur. At astu ille effugit, Magnū Nicolai filium bello opprimit. Haraldus Noruagia exulatur. Caput. v.

MAGNVS interea, proximi Magni filius, Haraldi nepos: cuius pater sine prole reliquit Margaretā, à Danorum Rege Nicolao ductam: cùm iste uel ex priore matrimonio, uel ex concubina (res enim incerta est) natus, Regnum tueretur paternum. Nihil enim discriminis etiā tum habuêre Reges, Regumq́ꝫ filij. Nam omnes Suenonis proximi filij, quos diximus, inuicem sibi successisse, concubinis progeniti memorātur. Is igitur Magnus Noruagiæ Rex, missis in Daniam Oratoribus: Kanuti Ducis occisi filiā deposcebat coniugem. Ericus Kanuti frater, rem nō inuitus amplectitur: ut in Ni-

Magnus Rex.

colaum, & Magnum filium eius bella gesturo, uires accederent Noruagiæ per puellam: cuius patris uindictam Ericus moliebatur. Ipse uicissim Ericus, annitente eodem Rege Magno, germanam eius coniugem accæpit. Ita geminata utrinque affinitate, cõsociatus Magnus Noruagiæ, & Ericus Iutiæ uiribus: in Nicolaum, & Magnum filium eius, Daniæ Reges, arma comparabant. Conserto deinde prælio: uincitur Ericus. quippè quem frater Haraldus destituit: maiori odio insequẽs fratrem, fraterni sanguinis uindicem, quòd ante se Regnum quærere uideretur, quàm fratris occisorem. Victus Ericus, cum Coniuge fugit in Noruagiam ad Magnũ: utriusque nuptijs fretus: nihil dubitans, amicissimum sibi Regẽ reperire. Nec illum fefellit opinio ingredientem. Nam perbenignè exceptus est. Nicolaus autem Daniæ Rex, memor: quòd Magnus olim Kanutus, in Olauum diuum Noruagiæ Regem, non tam uiribus, quàm insidijs superior euasit: Magnum quoque Noruagiæ Regem, misso quàm occultissimè nuncio, pertentauit: ut accæpta grandi, quam polliceretur pecunia, Ericum tolleret de medio. Ille auariciæ quàm fidei propior: quòdque uereretur, maiori per illum bello Regum uicinorum implicari: accæpta pollicitatione pecuniæ, promisit operam. Itaque credulum Ericum illis sepsit satellitibus, quibus erat in tempore ad nutum usurus. Sed innotuit Erico res per Reginam neptem suam: missoque ad Hallandienses sibi fidissimos, curauit adesse nauim paratam. Nec segnes amici, nauem Erico expediũt: seque adesse clandestino insinuant nuncio. Ericus custodes suos ebrietate pelliciens, iactu etiam aleæ ad hilaritatem prouocauit. Et iam consopitis illis, quasi requiem petiturus, cum coniuge nauim petit: repertasque in portu cæteras naues parauit. Inter hęc recordatur paruuli filij, quẽ trepidatione magna abire festinantes, in diuersorio penè oblitum neglexêre. Sed non erat tum Magnum Erico periculum, quo sanguinis sui paruulum in periculo relinqueret: Missis, qui afferrẽt, moratus est in portu. Et cum excępisset, enauigauit. Custodes postera luce conscij uespertinę ebrietatis, claustra Erici pulsant: sciturí, si adesset. Vbi nihil abintus responsum est, effregere: uacuamque domum cernentes, non dissimulanter nunciãt Regi. Ille quàmprimum nauibus celerrimis sequi iubet fugientem. Tanta fuit dulcedo promissæ pecuniæ. Sed iamdudum ante illos soluens Ericus, Lalandiam peruenit. reditusque sui fecit indicium: Occiso gentis Præfecto: quem Rex Nicolaus immiserat Regioni. Et cùm Ericus Magnum Nicolai filium bello oppressisset: Nicolaus etiam pater à Slesuicensibus (quod in Dania sumus executi) esset occisus: Regnum Daniæ inuasit. Frater autem eius Haraldus, quòd sibi à fratre timuisset, Noruagiam illi infestam, petit exilio.

Vincitur Ericus.

Danię lib. 5. cap. 15.

Auri sacra fames.

Danię lib. 5. cap. 16.

¶ Haraldus,

¶ Haraldus, Magni, filium eius se simulantem, bello fugat. Tum Erici auxilijs, ab eodem superatus, oculis simul, & genitalibus orbatur. Caput. VI.

HARALDVS Hybernicarum partium quidam, Nobilium ordine habitus, ferebat: se per ea tempora Magno Rege Noruagiæ, qui Hyberniam uastabat, natum: & ut miraculo quodam rem astrueret (id enim ab eo fuit exactum) super ardẽtes prunas nudis pedibus ingreditur: & nihil molestiæ passus, multos traxit in credulitatem. Quibus autoribus, Magnus Rex poscitur: Haraldo æquè ad Regnum nato, partem Regni cedere. Illoq; recusante, ignoto homini ditionem suam permittere: nequaquàm potuit flecti. Peruentum est utrinq; ad arma: & ingenti confecto prælio, inter assertores Haraldi, & Magnum Regem: fugatus est Haraldus. Is in Daniam ad Ericum: quem sciebat Noruagiorum Regi iustis de causis inimicissimum, contendit. A quo promptè excæptus est. ut speciosum ille belli titulum haberet in Magnum Noruagiæ: qui etiam ut cumularet in caput suum inuidiam, optimi uiri Kanuti filiam repudiauit uxorem. In Haraldo autem Hybernico, quem dicimus, monstrosum ferunt agilitatis genus deprensum. Nam pignore deposito, cursu audebat contendere cum citatissimis equis. Vtriq; enim brachio bacillum subijciens, tanta celeritate se promouit: ut equinus illum cursus æquare non posset. Idem inter nauigandum prora exiliens, per remorum capita in puppim reuersus in aliud latus, eorundem remorum partibus innixus, in proram redibat. Athletica magis, quàm Regia flexuositas. Sed amãt etiam Reges in minoribus eminere. Nero enim Imperator Romanus, & cythara, & uoce, & carmine certabat cum doctissimis. Hũc Haraldum Ericus Daniæ Rex, uiribus auxit: ut in Noruagia bello premeret Magnum. Et primò quidem incerta stabat uictoria. Inde tota Daniæ classe roboratus: tam magno Magnum adortus est prælio, ut eũ opprimeret: captumq; oculis, ac genitalibus priuauit. ne aut uidens Regnum resumere conaretur: aut gignens, ultorem procrearet. Interrogatusq; à suis: si quem infelicitatis suæ cuperet habere consortem: Paucos ea re delectari respondit. Inuentus est tamẽ inter armigeros, qui facie, & omnis corporis habitu similimus esset Magno: qui Regis sui charitate, similem orbitatem deposceret. præfatus: ut cui uidenti similis fuisset: cæco quoq; non dissimilis haberetur. Ita Magnus ex sceptrato cucullatus euasit: agẽte perfidia, quam Erico ostendit. Haraldus autem Erici frater, cùm Noruagiam petisset exilio: nihil inde grande pro Regno recuperando gessit: sed filium reliquit Olauũ: qui in Daniam reuersus ad Ericum: solam patris priuatam quondam hæreditatem,

Haraldi ementiti agilitas.

Daniæ lib. 5. cap. 19. a.

Daniæ lib. 5. cap. 21.

reditatem, successione legitima repetebat. Rex illũ omni successionis iure carere respondit. quòd iam parẽs eius in Legem cõmisisset, externo milite patriã pulsans: qua ex re, ueteri lege, omni cõmodo Patriæ, bonisq́ excidisset uniuersis. Olauus nõ Lege, sed armis repetendum patrimoniũ existimãs, omni quo poterat conatu, Regẽ impugnat: & ubi insidię nõ procederãt, ad aperta arma decurrit. Quę cùm imparia Regijs contraxisset uiribus: facilè à potentiori superatus, uita caruit.

¶ Noruagiam Legatus donat Archiepiscopatu Lundensi, & collationem Eschyllo Archiepiscopatus in Suetia. Caput. vij.

NORVAGIA cùm ab initio suscæpti Christianismi, Pontifices suos ad Hamburgensibus Episcopis, Legatione perpetua in Aquilonis Regna fungẽtibus, semper accæpisset: hoc tempore, hoc est, ad Annum Christi post Mille Quinquagesimum Quartum, Nicolaus, qui postea in Apostolatu factus est Adrianus Quartus, tunc Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, Britannicum mare permensus; Noruagiã in Ecclesiasticis rebus tum Lundensi Archiepiscopo parentem, immunitate cõcessa, magni Pontificatus, hoc est, Archipræsulatus titulis insigniuit. Trondennis constituẽs totius Regni metropolitanum: qui nunc mutato Vrbis nomine, Nidrosiensis appellatur. Idẽ quoq́ Legationis qua fungebatur potestate, in Suetia peragere cupiẽs, nõ prẹualuit: Suecis, atq́ Gothis de primatu inter se contendentibus. Cùm neq́ de loco, neq́ de persona cõueniret inter eos. Certamini ergò decus negauit, rudẽq́ adhuc Religionis barbariẽ, Archipõtificatus honore nõ dignatur. Verùm perpeso tẽporis habitu, cùm per Oceanũ redire, hybernæ nauigationis metu duceret in periculis: Daniã reditui suo per commodã arbitratus, offensam eius ex Noruagię promotione contractã, beneficij delinimento sedare constituit. Eschyllũ ergò Lundensem Archiepiscopũ mãdatis aggressum, plus nouæ dignitatis, quàm ueteris amiserit recepturũ, promittit: definiens, se ereptæ Noruagię damna, Suetici Primatus munere pẽsaturũ. Rapuit promissum Eschyllus, cupideq́ Legati copiam efflagitat. Qui ubi uenit: futurũ Sueticij Sacerdotij insigne apud illũ deposuit: dandũ ei, in quem concors Sueonũ, Gothorumq́ suffragiũ cõuenisset. Statuitq́: ut quicunq́ Sueonũ creandi essent magni Pontifices, Pallio à Curia dato, per Lundensem insignirentur Antistitẽ: eamq́ sedem perpetuò ueneraretur obsequio. In hoc priuilegio dato, confirmationẽ à Curia proficiscendam promittit. Quod effectu facilè fuit. Siquidẽ Romam reuersus, decedente Eugenio, maximus Pontifex subrogatus est Nicolaus, tunc dictus Adrianus Quartus. Peregitquè publicę religionis

Præsul,

Præsul, quod præfatę religionis minister annuerat. Sed Regnum diu ciuilibus bellis laceratū, ad eum diē concertantes de Corona habuit.

Haraldi Hybernici deperditio & mors. Restituitur Regno Magnus. Siuuardi quoque admirabilis urinatio, animi, corporisque inuicta uirtus in mortem usque. Caput. viij.

SIVVARDVS erat ex Proceribus Noruagiæ, qui Haraldo Hyberniensi semper obluctabatur: hunc uisum obseruari per suos, si quando manus eius incideret. Post multa, insidijs intercæptum, ad se iussit perduci. Dataque in eum mortis sententia, longius in mare proiectum, mergi iussit. Ille uiribus iam locum non esse uidens, ad ingenium recurrit. Nam qui illum prouehendum in nauim suscæperant, comiter allocutus, largissimo curauit potu impleri: iamque exhilaratos interpellat. Quando inquit moriundū mihi: unum hoc supremi beneficij loco deposco, ut clauum mihi gubernandum breuissimo permittatis momento. Visum est: nihil mandatis accęptis obfuturum. Ea re impetrata: nautas impensius edere remigium hortatus, cùm uehementissimum nauigij cursum animaduerteret: proiecto gubernaculo, præceps undas insilijt, priusque se littori quàm concitata ratis impetum correxisset, restituit. Ita & suo acumine, & hostium socordia seruatus, periculoque cui destinabatur ereptus: Haraldū, amoris gratia (quod rescierat) noctu castris egressum, in amplexu pellicis per insidias interfecit. Dantem pœnam & sibi, quem morte captum damnauerat: et Magno, quem Regno, ut diximus, luminibusque priuauit. Igitur ut belli titulum apprenderet: Magnum protinus monachalibus septis erutum: tametsi uirilibus careret, uirum induere perpulit: deiectamque Regis fortunam, ad pristinum Regni fastigium constituit erigere. ne deesset, cuius autoritate & titulo bellum aduersus Haraldi sobolem susciperetur. Peruenit autem hoc tempore Legatio ad Regem Daniæ Vualdemarum eius nominis primum: obsecrans, ut Noruagiæ Regnum, tot ciuilibus bellis correptum, ac teterrima tyrannorum dominatione laceratum, iam exangue & ruinæ propinquum, eius occupatores incessendo tentaret. At ille proprij Regni negocijs implicitus, posthabuit alienum. Interea Hugo, Siuuardus, & Estenus Haraldi filij, paternum Regnum uendicare conati: naualem prælium conseruerunt aduersus Magni defensores. In quo partim cæsis, partim fugientibus socijs, incredibili, & humanæ fortitudinis prętantiori fortitudine Siuuardus, quem diximus, solus aliquandiu nauigium suum ab hostibus uendicauit. Ad summum, pluribus eorum prostratis: omnique superstitum multitudine ad se unum opprimendum concurrente: singulari nandi peritia fretus (quanquàm Hyber-

Haraldi Hybernici mors.

Eximitur Magnus monachismo.

Siuuardi incredibilis urinatio.

num tempus instabat) armis militaribus tectus, profundo se credidit: atq; sub undis, quas hostiũ cruore resperserat, enatans: dubiũ effecit, maioris audaciæ specimen in naui pugnãs præbuerat: an inter undas agilitatis edidit. Siquidem loricã, qua corpus munierat, quo liberius enaret, cum reliqua corporis armatura, sub undis sibi detraxit: ac demùm cùm capescẽdi spiraculi gratia fluctibus emersisset, à quodam familiari suo, hostibus per habitum indicatus: tunicã qua se prodi putabat, rursus corpus aquis occultãdo deposuit. Sed cùm nec sic quidèm proditoris agnitionẽ falleret: ad extremum suprema se ueste nudauit. Nec adhuc indice, qui illum semper oculis obseruabat, ludificato: cùm penè solus ex socijs superesset: seq; hæc omnia & callidè, & animosè frustra excæptum animaduerteret: tandem fati simulatione profundo diutius immorato, insidiatoribus an uiueret, dubium reliquit. Ad ultimum cùm humanæ respirationis necessitate, supernè aẽrẽ capesceret: cuiusdam fortè nauigij gubernacula, pertinacissimis brachiorum amplexibus apprendit: eiq; aliquandiu tacitus inhæsit. Plura tamẽ elapsionis genera, animi firmitate tentasset: si non illũ Hyberni frigoris sęuitia, obstupefactũ corporis robur deseruisset. Tandẽ cuiusdam altum curiosius contẽplantis inditio deprehensus, intercipitur: & in concionem, hostili sentẽtia damnandus, pertrahitur. Ad mortem raptus, oratione in Deum nunquàm abstinuit: etiã cùm acerrimis supplicijs torqueretur. Nam Psalteriũ, et quicquid ex Sacris precibus meminisset, secum repetens: ita se egit in tormentis, ac si uacasset delitijs. Arcuatim enim distensus in tabulã: quo acrius per singula membra cruciaretur, malleis carnem & ossa contuderunt. Virũ uita dignissimum: si robur animi, corporisq; percẽseas. Magnus quoq;, quem ille belli autorem prætenderat, ante luminibus, nunc uita priuatus, concessit ad manes: & Regni res ad liberos Haraldi redijt.

Siuuardi mors pænalis.

Magni mors.

Aquinus, pro Ingone gibboso Rex nominatur. Qui bello Ingonem, & omnem Nobilitatem Noruagicam uictor deleuit. Caput. ix.

Ingo Rex.

INGO inter Haraldi filios, solus legitimo procreatus matrimonio, Regnum promeruit: gibbo deformis: per incuriam nutricis sinu puer delapsus. Siuuardus aũt frater ab eius militibus trucidatur: dum occisi socij necẽ prosequuntur ac uindicant: re autem uera iniuriã suam persequentes, quòd multorum legitimos fœdasset thoros. Estenum quoq; de medio tulerunt: unius Regis, quam multorum dominio securiores, ut putabãt, futuri. Cęterũ non deerant filij paternæ necis ultores: Indignati, hominem corporis gibbo deformem, fratribus statura proceribus, regnare. Itaq; Aquinũ quendam, paternæ

Aquinus Rex.

paternę quoque necis iniuriã ab Rege repetentem, Regem sibi constitu entes: bellum Ingoni, qualicunque cęptum imagine intulerunt. Verùm plurimis prælijs incassum tentatis, fugati, & ad extremum uicti, Sueciam cum adolescente petunt. Continuò secutus Ingo cũ classe, comprehendit fugientes iuxta Hallandiã. Illi littora petentes: uicinæ siluæ beneficio tuti, manus uictoris affugiunt. In Sueciam autem recępti, proxima æstate delituerunt. Sub brumã autem regressi: leuibus sæpè prelijs hostem lacessunt: prouocantes in glaciem pugnaturos. Erat apud Ingonem uir primarius: cuius consilijs totũ Regni pondus incubuerat: & in quem Rex magnam salutis suæ spem contulisset. Is cùm profugos bello premeret: illi paulatim cedentes in glaciẽ, quam proxima nocte incisionibus debilitauerãt, prouocant insequentes. Regij autẽ, cùm iam hostes urgerent: in locũ constitutæ fraudis perueniunt: ibique pugnantes, armis & iumentis graues, subsidunt: pereuntque. Rex hoc amisso Principe uiro, magnã incolumis Regni spem abiecerat. Persecuturus tamen hostes, magno exercitu intercludendos pũtauit: & adhuc durãte facie gelati maris, ausus est credere glaciei. Procedit in pugnam. Ibi hostes fraude fisi: & si militum numero longè superarentur, tamen fidenter ibant in prælium. Quo autẽ Rex maiore agmine premebat hostes, eo maiori uersatus est in periculo. Quia liquentis natura elementi durata iam glacie, magni armati agminis põdere grauata, subsedit. Ibique Rex perijt, & omnis flos Noruagiæ cum illo: ad eamque tenuitatem Regij sanguinis Proceres redacti sunt: ut antiquæ Nobilitatis uix ulla uestigia remanerent.

Strata-gema.

Bis mergũtur Noruagij.

Ingo Noruagiæ Rex, Aquinũ æmulum bis deuincit. Vualdemarus expedita classe Aquinum quidem pellit: at re infecta, commeatuum penuria redit in Angliam. Caput. x.

ERLINGVS, cum filio Magno ei cladi superstes, ad Vualdemarum Daniæ Regem, artam materni generis propinquitatem præferentem, in Iutiam appulit. Ibi in summa Regis ueneratione habitus, uberes exilij sui consolationes accæpit à Rege. In Noruagia uerò Aquinus, quem diximus, Ingoni æmulũ constitutum, partium suarum Ducem creat, Siuuardum quendam manu promptum: at socijs non peræquè gratũ. Res uerò ad domesticũ spectabat tumultum: si non superueniens Erlingus cũ filio, dissidentes timore aduersarum partiũ conciliasset. Fit enim, ut intestino dissidio laborãtes: in unũ cõeant, dũ foris imminet, qui alterutris, aut utrisque minetur exitiũ. Siuuardus aũt Dux Aquini, dũ impensas belli largius exposcit: nec impetrat à Rege suo: indignatus, ab illo auertitur: Magno Erlingi filio adhęret,

Aquinus uincitur ab Ingone.

ut non Aquino desit æmulus, nec Ingoni uindex. Magnis inde uiribus Aquinus, atque Magnus prælio concurrunt. Ibi Aquinus cæditur. Et tamen is erat prælij exitus: ut Siuuardus & si uictrice in parte constitisset, fugam tamen inijt: Suetiam petens, quòd securus in Noruagia non uideretur. Aquinus Regiũ nomen in Noruagia sustinens: cùm in prælio, quod ei cum Erlingi filio Magno esset, cadens: reliquit partium suarum assertores: qui partim nouarum rerum cupiditate, partim fortunæ inuidia succensi: Marci cuiusdam alumnum, optimæ spei puerum, in Regem asciscunt: nec feliciorem proximis experti sunt fortunam. Siquidem prælio ab Erlingo obtriti, uictoriaque pariter ac Rege priuati: ad Carolum Suetiæ Regem profugiunt: ipsumque belli Ducem exposcunt. Cui cùm nobilitate Noruagiæ etiam aliquanta necessitudinis causa incessit. A quo diu benè sperare iussi, dilatique: postquàm tamen de proprio Regno seruando, quàm alieno obtinendo pollicitum compererunt: Legatos ad Vualdemarum Daniæ Regem, auxilia rogantes misere. Ibi benignioribus, placidioribusque responsis excæpti sunt. Audit quo ordine sint rem gesturi: qua spe teneantur. Cæterum totius Regni negocium paucis cum uiris agere, non tutum ratus: mittit suos in Noruagiam: qui populi uoluntatem explorent. Vbi consentaneam populi, legatorumque mentem reperit: quòd Erlingus cum filio, omnium odio laboraret: eiusque detrectarent Imperium. Expedita classe Vualdemarus Noruagiam petit. Sed Erlingus diffisus partibus suis, quàm longissimè in solitudines Noruagiæ recessit. futurum sperans: ut nullo reperto aduersante, populi uana promissione contentus Rex Daniæ, spe plenus abiret. Sed apud illum in Concilio fuit agitatum, quid rebus suis conducibilius uideretur: hostem sequi fugientem, ut opprimatur: an populũ conciliare relictum. Vicit sententia, quę minus laboris, & plus habitura momenti uideretur. Igitur intermissa hostis insectatione, cum Populo Vualdemarus agebat: ut Regni sui uires haberet adiunctas. Res in urbe Sarpe agebatur. Inde Tuitsbergũ enauigans: eo in loco audiuit Erlingi studiosos consistere. Oppidũ facilè cępit. Hostes in mõtana dilapsi, manus eius uitauêre. Oppidũ aũt incendio parcebat consumere. ne prophana sacris immixta, unà ignis uorax flamma consumeret. Nemo tamẽ Pontificũ (quorũ erat in ea Prouincia uel maxima autoritas) Regem adibat: præter unũ Ormonẽ: quem, salua fide, quam Magno Erlingi filio præstitisset, obsequia ferũt spopõdisse. Sed ea res infirmã Regni deditionẽ testabatur. Cõegit uerò Danię Regẽ, cõmeatuũ defectio remeare. quia nõ erat promptũ: in ea Prouincia cõsequi sine magno discrimine. quòd Erlingus uiàs conclusisset. Itaque iter remẽsus Vualdemarus: magnam

Tuitsbergũ capitur.

magnam Procerũ, ac populi multitudinẽ sociã habuit nauigationis: qui exiliũ prçponeret, formidatis à Magno Erlingi filio pœnis. Diuq́ꝫ Regijs ea multitudo, deĩde Principũ impẽsis alita, apud Regẽ ꝑmãsit.

¶ Erlingi cum Burisio, in Vualdemarũ Daniæ Regem con iuratio detegitur. Burisius custodiæ mandatur: Noruagij re infecta, cum iactura abeunt. Caput. xi.

MAGNVS Erlingi filius, discedente Vualdemaro: uacuatoq́ꝫ Regno Proceribus, malè illi subditis, iam libera potestate regnabat Noruagię: uiuente adhuc patre eius Erlingo: apud quem consilium Regni & autoritas: apud Magnum uerò labor, & inane Regis nomen. Qua tempestate Burisius quidam, uir Regij sanguinis in Dania, Vualdemaro malè subditus, insidiari Regno eius uidebatur: futurũ sperans: ut sublato Vualdemaro, neminẽ se sceptris propiorem Dania haberet. Sciens quoq́ꝫ Erlingi in Vualdemarũ non benignos animos: cum illo communicasse fertur consilium, subuertendi Vualdemari. Admonitũ fecêre nonnulli Danorũ Regem, quibus res innotuit: prospiceret in Regno domestica bella, quæ facile cum forensibus iungerentur: ac perinde maiorẽ, ui caueretur, perniciem importatura. Signũ euidẽs Regi fecêre coniurationis: quòd regredienti Regi ab expeditione Vuandalica: Noruagiorum classis uel maxima fieret obuia. Comperta sunt eius Coniurationis etiã argumenta maiora. Quòd Burisius milites suos nouo adegisset sacramẽto, facturos quod iuberentur. Rex paucis accitis arbitris, suppressis inditam nominibus rem aperit. Burisium euocatũ in partem, sciscitatur: quid in se peccauerit, ut tantum perditionis Regiæ consiliũ? Ille pernegat se quicquã talium cogitasse. Rex illum apud se manere præcepit: interea circumspiciens, ut maior fiat compertæ Coniurationis euidentia. Indignatur Burisius: iniquũ esse testatus, capitis sui periculũ incertis rebus permittere. Qua uoce proditũ habuêre Proceres, qui hactenus dubitauêre. Igitur ne remiges suos reuisere admissus, etiã inuitus apud Regẽ detinetur: donec fideli mandetur custodiæ. Aderat interea Erlingus classe Noruagica: rem quæ cum Burisio cõuenerat executurus. Vbi nihil uotis suis uiderat ex aduerso respondere: uacuam classem, quæ stabat in ancoris, facilè expugnauit. Vicinas quoq́ꝫ Burisij naues secũ extraxit in opportuniora loca: necdũ quicquàm intelligẽs, de uinculis Burisij, & cõiuratione patefacta. Igit. Noruagij, ut ad interiora Regni pertingant, Sialandiã petũt: in portũ euecti qui dicitur Mercatorũ: apud quẽ nostra memoria Regia est. Sed tũc locus necdũ habitatoribus frequẽs erat. Aduolarũt ex Proceribus Danorũ nonnulli: rẽ speculaturi, qd struerẽt Noruagij, nulla belli denũtiatione pacta. Cõtemptimq́ꝫ in

littore

Magnus Rex. III.

Burisius.

littore deambulabant. Noruagij arcubus fisi, cũ scaphis littora premerent: in Danos tela iecerunt. sed fluctus non sinebat dirigere. Ad colloquium euocati à Danis Noruagij: pari numero descendunt in terram. Quid ueniant rogati: Illi causas nectunt ex causis: multa præferentes præter id quod res erat. Nam consilia Burisij præstolabantur. Postulant fide publica haurire aquas de puteis, paludibusq;. quòd potu carentes, siti angerentur. Permissum est. Igitur postero etiam die adesse iussi: non facile parent. quòd se interim insidijs circumueniri formidarent: Sed interposita fide publica, nihil illos mali passuros: iterum in terram descendunt. Venitq; uno comitatior Erlingus. Cui ex Primoribus Daniæ quidam ait. Miror te Erlinge, non pro ætate tua sapere: quòd nos equites facile potes prospicere: pedites uerò pro arbitrio profligere: præsertim, quòd conuentis minime pareas: uno ueniens, quàm sit constitutum comitatior. Circumspiciebat ille numerum suorum: & ita comperiens: unum illum cõargutum remisit. Colloquioq; inuicem protracto de industria: cùm intelligerent Noruagij: Burisium non respondere promissis: fortè etiam uinctum intelligentes: abiere, nulla re insigni peracta. Lacessiti tamen sunt in reliquum ab equitibus: ubi terram ingressi tetigere, sacra Missarũ audituri. Nec in Hallandia immunes transiere. quippe incursionibus uexati, multas naues amisere cum uectoribus.

¶ Vualdemarus in Noruagios mouens, re infecta, exercitum reditu soluit. Erlingus cum illo Pacis conditiones init. Caput. xij.

ALDEMARVS autem Vuandalico bello implicitus, Noruagijs interim occurrere non potuit. Sed illo bello interim quibuscunque modis quiescente: mouet in Noruagios, magnis undecunq; uiribus cõactis. Excæptus Vuixensium gratulatione, diutius apud eos commoratur, mirantes ac collaudantes Regium apparatum. Enauigantem deinde effusi, cum gaudio magnum ac pulcherrimum agmen demirati spectauêre. Tunsbergenses, & Episcopi, Daniæ Regem magnificè excępere. Iam enim Erlingi milites pridem firmata præsidia deserentes: Regem cum expedito agmine uenientem expectare non audebant. Egressus Rex cum militibus speculandi gratia loci: uidit arte & natura munitum. Qua cunctatione commeatus absumpsit: & hosti spacium parandi apparatus dedit. Enauigans deinde, ubi propinquauit angustioribus faucibus, quas iam Erlingus tormentis & ualidis præsidijs occupauerat: uocat in concilium Rex proceres. Ibi multæ dictæ sunt in rem sententiæ. Accusata inprimis diuturna in itinere cunctatio. Deinde properandum: & ferro iter aperiendum.

Consilia uaria.

dum. Alijs uerò non esse tutum uisum est: se, Regemq; cum exercitu mittere in aperta pericula. Suadent autem: ut circumita nauigatione, uitari fauces insessas ab hoste. Erant quibus propius accedendum uidebatur: ut oculis re comperta & subiecta consilium caperetur. Nonnulli, exponendos in terram equites suasere. ut abactis tormentorum magistris: incolumis nauigatio permaneret. Inter hæc uir natu nobilior, quàm animo ferocior, cunctis trepidãtibus: Quid hac inquit molitione proficimus: Regnum quęrentes uastum & inutile: & quod maiori Regem labore implicet, quam aut illum uoluptate, aut nos utilitate? Cur non potius euitatis periculis: patriam amœnitate pulcherrimam, & fructibus uberrimam, rebusq; opulentissimam repetimus? Ea uox stuporem iniecit plurimis. Erant tamen, quibus summoperè displiceret. quòd ignauam cohortationem Rex silentio donasset: non uel uultu cöarguisset. Futurũ rati: ut alij inde regreßionis ueniam auspicentur. Nec falsi sunt opinione. Quippè murmur omnem plebem perculserat reditum, & missionem. quòd commeatus deficere inciperent petentem. Comprensi seditionis autores, flagris cæduntur. Nihil tamen minus à cæteris tumultuatur. Proceres postremò uulgi uoces adiuuabant. Primi Iutij Regem adoriuntur, Longa & inutili nauigatione omnem absumptum commeatum querentes. Postea si libeat, breuiore compendio ex Vuendila illis petendam Noruagiam, cùm non illis circumitionibus opus erit. Quid multa? peruicit omnium clamor, ut Rex misionem decerneret, permittẽs unicuiq; reditum in sua. Sic Noruagia hac expeditione permansit intacta. Erlingus cum filio Magno rebus Regni præerat. Obseruabat autẽ tempus: quo Rex Vualdemarus, Kanutum filium corona secum donauit: eodemq; die, patrem Kanutum sanctorum collegio adscriptũ uidit à Pontificibus: quibus id à summo Pontifice esset, demandatũ sublimari. Itaq; solenni totius terrę festoq; conuentu, aderant duo ab Erlingo missi Pontifices, Asloensis, & Vpsalensis: pacem Noruagiæ ab Rege deprecati Danorum: eo potißimũ die, quo tanta illi gaudia de parẽte, deq; filio sublimiter prouectis fuêre. Rex animũ adijciẽs Legationi: obsides manere iubet apud se binos ex Noruagijs. Mittitq; è suis ad Erlingũ: qui euocet illũ constituto die in colloquiũ, pacis firmandæ gratia. Nauigat ille ad Erlingũ: mãdataq; profert. Nec difficulter ille annuit: solùm, ut Legatus obsidis loco in Regno permaneat, poscit. Venit ergò Erlingus ad Vualdemarũ in Sialandiã. Vbi Rex Concilium indixit Regni Proceribus. Dura primũ iactata utrinq; uerba. Vbi de pace nõ conuenerãt: unũ ex Primoribus Danorũ, Erlingus rogat: Tuto ne sibi liceat abscedere? Ille formidare prohibitũ: tanta iubet esse securitate, quanta

non

non in sua domo uideretur. Iterato in posterũ diem colloquio: in has pacis conditiones consentiũt. Vt Regis Vualdemari filiũ, itẽ Vualdemarũ, Ducẽ Rex faciat Noruagię: ibiq́ Erlingus educet Regio more. Quòd si filius eius Magnus, sine prole uirili discedat: Regnũ proueniat Vualdemaro. Interim uerò Noruagia, Danorum Regi obstricta sit, ad bellũ classem .60. nauiũ expedire. Hãc formã pactionis tũc in cõsilio Procerũ laudatã, Erlingus postmodũ in Regno suo publicauit.

Pacis conditiones.

¶ Ementita quædam fictio, cuiusdam Sacrificuli apostatæ, narratur. Caput. xiij.

IN NORVAGIA dein post aliquantũ temporis interuallum, noui motus consurgunt. Nam Suecus quidam, fabro patre genitus: Sacerdotij (quod in Pherogia aliquandiu gesserat) partibus abductis: Noruagiã petens, Religionis munus militia temerauit: Osteni cuiusdam ab Erlingo prostrati occasione adductus. Cuius agmini per deserta fugienti, fortuito obuius, Ducem se præbuit: resq́ aduersum uictores nouare cœpit. Et ne generis titulo carere uideretur: originẽ mentitus: Haraldũ Hyberniensem auum sibi uendicando. Siuuardo se procreatũ confingit. Cuius etiam nomẽ filio, quem antea patris uocabulo una appellauerat, aptauit. Et ut omnia prioris fortunæ momenta subrueret: proauiq́ uocabulũ in eo representari uideretur: simulatẽ prosapiæ decus, noui nominis ornamentis usurpare sustinuit: Magnumq́ se, in argumentũ generis, uocitari constituit. Quod tam impudens mendaciũ, turbulento militum errore, credulaq́ uulgi suffragatione protectum, ad totius Noruagiæ cruentissimam stragẽ, extremamq́ perniciẽ penetrauit. Idem cùm adhuc priuatus Suetiæ Ducem Birgerium petisset, Sacerdoti, cuius fortè hospitio usus erat: stolam, pręcipuum Diaconi insigne cum libro sacerdotalia sacra continẽte, dono dedisse fertur. Hæc ad uerbum libuit ex Saxone nostro transferre: & inserere. ut per interualla Autoris, quem in his Antiquitatibus secuti sumus, uocem intermisceamus. Vt uideant posteri: quę cura scribendi fuerit iam tum ea tempestate Danici generis hominibus. Non uidebatur tanta literarum instructio, neq́ seculo congruere, neq́ regioni. Quando in ultima (ut uocãt Itali) barbarie: illis temporibus, quando illustrium literarum memoria uidebatur etiam in Italia, bonarum Artium matre, iamdudũ intermissa. Saxo tamen Danus, in patria sua tum ea scripsit, quę admiramur. Et nisi manifestis attestationibus rem in propatulo cerneremus: non facile persuasum haberemus, illis tẽporibus in eis Regionibus tale aliquid compertum iri. Iudicet quisq́ ut uolet: Ego temporum & locorum facta collatione, hominem demiror: & laude sua non fraude.

Saxonis laus.

¶ Aquinus

Aquinus Rex, horrendo facinore filium unicum, Ducem item, incertum qua furia, interemit.

CAPVT XIIII.

QVINVS Noruagiæ Regno Rex præerat, ea tempestate, qua in Suetia Birgerius regnabat. Daniæ autem tum præerat Vualdemarus. II. filius primi: qui crebris uictorijs illustrabat Regnũ, uersus in Austrum Germaniæ. Nam Saxonibus tum primum littora Germaniæ occupantibus: cũm antea Vuandali tenuissent: ille colluctabatur. Illa enim sunt tempora, per quæ cæpit efflorescere insignis nunc ciuitas Lubeca. Nec longe ab his fundata est Sundensis urbs in finibus Circipantrum. Deinde Rostock: pridem Arx ad Vuernouiam, à Godescalco firmata Principe: inde in oppidi formam communitur locus ab Pribislao eius pronepote. Nec multõ post Vuismaria, à Guncelino fundatur. Omnes nũc urbes claræ, tum initia habuêre: in quibus Saxones sumpsere sedes: pulsis ad mediterranea Vuandalis: ubi nunc exiles seruantur magnæ quondam nationis reliquiæ. Et quoniam Vualdemaro. II. creber erat labor cum Holsatis, & conterminis Saxonibus: pacẽ perinde habuêre Regna Aquilonis. Nam Birgerius in Suetia uir mansueti animi: quo se magis popularem faceret, posthabito Regis uocabulo, Ducem se appellari cõtentus fuit. Interim in Noruagia Aquinus cũm diu tranquillitate fruitus esset: in eam incidit fortunam: ut in charissimum omni genere animantium, proprij corporis pignus desæuiret. Siue capitis mania: quæ Regibus nonnunquãm incidit. Siue culpa adolescentis (res enim in obscuro est, malè à maioribus tradita) unicum filium interemit. Nec contentus sæuitia: quendam etiam ex Ducibus Regni sui promptioribus, filio coniunxit pereunti. Erat autem tum Annus Christi Quadragesimus, & circiter, post Mille ducentos.

Aquinus Rex. III.

Vrbium aliquot fundationes.

Suetię lib. 5. cap. 23.

ALBERTI KRANTZII CHRONOGRAPHI Hamburgen. Rerum Noruagiæ gestarum, LIBER VI.

Breui Epilogo Autor, fastigium Normannorum, etiam in Imperiale culmen ascendisse docet.

CAPVT I.

RIVSQVAM ad nouissima tempora perueniamus: ipsa nobis suprema Normannorum fortuna exponenda est. Nam quomodo ex Comitibus excreuêre Duces: ex Ducibus in ea Prouincia Reges: ita summum quod habuit fortuna decus, huic generi non negauit: ut in persona Friderici Se-

cundi, sanguis Normannicus pertingeret ad fastigium Romani imperij. Hoc aũt quo sit ordine factum, paulò superius repetamus. Cũm Fridericus primus esset in Imperio: & Vuilhelmus Rex utriusq; Siciliæ, quod supra diximus, sine prole defecisset: Germana soror eius Constantia, erat sanctimonialis, iam ætate prouecta. Ne autẽ sanguis Regius interisset: & nouos motus, noui Principatus occasio conciret: inito cõcilio, eam de Pontificis summi permissione, eductam Monastero, cõiugem dedêre Henrico Friderici Imperatoris filio, adolescenti tum egregio: qui etiam patri successit in Romano Imperio. Is ex ea coniuge excitauit prolem masculam: cui mater de nomine suo indidit uocabulum Constantini. Sed quoniam hoc nomen Imperatores Græci sordidis rebus contaminauêre: uisum est Proceribus, aui paterni illi nomen capiendum: appellatusq; est puer Fridericus. Qui post patrem, & auum successit Imperio, cũm Otto quartus, Henrici Leonis filius insurgeret Ecclesiæ Romanæ. Et quoniã pregnata Constantia Regina, multæ erant fabulæ: Reginam non uerẽ concepisse: quòd anus prætergressa esset fertiles annos, uerò puluinaribus impositis, uterũ uisum intumuisse. Ad extinguendũ eiusmodi fabulas, iussit Henricus Rex: partus tempore: in Panormo urbe Siciliæ, sub Diuo locũ in propatulo exornari: in quo teste Sole, Constantia pareret: & obstruerentur ora fabulantium. Ita natus Fridericus, postea Imperator, ortu nouo & incomperto fusus in propatulo: mirabiliori uita, multis erat exitio, & præcipuẽ Ecclesiæ Romanæ onerosus. Quod in Saxonia diximus. Cæterum pater eius Henricus Rex, initio Regni sui in Sicilia, magno labore compescuit enatos ex Proceribus motus, quod ad Regnum niterentur sublato Henrico nonnulli, quodq; diceretur clam egisse cum Regina: ut Henrico subuerso, illi iungerentur coniugio, quando dos erat Regnum utriusq; Sicilię. Hoc est ergo quod quærebamus: Gentis huius ad summa prouectionem. Quod ubi ostendimus in Friderico. II. peruenisse sanguinem Normanicum ad imperium: ualere sinemus Siciliæ Principatum, siue Regnum, quod eius commentationem non suscepimus: reuertentes in Noruagiam nostram: cuius reliquos Reges ex ordine explicabimus.

Marginalia: Supra, lib. 4. cap. 14. — Constãtiæ cõcæptus. — Fridericus Imp. II. — Saxoniæ, lib. 7. ca. 38

Olauus Rex, cum Mercatoribus Germanis, portus Regni occupantibus paciscitur: ut in more antiquo liberè in regno mercentur. Caput ij.

OLAVVS in Regno surrogatur Aquino. Ex hoc solo nomen relinquens in Annalibus: quòd controuersia illi maxima fuit cum Mercatoribus, hoc Regnum Piscium auehendorum gratia frequentantibus. Omnis enim Noruagiæ opulentia, est in

Marginalia: Olauus Rex. III.

in pecoribus, atq; piscationibus. Nam frugũ terra non adeo est ferax, ut cibis & potibus sufficiant: bladaq; gignat terra. Sed tostas ante fruges inuehũt Mercatores, potibus miscendis, aut mixtum iam potum atq; excoctum, permutant piscibus aridis: quos magna nimis copia emittit Noruagia. Incidit autem huic Regi controuersia cum ijsdem: ut diximus, Mercatoribus: quæ in apertum bellum cõaluit. Mercatores enim cum rebus, & ueteribus in terra consuetudinibus, quibus erant inuitati, uti nõ sinerentur: nauibus suis portus Noruagię occupabant: ne quicquàm Regno importaretur. Et iam terræ populus uehementer assuetus ali frugibus, quæ à meridie importarentur: famem diu tolerare non poterat: & iam in eam frequentiam auctus erat: ut suis in terra natis frugibus, teneri nullo modo poterat. Quocircà populus Regem circumstitit: pacem implorans: eamq; pertinaciter cum Mercatoribus Germanis efflagitarunt. Rex misso ad hoc Regi Suetię, Erico speciali nuncio: orat, ut se paci præbeat sequestrum. Nec diu moratus Ericus, effecit: ut rebus in bonum modum compositis, portus aperirentur. Ipsi qui obsederunt, fruges importarent. Mercatores suis rebus, & antiquis consuetudinibus restituuntur, data ipsis ab Rege ingenti ære, quo damna repensarentur. Ita ueterem res nacta est institutionem. Erat autem Annus circiter Octuagesimus paulò plus, aut minus post Mille Ducentos.

Noruagiæ mercatura.

¶ Erici Regis quietum & diuturnum narratur Noruagiæ Regnum. Caput. iij.

ERICVS illi surrogatus legitur in Regno, sed pręter nomen eius Annales nihil omnino commemorant de rebus per eum gestis. Facit tamen ratio temporum, ut agnoscamus illum diutile in Regno fuisse. Peruenit enim ad Annum Christi. 1300. Illa enim tempestate Daniæ Reges cũ Holsatis conflixere crebrius, & ideo istis tantum rebus in Annales relatis, mirum silentium est de his quæ ad Aquilonem gererentur. Cùm interim Suetiæ quoq; Reges, frater in fratrem armarentur. Nec fidelius istã administrauêre Prouinciam, quàm olim Græci fratres Thebanum Regnum: de quo multæ extant ueterum tragœdiæ. In hoc tamen Ericus Noruagiæ, cæteris fortunatior existimatur, quòd nulla clade eius tempora insigniuntur. Inde creditum, quietè regnantem, tempora sua in extremam senectutem perduxisse. Potest fidelius aliquid, & expresius apud Noruagios seruari, quàm quòd nihil ediderunt? Diuinare de illorum rebus magis, quàm alijs nemo potest.

Ericus Rex. I.

An. 1300.

¶ Aquinus Erico fratri succedit in Regno. A Magno Suetiæ Rege bello opprimitur. Caput. iiij.

Aquinus Rex.IIII.

QVINVS Erici nouissimi Regis frater, quòd ille prolem masculã nõ reliquit, successit in sceptra. Filiam, quam solam Ericus reliquit, Aquinus honestis nuptijs collocauit: ipse ducens coniugẽ, filiam Comitis de Rupin: cui erat mater, filia Domini Ruginorum. Longinquis ille in Germaniam nuptijs ius sibi affinitatis quæsiuit. Sibi, Regnoq; prospiciens: si quod à Germanis Mercatoribus, ut Auorũ memoria nouaretur, promptũ ex ijsdem littoribus haberet auxiliũ. Senserat enim, quod res erat: Noruagiã iã pro magno piscationis questu habitatoribus plenã, nõ nisi aliũde inuectis frugibus, et auectis inde piscibus aridis, posse cõsistere. Inciderat aũt huic Regi bellũ undecunq; subortũ, cũ Magno Suetiæ Rege: qui Ductis in Noruagiã copijs Aquinũ oppressit: & Regnũ Noruagiæ suo Suetico Regno cõsociauit.

¶ Magnus Regno sufficitur. Kanutus miles Hallandicus, relictam huius Regis, uxorem ducit: Dux ex milite factus. Caput.v.

Magnus Rex.IIII.

AGNVS pridem Suetiæ, nunc quoq; uictor, Noruagię etiam dominatur: uxorem habuit Ingelburgem: quę illi peperit Aquinum, Magnumq;, Reges Sueonum atq; Noruagiorum. Cùm aũt Magnus necdiu post concessisset in fata, circa Annum Christi. 26. post Mille Trecentos. Regina relicta nupsit Kanuto Duci Hallandiæ, uiro militaris tantùm generis. Quem pro uirtute sua, Christophorus Danorum Rex intantum euexit: ut esset ex milite Dux, & postea Reginæ coniunx. Multum auersos habuêre animos utriusq; Regni Proceres: quòd uir æqualis genere, uni eorum quasi duorum Regnorum, pro paruulis, quorum tutelã gerere uidebatur, legitimam haberet administrationem. Sed omnia ex consilio fuere Christophori Danorum Regis: qui Kanutum ad eum gradum prouexerat, ut ex milite Dux foret. Ioannes Holsatiæ Comes, uterinus Regis Christophori Danorum frater, has nuptias honestare uolens, contendit in Daniam. Sed cùm in ipsa profectione, ex rixa domesticorum suorum, quendam sibi fidissimum amisisset, oppressum à socijs. Magno amici tactus amore, retrò cursum uertit. ut intenderet uindictam in occisores.

Suetiæ.lib. 5.cap.27.

¶ Magnus Magni filius, infelicibus auspicijs se nuptijs deuincit. Caput.vi.

Magnus Rex.V.

AGNVS MAGNI & Ingelburgis filius, cùm frater eius Aquinus, cui pater Noruagiam Regno deputauit, non diu superesset: Noruagiam, ut pater eius, Suetiæ consociauit. Satis autem diu Regnis præfuit ambobus: donec

filium

filium ex se natum Aquinum, ad regendam Noruagiam deputaret. Cui infelicibus auspicijs nuptias Elisabet de Holsatia Gerhardi Magni filiam, Henrici ferrei sororē, iungere destinauit. Quæ res illi perditionis fuit causa. Quod in Suetia diligenter executi sumus. Felicem illum dixerim: si primam fidem non irritam fecisset. Sed quia complacuit illi in Rege Daniæ Vualdemaro: ut eius filiam, filio iungeret: sibi magnum laborem, & Regnis mirabilem peperit perplexitatē. Ad hoc enim res deuenit: ut Regno quoq; Suetiæ priuaretur, exclusus ab Alberto Alberti Magnopolensis Ducis filio. Sed hæc de nostra Suetia petantur, si quis nosse uelit.

Suetiæ lib. 5. cap. 28.

¶ Aquinus Rex, Margaretam prudentissimam uxorem ducit: post trium Regnorum Regina potentissima facta. Caput. vij.

AQVINVS Magni filius, patre uolēte Noruagiæ Regnum accæpit gubernandum. Duxit autem coniugem Margaretam illam insignem prudentia fœminam, quæ post longam memoriam, tria in se Regna cōiunxit. Quæ res & si aliquando labefactari tentata est: permansit tamen in hodiernum usq;. Sed de his postea. Aquinus autem posteaquàm coniugem accępisset Margaretam: patri propter se laborāti magno bello, quod illi Albertus Magnopolensis intulerat, suppetias diu tulit: sed minime profuturas. Quippè in angulum concedere cōactus Magnus, penè priuatus consenuit. Aquinus autem filium ex Margareta suscępit unicū Olauum, magnā spem futuræ potentiæ. Nam cùm pater eius Aquinus in fata cōcessisset; maternusq; auus Vualdemarus, non tam diu superfuisset: duo illi Regna (quòd mater ad secunda uota nō festinaret) hęreditaria fuēre. Cui postea per uictoriam, quam iure de Alberto Rege Suetiæ reportauit: ipsa quoq; accessit Suetia. ut triplex trium Regnorum funiculus inuictus uideretur. At hanc tantam de Olauo spem, mors inmatura præscidit. Et cùm iam tot Regnis nullus hęres masculus superesset: omnia in personam Reginæ Margaretæ concedunt; Daniæ quidem ex patre, Noruagiæ ex filio.

Aquinus Rex. V.

¶ Margaretæ mira prouidentia, & trium Regnorum sedula administratio. Olaui ementiti exustio. Gregariorum, Vitalianorum, Ducis item Magnopolensis, & Vuolgosiensis deprædationes, & ultio. Caput. viij.

MARGARETA Vualdemari tertij, Danorū Regis filia, Aquini Noruagiæ Regis coniunx, Alberti Suetię Regis uictrix: post patrem, postq; filium Olauū, quem ex Aquino suscæpit, marito & filio superstes; trium Regnorū sola tenebat gubernacula. Mira fœminæ

Margareta Regina.

minæ industria: ut circumiēs Prouincias & Regna omnia lustrauerit, circumspexerit, prouiderit, pacem ubiq; fouerit. Scaniā pater eius pignori dedit: pro irrogatis damnis Vuandalicis urbibus. Eam ubi recępit: expleto tempore præstituto, sensit non peioratā. Per singulas Arces, ueteribus misis, nouos præfecit rerum suarum Curatores. Timebant eius industriam mali: reuerebantur omnes boni. Ita factū est: ut longæua pace sub fœmina florerent Regna. Mirū dictu: quòd uiri Reges non poterāt, fœminam potuisse. Inuentus est audax iuuenis, filio eius Olauo non absimilis: & qui multa nosset percensere pueritiæ suę acta, matris quoq; Reginæ secreta: ita, ut multis fidem faceret, se esse illum, quem mentiebatur Olauū. Sed prudentē fœminam fallere non potuit. Deprensum est, esse perdoctū de occultis pernutricem quondam Olaui, quæ fallaciam unà instruebat. Regina illum de falsa ostentatione conuictum, iubebat concremari. Noruagia interim sub imperio fœminæ quieta fuit: donec Albertus Rex iā septem annis Margaretæ Reginę carcere tentus, foret relaxandus. Quod cùm intelligerēt Gregarij Rostoxiensium, & Vuismariensiū milites, quos Vitalianos dixere: qui dum Rex captus teneretur: iure memoratarū urbium, quę pro domino suo Rege (erat enim Princeps Magnopolensis origine) bellum susceperunt: & sustinuerūt omni tempore captiuitatis: euocatis dictis satellitibus: ut propria sorte, iure tamē urbium nauigarent in tria Regna: & quantam possent prædā agerēt. Hi ergò Gregarij cùm intelligerent finem propinquare suæ grassationis, enauigarūt in Noruagiam: oppidū Bergense petētes: emporium omnium Mercatorum Germaniæ: qui piscibus auectis, omniū generū merces inuehunt: prę cipuè tamen tostas fruges, quarum diximus inopia, nisi inueheretur, Regnum laborare. Egresi de nauibus in terram, oppugnauêre oppidum: & ferro igniq; facile egerunt, ut cederent habitatores, ligneis domibus mansitantes. Vitaliani oppidū ingresi, quantam uoluere prædam conferunt in naues: stipatisq; nauigijs, onusti præda, redeunt in portus suarum ciuitatū. Merces auectas siue Normannorū, siue Germanorū, sine discrimine distraxerūt: ipse, de more, omnia ligurientes, nihilo facti sunt ditiores. Neq; enim cōsuetudo eorū est, ut quicquàm colligant, aut seruēt. Ciues uidebantur primùm locupletari: at inde nemine sentiēte, iniqui parta peius perierūt. Rege ergò laxato, cùm suis nauibus minorati milites uterentur: peregrina littora scrutari uoluere. Nauigarunt in Orientē rursum per flumina, quæ de terris influūt mare: ingresiq; terrā congrediuntur. Inde quoq; facta pręda: instituunt (ut illi retulerūt q audaci huic nauigationi superfuere) scrutari aliqua littora, quæ nostri haberent incomperta. Ad Phinnos, & Vuermulanos

Daniæ. lib. 7. ca. 41. c.

Vitaliani.

Suetiæ. lib. 5. cap. 32. & 33. c.

Bergam Vitaliani prædantur.

nos arbitror peruenisse. Nam hirtum genus hominum deprendisse memorabant: quod frigus regionis deposcit: alioqui nudos, pilis innascentibus conuestiri. Tradunt qui audisse ferunt redeuntes, peruenisse in Caspium mare. Sed hoc ego ab inscitia & narrantium, & referentium, defendo fieri non potuisse. Nam post Gronlandiam, si non est assiduè congelatũ mare: post Ripheos tamen montes, qui longè procurrunt in Boream, congelatum sit necesse est: & illi relinquendi essent, prius quàm ad mare Caspium perueniretur. Latera igitur Suetiæ ulterioris, & Noruagiæ tetigisse nauigantes crediderim. Sed iam ignotis Regionibus nauigantes, nullam in reliquum habuisse maris, aut plagarum cæli notitiam ferunt. Quod ipsum quoque non probo. Nusquàm enim tam rudis est nauita: qui non norit cœlestem discernere regionem: præsertim cùm uiderit Orientem, & Occidentem solem. Et cùm ille tenetur in nubilo: aut noctibus fuerit nauigandum: Magnes tamen, quem omnes circumferũt nauigantes, declarat Aquilonem: unde facile de cæteris fiat distinctio. Sed quod sequitur, fidem meretur. Vix mediam rediisse tradunt partem eorum, qui enauigauerunt: partim fame, partim äeris iniquitate, partim etiam bello absumptis socijs. Nam ad prædam egresi de nauibus, nonnunquàm manus contulerunt ignotis terrarum habitatoribus. Ex ijsdem Vitalianis alij Frisiæ littora apprenderunt, mare occiduum infestantes: cum quibus ingens & diuturna fuit lucta ciuitatibus Vuandalicis. Quod in Vuandalia locis suis commemorabimus. Per eadem tempora Beruham Dux Vuolgastensis, cùm cerneret magnam esse nauigantium in mari licentiam (nam Vitaliani infestauère omnia) magnis nauibus expeditis, cum multis copijs ingressus est mare: exterminandis, ut aiebat, de mari pyratis. At eius generis hominibus congredi, difficile reputabat: Mercatorum onerarias interpellat: earumque non paucas capit in faucibus quæ uocantur Nordsund. Vix prædam partitus est: superuenere de Lubeca mercatores, Noruagiam petituri: qui suaptè uiribus cùm plurimùm possent, conduxere tamen ex Gregarijs, qui unà nauigantes, securitatem euntibus præberent ab incursione Vitalianorum. Cum cernerent expoliatos à Duce Mercatores: hostiliter inuecti Ducalibus, classem illam dissipauerunt: & quod poterant, captis laxamenta præbuerũt: rebus, & nauibus, quæ erant in conspectu restitutis. Dissipata classis Ducaliũ, partim in Frisiam deuehitur. Minor pars recto cursu natiuã petit regionẽ. Vna de grandioribus nauibus quæ. 80. uexit armatos, in Daniã cõacta, ab Regina capi iubet. Quos reperit de recẽti præda respersos, omnes iussit feriri gladio. Noruagia deinde diu mansit intentata per omnes dies Margaretæ Reginæ.

Phinni, & Vuermulani.

Autor.

Obiectio.

Responsio.

 ¶ Erico

Erico Margareta adoptato, Regna concedit. Nauali expeditione Gregarij Bergam adeuntes, depredantur sine discrimine. Caput. ix

Ericus Rex. II.

ERICVS Dux de Pomerania, ab Margareta iam senio delabente adoptatus, trium Regnorũ Rex, & perinde Noruagiæ deputatur. Hic cùm diuturnũ bellum haberet cum Ducibus Slesuici, filijs Gerhardi cęsi in Thietmarsia: cui se Vuandalicę urbes post aliquãta tempora implicuissent: multũ, diuq; laboratũ est: plurima utrinq; irrogata damna: Henrico seniore cadente apud Flensburgum, Adolphus proximus belli curam suscæpit. Sed quod ad Noruagiam pertinet, illud erat: Cùm uaria utrinq; fortuna diu prȩliatum esset. Erat magna de ciuitatibus classis, Ducentarũ sexaginta nauium expedita. De sua quisq; ciuitate Præfectos nauiũ imposuêre. Omnium tamen Ductor erat Gerhardus, unus ex fratribus Ducis omniũ natu minor. Ferunt duodecim milia pugnatorũ extitisse sub Signis Gerhardi. Super has erant copias, Vitalianorum militũ Gregariæ manus ad octingentorum numerum. Præterea extra cæterorum sortem, Rostoxenses ac Vuismarienses Vitalianorum manum, ad numerũ sexcentorum habuêre. Horum erat Primipilarius, cuius hodiè nomẽ celebrè permansit, Bartholomeus Voet. Is cùm uideret grandem illam manum, diu sedisse ad portum Mercatorum in Dania: ibiq; sine fructu multum esse desitum (quod in Dania diximus) Ducem interpellãs, ueniam poscit abeundi: & in reliquis Daniæ partibus prædã agendi. Dux non cunctanter annuit. Ille Daniam præternauigãs, cursum contendit in Noruagiam: Emporium Bergense petens. Iam enim Anglici portũ occupauêre: pisces aridos auecturi per absentiam Mercatorum Germaniȩ: qui Regnum uitauêre ob bellum. Anglici ubi uiderunt adnauigare manum illam: arbitrati totum sequi agmen Holsatorum, & urbiũ maritimarum: rebus ad naues importatis fugam intentarunt. Idem quoquè Bergensis, qui tum aderat Episcopus, factitauit. Nam insiliens unam Anglicanarum, concessit in mare. Gregarij portum apprehendere: & oppidum ingressi, sine discrimine cuncta uastabant. Episcopi immunis non erat curia. Sacra & prophana omnia inuoluta: nullum rerum discrimen (ut solet apud id generis homines) franguntur sacra quæq;: nihil inperuium rapientibus. Aderant Norici cum piscibus & pellibus mercatum uenientes. Sed omnia sine commutatione & precio celeriter distrahuntur. Expleta præda, in naues onustas redeunt: Vuismariam repetunt. Inerant multorum merces de Germania Mercatorum. Sed quiduis inter Gregarios: Prædam partiuntur: nihilo tamen, ut fieri solet, ditiores inde facti.

Angliá Berga discedunt.

Berga depredatur.

Grega-

¶ Gregariorum uictoria erga Noruagios, & Bergæ alia depredatio narratur. Caput. x.

SPIRANTE uere ad nouã se accinxêre expeditionem, in idem ducturi emporiũ. Quadringentis circiter septem nauibus ingrediuntur mare. Parũa manus, quæ Regnis minaretur: & præsertim, quæ emporium ibat spoliare. Eius rei euentum de priori metiẽtes Noruagij, se iam instructiores fecêre, si ad prædam redirent. Emporium Bergense recto cursu inuadũt. Qui inerant Norici, iam munitionibus firmabant Regis atq; Pontificis curias: inde oppidum propugnaturi. Sed Gregarij fortiter aggrediuntur munitiones eorum conuellere. Alij impigrè defendunt. Inter hæc adolescens quidam Germanici generis, quales solent ad rerum custodiam sub brumam Mercatores relinquere in terra: Bartholomeum secretius adoritur: rem se afferre cognitu dignam. Vbi uenit in propinquum, rogat: Maior ne sit à tergo manus auxiliorum his, qui sub aspectu sint potentia? Ille se auxilia alia neq; scire, neq; desyderare respondet. Tum Iuuenis. Vide quid aggrediaris. Tota Noruagia in armis est. Ante quatriduum aduentus uester innotuit. Dicto citius uidebis à mari & terra te circumuallari. Proinde tu rebus tuis consule. Ille non contemnens uocem monitoris, receptui canit. Iubet in naues regredi. Vix se in naues contulere: & ecce magna undiq; uelorum frequentia propinquat. Erant Noruagij, qui prædatoribus occurrerent. Nec mora: pugnam ineunt. Septem naues cum pluribus quàm centum inière pugnam. Primo certamine minor de septem cœpta est. Inerant armati circiter uiginti. Nihilo secius pugnauêre sex reliquæ. Maioribus Noruagiorum contulere manus: ex quibus statim duas cæpere: cæsis, & proiectis in mare qui inerant: suis armauêre captas. Interquè duas captas, simili suorum manu communierunt. Creuêre Nauigia Gregariorum: & Noruagiæ cuncta minorantur: cùm paruæ plurimæ mergerentur. Cumq; pugna crudesceret, cæsis plurimis qui superarant, Noruagij fugam ineunt: uictores mare tenuêre Vitaliani. Cùm autem se inuadendo Emporio rursum pararent: uident alibi de latere Germaniæ decem uela. Statim agnouere nauigia. Facilè enim est deprendere in mari: Mercator ne sit, an Pirata qui nauigat. Socij erant Gregariorum, qui de portu Vuismariensi secuti, eandem negociationem cum Bartholomeo inire uenerant: sed aliquanto ad laborem serius. Vnà tamẽ aggrediuntur oppidum expugnare. Sed nullus ibi labor. Nam habitatores Noruagij, ubi suorum in mari fugam uidere, uictoriam Germanorum: fuga sibi quisq; consuluit. Ita uacuum habitatoribus emporium inuadunt: despoliant: præda explentur.

Noruagij fugiunt.

Bartholo-

Bartholomeus cum suis potiores rerum partes detrahens, enauigat: Albim fluuiū petens. Cæteri, qui post uenêre, in uberiorem prædam ulterius sibi nauigandū desinunt. Erat autem tum post natum Christum Annus Millesimus Quadringentesimus & tricesimusnonus.

Ann. Christi. 1439.

Christophorus Noruagiam nouem ferè annis pacificè regit. Caput. xi.

Christophorus Rex.

CHRISTOPHORVS Bauarius inde tenuit trium Regnorum gubernacula per annos ferè nouem. Sub quo penitus quieta erat Noruagia. Nimirum populus, qui in rupibus suis induruit: non facilè mobilis ab eo quod semel apprehenderat. Ante Christum agnitum nulla gens pertinacior errorum: post suscæptam Christi fidem, nulla immobilior. Ferunt, aliquando terra sua qualibet ex causa peregrinatos, cùm primum redierint, terramquè tetigerint: pronos cadere in terram: & facto signo crucis, eam in terris osculari. O inquiunt terra Christiana ante omnes. Adeò generis sui cultum attollunt: cæterorum contemnunt.

Noruagiorum constans fides.

Christiernus Rex pacificè Noruagiam regit. Olauus miles quidam Mercatoribus Germanis molestus: unà cum Episcopo Bergensi ab illis interimitur. Caput. xij.

Christiernus Rex.

CHRISTIERNVS inde Rex rerū potitus: natus de Oldenburg & Delmenhorst Comes: relictā Christophori ducens coniugem, trium Regnorum gubernacula dotem accæpit. Noruagia quoqꝫ tum pacē habuit. Inuentus est tamen ex militibus quidam Olauus Nicolai: quem ferunt rebus nouis clam studuisse. Conspecta est uxor eius nauigare uelo purpureo: cui inerant arma Noruagiæ. Mercatoribus Germanis, emporio Bergensi negociantibus, ille grauis incubuit. Aliquot naues eorū diripi uel iussit, uel permisit dissimulans. Questi Mercatores, irridentur. Ad Regem Christiernū retulere querelam. Ille literis redditis: ostendit, sibi non placere insolētiam Militis memorati. Eam de literis interpretati sunt Regiam uoluntatē: si quid ille ob insolentiam pateretur incommodi: non multum Regi displicere. Cùm ea essent opinione Mercatores: non se Regem offensuros, si Militis frænarēt audaciam: & ille modum non poneret cæptis in Mercatores grauaminibus: in eodē tunc Bergensi oppido commorantem circumsistunt tumultuantes. Postulant ablata restitui: iusticiā de nonnullis exhiberi. Durius ille initio respondit. Vbi uidit crescere audaciam cum numero tumultuantium de Germania Mercatorum: nec ea tam esset præditus militari manu, qua obsisteret: declinauit in cœnobium Brigittanorum; ibiqꝫ turrim apprendens, delituit. Aderat illi

Olauus Nicolai, miles.

Bergensis

Bergensis Episcopus: qui seditionem placare uel uultu, uet autoritate, uel mitescentibus uerbis diu sperabat. Vbi nihil profecit: rogatur ut abeat: linquatque Militem. Ille miseratione amici abscedere nō potuit: sperans parsurum propter se Militi populum, Sed ignescunt iræ: sæuiunt uno impetu in Episcopum & Militem. Ambo cæsi: ambo oppresi: incendium excitarunt, dum summum solum quærunt. At omnia postea damna Monasterio compensant. Apostolica deinde imploratione, occisi Episcopi pœnas soluunt. Militem filij quæruntur occisum.

Ioannes trium Regnorum Rex creatur. Sub eo Mercatoribus duæ naues Lubecen. capiuntur. Res indiscussa usque huc hæret. Caput. xiij.

IOANNES Christierni filius, deinde Regnis præerat: & præsidet in hodiernum Millesimum Quingentesimum: apud quem filius occisi Militis causam resuscitat. Nam apud Christiernum, vbi minus audiebatur: imploratus Rex, iustitiā negare nec debuit, nec uoluit: Literis egit apud Mercatores, ut querelę sopirentur. Tentata est causa sedari. Et uidebatur Mercatorum primoribus iam omnino consopita: cum adhibiti non semel tractatus essent. Cūm ille permissu Regio, naues duas, mercibus de Lubeca onustas capit: & in manus Regias perducit. Hodie quæruntur Mercatores de tum ademptis rebus: ubi causæ prioris finem habuisse, & omnem quærelam consopisse prius se contendunt.

Ioannes Rex. Anno Christi. 1500.

Hic Autor defecit. Et rerum statum descripsit usque ad initium mensis Maij, ad Annum Christi. 1504.

Vt uerò prudens Lector sciat, quæ præter DANIAE & SVETIAE & NORVAGIAE res, huic Historiæ inserta sint. In DANIAE libro Tertio Longobardorum series, & res gestæ, usque ad Carolum Magnum narrantur: quòd Regno eorum ad quadringentos annos durante. De Danorum interea Regibus nihil nobis relictum sit.

In SVETIA libro Primo & Secundo Gotorum origo, & Regum eorum facta heroica. Vuisigotorum item libro Secundo, cap. 26. & libro Tertio, usque ad cap. 9. ubi Ostrogotorum fit alternatim mentio, usque in librum Quartum qui Suecorum est.

In NORVAGIA post Noruagios aliquot, celebrantur Normannorum facta egregia, & eorum Duces ac Reges à cap. 38. lib. Primo, Secundo, Tertio, & Quarto, usque ad finem Quinti & Sexti. Liber Noruagiorum Regum rursum seriem & facta narrat.

Et licet inuiolatus sit titulus supra marginalis, DANIAE, SVETIAE, aut NORVAGIAE præscriptus, nihilominus tamen occasione iusta, inmixti sunt suis locis Longobardi sub Danis, Goti sub Suecis, Normanni sub Noruagis: qualia prudens Lector pensit suis locis, nullo errore præterita. Id quod & Index, & Regum ac Ducum Catalogus in Principio operis totius, clarè indicabit.

INDEX in tria Regna Daniæ, Sueciæ, & Noruagiæ, copiosus.

Haraldi

Saxonum

VICTORIAE Regũ, Nationum, & Ciuitatum aliquot.

Gepidarum

DVELLVM.

Skioldi

¶ Vocabula Latinagermanica, quę in hoc Libro ædita sunt.

Alba Iulia, Albanum, Regalis. Stůlweissenburg.
Alba Græca. Kryechisch Weissenburg.
Albania, Albanium, Albion. Engelland. A cretæ abundantia.
Albis fluuius. die Elb.
Alani, Salani. Sachßen am mör.
Allobroges. Sophoier.
Altitona. Hohenburg.
Amasus. die Emß.
Anisus. die Enß.
Antuates. ober Wallis. ad septentrionẽ
Aquisgranum. Ach. ciuitas.
Aquitania. Goscongia.
Arelatum. Arle. ciuitas.
Aurelianenses. Orlienser. Aurelian. Orliens.
Aquileia. Aglar.
Amiterium. Aquila.
Arelatum. Arle.
Athesis. die Etsch.
Auares. Beyer. Boij.
Austrasia. Reinstram/ Metzerland/ Lothringen/ Brabant.
Altaripa. Speir.
Antonaco. Andernach.
Agrippina. Cöll.
Angria. Engern.
Armorica. Britannien.
Alemanni. Allemañ/ Teütschen.
Alpes summæ. Gotthart.
Allodium. ein eygen gůt/nit lehen.
Antuates. an Eolen/Grauschafft populi
Alsa. die Jll. Hinc Alsatia.
Arolla. der grossz Gletscher.
Baiceri. Beheng.
Baltica. Skonland.
Bataui. Holländer. Batauia. Holand.
Bardi. Sachßen.
Belgæ. Brabänder/ Holänder.
Belgradum. Kryechisch Weissenburg.
Benacus. Gartsch.
Berga. Bergen in Finnen.
Biarnores. Phinner.
Bononia. Benong.
Borussia. Preüssen.
Borysthenes. Der Neper/Boch/Diempr
Britannia. Engelland.
Brixia, ellum. Pressz.
Brundusium. Brundutio.
Bructeri. Westphaler.
Buda. Ofen.
Burgundia minor. Vechtland.
Bodobriga. Bopparten.
Boij. Boiarij. Beyer. Auares.
Calmar. ciuitas in Schmalland.
Cantium. Cantzelberg.
Carinthia. Kernten.
Catti. Hessen. Hundsrücker.
Canthi. Fryeßen.
Ceculia. Zeckenland in Sybenbürgen.
Cibinium. Hermenstatt.
Chauci. Fryeßländer.
Cherusci. Krachgäwer/ Otenwälder.
Cimbri. Deñmärcker/ Holsatzer.
Cimbrica Chersonesus. Deñmarck.
Coruatia. Croatia. Krabaten. Croacien.
Cinesius. mons Cinis.
Campidona. Kempten.
Cella Ratolffi. Cell am Vnderen See.
Corcira. Cursula. Corsun.
Dania. Datia. Dennmarck.
Dantiscum. Gedanum. Dantzge.
Daruernum. Douer.
Dofrini. Alpen.
Dofrefil. Norwegisch gebürg.
Draua. die Trag.
Daruernum. Doner.
Demuilia. Druina.
Diuion. Dision.
Eboracum. Yorck.
Eydora. die Eyder. fluuius.
Estones. Leifflánder.
Ethruria. Toscon.
Finna. Finnland.
Falerinum. Monteflascon.
Forum Iulij. Forjul.
Fosen. Ynßel in Norwegen.
Falachia. Walachey.

Fabarium. Pfeffers.
Francia Orientalis. Francken.
Francia Occidentalis. Franckreich.
Gepidæ. der Gothen anstösser.
Gethæ. Gothen/Sybenbürger.
Gothia. Gothland. Gütland.
Grünland. Skonland.
Glessaria insula Succinum ferens.
Gratianopolis. Granobel.
Gades. Erythrea Insula Hispaniæ.
Germanni. Garmañ. Teütschen.
Geñ. 10. Garmania.
Hannonia. Hennegaw.
Harelungi. Brißgawer.
Hedui. Burgunder.
Hermunduri. Moraui. Merrher.
Heruli. Sclauer.
Hercynia sylua. Hartzwald.
Hibernia. Yrrland.
Hister. Thünaw.
Histria. Histrich. Ernland.
Holsatia. Holsatz. Holsteyn.
Hafnia. Koppenhagen.
Hamo. Hamburg.
Hyrcanum mare. das Caspisch mör.
Hesperia. Hispanien.
Heluetij. Eydgnossen/Schweitzer.
Hydruntum. Otront.
Iburinga. Oberlingen.
Iaurinum. Rab.
Ihuri. hynder Hungeren.
Illyria. Wyndisch marck.
Insubria. Meyland.
Iutia. Jytland.
Iurassus. Jurtenberg. propè Bernam.
Isthmus. Zypffel/oder eingang im land
Iuuania. Saltzburg.
Lacus Podamicus. Bodensee.
Lacus Lemannus. Losanner see.
Lacus Benacus. der Garth see.
Lacus Venetus. Zeller see.
Leopolis. Lewenburg.
Liburnia. Croacia alijs.
Licus. der Lech.
Ligeris. die Loere.
Licopia. Licopint.
Liuonia. Lyfland.
Londinum. Londen.
Lubeca. Lübeck.
Ludocia. Newloß.

Lunæ mons. Luneburg.
Lugdunum. Lyon.
Laudanum. Laon.
Laurissa. Lorsch closter.
Lupinum. Meyenfeld.
Laureacum. Lerch.
Letuania. Littow.
Magnopolis. Meckelburg.
Marcomanni. Märcker/Behem.
Mare mediterraneum. das grossz mör/ mittel mör.
Mare Balticum. Belt.
Martiana sylua. Schwartzwald.
Martinopolis. Merßburg.
Menapij. Gellerischen/Cleuischen.
Misia, Mœsia. kleyn Scythia.
Moldauia. Moldaw.
Montifalco. Monteflascon.
Mons pessulanus. Montpelier.
Mons Sempronius. Simpelberg.
Morauia. Merrhen.
Mosa. die Moß.
Mosella. die Moßel.
Moscouia. Moscowiter.
Moscus. die Mosco. fluuius.
Moscha. ciuitas inibi.
Munus datum. Mundat.
Mauri monasterium. Morßmünster.
Nagnia. Narnia.
Narbonensis Gallia. Langen docken.
Nemetes. Speirer.
Neugardia. Newgard in Litten.
Neustria. Normandey.
Nicopia. Nicopynt.
Nidrosia. Druntheym in Nor.
Nicea. Nissen/oder Nissa.
Nitria. Neutrach.
Norici. Nortgäwer/Beyer.
Nuithones. Nüchtländer.
Nouientum. Eberßheym münster.
Obotriti. Meckelburger/darumb Wismaren.
Obrinca. die Moßel.
Odera. die Oder/Eyder. fluuius.
Oceanus. das bodenloß mör. ult. Hispa.
Olruna. die Tolder.
Oximum. Ochßenfurt.
Oenotria. Italia.
Padus. der Po. fluuius Italiæ.
Pannonia superior. Osterreich.

Pannonia inferior. Hungeren.
Peones. Hungerer.
Pontus. Das Pontisch mör.
Peloponnesus. Morea.
Posonia. Presszburg.
Pressouia. Cronstatt in Sybenbürgen.
Pyreneus mons. Runtzeual in Hispanie.
Pryñ. Ciuitas in Merrhen.
Pœni. Pœnen, Carthaginenses.
Pœnina uallis. Wapelina, ab Hannibale pœno.
Pagus Rheticus. Walgöw.
Pharos. Lesinia.
Podanicuni. Der Bodensee.
Quadi. Schlesier.
Rascia. Rätzenland.
Raurici. Baßler.
Rheti. Algöwer/Bodëseer/Reingöwer.
Rheti canini. Grawbündter.
Rhodanus. der Rhodan in Wallis.
Rhotomagus. Roan.
Rhegium. Rheso.
Riga. Rick in Leifland.
Riualia. Reues.
Roxani. Reüssen.
Rusia, Ruthenia. Reüssenland.
Saletion Seltz am Rein.
Salani. Alani. Sachßen.
Sarmatia. Hungeren.
Scania. Skonland.
Scandia. etwañ Gothia. Skonland.
Sclaui. Behem/Wenden/Lußnitzer.
Sclauonia. Wyndisch marck.
Seduni, Sedusij. Wallisser.
Sequani Burgunder.
Seruia. Syrfen.
Sẽpronius mons. Simpelberg in Wallis
Sialandia. Soland.
Sicambri. Gellerischen/Cleuischen.
Sinus. ein Bußen des mörs.
Slesia. die Schlesy. à fluuio Sleso.
Sorabi. Wenden an der Elb. Thüringer
Sossauia, ciuitas in Moldauia, Sotzschen.
Stargard. Aldenburg in Holsatz.
Strigonia. Grän.

Sueuus. die Spree.
Sueonia. Sweden.
Suesson. Soeson.
Sona. die Arar.
Taurisci. Steirmärcker. od die von Vry.
Tanais. die Don. Altan.
Tergouistia. Teruiß.
Teruanna. Terben.
Tectosages. Wirtenberger.
Ticinum. Pauey.
Tiguri. Zürcher.
Tissa. die Teiß. fluuius Vngariæ.
Tribrochi, otes. Straßburger/Vnder Elsässer.
Transyluani. Sybenbürger.
Tertrigestum. Triest.
Traiectum. Vtrich.
Tyberis. die Tyber.
Treberis. Tryer.
Tuscia. Toscon.
Trinacria. Sicilien.
Tentheri, aliâs, Fiscini. Märcker vmb Baden.
Taxgetium. Rotweil.
Tosconia, Ethruria. Tuscia.
Trauena. die Trah.
Valesia. Wallis.
Valeria. Steirmarck.
Vangiones. Wormßer.
Vbij. Cöllner.
Vesontium. Bisantz.
Verona. Bern Italiæ.
Viadus, aliâs, Odera. die Oder/Eyder.
Vicus Iulius. Weissenburg.
Vilna. ciuitas in Litten.
Vinda. die Wertach.
Vindelici. Lechgäwer. Augspurger.
Visurgis. die Wesel.
Vistula. die Wyxel.
Vocetius, Iura. der Bötzberg.
Vratislauia. Presszlen. ciuitas.
Verona. Dyetrichs Bern.
Vallis uenusta. Das fynster gäw.
Vindelicia. Augspurg.
Vallis Drusiana. Walgöw.

¶ Ein Stadium haltet iñ. 125. schritt. 24. stadia seind ein teütsche meil.
Ein Welsche meil ist ein fyerteyl einer Teütschen.

